8. 52 7. 18²

AVGVSTINI NIPHI

MEDICES SVESSANI PHILOSOPHI SVPER LIBROS PRIORVM ARISTOTELIS

Commentaria caſtigatiſsima: quæ figuris quibuſdam ex optimis exemplaribus deſumptis, ſyllogiſmorum omnium in quacunq; figura contextorum tam vtiles, quàm inutiles coniugationes ingenioſiſsime oſtendentibus, luculentiora reddita ſunt: necnon quamplurimis margineis annotationibus illuſtrata.

Accedunt etiam duo luculentiſsimi indices: Alter Voces ac Res notatu dignas, Alter Capita Librorum præmonſtrans.

VENETIIS APVD IVNTAS
M D L I I I.

INDEX OMNIVM NOTATV dignorum, ac Quæſtionũ, quæ in his Commentarijs Auguſtini Niphi Sueſani, ſuper libros Priorum Reſolutiuorum habentur, diſertiſsime oſtendens.

Demonstratio

Propositio

Vtrum

An Aristo.

Indicis Commentariorum super Libros Priorum, finis.

INDEX CAPITVM LIBRORVM PRIORVM RESOLVTIVORVM ARISTOTELIS.

Capita Primi Libri, ac particulæ Primæ.

Portio Secunda.

Portio Tertia.

De Resolutione.

Capita Libri Secundi.

FINIS.

ARISTOTELIS STAGIRITAE

PERIPATETICORVM PRINCIPIS, PRIORVM RESOLVTIVORVM LIBER PRIMVS,

Cum Augustini Niphi Suessani clarissimis commentarijs.

SVMMA LIBRI.

Quibusdam præcognoscendis declaratis, agitur de Propositionum Conuersionibus, de Omnium Syllogismorum Figuris, ac complicationibus. De Figurarum, ac Terminorum omnium syllogismorum numero. De medij syllogistici inuentione. De Syllogismorum male contextorum, ad proprias figuras deductione.

De tribus figuris.

Circa demõstrationem, quæ in scire p demonstrã tionẽ dirigit, huius generalis intẽtio est.

PRIMVM DICERE circa quid, & cuius intentio est: quoniam circa demonstrationem est, & demonstratiuæ scientiæ.

Cõmen. 1.

QVoniã mos est eorum, qui scribunt, ponere intentionem eorum, quæ scripturi sunt: Arist. ergo eorum quę scripturus est intentionem proponit: & ait se oportere dicere circa quid, & cuius est intentio: quoniam intentio est circa demonstrationem, & demonstratiuæ scientiæ: hæc de intentione.

Dubiũ Philoponi.

Sed fortasse dubitares primo, quia Arist. nec in Primo, nec in Secundo huius de demonstratione, vel de demonstratiua scientia agit, ergo intentio quam proponit, nõ est ad propositum præsentis libri. Præterea, dato ꝙ intentio, quam proponit, esset ad propositum præsentis libri, demonstratio & demonstratiua scientia idem est, vt Secundo Posteriorum in fine tradit, & postea dicemus: igitur, cum dixit intentionem esse de demonstratione, non oportebat addere, & de demonstratiua scientia. Neoterici dixerunt Aristot. in his verbis posuisse intentionem tam huius libri, q̃ꝫ libri Posteriorum. Intentionẽ quidem libri Posteriorum, dum dixit de demonstratione, Intentionem vero præsentis libri, dum ait, & demonstratiuæ scientiæ: quia per demonstratiuam sciẽtiam syllogismum intellexerunt. **D** Quæ expositio stare non potest, quia statim cum inquit: {Deinde determinare} ponit intentionẽ p̃sentis libri: ergo illam non ponit in his verbis: Potissimum, cum verbũ illud: {Deinde} quid diuersum à præcedenti indicet: quare, si hic intentionem libri Posteriorũ posuit, postea intentionẽ præsentis libri ponere cogetur. Præterea durum est per demonstratiuam scientiam intelligere syllogismum. Alij dixerunt Arist. his verbis posuisse intentionem libri Posteriorum tantum, postea intentionem pręsentis libri, vt argumentum cogit. Verum alterum verbum alterius esse expositiuum dicunt, legũt. n. sic, primum dicere, oportet supple: deficit. n. verbũ oportet more attico (vt Philop. inquit) circa quid, & cuius est intẽtio. Et, lege pro idest, qm̃ intentio supple est circa demonstrationem, &, pro idest demonstratiuæ scientiæ.

Ordinẽ huius libri ad alios Logicę vide in dilucidato per me in Prologo Libri Posteriorũ.

Auer. Auerroes autem in paraphraxe voluit Arist. in his verbis tetigisse intentionem libri Posteriorum, & eius vtilitatem siue finem: & ideo ĩquit, {primum dicere oportet circa quid} tanquam circa intentionem & subiectum, &, cuius est intentio, siue gratia cuius est intentio præsentis libri. Qm̃ intentio circa demonstrationem est, tanꝗ circa subiectum, & gratia demonstratiuæ scientię, tanꝗ gratia finis. Verbũ. n. qm̃ de demonstratione, respondet illi verbo circa quid, verbũ vero demonstratiuæ scientię respondet illi verbo cuius. Vt etiam Philoponus animaduertit. Sed hęc Auer. expositio ambigua videtur: non enim erat necessarium ponere intentionem libri Posteriorum pro intentione præsentis libri. Propterea Philoponus vult Aristo. posuisse intentionem pręsentis libri, & vtilitatem illius intentionis. Cum enim dicit de demonstratione, posuit intentionem præsentis libri: cum dixit, demonstratiuæ scientię, posuit vtilitatem: est enim demõstratiuus syllogismus vtilis ad demõstratiuam scientiam, vtilis etiam ad philosophiam. Causa expositiõis est, quia Philoponus **B** differentiam facit inter intentionem, & subiectum. Secus Hammonius & alij græci, qui inter subiectum & intentionem nullam differentiam fecerunt. Sed hæc Philoponi expositio non placet. nam cum Arist. ait de demõstratione esse intentionem: quia demonstratio est finis logici negocij, vel est finis huic libro ĩtrinsecus, vel extrinsecus. non intrinsecus, cũ non in hoc libro tractetur: nec extrinsecus, quia sic cuiuslibet libri facile esset assignare finem: nam omnium scientiarum finis est cognitio rerum diuinarum extrinsecus. Si quis autem vellet, posset defendere Auerroem. Si verba eius trahantur ad bonum sensum, & dicere, quod Aristo. supponit librum hunc & librum Posteriorum esse quasi vnum librum totalem, quia vterque sub analytico genere continet, & huius totalis libri quasi vnius intentionem tangit, cum inquit de demonstratione, & finem illius, cum inquit & demonstratiuę scientię. Et per intẽtionem intelligit subiectum istius libri totalis, subiectum enim scientiæ analyticæ, siue librorum analy- **C** ticorum est demõstratio, finis vero demonstratiua scientia, hoc est omnis scientia, quæ demõstratione acquiri potest, vt dicemus. Sed occurres, nam subiectum debet eẽ communissimum in scientia, modo syllogismus videtur communior demonstratione. De hoc disputauimus in compluribus locis, nunc vero dicamus subiectũ primum in scientia non esse communissimum, sed sub primo prædicato immediatũ. Vnde in negotio analytico primum prędicatum est syllogismus, primum vero subiectum demonstratio, in præludio autem aliter diximus, verum de his alibi. Inquit {Primum dicere} supple oportet, {circa quid} tanquam circa subiectum totius analytici negocij, {& cuius} gratia supple est {intentio analytica tota. Et respondens ad verbum illud circa quid, inquit {qm̃ circa demõstrationẽ est tota analytica intẽtio. Et respondens uerbo illi cuius, inquit, {& demonstratiuæ scientiæ gratia. Cum vero dicebatur demõstrationem, & demonstratiuam scientiam idem esse, dici potest, ꝙ licet demon- **D** stratio & demonstratiua scientia plerunq; ab Aristo. pro eodem accipiantur, hic tamen differunt (vt Philoponus inquit) vt sensus, & sentire. Habemus enĩ sensum in somno, & vigilia, sentire vero non nisi in vigilia, & tu intellige exemplum Philoponi bene: nam, vt sentire est à sensu, sic demonstratio scientia à demonstratione. Insuper, sicut sensus est gratia ipsius sentire, sic demonstratio gratia demonstratiuæ scientiæ. Hactenus de intentione in generali, quæ est totius analytici negocij.

Philoponi expositio.

Hoc est peripatetice dictũ cũ consideraueris ṽba Arist. in fine Secundi Posteriorũ.

Deinde determinare quid est propositio, & quid terminus, & quid syllogismus, & qualis perfectus, & qualis imperfectus. Post hæc autem, quid est in toto esse, vel non esse hoc in hoc. Et quid dicimus de omni, aut de nullo prædicari.

Cōm. 1.

Philoponus vult, q, postq̄ accepit Arist. intentionem, hic accipiat quædam vtilia, quæ valebūt ad ea, quæ dicturus est de proposita intentione, imitatus morem Geometrarū, qui præaccipere consueuerunt Theoremata quædā vtilia ad eam, quā proposuerunt doctrinā. quod quidem in lib. Prędicamentorum obseruauit: vbi uolens agere de Prædicamentis, prędocuit quid sint ęquiuoca, & qd vniuoca, & alia in libro de Interpretatione quid nam sit nomen, quidnā verbū, & alia. Ego vero arbitror, q licet hæc quæ proponit, vtilia sint ad propositam intentionem, tamen dico, q, postq̄ Arist. posuit intentionem totius analytici negotij, hic resumit omnia ea, de quibus pertractabit in hoc libro, vt innuat intentionem præsentis libri in specie: uolens in hoc libro pertractare quid sit propositio, quid terminus, & quid syllogismus, & qualis perfectus, & qualis imperfectus. Præterea pertractabitur quid est, hoc subiectum esse, vel non esse in toto hoc prædicato. Etiam quid siue quid est quod dicimus de omni subiecto, aut de nullo subiecto prædicatum prædicari. Quo vero ad verba attinet, cū dicit {deinde determinare} supplendum est verbum oportet. verbum vero (deinde,) annotat ordinem in intentione: quia in intentione primum oportet dicere de demōstratione, deinde de his, in executione autem est totum oppositum: in executione enim oportet dicere de his: quæ enim sunt priora in executione, sunt in intentione posteriora. Cum vero dicit { qualis perfectus & qualis imperfectus} hoc facit, quia perfectio syllogistica est accidens syllogismo non varians eius substantiam (vt dicemus) dicit autem {esse vel nō esse, de omni aut de nullo} complexus propositionem affirmatiuam, & negatiuam. Quomodo vero subiectum esse vel non esse dicatur in toto prædicato, & quid sit prædicatum dici de omni vel de nullo subiecto, posterius dicemus.

Dub. 1. An tractet de oīb⁹ syllogismi causis.

Sed dubitares primo Boethus in lib. de Syllogismo categorico, qui huic libro correspondet, vult ad tractatum de syllogismo eē necessarium tractare de quatuor caussis. Sed Aristo. solum materiales causas tangere videtur. Fortasse dici potest eū omnes causas tetigisse, materiales quidem dum de termino, & propositione proponit, effectrices vero dum de principijs regulatiuis, s. quæ sunt esse vel non esse in toto, & de omni vel nullo prędicari: hæc enim sunt vt effectiua syllogismorum principia. De fine vero dum de syllogismo demonstratiuo proposuit. Ac de forma, dum de perfecto, & imperfecto proponit: species. n. forma sunt generis.

Dub. 2. Cur nō agit de Nomine ac Verbo.

Secundo dubitabis, quia Boethus in eo libro vult ad tractatum de syllogismo esse necessarium agere de nomine & verbo, quæ Arist. nunc prætermittit. Neoterici dixerūt de nomine & verbo præsupponi esse dictum in libro de Interpretatione, vbi etiam de enunciatione dixit. Hic vero dicit de termino. Sed hoc nihil est, quia à pari nec de ꝓpōne hic agēdum esset, quia de illa dictum est in lib. de Interpretatione. Ideo dicendū hic pertractari de nomine & verbo, & de enunciatione, sed dum agit de nomine, & verbo, agit de eis sub prætextu termini, de enunciatione, sub prætextu propositionis.

Dub. 3. An agat de ꝑ se syllogismo accidentibus.

Dubitabis & tertio, quia Aristot. videtur prætermittere accidentia per se syllogismi. Dicunt Aristot. illa indicasse per quod quid est syllogismi. nam quod quid est, est omnium accidentium principium. Melius dici potest illa indicasse per ea quæ inquit. Qualis perfectus, qualisue imperfectus. Nā licet sint species, quia sunt accidentales species, sunt accidētia.

Dub. 4. Cur hic de terminis, cū de his alibi actum sit.

Quarto quæres, cur de terminis hic, cum satis de simplicibus dictum sit in libro Prædicamentorum. Hammonius libro Peri hermenias ait de simplicibus esse dictum in libro Prædicamentorū, vt intellectus simplices significant. Vt vero partes enūciationis, de eis est dictum libro de Interpretatione, vt sunt syllogismorū partes, de eis hic agitur: hæc de intentione.

Logos oratio logica cōnexio.

Propositio quidem ergo est oratio affirmatiua, vel negatiua alicuius de aliquo.

A

E Hactenus de intentione, nunc exequitur, & primo qd propositio sit definit, & dicit, q {propositio est oratio affirmatiua, vel negatiua alicuius de aliquid} hoc est prædicati de subiecto:

Cōm. 2.

Dubitationes textus. Cur a propositione, non a termino, intentio initium sumat.

Sed circa hanc propositionis definitionem plures dubitationes emergunt. Prima quidem, quia non debuit incipere à propositione, sed à termino. Nā, sicut Philoponus argumentatur, aut doctrinæ ordo est à compositis, aut à simplicibus. si est à simplicibus, ergo debuit esse à termino, qui & propositione, & syllogismo est simplicior: sin autem à compositis, ergo à syllogismo: est enim syllogismus, & termino, & propositione compositior. Præterea vel doctrine ordo est à principijs, aut à principiatis. si est à principijs, tunc ante syllogismi definitionem debuit præmittere de dicto de omni, vel de nullo, & de esse in toto, vel non esse in toto, quæ sunt principia regulatiua syllogismi. Pręterea de propositione dictū est in Topicis, & in libro de Interpretatione, ergo dicere de illa hic nulla F est necessitas. Pręterea vt Mar. Tullius inquit, in lib. Rhetoricæ propositio est maior syllogismi propositio, minor vero, non propositio est, sed assumptio: si ergo propositionem definit, vt syllogismi partem, oportebat etiam definire assumptionem, quæ est altera syllogismi pars, hæc quo ad textum.

Dub. 5. An ꝓpōnis definitio cōueniens.

Quo vero ad definitionem propositionis. Dubitatur primo argumento Alexan. quia, vt Top. vi. dicitur, quęlibet definitionis pars in plus est, quàm definitum, & totum in ęquo: quod etiam Secundo Posteriorum ostenditur. at in proposito, quælibet definitionis pars se habet in minus, vt affirmatio, vel negatio. Præterea in definitione non debet cadere copula, vel coniunctio. Præterea, vt Alex. argumentatur, sit æquiuocum non definitur: at propositio est affirmationi & negationi æquiuocū, (prædicatur enim per prius de affirmatione: est enim affirmatio tempore et natura prior negatione. natura quidem, q dignior, tempore vero, quia simplicior). Prętere in libro G de Interpretatione definitur enunciatio, q̄ idem est quod propositio, per verū & falsum: igitur aut hæc, aut illa male definitur. Præterea hæc est propositio, Deus est, & illa, vacuum non est, quæ non est affirmatio, uel negatio alicuius de aliquo. Præterea, hęc est ꝓpositio, Hyppocentautus est figmentum, quæ non est alicuius de aliquo. Insuper hæc, non homo volat, propositio est, quę non est alicuius de aliquo, cùm ille terminus non homo, enti, & non enti communis sit & nihil determinate significet. Adhuc hæc, Socrates, & Plato disputant, est propositio, vbi non aliquid de aliquo, sed de aliquibus prædicatur. Præterea, si propositio est affirmatio vel negatio, frustra additur alicuius de aliquo. Præterea, cur definitio potius compositione, q̄ resolutione definitur: debuit enim dici propositio est, in quam resoluitur syllogismus, vt de termino dicitur. Præterea, quare, sicut definitur per species qualitatiuas, non definitur per species quantitatiuas. Præterea, cur dixit propositionem esse alicuius de aliquo, & nō H prædicati de subiecto. Prętere hæc dictio è cōuerso, est propositio, in illa, homo est risibilis, & è conuerso, quæ tamen nō est alicuius de aliquo: sit A est propositio, ponendo per casum q A significat mihi illam, Deus est, quæ tamen nō est alicuius de aliquo.

De ꝓpōnis nomine.

Pro solutione primo de nomine dicamus. nam propositio græce est prothesis, latine propositio, vel præpositio, vel propositum. Nec verū est propositionem dici quasi pro alio positionem, sed potius prothesis sonaret propositionem quasi antepositionem, cum anteponatur conclusioni. Sed, quia apud nos præpositio aliquando accipitur pro particula, quæ seruit alicui casui, aliquādo pro assumptione, quæ anteponitur cōclusioni, ad tollendā æquiuocationem dicimus latine propositionē, quæ non potest intelligi, nisi pro ea assumptione, quæ in syllogismo præponitur.

Propositio. Problema. Instantia. Conclusio. Enunciatio. Quæstio.

Quo vero ad rem, Hammonius, & Græci fere oēs propositionē strictissime accipientes dixerunt, q propositio, problema instantia, con-

clusio, quęstio, & enunciatio idem sunt subiecto, ratione tamen differunt. nam propositio dicitur, vt syllogismi pars, quæ, si est demonstrationis pars, principium igitur vt suppositio, vel petitio, vel diguitas, si est pars syllogismi dialectici, est interrogatio. Problema vero vt propositum, quod quæritur ante syllogismum dialecticum. Instantia vero, quatenus cootraria enunciantur, aliquo affirmāte, aut negante aliquid. Quæstio, vt quærit ante

Presse ppō. demonstrationē. Conclusio, vt syllogismi illatio. Enunciatio, vt significans meotis conceptum. At, si propositio per se accipiatur, Apud Rhetores propositio est maior assumptio, vt M. Tullius inquit. Vt si vellem probare Cesarem esse tyrannum, propositio assumetur hæc, quicunq; petit munitiones tyrannizat, ex hac infertur, ergo Cesar tyranoizat: hæc ergo maior apud Oratores propositio dicitur. Minor vero dicitur assumptio, nam illud additum Cesar petit munitiones, assumptio est, cū maiori coassumatur. Apud vero logicum scilicet analyticū & topicū tam maior q̄ minor est ꝓpositio, cōclusio vero ooo propositio est, sed ex ꝓpositionibus deductio.

Solutiones Dub. contra tex. Tunc ad rationes, ad primā dicēdum eum nec a simplicibus, nec à compositis incæpisse secundum doctrinæ ordinem, sed a ootioribus: quia vero propositio est ter-

Ad. 2. mino, & propositione notior (pooitur enim in vtriusq; definitione, & oō econtra:) Ideo ė propositione incępit. Ad secundam dicendum principia illa non esse syllogismi, vt est syllogismus, sed vt est perfectus, vel imperfe-

Ad. 3. ctus: Ideo post definitionem syllogismi, sed ante definitionem perfecti, vel imperfecti, accipiūtur. Ad tertiam patuit solutio, nam licet illa idem sint re, ratione differunt. Ideo de propositione, vt est problema, vel instātia dicitur in topicis: Vt propositio, dictum est hic, vt sup-

Ad. 4. Excerptū. positio vel conclusio dictum est in posterioribus. Ad quartam patet solutio, propositio enim apud rhetorem alia ratiōe dicitur ab ea, quæ dicitur apud logicū. Ex his patet cur propositionis genus logon accepit, nam logos non solum de enunciatiua, sed de interrogatiua prædicatur, etiam de cęteris id genus & noo solum de oratione, quę exologos Græce dicitur, sed de ratione, quæ Græce exologos appellatur, vt Boethus in ꝑdicamentis, potest aūt dici verbo cōmuni logica connexio. Verum de genere satis in ludicris. Hæc de definitione qoo ad textū.

Quo vero ad propositiōis definitionem primo debes scire, ad circunscribendam differentiam rei propriam,

Ad dubitationes cōtra desideratio-nem. aliquando vti circūlocutione per disiunctionē, aut per copulationem, & sic Aristo. propter ignorantiam proprię propositionis differētię complexus est illa duo sub disiunctione. Aut aliter dici potest Arist. esse vsum mirabili breuitate, qua simul propositionis descriptiooem, & eius io species diuisionem, adhuc & specierum definitiones complexus est. Propositionis definitiooem quidem, per id, quod ait, oratio affirmatiua, vel negatiua, diuisionem vero, dans intelligere omoem propositionē esse aut affirmatiuam, aut negatiuam. Definitionem deniq; specierū, per id, quod subscribit, alicuius de aliquo, Cur vero propositio per species describatur, Alexan. assignat causam, quia est quoddā analogum, quod oullam habet naturam præter illas specierum, hac ratione ꝑ eas describitur. Hęc sunt, quę Gręci in expositiōe huius definitionis tradiderunt, ex quibus noo erit difficile obiecta diluere. prima quidē tria ex his esse diluta nemo dubitat. Quartum vero diluit Hammonius in Libro de Interpretatione, vbi asserit eo in libro enunciationem definitam esse, vt mentis instrumētum, & vt eouncians ea, quę in meote sunt: &, quia io mente sunt verum & falsum, ideo eo libro, per verum & falsum est defioita. Accedit quod instrumentū fine describitur. quia ergo enunciatio, vt instrumentum mentis ibi describitur, Instrumenti autem finis est veritas, iure per verum, & falsum describitur, hic autē describitur, vt pars syllogismi. quia

A vero pars syllogismi, & propositio vt est pars syllogismi abstrahit ab omni materia, tam vera q̄ necessaria, non autem abstrahit ab affirmatiuo & negatiuo, merito quorum syllogismi variantur: iure hic per affirmationē, & negationem, ibi per verum & falsum definita est. Quintum vero ambiguum est, nam Alexan. & Porphyrius dixerunt oullam esse propositionem de secundo adiacēte, nisi io voce: hęc enim, Socrates est, huic subordinatur, quæ est, Socrates est ens in mēte. Tum quia verbum est semper nota eorum, quę de altero dicuntur. Tum secundo, quia verbum quandam compositiooem significat, quæ sine extremis non est intelligere. Alij dixerunt & in voce & io mente dari propositiooem de secūdo adiacente, alioquin cum dico homo est animal, sensus esset, homo est ens animal, & sic in mente esset processus in infinitum. Propterea hac quęstiooe nunc omissa Arist. (vt patet) describit syllogisticam propositionem: modo syllogistica propositio non est nisi de tertio adiacente.

B Sed dices hic est bonus syllogismus, omnis Sol est: hic Sol, qui nunc oritur, est Sol: ergo hic Sol est. Vbi patet propositionem de secundo adiacente esse syllogisticam. Et dicēdum in hoc syllogismo maiorem extremitatem esse sumptam ante cōclusionem in prima propositione, & io secunda, si ipsum est, esset maior, quod est contra resolutionem syllogisticam. Quia ergo propositio syllogistica propositio est de tertio adiacente, ideo quęlibet est alicuius de aliquo. Sextum etiā diluitur, quia tales sunt propositiones ratiōe alterius partis, sicut illa, Homerus est poeta. Nam licet Homerus non sit aliquid, poetica est aliquid: & sic hęc propositio hyppo est fictio, est propositio, quia licet hyppo. non sit, fictio est aliquid, & sic hyppo. est aliquid ratione fictionis. Septimum etiā deletur eadem ratione, quia licet subiectum per se nihil sit, ratiōe prędicati vel verbi aliquid est, vt diximus de Homero. Vel dici potest illum terminum non homo esse aliquid, quia ex quo prędicatur de ente, & de ooo ente,

C id significat, de quo vere prędicatur prędicatum volat. Octauum deletur, quia licet Socrates & Plato duo sint, subeunt rationem vnius subiecti. Nonum tollitur, quia additum est illud alicuius de aliquo, vt definitio speciei scilicet propositionis. Decimum deletur, quia propositio est ipso termino notior, ideo oon definitur resolutione: quia enim est ootior termioo, termious ipse definitur per resolutionem in propositionem, & non econtrario. Cur vero syllogismus non definitur resolutiooe in propositiones, cū propositio sit syllogismo notior, loco suo dicemus Vndecimum soluere enititur Culuerbinas. dicit enim hic esse definitam syllogisticā propositionem, magis autem per species qualitatiuas, quia per illas magis diuersificantur syllogismi, q̄ per species quantitatiuas, quia per tales oō ita syllogismi diuersantur. Per species autem qualitatiuas magis diuersantur, quia propositioni essentialiores sunt, q̄ species quantitatiuę. Quæ solutio mihi ambigua est, quia quātitas est propinquior

D substantiæ, q̄ qualitas. Pręterea, sicut omnis propositio est aut affirmatiua, vel oegatiua, ita omnis est vniuersalis, aut particularis, aut indefinita. potuit ergo propositio definiri sic, propositio est oratio particularis vel vniuersalis, vel io definita alicuius de quo. Quidam dicerēt omnem propositionem esse affirmatiuam, vel negatiuā alicuius de aliquo, non autem vniuersalem particularē, vniuersalem, vel indefinitam, cum aliqua propositio sit non quanta. Quę responsio petit: posterius enim probabimus omnem propositionem esse quantam. Dicamus ergo, q; licet quātitas sit propinquior substantię quo ad substātię materiam, qualitas est substantię propinquior quo ad eius formam. Ideo propositio per species quali- Quātitas sequitur substantia rōne materię, quātitas vero ratione formę. tatiuas definitur tanq; ꝓpinquiores eius verbo, quod est propositionis forma. Ex quo patet quantitatē non esse substantię propioquiorē qualitate vniuersaliter, sed solū

ῆs,quæ consequuntur substantiam merito materiæ,verum de ῆs alibi. Duodecimū deletur.quia ideo per terminos transcendentes definit, quia nondum patet quid prædicatum,quidue subiectum sit. Transcēdentia vero naturaliter sunt primo nota. Circa vltimum magna differentia est inter Sorticolas. Nam aliqui eorum voluerunt ipsum econuerso, & ipsum.a.in casu esse propositiones,& cōplexa. Propositiones quidē,quia ad hoc vt aliquis terminus sit propositio, sufficit ꝙ subordinetur propositioni,complexa vero,quia ad hoc, vt terminus sit complexus,sufficit, vt subordinetur alicui cōplexo. Pro hac opiniōe sunt,& argumēta:& authoritates,quę nunc transeant. iuxta hanc opinionē definitio erit sic intelligēda propositio est oratio affirmatiua vel negatiua alicuius de aliquo,aut formaliter,aut vni tali subordinata. Hesperus vero asserit tales propositiones nō esse formaliter,licet pro ꝓpositionibus supponant: Iuxta cuius decretum argumentum erit dilutum. Sed quæ opinio horum verior sit,in paruis logicis quęrito.

Paulus Vene. Paulus pergul. Petrus Man. Sophisma. tex. 11.

F

Hæc autem aut vniuersalis, aut particularis, aut indefinita est. Dico autem vniuersalē quidem, cum aliquid omni, aut nulli inesse: Particularem vero, cum aliquid alicui,aut nō alicui:aut non omni inesse. Indefinitam autē, cum aliquid inesse vel non inesse, sine vniuersali,vel particulari,vt contrariorum eadē esse disciplinam,aut voluptatem non esse bonū.

Com. 9.

Præmissa propositionis definitione,eam per quantitates diuidit in vniuersalem, particularem,& indefinitam. Vniuersalem autem vocat eam,quæ omni aut nulli subiecto inesse prędicatū significat, Particularem aūt, quæ alicui subiecto inesse,aut alicui subiecto non inesse, aut nō omni subiecto inesse significat. Indefinitā deniq, quæ prędicatum inesse subiecto,vel non inesse sine vniuersali vel particulari significat. Cuius indefinitæ exempla ponit. Affirmatiuę quidem, vt contrariorum disciplina eadem est,negatiue vero, voluptas non est bonū. Tacuit autem exempla propositionis vniuersalis, atq particularis,quia exempla indefinitæ sufficiunt.nam,si ad subiecta additur particulare signum, propositiones quæ indefinitę erant, particulares fiunt. si autem addit signum vniuersale,fiunt vniuersales. Quo vero ad constructionem attinet,in textu deficit verbum significat, more attico. Quo deniq ad verba attinet, vt Philoponus inquit,Aristo. particularem affirmatiuam vna voce significauit,negatiuā autē duabus vocibus, videlicet per hanc vocem alicui non,& per illam non omni,quia particularis negatiua duobus opponitur,ei qui dicit aliquis,& ei,qui dicit omnis: ex quo patet verba illa,aut non alicui,esse intelligēda postposita negatione, scilicet hoc modo alicui non.nā non alicui æquipollet omni.

G

De qualitate ꝓpositionū. Quæstio. I.

Hæc quo ad verba. Quo vero ad rem,Quęritur primo,vtrum propositionis quantitas sit vera & prędicamentalis,an similitudinaria. Nonnulli Neotericorum, & quidē non imperitorū dixerunt quātitatē,qua ꝓpositio dicitur vl̄is, particularis, vel indefinita,esse veram, & prædicamētalem. Declarant,quia per illam mensuratur prędicamentaliter quantum, vt oratio:ꝙ vero oratio sit prędicamentaliter quanta,in libro Prædicamentorum patet. Sed hęc positio est falsa,& non ꝓbat,quod intendit. Falsa quidem,quia prędicamentalis quantitas est mensura substantię prędicamētalis, at propositio nō est substantia prędicamentalis: ergo quantitas,qua propositio est vniuersalis,vel id genus,non potest prædicamentaliter dici. Quod vero non ꝓbet,declaro,quia concesso eis,ꝙ oratio sit prędicamentaliter quātum,vt ipsa est prædicamentaliter quanta non mensuratur vniuersalitate,aut id genus,sed quo ad tēpus, quia est aut longa,aut breuis,& quo ad syllabarum numerum,vt quia

H

Oratio quo ad quātitatē spectet.

E est ex duabus vel tribus syllabis, pro ratiōe pedum. Est ergo dicendum eam quantitatem, qua propositio mensuratur,quaue dicitur vniuersalis,particularis,vel indefinita,esse similitudinariam,atq metaphoricam,veluti & ipsa propositio metaphoricę substantia dici potest. Præterea quantitas inest ei,cui inest ratione materiæ, ergo qualis est materia,talis & quātitas dicenda erit. at propositionis materia subiectum eius est, quod non ꝓprie,sed metaphorice materia dicitur:ergo & eius quātitas metaphorice dicetur. Erit ergo quantitas, qua ꝓpositio dicit̄ vniuersalis, & id genus metaphorica quatenus est mensura subiecti,vel acceptionis eius pro suppositis in ordine ad prędicatum.

Quid quātitas.

Et quoniam quantitas est continua & discreta, Quęritur consequenter,an propositionis quantitas sit metaphorice discreta,an metaphorice continua? Neotericorum nonnulli arbitrantur quantitatem esse metaphorice continuam.cum igitur triplex sit continua quātitas,

Secunda. q.

F linea videlicet,superficies,& corpus,particularitas,qua propositio particularis dicitur, est metaphorice linea. Nā,vt linea est quantitas à puncto ad punctum,sic acceptio subiecti in particulari propositione est quantitas à subiecto ipso quasi puncto,ad suppositū,quasi punctū. Potest enim à subiecto ad suppositum trahi vna quasi linea. Indefinitas vero,qua propositio dicitur indefinita est metaphorice superficies: nā in tali ꝓpositione subiectum accipit̄ ad minus pro duobus,vnde descensus erit quasi triangula superficies,quia vero in ꝓpositione vniuersali subiectum accipitur pro omnibus vel pro nullis, vniuersalitas propositionis erit metaphorice corpus:huiusmodi enim oībus dimensionibus terminatur. Quæ positio nō placet,quia tunc non posset indefinita ꝓpositio vera esse nisi eius subiectum acciperetur ad minus ꝓ duobus suppositis,quod est contra Aristo. qui ait indefinitam significare inesse sine vniuersali & particulari. quia potest & cum vniuersali & particulari significare:

G additione enim particularis signi significabit particulariter,additiōe vero vniuersalis signi significabit vniuersaliter:hoc aūt non esset verum, nisi eius subiectum indifferenter posset accipi pro vno, & pro pluribus. Alῆ vero dixerunt quantitatem,qua propositio dicitur vniuersalis & id genus esse metaphorice discretā. Nam cū quantitas,qua propositio dicitur vniuersalis,sit mensura acceptionis subiecti pro suppositis in ordine ad prædicatum,subiectum aut accipitur pro vno, aut pro pluribus.si accipitur pro pluribus, quātitas erit numerus, & illa erit vniuersalitas, vbi subiectū accipitur pro oībus,& ita pro pluribus.si pro vno, quantitas illa nō est formaliter numerus,sed virtualiter,quatenus vnitas est principium numeri, & sic erit numerus virtualiter. sic particularitas, & indefinitas virtualiter numeri sunt, quatenus in propositionibus,quæ sunt particulares,vel indefinitę,subiectum accipitur pro vno,quod est principium numeri. Sed dices, si ita esset, cum quærimus de

H quantitate propositionis, non bene diceremus quanta est hæc propositio,sed quota? quoniam quantum interrogat de continuo,quotum de numero. Dici potest aliter esse apud Grāmaticos,aliter apud Logicos. Grāmatici enim per quantum semper intelligunt continuum, vt longum & breue,maius & minus,per quotum vero intelligunt discretū, vt primum vel secundum, At Logicus ponit quantum genus discreti,& continui,ideo ꝑ quantum potest Logicus de vtroq quærere. Nec hoc est ab ratione,quia Grammaticus attendit vsum, Logicus veritatem modo vsus potest esse contra veritatem.

Quantum
Quotum

Deinde quæritur cur hæc quantitas potius subiecto addi debet,si propositio debet dici vniuersalis,vel id genus, ꝙ̄ prædicato: Respondent nonnulli hoc esse,quia subiectum est materia propositionis,prędicatum est forma,at quantitas cum materia se tenere debet,& non cū forma. Sed hoc stare non potest, quia tam subiectum ꝙ̄ ꝓdicatum

Tertia. q. Vtrū signa quantitatū subiecto addatur.

prædicatum est materia, & solum verbum est forma: ratio ergo cõcludit quantitatẽ non debere verbo addi, non autem prędicato. Prętꝑea experientia notat contrarium. dicimus enim homo est omne animal, & homo est nullus lapis, ergo quantitas potest indifferenter addi & subiecto, & prędicato, cum sint materia ꝓpositionis, verbum aũt forma. Alij dixerunt ideo subiecto esse quantitatem addendam, quia, si quãtitatis signum prædicato adderetur, non haberet vim signi, sed transiret in partẽ prædicati, cum vero subiecto additur, retinet vim signi quantitatem significantis, qua propositio dicitur quanta. Sed hæc causa petit. dicit enim signum à parte prædicati transire in partem, non sic à parte subiecti, & hoc quæro. Cur enim à parte prædicati transit in eius partem, & à parte subiecti non, hoc quærimus, & causam debuit assignare. Præterea, tam à parte prædicati, q̃ à parte subiecti signum habet vim suã. si enim fuerit distributiuum, semper terminum, cui additur, distribuit deducto impedimento. Ita enim, Homo in hac, animal est omnis homo, terminus ille homo distribuitur, sicut in illa, omnis homo est animal. Quare restat dubitatio, cur ꝓpositio non dicitur quanta signo addito prædicato, sicut addito subiecto. Dicamus ergo aliter, primo sm Aristo. hic, deinde sm Sorticolas. Secundum Arist. quidem, quia ꝓpositio ordinatur ad Syllogismum: quia vero ea ꝓpositio, in cuius prædicato additur signũ, non est bona ad syllogismum, (non enim ex ea syllogismus constat:) non enim sequitur, homo est omne animal: Socrates est hõ: ergo Socrates est animal, vel omne aĩal. Hic enim syllogismus cum non possit regulari per dici de omni, vel de nullo, non est bonus. Præterea, dantur termini, in quibus omni, & in quibus nulli (vt dicemus) prædicatum inest. Secundũ Sorticolas vero, quia signũ reddens totam ꝓpositionem quantam, oportet reddere quãlibet partem ꝓpositionis quantam. at, cum signum ponitur à parte prædicati, nõ quælibet ꝓpositionis pars redditur quanta. non enim habet vim supra præcedẽs. Cum vero ponitur à parte subiecti, quælibet ꝓpositionis pars afficit aliqua q̃titate. si enim dixero nullus hõ est lapis, ille terminus homo, & ille terminus lapis distributiue accipiuntur. Cum dico omnis homo est animal, ille terminus homo distributiue accipitur, & ille terminus animal indefinite, quod Sorticolæ cõfuse teneri dicunt. Cum dixero aliquis homo est animal, & ille terminus hõ, et ille terminus animal, afficitur particularitate. vterq; enim supponit determinate. Cum dixero, homo est animal, vterq; terminus indefinite accipitur. sed, si dixero homo est omne animal, ille terminus animal accipitur distributiue, ille vero terminus homo non vi signi à parte prædicati accepti, sed vi indefinitis accipiẽ indefinite. Quare signũ à parte subiecti significat quãtitatem, & totam ꝓpositionem, & omnem eius partẽ reddens quãtam, à parte prædicati non: recte ergo à parte subiecti, & non à parte prædicati quantitas addi debet: hæc secundum Sorticolas.

Quęstio. 4. Vtrũ oĩs ꝓpositio categorica sit alicuius quãtitatis. Põ Sorticolarum. Quid propõ nullius quantitatis secundum P. V.

Consequenter quæritur, vtrum omnis ꝓpositio categorica sit alicuius quantitatis. De categorica loquor, qm̃ de quantitate hypotheticarum in Libro de Interpretatione diximus. Sorticolę tenent multas esse ꝓpositiones categoricas nullius quantitatis. Vnde Paulus Venetus in Logica, quam magnã vocat, asserit ꝓpositionẽ nullius quantitatis esse, cuius subiectum à propria eius denominatione suspenditur, vi alicuius termini totam ꝓpositionem præcedentis, à quo ꝓpositionis probatio incipit. Dicit, cuius subiectum à propria eius denominatione suspenditur, quia denominatio subiecti est, vt sit vniuersale, aut particulare, aut indefinitum. Modo, in ꝓpositione non quanta subiectum suspenditur ab vniuersalitate, particularitate, & indefinitate, quę sunt eius proprię denominationes. Dicit vi alicuius termini totã ꝓpositionem pręcedentis: quia nullus terminus vim habet, nisi supra id, quod sequitur secũdũ Sorticolas. dicit, à quo propositio probatur: quia sic suspenditur subiecti denominatio. Vt ab ęterno homo est, Incipit Plato legere, necesse est hominẽ esse animal, & id genus. Quęlibet enim harũ est non quanta, quia subiecta suspendunt à proprijs denominationibus ꝓpter terminum, qui præcedit totam ꝓpositionem, è quo est probatio ꝓpositionis. Hęc enim propositio, Incipit Socrates legere, probatur ratione illius termini incipit. & illa propositio, ab ęterno homo est, ꝓbatur ratiõe illius termini ab ęterno, & sic sunt non quantę. tales sunt exceptiuę, exclusiuę, ꝓpositiones modales de sensu cõposito, & oẽs quę probãtur merito termini pręcedentis totam propositionem. Sed hęc sorticolarum positio est ambigua. Primo, quia nec Arist. nec aliquis expositorũ eius in diuisione ꝓpositionis vtitur ꝓpositione non quanta, ergo nulla talis est dabilis. Pręterea, omnis talis põt esse pars syllogismi: ergo oĩs talis est quanta. antecedens patet: nã Aristo. in hoc Libro docet syllogizare in reduplicatiuis, in exceptiuis, exclusiuis, & alijs talibus. (Tex. c. 3. & 4.) Vnde primo Libro de Cœlo facit talẽ syllogismum, oĩs magnitudo constãs tribus est ꝑfecta: Solum corpus est magnitudo constãs tribus: Igitur solũ corpus est ꝑfectum. Ex ablatiuo in cõsequentia, fit hic syllogismus, homine existẽte risibili, oĩs homo est aĩal rationale: Plato est homo, homine existẽte risibili: Ergo Plato est aĩal rõnale. Pręterea, ab ęterno omne aĩal est sensitiuum: Omnis homo est animal: Ergo ab ęterno oĩs hõ est sensitiuus. Breuibus quęlibet talis põt esse antecedens, vel cõsequens ad aliquã vl̃em, vel particularẽ: ergo oĩs talis est quanta. Si quis aũt vellet, posset concordare. nam ꝓpositio dici põt quanta dupliciter, aut simpliciter, aut secundũ quid. dicitur simpliciter quanta, quę principaliter ꝓbatur ratione subiecti quãti, vt oĩs homo currit. (Exp. põnis.) Quia hõ currit, & nihil nõ homo currit. Vel syllogismo, qm̃ omne animal currit, oĩs homo est animal, ergo omnis homo currit. Dicitur secũdum quid quanta, quę licet possit probari rõne subiecti quanti, principaliter probatur alio termino à subiecto. vt Incipit Socrates legere, quia nũc non legit, & immediate post hoc leget, vel quia nũc legit, & imediate ante hoc non legebat. Ex ijs potest colligi concilium.

(Vltima. q.) Vltimo quęritur de numero specierũ ꝓpositionum quantarum, quia non videtur numerus sufficiẽs. Datur enim aliqua quanta, quę nulla earum est, vt singularis, Culuerbinus asserit singularẽ esse particularẽ cõtractã, ideo eam sub particulari contineri asserit. Alij dixerunt Arist. pro tanto singularẽ prætermisisse, quia ea nec demonstrator, nec dialecticus vtiẽ. Quia vero hic liber est de syllogismo cõmuni ad dialecticũ, & demonstratiuũ, ad quos singulares ꝓpositiones accõmodari nõ possunt, iure prętermisit: in libro de Interpretatione illius meminit, quia in exẽplis, inductionibus, & syllogismis expositorijs ea vtimur. Alij authoritate Hammonij dixerunt ꝓpositionem singularẽ esse indefinitam, cũ significet aliquid inesse, vel non inesse sine particulari & vniuersali. Sed hoc videẽ contra Boethum, qui & in libro de syllogismo categorico, & in libro de Introductione ad categoricũ, inter singularem & indefinitã non paruã differentiam fecit. Pręterea indefinita effici põt vl̃is additione signi vl̃is, & particularis additione signi particularis, singularis vero minime. Possunt concordari quatenus indefinitũ potest accipi negatiue, & priuatiue. negatiue indefinita ꝓpositio est, quę est propositio, & non vl̃is, nec particularis, & si hoc pacto intelligũt, bene dicũt. (Singularis ꝓpositio negatiue est indefinita, nõ aũt priuatiue.) Priuatiue ꝓpositio indefinita est, quia actu nec vl̃is nec ꝑticularis est, sed est apta eẽ, & hoc pacto singularis ꝓpositio non est indefinita: non enim apta est fieri vl̃is, aut particularis, & sic loquitur Boethus. Vtrum vero Aristo. singularem pętermisit, quia intellexit illam sub ꝑticulari, vel indefinita, hoc est aliud, Arbitror enim eũ ꝑtermisisse illã, quia nõ est syllogistica, nisi ꝑ accidẽs.

Dialecticę ac Demonstratiuę ꝓpositiõis discrimen.

Differt autem demonstratiua propositio, à Dialectica: quoniã Demonstratiua quidem, sumptio alterius partis cõtradictionis est. nõ enim interrogat, sed sumit, q demonstrat. Dialectica vero interrogatio cõtradictionis est.

Com. 5.

Cum descripsisset propositionem, & eam subdiuisisset, nunc differentias propositionis sumit, vt Philoponus, & Auerroes dixerunt: & illas exponit. Est enim ꝓpositio aut demonstratiua, aut dialectica. quę differunt ex parte nostra, qm̃, vt dicit, demonstratiua ꝓpositio est sumptio alterius partis cõtradictionis. assignat rõnem, quia qui demonstrat, nõ interrogat alterã cõtradictiõis partẽ, sed illẽ sumit: Argumentator ergo demonstrans sumit alterã cõtradictionis partẽ, ergo demonstratiua ꝓpositio erit sumptio alterius partis cõtradictiõis. Dialectica vero ꝓpositio ĩterrogatio cõtradictiõis est: q enim ĩterrogat, nõ sunt alterã, sed de cõtradictiõe interrogat.

Dubĩones.

Sed in ħs non paruæ dubitationes emergunt. Prima est. Cum cõtradictionis duæ sunt partes, vl̃is affirmatiua, & particularis negatiua, vel vl̃is negatiua, et particularis affirmatiua: Vtrũ demonstratiua ꝓpositio sit sumptio ꝓpositiõis vl̃is, an sumptio ꝓpositiõis particularis. Præterea, demonstratiua ꝓpositio est altera pars cõtradictiõis assumpta: ergo non est sumptio alterius partis. añs oĩbus patet. Pręterea, in doctrinalibus fiũt disputationes, & discipulus interrogat magistrũ: oĩs aũt interrogatio est alterius partis contradictionis: Ergo aliqua ꝓpositio demonstratiua est contradictionis interrogatio.

2. Dubi.

Præterea non video quomodo sequitur, Demonstrans sumit: Ergo demonstratiua ꝓpositio est sumptio. sequit̃ enim ꝙ demonstratio sit sumptio. De dialectica ꝓpositione etiam dubitatur, quia non videt̃ ꝙ dialectica ꝓpositio sit interrogatio contradictionis, quia, vt dicitur in Libro de Interpretatione, interrogatio dialectica est petitio responsionis, aut alterius partis contradictionis: sed ꝓpositio dilectica, & interrogatio dialectica idẽ est, ergo ꝓpositio dialectica est alterius partis contradictionis, & non contradictionis.

3. Dubi.

Tertio dubitatur, quia nõ cõplete differentias propositionum enumerauit, quia p̃termisit ꝓpositionẽ Sophisticã, Rhetoricã, & poeticã.

Solutiones. Ad primũ.

Hęc per ordinem dilui possunt: Primum quidẽ, quia in demonstratione vniuersali demonstrans de contradictione semper sumit propositionem vniuersalem, in particulari vero, aliquando vniuersalem, aliquãdo particularem. Et in affirmatiua demonstratione sumit affirmatiuam vl̃em, in negatiua, potest sumere vtranq;, vt regulæ docebunt. Diluitur secunda obiectio eiusdem dubitationis, quia assumpta propositio & assumptio ꝓpositionis idem sunt subiecto, sed differunt ratione: quatenus assumptio accipitur, vt motus, & assumpta ꝓpositio, vt terminus motus, eodem modo, sicut dicimus generationem & genitum idem esse subiecto, ratione vero differre. Iterum alia diluitur, quia licet in doctrinali disputatione discipulus interroget, non interrogat, vt sumat cõsensum respondẽtis, sed vt discat, vt Aristo. in Elenchis. Vltima diluitur etiam, quia Arist. nõ argumentatur à concreto ad abstractum, vt quidã possent credere: quia argumentum fuisset, demonstrans sumit, ergo demonstratio est sumptio, quod nõ est ad ꝓpositũ: sed argumentum Arist. est, demonstrans sumit alterã partem cõtradictionis: ergo altera pars contradictionis est assumpta ab actiua ad passiuam: Sed sumptio alterius partis contradictionis, & altera pars cõtradictionis assumpta idẽ est, vt generatio, & genitũ: Ergo ꝓpositio demonstratiua est assumptio alterius partis, qm̃ idem est ꝓpositio demonstratiua, & altera cõtradictionis pars assumpta, & assumptio alterius partis.

Ad secundã.

Ad secundã dubitationẽ dicendum, ꝙ ꝓpositio dialectica est interrogatio cõtradictionis potestate, actu vero eius, cuius quęrit cõsensum. E Dialecticus enim volẽs cõsensum huius, omne seipsum mouens immortale est, quærit, putas ne omne seipsum mouens immortale est? vbi patet actu vnum quærere, potestate vtrunq;. In libro ergo de Interpretatione cum dicit dilectica interrogatio est alterius partis contradictionis petitio, intelligitur actu. Hic vero cum dicitur, ꝙ sit interrogatio, intelligitur potestate.

Ad tertiũ.

Ad tertiã dubitationem dicitur propositiões esse prætermissas, quia ad Syllogismũ, de quo hic est intentio, sunt inutiles, vbi vero sunt vtiles ibi tractantur.

Nihil autem refert, vt fiat ex vtraq; Syllogismus. Nam & qui demonstrat, & qui interrogat syllogizat, sumens aliquid de aliquo esse vel non esse.

Com. 6.

Sed ex differentia assignata inter ꝓpositionẽ demonstratiuam, & dialecticam emergit quæstio. quia, si dialectica ꝓpositio est interrogatio contradictionis, ex ea nullus F fit Syllogismus, non enim ex interrogatione cõtradictionis fieri potest Syllogismus. Respondet, ꝙ tam & si dialectica ꝓpositio sit cõtradictionis interrogatio, & demonstratiua sit sumptio alterius partis, nihil refert, vt fiat ex vtraq; syllogismus. Nam & qui demonstrat, & qui interrogat syllogizat sumens aliquid de aliquo esse vel non esse. Non tñ eodẽ modo: quia qui demonstrat syllogizat nullo consensu captato, qui vero interrogat, syllogizat, sed prius cõsensu captato. Ex ꝓpositione ergo dialectica fit syllogismus consensu prius captato, ex demonstratiua vero simpliciter nullo interrogato cõsensu syllogismus fit. Quare dilectica ꝓpositio in principio est interrogatio, captato vero consensu, est assumptio. Differt vero à problemate, quia problema in principio est quæstio, in fine aũt cõclusio. Debes scire, ꝙ dialectica ꝓpositio dupliciter potest accipi. vno modo, vt stat sub forma interrogationis, & sic ex ea nõ fit Syllogismus, alio modo, vt determinata à cõsensu respondẽ G tis, & sic fit ex illa Syllogismus. &, quia illa (vt stat sub forma interrogationis), & vt determinata consensu eadem propositio est subiecto, recte dicit Aristo: ex vtraq; fieri Syllogismum.

Quare erit syllogistica quidem propositio simpliciter, affirmatio, vel negatio alicuius de aliquo secundũ dictum modum, demonstratiua quidem, si vera sit, & per primas propositiones sumpta. Dialectica autem percũctanti quidem, interrogatio contradictionis est: Syllogizanti vero sumptio apparentis, & probabilis: quemadmodum in Topicis dictum est. quid quidem igitur est propositio, & quo differunt Syllogistica & Demonstratiua, & Dialectica diligentius quidem in sequentibus di- H cetur: ad præsentem vero vtilitatem sufficienter nobis determinata sint, quę nũc dicta sunt.

μὲν quidẽ. δὲ autem. In prio libro.

Com. 7.

Ex his, quæ nunc dicta sunt, colligit definitionẽ paucis additis: prius enim ꝓpositionẽ descripsit, nunc addit syllogisticam, vt innuat solũ hic agere de syllogistica, & ait, ꝙ ex ħs patet quatenus propositio syllogistica est affirmatio vel negatio alicuius de aliquo: nõ quia vera, vt demonstratiua, aut quia cõcessa, vt dialectica, sed est affirmatio vel negatio simpliciter alicuius de aliquo indifferenter, vel quia vera, vel quia concessa. In specie tñ est differentia, quia demonstratiua est affirmatio vel negatio alicuius de aliquo, quia vera. & ita demonstratiua erit affirmatio vel negatio alicuius de aliquo vera & p primas propositiones sumpta. Dico per primas propositiones sumpta, si nõ fuerit immediata. Quare lege, Si pro quia, vt sit sensus, si vera sit, & per primas propositiones

tiones sumpta, quia vera est, & sumpta per primas suppositiones: Si sit mediata propositio, quia vbi est immediata est vera simpliciter, & non sumpta ex alijs veris. Aut lege & pro vel, hoc modo, demonstratiua quidem, Si vera sit, aut per primas propositiones sumpta, dialectica aũt percunctanti est interrogatio contradictionis, id est affirmatio vel negatio alicuius de aliquo interrogata, Syllogizanti vero est sumptio apparentis & probabilis, vt concessum est à respondente: ergo syllogizanti erit affirmatio vel negatio alicuius de aliquo sumpta à cõsensu rñdẽtis. Demũ epilogat, & q̃ dicit clara sunt.

Sed occurres. An dialectica interrogatio, vt iterrogatio sit syllogistica propositio: & videtur q̧ non, quia nõ dicit esse, vel non esse: Ergo dialectica interrogatio non est syllogistica propositio. Et dicendum, q̧ actu non est syllogistica propositio, quia actu non est affirmatio alicuius de aliquo, est tamen potestate syllogistica propositio, quia captato consensu, relinquitur affirmatio vel negatio alicuius de aliquo.

B

Terminum autem voco, in quem dissoluitur propositio, vt & prædicatum, & de quo prædicatur, vel apposito, vel ablato esse aut non esse.

ὅρος Terminus. [illegible]

Hactenus de propositiõe, nunc terminum describit, dicens esse eum, in quem propositio dissoluitur, vt prædicatum, & id, de quo prędicatur, scilicet subiectum, vel apposito, vel ablato esse aut non esse. Quo vero ad verba gręca attinet. ὅρος gręce erat agri finis, vel cuiusq; rei terminus, vltra quẽ res non diffunditur. Quia ergo primus, qui partes propositionis terminos appellauit, fuit Aristoteles, & quidẽ ex similitudine earum partiũ, quæ dicebantur termini agri, siue fines, iure dixit, non terminus est, in quẽ dissoluitur propositio, sed terminũ voco, quia sic partes propositiõis ipse primus appellauit. Nec ab ratione. nam, si via compositionis consideretur propositionis pars est principiũ propositionis. Sin aũt via dissolutionis, pars propositionis dicetur terminus, siquidem cum naturali termino talẽ habet similitudinẽ, q̧ vt ille est vltra quẽ res non protenditur, ita vltra hunc neq; Syllogismus, nec propositio protendeſ. Quę vero dicit, vt prædicatũ, & de quo prædicatur, fortasse dicit ꝓpter præpositiones, coniunctiones, & id genus, quæ cum in ipsas nõ dissoluatur propositio, nõ terminos, sed terminorum affectiones dicuntur. Vel hæc dicit propter verbum, nam cũ propositio in partes dissoluitur, remanent subiectum, & prædicatum, verbum aũt non. Vel dixit hæc, vt innueret diuisionẽ termini, in subiectum, & prædicatum. Vel hæc dixit pro exẽplo termini, quẽ descripsit. Verba aũt illa, vel apposito, vel ablato esse aut non esse, exponit Alexan. siue propositio sit affirmatiua, siue negatiua, quasi dicat, apposito non esse, vt in negatione: vel διαιρούμενον: Dierumenu, id est diuisio esse, vt in affirmationem, vbi ipsum esse diuiditur ab extremis. Hęc expositio est Alexan. Iamblici & Philoponi. Melius aũt dierumenu, id est ablato intelligitur, & tunc nõ singula singulis reddẽdo legas, sed disiunctione cadente in quolibet illorũ, vt sit sensus apposito vel ablato esse, aut apposito, vel ablato non esse, hoc est siue explicetur vel non explicetur esse, siue explicetur vel nõ explicetur nõ esse, prædicatum & subiectũ sunt termini, & terminus est (vt diximus) in quẽ propositio dissoluitur. Explicaẽ aũt esse, siue nõ esse in propositionibus de verbo substãtiuo. Vt Socrates albus est, Socrates non albus est. Aufertur vero esse vel nõ esse in propositionibus de verbo adiectiuo, Vt Socrates disputat, vel Socrates nõ disputat. In his enim substantiuũ verbũ nõ est, nisi potestate. Lege ergo iuxta hanc expositionẽ, terminum aũt voco, in quẽ resoluiẽ propositio, vel apposito, vel ablato esse, vel apposito vel ablato non esse. Dico apposito esse vel nõ esse, in ꝓpositiõibus de verbo substãtiuo Dico ablato esse vel nõ esse, in ꝓpositionibus de verbo adiectiuo.

Dissoluitur. Resoluitur. Diuisio. Separato. Ablato. Com. 2. Pro isto textu posità est primũ enunciatũ in dialecticis a dilucidatore. Et ibi dictũ est oẽ dicibile ab hoĩe pipatetico. De nomẽclatura termini. & q̃ 2 rẽ sic. primas ptes ꝓpõnis terminos appellaris.

A Vtroq; enim modo terminus est in quẽ dissoluiẽ ꝓpositio. Aut dici potest, apposito, id est affirmato esse, aut diuiso, id est negato non esse, ita vt supfluat negatio more suo, vt sit sensus, negato nõ esse, id est negato esse.

Occurres primo. de terminis dictũ est in p̃dicamẽtis, In Libro de Interpretatione, & in Grãmatica: igiẽ supfluit de terminis dicere hic. Dicendum, q̧ Terminus, Dictio, Vox, Nomen ac Verbũ subiecto idẽ sunt, rõne aũt differunt. Quia dicitur terminus, quatenus in ipsum & propositio, & Syllogismus dissoluiẽ, & sic de terminis agiẽ hic. Dicitur dictio, vt oratiõis pars, & sic nomẽ & verbũ termini sunt, & de ĳs, vt orationis partes sunt, agiẽ in Grãmatica. Vt vero vox, de ipso in prædicamẽtis, & in Libro de Interpretatione agitur. 1. dubiũ.

Secundo occurres, Cur terminũ ipsum dissolutione descripsit Aristoteles. Neoterici dixerũt, quia hic liber Analyticus est, hoc est dissolutorius: Cuius ꝓprium est ꝓcedere resolutorie. Sed decipiunẽ, quia simili rõne oĩa definiret resolutione, & sic ꝓpositionẽ, & Syllogismum resolutorie definiret. Hic ergo liber nõ est resolutorius, quia ꝓcedatur in eo resolutorie, sed quia docet resolutiones syllogismorũ. Dicamus ergo Aristotelem terminũ sic definire, quia eius ratio primo hoc significat: Modo ratio, quam significat nomen, est definitio. 2. questio

Hic libe cur resolutri°, & a q.

Tertio quæres quid sit p̃dicatum, quidue subiectum. Dixerunt nõnulli per subiectũ esse substantiã intelligendum, Per p̃dicatum accidẽs. Cõtra obĳcit philoponus, quia tam substãtia, q̃ accidens possunt esse indifferenter subiectũ, & p̃dicatum, vt exẽplis demonstrat. Alĳ subiectum dici volunt, quod determinationis, s. vniuersalitatis vel particularitatis est susceptiuũ, nõ autem p̃dicatũ. Iterum Philoponus obĳcit, quia tũc in singularibus ꝓpositionibus nõ daretur subiectũ, quia subiectũ (cum sit terminus singularis) nõ est susceptiuus determinatiõis. nõ enim dicimus, omnis Socrates est philosophus. Propterea Philoponus asserit subiectũ id, de quo aliud dicitur, vel cui aliud inest, vel non inest: p̃dicatũ vero omne quod de alio dicitur, vel quod alteri inest, vel non inest. Sed cõtra, quia tũc plura q̃ quatuor essent p̃dicata, quia species esset p̃dicatũ, dicit enim de indiuiduo. Et nõ tñ vnum esset subiectũ, quia & species, & indiuiduũ essent subiecta, contra ea, quę primo Topicorum asserit Aristoteles. Boethus in Prędicamentis dicit, quod p̃dicatũ est, quod diciẽ de alio nõ ꝓpterea, quia diciẽ de superiori ad illud, & sic sunt quatuor, genus, accidẽs, definitio, & ꝓprium. Dicitur vero subiectũ, de quo aliud dicitur, nõ mediante alio, vt species, de qua hæc quatuor dicuntur. Hęc enim, Socrates philosophatur, subiectũ habet p accidens, quatenus esse philosophum de homine dicitor. Sed dubito, quia tũc generalissimum non esset p̃dicatũ, quia nõ dicitur de specie nisi mediante genere subalterno. Mihi igitur videtur dicendũ esse, prædicatum esse, quod dicitur de alio, aut inest alteri in ꝓpositiõe syllogistica, Subiectum aũt, de quo aliud dicitur, aut cui alterũ inest in ꝓpositione syllogistica. Et hoc pacto vnũ est subiectũ, Species scilicet, Quatuor p̃dicata, genus, definitio, ꝓprium, accidens. Ex quo sequitur nec speciem esse p̃dicatum, nisi innaturale, nec indiuiduũ esse subiectũ, quia nulla propositio syllogistica est singularis.

3. questio. Quid subiectum. Quid pędicatum.

C

propria solutio.

D

Quęrunt. iiĳ. Vtrum verbũ sit terminus. de qua quęstione licet in Libro de Interpretatione satis diximus. tamẽ dicendum aliquid & nunc. Auerroes itaq; hic, & Boethus in Libro de introductione ad Syllogismos Categoricos, & in Primo de Syllogismis Categoricis. asserunt verbũ non esse terminum, qm̃ nec prędicatum, nec subiectũ. Quod Boethus potissimũ probat. Primo, quia in verbũ ꝓpositio non soluitur. Secundo, quia, si verbũ esset terminus, sylls non cõstaret tribus terminis tñ, sed pluribus. Alĳ dixerunt verbũ esse terminũ, et p̃dicatũ, quia verbũ est nota eorũ, quæ de altero dicuntur. Nos vero consueuimus dicere verbũ nõ esse terminũ in quẽ ꝓposito, vel Syllogismus resoluitur, sed quo ꝓpositio in

Subiectum vnũ tñ est, Pręd icata quatuor.

4. questio. An verbum sit terminus.

termino s resoluit. Rursus consuetimus dicere verbum, quatenus Categorema est, esse terminū & pdicatum, vt Currit, & id genus. Quatenus sincategorema, non esse terminum, quia sic compositionem significat tantum, quam sine extremis non est intelligere.

c. quęstio. Quinto quęrunt si pdicatū sit prius subiecto, vel maius, vel minus. Rñdetur fm Boethum in pdicatione naturali omne pdicatū esse aut ęquale subiecto, aut maius, nunq̃ aūt minus: In pdicatione aūt innaturali, pōt pdicatū esse minus. Vt in hac, aīal est hō. Quod ījs patet pfecta termini descriptio, qa Terminus est in quē primo resoluit̃ ppositio syllogistica. Dico primo, propter syllabas vel literas, in quas nō primo resoluit̃ ppositio. Dico syllogistica, ppter indiuidua, q̃ nō sunt subiecta: quia ppositio singularis nō est syllogistica. Hęc de termino.

Logos Oratio logica cōnexio. Syllogismus aūt est oratio, in qua positis q̄busdā, aliud q̄ddam ab ijs, quę posita sunt, ex necessitate accidit, Propter hęc esse. Dico autē propter hæc esse, propter hæc accidere, propter hæc vero accidere est nullius extrinsecus termini indigere vt fiat necessarium.

Cam. 9. Hactenus de ppositione & termino, nūc de syllogismo, q^d tertio loco pmiserat, determinat. & primo ponit definitionē eius, & inquit. {Syllogismus aūt est oratio, in qua positis quibusdā} scilicet terminis & ppositionibus {aliud quoddam} scilicet cōclusio. {ab his, q̃ posita sunt} ppositiōibus. {ex necessitate accidit} ppter tales propositiões esse positas, ac cōcessas. Hæc est definitio. Deinde exponit vnā particulā definitionis. s. quæ erat propter hęc esse, & inquit, {Dico aūt propter hæc esse, propter hęc accidere.} i. intelligo propter hęc esse, idē q̄ propter tales propositiões positas tm̄ conclusionē ipsam cōtingere. Dico aūt propter tales ppositiones tm̄ conclusionē contingere, vt nihil aliud siue nullus alius terminus, ex quo fieri possit ppositio, indigeat ad inferēdum necessario conclusionē. Bene enim pōt esse necessarius aliquis terminus ad pbandū ppositiones vtrasq; vel alterā, sed nō ad inferendū. Qñ enim in oratione sumuntur quędā ppositiones, ex quibus solū conclusio infert̃, tunc talis oratio est Syllūs: nam licet possit accipi aliquis terminus pro Syllō propositionū, ille nō sumitur, vt necessarius ad inferendū, sed vt necessarius ad ppositionē pbādam, quæ assumebat̃ in oratione. Differt. n. aliquid sumi vt necessariū ad inferendū, & vt necessariū ad pbādum aliquod assumptorū. Syllūs ergo est oratio, in qua quibusdā assumptis, nullo alio termino, aut ppositione indiget, vt inferat cōclusionē, licet termino aut ppositione egere possit ppter assumpta, vt cū sunt immanifesta. Hęc est definitio Syllī crassa quadā Minerua exposita.

1. dubū. An syllūs sit. Prima solū. Sed circa hęc occurrit primo disputare. An Syllūs sit. Aristoteles enim supponit Syllūm esse, nec ipsum esse alicubi probauit. Ad hoc respondent quidā, qui Ephexei, hoc est prohibentes cognominantur, & dicunt, Syllūm, nihil esse. Quia, si dicitis vos syllūm esse, Aut syllogizantes dicitis Syllūm esse, aut nō syllogizantes. Si non syllogizantes, vobis credendū non erit. Sin aūt syllogizātes, Syllogismo, quē quęritis vtimini, ac supponitis. Sed cauillus iste conuertit̃, est enim antistrephon. nam aut syllogizantes negatis Syllogismum, aut nō syllogizantes, Si nō syllogizantes, vobis nō credimus, si syllogizātes, tūc Syllogismū, quē negatis, supponitis: quare syllogismus est. Simili huic cauillo vsus est, Euathlus discipulus aduersus Protagorā pceptorē, vt inquit Gellius Libro Quinto. Et Tisia aduersus Coracē præceptorē (, Vt Hermogenes ī sua Rhetorica inquit.) Cap. 2. Hęc enim Cauillamēta Gellius appellat antistrephōta quasi conuertibilia ad oppositum. Argumentabat̃ enim Tisias inter nos causa est, Vt soluam propter disciplinam, quam à te didici, sed tunc, cum primam causam vicero, Ergo te aut vincam,

E aut à te vincar. si vincam, non soluam, eo quia victoria est (vt nō soluam: Si vincar à te, iterum nō soluam, quia inter nos ex pacto erat nō debere tibi soluere, donec primam causam vincam. Ac corax pręceptor ad oppositum conuertebat Cauillum, aut vinces, aut ego te vincam. Si vinces, ex pacto teneris. Si vincā te, ex victoria solues. Antistrephon est, vt vides, sic Ephexiorū Cauillus Antistrephon est. Propterea dicamus, nō omnium esse demonstrationē, quia aut Circulo demonstrari continget, aut in infinitū abibitur. Oportet ergo per se nota quædam esse, è quibus alia quædam patent, & sic syllogismum esse, aut erit per se notum aut ex quibusdā per se notis exoritur, quæ non sunt syllogismus, sed quædā cōmunia omnibus perspicua, Solō vera.

2. dubū. Ad quā animi partem syllūs attineat. Secundo quæres cum ipsius animæ plures sint virtutes, quæ nam animæ virtus syllogistica est, quæ syllogismum efficit, Respondet Philoponus quinq; esse animæ virtutes, vt sint Mens, siue intellectus, Dianoetica siue
F rationalis, Opinatrix siue opinio, Phantasia, & Sensus. Constat autē nec mentē, nec sensum syllogizare. Mens quidem non syllogizat, quia altior est discursu, ac syllogismo. Sensus vero minime, quia inferior est discursu. Insuper nec fantastica syllogizat, nec opinatrix. vtraq; enim terminus est syllogismi: Opinio quidē dialectici, Phantasia Sophistici. Ergo virtus, quæ discurrit, ea est, quā gręci. Dianoeticā appellant, vt Philoponus inquit. Hāc Auer. vbiq; cogitatiuā vocat. Sed an hoc sit verum, in libro de Anima relinquat̃. Supponamus ergo ita eē.

3. quęstio. Quod sit syllogismi. Quęritur tertio, quot sunt syllogismi. Rñdet Philoponus q̄ tres. Dialecticus, Demonstratiuus, & Sophisticus. qa, vt I pœmio diximus, si Dyanoetica accipit à mēte, facit demōstrationē. Si accipit ab opinatrice virtute, facit dialecticū. Si accipit à Phātastica, facit sophisticū.

4. quæstio. naturam sit syllūs. Quarto quæres, vnde dyanoetica ipsa ad syllī inuentionem mouet̃, vel quorū est syllūs. Dicendū, q̄ res sunt in triplici differentia. aut enim manifeste cōueniunt, aut
G manifeste differunt, aut siue conueniāt, siue differāt, nūc conuenire, nunc differre vident̃. Pro his, quæ manifeste cōueniunt, syllō non eget Dyanoetica. Non enim syllūs est, q̄ homo sit ens, aut q̄ hō sit homo. Nec pro ījs, q̃ manifeste differūt. non enim syllogizamus, q̄ hō sit nō hō, aut q̄ nō sit lapis. Mouetur ergo Dyanoetica, quia res, quæ conueniunt vel differūt, nunc conuenire, nūc differre vident̃. Nam affirmatiuo syllō ostēdit, quæ cōueniūt conuenire, & negatiuo ostendit, quæ differunt, differre.

Verborū cōsideratio. Nunc circa verba cōsideremus: & primo, cur quibusdam in plurali dixit. Procuius solutione animaduersione dignum, q̄ res, quæ definiuntur, differūt à rebus alterius generis, & à rebus sui generis. hac ratione omnis definitio, vt Sexto topicorum dicit̃, constat genere, & differentia. Genere quidem, vt res ipsę, quæ definiuntur, à rebus alterius generis differant: Differentia aūt, vt differant à rebus eiusdem generis. Genus igitur syllogismi est oratio, vel logos, hoc est connexio logica, qua quidē
H differt à simplicibus: quo vero modo per cæteras particulas à rebus sui generis differat, dicamus. & primo, cur dixit quibusdam, vt quærebamus. Qvales rhetoricæ orationes & cur breues. Hinc secundo debes scire, q̄ orationes rhetoricæ sunt, quæ vna propositione sumpta, vt minore, vel maiore, inferunt cōclusionem. Veluti, hic lasciue ornatur: ergo mechus. Hinc maior deficit, videlicet, omnis lasciue ornatus est mechus. Similiter, hic in nocte vagatur: ergo est fur. vel hic spirat: ergo viuit. Quare breues rhetoricæ orōnes. Iis enim vtuntur Rhetores aut quia talis esse debet eorum ars, aut breuis tēporis causa, aut vt iudices honorent. Iudices enim orationē sic breues audientes, se honorari arbitrantur, aut (vt Aristoteles inquit Primo Rhetoricæ) quia nesciunt per plura intelligere. Dixit ergo quibusdam in plurali, propter tales orationes, in quibus non plura, sed vnum assumitur. Quę geminatæ orōnes. Cur vero dixit, aliud quiddam ab ījs, quæ posita sunt, dicamus esse nonnullas orationes geminatas, vt si dies

est, dies

est, dies est, dies est: ergo dies est. **A** Ad harum ergo orationum differentiã dixit aliud quiddam ab his, quæ posita sunt. est etiã ad hoc ratio, quia finis semper vult esse aliud quiddã ab his, quæ ordinantur in finem, veluti nauigatio aliud à Themone. At conclusio finis est, propositiones vero ordinatæ in finẽ. ergo cõclusio aliud quiddã à positis esse debet. Præterea, qui probat aliquid per aliqd, aut manifestũ per manifestum probat, aut immanifestum per imanifestum, aut manifestum per imanifestum: quæ, cũ esse non possint, fit vt immanifestum semper per manifestum probeť. Et, quia imanifestum, quod probať, est aliud à manifesto, per quod probať, propter hanc causam dixit aliud. Cur vero adijcit (quiddam) dicẽs enim aliud, adijcit quiddam.

Assyllogisticæ rõnes q̃ sunt.

Dicamus, q̃ sunt orationes assyllogisticæ, vel quæ ex vtrisq; particularibus, vel vtrisq; negatiuis syllogizant: & hęc indifferẽter vlẽ, & particulare, affirmatiuum, & negatiuum inferũt, nihilq; determinatùm. Ad has differentiam dixit (quiddam) quia syllogismus determinatum quid concludit. **B** Cur vero dixit necessario, dicamus: quia orationes aut sint quæ ex æquali inferunt ęquale, vt exẽpla, veluti aliquis nauigans naufragabit: igitur dion nauigans naufragabit. Aut aliquis noctu ambulans incidit in latrones: igiť Plato noctu ambulans incidet in latrones. aut sunt, quæ ex minori inferunt maius, vt inductiones. veluti hoc & hoc aĩal mandibulam inferiorẽ mouet: igitur omne animal. Modo nec primæ necessitatem habent, cum sint rhetoricę, & vanę: nec inductiones, Primo, quia nõ contingit oĩa particularia percurrere. Secundo, quia siquis intendit probare crocodilum inferiorem mouere mandibulam, aut oĩa particularia, & ipsum etiam percurret, aut nõ. Si percurret ipsum, quæsitum (vt concessum sumet. Sin autẽ ipsum non percurret probatio, non erit ergo vlẽ. ad differẽtiam ergo harum orationum dixit necessario.

Diuisio orationum pulchra.

Syllogistica. n. oratio ex minori infert minus. Cur insuper dixit accidit, dicamus, q̃m syllogismi dicuntur multiplices, aut ex propositionibus de inesse, **C** aut ex ppositionibus de necessario inesse, aut ex propositionibus de cõtingenter inesse, aut ex his mistis: quia vero accidit, vel contingit sequitur ad esse, ad necessarium inesse, & ad possibile, ideo dixit accidit, ut definitio cõis sit omnibus syllogismis & de inesse. & id genus.

Quot syllogismi.

Cur vero dixit propter hæc esse, licet Arist. exposuit, tñ debes scire esse nonnullas orationes, in quibus cõclusio sequitur ppõnes, quæ in eis ponunť, non tñ sequitur illas pp̃ illas. verbi causa, oẽ per se mobile est semper mobile: animus est per se mobilis: ergo animus est imortalis. Hæc enim conclusio sequitur propositiones illas, non tamen propter illas syllogizatur, sed alia propositione, vel alio termino eget, vt iteratur videlicet oẽ semper mobile est immortale. nam sequitur, omne semper mobile est immortale: animus est semper mobilis: ergo animus est immortalis. Propter tales ergo orationes dixit propter hæc esse. est. n. syllogismus oratio, in qua quibusdam positis, propter hæc ipsa, quę ponunť, & non propter aliud **D** additum, sequitur conclusio. His dilucidatis patet hãc definitionem esse perfectam, siquidẽ ex materia, & forma constat. Materia. n. designatur per illud verbum positis: quæ. n. ponuntur, ppõnes sunt, quæ materia syllogismi sunt. Forma vero notať per illud verbũ aliud quiddam. nam conclusio finis atq; forma syllogismi est. Hæc sunt, q̃ partim ex Græcis, partim ex nobis collegimus.

Quæ Auerroes.

Auerroes autem (licet obscur) conditiones syllogismi innuit esse sex. Prima est vt propositiones, quę assumuntur, concedantur, & sic per posita, cõcessa videtur intelligere. Secunda est, vt propositiones assumptæ sint plures, qua conditione syllogismus differt ab enthymemate, ac exemplo. Tertia, vt conclusio sit quid aliud ab assumptis, qua differt syllogismus ab ea oratione, in qua petitur principium. Quarta, vt per posita sequatur certa conclusio, qua syllogismus differt ab assyllogisticis **A** syllogismis. Quinta, vt nullo termino vel propositione egeat pro illationis necessitate, qua etiam differt ab orationibus necessarijs. Sexta (vt non inferat per accidens) qua differt à syllogismo ex vtrisq; affirmatiuis in materia conuertibili, hæc ex paraphraxe Auerrois.

Dubiõnes Prima.

Sed circa hæc dubitatur primo quo nã modo oratio est syllogismi genus. Auerroes per orationem intelligit propositionem hypotheticam rationalem. Quod nõ placet. nam sic cæteræ particulæ essent inutiles, quia genus non poneretur, sed illud cum syllogismo conuerteretur. Dicẽdo ergo orationem acceptam esse pro genere remoto, atq; communi ad omnes argumentationis species, vt ad exemplum, ĩductionem, & syllogismum, contrahitur vero ad speciem per cæteras particulas in tali definitione positas. Et per logon Aristote. intelligit logicam connexionem, vt alibi diximus.

2. dubõ.

Secundo dubitatur, quia si per posita intelligit concessa, tũnc syllogismus ex falsis nõ esset syllogismus, cuius contrarium Aristo. assetit Secundo huius, & Primo **B** Posteriorum, Consequentia vero patet, quia falsa concedi non possunt. Sorticolæ propter hoc per posita intelligunt ordinata in modo, & in figura. Quod quidem derisibile est, quia tũc per ignotum, syllogismum ipsum definiret. Melius ergo dicendum verbum illud positis pro concessis esse intelligendum, verum nõ pro eis, quę sunt aut natura aut vsu concessa, sed si concedantur à syllogizante, ablatiuus enim absolutus resoluitur in si, & sic intelligit positis, id est si concedantur. Falsa ergo non sunt digna concedi, tamen si concedantur, ex his fit syllogismus.

Concessũ triplex.

Præterea concessum est triplex: secundum rei naturam tale vt conceditur, & hoc est posterioristicum, secundum opinionem tale (vt cõcedatur) & hoc est concessum dialecticum, et secundum consensum respondentis, & hoc est concessum prioristicum.

3. dubõ.

Tertio dubitant Sorticolæ, quia A est syllogismus (ponendo per casum) q̃ A significet mihi vnum syllogismũ, **C** & tamen non erit oratio in qua quibusdam positis, & reliquæ. Et dicendum A non esse syllogismum, sed signum syllogismi. Aristote. autem non signum, sed syllogismum descripsit.

4. dubõ.

Quarto dubitatur, quia conclusio totum quoddam est ex vtrisq; extremis confectum. Igitur non videtur aliud à propositionibus. Et dicendum conclusionem esse aliud quid à propositionibus, non quidem simpliciter, sed integritate, & hoc sufficit.

5. dubõ.

Quinto dubitatur, quia quod necessario euenit, non accidit, accidens enim non est necessarium. Et dicẽdum accidere acceptum esse pro dimidio contingenti, quod sequitur ad necessarium.

6. dubõ.

Sexto dubitať, quia syllogismi in secũda, & tertia figura nõ essent syllogismi, quia egẽt conuersione vnius vel plurium. Et dicendum, q̃ quanq; egeant cõuersione, nõ egẽt extrinsecus termino vel ppõne vltra assumpta: nõ enim cõuertens in alijs terminis fit ab his, in quibus con**D**uersa fiebat: nec cõuertens est alia ppõ à conuertente.

7. dubõ.

Septimo dubitať, quia quod tenet in oĩ, tenet per se, modo ex affirmationibus in secũda figura tenet in omni conuertibili. Et dicendũ conuertibilem materiã esse particularẽ materiam, & ita licet teneret in oĩbus affirmatiuis conuertibilibus, non teneret in oĩbus affirmatiuis.

8. dubõ.

Octauo quęres vnde syllogismus vnus sit. Quidã dixerunt syllm̃ vnum esse vnitate conclusionis, quę vt diximus, est syllogismi forma. Quæ cã ambigua est, quia sylls̃ per impoẽ est vnus, & non propter cõclusionem, cum non stemus in prima cõclusione, vel saltẽ sequitur syllm̃ per impossibile non esse vnum. Alij dixerunt syllogismum esse vnum, quia minor contrahit maiorẽ. Quæ causa minime placet, quia in negatiuis syllogismis nec maior minorem, nec minor maiorẽ contrahit. Auerroes in libro de Interpretatione ait syllogismum eẽ vnũ propter vnitatem notæ rationis. Quod friuolũ est, quia

potest

potest esse vnus syllogismus, vbi plures ratiõis notę accipi possunt, veluti si acciperẽ. quare, ergo. Propter hæc dico syllogismum esse vnum, quia cũ duobus extremis sumitur vnus terminus medius. Siquis autem vellet, posset dicere syllogismum esse vnum propter vnitatem cõclusionis, & hoc pacto syllogismus hypotheticus erit vnus syllogismus vnitate vltimę, & finalis cõclusionis, & põt esse duo rõne habita ad proximas conclusiones.

Nota. Quæres denique vtrum syllogismus illatiuus, an probatiuus hic definiatur ab Aristo. Et videtur quod non probatiuus, quia in syllogismo ꝓbatiuo propositiones accipiuntur, vt concessę, at in syllogismo hoc propositiones accipiuntur, vt positæ, non vt cõcessæ. Ex alio videtur, quod hic non definiatur illatiuus, quia tũc male diceretur, in qua quibusdã positis aliud sequitur. Est enim hic syllogismus illatiuus, omnis homo est homo: omnis homo est homo: ergo omnis homo est homo, vbi cõclusio non est aliud quid à positis. Et dicendum, quod hic definiť syllogismus probatiuus, vbi propositiones accipiuntur, vt concessæ, vel natura, quales propositiones demonstrationis, aut consensu respondentis, quomodo falsę propositiones accipiuntur, aut communi opinione, quomodo accipiuntur propositiones in dialectico syllogismo, qui est ex probabilibus. Sed quæres, quid requiritur ad illatiuum.

Ad syllm illatiuũ quę nõ requirantur. Dicendum, quod nihil aliud requiritur, nisi vt oppositum eius, quod infertur, repugnet omnibus vel alteri assumptorum.

Perfectum quidem igitur voco syllm, qui nullis alterius indiget, præter ea, quæ sumpta sunt, vt appareat necessarius. Imperfectum vero, qui indiget aut vnius, aut pluriũ, quæ sunt quidẽ necessaria per subiectos terminos, non autem sumuntur per propositiones.

Com. 10. Hactenus de syllo, nũc eum diuidit, & membra seorsum describit. Diuisio ergo est, quod syllogismorum alius est perfectus, alius imperfectus, hæc est diuisio. Deinde definit illas, & primo perfectũ, & dicit, quod perfectus syllogismus est, qui nullo altero eget præter ea, quæ assumpta sunt, vt appareat necessarius. Deinde definit imperfectum, & dicit, quod imperfectus syllogismus est, qui eget vno aut pluribus, quæ quidẽ requisita sunt necessaria per subiectos terminos, non aũt sumuntur per ꝓpositiones.

Quæstio 2. An aliqs sit syllũs perfectus. Sed antequã verba consideremus, quæritur primo, vtrum aliquis syllogismus dici possit perfectus, vel imperfectus, quia apparet vel non apparet necessarius. & vr̃ quod non, quia perfectio vel imperfectio rei attenditur penes perfectionem formæ, sed in vtroque syllogismo est eadem forma. est. n. idem inferendi modus, quæ est forma syllogismi. Pro solutione primo debes scire, syllogismum dici necessarium dupliciter, aut penes materiam, & sic syllũs demõstratiuus dicitur necessarius, quia propositiones, ex quibus componitur, dicuntur necessariæ: aut penes formã, & sic syllogismus dicitur necessarius, quia necessariã infert ex his, quæ ponũtur, conclusionẽ. Secũdo debes scire, quod duplex esse potest cuiusque rei perfectio, aut essentialis, & sic Idiuidua eiusdem speciei oĩa sunt æque perfecta essentialiter: aut accidẽtalis, & sic licet Mas & Femina sunt essentialiter æque perfecta, tñ mas est accidentaliter fœmina ipsa perfectior. His acceptis, dico primo, quod, cum Aristo. ait syllm perfectum eẽ, qui apparet necessarius, imperfectum vero, qui non apparet necessarius, per necessarium non intelligit quo ad materiam, q̃ sunt propositiones, quia nõ distinguit nũc syllm penes materiam, sed intelligit penes formam, vt dicatur ille necessarius, qui necessario infert, ille non necessarius, qui non necessario infert. Secũdo dico, quod Aristo. cum dicit perfectum syllm esse, qui apparet necessarius, imperfectum qui non apparet necessarius, non loquiť de perfectione, & Iperfectione essentialibꝰ, quibus

E species ipsę differunt, sed accidẽtalibus, quatenus hic diciť perfectus, cuius illatio nobis vr̃ necessaria, ille imperfectus, cuius illatio, licet sit necessaria, non apparet nobis necessaria, ergo essentialiter tã perfectus quã Iperfectus necessario infert: vterque. n. habet rationem essentialem syllogismi, ergo vterque est oratio, in qua quibusdam positis conclusio necessario infertur. Verum ille perfectus dr̃, quia ad hoc, vt videatur inferre, nullo eget. Hic imperfectus, quia ad hoc vt videatur inferre, eget aliquo, vel aliquibus. Vnde non ab ratione Neoterici dicunt vtrunque quo ad esse syllm esse perfectũ, sed huic aliquid deficit, quo ad bene esse, illi nihil, quia nec quo ad esse, nec quo ad bene eẽ.

Verborũ cõsideratio. Priã expõ. Quo vero ad verba attinet, debes scire non esse clarum quid Aristo. intelligat per vnũ aut plura, quo vel quibus indiget sylls, vt appareat necessarius. Ideo Neoterici, qui accipiunt à literis Alberti dixerunt syllos imperfectos, qui sunt in secunda & tertia figuris, multifariã perfici, aut conuersione, aut transpositione

F propositionũ, aut reductione ad impossibile, aut expositione, aut pluribus horum. Dicunt ergo imperfectũ syllm eẽ, qui ad hoc, vt appareat necessarius, eget vnius vel plurium. vno quidẽ, si eget conuersione, vel transpositione, vel aliquorum eorum, id genus, pluribus vero, si eget eorum pluribus, s. conuersione, & transpositione.

Refutatio. Sed hæc expositio non placet, quia Aristo. antequã descendat ad species syllorum imperfectorum, ponit, vt Philoponus inquit, oĩa principia perfectiua syllorum: vbi patet eum non ponere transpositionem propositionum, nec expositionem, nec deductionem ad impossibile. Cum. n. docturus sit reductionem syllorum imperfectorũ ad perfectos, ipse non docet, nisi conuersionem: ergo conuersionem tantum esse principium reductiuum syllogismorum. Ex quo sequitur, quod licet syllogismi aliqui probẽtur per expositionem, vel deductionem ad impossibile, tamen syllogismus imperfectus non perficitur nisi sola conuersione: nam conuersione reducuntur omnes syllogismi

G aliarum figurarum ad primam. Aliter ergo dicamus, imperfectos syllogismos egere vno vel plurium, id est egere vna conuersione, quæ est vnius propositionis, aut pluribus, s. conuersionibus plurium propositionũ. Sed dices, syllogismus eget conuersione vnius vel plurium: ergo eget aliqua propositione noua præter eas, quæ assumebãtur, & sic contra definitionem syllogismi, remouens ergo hanc dubitationem, subdit {quę quidem}. s. requisita, hoc est quæ quidem conuersio, vel conuersiones sunt veræ & necessariæ (vt erant prius antequã propositiones conuerterentur {per subiectos terminos,} hoc est per terminos permanentes, qui manent in vtrisque propositionibus: {non aũt sumũtur} vt veræ & necessariæ {per propositiones ipsas permanẽtes} sed ordine mutatas. Ergo non perficiuntur per assumptionem nouę propositionis, sed per easdem solum ordine terminorum permutatas. Conuertens. n. licet sit diuersa à conuersa secundum quid, non est simpliciter alia, s. cum termi

Quæstio. H ni permaneant in vtrisque idem. Quæritur hic vtrũ syllogismus hic definitus sit genus ad dialecticũ, & demonstratiuum, & sophisticum. Et vr̃ primo aspectu quod sit genus. Qm̃ Philoponus voluit tres esse species syllogismi, & quod hic agitur de syllogismo communi ad omnes eius species. In contrarium ratio vr̃: non. n. sophisticus, qui peccat in forma, videtur syllogismus, cum sibi desit forma syllogismi.

Prima solu. Quidam respondent, & dicunt syllum non esse genus ad sophisticum, & ad dialecticum, & ad demonstratiuum. Qm̃ sophisticus, qui priuat forma syllogismi, non est syllogismus. Ad Philoponũ vero possunt dicere eum enumerasse tã veras, quam famigeratas spẽs. Licet ergo sophisticus non sit vera species, est spẽs ſm opinionem. Sed concessa hac positione de sophistico, quia fortasse non oĩs sophisticus est syllogismus, nisi

Secunda. q. qui peccat in materia tantum, quęritur vtrum sit genus ad demonstratiuum & dialecticũ. Respondẽt nonnulli

Neotericorum,

Neotericorum, syllogismum non esse genus ad demonstratiuum syllogismum, nec ad dialecticum, sed ad illos esse totum in modo. Sed quia hæc positio est obscura, pro dilucidatione debes scire, φ totum in modo secundum Aristotelem in Topicis est terminus incomplexus respectu sui ipsius sumpti cum determinatione accidentali, vel materiali. verbi gratia iste terminus homo est totum in modo respectu huius complexi, homo albus. Ex quo sequitur quæ sit pars i modo: est enim terminus sumptus cum accidentali vel materiali determinatione, vt homo albus, vel homo carnosus, & id genus. Dico signanter cum determinatione accidentali vel materiali, quia, si terminus sumeretur cum determinatione formali, esset definitio, & non pars in modo. Animal enim rationale nō est pars in modo illius termini animal, sed est definitio hominis. Genus vero est terminus incomplexus, qui in plures species diuiditur per differentias essentiales, siue formales. ex his sequitur dilucidatio. Syllogismus enim est terminus simplex, demonstratiuum, & dialecticum sunt differentiæ siue determinationes materiales, quæ accidunt syllogismo propter materiā, s. propter propositiones, quæ sunt materia, non propter formam, quæ est illatio ex positis. Ergo syllogismus non genus, sed totum in modo est ad illos. Hęc dilucidatio probatur, quia species tractantur in eodem libro, vbi agitur de illarum genere; modo demonstratiuus agitur in libro Posteriorum, Dialecticus in libro Topicorū. Quia vero in hoc libro agitur de syllogismis primæ, & secundæ, & tertiæ figuræ, ideo syllogismus est genus ad hos, & non ad illos. Sed contra hanc positionem videtur primo, quia Arist. Primo Topicorum enumerat hos inter species syllogismi. Præterea hic definit propositionem communem, s. syllogisticam, vt esset communis syllogismis dialecticis, & demonstratiuis, vt Auerroes, Alexander, & Philoponus dixerunt. Sed positiones hæ possunt cōcordari, quia vel loquimur de syllogismo simpliciter, vel de syllogismo, vt definitur hic. Si loquimur de syllogismo simpliciter, qui est syllogismus solum consideratus quo ad formam, quæ est modus inferendus, sic recte Neoterici dixerunt syllogismum nō esse genus ad illos, sed totum in modo. Sin autem loquimur de syllogismo vt definitur hic. cum syllogismus hic definitus sit probatiuus, dici potest eum esse genus ad illos. nam demonstratiuum & dialecticum, licet sint differentiæ accidentales syllogismi simpliciter, sunt formales differentię probatiui syllogismi. Ad secundam rationem dico, φ tunc species tractantur in eadē scientia, in qua tractatur genus, quando illud genus est subiectum scientię. modo syllogismus, qui hic definitur, non est subiectum huius libri, sed principalis eius species. Subiectum. n. huius scientiæ est syllogismus simpliciter: cuius species non sunt demonstratiuus & dialecticus syllogismus.

De toto in modo. — Dilucidatio. — Dubi. Cap. primo. — Concordia pōnum.

In toto autem esse alterū altero, & de omni prædicari alterū altero, idem est. Dico autem de omni prædicari, quādo nihil sit subiecti sumere, de quo alterum non dicatur. Et de nullo similiter.

Aliero. Alterius.

Hactenus de syllogismo, atq; eius diuisione, nunc vero quid sit dici de omni, vel de nullo declarat, quod quarto loco promiserat. Dixit autem de syllogismo prius, φ de principijs syllogismorum, quia hæc non sunt principia syllogismi, quo syllogismos est, sed quo regulantur. Quia vero proposuit dicere de esse in toto, & de dici de omni seorsum, nunc quasi se excusans, præmittit nō esse necessarium dicere de illis (vt proposuit seorsum) quia dici de omni & esse in toto idem est, Vnde inquit{ in toto autem esse alterum altero}idest in toto altero, hoc est prædicato{ esse alterum} idest subiectum, & alterum prædicari de omni altero, idem est. Similiter non esse in

Lege ad rē dilucidatorē enunciatio. ro. logice.

A toto & de nullo dici idem est. Qua ratione fit, vt satis sit declarare quid sit dici de omni, & de nullo, quia statim patebit quid sit esse vel nō esse in toto. Quo vero ad verba græca attinet, animaduersione dignum in græco non dici in toto altero in eodem casu, sed in toto alterius. Quod sonare videtur alterū autem, i. subiectum esse in toto, i. in tota re alterius, s. prædicati idem est, quod dicit (vt annotaret subiectum esse partem prædicati) quasi velit prædicatum habere totalitatem quandam, cuius subiectū est pars. Vel forte illa locutio est elegantia græca, sicut nos dicimus. Aliquid boni est hic, quod valet ac si diceremus, aliquod bonum est hic, sic esse alterum in toto alterius idem est ac si diceremus alterum esse in toto altero. hoc. n. vtuntur græci, cum vtuntur duobus neutris, vt nos etiam vtimur. Iuniores declarant quō eē alterum in toto altero, & alterum dici de oī altero idē sit. dicunt. n. hęc esse eadem re ipsa, ratione vero eē duo. Nam, cum dico in toto esse alterum altero, prædicatum B respicio, quod subiecti totum sit. Cum vero alterum de oī altero prædicari enuncio, ad subiectum me conuerto: cui vtī etiam sumpto prædicatum conuenit, atq; de eo vt̄r sumpto prædicatur vere. Sed contra, quia Socrates est in toto homine, & tamen homo non dicitur de omni Socrate. Potest expositio hæc defendi, φ hæc esse idem intelligitur in terminis vniuersalibus. In quibus syllogistica propositio fit. Modo, Socrates est terminus singularis, ex quo syllogistica propositio non fit. In vniuersalibus autem terminis dici de omni & esse alterum in toto altero idem est re ipsa, ratione vero ac habitudine differunt, vt dictum est. Philoponus vero dicere videtur alterum dici de omni altero esse in plus φ alterum esse in toto altero, quia risibile dicitur de omni homine, & tamen homo non est in toto risibili. Similiter risibile prædicatur de omni rationali, & tamen rationale non est in toto risibili. Propterea velle videtur in vniuersalibus terminis dici de omni esse in plus quàm alterum C esse in toto altero. Et dicendum, φ alterum esse in altero est, subiectum esse in prædicato, & alterum de altero est dici prędicatum de subiecto. Verum per tota possumus intelligere superiora respectu suorum inferiorum, & sic bene dicit Philoponus, quod dici de omni est in plus φ alterum esse in toto altero, eo quia risibile dicitur de omni rationali: & tamen rationale non est in toto risibili, vt in superiori, aut possumus intelligere indifferenter superiora respectu suorum inferiorum, vt sunt genera, species, & differentiæ respectu suorum inferiorum, vel æqualia respectu suorum æqualium: & sic rationale esse potest in toto risibile, & ē contrario: & homo in toto rationali & ē contrario: et sic verbo ample vtens Aristoteles dixit illa eadem esse. Hoc ergo supposito, describit dici de omni, & inquit:{ Dico autem de omni prædicari, quādo nihil est subiecti sumere, de quo alterum, scilicet prædicatum non dicatur. Et de nullo similiter dico, quando nihil est subiecti sumere, à quo non negetur D alterum, s. prædicatum. Hæc sunt, quæ Aristo. dicit.

An alterū eē in toto altero, & alterū dici de omni altero idē sit.

Quæ Philoponus.

Quæritur primo quid sit dici de omni, vtrum sit oratio. Respondent, φ dictum hoc, quod est dici de omni, non est oratio completa, sed æquiualet huic, prædicatū vniuersaliter, & affirmatiuè dici de subiecto, quia tantum est dicere dici de omni, quantum prædicatum de suo subiecto dici vniuersaliter affirmatiue. similimodo dici de nullo. Modo, hoc complexum est oratio infinita, & complexum significabile illius propositionis, prædicatum vniuersaliter & affirmatiue est dictum de subiecto: vel illius prædicatum vniuersaliter negatiue est dictum de subiecto.

Dubiū. — Quæstio. 1. Quid sit dici de oī.

Secundo quæritur, vtrum talis oratio complexa habeat proprie definitionem, vel descriptionem. Respondent, quòd definitio vel descriptio proprie datur de terminis incomplexis: ideo, cum dictum de omni sit oratio complexa, vt dictum est proprie nec definitionem,

2. quæstio. Dici de omni cui habeat definitionem.

definitionem, nec descriptionem habet. Bene tamen habere potest interpretationem quandam eo modo quo oratio minus nota explicatur per orationem magis notam. Ex quo sequitur, quod huiusmodi explicationes, quæ sunt quid nominis talium complexorum, non possunt probari: quia quid nominis est principium omnis doctrinæ, vt dicitur in libro de Sensu. Hac ratione hæc duo quid nominis supponūtur hic tanquam principia, quia quid nominis supponitur in omni scientia.

Tertia q̄ō. An dictū de oī & vniuersalis ppō differant.

Tertio quæres, vtrum dictum de omni & propositio vniuersalis differant. Auerroes tenet ꝙ sic, velle enim videtur ꝙ sint eadem subiecto, & differant ratione. Subiecto quidem sunt eadem, quia in vtrisq; notatur prædicatum subiecto omni inesse, & cuilibet contento sub subiecto, & omnibus cum subiecto cōuertibilibus. Differunt vero ratione: quia in dicto de omni ordo syllogisticus potestate habetur secundum subiectionē, & prædicationem, in propositione autem vniuersali hic ordo non habetur. Sed contra, quia tunc dictum de omni non differret à syllogismo. Dicebam, syllogismum & dici de omni differre vt signum, & signatum (vt implicitum & explicitum. Quod enim dictum de omni signat, vniuersalis syllogismus exercet. quare dici de omni est totus syllogismus in signo, syllogismus est dici de omni inesse. Ex quibus patet differentia. Propositio enim vniuersalis est syllogismi pars, dici de omni est totus syllogismus & non est illius pars.

Propria p̄ō.

Ego vero nūc dicerem propositionem vniuersalem affirmatiuam, & prædicari de omni subiecto prædicatum, idē esse. Similiter prædicatum de nullo subiecto prædicari, & propositionem vniuersalem negatiuam idem esse. Comparatione enim ad collaterales species, dictum de omni dicitur vniuersalis propositio, vt comparatione indefinitæ, & cæterarum: comparatione vero ad regulata per ipsam dicitur dictum de omni. Quare dictum de omni, & propositio vniuersalis nomina sunt diuersiuoca, non autem re differentia. Quoniam idem complexum significāt, & sic definitio dicti de omni & propositionis vniuersalis eadem est. cum dicis nihil regulatur per eius partem: ego dicerem quod syllogismum regulari per dici de omni vel de nullo non est aliud ꝗ ipsum tenere vel necessario inferre in virtute definitionis, qua interpretatur dictum de omni, vel de nullo: modo interpretatio non est pars syllogismi, sed supponitur, vt principium doctrinæ syllogismorum. Regulariter ergo syllogismi non per propositiones vniuersales, sed per interpretationem propositionis vniuersalis, quæ supponitur (vt doctrinæ principium in materia de syllogismo. His suppositis venio ad definitiones horum. Definit ergo Aristoteles dictum de omni, & inquit. ¶ Dicimus autem de omni prædicari, quando nihil est sumere subiecti, de quo non dicatur alterum, idest prędicatum. Definit etiam dictum de nullo: & inquit, ¶ & de Nullo similiter supple dico, quando nihil est sumere subiecti, à quo non negetur prædicatū.

Dubiū est. s.

Sed contra has definitiones. quia dicendo homo est animal, nihil sub subiecto sumitur, de quo non prædicatur animal: & tamen homo est animal non est dictum de omni. Præterea, homo non est lapis, si dixeris, sub subiecto nihil accipies, à quo non remouetur lapis: & tamen non est dictum de nullo. Præterea, omnis homo est albus, est dictum de omni: & tamen aliquid est sumere sub homine, de quo non prædicatur album. Similiter si dixero, nullus homo est albus, est dictum de nullo: & tamen aliquid est sumere sub homine, à quo non remouetur album.

Solō prima.

Quidam Neotericorum dixerunt, ꝙ definitiones debēt sic intelligi, dictum de omni, idest propositio vniuersalis affirmatiua significat prædicatum dici de omni eo, de quo prædicatur subiectum. Dictum vero de nullo, idest propositio vniuersalis negatiua significat prædicatum negari ab omni eo de quo affirmatur subiectum. Tunc dubitatio est soluta, quia licet prę-

E dicatum affirmetur de omni eo, de quo affirmatur subiectum, tamen non significatur per illam propositionem, & sic soluuntur aliæ.

Secūda solō.

Alij fere in idem occurrentes sic intelligunt. dici de omni est, quādo nihil est sumere sub subiecto, quin per propositionem prædicatum de eo vere denotetur affirmari. Dici autem de nullo est, quando nihil est sumere sub subiecto, de quo prædicatum per propositionem denotetur vere negari.

Dictum de oī & nullo triplex.

¶ In iuuenta dicebamus triplex esse dictum de omni vel de nullo. Posterioristicum, s. & Prioristicum, & ex vtroq; compositum. Posterioristicum est, quando secundum rem nihil est sumere sub subiecto, de quo non affirmetur vel negetur prædicatum. & sic homo est animal, est dictum de omni posterioristicum. Prioristicum vero, quando per propositionem denotatur prędicatum affirmari vel negari de omni eo, de quo subiectum affirmatur. hoc aliqui appellant dictum de omni vel de nullo secundū modum. Compositum vero ex ijs est, quando secundum **F** rem prædicatum affirmatur, vel negatur de omni eo, de quo subiectum affirmatur, & notatur affirmari vel negari per propositionem. Vt omnis homo est animal, nullus homo est lapis. Nunc vero dicamus dictum de omni posterioristicum esse, quando nihil est subiecti sumere, de quo non vere prædicatum affirmetur. Dictum vero de nullo, quando nihil subiecti est sumere, de quo prædicatum non vere negetur. Dictum vero de omni dialecticum est, quando nihil est sumere subiecti, de quo prædicatum non affirmetur opinione, dictum vero de nullo similiter. Dictū deniq; de omni prioristicum, vel de nullo, est, qn̄ nihil est sumere subiecti, de quo non affirmetur, vel negetur prædicatum, s. consensu, siue ex parte rei ita sit, siue secundum opinionem. Et sic dubitationes cessant.

Ponderatio verborum.

Quo vero ad verba attinet, dixit subiecti, & non subiecto: quia siue sit pars integralis subiecti, siue pars subiectiua, siue conuertibile cum subiecto, prędicatum de illo affirmabitur, vel negabitur, modo quo **G** subiectum affirmatur, vel negatur de illo. Quia, si subiectū in obliquo de illo affirmatur, prædicatum ēt in obliquo affirmabitur, & si in recto, & prædicatum in recto.

Quæstio logica. An p̄dicatū dici de subiecto vl'r sumpto, sit p̄dicatum.

Quærunt hic, vtrum prædicatum dici de omni subiecto vniuersaliter sumpto, sit prædicatum. Arguitur ꝙ non, quia tunc sequeretur quandocūq; prædicatū esset, esset dici de subiecto vl'r sumpto. consequens falsum, q̄a potest prædicatum manere, quando non erit dici de subiecto vniuersaliter sumpto. verbi gratia si signum vniuersale remouetur à subiecto aliquo propositionis vniuersalis remanente propositione indefinita. ergo nō est idem prædicatum, & prędicatum dici de omni subiecto vniuersaliter sumpto. Præterea prædicatū dici de omni est propositio vniuersalis: at prædicatum non est propositio vniuersalis: ergo non est idem dici de omni subiecto, & prædicatum. In oppositum argumentor, Deum eē, quod est significatum huius propositionis Deus est, est idem quod Deus. ergo significatum huius proposi**H**tionis, videlicet prædicatum dicitur de omni subiecto vniuersaliter sumpto, quod est prædicatum dici de omni subiecto vl'r sumpto, est idem quod prædicatum. Pro intellectu tituli, debes scire, ꝙ hæc est vna propositio categorica, prædicatum est dictum de omni subiecto vniuersaliter sumpto, cuius propositionis categoricæ subiectum est ille terminus prædicatum: Prædicatum autem est ille terminus dictum de omni subiecto vniuersaliter sumpto: significatum vero huius propositionis categoricæ est, prædicatum dici de omni subiecto vniuersaliter sumpto. Quęritur ergo vtrum significatum istud, s. prędicatum dici de omni subiecto vniuersaliter sumpto, sit idem quod prædicatum, quod est subiectum categoricę propositionis, ac si quæreretur, vtrum Deum esse, quod est significatū illius ppōnis, Deus est, sit idē quod Deus. Hæc pro titulo. Neotericorum quidā dixerunt in nulla propositione significatum esse idem quod subiectum illius.

illius. Verbi causa, in hac propositione, homo est albus: significatum, quod est hominem esse albũ, non est homo: nec in hac, animal est coloratum: nam animal esse coloratum, nõ est animal, & sic in oĩbus id genus. Ergo ſm hanc opinionẽ non est idem prędicatũ dici de subiecto vniuersaliter, & prędicatum. Contra hanc positionẽ argumentatur Iunior quidam satis acutus: quia tunc sequeretur significatum huius propositionis Deus est, nõ esse Deum: & sic Deum esse non esset Deus. hoc est falsum, quia tale significatũ, videlicet Deũ esse, aut est dependẽs, aut independens. si indepẽdens, ergo est Deus: & sic habetur ꝑpositum. Si dependens, ergo Deus poterit ipsum annihilare: ergo annihilabitur Deũ: non enim potest annihilare Deum esse, nisi annihilet Deus. Propterea dixerunt præmittendo primo, ꝙ propositionum alia est categorica, vt homo est animal: Alia hypothetica: & hęc est duplex, conditionalis, vt si equus volat, equus habet alas. Alia disiunctiua, Vt vel Socrates est, vel Socrates non est. Categorica autẽ, duplex: alia enim de inesse, vt Deus est, alia modalis, vt contingit lignum esse album, & id genus. Propositio de inesse, alia cõponitur ex terminis absolutis, vt hęc, homo est animal. alia ex terminis cõnotatiuis, Quę est duplex: quia vel cõponitur ex terminis cõnotatiuis, qui connotant negationẽ vel priuationẽ, vt homo est cęcus. vel ex terminis cõponitur connotatiuis, qui connotant positionẽ aliquã, Vt homo est albus, homo est figuratus, & id genus. Quæ cõponiť ex terminis cõnotatiuis connotantibus aliquid positiui, duplex est: quia termini cõnotantes, vel cõnotant dispositionẽ superadditam, & diuersam à subiecto. vt iste terminus album, & id genus. aut cõnotant subiectum se habere secundum aliquẽ modum, vt iste terminus figura, vel figuratum: qui secũdum aliquos supponit pro re figurata connotando rem illã aliter se habere.

Argumẽtum contra hãc.

Diuisio ꝑpositionis.

Rursus quęcunqꝫ talis duplex est, qm̃ alia est de præsenti, alia de futuro, alia de pręterito. Hoc supposito, dicunt propositioni categoricę de pręsenti affirmatiuę cõpositę ex terminis absolutis vel connotatiuis, priuationis, vel modi se habendi subiectum, nullum significatũ correspondet, præter significatum sui subiecti. vt huic, Deus est, correspõdet Deus. nam Deum esse est Deus. & huic, homo est animal, correspondet homo: quia hominem esse animal, est homo. Dico primo Categoricæ, quia de hypothetica secus est. nam conditionali correspondet significatũ conditionaliter, vt huic, si equus volat equus habet alas, correspondet equum habere alas, si volaret. Huic vero, vel Socrates est, vel Socrates nõ est, si socrates est, correspondet Socratem esse vel Socratem non esse. sin autem Socrates nihil sit, illi nihil correspondet. Dico de præsenti, quia ꝑpositiõi de possibili, vel de præterito vel de futuro, non oportet ꝙ correspondeat significatum. nam propositioni de possibili sufficit, ꝙ possit correspondere. Propositioni de præterito sufficit, ꝙ correspõdebat. propositioni deniqꝫ de futuro, sufficit ꝙ correspõdebit. dico affirmatiuę, quia nõ oportet vt ꝑpositiõi negatiuę correspondeat aliquod significatũ. Huic enim, Chimera non est hippocentaurus, nihil correspõdet. similiter nec huic, Socrates non est equus. Nam, si Socrates nihil est, illi nihil correspondet. Sed si Socrates sit, correspondet Socrates. Dico absolute, quia si termini sunt cõnotatiui, quia cõnotant dispositionẽ additam subiecto, ꝑpositioni non correspondet significatũ subiecti, sed significatũ prædicati: huic enim, homo est albus, correspondet albedo hominis. Sin autem cõnotant priuationem, vel modum se habendi subiecti, propositioni nihil correspõdet nisi significatũ subiecti, vt huic, homo est cæcus, correspondet pro significato, homo, & nihil aliud. probatur, quia hęc propositio, homo est cæcus, significat hominem esse, & hominem esse aptum ad vidẽdum, & hominem non habere visum: modo, hominem esse est idem quod homo, & hominem esse aptum ad vi-

A dendum est idem ꝙ homo: & hominem non habere visum, si homo est, idem est quod homo: & si non est, aliquis homo qui videat, tunc hominẽ non habere visum nihil est. Huic vero, homo est figuratus, nihil correspondet nisi homo. Ex ĩs patet, in quibus significatum propositionis est idem quod subiectum, & in quibus nõ est idem. Quod si hæc positio est vera, tunc patet ꝙ prædicatum dici vniuersaliter de subiecto non est aliud, quod prædicatum. Habet enim omnes cõditiones. Sed hęc positio licet sophistice possit defendi, durum videtur, ꝙ hominẽ esse animal sit homo. Præterea, si omnis homo est animal, non concederem, ꝙ omnem hominẽ esse animal sit homo. Præterea non video causam, cur huic, homo est animal, correspondet homo pro significato propositionis: & huic, homo est albus, correspondet albedo hominis: nõ enim arbitror hominem esse album, esse albedinem hominis. Præterea nõ est idem hominem esse hominẽ, & hominem esse animal. sed hominẽ
B esse hominem est homo: ergo hominẽ esse aĩal nõ est hõ ab vno disperato ad alterũ. & ꝗ̃q̃ hęc possint teneri & defendi, ego dicerẽ omnibus propositionibus affirmatiuis, quarum subiectum & prædicatum sunt termini limitati, correspondere suum propriũ significatum, quod non est subiectum propositiõis. Dico quarum subiectũ & prædicatum sunt termini limitati, propter has, Deus est, & Deus est bonus: quibus correspondet pro significato Deus: nam Deum esse, est Deus, Deũ esse bonum est Deus. Causa est, quia in Deo, esse, bonũ, & quicquid est in eo, est Deus: & hoc propter eius limitationẽ. Dico affirmatiuis, quia non oportet oĩbus negatiuis correspondere aliquod significatum. Assero autem hanc ꝑpositionem, quia omnes fere Logici dicunt terminum complexum, & terminum incõplexum differre in significato. Non ergo significatum huius termini incõplexi homo, est significatum huius termini cõplexi homo est animal: quemadmodũ nec terminus incõplexus est ter-
C minus cõplexus. Quod si ita est, patet ꝙ prędicatũ prędicari de subiecto vniuersaliter nõ est idem quod prędicatum pręcise, vt nec hominẽ esse animal est pręcise homo. Nec ab ratione, quia superius Aristo. describẽs prædicatum dixit, ꝙ est id, quod diciť de altero. Hic vero describens prędicatum dici de subiecto vniuersaliter, dicit esse id, quando nihil subiecti sumitur, de quo nõ prędicetur prędicatum. Ergo prędicatum, & prędicatũ dici vlr̃ de subiecto non sunt idẽ pręcise. Animaduerte tamen, ꝙ significatum propositionis cuiusqꝫ potest dupliciter accipi. vno modo pro significato subiecti cũ sua additione, idest pro significato additionis, & pro significato subiecti simul, quęcũqꝫ sit illa additio. verbi causa, significatũ huius ꝑpositionis, homo est albus, ꝓ significatione illius termini homo, cũ additione albedinis: & sic significatum illius est, hominẽ esse albũ: et hoc modo significatũ ꝑpositionis non est ꝑcise significatũ subiecti, sed est subiecti significatum cum sua additione, hoc est
D cum significato additionis, quęcunqꝫ illa sit, siue dispositio, siue modus essendi, siue ipsummet subiectum aliter intellectum. Albedo enim dispositio est, figura vero modus se habendi subiectum, animal & id genus ratio, qua intelligitur homo. Hoc ergo modo negarem significatum propositiõis esse pręcise significatum subiecti: quia significatum propositionis semper significato subiecti addit quicqꝫ, quod est pars principalis significati totius propositionis. Alio modo accipi potest pro significato subiecti non quidẽ significando dispositionẽ subiecti, sed connotando illã: & sic idem erit, hominẽ esse albũ & dicere, hominem, qui est albus: similiter hominem esse animal, & dicere, hominem qui est animal: & iuxta hũc sensum, concederẽ ꝙ hominem esse animal, sit hõ: quia sensus est, homo, qui est animal, est homo. Concederem etiam hominem esse album esse hominem, quia homo, qui est albus, est homo. Concederem etiam, ꝙ prædicatum dici

Alia opinio propria.

Significatum ꝑpositionis dupliciter.

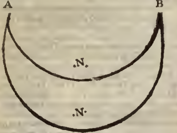
tum dici

tum dici de omni subiecto sit prædicatum:quia prędicatum dici de subiecto vniuersaliter,est prędicatum quod dicitur dę subiecto vlr. modo,prædicatum, quod dicitur de subiecto vniuersaliter,est prædicatum.

Caput.2. De ꝓpositionum conuersione.

Quoniam autem omnis propositio est aut de inesse,aut ex necessitate inesse,aut contingenter inesse.Harum autem quidem affirmatiuæ, illæ autem negatiuæ: secundum vnamquãq; appellationem.Rursus autem affirmatiuarum,& negatiuarũ, alię sunt vniuersales, alię particulares,aliæ indefinitę.Vniuersalem quidem priuatiuã de eo, quod inesse,necesse est in terminis cõuerti.vt si nulla voluptas est bonum,neq; bonum nullum, erit voluptas.

Bonum voluptas.

Vniuersalis negatiua cõuertitur simpliciter i terminis.

Cum absoluit quæcunq; promiserat,nunc de conuersione propositionum aggreditur. *Com.12.* Causa autẽ est,quia conuersio est principium quoddam,quo reducũtur syllogismi imperfecti ad perfectos. reducuntur enim aut conuersione maioris,aut conuersione minoris,aut conuersione vtriusq;.In pertractando vero de conuersione præmittit diuisiones propositionis:& dicit,ꝙ omnis,ꝓpositio aut est de inesse, aut de necessario inesse, aut de contingẽter inesse.Ecce,ꝙ ex hac prima diuisione erunt propositionis species tres,quæ ductæ per duas.s.per affirmatiuam & negatiuam, resultabunt propositionum species vi.& hoc inquit,harum autem secundum vnãquãq; appellationem,hoc est,siue de inesse,siue de necessario inesse,siue de contingenter inesse, Sunt eę quidem affirmatiuæ,illæ autem negatiuæ:& sic erunt.vi.Ex iterum si ducãtur per tria, erunt.xviij. Nam tales aut sunt vniuersales,aut particulares, aut indefinitæ. Vnde inquit:¡Rursum autem affirmatiuarum aut negatiuarum aliæ sunt vniuersales,aliæ particulares,aliæ indefinitæ. hic terminatur suspẽsio. Ideo statim subscribit primam regulam,& inquit:vniuersalem quidem priuatiuam de eo quod est inesse,'necesse est in terminis cõuerti. Vt,si nulla voluptas est bonum,neq; bonum nullum erit voluptas,vbi negatio illa neq;,superfluit more gręco.Causa ergo, cur diuisiones propositionis tales præmisit est, quoniam conuersio est propositionis affectio, quæ pro differentia, atq; ratione propositionum ipsa variatur. Ideo Aristo.anteq̃ de conuersionibus ageret, præmisit diuisiones has propositionum.

1.Dub. Sed occurrunt dubitationes circa hæc non leues. prima quidem quia non videtur completa, prima propositionum diuisio per inesse, necessario inesse,& contingenter inesse..Nam in Libro de interpretatione adiecit impossibile, possibile, falsum, verum.Sorticolæ addunt scitum, creditum, & id genus. *1.Pō.* Græcorum interpretum nonnulli dixerunt tantum tres esse propositionum species: quia tantum tres sunt propositionum modi,contingens videlicet,necessariũ,& inesse. Vt contingit Socratem legere, necessario Socrates est animal,

E De inesse,Socrates ambulat. Hoc probant, Primo, quot sunt propositionum siue materiæ,siue res,tot sunt modi,siue formæ.propositionum materiæ siue res sunt tres,quia aut semper subsistunt,vt corpora Cęlestia:aut semper alijs accidunt,siue insunt,vt nigrum Coruo:aut insunt,& possunt non inesse,vel non insunt,& possunt inesse.vt album parietis,aut motus Socratis.Per modũ siue formam necessario essendi explicantur ea,quæ semper subsistunt,vt necessario Cælum est corpus, necessario homo est animal, & id genus. Per modum siue formam essendi explicantur ea,quæ semper accidunt, vel semper insunt,vt de inesse, Coruus niger est, & de inesse,Cygnus albus est. Per modum vero contingenter essendi explicantur ea,quæ aliter se habent:vt contingit Socratem sedere, Contingit Platonem irasci,& id genus. Igitur tantum tres sunt modi siue formæ propositionum. Secundo,quia res aut semper sunt,aut interdum. si quidem sunt interdum,aut exierunt ad actum, **F** & sic explicantur per modum de inesse.vt de inesse,Socrates est Grammaticus,aut nondum exierunt ad actũ, sed non repugnat ipsa exire: & sic explicantur per modum contingentis,vt contingit Socratem ambulare.sin autem semper sunt:ita vt nunquam exierunt vel nec exibunt ad actum,sed semper talia sunt,& sic explicantur per modũ necessarij:vt necessario homo est animal.

Sed contra hanc positionem obijcit Philoponus. Primo,quia formarum differẽtia potius materierum differentiã facit,quam econtrario:& ita potius materię,sunt tot:quia modi sunt tot,q̃ tot modi,quia materiæ tot.

Præterea propositio potest esse de inesse,& de modo contingenti,vel de modo necessario: necessaria vero potest esse de modo essendi, vel de modo contingenti, & ita formæ non semper correspondẽt materijs. Tertio, quia Aristoteles faciens mentionem de modis in libro de Interp̃tatione,ipsum inesse nõ collocat inter modos.

In iuuenta defendebamus opinionem, refutando **G** omnes has rationes. Primam quidem, Quia in rebus mentis differentia est propter materiam & obiectum, secus est in rebus realibus. aut fortasse hæc differentia est accidentalis & à posteriori,secus autem esset de differentia essentiali & a priori. Secunda quoq; deletur, quia hi loquuntur in propositionibus naturalibus: modo propositio de inesse, si fuerit de modo contingentis, erit innaturalis.similiter quæ secundũ rẽ est necessaria, si fuerit de modo necessarij,erit naturalis, si de modo cõtingentis,erit innaturalis. Quare,si p̃dicationes erunt naturales,contingens erit de modo contingentis,necessaria de modo necessarij, de inesse autem erit de modo essendi. Nec Aristoteles fuit diminutus in libro de Interpretatione:quia vbiq;,cum profert propositionẽ absolutam,quæ nec est de necessario, nec de contingenti, intelligit propositionem de inesse & de modo essendi.

Philoponus vero concedit tres tantum esse propositipnes non inuicem reducibiles,s.de inesse,de necessario **H** inesse,de contingenter inesse. *Pō Philoponi. Lege ad rẽ dilucidatorẽ enunciato. 14. Logicę.* Asserit vero Aristotelẽ prætermisisse possibile:quia concidit cum contingenti. Quia,vt Boethus inquit, possibile & cõtingẽs solo hoc differunt:q͛d possibile infirmari possit.vt dicẽdo impossibile est hominem esse lapidem. contingens vero non: nõ enim recte diceremus, incontingens est hominẽ esse lapidem. Prætermisit vero impossibile,quia necessariũ esse ęquipollet ad impossibile est non esse.& impessi bile esse ad necessariũ non esse. Meminit vero hic potius necessarij, quia est dignius, vt habitus dignior est priuatione.De ipso vero inesse tanq̃ de modo nõ loquitur,sed est vt materia vtriusq;.Est enim ipsum inesse indifferens ad necessario inesse, & contingenter inesse. Prætermisit vero alia,vt verũ,falsum, & cætera id genus:quia nihil addũt vltra ꝓprias materias. Sed tam ex positione Veterũ, quã ex positiõe Philoponi, sequitẽ diuisionẽ ꝓpõnis p inesse,necessario inesse,et cõtingẽter inesse,

A inesse, esse sm modos, et sm materias modorum, quia per necessariam propositionem itelligit necessariam, quæ est de modo necessaria: & per contingentem intelligit cõtingentem, quæ est de modo contingẽtis, & p propositionẽ de inesse intelligit, quæ sm rem est de inesse, siue mõ. Pro hac parte facit, quia Arist. vtens exemplis tam in syllogismis simplicibus, q̃ in syllogismis mistis semper vtit̃ propositionibus talibus de re, & de modo. In contrarium est Auer. & omnes etiam, qui eũ sequuntur, qui volũt Arist. diuisisse non propositionum formas, sed materias. Quia triplex est materia ꝓpositionis, videlicet de inesse, de necessario inesse, & de contingenter inesse. Sed contra, qa eo modo diuidit, quo eis vtitur: sed vtitur illis, vt sunt tales de modo: ergo. Propter hoc dixerunt alij, q diuisit formas propositionum, nõ materias. Pro hac opinione facit, quia Arist. facit syllogismos communes ad omnes materias, sicut propositionem cõmunem descripsit ad omnem materiam. Vno modo posset dici Aristo. diuidere propositiones per materias nõ absolute, sed vt significantur per B propositiones. & quia non possunt per propositionẽ materiæ significari, nisi addantur modi: ergo diuisit propositiones in materias vt per modos in ipsis collocatos significant tales esse, & sic possunt positiones concordari. Vel dicendum q Aristo. diuisit propositionẽ in necessariam, contingentem, & de inesse, quatenus sunt de re, & de modo tales. verum esse tales de re potest esse, aut quia ita est, aut quia consensu accipiuntur ita esse. Et licet Aristot. talibus de re & de modo vtatur, quatenus in re ita sunt. Potest tamen vti talibus propositionibus, vbi non essent ita in re, modo sumerentur esse ita de consensu. Et hoc pacto nõ vtitur his applicatis ad materiam probabilem, vel demonstratiuam: quia vtitur illis vt indifferenter applicabilibus ad materiam probabilem & demonstratiuam. Licet exempla, quibus vtitur sint ita in re, cum exemplorum requiratur sola manifestatio. Præterea exemplis etiam nonnunquã vtitur. vt sunt propositiones tales consensu. Secundo quærunt ad quid conferunt eæ proposi C tionum diuisiones. Auerroes innuit solutionem in paraphrasi. Et dicit quòd prima diuisio, quæ fit per inesse, & necessario inesse, & contingenter inesse vtilis est ad syllogismorum species communes: siquidem ex eis & mixtum, & seorsum syllogismi fiant. Secunda vero & tertia diuisio vtilis est ad species syllogismorum perfectas, vel imperfectas: quales sunt syllogismi affirmatiui, & negatiui, particulares, & vniuersales. In specie: Quærunt quid est intelligendum per propositionem de inesse, vel non inesse, quo scilicet ad materiam. Auerroes hic respondere videtur per propositionem de inesse: vel nõ inesse, quã ipse appellat inuentam, vel non inuentam, illam esse intelligendam, quæ & vera est de præsenti, & nõ necessario: & cuius prædicatum actu inest omnibus partibus subiecti, et pro maiori temporum parte: quod adiecit ad differentiam propositionis necessariæ, cuius prædicatum inest subiecto pro omni differentia temporis. Sed D hæc positio falsa est, quia ea data omnis propositio de inesse esset de omni, & vniuersalis. quare nulla harum esset de inesse. homo nauigat, quia non omnis homo nauigat, & nec hæc, homo ambulat, & cęterę id genus. Pręterea nec hæc esset de inesse, Socrates disputat: non enim pro maiori parte temporum Socrates disputat. Propterea pace Auerrois dixerim, propositio de inesse aliud esse nihil videtur quàm propositio contingens posita in actu, aut re, aut consensu. Hæc enim est contingens, contingit Socratem currere, quæ si exiuit ad actum re vera, vel consensu, effecta est de inesse: & sic videtur esse illa, cuius veritas aut consensu, aut re, est de pręsenti: q si veritas est de præsenti per hoc, quia prædicatum non inest subiecto, est de non inesse, & negatiua: sin autem, quia pręedicatũ inest subiecto de præsenti est de inesse, scilicet affirmatiua. Præterea, si prædicatum inest subiecto de præsenti pro omnibus vel pro nullis est vniuersalis, sin autẽ pro parte,

A est particularis, uel indefinita. Intellige autem hæc omnia aut quia re talia sunt, aut consensu, vt dictum est. Solet autem propositio de inesse, vel non inesse subdiuidi in eam, quæ est simpliciter, vel vt nunc. Vt Cygnus est albus, est de inesse simpliciter, Æthiops est niger similiter: homo vero disputat, est de inesse (vt nunc, quia vt nunc disputat. Contra quam diiunctionem postea disputabimus: hactenus de propositione de inesse.

Quærunt quæ nam sit propositio contingens. Et dicendũ, q contingens propositio est, quæ de præsenti quidem est falsa, quia nondum exiuit ad actum, de futuro vero est vera, quia exibit ad actum, vel non repugnat exire: vt contingit hominem currere, dato quòd nunc non currat. Vel contingit hominem non currere, dato quòd actu currat. Ergo propositio de contingenti inesse, est propositio nondum posita in actu, quæ si est de inesse, est negatiua. si de non inesse, est affirmatiua. nam affirmatiuę contingenti, id quod correspondet, non est de inesse affirmato, sed de non inesse, quia contingit esse, quod non est. ne- B gatiuæ autem bene correspondet aliquid de inesse, quia contingit non esse, quod est. ergo affirmatiuæ contingenti correspondet negatiua de inesse. Negatiuæ autem contingenti correspondet affirmatiua de inesse. Quare valet, contingit Socratem currere: ergo Socrates non currit: iterum: contingit Socratem non currere, ergo Socrates currit. Quod si prædicatum potest inesse omnibus vel nõ inesse est vniuersalis: vt contingit hominem omnem legere, vel nullum legere. Sin autem quibusdam est particularis, vel indefinita, vt contingit aliquem hominem disputare, vel non disputare. Hæc autem intelligenda sunt, aut quia sua natura talia sunt, aut qa consensu talia esse accipiuntur. Hactenus de contingenti.

Quales sint propositiones singulares.

Quærunt rursus quæ sit necessaria. Et dicendum, q, quando prædicatum inest subiecto, & non potest non inesse, hæc est de necessario inesse, quando vero non inest, & non potest inesse, hæc est & necessario non inesse, quæ C est impossibilis. exemplum primæ vt necessario Cygnus est albus, exemplum secundi, necessario æthiops non est albus, quæ ratio docet õnem necessariam esse uniuersalem de tempore, non autem vniuersalem de partibus, qa hæc de tempore est vniuersalis, homo est albus, quia semper aliquis homo est albus, non tamen de partibus: quia non omnis homo est albus. Animaduerte tamen quòd Aristoteles diuisit propositiones, sed membra non descripsit, quia libro de Interpretatione descripsit. Præterea animaduerte, q propositiones eæ possunt accipi aut per modum posterioristicum, vt quando sunt tales in re, aut per modum dialecticum, vt quando sunt tales secundum opinionem, aut prioristice, vt quando accipiuntur secundum consensum.

Quærunt iterum quales sint propositiones singulares, vt Socrates disputat, & Plato philosophatur. Respondet Auerroes quod videntur propositiones de inesse reductiue, quatenus prædicatum inest subiecto, dum durat D subiectum: & sic videntur veræ solum de pręsenti, cui positioni Alexander & Porphyrius consentire videntur in libro de Interpretatione. Sed contra occurres, quia ex singularibus sufficienter enumeratis potest concludi vniuersalis necessaria: igitur singulares sunt necessariæ: non enim potest necessarium ex non necessarijs syllogizari. Solutionem innuit Auerroes volens, quòd ex singularibus de inesse non infertur vniuersalis necessaria, sed vniuersalis de inesse, quæ fortasse est necessaria ex conditione, videlicet dum durat veritas illarum propositionum de præsenti. Nam si hæc est vera, hic currit, & ille & ille, & de cæteris similiter, erit vera hæc, omnis homo currit illis perdurantibus. Probat autem Auerroes rem suam authoritate Aristotelis Secundo huius, vbi ostendit ex non necessarijs non posse sequi necessarium nisi quia, non autem propter quid. Et sic secũdum Auer. conclusio quę sequitur est necessaria, nõ simpliciter, sed illis, & sic de singulis

Quæ nã propõ conting.

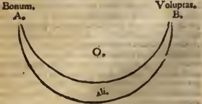
gulis

gulis currentibus. simpliciter autẽ propositio, quæ sequitur est vniuersalis de inesse. Theophrastus vero, vt ei ponit Auerr. sentit tales propositiones nullius gñis esse, qa nec de inesse, nec de contingenti inesse, nec de necessario inesse. sed si dicuntur de inesse propterea dicũtur de inesse, quia per negationem, nec sunt necessariæ, nec de contingenti. Contra obijcit Auerroes: primo, quia Aristoteles diuidit propositiones diuisione entis positiui, non priuatiui. Præterea tantum tres sunt propositionum materię: igitur non dabitur aliud genus pręter has. Tertio Aristoteles (vt dicet postea) ordinat singulares cum illis de inesse. Ego vero Theophrastum nõ vidi, sed si est (vt Auerroes inquit) singulares propositiones propterea inter nullum illorum generum enumerauit, quia non sunt propositiones syllogisticæ, licet sint enunciationes: quas Aristoteles coordinauit cum contingentibus si sunt de futuro, sin autem sunt de præsenti, coordinauit eum illis de inesse, sin autem sint de præterito, reducuntur ad necessarias. Vnde Aristoteles sufficienter diuisit propositionem in eam quæ de inesse, & in eam quæ de necessario inesse, & in eam quę contingenter inesse: quoniam omnes aut tales sunt, aut reducibiles ad tales. Hactenus de diuisione propositionum, nunc de conuersione. vbi debes scire q Aristoteles in propositionibus de inesse primo ponit regulas conuersionum, secundo eas probat. Et in ponendo regulas, seruat hunc ordinem, quòd in primis ponit regulam in vniuersali negatiua, quia cõuersio in illa est simplicior, cum fit sola transpositione terminorum. secundo ponit regulam in uniuersali affirmatiua, quia hæc continet cõuersionem particularis. Hæc de ordine. Vt vero terminaret suspensionem, in præsenti posuit primam regulam in propositionibus de inesse, quæ postea exponetur, & probabitur: nunc autem de ea hactenus.

Theophrasti opinio.

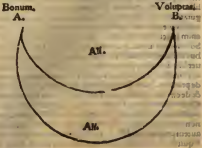
De conuersione agit, mox Aristo.

Prædicatiuam autem conuerti quidem necessarium est, non tamen vniuersaliter, sed in parte: vt si omnis voluptas est bonum, & bonum aliquod est voluptas.

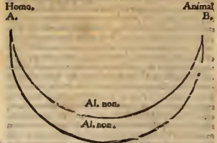
Vlis affirmatiua conuertitur p accñs in particularem.

Particularem autẽ affirmatiuam quidem conuerti necesse est particulariter. nam si voluptas aliqua est bonum, & bonum aliquod erit voluptas.

Particularis affirmatiua conuertitur i particularẽ affirmatiuã.

E Priuatiuam vero non est necessarium. Non enim, si homo non inest alicui animali, & animal non inest alicui homini.

Particularis negatiua nõ cõuertitur.

F Postq̃ ordo patet, dicamus, q Aristoteles in propositionibus de inesse quatuor regulas sumit: quarum Prima dicta est, scilicet q vniuersalis negatiua de inesse in terminis conuertitur. Quę quidem ideo in terminis dicitur conuersio, quia solum termini mutantur, cęteris omnibus remanentibus. Hanc etiam Philoponus simplicem vocat, quia nullis alijs mutatis, sola terminorum mutatione constat. Vt si nulla voluptas est bonum, nullum bonum est voluptas. Secundam vero regulam ponit, cum inquit {prædicatiuam autem, s. vniuersalem conuerti quidem necessarium est, non tamẽ vniuersaliter, sed in parte: vt si omnis voluptas est bonum, & bonum aliquod est voluptas. Quæ conuersio, quia fit nõ sola mutatione terminorum, sed mutatione quantitatis, ideo per accidens dicitur à iunioribus. Dicitur vero conuersio particularis, qa conclusio est particularis: & i parte, quia est de toto ad partẽ: est enim particularis, vt pars vniuersalis. Tertiam uero
G ponit, dicens particularem vero affirmatiuam quidẽ conuerti necesse est particulariter. Nã si voluptas aliqua est bonum, & bonum aliquod erit voluptas. Hæc dicitur in parte, non quia de toto ad partem cõuersio fit, sed quia de parte ad partem conuersio fit. Quartam vero regulam ponit, & inquit {priuatiuam uero non est necessariũ conuerti, supple nec de parte ad totum, nec de parte ad partẽ: non enim si homo non inest alicui animali, & animal non inest alicui homini. Prætermisit vero regulas indefinitarũ propositionum: quia indefinitæ in materia quidem necessaria ordinãtur cum vniuersalibus, in materia vero de inesse, cum particularibus. Prætermisit autem singulares, quia non sunt syllogisticæ propositiones, vel ipsas cõuerti sensu apprehẽditur. Quo vero ad verba attinet, Aristoteles vbiq; propositionem affirmatiuam, græco uerbo categoricam appellat, hoc est prędicatiuam. Negatiuam autem appellat priuatiuam. Affirmatiuam enim non appellat subiectiuam, aut suppositiuam: quia etiã negatiua est
H suppositiua subiecti vel subiectiua. vt ergo innueret differentiam inter has, illam prędicatiuam appellat, quia in ea prædicatur aliquid de aliquo, hanc priuatiuam, quia priuatur ipsa prædicatione alicuius de aliquo. In quarta vero regulam attende, quia dixit non esse necessarium conuerti: quia licet per se propositio particularis negatiua nõ conuertitur per accidens, & materiæ gratia conuerti potest. nam aliquis homo non est album, & aliquod album non est homo: optima conuersio est. Verum hoc est gratia materiæ, & per accidens.

Sed circa hęc quæ dicta, & quæ dicenda sunt, Primo de conuersionibus quædam communia trãsigamus. nam Aristoteles pauca dicit. Dicamus ergo Primo, q cum triplex sit conuersio, in terminis quidem, qualis est in relatiuis, vt si amicus amico est amicus, conuertitur, inimicus inimico est inimicus. Et in conuertibilibus, vt si homo est risibilis, risibile est homo. In syllogismus vero, cum ex

oppoſito

Cõm. 11. Pria regula.

Quare conuersio in terminis.

Secunda.

Tertia.

Quarta.

Quæ prætermissa ab Aristo. & cur. Propõ categorica & priuatiua quid.

Primum. Digressio cõuersionis. De qua conuersione loquitur Arist.

oppositio cōclusionis oppositum alterius propositionis infertur. In propositionibus deniq;, vt si voluptas est bonum, bonum erit voluptas. De conuersione quidem in terminis, dixit in libro Prædicamentorum, de conuersione autem in syllogismis dicet Secundo huius. Nunc igitur de conuersione in ꝓpositionibus agit. Huius causa est, quia est principium, quo imperfecti syllogismi reducuntur ad perfectos.

Dub. Cur de conuersione, & non de aliis reductionis principiis.

Sed dices cum quatuor sint modi reducendi syllogismos, expositio videlicet, conuersio ad impossibile, transpositio, et cōuersio propositionum, cur solum de propositionum conuersione præmittit ante syllogismorum generationem, cætera principia omittens.

Solu.

Dicendum, vt diximus, ꝙ sola propositionū conuersio est principiū reducendi syllogismos imperfectos ad perfectos, alia vero non reducendi principia sunt, sed refellendi ipsos proteruos vel potius probationes sunt.

De aliis modis] vide dilucidatorem enūciato. rī. logicæ.

Transpositio vero nec est ad proteruos, nec ad syllogismorum reductionem. Lumen autem itellectus est principium reducendi vniuersale, & principale: At proposi- B tionum conuersio est principium reducēdi syllogismos, particulare, & instrumentarium.

Secundum. In quot terminis conuersio fit.

Secundo videamus, in quot terminis fiat cōuersio. Vbi Philoponus respondet, ꝙ propositionum cōuersio semper fit in duobus terminis, subiecto, s. & prædicato: in vno enī vel pluribus fieri non potest. In vno quidem non, quia cum cōuersio quædam relatio sit, & relatio ad minus duos terminos requirit, conuersio fieri non potest in vno termino, in pluribus vero duobus, non est necessarium. Dixi subiecto & prædicato, quia non est hæc conuersio, Socrates videt Platonem, Plato videt Socratem: non enim Plato est prædicatum, sed pars prædicati: est enim prædicatum totum illud, videns Platonem: ergo conuersio est, videns Platonem est Socrates.

Regula.

Ex hac declaratione sequitur hæc regula, nulla propositio conuertibilis est conuertenda, nisi prius resoluatur in duos terminos, quorum alter sit subiectum, alter terminus sit prædicatum, vt si dixero, equus est in stabulo, esse pro- C positionem cōuertendam, resoluatur primo ad illos terminos, qui sunt, equus, & ens ī stabulo: quorum primus est subiectum, secundus vero prædicatum: postea cōuertenda est. In quot ergo terminis conuersio fiat, ex his patet.

Tertium. Quot & quales sunt propositiōnes in quibus fit conuersio.

Tertio videamus quot, & quales sint propositiones, in quibus fit conuersio. Et dicamus, ꝙ, cum duo tantum sint termini, in quibus fit conuersio: non enim plures propositiones duabus fieri possunt in duobus terminis, quales vero sint, iterum dicamus, cum enim propositio ex subiecto & prædicato constet, oportet propositiones conuersionis, aut conuenire in vtroque termino, aut differre in subiecto, & cōuenire in prædicato, & conuenire in subiecto, Differre quidem in vtroque termino non possunt: non enim hæc est conuersio, homo currit, & leo pugnat, nec possunt differre in vno, & conuenire in altero, quia in quouis conuenerint, non fit in eis conuersio. Hæc enim non est conuersio, homo est iustus: homo est grammaticus, quæ in subiecto conueniunt. nec D hæc, homo currit, leo currit: licet in his prædicatum sit idem. Quare propositiones conuertibiles numero duæ sunt, & conuenientes in vtroque termino.

Quartum. Quomodo ī vtroq; termino conueniunt.

Quarto videamus quo nam pacto in vtroque termino conuenire debent: & dicamus, ꝙ propositiones, cum in vtroq; termino sint conuenientes, aut in illis ordine & qualitate conueniunt, aut ordine & qualitate differunt, aut ordine differunt, & qualitate conueniunt, aut ordine conueniunt & qualitate differūt. Non possunt ordine, & qualitate conuenire: quia tunc in talibus terminis solū vna erit propositio. veluti homo est animal, & homo est animal. Sin autem ordine & qualitate differunt, erit conuersio per contrapositionem, ubi propositiones erunt in duobus terminis ordine, & qualitate differentes. vt homo est iustus, ergo non iustum erit non homo. Si autem ordine non differunt, sed qualitate, conuersio erit ad op- A positam qualitatem, vt contingit hominē currere, contingit hominem nō currere. Si autem ordine differunt, non autem qualitate, aut mutatur quantitas, aut non mutatur quantitas: si non mutatur quantitas, est simplex conuersio in terminis. sin autem mutatur, est conuersio in parte: vt omnis homo est animal, quoddam animal est homo. Quo ergo pacto in vtroque termino conuenire debent, & quot modis, ex hisce perspicuum est sufficienter.

Quintum. Quid cōuersio.

Quinto videamus quid nam conuersio sit. Aristoteles enim definitionem conuersionis prætermisit, quia ex descriptione specierum descriptio generis colligitur, colligendo scilicet illa, in quibus conueniunt, vt patet Secundo Posteriorum.

Definitio Auer.

Auerroes tamen sic describit, conuersio est permutatio ordinis propositionis de subiecto in prędicatum, atq; ē cōuerso manentibus veritate, & qualitate.

Definitio Philopon.

Philoponus vero paucis mutatis, inquit, cōuersio est duarum propositionum in vtrisque terminis conuenientia: manente eadem ve- B ritate & qualitate, sed ordine terminorum mutato. Dicitur primo manente eadem veritate: ad differentiam euersionis. vbi enim non seruatur eadem veritas, non conuersio, sed euersio dicitur. Hæc enim euersio est, omnis homo est animal, omne animal est homo, cum non seruetur eadem veritas: dicitur manente eadem qualitate ad differentiam consequentiæ contrariæ, siue conuersionis per contrapositionem. Dicitur conuenientia duarum propositionum in vtroque termino, loco generis: quia omnibus conuersionibus competit. Dicitur ordine terminorum mutato, ad differentiam conuersionis contingentium, quæ seruato eodem ordine, conuertuntur ad oppositam qualitatem.

Iuniores.

Iuniores vero sic descripserunt, conuersio est formalis consecutio duarum propositionum categoricarum, vtroq; termino permutatim participantium. Formalis consecutio, ponitur loco generis: omnis enim conuersio est formalis consecutio, & non ē contrario. Dicitur duarum propositionum C ad differentiam syllogismi, vbi sunt tres propositiones. Dicitur vtroq; termino permutatim participātium, ad differentiam conuersionis contingentium, vbi non permutantur termini.

Sextum. Vtrū seruet veritas.

Sexto quæritur vtrum conuersione debeat seruari eadem veritas. Videtur ꝙ non, quia non est necessaria veritas. Nam, vt Boethus in libro de Syllogismo categorico dicit, in falsis fit conuersio: hæc enim est bona conuersio, Aliquis homo est lapis: ergo aliquis lapis est homo: vbi non seruatur veritas, ergo nec eadem veritas. Præterea, hæc est bona conuersio; omne animal est album, ergo quoddam album est animal: & tamen non seruatur eadem veritas.

Iuniorū sīa de cōuersione.

Propter hoc argumentum Iuniores asserunt tantum tria esse necessaria ad conuersionem. Primum, vt sint tantum duæ propositiones categoricæ vtroque termino participantes, siue (vt Philoponus inquit) in vtroque termino conuenientes. Secundum, quòd in vtroque conueniant ordine ē conuerso, atque permutato. Tertium, quòd al- D terius ad alteram sit formalis consecutio. ergo siue seruetur veritas, siue non, conuersio est formalis consecutio duarum propositionum in vtroque termino conuenientium mutato ordine. Possunt tamen Philoponus & Auerroes defendi, quòd debet seruari veritas, & eadem veritas, aut re, aut consensu. Modo, falsa, consensu accipi possunt vt vera: & hoc satis ad mentem Boethi. Et licet istæ definitiones sint bene dictæ, & omnes possint defendi, tamen facilius describi potest conuersio, supponendo quòd idem est conuertere & cōuersio, vt facere & factio, agere & actio. Quare erit conuersio facere de subiecto prædicatum, & ē contrario cum consequentiæ necessitate. Vel quod idem est, conuersio est factio prædicati de subiecto & ē contrario cum consequentiæ necessitate. Per hoc quod dicitur prædicati de subiecto, & ē contrario, differt conuersio á syllogismis, & ab aliȷs argumentis. Per hoc quod dicitur cum

Aliā definitionē habes a dilucidatore enūciato. rī. logicæ.

consequentię necessitate, differt ab ea trāspositione, qua fit de subiecto prædicatū, & è contrario in propositione particulari negatiua: non. n. est cū necessitate consequentiæ, licet in ea fiat de subiecto prædicatū & è contrario. Quare sequitur, vt nō debeat seruari veritas, sed solum consequentiæ necessitas, quæ potest stare cum veritate re aut opinione, aut consensu. Quod si Auerroes & Philoponus dixerunt seruandam esse veritatem, acceperūt veritatem prioristice, pro ea, quæ est in re, vel quæ consensu sumitur, non autem posterioristice.

Quorum est cōuersio ad hoc vide. ex enunciatiuam logicæ. Capite. 4.

Sexto quęritur, quorum est conuersio an terminorum, an propositionum. Iuniorum quidam dixerūt eam esse terminorum, propter verba Aristot. cum dixit propter subiectos terminos esse necessaria, non propter propositiones. Infra etiā dicit conuersiones inesse terminis. Alij dicunt conuersionem esse animæ, quia, cum cōuersio sit motus rationis, videtur esse animæ, cum motus sit eius, quod mouetur. Philoponus asserit conuersionem esse propositionum, quia in prædicamentis de terminorum F conuersione, in Secundo huius de conuersione syllogismorum egit. Hic autem de cōuersione propositionum.

Propria sententia.

Ego uero dicerem conuersionem esse terminorum, propositionum, & animæ. animæ quidē (vt subiecti) in quo recipitur: propositionum, vt in signo, per quas ipsa significatur. Terminorum denique, vt in causa siue materia, in qua omnis conuersio fit.

Septimum. De noibus.

Septimo quæritur de nominibus earum, & dicendum, q̄ prima propositio, cū conuersio quęritur, dici solet conuertibilis, cōuertenda, conuersa, & antecedens. Conuertibilis quidem conuertenda vel conuersa, quia ipsa est, quæ vertitur. Antecedens vero, quia ex ipsa infertur secunda propositio. Secunda vero dicitur conuertens, & consequens. Dicitur conuertens, non quæ conuertit: Sed qua intellectus priorem conuertit. Intellectus enim est qui conuertit: Secunda autem propositio est, qua conuertit. Cōsequens vero dicitur, quia formaliter sequitur ad primam. nā, cum conuersio sit quidam motus rationis, & in omni motu G est terminus à quo, & terminus ad quem: in cōuersione terminus à quo dicitur antecedens, terminus vero ad quem dicitur consequens.

Octauum. An cōuersio sit enthymema.

Octauo quæritur, vtrum conuersio est enthymema, vel aliquod argumentū. Dixerunt Iuniores conuersionem esse argumentum, & enthymema, Alij dixerunt esse formalem consecutionem, Alij propositionem hypotheticam conditionalem, Alij propositionem rationalem, nullus autem dicit eam esse syllogismum: qm̄ omnis syllogismus tribus terminis, & duabus propositionibus constat: conuersio non constat tribus terminis. ergo nō est syllogismus. Qui dicunt cōuersionem esse enthymema vel argumentum, decipiuntur: quia Aristoteles docet reducere omne argumētum ad syllogismum Secundo huius. Qui dicunt conuersionem esse propositionem hypotheticam, vel rationalem, vel consequentiam, etiam non bene dicunt: quia nihil horum ponit in esse. At cum cōuersione perficiatur syllogismus imperfectus, non potest esse hypothetica propositio, vel id genus. H Ergo cōuersio nihil horum est, nisi principium reducendi imperfectos syllogismos, aggregatum ex duabus propositionibus cōuenientibus vtroque termino, vt dictum est. Per similitudinem tamen dici potest enthymema, hypothetica propositio, rationalis, & consecutio, quoniam sicut quælibet harum est necessaria consecutio, ita conuersio est factio prædicati de subiecto cum consequentiæ necessitate.

Obiectio.

Sed contra hæc dubitatur. Primo, quia per conuersionem, res dubiā certificatur, ergo est argumentum. definitur enim argumentum à Boetho, q̄ est ratio rei dubiæ faciens fidem. antecedens patet, quia per conuersam infertur conuertens, & de illa certificamur per conuersionem.

Solutio.

Secundo per conuersionem procedimus à noto ad ignotum: ergo est argumentum. Propter hæc quidam dixerunt conuersionem esse enthymema. nam cum sit argumen- E tum, & omne argumentum est aut exemplum, aut inductio, aut syllogismus, aut enthymema: cū conuersio non sit exemplū, nec inductio, nec syllogismus, ergo erit enthymema. Secundo dixerunt tale enthymema reduci posse ad syllogismum. Nam conuersio uniuersalis negatiuæ, quæ fit I terminis, reducitur ad Cesare per additionem minoris, hoc modo, nullum B est A: omne A est A: ergo nullum A est B. Conuersio vniuersalis affirmatiuæ, quæ fit de tota ad partem, reducitur ad darapti additione maioris, hoc modo, omne B est B: omne B est A: ergo quoddam A est B. Cōuersio particularis affirmatiuæ, quę fit de parte ad partē, est reducibilis ad datisi, etiam additione maioris, hoc modo, omne B est A, quoddam B est A: ergo quoddam A est B. Ergo cōuersio est enthymema.

Improbā.

Sed hæc positio stare non potest. primo, quia omnis syllogismus est in tribus terminis, & in duabus propositionibus: at tales sunt nisi in duobus terminis. ergo non sunt syllogismi, et sic nec enthymemata. Secundo in os F syllogismo assumptis quibusdam aliud simpliciter à positis necessario accidit. sed conuertens, quę infertur, non est simpliciter aliud quid à conuersa, per quam infertur: est enim vna propositio ordine terminorū mutato tantum. Tertio, oratio, in qua assumitur aliqua propositio ridicula, syllogismus non est vere, sed ridiculus: in talibus orationibus assumitur propositio ridicula, s. omne A est A, omne B est B, quæ propositiones sunt ridiculę: ergo omnes tales orationes sunt ridiculi syllogismi.

Alberti pō.

Propter hæc Albertus tenet conuersionem non esse enthymema, nec argumentum: cuius rationem assignat, quia ille, qui ex conuersa infert conuertentem, nō probat, sed eandem propositionem s̄m materiam & substantiā assumit, ordine tñ terminorum solum euariato. Probare aūt est ex vno vel pluribus assumptis diuersum penitus inferre.

Impugnatio

Sed contra Albertum videtur Aristo. qui cōuersiones ostendit esse necessarias, modo quo ostenduntur consequentiæ & argumenta necessaria, s. quia cōuersio- G nem bonam esse ostendit, quoties ex opposito cōsequentis infertur oppositum antecedentis. Ergo vult conuersionem esse argumentum necessariū, tale non est nisi enthymema vel sylls.

Alia solu.

Propter hęc alij dixerunt conuersionem esse consequentiam, siue propositionem rōnalem. quæ tñ sub argumento non continetur. Probant, alioquin per conuersionem nullus sylls perficeretur.

Refutatio.

Nec hęc positio videtur secura: primo, quia, si per conuersionem aliquid probatur, tunc est argumentum: & ita erit enthymema vel sylls: & sic stabit prima positio. Præterea, si est aliqua ratio rei dubiæ faciens fidem, quę non est argumētum, tunc Boethus non recte definisset argumentum, nec sufficienter species eius enumerasset.

Alia ratio s

Propter hæc Culuerbinus asserit conuersionem esse argumentum, & enthymema, non tamen reducibile ad syllogismum propter rationes tactas. Nam enthymema duplex esse dicit: alterum, quod potestate est syllogismus, vtputa, quod cōstat tribus terminis: alterum, quod nec H actu, nec potestate est syllogismus, vtputa, quod non constat, nisi duobus terminis: & sic est conuersio.

Confutatio.

Sed pace viri dixerim Aristoteles Secundo huius docet reducere omne argumentū ad syllogismum, immo exemplum, inductionem, & omne enthymema. ergo non potest esse argumentum, quin ad syllogismum reduci possit.

Propria sententia.

Propterea teneo, q̄ conuersio non sit argumentum, vt recte Albertus dicit, nec enthymema, quia omne argumentum, cum sit probatiuum, est reducibile ad syllogismum probatiuum. cum ergo conuersio reduci non posit ad probatiuum syllogismum, ergo nō potest esse argumentum. Vnde, licet ad syllogismū illatiuum ridiculum reduci posit, vt prima positio reduxit, ad probatiuum syllogismum, qui hic definitur, reduci nō potest, vt probatum est. Secundo teneo, q̄ conuersio est facere de prædicato subiectum, & è contrario cū consequentię necessitate, vel cum argumēti necessitate. & propterea

Aristoteles

Aristoteles conuersiones probat sm regulam argumentorum necessariorũ, quia licet non sit argumentum, est cum ea necessitate, qua argumenta dñr necessaria. Sed dices, conuersio est cum consequentiæ necessitate: ergo est consequentia, vel argumentum necessariũ, non enim vr̃ aliquid deficere, vt sit argumẽtum. Dicendũ, quod duo sunt de ratione argumẽti necessarĳ. primum, quod ex opposito consequentis inferatur oppositum antecedentis, & hoc est commune conuersioni, & omni argumento necessario. Secundum, q per argumentum res dubia, quæ videt̃ falsa, per aliquod vel aliqua assumpta certa, & nota probet̃: & hoc est propria ratio argumenti, per quam definitur: & hęc deficit conuersioni. nam licet conuersa, quæ assumitur, sit notior conuertente, quę infertur, tamen conuertens, cum sit substãtialiter, & materialiter conuersa, non infert̃, vt propositio dubia, quæ videtur falsa, sed infertur, ut propositio minus certa, atq; minus nota. Non.n. omne notius altero est argumentũ, alioquin interpretatio, qua vna propositio interpretatur per alteram, esset argumentum. Requiritur ergo ad rationem argumẽti formalem, vt per ipsum propositio dubia, quæ videtur falsa, certificetur: Modo conuertens ante conuersionem, non videbatur falsa siue dubia, sed minus nota propositione conuersa, ẽ qua infertur. Non enim omnis notificatio est argumentũ, nisi sit rei dubię, quæ est, vt videatur falsa. Quare, licet conuersio sit argumentum sm quid, quia solum sm vnam conditionem, quæ est necessitas argumenti, non est argumentum simpliciter, cum ei deficiat formalis ratio argumẽti, qua est argumentum. Pręterea conuersio dici potest quartum instrumentum. non.n. est argumentum, nec consequentia, nec propositio hypothetica: sed quartum instrumentum, quod est oratio, in qua de subiecto fit prædicatum, cum consequẽtiæ necessitate. Quibus patet solutio ad rationes factas in principio. Prima.n. deletur, quia conuersio non est ratio rei dubiæ faciens fidem, sed bene sm quid est argumentum, pro quanto est cũ argumenti necessitate, quæ non est principalis ratio argumenti, cum fortasse non omnibus competat. Ad secundam vno modo dici potest, q per conuersionem procedimus á magis noto ad minus notum, non tamen ad penitus ignotum. Alio modo dico, q non sufficit ad rationem argumenti, sed oportet, vt procedamus á certo ad rem dubiam: res autem dubia est, quæ videtur falsa. Per argumentũ ergo res dubia, quæ videbat̃ falsa certificabatur. At per conuersionem, licet res ignota innotescat, non tamen res dubia, quæ videbatur falsa, certificatur. Ergo cõuersio dici potest argumentum sm quid, non autem dicetur argumentum, quia ei deficit formalis ratio argumenti.

Argumentũ necessarium duas exigit conditiões.

Quæstio. De speciebus conuersionum.

Quæritur vlterius de speciebus cõuersionis, quot & quæ sunt. Quidam enumerãt, x. species. quarum Prima est consequentia in ipso, vt animal est homo: ergo non animal est non homo. Secunda est conuersio, præter quantitatem: vt possibile est hominem currere: ergo hominem currere est possibile, vel tantum animal est homo: ergo omnis homo est animal. Tertia species est in sola qualitate, vt si contingit omnem hominem currere: contingit nullum hoiem currere. Quarta in sola quantitate, vt si contingit omnem hominem currere: contingit aliquem hominem currere: & si omnis homo currit: aliquis homo currit. Quinta est in quantitate & qualitate: vt si contingit omnem hominem currere: contingit aliquem hominem non currere. Sexta est vbi mutantur termini de subiecto in prædicatum, & ẽ cõtrario & nihil aliud, vt nullus lapis est animal, nullum animal est lapis. Septima vbi mutantur termini, & quantitas, vt omnis homo est albus: ergo quoddam album est homo. Octaua mutantur termini & qualitas propositionis, vt contingit omne B esse A: ergo contingit nullum A esse B, de qua in cõtingentibus dicemus. Nona vbi mutantur omnia: termini, quantitas, & qualitas, vt contin- A git omne B esse A: contingit quoddam A nõ esse B. Decima vbi mutantur termini, & qualitas terminorum, quia contraponuntur, vt in conuersione per contrapositionem, omne B est A: ergo omne non A est non B. Sed isti nimis fundunt nomen cõuersionis: propterea presse loquendo, vt Aristoteles loquitur, conuersionis species in propositionibus de inesse, vbi nunc loquimur, solet dici ab omnibus esse tantum duas species, s. in terminis, & in parte. quæ postea subdiuiditur, quia vel est totius in partem, vel partis ad partem. De conuersionibus vero in propositionibus contingentibus suo loco dicetur.

Positio Alberti.

Conuersiõis spẽs duæ.

Hæc positio probatur, quia conuersio de inesse est principium reductiuum syllogismorum de inesse imperfectorum ad perfectos: sed tantum duabus cõuersionibus reduci possunt: ergo tantum duæ sunt conuersionis species. Præterea, si esset alia conuersionis species, cum Aristoteles illius nullibi meminerit, erit tunc diminutus. Hanc positionem tenet Albertus, quia si qua esset B addenda, maxime esset conuersio per cõtrapositionem. Modo, hęc non est conuersio. Primo, quia in ea nõ permanent ĳdem termini, cum mutentur de finitis ad infinitos. Modo, finitus terminus & infinitus non est idem terminus. Præterea, si daretur hæc conuersio, vbi finiti ad infinitos terminos mutantur, cur non datur conuersio, vbi de infinitis mutentur ad finitos. Pręterea, si daretur conuersio per contrapositionem, esset cum consequentiæ necessitate, vt patet p definitionem conuersionis: q autem non sit cum consequentiæ necessitate, probatur primo de vniuersali negatiua, quia non sequitur nullus lapis est animal: ergo nullum non animal est non lapis, qm̃ antecedens est verum, & consequens falsum. Quód consequens sit falsum, patet: quia eius contradictorium est verum, videlicet aliquod non aĩal est non lapis. vt lignum non aĩal est, & non lapis. Secundo de particulari negatiua, quia non sequitur, quædam chimæra, non est homo: igit̃ quidam non hõ non est non chimęra, C quia antecedens est verum, & consequens falsum, quia suũ contradictorium est verũ, videlicet omnis nõ homo est non chimæra. Tertio de indefinita negatiua, quia nõ sequitur, rosa non est substantia: ergo nõ substantia non est non rosa. Qm̃ antecedens est verum, rosa nõ existente, vt nunc. nam si rosa non existit, rosa non est ens, & si rosa non est ens, rosa non est substantia: ergo rosa non existente hæc est vera, rosa nõ est substantia. Consequẽs vero falsum, qm̃ hæc est falsa, non substãtia non est non rosa: qm̃ contradictorium huius est uerum, videlicet, oĩs non substantia est non rosa: qm̃ á quocunq; negatur superius, negat̃ inferius. ergo oĩs non substantia est non rosa. Quarto de vniuersali affirmatiua, quia non sequitur omnis homo est ens: ergo omnis non ens est non homo: quoniam antecedens est verum, & consequens falsum. quoniam subiectum cõsequentis pro nullo supponitur. Modo, regula communis Sorticularum est, propositio affirmatiua est falsa, cuius subiectum pro nullo supponit. D Simili ratione de particulari affirmatiua dici potest: non enim sequitur aliquis homo est ens: ergo aliquod non ens est non homo: subiectum enim pro nullo supponitur in propositione. Ex his perspicuum est conuersionem per contrapositionem non esse cum consequentiæ necessitate. Sed dubitatur. quoniam Aristoteles Secundo Topicorum videtur ponere illam, & vocat eam consequentiam ẽ contrario. Vt si omnis homo est animal: ergo omne non animal est non homo. Præterea Boetius in libro de Syllogismo categorico asserit conuersionis species esse tres: simplicem, quam Aristoteles conuersionem in terminis dicit: aliam speciem ponit, quam conuersionem per accidens vocat, quãque Arist. conuersionem in parte nuncupauit, quæ est duplex, aut de toto ad partem, aut de parte ad partem. Tertiam asserit, quã per contrapositionẽ notat, Arist. vero. 2. Top. consequentiam ẽ contrario. Auerroes etiam conuersiones in

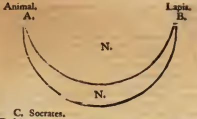
Conuersio p contrapositionem conuersio nõ ẽ.

Cap. 22.

Com. 12. Com̃ē. 2. terminis, & in parte affirmat in paraphrase huius tex- tus: conuersionem autem per contrapositionem asserit in libris Naturalis philosophiæ. vt Primo de Cœlo, & Septimo libro Physicorum. Solebamus in iuuenta con trouersiam tantorum virorum hoc pacto sedare, ꝙ vno *Conciliatio triplex conuersio.* modo conuersio dicatur pro principio, quo syllogismi imperfecti de inesse reducũtur ad perfectos de inesse, & sic conuersio est oratio, in qua de subiecto fit prædicatũ, & ē conuerso cum consequentiæ necessitate. & hoc pa- cto dicitur cõuersio syllogistica, cuius duo tantum sunt genera. alterum dicitur conuersio in terminis, alterum vero in parte. Alio modo accipi põt conuersio pro ora- tione, in qua de subiecto fit prædicatum, & ē conuerso cum consequentiæ necessitate, siue termini mutent, siue non mutent qualitatem, etiam siue consequentiæ neces- sitas sit per se, siue per accidens: & hoc pacto sunt tria ge nera, duo syllogistica, quæ sunt cũ necessitate per se con sequentię, & tertium est conuersio per contrapositionẽ, quæ est cum consequentiæ necessitate topica, nõ autem per se, etiam cum mutatione terminorum ſm qualitatẽ: & sic loquuntur Boethus, et Auerroes, Tertio modo po test sumi conuersio pro oratione: in qua vna propositio ſm quid mutatur, siue hæc mutatio sit de non quanta in in quantam, siue de quali ad qualem, siue quo ad termi- nos, & quãtitatem, siue quo ad terminos & qualitatem, siue quo ad terminos quantitatem & qualitatem, siue quo ad terminos & qualitatem terminorum: & sic po sitio prima potest habere locum. Nobis autem satis sit duas esse tantũ cõuersiones syllogisticas, quibus soli im *Dubiũ. Quæ nã propõnes p cõtrapositionẽ conuertant.* perfecti syllogismi ad perfectos reducuntur. Sed quæ res, si conuersio per contrapositionem sit oratio, in qua de prædicato fit subiectum, cum consequentiæ necessi- tate saltem ſm accidens, & non per se in omnibus, quæ sunt illæ ꝓpõnes, quę conuertuntur conuersione ꝑ con- trapositionem cum consequentię necessitate. Dicẽdum ſm Aristo. in. 2. Top. oẽs illas propositiones cõuerti per contrapositionem, in quibus potest fieri vna consequen tia, in qua antecedens est propositio de secundo adiacen te, cum subiectum est terminus ille, qui subĳciebatur in conuertenda, & consequens est vna altera propositio ẽt de secũdo adiacente, in qua subiectum est ille terminus, qui erat prædicatum in conuertenda. Vel facilius, om- nes illæ propositiones possunt conuerti per contraposi- tionẽ, in quibus ex opposito prædicati põt inferri oppo sitũ subiecti in ꝓpõnibus de secundo adiacente & in ter minis limitatis. vt hæc, homo est animal, qm̃ sequitur, nullum animal est: ergo nullus hõ est. Ideo bene conuer titur, homo est aĩal: ergo non animal est non homo. Hęc etiam conuertitur, risibile est homo: quia sequiẽ nullus homo est, ergo nullum risibile est: & propterea sequitur risibile est homo: ergo non hõ est non risibile. Diximus in terminis limitatis, propter hanc fortasse, quæ est, ho- mo est ens, quæ non conuertitur, ergo non ens est non homo, quia est affirmatiua, cuius subiectum pro nullo supponit, verũ est terminus transcendens, ac illimitatus: & quia transcendens est, & negatus, ideo pro nullo sup- *Quæstio.* ponit. Quæres cũ conuersio sit cũ consequentię neces- sitate, q̃ propositionũ in conuersione est notior: Vtrum conuertenda, & vr̃ ꝙ sic: qm̃ illa est, vt antecedens. Ex alio vr̃ ꝙ notior sit conuertens, qm̃ conuertẽs accipitur in syllõ perfecto, & non conuertenda: & sic vr̃ notior. *Dilutio.* Dicendũ, ꝙ conuertenda est notior: qm̃ cõuersio est ut argumentũ ducens ad oppositum, in quo consequẽs est notius antecedẽte. Et ita licet antecedens sit notius con sequente, tñ in casu nõ est ita: qm̃ consequẽtia est veluti sylls ducens ad oppositũ. Hæc gñatim de conuersione.

Primũ quidẽ igiẽ sit priuatiua vl̃is, A B pro- positio. Si ergo nulli B inest A, neq; A nulli in- est B. Si. n. alicui inest, vt C, non verum erit nul lum B esse A. nam C eorũ, quæ sunt B, aliqd est.

E

Probatio cõuersiõis vniuersalis negatiuę ex opposito, siue syllõ expositorie.

Com. 10. Positis regulis more geometrę, nũc illas ꝓbat. Et ṗmo ꝓbat primã, q̃ erat, vl̃is negatiua cõuertiẽ in terminis: ꝓ cui⁹ regulę ꝓbatione cęterarũ debes scire, vt Auer. inqt, Arist. in hac et alĳs ꝓbationibus eẽ vsum terminis igno tis cõibus oĩ materię. Et quidem non ab rõne. Primo ne qs credat has regulas eẽ necessarias non ꝑ se, sed gr̃a ter-
F minorũ vel materiæ. Secũdo, vt probatio oĩbus cõis sit. Vtiẽ vero in ĳs semper pro p̃dicato ipso A, ipso vero B ꝓ exẽplo subiecti. Præterea subiecto vtiẽ in casu datiuo, prædicato aũt semper vtiẽ in casu noĩatiuo, vt dicemus. *Iuniorũ sententia.* His habitis, quidã iuniores dicũt. ꝙ Arist. ad ꝓbandum illam conuersionẽ esse bonã, supponat ṗmo particularẽ affirmatiuã, aut indefinitã conuerti in parte. secũdo sup- ponat tũc cõsequentiam esse bonã, cũ ex opposito conse quẽtiæ sequiẽ oppositũ antecedẽtis, & in cõuersione sitr supponit idẽ. Tũc eius ꝓbatio est, si nullum B est A: ergo nullũ A est B. Vel ergo sequiẽ, vel non sequiẽ: si sequitur, ergo regula bona est: si non sequiẽ, deẽ oppositũ: & erit, aliquod A est B, sit illud A, q̃d est B, C: ergo C est B: sed par- ticularis vel indefinita conuertiẽ in parte per ṗmam sup positionẽ: ergo B est C: sed C est A, per casum assumptũ: er go B est A, & dicebaẽ in prima, ꝙ nullum B est A: ergo illa cõuersio fuit bona: ex opposito. n. consequẽtis sequitur *Refutatio.* oppositũ antecedentis. Sed hæc expõ falsa est, quia tũc
G esset circularis ostẽsio. nam cũ ostẽdet particularem vel indefinitã affirmatiuã conuerti in parte, vteẽ conuersio- ne vl̃is negatiuæ, vt videbiẽ. Quare, si in hac ostensione vtitur cõuersione indefinitæ vel particularis affirmati- uæ, erit circularis ostensio. Aliter ergo ſm Auer. dica- *Secũda expositio.* mus ꝙ hęc regula probaẽ per syllm̃ expositorium, cuius mediũ est demonstratũ ad sensum, cui ambo extrema in esse patet ad sensum. Et licet sylls expositorius oĩ in figu ra fieri possit, hic tñ vtitur eo in tertia figura: hoc modo videlicet, hoc demr̃ando, ipsum C est A. hoc demr̃ando, idẽ C est B: igiẽ B est A, in tertia figura. Erit ergo ꝓbatio re gulæ sic, nullũ B est A: ergo nullũ A est B, hæc consequẽtia valet, vel nõ valet. si valet, bona fuit cõuersio: si non va- let, deẽ cõtradictoriũ consequẽtis, s. aliquod A est B, & sit illud A, q̃d est B, C: tũc expositorie argumẽtor hoc demõ- strãdo, C est A: est. n. eius aliqd ꝑ casum, hoc demr̃ando, idẽ C est B, ꝑ te, q dicis aliquod A eẽ B: igiẽ in 3ª figura B est A. sed hoc est oppositũ antecedẽtis: ergo cõuersio fuit bo
H na. nã illa est bona cõsequẽtia & cõuersio, in qua ex op- *Constructio verborum.* posito cõsequentis sequiẽ oppositũ antecedẽtis. Quo ve ro ad cõstructionẽ attinet debes scire, vt dictũ ẽ, ꝙ Aris. p̃dicatũ semꝑ sumit in recto, subiectum ṽo semꝑ in obli quo, s. in datiuo casu, & quidẽ non ab rõne hoc facit, qa ꝑ talẽ loquẽdi modũ innuit subiectũ eẽ sub p̃dicato, vel esse aliquid p̃dicati. Inquit {primũ quidẽ igiẽ sit priuati ua vl̃is, A B ꝓpõ: & sumit A in ṗmo loco, more gręco, qa p̃dicatum est supra, subiectũ est ĩfra p̃dicatum: sit igitur hæc ꝓpositio, nullum B est A: tunc argumentaẽ: {si ergo nulli B inest A} hoc est, si hæc est vera, nullũ B est A, & B nulli A inerit: hoc est, hęc erit vera, nullũ A est B, ꝓbat per syllm̃ in tertia figura expositoriũ. nã, si alicui inest, sit il- lud C, cui inest, q. d. si non, tunc eius oppositũ, videlicet, aliquod A est B, erit verũ, & sit illud C: igiẽ non verũ erit, nullũ B eẽ A, & ꝓbat expositorie, & inqt {nã C q̃d est A, ꝑ casum aliquod eorũ est, q̃ sunt B: et sic expositorie sequiẽ, hoc

hoc demſtrando, C eſt A, per caſum: hoc demonſtrando idẽ numero C, eſt B: igitur B eſt A: ſed dicebatur nullum B eſſe A. Igitur conuerſio bona, quia ex oppoſito conſequentis, oppoſitum antecedentis ſequitur,

Dubiũ.

Sed dubitatur, quia Philoponus aſſerit Ariſtotelem probare hanc regulam per ſyllogiſmum cõtradictionis, qui dicitur ſyllogiſmus ad impoſſibile. Cuius ſignũ eſt, quia ex oppoſito conſequentis deducit oppoſitum antecedentis. Auerroes autem dicit hãc probationem eſſe per ſyllogiſmum expoſitorium, vt viſum eſt. ergo videntur oppoſiti,

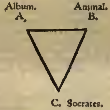
Secundo.

Dici poteſt hanc probationem eſſe vtroq; modo, quo enim expoſitorie probatur B eſſe A, per medium hoc aliquid, ſcilicet C, eſt probatio per ſyllogiſmũ expoſitorium, quo uero ex oppoſito conſequentis deducitur oppoſitum antecedentis, hęc probatio eſt ſyllogiſmus contradictionis, ſiue ducens ad impoſſibile.

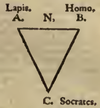
Probatio Theoph. Eudemi.

Theophraſtus autem & Eudemus regulam probant per dictum de nullo, hoc pacto. Si A de nullo B eſt, ipſum A, ab omnibus partibus ipſius B ſeparatur, quod autem ſeparatur ab aliquo, reciproce ab illo ſeparaĩ, hoc eſt ipſum ab illo, & ẽ contrario ſeparantur. quare, B nulli A inerit. Separatum enim cum ſit ad aliquid, & relatiua reciproca mutuo ſe reſpiciant, & ſint conuertibilia, rationabiliter ſequitur. Si A, ab omnibus B, ſeparatur, cõtra quoq;, B, ab omnibus A ſeparabitur. Sed occurres, quia ſiue probatio Ariſtotelis ſit ſyllogiſmus contradictionis, ſiue ſyllogiſmus expoſitorius, cum nondum horum definitio manifeſta ſit, videtur ipſe vſus eſſe inſtrumento ignoto nobis. Et dicendum eſt, Ariſtotelem eſſe vſum iis, vt ſunt nobis noti, & manifeſti inſtitutis naturæ, modo quo vulgares, & Mathematici vtuntur ſyllogiſmis logicę imperiti. Non autem vtitur eis, vt nobis ſunt manifeſti inſtitutis artis, & hoc ſufficit.

Syll's expoſitorius affirmatiuus.

Syll's expoſitorius negatiuus.

Prima quæſtio de regulatiuis principiis ſyllogiſmorum expoſitoriorum.

Circa hæc quęritur de principiis regulatiuis ſyllogiſmorum expoſitoriorum. eſt. n. duplex ſyllogiſmus expoſitorius: affirmatiuus, vt hoc demonſtrato Socrate, eſt album: hoc demonſtrato eodem, eſt animal: ergo animal eſt album. Et negatiuus, vt hoc demonſtrato Socrate, non eſt lapis: hoc demonſtrato eodem, eſt homo: ergo homo non eſt lapis. Quæritur ergo de regulatiuis principiis horum. nam licet expoſitorius ſyllogiſmus fieri poſsit in omni figura, ſupponamus nunc hos fieri in tertia: Affirmatiuos quidem, quoties prædicantur duo de eodem: negatiuos vero, quoties maior eſt negatiua, & minor affirmatiua: & tunc horum quęramus regulatiua principia. Nam facile ex his patet regula in omnibus.

Prima reſſio Iuniorum.

Reſpondẽt Neoterici, q; regulatiuum principium

A affirmatiuorum eſt, quæcunq; ſunt eadem vni numero ſupponenti pro eodem numero hęc ſunt eadem inter ſe. Dicunt vni numero, quia non oportet ſi fuerint eadem vni ſpecie, vel vni genere. Dicunt ſupponenti pro eodem, quia licet Socrates & Plato eſſent eadem, vni numero, quia tam Socrates, q̃ Plato eſt idem vni numero, quia ſibi ipſi numero, non propterea ſunt eadem inter ſe. Hæc patent per iſtam regulam Primi Phyſicorum, quæcunque ſunt eadem inter ſe, ſunt eadem vni tertio. Quia non ſunt eadem vni numero ſupponenti pro eodem. Negatiuorum uero principium eſt, quando aliqua ſunt eadem inter ſe, quicquid remouetur ab altero eorum, remouetur ab altero: & tu intelligas (vt prius) q; ſi ſint eadem inter ſe diſcrete, & indiuidualiter, vel ſingulariter.

Refutatio.

Contra hæc videtur, quod non dicantur hæc logice. De rigore enim logico, hæc eſt falſa, quæcunque ſunt eadem vni tertio numero ſupponenti pro eodem, ſunt eadem inter ſe. Quia nullæ res mundi poſſunt eſſe B eædem inter ſe, quia aliqua eſſe eadem inter ſe eſt oppoſitio in obiectis: ſequitur enim, ſunt eadem inter ſe: ergo ſunt eadem: ſunt eadem, ergo ſunt entia: ſunt entia, ergo ſunt plura: ſunt plura, ergo diuerſa inter ſe, diuerſa inter ſe: ergo non eadem inter ſe. Quare á primo ad ultimum, ſi aliqua ſunt eadem inter ſe, hæc non ſunt eadem inter ſe: ſed diuerſa inter ſe. Præterea quælibet duo entia mundi ſunt á quolibet ente tertio diuerſa: ergo nulla entia mundi poſſunt eſſe eadem vni tertio. Simili ratione refutari poteſt principium regulatiuum negatiuorum.

Solutio forticolarum.

Propterea forticolæ dicunt, q; hæc principia regulatiua ſunt propoſitiones falſæ, vt accipiuntur pro ſe: vt vero accipiuntur pro ſibi conſimilibus in ſenſu, ſunt veræ. Hæc enim propoſitio, quæcunq; ſunt eadem vni tertio ſunt eadem inter ſe, propter rationes tactas falſa eſt de rigore logico pro ſe, ſed pro vna conſimili in ſenſu eſt vera. Verbi cauſa, pro hac: quicunq; duo termini coniunguntur vni termino tertio ſingulari ſupponenti pro eo- C dem, coniunguntur inter ſe, modo res ſignificata per illum tertium terminum non ſit eadem cuilibet diuerſarum rerum. Hanc particulam addunt propter illum terminũ eſſentia diuina, qui eſt terminus ſingulariſſimus: verumtamen res eſt eadem cuilibet diuerſarum rerum, vt filio, & patri, & ſpiritui ſancto. Et ideo non valet, hęc diuina eſſentia eſt pater, hæc eadem numero eſt filius: ergo filius eſt pater. Quoniã res ſignificata per terminum ſingularem tertium, cui extremi termini cõiunguntur, eſt eadem cuilibet diuerſarum rerum. Bene tamen diuina eſſentia propter eius infinitudinem, poteſt eẽ eadem cuilibet diuerſarum rerum: eadem enim numero eſt pater, & eſt filius: & tamen filius non eſt pater.

Alia ſolutio.

Alii dicunt principium eſſe intelligendum ſic, quicunq; duo termini coniunguntur vni termino tertio ſupponenti pro eodem, coniunguntur inter ſe, modo cõiungantur illi vniuerſaliter. nam hęc, eſſentia diuina eſt pater: hęc eſſentia diuina eſt filius, & nõ ſequitur ergo filius eſt pater, quia D pater & filius non coniunguntur vniuerſaliter illi termino eſſentia: licet enim hæc eſſentia ſit pater, non tamen omne, quod eſt eſſentia, eſt pater, quia ſpiritus ſanctus eſt eſſentia, & non eſt pater. Similiter licet eſſentia ſit filius, non tñ omne, quod eſt eſſentia, eſt filius: ideo nõ ſequitur, filius eſt pater. Eodẽ modo intelligi poteſt principium regulatiuum negatiuorum: qñ enim ſunt aliqui termini, qui coniungũtur inter ſe ſimpliciter, & vniuerſaliter, quicquid remouetur ab altero, remouetur ab altero: dicunt vniuerſaliter, quia non ſequitur, pater non eſt filius, pater eſt eſſentia: ergo eſſentia non eſt filius. nã licet pater ſit eſſentia, non tñ quicquid de eſſentia dicit: qm̃ de eſſentia dicitur ſpiritus ſanctus, qui nõ dicitur de patre. Quare dicunt has propoſitiones omnes de rigore logico pro ſe eſſe falſas, pro conſimilibus in ſenſu ſunt verę.

Alex. cap. 8.

Nec reſponſio hæc aliena videtur ab iis, quæ Alexander dicebat: hæc enim propoſitio, omne B eſt A, vel

aliquod n est A, quibus frequenter Aristo. vtitur, est falsa, vt propositio sonat: tñ vt īterpretatur, vera est: interpretatur.n. oīs homo est alal, vel aliquod animal est album. Sic hæc regulatiua principia sunt falsa, vt sonant: & vt sumuntur pro se, vt interpretanē, sunt vera. Auerroes autem ī paraphrasi velle videtur, q affirmatiui expositorīj regulentur hoc principio, quęcunq insunt vni numero demonstrato ad sensum, alterum alteri insit, necesse est. Dico vni numero, quia licet Socrates, & Plato inesset homini, non tñ Socrates Platoni vel ē contrario inest: non.n. homo est unum numero. dico demonstrato ad sensum: quia non sequitur, Deus est sapientia, Deus est bonitas: ergo bonitas est sapientia. Causa est, quia licet mediū sit hoc aliquid, & singulariter, non est demonstrabile ad sensum. Simili modo de principio regulatiuo negatiuorum dici potest. Quæ expositio non mihi placet, quia tūc expositorījs syllogismis non possemus vti, nisi ī rebus sensibilibus. At Catholici, & Philosophi eis vtuntur in omnibus, s. tam in rebus sensibilibus, q̄ in rebus insensibilibus. Præterea medio existente hoc aliquid, siue demonstretur ad sensum, siue non, necesse est extrema coniungi. Illa.n. coniunguntur virtute mediī, quod est vnum aliquid, vt dicit Aristoteles, & non ob aliam causam. Dico ergo peripatetice sentiēdo, q regulatiuum principium affirmatiuorum est, quæcunq insunt vni tertio, quod est hoc aliquid ac simpliciter vnū numero, illa inter se coniunguntur, modo illa, quæ tertio insunt, non sint relatiua. Dico modo non sint relatiua, quia non sequitur hoc demonstrando, A motum est passio: hoc demonstrādo eum motum numero est actio: ergo actio est passio: assumpta sunt vera Tertio libro Physicorum, Idem.n. motus numero est actio & passio formaliter, & tñ nunq̄ concederē q actio est passio vel ē contrario formaliter. Præterea non sequitur hoc demonstrando, Socratē, est pater: hoc demonstrando eundē, est filius: ergo filius est pater. Et causa huius est, quia vna res absolute potest esse duæ res respectiuę diuisiuę sm peripateticos. Hoc pacto cauillus contra personas diuinas deleretur. Quia licet hic Deus sit pater, & hic Deus sit filius, nō sequitur ergo filius est pater, quia extrema, quæ vni tertio coniunguntur, sunt res relatiuæ, & medium est res absoluta, quæ potest esse eadem cuilibet diuersarum rerum relatiuarum. Ex his sequitur expositio principīj regulatiui negatiui: quando.n. sunt aliqua, quorum alterū alteri, quod est hoc aliquid, & vnū numero simpliciter inest, & non sunt relatiua, si aliquid absolutū remouetur ab illo numero, etiam ab altero remouebitur: intelligatur.n. eodem modo, uidelicet in absolutis, & non in relatiuis. Ex quibus sequitur primo, q sm Peripateticos, eadem res numero potest esse diuisiue diuersæ res, etiam in creatis rebus. Patet hoc, qñ illa res esset absoluta, & res diuersę essent relatiuę, vt in exēplo Arist. dictum est de motu, qui idem numero est formaliter actio, & passio. Et in exēplo de Socrate, qui idē numero est pater, & filius. Cuius oppositum asserunt nonnulli Neoterici: dicunt.n. solum verum hoc esse in rebus increatis. Patet secundo, q regulatiua principia horum syllorum non sunt illa, s. quæcunque sunt eadem vni tertio, & reliqua. Sed hæc, quæcunq absoluta sunt vni tertio, quod est hoc aliquid, necesse est coniungi. Et illud, qñ aliqua duo absoluta sunt, quorum alterum alteri inest, quod est hoc aliquid, si aliquod absolutum negatur ab illo quod est hoc aliquid, necessario negabitur ab altero. Hæc enim sunt vera de rigore logico, & de rigore physico. Quod si illa non pro se accipiantur, sed prq alījs sibi cōsimilibus ī sensu, possunt tolerari modo, quo superius diximus: hæc de regulatiuis principījs syllogismorum expositoriorum dicta satis.

Quæritur secundo de regulatiuis principījs cōsequentiarum. Aristoteles.u. visus est velle, omniū consequentiarum principium esse, quoties ex opposito consequen

Auer. expositio.

Propria potentia, Quęcunque relatiue nō se hāna iter se eadē sunt, q̄ vni tertio eadem sunt.

Expō principii negatiui.

Contra opinionem aliquorum. Primū corollarium.

Secundum.

Quęstio. 2. De regulatiuis pricipiis consequētiarum.

E tis sequitur oppositum antecedentis. Nunc, cum ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis, consequentia est bona, & ē contrario, cum cōsequentia est bona, ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis. Sed contra primo, quia consequentia non est bona, nisi sit enthymema: enthymema non est bonū, nisi reguletur per dici de omni, vel dici de nullo, vt Aristoteles asserit Secūdo huius: ergo regulatiua principia consequentiarū sunt dici de omni, & dici de nullo. Præterea, hæc consequentia est & bona & necessaria, tātum pater est: ergo non tantum pater est, vt deducenti à primo ad vltimum patet: & tamen oppositum consequentis, s. illud, tantum pater est, stat, immo est idem cum antecedente. Ergo illud non est bonarū consequentiarum principium regulatiuum. Pro opposita parte est Aristoteles, qui probans necessitatem illius consequentiæ, vsus est illo principio. Circa quęsitum istud, primo videndum est quid sit consequentia: est enim res hæc non

F leuis: non enim apud veteres Peripateticos, quid sit consequentia, aut nomen consequentiæ fuit satis quęsitum. Hæc enim videtur iuniorum inuentio, non ab aliquo priorum perquisita. Dicamus ergo primo, q veteres, & præsertim Grçci consequentia vsi sunt: quam Aristoteles aliquando synepiam appellauit, hoc est consecutionem, siue consequentiam. Sed quid Synepia sit, non leue est tradere. Quidam dixerunt q consequentia est illatio consequentis ex antecedente, vt homo currit: ergo animal currit. Quæ definitio multipliciter est incompetens: primo, quia non explicat absolutam rationem consequentiæ, sed relatiuam, Præterea, hæc definitio datur per æque ignota. nam & antecedens, & consequens quid sint, sunt mihi æque ignota, sicut ipsa cōsequentia. Secūdo, quia ex hac definitione non habetur genus consequentiæ: non enim scimus ex hac, si consequentia sit propositio, an syllogismus, an argumentum. Preterea, homo currit, & animal currit, est illatio, & quidem con

G sequentis ex antecedente: & tamen non est consequentia. antecedens patet, quia inferre est vnum afferre post alterum: quorum vnum præcedit, alterum sequitur. Alīj dixerunt, q consequentia est propositio hypothetica composita ex antecedente, & consequente, mediante nota, aut conditionis, aut rationis denotantis, antecedente & consequente simul formatis impossibile esse, vt antecedens sit verum & consequens falsum. Circa quam definitionem debes scire, q omnis nota rationis, vel conditionis, sua vi, & proprietate significat impossibile esse, vt antecedens verum sit, et consequens falsum, modo antecedens, & consequens simul formentur. hæc enim est eius significandi proprietas. Dixerunt modo antecedens & cōsequens simul formentur, propter hāc consequentiam, omnis propositio est affirmatiua: ergo nulla propositio est negatiua. quia, si omnis propositio est affirmatiua, non potest secum simul formari hæc, videlicet, nulla est negatiua, quia hæc est simpliciter falsa:

H non enim est vera, quando non est, quia si non est, non est vera. Nec qñ est, quia qñ est, eius contradictoria est vera, s. aliqua propositio est negatiua demonstrata illa met, nulla est negatiua: tñ, si antecedens illud, oīs propositio affirmatiua, & illud consequens, nulla propositio est negatiua, simul formentur, impossibile est ut antecedens sit verum & consequens falsum. Non.n. potest eē, ut oīs sit affirmatiua, nisi nulla sit negatiua. Ergo sm hāc opinionē, consequentia est propositio hypothetica composita ex antecedente, & consequente mediante nota conditionis, aut rationis coniunctis, quæ nota denotat antecedente, & consequente simul formatis, impossibile esse vt sit verum antecedens, & consequens falsum. Sed dices, vtrum in consequentia mala, nota conditionis, vel rationis denotet hoc, scilicet vt antecedente & consequente simul formatis impossibile sit antecedens esse verum, & consequens falsum. Si sic, ergo omnis

Vide dilucidatorē enunciato. 1. logicæ ad cā.

De noīe & definitione cōsequētiæ.

συνέπεια, idest consequētia quid. Lege pctura ad rem. eo. enūciato logicæ dilucidatoris. Prima definitio. Refutatio.

Alia definitio.

Quid signet nota rōnis seu cōditionis.

Dubiū.

A omnis consequentia erit bona. Si non, ergo definitio non competit oĩbus. *Solutio.* Dicendum, ꝙ in omni consequentia nota rõnis, vel conditionis denotat illud, & nego tũc oẽm consequentiã esse bonã, quia licet denotet illud, stat consequentiam non esse talem, quia est mala: vnde bona erit, vbi nota illud notat, & est: mala autẽ vbi nota illud denotat, & non est. Non.n. ex eo ꝙ in propositione verbũ denotat aliquid esse, vel non esse, illud est: quia in hac propositione, hõ est lapis, verbum est, denotat hoĩem eẽ lapidem: & tñ non est lapis. *Refutatio.* Et licet hæc definitio possit tolerari, pace eoꝝ dixerim, qui eam attulerũt, vr̃ superflua: quia, si est composita ex nota rationis vel conditionis, erit hypothetica. ergo frustra addiť illa particula hypothetica. Secundo dať per nobis ignota: æque.n. mihi ignotũ est quid antecedens, & consequens sint, & consequẽtia. *Tertia definitio.* Aliꝫ dixerunt, ꝙ cõsequentia est argumentũ, in quo vno assumpto, aliud necessario sequiť. Dicunt argumentũ loco gñis: nam oĩs consequentia est argumẽtum, B & non ẽ contrario. dicunt vno assumpto, ad dr̃iam syllogismi: dicunt aliud necessario sequitur, ad dr̃iam exẽpli, & inductionis. *Refutatio.* Et licet hæc definitio sit magis peripatetica, tñ non est vniuersalis, quia tunc consequentia mala non esset cõsequentia. Pręterea tũc solum enthymema esset consequentia, hoc aũt falsum est, quia à cõuersa ad conuertentẽ, ab exponentibus ad expositã sunt consequentiæ, q̃ non sunt enthymemata, cum non possint reduci ad syllos. Simili ratione multę terminorum probationes sunt consequentiæ, quæ non sunt enthymemata, cum nõ possint reduci ad syllm. *Synepia siue consequẽtia quid. Propria sententia.* Quare dicamus, ꝙ Synepiam, siue consequutionem Gręci appellant, ꝓpõnem compositam ex duabus ꝓpõnibus, vel reducibilibus ad duas, q̃ coniunguntur per notã rõnis, denotantẽ vtrisqꝫ ꝓpõnibus formatis, ꝙ impoƀe est antecedens eẽ verum, & cõsequens falsum. dico ꝓpõnem compositã ad dr̃iam ꝓpõnis simplicis, quæ non põt esse consequẽtia. dico ex duabus ꝓpõnibus, vel reducibilibus ad duas ꝓpõnes, C propter syllm, & inductionem, & alias multas compositas ꝓpõnes, quarum prima potest esse composita, & tñ sunt consequentiæ, quia oẽs reducuntur ad duas. Dico cõiunctas per notam rationis ad dr̃iam propositionum copulatiuarum, & talium: addidi denotantem vtrisque propositionibus & reliqua, ad explicandam proprietatẽ notæ rationis, vt sciatur dr̃ia notæ rationis, à nota copulationis, & cæteris. Hactenus de definitione. *De diuisiõe cõsequẽtiæ.* De diuisione dicamus, ꝙ consequẽtiarum alia est bona, alia mala. *Lege dilucidatorem. 14. enunciatiõe log.* Non.n. diuiditur per veram & falsam, quia cõsequentia est propositio hypothetica vel ad illam reduciť: modo, stat hypotheticam esse bonam, & necessariam, cuius nec antecedens, nec consequens est verũ, nec ipsa est vera. Bonam autem, & necessariam, malã & non necessariam pro eisdem acceperunt. Et consequentia bona, qñ illud, quod notatur per notam rationis, est (vt notatur) est mala, qñ illud quod notatur per notam rõnis, nõ est, ve notatur. *De requisito ad bonã consequẽtiã.* Tertio videamus quid requiritur ad bonã consequentiã. Ad quod respondent Neotericoꝝ nõnul- D li, ꝙ ad bonitatẽ consequentiæ requiriť & sufficit, ꝙ impossibile est antecedens esse verũ, & consequẽs falsum. *Prima põ. Refutatio.* Sed hæc positio est error. nã hæc consequentia est bona, & necessaria, oĩs ꝓpõ est affirmatiua: ergo nulla ꝓpõ est negatiua: antecedens tñ põt esse uerum oĩbus ꝓpõnibus negatiuis annihilatis: possunt.n. oẽs negatiuæ annihilari, remanente illo antecedente: & tñ consequens est falsum & impoƀe. Quia demonstrata illa, nulla ꝓpõ est negatiua, eius contradictoriũ est verũ, s. aliqua propositio est negatiua, & sic illa est falsa, nulla propositio est negatiua. *Correctio prima.* Ideo aliꝫ Neotericoꝝ corrigunt primũ modũ, & dicunt, ꝙ debet intelligi consequentiã esse bonam, qñ formatis antecedẽte & consequente, impossibile est antecedens esse verũ, & consequẽs falsum. Modo, qñ ponitur casus, quod annihilenť oẽs negatiuæ ꝓpõnes, tũc illud consequens non põt esse formatũ: quia, cũ sit propositio

A negatiua, ẽt ipsa annihilať: & sic in casu nõ potest esse simul formatum cum antecedẽte. Propterea oportet addere, bonã esse consequentiam, qñ impossibile est antecedens esse verum, et consequens falsum. si illa simul formentur. Et sic si illo antecedẽte formato, formetur illud consequens, ergo nulla propositio est negatiua: impoƀe est antecedens esse verũ, & consequens falsum. Quia, si necessario verũ est, ꝙ oĩs propositio sit affirmatiua, necessario oportet, vt nulla ꝓpositio sit negatiua, licet consequẽs sit impoƀe: tñ formatis, si antecedens est nec̃ium, consequens erit necessariũ. Sed hæc additio non vr̃ sufficere, quia, si fiat hæc cõsequẽtia, Deus est, ergo hæc consequentia nõ valet, demonstrando per illud pronomen hæc, hanc eandem consequentiam: antecedens est necessarium, & consequens sim̃r: & antecedens, & consequens simul formanť: & tñ consequentia nulla est: ergo nõ sufficit dicere bonã esse, cũ formatis antecedente, & consequente impossibile est antecedens esse verum, & conse- B quẽs falsum: est.n. dabilis instantia de hac consequẽtia, vt dixi, Deus est: ergo hæc consequentia non valet, ipsamet consequẽtia demonstrata. Cũ in hac, & antecedens, & consequens sint necessaria, & tñ nulla est consequentia. *Secũda correctio.* Ideo adhuc põt corrigi, vt intelligať hoc pacto, consequentia bona est, in qua antecedente, & consequente simul formatis, impoƀe est antecedens esse verũ, & consequens falsum: modo, cõsequens nõ repugnet proprietati notæ illationis: & sic est in casu. illud.n. consequens hæc consequentia non valet, de directo repugnat ꝓprietati notæ illationis, quæ est (vt diximus) ꝙ antecedens impossibile est esse verum, & consequens falsum. Illud enim consequens, hæc consequentia non valet, destruit proprietatẽ notæ rationis. Intelligatur ergo, consequentia bona est, in qua antecedente & cõsequente simul formatis, impossibile est antecedens esse verum, & consequens falsum, modo sig̃natio consequentis nõ destruat proprietatem notæ illationis, ex quibus sequitur tria requiri atqꝫ sufficere ad bonã consequentiam. *Tria requiruntur ad bonã consequẽtiã.* C Primum, ꝙ impossibile est antecedens esse verũ, & consequens falsum. Secundum, ꝙ istud sit antecedente & consequente simul formatis. Tertium, ꝙ consequentis sig̃natio non destruat proprietatẽ notæ illationis. *De diuisione bonæ consequentiæ. Dilucidator Iprobat diuisione 46. enunciatio log.* De diuisione vero bonæ consequentiæ, Neoterici dixerũt aliam esse formalẽ, materialem aliã. & per formalem non intelligunt eam, q̃ formam habet cõsequentię, quia cum formale in consequẽtia sit id, quod notat nota illationis, oĩs eẽt formalis. Nec per materialẽ intelligunt eam, q̃ habet materiã consequentiæ, q̃ est antecedens & consequens, quia oĩs esset materialis. Sed per formalẽ intelligunt, q̃ seruata consimili dispõne terminoꝝ in oĩbus terminis est bona: dispositio.n. terminorum forma est in casu. Per materialem vero itelligunt, qñ seruata simili dispositione terminorum, non in omnibus terminis est bona. *Refutatio Peripatetica diuisio consequẽtiæ bonæ.* Et licet hæc diuisio possit tolerari, non tñ est peripatetica. Propterea peripatetica diuisio est, ꝙ bonarũ, alia est bona ꝑ D se, alia est bona per accidẽs. bona per se est, q̃ nulla assumptione indiget ad hoc, vt sit bona, nec vt videatur bona. Huius generis sunt conuersiones, probationes terminorum, quæ non sunt bonę, quia per assumptionem alicuius alterius propositionis sunt bonæ, vel reducuntur ad bonam. Bona vero per accidens est, quæ est bona per reductionem ad bonam per se, vtpote assumptione alicuius propositionis. Vt homo currit: ergo animal currit. hæc enim reducitur ad per se bonam, assumptione illius, omnis homo est animal. ea enim assumpta, fit syllogismus tertiæ figuræ, qui est consequentiæ per se. Bona per accidens adhuc est duplex, alia bona per accidens simpliciter, quæ reducitur ad per se bonam assumptione propositionis necessariæ, vt in exemplo dato, alia est bona per accidens, vt nunc: vt pote quæ reducitur ad bonam per se assumptione propositionis, quæ est vera, vt nũc. Vt Socrates currit, ergo album currit: hæc

enim bona est vt nunc, quia posito ꝙ Socrates sit albus, hæc consequentia est bona vt nunc, Socrates currit: ergo album currit: quia reducitur, Socrates currit: Socrates est albus: ergo album currit. Ex quibus sequitur, omnem materialem bonam esse formalem reductiue, si per consequētiam materialem intelligamus bonam per accidens: et per formalem, bonam perse quia omnis talis reducitur per assumptionem vnius propositionis ad formalem. Sequitur secundo enthymema bonum, & necessarium non esse formalem consequentiam, nisi reductiue: bene tamen est consequentia per accidens & materialiter bona: & quidem alterum vt nunc bonum, alterum simpliciter bonum. Iuxta has diuisiones ponūt regulas. Primam, ad impossibile implicans cōtradictionem formaliter, consequentia formali & per se sequitur quodlibet, intelligo sic, ꝙ ad quamlibet propositionem, quæ formaliter implicat contradictionem, sequitur consequentia formali, & per se quælibet propositio mundi. Verbi causa, ad hanc, Socrates est, & Socrates non est, quæ de forma implicat contradictionem, sequitur igitur, homo est equus: & quidem cōsequentia formali per se. Secundam regulam ex impossibili sequitur quodlibet: intelligo ad quālibet propositionem impossibilem sequitur quælibet propositio mundi: non quidem consequentia formali, & per se, sed materiali, & per accidens similiter. Hæ sunt duæ regulæ de antecedente impossibiliter. Sed de probatione harum regulatum non parua est quæstio. Quidam has vtrasq; probant, quia ex opposito consequentis, et ipso antecedente fit vna copulatiua repugnans. Si enim sic fecero, homo est equus: ergo tu es Romæ, ex opposito consequentis, quod est tu non es Romæ, & antecedente, s. homo est equus, fit hæc copulatiua, homo est equus, & tu non es Romæ. Modo, hæc copulatiua est impossibilis, quia partes repugnant, quia impossibili propositioni quęlibet alia repugnat, cū non possit secum esse simul vera aliqua, propter eius impossibilitatem. Similiter, si antecedēs est propositio impossibilis implicans formaliter contradictionem, etiam ex opposito cōsequentis, & ipso antecedente fit vna copulatiua impossibilis. Sed pace tātorum dixerim, si istæ duæ regulæ essent veræ, quia ex opposito consequentis, & ipso antecedente fit vna copulatiua repugnans, tunc facile esset destruere omnem propositionem impossibilem: deducerem enim vnam, quamuis esset bona consequētia, & sic ex illa impossibili, vacuum est, deducerem te esse Romæ, & Deum non esse: & sic facere esset illam destruere: Aristo. autem valde laborauit: ergo hæc sunt friuole dicta. Propterea dico, ꝙ ex propositione impossibili implicante contradictionem formaliter, sequitur quælibet propositio mundi cōsequentia formaliter, & per se. verbi causa, Socrates est, & Socrates non est: igitur homo est equus. Deduco formaliter sic, Socrates est, & Socrates non est: igitur Socrates non est. hęc consequentia est formalis, & per se à tota copulatiua ad alteram eius partem: reseruetur ergo illud consequens in pectore: Rursus sequitur, Socrates est, & Socrates non est. Ergo Socrates est, consequentia est formalis & per se (vt prius) à tota copulatiua ad alteram eius partem. Rursus sequitur, Socrates est, igitur Socrates est, vel homo est equus: consequentia est formalis, & per se: quia formaliter omnis propositio īfert se ipsam, cum quauis propositione in vna disiunctiua: tunc argumentor, Socrates est, vel homo est equus: sed Socrates non est, quia reseruata fuit prius hæc propositio in pectore, videlicet Socrates non est: igitur homo est equus, & sicut hæ duæ consequentiæ sunt formales, ita possumus argumentari in omnibus. Patet ergo ex propositione impossibili formaliter implicante contradictionem, sequi formali consequentia quālibet propositionem mundi, & etiam per se. Secunda vero regula probatur supponendo definitionem consequentiæ bonæ per accidens simpliciter.

Qεod ōīs materialis sit formalis.

Quale enthymema.

Regulæ. Prima. Ad impossi sequit quodlibet.

2. regula.

Primus modus pbandi.

2. regula.

E Est enim consequentia bona per accidens, quæ assumptione alicuius propositionis reducitur ad bonam per se: per accidens vero simpliciter, quæ assumptione propositionis necessariæ reducitur ad bonam per se: hæc patent ex definitionibus. Sit igitur propositio impossibilis hæc, homo est equus: & argumētor, homo est equus: ergo tu es Romæ. Vel hæc sequitur, vel non sequitur: si sequitur, pari ratione sequitur quæcunq; alia: & sic habetur regula, ꝙ ex impossibili propositione sequatur quælibet propositio. si non sequitur, assumatur cum illa impossibili eius contradictoria, quę erit necessaria: quia cōtradictoria propositioni impossibili est necessaria: & fiat hoc antecedens, homo est equus, & nullus homo est equus, & procedam sic, homo est equus, et nullus homo est equus: igitur nullus homo est equus, à tota copulatiua ad alteram eius partem: reseruetur hæc, s. nullus homo est equus, in pectore: & iterum sequitur, homo est equus, & nullus homo est equus: ergo homo est equus:
F similiter à tota copulatiua ad alteram eius partem. Vltra, homo est equus: ergo homo est equus, vel tu es Romæ: tenet argumentum, quia quęlibet propositio infert se cum quauis alia in vna disiunctiua. Vltra, homo est equus, vel tu es Romæ: sed per seruatam nullus homo est equus: ergo tu es Romæ. Tenet enim à disiunctiua cum destructione vnius partis super alteram partem. ergo, si homo est equus, tu es Romæ, quæ cōsequentia est bona per accidens, & simpliciter, quia reducitur ad per se assumptione vnius propositionis necessariæ. Hic modus probandi est peripateticus, quia Aristot. destruens vacuum, assumit aliquam propositionem necessariam, cum illa impossibili vacuum est, & ex illis infert vnam impossibilem apud omnes, ex qua illata destruit vacuū. Quia cum sequatur impossibile, & non ratione necessariæ coassumptæ, sequitur, quia positio vacui est impossibilis. Simili modo destruit infinitum, simili ratione destruit multitudinem mundorum. Semper enim cum im-
G possibili in antecedente assumit vnam, vel plures propositiones necessarias: ex quibus postea infert euidenter impossibile, è quo postea destruit positionē: nam, cum impossibile illud sequatur ad assumpta, & non ad propositionem necessariam coassumptam, sequitur ad positionem aduersarij: & sic habet illam esse impossibilem. Hunc modum ergo periparetieum arbitror cum semper eo vtatur Aristoteles, cum vult destruere aliquam positionē impossibilem. Ex his sequitur regula, videlicet, quòd propositio necessaria sequitur ad quamlibet propositionem. Probatur, quia oppositum propositionis necessariæ, quæ est consequens, est propositio impossibilis. sed ad eam sequitur quælibet propositio per antedictas regulas: ergo tale necessarium sequetur omnem propositionem, quia bona consequentia est, qn̄ ex opposito consequentis infertur oppositū antecedentis. Quare, si ex impossibili sequitur quodlibet, quod est oppositum necessario, necessarium sequetur omnem proposi-
H tionem. Quarta regula, ad quālibet propositionem falsam sequitur per accidens, vt nunc, quælibet propositio mundi. Probatur. sit hæc falsa, Socrates mouetur, posito ꝙ sedeat. Dico ad hāc sequi omnem aliam, verbi causa, tu es Romę: & sic de alijs. probaĩ, quia vel sequiĩ, vel nō sequiĩ: si sequiĩ, habeo propositum: si non sequiĩ, assumo illam, Socrates moueĩ, & suam contradictoriā, s. Socrates non moueĩ, quę est vera, vt nunc. Et argumentor, vt prius, Socrates mouetur, et Socrates nō mouetur: igitur Socrates non moueĩ, à tota copulatiua ad alteram eius partem, & serueĩ hæc, Socrates nō mouetur in pectore: vltra, Socrates mouetur, et Socrates non mouetur: ergo moueĩ per eandē regulam. Vltra, Socrates mouetur: ergo Socrates mouetur, vel tu es Romæ, vt prius: sed per reseruatam, Socrates non mouetur: ergo tu es Romæ: simili ratione in omnibus. Ex hac regula sequiĩ quinta, ꝙ propositio vera sequiĩ ad oēm aliam ꝑpositionem.

Quod sit peripateticus.

3. regula.

4. regula.

5. regula.

Patet

Patet,quia eius opposita est falsa,ad quam sequitur quę
libet,ꝓpositio mundi. Si ergo ex opposito verę sequitur
oĩs ꝓpositio, ex opposito verę sequet̃ oppositũ eius, ex
qua infert̃ ipsa vera: ergo fuit bona cõsequentia. Hoc pa
cto ergo regulæ Iuniorum possunt accommodari ĩjs, q̃
Peripatetici dicunt. Et licet hæc refutari non possint

Dilucida. peripatetica.

Peripatetice sentiendo, dicamus, ꝙ consequẽtia est ora-
tio, in qua vno assumpto, vel pluribus, quæ habent vicẽ
vnius, aliquid sequitur necessario. Dico oratio, quia est
genus omnium argumentorũ. Dico in quo vno assum-
pto, vel pluribus vim vnius habentibus, propter enthy
mema vel syllm. Dico aliquid, & non aliud sequitur, ad
differentiam syllogismi, vbi sequitur aliud: In consequẽ
tia potest sequi aliud, & aliquid non penitus diuersum
ab assumpto. Dico necessario, ad differentiam consequẽ
tiæ malę: quia sicut syllogismus, quo in aliquibus assum
ptis nõ sequitur aliud necessario, non est syllogismus, sic
consequentia non est cõsequentia, vbi assumpto vno ni
hil necessario sequitur. Pręterea additur hęc particu-
la ad differentiam exempli, & inductionis. Sed cõtra
hanc definitionem sequitur consequentiam esse enthy-
mema: sic enim definitur enthymema. Pręterea tunc
conuersiones, & ꝓbationes terminorũ essent consequen
tię, contra ea, quæ superius diximus. Dicendum, ꝙ con-
sequentia est enthymema, & omne enthymema est con
sequentia, nec hoc est contra superius dicta. Secundo di
co, vt dixi, quod conuersiones & probationes termino-
rum, sicut sunt argumẽta sm quid, ita sunt enthymema

Quomodo probationes terminorum sint enthymemata, vel consequentiæ, & quo sint interpretationes.

sm quid: Habent enim de ratione argumenti necessita-
tem consequentiæ, non autem habent, vt faciant fidem
de re dubia, vt diximus. Hoc ergo modo concedo ꝓba-
tiones terminorum, quæ pro maiori parte sunt interpre
tationes terminorum, & conuersiones, & id genus esse
enthymemata, argumenta, & cõsequentias sm quid, nõ
autem sm omnẽ conditionẽ, vt diximus. non enim sunt
rationes facientes fidem de re dubia: bene ergo dictum
est, ꝙ sunt terminorum interpretationes potius q̃ argu
menta: cum nullam fidem faciant de re dubia. Diuisio

Diuisio peripatetica.

vero Peripatetica hæc est, ꝙ consequentiarum, Alia est
bona per se, & alia bona per accidens. Bona per se est, q̃
nulla alia ꝓpositione eget: vt sit, & videatur bona. Bona
per accidens est, quæ eget vna, vel pluribus vt sit, & vi-
deatur bona. Quęq; est aut bona simpliciter, aut vt nũc,
vt diximus in correctione eorũ, quę dixerunt Iuniores.

Regulatiuũ principiũ oĩs cõsequẽtię.

His habitis, dico, ꝙ omnium consequentiarũ vniuer-
sale regulatiuum principium est, quoties cõtradictoriũ
cõsequẽtis repugnat antecedẽti. Nã quoties cõtradicto
riũ, consequentia bona cõsequẽtis repugnat antecedẽti,
est. Veritas vero huius regulatiui principij est, ex com-
muni dignitate, quæ dicit, duorum contradictoriorum
si alterum repugnat alicui propositioni, alterum sequit̃
ad illam. Et, cum cõsequens, & eius contradictoriũ sint
duo contradictoria, fit, vt si cõtradictoriũ consequentis
ꝓpositioni antecedenti repugnabit consequens ad illam
sequatur. Verbi causa, A est: ergo B est: summo contradi
ctorium consequẽtis, s. nullum B est: regula erit, si huic,
A est, repugnat hęc, nullum B est, ad A esse sequetur, B eẽ.
Hoc regulatiuum principium Aristoteles vbiq; signa-
uit, & hic, & postea, dum ait ex opposito consequentis
quoties sequitur oppositum antecedentis, consequentiã
esse necessariam. Aliud vero principium malarum con-
sequentiarum est, duorum oppositorum, si alterum stat,
alterum non sequitur necessario: ergo, quoties stat oppo
situm consequentis cum antecedente non est bona con-
sequentia. Ex ĩjs patet vnam esse regulam omniũ con

Vna regula omniũ consequentiarum.

sequentiarum, s. vt sit bona, in quacũq; oppositum con-
sequentis repugnat antecedenti. Quæcũq; enim potest
hoc principio regulari, est bona. Verum de his postea.
Tunc ad rationes. Prima enim soluta est: nã dato ꝙ con-
sequentia sit enthymema, non omne enthymema regu-
latur ꝑ dici de omni, vel dici de nullo, nisi enthymema

A sit reducibile ad syllm, modo sunt quędam enthymema
ta sm quid, quæ regulantur, vt diximus. nam principiũ
regulatiuum vniuersale est vnum oĩbus cõmune. Dici
vero de omni, vel dici de nullo sunt particularia, quia re
gulant syllogismos, & enthymemata syllogistica. Cęte-
ra vero sunt cõmunia & his, & alĳs. Secunda soluitur, ꝙ
illud oppositum non solũ repugnat antecedenti, cũ quo
est simile, sed sibi ipsi, quia si tm̃ pater est, non tantũ pa-
ter est. Superest modo videre de probatione regulæ sm
sorticolas. Vbi primo debes scire, ꝙ vniuersalis negati-
ua duplex est: quædam cuius pręedicatum distribuitur,
vt hæc, nullus homo est lapis: quædam, in qua pręedica-
tum non distribuit̃, veluti, qñ pręedicatum pręecedit ne-
gationem, vt hęc, oĩs homo animal non est: quia enim il
le terminus animal nõ distribuitur, sensus est, oĩs homo
aliquod animal non est. Dicũt ergo, ꝙ regula Arist. de-
bet intelligi de vniuersali negatiua, cuius prædicatũ di-
stribuitur. Tunc probant regulã, quia ꝓpositio vniuersa
B lis negatiua virtute signi vniuersalis significat pręedica-
tum pro quolibet suo supposito remoueri à subiecto ꝑ
quolibet supposito subiecti, vt patet ꝑ dici de nullo: igit̃,
sicut vnum potest remoueri ab altero, ita econtra. Ex
quo sequitur, ꝙ illa propositio, omnis homo animal nõ
est, cum significet idem quod illa, omnis homo aliquod
animal non est, cõuertitur in hanc, aliquod animal non
est homo, & est vera. Sed hęc quę dicunt sorticolæ,
vno modo bene dicuntur, alio modo non bene. Qua-
tenus dicunt in illa, omnis homo animal nõ est, illũ ter-
minum animal non distribui, nõ peripatetice loquunt̃:
quia peripatetici in omni ꝓpositiõe tã affirmatiua q̃ ne-
gatiua primo verbũ præponunt, secundo prædicatum,
tertio subiectum: & negationẽ ante verbum pręponũt,
& volunt vt fiat ꝓpositio negatiua: ergo vbicũq; prædi
catum ponitur, nõ verbum negetur: semper propositio
erit negatiua: quare semper prædicatum distribuitur,
Præterea negatio postposita facit ęquipollere suę cõ-
C trariæ: ergo hæc, oĩs homo aĩal non est, æquipollet huic,
nullus homo est animal. Præterea, hæc propositio, oĩs
homo animal nõ est, est enunciatio: sed in enunciatione
verbum est nota eorum, quæ de altero dicunt̃, vel quæ
de altero negantur. ergo in hac prædicatum negatur de
subiecto. Quare, cum ille terminus animal sit prædica-
tum, iure in illa distribuitur: & sic, hæc, omnis homo ani
mal nõ est, & hæc, nullus homo est animal, ęquiualent.
Peripatetice ergo loquẽdo, hæc ꝓpositio, omnis homo
animal nõ est, est vniuersalis: & in ea, & in qualibet illi
simili ille terminus animal distribuitur. Quatenus ve
ro dicunt ꝓpositionem vniuersalẽ negatiuam significa-
re prædicatum ꝓ quolibet suo supposito remoueri à su-
biecto pro quolibet subiecti supposito, bene dicunt: &

Regula theophrastica.

est præceptum theophrasticum. Dixit enim Theophra
stus in negatiua vniuersali prædicatum separari à subie-
cto mutuo: quia ex quo est vniuersalis separatio ꝑ quot
à subiecto remouetur prædicatum, per tot subiectũ re-
D mouetur à prædicato. ergo, si prædicatum remouetur à
subiecto, ꝑ omnibus suis suppositis, subiectum etiam re-
mouebitur à prædicato pro omnibus suis suppositis: ex

Instantię.

quo est vniuersalis, & mutua separatio. Hæc ergo bene
dicuntur. Sed contra hanc regulã fiunt instantiæ: nam
hæc est ꝓpositio vniuersalis negatiua, nemo est equus:
quæ tñ nõ conuertitur sic, equus est nemo. Secũda, hæc
ꝓpositio est vniuersalis negatiua, immediatæ sunt par-
tes continui: quæ nõ conuertitur in hanc, partes cõtinui
sunt immediatę. Tertia nihil & chimęra sunt fratres, nõ

1. regula.

cõuertitur in hãc: fratres sunt nihil, & chimęra. Pro cõ
uersione ergo harum, sit hæc regula, in omnibus cõuer-
sionibus, quæ sunt conuersiones per reductionẽ, anteq̃
cõuersa cõuertatur, debet reduci ad cõuersam ꝑ se. Ap-
pello cõuersam per se, vbi apparet subiectum, & prædi-
catũ. verbi causa, si volo cõuertere hanc, nihil videtur,
oportet (vt reducatur ad hãc, nullũ ens est visum. Tunc
facta

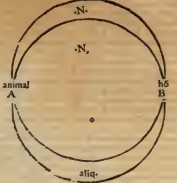
facta reductione conuertit, nullum visum est ens: hæc E regula generatim seruanda est in oībus. Secunda regula vniuersalis in reductione vel conuersione, si oportet, nihil prohibet mutari genus, aut numerum: Genus quidem, quia bene dicitur, nulla aqua est colorata: ergo nullum coloratum est aqua. numerum vero, quia bene dicitur, nullus homo est lapides, ergo nulli lapides sunt homo: verbum enim in hac mutauit numerum, verum postea dicemus alias regulas. In specie vero, sit hęc regula. Si in ea propositione, quæ debet reduci ad propositionem per se conuertibilem, subiectū vel prædicatum implicite aliquid dicit, in reductiōe, debet explicari prius, & postea conuerti. Per hanc regulam diluuntur instantiæ. Prima quidem, quia si reducitur, nemo est equus: nullus homo est equus: postea cōuertitur, nullus equus est homo. Secunda vero, quia sic reducitur, nullum mediatum est ens inter partes continui: ergo nullum ens inter partes contiuui est mediatum. Tertia reducitur sic, nullū aliquid & chimera sunt fratres: ergo nulli fratres F sunt aliquid & chimera. {Adhuc fiunt instantię, quia hęc propositio, nulla stella fixa est iste Sol, non conuertitur in hanc, nullus iste Sol est stella fixa. Prętere a nullus homo diligitur à suo inimico: non conuertitur, nullu suus inimicus diligitur ab homine. Prętere a hæc nullus homo est nullū animal, non conuertitur in hanc, nullum animal est nullus homo. Præterea nullus homo est omnis homo, non conuertitur in hanc, nullus omnis homo est homo. Pro his ergo sit hæc secunda regula. Pro reductione propositionū, quæ non possunt conuerti ad propositiones conuertibiles, nihil prohibet addere aliquas particulas, quæ non variant sensum propositionis, antequam conuertantur: & ideo in qualibet harū debet addi ex parte prædicati, ens, quod est, quod includitur in verbo substantiuo. Prima ergo, nulla stella fixa est iste Sol: reducitur ad hanc, nulla stella fixa est ens, quod est iste Sol. tunc conuertitur, nullum ens, quod est iste Sol, est stella fixa. Secunda vero sic, nullus G homo est ens, quod diligitur à suo inimico: & tunc sic conuertitur, nullum ens, quod diligitur à suo inimico, est homo. Tertia sic reducitur, nullus homo est ens, quod est nullum animal, conuertitur ergo, nullum ens, quod est nullum animal, est homo. Quarta reducitur ad hanc, nullus homo est ens, quod est omnis homo: modo cōuertitur, nullum ens quod est omnis homo, est homo. Aliqui vero conuertunt tertiam & quartam nō prius illas reducendo, sed addendo propositioni, in quā conuertuntur. Verbi causa hæc, nullus homo est nullum animal, sic conuertitur sine reductione, nihil, quod est nullum animal, est homo. Addunt ergo in conuertente, nihil quod est, & remouēt ab illo termino homo, signum nullus. Tertiam vero, quæ erat, nullus homo est omnis homo, sic conuertunt, nihil quod est omnis homo, est homo. Et tunc iuxta hunc modum oportet dicere regulam esse sic intelligendam, quòd, si propositiones non per se conuertibiles possunt reduci ad con- H uertibiles, nihil prohibet addere aliquid, modo non varietur sensus propositionis, vt dictum est: sed, si reductio facit propositionem reductam obscuram, non debet prius reduci, & postea conuerti, sed debet conuerti addendo in conuerte quicquid necessarium est pro conuersione, modo non varietur essentia propositionis: & sic tertia propositio, quæ fuit, nullus homo est nullum animal, sic conuertitur sine reductione, nihil quod est nullum animal, est homo: Quartam vero, quæ fuit, nullus homo est omnis homo, conuertitur sine reductione sic, nihil quod est omnis homo, est homo. Verum multæ aliæ instantiæ fiunt, de quibus postea diligentius.

Dilutio instantię.

Alię instantię.

Regula.

Si vero omni B inest A, & B alicui A inest: Si enim nulli inest, neq; A nulli B inerit, sed positum est omni inesse.

Vniuersalis affirmatiua conuertitur in particularē, probatio ex opposita cōuer.

Secunda regula hæc erat (vniuersalis affirmatiua cōuertitur in parte. vt si omne B est A, aliquod A est B. probatur etiam Syllogismo ducente ad oppositum, eodem modo sic, vel ad illā, omne B est A sequitur, aliquod A est B, vel non: si sequitur, habetur regula: si non sequitur, stabit ergo, non aliquod A est B, non aliquod A est B: ergo nullum A est B ab ęquipollentia ad suam ęquipollentem. Vlterius, nullum A est B, igitur per primam regulam, nullum B est A, Sed supponebatur, q omne B eēt A: ergo contradictio. Vel facile sic, omne B est A: ergo aliquod A est B: vel sequitur, vel consequitur: si sequitur, ęrgo regula bona. si non sequitur, stabit eius contradictoria per illam dignitatem, omnis propositio vel eius contradictoria stat cum qualibet propositione. si ergo ad illam, omne B est A, non sequitur hæc, aliquod A est B, stabit contradictoria illius, scilicet illa, nullum A est B. Tunc vltra per primam regulam, nullum A est B: ergo nullum B est A: At dicebatur quod omne B est A: ergo oppositio. Sed dices Aristo. ducit ad nō trarium, scilicet ad illam, nullum B est A, quæ est contraria illi, omne B est A, & sic non erit syllogismus contradictionis vt autumat Philoponus. Dicendum, q hæc vniuersalis negatiua infert particularem negatiuam sibi subalternam: & sic tandem reducitur syllogismus ad contradictionem. Sequitur enim, nullum B est A: ergo aliquod B non est A: & sic fit syllogismus contradictionis. Inquit si vero omni B inest A, scilicet vt hæc sit propositio vera, omne B est A, & B alicui A inest: hoc est sequetur, quod aliquod A est B. Si enim nulli inest, idest, si illa non sequitur, stabit eius contradictoria, nullum A est B, per illam dignitatem, duarum contradictoriarum, si vna non sequitur, altera stat. Alterum enim contradictoriorum stat cum quolibet. Si ergo nullum A est B, neq; A nulli B inerit, idest tunc nullum B est A, sed positum est omni B inesse ipsum A: quia accipiebatur, q omne B est A: ergo oppositum. Vel potest facile sic regula probari, vt dicamus. Omne B est A, ergo quoddam A est B. vel sequitur, aut non sequitur. si sequitur, habetur intentum. si non sequitur, detur oppositum consequentis & erit, nullum A est B, Ergo per primam regulam, nullum B est A: quare oppositum.

Com. 15,

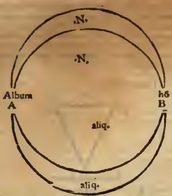
Dubiū Philoponi.

Solutio.

Similiter autem & si particularis est propositio. si enim inest A alicui B, & B alicui A necesse est inesse. Si enim nulli, nec A nulli inerit B.

Tertia

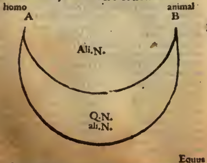
Quod particularis affirmatiua ĩ parte conuertitur.

Tertia regula erae, particularis affirmatiua in parte
Com. 14. cõuertitur, vt aliquod B eſt A, aliquod A eſt B. Probatur, quia vel ſequitur, vel non ſequitur: ſi ſequitur, ergo regula vera. ſin autem non ſequitur, ergo contradictorium ſtabit: duorum enim contradictoriorum alterum ſtat ſemper cum omni propoſitione. Quare ſi ad hanc, aliquod B eſt A: non ſequitur hæc, aliquod A eſt B, ſtabit huius contradictoria, ſcilicet, nullum A eſt B. Tunc per primam regulam ſequetur, nullum B eſt A, ſed ſumebatue aliquod B eſt A: ergo oppoſitio. Regula ergo vera. Inquit, ſimiliter autem conuertitur in parte, & ſi eſt particularis propoſitio: ſi enim ineſt A alicui B, ita vt ſit hæc vera, aliquod B eſt A, & B alicui A ineſſe neceſſe eſt, ita vt vera ſit hæc, aliquod A eſt B. Si enim non ſequitur, eius contradictorium ſtabit, ſcilicet, nullum A eſt B, vltra. ſi enim nulli inerit, ita vt ſit vera hæc, nullũ A eſt B, tunc ipſum A nulli inerit B: & ſic nullum B eſt A, per primam regulam: Sed ſumebatur hæc, aliquod B eſt A: ergo contradictio. Aut breuiter ſic, vel ſequitur, aut non ſequitur: ſi ſequitur, habetur propoſitum. ſi non ſequitur, detur oppoſitum: & erit, nullum A eſt in omni B, ſequit̃ nullum A eſt B: ergo nullum B eſt A. Ergo regula bona, q̃m ex oppoſito conſequentis ſequitue oppoſitum antecedentis. Debes ſcire quod particularis affirmatiua ali-
Admotatio. quando pee accidens poteſt cõuerti, vt aliquod animal eſt homo: ergo omnis homo eſt animal, non tamen per ſe, quia non ſequitur.

Si autem A alicui B non ineſt, non neceſſe eſt & B alicui A non ineſſe. vt ſi B quidem ſit animal, A vero homo: homo quidẽ enim non omni animali, animal vero oĩ homini ineſt.

Particularis negatiua nõ conuertitur. Com. 17.

Com. 17. Quarta eegula erat particularie negatiua non conuertitur, hoc eſt nec in terminis, nec in parte, vt ſi aliquod

A B non eſt A, non oportet (vt ait) q̃ A non ſit B. probat per inſtantiam ad deſtruendum enim vnum ſufficit. Quod vero detur inſtantia patet, quia non ſequitur, aliquod animal non eſt homo, vt equus: ergo aliquis homo non eſt animal. inquit: Si autem alicui B non ineſt ipſum, A videlicet in hac, aliquod B non eſt A, non neceſſe eſt & B alicui A non ineſſe: hoc eſt, non neceſſe eſt, vt aliquod A non ſit B. probat dando inſtantiam in terminis. Dicens, vt ſi B quidem ſit animal: A vero ſit homo. Homo quidem enim non omni animali ineſt, quia hæc eſt vera, aliquod animal non eſt homo, & tamen animal omni homini ineſt, quia omnis homo eſt animal. Quo vero ad verba attinet, Ariſtoteles dixit, non neceſſe eſt & B alicui A nõ ineſſe, quia in propoſitionibus de ineſſe, in quibus prædicantur accidentia per accidens, fieri poteſt cõuerſio, ſequitur enim, aliquis homo non eſt albus, ergo aliquod album non eſt homo. Nam æthiops eſt aliquis homo, qui non eſt albus: & cygnus eſt aliquod album,
B quod non eſt homo. Quia vero non ſit vniuerſaliter in omnibus, ideo dixit, non neceſſe eſt, & reliqua. Ariſtoteles enim hanc regulam potius poſuit in materia neceſſaria, q̃ in materia de ineſſe: ad materiam enim neceſſariam reſpexit, huius vero regulæ cauſam Sorricolæ eniſi ſunt aſſignare: quia à termino ſtante determinate ad eundem ſtantem diſtributiue non valet conuerſio, ſicut ſit in hac conuerſione: in prima enim ille terminus animal ſtabat determinate, in ſecunda vero ſtat diſtributiue, vt aſſerunt: hæc ſorticolę, ſed de his poſtea.

Circa preſentes regulas primo quęritur de vnaquaq; in generali, Secundo in ſpecie quęretur de impedimentis: Prima regula diſputata eſt: ideo quæritur ſecundo, Vtrum vniuerſalis affirmatiua conuertatue in particularem affirmatiuam. Contra quam regulam ſiunt complures inſtantiæ. Prima; quia ſequitur, omne animal eſt homo: ergo omnis homo eſt animal. Secunda, quia hęc eſt vera, omnis populus eſt ens: hæc vero falſa, aliquod
C ens eſt populus. Nam nullum vnum ens eſt populus: ergo nullum ens eſt populus, & ſic illa fuit falſa, aliquod ens eſt populus. Tertia, quia hæc eſt propria, omnis homo eſt aliquis homo: hæc vero ĩpropria, aliquis homo. Quarta hæc eſt bona conuerſio, omnis homo eſt nullus lapis, ergo nullus lapis eſt homo, quæ tamen non eſt in parte. Quinta, ſequirur, omnis homo eſt lapis: ergo oĩs lapis eſt homo. Sexta hæc eſt bona cõuerſio, omnis planeta lucidiſſimus eſt omnis Sol: igitur omnis Sol eſt planeta lucidiſſimus. Septima obiectio ſupponit hanc, tm̃ animal eſt homo, ęquipollere huic, omne animal eſt homo. Quam ſuppoſitionem probãt Sorticolę: quia valet, tm̃ animal eſt homo: igitur nihil aliud ab animali eſt homo, ab expoſita ad alteram exponentem. Vltra ſequit̃, nihil aliud ab animali eſt homo: igitur nihil non idem animali eſt homo. Tenet argumẽtum: quia aliud ab animali, & non idem animali æquiualent. Vltra ſequitur, nihil non idem animali eſt homo. Igitur omne idem ani-
D mali eſt homo: quia negatio poſtpoſita facit æquipollere ſuo contrario. Vltra, omne idem animali eſt homo, ergo omne animal eſt homo. idem enim eſt dicere aĩal, & idem animali. Patet ergo ſuppoſitio. Sed ſequitur, tm̃ animal eſt homo: ergo omnis homo eſt animal: Igitue vniuerſalis affirmatiua cõuertitur ad vniuerſalem: quia illa, tantum animal eſt homo, æquiualet vniuerſali affirmatiuæ. Octaua; hęc eſt vera, omnis homo, inquantum animal, eſt ſenſitiuus: & tamen hæc eſt falſa, quoddam ſenſitiuum eſt homo, inquantum animal: quia omnis ꝓpoſitio eſt falſa & in intelligibilis, cuius ꝓdicato additur dictio reduplicatiua, vt dicemus in hoc Primo. Nona hæc eſt congrua & ꝓpria, omnis homo præter Nyphũ currit: hęc vero incongrua, quoddam currens eſt homo præter Nyphum. Decima, hæc eſt vera, omnis homo incipit ſcribere: hæc falſa, quoddam ſcribens incipit eſſe homo: quia eſt ſemp̃ falſa. Hæ ſunt Inguenei obiectiones,

Queſtiones ď regulis cõuerſionum Vtrum vñſa affirmatiua cõuertatur ĩ parte.

Inſtantię.

An tm̃ aĩal ẽ hõ: et oẽ aĩal eſt hõ: equipolleant.

nes. Culuerbinus vero obijcit. Nam, si vniuersalis affirmatia conuertitur in particularem, tunc hæc esset vera conuersio, omnis homo est albus: aliquod album est homo: modo patet hanc non esse bonam, quia conuertens est vera, & conuersa falsa. Complures obiectiones fieri solent, quæ partim diluētur ponendo regulas, partim ex **Ps Ingenei** solutione harum dissoluentur. Ingueneus in quæstionibus huius libri, distinguit conuersionem, quia alia est formalis, alia reductiua, siue (vt vtar verbis suis) alia est ꝓpria, alia impropria. propria est, quando de subiecto fit prædicatum, & econtrario, non aliquo addito aut diminuto. Improprium appellat, quando de subiecto fit prædicatum, & econtrario aliquo addito vel diminuto. Exēplū primi est, animal est homo: homo est animal: vel nullus homo est lapis, nullus lapis est homo. Exemplum secundi, nullus homo est omne animal: igitur nihil, quod est omne animal, est homo. In conuertente enim verbū illud, quod est, additur, & alia verba sunt mutata. Tūc regulam Aristotelis sic intelligit, Vniuersalis affirmatiua de inesse, de præsenti, composita ex rectis, in qua nullus terminus est ampliatiuus, cuius prædicatum est terminus cōmunis explicitus, sine aliquo signo sumptus, conuertitur in partem en conuersione propria. Probat regulam. primo, quia nulla reperitur instantia. secundo, quia ex opposito consequentis infertur oppositū antecedentis intelligendo per oppositum contradictoriū. Verbi causa, omne B est A, ergo aliquod A est B: quia si non, tunc nullum A est B: & sic nullum B est A. per Primam regulam: & vltra sequitur, ergo aliquod B nō est: quod est contradictorium antecedentis. Intelligit regulam de ꝓpositione de inesse: quia in propositionibus de inesse loquitur Aristo. loquitur de propositionibus de præsenti, quia de propositionibus, quarum verbum est de futuro vel præterito erunt regulæ seorsum. loquitur de compositis ex rectis, quia de compositis ex obliquis, erunt aliæ regulæ. Loquiť in qua nullus terminus est ampliatiuus, quia de propositionibus, quarum aliquis terminus est ampliatiuus, erunt aliæ regulæ. Loquitur de propositionibus, quarum prędicatum est terminus communis explicitus, quia aliæ regulæ erunt de propositionibus, quarum prędicatum est terminus singularis, vel implicitus, loquitur demum de propositionibus, quarum prædicatum est sine signo, quia de propositionibus quarū ꝑdicatum ponitur cū signis distributiuis, vel particularibus, erunt aliæ regulæ. Ex his sequitur secundum ipsum **Distinctio Ingueni alio mō.** omnem vniuersalem affirmatiuam cōuerti in parte aut conuersione propria, aut conuersione reductiue. Circa hanc positionem primo animaduertēdum, ꝙ distinctionem Inguenei possumus ponere pro vsu sorticolarum verius hoc modo, ꝙ conuersio est duplex, materialis, & formalis: conuersio formalis erit, quando facimus de subiecto prædicatum, & econtrario nullo termino, aut ꝓpositione addita vel diminuta. Vt omne B est A, quoddam A est B. Materialis vero, quando illud facimus termino, vel propositione addita vel diminuta. Vt omne B est A, ergo aliquod, quod est A, est B: Hæc distinctio patet per similem distinctionem, quam Sorticolę fecerunt de consequentia, s. cum diuiserunt eam per materialem, & formalem. Secundo hanc distinctionem ponere possumus pro vsu peripateticorum hoc pacto, ꝙ conuersio est duplex: quædam bona per se, quædam bona per accidens: bona per se, est, quæ nullo alio termino, vel propositione indiget, vt sit, & videatur bona. vt omne A est B, ergo aliquod B est A, bona per accidens, quæ aliquo termino, vel propositione indiget, vt sit bona, vt omne A est B: ergo aliquod, quod est A, est B. Tunc posset dici ſm **2. Ps.** positionem Inguenei, ꝙ Arist. loquitur in conuersione bona per se, non autem in conuersione bona per accidens. Alij dixerunt contra Inguencum omnem conuersionem bonam esse bonam per se, & formalem: quia siue addatur terminus, siue propositio, omne quod additur,

E est de formali intellectu alterius termini. Verbi causa, si dixero, nihil currit, de intellectu illius termini nihil, est aliquid: est enim sensus, nullum aliquid currit: quare si conuertitur sic, nullum currens est aliquid, non additur propositio, aut terminus, tanquam aliquid extranei ad subiectum, vel prædicatum: propterea conuersio est bona formalis, & per se.

Defensio positionis.

F

Pro hac positiōe argumentor, quia tunc aliquis syllogismus esset bonus in prima figura per accidens, qui esset ſm regulam. & deduco consequentiam faciendo hunc in tertia figura: omnis stella per se lucens est luculentissima: omnis Stella per se lucens est Sol. ergo Sol est luculentissimus. Reducitur autem conuersione minoris, quæ est bona per accidens, hoc pacto, omnis stella per se lucens est luculentissima: aliquid, quod est Sol, est stella per se lucens: ergo Sol est luculentissimus. Si ergo illa conuersio erit bona per accidens, tūc ille syllogysmus in tertia non potest reduci ad primam: nisi cōuersin, quæ est bona per accidens: & sic non esset redu- **Quę triplex ppō vlis.**
G ctio per se, & formalis. Tenendo hanc positionem, ꝓpositio vniuersalis affirmatiua quadrifariam poniť. Prima, cuius prædicatum est terminus discretus, vt omnis homo est Niphus. Secunda, cuius prędicatum est terminus cōmunis affirmatiue distributus, vt omnis homo ē omnis homo. Tertia, cuius prædicatum est terminus cōmunis negatiue distributus, vt omnis homo est nullus canis. Quarta, cuius prædicatum est terminus communis nullo signo affectus, vt omnis homo est animal. **Quomō vlis ppō conuertatur.** Hac distinctione præmissa solet dici, ꝙ propositio vniuersalis de prædicato termino discreto, quadrifariam bene cōuertitur. vt hęc, omnis homo est Niphus: vno modo in singularem propositionem nullo addito, vel deminuto, vt omnis homo est Niphus: ergo Niphus est oīs homo. Secundo modo in singularē aliquo diminuto, vt omnis homo est Niphus: ergo Niphus est homo. Tertio modo cōuertitur in particularem affirmatiuam addita illa propositiōe, quod est, hoc modo, omnis homo est
H Niphus: ergo aliquid, quod est Niphus, est homo. Additur autem illa propositio (quod est) vt in conuersione vtraqꝫ propositio seruetur in sua congruitate, non enim dici potest congrue, aliquis Niphus est homo. Quarto modo cōuertitur in vniuersalem affirmatiuam, addita, vt dixi, illa propositione, quod est: sequitur enim omnis homo est Niphus. Ergo omne, quod est Niphus, est homo. Conuertitur dico in vniuersalē, quando vna res nō est eadē cuilibet diuersarum rerum. Quod additur, quia non valet: pater est hæc essentia, ergo omne quod est hęc essentia, est pater. Essentia enim diuina vna & eadē numero est eadem cuilibet diuersarum rerum. Hæc de prima propositione vniuersali, cuius prædicatum est terminus discretus. Propositio vero vniuersalis affirmatiua, cuius prędicatum est terminus cōmunis affirmatiue distributus, dupliciter conuertitur, primo in particula-

rem

rem affirmatiuam addita illa propositione, quod est: vt omnis homo est omnis homo, cōuertitur, ergo aliquid, quod est omnis homo, est homo. Additur autem illa propositio (quod est in conuertente) vt denotet̃, ꝙ istud totum, omnis homo, se tenet ex parte subiecti in conuertente, sicut se tenuit à parte prædicati in conuersa. In cōuersa enim illud syncategorema omnis positum à parte prædicati, erat pars prædicati. Vt ergo totum prædicatum seruetur cū sua totalitate additur, quod est. sic enim dicendo aliquid quod est omnis homo, adhuc illud syncategorema oīs remanet pars eius, cuius prius fuit pars, Si enim diceretur omnis homo est homo, non remaneret pars illius termini homo, sed afficeret totam propositionem. Verum animaduerte hanc esse veram fortasse aliqd quod est omnis homo, est homo: & tamen illa fuit falsa, omnis homo est omnis homo. non enim de veritate disputamus, sed de conuersione. Quod quomodo fit, postea dicetur. Propterea conuertunt secundo sic, oīs homo est omnis homo: ergo omnis homo est omnis homo, transponendo terminos: vel sic, omne B est omne A: ergo omne A est omne B: quia, si non omne A est omne B, hoc erit, vel quia A, aut quia B, p̱ nullo supponit, vt vtar verbis Sorticolarum, & sic qua ratione non omne A est omne B, sic nō omne B, est omne A, quod est oppositum antecedentis. Dicebatur enim, omne B est omne A: Vel erit, quia quoddam B sit, & non sit A, vel ꝙ quoddam A est, & non est B: & quicquid dicit̃, sequitur, quod quoddam B non est omne A: cuius oppositum accipiebatur. Propositio autem vniuersalis affirmatiua, cuius prædicatum est terminus cōmunis negatiue distributus dupliciter conuertitur. verbi causa, omnis homo est nullus lapis, igitur aliquis, qui est nullus lapis, est homo. Additur enim illa propositio, qui est, vt denotetur illud totū (nullus lapis) in conuertente se tenere ex parte subiecti, vt in conuersa se tenebat ex parte prædicati. Vt enim dictum est, syncategorema positū cum prædicato, est pars prædicati, cum ponitur cum subiecto, non est ita, sed afficit totam propositionem. Secundo conuertitur sic, oīs homo est nullus lapis: ergo nullus lapis est homo. Probo: quia sequitur, omnis homo est nullus lapis: ergo oīs homo non est lapis, ab affirmatiua de prędicato infinito ad negatiuam. Vltra, omnis homo non est lapis: ergo nullus homo est lapis, quæ æquipollet illi, omnis homo non est lapis. Valet ergo, omnis homo est nullus lapis: ergo nullus lapis est homo: illa enim, nullus homo est lapis, conuertitur in hanc, nullus lapis est homo. Vniuersalis vero affirmatiua de prædicato termino cōmuni, & non distributo cōuertitur in parte, & non vniuersaliter, nisi in tribus casibus. Vel quando antecedens est impossibile, vt omnis homo est lapis: ergo omnis lapis est homo: quia ex impossibili sequitur quodlibet. Vel quando subiectum & prædicatum sunt termini cōuertibiles: quia sequitur, omnis homo est risibilis: ergo omne risibile est homo. Vel quando inferius prædicatur de superiori vniuersaliter sumpto, vt omne animal est homo: ergo omnis homo est animal. Hæc pro dilucidatione regulæ Aristo.

Regula Ingueneí.
1. Regula.
De cōuersione exclusiuę
Quō vl̄is cōuertitur ĩ exclusiuam.

Sed pro solutiōe obiectionum Ingueneus ponit quatuor regulas: prima ẽ, ꝙ vniuersalis affirmatiua conuertitur in exclusiuam, & econtrario, deductis impedimentis. Quod vniuersalis affirmatiua conuertatur ad exclusiuam, probo: quia sequitur, omnis homo est aīal: ergo animal est homo, per regulam nunc declaratā: quæ est altera exponentium exclusiuæ. Rursus sequitur, oīs homo est animal: ergo nihil aliud ab animali est homo: probo, quia si non, detur oppositum, tunc aliquid aliud ab animali est homo. Et tunc sequitur, igitur aliquis homo est aliud ab animali per conuersionem particularis affirmatiuę: & vltra, aliquis homo est aliud ab animali: ergo aliquis homo non est animal: quod est oppositum antecedentis. sequitur ergo, si omnis homo est animal, vt animal sit homo, & nihil aliud ab animali sit homo.

A Ex ijs vero exponentibus sequitur: ergo tantum animal est homo. Ergo à primo ad vltimum, si omnis homo est animal, tm̄ animal est homo. Quod vero ad exclusiuam sequatur vniuersalis de terminis transpositis, patet. Sequitur enim tm̄ animal est homo: ergo omnis homo est animal. Et huius causa est, quia exclusiua venit ab vniuersali, & sic potest redire in illam. Diximus deducto omni impedimento: quia, si vniuersalis affirmatiua includeret negationem, non valeret ab vniuersali affirmatiua ad exclusiuam. non enim sequitur, omnis homo nō est omnis homo, igitur tantum omnis homo non est homo: quia prima exponēs, s. omnis homo non est homo, esset falsa. Addunt quidam, ꝙ vniuersalis affirmatiua sit in terminis rectis: quia nō valet secundū eos, cuiuslibet hominis equus est animal: ergo tm̄ animal est equus hominis. quia dato, ꝙ quilibet homo habeat equum & bouem, antecedens est verum & consequens falsum.

Quorundam additio.

Impugnatio.

Sed isti errant: Primo, quia illa est vera, tm̄ animal est equus B hominis etiam in casu. Secundo, quia exclusiua correspondens illi vniuersali affirmatiuæ, non est illa, tantum animal est equus hominis, sed hæc, tm̄ ens, cuius equus est animal, est homo. Patet, quia illa de obliquis, s. cuiuslibet hominis equus est animal: reducitur ad propositionem de rectis hoc pacto, quilibet homo est ens, cuius equus est animal: hæc vero sic reducta cōuertitur ad exclusiuā hoc pacto, ergo tm̄ ens, cuius equus est animal, est homo: modo, hæc est vera (vt patet per exponentes.

Propria opinio.

Quicquid sit regula intelligenda est omnibus impedimentis deductis. Sed facile dici potest, & quidem magis peripatetice, ꝙ vniuersalis affirmatiua infert exclusiuam de terminis transpositis, vt probatum est, & exclusiua infert vniuersalem, ex qua venit. Hæc enim exclusiua, tm̄ oīs homo currit, non infert illā, ergo omne currens est homo: quia non venit ab illa, & hoc modo intelligendo, nulla indiget limitatione. Verum de exclusiuis, in paruis logicis multa dicemus: vt de speciebus, C quot s. exclusiuæ sint, De interpretatione exclusiuarū, & de cōuersione, nunc vero sit dictum in tantum. Illud tamen debes scire, ꝙ licet ex vniuersali affirmatiua sequatur exclusiua de terminis transpositis, & ecōtrario: est tamen dubiū, Vtrum sit conuersio, an consequētia. Aliqui enim dixerunt, sequi alteram alterā secundū consequentiam, non autem s̄m conuersionem. Aliqui dixerunt alteram alteram sequi vtroq; modo. Verum de his postea.

Quęstio.

Secūda regula de exceptiua.

¶ De conuersione exceptiuæ dixerunt, p̱positionem conuertēdam esse hoc pacto, omnis homo præter Niphum currit, ergo quoddam currens aliud à Nipho est homo. Clarius tamen illā primo reducerem hoc modo, omnis homo præter Niphum currit: omnis homo, qui non est Niphus, currit: & tunc conuertitur sic, igit̃ quoddam currens est homo, qui non est Niphus.

Tertia regula de reduplicatiua.

¶ Reduplicatiuam illam, omnis homo, inquātum animal est sensitiuus, sic reduxerunt quidam: ergo aliquid, quod in quantum est animal, & sensibile est homo. Ego vero di- D co, ꝙ terminus, supra quem cadit reduplicatio, si nō specificat subiectum, se tenet ex parte prædicati: ergo sensus illius est, ꝙ omnis homo est sensitiuus inquantum animal. & tunc conuertet̃ hoc pacto, ergo aliquid, quod est sensitiuum, inquantum animal, est homo. Sic enim denotatur terminum reduplicatum se tenere ex parte subiecti, sicut antea se tenebat ex parte prædicati, quādo vero terminus, supra quem cadit reduplicatio, specificat subiectum, tunc est pars subiecti, & remanet cum ipso in conuertente. vt omnis homo inquātum albus est visibilis, conuertitur, ergo quoddam visibile est homo inquantum albus.

Quarta de vs̄ibus de incipit.

Vniuersalem vero affirmatiuam de incipit, vel desinit, & id genus, prius reducēdam esse dicit Ingueneus, & resoluendam ad verbum est, & ad participium hoc modo, omnis homo incipit currere, omnis homo est incipiens currere: postea conuertit̃, ergo quoddam incipiens currere est homo. Ex ijs patet regula Ari

stotelis

ſtotelis, ꝙ vniuerſalis affirmatiua conuertatur in parte: *Reſolutio obiectionum.* Tunc ad obiectiones facile reſpondetur. *Ad primam.* Ad primam Ingueneus reſpondet, ꝙ illa, omne animal eſt homo, conuertatur in parte, ſ. in illum, quidam homo eſt aĩal, quia nihil prohibet falſam in veram conuerti. veram autem in falſam conuerti bene eſt abſurdum. Vnde Culuerbinus, qui eſt huius ſententię, fecit differentiã inter vniuerſalem affirmatiuam conuerti ad particularem affirmatiuam, & conuerti cum particulari. Propoſitionem enim conuerti cum propoſitione eſt, quãdo vera cum vera, & falſa cum falſa conuertitur. Et hoc pacto vniuerſalis negatiua, & particularis affirmatiua conuertuntur cũ ſuis conuerſis, Vniuerſalis vero affirmatiua non cum particulari, ſed in particularem conuertitur. quia poteſt falſa in veram conuerti, nõ autem cum vera. *Alia opinio* alij & quidẽ verius, dixerunt illam, omne animal eſt homo, conuerti in vniuerſalem, ſ. in eam, omnis homo eſt aĩal. Quia vnus de caſibus reſeruatis fuit, vniuerſalem affirmatiuam cõuerti ad vniuerſalem, quando ſubiectum in conuerſa eſt ſuperius, & pręedicatũ inferius. Pręterea ex illa, omne animal eſt homo, poteſt ſequi, & quod omnis homo ſit animal, & ꝙ aliquis homo ſit animal, & quælibet alia; quia ex impoſſibile ſequitur quodlibet. Ad ſecundam *Ad ſecundã.* Ingueneus dicit, ꝙ illa eſt vera, populus eſt ens, vt ille terminus ens accipitur participialiter, ſ. pro ipſo exiſtẽs, Populus enim eſt ens, quia eſt exiſtens. Capiendo vero ens nominaliter, negat illam: quia tunc populus eſſet vnum: omne enim ens nominaliter eſt vnũ. Vnũ enim conuertitur cum ente nominaliter ſumpto, & non cum ente participialiter accepto. Tunc dicit, ꝙ ſicut illa eſt vera, populus eſt ens, i. exiſtens, ſic quoddam ens, i. exiſtens eſt populus. Et, cum dicit, nullum vnum eſt populus, concedit, & negat: ergo nullũ ens eſt populus. *Vnũ cõuertitur cum ente nominaliter, nõ autẽ participialiter ſumpto.* Vnũ enim, quod conuertitur cum ente, non cõuertitur cum ente participialiter, ſed nominaliter ſumpto. Hãc reſponſionem approbat Ariminenſis: qui vbiq; negat has, populus eſt vnum, compoſitum eſt vnum, et id genus. Sed in Theologicis noſtris poſitionem hanc reprobaui: non oportet nunc immorari, niſi, ꝙ, cum Ingueneus aſſerit illam eſſe falſam; populus eſt ens ſumendo ens nominaliter, non videtur verum dicere: quia ens tranſcẽdenter ſumptum nõ eſt ens participialiter; quia illud nõ prædicaretur niſi de exiſtentibus tãtum. modo hoc non tenetur ab omnibus: & ideo cõcędo ens vtroq; modo prędicari de populo, & vnum ſimiliter (vt conuertitur, cũ ente: non autem vnum, vt diſtinguitur cõtra multa. Et ſic nego illam, nullum vnũ eſt populus: quia aliquod vnũ eſt populus, non quidem ea ratione, qua cõtra multitudinem diſtinguitur, ſed qua contra nihil. *Ad tertiam.* Ad tertiam dictum eſt, ꝙ illa, omnis homo eſt aliquis homo, cõuertitur in hanc, aliquid quod eſt aliquis homo eſt homo: Quia, ſicut in prima ſignum illud aliquis tenebat ſe cũ prædicato, ita in ſecunda debet ſe tenere cum ſubiecto: Et propterea debet addi illa propoſitio, quod eſt. *Ad quartam Quę ingueneus de illa ois hõ ẽ nullus lapis.* Ad quartam reſpondet Ingueneus, ꝙ illa, omnis homo eſt nullus lapis, cõuertitur in hanc, aliquid, quod eſt nullus lapis, eſt homo. et addit, ꝙ illa, omnis homo eſt nullus lapis, nõ poteſt cõuerti in illam, nullus lapis eſt homo. Cuius cauſam dicit, quia in prima tempus copulæ nõ diſtribuebatur. Cum enim dixero, omnis homo eſt nullus lapis, tempus copulæ nõ diſtribuitur, in illa vero: nullus lapis eſt homo, diſtribuitur: modo ex nõ diſtributo non ſequitur diſtributum. *Improbatio.* Sed hic vir delirat, quia tunc ex affirmatiua de prædicato infinito nunquam ſequeretur negatiua de prædicato finito: quia in ſecunda tempus copulæ diſtribueretur, & nõ in prima. *Propria rñſio.* Ideo dicerem, ꝙ in nulla propoſitione tempus verbi ſubſtãtiui nõ reſolubilis in aliud diſtribuatur, ſed ſolum aut ſubiectum, aut prædicatum. Quare illa propoſitio, omnis homo eſt nullus lapis: cõuertitur, vt dictum eſt in regulis. *Ad quintã.* Ad quintã patuit ſolutio: illa enim cõuerſio fuit de caſibus reſeruatis.

E Ingueneus vero aſſerit illam eſſe cõſequentiam, quæ bona eſt gratia materiæ, vel per accidens. *Ad ſextam.* Ad ſextam Ingueneus reſpondet eodem modo, ꝙ illa eſt cõſequentia bona per accidens, non conuerſio. Sed aliter dici poteſt iuxta regulas poſitas in quæſtione. *Ad ſeptimã.* Ad ſeptimam nego ſuppoſitionem, & concedo vſq; ibi, nihil non idem aĩali eſt homo: quia nõ idem & aliud æquiualent, quãdo non idem accipitur infinitanter: ergo, ſicut nihil aliud ab animali eſt homo, ita nihil non idem animali eſt homo. Quare negatur illa conſequentia: ergo omne idem animali eſt homo: quia negatio illa non neganter, ſed infinitanter tenebatur, alioquin nõ idem, & aliud nõ æquiualerent. Vnde, ſicut non ſequitur, nihil aliud ab animali eſt homo: ergo omne idem animali eſt homo, ſic nõ ſequitur, nihil nõ idem animali eſt homo: ergo omne idẽ animali eſt homo. Verum, ſi teneretur negãter, valeret ſecũda conſequentia. Ad cæteras rationes patet ſolutio per ea, quæ dicta ſunt in quæſtione. *Quęſtio. Vtrũ particularis affirmatiua cõuertatur in parte.* ¶ Tertia regula erat F particularis affirmatiua cõuertitur particulariter: Ideo quæritur vtrum hæc ſit vera. Arguitur ꝙ nõ per plures obiectiões. Prima, ꝙ hęc particularis, aliquis planeta eſt omnis Sol: conuertitur in hanc, omnis Sol eſt planeta, Secunda hæc, aliquis homo eſt Niphus, ſic conuertitur, Niphus eſt homo: quæ nõ eſt particularis. Tertia ex particulari nihil ſequitur: ſed cõuerſio eſt bona cõſequẽtia: ergo ex particulari cõuerſa nõ ſequitur particularis conuertẽs. Hæc Ingueneus: Alij peritiores obijciunt. Quarto, quia hæc eſt particularis & vera, aliquod monſtrum intẽditur à natura: quia per expoſitorium ſyllogiſmum, hoc intẽditur à natura: hoc eſt aliquod monſtrum: ergo monſtrum aliquod intẽditur à natura: & tñ hęc eſt falſa, natura intendit aliquod monſtrum, Secũdo Phyſicorũ. Quinto non ſequitur, aliqua ſpecies eſt homo, ergo aliquis homo eſt ſpecies. Sexto ſequitur, aliquod animal eſt homo, vt flebile: ergo omnis homo eſt animal: & ſic vniuerſaliter conuertitur. Septimo nõ ſequitur, aliquis G exercitus eſt rotundus: ergo aliquod rotundum eſt exercitus: quia poſſibile eſt exercitum eſſe rotundum, nulla re, quæ eſt in exercitu, exiſtente rotunda. Octauo nõ ſequitur, Auguſtinus & Niphus ſunt ſupponẽdo ꝙ ſupponant pro eodem, & ſint multiuoca: ergo entia ſunt Auguſtinus & Niphus. Culuerbinus vero Nono obijcit: quia nõ valet, aliquis ignis ẽ extinctus: ergo aliquod extinctum eſt ignis: Prima cõceditur ex vſu loquẽtium, ſecũda ab omnibus negatur. Similiter non valet, aliquis homo eſt corruptus: ergo aliquod corruptũ eſt homo.

Põ Ingueneĩ Ingueneus vir acutiſſimus voluit particularem conuerti in particularem, ſolum, quãdo prædicatum eſt terminus cõmunis, non diſtributus. vt quoddam B eſt A: ergo quoddã A eſt B. Addit regulam eſſe veram in propoſitionibus de ineſſe, de præſenti, de recto, in qua nullus ponit terminus ampliatiuus. In his enim regulis omnibus hæc ſemper ſunt intelligẽda. Quãdo vero particularis nõ fuerit ſic limitata, dicit bene ex illa ſequi aliquãdo H vniuerſalem affirmatiuam, nõ via conuerſionis, ſed via conſequentiæ. Amplius & ſingularem ſimili ratione. *Refutatio.*

Sed pace ſua dixerim hæc poſitio non eſt peripatetica: quia omnis propoſitio mundi poteſt conuerti cõuerſione, quæ eſt principium reductiuum ſyllogiſmorũ imperfectorum: ergo omnis propoſitio mundi poteſt conuerti conuerſione per ſe, & formali, Ideo dicendum, ꝙ *Alia poſitio Particularis ę triplex.* propoſitio particularis affirmatiua, quædam eſt, cuius prædicatum eſt terminus diſcretus, vt quidam homo eſt Niphus. Alia eſt, cuius prædicatum eſt terminus cõmunis, & diſtribuitur, vt quidã Sol eſt omnis Sol. Alia deniq;, cuius prædicatum eſt terminus cõmunis nõ diſtributus. vt quoddam B eſt A. De prima, dixerunt, ꝙ talis particularis, quæ eſt de prædicato diſcreto, ſine aliquo addito, non poteſt conuerti in particularem, ſed in ſingularem. *Põ aliquorũ.* hæc enim, aliquis homo eſt Niphus, cõuertitur ſine addito in hanc, Niphus eſt homo: quæ eſt ſingularis,

gularis, & non particularis. Secundo dicunt, quod illa cum addito potest cõuerti in particularem: quia sequitur, aliquis homo est Niphus, ergo aliquid, quod est Niphus, est homo. Tertio dixerũt, quod talis particularis infert vniuersalem via consequentiæ, non via conuersionis: quia sequitur, aliquis homo est Niphus, ergo omne, quod est Niphus, est homo. Similiter, aliquis Sol est iste Sol: ergo omne, quod est iste Sol, est Sol. Fallit tamen (vt dicunt) in vno casu, vbi vna res numero est eadẽ cuilibet diuersarum rerum. Non enim sequitur, pater est hæc essentia, ergo omne, quod est hæc essentia, est pater: filius enim est hæc essentia diuina: qui non est pater. Et quia fallit in casu, ideo asserunt ex particulari huiusmodi nõ sequi de

Correctio

forma vniuersalem huiusmodi. Sed in his potest cadere correctio: quia secundum Philoponum singularis, ppositio est particularis, non absoluta, sed limitata: quã Neoterici discretam particularem appellant, ergo talis particularis nullo addito particulariter cõuertitur. Tertium quod dicunt falsum est: quia, si talis particularis infert vniuersalem via consequentiæ, & non via conuersionis, tunc talis consequentia esset enthymema, & ita posset reduci ad syllogismum probatiuum, quod non cõcederem. Præterea qua ratione in particularem conuertitur, eadem ratione in vniuersalem. Quia vtrobique cõuersio fit per additum. Teneo ergo talem particularem sine addito in particularem, & cum addito in particularẽ, & vniuersalem posse conuerti. sine addito quidem conuertitur in particularem limitatam, vt vtar verbis Philoponi, vel in particularem discretam, vt vtar verbis forticolarum. cum addito vero conuertitur in particularẽ simpliciter, & in vniuersalem: nisi in casu dicto in diuinis, & in naturalibus de motu, qui est idem cuilibet diuersarum rerum, s. actioni, & passioni, vt superius diximus.

De secunda particulari.

De secunda particulari dicendum primo, quod illa particularis de prædicato distributo affirmatiue infert vniuersalẽ: quia sequitur, aliquis Sol est omnis Sol, ergo omnis Sol est Sol. Probant, quia in prima prædicatum accipiebatur pro quolibet suo supposito: Igitur, si debet fieri subiectum, debet accipi similiter. Et sic debet accipi cum signo. erat enim signum pars prædicati. Secundo dicendum, quod hæc non est conuersio, sed consequentia: quia in prima prędicatum erat terminus cõmunis simul cum signo, in secunda subiectum est terminus cõmunis solum, quia licet ponatur signum, non est pars subiecti, sicut prius fuit pars prædicati. Tertio dicendum, quod conuertitur in particularẽ hoc pacto, aliquis Sol est omnis Sol: ergo aliquid, quod est omnis Sol, est Sol: nam in secunda, illud signum omne, relinquitur pars prædicati, vt erat in prima. sin autem particularis fuerit de prædicato distributo negatiue, hæc non necessario conuertitur. vt aliquis homo est nullus lapis: quia æquipollet particulari negatiuę, videlicet, huic, aliquis homo nõ est lapis: quæ conuertitur gratia materiæ, & nõ per se.

De tertia particulari.

De tertia particulari dicatur, vt dixit Ingueneus, quod illa conuertitur particulariter, & sic Arist. intelligit. Sed quęres quomodo hæc conuertitur, ens est subiectum in metaphysica. Dicẽdum, quod conuertitur in hanc, subiectum in metaphysica est iste terminus ens, si terminus ille haberet vtrumque significatum. Propterea dari potest aliud exemplum, corpus mobile est subiectum physicæ: dici potest subiectum physicæ est ille terminus corpus mobile, secundum forticolas. Quæritur secundo, quomodo cõuertitur ista, homo est subiectum, in hac enim, homo subiectum est: si dixero subiectum est iste terminus homo, falsa est: quia iste terminus homo est prædicatum. Dicendum, quod sic conuertitur, quod fuit subiectum, s. in propositione cõuersa, est iste terminus homo. Tertio pono per casum, quod, quãdo iste terminus A ponitur a parte subiecti, significat hominem, quando ponitur à parte prædicati, significet lapidem: & conuertatur hæc, A est homo: & patet, quod, si dicatur, homo est A cõuersa erat ve-

A ra, & conuertens falsa. Respondent forticolæ casum nõ esse admittendum, quãdo positio vel impositio dependet ex diuersa terminorum situatione: quia diuersa terminorum situatio dependet ex veritate vel falsitate propositionis, & nõ veritas vel falsitas propositionis ex terminorum diuersa situatione. Ideo negatur casus, vel fortasse si admittitur, prima pars casus non est concedẽda, secunda pars minime, quia repugnat primæ. ideo totus casus potest negari. quia est vna copulatiua repugnans. Vel forte casus nõ debet admitti, quia dependet a futuro. ideo sub conditione admitti potest. Futurum vero, à quo dependet, est, quod stante illa impositione cõuertatur.

Quarto pono tibi istam, tu conuertes primam, ppositionem tibi proponẽdam à me. Casus enim est possibilis, quia prima, ppositio proponẽda potest esse, quoddam B est A. Tunc propono istam, tu non conuertes aliquam propositionem. Vel ergo hanc tibi primo propositam conuertes, vel non: non potes conuertere, quia est B particularis vel singularis negatiua, quæ non potest cõuerti. si vero tu nõ conuertes, erit contra positum à me.

: De obligationibus.

¶De obligationibus quid peripatetici senserint, alias disputabitur. Hoc vnum scias obligationem nõ fuisse forticolarum inuentũ, vt gloriantur, sed primo Græci vtitur illa, & peripatetici eam appellauerunt Thesim, nostri obligationem. Melius tamen Thesim, hoc est positionem, quia syllogismi, qui fiunt in hoc genere, omnes sunt Thetici, hoc est ex positis. Quot vero sint partes obligationis, & quomodo ponere differat à proponere, & quot modis fiat Thesis, alias disputabitur. Nũc vero scias Aristo. eam non abhorrere, immo, inquam, pluri mis locis ea esse vsum. Tunc pro responsione, debes scire, quod, quoties Thesis dependet, simpliciter non debet admitti, sed sub conditione, dum s. non ponatur aliquid aliud Thesi repugnans, sicut est in casu. Ex quo sequitur, quod, si quis ponat tibi, Tu negabis primam propositionẽ, quam tibi proponã, vel aliquid tale: Cuius veritas, vel C casus dependet à futuro, nũquam debet admitti, verum de his alias.

Solutio obiectionum. Ad primam.

His dilucidatis, facile delentur obiectiones. Prima quidem deleta est, quia licet, sequatur aliquis planeta est omnis Sol: ergo omnis Sol est planeta: nõ sequitur via conuersionis, sed via consequentiæ. Nõ enim fit de prædicato toto subiectum. In prima enim illud signũ omnis erat pars prædicati, nunc nõ est pars subiecti, sed afficiens totam propositionem. & sic nõ est conuersio, sed consequentia bona per accidens. Bene tamen, vt dictum est, concedo illam cõuerti in particularem, sed hoc pacto: ergo aliquid, quod ẽ omnis Sol, est planeta. Quia (vt dictum est) nunc illud signum, omne, remanet pars subiecti: quia totum subiectum est (quod est omnis Sol) sicut prius fuit pars prædicati.

Ad secundã. Ad tertiam.

Secunda iterum deleta, quia vtraque est particularis, licet non eodem modo. Tertia deleta est: quia licet ex particulari nihil sequatur via syllogismi, aliquid sequitur via conuersionis, vel via interpretationis alicuius termini.

Ad quartã.

Ad quartam, dicunt, quod D illa, aliquod monstrum intenditur à natura, sic conuertitur: aliquod quod intenditur à natura, est hoc, demonstrato illo, pro quo prius supponebat in prima ille terminus monstrum. Vel sic, aliquid, quod intenditur à natura, est monstrũ hoc: additur autem illa particula, quod, quia verbum intenditur non habet participium præsentis temporis, in quod verbum illud resolui posset. Hoc enim participium, intẽtum, est præteriti temporis. Volunt etiam, vt addatur pronomen hoc in conuertente loco subiecti, quod erat in conuersa, & dicatur sic, aliquid quod intenditur à natura est hoc, s. canis vel lupus, vel aliquid tale, quo demonstrato, Prima fuit vera. sed meo iudicio, sufficit dicere, aliquid, quod intẽditur à natura, est monstrum. quia ille terminus monstrum in hac supponit determinate. Quia licet ille terminus intenditur noter actum mentis, & pręcedat illum terminum monstrum, tamen non habet vim in illum terminum, quia non

non [illegible] ab illo verbo intenditur, sed ab illo verbo est. Ad quintam dico, ꝙ hæc est vera, aliqua species est homo, vt ille terminus homo accipitur ꝑ conceptu isto homo. Et tunc sic conuertitur, iste conceptus homo est species, id enim, quod subintelligitur, debet exprimi. Ad sextam patuit Sol. illa enim conuersio est per accidens, quia subiectum cõuersæ est cõmunis, & prædicatum minus cõmune. Ad septimam dicunt, ꝙ illa ꝓpositio exercitus est rotundus, antequam cõuertatur debet reduci hoc modo, exercitus est rotundus exercitus, & tunc conuertitur sic, rotundus exercitus est exercitus. Ad octauam dico, ꝙ cõuertens erit, aliquod ens est Augustinus & Niphus: quia illa nota copulationis, Et, denotat non diuersitatem rerum significatarũ, sed terminorum significantium. Ad vltimam Culuerbinus asserit hanc, aliquis ignis est extinctus, & id genus, oẽs esse falsas, & propterea conuertens simili ratione falsa erit. Sed, cum dicitur, vsus concedit illas, dicit, ꝙ illas concedit gratia breuitatis ad hunc sensum, qđ prius fuit ignis, modo est extinctum: & hoc modo posset sic conuerti, quod modo est extinctum, prius fuit ignis: sed de his postea: nunc enim non loquimur in propositionibus de inesse, nisi de præsenti, & vbi non ponitur aliquis terminus ampliatiuus.

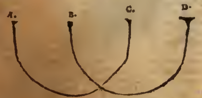
Ad quintã. *Ad sextam.* *Ad septimã.* *Ad octauã.* *Ad vltimã.*

Quæstio de particulari negatiua.

Quarta regula fuit, particularis negatiua non conuertitur. Contra dubitaẽ. Quia si particularis negatiua non conuertitur, particulari negatiuæ repugnat cõuerti. sed particularis negatiua sequitur vniuersalem negatiuam: sequitur enim nullus homo est lapis: ergo aliquis homo non est lapis. Ergo, si particulari negatiuæ repugnat cõuerti, quæ sequitur vniuersalem negatiuam, etiam vniuersali negatiuæ repugnabit conuerti: quicquid enim repugnat consequenti, repugnat antecedenti in bona consequentia per se.

Nullus hõ currit.	Quidã hõ nõ currit.	Nullũ currẽs est homo.	Quoddã currẽs non est homo.

Ex ꝓportione vlis negatiuę cõuersę ad suam conuertẽtẽ, vniuersalẽ, arguitur ꝙ particularis negatiua conuertitur.

Secundo sicut se habet hæc, nullus homo currit, ad hanc, quidam homo non currit, ita quoq; se habet hæc, nullum currens est homo, ad hanc, quoddam currẽs nõ est homo. Igitur permutatim, sicut primũ ad tertium, ita secundum ad quartum. ergo sicut prima conuertitur in tertiam, s. nullus homo currit, in hãc, nullũ currẽs est homo, ita quoq; secũda conuerteẽ in quartã, s. quidã hõ non currit, in illam, quoddam currens non est homo.

Tertium. Tertio singularis negatiua conuertiẽ, vt Niphus non est Plato: ergo Plato non est Niphus: ergo particularis negatiua etiam conuertetur. Quia de particularibus negatiuis, & de singularibus negatiuis idem est iudicium.

Quartum. *Quintum.* Quarto hæc est bona conuersio, aliquis homo nõ est risibilis, ergo aliquod risibile non est homo. Quinto sequitur, aliquod animal non est homo: ergo aliquis homo animal non est: hæc enim est bona conuersio, & nulla contra ipsam reperitur instantia. Sexto hæc est bona conuersio, aliquod album non est grammaticum: ergo aliquod grãmaticũ non est album. *Sextum.* Pro dilucidatione, Sorticolæ supponunt, ꝙ ex parte suppositionis terminorum dupliciter consequentiæ bonitas impediri potest: vno modo, quando argumẽtaremur à termino nõ distributo, scilicet supponẽte determinate, vel

E confuse tm̃ ad ipsum met supponẽtem distributiue: non enim sequitur, homo currit: ergo omnis homo currit: Alio mõ impediri potest qñ argumẽtaremur à termino stante cõfuse tm̃ ad eundẽ stantẽ determinate vel discrete, manente in consequente ea dictione vel eo syncategoremate, quæ, vel quod faciebat illũ stare in antecedente confuse tm̃. exemplũ, nõ sequiẽ, omnis homo animal nõ est: igitur omnis homo istud animal nõ est. quia in antecedente (vt dicunt) ille terminus aĩal supponebat cõfuse tm̃ virtute illius signi omnis, in consequẽte vero ille terminus animal supponit determinate, vel discrete ꝓpter illud pronomen istud. Dicunt (manente in consequente ea dictione) vel eo syncategorematе, quæ vel quod faciebat illum stare in antecedente confuse tm̃. sicut in casu, vbi remanet in consequente illud signum oĩs, quia illa dictione vel illo signo non remanente, potest consequẽtia esse bona: quia sequitur, omnis homo aĩal non est: ergo homo istud animal non est. Potest enim esse vera hoF mine supponente pro Nipho, illo vero termino istud animal pro Platone, in quo casu hæc est vera, homo istud animal non est, quare & omnis homo animal non est, sequitur ergo homo hoc animal non est: sed cum illa dictione omnis, quæ ponebatur in antecedẽte patet illam non valere. *Qualis ꝓ̃ Sorticolarũ.* Sed vtrum hæc Sorticolarum suppositio sit vera, esset quærere, vtrum Suppositio sit inuentum peripateticum, quod nunc non intendo disputare, sed infra proprio loco. Verum Peripatetici primũ impedimentum sub aliis verbis ponerent: dicerẽt enim consequentiæ bonitatem impediri, qñ argumentum est à particulari ad vniuersalem terminis non variatis. non enim sequitur, aliquis homo currit: ergo omnis hõ currit. Vel qñ argumentum esset à termino signo particulari affecto ad eundem terminũ signo vl̃i affectum: quia non sequitur, aliquis homo disputat: ergo omnis homo disputat: & intellige, vt prius aliis terminis nõ variatis: quia terminis, vel altero termino variato, posset valere.
G Sequitur enim, aliquis homo currit: ergo omnis homo aptus natus est currere. Secundum etiam impedimentũ concederent non sub eisdem verbis, exemplum tñ negarent: concederent quidẽ hoc modo à termino accepto cõmuniter ad eundẽ acceptum specialiter vel singulariter nõ valet. Non enim valet, bis comedi caseum: ergo bis comedi hunc caseum. nam in prima caseum accepi cõmuniter, in secunda singulariter. Nõ ergo valet, quia variatur modus accipiẽdi terminum, vt dicetur in Elenchis. Possunt ergo hæc duo præcepta esse vera. Primũ quidem sub illa forma, vel sub hac, à termino accepto ꝓ vno suo supposito indifferenter, ad eundem acceptum pro omnibus non est bona cõsequentia. Secundum sub hac à termino accepto cõmuniter ad eundem acceptum signanter nõ valet argumentum. Vt in exemplo dato, hæc præcepta sunt secundum eum modum, quo vtitur Aristo. in Elenchis. dixi ꝙ peripatetici exemplum negarent, quia ita omnis homo animal nõ est, sicut omnis H homo non est animal, est propositio vniuersalis negatiua, cuius prædicatum supponit distributiue, vel accipitur vniuersaliter, vt peripatetice loquar. Præterea dico adhuc, ꝙ ex parte suppositionis non solum sunt hæc duo impedimenta, sed alia, de quibus non oportet sermonem facere, sed pro exemplo do vnum. Non enim sequitur, homo est species: ergo aliquis homo est species, quia in prima secundum Sorticolas supponit ille terminus homo materialiter, in secunda formaliter, vt vero peripatetice loquar, in prima ille terminus homo accipitur ꝑ notione, in secunda pro re significata per notionẽ: & sic est fallacia æquiuocationis, vel accidentis, vt in Elenchis. Possunt esse alia impedimenta ex parte suppositionis, quæ nunc relinquenda sunt, quia sine illis possumus dilucidare rem nostram. His disputatis, Primo dicemus de cõuersione negatiuarum singularium, Secundo de conuersione negatiuarũ particularium. De primo

De conuersione singularis negatiuæ.

mo accipiamus φ propositio singularis negatiua est duplex, Altera, cuius prædicatum est terminus discretus, Altera, cuius prædicatum est terminus cõmunis. Tunc dicendæ sunt duæ regulæ. Prima, propositio singularis, cuius prędicatum est terminus discretus, conuertitur in singularem negatiuam. Sequitur enim, Niphus non est Plato: ergo Plato non est Niphus: similiter sequitur, Niphus non est iste homo: ergo iste homo non est Niphus. Causam autem sorticolæ ex suis præceptis assignant, quia non variatur suppositio alicuius termini, ratione cuius consequentia impediretur. Peripatetici dicerent conuersionem valere, quia ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis. Si enim non sequitur, Niphus non est Plato, ergo Plato non est Niphus, detur oppositum. Tũc Plato esset Niphus, & si Plato esset Niphus: tunc Niphus esset Plato per regulas prioris quæstionis: sed dicebatur, φ Niphus non est Plato: ergo ex opposito sequitur oppositum: quare conuersio bona est. Secunda regula, singularis negatiua, cuius prædicatum est terminus communis, conuertitur & ad particularem negatiuam, & ad vniuersalem negatiuam. Vt Niphus non est lapis, conuertitur, ergo nullus lapis est Niphus. Probant sorticolæ, Primo, quia ille terminus lapis, erat in prima negatiue distributus, & eodem modo in secunda. Secundo, quia ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis. si enim nõ sequitur, detur oppositum, & erit, aliquis lapis est Niphus: quare per regulas præcedentis disputationis sequitur, Niphus est lapis, cuius oppositum sumptum est. Insuper conuertitur in particularem negatiuam, vt Niphus non est lapis: ergo aliquis lapis non est Niphus. probatur primo, quia ad illam, Niphus non est lapis, sequitur hęc, nullus lapis est Niphus. Ad hanc, nullus lapis est Niphus, sequitur, aliquis lapis non est Niphus, à subalternante ad subalternatam. ergo ad illam, Niphus non est lapis, sequitur, aliquis lapis non est Niphus. Secũdo probatur, quia consequentia est bona, cum non impeditur ex parte suppositionis: modo, in antecedente iste terminus lapis erat negatiue distributus virtute negationis præcedentis. sed ex distributo bene sequitur nõ distributum, ẽcontra vero non, vt dictum est in præceptis. Hæc de singularibus negatiuis.

De particularibus negatiuis.

De particularibus vero negatiuis, Sorticolæ præmittunt, quòd duplex est particularis negatiua in proposito. Altera, cuius prædicatum distribuitur, vt, si dixero, aliquis homo non est lapis, vel aliquis homo est nullus lapis. Alteram autem, cuius prędicatum non distribuitur, vt aliquis homo animal non est. Cum enim particula negatiua non præcedat illum terminum animal, dicunt illum non distribui, propter illam eorum regulam, nullum signum vim habet supra præcedentem terminum. Tunc ponunt tres regulas.

Prĩa regula.

Prima est, particularis negatiua, cuius prædicatum non distribuitur, conuertitur particulariter negatiue, cuius prædicatum non distribuitur. Verbi causa, quidam homo animal non est: ergo quoddam animal homo nõ est. Probant, quia detur oppositum consequentis, scilicet omne animal homo est, & sequitur per conuersionem vniuersalis in particularem: ergo aliquis homo animal est, immo sequitur vniuersaliter, ergo omnis homo animal est, quia vniuersalis affirmatiua, cuius subiectũ est superius, conuertitur in vniuersalem. sed hæc, omnis homo animal est, contradictoria est antecedenti, ergo fuit bona consequentia. Secunda vero regula est, omnis particularis negatiua siue sit de prædicato distributo, siue non distributo, cõuertitur in particularem negatiuam, cuius prædicatum non est distributum. sequitur enim, quidam homo non est lapis: igitur, quidam lapis homo non est. Similiter sequitur, quoddam animal non est homo: igitur quidam homo animal non est. non enim impeditur consequentia propter mutationem suppositionis. quia à distributo ad non distributum consequentia

2. regula.

potest esse bona. Tertia regula pro mente Aristo. Nulla propositio particularis negatiua de prædicato distributo cõuertitur per se in particularem negatiuam de prædicato distributo. nõ enim sequitur, quidam homo non currit: ergo quoddam currens non est homo. Hanc probant, quia à non distributo consequentia fere nunquã sequitur distributum. vt in præceptis sorticolarum dictum est, hoc est à termino non supponente distributiue ad seipsum distributiue supponentem, consequentia non est bona per se. Hoc pacto est in casu. Quia ille terminus homo, in illo antecedente, homo non currit, supponebat non distributiue, sed determinate: in cõsequente vero supponit distributiue, in hac enim, quoddam currens non est homo, ille terminus homo virtute negationis præcedentis supponit confuse distributiue. Dicunt consequentia bona per se, quia per accidens in aliquibus terminis valet. Primo quidem, quando termini sunt conuertibiles, sequitur enim, quidam homo non est risibilis: ergo quoddam risibile non est homo. Secundo, quando superius negatur de inferiori, vt quidam homo non est animal: ergo quoddam animal non est homo. Tertio, quando subiectum & prædicatum sunt termini disperati, vt quidam homo nõ est equus: ergo quidam equus non est homo, Quarto, quando antecedens est impossibile, vt quidam homo non est substantia: ergo quædam substantia non est homo. Quintus, quando consequens est necessarium, vt in eodem exemplo. Sextus, quando propositio est de inesse, quę venit ex contingenti posita in actu. Hæc sorticolæ. Quæ positio videtur omnino contra peripateticos. Ideo argumentor primo, quòd in ponendo suppositionem est insufficiens. nam propositio particularis negatiua non solum duplex, sed triplex est, quia Alia est, cuius prædicatum est terminus discretus, vt quidam homo non est Niphus, cuius sorticolę hic nõ meminere: Alia, cuius pdicatũ est terminus communis distributus, & Tertia secundum eos est, cuius prædicatum est terminus communis non distributus: ergo non duplex, sed triplex est. Secundo errant, quia nulla propositio est, quæ potest particularis negatiua, cuius prædicatum non est distributum, ut superius probatum est, immo in hac, quidam homo animal non est, ille terminus animal, si est prædicatum, distribuitur. Quia vel illud verbum est, erit nota eorum, quæ de altero affirmantur, vel eorum, quæ ab altero negantur, non est nota eorum, quæ de altero affirmantur, quia tunc illa propositio non esset particularis negatiua, sed affirmatiua contra eos. Sin autem est nota eorum, quæ de altero negantur, oportet hic esse aliquod prædicatum, quod de subiecto negatur: & cum illud sit ille terminus animal, ille terminus animal negabitur: ergo supponit confuse distributiue. Dixi, si ille terminus animal est prædicatum: quia, si est pars subiecti, tunc propositio erit de secundo adiacẽte, cuius subiectum erit totum illud, homo animal, & prædicatum erit existens, cum resoluitur propositio hoc modo, quidam homo animal non est existens in rerum natura; sic autem intelligendo non est ad eorum propositum, quare, si propositio erit de tertio adiacente, & prædicatum est ille terminus animal, siue præcedat, siue sequatur negatio, semper distribuitur, ex quibus sequitur, φ sicut hæc est falsa, aliquis homo non est animal, ita secundum peripateticos hæc erit falsa, aliquis homo animal non est. semper enim vis negationis cadit in illo termino vbiuis posito. Sed occurres, & quidem satis peripatetice, quia secundum Aristotele. si dico, quidam homo non est grammaticus, est vera de seruo meo, qui est hõ, & non grammaticus. Si uero dixero, non quidam homo est grammaticus, est falsa, quia æquipollet illi, nullus homo est grammaticus. quia (vt Aristoteles inquit in libro de Interpretatione, negatio præposita facit æquipollere suæ contradictoriæ. Ex his argumentor, si negatio habet

3. regula.

Casus in quibus valet cõuersio. Particularis negatiuæ.

Refutatio põns.

Propõ particularis negatiua triplex.

Nulla est propositio particularis negatiua, cuius prædicatum non distribuit.

vim supra terminum præcedentem, tunc istę ęquipolle-
rent, aliquis homo non est grammaticus, & non aliquis
homo est grammaticus. At ſm Aristo. inter illas nō par
ua differentia est, cum altera vera, altera falsa sit. Ex hac
differentia arbitror sorticolas accepisse eorꝫ regulam, s.
negatio non habet vim supra præcedentem terminum.

Solutio.

Dicendum, ꝙ terminum sequi, vel præcedere negatio
nem ſm peripateticos potest esse aut situ, aut intellectu.
tunc dico, ꝙ in illa propositione, quidam homo non est
grammaticus, negatio sequitur situ, & intellectu illum
terminum homo: & ideo non habet vim super eum. In
hac autem, quidam homo animal non est, licet negatio
situ sequatur illum terminum animal, intellectu præce-
dit: quia, si ille terminus animal est prædicatum, oportet
vt intellectu sequatur. Regula ergo sorticolarum est ue-
ra hoc modo, negatio non distribuit terminum, qui ſm
intellectum præcedit: hoc enim modo est peripatetica.
His habitis, perspicuum est primas duas regulas sorti-
colarum esse falsas, Primam quidem, quia nulla est par-
ticularis negatiua, cuius prædicatum ſm intellectū non
distribuatur: & sic, hæc est falsa, quidam homo animal
non est, sicut hæc, quidam homo non est animal. conce-
ditur tamen, ꝙ illa, quidam homo animal non est, sicut
hæc, quidam homo non est animal, cōuertitur in illam,
quoddam animal non est homo, & in hanc, quoddā ani-
mal homo non est. Non quidem propter eorum regu-
lam, sed propter secundum casum, quia superius in con-
uersa negatur de inferiori. secunda vero, quia nulla par-
ticularis negatiua est, cuius prædicatum non distribuať.
Propterea non sequitur, quoddā animal non est homo,
igitur quidam homo animal non est: hæc enim falsa est.

Dilucidatio.
Particularis negatiua duplex.

Pro dilucidatione ergo dico, ꝙ duplex est particularis
negatiua. altera, cuius prædicatum est terminus discre-
tus, vt aliquis homo non est Niphus. Altera est, cuius
prædicatum est terminus cōis, vt aliquis homo non est
lapis, & in qualibet harum quouis modo situetur prædi
catum, semper ſm intellectum distribuitur. Tūc sit vna
regula, nulla particularis negatiua particulariter negati
ue cōuertitur, nec singulariter negatiue: intelligo, vt sor
ticolæ intellexerunt, s. consequentia bona per se, ac for-
mali, vtpote propter casus assignatas. Hanc vnam regu
lam per instantiam Aristo. probamus, quia ad destruen
dum sufficit vnum: non. n. sequitur, aliquis homo nō est
Niphus: ergo Niphus non est homo. Nec sequitur, ali-
quod animal non est homo: ergo aliquis homo non est
animal. Hæc enim probatio est peripatetica, qa destrui-
mus per instantiam, construimus autē syllogismo osten
siuo, aut syllogismo contradictionis, vt dixit Philopo-

Sol. rōnum.
Ad primā.

nus. Tunc ad rationes, Sorticolæ omnes soluunt. Pri-
mam, ꝙ illa regula, quicquid repugnat consequēti repu-
gnat antecedenti intelligitur antecedente, & consequen
te sumptis significatiue, & non tenet consequente mate
rialiter sumpto: & sic, licet consequenti repugnet parti-
culariter negatiue conuerti, nō oportet propter hoc, vt
repugnet antecedēti, s. vniuersali negatiuæ: hæc est cōis
solutio, quæ consideratione digna est: sed propter breui-
tatem trāseo. Potest tñ dici, ꝙ illa regula intelligiť quic-
quid repugnat consequenti repugnat antecedenti repu-
gnantia oppositionis, non repugnantia negationis: nega
tiuæ. n. propositioni particulari non competit conuerti,
non tñ repugnat contrarie vel contradictoriæ. vel incō-
possibiliter: sed solum, quia non necesse est cōuerti, hoc

Ad secundā.
Locus a cōmutata proportiōe, vbi sit efficax.

pacto non oportet vt repugnet antecedenti. Ad secun
dam dicunt locum à cōmutata proportione non valere
nisi in terminis quantitatem significantibus, vel reduci-
bilibus ad quantitatem, veluti sunt intensio & remissio,

Confutatio.

& id genus. Sed cōtra hanc responsionem vř illud Ari
sto. 2. de Interpretatione, vbi utitur commutata propor
tione, & tñ nec in numeris, nec in quātis, nec in talibus.
tu vero lege ea, q̃ ibi scripsimus, quia Aris. ea vsus est nō
probatiue, sed confirmatiue. Ad tertiam satis patuit in

E quæstionis dilucidatione. Ad cæteras. s. quartam & qn-
tam patuit sol. in dilucidatione. Ad sextam circa textū

Ad sextam.

diximus, ꝙ Arist. dixit particularē negatiuam nō neces-
se est conuerti, qa in ꝓpōnibus de inesse, q̃ sunt contin-
gentes positę in actu, oēs conuertunť. Hactenus de regu
lis generatim. Speciatim vero quærimus, vtrū propo-

Quæstio de impedimentis.
Enunciato or.
Dilucidator posuit qnq; eē īpedimenta conuersionis: lege ibi rem peripatetica, non sorticolarū captiūculas.

sitiones impeditę eodem modo conuertantur sicut pro-
positiones expeditæ. & videtur ꝙ sic, quia omnis propo
sitio, quæ conuertitur, cōuertitur aut in terminis, aut in
parte: ergo si impeditæ propositiones conuertuntur in
terminis, vel in parte conuertentur, ergo eodem modo,
sicut expeditę. Pro intellectu tituli quid per propositio-
nes, quid per expeditas in quæstione intelligendum sit,
dilucidemus. Impeditas ergo propositiones in proposi-
to appello, quæ cum sint simplices, hoc est resolubiles in
subiectum & prædicatum, tanquā in principales partes
suas, non facile patet illarum conuersio. Sunt hmōi, aut
quæ defectu extremorū, aut obliquitate extremorum,
F aut varietate suppositionū, quibus extrema supponunt,
vel, quod idem est, varietate accipiēdi extrema, vel ob-
scuritate determinationū, quibus extrema determinan-
tur, vel differentia appellationum vel ampliationū, qui-
bus extrema afficiuntur, non facile constat earum con-
uersio. Ex quibus patet, quid per expeditas propositio-
nes intelligimus. Intelligimus. n. eas aut vniuersales, aut
particulares, quæ nullo impedimento detētæ facile pos-
sunt conuerti. Vt omne B est A, & nullū B est A, & quod-
dam B est A: de his enim solum Arist. constituit regulas,
Impeditas aūt nobis reliquit considerādas, quæ fortasse
egent diligentiori calamo, q̃ illæ, de quibus locutus est

Pulchra dubiū.

Arist. Sed quæritur quales sunt propositiones istę. Ad
equitandum requiritur equus, ad motum requiriť tem-
pus, & id genus. Vtrum sint impeditæ, vel nō sunt con-
uertibiles. Respondent Sorticolæ, quorum assecla est
Ingueneus, ꝙ in prima ille terminus equus, est subiectū.
Cuius rationem affert, quia ipse est solus rectus, residuū
G vero, s. requiritur ad equitandum, est prædicatum. Simi
li modo de secunda dici potest. Tunc vult, ꝙ sic conuer-
tatur, quod requiritur ad ęquitandū, est, vel potest esse,
vel intelligi, esse hic, vel hic equus: & sic de singulis de-
scendendo disiunctim sub illo termino equus, simili ra-
tione de secunda dicunt. Sed hæc responsio friuola est:
quia, si ille terminus equus intelligitur subiectum, quia
est rectus, vt uult Ingueneus, tūc ſm grammaticos esset
suppositum verbi, & rectus à parte ante. Ergo nulla dif-
ferentia esset dicere, equus requiritur ad equitādum, &
ad equitandum requiritur equus, quod est contra eos,
quia in prima supponit confuse, in secūda determinate.
Præterea conuersione eorum termini non mutant or-
dinem: eiusdem. n. ordinis sunt, ad equitandum requiriť
equus, & ad equitandum requiritur hic vel hic. Præte-

Propria sol.

rea hic esset descensus, & non conuersio. Propterea di-
cēdum, ꝙ huiusmodi propositiones nec sunt impeditæ,
nec expeditę, sed sunt non conuertibiles cōuersionibus,
H de quibus loquitur Aristo. causa autem est, quia sunt re-
ductiue hypotheticæ. Secūdum. n. grāmaticos hęc pro-
positio & similes, ad equitādum requiriť equus, reduciť
ad hanc, vt aliquis equitet, requiriť equus: hęc autem est
hypothetica permissiue, quia pōt sic pmitti ad hypothe
ticam, siquis debet equitare, eget equo, ut Boethus redu
cit. Ex quibus sequitur, ꝙ, cum tales sint potius hypo-
theticæ q̃ categoricæ, iure conuertuntur conuersione,
qua hypotheticæ conuertuntur. Arist. autem postea do
cuit conuerti hypotheticas, aut conuersione per cōtra-
positionem, hoc est ab oppósito consequentis ad opposi
tum antecedentis, aut è cōtrario ab opposito anteceden-
tis ad oppositum consequentis. Ex hac cōuersione tales

Quinq; īpedimenta.

conuerti possunt. Ex definitione ꝓpōnum impeditarū
colliguntť impedimenta ꝓpōnum esse quinq;. Primum
est extremorꝫ (quibus cōstant ꝓpōnes) defectus. Secun-
dum est obliquitas, Tertiū est varietas suppositionum,
aut

aut modorum accipiendi extrema. Quartum est obscu-
A ritas determinationum. Quintum est differentia appel-
lationum, vel ampliationum extremorum. Pro decla-
ratione ergo tot impedimentorum debes scire proposi-
tionem tãdiu esse impeditam in cõuersione, quãdiu non
apparet quid in illa sit subiectum, & quid prædicatum.
Illis. n. apparẽtibus, facere facile poterimus de subiecto
prædicatum, & è contra, quod est cõuertere. Ex quibus
colligitur pro pręcepto in conuersionibus, oẽm proposi-
tionem, cuius quærimus conuersionẽ, esse resoluendam
in subiectum & prædicatum. His habitis, dicamus, ꝙ
propositio impedita defectu extremi, aut est impedita
defectu vtriusque extremi, vt hęc, pluit, ningit, & id ge-
nus. Aut defectu alterius, & hoc dupliciter: aut defectu
prædicati, aut subiecti. Defectu subiecti, propositio est
impedita, quia deficit subiectum respectu verbi primæ,
aut secundæ personæ. vt sum bonus, es philosophus, &
id genus: aut deficit subiectum respectu tertiæ personæ,
veluti in verbis impersonalibus, vt incipit annus, defi-
B nit ver: sin autem fuerit propositio impedita defectu
prædicati, hæc esse potest de verbo adiectiuo, vt homo
currit, et de verbo substãtiuo, vt Deus est. Tũc dicamus
Primo, si deficit subiectum primæ vel secũdæ, vel tertiæ
personæ, qua regula conuertentur, cõmuniter ergo om-
nes pro regula asserunt esse supplendum subiectum ſm
grammaticam artem. Deinde tentanda erit conuersio.
Verbi gratia, cum deficit subiectum respectu verbi pri-
mæ personæ. vt si propositio sit hæc, sum philosophus,
suppleatur ego, si respectu verbi secũdæ (vt si propositio
sit) es sapiens suppleatur tu, erit ergo prima propositio,
ego sum philosophus: secunda, tu es philosophus. sin au-
tem deficit subiectum respectu verbi tertię personę, ite-
rum ſm regulas grammaticæ supplendũ erit. Vt si pro-
positio sit, incipit annus, suppleatur sic, ab aliquo incipit
annus, similiter desinit ver, ab aliquo desinit ver. Patet
ergo regula, ꝙ in omnibus talibus fit supplementum su-
C biecti, prout requirit constructio grammaticę. Sed tũc
quæritur quomodo conuertentur propositiones supple-
tæ respectu tertię verbi personę, vt ille, ab aliquo incipit
annus, ab aliquo incipit ver. Nam licet postea disputabi-
tur, dum de cõuersione loquemur earum propositionũ,
quæ fiunt ex obliquis, tamen pro modo, tales oẽs resol-
uendæ sunt in propositiones compositas ex rectis, s. fa-
ciendo de obliquo rectum, cum supplemẽto propositio-
nis per modum posterius dicendum, hoc modo, aliquid
est ens, è quo annus incipit. Vbi patet, facta hac resolu-
tione, ꝙ subiectum huius est ille terminus aliquid, præ-
dicatũ totum illud, quod sequiť, videlicet, ens, è quo an-
nus incipit: ergo faciendo de subiecto prædicatum, & è
contra conuersio erit ens, è quo annus incipit, est aliqd.
Verum de hac postea. De propositionibus vero singu-
laribus suppletis per pronomina primæ & secundę per-
sonæ, non parua quæstio est apud sorticolas, quomodo
conuerti debeant. Ingueneus dicit, Primo, ꝙ illa, ego
D sum Niphus, cõuertitur in hanc, Niphus est ego. Ista ve-
ro tu es Plato, in hanc, Plato es tu. Secundo dicit, istę nõ
possunt à quolibet homine mundi cõuerti. Tertio dicit,
ꝙ solum cõuerti possunt à proferente. Vt, si ego profer-
rem illã in persona mea, ego sum philosophus, bene con-
uertere possum philosophus est ego, si in ꝑsona tua pro-
ferrem hanc, tu es sapiens, egomet dicere possum, sapiẽs
est tu. Alius aũt à proferente, quicunqꝫ eas conuerteret,
falso conuerteret. Vt si tu conuerteres hanc, quam ego
ꝓfero, ego sum philosophus, & diceres, philosophus est
ego: hæc non erat vera de te, qui pastor es: sed de me, qui
sum philosophus. Simili modo & si Plato faber ipsam
conuerteret, etiã falso conuerteret. Sic igitur asserit has
conuerti posse, sed non nisi à proferente. Sed hæc posi-
tio est derisibilis. Nam, si inuenirentur tales propositio-
nes derelictæ in libris Platonis, tunc oporteret, vt Plato
reuiuisceret ad conuertendum has. Præterea tunc de

Quãdiu propositio dicit impeditã, & ꝙ primũ expedita.

Quod modis impedita defectu extremorum.

De supplectis p certam personam.

Questio. De suppletis p primã & secundam personam. Pō Ingueneî

A conuersione istarum, non esset scientia, nisi durante per-
sona tales propositiones proferẽte, & quid ridiculosius?
Propterea alij peritiores dixerunt, ꝙ istæ sunt conuerti-
biles à persona proferente per modum dictum: sed, si au-
diens has, vult illas conuertere, verbi causa, si vult cõuer
uertere hanc, tu legis, posito ꝙ ego illi loquens dicam ei
tu legis. Ille sic conuerte, tu legis: legẽs est aliquid, quod
ego sum. Tertius vero audiens ad quem nõ loquor, eam
sic conuertat, legens est ille, demõstrando illum pro quo
supponebat illud pronomen tu. Volunt igitur, ꝙ hæc
propositio, tu legis, dato ꝙ ego loquar Platoni, qui nũc
legit, à me illam proferente potest cõuerti in propria for
ma, vt videlicet legens es tu. Si vult illam conuertere,
Plato, quem alloquebar, sic cõuertet non in propria for
ma; sed dicet, legens est aliquid, quod ego sum: sic enim
propositio est vera, vt prius. Sed, si vult eam conuertere
tertius, & alius à proferente, & à persona. Cui fiebat lo-
cutio dicat sic, legens est ille demonstrãdo Platonem le-
B gentem. Sed ego miror tantos viros. Nam, cum mul-
ta scripserunt in logica, & quidem acutissime, non de-
buerunt in tam friuolis quæstiunculis, sic aperte errare.
Si enim cõuertere est facere de subiecto prædicatum, &
è contra, & in talibus non potest fieri de subiecto prædi-
catum, & è contra, nisi à proferente, non video quomo-
do hęc conuersiones sint, cum non maneãt eadem subie-
cta, nec eadem prædicata. In illa enim, tu legis: subiectũ
est illud pronomen tu, quando conuertit illam persona,
quam alloquebar, tale pronomen remanet prędicatum.
Simili ratione non fit de subiecto prædicatum & è con-
tra, quando illas conuertit tertius, vt intelligenti patet.
Ergo istæ non sunt conuersiones, sed trãslationes. Quid
igitur dicendum sit in istis friuolis, non leue fuit mihi:
cum viderim viros doctos in talibus titubare. Ego igi-
tur dicerem has propositiones conuerti posse & à pro-
ferente, & à quolibet alio. Verum à proferente conuer-
tuntur propria virtute, & per se. Ab alijs vero conuer-
C tuntur vicarie, hoc est in persona eius, qui protulit illas,
ac si esset ille. Nam has conuerti seruata illarum forma,
& conditionibus conuersionum posset dupliciter fieri:
aut ad sensum proferentis, aut ad vicem sensus proferen
tis. Verbi causa, hæc propositio, ego sum, quam protu-
lit Brutus hostibus eum quærentibus, ad sensum bruti
seruata forma, & omnibus conditionibus conuersionis
nullus potest conuertere nisi brutus: solum enim ipse
dixit, ego sum. Ergo solus ipse dicere potest, sum ego.
Sin autem aliquis vult conuertere ipsam in propria for-
ma, vt eam protulit Brutus ad vicem sensus, quo illam
protulit Brutus non potest illam conuertere nisi vt vi-
carius Bruti, & in persona illius, quæ erit vera: vel vice
vere prolata, & hæc veritas sufficit in talibus. Hactenus
de propositionibus, in quibus deficit subiectum. De
propositionibus vero, in quibus deficit prædicatum, di-
camus: est enim res non leuis. Si igitur deficit prædica-
tum, verbum propositionis, vel erit adiectiuum, vel sub
D stantiuum. si adiectiuum, deductis alijs impedimentis,
de quibus postea: verbum secundum Philoponum re-
soluendum est in eius participium. vt si propositio fue-
rit, Cæsar militat, resolutio erit Cæsar est militans: &
tũc facta resolutione, subiectum erit Cæsar, prædicatum
erit militans. Habetur enim participium loco nominis,
vt Philoponus inquit. Tunc conuerte, ergo militans est
Cęsar. Sin autem verbum fuerit substantiuum. Quęstio
est non leuis. Sorticolarum enim nonnulli tradunt pro-
positiones tales, quarum verbum substantiuum secun-
do loco adiacet, non esse conuertibiles: quia (vt dicunt)
carent prædicato. Et fortasse possunt moueri, quia tales
non sunt syllogisticæ, & si sunt syllogismorum conclu-
siones, non categoricorum syllogismorũ sunt conclusio-
nes, sed hypotheticorum, vt Secundo Posteriorũ patet.
Sed Boethus, & Philoponus tales conuertunt, quia li-
cet non habeant prædicatum, subordinantur alicui, quę

De ꝓpositionibus in quibus deficit prædicatum.

habet prædicatum. Hæc enim, Deus est, illi subordinatur, Deus est aliquid in rerum natura. sicut illa, vacuum non est, subordinatur illi, vacuum non est aliquid in rerum natura. Modo tales possunt cōuerti: illa ergo, Deus est: conuertitur in hanc, aliquid in rerū natura est Deus.

Regula pro tertia propositione.

Ex his patet, quod propositio impedita defectu subiecti, & prædicati, supplenda est vtraque ex parte. Vt hæc, pluit, suppletur natura pluit. Hæc autem resoluitur in hanc, natura est pluens, quæ postea cōuertitur in istam, pluens est natura: dices, quomodo hæc resoluitur, curritur ad vocem iucundam. Dicendum, quòd resoluitur in hanc, vox iucunda est aliquid, ad quod curritur. Tunc sic conuertitur, aliquid ad quod curritur, est vox iucunda, simili ratione cōuertitur illa, itur in antiquam syluam fortasse aliter resoluuntur. Prima enim sic, à gente curritur, & tunc resoluitur gens est aliquid è quo curritur. Conuersio autem nunc patet. Sed non est secundum constitutionem grammaticorum. Possunt & aliæ innumeræ solui quæstiones iuxta hæc pręcepta, de quibus hactenus.

F

De impeditis extremorum obliquitate.

Et de impeditis extremorum obliquitate disserendum est post hæc. Dicamus itaque, Primo, obliquitatem propositionibus accidere, aut ex parte subiecti, aut ex parte prædicati, aut ex parte vtriusque: ex parte vtriusque, vt animam meam tædet vitæ meæ. Ex parte subiecti, vt regis est benefacere, amicorum sunt communia omnia. Ex parte vero prædicati, vt incidit in syllam cupiens vitare carybdin. Hoc officium est patris familias.

Quæstio. Vtrum obliquus sit subiectum.

Si accidit obliquitas ex parte subiecti, quæstio non leuis est, vtrum debeat reduci ad rectum ante conuersionem. Quidam supponunt obliquum posse esse subiectum propositionis, vt in ista, duorum contrariorum est scientia vna. similiter in hac, vterque istorum currit, ille terminus istorum est subiectum. nam illud syncategorema vterque, nullum categorema includit præter illum terminum istorum. Cuius signum est, quia ille terminus istorum distribuitur ab illo signo vterque. Pro hac suppositione argumentamur, quia est iste bonus syllogismus, omnium contrariorum eadem est disciplina, bonum & malum sunt contraria. ergo boni & mali eadem est disciplina. Sed in prima figura, quod est prædicatum in secunda, erat subiectum in prima. Ergo, cum in secunda prædicatum sit ille terminus contraria. In prima subiectum fuit ille terminus contrariorum, quare obliquus potest esse subiectum. Præterea, subiectum est, de quo aliud dicitur, vt patuit: sed de illo obliquo contrariorum dicitur aliud, scilicet ille terminus disciplina. Præterea, Aristote. docet syllogizare ex maiore de recto, & minore de obliquo, hoc pacto: omnis disciplina est sapientia, boni est disciplina: ergo boni est sapientia. ergo obliquus potest esse subiectum. Sed quomodo obliquus possit esse subiectum, quæstio esset per se digna perscrutatione.

G

Pō Neotericorum.

Tamen quantum proposito seruit, Neoterici dixerunt, quòd, quando obliquus præcedit verbum, aliquando ponitur solitarie, vt si dixeris, contrariorum est eadem disciplina, Regis est ius suum vnicuique facere. Aliquando ponitur ante verbum cum recto: & hoc vel cum recto sequente, vt hominis equus currit. Vel cum recto præcedente, & hoc dupliciter, sicut duplex esse potest rectus, qui obliquum præcedit, vel syncategorema, & hoc sine recto præcedente obliquum fieri non potest. Vt quilibet equus hominis currit. Vel categorema, & hoc esse potest cum signo, & sine signo, vt domus vicini comburitur. Ex quo sequitur, quòd non potest syncategorema præcedere obliquum, nisi adsit rectus, vel subintelligatur rectus. Vnde in hac, vterque istorum currit, subintelligitur homo: est enim sensus vterque homo istorum currit.

H

Conclusiones. Pria cōclō.

His habitis, dicunt, quòd, quando solus obliquus præcedit rectum, obliquus est subiectum, vt contrariorum est eadem disciplina, subiectum est ille terminus contrariorum. Probant, quia adueniente signo su-

E

pra obliquum, propositio redditur quanta: ergo obliquus est subiectum. Consequentia patet omnibus. Antecedens vero probatur, quia hæc est vniuersalis, omnium oppositorum est eadem disciplina.

2. cōclusio.

Secundo dicunt, quòd, quando obliquus & rectus verbum præcedunt, ita (vt obliquus pręcedat rectum, iterum obliquus solus est subiectum, vt in hac, hominis equus currit, subiectum solum est ille terminus hominis: probant, quia potest obliquus solus sine recto distribui, & facere propositionem vniuersalem: ergo solus ille est subiectum. probatur assumptum, quia, si dixeris cuiuslibet hominis equus currit, hæc propositio est vniuersalis, vt omnibus patet. Quod autem in illa solus rectus distribuatur, probant: ponendo per casum, quòd quilibet homo habeat equum, qui currat: verum sit vnus equus communis omnibus hominibus, qui non currat. Et tūc quęrunt, vel in illa cuiuslibet hominis equus currit, præcise ille terminus hominis distribuitur, & non ille terminus equus, vel distribuitur ille terminus equus. si præcise ille terminus hominis distribuitur, & nihil aliud, ergo præcise ille terminus est subiectum. Quòd autem non distribuatur ille terminus equus, patet, quia tūc omnis equus curreret, quod est falsum. quia equus omnibus communis non currit, vt per casum patet. Et sic stat cuiuslibet hominis currere equum, & nō omnem equum currere. Ex hac probatione patet, quòd siue obliquus ponatur solus, siue cum recto, modo ponatur primo loco semper, est subiectum sm hanc opinionem. Et causa est, quia vniuersalis propositio fieri potest sola obliqui distributione. Ex his duabus conclusionibus soluunt duos cauillos. Primus est, omnem hominem videns est vnum solum hominem videns, equus est hominem videns: ergo equus vnum solum hominem videt. Quia posito casu, quòd omnis homo videat seipsum, hæc est vera: omnem hominem videns est vnum solum hominem videns. & quod equus videat omnem hominem. nam tunc assumptiones veræ sunt, & conclusio falsa. Cauillus ergo peccat, quia minor debet esse hæc, sed equus est homo: ergo equus vnum solum hominē videt. Modo, minor est falsa, hic autem cauillus non deleretur, nisi subiectum maioris esset ille obliquus omnem præcise. Secundus cauillus est, cuiuslibet contradictionis altera pars est vera. Hæc propositio, tu es lapis, est contradictionis altera pars: ergo hæc propositio tu es lapis, est vera. Dicunt, quòd non bene sumitur, quia subiectum in maiori est ille terminus contradictionis. Ideo debet sic assumi minor. sed hæc propositio, tu es lapis, est contradictio, & sic est falsa. Qui cauillus nou posset solui, nisi obliquus præcise esset subiectum.

3. conclusio.

Tertio dicunt, quòd, quando ante verbum ponitur obliquus, & rectus: & rectus obliquum præcedit, aggregatum ex recto, & obliquo est subiectum, vt domus vicini comburitur, subiectum est ille terminus, domus vicini. Probant ponendo per casum, quòd sit vnus equus syluester, qui nullus hominis sit possessio. Vltra ponatur quòd aliqui homines habeant equos, & aliqui non. Et vltra ponatur, quòd omnis equus currat excepto syluestro. omnia hæc sunt possibilia. Tunc hæc propositio est vera, omnis equus hominis currit, vt patet inducendo in omnibus. Et tamen non distribuitur ille terminus equus præcise, quia non omnis equus currit, quia non syluester, nec distribuitur ille terminus hominis, quia non omnis homo habet equum: ergo aggregatum illud distribuitur, cuius signum est, quia sub illo aggregato fit descensus. Sequitur. n. & hi sunt omnes equi hoīs: ergo hic equus hominis currit, & hic equ⁹ hoīs currit, & sic de singulis equus hoīs. Hæc sunt, quæ sorticolæ tradunt de suppositione. Tūc hac suppositione stante dicunt, propositionē, cuius subiectum est p̄cise obliquus, sicut in illis duobus casibus duarum primarum cōclusionū, non oportet ppōnem resoluere: & ideo hæc ppō, oppositorum est disciplina eadē,

conuertitur

conuertitur sine resolutione hoc pacto disciplina eadem est oppositorum. Sed hæc positio, quo ad regulam conuertendi errat, quia siue subiectum præcise sit obliquus, siue obliquus & rectus obliquum sequens, semper propositio est resoluenda. Hęc, oppositorum est eadem disciplina, resoluitur hoc pacto, opposita sunt aliqua, quorum disciplina est eadem: contradictionis altera pars est vera, resoluitur sic, contradictio est, aliquid, cuius altera pars est vera. Ergo concessa eis suppositione, adhuc propositio dicetur impedita, donec resoluatur ad expeditam.

De suppositione. De suppositione vero quid peripatetice sit sentiendū, non leue est disserere. Arbitror tamen obliquum non posse esse subiectum propositionis, quo obliquus est, sed quo obliquus potest reduci ad rectum. Probo, quia apud Logicum verbum vltimata resolutione verbum est solum substantiuum, sed tale verbum ex parte ante & post solum cum rectis, vel reducibilibus ad rectos construitur. Ergo solum rectus est subiectum, vel prædicatum, vel obliquus, quo reduci potest ad rectum.

Præterea, si obliquus quo obliquus posset esse per se subiectum vel prædicatum verbi substantiui, tunc non oporteret propositionem compositam ex obliquis resoluere ad propositionem factam ex rectis, quia iam haberemus obliquum subiectum, quod possumus conuertendo facere prædicatum, & è contra. At nos videmus nullam propositionem ex obliquis conuerti, nisi prius in propositionem factam ex rectis vertatur. Teneo ergo obliquum, quo obliquus est, non posse esse subiectum, vel prędicatum propositionis: sed eousq; quousq; potest reduci ad rectum secūdum artem dicēdam. Tūc patet solutio ad argumenta primæ positionis. omnia enim probant obliquum posse esse subiectum, non quo obliquus est, sed quo fieri potest rectus, vel quo in rectum reduci potest. hoc enim modo potest distribui, & distributus propositionem efficere vniuersalem: hoc modo potest ex ipso fieri syllogismus. hoc pacto de ipso prædicatur aliquid: hoc modo potest reddere suppositum verbi. Signum autem, quia, si aliquis obliquus ponitur in propositione, qui nō est reducibilis ad rectum, nec subiectum, nec prædicatum esse potest. Vt si quis dicat, Niphus mouetur clerici motu, quia enim ille obliquus non potest reduci ad rectum, nulla ratione potest esse subiectum, vel prædicatum propositionis illius.

Solu argu.

Regula pulchra. Ex his colligitur regula pulchra, quod, quando obliquus præcedit verbum solus, ipse solus in resolutione propositionis reducendus est ad rectum, vt regis est benefacere: rex est aliquid, cuius est benefacere. Sin autem obliquus & rectus præcedunt verbum, quando obliquus præcedit rectum, iterum obliquus in resolutione reducendus est ad rectum, & rectus remanere debet à parte prædicati, quia ex ea parte se tenebat, vt contradictionis altera pars est vera, sic resoluitur, contradictio est aliquid, cuius altera pars est vera. Quando vero rectus pręcedit obliquum, nulla opus est resolutione: quia obliquus tunc est vt pars, vel determinatio subiecti, vt equus hominis currit, subiectum totum est rectus & obliquus, quia obliquus est, vt determinatio: ponitur enim ad differentiam equi syluestri, vt postea dicemus.

Quādo obliquus ex parte subiecti. His habitis dicamus, quòd si obliquitas fuerit ex parte subiecti, vel erit sine recto, vel cum recto. Si sine recto, sit hæc regula, vt obliquus reducatur ad rectum, & in relatiuum sui casus: postea propositio est conuertenda. exemplum, regis est beneficia conferre, rex est, cuius est beneficia conferre, tunc conuertitur, ens, cuius est beneficia conferre, est rex. similiter, si diceretur, omnium oppositorum est eadem scietia: resoluitur sic, omnia opposita sunt, quorum est scientia eadem: quædam entia, quorum est scientia eadem, sunt opposita. Sin autem obliquus à parte subiecti ponitur cum recto, si obliquus præcedit rectum, obliquus debet reduci ad rectum, addito post verbum relatiuo eiusdem casus. Et rectum debet fieri, vel remanere prædicatum, vel cum prædicato. Verbi causa, contradictionis altera pars est vera, sic resoluitur, contradictio est, cuius altera pars est vera. Illud autem relatiuum, cuius, vt dicemus, refert participium verbi, aut illud transcendens aliquid, quod semper potest intelligi. Ergo erit propositio sic resoluta, contradictio est aliquid, cuius altera pars est uera, tunc conuertitur sic, aliquid, cuius altera pars est vera, est contradictio. Similiter resoluitur hæc, omnem hominem videns est vnum solum hominem videns: omnis homo est aliquid, quod videns est vnum solum hominem videns: & tunc conuertitur, aliquid, quod vidēs est vnum solum hominem videns, est homo. At, si rectum præcedit obliquum, tunc obliquus est pars subiecti, & non oportet, vt mutetur, quia remanere debet, vt prius. vt si dicerem equus Achillis currit, conuertitur, currens est equus Achillis. Causa autem est, quia aggregatum ex recto, & obliquo est subiectum, vt dictum est.

Quādo obliquus ponit à parte prædicati. At, si obliquus ponitur à parte prædicati, scilicet post copulam, tunc semper subintelligitur rectus, scilicet participium verbi, & tunc aggregatum ex illo recto, & obliquo erit totum prædicatum. Verbi causa, lapis est in pariete, sic resoluitur, lapis est ens in pariete, tunc conuertitur, ens in pariete est lapis. sin autem obliquus ponitur à parte prædicati, cum recto explicito, similiter aggregatum ex recto, & obliquo erit prædicatum. verbi causa, equus est thesaurus ciuis, totum hoc, thesaurus ciuis est prædicatum; quare conuertetur, ergo thesaurus ciuis est equus.

Quādo tam subiectum q̄ prædicatum est obliqu°. Ex his patet, quomodo propositio sit resoluenda: quando tam subiectum quàm prædicatum fuerint obliqua. Tamen Ingueneus pro præcepto asserit tales propositiones esse solum de verbis impersonalibus, & tunc præcipit, vt iuxta sensum illarum resoluantur ad propositiones de verbis personalibus, & postea secundum regulas conuertantur. Verbi causa, animam meam tædet vitæ meæ, sic resoluitur: anima mea habet tædium de vita mea, tunc conuertitur habens tędium de vita mea, Similiter & illa me tædet vitiorum, resoluitur, ego habeo tædium de vitijs, & tunc conuertas pro ratione regularum: Hæc transeant, quia non sunt multum aliena.

De impedimēto ex suppositione. De tertio impedimento, quod proficiscitur, quando termini murant suppositionem, dicamus, et primo pro more Sorticolarum, secundo pro more peripateticorum, qui suppositiones non cognouerunt. Quantum ad primum dicamus, quòd suppositionum aliæ sunt penitus & omnino incompossibiles, vt personalis, & materialis vel simplex, quia à termino materialiter, vel simpliciter supponente ad eūdem personaliter supponentem vel è contra non valet consequentia. non enim sequitur homo est species, ergo aliquis homo est species, nec valet, homo est animal, & animal est genus: ergo homo est genus. Aliæ sunt omnino compossibiles, vt omnes determinatæ, omnibus determinatis, & discretæ omnibus discretis. Aliæ vero partim sunt compossibiles, partim incompossibiles, ut distributiua & determinata, & confusa, similiter determinata confusa, & discreta. Hæ enim compossibiles sunt, quia altera alteram inferre potest, non tamen omni modo. Tunc pro præcepto dicunt in conuersionibus eandem suppositionem secundum genus esse seruandam, & non secundum speciem: non enim, si in prima subiectum materialiter supponebat, in secunda formaliter supponere potest, sed oportet utrobiq; eodem suppositionis genere terminos supponere. at secūdum speciem non oportet suppositiones seruare, quia potest subiectū in conuersa supponere distributiue, quod in conuertēte supponet determinate, ut cum conuertitur uniuersalis affirmatiua in particularē affirmatiuā. Prætereà in conuersa prædicatū supponebat confuse, qđ postea in cōuertente supponet determinate: sola ergo suppositio secundum

dum genus seruanda est. ergo pro regula dicendum pro suppositionis obseruatione vbi oportet, esse addenda illa, quibus termini eadem generali suppositione i vtraq; supponant. vt si volutro conuertere hanc, homo est nomen. cum in hac homo accipiatur pro voce, dicas, nomen est homo in voce, vel ista vox homo, vel iste terminus homo. Verum animaduerte aliquando loco relatiui esse ponendum antecedens, & è contra in suppositionibus. verbi causa, omne habens filium diligit illum, sic conuertitur, aliquod diligens filium habet illum, vbi patet loco relatiui esse positum antecedens, & è contra.

Quæstiones de conuersionibus.

Sed hic quæruntur duæ quæstiones. Prima est, quomodo conuertitur hæc, nullo homine currente, tu es equus. similiter & hæc, neutrum oculum habendo, tu potes videre. Sorticolæ enituntur has conuertere per regulas de obliquis, alij per regulas suppositionum. Sed quodlibet proferente contrarium stultum est sollicitum esse. Propterea dico omnes tales esse virtute hypotheticas. Prima enim sic resoluitur, si nullus homo currit, tu F es equus. Secunda, si neutrum oculum habueris, tu potes videre. Quo vero modo hypotheticę conuertantur, superius diximus. Hæc pro Sorticolis.

Pō peripateticorum.

Peripatetici vero, qui suppositiones non cognouerunt, dicerēt pro pręcepto in conuersione terminos non esse æquiuoce sumendos. Sumitur autem iste terminus homo ęquiuoce, cum sumitur in altera pro seipso in voce, & quolibet sibi consimili, & in altera & pro re per vocem significata. Ideo non bene cōuerteretur hæc, homo est bisyllabum: ergo bisyllabum est homo. nam in prima accipiebatur homo pro voce, & quolibet sibi consimili in voce, in secunda pro re. Ergo pro præcepto secundum peripateticos, oportet addere terminis aliquid, vt denotetur eodē modo accipi in vtraq;. Erit ergo conuersio, bisyllabum est hęc vox homo, hæc peripatetice.

De impedimēto ex parte determinationis

Superest modo agere de eo impedimento, quod reddit propositionem obscuram ex parte aduerbij, vel alicuius determinationis. G Vbi debes scire, q aduerbium vel determinatio posita in propositione potest poni in propositione ad ornatum, aut ad enitentiam verbi, aut ad significandum obliquum aliquem se tenentem ex parte subiecti. ad ornatum quidem, vt si dixerim, Niphus est quàm lucidissimus doctor, aut Niphus est perlucidus professor. & tūc tale aduerbium in conuersione debet remanere cum eo propositionis extremo, ad cuius ornatum ponitur: conuertetur ergo, quàm lucidissimus doctor est Niphus. & perlucidus professor est Niphus. Ad enitentiam verbi, vt si dicerem Philomela suauiter cantat, bubo horrende cantat, & id genus. Et, quia aduerbium, quod ponitur ad enitentiam verbi se tenet cum verbo, & sic cum partipio verbi: quare cū prædicato se tenebit. Ergo in conuersione tales aduerbiales determinationes debent se tenere cum prædicatis: quare conuertetur prima sic, suauiter cātans est Philomela: & cæteræ id genus similiter. Ad significandum vero obliquum ponuntur aliquando, vt si dixeris omnino cygnus est albus, penitus cor- H uus est niger. est enim sensus primæ in omni tempore cygnus est albus. Tunc per regulam de obliquo subiecto, reducatur sic, omne tempus est, quo cygnus est albus. Quæ per regulam de prædicato obliquo reducitur: omne tempus est ens, quo cygnus est albus, quæ postea conuertitur quoddam ens, quo cygnus est albus, est tēpus. Secundæ vero sensus est, secundum omnem partem coruus est niger, quæ debet reduci secundum regulam de obliquis. Præterea, ter Socrates pugnauit, vel ter Plato comedit panem. Hæc. n. resoluitur sic, ternis vicibus Plato comedit panē: modo per regulā obliquorum, hæc reducitur sic, ternæ vices sunt vices, quibus Plato comedit panem: tunc conuerte sic, vices, quibus Plato comedit panem, sunt ternæ vices. Præterea, si dicatur mutuo cōtraria se expellunt, sic exponitur, diuersis temporibus contraria se expellunt, tunc reducitur, diuersa

E tempora sunt tempora, quibus contraria se expellunt, & tunc conuerte secundum regulam, tempora, quibus cōtraria se expellunt, sunt tempora diuersa. Pręterea, si diceres, infinities fuit eclipsis, resoluitur sic, quodlibet vicibus & pluribus fuit eclipsis, quæ postea reducitur sic, quodlibet vices & plures sunt vices, quibus fuit eclipsis, & tunc conuerte, vices, quibus fuit eclipsis, sunt quodlibet & plures. Præterea hic, & Romæ venditur piper, secundum vnam opinionem in hac propositione piper supponit confuse virtute illius termini venditur, qui est concernens actum mentis. Secundum aliam supponit confuse virtute illius particulæ, & quæ est confusiua. non ergo bene conuertitur, hic & Romæ venditur piper: ergo hic & Romæ venditur hoc vel illud piper, vt Ingueneus autumat, quia hic est descensus. Sed hæc propositio propter illud aduerbium hic, resoluitur in hoc loco: & Romæ venditur piper, quæ reducitur sic, hic locus & Roma sunt loca, quibus venditur piper. Er- F go loca, quibus venditur piper, sunt hic & Roma. Vbi patet illum terminum piper supponere in vtraque confuse tantū, vel ratione illius termini venditur secundum vnam opinionem, vel ratione illins termini loca, qui est pluralis numeri includens notam copulationis, quæ secundum opinionem alteram cōfundit.

De ampliationis impedimento.

De vltimo impedimento magnæ quæstiones fiunt, propterea quia aliqui negant ampliationes & appellationes siue restrictiones, sorticolæ vero concedunt, propterea magnum emersit chaos in Logica, prætermissa igitur quæstione, alias differenda de ampliationibus, & appellationibus, de singulis in quibus sorticolæ à peripateticis dissentiūt differendum nobis est.

Prima qō. Quot modis ppō de pterito vel de futuro conuertantur.

Quæratur ergò, vtrum propositiones de præterito, vel futuro eodem modo conuertantur, sicut propositiones de præsenti. Pro dilucidatione accipiamus primo, q aliqua propositio accipi potest pertinere ad præteritum vel futurum. Primo, quando subiectum est participium futuri vel præteriti, vt hæc, G mortuum est homo. & illa, generandum est animal. Secundo, quando prædicatum est participium præteriti, vel futuri, vt homo est mortuus, animal est generādum. Tertio, quando verbum est futuri vel præteriti temporis, vt senex fuit puer, puer erit senex, prægnans fuit virgo, & virgo erit prægnans, & id genus. Quarto, quando verbum in propositione significat motum vel mutationem: in hac enim, homo fit, licet verbum sit de pręsenti, quia nihil fit subito, sensus est, homo qui erit, fit: similiter homo desinit, sensus est, homo qui fuit, desinit, vt dicemus. Sunt verba hæc, incipit, desinit, fit, generatur, corrumpitur, extinguitur, & omne verbum significans motum, vel mutationem. Addūt quinto propositionem pertinere ad futurum vel præteritum, quando in ea additur aut nomen aut verbum ampliatiuum, vt sunt verba concernentia actum mentis, videlicet appeto, intelligo, promitto, & id genus. Præterea & hęc nomina causatum, causa, calefactiuum, productiuū, H & omne nomen in iuum terminatum, de quibus dicemus postea.

Prima qō.

Hac distinctione præmissa, quæritur, vtrum propositiones, quæ sunt de præterito (propterea quia participium est subiectum, quod est de præterito:) conuertantur eodem modo, sicut illæ de præsenti: cuius nec subiectum nec prædicatum nec verbum est de præterito. Respondent Sorticolæ quòd sic, si fuerint affirmatiuæ: hęc enim, aliquod mortuum est homo, conuertitur in parte hoc pacto, aliquis homo est mortuus, licet huius conuersionis antecedens sit falsum, et consequens verum. non enim quæritur veritas conuersionis, sed necessitas. si enim prioristice conceditur, aliquod mortuum est homo, sequitur aliquis homo est mortuus. similiter hæc est bona conuersio, aliquod generandum est animal: ergo aliquod animal est generandum. Et similiter antecedens falsum est, & consequens verum. Et dicunt notanter, si fuerint affirmatiuę, quia, si fuerint negatiuæ,

negatiuæ,non cõsimiliter conuertuntur. Hæc enim vera est, nullum mortuum est homo, & tamen hæc falsa, nullus homo est mortuus. Huius rei causa est, quia,quando participium ponitur à parte subiecti,tam subiectum quàm prædicatum supponunt pro suppositis, quæ sunt de tempore verbi. In illa enim, nullum mortuum est homo, mortuum supponit pro mortuis,quæ sunt, & homo pro hominibus,qui sunt:& sic,hæc est vera, nullum mortuum est homo. quando vero participium ponitur à parte prædicati,subiectum supponit pro illis, quę sunt, & pro illis quæ fuerunt,si prædicatum est participium præteriti,vel pro illis quæ sunt,vel pro suppositis, quæ erunt,si prædicatum est futuri temporis participiũ,non tamen eodem modo in particulari vel indefinita,& in vniuersali. In particulari enim vel indefinita disiũctiue, in vniuersali copulatiue. Ergo dicendo, aliquis homo est mortuus secundum sorticolas,est sensus, aliquis homo,qui est,vel aliquis homo,qui fuit,est mortuus. Dicendo vero,omnis homo est mortuus,sensus est,& omnis homo qui est,& omnis homo, qui fuit, est mortuus: ideo hæc est falsa, omnis homo est mortuus, quia altera pars copulatiuæ est falsa. Ergo hęc propositio, nullum mortuum est homo, fm sorticolas conuertitur sic, nullus homo,qui est,est mortuus,& illa,nullum generandum est animal,conuertitur sic,nullũ animal, quod est, est generandum. Philoponus diceret illam, nullum mortuum est homo,conuerti sic,nullus existẽs homo est mortuus, & illa, nullum generandum est animal, cõuertitur, ergo nullum existens animal est generandũ:& sic,quãtum ad regulam cõuersionum talium peripatetici non differũt à sorticolis,licet quantum ad rationem regulæ sit aliqua differentia,vt dicemus. Secundo quęritur,vtrũ propositio,cuius prædicatum est temporis præteriti vel futuri eodẽ modo conuertatur, vt conuertitur propositio non talis,s.quæ est à tali impedimento expedita. Verbi causa, vtrum hęc, aliquis homo est mortuus conuertatur vt alia expedita. Pro regula proponunt sorticolæ, quod omnis propositio,cuius prædicatũ est futuri temporis, vel præteriti,æquipollet vni categoricæ de subiecto disiuncto ad tẽpus verbi, et ad tempus participij,quod est prędicatum,si propositio fuerit particularis vel indefinita. si autem propositio fuerit vniuersalis ęquipollet vni categoricæ de subiecto copulato eodem modo ad illa tempore. Exemplum primi, hæc propositio, aliquis homo est mortuus, æquipollet huic, aliquis homo, qui est, vel aliquis homo,qui fuit,est mortuus. Illa propositio, nullus homo est mortuus, æquipollet huic, nullus homo qui est, et nullus homo, qui fuit, est mortuus. Et sic,hęc est falsa, nullus homo est mortuus. hæc etiam propositio, omnis homo est mortuus æquipollet huic, omnis homo q est, & omnis homo,qui fuit, est mortuus, quæ similiter est falsa,vt prior. Similiter si prædicatum fuerit de futuro aliquod animal est generandum æquiualet huic,aliquod animal quod est,vel aliquod animal quod erit,est generandum. Hæc vero nullum animal est generandum, & illa omne animal est generandum eodem modo intelliguntur,vt priores de prædicato præterito. Sed propter quid ita sit dicendum, non facile à sorticolis exponitur. Propterea ad mentem eorum debes scire, quod propositio particularis vel indefinita affirmatiua, quæ pertinet ad præteritum,vel futurum ratione prædicati,quod est participiũ præteriti vel futuri, habet duas causas veritatis, vt hæc,aliquis homo est mortuus,est vera, si aliquis homo,qui est,est mortuus:sequitur enim, aliquis homo, q est est mortuus:ergo aliquis homo est mortuus. est etiã vera,si aliqs homo qui fuit,est mortuus.sequitur enim, aliquis homo,qui fuit, est mortuus: ergo aliquis homo est mortuus. Particularis ergo vel indefinita affirmatiua habet duas causas veritatis: alteram, quæ sumitur à tempore verbi, alteram, quæ sumitur à tempore participij. Simili modo dici põt de illa, aliquis homo est generandus. est enim vera, si aliquis homo, qui est, est generandus,& etiam est vera,si aliquis homo qui erit,est generandus. Ex his sequitur,quod quælibet propositio particularis vel indefinita, quæ pertinet ad præteritum, vel futurum propter prædicatũ,quod est participium præteriti vel futuri, æquipollet vni categoricæ de subiecto disiuncto disiunctione cadente inter tempus verbi, & tẽpus participij. Vnde hæc, aliquis homo est mortuus, æquipollet illi, aliquis homo, qui est, vel aliquis homo q fuit, est mortuus. Et hæc, aliquod animal est generandũ, æquipollet illi, aliquod animal quod est, vel aliquod animal,quod erit, est generãdum. Propositio vero vniuersalis, quæ pertinet ad præteritum vel futurum ratione prædicati, habet vnam causam veritatis, quæ est vna copulatiua cadens inter tempus verbi, & tempus prædicati. Hæc enim, omnis homo est mortuus, vera est, si oĩs homo, qui est, & omnis homo, qui fuit, est mortuus: & nisi hęc copulatiua sit vera, illa nõ est vera. Similiter hęc est vera, nullus homo est mortuus, si nullus homo qui est, est mortuus, & nullus homo, qui fuit est mortuus: et nisi hæc copulatiua sit vera, illa vniuersalis non erit vera. quod autem hęc copulatiua sit causa veritatis in talibus, patet, quia sicut propositio particularis vel idefinita est vera subiecto supponente disiunctiue modo dicto, sic vniuersalis erit vera subiecto supponente copulatiue. Præterea si causæ veritatis in vniuersalibus essent illæ duæ indifferenter, tunc istæ contrariæ, omnis homo est mortuus, & nullus homo est mortuus, possent esse simul verę. Prima enim erit vera de homine qui fuit, Secunda autem de homine qui est. Patet ergo, quod vniuersalis in talibus æquipollet vni categoricę de subiecto copulato copulatione coniungente tempus verbi, & tempus prędicati. Vnde hæc, omnis homo est mortuus, æquipollet huic, omnis homo qui est, & omnis homo, qui fuit, est mortuus. Volunt ergo Sorticolæ in conuersionibus talium fieri subiectum disiunctum prædicatum in particularibus, & ẽ contra. In vniuersalibus vero negatiuis subiectum copulatum debet fieri prædicatum, in affirmatiuis autem subiectum copulatum debet fieri prædicatum disiunctum. Exẽplum primi, aliquis homo est mortuus:ergo aliquod mortuum est homo, qui est, vel qui fuit. Exemplum secundi, nullus homo est mortuus: ergo nullum mortuum est homo, qui est, vel homo qui fuit. exemplum tertij, omnis homo est mortuus:ergo aliquod mortuum est homo, qui est, vel homo qui fuit. Hæc sorticolæ. Secundum vero Philoponum tales propositiones conuertuntur additis subiectis earum aduerbijs eius temporis, cuius est participium, quod est prædicatum in eis. hęc, aliquis homo est mortuus, sic reducitur, aliquis homo prius est mortuus, modo hæc conuertitur, aliquod mortuum est homo prius. Similiter, aliquod animal est generandum, reducitur sic, aliquod posterius animal est generandum, quæ conuertitur, ergo aliquod generandum est posterius animal. In vniuersalibus addenda sunt aduerbia vtriusque temporis, verbi, & prædicati. vt omnis homo est mortuus, omnis prius & nunc homo, est mortuus, & tunc conuerte, Similiter in negatiua. culuerbinus autem negat omnes tales: negat enim hanc, ignis est extinctus, & illam, homo est mortuus, & similes: dicit tamen, quod vsus concedit illas hoc sensu, quod prius fuit ignis, modo est extinctũ, tunc cõuertetur modo extinctum fuit prius ignis, & sic venit quasi in idem cũ Philopono. In similem opinionẽ venit Albertus, è quo Culuerbinus potuit colligere suã opinionem. Alij dixerũt, quod tales propositiones, antequã conuertantur debent distingui fm duos sensus. Verbi causa, aliquis est mortuus, vnum sensum habet, aliquis hõ, qui est, est mortuus, & sic est falsa. Alium habet, hõ, qui fuit, est mortuus, & sic est vera, & tũc debet cõuerti in hoc sensu. Sed, si fuerit vniuersalis unum tñ habet sensum, videlicet, oĩs hõ & qui est, & qui fuit, est mortuus: & sic

Quæ Philoponus.

Secunda qõ in ampliationibus.

Responsio.

Quæ Philoponus.

De verbis.

Quæ Culuerbinus.

Põ alterum.

& sic est falsa. Videtur huic opinioni consonum illud, quod Primo Eleochorum Arist. ait laborãs sanabatur, vbi distinguit illam. Tameo quid peripatetice sit dicendum, patuit.

De pr͠tenti bus ad præteritũ vel futurum rõne verbi.

Tertio videndum est de conuersione earum propositiooum, quæ pertinent ad præteritum, vel futurum ratione verbi copulãtis subiectum cum prædicato, vt de his, Prægnans fuit virgo, virgo erit mulier, decapitatus cantabit, & id genus.

Responsio.

Respõdent sorticolæ supponendo, ꝙ copula præteriti vel futuri temporis ampliat subiectum ad supponeodum disiunctiue pro suppositis, quæ sunt de tempore verbi, vel de tempore pręsenti io propositionibus particularibus vel indefinitis: in vniuersalibus vero copulatiue. Exemplum, pręgnans fuit virgo, ille terminus prægnans in hac indefinita supponit pro eo quod est, vel fuit prægnans: vnde sensus est, quod est vel fuit prægnans, fuit virgo. Hæc enim vera est, quia licet quod nunc est prægnans, oon sit ounc virgo, fuit virgo: similiter senex fuit puer etiam intelligitur eodem modo. Hæc vero, puer erit senex, æquipollet huic, quod est vel erit puer, erit senex. In vniuersalibus vero ampliat ad supponendum pro eisdem copulatiue. verbi causa, omnis prægnans fuit virgo, æquipollet huic, omne quod est, & qood fuit prægnans, fuit virgo. Præterea, omnis puer erit senex, æquipollet huic, omne, quod est, & omne quod erit puer, erit senex, quæ falsa est, veluti & prima. Hæc vero, nullus senex erit puer, æquipollet huic, nihil, quod est, & oihil quod erit senex erit puer, & quia hæc copulatiua erit falsa: ideo illa propositio est falsa. Potest etiam patere alia ratione, ꝙ illa sit falsa, nullus senex erit puer, quia sua cootradictoria est vera, videlicet, aliquis senex erit puer: nam aliquod, quod est, vel erit senex, erit puer.

Dubĩ.

Sed dices, quare copula de præterito ampliat subiectum ad suppooendum disiunctiue vel copulatiue, pro suppositis de tempore verbi, & de tempore præsenti. ꝙ enim ampliet ad suppooẽdum pro suppositis de tempore verbi, hoc non caret ratione, quia verbum dat quod habet: sed cur ampliet ad supposita de tempore præsenti, obscurum est.

Solutio.

Dicendum hoc fortasse procedere, quia tempus præsens præsupponitur omni tempori, & sic copula de pręterito, & copula de futuro subiectum disiungit ad supposita sui temporis, & etiam ad supposita de tempore præsenti.

Regula.

Ex his volunt sorticolæ in particularibus vel indefinitis vel singularibus cum conuertuntur, debere fieri de prædicato subiectum, & de subiecto prædicatum, modo quo accipiebatur subiectum. Vnde hęc propositio, prægnans fuit virgo, sic coouertitur, quod est vel fuit virgo, fuit prægnans: sic enim ille terminus virgo supponebat. Est autem hæc propositio conuertens vera, quia licet quod est virgo, non sit prægnans, quod fuit virgo annis decem elapsis, fuit prægnans proximo anoo. Vniuersalis autem affirmatiua etiam conoertitur in parte hoc modo, omnis prægnans fuit virgo: ergo aliquid, quod est, vel fuit virgo, fuit prægnans. Non enim oportet vt subiectum sumatur copulatum, sed disiunctum, quia coouersio est in parte, & non io terminis. Vniuersalis vero coooertitur in subiectum copulatum, quia conuersio vniuersalis est io terminis. Sequitur enim, nullus puer erit senex: ergo oihil, quod est senex, & nihil, quod erit senex, erit puer. Et quia hæc est falsa, ideo cõuersa fuit falsa.

Dubĩones bonæ.

Sed quætes quomodo conuertitur propositio, cuius copula est de pręterito, et prędicatum de futuro, vt hęc Socrates fuit generandus, vel illa, cuius copula est de præterito & prædicatum participium de præterito. vt Niphus fuit genitus. similiter in illis de futuris fieri potest eadem dubitatio.

Solutio.

Respondent ꝙ conuertuntur sioe ampliatione (addito aliquid quod fuit vel erit de tempore verbi) vt illa, Socrates fuit generandus, sic conuertitur: aliquod, quod fuit generandum, fuit Socrates. Illa vero, Socrates fuit genitus, sic coouertitur, aliquod quod fuit genitum, fuit Socrates.

E

Bona q.

Sed dices, nunquid in talibus singularibus oportet prędicatum esse distributum, vt dictum fuit in conuersionibus propositiooum singularium.

Solutio.

Dicendum, quod non. Non enim sequitur, Socrates fuit generandus: ergo omne quod fuit generandum fuit Socrates. Regulæ enim, quæ dictę sunt in conuersionibus singularium, intelligebantur io conuersionibus propositionum expeditarum. Quęro secundo, quomodo conuertuntur propositiones, quarum tam subiectum, quãm prædicatum suot participia futuri, vel præteriti. vt hæc, quoddam mortuum fuit generandum, dicẽdum, ꝙ eodem modo. Sequitur enim, quoddam mortuum fuit generandum: ergo aliquid, quod fuit generãdum, fuit mortuum. Hęc Sorticolæ.

Quę Culuerbinus.

Culuerbinus asserit omnes tales propositiooes esse distinguendas, & sumpto sensu vero, in illo iubet eas conuerti. Verbi gratia, nullus senex erit puer. Hæc secundum eũ distinguenda est: quia hęc propositio est multiplex, quia senex potest accipi pro sene qui est,

F

& pro sene qui erit. si pro sene, qui est, erit sensus, nullus senex, qui est, erit puer: quæ postea in hoc sensu conuertitur: ergo nullus puer erit senex qui est. Sin autem sumatur pro sene, qui erit, sensus est, nullus senex, qui erit, erit puer. Quæ si conuertatur, erit falsa, etiam sicut conuersa erat falsa. Similiter hæc, nullus puer fuit senex: potest distingui, aut pro puero, qui est: & tunc est sensus, nullus puer qui est, fuit senex, quæ conuertitur: ergo nullus senex fuit puer, qui est. Sin autem accipitur pro puero, qui fuit, propositio est falsa, & conuertens etiam falsa.

Dubĩ cõtra Culuerbini põnem.

Sed in hac Culuerbini determinatione est dubitatio nõ paroa, quia si ita fiat, vt Culuerbinus arbitratur, erit conuersa vera, & conuertens falsa. Hæc enim vera est, nullus senex, qui est, erit puer: hæc tamen videtur falsa, nullus puer senex, qui est. Nam ab omnibus conceditur hæc, Antichristus potest esse homo, qui est. ergo à pari ab omoibus erit concedendum, aliquis puer potest esse senex, qui est. Quare hæc concedenda erit, puer erit se-

G

nex, qui est, cum contingens propositio aliquando valeat vnam de futuro. Igitur hæc est falsa, nullus puer erit senex, qui est, quia eius contradictoria erit vera, scilicet aliquis puer erit senex, qui est. quare conuersa erit vera, scilicet nullus senex, qui est, erit puer: & conuertens falsa, nullus puer erit senex, qui est, quippe, cũ aliquis puer erit senex, qui est. Si enim potest esse, aliquando erit senex, qui est.

Quæ Philoponus.

Philoponus ergo vult tales propositiones esse reducendas ad propositiones de pręseoti additis aduerbĳs eius temporis, quod in propositionibus ponebatur. postea vult illas esse conuertendas. Vode hæc, senex fuit puer, sic reducitur, senex est prius puer. Quæ conuertitur, prius puer est senex. Hæc vero, mulier fuie virgo, sic reducitur, mulier est prius virgo, quæ conuertitur, prius uirgo est mulier. Similiter, uirgo erit mulier, sic reducitur, virgo est posterius mulier, quæ conuertitur, posterius muliet est virgo. Similiter hæc, omnis mulier fuit virgo: reducitur sic, omnis mulier est prius

H

virgo: tunc cõuertitur, quædam prius virgo est mulier. Hæc autem, nullus senex erit puer, sic reducitur, nullus senex est posterius puer, quæ conuertitur, oullus posterius puer est senex.

Dubĩ.

Sed quæres, quomodo conuertitur hæc, decapitatus cantabit, & illa, corrupta erit virgo.

Solu. 1.

Philoponus oegat omnes tales, quia nullo modo possunt reduci ad propositionem de præsenti additis aduerbĳs, & quia sunt falsæ, falso conuertentur.

Secũda.

Vel dici potest, quod illa sic reducitur, posterius decapitatus, prius est cantans: tunc conuertitur, prius cantãs est posterius decapitatus.

De ꝓpõnibus sign̄antibus mutationem.

Superest modo videre quomodo propositiones de verbis significantibus motum vel mutationem cõuertuntur. Et primo debes scire, ꝙ quędam verba significãt motum vel mutationem positiue, quædam priuatiue. Exemplum primi, fit, generatur, mutatur, & incipit, & id genus. Exemplum secundi, vt desinit, corrumpitur, remittiẽ, & id genus. Primo ergo dicendum

est de

est de propositionibus de verbis significantibus motum vel mutationẽ positiue, deinde de aliis. De primis vero adhuc possumus loqui, aut de propositionibus: quarum verba accipiuntur sine termino sequente, vt cũ dicimus, homo fit, homo generatur. Aut de propositionibus, quarum verba accipiuntur cum termino sequente. vt cum dicimus, homo fit albus, vel homo desinit esse crispus. Adhuc, si loquimur de propositionibus, quarum verba accipiuntur sine apposito, adhuc possumus loqui de propositionibus, quarum verba significant subitariam mutationem, aut successiuam. exemplum primi, vt aula illuminatur. exemplum secundi, vt domus fit. Loquemur ergo primo de propositionibus, quarum verba significant mutationem subitam, & sine apposito, vt domus illuminatur, & dicimus fm Sorticolas, ꝙ tales cum conuertuntur, in omnibus conuertentibus debet addi relatiuum quod, cum verbo significante mutationẽ, & verbum est. vnde hæc propositio, Aula illuminatur, cõuertitur sic, quod illuminatur, est aula. Quod enim illuminatur in conuertente remanet subiectũ, quod prius erat prædicatum, aula vero remanet prædicatum, quæ fuit subiectum. Secundo loquamur de propositionibus, quarum verba significant motum sine apposito, vt sunt tales, domus fit, homo generatur, A incipit esse, & id genus. Et dico fm Sorticolas, ꝙ tales conuertuntur addito quod, cum verbo propositionis: verbum tñ substantiuũ debet esse futuri temporis. Vt homo fit, conuerti, ergo quod fit, erit homo. Domus generatur, ergo quod generatur, erit domus. A incipit esse, quod incipit esse, erit A. causa autem est, quia verbum significans motum nõ potest facere propositionem veram de præsenti, sed de futuro. Hęc enim homo fit, vera est, quia quod erit hõ, fit. Similiter domus generatur, vera est: quia quod erit domus, generatur. Talis autem debet esse sensus conuertẽtis. Sed, qñ verbum significaret subitariam mutationẽ, vel successiuam, non semper est per se manifestum, ideo placeret mihi ad mentem Sorticolarum, vt tales conuertantur in categoricam de ꝓdicato disiuncto disiunctione cadente inter verbum substantiuum de futuro, & de præsenti. Verbi causa, hæc domus fit: conuertetur ergo quod fit, est, vel erit domus. nam sensus conuersæ erat, quod est vel erit domus, fit: & talis debet esse sensus conuertentis. Verbum præterea, fit, est ambiguum an subitariam, an successiuam mutationem dicat. Simili ratione hæc, A incipit esse, conuertetur: ergo quod incipit eẽ, est vel erit A. Nunc dicamus de propositionibus, quarũ verba significant mutationem, cum apposito, vt sunt istæ Socrates fit homo, Niphus fit Philosophus, Plato incipit esse animal, Plato incipit esse grammaticus. nã, si appositum est terminus quiditatiuus, vel acceptus per modum substantiæ sine resolutione conuertitur. vt Niphus fit homo, conuertitur, Ergo homo fit Niphus, albedo fit color: Ergo color fit albedo. Sin autem appositum fit concretum de genere accidentis cum resolutione cõuertitur. vt Niphus fit philosophus: ergo quod fit philosophus, est vel erit Niphus. Additur autem prædicatũ disiunctum, quia aliquid potest simul incipere esse, & incipere esse tale. vt si aer inciperet esse sole existente supra terram, hæc est vera, aer fit lucidus, & tñ hæc esset falsa, quod fit lucidum est aer. Propterea addẽdum est, quod fit lucidũ, est vel erit aer. Hactenus de ꝓpositiõibus, quarum verba significant motũ vel mutationem positiue.

De ꝓpositionibus significantibus motum priuatiue.

De propositionibus vero, quarum verba significant motum vel mutationem priuatiue, simili modo debent regulæ fieri: nisi, ꝙ disiunctum debet esse inter verbum substantiuum de præsenti, & de præterito, Verbi causa, Niphus desinit esse, sic conuertitur: ergo quod desinit esse, est vel fuit Niphus. Similiter Socrates corrumpitur, conuertitur, ergo, quod corrumpitur, est vel fuit Socrates. Hæc vero, Niphus desinit esse albus, non conuertitur in illam album desinit esse Niphus, sed

A in hanc, quod desinit esse albũ, est vel fuit Niphus. Hæc Sorticolę de propositionibus quarum verba significant motum vel mutationem. Quæ peripatetici non abhorrerent, nisi ꝙ illud, quod Sorticolæ faciunt per verbum ampliatum ad præteritum vel futurum, facerent per aduerbia temporum præteriti, vel futuri. Verbi causa, homo fit, sic conuertitur, quod fit, posterius est homo. causa est, quia cõuersa talem sensum habebit: cum enim dicit, homo fit, sensus est, posterius homo fit: quare quod fit est posterius homo, & de cæteris quis potest similiter dicere. Superest modo dicere de propositionibus, quæ pertinent ad præteritum præsens, & futurum: & ad possibile ratione verborum vel aliquorum nominum significantium ampliationem. Verbi animaduertẽdum est, ꝙ quædam istorum sunt verba, quędam nomina: verba quidem sunt, quæcunq; significant actum mentis, vt significo, intelligo, promitto, & id genus quæcunq; actũ mentis aliquo modo concernunt. Nomina vero, quæcunq; dicunt aptitudinem, vt sunt hæc nomina, causa, causatum, calefactiuum, effectiuum, & omnia nomina terminata in iuum, & id genus. Cum igitur in aliqua ꝓpositione ponuntur verba hæc in actiua significatione, ampliãt terminos rectos à parte post ad supposita q̃ fuerunt vel sunt, vel erunt, vel sunt possibilia. in passiua vero significatione ampliant terminos rectos à parte ante, vt equus promittitur tibi à Nipho, ille terminus equus ampliatur vsq; ad possibiles. Causa autẽ est, quia actus mentis transit ad terminos, qui hoc modo ab his verbis reguntur. At actus mentis extenditur tam ad supposita termini, quæ sunt, q̃ ad ea, quę fuerunt, & erunt, & sunt possibilia. Vtrum vero eodem modo terminus qui regitur ab his verbis, supponat à parte ante sicut à parte post, hoc est extra propositum. Sorticolæ enim volunt hæc verba ampliare terminos rectos ab his verbis, siue ponantur ante, siue post: verum à parte ante terminus supponit determinate, à parte post vero confuse. Veritas tamen est, hæc verba non ampliare nisi in passiua significatione eorum subiecta: non enim ampliant terminos, nisi illi supponant determinate, aut pro suppositis, quæ sunt vel quæ fuerũt, vel quę erunt, vel quæ possunt esse. Si enim terminus supponit confusę tñ, fortasse non est ampliabilis ad eius supposita. Et propterea diceremus fm eos hęc verba solũ in passiua significatione ampliant terminos rectos ab eis, cum ponitur ante. Quia, si quis intelligit bouem, nec intelligit bouẽ qui est, nec q fuit, nec qui erit nec qui potest esse, q̃m qui bouem intelligit, nullum bouem intelligit: & sic, ille terminus bouẽ, nõ ampliatur cum ponitur à parte post: ampliatur ergo cum ponitur in passiua significatione verbum, & ipse à parte ante, vt cum dicitur bos intelligitur. Verum de his alias. Simili ratione patet cur nomina dicentia aptitudinem ampliant. Hoc. enim est, quia aptitudo extenditur ad id quod est, vel fuit: vel erit, vel potest esse. Est ergo regula Sorticolarum, ꝙ propositiones de verbis ampliatiuis, vel de nominibus ampliatiuis, conuertendæ sunt cum suis resolutionibus. Vt A intelligitur à Nipho: quia A supponit pro eo quod est vel erit vsq; ad possibile, vel vsq; ad imaginabile: fm Sorticolas conuertetur, quod intelligitur à Nipho, est vel fuit, vel erit, vel potest esse A. erat enim in conuersa subiectum sic ampliatiue supponens: ergo addito relatiuo, quod cum verbo propositionis, subiectum sic ampliate sumptum debet fieri prædicatum. nam relatiuum cum verbo relinqueẽ subiectum. Similiter sanitas causatur à labore, conuertitur: ergo quod causatur à labore, est vel erit sanitas. Insuper, equus promittitur alicui à Nipho: sic conuerti, quod promittitur alicui a Nipho est vel fuit, vel erit, vel potest esse equus. Sed contra hæc sequitur, ꝙ nullum impossibile posset intelligi: probatur. quia, si vacuum intelligeretur, ergo quod intelligeretur esset, vel fuisset, vel posset esse vacuum. quia intelligitur non ampliat

De ꝓpositionibus quarũ verba significant ampliationem.

B

Quęstio magna.

Sorticolarũ opinio.

Vera opio.

C

Cur nomina aptitudinẽ significantia amplient.

D

Dubiũ pulcherrima.

vltra

vltra possibilia:consequens autem falsum,quia vacuum nec est,nec fuit,nec erit, nec potest esse,ppter hoc argumentũ Aliĳ Sorticolæ dixerunt, ꝙ verba talia ampliant terminum rectũ ab eis supposito, quod est,vel fuit,vel erit,vel potest esse,vel potest intelligi esse:& sic vacuũ intelligitur:ergo quod intelligitẽ est vel fuit,vel erit,vel potest esse,vel potest intelligi esse vacuum. Et ita cõuersio debet fieri. Sed pace horum dixerim isti ,ppter Logicam destruunt philosophiam: non enim potest intellectus,nec eius actus ampliari vltra terminũ sui obiecti, At suum obiectum est ens reale:ergo non potest se extẽdere vltra possibilia. Tunc dico,ꝙ,quãdo intellectus intelligit aliquod impossibile, illud intelligit intelligendo res quę sunt. Intelligit enim vacuum,intelligendo locũ, corpus,intelligit autem vacuũ quatenus hæc intelligit, vt non possunt esse. Similiter , cum intellectus intelligit infinitũ,intelligit finita:sed modo quo non possunt esse, f.sine termino.Cum intelligit chimæram intelligit partes diuersorum animalium eo modo tñ compositas,quo non est possibile ipsas componi . Ergo intellectus non se extendit vltra possibilia:quia impossibilia nõ intelligit, nisi intelligẽdo possibilia , mõ quo illa esse non possunt: ex quo patet , non esse bene dictum verba concernentia actũ mentis ampliare terminos ab ipsis rectis vltra possibilia,f.vsq; ad imaginabilia:non enim intellectus potest se extendere vltra adęquatũ suum obiectum. Sed quid peripatetici dicerẽt de conuersione talium propositionum,longum esset disputare:breuibus tamen dicẽdum, ꝙ peripatetici omnes tales propositiones distinguerent ſm omnem sensum,quem possunt habere:deinde,p sensu vero eas conuerterent. Verbi causa, si dicatur,equus promittitur Platoni à Nipho. Hæc propositio est multiplex,quia potest intelligi de equo qui est: & si sic intelligitur,cõuersio erit,quod promittitur Platoni à Nipho, est equus. Aut potest intelligi de equo , qui fuit, & si in hoc sensu esset vera,tunc cõuertitur , quod promittitur Platoni à Nipho,fuit equus . Eodem modo fieri potest in cæteris.Quod autem tales propositiones sint hoc modo distinguendæ , patet: quia possunt facere paralogismum,hoc modo,Omne rubeum est coloratum:Equus, qui Platoni à Nipho promittitur,est rubeus,dato ꝙ rubeus equus promittatur . ergo equus, qui Platoni promittitur à Nipho,est coloratum: Conclusio est falsa,ponendo,ꝙ Niphus promiserit rubeum equum , qui nondum est natus. Hic ergo est paralogismus ex æquiuocatione verbi(promittit:)quod est multiplex,vt dictiones est, ergo oẽs tales ,ppositiones sunt distinguẽdæ. Hactenus de ,ppositionibus de inesse,& de suis cõuersionibus.

Qũ aliĳ.

Refutatio.

Intellectus quo ĩpossibilia non esse, intelligat.

Quid peripatetici.

Caput tertiũ De necessariarũ ,ppositionũ cõuersione.

EOdem aũt modo se habebit & in necessarĳs propositionibus. Nã vniuersalis quidem priuatiua vniuersaliter cõuertitur. Affirmatiuarum autem vtraq; particulariter.

Com.18.

Nunc de conuersione necessariarum : & quidem non ab ratione. nam necessariæ quasi modo eodem conuertuntur , veluti illæ,quæ sunt de inesse. Proponit ergo nunc tres regulas in his, quartam vero relinquẽs in fine capitis.quarum prima est,vniuersalis priuatiua vniuersaliter conuertitur , hoc est in terminis . Secunda vero, vniuersalis affirmatiua particulariter. Tertia, particularis affirmatiua particulariter conuertitur, Quo vero ad verba attinet. Debes scire,necessarias propositiones cõsiderari posse,& quo ad modos,& quo ad dicta:q̃ græci esse vel non esse appellant, Neoterici dicta. Est enim ,propositionis necessariæ dictum,totũ illud,quod relinquitẽ, dempto necessitatis modo. Vt necesse est nullum B esse A,dictum est,nullũ B esse A. Si considerentur quo ad modos,Sic Aristoteles docuit eas cõuertere secundo de Interpretatione: Quarum conuersiones Hammonius appellauit ęquipollentias: Hęc enim propositio necesse est

Dictum in ,ppositione necessaria qd sit.

ęquipollẽtię

E nullum B esse A,conuertitur,ergo non contingit aliquod B esse A: Verum de his postea. Sin autem considerentur, quo ad dicta, eum dicta sunt propositiones vniuersales vel particulares,affirmatiuæ,vel negatiuæ. ideo eodem modo conuertuntur,vt illæ de inesse:& de conuersione harum penes dicta loquitur nunc.

Nam,si necesse est A quidem nulli B inesse, necesse est & B nulli A inesse.Si enim alicui cõtingit,& A alicui B continget vtiq;.

F

Quod vlis negatiua de necessario cõuertitur ĩ terminis.

Com.19.

Positis regulis,nunc illas probat. primo ,phat primã, f,ꝙ vniuersalis negatiua conuertatur vniuersaliter. vt si necesse est nullum B esse A,necesse est nullum A esse B. cuius regulæ probatio multifariam fieri potest.Primo modo supponendo tanq̃ posterius declarandum,contingẽtem particularem particulariter conuerti . vt si cõtingit aliquod B esse A,cõtingit aliquod A esse B. Tunc hac suppositione stante, Quęratur vtrũ sequatur,necesse est nullum B esse A,ergo necesse est nullũ A esse B. siquidẽ enim sequitur, ergo regula bona. sin autem non sequitur,detur oppositum : & erit,non necesse est nullum A esse B. Sed hæc æquipollet illi,contingit aliquod A esse B: Tunc vltra,contingit aliquod A esse B:igitur cõtingit aliquod B esse A,per suppositionem, qua diximus contingentem particularem affirmatiuam cõuerti in parte. Sed hoc est antecedentis contradictorium:ergo conuersio bona est. Sed hæc deductio petit principium,& cõmittit circulũ. Principium quidem petit , quia procedit per ignota:nõ enim adhuc patet quomodo conuertitur particularis ,propositio affirmatiua contingens. Cõmittit vero circulũ, quia conuersio particularis affirmatiuæ contingentis ,probabiť per conuersionẽ vniuersalis negatiuæ necessariæ.

Prima ,pbã.

G

Refutatio primi modi.

Auerroes vero alio modo hanc regulam probat. supponit enim possibile esse , quo posito inesse , nullum sequitur impossibile. tunc probat regulam. Si non sequiť, necesse est nullum B esse A,ergo necesse est nullum A esse B,sequetur oppositum per principium omnium bonarũ consequentiarum regulatiuum. Sequitur igitur,non necesse est nullum A esse B:sed hoc ęquipollet illi,contingit aliquod A esse B,per regulam æquipollentiarum ergo sequetur,aliquod A contingit esse B.sed per suppositionẽ, ponatur inesse,tunc aliquod A est B:sed per regulam illarum de inesse,sequitur, aliquod A est B:igitur aliquod B est A.sed hoc repugnat illi,necesse est nullum B esse A: igitur bona fuit conuersio. Aristoteles ergo non per cõuersionem contingentis , sed per positionem contingentis inesse regulam intendit probare : & sic non argumentatur per ignotum. Quæ probatio nõ videtur conueniẽs. primo,quia verbis Aristotelis non potest conuenire.

Deductio Auerro.

H

Præterea etiam vtitur ignoto, vtitur enim definitione contingentis, quæ nondum patet. Præterea hic syllogismus non ducit ad oppositum antecedentis , sed ad repugnans: non enim hæc contradicunt, necesse est nullum B esse A, & aliquod B est A. Quia licet illæ repugnẽt, atq; incõpossibiles sint, contradictoriæ nõ sunt . In iuuẽta diximus aliter, ꝙ f. vlis negatiua necessaria, f. hæc, ne-

Deductio Q fuit ĩ iuuẽta

cesse

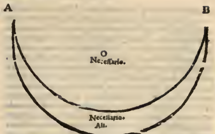
cesse est nullum B esse A, habet duas oppositas: Alteram solum penes dictum, vt necesse est aliquod B esse A, alteram penes dictum & modum, videlicet contingit aliquod B esse A, vt libro de Interpretatione dictum est. Hac suppositione stante, vel dicta conuersio valet, vel non valet: si valet, ergo regula bona. sin autem non valet, detur oppositum de dicto, & erit, necesse est aliquod A esse B, sit istud c. & argumentor expositorie, hoc demonstrando, c necesse est a: est enim vnum eorũ, quæ sunt A. Hoc demonstrando idem c. per te, necesse est esse b. igitur necesse est aliquod b esse A: quod est contradictorium antecedenti, saltem quoad dictum. Hæc probatio licet sit vtilis, tamen non est ad verba Aristo. Aristoteles enim simpliciter sumit oppositum propositionis necessariæ: quia illud sumit per negationem propositam toti, quæ negatio præposita ponit oppositum de dicto, & de modo. Melius ergo dicamus, quod, si non sequitur, nullum B necesse est esse A: ergo nullum A necesse est esse B, sequitur oppositum: detur ergo, & erit, non necesse est nullum esse B: sed hæc æquipollet huic, contingit aliquod A esse B: ergo, si illud non sequitur, sequetur, contingit aliquod A esse B: sit illud A, quod contingit esse B, ipsum C: tunc expositorie argumẽtor, Hoc demonstrando, C est A: hoc idem demonstrando, per te contingit esse B: ergo expositorie, contingit aliquod B. esse A: quod est oppositum primæ oppositionis. Vnde dic, nam, si necesse est A quidem nulli B inesse, ita vt necesse sit nullum B esse A: necesse est & B nulli A inesse, ita vt sit necessaria illa, necesse est nullum A esse B. Si enim (vt inquit) alicui contingit, ita vt contingat aliquod A esse B, sit illud supple C: & sequetur per syllogismum expositorium, vt A alicui B contingat vtique: & sic continget aliquod B esse A: cuius oppositum dicebatur. Et licet hæc probatio sit colorata, fortasse non valet, vt videbitur, quando dabimus regulas syllogismorum de contingenti, vel regulas syllogismorum mixtorum ex altera contingenti, & altera de inesse. Vsque ergo ad illud tempus probatio differatur. Dico ergo, quòd Aristoteles supponit hanc consequentiam valere, contingit aliquod A esse B: ergo contingit aliquod B esse A. Supponit autem hanc partim ex dictis, partim ex principijs regulatiuis consequentiarum, quæ sunt nota ex terminis. Ex dictis quidem, quia supponit hanc esse bonam consequentiam, aliquod A est B: ergo aliquod B est A, vt per conuersionem patet. Ex principijs vero regulatiuis consequentiarum, quia supponit, quòd, quando ad antecedens contingens sequitur consequens contingens. Ergo si sequitur, aliquod A est B, aliquod B est A, Sequetur contingit aliquod A esse B: ergo contingit aliquod B esse A. Supponendo ergo illam consequentiam esse necessariam contingit aliquod A esse B: ergo contingit aliquod B esse A: ex opposito consequentis deducit oppositum, & sic regula bona. Cum tu dicis Aristoteles ergo vtitur conuersione particularis affirmatiuæ contingentis: ergo vtitur ignotis & committit circulum. Dicendum, quòd vtitur conuersione illius non ea ratione, qua est conuersio illius. sed ea ratione, qua est consequentia necessaria, & sic non committit circulum: quia vero vtitur consequentia illa partim ex dictis, partim per principia regulatiua consequentiarum, quæ nobis nota sunt naturaliter, ideo non vtitur ignotis, sed notis.

Refutatio.

Qualis deductio.

Verior deductio.

Si autem ex necessitate A omni vel alicui B inest, & B alicui A necesse est inesse. Si enim non ex necessitate inest, neque vtique A alicui B ex necessitate inerit.

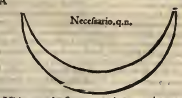
Quod vlis affirmatiua, & Particularis, in parte cõuertitur.

Com. 20.

Simul secundam & tertiam regulam probat. nam, si necesse est omne B esse A: ergo necesse est aliquod A esse B. quia, si non sequitur, detur oppositum: & primo de dicto: & erit, necesse est nullum A esse B: sed per primam regulam, sequitur, ergo necesse est nullum B esse A: & sic
B habetur oppositũ primæ, ergo regula bona. Vel secũdo detur simpliciter oppositum, & erit, contingit nullum A esse B: ponatur inesse, & erit, nullum A est B: sed per regulam illarum de inesse sequitur, ergo nullum B est A: ergo ex opposito consequentis sequitur repugnãs primo antecedenti: quare regula bona. Tertio deduci potest supponendo hanc consequentiam esse necessariam, contingit nullum A esse B: ergo contingit nullum B esse A: & quidem non quo conuersio est, sed quo est consequentia necessaria partim nota ex regulis cõuersionum illarum de inesse, partim ex principio illo regulatiuo bonarum consequentiarum, scilicet quod, si ad antecedens esse sequitur consequens esse, ad antecedens possibile sequitur consequens possibile: ergo, si sequitur, nullum A est B ergo nullũ B est A necessitate conuersionis, necessitate principij regulatiui sequet, possibile est nullum A esse B: ergo possibile est nullum B esse A: & sic deductio patet. Supponit er-
C go illam conuersionem, non quidẽ qua conuersio est, sed qua est necessaria consequentia.

Particularis vero priuatiua non conuertitur, propter eandẽ causam quã et supra diximus.

Homo animal
A B

Particularis negatiua de necessario nõ cõuertit.

Com. 21.

Vltima regula est, quod particularis negatiua non conuertitur, propter eandem causam propter quam & supra
D diximus particularem negatiuam de inesse non conuerti: hoc est propter instantiam. Non enim sequitur, necesse est aliquod B non esse A, ergo necesse est aliquod A nõ esse B: termini sunt B animal, A homo, vbi patet non sequi necesse est aliquod animal nõ esse hominem: igitur necesse est aliquem hominem non esse animal. Hæc habemus ab Aristotele de conuersionibus necessariarum.

Sed contra has regulas fieri solent instantiæ. & primo contra conuersionem vniuersalis affirmatiuæ. Quia nõ sequitur, necesse est omne grammaticum esse animal. ergo necesse est aliquod animal esse grãmaticũ. Præterea nec sequitur, necesse est omne creans esse deum. ergo necesse est deum esse creantem. Contra vero conuersionem particularis affirmatiuæ fiunt instantiæ: quia non sequitur, necesse est aliquod nauigans esse animal: ergo necesse est aliquod aial esse nauigans. Nec sequit, necesse est aliquod ridẽs esse hominem: ergo necesse est aliquem

aliquem hominem eſse ridentem. Præterea non ſequitur, impoſſibile eſt omne animal eſſe hominē: ergo impoſſibile eſt aliquē hominē eſse animal. Et tamen impoſſibile & neceſſarium idem eſt. Quôd vniuerſalis negatiua non conuertatur, probo: quia nō ſequitur neceſſe eſt nullū B eſſe A. ergo neceſse eſt nullum A eſſe B. Quia ſtat illam propoſitionem, quæ eſt antecedens, nullum B eſt A, eſſe, nulla alia propoſitione exiſtente: & ſic ſtat illam eſſe, quæ eſt anteeedens, conſequēte non exiſtente: ergo conſequentia non fuit bona. In hac diſputatione primo diſputabimus Sorticolarum poſitiones: Secundo veniemus ad peripateticos. Circa primum ſunt pro modo duæ opiniones Sorticolarū. Prima opinio conſtituit duas ſuppoſitiones. quarum prima eſt, ꝙ reperiuntur quidam modi, qui poſſunt propoſitionem facere aliquādo de ſenſu diuiſo, aliquando de ſenſu compoſito: vt iſti, neceſſarium, poſſibile, ſiue contingēs, & impoſsibile, & cæteri id genus. tales ſunt quicūq; poſſunt eſse ſubiecta, vel prædicata propoſitionum, & poſsunt aduerbialiter

De modalibus. 1. opinio.

F

teneri. vtpote quicunq; apti ſunt verificari de aliqua tota propoſitione, vt propoſitio, vel de dicto æquiualenti illi ꝓpoſitioni. Appellant dictam orationem infinitam (vt deum eſse) vel hominem currere: propoſitio vero huic æquipollens, eſt talis propoſitio, deus eſt. Secunda ſuppoſitio eſt, ꝙ huiuſmodi modi pñt facere propoſitionem de ſenſu compoſiro. & propoſitionem de ſenſu diuiſo. Faciunt quidem propoſitionem de ſenſu compoſito, cum nominaliter ſumpti, accipiuntur vt ſubiecta vel prædicata propoſitionum reſpectu ſuorum dictorum. vt in hac, poſsibile eſt Socratem currere, vel Socratem currere eſt poſsibile: In prima enim modus nominaliter ſumptus eſt ſubiectum: & dictum propoſitionis etiā nominaliter ſumptum eſt prædicatum, In ſecunda dictum propoſitionis nominaliter ſumptū eſt ſubiectum: & modus ſimiliter nominaliter ſumptus eſt prædicatum. Faciunt vero propoſitionem de ſenſu diuiſo, cum modus aduerbialiter intelligitur cum verbo, quaſi modificans

G

inhærentiam prædicati ad ſubiectum. vt ſi dicatur, hominem poſsibile eſt currere, vel homo contingēter currit: vel deus neceſsario eſt, vel deum neceſse eſt eē. Vbi licet modus accipitur vt nomen, nō tamē ſm intellectū intelligitur niſi aduerbialiter tanq̄ verbi affectio, vel determinatio, hæc de ſuppoſitionibus. Secundo videndum eſt de differentijs harum propoſitionum, de quibus Heſberus, & complures alij multa fabulantur. nos vero eas aſsequemur, quę noſtro propoſito deſeruiunt. Prima ergo differētia eſt ꝙ propoſitio de ſenſu compoſito affirmatiua non eſt modalis, ſed de ineſse. propoſitio vero de ſenſu diuiſo ſola eſt modalis. Primam partem ꝓbant: quia eſt de ſimplici inhęrentia prædicati ad ſubiectū. In hac enim propoſitione, Socratem currere eſt poſsibile: ita ſimplici inhærentia, Ille terminus poſsibile prædicatur de illo dicto, Socratem currere, vt in hac homo eſt animal, ille terminus animal prędicatꝰ de homine. ergo ſicut altera eſt de ineſse, ita & altera. Ex quo ſequitur, ꝓ

Prima differentia.

H

poſitionem negatiuam de ſenſu compoſito, eſse præciſe de non eſse, vt deum eē non eſt neceſſarium; hæc eſt præciſe de non ineſſe. Secundam partē etiam probant, quia ꝓpoſitio de ſenſu diuiſo non ē de ſimplici inhærentia ꝓdicati ad ſubiectum, ſed de inhærentia modificata ꝑ aliquem illorum modorum aduerbialiter conceptorum. Ex hac differētia ſequitur hanc conſequentiam non valere, in hac propoſitione eſt modus: ergo eſt modalis, ſed oportet addere, ꝙ in ea ſit modus, qui nec ſit ſubiectum, nec prædicatum propoſitionis: tunc enim erit modalis. nec valet, in hac propoſitione eſt modus qui facit propoſitionē de ſenſu compoſito: ergo eſt modalis: ſed oportet addere, ꝙ in eſſe ſit modus, qui nec eſt ſubiectum, nec prædicatum. Vbi autem ita ſit, tunc non faciet propoſitionem de ſenſu compoſito, ſed modificabit verbum, ac inhærentiam prædicati ad ſubiectū ergo propoſitio de

E

ſenſu diuiſo ſola erit modalis. Secunda vero differentia eſt: quia propoſitio de ſenſu compoſito affirmatiua aſſerit atq; infert ſuum dictum eſſe eum dictum fuerit ſubiectum, & propoſitionem quæ illi dicto æquipollet. At propoſitio de ſenſu diuiſo nec affirmatiua, nec negatiua infert orationem infinitiuam eſſe, vel propoſitionē illi ęquiualētem, ſed ſi eſt affirmatiua, poteſt inferre ſuū ſubiectum eſſe. Prima pars patet, quia ſequitur, hominē eſſe animal eſt neceſſarium: ergo hominem eſſe animal eſt. Similiter ſequitur, hominem eſſe animal eſt neceſſarium: ergo talis propoſitio, homo eſt, animal eſt. Cauſa eſt quia, cum ſit de ineſſe affirmatiua de tertio adiacēte, infert illā de ſecundo. Sequitur enim, homo currit, ergo homo eſt. Ergo ſimiliter ſequetur hominem currere eſt neceſſarium: ergo hominē currere eſt: quia totum illud dictum erat ſubiectum. & cū illi dicto æquipolleat hæc, propoſitio, talis propoſitio homo currit, ſequetur, hominem currere eſt neceſſarium: ergo talis propoſitio homo currit, eſt. Diximus quando propoſitio de ſenſu cōpoſito fuerit affirmatiua, quia ſi ſit negatiua, non oportet: quia negatiua de tertio adiacēte non infert affirmatiuam nec negatiuam de ſecundo. Diximus quando dictum eſt ſubiectum, quia quando eſt prædicatum, non oportet. Non enim ſequitur, neceſſarium eſt non hominem eſſe animal: ergo hominem eſſe animal eſt, vel hominem eſſe animal non eſt. quia ſtare poteſt oppoſitum vtriuſq; conſequentis cum antecedente. Secunda vero pars eſt perſpicua: non enim ſequitur, hominem poſſibile eſt currere, vel homo contingēter currit: ergo hominē currere eſt. vel ergo talis ꝓpoſitio, homo currit, eſt: quia antecedens eſt verum nulla propoſitione exiſtēte. Bene tū ſi fuerit affirmatiua infert ſm quoſdam ſuum ſubiectum eē: Sequitur enim, homo contingēter currit, ergo homo eſt: de hoc tamē eſt quæſtio, ſed non curo: quia eſt extra principale noſtrum intentum. Satis eſt enim accipere, ꝙ propoſitio de ſenſu compoſito affirmatiua, cum dictum eſt ſubiectum aſſerat & illud eſſe: propoſitionē quæ eſt illi ęquiualens. Tertia differentia eſt, ꝙ propoſitio de ſenſu compoſito eſt cuius ſubiectum, & prędicatum dicti ſimul ſunt apta verificari de eodem, ſi fuerit affirmatiua, vel ſimul negari ſi fuerit negatiua. Et ꝓpter hoc eſt falſa hæc, album eſſe nigrum eſt poſſibile. Quia album, & nigrum non ſunt apta ſimul verificari de eodem. Hęc autem vera, album non eſſe nigrum eſt poſſibile, quia album, & nigrum ſimul negantur de eodem: & hac ratione dicitur de ſenſu compoſito. Propoſitio vero de ſenſu diuiſo eſt, cum ſubiectum & prędicatum non ſunt apta ſimul affirmari vel negari de eodem, ſed pro diuerſis temporibus ad bonum ſenſum. Vnde hæc eſt vera, album poteſt eſſe nigrum, vel contingit eſſe nigrum: quia quod vno tempore eſt album, alio tempore erit vel poteſt eſſe nigrum. Similiter hæc eſt falſa, album non contingit eſſe nigrum. Quia eſſet ſenſus, idem pro diuerſis temporibus non poſſe eſſe album & nigrum. & propter hāc cauſam appellatur hæc de ſenſu diuiſo. hæc de differētijs. Tertio videndum eſt ſm hanc poſitionem de quātitate propoſitionum de ſenſu compoſito: quoniā de quantitate propoſitionū de ſenſu diuiſo, nulla eſt difficultas, cum omnes illæ ſint quantæ determinatione eorum, quæ ſunt ſubiecta in eis. Pro quantitate ergo ſupponunt dictum in talibus propoſitionibus eſſe terminū cōmunem, ſaltem ad ſeipſum & ad quodlibet ſibi conſimile, vt hoc dictum, deum eſſe, eſt terminus cōmunis ad ſeipſum in voce, & ad quodlibet ſibi ſimile in voce, vtpote ad aliud ſibi ſimile in voce tua, & in voce Marci, & in voce Platonis, & ſic ad omnia talia, quæ ſunt in voce alicuius illud dictum proferētis. Simili ratione modus materialiter ſumptus eſt terminus ad ſe ipſum in voce, & ad quodlibet ſibi conſimile in quacunq; voce: & ita ſi ſumantur in ſcriptis ſimiliter ſunt termini cōmunes ad ſe ipſos: & ad quodlibet termino conſimiles in ſcriptis.

Secunda differentia.

Tertia differentia.

Vnde dicatur ꝓpoſitio de ſenſu cōpoſito & diuiſo.

De quātitate

Materialiter ſumptum

scriptis. Tũc dicunt propositionem de sensu composito esse vniuersalem, cuius eius subiectum signo vniuersali determinat, vt hęc, omne Deum eẽ est oecessarium, vbi ille terminus complexus Deum esse, supponit materialiter pro se, & quodlibet sibi consimili. Hæc est particularis, quoddam Deum esse est necessarium: quia ille terminus Deum esse, supponit materialiter disiũctiue pro se, vel quolibet sibi consimili. Hæc est indefinita, Deũ esse est necessarium: quia ille terminus Deum esse oullo signo determinatur, cum sit cõmunis. Hæc est singularis, hoc Deum esse est necessarium: demonstrato illo, q^d est in libro tuo scriptum.

Obiectio. Solutio.

Sed dices quanta est hæc, nullum hominem currere est necessarium. Dicendum ꝙ si illud signum, Nullum, determinat totam propositionem, hæc est vniuersalis oegatiua: cuius sensus est, oulla talis propositio, homo currit, est necessaria. si determinat illum terminum homioem, tunc erit indefinita: quia est sensus, talis proposirio, oullus homo currit, est necessaria. Ex quibus sequitur, ꝙ propositio, quæ æquipollet dicto propositionis de sensu composito, debet designari per hoc relatiuum talis affectum, sicut dictum afficitur. Vt si dictum vniuersaliter afficeretur, illud relatiuum talis debet etiam vniuersaliter affici. Exemplum, omoe Deum esse est necessarium. Propositio huic æquiualens est, omnis talis propositio, Deus est, est necessaria. Similiter, si dicatur, quoddam Deum esse est necessarium, ꝓposirio huic æquiualens erit, quædã talis prosirio, Deus est, est necessaria: & similiter in aliis. Causa est, quia, si demonstraretur per pronomen demonstratiuum, nõ semper æquiualeret, sed solum fieri potest, quando propositio de sensu composito esset singularis. vnde æquiualens huius, hoc Deum esse est necessarium est, hęc propositio, Deus est, est necessaria: vel hæc talis ꝓpositio, Deus est, est oecessaria.

Opinio Sorticolarum.

Alia positio Sorticolarum differt ab hac. primo, quia vult propositionem de sensu composito solum esse, cum modus prædicatur, vt in hac', Deum esse est necessarium. Cuius ratio est, quia modus verbo assimilatur, quod semper tertio loco adiacet fm Aristotelem: eum vero ponitur à parte ante siue prope verbũ, siue in principio, tunc semper (vt aduerbium intelligit) & facit proposirionem de sensu diuiso modificando inhærentiam prædicati ad subiectum. Secundo, quia volunt omnem propositionem de sensu composito esse singularem, probant: quia dictum non supponit nisi pro seipso discrete. oon eoim habet ab aliquo, vt supponat materialiter, cum nullus termious secundæ iotentioois sit, qui ipsum ad talem suppositionem limitet. ex quo patet, omnem talẽ propositiooem, omne Deum esse est necessarium, esse impropriam, sicut illam, omnis Niphus currit: & sic de cæteris aliis. Patet secundo, dictum propositioois de sensu cõposito æquipollere vni ꝓpositioni singulari, quæ præcise idem significet, quod illud dictũ. vnde hæc, Deum esse æquipollet huic propositioni, quę est, Deus est, quæ præcise significat illud dictum Deum esse. vnde hæc propositio, Deum esse est necessarium, ęquipollet huic, hæc propositio, Deus est, est necessaria: quæ præcise significat Deum esse, & nihil plus, neq; minus. Ex differentia harum opioionum patet, ꝙ fm primam opinionem proposirio de sensu composito aliquãdo resolubiliter, aliquaodo exponibiliter probatur, vt vtar verbis eorum.

Propositio de sensu cõposito dupliciter ꝓbatur, iuxta primã opinionem.

Hæc enim, omne Deum esse est necessarium sic exponitur, Deum esse est necessarium, & nihil est Deum esse, quod oon sit oecessariũ: ergo omne Deum esse est necessarium. Hæc vero resoluitur, quoddam Deum esse est necessarium, quia hoc est necessarium, hoc est Deum esse, ergo quoddam Deum esse est necessarium.

Propositio de sensu cõposito officialiter probatur.

Secundum vero positionem secundam, ꝓpositio de sensu composito probatur officiabiliter, vt vtar verbis eorum: vtpote per suam æquiualeotem hoc pacto, Deum esse est necessarium: hæc ꝓpositio, Deus est, est necessaria, quæ præcise neque plus, neque mi-

A nus significat, nisi Deum esse: ergo Deum esse est necessarium. Verum licet hæ opiniones differant, omoes conueniunt, ꝙ propositio affirmatiua de seosu composito, cuius dictum est subiectum, asserit suum dictum esse, & propositionem illi æquiualentem. hęc de pręmissis.

Nunc superest venire ad conuersiooes. Primo ergo respondẽt ad conuersiones propositionum oecessariarũ de sensu composito secundum se totas, Secundo ad conuersiones talium quo ad dicta. Tertio ad conuersiones taliũ de sensu diuiso.

De ꝓpositionibus talibus secundum se totas.

De primo, qui tenẽt propositionem oecessariam de sensu composito esse de sensu composito, quando modus vel sequitur, vel præcedit, asserunt tales propositiones fm se totas conuerti, vt conuertuntur illę de inesse, in quibus ooo ponitur aliquis modus. Probaot, quia istæ sunt de inesse, sicut illæ: & sunt vniuersales, particulares, vel indefinitæ, aut singulares, sicut illæ. igitur conuertuntur sicut illæ. Hęc enim vniuersalis affirmatiua, omne Deum esse est necessarium, B conuertitur particulariter, ergo quoddam necessarium est Deum esse. Similiter hæc particularis affirmatiua, quoddam Deum esse est necessarium, cõuertitur, ergo quoddam necessarium est Deum esse. Vel cõuersiones fieri possunt hoc modo, omne Deum esse est necessariũ: ergo quoddam necessarium est talis propositio, Deus est. similiter quoddam Deum esse est necessarium, ergo quoddam necessarium est talis proposirio, Deus est. Simili ratione vniuersalis negatiua coouertitur, nullũ hominem currere est necessarium: ergo nullum oecessariũ est hominem currere: vel nullum necessarium est talis ꝓpositio, homo currit. Secunda vero positio dicit tales ꝓpositiones fm se totas non posse conuerti, quia tunc argumentum esset à propositione de sensu composito ad proposirionem de sensu diuiso, vel econtra. In quo argumeoto est cauillus figuræ dictionis. quia coouersa est de sensu composito: conuertens vero de sensu diuiso. Ergo tales propositiones fm se totas non possunt coouerti.

De talibus quo ad dicta.

C De conuersionibus vero earũ, quo ad dicta concordãt: asserunt enim ꝙ tales propositiones, quo ad earum dicta conuertantur, sicut illæ de inesse, modo supponatur in antecedente constantia consequẽtis, vel constantia ꝓpositionis, pro qua supponit dictum consequẽtis. Vnde sequitur B esse A, est necessariũ: & talis propositio, A est B, est: Ergo, A esse B, est necessarium. Similiter sequitur, omne B esse A, est necessariũ: & talis propositio, quoddam A est B, est: ergo quoddam A esse B, est necessarium. Similiter sequitur, nullum B esse A, est necessarium. & talis propositio, nullum A est B est: ergo nullum A esse B, est necessarium. Causa vero huius conditionis est: quia oĩs propositio de sensu composito asserit suum dictum eẽ, & propositiooem pro qua supponit, vel æquiualentem illi dicto. ergo, nisi addatur constantia consequẽtis, vel propositionis, pro qua supponit dictum consequẽtis, cõsequẽtia non valebit. non oportet hoc obseruari in propositionibus de inesse, in qoibus non ponitur modus: D quia nulla propositio de inesse, in qua non ponitur modus, asserit suum dictum esse, vel propositionem pro qua supponit suum dictum.

Quomodo conuertitur necessarię de sensu diuiso.

Qũo vero conuertantur necessarie de sensu diuiso. Respondent. & primo de affirmatiuis. dicunt enim affirmatiuam vtranq; conuerti in particularem contingentem. Sequitur enim omne grãmaticum necesse esse hominem: igitur contingit aliquẽ homioem esse grammaticum: quia, si non sequitur, sequetur oppositum: oppositum est, non contingit aliquẽ hominem esse grammaticum. hęc vero ęquiualet illi, necesse est nullum homioem esse grammaticum: sed hæc conuertitur, necesse est nullum grammaticum esse hominem: quæ opposita antecedenri est. Necessaria vero negatiua conuertitur io terminis, quia sequitur, nullum B necesse est esse A: ergo nullum A oecesse est esse B. probatur per syllogismum contradictionis, vt prima. At si sint modales de sensu diuiso, in quibus modus est ꝓposi-

bile

bile vel non necesse, sunt cõuertẽdę vt conuertunť ęquiualentes, vt impossibile est omne B esse A, valet hanc, necesse est nullum B esse A: modo hæc conuertitur in terminis. Similiter non necesse est nullum B esse A, valet hanc, contingit aliquod B esse A. Modo hæc cõuertitur in parte. Hæc Sorticolæ de necessarijs propositionibus.

Confutatio. 1. suppositionis seu primi erroris.

Sed in hac positione sunt tot errata, quot verba. Ideo percurrendo omnia eorum dicta, Circa primam eorum suppositionem errant, cũ dicunt esse quosdam modos, qui faciunt propositionem aliquando de sensu diuiso, & aliqñ de sensu composito. Quoniam alij peritiores dixerũt tales modos non facere aliquando propositionem de sensu composito, & aliqñ de sensu diuiso. Dicunt enim φ ꝓpositio, vbi ponuntur tales modi, semper est distinguenda fm duplicem sensum, s. compositum, & diuisum, vt sumunt ab eo textu, qui ponitur Primo Elenchorum.

Cap. 1. Propria opinio.

Ego vero dico hos modos nõ facere ꝓpositionem de sensu composito vel diuiso. Nec facere propositionẽ distinguibilem, quo tales modi sunt, cuius probatio patebit infra.

F

Præterea secunda eorum suppositio est etiam fictio, cum dicunt tales modos facere sensum compositũ propositionis, cum subijciuntur, aut prædicãtur: sensum diuisum vero, cum mediant. Peritiores quidam negant hanc suppositionem, quia tales modos dicunt facere ꝓpositionem distiuguibilẽ vbicũq; ponuntur, siue à parte subiecti, siue à parte ꝓdicati, siue à parte verbi. alioquin nulla esset necessitas ponendi regulam scribendi huiusmodi sophismata.

Propria positio.

Ego vero dico tales modos, quo tales modi sunt, nec facere propositionem de sensu diuiso, nec composito, nec multiplicem. hanc enim suppositionem ipsi fecerunt, & non probarunt: nec sunt tantæ auctoritatis vt eis sine ratione credatur.

Confutatio tertii erroris

Tertio errant cum dicunt, propositiões de sensu composito, in quibus ponũtur tales modi, esse de inesse: quia fm Aristotelem & omnes eius interpretes propositio de inesse est ꝓpositio contingens posita inesse siue posita in actu. vt supius fuit dictum. Modo nulla talis est huiusmodi.

Quartus error.

G

Quarto errant quia fm peripateticos propositio necessaria, quæ est re & modo necessaria, est semper de modo necessaria, vt modus intelligitur aduerbialiter, licet proferatur nominaliter. Vbi enim acciperetur nominaliter, tunc necessarium idem esset quod res vel ens necessarium. & sic facit propositionem coniunctiuam fm Hammoniũ. Vnde dicere necessarium est Deum esse, vt necessariũ accipitur pro re necessaria, est sensus, res necessaria est, φ Deus sit. Similiter res contingẽs est, φ homo curret. Propterea, si modus necessarium, debet esse signũ vel nota propositionis necessariæ, debet intelligi aduerbialiter. Sic enim (vt vtar verbis eorum) est syncategorema propositionis necessariæ.

Quintus error.

Quinto isti non intelligunt quid sit sensus compositus propositionis, & quis sit diuisus, & quid sit aliquem terminum compositæ, & diuise intelligi vel quid sit propositio distingui fm φ aliquis terminus in ea potest diuise & cõposite intelligi. omnis enim propositio, si sit affirmatiua, est de sensu diuiso, &

H

priuatiua ꝓdicationis prædicati de subiecto. Vnde necessaria, cõtingens, de inesse omnis, si est affirmatiua fm peripateticos, est de sensu composito, & prędicatiua: oĩs vero propositio, si sit negatiua, est de sensu composito, & prędicatiua, siue cõpositiua: si autem est priuatiua, est diuisiua, & de sensu diuiso: propositio vero distinguibilis ratiõe alicuius termini est, in qua ponitur terminus, qui potest composite & diuise intelligi. Termini vero, qui intelliguntur in propositione aliquando composite, aliquando diuise, sunt termini denominatiui, quos Neoterici appellant concreta accidentalia, vt album, grammaticum, nauigans, philosophum, & id genus. Quoties ergo tales denominatiui termini ponuntur subiecta propositionum, semper possunt intelligi composite, & diuise. vt patet primo Elenchorum de illo termino scribentem. & hoc tam in propositionibus de inesse, q̃ in proposi-

E

tionibus contingentibus, q̃ in propositionibus necessarijs. Album est pomum potest distingui fm compositionem, quia album intelligitur composite, & sic est falsa: quia est sensus subiectum album, vt album, est pomum. Et potest distingui fm diuisionem, qua intelligitur albũ pro subiecto solum, & est vera: qua vero intelligitur pro qualitate erit falsa. Quare hæc est distinguenda, sicut illa, necesse est album esse pomum. non ratione modi, sed ratione subiecti concreti. Hoc pacto. Aristoteles distinguit illum terminum scribentem Primo Elenchorum, contingit scribentem non scribere, & non scribentẽ scribere. Non enim distinguit illam ratione modi quod est contingens, sed ratione illius termini, qui est denominatiuum. Ex quibus sequitur signa hæc necessarium, contingens, possibile, cum sint notę propositionum, non facere ratione sui propositionem distinguibilem de sensu diuiso, vel composito. si enim aliqua ꝓpositio est necessaria, quia subiectum est per se aliquid prædicati, vt hæc,

F

homo necessario est animal, hæc propositio nec est multiplex, nec distinguenda: verum quia est affirmatiua, est compositiua de sensu composito, sin autem propositio fuerit, cuius subiectum est terminus denominatiuus, est distinguibilis. Hæc enim propositio necessario nauigãs est animal, potest intelligi dupliciter composite. & diuise, intelligendo subiectum, & sic non ratione modorum tales ꝓpositiones sunt distinguendæ, sed quando aliquis terminus fuerit denominatiuum quoddam.

Contra regula Sorticolarum.

Hæc de erroribus suppositionum. De regulis vero peripatetici valde differunt ab eis, quia fm Aristotelem, qñ tales ꝓpositiones conuertuntur fm se totas, tales modi sumuntur nominaliter, s. vt necessarium idem sit φ ens necessarium, cõtingens idem, φ ens contingens. sic sumẽdo nõ sunt conuersiones, sed æquipollentiæ illæ, quas Sorticolæ appellant conuersiones propositionum fm totũ. Hæ enim æquipollent, necessaria res est, φ Deus sit, & quód Deus sit, est necessaria res, vt patet per Hammonium:

G

Secundo de Interpretatione. Similiter hæ æquiualent, necessaria res est, φ nullus homo sit lapis, & φ nullus homo sit lapis, necessaria res est. Quæ Sorticolæ non aduertentes detruduntur in pueriha. Præterea errant in conuersionibus penes dicta, cum dicunt esse addendam constantiam consequẽtis: hoc est falsum, quia supponit tales propositiones asserere sua dicta esse, & est falsum: quia, si esset verum, solum tunc esset verum, cum acciperentur nominaliter: modo, si sic dicimus, necessaria res est, φ Deus sit, in tali casu non asseritur dictum esse, nec propositionẽ aliquam esse. vnde hæc additio fabella est. Cum vero loquuntur de illis, vt sunt de sensu diuiso, patet φ non intelligunt sensum diuisum, nec compositum.

Præterea non modo affirmatiua necessaria conuertitur in cõtingentem, sed etiam negatiua & propositio de inesse, quoniã, si ad antecedens esse sequitur consequẽs esse, ad antecedens esse sequitur consequens contingẽs contingentia cõiter, vt ipsi loquuntur. Et sic ad omnem

H

propositionem, ad quam sequitur sua conuertens de inesse, vel de necessario inesse, sequitur illa conuertens de contingenti cõmuniter, quia contingens cõmuniter sequitur ad inesse, & ad necessario inesse. Præterea, ꝓbationes eorum petunt principia, vt patet cõsideranti. probant enim alteram per alteram.

Dilucidatio.

Pro dilucidatione ergo dicendũ est, φ propositio necessaria, de qua loquitur Aristoteles, est illa, cuius subiectum per se est aliquid ꝓdicati, s. aut inferius aut conuertibile, verum est aliqua propositio necessaria, cuius subiectum est terminus denominatiuus, vt necessario grammaticum est animal: & talis, antequam conuertatur, debet distingui fm præceptum peripateticum in libro Elenchorum, facta autẽ distinctione, tunc sensus verus cõuertatur. Grammaticum ergo potest accipi diuise pro qualitate, & sic est falsa: & si conuertitur, non conuertitur nisi in falsam: & potest sumi pro subiecto, cui inest grammatica, quod est

illu

illud composite sumere, & sic est vera: ideo sequitur necessario, omne grammaticum est animal, ergo necessario aliquod animal est aliquid quod est grammaticum. Aristoteles ergo loquitur in primis. verum docuit secūdas propositiones conuertere in præcepro libri Elenchorum. Sed circa textum dubitat Philoponus, quia Aristoteles hic appellat propositiones negatiuas, in quibus esse negatur, & affirmatiuas, in quibus esse affirmatur. In libro de Interpretatione appellat negatiuas, in quibus modus negatur, & esse: ergo sibi cōtradicit. Laborat Philoponus in hac re. Sed ego breuibus dicerem has opponi posse bifariam. ſm modum tantum, ſm dictum tantum: & ſm totas, s. dictum & modū. Secundum modum tantum, quoties modi tantum aduersantur, nō autem dicta, vt necesse est hominem esse animal, & contingit hominem esse animal. Secundum dicta tantum, vt si dicta in quanto & quali aduersentur, non autem modi. Verbi causa, necesse est omne B esse A, necesse est quodam B non esse A. Secundum se totas vero, cum aduersantur ſm modos & dicta: Hoc est in modis, & in quanto & quali: vt hæ necesse omne B esse A, non necesse est omne B esse A: nam hæc secunda virtute negationis pro positæ, æquipollet huic, contingit quoddam B non esse A, vbi modus modo, & quantum quanto, & quale quali opponuntur: & sic loquitur in libro de Interpretatione, & sic tollitur contradictio.

Dub. — Solutio.

Cap. 4. De cōtingentium propositionum conuersione.

IN contingētibus vero, quoniam multipliciter dicitur contingere: (etenim necessarium, & non necessarium, & possibile contingere dicimus.) In affirmatiuis quidem, similiter se habebit ſm conuersionem in omnibus. Nam si A omni, aut alicui B contingit, & B alicui A continget vtiq;. Si enim nulli, nec A nulli B. Ostensum est enim hoc prius.

Com. 22.

Hæc de de conuersione necessariarum, nunc de conuersionibus propositionum contingentium regulas intendit proponere. Primo tamen præponit vnam suppositionem, quæ est distinctio eius, quod est contingere. & Albertus, quē Culuerbinus imitatur, vult q̄ Aristoteles velit trifariam contingens dici. vno modo pro eo, q̄d sequitur ad necessarium, quo modo dicere solemus, si Deus est, necessario, contingit Deum esse. Solemus dicere contingit solem oriri, etiam dicimus, contingit solem vel lunam deficere. vbi semper per contingens intelligimus necessariū. Secundo modo contingere capitur, vt est distinctum contra necessarium, & ad impossibile: & hoc per duplicem negationem. Describitur, quod si nec est necessarium, nec est contingens. vt hominem disputare, & hoc proprie dicitur cōtingens. Tertio modo accipitur pro possibili, quod quidem est genus ad hæc duo. vtrunq; enim contingens est possibile. Sed dices contra hæc, vniuersale non diuiditur contra particulare: non enim genus ponit in numero cum speciebus. non enim solemus dicere animal multipliciter dici, vt aliud sit homo, aliud equus, aliud animal. Culuerbinus defendit Albertū ex verbis eius: dicens, q̄ hæc diuisio non est per species, sed per acceptiones diuersas: vnde sensus diuisionis est, q̄ vna est acceptio contingentis in cōmuni: quæ significatur pro possibile: & q̄ duæ sint speciales acceptiones eiusdem sub vniuersali acceptione cōtentæ: quæ significatur per verba illa necessarium, & nō necessarium. Et licet bene defendat quantum ad hoc, tamen videtur mihi, q̄ Aristoteles ſm hanc diuisionem erit diminutus, quia contingere non modo de necessariis, sed de ipso inesse dicitur. solemus enim dicere de homine currente, q̄ contingenter currat: modo hoc præter misisset Aristo. in hac diuisione. Secundo ad nihil videtur vtile tertium membrum. ¶ Pro regulis enim dandis

Contingens triplex. — Dubiū cōtra hoc. — Defensio Culuerbini. — Refutatio. — expositio.

A nihil seruit, ergo oportet dicere q̄ Aristo. vult bifariam ipsum contingere dici. Vno modo cōmuniter, quod est cōmune ad necessarium, & ad inesse: quæ hic necessariū appellat, & non necessarium. Et pro contingere ppriè, quod est possibile distinctum contra necessarium, & inesse. Quod enim distinguitur contra necessarium, distinguitur contra impossibile: cum impossibile esse idem sit q̄ necesse non esse. ergo vno modo contingere accipitur cōmuniter, alio modo specialiter inquit ¶ in contingentibus vero, multipliciter dicitur contingere: vno modo cōmuniter, quia & necessarium, & non necessarium, q̄d est inesse, contingere dicimus: & sic vno modo dicitur vniuersaliter pro quodam cōmuni ad necessarium, & ad inesse: quod est non necessarium. Et etiam dicimus secundo modo cōtingere possibile, quod est distinctum contra illa: hoc modo exponendo nihil est diminuti, & nihil superflui. Legatur vero textus suspensiue propter verbum quoniam, cuius suspensio terminatur ibi, in affirmatiuis quidem. Hoc modo exponendo non oportet

B facere tot dubitationes, quot Albertus & Culuerbinus fecerunt. Quod vero ad necesse est esse, sequatur contingens est esse, probatur. & facio hanc consequentiam, necesse est esse: ergo contingit esse. vel sequitur, vel non sequitur. si sequitur, regula: & suppositio optima: si non sequitur, detur oppositum: oppositum autem est, non contingit esse: Sed quod non contingit esse, non possibile est esse: & quod non possibile est esse, impossibile est esse: & quod impossibile est esse, necesse est non esse. ergo à primo ad vltimum, si detur illud oppositum, si necesse est esse, necesse est non esse: quod est primo oppositum. Eodem potest probari, q̄ contingens sequatur ad inesse. nam, si homo de inesse currit, ergo hominem contingit currere: quia, si non sequitur, sequetur oppositum. oppositum est, non contingit hominem currere. Tunc vltra, non contingit hominem currere: ergo non possibile est hominem cur-

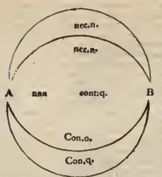
C rere: non possibile est hominem currere: ergo impossibile est hominem currere. modo, hoc repugnat antecedenti. Patet ergo, quòd contingere vno modo capitur pro communi & vniuersali quodam ad necessarium, & ad inesse: alio etiam pro speciali, quod distinguitur contra hæc. Hac suppositione stante, de affirmatiuis ponit hanc regulam, quouis modo capiatur contingens, eodem modo propositiones contingentes conuertuntur, sicut illæ de inesse: quia, sicut vniuersalis & particularis de inesse in parte conuertuntur, ita vniuersalis & particularis affirmatiua contingens, quouis modo accipiatur contingens, particulariter conuertuntur. Exemplum, contingit omnem stellam esse ortam: ergo contingit aliquod ortum esse stellam. Similiter, contingit omne album esse dulce: ergo contingit aliquod dulce esse album. vbi patet primam esse re ipsa necessariam, secundam vero re ipsa de inesse. Potest exemplum etiam dari in contingentibus: quia contin-

D git omne amans esse patiens: ergo contingit aliquod patiens esse amans. Aristo. autem probat regulam. quia si contingit omne vel aliquod B esse A, quouis modo accipiatur contingens, contingit aliquod A esse B. nam si non contingit aliquod A esse B, necesse est nullum A esse B. Illa enim æquipollet huic, necesse est nullum A esse B, : ergo necesse est nullum B esse A: quod est oppositum, vt patet deducenti. Inquit. Quoniam supple tu contingere est dupliciter, in affirmatiuis similiter se habuerit secundum conuersionem in omnibus: similiter dico: sicut se habet in his, quæ de inesse, quoniam vniuersalis & particularis vtraq; particulariter cōuertitur. Nam (vt inquit) si A omni aut alicui B inesse contingit: quouis modo contingere intelligatur, & B alicui A continget vtiq;. ergo, si contingit omne B esse A, contingit aliquod A esse B. si enim nulli contingit, etiam A nulli B. continget, vt ostensum est prius.

Contingere duplr sumit cōiter, & ppriè. — Quod ad necesse esse sequatur contingens, hic probatur. — Regula.

In his

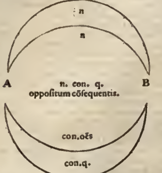
Prima regula vĩis affirmatiua contingens conuertiẽ l ger.

Resolo textus ad tres regulas. 1.regula.

In his verbis Aristo.innuit tres regulas: prima est particularis vel vl'is ꝓpositio affirmatiua contingens, quæ ſm rem est necessaria, conuertiẽ particulariter. Vt si cõtingit omne B esse A, cõtingit aliquod A esse B: quia si nõ, detur oppositum: & erit non contingit aliquod A esse B. sed hæc ęquiualet illi, necesse est nullum A esse B: ergo necesse est nullum B esse A: quod est oppositũ antecedentis.

Particularis affirmatiua, & vl'is contingẽs de inesse, particulariter conuertitur.

2 regula.

Secũda regula particularis & vl'is affirmatiua contingens, q̃ ſm rẽ est de inesse, cõuertiẽ particulariter. sequiẽ enim, oẽ B contingit esse A: ergo aliq^d A contingit esse B: q̃a si nõ, tũc nullũ A necesse est esse B: & arguiẽ (vt prius) Verum hæc est differẽtia, quòd in prima oppositũ datũ æquiualet ad necesse est nulli inesse, oppositũ datum in secunda ęquiualet ad nulli inesse: & sic vtroq; mõ valet.

Affirmatiua vtraq; contingens particulariter cõuertitur.

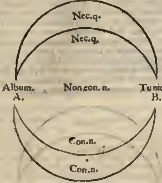
E · Tertia affirmatiua vtraq; contingens proprie: conuertitur particulariter: quia valet, omne B cõtingit esse A: ergo contingit aliquod A esse B: Si non, detur oppositum & potest dari duplex oppositum. Proprie contingentis, vel quia necesse est omne A esse B, vel quia necesse est nullum A esse B. contingens enim proprie dictum habet duplex oppositũ: necesse esse, & impossibile esse, si datur oppositum per necesse esse, tũc oppositum erit, ergo necesse est omne A esse B: sed sequitur, necesse est omne A esse B: ergo necesse est quoddam B esse A: quod est oppositum primæ. si detur oppositum per impossibile esse, tunc cum impossibile esse, & necesse non esse idem sit, eius oppositum erit, necesse est nullum A esse B: sequitur necesse est nullum A esse B. ergo necesse est nullum B esse A: & sic necesse est aliquod B non esse A: quod est alterũ oppositũ primæ. Hæc ergo tres regulæ patent. 3 regula.

F In negatiuis vero non similiter: sed quæcunq; quidem contingere dicũtur, aut ex eo, ꝙ ex necessitate non insunt, aut ex eo ꝙ non ex necessitate insunt similiter. vt siquis dicat hominem contingere non esse equum, aut album nulli tunicæ inesse: horum enim hoc quidem ex necessitate non inest, illud vero non ex necessitate inest. Et similiter conuertitur propositio. si enim contingit nulli homini equum inesse, & hominem contingit nulli equo inesse. & si album contingit nulli tunicæ, & tunica contingit nulli albo. si enim alicui necessario, & album tunicę alicui inerit ex necessitate: hoc enim ostensum est prius. similiter autem in particulari negatiua.

G Hactenus de affirmationibus, nunc de negationibus: quarum ponit tres regulas. sumendo contingens communiter. Prima est, sumendo contingens pro necessario non esse, vniuersalis negatiua conuertitur in terminis. Secunda, sumendo contingens pro nõ inesse: vniuersalis negatiua conuertiẽ in terminis. Tertia, sumendo contingens vtroq; modo particularis negatiua non conuertitur. vnde dicit, in negatiuis vero, non similiter se habet in omnibus, sicut in illis de inesse. nam quęcunq; contingere dicuntẽ, aut ex eo ꝙ ex necessitate non insunt, vt est æquiualens ad necesse non esse: aut ex eo ꝙ non ex necessitate insunt. vt est illud, quod æquiualet ad non inesse, similiter conuertuntur vt ille de inesse: quia vniuersales conuertuntur, particulares non cõuertuntur. Quæcunq; vero sunt de contingenti proprio, nõ similiter. vt dicemus. Harum exempla sunt, vt siquis hominem contingere non esse equum, siue nullum hominem esse equũ dicat, aut album nulli tunicæ inesse, hoc est aut nullam tunicam contingit esse albam. Horum Com.25. 1.regula. Secunda. Tertia.

H (vt inquit) exemplorum, hoc quidem, s. primum ex necessitate non inest, Vt contingit nullum hominem esse equum: quia necessario nullus homo est equus. Illud vero, s. secundum non ex necessitate inest, scilicet contingit nullam tunicam esse albam: quia de inesse nulla tunica est alba. Et similiter conuertitur propositio, quia prima conuertitur, vt vniuersalis negatiua necessaria, secunda, vt vniuersalis negatiua de inesse. Quod prima conuertatur, vt vniuersalis negatiua necessaria, probatur: quia (vt inquit) si contingit nulli homini equum inesse: & hominem contingit nulli equo inesse. Quod vero secunda conuertatur (vt negatiua vniuersalis de inesse. Probat, quia si album contingit nulli Tunicæ inesse, & tunica contingit nulli albo inesse, non contentus exemplo, Probat per Syllogismum contradictionis, & inquit: {Si enim alicui necessario, hoc est, vt si contingit nullam tunicam esse albam: ergo

go contingit nullum albũ esse tunicam. Quia si aliquod album necessario est tunica, per conuersionem particularis de inesse, cui hæc æqui ualet, aliqua tunica necessario est alba, quod est oppositum, vt prius ostensum est.

De particulari vero negatiua in talibus ait, ꝙ similiter particularis negatiua non conuertitur. Ergo si contingere capitur pro necessario non esse, & pro non inesse, vniuersales conuertuntur, particulares vero non conuertuntur. Quid vero sit dicendum, si contingens capitur proprie, in textu sequẽti dicemus. Expositiones autem Alberti, & Culuerbini nullatenus verbis Aristote. conueniunt: quoniam male intellexerunt suppositionẽ.

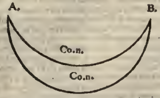
Epilogus. Hucusque ergo epilogando, patet. Primo, ꝙ necessariæ & vniuersales, & particulares eodem modo conuertuntur sicut illæ de inesse, tam negatiuæ, quàm affirmatiuæ. (Prima con.) Particulares vero negatiuæ non conuertantur, sicut nec illæ de inesse. (Secunda.) secundo patet, quòd contingentes quouis modo sumpto ipso contingere affirmatiuæ omnes eodem modo conuertũtur sicut affirmatiuæ omnes de inesse, quia particulares, et vniuersales particulariter. (Tertia.) Patet tertio, quòd sumpto contingere communiter, vt sequitur ad necessarium, & vt sequitur ad inesse, vniuersales negatiuę omnes vniuersaliter conuertuntur, particulares vero nullo modo conuertuntur. vt dictum est in illis de inesse. Restat ergo solum videre, quomodo vniuersales siue particulares negatiuæ conuertantur, cum propositiones sunt contingẽtes proprie, scilicet ipso contingere distincto contra necessarium esse, & contra impossibile esse: nam solum in his est differẽtia. Hoc autem in sequentibus videbitur.

Quæcunque vero vt in pluribus, & in eo ꝙ nata sunt, dicuntur contingere (secundum quem modum determinamus contingens) non similiter se habet in priuatiuis cõuersionibus. Sed vniuersalis quidem priuatiua propositio non conuertit, particularis vero conuertitur. Hoc autem erit manifestum, quando de contingenti dicemus.

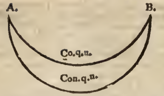
Cõm. 24. Antequam de regulis in negatiuis dicamus, videndum est quid est commune propositionibus de quouis contingenti proprie. deinde videbimus, quot modis dicitur contingens proprie. Tertio ad regulas veniemus.

(Sũa oĩbus põnib⁹ de cõtingenti ꝓprie.) Quantum ad primum dicendum, quòd quælibet propositio de quauis specie proprij contingentis, dupliciter destruitur, & eius oppositum duas habet veritatis causas. Verbi causa hæc propositio, contingit quoddam A esse B, siue sit de contingenti nato, siue de contingenti ęqualiter, destruitur per necessarium esse illi oppositum in quanto, & per impossibile esse illi oppositum etiam

A in quanto. Verbi causa, quia valet necesse est omne A esse B: ergo non contingit aliquod A esse B. Iterum impossibile est omne A esse B: ergo nõ contingit aliquod A esse B. Causa est, quia contingens proprie dicit duplicem negationem, scilicet necessarij, & impossibilis. Patet ergo, ꝙ à qualibet istarum disiunctiue destruitur particularis contingens: sed, quia impossibile esse valet idem, quod necesse nõ esse. ergo idem est dicere impossibile est omne A esse B, & dicere, necesse est omne A non esse B. sed hæc æquipollet suæ contrariæ: ergo idem est dicere, necesse est omne A non esse B, & dicere necesse est nullum A esse B. Quæ ratio docet illam propositionem, contingit aliquod A esse B, posse indifferenter destrui pro qualibet harum: sequitur enim necesse est omne A esse B: ergo non contingit aliquod A esse B. similiter sequitur, necesse est nullum A esse B: ergo non contingit aliquod A esse B. Ex quibus vlterius sequitur, ꝙ propositio contingens proprie copulatiue infert contradictoria earum. (Corollariũ. ꝙ cõtingẽs copulatiuæ inferat duo opposita.) Sequitur B enim, contingit proprie aliquod A esse B: ergo non necesse est omne A esse B, & non necesse est nullum A esse B. Patet, quia contingens proprie includit duplicem negationem, scilicet necessarij, & impossibilis. Sequitur secundo, quòd contradictoria contingentis proprie habet duas causas veritatis, quarum qualibet disiunctiue infertur. (Secundũ corollarium, q̃d contingẽtis proprii oppositũ habeat duas cãs veritatis.) Sequitur enim, necesse est omne A esse B: ergo non contingit proprie aliquod A esse B. Sequitur etiam necesse est nullum A esse B: ergo non contingit aliquod A esse B. Ergo à quęlibet illarum indifferenter contradictoria illius contingentis particularis potest esse vera. Et sicut diximus de particulari contingenti, ita de vniuersali dici potest, & affirmatiua, & negatiua. hæc de communibus, quę competunt propositionibus, cuiusuis modi contingentis proprij. Nũc de speciebus contingentis proprij dicamus. (De spẽbus.) ¶ Vbi patet omnes conuenire, ꝙ contingens proprie, quod cõtra necessarium, & impossibile distinguitur, est duplex. (Contingens duplex.) Alterum infinitum, alterum C natum. Infinitum quidem vocamus æquale ad vtrunq; Quod alterum oppositũ comparatiõe alterius sit æqualiter indeterminatum euenire. Natum vero, quod est aptum esse magis, quàm non esse. vt hominem canescere in senectute, & hominem esse dentatum in virilitate. Hoc quidem comparatione sui oppositi, scilicet comparatione eius, quod est non esse, dicitur natum. eius oppositum comparatione huius est contingens raro. De raro enim homo non canescit in senectute. Hac ratione contingens raro non enumeratur inter species contingentis proprij, cum sit altera pars contingentis nati: quia, si contingit plerunq; hoĩem in senectute canescere, cõtingit raro non canescere. Sunt ergo duæ species contingentis proprie dicti, quarũ altera dicitur contingens infinitum siue æquale, altera contingens natum. His præmissis, (Regulæ.) veniamus ad regulas Aristote. Albertus ergo & Culuerbinus asserũt Aristotelem ponere duas regulas vniuersales in propositionibus contingentibus negatiuis D secundum vtranque speciem contingentis.

Quarum Prima est, vniuersalis negatiua de contingenti siue nato, siue æquali, non conuertitur vniuersaliter: non enim sequitur, de contingenti æquali vel nato, contingit nullum B esse A: ergo de cõtingenti nato vel ęquali contingit nullum A esse B.

Secunda vero est, particularis negatiua contingens siue de nato siue de æquali contingenti conuertitur particulariter. Quia sequitur de contingẽti æquali vel nato, contingit aliquod B non esse A. ergo de contingenti æquali vel nato, contingit aliquod A non esse B. Ego vero dico ꝙ iste duæ regulæ, vt ponit Albertus, sunt veræ (vt probabitur. Verum Arist. solũ regulas ponit de contingenti nato: non. n. fecit mentionem de contingenti æquali, vel quia nõ est scientificũ, vel quia postea de eo loquet. Solũ. n. fecit mentionem de contingenti vt in pluribus: modo contingens plerunq;, & contingens natum idem est. vnde hæc eadem sunt contingens aptũ, contingens natum: contingens propensum, & contingens plerũq; vt Philoponus asserit. Et ꝙ ita sit lege verba, [quæcunq; vero vt in pluribus, & exponit verbum in pluribus, & inquit, et in eo ꝙ nata sunt, dicuntur contingere. Secundum quem modũ determinamus nunc contingens, s. vt distinguitur contra necessarium, & contra impossibile: non similiter se habebit in priuatiuis conuersionibus: Ecce qũo per contingẽs vt in pluribus, & per contingẽs natum idem intelligitur. Deinde exponit regulas, & inquit{ sed vniuersalis quidem priuatiua non conuertit, s. vlr, particularis vero conuertitur. Hæ sunt duæ regulæ: & quia probationes regularum patebunt postea, ideo se remittit ad posterius dicta, & inquit{ hoc autẽ erit manifestum, quando de contingẽti dicemus. [Ergo hic sunt duæ regulæ solum de contingenti nato, quæ licet vere sint de contingenti æquali, vt patebit, tamen Aristot. illud non dicit.

Qualis Ari. intentio.

F

G

De ꝓbatiõe regularum. Probatio primæ.

Circa has regulas, Primo probabimus ipsas, Secũdo dubitabimus contra eas. { Pro probatione primæ supponamus ꝙ vniuersalis affirmatiua de contingenti nato & etiam de contingenti æquali conuertitur ad oppositam qualitatem, vt infra dicemus. Sequitur enim de contingenti nato, vel æquali, contingit omne B esse A: ergo contingit nullum B esse A. Valet enim licet non seruata eadem contingentis specie: est enim secunda de cõtingenti raro. Sit ergo hæc suppositio, quòd hæc consequentia valet de contingenti nato, contingit omne B esse A: ergo contingit nullum B esse A. Hac suppositione stante, quæro vel vniuersalis negatiua de contingenti nato conuertitur vniuersaliter, vel non conuertitur. si non conuertitur, habetur regula: si conuertitur, sit hæc contingit nullum B esse A. Ergo contingit nullum A esse B, & argumentor ab illa suppositione, si sequitur, cõtingit omne B esse A, contingit nullum B esse A, vt suppositio dicit: ergo, si sequitur, contingit nullum B esse A: cõtingit nullum A esse B. A primo ad vltimum sequetur, contingit omne B esse A: ergo contingit omne A esse B. Et sic vniuersalis affirmatiua conuerteretur in terminis in talibus, cuius oppositum dictum est. Et ꝙ sequatur, deduco, Nam, si contingit omne B esse A, contingit nullum B esse A, per suppositionem, contingit nullum B esse A: ergo per te contingit nullum A esse B. Et per suppositionem iterum sequetur, ergo contingit omne A esse B, per cõuersionem ad oppositam qualitatem. Quare à primo ad vltimum sequitur, contingit omne B esse A: ergo contingit omne A esse B. Quod est contra regulas prius assignatas: non potest ergo vniuersalis negatiua in terminis conuerti, quia tunc vniuersalis affirmatiua in terminis conuerteretur.

H

Probã. 2.

Secunda etiam regula probatur. Quia si contingit aliquod B non esse A: cõtingit aliquod

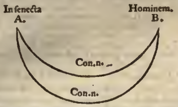
E B esse A, per conuersionem ad oppositã qualitatem, contingit aliquod B esse A: ergo contingit aliquod A esse B, per regulas superius dictas, contingit aliquod A esse B: ergo contingit aliquod A non esse B, per conuersionem ad oppositam qualitatem. Ergo à primo ad vltimum, si cõtingit aliquod B non esse A, contingit aliquod A non esse B. & sic particularis negatiua conuertitur, quæ est secunda regula.

Dubitatio pulchra.

Sed dubitatur contra primam regulam, quia videtur, ꝙ vniuersalis negatiua de contingenti nato conuertatur in terminis, vt patet syllogizando per syllogismum contradictionis, hoc modo, si de contingenti nato contingit nullum B esse A. Ergo contingit nullum A esse B. Probatur, quia si non, detur oppositum, & erit non contingit nullum A esse B.

Sed hæc æquipollet illi, necesse est aliquod A esse B. tunc vltra, necesse est aliquod A eẽ B: ergo necesse est aliquod B esse A. Et dicebatur contingit nullum B esse A: ergo ex opposito sequitur oppositum, & sic consequentia fuit bona. Pro alia parte est textus Aristote. & est instantia, quia non sequitur contingit nullum hominem esse dentatum in senectute: ergo contingit nullum dentatum in senectute eẽ hominem. Stat. n. oppositum consequẽtis, q̃a necesse est aliquod dentatum in senectute eẽ hoiem.

Responsio.

H Et licet hæc quæstio sit mihi pergrandis, tamen cum protestatione, nunc dicerem Aristotelem velle vniuersalem negatiuam contingentem proprie loquendo de contingenti, non conuerti vniuersaliter ad vniuersalem contingentem, proprie loquendo de contingenti, vt instantia monet: non tamen negat tales posse conuerti ad uniuersales contingentes communiter loquendo de contingenti, scilicet sumendo contingens, vt distinguitur contra impossibile. Quia sumendo contingens, vt distinguitur contra impossibile, sequitur, contingit nullum hominem esse dentatum in senecta. Ergo contingit nullum dentatum in senecta esse hominem. Quia non est impossibile. Potest enim nullus dentatus in senecta esse homo, quia potest nullus dentatus esse, & sic potest nullus dentatus esse in senecta: & ita potest nullus dentatus in senecta esse homo. Ergo contingens vniuersalis negatiua, de contingenti nato, potest conuerti ad contingentem

tingentem vniuersalem, hoc est ad non impossibilem vniuersalem.

Nunc autem tantum sit cum ijs, quæ dicta sunt, manifestum quòd contingere nulli, aut alicui nõ inesse affirmatiuam habet figuram: nam ipsum contingere ipsi est similiter ordinatur: ipsum autem est, quibuscunq; adiacens prædicatur, affirmationẽ semper facit, & omnino. Vt est non bonum, vel est non album, vel simpliciter est non hoc. ostendetur autem hoc per sequentia. secundum conuersiones autem similiter se habebunt alijs.

Cõm. 25. Quia necessarias propositiones et possibiles, quarum dicta sunt negata appellauit negatiuas, quarum vero dicta sunt affirmatiua appellauit affirmatiuas, quęrit vtrũ sit simpliciter verum hoc. Respondet, q necessariæ vel contingentes, quarum modi nõ negantur non sunt simpliciter negatiuæ, etiam dictis illarum negatis. Et hoc proponit cum dicit {nunc aũt tantũ sit cum ijs, q̃ dicta sunt, manifestum: qm̃ cõtingit nulli, aut cõtingit alicui, nõ inesse affirmatiuã habet figurã, hoc est spẽm, & qualitatem. Vt hæc est simpliciter affirmatiua, cõtingit nullũ B esse A. & cõtingit aliquod B non esse A. cuius rõnem asserit, quia ita se habet modus in ijs, sicut verbum ĩ illis de inesse. Sed verbum affirmatũ facit affirmationem, & negatũ negationẽ: ergo modus affirmatus facit affirmationem, & negatus negationẽ. Vñ inquit {nam ipsum contingere ipsi est silr ordinaf, quo. s. ad qualitatẽ. {At ipsum est quibuscũq; adiacens p̃dicatur, affirmationem semper facit, & oino.} Vt cũ dicit, est non bonum, vel est non album, vel simpliciter siue vlr est non hoc: intelligendo per non hoc oẽ prædicatũ infinitatũ, vt non musicum, aut non aĩal, aut quoduis non tale, semper & oĩno propositio erit affirmatiua. Quæ ita esse, in fine libri huius declarabitur. Et licet ita sit, q sint simpliciter affirmatiuæ, cũ modi non negentur, tñ conuersiones talium necessariarum, & possibiliũ, cõuersiones erunt, vt dictum est in alijs de inesse, prætercq̃ in propositionibus negatiuis tm̃ de contingenti proprie, in quibus vl'es non cõuertuntur, sed particulares.

Secũda expositio. Sunt qui referunt hæc vltima verba ad p̃põnes de prædicato infinito, quę sunt simplr affirmatiuæ. Vt sit sensus, quanq̃ est non bonũ, est non album, & similes: quarũ verbum est affirmatũ, prædicatum negatũ: sunt simpliciter affirmatiuæ & sm quid priuatiuę: tñ hæ eodẽ modo conuertunt, vt illę, quarũ prædicata non sunt infinitata. quia vniuersalis & particularis affirmatiua conuertunt in parte. Sequitur. n. oẽ B est non A, ergo aliquod nõ A est B. Silr & particularis cõuertitur. Vniuersalis autem negatiua, vlr. Sequitur enim, nullum B est non A: ergo nullum non A est B. Particularis autem non conuertitur, quia datur instantia. Non. n. sequitur, aliquod ens non est non homo. ergo aliquis non homo non est ens. Quia prima est vera, nam sua æquiualens est vera, aliquod ens est homo. Secunda vero falsa, quia oĩs non homo est ens. Harum regularũ causam assignãt Iuniores, quia talis est infinitationis proprietas, vt semper terminũ vniuersaliorem faciat minus vl'em. Iste enim terminus homo, licet sit infimus, tñ infinitatus est supremus. & sic de alijs suo ordine. Ergo ĩ talibus sunt tres regulæ.

Prima regula. Prima vniuersalis affirmatiua conuertitur particulariter. Quia sequitur oĩs lapis est non homo: ergo quidam non hõ est lapis.

Secunda. Secunda particularis conuertitur particulariter, quia valet quoddam aĩal est non homo: ergo quidam non homo est aĩal.

Tertia. Tertia regula est, vniuersalis negatiua conuertitur vlr. Quia sequitur nullus hõ est non substantia: ergo nulla non substãtia est hõ. Et licet hęc, quæ isti dicũt, vera sint ad verba Aris. non sunt. Non. n. Aristo. debebat obiter dicere, quæ requirunt principalem pertractationẽ. Propterea de his partim io libro de Interpretatione, partim in fine huius Primi dicendum est. Hactenus de conuersionibus.

Cap. 4. De syllogismis trium figurarum ex propõnibus inexistẽtibus.

DEterminatis autem his, dicemus iam p quæ, & quando, & quomodo fit omnis syllogismus. Postea vero dicendum est de demonstratione. Prius enim de syllogismo dicendum est quàm de demõstratione, eo quia vniuersalior est syllogismus. Nam demonstratio quidem aliquis syllogismus est. Syllogismus vero non omnis demonstratio est.

Cõm. 26. His ergo suppositis tanq̃ necessarijs ad pertractationem de syllogismis, nunc redit ad tractandum de illis. Verum pertractaturus de syllogismis, proponit procemium, vt & intentio habeatur, & ordo ad alios libros. vnde dicit: {His vero determinatis} tanq̃ suppositionibus necessarijs ad pertractationẽ de syllogismis. {Dicemus iam per quæ, s. per quas propositiones, & {quãdo} supple syllogismi vtiles, quandoue inutiles fuerint: & {qũo}, s. quo ad mediĩ dispositionem {fit oĩs syllogismus.} Hæc quo ad præsentem librum. Quo vero ad librum Posteriorum. {Inquit. {Postea uero dicendum est de demonstratione. Cuius ordinis causam affert, & dicit: Prius. o. de syllogismo dicendum est, q̃ de demonstratione, eo q̃a syllogismus vniuersalior est demonstratione. nam demonstratio quidẽ aliquis syllogismus est, & sic oĩs demonstratio syllogismus est: syllogismus vero non omnis demonstratio est. Modo ab vniuersalioribus semper innata est doctrina procedere ad minus vniuersalia. Nota. Tu vero intelligas ab vniuersalioribus esse p̃cedendũ ad minus vniuersalia in eadẽ doctrina totali. Nã in diuersis doctrinis totalibus diuersorũ generum, possumus incipere à minus vniuersalibus: ĩcipimus. n. à Physicis, licet minꝰ vniuersalibus, & p̃cedimus ad metaphysica, licet vl'iora. qm̃ sunt doctrinę diuersorũ generũ. At posterioristica, & p̃oristica p̃tes sunt vnius doctrinę totalis, q̃ est analytica: ideo p̃us de syllõ in illa agendũ est q̃ de demonstratione. Hactenus de ordine atq; procemio.

Prima Figura.

QVando igiẽ tres termini sic se hñt adinuicem, vt postremus sit ĩ toto medio, & mediũ sit vel nõ sit in toto primo, necesse est extremitatum esse syllm perfectum.

Cõm. 27. Nunc prosequitur de syllogismis. & primo de syllogismis, qui constant ex p̃põnibus de inesse. Verum antecq̃ ad rẽ deueniamus, quædam cõia oĩbus syllogismis dicenda sunt, Accipiamus ergo primo figuram syllogisticam esse syllm. Syllm autem oẽm constare ex duabus duntaxat p̃põibus, vt eius definitio indicat.

De figura. Tunc dicendum est, q p̃põnes duę, ex quibus syllogistica oratio constat, aut conueniunt in vtrisq; terminis, vt oĩs homo est aĩal, oĩs homo est aĩal: aut in vtrisq; differunt, vt oĩs hõ est iustus: oĩs equus est albus. Aut in altero differũt, & io altero cõueniunt. Si in vtrisq; conueniunt, nihil sequitur, vel siquid sequetur, illud non diuersum est ab assumptis. Sin autem in vtrisq; differunt, nihil ex eis syllogizatur. nihil. n. sequitur, omnis homo est iustus: omnis equus est albus positis. ergo oportet (vt ĩ altero differãt, & in altero conueniunt) Verum hoc eẽ potest, vel quia p̃ma ex vno est termino, vt omnis homo est homo: omnis homo est animal, vel, q̃a secũda est ex vno termino, vt oĩs homo est animal: oĩs homo est hõ, & quouis modo dicaf, ex his positis nihil diuersi syllogizaf. Patet ergo oẽm figuram, oẽmq; syllogismũ tribus terminis constare, vltimo, s. primo, & horum medio. Hæc de figura.

De numero figurarum. De numero vero figurarum agamus. Nã, cum omnis figura tribꝰ terminis cõstet, s. duobꝰ extremis, ac medio: Medius

Medius terminus, aut vtriſq; extremis ſubijcitur: aut de vtroque prædicatur: aut alteri ſubijcit̃, & de altero vero prædicatur. ſi alteri ſubijcitur, & de altero prædicat̃, erit prima figura. Si autem de vtroq; prædicatur, erit ſecunda figura. ſin autem vtriq; ſubijcitur, erit figura tertia.

De ordine figurarum.

De figurarũ vero ordine dicamus. Ea itaq; diſpoſitio, in qua medius alteri extremorũ ſubijcitur, de altero vero prædicatur, probe prima figurarum eſt. Primo quidem, quia in nulla aliarum terminus medius habet ratio nem veri medij, cum in hac prædicati & ſubiecti vices ſubeat. Ea vero diſpoſitio, in qua terminus medius bis prædicatur, dicitur ſecunda, & prior tertia, quia prædicatum eſt ante ſubiectum. Præterea in prima diſpoſitione omnia problemata ſyllogizãtur, & vniuerſalia, & particularia, & affirmatiua, et negatiua. In ſecũda negatiua, ſed vniuerſalia: in tertia diſpõne particularia tantũ.

Præterea prima diſpoſitio potiſsimum demonſtrationi conuenit. Poſt illam ſecunda diſpoſitio. Tertia vero diſpoſitio cum particulariter ſyllogizet, demõſtrationi nullatenus conuenit. Præterea prima diſpoſitio aſsimilatur animæ, quæ medium obtinet corruptibilium & æternorum. Secunda diſpoſitio aſsimilatur formæ, ſ. ratione prædicati, quia. ſ. in ea medium prędicatur. Tertia aſsimilatur materiæ, quia mediũ quod vtriſq; extremis ſubijcitur, materia eſt. At anima eſt prior forma. Forma vero eſt prior materia, quo fit vt prima diſpoſitio ſit bene inſtituta in primo loco figura prima, in ſecundo loco ſecunda, in tertio tertia. Et de ordine hactenus.

De modis.

De modis vero dicamus quot ſunt in prima figura. Nam, cum duæ propoſitiones ſint cuiuſq; ſyllogiſmi, illæ quadrifariam combinari poſſunt. Quoniam aut ambę ſunt affirmatiuæ, aut ambæ negatiuę, aut altera affirmatiua, altera vero negatiua. ex vtraq; negatiua inutilis eſt coniugatio. Si vtraque eſt affirmatiua, aut vtraq; vniuerſalis, & hic primus modus primæ figuræ eſt. Aut vtraq; particularis, & ſic inutilis eſt. Aut maior vniuerſalis, & minor particularis: & ſic eſt tertius modus primæ figuræ. Aut cõtra maior particularis, & minor vniuerſalis: & ſic iterum inutilis eſt. Sin autem altera ſit negatiua, altera affirmatiua, ſi maior quidẽ affirmatiua eſt, minor autem negatiua, inutilis eſt. Sin autem contra, maior eſt negatiua, minor affirmatiua, aut ambæ particulares ſunt, & ſic inutilis eſt. Aut ambæ vniuerſales: & ſic vtilis eſt, & eſt ſecundus modus primæ figuræ. Aut maior particularis, & minor vniuerſalis: & ſic inutilis eſt. Aut contra maior vniuerſalis & minor pticularis, & ſic eſt quartus modus primę. Hi ergo ſunt omnes modi primę figuræ vtiles. vtrum vero aliqui alij ſunt, poſterius diſputabitur.

De verbis.

His habitis ueniamus ad verba: Ariſtoteles ergo primo deſcribit eam diſpoſitionem, quam diximus eſſe primam figuram, & dicit {quando igitur tres termini ſic ſe habent adinuicem, vt poſtremus ſit in toto medio, & medium ſit vel non ſit in toto primo, neceſſe eſt extremitatum eſſe ſyllm̃ perfectum.}

Quid prima figura.

In quibus verbis innuit quid ſit prima figura. Nã eſt diſpoſitio trium terminorũ, ſecũdum quã poſtremus eſt in medio, & mediũ eſt, vel nõ eſt in primo. Innuit etiam ſimul deſcriptionẽ primorũ duorum modorũ vniuerſaliũ illius, cũ dicit {ꝙ eſt diſpoſitio trium terminorũ, ſecundum quã mediũ eſt vel non eſt in toto primo, & poſtremum in toto medio. Cum. n. dixit eſt in toto primo, innuit primũ modum: cum aũt dixit, vel non eſt in toto primo, innuit ſecundũ modum. {Intelligit aũt per medium eẽ in toto primo, medium eẽ in primo (vt in ſuo toto.) Hoc aũt eſt primũ vl'r prędicari de medio. Similiter medium non eſſe in toto primo, eſt primum de nullo medio prędicari. Poſtremum vero eſſe in toto medio eſt medium prædicari vl'r de poſtremo. Cauſa autem eſt, quia eſſe in toto et dici de omni idem eſt, & de nullo prædicari, & non eſſe in toto, etiam idem eſt. Dixit neceſſe eſt extremitatum eſſe ſyllogiſmum, quia cõcluſio eſt ex maiore & minore extre- **E** mitatibus. non enim medium cõcluſionem ingreditur, quaſi dicat neceſſe eſt ſyllm̃ eſſe concluſionis, quæ componitur ex extremis, & non ex medio. Dixit etiam perfectum, quoniam in prima figura ſunt particulares ſyllogiſmi imperfecti, ad quorum excluſionem ſubiecit perfectum. Cum. n. medium eſt vel non eſt in toto primo, & poſtremum eſt in toto medio ſyllogiſmi ſunt vniuerſales, & ſic perfecti. Hæc generatim de prima figura, & de primis eius modis.

Dubiũ.

Sed dubitatur, quia fieri poteſt ſyllogiſmus perfectus, qui non erit ex tribus terminis: quorum medium ſit in primo, & poſtremum in medio. Vt hic ſyllogiſmus, omne biſyllabum eſt ſcriptũ, quodlibet omne eſt biſyllabũ. Ergo quodlibet omne eſt ſcriptum. Vbi tñ omne non eſt terminus, qui ſit in toto medio, quia cum tñ omne ſit ſyncategorema: in nullo eſt nec biſyllabum in toto primo, vt patet. Præterea verbum ingreditur concluſionem, quod aſſumebatur in propoſitionibus: ergo ſyllogiſmus non eſt extremitatum tantũ, ſed verbi.

Syll's in diuinis.

F Tertio dubitatur, quia iſte ſyllogiſmus eſt optimus: omnis eſſentia diuina eſt pater: omnis Deus eſt eſſentia diuina: ergo omnis Deus eſt pater. ſyllogiſmus eſt optimus, & tamen nec medium eſt in toto primo, nec poſtremum in toto medio: qm̃, ſi eſſentia diuina eſſet totum ad Deum, eſſet vniuerſale, quod eſt falſum. Ad primam quanq; ſyllogiſmus ille ſit ridiculus, nec in eis peripatetici elaborarunt, ſed ſolum de illis ſyllogiſmis, qui fiunt ex terminis categorematicis, hoc eſt formaliter ſignificatiuis, quales ſunt homo, animal, & id genus, tamen, vt ſatisfaciã importunitati externorũ, (quorum ſtudiũ totũ eſt ĩ verbis, & nullatenus in rebus, quarum ſcientiam oẽs homines natura deſiderant: dico pro regula, ꝙ quotieſcunq; ſyncategoremata materialiter capiuntur, ſecundum eam ſignificationem materialem, efficiũtur categoremata, & ita poſſunt eſſe media, vel extrema, & ſic dico, ꝙ medium, ſ. biſyllabum materialiter ſumptum erit ĩ toto primo, & poſtremum **G** erit in medio, & ſic ſunt tres termini.

Regula omne ſyncategorema ẽ categorema.

{Mantuanus autem longe externis importunior, negat oẽs tales propoſitiones, homo eſt biſyllabum, oẽ eſt biſyllabum, homo eſt ſpecies, & huiuſmodi. Dicit tamen has concedi ab alijs quibus breuitatis cauſa. Verum longum eſſet diſputare ſuam opinionem. Ad ſecundam dicendum eſt per ea q̃ ſuperius diximus de verbo, ꝙ verbum nõ eſt terminus, cũ ſumitur pro copula, quia eſt ſyncategorema, in quod non reſoluitur propoſitio. Et ita licet ingrediatur cõcluſionem, quia tñ medius illam non ingreditur, ſyllogiſmus dicitur extremitatum tm̃, & non medij termini. }Si quidem verbũ nec ſit extremitatum aliqua; nec medius terminus. Tertia dubitatio eſt abſtruſiſsima, Propterea nonnulli facile ſe expedientes dixerunt, regulas Ariſto. habere ſolum locum in creaturis, non autem in diuinis. Non. n. Ariſto. cognouit aliquam rem ſingularem eſſe eandem cuilibet diuerſarum rerum, & ſic non cognouit aliquam propoſitionem eſſe de omni, in qua ſubiectum **H** non ſit in toto prædicato, tanq; in ſuo vniuerſali, nec cognouit aliquod poſſe dici de omni, & non eſſe vl'e. Modo pro veritate nos tenemus eſſentiam diuinam dici de omni Deo, & non eſſe vniuerſalem ad omnem Deum.

Confutatio.

Sed licet hæc non nouerit Ariſtot. Pono per caſum, ꝙ non ſit niſi vnus ſingularis motus in mundo, vt pote ã alteratio, qua caleſit vnum ſingulare lignum. Deinde obligo te ad eam opinionem, quæ dicit de mente Ariſt. ꝙ motus ſit paſsio, & ꝙ motus ſit actio, ſic videlicet, ꝙ quælibet talis prædicatio ſit formalis. Tunc ſyllogizo, omnis motus eſt per caſum A: omnis actio eſt motus per opinionem: ergo omnis actio eſt A. vbi patet ſyllogiſmũ eſſe optimum, & tamen nec medium eſt in toto primo, nec in medio toto eſt terminus poſtremus. Nõ enim primum eſt vniuerſale ad medium, nec medium eſt vniuerſale ad poſtremum: cum A ſit vnum ſingulare, ad nihil vniuerſale. Sil'r motus non eſt vniuerſale ad actionem:

cum

cum sit vnus singularis motus, quæ est actio & passio. Ergo stantibus his, cogitur Aristot. dicere, q in plus est dici de omni q̃ vniuersale. cum aliquid possit dici de om aliquo, ad quod nec est commune, nec vniuersale. In casu enim A dicitur de omni motu, & tamen nec est quid commune, nec quid vniuersale ad motum. similiter motus dicitur de omni actione, ad quam nec est quid cõmune, nec quid vniuersale. Ideo catholici dicunt, q pater dicitur de omni essentia, & tamen nec est quid commune, nec quid uniuersale ad omnem essentiam. Et essentia dicitur de omni Deo, ad quem nec est quid vniuersale, nec quid commune.

Solutio.

Potest ergo dici, q Aristo. regula est vniuersalis, excepto vno casu, s. cum vna res singularis esset eadem cuilibet diuersarum rerum. Excepto. n. hoc vno solo casu, omnis syllogismus perfectus vniuersalis est ex tribus terminis, quorum medius est in toto primo, & postremus in toto medio. at in hoc casu syllogismus est vniuersalis, quia primus prædicatur de omni medio, & medius terminus de omni postremo. Hęc deberent sufficere pro dilucidatione eorum, quæ Aristot. dicit. De veritate illarum propositionum, omnis essentia est pater, & omnis Deus est essentia, digladiãtur externi dialectici. Omnes tamen conueniunt, q, si ille terminus essentia distribuitur ad supposita termini essentiæ, quæ sunt vna res singularis, diuersa tamen in voce solum vel in scripto, prędicatio est vera. est enim sensus, q hæc essentia diuina sit pater, & illa essentia diuina sit pater, & q non est aliqua essentia diuina, quæ non sit pater. & in hoc sensu est vera, quia per hæc supposita non demonstramus diuersas essentias, sed vnam essentiam singularem, quæ est eadem patri, quia cum sint supposita, termini erunt diuersi in voce, vel in scripto, non autẽ in re. ❡ Similiter de illa omnis Deus est essentia, & de illa, omnis Deus est pater. Hanc eandem distributionem possumus facere in omni termino, cuius non est secundum rem, nisi vnum singulare suppositum. Bene enim dicimus omnis Sol lucet, vbi sensus est, quòd iste Sol luceat, & ille, Sol luceat, & q non est aliquis Sol, qui non lucet: non enim hæc sunt diuersa supposita in re, sed solum in voce vel scripto, & dicuntur supposita termini, quia non est descensus ad supposita alio termino appellata. At, si ille terminus essentia distribuitur pro suppositis rei, quæ est essentia, quæ supposita appellantur supposita extra terminum, propositio est falsa. Est enim sensus, q omnis res, quæ est essentia, sit pater, quia descẽsus fit extra terminum essentiæ ad supposita rei, quæ est essentia per terminum transcendentem appellata, hoc modo, hæc res, quæ est essentia diuina, est pater: & illa res, quæ est essentia diuina, est pater, & non est aliqua res, quæ est essentia diuina, quæ non sit pater: modo hæc est falsa de filio. Ideo, si ille terminus essentia distribuitur distributione extra terminum essentiæ, est falsa. Dicuntur autem hæc supposita extra terminum, quia non descẽdimus per illum terminum essentia, sed per illum terminum, res, quæ est essentia. Quæ supposita etiam differunt non solum in voce vel scripto, sed in re. Pater enim & filius differunt realiter. Hæc supposita etiam à nullis dicuntur mediata, supposita vero termini dicuntur immediata: sed de nominibus non sit nobis cura. Addere consueuerunt externi distributionem extra numerum, quoties descẽderemus ad supposita alterius numeri per terminum etiam transcendentem. Quo in casu trinitas ab his dicetur suppositum extra numerum illius termini essentia, pater vero suppositum in numero, quia conuenit in vnitate. Trinitas vero denominatur numero trinario. Quo in sensu negabitur hæc, omnis essentia est persona, quia trinitas est essentia, quæ non est persona. sed de his ad Theologos. Satis sit pro logico præcepto accipere aliquem syllogismum cõ vniuersalem in prima figura, vbi nec medium est in toto primo, nec postremũ in toto medio, vtpote cum vna singularis res est eadem cuilibet diuersarum rerum diuisiue, vt diximus. Hæc licet sint superflua, cum deberent in libris Theologorum disputari, importunitas externorum, qui plerunque miscent omnia in vno libro, coegit nos facere digressionẽ.

Pulchra. Dubiũ.

Circa verba Aristotelis solet dubitari, quia in syllogismis vniuersalibus primæ figuræ nõ videtur q medium sit in toto primo, & postremum in toto medio semper, quia tũc oporteret (vt semper primum sit in plus quàm medium, & medium in plus q̃ postremum. & ita nullus posset esse syllogismus vniuersalis in prima figura ex terminis cõuertibilibus. Iuniores dicebant q extrema & medium possunt considerari in conuertibilibus quo ad id, quod sunt, & hoc pacto non est alterum conuertibilium pars vel totum, cum quo ad id, quod sunt, æqualia sunt, aut possunt considerari quo ad rationes prædicati & subiecti formales: & hac ratione primum, quod prædicatur de medio, habet rationem totius, medium vero quod est subiectum, habet rationem partis. Eodem modo medium ea ratione, qua prædicatur de postremo, habet rationem totius. Postremum vero ea ratione, qua est subiectum, habet rationem partis.

Refutatio.

Sed hæc responsio non placet, quia ratio, quam nomen significat, est rei definitio: quare, si quo ad res ipsas alterum non est alterius aut totum aut pars, nec etiam quo ad rationes poterit alterum alterius esse aut totum, aut pars. Prętera, si primum quatenus prædicatur de medio, est totum ad medium, quatenus prædicatur, continebit mediũ & aliquid vltra. vt patet per definitionẽ totius. At primum ipsum nec quo ad id quod est, nec quo ad rõnem prædicati continet medium, et aliquid vltra: igitur nullatenus esse potest totum ad medium. Simili ratione & de medio respectu vltimi.

Alia solutio græcorũ.

Melius ergo dici potest aliquod eẽ verum per se, & falsum per accidens. Per se enim omne animal est aptum videre, per accidens tamen potest aliquod animal esse non visiuum, vt talpa. Sic ad propositum per se omnis syllogismus in prima terminorum dispositione, quæ diciẽ prima figura, est quoties medium est in toto primo, & vltimum in toto medio. Per accidens vero potest esse syllogismus in prima figura, vbi medium non erit in toto primo, nec vltimũ in toto medio. Verbi causa in conuertibilibus. Hæc est expositio græcorum, & mens Aristotelis.

Voco autem medium quidem, quod & ipsum in alio, & aliud in ipso est, quod & positione fit medium. Extrema vero, & quod ipsum in alio est, & in quo aliud est.

Cõm. es.

Cum exposuit figuram, nunc exponit terminos. Et supponit in conclusione esse duo extrema, prædicatum, & subiectum: prædicatum quidem est maior extremitas, & quidem in omni syllogismo, subiectum vero minor.

Quid mediũ.

Hoc supposito, quid mediũ, & quæ extrema exponit, cum dicit ❡ Voco autem medium quidem, quod ad prædicatum conclusionis est subiectũ, ad subiectum vero eiusdẽ est prædicatũ. Vñ dicit, voco aũt medium qdem, quod & ipsum in alio, s. prædicato cõclusionis, & aliud, s. subiectũ conclusionis in ipso est, quod & positione fit medium.

Bifariam medium.

Aduersione dignum medium ipsum bifariam considerari, aut quo ad vsum, quo vtimur eo, vt vnitiuo prædicati & subiecti in cõclusione, & quo ad modum, quo ipso vtimur, vt vniat subiectum cum prædicato conclusionis. Quo quidem ad vsum in omni figura ipso vtimur vt vnitiuo prædicati cum subiecto. nam in omni figura accipitur semel cum prædicato, & semel cum subiecto: & hoc pacto vtendo ipso, vnit, ac vim medij habet. Quo vero ad modũ vtendi, ac quo ad rõnem, qua ipso vtimur, non eodem modo medium se habet in õibus, qa in prima figura, cum sortiatur rõnem subiecti, ac prædicati, rationem veram medij subit, quæ est participare vtroq extremo. In alijs figuris eo vtimur potius vt extremo, quia in secunda eo vtimur, vt p̃dicato,

In tertia vero vt subiecto tantum. Qua ratione fit, vt in omni figura medium sit medium, quatenus accipiendo ipsum cum vtroq;, vnit illa in conclusione. In prima vero figura, & quo ad vsum, & quo ad ratione̅ vtendi medium est medium, cum & sit vnitiuum, & participet vtroque extremo.

Verbi ponderatio.

Quo vero ad verba attinet, dicit: {quod & positione sit medium} quod dicit ad differentiam mediorum in aliis figuris. Nam in assignatione terminorum, in quibus omni vel nulli inesse syllogizamus in prima figura, medium volumus intelligere esse positum secundo loco: nam primo loco in ordine ponitur prædicatum conclusionis, quæ est maior, secundo loco ponitur medium, tertio ponitur subiectum co̅clusionis. vt A. Primo, Secundo B, Tertio C. In secunda vero figura i assignatione terminorum Primo ponitur medium, secundo prædicatum conclusionis, tertio subiectum. In tertia denique Primo loco ponitur prædicatum conclusionis, quod est maior extremitas, secundo loco ponitur minor extremitas, scilicet subiectum conclusionis, tertio ponitur medium veluti subiectum vtriusque. Hæc de medio.

F

Quid extrema.

Deinde quę extrema sint, exponit: & dicit, {extrema vero voco, & illud}, scilicet subiectum conclusionis. {Quod ipsum est in alio} scilicet in medio. Quod quide̅ dicitur minor extremitas. {Et illud in quo aliud est} scilicet prædicatum conclusionis, in quo est medium, quod quidem dicitur maior extremitas. Quo vero ad verba attinet Aristot. dixit voco autem mediu̅, quia reuera in syllogisticis nullum proprie est extremu̅, nullum quoq; medium. Sed solum in rebus naturalibus ac in rebus corporeis, quia vero hæc tra̅sumptiue dicuntur in syllogisticis, ideo dixit voco autem.

Quæ. Auer.

Animaduersione dignu̅ quid sit quæsitu̅ syllogisticu̅ apud Auer. Est. n. quęsitu̅ syllogisticum duplex, Alteru̅ syllogisticum proprie, quod est conclusio determinatæ qualitatis, & determinatę quantitatis. Vt cum syll͞s est ex vtraq; vniuersali affirmatiua, syllogisticu̅ quæsitu̅ est vniuersalis affirmatiua, & quo ad qualitatem ac quantitatem determinata̅, quo vero ad materiam indeterminatam, cum abstrahat ab o͞i materia. Alterum est syllogisticum s͞m quandam apparentiam, sed reuera a̍ syllogisticum est, vt conclusio indeterminata quo ad qualitate̅ & quantitatem. Vt cum in syll͞o vtraq; propositio fuerit negatiua. Nam conclusio non est determinata, cum posit esse vniuersalis & particularis, affirmatiua, & negatiua. similiter cum propositiones essent particulares.

G

Secundo ex eodem co̅mentario colligitur in syll͞o esse mediu̅, & duo extrema, maius, & minus: atq; duas propositiones, alteram quam propositionem maiorem, alteram quam minorem appellamus. In prima quidem figura maius extremum est conclusionis prędicatum. minus illius subiectum, mediu̅ vero quod ad prædicatum co̅clusionis est subiectu̅, ad subiectu̅ vero est prædicatu̅. Maior vero ꝓpositio ea est, in qua ꝑdicatum conclusionis de medio pręedicat̃, siue primo, siue secundo loco ponat̃. Minor vero ꝓpositio ea est, in qua mediu̅ est pręedicatu̅ ad subiectum conclusionis. At figura nihil aliud est q̄ ordo termini ad extrema ipsa, aut s͞m subiectionem et pręedicatione̅, aut s͞m ꝑdicationem tm̄, aut s͞m subiectionem solum.

H

Quæ. figura syllogistica.

His ꝑspicuum o͞em figuram syllogisticam assimilari triangulo. Nam (triangulus tribus punctis) tribusq; lineis clauditur: sic syllogistica figura tribus terminis, tribusq; propositionibus co̅stare videtur. Et quemadmodum ex tribus punctis duæ fiunt lineæ claudentes vnam basim trianguli, sic e tribus terminis duæ exoriuntur propositiones vnam conclusione̅ veluti basem concludentes. Qua ro̅ne fit, vt termini sint (vt puncta trianguli propositiones vt lineę causales. Conclusio vero, vt basis trianguli. Figurantur autem diuersa ratione, vt discipuli ex illarum differentia facilius discant: o͞es tamen vim habent figuræ triangulæ.

De quarta figura Galeni argumentu̅.

Vltimo ex co̅mentario soluitur quæstio Galeni. Galenus. n. quartam figuram

E

persuasit sic, quot modis medium disponit̃, tot possunt e͞e figuræ: quatuor modis medium disponit̃, quia aut est subiectu̅ ad vtrunq; terminum, aut pręedicatu̅ de vtroq;, aut prædicatum ad minore̅, & subiectum ad maiorem. At contra prædicatu̅ ad maiore̅ & subiectum ad minore̅: ergo quatuor sunt figuræ.

Solo Auer.

Soluit Auer. Et quidem perdocte, q̄ tres tantu̅ sunt figuræ naturales. Figura vero quarta, in qua medium de prædicato co̅clusionis pręedicatur, & subiecto eiusde̅ subiicitur, est ꝑternaturalis: ideo de ea ars non loquitur, cum ars imitetur naturam. Quod vero hæc sit præternaturalis, declaratur: quia est præternaturalis ex parte n͞ra, & ex parte rei. Ex parte nostra quidem, quia nullus homo naturali impetu cadit ad syllogiza̅dum per quarta̅ illam Galeni figuram, sed aut cadit ad syllogizandum per prima̅, aut per secu̅dam, aut per tertiam. Ex parte rei vero. na̅ præter naturam est, vt prædicatu̅ co̅clusionis, q in ea est maius terminus, subiiciatur medio, & mediu̅ subiiciat̃ subiecto conclusionis, quod subiiciebat̃ prædicato eiusde̅. nam naturali ordine quicquid prædicat̃ de ꝑdicato conclusionis, prædicabit̃ de subiecto eiusde̅. Ergo præternaturale est vt medium de prædicato conclusionis pręedicet̃, & subiecto illius subiiciatur.

Obiectio.

Sed dices in baralipton mediu̅ prædicatur de prædicato co̅clusionis, & subiicitur subiecto. Hæc. n. est optima figura, omne B est A: omne C est B: ergo quodda̅ A est C: vbi patet B pręedicari de C, & subiici ipsi A, & tamen A est subiectum conclusionis, & C pręedicatum.

Solo.

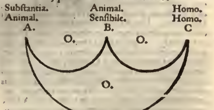
Dicendum o͞es quinq; modos vltimos, qui ponu̅tur de prima figura, reuera esse de quarta figura. Auerroes ergo non explodit illam simpliciter, sed dicit nec esse naturalem, nec esse artificialem artificio sequente naturam, tamen artificio seque̅te intellectum. Illa potest artificialis esse, quia sola conclusionis conuersione vertitur ad naturale̅.

Laur. Val. tertiam figuram prorsus sustulit. Refutatio dupliciter.

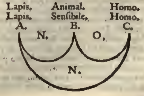
Valla temerarius, qui voluit os ad cęlum attollere, negat tertia̅ figuram asserens illa̅ non esse naturale̅, q̄ rustici, & imperitæ gentes ea naturali impetu non vtant̃. Sed errat dupliciter, Primo, quia esse po̅t naturalis ex parte rei, cum mediu̅ possit & subiecto & ꝑdicato co̅clusionis naturali ro̅ne subiici, hoc. n. non repugnat naturali ordini terminoru̅. Ex parte n͞ra vero, quia in tertia figura & rustici & docti impetu naturali vtunt̃ expositorio syll͞o, quo nec in secunda, nec in prima sic facile vti videntur.

Si enim A de omni B, & B de omni C: necesse est A de omni C prædicari. prius enim dictum est, quomodo de omni dicimus. Similiter autem & si A quidem de nullo B: B autem de omni C, quoniam A nulli C inerit.

Prima vtilis coniugatio.

Secunda vtilis coniugatio.

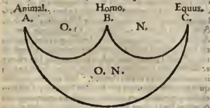

Hactenus

Cõm. 29. Hactenus posuit in prima figura duas coniugationes vniuersales vtiles, nunc probat illas, vt placet Auerroi, ex definitione dicti de omni, ac dicti de nullo. Et dicit, q, si A prædicetur de omni B, & B prædicetur de omni C, necesse est A de omni C prædicari, quia prius dictum est quid sit de omni prædicari. Nam diximus de omni prædicari aliquid, quãdo nihil illius est sumere, de quo non dicatur prædicatum. & sic patet primus modus. Secundum vero modum dicit, esse, quando A quidem de nullo B, B autem de omni C prædicatur. Quia ex his sequitur, quòd A de nullo C prædicatur. patet autem hoc per definitionem dicti de nullo. est enim de nullo dici, quando nihil est subiecti sumere, ẽ quo prædicatum ipsum non negetur. Sed dices, qui sunt termini primæ coniugationis, quiue secundæ. Innuit Philoponus Solis & vult, q termini primæ coniugationis sint genus altius, vt prædicatum, & maior extremitas. Subiectum siue minor est species, at genus intermedium est medium, vt substantia, animal, homo. Termini vero secundę sunt genus, vt terminus medius, species, vt subiectum, & minor extremitas, genus alienum maior, vt lapis, animal, homo. Hæc (vt inquit) innuit Aristoteles, & causam simul coniugationum assignat. Sed dices primæ coniugationis hi possunt esse termini, animal, sensibile, homo. Termini vero secundæ esse possunt lapis, sensibile, homo. Modo patet, nec primos, nec secundos se habere, vt dicit Philoponus. Dici potest hos eẽ terminos per accidens, quia quatenus sensibile accidit contineri sub animali, similiter secundi termini per accidens dicuntur, eadem ratione. At Philoponus loquitur in terminis per se, qui sunt tales per se.

De terminis

Si autem primum quidem ad omne mediũ consequens est, medium vero nulli postremo inest, non erit syllogismus extremitatum. nihil enim necessarium accidit eo q hæc sunt. nam & omni & nulli contingit primum postremo inesse. quare neque particulare, neque vniuersale fit necessarium, cum autem nihil est necessarium, per hęc non erit syllogismus. Termini eius quod est omni inesse, sunt animal, homo, equus. Eius vero, quod est nulli inesse, sunt animal, homo, lapis.

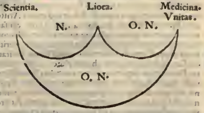

Prima inutilis coniugatio.

Cõm. 30. Agit nunc de coniugationibus, quas Græci à syllogisticas appellant, nostri vero inutiles. Quarum prima est ex maiore vniuersali affirmatiua, & minore vniuersali negatiua: ex his enim à syllogistica siue inutilis fit coniugatio. & probat, quia talis coniugatio nõ est omnino in qua quibusdam positis aliquid necessario accidit, eo q hæc sint: ergo non est syllogismus. erit ergo combinatio à syllogistica: vnde dicit, {si autem primum quidem ad omne medium consequens est, ita vt maior sit vniuersalis affirmatiua: medium vero nulli postremo inest, ita vt minor sit vniuersalis negatiua, non erit syllogismus extremitatum. Cuius causam affert ex definitione syllogismi, & dicit {nihil enĩ necessariũ accidit eo q hæc sunt.} Nam cũ hac dispositione terminorum & oĩ & nulli postremo primum contingit inesse. Quare, cum hac terminorum dispositione neq particulare, neq vniuersale fit necessarium, Cum autem nihil est necessarium propter hanc terminorum dispositionem, per hæc sic disposita non erit syllogismus: erit ergo à syllogistica coniugatio. Disponit ergo terminos instantiæ, & dicit {termini eius, quod est omni inesse}. i. termini, in quibus à syllogizatur prædicatum omni subiecto conclusionis inesse, sunt, A animal, B homo, C equus. Quia, si dicatur omnis homo est animal, & nullus equus est homo, constat, q omnis equus est animal. Termini vero nulli essendi, idest in quibus stat prædicatum nulli subiecto inesse, sunt, animal, homo, lapis: quia, si omnis homo est animal, et nullus lapis est homo, stabit cum his, q nullus lapis est animal. Hæc est prima à syllogistica coniugatio.

Quo vero ad verba attinet debes scire, q coniugatio est duarum propositionum quantitate ac qualitate possibilis dispositio: quæ, si debita fuerit, erit vtilis, ac syllogistica, sin autem indebita dicitur inutilis ac assyllogistica. debita quidẽ est, in qua datis tribus terminis & duabus propositionibus in aliqua figura dispositis, vna tantũ conclusio necessario sequitur. Assyllogistica vero est, in qua tribus terminis & duabus propositionibus positis in aliqua figura, reperiri possunt termini in consimili dispositione constituti, quibus dabitur conclusio in qua prædicatũ inest omni subiecto, & conclusio, in qua prędicatum inest nulli subiecto. Qua ratione fit, vt dare terminos in quibus omni, est dare terminos, ex quibus constituuntur duæ propositiones simul veræ in aliqua figura, cum quibus stat vna vniuersalis affirmatiua in veritate facta ex extremitatibus illarum propositionum. Dare vero terminos in quibus nulli, est dare terminos, in quibus constituuntur in aliqua figura duæ propositiones simul verę {cum quibus stat in veritate vna vniuersalis negatiua facta ex extremitatibus illarum propositionum. Ex quibus sequitur, q quando in prima figura maior est affirmatiua, & minor negatiua, termini in quibus omni sunt genus, duæ disperatæ species sub illo genere contentæ. vt animal, homo, equus. termini vero in quibus nulli, sunt genus, & species illius generis, & vnum extraneum ab vtroq, vt animal, homo, lapis.

Quando vero nec primum medio, nec medium postremo nulli inest, nec sic erit syllogismus. Termini essendi, scientia, linea, medicina. Non essendi, scientia, linea, vnitas. Vniuersalibus igitur existentibus terminis, manifestum est in hac figura quando erit, & quãdo non erit syllogismus. Et, quoniam cum est syllogismus, necessarium est terminos sic se habere, vt diximus. etsi sic se habẽt, manifestum est, quoniam erit syllogismus.

Secunda inutilis coniugatio.

Cõm. 31. Secunda vero assyllogistica coniugatio est ex vtrisq vniuersalibus negatiuis. Propterea dicit. {Qñ vero nec primum extremum inest medio, nec mediũ vlli postremo inest, nec sic erit syllogismus. Probat hanc esse à syllogisticã p instantiã, qa possunt dari termini oĩ essendi, & nulli essendi. Termini quidem omni essendi, sunt scientia,

scientia, linea, medicina. Quoniã, si nulla linea est scientia, & nulla medicina est linea. Cum veritate harum propositionum stat, q̃ omnis medicina sit scientia. Termini vero nulli essendi sunt, scientia, linea, vnitas. Quoniã, si nulla linea est scientia, & nulla vnitas est linea. Cũ veritate harum propositionum stat nullam vnitatem esse scientiam. Tunc epilogat cum dicit: ¶ vniuersalibus igitur existentibus terminis, manifestum est in hac figura, quando erit, & quando non erit syllogismus. Erit enim vtrisq; existentibus vniuersalibus, modo minor sit affirmatiua, nõ erit vero, quando minor est negatiua. Præterea patet etiam & quoniam cum est syllogismus, necessarium est terminos sic se habere (vt diximus), s. vel vt primum insit omni medio, & medium omni vltimo. Vel vt primum nulli medio insit, et medium oĩ vltimo, & si sic se habent termini, manifestum, quoniam erit syllogismus. Suppleuit autem Aristoteles hanc conuersionem, vt innueret hanc fuisse definitionem primæ figuræ. nam definitio cum suo definito conuerti debet.

Dubõnes prima. Sed dubitatur Primo cõtra hęc, syllogismo Platonis, quo vtitur Boethus, qui sit ex vtraq; negatiua, nullum non disciplinabile est homo: nullus equus est disciplina-

Secunda. bilis: ergo nullus equus est homo. ¶ Secundo obiicitur contra secundam regulam, quia infra dicetur ex minore

Quomõ ex negatiua affirmatiua sequitur p̃mo dum consequentiæ. negatiua fieri syllogismum in F apesmo, & in F risesomorum. Circa præsentem dubitationem, primo videamus, quomodo per modum consequentiæ ex negatiua sequitur affirmatiua. Secũdo an ex negatiua sequa-

Diuisio. tur negatiua. Tertio veniemus ad propositum Aristot.

Prima pars. De primo concordant Logici in tribus: quorum Primum est, q̃ ex vna disiunctiua negatiua possit sequi propositio affirmatiua, immo duæ affirmatiuæ. verbi causa sit hæc disiunctiua negatiua, non Socrates non currit, vel homo non est albus: quoniam omnis disiunctiua negatiua æquipollet vni copulatiuæ factæ ex partibus contradictorijs partibus illius disiunctiuæ: ergo hæc æquipollet illi, Socrates currit, & omnis homo est albus. Tũc argumentor, quicquid sequitur ad hãc copulatiuam affirmatiuam sequitur ad illam disiunctiuam negatiuam illi copulatiuæ æquipollentem. Sed ad hanc copulatiuã affirmatiuam sequitur formaliter quælibet suarum partium affirmatiua: igitur ad illam disiunctiuam negatiuam sequitur quælibet pars illius copulatiuę. Quicquid enim sequitur ad æquipollentem, sequitur ad eius ęquiualentem. & sic patet primum. Secundum est, quòd ad vnam propositionem simplicem negatiuam, sequitur formaliter vna disiunctiua affirmatiua. Probatur, quia omnis propositio infert formaliter seipsam cum quacunq; alia sub disiunctione. sequitur enim nullus homo currit: igitur nullus homo currit, vel Deus est. vbi patet, q̃ antecedens est vna propositio simplex negatiua, & consequens est vna disiunctiua affirmatiua, & sic patet secundum. Tertio dicunt, q̃ nunquam ex simplici propositione negatiua sequitur simplex propositio affirmatiua consequentia formali: & hoc pro mente Aristoteles Secundo libro de Interpretatione. Cuius causam experiuntur assignare, quia nunquam est formalis consequentia à propositione habente plures causas veritatis ad propositionem habentem vnam solam veritatis causam. at semper negatiua habet plures causas veritatis. Potest enim negatiua esse vera vel quia subiectũ pro nullo supponit, vel quia prædicatum pro nullo supponit, vel quia dato q̃ vtrũq; supponat pro aliquo, tamen non est idem pro quo supponit vnum & alterũ. At propositio affirmatiua vera est ex eo solo, quia vtrunq; supponit pro eodem: hæc propositio pulchra est, tamen regulas negatiuas Aristoteles docet probare per vnã singularem tantum, quia ad destruendum sufficit vnum Secundo Topicorum. Quia igitur non sequitur nihil est, ergo aliquid est: nec ex hac Deus nõ est, sequitur aliqua affirmatiua, ergo ex negatiua simplici non sequitur affir-

E matiua simplex. Verum, vt Ammonius in Secundo de Interpretatione glosauit, hoc sorticolarũ decretum debet intelligi sine constantia subiecti: quia, cum subiecti cõstantia ex negatiua sequitur affirmatiua. Sequitur. n. homo non est lapis, & homo est: ergo homo est non lapis. De secundo omnes sorticolæ asserunt ex simplici negatiua & formali & materiali consequentia sequi negatiuam simplicem. Formali quidẽ, quia à subalternante negatiua sequitur formaliter subalternata. similiter ex conuersa vniuersali negatiua sequitur cõuertens vniuersalis negatiua. Consequentia vero materiali, quia sequitur, nullum animal est, igitur nullus homo est. Præterea, ex impossibili negatiua sequitur quodlibet. Valet enim, Deus non est: ergo tu es Romæ. Hæc sorticolarũ decreta non spernit Philoponus, vt patebit postea, qui asserit ex vna ꝓpositione posse aliquid sequi consequentia necessaria, & cum dicitur ex vna propositione nihil sequitur, Respondet, q̃ Aristoteles intelligit ex vna Secunda.

F propositione nihil sequi syllogistice. De tertio vero dixerunt in quatuor casibus posse syllogisticã coniugationem fieri ex puris negatiuis. Primus est, si medium, quod simpliciter sumitur in maiori sumatur in minori cum relatiuo differentię, quia sequitur, nullus homo currit: nullum album est aliud ab homine, ergo nullum album currit. Præterea sequitur etiam, Socr. non currit: nullus homo est alius à Socrate: ergo nullus homo currit. Secundus casus est, quãdo in vna propositione vnus terminus negatur de aliquo termino, & ille idem etiam infinitatus negabitur de eodem termino non infinitato. nam tunc ex illis duabus propositionibus sequitur vna negatiua de hoc verbo (est) secundo adiacente. Sequitur enim, nullus homo est lapis: nullus homo est non lapis: igitur nullus homo est. & tenet per illud medium, omne quod est, aut est lapis, aut non lapis: sed nullus homo est lapis, vel non lapis: ergo in camestres, nullus homo est. Tertius casus est, quando ad similitudinem primæ figu-

Tertia. In quatuor casibus ex puris negatiuis arguere licet.

Secundus.

Tertius.

G ræ medium variatur secũdum finitum & infinitum. Sequitur enim, nullum non disciplinabile est homo, nullus equus est disciplinabilis: ergo nullus equus est homo. Quartus casus est, ex duabus negatiuis de cõtingenti fit bonus syllogismus, vt postea dicemus. Quare patet his casibus ablatis, ex puris negatiuis uia syllogismi nihil sequi. Sed isti (vt mihi videtur) non intelligunt regulas Aristotelis, quia multum refert aliquam cõiugationem esse syllogisticam per se, & esse syllogisticam per accidens. ex puris. n. negatiuis coniugatio non est per se syllogistica, quia sic in omnibus esset syllogistica: per se. n. & de omni idem est. 1. Posteriorũ. Quod autem non sit de omni syllogistica, probauit Aristo. quia dat ur instantia seruata simili forma in oĩbus per terminos essendi & non essendi. Quod igitur valeat in aliquibus, hoc est per accidens, quia in eis non est similis forma syllogizandi in omnibus, sicut in illis Aristot. Sed quæres propter quid ex puris negatiuis per se nihil sequitur. Quidam

Quartus.

Confutatio

Dubõ. Rñsio.

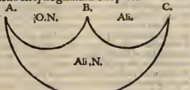
H experiuntur assignare causam, quia licet quæcunq; vni & eidem sunt eadem, inter se sunt eadem: & ideo ex puris affirmatiuis aliquid sequitur: tamen non quęcunque differunt ab eodem illa differunt iter se. Et propterea ex negatiuis nulla sequi potest negatiua. Verbi causa, licet homo & risibile differant ab equo, non propter hoc sequitur, vt differant inter se. Similiter nec oportet, vt quæcunq; differunt ab aliquo, inter se sint eadem. quia licet homo & equus differant à lapide, non propter hoc sequitur, vt sint eadem inter se. Hac ratione asserunt ex puris negatiuis, q̃ nec sequit ꝓpositio vniuersalis negatiua, nec propositio vniuersalis affirmatiua. Et quãquam hæc ratio sit bona, non est necessaria Logico: trãscendit enim terminos huius Analyticæ. Aristoteles probauit coniugationes vtiles vniuersales per principia regulatiua, quę supposuit. Coniugationes vero inutiles probat per instantiam, vtpote, quia possunt dari consimiles

termini

termini omni & nulli essendi:& hoc est proprium logico, qui ad destruendum asserit vnum sufficere. Ergo Aristoteles construxit per principia regulatiua, destruxit vero per instantiam. Ad illud quod secundo loco dicebatur, quod in Fapesmo ex minore negatiua aliquid sequitur, Auerroes respondet illud non fieri in prima figura, sed in quarta: vbi nõ via naturę fiunt syllõ, sed via artificiali, vtpote cõuersa minore vel maiore, vel vtraque.

Si autem hic quidem terminorum vniuersaliter, alius vero particulariter ad alium: quãdo vniuersale quidem ponitur ad maiorẽ extremitatem siue prædicatiuũ siue priuatiuũ; particulare vero ad minorem prædicatiuum: necesse est syllogismum esse perfectum.

Darii. Ferio.

Com.52. Hactenus de vniuersalibus coniugationibus, nunc & de particularibus duas affert regulas. quarũ prima est, quod ex maiore vniuersali affirmatiua, & minore particulari affirmatiua, in prima figura syllogizat particularis affirmatiua. Secunda vero est, quod ex maiore vniuersali negatiua, minore vero particulari affirmatiua, conclusio erit particularis negatiua. Annotatione dignum conclusionem ipsam semper sequi deteriorem syllogismi partem. Cum igitur in prima coniugatione particulari vna tantum pars sit deterior ac diminuta, videlicet minor ipsa: idcirco conclusio est particularis ob solam ipsius minoris particularitatem. Cum vero in secũda coniugatione sint duæ imperfectiones, in maiore quidem negatio, in minore vero particularitas: conclusio ratione maioris erit negatiua, ratiõe minoris erit particularis. Cur vero, conclusio ipsa à maiore qualitatem, à minore vero quantitatem mutuetur, postea disputabitur. Dicit, si autem hic quidem terminorum vniuersaliter fuerit se habẽs ad alium terminum, alius vero terminorum fuerit se habẽs ad alium particulariter, potest fieri syllogistica, & assyllogistica coniugatio: nam, quando vniuersale quidẽ ponitur ad maiorem extremitatem siue vniuersale illud sit prædicatiuum, hoc est affirmatiuum, siue priuatiuum, hoc est negatiuũ: particulare vero prædicatiuũ ponitur ad minorem, necesse est syllogismum esse perfectum. Hæ sunt duæ syllogisticæ coniugationes.

Nota regulã. Com.53.

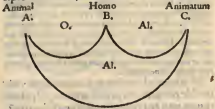
Quando vero ad minorem, vel etiam quolibet modo aliter se habeant termini, possibile est. Dico autem maiorem extremitatem quidem, in qua medium est, minorem vero, quæ sub medio est.

Com.53. Quæ vero assyllogisticę sint, nunc edocet: & dicit, quando vero additur priuatiuum ad minorem, quolibet modo aliter se habeant termini quã dictum est, s. quod vel maior sit particularis, & minor vniuersalis: vel vterque particularis, vel vterque priuatiuus, ĩpossibile est fieri syllogismũ perfectum. repetit expositionẽ extremitatum & dicit, Dico autem maiorem extremitatẽ quidem, in qua medium est. Minorẽ vero, quæ sub medio est. repetit vero definitiones extremitatum hic fortasse, ne quis credat terminos ipsos aliter sumi in vniuersalibus coniugationibus & in particularibus. Ambiges, quia Arabes plerunque propositionem minorem reponunt, s. primo lo-

De situ propositionum.

A co, Latini vero secundo. ideo quæritur vnde hæc differentia exorta sit. Dicendum, quod syllogismus potest fieri, aut per dici de omni hoc pacto, substãtia prędicatur de omni corpore. corpus vero de omni animali. ergo substantia prędicatur de omni animali, & hoc modo maior primo loco accipitur, minor vero secũdo. Alio modo syllogismus fit per esse in toto, hoc modo, omne animal est corpus, omne corpus est substantia: ergo omne asal est substantia. & in hoc ordine minor ponitur primo loco, maior secũdo: quia sic quasi ascendimus. Tũc patet, vnde orta est differentia. Latini enim eredẽtes non esse differentiã inter ordinare syllogismos per dici de omni, & per esse in toto, eodẽ modo propositiones ordinarũt. Arabes vero credentes non esse differentiam inter hæc, sicut ordinantur propositiones in secundo modo, ita ordinarunt in primo modo, græci vero vtrũque ordinẽ obseruarunt, vt patet in Cõmentarijs Philoponi.

B Insit enim A quidem omni B: B. autẽ alicui C: ergo si est de omni prædicari, quod in principio dictum est, necesse est A alicui C inesse. Darii.

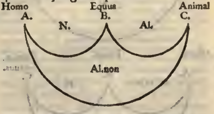

Probatio primę vnius cõiugationis.

C Probat nunc coniugationes syllogisticas: & primo primam per principium regulatiuum, cum dicit, insit enim A quidẽ omni B: B vero alicui C: ergo, si est de omni prædicari, quod in principio dictum est, necesse est A alicui C inesse. Quo vero ad verba attinet. Aristoteles per hunc modum loquendi dat intelligere quod maior, & medius terminus debent esse subalterni, cum inquit: insit enim A quidem omni B, vt animal omni homini: Minor vero vtroque cõmunior, cum inquit: B autem alicui C, vt homo alicui asato. Quoties igitur maior, & medius terminus subalterni sunt, & minor vtroque illorum cõmunior, tunc possumus abundare in hoc modo, Quo fit, vt simul & semel Aristo. ponat regulæ probationem, & innuat regulam, qua abũdi sumus in terminis syllogizandi per hunc modum. Com.54.

Et si A quidem nulli B inest: B vero alicui C inest: necesse est A alicui C non inesse. determinatũ est enim & de nullo quomodo dicimus. quare erit syllogismus perfectus. Ferio.

D

Probatio secundę coniugationis.

Probat nunc secundam coniugationem, & simul docet terminos, quibus possumus abundare in hoc syllogizandi modo. Probat autem coniugationem hanc secundam per dici de nullo. Diximus enim aliquid de nullo prædicari, quoties nihil subiecti sumitur, quin ab eo remoueatur prædicatum. Abundamus vero in hoc syllogizandi modo, quoties maior, & medius terminus erunt opposite

oppositæ species cōtentæ sub minore, vt homo & equus sub animali. Vnde dicit, si A quidem nulli B inest, ita vt sint species oppositæ sub vno genere, B vero alicui C inest, ita vt sit genus saltem ad B: necesse est A alicui C non inesse. Determinatū est enim vt inquit: E de nullo quomodo dicimus. Quia vero vtraq; harum coniugationū primis principijs regulantur, subdit:{ quare in vtroq; horum modorum syllogismus erit perfectus.

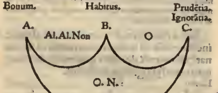
Similiter autem & si indefinitum sit B C prędicatiuum: nam idem erit syllogismus & indefinito, & particulari sumpto.

Com. 16. Nunc ponit duas syllogisticas coniugationes indefinitas, cum dicit:{ Similiter autem & si indefinitum sit B C, minor propositio, modo, supple B C, sumatur prædicatiuum: nam idem erit syllogismus & indefinito, & particulari sumpto. Quæ ratio docet quatuor esse cōiugationes syllogisticas non vniuersales. duas quidē penes particulares, B C duas vero penes B C indefinitum: hæc Aristoteles de syllogisticis coniugationibus.

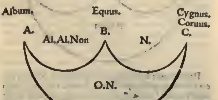
Dubiũ pulchra. Sed dices videtur q indefinita non magis cum particularibus debeat coordinari, q̄ cum vlibus: quia indefinita aliqn̄ æquipollet vniuersali, vt in materia necessaria, aliquando particulari, s. in materia de inesse: ergo nō magis cum particularibus q̄ cum vniuersalibus erit ordinanda. Innuit Auerroes. Solutio. Soluti. q indefinita ordinatur cum vniuersali gratia materiæ, s. per accidens, ordinatur cum particulari per se, quia gratia formæ, cum careat signo vniuersalitatis.

Si autem ad minorem extremitatem vniuersale ponatur, vel prædicatiuum, vel priuatiuum, non erit syllogismus, siue affirmatiuū, siue negatiuum, vel indefinitum, vel particulare sit. Vt si A quidem alicui B. inest, vel non inest: B autem omni C inest. Termini essendi, bonum, habitus, prudentia: non essendi, bonum, habitus, inscitia. Rursus, si B quidem nulli C: A vero alicui B inest, vel non inest, vel nō omni inest, nec sic erit syllogismus. Termini quidē omni inesse, album, equus, cygnus: nulli inesse, album, equus, coruus. Idem autē est, & si A B. indefinitum sit.

Prima & secunda inutilis coniugatio.

Tertia & quarta inutilis coniugatio.

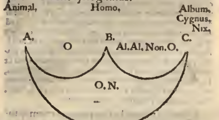
Com. 17.

E Nunc assyllogisticas particulares docet: & sunt quatuor ē minoris propositionis quantitate sumptæ. quarū. Prima est ex maiori particulari negatiua, minori vniuersali affirmatiua.{ Secunda ex maiori particulari affirmatiua, minore vniuersali negatiua.{ Tertia ex maiore particulari negatiua, minore vniuersali affirmatiua.{ Quarta ex majore particulari negatiua, minore vniuersali negatiua. At si pro particulari indefinitum sumatur, excrescet numerus ad octo. Primo ergo docet quando minor est vniuersalis affirmatiua, & maior siue negatiua, siue affirmatiua particularis. Secundo docet quando minor est vniuersalis negatiua, maior vero particularis siue negatiua, siue affirmatiua: & dicit:{ Si autem ad minorem extremitatem vniuersale ponatur vel prædicatiuum, vel priuatiuum, non erit syllogismus: siue negatiuum, siue affirmatiuum sumatur particulare vel indefinitum, quod in maiore ponitur. veluti si A quidem alicui B inest, vel non inest: B autem omni C inest. erunt termini

F essendi vniuersaliter, bonum, habitus, prudentia, non essendi bonum habitus inscitia. Hæc quādo minor est vniuersalis affirmatiua, quando vero est vniuersalis negatiua, dicit.{ Rursus, si B quidem nulli C, A vero alicui B inest vel non inest, vel non omni inest, nec sic erit syllogismus. & probat per terminos, vt perspicuum est. Simili ratione assyllogistica est coniugatio, si maior s. A B, sit indefinitum.

Neq; quando ad maiorem extremitatem quidem vniuersale ponatur vel prædicatiuū, vel priuatiuum, ad minorem vero particulare priuatiuum, non erit syllogismus, & indefinito & particulari sumpto. Veluti si A quidē omni B inest: B aūt alicui C non inest, vel non omni inest. cui enim alicui non inest medium, hoc & omne & nullum sequetur primum. Ponan

G tur enim termini, animal, homo, albū, deinde & de quibus albis non prædicatur homo, sumantur cygnus, & nix. ergo animal de vno quidem omni prædicatur, de altero vero nullo: quare non erit syllogismus.

H

Hactenus de assyllogisticis, quando minor est vniuersalis, & maior particularis. nunc, quando minor est particularis negatiua, & maior vniuersalis ponit assyllogisticas. & est prima, quando maior est vniuersalis affirmatiua: vnde dicit:{ neq; quando ad maiorem extremitatem quidem vniuersale ponatur, siue illud sit prędicatiuum, siue sit priuatiuum: ad minorem vero particulare priuatiuum, erit syllogismus & indefinito & particulari sumpto in minori. nam, si minor est negatiua, siue ipsa fuerit particularis, siue fuerit indefinita, nunquam erit syllogismus. Cuius exemplum est. Veluti si A quidē omni B inest: B autem alicui C non inest, vel non omni C inest: quod est indefinitum & idem est: nam nec sic erit syllogismus, Quod autē nec sic erit syllogismus, probat:{ quia illud extremum minus, cui alicui mediū nō inest,

hoc &

hoc & omne & nullum ſequitur primũ.}Hoc eſt, quia, ſi medium non ineſt minori extremitati particulariter, poſſunt dari termini omni & nulli eſſendi, in quibus maior extremitas inerit omni minori, & nulli minori. Vt ſi B medium nõ ineſt alicui C, eidem C omni & nulli ineſſe poteſt primum: & hoc probat per terminos. & dicit, ponantur termini, animal, homo, album: deinde alba, de quibus homo non prædicatur, ſumãtur, nix, & cygnus. Homo enim nec de cygno, nec de niue prædicatur. ergo animal de vno quidem oĩ prædicatur, ſ. albo pro cygno. de altero vero nullo, ſ. de albo pro niue. Quare non erit ſyllogiſmus: quia erit concluſio de omni, quatenus albũ pro cygno ſumitur, & de nullo, quatenus album ſumitur pro niue. Qua ratione, vt Auer. dicit cum veritate illarum propoſitionum ſtabunt duæ vniuerſales accõmodatæ ſimul veræ: erit enim, omne album, & nullum album animal. verum album in prima accommodatur cygno, in ſecunda niui. Dico vniuerſales accommodatæ, quia non ſunt vniuerſales ſimpliciter abſolute.

Dubſones.

Sed quæres propter quid non poſſumus dare terminos in quibus omni ineſſe, et nulli ineſſe dicatur, niſi ſub accipiamus ſub minore, vtpote ſub albo, cygnum, et niuem. at in minoribus vniuerſalibus poſſumus reperire terminos ſimpliciter non ſubaccipiendo, vt viſum eſt.

Secũda dubitatio.

Præterea in illa minore cũ damus omni ineſſe, videlicet, quæ eſt album non eſt homo, aut album, vt vtar verbis Sorticolarum, ſupponit pro cygno: & ſic æquipollet vniuerſali negatiuæ, videlicet illi, nullum album, quod eſt cygnus, eſt homo. Si vero ſupponit ꝑ aliquo, cui homo competit, vt pro ſcytha, tunc æquipollet vniuerſali affirmatiuæ, & ſic non erit particularis negatiua, immo erit primus modus primæ.

Tertia dubitatio.

Tertio dubitatur, cur coniugationes non dicuntur aſſyllogiſticæ, quando cum veritate propoſitionum ſtat ſimul veritas duarum contradictoriarum, ſicut quando ſtat ſimul veritas duarũ contrariarũ. Et ſi dicuntur aſſyllogiſticæ, quando ſtat ſimul veritas duarum contradictoriarũ, tunc poterimus oſtendere hanc coniugationem eſſe inutilem, quando dantur termini omni ineſſe, & alicui nõ ineſſe, vel nulli & alicui ineſſe: & ita non oportet accipere vniuerſales accõmodatas.

Solutio.

Pro ſolutiõe accipiamus aliquam particularem ꝓpoſitionẽ poſſe eſſe verã vel falſam aut ſuiipſius veritate, vel falſitate ſuæ, aut veritate, vel falſitate ſubalternæ. Verbi cauſa, hæc, aliqs hõ nõ eſt albus vera eſt ſuiipſius veritate, quia ſcytha eſt aliquis hõ, qui nõ eſt albus. Illa vero, aliquis hõ non eſt lapis, vera eſt veritate illius ſubalternæ, nullus homo eſt lapis. Particularis quidẽ verã ſuiipſius veritate ſtat cũ ſua ſubcontraria. hæ enim ſtant ſimul, aliquis homo non eſt albus, & aliquis homo eſt albus. Particularis autem, quæ eſt vera veritate ſuæ vniuerſalis, vim habet contradictoriæ, vel contrariæ ad ſuã ſubcontrariam, vt hæ, aliquis homo nõ eſt lapis: aliquis homo eſt lapis.

Ad primũ.

{Tunc ad primam dico, ꝙ niſi ſubacciperemus, minor nõ haberet vim particularis negatiuæ, ſed vim vniuerſalis negatiuæ, veluti illa, aliquis homo non eſt lapis. Cum enim minor debeat eſſe particularis ſm rem, non poteſt maior de minore extremitate cõcludi, niſi ſub minori accipiatur aliquid particularis, cui oĩ inſit primum, & alterum, cui nulli inſit.

Ad ſecũdũ.

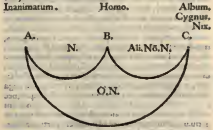
Ad ſecundum dico, ꝙ in illa minore aliquod album non eſt homo, album ſupponit (vt vtar verbis ſorticolarum) pro cygno, niue, & ſcytha, & alijs albis, non tamen vniuerſaliter copulatiue, ſed determinate ſiue particulariter disiunctiue: ideo poteſt dari, ꝙ omne albũ ſit animal, vt cygnus: & ꝙ nullum albũ ſit animal, vt nix. Et ſic patet ꝙ aliter dãtur termini omni & nulli ineſſe in aſſyllogiſticis de minore particulari negatiua, et aliter de minori vniuerſali: nam de vniuerſali minori, termini ſunt ſimpliciter & abſolute de omni & nulli ineſſe. De minori particulari vero, ſunt de omni & nulli ineſſe accõmodate, vtpote ſubaccipiendo, vt dictũ eſt.

Ad tertium.

Ad aliam Herminius vult

A aſſyllogiſticas coniugationes poſſe oſtẽdi per terminos omni, & alicui non ineſſe, vel nulli & alicui ineſſe, ſicuti per omni, & nulli ineſſe. Sed hæc Solutio nõ valet, quia ſi ita eſſet Ariſtoteles non ſic elaboraſſet dare terminos per ſubacceptionem omni & nulli ineſſe, ſi vidiſſet illud ſufficere, ſ. dare terminos omni & alicui ineſſe. Preterea tunc tertius & quartus primæ erunt aſſyllogiſtici, quia ſunt dabiles termini nulli, & alicui non ineſſe. Verbi cauſa, In ferio termini nulli ineſſe, homo, equus, quadrupes. Alicui vero ineſſe, homo, equus, animal. In darij vero, termini omni ineſſe, animal, equus, quadrupes, alicui vero non ineſſe, animal, equus, viuum. Ergo aſſyllogiſticæ nõ pñt oſtẽdi niſi ꝑ terminos oĩ & nulli ineſſe.

Rurſus A quidem nulli B inſit: B autem alicui C non inſit: & ſint termini inanimatum, homo, album: deinde ſumantur alba, de quibus non prædicatur homo, cygnus, & nix. nã
B inanimatum de hoc quidem omni prædicatur, de illo vero nullo.

Secũda inutilis cõiugatio ex maiori vli negatiua, & minori particulari negatiua.

Com. 30.

Secunda aſſyllogiſtica eſt ex minore particulari negatiua, maiore vero vniuerſali negatiua, ſic enim non conſtat coniugatio: poſſunt enim reperiri termini, quibus cum veritate propoſitionum ſtat maiorem omni minori ineſſe, et alij, quibus cum propoſitionum veritate ſtat maiorem nulli minori ineſſe, non quidem ſimpliciter, ſed ſubaccipiendo vniuerſales accõmodatas. Vnde dicit {rurſus A quidem nulli B inſit: B autem alicui C non inſit:} ſupple, nec ſic erit ſyllogiſmus. Cuius ꝓbatio eſt per inſtantiam terminorum, & ſint termini inanimatũ, homo, album: deinde ſumantur alba, de quibus nõ prædicatur homo, cygnus, & nix. nam inanimatum de hoc quidem omni prædicatur, vt de albo ꝓ niue, de illo vero nullo, vt de albo pro cygno: & ſic ſtat cum veritate propoſitionum omni & nulli ineſſe, & ſi nõ ſimpliciter, ſaltem accõmodate per ſubacceptionem. Cauſa autem dicta eſt, quare nõ poſſunt dari termini omni & nulli ineẽ ſimpliciter, ſed per accõmodationem. dictum eſt enim, quia minor eſſe nõ poteſt niſi particularis negatiua, quę nõ eſt niſi ſit talis ſm rem, nõ ergo termini omni & nul-
D li ineſſe reperiri poſſunt ſeruata particularitate minoris niſi per ſubacceptionem, vel accõmodationẽ. Quo fit, vt inutilis ſit cõiugatio tam ſi reperitur inſtantia per terminos omni & nulli eſſendi ſimpliciter, ꝗ omni & nulli eſſendi accõmodate, vt ꝓximo textu ſatis explicauimus.

Amplius, quoniam indefinitum eſt alicui eorum, quæ ſunt C non ineſſe B. verum eſt autem etſi nulli ineſt, etſi non omni, quoniam alicui non ineſt. ſumptus autem his terminis, velut nulli ineſſe, non fit ſyllogiſmus: hoc enim dictum eſt prius. manifeſtum ergo eſt, qñ in eo ꝙ ſic ſe habent termini, non erit ſyllogiſmus: eſſet enim & in his. ſimiliter autem oſtẽdetur, etſi vniuerſale ponatur priuatiuũ.

Et græci

Com.40. Et græci & omnes dixerunt Aristotelem nunc afferre secundam rationem cur ex minore particulari negatiua, & maiore quouis modo sumpta assyllogistica ē coniugatio: & duo facit, & primo ostendit coniugationem esse assyllogisticam, cum maior est vniuersalis affirmatiua, secundo cum maior est vniuersalis negatiua, dicitur autem hæc probatio per indefinitum. (Prima exp.) Sed quid velit Aristoteles intelligere per ostēsionem per indefinitum, dicamus. Et primo, quæ in iuuēta diximus, quæ licet nō sint ad mentem Aristotelis dicta, sunt arguta. Pro cuius expositione accipiamus primo, ꝙ propositio particularis siue affirmatiua siue negatiua habet duas suæ veritatis causas: per quarum quamlibet indifferenter vera est. Prima est ob suam subalternantem vniuersalem. verbi causa, hæc est vera, aliquis homo nō est equus. quia nullus homo est equus. illa etiam, aliquis homo est animal, quoniam omnis homo est animal. Secunda vero est copulatiua facta de partibus subcontrarijs, quæ si fuerit vera, particularis est vera, verbi causa, hæc est vera, aliquis homo est albus, si aliquis homo est albus: & aliquis homo non est albus. similiter hæc est vera, Aliquis homo non est albus, si hęc est vera, aliquis homo est albus, & aliquis homo non est albus. Secundo accipiamus, ꝙ licet aliquid possit sequi ad antecedens, quod non sequitur ad consequens, tñ nihil potest sequi ad consequens, quod non sequatur ad antecedēs. Similiter, si aliquid nō sequitur ad antecedēs aliquo coassumpto, illud minime sequetur ad consequens eodē coassumpto. his acceptis, dico, ꝙ probari ex minore particulari negatiua nihil sequi per indefinitum, est quia ex minore vniuersali negatiua nihil sequitur. quia, si ad antecedēs nihil sequit, nec ad antecedens aliquid sequetur. cū igitur ex minore vniuersali negatiua, quæ est antecedens ad particularem negatiuam, nihil sequitur, nec ad minorem particularē negatiuam, quæ est ad illam consequens, aliquid sequetur. Diximus enim si aliquid non sequitur ad antecedens aliquo coassumpto, nec poterit sequi ad consequens eodē coassumpto. (Secunda) Dicitur autem hæc probatio per indefinitum, hoc est per alterā causarum veritatis indefinite ac indifferenter sumptā: hæc ergo expositio in iuuenta fuit arguta, nō tamen consunat verbis Aristotelis. Philoponus ergo asserit ꝙ probare ex particulari minorē negatiua non sequi aliquid per indefinitum, est, quia ex minore negatiua indefinita nihil sequitur. in materia enim necessaria propositio negatiua indefinita æquiualet vniuersali negatiuæ. Quia igitur ex indefinita minore negatiua cum maiore vniuersali affirmatiua nihil sequitur, & particularis negatiua æquiualet indefinitæ negatiuę, ergo, sicuti ex minore indefinita negatiua cum maiore vniuersali affirmatiua nihil sequitur, quia. s. æquiualet vniuersali negatiuæ in materia necessaria, sic nec ex particulari negatiua minore cum maiore vniuersali affirmatiua poterit aliquid sequi, cum particularis æquiualeat indefinitæ. Vnde dicit Aristoteles: { Amplius, quoniā indefinitum est alicui eorum, quæ sunt c non inesse B. } Quasi dicat, quoniam hæc propositio, aliquod c non est B, est indefinita, vel illi æquiualens: tota litera est suspensiua, vsq; ibi, manifestum ergo: autem pro &, quoniam alicui non inest, & si nulli inest, & si non omni inest: A enim alicui B nō inest: si A nulli B inest vniuersali, & etiā A alicui B non inest: si A nō omni B inest indefinite: autē pro &: sumptis his terminis, s. in propositione indefinita negatiua minore, velut nulli inesse, cū illi æquiualeat in materia necessaria, non fit syllogismus, vt dictum est prius. manifestum est ergo, quoniā in eo ꝙ sic se habent termini in minore particulari negatiua, minime erit syllogismus. Esset enim & in his, s. in minore vniuersali negatiua, vel indefinita negatiua. Addit, ꝙ similis ꝓbatio per indefinitum fieri potest, si minor sit particularis negatiua, & maior vniuersalis priuatiua. Quód igitur ex minore negatiua non sit syllogistica coniugatio, patet ꝑ

E hoc: quia ex minore indefinita negatiua nō est vtilis cōiugatio. Hæc est expositio Philoponi. (Obiectio.) Sed dices, tunc Aristoteles non dedisset regulam assyllogisticam, nisi quando minor est particularis in materia necessaria: nā hæc æquipollet negatiuæ indefinitæ, & vniuersali negatiuæ. Philoponus concedit cōsequens & consequentiā. Vult enim, ꝙ solum ponat regulam assyllogisticam, qñ minor est particularis negatiua in materia necessaria, quia de alijs nō est ars, nec doctrina. Hoc enim casu stante, indefinita negatiua æquiualet vniuersali negatiuę, & particularis negatiua æquiualet indefinitę. sed dices, cur hęc ostensio non dicitur per vniuersalem, sicut dicit per indefinitam: nam ex minore particulari negatiua non sequitur aliquid, quia ex minore indefinita negatiua nihil sequitur, ex minore vero indefinita negatiua nihil sequitur, quia ex minore vniuersali negatiua nihil sequitur. Ergo à primo ad vltimum ex minore particulari negatiua nihil sequetur, quia ex minore vniuersali negatiua

F nihil sequetur. ergo hæc probatio dici potest per vniuersalem negatiuam. Præterea, particularis negatiua videtur æquiualere in materia necessaria ita vniuersali negatiuæ, sicut indefinitæ negatiuæ. ergo hæc ostensio potest dici per vniuersalem negatiuam. (Defensio.) Potest etiam pro expositione Philoponi dici, ꝙ reuera hæc ostēsio est per vniuersalem negatiuam, ex eo enim, quia ex minore vniuersali negatiua nihil sequitur, sic ex minore particulari negatiua nihil sequetur. Sed dicitur per indefinitā, quia particularis negatiua non potest propter signum particulare subiecti habere ęqualitatem cum vniuersali, sicut habet cum indefinita. Hæc ergo ostensio dicetur per indefinitam, quia particularis cum indefinita habet ęqualitatem, & nō impeditur ꝓpter signum. (Refutatio.) Sed quicquid sit, hæc expositio Philoponi videtur dubia: quia Aristoteles loquitur de particulari de inesse, quæ est ꝓpositio contingens posita in actu: modo hæc particularis est secundum rem particularis, & non est in materia necessaria particularis tantum propter signum.

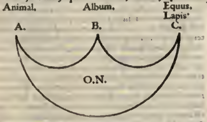
G Quare hæc probatio non videtur conuenire ei, quod proposuit. (Alia ratio.) Possum ergo dicere, ꝙ duplex est particularis, altera de inesse, quæ est re & signo particularis. Et ꝙ ex minore particulari negatiua tali nihil sequatur, probatur per terminos in quibus omni & in quibus nulli non simpliciter, sed accōmodate per subacceptionem, vt dictum est. Altera particularis in materia necessaria, quæ nō re, sed signo est particularis, & ꝙ ex minori negatiua tali nihil sequatur, Aristoteles ostēdit per indefinitam, s. quia ex indefinita negatiua minore nihil sequitur. Hęc sunt, quę habētur ex Philopono. (Facilior responsio.) Facilius tamen dici potest, supponendo primo, ꝙ quicquid non sequitur ad antecedēs cum aliquo coassumpto, non sequitur ad cōsequēs eodē coassumpto. secundo, ꝙ indefinita negatiua, & particularis negatiua aut idem sunt, aut æquiualent. tunc argumentor, quicquid non sequitur ad antecedens aliquo coassumpto, non sequit ad cōsequens eodem coassumpto.

H ergo quicquid nō sequitur ad minorem indefinitam cū maiore qualitercūq; sumpta, non sequitur ad particularem negatiuam, quæ est illam cōsequens. sed ad indefinitam minorem negatiuam nihil sequitur, ergo nec ad minorem particularem negatiuam. Quód autem ad infinitam minorem negatiuam nihil sequatur, patet, quia ad minorem vniuersalem negatiuam nihil sequitur: modo indefinita negatiua sequitur ad vniuersalem negatiuā. vnde breuiter hæc est probatio ad minorem vniuersalē negatiuam cum maiore sumpta qualitercūq; nihil sequitur, ergo ad infinitam minorem particularem negatiuā cum maiore qualitercūq; nihil sequetur, ad indefinitam minorem negatiuam nihil sequitur, ergo nec ad minorē particularem negatiuam aliquid sequitur. Hæc igitur ostensio est per indefinitam ratione habita ad proximū antecedens, quod est, quia ad minorem negatiuam indefinitam nihil sequitur, ratione habita ad remotū antecedens:

dens:hæc probatio dici poteſt per vniuerſalem, hoc eſt, quia nihil ſequitur ad vniuerſalem. Et ſi dices, ꝙ particularis ita immediate ſequitur ad vniuerſalem, ſicut ad indefinitum, dici poteſt, ꝙ particulare immediatius ſequitur ad indefinitū, cum ſit quaſi illi idem. vniuerſali vero eſt ſubalternum. Indefinitum quaſi eſt vniuerſale, quia paruo addito fit vniuerſale. Hoc ergo modo intelligendo probatio eſt ꝙ ad particularem minorem negatiuā ſm rem nihil ſequitur. Non enim oportet facere diſtinctionem de particulari, vt fecit Philoponus.

Neq́ etiam ſi ambo interualla particularia, ſiue prædicatiue, ſiue priuatiue dicantur, ſiue hoc quidem prædicatiuum, illud vero priuatiuū, ſiue hoc qdē īdefinitū, illud vero definitum, ſiue ambo indefinita, erit ſyllogiſmus aliquo modo. Termini vero cōmunes omniū, animal, album, equus: animal, album, lapis.

[illegible] cōiugationū particularū & indefinitarum exemplum.

Com. 41. Nunc quæ aſſyllogiſticæ ſint particulares, atq; indefinitæ, tradit: ſunt enim quatuor aſſyllogiſticæ particulares. Prima, quando vtræq; ſunt affirmatiuæ, Secunda, quando vtręq; ſunt negatiuæ, Tertia, quando maior eſt affirmatiua, & minor eſt negatiua, Quarta, quando ècōtrario. Ergo particulares ſunt quatuor. Totidem quoq; aſſyllogiſticæ indefinitæ. nā aut ambæ ſunt indefinitæ, aut altera indefinita, altera definita, quæ ductæ per affirmatiuum, & negatiuum erūt quatuor: quare oēs erunt octo. Quo vero ad verba attinet, Ariſtoteles propoſitiones διαστήματα: hoc eſt interualla, Horū vero extrema dicuntur ὅροι: hoc eſt termini: diſpoſitio vero terminorum dicitur σχῆμα: hoc eſt figura: nam ſubiectum & prædicatum, vt puncta, propoſitio vero vt linea ac interuallum, diſpoſitio vero ſyllogiſtica, vt figura eſt. Huius baſis eſt concluſio, in qua maior prædicatur de ſubiecto. maior vero propoſitio eſt interuallum, quod protrahitur è maiore ad medium, maior autem eſt interuallum quod protrahitur è medio ad minorem, & ſic tota figura fit, quæ ſyllogiſmus eſt.

Manifeſtū eſt igitur ex his quæ dicta ſunt, ꝙ, ſi ſit ſyllogiſmus in hac figura particularis, quoniam neceſſe eſt terminos ſic ſe habere, vt
D diximus: & ſi ſic ſe habent termini, neceſſe eſt fieri ſyllogiſmum: aliter autem ſe habentibus nullo modo fit. Palam autem & quoniā oēs, qui hac ſunt ſyllogiſmi, perfecti ſunt (omnes enim perficiuntur per ea, quæ ex principio ſumuntur.) & quoniā omnia problemata oſtenduntur per hanc figuram: & enim omni, & nulli & alicui & non alicui ineſſe. Voco autē huiuſmodi figuram, primam.

Com. 42. Epilogat, & in epilogando addit aliqua: quaſi ex dictis illa inferendo. & dicit eſſe manifeſtum ex his, quæ dicta ſunt, ſi in hac figura particularis eſt ſyllogiſmus, ita neceſſario terminos ſeſe habere, vt diximus, ſ. vt ma-
A ior propoſitio ſit vniuerſalis, ſiue affirmatiua, ſiue negatiua, minor vero ſemper particularis vel indefinita affirmatiua: at ſi ſeſe habent aliter, nullatenus fit. hæc de epilogo. Addit tamē duo ex dictis quaſi deducta, & omnes ſyllogiſmos qui fiunt in hac figura eſſe perfectos, quia regulātur per prima principia, ſ. dici de omni, & dici de nullo. Addit etiam, ꝙ oīa problemata poſſunt per hanc figuram ſyllogizari, vt vniuerſalia & particularia, affirmatiua, & negatiua. Ex his ſequitur nō ab ratione figuram hanc eſſe primam, ꝙ ſit perfecta, & ꝙ omnia nulla problemata ſyllogizent: at in ſecunda ſola negatiua, & vniuerſalia, & particularia: in tertia ſola particularia affirmatiua & negatiua.

Sed circa hęc dubitatur. Primo, quia ex his, quę Ariſtoteles dicit, habemus ſolum. xvi. coniugationes, quatuor ſyllogiſticas, duodecim vero aſſyllogiſticas. Modo videtur Ariſtoteles non ſufficienter ſyllogiſticas enumeraſſe, cū Theophraſtus & Eudemus, ac Porphyrius Dubiū.
B addidere quinq; alios: qui per has dictiones à Sorticolis annotantur, videlicet baralipton, celantes, dabitis, fapeſmo, friſeſomorum: qua ratione fit vt nouē ſint vtiles coniugationes. Ariſtotelem defendit Auerroes aſſerens illos modos eſſe prætermiſſos ab Ariſto. quia hic enumerauit ſolū eos modos, in quibus ſyllogizatur concluſio naturalis. naturale eſt enim vt maior extremitas ſyllogizetur de minori extremitate, cum ſit ſemper aut vniuerſalior, aut æqualis ipſi minori: at, cum concludit minor de maiori, illud eſt innaturale, & ſolum ex arte, cum illud fiat cōuerſione, & ſic ex arte. Hac ratione Galenus hos modos repoſuit in quarta figura, quæ non eſt naturalis. ariſto. ergo cum hic enumerauit ſolū modos naturales, ideo illos hic ſubticuit, Poſtea vero de his loquetur. Solutio. Secūdo dubitat quia vt Theophraſtus inquit, ſunt nonnulli ſyllogiſmi, qui dant duas concluſiones: in negatiuis enim vniuerſalibus, ſyllogiſmus infert tam cōuerſam, ꝗ conuertentem. ergo plures ſunt modi vtiles, 2. dubiū.
C ꝗ quatuor. Auer. reſpondet tales concluſiones nō eſſe principales, ſed ſyllogiſticas poteſtates, de his enim non hic, ſed Secundo libro dicetur. Reſponſio. Quæritur, vtrū ex particularibus puris fiat ſyllogiſmus. Queſtio. Reſpondemus primo declarando ex vna particulari vel pluribus non quidem ſyllogiſtice, ſe conſequētia neceſſaria ſequi aliquid, in multis caſibus. Reſponſio. Primo quidē via conuerſionis. ſequitur enim quoddam album eſt animal: ergo quoddā animal eſt albū. Secundo ſequitur via æquipollentiæ, quia valet, quidam homo currit: ergo nōnullus homo currit. Tertio cum mutatur prædicatum de infinito ad finitū, vt cum ex affirmatiua de prædicato infinito infertur negatiua de prædicato finito: ſimiliter econtra, ex affirmatiua enim de prædicato finito ſequitur negatiua de prædicato infinito: quia, ſi homo eſt iuſtus, ſequit ergo, homo non eſt non iuſtus. Quarto, quando antecedens fuerit vna particularis impoſsibilis, vt quidam homo eſt lapis: ergo tu curris. Quinto, quando cōſequens eſt neceſ-
D ſarium, ſequitur enim tu curris, ergo deus eſt. Sexto, cū arguitur à tota diſiunctiua, cum deſtructione vnius partis ſuper alterā partem. Septimo, cum arguitur ex vna particulari ad ſeipſam cum vna alia in vna diſiunctiua. Octauo, cum arguitur à poſitione antecedētis alicuius hypotheticæ ad poſitionem conſequentis. Nono, cum arguitur ab vna copulatiua ad quālibet eius partē. Sed de hoc nulla queſtio eſt, quia non ſyllogiſtice, vt poſtea dicet Philoponus, ex particulari vel particularibus poteſt aliquid ſequi, & quidem conſequentia neceſſaria. Eſt ergo quæſtio, vtrum ex puris, & ſolis particularibus ſyllogiſtice aliquid ſequatur. Vtrū ex puris particularibus ſyllogiſtice aliquid ſequatur. Reſpondent nonnulli, in quatuor caſibus ex puris particularibus poſſe aliqd ſyllogizari. Vis qōnis. Prima opīo. Primo quidem in ſecūda figura ex duabus particularibus affirmatiuis, cum medium eſt terminus ſingularis. Sequitur enim. Quoddam animal eſt Niphus: quoddam album eſt Niphus: ergo quoddam album eſt animal.

animal. Secundo dicunt in omni dispositione valere syllogismū ex particularibus, in quibus valet syllogismus expositorius, modo medium in altera propositionum sumatur cum relatiuo identitatis. quia sequitur, quoddā album est Socra. & illud currit: ergo currens est Socrates. Tertio dicunt syllogismum valere in secūda figura, quando prædicatum distribuitur. quia sequitur, quoddam circulo motum est omnis luna: quoddam lucēs est luna: igitur quoddam lucens est circulo motum. Quarto ex particularibus puris & negatiuis potest syllogizari particularis negatiua de incosueto modo loquendi. quia sequitur, quoddam animal non est homo: quoddā animal non est album: ergo quoddam album hō nō est. In nullis autem casibus præterquā in his potest syllogistice ex solis particularibus, ꝓpositiōibus aliquid seq, vt Arist. probauit.

Propria pō. fit ex puris particularib⁹ bonus syllogism⁹ si reducibilis ad expositoriū sit.

Ego vero arbitror in vno solo casu ex particularibus posse syllogistice aliquid sequi, vtpote solum, cum syllogismus est ęquiualens expositorio, vel cū reducitur ad expositorium. Hic enim, quoddam animal

F

est Socrates: quoddam album est Socrates: infert, ergo quoddam album est. quia conuersione reducitur ad expositorium. reducitur enim ad hunc hoc demonstrato Socrates est animal, hoc demonstrato eodem Socra. est album: ergo aliquod album est animal, vtpote conuersione vtriusq; propositionis. ille vero quoddam albū est Socrates: & illud currit: ergo quoddam currens est Socrates æquipollet Syllogismo expositorio, vt intelligēti patet. Tertium casum negaret Philoponus, quia illa ꝓpositio, quoddam circulo motum est omnis luna, nō est apud ipsum intelligibilis, vt postea dicet. Quia, cum signum vniuersale additur ad prædicatum, propositio est impropria, et in intelligibilis: et ita nec vera, nec falsa, cū non sit ꝓpositio. Impropria enim & in intelligibilis propositio neq; est propositio, neq; vera neq; falsa. Præterea nec habet cōtradictoriā intelligibilem. Hæc enim, nullum circulo motum est omnis luna apud Philoponū est impropria & simpliciter in intelligibilis. verū de his in ludicris dialecticis, & dicemus postea.

G

Quartū casum negant expresse peripatetici, quia, si ex illa combinatione non sequitur propositio de consueto modo loquēdi, nec sequitur propositio de inconsueto. Hæc enim (vt sæpius diximus) æquiualent in significando, quoddam album homo non est: & quoddam album non est homo, & apud eos omnes sunt synonymę. ergo, si alter non sequitur, nec alter potest sequi.

Obiectiões.

Vlterius contra illos quatuor modos syllogisticos multæ feruntur obiectiones. Contra primum quidē, quia dantur termini in quibus omni et in quibus nulli. Termini quidem in quibus omni, sunt animal grammaticum, homo. Termini vero in quibus nulli sunt naturale, ęs, idolum. Contra etiam s̄m modū dantur termini in quibus omni, & in quibus nulli. Termini quidē in quibus omni sunt animal, exangue, lapis. Termini vero in quibus nulli, sunt, vigilans, animal dum dormit, piscis: quia omnis piscis, animal est dum dormit: & nullum animal dum dormit, vigilat: &

H

tamen stat cum his ꝙ omnis piscis vigilet. Contra tertium modum etiam dantur termini in quibus omni & in quibus nulli per subacceptionem. Termini quidem in quibus omni & in quibus nulli sunt, animal, homo, album: nam sub albo accipiēdo cygnum: animal de omni cygno prædicabitur: sub albo vero accipiendo niuem, animal de nullo albo prædicabitur. Contra etiam quartum dantur termini omni & nulli in essendi. Termini quidē in quibus omni, & in quibus nulli, sunt, animal, lapis, album: sub albo vero accipiatur cygnus, & nix: nā animal de omni cygno, & de nulla niue prædicabitur: alij vero obijciunt adhuc per instantias contra primum modum, quia non sequitur, omne animal, si est risibile, est homo: omnis equus est animal, si est risibile. Præterea nec sequit̄ omnis homo vel equus est equus: omne rationale est homo vel equus: ergo omne rationale est

E

equus. Præterea non sequitur, cuiuslibet cōtradictionis altera pars est vera: quælibet tua conclusio est cōtradictionis altera pars: ergo q̄libet tua conclusio est falsa.

Præterea non sequitur omnes propositiōes sunt verę vel falsæ. omnes tuæ conclusiones sunt propositiones: ergo omnes tuæ conclusiones sunt veræ vel falsæ. Præterea nō sequitur omnis essentia diuina est pater: omnis filius est essentia diuina: ergo omnis filius est pater. Contra vero s̄m modum ferunt instantias, quia nō sequitur, nullum viuum est mortuum: omnis homo viuit: ergo nullus homo est mortuus. Pręterea non sequitur, nullus pater est filius: omnis essentia diuina est pater: ergo nulla essentia diuina est filius. Contra vero tertium fit instantia, quia non sequitur, omnis homo est totum distributum siue omnis homo est totum in quantitate: aliquis homo est homo: ergo aliquis homo est totū in quātitate, siue totum distributum. Contra quartum fit instātia, quia non sequitur nullum mortuum est viuum. aliquis homo est mortuus. igitur aliquis homo non est

F

viuus: quæ conclusio falsa est, quia eius cōtradictoria vera est, videlicet omnis homo est viuus.

Prima solu.

Circa obiectiones has, quidam dixerunt hos quatuor modos esse formaliter per se syllogisticos: modo termini sint simplices, & recti: & syllogismus sit categoricus, & non hypotheticus, & termini cōmunes, & non discreti: & ꝙ nihil addatur medio in vna propositione plusquā in alia. Dicunt termini sint simplices, quia vbi termini sint complexi, nō oportet, vt sint in aliqua trium figurarum. Hic enim non est in aliqua trium figurarum, cuiuslibet hominis oculus est dexter. Socrates est homo: ergo Socra. oculus est dexter. quoniam subiectum maioris est terminus cōplexus. Dico recti, quia syllogismus ex obliquis non est in aliqua figurarum, vt iste, omnē hominē videt equus: Socra. est homo: ergo Socra. videt equus. Dico & syllogismus sit categoricus, quia syllogismi hypothetici non sunt in aliqua trium figurarum s̄m eos. Dico & termini

G

sint cōmunes, quia, si mediū est terminus discretus, non est in aliquo horum modorum, vt si fiat hoc argumentum, iste Sol lucet: omnis Sol est iste Sol: ergo oīs Sol lucet: qui non est syllogismus in aliquo modo istorū. Dico, ꝙ nihil addatur in medio plus in vna q̄ in alia propositione. vt cum medium in minore fuerit cum relatiuo identitatis. nam hic est bonus syllogismus, & in nullo illorum modorum, quoddam album currit: Socrates est illud album: & sunt alij casus de quibus non curo. Dicunt tamen hos quatuor modos esse formales syllogismos, exceptis diuinis, in quibus vna res est eadem cuilibet diuersarum rerum. Verum, si additione eius particulę quod est accipiatur subiectum maioris & minoris, in omnibus tenent. Vnde debent sic combinari, omne quod est B est A. omne quod est C est B: ergo omne quod est C est A. Sic enim in vniuersalibus & particularibus affirmatiuis: & negatiuis syllogismi isti sunt formales, & quidem in omnibus.

Confutatio.

Ego vero arbitror hæc esse su-

H

perflua. nam exceptis syllogismis, quibus vtimur in diuinis, omnes hi modi, cum accipiūtur s̄m artem prioristicam, sunt per se formales. Dico s̄m artem prioristicā, scilicet vt syllogismus constet tribus terminis, & duabus propositionibus: quarum quælibet resoluatur ad duos per se terminos. Sic enim intelligendo coniugationes huiusmodi sunt syllogisticæ, & formales. aliæ vero quę feruntur, non sunt ad propositum, cum non sint per has regulas.

Ad obiectiones.

Tunc ad obiectiones: Ad primam contra primum, cum ponuntur termini in quibus omni. dicendum ꝙ medium æquiuocatur, quia ęs est naturale s̄m formam & materiam, idolum vero s̄m materiā tantum. Ad secundam dicendum, ꝙ illa præpositio dum potest teneri specificatiue, & sic est sensus nullū animal dormiens est vigilans: & sic minor est falsa. & potest teneri temporaliter: & sic est, nullum quando dormit est vigilans: & conceditur, & tunc negatur iterum minor.

Non

Noo enim piscis est animal quando dormit, cum noo sit animal dormitabile. Ad alias obiectiones patet solutio: quia in Darij homo de albo pro niue de oullo prædicat: & sic nec vniuersalis minor absolute, nec per accõmodationem. Ad instantias vero: Ad primam quicquid alij velint, ego arbitror sm Peripateticos omoem propositionem, de quouis extremo conditionato vel disiuncto æquipollere conditionali, vel disiunctiuæ: quare illa, omne animal si est risibile est homo æquipollet illi animal si omne animal est risibile, omoe animal est homo. nam propositio de extremo conditionato sm Boethum est iouenta gratia breuitatis, tamen æquipollet semper vni conditionali. Smiliter illa, omnis homo vel propositio est propositio, æquipollet illi, omnis homo est propositio vel omnis propositio est propositio: et tunc patet nõ arguitur sm regulam Aristotelis. Quia Aristoteles arguit in syllogismis categoricis, & nõ io hypotheticis. ex hypotheticis enim nihil syllogizatur io aliqua figura. sic igitur oeganda est forma. Ad tertiam dicendum, maior est resoluenda hoc pacto, quælibet cõtradictio est, cuius altera pars est falsa: tunc minor debet esse, quælibet tua conclusio est contradictio, quæ est falsa, & ita syllogismus nihil concludit. Ad quartam maior est simpliciter falsa: quia eius sensus est, omnes propositiooes sunt veræ, vel omnes propositiones sunt falsæ: quæ pro vtraq; parte falsa est. Ad quiotam obiectionem, quæ fit io syllogismis diuinis, patuit sol. Ad sextam quicquid velint alij, dico, maior est vera & minor est vera, & conclusio vera: si intelligitur ille terminus homo in conclusione, veluti io minori: erat enim ipsa minor intelligenda de homine qui est: modo hæc est vera, omnis homo, qui est viuit: & sic concedo conclusionem, scilicet, oullus homo, qui est, est mortuus. Ad septimam patuit solutio. Ad octauam dicendum, maior est falsa secundum nostra ludicra: quia prædicatum non potest verificari de subiecto materialiter supponente, nisi addatur signum materialitatis: & sic hæc est falsa, omnis homo est terminus communis distributus, nisi addatur signũ materialitatis, quod est iste terminus. Ergo ad hoc, vt illa sit vera, debet sic enunciari iste terminus, omnis homo est terminus cõmunis distributus: siue totum in quantitate, quod idem est, & tunc minor erit falsa. verũ de his in ludicris nostris diximus. Ad noum dico eodẽ modo sicut ad sextum. nam minor est falsa de homine, qui est, & etiam conclusio de homioe, qui est, est falsa. Patet ergo hos modos esse syllogisticos per se oulla conditione addita, cum bene intelliguntur.

Caput. vi. De secunda figura quæ 1 est ppositionibus 1 existentibus. Com. 45.

QVando vero idem huic quidem omni, illi vero nulli inest: aut vtriq; omni, aut nulli, figurã quidẽ huiusmodi voco Secũdã.

Hactenus de ea termioorum dispositione, quę prima figura dicitur, at nuoc de ea, quę Secũda dicitur. nec ab ratione, siquidem prima figura similis demoostrationi sit: concludit enim vniuersale affirmatiuum. Secunda vero similis est dialectico syllogismo, qui semper consensum respondentis destruit, quod quidem est oegatiue syllogizare. Tertia vero sophistico comparatur, quãdo sophista semper circa particularia verset. Bene ergo post primam, nunc de secunda, & postea de tertia dicet. Boethus in suo de syllogismis categoricis definiens secuodam figuram dicit, figura secunda est quoties terminus medius de vtrisq; extremis prędicatur. Verum hæc definitio oon explicat omnes cooiugationes & syllogisticas, & asyllogisticas: propterea Aristo. oes explicans dicit, qñ vero idem, s. terminus, huic quidem extremo omni, illi vero oulli inest, aut vtriq; extremo omni, aut vtriq; extremo oulli, talem quidem figuram voco secũdam. & recte dixit voco, quia solus ipse syllogisticas cõiugationes, vt geometrię studiosus appellauit. Auer. pbat figuram talem esse naturalem, quia imperitæ gentes sine arte quasi á natura institutæ illa vtuntur. Quod exemplo ostendit, vt si mulier abortum passa sit, & obstetrix dicat hoc abortiuum noo viuit. nam si quæratur ab obstetrice, quare abortiuum oõ viuit, respondebit, quia omne viuum aptum est clamare. vbi patet eã vsam esse secunda figura nulla arte pręcedẽte, sed solum naturali instioctu nota. sumpsit enim maiorem, minorẽ vero innuit. Erit enim syllogismus, omoe viuum est aptum clamare: hoc abortiuum ooo est aptum clamare: ergo hoc abortiuum ooo viuit. Obseruatione etiam deprehensum est, imperitæ gentes semper cum respondent negatiue, & postea de causis earum responsum quærit, vt plurimum vtuntur secunda figura. Alij auctoritate Alexan. dixerunt hanc figuram esse naturalem, quia eo quod per hanc syllogizatur, oihil prius per naturã syllogizetur. Hac ratione diximus illos quinq; modos vltimos in prima figura non esse naturales, quia est illis coo iugationibus directius, & quidem per oaturã aliud concluditur priocipale quæsitum.

Rõ secũdis.

Quid secũda figura scdm Boethum.

Quę Arist.

Quo ad verba.

A

B

Rõ Alex.

Medium autẽ in hac dico, quod de vtrisq; prædicatur: extremitates vero, de quibus dicitur hoc: maiorem quidem extremitatem, quę iuxta medium posita est, minorem vero, quæ longius sita est à medio, Ponitur autem medium extra extremitates quidem, primum vero positione.

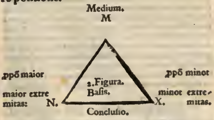

Figura sylli quo ad terminorũ & ppositionũ dispositionẽ.

C

Com. 40.

Hactenus de figura, ounc & de terminis: sunt enim necessarij syllogisticę figuræ vt puncta triangulo: siquidem ex punctis fluentibus lineæ, ex lioeis triangulus pficiscitur, ita quoq; ex terminis propositiones, ex propositionibus autem syllogismus. Vnde dicit {medium autem in hac} scilicet figura {dico, quod de vtrisq; prædicatur:} scilicet subiecto & prædicato cõclusionis. Quia vero medium & extrema sunt relatiua, ideo per oppositum definit extrema. & primo io generali, cum dicit: {extremitates vero dico, de quibus dicitur hoc mediũ. Speciatim autem quid vnaquæq; sit, describit, & dicit. {Maiorem quidem extremitatem, quæ iuxta medium posita est, Minorẽ vero, quæ longius sita est à medio.} Addit {ponitur autem medium extra extremitates:} quia, cum exemplificamus in terminis ignotis, ooo pooimus medium inter extrema. similiter cum exemplificamus in terminis, io quibus omni, & in quibus nulli, medium intelligitur, quod primo loco ponitur, secundo vero loco positum extremitas maior est, quod vero tertio loco ponitur, est minor.

D

Sed accidunt dubitationes. Prima quidem, quia, si medium in vtraq; propositione prędicatur, ergo non medium, sed extremi rationem habebit. Secunda quid intelligit per extremitatem maiorem esse prope medium, minotem vero procul à medio. Præterea tertia, in his verbis videtur cootradictionis implicatio: quia mediũ dicitur per æquidistantiam ab extremis, & sic noo potest alterum extremorum propius ac longius se habere ad medium. Quarta, cur si medium est extra extremitates, debeat dici primum. Vltima, quæ sunt huius figurę propositiones. Herminius opinatus est in hac secũda figuram

Dub. sunt. prima.

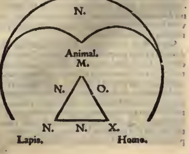
Quę Herminius.

figuram veluti In prima syllogismos cõcludere ex vi terminorum, vtpote, quia prædicatum conclusionis est naturaliter prædicatum, subiectum vero naturaliter subiectum. Contra obĳcit Alex. asserens non esse simile in secunda, & prima. In secunda enim cum sit negatiua, non est ex vi terminorum constituta, quia potest vniuersaliter in terminis cõuerti. {Ad primam ergo dicamus medium quo ad vnitiuã extremorum vim in omni figura medium habere vim medĳ. at quo ad situm terminorũ, quibus vtimur in exemplis, in secũda figura est primũ, & habet rationem extremi, ideo narratur primo loco. {Ad secundam dicendum maiorem extremitatem esse prope medium, vt Auer. dicit, quo ad situm descriptionis terminorum, quia quando termini describuntur, Primo loco ponitur M medium, Secundo loco ponitur N maior extremitas, Tertio loco ponitur X minor extremitas. Vt omnes sic describantur M N X. vbi semper per M medium intelligi vult. Per N vero extremitatem maiorem, per X deniq; minorem extremitatem. Philoponus vero asserit maiorem extremitatem esse prope medium conditione, quia medium bis prædicatur, maior extremitas semel. Minor vero extremitas procul est à medio, quia nunquam prædicatur. Ad aliam patet sol. Est enim medium per æquidistantiam ab extremis, quo ad vim vnitiuam, quo vero ad situm vel conditionem alteri extremitatum magis, alteri minus appropinquat. Ad aliam dico, q; in hac figura medium ponitur extra extremitates, cum habeat conditionem prædicari tantum, vel quia in descriptione terminorum non ponitur inter extremitates, sed primo loco. Ad aliam dico, quòd propositio maior in hac figura est in qua affirmatiue vel negatiue medium dicitur de prædicato conclusionis. minor vero propositio, in qua medium affirmatiue, vel negatiue dicitur de subiecto eiusdem. Ex his patet figuram hanc scribi ad modum trianguli, cuius basis, X N, refert conclusionem, latus M N refert maiorem, Latus vero M X refert minorem, & sic latera sunt propositiones, puncta termini.

Declaratio figuræ syllogismorum.

Perfectus quidem igitur non erit syllogismus vllo modo in hac figura: possibile vero erit & vniuersalibus, & nõ vniuersalibus existentibus terminis. Vniuersalibus quidẽ existentibus terminis, erit syllogismus, quando medium huic quidem omni, illi vero nulli inerit: & si ad vtrumuis sit priuatiuum, aliter vero nullo modo. Prædicetur enim M de N quidem nullo: de X vero omni: quoniam igitur cõuertitur priuatiua, nulli M inerit N: at M oĩ X supponebatur: quare N nulli X inerit. hoc enim ostensum est prius.

Cesare.

Cæsare. Prima vtilis cõiugatio in primo secundæ, quæ maioris cõuersiõe indiget vt ad primã reducatur, s. celarent.

E Hactenus de figura, ꝓpositionibus, & terminis, nunc de coniugationibus. Et primo proponit nullum in hac figura syllogismum esse perfectum actu, sed solum potestate: quatenus & vniuersalibus, & non vniuersalibus existentibus terminis perfici potest conuersione. Et hoc dicit {perfectus quidem igitur non erit syllogismus vllo modo actu in hac figura, possibile vero erit, vt reducatur ad perfectum & vniuersalibus, & non vniuersalibus existentibus terminis.} et quo ad hoc hæc figura excellit tertiam, quæ nõ erit possibilis, nisi particularibus existentibus terminis. Quo vero modo vniuersalibus existentibus terminis syllogismi in hac figura ad perfectos reduci possint, primo edocet, cũ inquit. {vniuersalibus quidem existentibus terminis, erit syllogismus per reductionem: hoc verum est, quando medium huic quidem omni, illi vero nulli inerit: & si ad vtrumuis, s. maiorem vel minorem, sit supple additum priuatiuum: quia siue maiori, siue minori addatur, potest syllogismus per reductionem fieri perfectus, aliter vero nullo modo, quia fieri non potest syllogismus, nec si vtraq; propositio sit affirmatiua, nec si vtraq; fuerit negatiua, hæc generatim de coniugationibus. Per exempla vero speciatim docet has coniugationes cum dicit {prædicetur enim M de N quidem nullo: de X vero omni: sequetur ergo nullum X est N. probat: quia, cum conuertatur propositio priuatiua in terminis, s. maior, quæ erat, M N, cum nulli M inerit N: at M omni X, supponebatur inesse in minori ꝓpositione: erit ergo syllogismus, nullum M est N: omne X est M: ergo nullum X est N. Quare N nulli X inerit in secundo primæ: quod esse perfectum syllogismum ostensum est prius. Patet ergo syllogismum huiusmodi potestate fieri posse perfectum, vtpote conuersione, s. maioris propositionis. Quo vero ad ordinem attinet, Arist. ordinauit prius cõiugationem ex maiore vniuersali negatiua, illi, quę est ex minori vniuersali affirmatiua: quia hæc vnius conuersione indiget, illa vero conuersione plurium.

De ordine

G Rursus, si M N quidem omni inest: X vero nulli: neq; N X nulli inerit. nã, si M nulli X, neq; X nulli M inerit. at vero, M omni N inerat: quare X nulli N inerit. facta est. n. rursus prima figura. quoniam autem conuertitur priuatiuum, neq; N nulli X inerit: quare erit idem syllis.

camestres

camestres secunda vtilis coniugatio quæ minoris & conclusionis cõuersione ad secundũ primæ reducitur.

Secunda coniugatio est ex maiori vniuersali affirmatiua, & minori vniuersali negatiua, syllogizatur vniuersalis negatiua, hoc pacto, omne N est M: nullum X est M: ergo nullum X est N. Nam conuersa minore in terminis, syllogizabitur conclusio dicta conuersa: quibus fit rursum prima figura hoc pacto, omne N est M: nullum M est X: igitur nullum N est X. Dicit, {rursus, si M inest omni N, X vero nulli, tunc nulli X inerit N. Probatur. nam, si M nulli X inest, nec X nulli M inerit per conuersionem in terminis.

Cam. es.

terminis. Sumatur ergo hæc pro minore, cum M omni N inerat, pro maiori: tunc conuerſa concluſiooe, x nulli N inerit. Facta eſt enim rurſus prima figura, quoniam autem conuertitur priuatiuũ, tunc neq; N vlli x inerit: quare erit idem ſyllogiſmus, qui fuit in ſecundo Primę conuerſis minore & concluſione in terminis. Ex ĳs patet, ꝙ tranſpoſitio noo eſt neceſſaria in reductione, quia vt diximus, ſi ſyllogiſmus fit per eſſe in toto vel noo eſſe, minor pria eſt, ſecũda maior: ſin autẽ fit ꝑ dici de omni, vel de nullo prima eſt maior, ſecunda minor. ergo tranſpoſitio non eſt neceſſaria ad reductionem ſyllogiſmi.

Modus reducendi cõiugationẽ ꝑ permiſſarũ tranſpõnẽ.

Eſt autem oſtẽdere hæc, & ad impoſsibile ducẽtes. Quoniam ergo fit ſyllogiſmus ſic ſe habentibus terminis, manifeſtum eſt, ſed non perfectus. non enim ſolum ex ĳs, quę ab initio ſumpta ſunt, ſed & ex alĳs perficitur.

Deductio ad impoſsibile in vtriſque cõiugationibus.

Com. 97.

Secundo probat hos modos ducendo ad oppoſitum. cum enim ex oppoſito concluſionis cum altera propoſitione infertur oppoſitũ alterius, ſyllogiſmus eſt neceſſarius. quòd autem ex oppoſito concluſiooiscum altera, ꝓpoſitione ſequatur oppoſitum alterius, deducitur in primo mõ. & fiat ſyllogiſmus, nullũ N eſt M: omne x eſt M: ergo nullum x eſt N: nam, ſi non ſequitur, detur oppoſitũ, & erit, quoddam x eſt N: tunc ex maiore pro maiore, & tali oppoſito pro mioore ſyllogizo io quarto primę oppoſitum cooclufiooıs hoc modo, nullum N eſt M. hęc erat maior. quoddã x eſt N: hęc fuit cõtradictorium concluſionis. ergo quoddam x noo eſt M, at hæc concluſio eſt prioris minoris cõtradictorium: dicebatur enim, oẽ x eſt M: ergo ſyllogiſmꝰ eſt vtilis. Secũdꝰ iterũ ꝓbaẗ, ꝗa ſyllogizeẗ ſic, oẽ N eſt M: Nullũ x eſt M: ergo nullũ N

A eſt N: nam ſi nõ ſequitur, detur oppoſitum concluſionis, & erit, quoddam x eſt N; tunc ſumo maiorem, vt prius, videlicet, oẽ N eſt M, & per te, quoddam x eſt N: igitur in tertio primę quoddam x eſt M: quod eſt minoris prioris ſyllogiſmi cõtradictoriũ. ergo ſyllogiſmus fuit neceſſarius. Sed dices, cur ĩ ſyllogiſmis, qui probanẗ ex oppoſito concluſionis nõ ſumitur cõtrariũ cõcluſionis cũ altera propoſitionũ, ſicut ſumiẗ cõtradictoriũ. Dicendum hoc eſſe pro tanto, quia nõ oportet duorũ cõtrariorum ſi vnum ſit verũ, vt alterũ ſit falſum, vel, ſi alterũ ſit falſum, alterũ ſit verũ. Quia cõtraria poſſunt eſſe ſimul falſa: at cõtradictoriorũ neceſſario ſi alterũ falſum eſt, alterũ verũ: & ſi alterũ verũ fuerit, alterũ falſum erit. vnde Ariſt. dicit, {eſt aũt hęc & ad impoſsibile ducẽtes. Tacuit aũt modũ deductionis, ꝗa res facilis eſt. deinde epilogat, & inquit {Qm̃ ergo fit ſyllogiſmus ſic ſe habentibus terminis, manifeſtũ eſt, nõ tñ ꝑfectus. cuius cauſam repetit, ꝗa nõ perficiẗ ex ĳs ſolũ, q̃ ſunt ſumpta ab initio, ſ. ꝑ dici de omni, vel dici de nullo, ſed ꝑficiẗ alĳs, ſ. cõuer

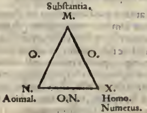
B ſione vnius, vel pluruim, & deductione ad impoſsibile. Sed dubitãt, ꝗa Ariſt. ꝓbat hos modos eẽ neceſſarios ꝑ ſyllogiſmũ ad impoſsibile. ſed hic ſyllogiſmus nõdũ patet, & ita iguoto vtetur. Iuniores dixerũt ſyllogiſmum ad ĩpoſsibile, quo ad eã parẽ, qua oſtẽſiuus eſt, ab Ariſt. acceptũ eſſe in taliũ regularũ ꝓbatione. Quo vero ad eã partem, qua cõuerſiuus eſt, declarabiẗ Secũdo hoius, & hoc pacto eo nõ vtitur Ariſt. Sed hæc ſolutio per difficilis vr̃, ꝗa ſyllogiſmus ad impoſsibile ea parte, qua oſtẽſiuus eſt, non infert oppoſitũ alicuius ꝓpoſitionis, ſed ea parte, qua cõuerſiuus eſt. cũ igitur eo Ariſt. vtaẗ ea parte, qua infert oppoſitũ alterius propoſitionis, vr̃ eo vti ea parte, qua conuerſiuus eſt. Fortaſſe dici põt Ariſt. eo vti ad cõfirmãdũ, & ita non erit incõueniẽs Ariſt. eo vti tanq̃ꝫ poſterius notificãdo. Vel fortaſſe eo vtiẗ vt naturaliter noto, quia poſterius declarabit ipſum ꝑ artem. Secũdo quęres ꝑꝑ quid ſi ex cõtradictorio concluſionis

C cũ altera propoſitionũ inferẽ alterius cõtradictoriũ, ſyllogiſmus eſt neceſſarius. Dicendũ, ꝗa cõcluſio ſe habet vt cõſequẽs in ſyllogiſmo, ꝓpõnes, vt antecedẽs. modo principiũ regulatiuũ neceſſariũ cõſequẽtiarũ eſt, ꝙ quoties ex oppoſito cõſequẽtis inferẽ oppoſitũ totius antecedentis, vel alterius partis cũ altera parte, ſyllogiſmus fuit cõſequẽtia neceſſaria: & ſic hęc ſecũda probatio eſt per primũ regulatiuum principium conſequentiarum.

Si autem M de omni N & x prędicetur, non erit ſyllogiſmus. Termini ineſſe, ſubſtãtia, animal, homo, non ineſſe, ſubſtantia, animal, numerus: medium, ſubſtantia. Nec qñ de N, nec de x nullo, p̃dicetur M. Termini ineſſe, linea, animal, homo: non ineſſe, linea, animal, lapis. Manifeſtum ergo, quoniam ſi ſit ſyllogiſmus ex vniuerſalibus terminis, neceſſe eſt termi-

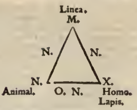
D nos ſic ſe habere, vt in principio diximus: aliter enim ſe habentibus terminis, non fit concluſio neceſſaria.

Prima aſſyllogiſtica, ſiue inutilis cõiugatio ex puris affirmatiuis.

Sueſſ. ſuper Prio.

E

Secunda assyllogistica. hæc inutilis ex puris negatiuis coniugatio.

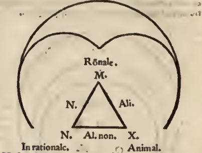
Cõm. 48. Hactenus de syllogisticis coniugationibus, nunc de assyllogisticis. & sunt duæ. Prima qdem φ ex vtrisq; vlibus affirmatiuis nihil cōstet: & dicit {Si aūt M de omni N}& subaudi de oī X pdicetur{nō erit syllogismus} Hoc probat dando instantiam per terminos, & dicit: {termini inesse}subaudi sunt substantia, aīal, hō.} Qm̄ si omne aīal est substantia: & omnis hō est substantia: cum hac syllogizandi forma stat in veritate, oēm hoīem esse aīal. Termini vero non inesse sunt substātia, animal, numerus. Medium vero vt inquit, in vtraq; dispōne est substantia. Qm̄, si oē aīal est substantia, & oīs numerus est substantia, cum his stat nullum numerū esse animal. F

Quo vero ad verba attinet, aīaduerte in quibusdā græcis codicibus legi ἀριθμός, hoc est numerus. Vbi patet numerum accipi sm̄ positionem Pythagoricorum, qui numerum rerum substantiam esse dixerunt. hæc de prima assyllogistica coniugatione. De secunda vero ait, φ ex vtrisq; vniuersalibus negatiuis etiam nihil cōstet. Et dicit {nec quando de N nec de X nullo prædicetur M} subaudi syllogismus est. Probat dando instantiam per terminos, & dicit. {Termini inesse}subaudi sunt, {linea, animal, homo. Nam si nullum animal est linea, & nullus hō est linea, cum his stat oēm hominem esse aīal. Termini vero non inesse sunt, linea, animal, lapis. Qm̄, si nullum animal est linea, & nullus homo est linea: cum his stat, nullum lapidem esse animal. Deinde epilogat, & dicit{ manifestum ergo, quoniam si sit syllogismus ex vniuersalibus terminis, necesse est terminos sic se habere, vt in principio diximus, aliter enim se habentibus terminis, non fit conclusio necessaria. G

Quo vero ad verba attinet, dixit, non fit conclusio necessaria: quia contingenter & quasi per accidens in terminis conuertibilibus fieri potest, vt si termini essent, homo, rationale, risibile. nam si omne rationale est homo: & omne risibile est homo: sequitur, vt omne risibile sit rationale: non enim hisce terminis, qui cōuertuntur, accipi possunt termini omni & nulli essendi, sed hoc est per accidens & gratia materiæ, siue terminorum. Animaduersione dignum, vt iuniores sentiunt, esse huic figuræ proprium, vt propositiones sint dissimilis qualitatis. Si enim ambæ affirmatiuæ sint, nō repugnat aliqua in tertio affirmari, quæ inter se negantur vt homo, & equus in animali. simili ratione prohibet nihil aliqua in tertio negari, quæ inter se affirmantur, vt animal, & hō: in linea. Oportet ergo propositiones in hac figura esse qualitatis dissimilis. & quidem propositione quauis affirmatiua, vel negatiua. Quippe cum medium indifferēter extrema tanquam sibi supposita respiciat. H

Cum autem medium ipsum ad alterum extremorum sumatur vniuersaliter, siquidē ad maius vniuersale ipsum collocetur, siue affirmatiuum, siue negatiuum, ad minus vero particulare atq; opposito modo ipsi vniuersali sumptum sit, necesse est syllogismum negatiuum particularem esse. dico autem opposito modo hoc pacto, vt si vniuersale sit negatiuum, particulare sit affirmatiuum, vel si vni-

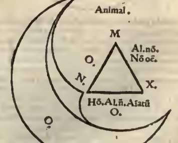
E uersale sit affirmatiuum, particulare sit negatiuum. Nam si M nulli quidem N insit, X vero alicui: necesse est ipsum N alicui X inesse. Negatiuum si quidem conuertatur, N sane nulli inerit M: at ipsum M alicui ierat X: quare N alicui X inerit: fit enim syllogismus per primā figurā.

Festino. Tertius modus q maioris cōuersione ad Ferio quartum primæ reducit.

Cõm. 49. Hactenus de vniuersalibus, nunc de particularibus. & primo generatim sumit omnes vtiles, Secūdo speciatim docet eas per exempla. De primo inquit {cum autē medium ipsum ad alterum extremorum quoduis sumatur vniuersaliter: si quidem ad maius vniuersale ipsum collocetur, siue affirmatiuum, siue negatiuum, ad minus vero particulare atq; opposito modo secundum qualitatem ipsi vniuersali sumptum sit: necesse est syllogismū negatiuum particularem esse. Et exponit se & inquit: {dico autem opposito modo, hoc pacto, vt si vniuersale sit negatiuum, particulare sit affirmatiuum: vel si contra vle sit affirmatiuum, particulare sit negatiuum. Hæc Arist. generatim speciatim aūt inqt. {Nā si M nulli qdē N insit, X vero alicui, necesse est ipsum N alicui X inesse. Probat per cōuersionem maioris in terminis: & inquit, negatiuum siquidem conuertatur, N sane nulli inerit M: at ipsum M alicui inerat X: quare N alicui X inerit. Fit. n. syllis rursus sic ipsa maiore conuersa, per primā figuram. G

Rursus, si M quidem omni N insit, X vero alicui non insit: necesse est N alicui X non inesse. Nam si omni insit: & M prædicabatur de omni N necesse est M omni X inesse: sed supponebatur alicui non inesse. Et si ipsum M N quidē omni insit: X autē non omni: erit syllogismus, φ non omni X insit N. Demonstratio autem eadem est, quæ antea.

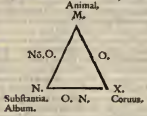

Barocco. Quartus secundæ figuræ modus, q per impossibile reducit ad Barbara primum figuræ primæ modum.

Cōm. 10. Secunda cōiugatio est ex vniuersali affirmatiua & particulari negatiua. Inquit rursus si M quidem omni N insit x vero alicui non insit: necesse est N alicui X nō inesse. Probat hanc deductione ad impossibile. Nam si omni insit, quod est contradictorium conclusionis & M prędicabatur de omni N: necesse est M omni x inesse: nam, si omni N inest M, et omne x est N per te: igit̄ omne x est M & supponebat alicui non inesse. Hæc igitur deductio fit sumendo contradictorium conclusionis pro minore, & maiore eadem quæ erat prius, inferendo contradictoriū minoris. Hæc de particularibus. De indefinitis vero inquit, & si ipsum M omni quidē N insit, vt prius: x autē non omni indefinite, demōstratio autem est, quę antea, videlicet sumendo contradictorium conclusionis inferendo contradictorium minoris.

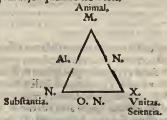
Sin autem de x quidem omni, deq; N non omni prædicetur: non erit syllogismus. Termini essendi sumantur, animal, substantia, coruus: non essendi vero animal, album, coruus.

Inutilis coniugatio.

Præterea neq; si de x quidem nullo, deq; N aliquo prædicetur, syllogismus erit: Termini essendi sumantur, animal, substantia, vnitas: non essendi vero animal, substantia, scientia. Igitur eum vniuersale atq; particulare opposito sumantur modo, dictum est quādo erit syllogismus, & quando non erit.

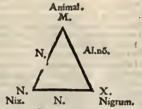
Secunda inutilis coniugatio.

Cōm. 11. Docet nuoc assyllogisticas particulares, & primo per contrapositionem in qualitate, & inquit {Sin autem de x quidem omni, deq; N nō omni siue particulariter siue indefinite, non erit syllogismus} & ita ex minore vniuersali affirmatiua, maiore particulari negatiua, nihil cōstat. Docet abundare terminis, & inquit {termini essendi sumantur, substantia, animal, coruus. Nam si aliqua substantia noo est animal: & omnis coruus est animal, cum his stabit omnem coruum esse substantiam. Non essendi vero animal, album, coruus: nam si quoddam album non est animal, & omnis coruus est animal, cum his stabit nullum coruum esse album. hęc est prima, dat secundam & inquit. {Præterea neq; si de x quidem nullo, deq; N aliquo prædicetur, syllogismus erit. & sic ex minore vniuersali negatiua, maiore particulari affirmatiua nihil constat: termini essendi sumantur, animal, substantia, vnitas. Nam si quædam substantia sit animal: & nulla vnitas sit animal, cum ijs stabit omnem vnitatem esse substantiam. Et vtitur vnitate more pitagorico, qui numeros substantias fecit. non essendi vero animal, substantia, scientia. Nam si quædam substantia sit animal, & nulla scientia sit animal, cum ijs stat nullam scientiam esse substantiam. Epilogat & inquit, igitur cum vniuersale atq; particulare opposito sumuntur modo, dictum est quando erit syllogismus, & quando non erit.

Cum autem conformes sint propositiones ipsę aut negatiuę ambę, aut affirmatiuę, nullo pacto erit syllogismus. Sint enim primo negatiuę ambæ, & vniuersale ipsum ad extremum maius cōstituatur. vt M nulli N, alicui vero nō insit x, poterit igitur & omni, & nulli x inesse N. Termini quidem non essendi sumantur, nigrum, nix animal.

Inutilis coniugatio ex puris negatiuis.

Cōm. 12. Nunc docet assyllogisticas ex propositionibus in qualitate consimilibus: & primo sumit omnes assyllogisticas generatim, secundo speciatim. Generatim quidem inquit, cum autem conformes sint propositiones ipsę, hoc est aut ambæ negatiuæ, aut ambę affirmatiuæ, nullo pacto erit syllogismus. Hæc Aristote. generatim Speciatim inquit, sint enim primæ negatiuæ ambæ, & vniuersale ipsum ad extremum maius constituatur, supple & particulare ad extremū minus: Dico, supple hoc modo non esse syllogismum, vt per exemplum. M nulli quidem N: alicui vero insit x: Poterit igitur terminis sic dispositis, cum propositionibus illis & omni & nulli x inesse N. Statuit terminos non essendi, & inquit {termini quidem non essendi sumātur nigrum, nix, animal: Nā si nulla nix est nigra: & aliquod animal non est nigrum: cum ijs stat nullum animal esse niuem.

Termini vero omni iessendi sumi nō possunt: si M alicui quidem x insit, alicui vero nō insit. nam si N quidem omni insit x, inerat autem M nulli x. ipsum igitur M nulli x inerit. at alicui inesse supponebatur.

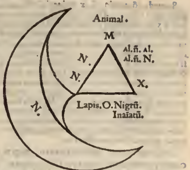
Cōm. 13. Hactenus docuit in hac assyllogizatione terminis abundare: quibus nulli inesse contingit. Disputat nunc vtrum possumus abundare terminis omni inessendi. Et tenet: & probat q; non. Ad cuius euidentiam animaduersione dignum vt dicebatur, particularem negatiuā bifariam esse: alteram quidem veram propter vniuersalem sibi subalternam, vt aliquis homo non est lapis. hæc enim vera est, quia secundum rem nullus homo est lapis. Alteram autem veram suapte natura, quia est de inesse in materia contingenti, ceu aliquis homo non est albus: nam aliquis non est albus, ut Aethiops, aliquis est albus, vt Scytha. Differunt autem hæ, nam particularis eiusmodi de re contingenti conuertitur ad oppositā qualitatem. si enim aliquis homo non est albus: etiā aliquis est albus: aliter non esset particularis de re: particularis aūt primo modo nō cōuertitur. nō enim q̄a aliquis homo non est lapis, aliquis homo est lapis. illa enim s̄m rem est vniuersalis. ex ijs sequitur in particularibus de re quicquid cōtradicit vni cōtradicere alteri. Quicquid enim contradicit illi, aliquis hō non est albus, cōtradicit

E illi, aliquis homo est albus. sunt enim ambæ & æquiualentes, & conuertibiles: at particularibus primo modo secus est. non enim quicquid contradicit illi, aliquis homo non est lapis, contradicit illi, aliquis homo est lapis. Huius rei causa est, quia particulares primo modo sunt de re vniuersali, particulares vero secũdo modo sunt de re particulari. Per hęc igit̃ Aristoteles probat in eiusmodi assyllogizatione nõ posse dari terminos omni inessendi, quando in illa minor ipsa sit particularis de re. Dicebatur enim abundare terminis essendi vel non essendi esse, quando illis constituris in simili forma, datur conclusio non repugnans propositionibus, vel alteri, vel alicui quod conuertitur cum altera ꝓpõnum. At in eiusmodi assyllogizatione termini essendi dant conclusionẽ repugnantem aut minori, aut ei quod cum minore conuertitur. Et sic dari non possunt. Exemplum vbi termini sunt animal, nix album. minor erit quoddam album non est animal: cuius æquiualens erit aliquod album est animal. F Vbi itaq; acciperetur hæc cõclusio, omne albũ est nix, & fieret ille Syllogismus, nulla nix animal: ꝗ aliquod albũ non est animal: & conclusio fit, omne album est nix. Tunc sumpta maiore & hac conclusione pro minore hoc modo nulla nix animal. Omne album nix, contrario essent nullum album animal. At hæc repugnat illi, aliquod album animal: quod stabat cum minore, videlicet aliquod album non est animal, Igitur non possunt esse termini essendi. *Quales termini essendi vel nõ essendi.* Hinc sume quod requiruntur ad terminos vt sint essendi, vel non essendi. Primo vt omnes propositiones sint verę: quia in syllogismis possunt dari termini essendi & non essendi non seruata veritate. ¶ Secundo vt omnes conformes sint conformes qualitate, quantitate, & figura. ¶ Tertia, vt conclusio vniuersaliter & negatiue & affirmatiue stet cum propositionibus. ¶ Quarto quòd nec repugnet omnibus, vel alteri, vel alicui cum altera compossibili. & sic defectu quartæ in eiusmodi assyllogizatione disponi non possunt termini oĩ inessendi. G nã conclusio minori repugnat, aut alicui cum minore compossibili, vt patet sumendo maiorem, & ipsam pro minore inferendo oppositum compossibilis cum minore. Inquit termini vero omni inessendi sumi non possunt: si M alicui quidem x insit: alicui vero nõ insit, hoc est, si minor sit particularis de re. cuius rationẽ subscribit & inquit. ¶ Nam si N quidem omni insit x, vt sit conclusio, omne album nix: inerat autem M nulli N: hoc est erat autem maior, nulla nix est animal: In secundo primæ erit Syllogismus, igitur M nulli x inerit: hoc est igitur nullum album animal. At alicui inesse supponebatur: quia sumptum fuit, aliquod album non est animal: quod fuit particulare de re, & sic cõclusio repugnat minori. Non possunt igitur termini essendi dari.

Dubiũ. Ambiges quod non possunt dari per subacceptionẽ ad album, vt fuit dictum in assylogizationibus primæ figuræ sumendo sub albo cygnum, & glaciem. nam erit nix de cygno quidem nulla, de glacie vero omni dicta.

Solutio. H Dici potest, ꝙ nec sic dari possunt: quia cum conclusio sit vniuersalis: licet ex maiore cum conclusione semper inferre oppositum eius quod cum minore erat compossibile. sic autem fieri non potest in prima figura, quia sumendo maiorem & conclusionem erit Syllogismus ex ambabus affirmatiuis in secũda figura, & ita in eiusmodi assyllogizatione, nec simpliciter, nec per subacceptionem sumi possunt termini. in prima autem saltem per subacceptionem.

Hoc igitur pacto termini essendi sumi non possunt. Sed ex indefinito erit ostendendum. nam, cum verum sit M alicui x non inesse, si & nulli insit: atq; cum nulli insit, non erat syllogismus: perspicuum neq; nunc syllogismum constare.

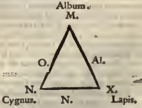

Ostẽsio per impossibile quod non concludatur de omni ex indefinito, i. particulari ex põne, nõ natura.

F Docet nunc quo nam modo sit illud ostendendum, & vult esse ostendendum ex indefinito. *Cõm. 54.* Erat enim, (vt dixi maxima, quicquid nõ sequitur ad vniuersale antecedens aliquo coassumpto, nec sequetur ad consequens eodem coassumpto. Et ita quicquid non sequitur ad minorem vniuersalem negatiuam coassumpta maiore vniuersali negatiua, nec ad minorem particularem negatiuam sequetur eadẽ assumpta. Habet nanq; vniuersale, vt antecedens, particulare vero vt consequens. Dicitur autem hęc ostensio ex indefinito, aut quia est ex vniuersali, quæ indefinita siue indifferens causa veritatis particularis, vel quia est ex minore indefinita, quæ habet vim vniuersalis. Inquit ¶ hoc igitur pacto termini essendi sumi non possunt, vt ratione nunc patet. } Propterea dat regulam qua possit ostendi, & inquit ¶ sed ex indefinito erit ostendendum. nam, cum verum est M alicui X non inesse, si & nulli, supple x insit: hoc est propter vniuersalem illam, nullum x est M: atq; cum nulli insit G dicebatur non esse syllogismum. Ex minore enim vniuersali negatiua nihil constare diximus, perspicuum neq; nunc syllogismũ constare. *Solũo contradictionis.* Ex ijs tollitur contradictio. Nam primo dixit posse sumi terminos essendi & non essendi, deinde probat nõ posse sumi terminos essendi. Tollitur enim, nam primo dixit dari posse virtute vniuersali sibi subalternę. Deinde dixit dari non posse virtute propria. hæc Aristo. in hac obscura ratione.

Rursus sint ambæ propositiones affirmatiue, colloceturq; vniuersale similiter. ceu M omni quidẽ N alicui vero insit x põt ipsum N, & omni & nulli x inesse. Termini nulli inessendi sumantur, albũ, cygnus, lapis. Omni vero inessendi eandẽ ob causam quam antea diximus, sumi non possunt, sed ex indefinito est ostẽdendũ.

H

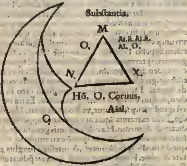
Inutilis coniugatio ex puris affirmatiuis.

Hactenus si conformes sint negatione docuit non esse syllm, nunc si cõformes sint affirmatione. ¶ Et vult ex ambabus affirmatiuis vniuersali ipso addito ad maiorem, particulari ad minorem, nõ esse syllogismum. Huius terminos nulli inessendi abũdare docet, sed omni inessendi probat non posse sumi per eandem quam dixit rationẽ.

Nam

Nam ex conclusione cum maiore concluditur in primo primæ oppositum eius quod cum minore erat compossibile. Nam cõcluditur vniuersalis affirmatiua, quę cum maiore vniuersali affirmatiua, infert aliam vniuersalem affirmatiuam, quæ cõtradicit particulari negatiuæ, quæ cũ minore erat cõpossibilis. Præterea ait hoc esse ostendendum ex indefinito. nam si ex maiore vniuersali affirmatiua & minore vniuersali affirmatiua non fit syllogismus, nec ex minore particulari affirmatiua erit syllogismus. Quod enim non sequitur ad antecedens aliquo coassumpto, nec ad cõsequens assumpto eodem sequetur. Inquit {rursus sint ambę propositiones affirmatiuę, collocetur vniuersale similiter ad extremũ maius, & particulare ad extremum minus.} supple, nec sic est syllus. Seu M quidem omni N insit: alicui vero X insit, potest terminis sic dispositis, ipsum N & omni & nulli X inesse.

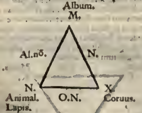
Ostēsio per impossibile qd non concluditur est oi, nisi ex indefinito vt in superiori.

Termini nulli inessendi sumantur album, cygnus, lapis. Nam, si omnis cygnus albus, & quidam lapis albus, cum his stat, nullum lapidem esse cygnum. Omni vero inessendi ob eandem causam, quam prius diximus sumi non possunt: ex eo, quia ex conclusione pro minore & maiore concludetur aliquod incompossibile minori. Propterea subscribit regulam, qua ostenditur, & inquit {sed ex indefinito est ostendendum. nam quod non sequitur ad minorem vniuersalem affirmatiuam, quæ est vt indefinita aliquo coassumpto, nec ad particularem minorem affirmatiuam sequi potest illo coassumpto: at ostensum est ex vniuersalibus ambabus affirmatiuis nihil sequi: igitur nec sic erit syllogismus.

At si vniuersale ad extremum minus ponatur, atq; M nulli quidem X, ipsi autem N alicui nõ insit: fieri potest, vt N & omni & nulli X insit. Termini essendi album, animal, coruus sumantur: non essendi album, lapis coruus.

Inutilis coniugatio maiori particulari negatiua.

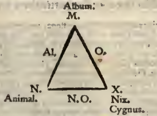

Cõm. 16. Rursus docet inutiles qñ propositiones sunt conformes, sed mutant vle, & incipit à negatiuis, & inquit {at si vle ad extremũ minus ponatur: & particulare supple ad extremum maius, atq; M nulli quidem X, ipsi vero N alicui non insit: fieri potest, vt N & omni & nulli X insit. Deinde docet abundare terminis, & inqt {termini essendi sumantur, album, animal, coruus. nam, si quoddã animal nõ est album, & nullus coruus est albus: cum his stat omnem coruum esse animal. non essendi vero sumãtur, album, lapis, coruus. Nam, si quidam lapis nõ est albus, & nullus coruus sit albus: cum his stat, nullum coruum esse lapidem. Hæc de negatiuis.

A

Sin vero ambæ propositiones affirmatiuę sint: termini quidem non essendi sumantur, album, animal, nix: essendi vero, albũ, animal, cygnus. Perspicuum igitur cum conformes sint propositiones, & altera vniuersalis, & altera particularis sumatur nullo pacto fieri syllogismum.

B

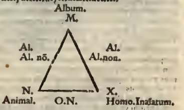
Inutilis coniugatio ex affirmatiuis, maiori pticulari & minore vniuersali.

Cõm. 17. Secundo docet si ambæ sint affirmatiuę, & inquit {sin vero ambæ propositiones affirmatiuæ sint} & supple, maior particularis, minor autem vniuersalis. Termini quidem non essendi sumãtur, album, animal, nix. Nã, si quoddam animal album: et omnis nix alba: cum his erit, nulla nix animal. Essendi vero, albũ, aial, cygnus. Quia, si quoddam animal album, & omnis cygnus albus: cum his erit, omnis cygnus animal. Epilogat et inquit, perspicuum igitur cum conformes sint propositiones in qualitate, & difformes in quantitate, quia altera sit vniuersalis, altera particularis sumatur, nullo pacto fieri syllogismum. Hæc de conformibus in qualitate.

C

Præterea nec erit syllogismus si vtriq; alicui insit, aut nõ insit. Vel alteri quidem alicui insit, alteri vero alicui non insit. Aut vtriq; non omni, vel indefinitæ, vel insit vel nõ insit. Termini communes omnium, essendi quidem sumantur, album, animal, homo: non essendi vero, album, animal, inanimatum.

D

Inutilis triũ coniugationum exemplum.

Cõm. 18. Quatuor triplicitas in his verbis Idicat incõnexiones: quarũ prima ex ambabus particularibus affirmatiuis, & hoc inqt. {Præterea nec erit syllus, si vtriq; alicui insit} supple, M ipsum. Secunda ex ambabus pticularibus negatiuis, & hoc inqt aut nõ insit. Tertia ex altera illarum affirmatiua, altera negatiua: & hoc siue maior, siue minor sic vel sic, & hoc inquit, vel alteri quidẽ alicui insit, alteri vero alicui non insit. & sic sunt quatuor. Sifr quatuor aliæ esse possunt, si ambæ sint indefinitæ. & hoc inquit, aut vtriq; non oi, siue idefinite, quod idẽ est vel insit, vel non insit, vel huic quidem insit, illi vero nõ insit. Docet abundare terminis, & quod dicit exemplo patet.

Patet igitur ex his quæ dicta sunt, syllogismũ necessario fieri, si termini sic inter se dispo nantur, vti diximus: atq; si syllogismus sit, ita terminos inter se necessario dispositos esse, vt constituimus. Perspicuum etiam omnes syllogismos, qui in hac figura conficiuntur, imperfectos eẽ (Omnes siquidem quibusdam sumptis perficiantur, quæ quidem aut in terminis ipsis necessario insunt, aut vt suppositiones ponuntur, veluti cum per impossibile deduximus) Rursus patet nullum in hac figura syllogismum affirmatiuum effici, sed oẽs negatiuos cõfici, siue vl'es, siue particulares fuerint.

Cõm. 59.

His sic examinatis, Primo epilogat coniugationes, & inquit {patet igitur ex his, quæ dicta sunt, syllogismum necessario fieri, si termini sic inter se disponant vti diximus. Atq; si syllogismus sit, ita terminos inter se necessario dispositos esse, vt constituimus.} Hæc quo ad coniugationes. Deinde, epilogat naturam talium syllorum, et inquit {perspicuum etiam oẽs syllogismos, qui ĩ hac figura cõficiuntur, imperfectos esse. cuius causam repetit ex eo, quia aut per proprias terminorũ affectiones perficiunt, vt per conuersiones, aut per suppositiones, qbus deducitur ad impossibile. & hoc inquit { oẽs siquidem quibusdam sumptis perficiant: quę quidem aut in terminis ipsis necessario insunt, vt conuersiones: aut vt suppositiones ponuntur, veluti cum per impossibile deduximus.} hęc quo ad syllogismorum naturam. Deinde epilogat quo ad syllogismorum qualitatem, & inquit {rursus patet nullum in hac figura syllogismũ affirmatiuum effici, sed omnes negatiuos confici, siue uniuersales, siue particulares sint.} Hæc de qualitate.

Syllogismi secũdæ figuræ oẽs imperfecti sunt.

F

Quo vero ad uerba attinet, debes scire conuersionem esse terminorũ affectionem: quatenus p conuersionẽ termini afficiuntur transpositione, & ordine. & propterea aie, quæ quidem aut in terminis ipsis insunt necessario. & hæc syllorum reductio, siue perfectio ostensiua est. Per suppositiones vero intelligit syllm ad impossibile. nam in illo ab aduersario conceditur oppositum cõclusionis, quam quidem assumens arguẽs cum altera propositionum infert oppositum alterius. Sed, quia hoc facere non potest, nisi aduersarius concedat oppositũ conclusionis, propterea ostensio dicitur ex suppositione, quibus perspicuum transpositionem propositionum non esse syllogismi principium reductiuũ, vt sentiũt sorticolę. Aiaduersione dignum differre syllum ex suppositione & conuersiuum. {Syllogismus enim conuersiuus in Secundo Priorum declaratur. In illo enim arguens non intendit conclusionem, sed ex opposito conclusionis cum altera propositionum, intendit oppositum alterius pro vltima conclusione. & propterea conuersiuus dicitur. Syllogismus vero ex suppositione est à cõsensu respondentis, & est ostensiuus. nam sumpto consensu respõdentis in conclusione, cum alia propositione infertur oppositum alterius. sed non vt vltimo intẽtum, sed vt ostendatur priorem conclusionem fuisse veram. Et hunc syllogismum ad impossibile esse dixit, qui tamen secundum rei veritatem est ostensiuus ex suppositione. & hoc modo Aristoteles nihil ignoti accepit ad probationem sui propositi, cum hic syllogismus vt ipse sumit ostẽsiuus sit: nam per ipsum non nisi conclusio intendit, & non conuertere ad oppositũ alterius propositionis. Multa circa eiusmodi figuram disputant Iuniores, quæ quidem cum minus ad verborum Aristotelis intellectum faciant, bona ratione ptermittimus. Nostra nanq; intentio nõ est nisi verba interpretari Aristo. & illa translata exponere. Ea quoq; addere, quæ ad verborum faciunt intellectum.

G

Aiaduersio.

H

Excusatio.

B

AT si eidem, alterum quidem omni, alterum autem nulli, aut vtrunq; vel omni, vel nulli inest, figuram quidem talem appello tertiam. Medium vero in ipsa id dico, de quo vtraq; prædicantur, at extrema ea, quę prædicãtur: maius quidem extremum id nuncupo, quod ẽ medio ipso longius est, minus vero quod eidem propinquius est. Medium vero ipsum, extra quidem extrẽma ponitur, positione tamen vltimum est.

Cap. 7. De tertia figura.

Et de tertia vult trãsigere. Quam quidẽ Boethius describit, & ĩquit Tertia figura est, quoties ambo extrema de eodem prædicantur medio, cui Aristot. addit aut vl'r affirmatiue, aut vniuersaliter negatiue, aut vl'r affirmatiue in vna, & vniuersaliter negatiue in altera. Tacet autem particulares, quia in vniuersalibus continentur. Inquit {at si eidem medio siue subiecto, alterum quidẽ extremorum insit omni illi, alterum autem nulli illi, aut vtrunq; vel omni illi, vel nulli illi inest, figuram quidem talem appello Tertiam. Et cum ipse solus, vt studiosus geometrię terminorum dispositionem talẽ figuram vocauit: ideo dixit appello. In qbus verbis & vtiles & inutiles tetigit cõiugationes, vt in cæteris figuris fecit. Hęc de figura. De terminis inquit medium vero in ipsa id dico, de quo vtraq; extrẽma prædicãtur. Et ita medium est quod vtriq; subijcitur, vt Boethius dixit. Hęc de medio. Et de extremis ĩquit at extrema ea appello, quę prędicantur de medio. Hæc de extremis generatim, de ipsis speciatim inquit {Maius quidẽ extremum id nũcupo, quod ẽ medio ipso lõgius est. & intellige longius pprietate & põne. Proprietate quidẽ, quia est pdicatum tm̃, & nullo mõ subiectum. Positione vero, quia dum docet abũdare terminis primo loco scribit. Minus vero, quod eidẽ propinquius est. Proprietate qdem, qa saltẽ in conclusione subijcit, positione vero, qa dum docet terminis abundare ipsum iuxta mediũ statuit. Hæc de extremis speciatim. Sed cũ in hac figura medium nõ sit medium positione & pprietate, vt inerat mediũ ipsum in prima figura, sed tm̃ virtute, quatenus est extremorum coniunctiuum, nec ordinetur ſm subijci & prædicari, nec in medio terminorum scribatur, inquit {medium vero ipsum extra quidem extrema ponit,} s. dignitate. Positione tñ vltimũ est, quia vltimo loco describit. Quo fit, ut mediũ ipsum pprietate extremũ sit, qa subijcit tm̃. Virtute vero mediũ est, quia extrema coniungit. Hęc de terminis.

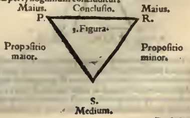
Cõm. 60.

Aiaduersione dignũ, figurã hanc vt triãgulus figurari, sed euersus ẽ ad dñam secũdæ figuræ. Huius figuræ puncta angulorũ sunt, P R S, quæ qdem tres lineas constituũt istar trium ppõnum syllogismi. Quarum quidem linea P S, representat maiorẽ hanc, s est P: linea vero R S, representat minorẽ hanc, s est R. Linea aũt P R, quæ est basis, representat basem siue conclusionem syllogismi.

Annotatio.

Auerroes vero hanc figuram tertiam vult esse naturalem, tum quia in illam hoẽs per impetum incurrunt, nulla pręcedente disciplina in ipsa dianœa siue parte cogitatiua. tum quia nihil plus concluditur conclusione, quæ per syllogismum concluditur.

Quæ Auerroes.

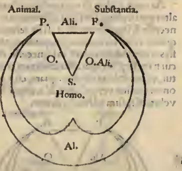

Tertiæ figuræ dispõ.

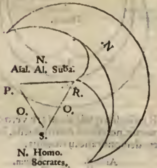
Perfectus

Perfectus igitur nec in hac figura conficitur syllogismus: potest tamen perfici & vniuersales & particulares si sumantur ad mediũ termini ipsi. vniuersales quidem si sumantur termini, nam cum & P & R, omni S inerint, syllogismus erit, q alicui R P insit necessario. affirmatiuum nanq; cum conuertetur, ipsum S alicui R inerit. Quare cum ipsi S, omni quidem inerat P: ipsi autem R alicui insit S, necessario P alicui R inerit. Fit enim syllogismus per primam figuram. Prætereaetiam idem per impossibile ostendi potest, insuper expositione fieri potest ostensio. Nam, cum vtrunq; omni S insit, si aliquid ipsorum S sumatur, ceu N: huic profecto & P & R insunt: quare alicui R P inerit.

Darapti. Vnlus coniugatio q minoris cõuersione ac reducitur ad Darii.

Ostẽsio eiusdem & p imposs. & per expõnem.

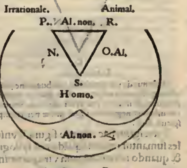
Cõm. n.

Hactenus de figura & terminis: nunc de syllogismo huius figuræ natura trãsigit, & inquit{ perfectus igitur nec in hac figura conficitur syllogismus, potest tamen perfici & vniuersales & particulares, si sumantur termini ipsi ad mediũ. Et primo docet perficere vniuersales, deinde particulares: & inquit{ vniuersales quidem si sumantur termini: nã, si ambæ propositiones sunt vniuersales affirmatiuæ conclusio est particularis affirmatiua, & hoc inquit{ nam cum & P & R omni S inerint. Syllogismus erit, q alicui R P insit necessario. Docet autem eiusmodi syllogismum trifariam perfici. Primo conuersione minoris. nam sic fit rursus prima figura. Secundo ostensione per ĩpossibile, sumpto videlicet opposito conclusionis cum minore inferendo oppositũ maioris. Tertio expositione, siue syllo expositorio. De primo inqt

A {affirmatiuum nanq; cum conuertetur, ipsum S alicui R inerit: & sic minor erit, quoddam R est S: tunc totum syllogismum conficiendo inquit{ quare, cum ipsi S omni quidem inerat P: ipsi autem R per cõuersionem alicui insit ipsum S: necessario P alicui R inerit. Fit enim syllogismus per figuram primam. Hęc de primo. De secundo inquit prætereaidem etiam per impossibile ostendi potest. sed quonam modo subticuit. Fit autem ex opposito conclusionis sumpto pro maiore, & minore eadem concludendo oppositum maioris. est. n. oppositum conclusionis, nullum R est P. cui addo minorẽ, videlicet omne S est R: conclusio erit, q nullum S est P. Hoc autem est contrarium maioris. hæc de secundo. De tertio inquit insuper expositione fieri potest ostensio, sumendo indiuiduum, vel aliquod sensile sub medio contentum. Supponit enim Aristo. regulam illam, quicquid sequitur ad pręmissas singulares, sequitur ad pręmissas vniuersales. cuius regulæ causa est. nam singulares ꝓpositiones sunt
B vt consequens; vniuersales autem, vt antecedẽs. Modo quicquid sequitur ad consequens, sequitur ad antecedens, & non è contra. Inquit{ nam, cum vtrunque omni S insit: si aliquid ipsorum S sumatur, ceu N, vt illius, nut indiuiduum, aut sensile: huic profecto & P, & R insunt: quare alicui R, P ipsum inerit: nã si hoc, demonstrato N, est P, & hoc, demonstrato eodem N, est R: necessario aliquod R est P. Dubitauerit forte quispiam cur syllogismos tertiæ expositione probauit, & non particulares primæ, nec particulares secundæ. Dubiũ. Daucus sentit solum in hac figura fieri posse expositionem siue syllogismum expositorium. non autem in prima aut secunda. Solo. Dauci. nam cum medium debeat esse res demonstrata, id esse non potest nisi sit vtrique subiectum. hac ratione ait tacuisse in illis figuris. Sed an in cæteris figuris fieri possit expositio, siue designatio, siue syllogismus expositorius, postea proprio loco disputabitur: nunc vero in prima figura id non fecisse scias, quia illi perfecti sunt omnes: Propria sol.
C in secunda vero, quia expositorius syllogismus nullus est negatiuus, nisi medium sit hoc aliquid sumptum. Frequenter enim in expositorio negatiuo minor falsa est. Hæc enim quidam hippocentaurus non currit, non potest expositione probari. nam licet illa, hoc, demonstrando hippocentaurum non currit, sit vera: hæc tamen falsa est, hoc est hippocentaurus. Proprerea in negatiuis non fit. Sed vtrum possit fieri etiam in his, posterius dicemus.

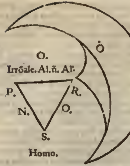
Rursus, si R quidem insit S: P autem nulli insit, erit syllogismus, quo P alicui R, necessario non inesse concludetur: idem nanq; demonstrationis erit modus, si R S propositio cõuertatur. Demonstrabitur etiam per impossibile, veluti primus modus demonstratus est.

D

Felapton. Secunda vtilis coniugatio quæ minoris cõuersione ad ferio primæ figuræ reducitur.

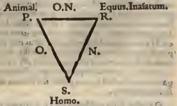
Riuīdē ostē-sio per impossibile.

Cōm. 63. Secunda est ex vniuersali negatiua maiore, vniuersali affirmatiua minore. nam conuersa minore, erit rursus prima figura. Inquit{ rursus si R quidem omni insit S: P autē nulli insit S, erit syllogismus, quo concludetur P alicui R necessario non inesse. Idem nanq; demōstrationis erit modus si R S, quæ fuit minor in parte conuertatur. Secundo probat idem per impossibile, nam, sumpto opposito conclusionis pro maiore, & minore pro minore, erit conclusio contraria maiori. Inquit{ demōstrabitur & per impossibile, veluti primus modus demōstratus est. Per expositionem vero non, quia nullus est negatiuus expositorius, nisi subiectum constet vt dicemus.

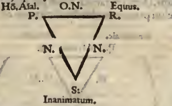
At si R quidē nulli, P vero omni S insit: non erit syllogismus. Termini quidem essendi sumantur, animal, equus, homo: non essendi vero, animal, inanimatum, homo.

Inutilis coniugatio ex maiore vniuersali affir. & minori vni negatiua.

Neq; syllogismus erit, cum vtrūq; de nullo S prædicatur. termini quidē essendi sumantur, animal, equus, inanimatum: non essendi vero, hō, equus, inaïatum: mediū sit inaïatum.

Secūda inutilis cōiugatio ex omnibus negatiuis.

Cōm. 63. Hactenus de vniuersalibus vtilibus, nunc ponit duas assyllogisticas: quarū prima est ex maiore vniuersali affirmatiua, & minore vniuersali negatiua. Secunda vero ex ambabus negatiuis. Quæ ambæ per exempla perspicuæ sunt.

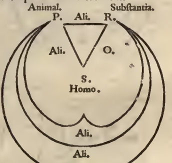
Patet igitur hac etiam in figura, si vniuersales sumantur termini, quādo erit syllogismus, & quando nō erit. nā, cum vtriq; termini affir

E matiui fuerint, erit syllus, quo alterum extremum de altero extremo concludetur: at cum vtriq; fuerint negatiui, non erit. Cum alter tū est negatiuus, alter affirmatiuus: si maior quidem sit negatiuus, minor vero affirmatiuus, syllogismus conficitur, quo de aliquo extremo, concludetur alterum extremum. sin vero è conuerso ponantur, non erit syllogismus.

Hactenus de vniuersalibus, demum epilogat quo nā modo ex vniuersalibus cōficitur syllogismus. sunt enim vniuersales propositiones aut ambæ negatiuæ, & hoc modo nihil per ipsas constat: aut ambæ affirmatiuæ, & hoc modo per ipsas constat. Aut altera affirmatiua de altera negatiua, quæ est dupliciter: nam, si maior est negatiua, minor vero affirmatiua, constat: si vero è contra, maior est affirmatiua, minor negatiua, nō constat. Erūt F igitur omnes coniugationes quatuor, quarum duæ sunt vtiles, duæ autem inutiles. Hæc de vniuersalibus. Cōm. 64.

At vero, si alter sit vniuersalis ad medium, alter particularis, si vterq; affirmatiuus fuerit, necesse syllogismum fieri, si sit terminorum quiuis vniuersalis. nam si R quidem omni insit S: P vero alicui eidem insit, necesse est P alicui R inesse. Cū enim affirmatiuum conuertatur, ipsum S alicui P inerit. quare, cū R quidem omni S insit: S vero alicui P, & R alicui P inerit. veluti & ipsum P alicui R inerat.

G

Disamis: Tertia vtilis coniugatio maioris & conclusionis conuersione, & præmissarū transpositione, ad Darii reducitur.

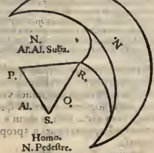
Rursus, si R quidē alicui S: P vero omni eidem insit, necesse est P alicui R iesse. Erit enim idem demonstrationis modus.

H

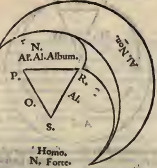

Datisi vtilis coniugatio, quę minoris conuersione reducitur ad Darii.

Possunt autem hæc & per impossibile: & per expositionem vt præcedentia demonstrari.

...ssio Ter... modi per impossibile, & per expositionem.

Demonstratio ... quarti modi p impossibile, & p expositionem.

Cõm. 44. Hactenus de vniuersalibus, nunc & de particularibus duas ponit coniugationes. Primo tamen generatim tangit ambas. Et inquit{at vero, si alter terminorũ sit vniuersalis ad medium, alter particularis: si vterq; affirmatiuus fuerit, necesse est syllogismum fieri, si sit terminorũ quiuis vniuersalis, hoc est siue maior, siue minor: Hæc generatim. Speciatim describit duas, quarum prima est ex maiore particulari, minore vli. Inquit{nã, si R quidẽ omni insit S: P vero alicui eidẽ insit: necesse est, P alicui R inesse. Probat p cõuersionẽ maioris inferẽdo conuersionẽ conclusionis. Inquit{cũ enim affirmatiuũ conuertatur:}vtpote maior: ipsum S alicui P. inerit. Tunc format totũ syllm: & inquit{quare, cum R quidem oĩs S insit: S vero alicui P, per conuersionem: & R alicui P inerit: veluti & ipsum P alicui R. inerat per syllogismum primum, Hic est primus.{De secundo inquit rursus, si R quidem alicui S, P vero omni eidem insit: necesse est P alicui R inesse. Erit enim idem demonstrationis modus quo ad conuersionem. nam conuersa minore, sequitur conclusio: quæ prius. Addit possunt autem hæc & per impossibile, & per expositionem, vt præcedentia demonstrari. Per impossibile quidem sumendo oppositũ conclusionis pro maiore. & minorem inferendo oppositum maioris. Per expositionem vero sumendo aliquod sensile sub medio, De quo ambæ prædicantur, vt fecimus in vniuersalibus modis. Hæc de particularibus.

Primus modus.

Quintus modus.

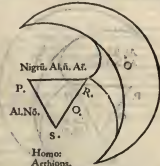
Quę Theophrastus. Theophrastus vero mutauit ordinem. nam quartũ modum in tertio loco posuit, & tertium in quarto. Hoc autem fecisse videtur, quia primus eget duplici conuersione, maioris & conclusionis. Hic autem vna tantum, minoris videlicet. Quare hic minus à prima figura distat.

Quę alii. Alij vero in hac figura aiunt minorem principalitatẽ sortiri, cuius signum est, quia Arist. semper primo loco

A sumit illam. & quia tertius modus habet minorem vniuersalem, hic autem habet eam particulare, hac ratione fit vt ille sit tertius, hic quartus. Sed hæc parum ad rem. Ordo enim omnis coniecturalis est, & non necessarius.

At si alter negatiuus, affirmatiuus alter sumatur, sitq; affirmatiuus vniuersalis ipse, cum minor quidem affirmatiuus sit, erit syllogismus. si enim R quidem omnis insit: P vero alicui eidem non insit: necesse est P alicui R non inesse. Nam si omni insit, & R omni S inerat; P etiam omni S inerit. sed alicui non inesse supponebatur. Demonstrabitur et sine deductiõe, si aliqd ipsorũ S sumatur, cui ipsum P nõ insit. Brocardo.

B

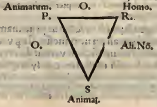
Quinta vtilis coniugatio per deductionem ad impossibile.

Cõm. 44. Tertius modus particularis est ex maiore particulari negatiua, minore vniuersali affirmatiua. Sumpto. nanq; opposito conclusionis pro maiore, & minore ipsa, habe-

C bitur oppositum maioris. Inquit{at, si alter negatiuus, affirmatiuus alter sumatur: sitq; affirmatiuus vniuersalis ipse, Quia hoc esse potest & in maiore & in minore: Inquit{cum minor quidem affirmatiuus sit, erit syllogismus. si enim R quidẽ S insit: P vero alicui eidem S non insit: necesse est P alicui R non inesse. Probat per oppositum, & inquit{nam si omni insit, & R omni S inerat: P etiam omni S. inerit.}sed supponebatur in maiore alicui non inesse. Secundo probat idem & inquit demonstrabitur etiam sine deductione, si aliquid ipsorum S sumatur, vtpote sub homine Aethiops, cui ipsum P puta album non insit. Verbi causa sint termini album, aĩal, homo: si sub homine accipiatur Aethiops, valet hoc demonstrando Aethiopem non esse album. Hoc demonstrando Aethiopem est animal. Igitur quoddã animal non est album. Ex his perspicuum posse fieri expositionem etiam in negatiuis, verum hoc est, quando subiectũ constat. Tacuit vero probationem per conuersionem: Aethiops.

D nã particularis negatiua nõ conuertitur. vlis vero affirmatiua si cõuertitur, syllogismus ex puris particularibus erit.

Sed cum maior terminus sit affirmatiuus, minor vero negatiuus, nõ erit syllis. veluti si P quidẽ oĩ S insit; R vero alicui S, nõ insit; Termini quidẽ essendi sumantur aĩatum, homo, aĩal.

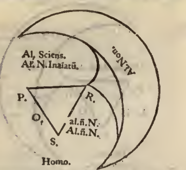

Inutilis coniugatio ex maiori vli affirmatiua minori particulari negatiua.

Com. 61. Docet nunc assyllogisticas contra hunc modum, & vult, quod econtra ex maiore vniuersali affirmatiua, minore particulari negatiua nihil constat. veluti si P quidem omni S insit, R vero alicui S nō insit: termini quidē essendi sumantur animatum, homo, animal. Si enim omne animal animatum: & quoddam animal non homo, cum his stabis, omnem hominem esse animatum.

Non essendi vero sumi non possunt: si R quidem alicui insit S, alicui autem non insit. Nā, si nulli R P inest, R autem alicui S inest: P etiā alicui S nō inerit. at supponebatur omni inesse. Præterea P quidem omni S inest: R autem alicui S: etiam P alicui R inerit: supponebatur autem nulli inesse.

Demonstratio qui non concludatur de nullo nisi ex indefinito velut i se cūda figura.

com. 60. Termini nulli essēdi quot modis impediantur.

Disputat nūc, vtrum possint sumi termini nulli essendi. Vbi debes scire, quod multipliciter possunt impediri termini nulli essendi. Aut quia ex conclusione pro maiore, & compossibili minori infertur oppositū maioris. Aut, quia ex maiore & compossibili minori infertur oppositum tui intenti in conclusione. Tertio alijs modis vt in prima & secunda figura dixit. Aristoteles igitur tangit primum & inquit {non essendi vero sumi non possunt: si R quidem alicui insit S, & alicui non insit, hoc est, si minor sit particularis de re, erunt enim hæc compossibiles, quoddam S non est R & quoddam S est R: nam si in conclusione nulli R P inest per te, qui vis dare terminos non essendi, sumo hanc pro maiore, videlicet nullum R est P: R autem alicui S inest, erat enim hæc compossibilis minori, & propterea hæc sumatur pro minore videlicet quoddam S est R: P etiam alicui S non inerit. At supponebatur pro maiore omni inesse: ecce, quod ex terminis datis à te sumendo conclusionem pro maiore, & compossibile minori pro minore, dabitur oppositum maioris, & sic tales termini peccant contra primum requisitum ad terminos. Secundo ostendit non posse sumi propter secundam rationem: Et inquit præterea, P quidem omni S inest in maiore: R autem alicui S: hæc enim erat propositio compossibilis: etiam P alicui R inerit. Supponebatur autem nulli inesse per te, qui terminos non essendi sumpsisti. Ecce quomodo in terminis tuis ex maiore et cōpossibili minori pro minore concluditur oppositum eius: quod dabas in conclusione. Et ita propter has duas causas termini dari non possunt.

Sed agendum est vt fecimus prius. nam, cū sit indefinitum alicui non inesse, sitque verum dicere alicui nō inesse: si sit verum dicere nulli inesse. at si nulli inest, non erat syllogismus.

com. 60. Probat igitur illam esse assyllogisticam per regulam indefinitæ: Nam quicquid non sequitur ad antecedēs aliquo coassumpto, non sequitur ad cōsequens illo eodem assumpto. Sed ad minorem vniuersalem negatiuam nō sequitur aliquid maiore quauis assumpta, igitur nec ad particularem negatiuam: quæ est vt consequens. Inquit sed agendum est vt fecimus prius: Nam cum sit indefinitum alicui non inesse, aut æquiualens indefinito: Sitque verum dicere alicui non inesse: Si sit verum dicere nulli inesse. At si nulli inest in minore, non erat syllogismus: igitur si alicui non insit in minore non erit syllogismus. Quia quod non sequitur ad antecedens, non sequitur ad consequens. Et sic illa coniugatio est asyllogistica. Hæc Aristoteles.

Ferison. At si terminorum vniuersalis quidē sit negatiuus, particularis vero affirmatiuus, cum maior quidem est negatiuus, minor vero affirmatiuus, erit syllogismus. Nam, si P quidē nulli S insit, R vero alicui insit: P alicui R inerit, Erit enim rursus prima figura, R S propositione conuersa.

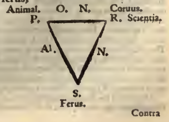
Ferison. Ex maiore vlī negatiua et minori particulari affirmatiua, sci minoris cōuersione, reducitur ad Ferio.

com. 70. Quartus particularis est ex maiore vniuersali negatiua, minore particulari affirmatiua. Inquit {at si terminorum vniuersalis quidem sit negatiuus, particularis vero affirmatiuus: cum maior quidē sit negatiuus, minor vero affirmatiuus, erit syllogismus. Cuius exemplum est, Nam si P quidē nulli S insit, R vero alicui insit, P alicui R inerit. Probat coniugationem per cōuersionē minoris, & inquit {erit enim rursus prima figura R S propositione minore conuersa in parte. Theophrastei hunc modū vltimum penultimum faciunt, & penultimum vltimū. Quia sola minoris conuersione reducitur. Penultimus vero deductione ad impossibile. Modo ostensio per cōuersionem prior est deductione ad impossibile. Alexander vero & Arist. ordinant vt diximus: quia minor in illo est vniuersalis. In tertia vero figura minor obtinet principatum. Ex his sequitur decem esse syllogisticas cōnexiones hac in figura, duas vniuersales, quatuor vero particulares, atque quatuor indefinitas. Igitur decem.

Quando vero minor est negatiuus, nō erit syllogismus. Termini quidem essendi sumantur animal, coruus, ferus. Nō essendi vero animal, scientia, ferus. Atque medium sit vtrorumque ferus,

Inutilis coniugatio ex maiori particulari affirmatiua, minori vniuersali negatiua.

Contra

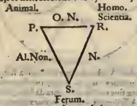
Com. 71.

A Contra modum vltimo loco positum talem ponit inconnexionem: si contra ex minore vniuersali negatiua, maiore particulari affirmatiua fiat syllogismus, non erit vtilis: Nam possunt sumi termini omni & nulli inesse.

Quo vero ad verba attinet illud verbum (ferus) quod in vtraque cõnexione mediũ sumptũ est: græce est ἄγριον. Hoc enim dicit de plantis etiam. Nã latine syluestre est, quod brutis & plantis cõuenit. Hominis vero minime.

Nec etiam cum ambo negatiui ponuntur, sitque alter quidem vniuersalis, alter autẽ particularis. cum minor est vniuersalis ad mediũ, non essendi quidem termini sumãtur animal, scientia, ferum: essendi vero, animal, hõ, ferũ.

Inutilis coniugatio ex maiori particulari nega. & minori vniversali negatiua.

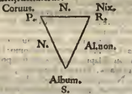

Com. 72.

Secunda inconnexio est ex ambabus negatiuis: Verũ hæc duplex est: vna, quãdo minor est vniuersalis, & maior particularis inquit {nec etiam est syllogismus cum ambo termini negatiui ponuntur, sitque alter quidẽ vniuersalis, alter autem particularis. Et primo docet inconnexionem cũ minor est vniuersalis, & inquit {cum minor est vniuersalis ad medium, & maior} supple particularis: non essendi quidem termini sumantur animal, scientia, ferum: Essendi vero sumantur, animal, homo, ferum. Hæc est secunda.

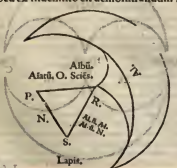
Sed cum maior fuerit vniuersalis, minor vero particularis: nõ essendi quidem, coruus, nix, album, sumantur.

Inutilis coniugatio ex maiori vniversali negatiua, & minori particulari negatiua.

Essendi vero sumi nõ possunt termini. Nã si R quidem alicui non insit S, alicui autem insit: Siquidem P omni R insit, R vero alicui S: et P alicui S. inerit. at nulli inesse supponebatur. Sed ex indefinito est demonstrandum.

Demonstratio per ipsi quod nõ cõcludatur de omni nisi ex indefinito, vt superius.

Com. 71.

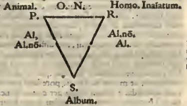
A Probat nunc terminos essendi non posse sumi. Propterea, quia ex conclusione pro maiore, & compossibili cum minore, infertur oppositum maioris. Dicebatur autem terminos tunc posse sumi cum nulla inter conclusionem & propositiones est incompossibilitas. Huius exemplum est si termini possunt sumi, sint verbi causa animatum, albũ, lapis: modo nullus lapis est animatus: quidam lapis non est albus, vt adamas. Cum ijs non erit hæc conclusio compossibilis, omne album animatũ est: quia hac sumpta pro maiore, illa propositione cum minore compossibili etiam sumpta, videlicet quidam lapis est albus: erit conclusio in tertio primę, quidam lapis est animatus. & sic habetur oppositum maioris. Propterea ait regulam hanc esse probandam ex indefinito: nam, si ad minorem vniuersalem negatiuam nihil sequebatur, nec ad minorem particularem negatiuam eadem maiore sumpta aliquid sequetur. Quicquid enim non sequitur ad antecedens aliquo coassumpto, nec ad consequẽs

B sequetur eodem coassumpto. Inquit {essendi vero sumi non possunt termini: nam, si R quidem alicui nõ insit S, alicui autem insit: ita hæc sint compossibiles, aliquod S est R: aliquod S non est R: Siquidem P omni R insit in conclusione per te: hac sumpta pro maiore, R vero alicui S: etiam P alicui S inerit in tertio primæ. At nulli inesse supponebatur in maiore. Igitur conclusio repugnat propositionibus: vel alicui compossibili cum propositionibus, & sic sumi non possunt. Propterea inquit {sed ex indefinito est demonstrandum, vt diximus in alijs. Hæc Aristoteles.

Præterea neque si vterque alicui medio insit, aut non insit: aut alter inest, alter non inest. Aut alter quidem alicui, alter veró nõ omni,

C aut indefinite, vllo pacto syllogismus conficitur. Termini cõmunes omnium, essendi quidem sumantur, animal, homo, album: non essendi vero, animal, inanimatum, album.

Inutiliũ coniugationum cõmune exemplum.

Tertia est ex ambabus propositionibus non vniuersalibus: & hæc potest multiplicari per particulare & indefinitum. Et quælibet harum per affirmatiuum & negatiuũ: & hoc inquit {præterea neque si vterque alicui medio insit, aut non insit. } Hæ sunt duæ: Prima quidem

D ex ambabus affirmatiuis, secunda vero ex ambabus negatiuis {Aut alter inest medio, alter non inest} quæ & per duas potest multiplicari: quarum vna est á parte maioris, & altera á parte minoris: & sic sunt quatuor. Aut indefinitæ siue non omni, & hæ sunt quatuor aliæ. Igitur omnes sunt octo. Docet abũdare terminis: & sermo patet. Hæc Aristoteles.

Perspicuum igitur est & in hac figura quãdo est syllogismus, & quando non est. Et si ita sese habent termini, vti diximus, syllogismũ necessario fieri: & si sit syllogismus, terminos ita sese habere. Patet etiam & huius figurę syllogismos omnes imperfectos esse. Omnes siquidem assumptis quibusdam perficiuntur.

Insuper

Insuper etiam non posse per hanc figurã vniuersale quicquam aut affirmatiuum, aut negatiuum syllogizari. E

Com. re.

Epilogat tria, quæ disseminauerat iam per totum hoc capitulum. Quorum primum est syllogismum fieri terminis dispositus, vti diximus, aliter vero suopte non fieri. Secundum est, omnes syllogismos hac in figura esse imperfectos. omnes nanq; quibusdam assumptis perficiuntur, vt conuersione, aut deductione, aut expositione. Tertium est, nullam conclusionem in eiusmodi figura posse esse vniuersalem, tametsi coniugationes aliquæ sint vniuersales, illæ videlicet, quarũ ambæ propositiones vniuersales sunt. Aliquæ particulares, quando altera propositionum particularis erit.

Dubi.

Multæ sunt dubitationes circa tertiam figuram, sed potissimæ sunt duæ. Prima propter quid in tertia figura oportet minorem esse affirmatiuam.

1. dubi. Solutio. Iuniorum.

Respondent Iuniores, quia minore existente negatiua, nec affirmatio, nec negatio sequitur. F Affirmatio quidem non, quia extrema possunt esse opposita, vt animal, lapis, homo, negatio vero minime: quia extrema possunt esse subalterna, & minor sub maiore, vt substantia, lapis, homo. Secunda ratio eorum est, quia hæc figura descendit á prima per conuersionem minoris. at minor primæ figuræ est tantum affirmatiua. Propterea minor in hac figura non nisi affirmatiua erit. Hæ rationes bonæ sunt. Potest etiam dici minorem esse affirmatiuam, quia vbi sit negatiua dari possunt termini omni & nulli inessendi. & hoc sufficit prioristico.

2. dubi. Rñsio sorticolarum.

Quærunt Secundo, quare conclusio esse non potest, nisi particularis. Sorticolæ aiunt hoc esse, quia prædicatum minoris propositionis non supponit distributiue: quia siue minor sit vniuersalis, siue particularis, cum non possit esse, nisi affirmatiua, semper prædicatum eius, quod est extremum minus, stat non distributiue: & ideo in conclusione non potest distribui, dum ponitur subiectum in illa. G Hæc responsio non est peripatetica, sed Sorticolaria, ideo pretermittatur.

Qualis sol. sorticolarũ.

Iuniores aiunt hoc pro tanto est, quia medium subijcitur extremitatibus, & ita est tanquam pars illarum. ideo per ipsum non potest concludi alterum extremum de altero, nec affirmatiue nec negatiue, nisi particulariter: quia non possunt concludi conuenire per tale medium, nec differre nisi in parte.

Qualis sol. Iuniorum.

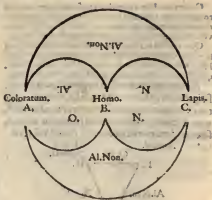
Hæc solutio bona est, sed potius metaphysica.

Propria sol.

Melius dicerem nihil posse concludi in hac nisi particulare, quoniam conclusio sequitur quo ad quantitatem minorem. at minor in hac est potestate particularis, cum descendat á prima figura per conuersionem minoris: propterea omnes syllogismi huius figuræ sunt potestate aut tertius primæ, aut quartus primæ, Propterea omnis in hac figura est particularis. Multa alia dici possunt, quæ quia partim bene dicta sunt ab alijs, partim quia non faciunt ad intellectum libri, prætermitto.

Caput. viii. Quę nã in oĩbus figuris inutiles coniugationes penitus, vel nõ penitus sint inutiles. Quo pacto etiam syllĩ oẽs perficiantur, & in vles, primę figurę reducantur.

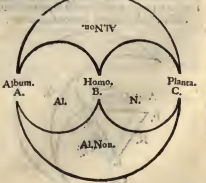
PErspicuum aũt est & oĩbus in figuris qñ non fit syllogismus. Affirmatiuis nãq; aut negatiuis vtrisq; terminis atq; particularibus sumptis, nihil fit penitus necessarium. sumpto vero affirmatiuo ac negatiuo, si negatiuus sumatur vniuersalis, semper minoris extremi negatiui ad maius syllogismus conficietur. Veluti si A quidem omni B, aut alicui insit, B autem nulli inest C. nam si conuertantur propositiones, necesse est ipsum C alicui A non inesse, similiter autem & in cæteris figuris. Semper enim fit ob conuersionẽ syllogismus. H

Quo pacto inutilis coniugatio ex maiori affirmatiua minori negatiua in prima figura vtilis fiat. Frisesomorum.

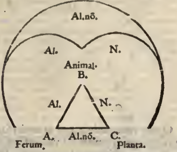
Com. re.

Consequẽter Aristoteles quędã cõmuia sumit ad oẽs figuras. Vbi debes scire, φ coniugationũ quædam sunt assyllogisticæ siue incõnexiles: quædã syllogisticæ, siue cõnexiles. Assyllogisticarũ siue incõnexilium, aliæ sunt penitus incõnexiles, veluti ex ambabus particularibus, vel indefinitis, & ex ambabus negatiuis: Hæ enim sunt penitus assyllogisticæ, siue incõnexiles, quia nullã prorsus concludunt conclusionẽ: hoc est, nec primariã, nec secundariam, siue nec directam, nec indirectã: vel, vt vtar verbis Auerrois, nec naturalẽ, nec innaturalẽ. Quędam vero sunt assyllogisticæ, siue inconnexiles sm quid: Hæ aũt sunt, quæ quidẽ primariã, siue directã, siue naturalẽ conclusionẽ non concludũt, quę est maioris de minore. Sed secũdariã siue indirectã, siue innaturalẽ: quia minorem de maiore. Hæ aũt in Secundo huius potestates appellantur syllogisticæ. G Fiunt aũt hæ in oĩbus figuris, qñ minor est vlis negatiua, & maior affirmatiua, siue vniuersalis, siue particularis. In prima quidem, cum maior est vniuersalis: Termini sumantur coloratum, homo, lapis. nam oĩs homo coloratus: nullus lapis homo: quoddam coloratũ non est lapis. Si. n. conuertatur maior in parte, & minor in terminis, syllogismus est: nullus homo est lapis: Quoddã coloratum est homo: Quoddam coloratum non est lapis. Simili modo fieri potest si maior est particularis. Termini sumantur, album, homo planta. Nam quidam homo est albus: nulla planta est homo: sequitur, quoddã coloratum non est planta. Conuersis enim ppositionibus, maiore quidẽ in parte, minore vero in terminis, erit hæc eadem conclusio.

In secũda

In secunda vero termini sumantur animal, ferum, planta. Nam quoddã ferum est aĩal: Nulla plãta est aĩal: igitur quoddã ferum non est planta. Conuersa.n. minore, erit sylls, nullum animal planta: quoddam ferum animal: quoddam ferum non est planta. in quarto primæ.

In tertia autem termini sumantur album, cygnus, lapis. Nam quidã lapis albus: nullus lapis cygnus: quoddam album cygnus. Conuersa enim maiore, erit syllogismus, nullus lapis cygnus. quoddam album est lapis. Igitur quoddam album non est cygnus.

Inquit {perspicuum autem est & omnibus in figuris quando non fit syllogismus. Hoc.n. declaratum est. Tamen repetit affirmatiuis nanq; aut negatiuis vtriusq; terminis, atq; particularibus sumptis, nihil fit penitus necessarium:} Hoc est nec primarie, nec secundarie. Sumpto vero affirmatiuo atq; negatiuo, si negatiuus sumatur vniuersalis. subaudi & ad minorem, semper minoris extremi ad maius syllogismus conficietur. Et ita secundarie saltem aliquid concludetur. Veluti si A quidem omni B, aut alicui insit: B autem nulli inest C. hoc enim modo cõnexio est concludens aliquod A nõ esse C.
D Nam si conuertantur propositiones, necesse est ipsum C A alicui A non inesse. Nihil autem Aristoteles meminit transpositionis, quia siue propositiones transponantur, siue non, semper proprijs rationibus intelliguntur constitueę. Subiicuit autem exempla in alijs figuris, quia facile quis potest terminis abũdare. Verum in oĩbus his fieri non põt perfectio eodẽ modo: In prima nãq; fit cõuersis vtrisq;, in secũda vero conuersa minore tm̃, in tertia aũt conuersa maiore. Debes scire, q Aristoteles tacuit cæteros tres modos, qui his verbis designantur videlicet baralipton, celantes, dabitis. Quia eiusmodi in propositionibus nõ differunt ab alijs, sed solũ quo ad cõclusionem: aut quia eiusmodi sunt potius potestates syllogisticæ, vt dixit Auerroes. Secũdo debes scire in eiusmodi cõnexionibus ideo conclusionẽ esse particularẽ, quia vt sapide dicunt Iuniores, in his minor est sub maiore

A cum necesse sit conclusionẽ esse negatiuam, & superius non negatur ab inferiore nisi in parte, propterea cõclusio est particularis. Qua ratione fit, vt ẽ contra, videlicet maiore negatiua & minore affirmatiua, nulla fit conclusio indirecte, nisi potestatiue, quia minor continetur sub maiore, & ibi est vis rectitudinis. Aut melius dici potest conclusionem sequi ipsam minorem quo ad quantitatem. Sed qm̃ in talibus minor est potestate maior. Et maior potestate minor. Sed qm̃ ipsa minor est particularis, facta reductione: ideo conclusio est particularis. Quæ Auer.

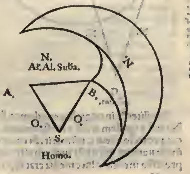
Inquit Auerroes q Aristoteles non enumerauit tales modos in proprijs locis figurarum, quia non sunt naturales: nam in eis nõ cadit vis dianoetica siue cogitatiua per naturam, sed potius per ipsum artificium.

Perspicuum etiam est indefinitã propositionem eundem omnibus in figuris syllogismũ efficere, positam loco partcularis affirmatiuę. Com. 77.

B Secundum commune omnibus figuris est. indefinitam propositionem eundem syllogismum efficere, positam loco particularis affirmatiuæ.

Sed occurres, nam, vt partes inter se, ita tota etiam inter se: sed particulares & indefinitæ differunt specie, igitur syllogismi ex indefinitis, & syllogismi ex particularibus etiam specie differũt. Nisi esset, q tales syllogismi forma cõueniunt, materia vero differũt. Forma quidẽ, qm̃ conuersione, expositione, & deductione eodẽ modo perficiuntur: materia vero, quatenus propositiones eorum differunt. Secundo occurres, quare signanter dixit propositionem indefinitam affirmatiuam, particularis loco poni, negatiuę vero nihil meminit. Dicunt nõ nulli in vno opposito alterum dedisse intelligere. Antiquiores expositores dixerunt indefinitam negatiuã magis poni loco vniuersalis negatiuæ, Propterea solũ affirmatiuæ submeminit. Dubiũ.1. Solutio. 2.Dubiũ. Prima solu. Secũda sol.

Patet insuper syllogismos, qui imperfecti
C sunt oẽs per primam perfici figuram. Omnes enim aut ostensione, aut deductione ad impossibile perficiuntur: at vtroq; modo prima fit figura. Nam etsi ostenstone perficiuntur, conuersione perficientur. Conuersio autem figuram efficiebat primã. Sin vero deductione ad impossibile demonstrantur falso posito, syllogismus fit per primam figuram. Ceu vltima in figura, si A, & B omni C insint, ipsum A alicui B inerit. Nam si A nulli B insit: ipsum autẽ B omni C inerat: A profecto nulli C inerit. at omni inesse supponebatur. Idem & in cæteris fiet.

Darapti prima tertiæ figuræ coniugatio, quo per impossibilia monstret.

Tertium

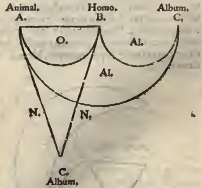
Com.72. Tertium cōmune est, oēs syllogismos, qui imperfecti sunt, perfici per primam figurā. Cuius rationem dicit, & sic cōponitur. Quæcunq; ostensione, aut deductione perficiuntur, per primam perficiuntur figuram: sed oēs syllogismi aut ostensione aut deductione perficiuntur: igitur omnes per primam perficiuntur figuram, Inquit {patet insuper syllogismos, qui imperfecti sunt, omnes per primam perfici figuram. Hæc conclusio. Deinde sumit minorem: & inquit {omnes enim aut ostensione, hoc est demonstratione recta: } aut deductione ad impossibile perficiuntur. } Hæc est minor. Deinde sumit maiorem, & inquit {at vtroq; modo prima fit figura. } hęc est maior. Quam probat dicens, {nam, si ostensione perficiuntur, conuersione perficiuntur. Conuersio autē (vt diximus) figuram faciebat primam: sin vero deductione ad impossibile demonstrantur, falso posito, fit syllogismus etiam per primam figurā: Et declarat hoc per exemplum in tertia, de qua minus videtur: Et hoc vt habeat in secunda esse eodem modo, In tertia.n. ex cōclusione pro maiore & minore, in prima figura infertur oppositum maioris. Inquit {ceu vltima in figura: si A & B omni C insint: ipsum A alicui B inerit. Deducit {nam, si A nulli B inest: Ipsum autem B. omni C inerat: A profecto nulli C, inerit: at omni inesse supponebatur in maiore. Addit idem & in cæteris fieri. verum non dedit exempla, quia superius illa posuit. Sic igitur patet maior, & per consequens totus syllogismus,

E

F

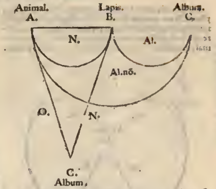
Præterea licet & omnes syllogismos ad vniuersales primæ figuræ syllogismos reducere. Patet nāq; per illos secundæ figuræ syllogismos perfici, quāquam non similiter omnes. nam vniuersalis quidem negatiua conuersa, particularium vero vterq;, deductione ad impossibile. At particulares primæ figuræ syllogismi, & per se quidem ipsos perficiuntur: & per secundam etiam figuram deductione ad impossibile licet ostendere. Ceu si A quidem omni B inest: B autem alicui C: ipsum A profecto alicui C inerit. nā si nulli inest, B vero omni inerit, nulli quoq; C, B inerit. hoc.n. scimus per secundam figuram,

Darii.

Darii tertia primę figurę vtilis cōniugatio deductiōe ad impossibile quo p primā secunde ostēditur.

Ferio. Similiter & in negatiuo erit demonstratio. Nam si A quidem nulli B inest: B autem alicui C: A profecto alicui C nō inerit. Si enim omni inest: B autem ipsi nulli inerat; nulli C B ipsum profecto inerit. At hæc media erat figura.

Ferio quarta primę figuræ vtilis coniugatio quō reducaī ad secundā. secunde deductione ad impfe.

Quare cum quidem, qui in media sunt figura syllogismi omnes ad vniuersales reducantur primæ: & particulares primæ ad syllogismos figuræ mediæ: patet etiam particulares primæ figuræ syllogismos, ad vniuersales eiusdem reduci.

Com.73. Quartum commune est cæteris figuris, & particularibus modis primæ, vt omnes perficiātur per duos primos vles primæ. Qua ratione fit, vt prima figura cæteris sit perfectior: nā ad illam aliæ reducunt. Et de modis primę primi duo vniuersales sunt pfectiores. Quia ad illos omnes alij cuiusuis figuræ reducūtur. Inquit {præterea licet & omnes syllogismos ad vniuersales primæ figuræ syllogismos reducere. } hæc est cōclusio: hanc pbat: & vt mihi videtur inductione, inducendo videlicet

G per omnes modos secundæ vniuersales & particulares, & per particulares omnes primæ, & per omnes tertiæ eam vniuersales, q̄j particulares. Et inquit {patet nanq; per illos secūdæ figuræ syllogismos perfici, vt visum est longa cōmentatione. Quāq; (vt ait) nō similiter omnes. nam vniuersales quidem reducuntur negatiua propositione cōuersa in terminis. Particularium vero vterq; deductione ad impossibile. Debes scire vniuersales reduci conuersione negatiuę propositionis, nō tamen sm eādem propositionem. Nam primus modus secūdæ reducitur cōuersione maioris tātum. Secūdus vero eiusdem cōuersione minoris & cōclusionis. Particulares vero licet omnes deductione ad impossibile demonstrentur, tamen primus particularis secundæ cōuersione & deductione ad impossibile perficitur. Hæc de modis secūdæ. De modis vero primæ inquit {at particulares primæ figure syllogismi, & per se quidem ipsos perficiūtur } hoc est per principia regulatiua vniuersalium, videlicet dictum de omni, & de nullo: & per secundam etiam figuram deductione ad impossibile licet ostendere. Nā sumpto opposito cōclusionis pro minore, & maiore pro maiore, infertur oppositum minoris in secunda figura. Inquit {ceu si A quidē omni B inest, vt sit hæc vera, omne B est A: B autem alicui C, vt sit hæc vera, aliquod C est B, ipsum A profecto alicui C inerit. Nam si nulli inest, ita vt hæc sit vera, nullum C est A, hac sumpta pro minore: B: vero omni inerat: erat enim hæc vera, omne B est A: Igitur in secundo modo secundo, nullum C est B: erit enim totus syllogismus, omne B A: nullum C A: igitur nullum C B: supponebatur autem aliquod C: esse B. Hoc enim inquit {scimus per secūdam figuram: hæc de affirmatiuo. De negatiuo vero inquit {similiter & in negatiuo erit demonstratio: videlicet ex opposito conclusionis p minore, & minore pro maiore inferendo oppositum minoris, Inquit {nam si A quidem nulli B inest: B autem alicui

Nota hæc.

H

C: A

C: A profecto alicui C non inerit. probat dicens. {Si enim omni inest, ita vt sit hæc vera, omne C est. A: hac sumpta pro minore: B autem ipsi nulli inerat A, ita vt sit hæc vera, nullum B est. A. tunc arguo, nullum B est A: omne C est A: igitur in secundo secũde, nullum C est B. & hoc subdit, nulli C B. ipsum profecto inerit. at hæc media erat figura. & sic patet particulares primæ reduci ad vniuersales secundæ. tunc complet rationem, & inquit {quare, cum hi quidem, qui in media sunt figura syllogismi, omnes ad vniuersales reducantur primæ, & particulares primæ ad syllogismos vniuersales figuræ mediæ: patet & particulares primæ figuræ syllogismos ad vniuersales eiusdẽ reduci. Hæc de modis secundę & particularibus primę.

Dubiũ. Sed occurres, nam particulares primæ essent tunc imperfectiores vniuersalibus secundæ: quod quidem falsum est.

Solutio. Iuniorum. Iuniores respondent hos particulares non reduci ad illos, vt in terminum vltimum, sed velut nullam ad transitum.

Confutatio. Sed hoc videtur stare non posse: primo quia propinquus perfectiori est perfectius. Modo vniuersales secundæ propinquiores sunt vniuersalibus primæ. igitur vniuersales secundæ perfectiores sunt, Secundo, natura incipit ab imperfectiori ad perfectius: igitur & ars. quare particulares eiusmodi sunt imperfectiores,

Propria solutio. cum ab his ars incipiat. Propterea dici potest particulares tales quatenus perfici possunt propriis regulatiuis principiis perfectiores esse vniuersalibus secundæ. Quatenus vero particulares, sic sunt illis imperfectiores, & quo ad hanc rationem perficiuntur per illos. Et cum in vniuersalibus primæ congregẽtur ambo hęc, propterea cæteris sunt perfectiores. Hęc Aristoteles.

Syllogismi vero tertiæ figuræ si vniuersales quidem sint termini, per vniuersales continuo syllogismos primæ figuræ perficiuntur. sin vero particulares sumantur per syllogismos particulares eiusdẽ primæ figuræ perficiuntur: at tales syllogismi ad illos iam sunt reducti: quare & syllogismi particulares figuræ tertiæ ad eosdem profecto reducuntur. Perspicuum igitur est omnes syllogismos ad vniuersales primę figuræ syllogismos reduci. Syllogismorum igitur hi qui esse vel non esse indicant, dicti sunt quonam modo sese habẽt, & per seipsos, qui ex eadem sunt figura, & inter se, qui ex diuersis sunt figuris.

Com. 20. De syllogismis vero tertiæ, quo nam modo reducuntur ad illos primæ vniuersales, nũc docet: & inquit {syllogismi vero tertiæ figuræ si vniuersales quidem sint termini} vt sunt duo primi {per vniuersales continuo syllogismos primæ figuræ perficiuntur.} & sic vniuersales tertiæ ad vniuersales primæ reducuntur. De particularibus inquit {sin vero particulares sumantur, per particulares eiusdem primæ figuræ perficiuntur.} At tales syllogismi ad illos iam vniuersales primæ (vt dictũ est) sunt reducti. Quare & syllogismi particulares figuræ tertiæ ad eosdem vniuersales primæ profecto reducuntur. Et ita omnes reducuntur ad illos. Demum epilogat, & sermo patet.

Dubiũ verborum. Quo vero ad verba attinet, dubitabis, quare Aristoteles dixit vniuersales tertiæ continuo, siue statim reduci ad vniuersales primæ. Nec intelligere potest de reductione per impossibile: quia etiam particulares reducuntur ad illos immediate per deductionẽ ad impossibile. Nec per conuersionem, quia hoc modo reducuntur ad particulares. Ego nihil boni habeo, quo possim mihi ipsi satisfacere nunc, tu vero considera. Vnum tamen scias vniuersales tertiæ reduci ad particulares primę per conuersionẽ, & ad vniuersales per deductionem ad impossibile. Similiter & particulares reducuntur tum ad vniuersales primæ deductione: Tum ad particulares cõuersione: quare omnes reducũtur ad vniuersales primæ pluribus modis. Hæc Aristoteles de cõiugatiõibus triũ figurarũ. Quibus versus annecti possunt.

Primæ figuræ quidem versus est, — Versus figurarũ gręci.
Grammata egrapse graphidi Technicos.
Versus secundæ, — Ver. 2.
Egrapse cateche Metrion acholon.
Versus tertiæ, — Ver. 3.
Apasi stenaros hisacis aspidi omalos pheristos.

In his enim versibus ponũtur quatuor literæ, A E I O: & A, vt scis, significat vniuersalẽ affirmationem: E vero, vniuersalem negationem: I autem, particularem affirmationem: O denique, particularem negationem. Sunt etiam hi versus significatiui rei alicuius: est enim eorum sensus, artifex qui literas calamo scripsit: & qui scripsit atque detinuit: dulce carmen: his clypeo valens est omnibus: æquales mitis atque optimus. Hi sunt versus: quos in Aristotelis codicibus gręcis scriptos reperi. An vero sint Aristotelis, tu considera. Digreditur hic Auerroes de quarta figura, quoniam Galenus concessit illã. — Digressio Auer. de 4. figura.
Ego vero pro declaratione mentis eius dicerem quadrifariam posse fingi figuram quartam. Nam aut in cõclusione maior de minore, aut minor de maiore prædicatur: si quidem maior de minore, adhuc bifariam, aut quia mediũ minori subiicitur, & de maiore prædicatur, quo pacto Galenus fortasse quartam figuram contendit: & hoc modo est omnino innaturalis: est enim contra naturam, vt medium de maiore prædicetur: quod minori subiicitur: & tamen minor etiam non prædicetur de maiore. Naturale namque est prædicatum de aliquo prædicari de eo quod illi subiicitur. Aut quia maior de medio: et medium de minore prædicatur: sed transposite, ita vt minor præcedat propositio in syllogismo: Et hoc pacto est naturalis: & prima figura præmissis transpositis. Vñ Philoponus dixit superius terminos posse ordinari aut per prædicari, aut per inesse. Per prædicari quidem propositio maior debet præcedere, minor sequi. Per inesse vero econtra minor propositio præcedit, maior sequit. Licet latini semper minorem faciunt secundo loco. Si vero minor de maiore prædicatur in conclusione, hoc rursus vt prius bifariam est: Nam aut medium minori subiicitur: & de maiore prædicatur: Et hoc pacto omnino est innaturalis propter rationem tactam. Aut mediũ subiicitur maiori & de minore prædicatur: Et hoc pacto concludunt illi duo modi primæ figurę fapesmo, frisesomorum: quo namque ad propositiones naturales sunt, sed quo ad conclusiones sunt innaturales. Hæc de quarta figura.

Cum vero ipsum inesse, atque etiam necessario inesse, & contingenter inesse, differant: (Multa siquidem, non tamẽ necessario insunt: multa vero nec necessario, nec penitus competunt, sed contingenter insunt) patet syllogismos cuiusuis horum differre: atque non similes habere terminos: quatenus alius ex iis, quæ necessario insunt, alius ex iis quæ insunt, alius ex iis, quæ contingenter insunt conficitur. — Caput. 9. De syllogismis ex ambabus de necessario I tribus figuris. — De inesse.

Com. 21. Hactenus de tribus figuris, nunc de mistionibus propositionum in syllogismos vult pertractare. Et primo syllogizat intentionem tractatus, hoc pacto: ex diersis propositionibus diuersi conficiuntur syllogismi: propositio necessaria contingens, & de inesse sunt diuersæ: igitur

tur ex his diuersi conficiuntur syllogismi. De ratione tāgit minorem, & probationem: Et inquit {cum vero ipsum inesse, atq; etiam necessario inesse, & contingenter inesse differant} cuius probationē scribit, & lege suspensiue, & inquit {multa si quidem, non tamen necessario insunt, vt homo est albus, & animal est grammaticum: multa vero nec necessario, nec penitus de inesse competunt: sed contingenter} vt nauale prælium est, & Socrates vincit olimpide. Hæ enim non sunt de inesse veræ, sed contigenter: sunt enim falsę possibiles. Ponit tunc conclusionem, & inquit {patet syllogismos cuiusuis horum differre, atq; non similes habere terminos, nec propositiones, quatenus alius ex ijs quæ necessario insunt, alius ex ijs quæ insunt, alius ex ijs quæ contingenter insunt, conficitur. Hæc est cōclusio, & intentio & causa intentionis. Occurres fortasse, quia quæ hoc in libro tractantur, pertinent ad syllogismum, quo syllogismus est: at necessario inesse, inesse, & cōtingenter inesse, sunt materiæ syllogismorum: de quibus nihil tractatur hic. Dici potest necessario inesse, inesse, contingenter inesse abstrahūt á demonstratiuo, probabili, & sophistico: & ita licet pertineant ad materiam, non pertinent ad materiā, nisi quatenus illa est syllogismi, vt syllogismus.

Dubitatio.

Solutio.

In ijs igitur quæ necessario insunt, simili fere sese habent modo perinde atq; in, ijs quæ insunt: similiter enim in ipso inesse, atq; necessario inesse, vel non inesse, & erit, & non erit syllogismus: differunt tamē ob ipsum necessario inesse, vel non inesse: quod quidem terminis ipsis additur. Nam & ipsum negatiuum similiter conuertitur, & ipsum esse in toto, & de omni prædicari similiter assignamus.

Comm. 81. Proposuit intentionem & rationem intentionis, nūc exequitur, & proponit vniuersalem regulam syllogismorum necessariorum, & inquit { in ijs igitur, quæ necessario insunt, syllogismi fere simili sese habent modo perinde atque in ijs, quæ insunt.} Cuius declarationem subscribit. & inquit {similiter enim in ipso inesse atque necessario inesse quantum ad affirmatiuos, vel nō inesse, quo ad negatiuos: & erunt syllogismi quo ad vtiles, & non erunt, quo ad inutiles, dixit fere similiter sese habere, ideo hoc declarat, & inquit {differūt tamen ob ipsum necessario inesse, vel non inesse: quod quidem terminis ipsis additur & ita solum differunt penes additionem modi necessarij. Dixerat illos sese habere eodē modo, ideo hoc probat, & inquit {nam & ipsum negatiuū similiter conuertitur: & per consequens per conuersionem imperfecti reducuntur, & ipsum esse in toto, & de omni predicari similiter assignamus: & ita perfecti proprijs principijs regulantur. Hæc est cōmunis regula.

In cæteris igitur eodem modo conclusionem effici necessariam per conuersionem perinde atq; in ijs quæ sunt de inesse, ostendetur. Verum in media figura, cum altera vniuersalis affirmatiua fuerit, altera particularis negatiua: & rursus in tertia, cum altera vniuersalis affirmatiua, altera particularis negatiua fuerit, non similiter ostēdetur. Sed necesse est de eo conficere syllogismū, cui alicui vtrūq; nō inesse exponimus: erit enim necessariū in hoc. si & de exposito, atq; de illo aliquo necessariū fuit. quod enim hoc aliquid est, ipsum exponitur. Fiunt autem vtroque modo syllogismi in propria figura.

Barocco.

Broccardo.

Barocco. Quomodo ostēdatur exemplum.

Broccardo Quomodo ostēdatur, expositione exemplum.

Comm. 82. Hactenus declarauit quare non est penitus eodē modo quo ad syllogismos ipsa coniugatio necessariorum, propter hoc, quia terminis additur modus necessitatis: nunc declarat, quod nec quo ad reductionem imperfectorum sunt penitus cōiugationes eędem: nam omnes imperfecti in illis de inesse reducuntur per conuersionem præter Barocco, & Broccardo, qui per impossibile reducebantur vt visum est. At in ijs de necessario bene omnes alij pręter hos duos reducuntur conuersione: tamē ij duo nō reducuntur per impossibile: vel si reducantur per impossibile, non eodem modo, vt dicemus: sed bene per syllogismos expositorios. Igitur quo ad reductionem etiam est aliqua differentia, ex eo quia saltem illi duo non eodem modo reducuntur. Debes scire quod reductio per impossibile in necessarijs fieret per contradictionem, quod esset propositio contingens. verbi causa, contradictorium huius, necessario quoddam N non est X, in secunda figura est non necessario quoddam N non est X, hoc per regulā æquipollentiarum valet contingenter omne N est X, igitur reductio per impossibile si fieret, oporteret vt maior esset necessaria, & minor contingens. In tertia etiam cōtradictorium illius necessario quoddam P non est R, est non necessario quoddam P non est R, quod æquipollet illi, contingenter omne P est R, & ita oportet vt maior esset contingens, & minor necessaria in reductione huius. Sic igitur in vtrisq; fieret per mixtionē necessarij & contingentis: modo nondum patet an hæc mixtio sit coniugatio vtilis, omnis autem reductio debet esse per notiora: Propterea hæc probatio non conuenit eiusmodi syllogismis. Ex quibus perspicuum est Aristotelem nō velle hanc mistionem non posse fieri, vt Iuniores laborant defendere: sed hanc mistionem nō esse bonam reductionem: omnis enim reductio est perfectio syllogismi: perfectio autem est euidentia suę necessariæ illationis: hoc autem nondum est euidens: propterea Aristoteles vult non esse nunc bonam reductionem. Vtrum autem illa mistio ex maiore necessaria & minore contingente, in prima figura vt fieret in reductione illius modi secundę: vel ex maiore contingente & minore necessaria, in eadē prima figura, vt fieret in reductione illius modi tertij, sit syllogistica coniugatio, est alia quæstio: & proprio capite tractabitur: nunc vero Aristoteles tantū habere vult pro eiusmodi bonam non effici reductionem, cum reductio omnis fieri debeat per manifesta. Et propterea confugit ad syllogismum expositorium, quod est signū sensibile: & omnibus perspicuū. Inquit { in cæteris supple

Annotatio.

Expositio.

omnibus

omnibus præter Barocco, & Broccardo eodem modo conclusionem effici necessariam per conuersionem perinde atque in ijs, quæ sunt de inesse, ostendetur. Et ita quantum ad reductionem cæterorum cõiugationes necessariæ, & de inesse concordant. Verum in media figura, cum altera propositionum vniuersalis affirmatiua fuerit, altera particularis negatiua, vt in Barocco: & rursus in tertia, cum altera vniuersalis affirmatiua, altera particularis negatiua fuerit, non similiter ostendetur: igitur differunt quo ad reductionem horum duorũ modorum: nam in reductione talium necessariorum oportet procedere per mixtionem, quæ nondum patet. Propterea ait, { sed necesse est de eo conficere syllogismum, cui alicui vtrunque nõ inesse exponimus, hoc est oportet probare per syllogismum expositorium. Cuius causam ait: erit enim necessarium in hoc, hoc est de particulari: si de exposito, atque illo aliquo subaccepto ad sensum, necessarium fuit. Quod enim hoc aliquid est, ipsum exponitur: Et sic probatio hæc expositoria est valida, quia est ad sensum. Addit fiunt autem vtroque modo, hoc est expositus & exponens syllogismi in propria figura: vt si expositus sit in secunda, exponens similiter, & si expositus in tertia, etiam & exponens. Termini vero in secunda figura sunt, quod mouetur, quod coloratur, album. Nam, si necessario omne quod coloratur mouetur: & necessario quoddam album nõ mouetur: necessario quoddam album non coloratur. Sub ipso quod mouetur, sumatur quod alteratur: et arguatur expositorie sic, necessario quod coloratur est hoc quod alteratur: necessario album non est hoc quod alteratur: igitur necesse est extrema coniungi in particulari, videlicet, quód necessario quoddam album nõ coloretur. Simili modo termini in tertia figura sumantur, Grammaticum, Philosophum, Sapiens: sub sapiẽte Metaphysicum: & fiat syllogismus, vt prius. Debes scire, quod in necessarijs sumi potest contradictorium dupliciter, aut in eadem specie materiæ, & in altera specie: verbi causa contradictorium huius necessario quoddam album non coloratur, vno modo est contingenter, omne album coloratur. Alio modo necessario omne album coloratur: & hoc propter causas superius traditas: quando igitur Aristoteles ait non effici bonam ostensionem per contradictorium, est intelligendum de contradictorio extra speciem suæ materiæ: nam sic ostensio esset per admixtionem, vbi autem contradictorium sumeretur in eadem specie materiæ, & nihil (vt mihi videtur) prohibet posse effici ostensionem quia sic esset ex puris necessarijs & vniformi coniugatione. Hęc de vniformi generatione.

Annotatio.

Mistio necessarij & inesse in prima figura.

POtest itaque fieri, vt altera propositionum necessaria sit, atque syllogismus necessarius euadat: non tamen vtrauis, sed quæ ad maius extremum est. Ceu si ipsum A ipsi B necessario inesse aut non inesse sumpseris; B autem ipsi C inesse duntaxat: hoc enim modo si disposueris propositiones, propterea ipsum A ipsi C inerit necessario, aut non inerit. Quia omni B inest, aut non inest necessario A ipsum, C vero est aliquod eorum, quæ sunt B, quare patet & ipsi C inesse aut non inesse necessario A ipsum.

Text. 24. Hactenus de vniformi generatione syllogismorum de necessario, & de inesse seorsum simpliciter perfecit, nunc docet hæc miscere & vtiliter, & inutiliter. Causa ordinis patet: nam simplicia præcedunt composita & mista, ideo non posset dare doctrinam miscibilium, nisi prius simplicium tradidisset cognitionem, vt etiam medici faciunt in medicinarum commistionibus, docent enim primo simplices, deinde illarum mistionem: quia ratione fit, vt recte pars hæc de mistione necessarij & ipsius inesse inscribatur ab Aristotele. Occurris forsitan, nam in libro de Generatione dictum est mixtionem alteratorum miscibilium vnionem esse, ita vt non fit mistio, si miscibilia in ipsa remaneant actu. At in talibus coniugationibus mixtis, propositiones actu remanent tales: igitur non recte mistio dici potest.

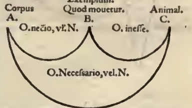
Dubitatio.

Sed hæc dubitatio friuola est: nam mistio hæc metaphorice dicitur, quatenus propositiones diuersæ speciei coniunguntur ad eliciendum quẽdam actum diuersum, vtpote conclusionem. Animaduersione dignum in eiusmodi commistione octo confici coniugationes: quarum quatuor sunt syllosticæ, & quatuor inconnectibiles siue asyllogisticę. Harum vtiliũ prima est quoties maior fuerit de necessario inesse, & minor de inesse tantum. Nam hoc modo fit syllogismus necessarius in prima figura. Inquit { potest itaq; fieri, vt altera propositionum necessaria sit, atque syllogismus necessarius euadet; non tamen vtrauis, sed quæ ad maius extremũ est: hæc enim est vtilis: inutilis vero erit, quando ad minus extremum fuerit, vt patebit. In quibus itaque verbis duas indicauit, vtilem videlicet & inutilem. Exemplificat de vtili, et inquit, { ceu si ipsum A ipsi B necessario inesse, aut non inesse sumpseris. } Quod ait propter affirmatiuos, & negatiuos modos: B autem ipsi C inesse duntaxat sumpseris. Et tu intellige seruata quantitate propositionum, quam docuit seruare in illis de inesse. Huius reddit causam vniuersalem & communem, videlicet per dici de omni, vel inesse in toto, & inquit { hoc enim modo si disposueris propositiones: propterea ipsum A ipsi C inerit necessario, aut non inerit, quia omni B inest, aut nõ inest necessario ipsum A: C vero est aliqd eorum, quę sunt B: quare patet & ipsi C inesse aut non inesse necessario A ipsum. Et ita hæc mixtio vtilis est ad conclusionem necessariam: quia regulari potest per pricipia communia omnium syllogismorum perfectorum, vt visum est in illis de inesse.

Solutio.

Animaduersio.

Exemplum.

Coniugatio ex maiori de necessario, & minori de inesse.

Philoponus vero coniugationem eiusmodi esse syllogisticam enitur probare dupliciter. Primo per impossibile: nam sic sese habentibus terminis ac propositionibus, aut sequitur conclusio, aut non sequitur. si quidem sequitur, habeo illam esse syllogisticam: si non sequitur detur oppositum conclusionis: tunc oppositum erit nõ necessario omne C est A: sed hæc per oppositionem modi ad modum, quanti ad quantum, & qualis ad quale, ęquipollet illi, cõtingẽter quoddam C non est A: tunc arguo per regulam mistionis contingentis & ipsius inesse in tertia figura, quæ dicetur infra: contingenter quoddã C non est A: omne C est B: igitur contingenter quoddã B nõ est A: igit̃ ad oppositã qualitatẽ, cõtingenter quoddã B est A: dicebatur autem necessario omne B esse A: & sic illa fuit vtilis coniugatio. Secundo idem probat, duabus propositionibus inesse positis, conclusio sequitur de inesse: igit̃ altera posita de inesse & altera de necessario,

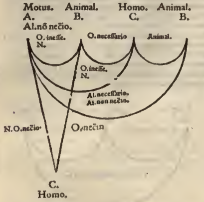
Philoponi probationes.

Confutatio. rio, non amplius eadem conclusio debet sequi, sed necessaria. Hæc Philoponus. Sed videntur hæ probationes incongruæ: Prima quidem quia procedit ex ignotis: nõ enim nõdum patet commixtio contingentis & inesse.

Præterea mixtio necessarij & ineẽ certior ẽ mixtione contingentis & inesse, & ita prima probatio videtur petitio principij. Secunda vero, primo, quia reducitur ad oppositum: nam ex duabus necessarijs conclusio fit necessaria. Igitur ex altera necessaria, conclusio non debet esse necessaria, & ita de inesse. Secundo, ex ijs de inesse conclusio est de inesse: igitur ex maiore de inesse, & minore necessaria erit couclusio necessaria contra Aristot. Propterea nihil addi potest ijs, quæ Aristote. ait, nec vltra ea, quæ ait licet progredi, veluti nec vltra columnas Herculeas licet nauigare. Hæc mihi videntur.

E

Si vero A B quidem propositio non est necessaria: B C vero fuerit necessaria: conclusio profecto necessaria non erit. Nam si erit necessaria, ipsum A alicui B inesse necessario emerget, & per primam, & per tertiam figurã: F quod quidem falsum est: propterea quia tale sumi potest B, cui nulli ipsum A inesse continget. Præterea ex terminis ipsis etiam patet conclusionem non necessario euenire. vt si A sit quod mouetur, B vero animal, C autem homo, homo nanque animal necessario est: at animal mouetur non necessario: quare neque homo.

Coniugatio ex maiori de inesse, & minori de necessario siue affirmatiua, siue negatiua.

Cõm.85. Exemplificat de asyllogistica, et dat causam: & inquit {si vero A B quidem propositin, quæ fuit maior, non est necessaria: B C vero fuerit necessaria, quæ est minor, cõclusio profecto necessaria non erit, sed si conclusin sit aliqua, illa erit de inesse. Et ita hęc est asyllngistica ad cõclusionem de necessario inesse: non tamen vt dicemus ad conclusionem de inesse. Fiat igitur syllogismus hoc pacto, omne B est A: nmne C est B necessario: igitur si dicis, omue C esse A necessario, arguam in prima figura sumendn conclusionem pro maiore, & conuersionem minoris pro minnre hoc modo, necessarin omne C est A: necessario quoddam B est C: tunc ex vtrisque ijs, erit, quoddam B erit A necessario: quod est falsum: quia maior erat de inesse, & non necessaria. Rursus per tertiam sumendo conclusionem pro maiore, & minorem hoc modo, necessario omne C est A: necessario omne C est B: igitur necessario, quoddam B est C: at de inesse sumebatur, omne B esse A. Inquit { nam si erit necessaria,

E ipsum A alicui B necessario inesse emerget. Et per primã, & per tertiam figuram: Per primam quidem sumendo conclusionem pro maiore, & cõuersionem minoris pro minore. Per tertiam vero sumendo conclusionẽ etiã pro maiore & minorem pro minore: quod quidem falsum est, & non dixit repugnans: quia non est ad impossibile, sed ad falsum: & quod sit falsum, declarat propterea, quia tale sumi potest B, vt animal, cui nulli ipsum A, hoc est, quod mouetur inesse continget. Et ita potuit maior esse vera de inesse, vbi de necessario inesse erit falsa, vt illa, omne animal mouetur. Et sic conclusio videtur aliquantulum præmissis vel præmissę repugnans. Idem probat sumẽdo terminos, & inquit {præterea ex terminis ipsis etiam patet conclusionem non necessario euenire. vt si A sit quod mouetur, siue motus: B vero animal: C autem homo: Homo nanq; animal necessario est: & ita hæc minor erit vera, omnis homo est animal necessario: at animal mouetur non necessario, sed de inesse: F ita vt hæc sit vera, omne animal mouetur. Quare neque homo necessario mouetur: sed de inesse omnis homo mouetur.

Quo vero ad verba attinet debes scire, quod differt asyllogistica coniugatio in necessarijs, & in de inesse. Dicebatur enim in ijs, quę sunt asyllogistica coniugatio esse, in qua possunt inueniri termini omni & nulli inessendi: & propterea illa erit inutilis penitus. Asyllogistica vero coniugatio in necessarijs est snlum ea, in qua possunt sumi termini, quibus non sequitur inesse necessario tantum, cum quibus stat sequi inesse. Et propterea hæc coniugatio non est simpliciter inutilis ac asyllogistica, sed solum ad necessariam conclusionem. Qua ratione fit, vt solum in hac sufficiat per terminos instare in consimili coniugatione. Quare vero sequatur ex maiore de inesse, & minore necessaria conclusio de inesse, & non de necessario inesse, iuniores declarare enituntur, & vane: nam sufficit Logico id habere per terminos ipsis: hoc enim Iuniori prioristico sat est. Cætera G attinent ad Metaphysicum, & non ad nos. — De asyllogistica.

Simili profecto pacto etsi ipsa A B propositio sit negatiua: erit enim eadem ostensio.

Iudicauit ex maiore negatiua de necessario inesse, & minore de inesse, posse fieri syllngismum: nunc asyllogisticã huic oppositam esse inquit econtra, si maior negatiua fuerit de inesse & minor necessaria. cuius rei probatio esse potest, & per deductionem ad falsum, & per terminos, vt dictum fuit. Hæc de vniuersalibus, in quibus patet esse quatuor coniugationes: duas videlicet affirmatiuas, quarũ altera vtilis, altera inutilis est, & duas negatiuas: silr quarũ altera est vtilis, & altera inutilis. — Cõm.86. — De numero

In particularibus vero syllogismis, si vniuersalis quidem est necessaria, etiam conclusio erit necessaria: sin autem particularis necessaria sit, conclusio sane non erit necessaria siue affirmatiua siue negatiua vniuersalis ipsa fuerit. Sit itaque primo vniuersalis ipsa necessaria, & ipsum A quidem omni B insit necessario: B vero alicui C insit dũtaxat: necesse erit, vt ipsum A alicui C insit necessario: nam C ipsum sub B continetur: at omni B inerat necessariam. Similiter etiam etsi negatiuus sit syllogismus: eadem enim erit huius ostensio. Sed si ipsa particularis sit necessaria, non erit conclusio necessaria, nõ enim ad impossibile deuenietur, veluti in vniuersalibus syllogismis: similiter etiam in — H — De particularibus.

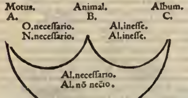
negatiuis:

negatiuis : Termini sumantur motus, animal, album.

Com. 27.

Hactenus de vniuersalibus, quæ sunt quatuor: & de particularibus etiam, quæ sunt quatuor aliæ, nũc docet. Et inquit{in particularibus vero syllogismis, si vl̃is q̃dẽ est necessaria,}& supple & {particularis de inesse, etiã cõclusio erit necessaria. Hæc est prima syllogistica: huic oppositã asyllogisticã inq̃t{ sin aũt ipsa particularis necessaria sit, & vl̃is fuerit de inesse, cõclusio sane non erit necessaria, siue affirmatiua, siue negatiua ipsa vl̃is fuerit: Ecce quo mõ quatuor sunt, duę vtiles, & duæ inutiles. Vtiles q̃dẽ ꝓbat ꝑ cões regulas, q̃ sunt de oĩ & de nullo dici, aut eẽ vel nõ ineẽ in toto aliquo: & inquit{sit itaq; primo vl̃is ipsa necessaria: & ip̃m A omni B q̃dẽ insit necessario: B vero alicui C sit dũtaxat de inesse: necesse erit, vt ipsum A alicui C insit necessario: quod ꝑ principia probat: & inquit{nã C ip̃m sub B cõtinet: at oĩ B inerat ip̃m A necessario. Similiter ẽt inq̃t si negatiuus sit syllogism⁹: eadẽ.n. erit illius ostẽsio, vtpote per dici de nullo, vel nõ esse in toto. Hęc de vtilibus. De inutilibus: inq̃t{sed si si ipsa particularis sit necessaria:}& supple vl̃is de ineẽ, nõ erit cõclusio necessaria: licet fie de inesse. Cuius cãm affert, et inq̃t{nõ.n. ad ĩpoĩe aliquod deueniet}supple, q̃uis dicat eiusmodi esse inutiles. Aut aliter intelligi potest: nõ enim ad impossibile, sed ad falsum deueniet per eiusmodi coniugationes. Addit etiam similiter in negatiuis. Et disponit terminos vt motus, animal, album: cuius exemplum est.

Coniugatio ex maiori de necessario minori de inesse particularis affirmatiua, siue negatiua sub...

Quæstio Auer.

Põ Theophrasti. Eudemii. Themistii.

Mouet Auerroes in præsenti loco quęstionem, vtrũ ex maiore necessaria, & minore de inesse, cõclusio sit necessaria. Aristoteles enim per exemplum, & per principia regulatiua syllogismorũ cõmunia probauit ꝙ sic: & voluit modum conclusionis imitari modũ maioris. In hac quæstione inducit positionem Eudemi, Theophrasti, & Themistij, qui tenuerunt ꝙ nõ: & rationes illorũ: Prima est, quia semper cõclusionis modus debet sequi partem imbecilliorẽ. Sed minor est imbecilior, igitur debet sequi minorẽ. Secũdo, quia ad minorẽ de inesse seq̃tur cõclusio de inesse: & ad minorẽ de necessario, sequiẽ de inesse: igitur nõ semper ex modo maioris sequit̃ mo- D dus cõclusionis. Añs patet primo, ꝙ ad minorẽ de ineẽ sequit̃ cõclusio de inesse: nã in illa medius terminus se habet vt totũ, & minor extremitas vt pars: sed mediũ ĩ minore ꝑdicat̃ de minore extremitate de inesse: igit̃ & maior extremitas, q̃ est totũ ad mediũ prædicabit̃ de eadẽ ẽt cũ modo essendi. Tenet cõsequentia per illã regulam. Qñ pars ꝑdicat̃ de aliqua parte sub se cõtẽta, totũ ad illã ꝑdicabit̃ de illa parte cõtẽta: ẽt per modũ quo illa pars ꝑdicabat̃ de illa cõtẽta. Et ita, si mediũ de extremitate minore de inesse ꝑdicatur in ꝓpõne minore, ẽt maior, q̃ est totũ ad mediũ, de ineẽ prædicabitur de illa in cõclusiõe. Igitur, si minor est de inesse, etiã conclusio est de inesse. Secũda pars probat̃ ẽt, si minor est necessaria & maior de inesse, ẽt cõclusio est de inesse: nã maior extremitas, quæ est totũ ad mediũ, prædicat̃ de medio inexistenter, hoc est de inesse. Igitur de quocũq; prædicat̃ mediũ, ẽt

A inexistenter ꝑdicabitur: & ita de minore in cõclusione. Quare siue maior sit de inesse siue sit necessaria, semper cõclusio est de ineẽ. Pro ijs arguit Philoponus tertio, si minor est de ineẽ: igit̃ cõclusio: et ita regula falsa. Probat̃ antecedẽs, sit minor hęc, oẽ C de inesse est: modo, cũ hæc minor sit de ineẽ, licet actu sit vera, nõ necessario nec cõtingẽter est, vt dixit Arist. & ita, B põt nõ ineẽ: licet actu insit: ꝙ si B, põt nõ inesse: igitur & A, quod est supra B, & sic, si minor est de ineẽ, non põt maior extremitas de minore necessario prædicari in conclusione, & ita tenent Arist. regulã nõ eẽ verã, & ꝙ cõclusio nõ sequit̃ cõdõnẽ maioris, sed potius minoris. Sed hãc põnẽ refellit Auer. nã variabile debet seq; poti⁹ cõdõnẽ variabilis: q̃; rei inuariabilis. Sed minor est magis ĩuariabilis ipsa maiore: cũ sit cõtracta ad affirmationẽ: at maior põt eẽ indifferẽter affirmatiua & negatiua. Et cõclõ est variabilis q̃a ꝑt eẽ indifferẽter se hñs ad affirmationẽ & negationem: ad necessitatẽ & cõtingẽtiã. Igit̃ debet affici affectu maio- B ris & nõ affectu minoris. Tũc ad rõnes rñdet Auer. & primo ad secũdã: & primo negat ꝑsuppositũ, vz ꝙ ĩ maiore propõne sit pars & totũ aliq̃d vt mediũ: Bene.n. in illa ꝑdicatũ est totũ & mediũ pars: Attñ mediũ nõ dr̃ totũ nisi subaccipiat̃ minor. Et hęc rñsio est ad hoĩem, quia nõ satisfacit ad rẽ: sed solũ ad verba. Secũdo magis ad rẽ cõcedit in maiore ꝓpõne & in minore eẽ aliq̃d vt totũ & aliq̃d vt pars: & negat tũc ad maiorẽ semper sequi illã de ineẽ. Sequit̃.n. illa de ineẽ si ipsa est de ineẽ: & sequitur necessaria: si illa sit necessaria. Ad rõnẽ dicit cõcedendo mediũ ꝑdicari de minore extremitate ꝑ modũ essendi, & ita maior extremitas de ista eodẽ mõ. Sed nõ tm̃ ꝑ modũ essendi: de quocũq;.n. ꝑdicat̃ inferius, ꝑdicatur superius & eodẽ mõ: sed nõ tm̃. Nã põt pręd icari illo mõ & adhuc amplius: cũ sit cõius: & magis indifferẽs. Ad primã rñdet, negãdo cõclusionẽ sequi imbecilliorẽ partẽ: Nõ.n. cõclusio negatiua sequit̃ pręmissam negatiuã: ex puris.n. negatiuis nihil sequit̃, & ita si sequit̃, sequit̃ C virtute affirmationis: et ꝑ cõsequẽs illa maxima est falsa apud Auerroẽ. Sed tunc mouet vnã instãtiã cõtra Aristotelẽ, quia nõ sequit̃ oẽ ambulãs mouetur necessario. De inesse omnis hõ ambulat. Igit̃ necessario omnis homo mouetur. Respondet Auer. quod ex maiore necessaria per modum quo est necessaria sequitur conclusio necessaria non simpliciter: sed per illum modum. Et quia hęc maior necessario omne ambulans mouetur: est necessaria de ambulante vt ambulans. Necessario enim omne ambulans mouetur vt ambulat vel dũ ambulat: Ideo conclusio debet eẽ necessaria ex condõne videlicet ꝙ necessario oĩs homo mouetur: dũ ambulat vel inquantũ ambulat. Hæc est solutio Auer. Alij vero vt narrat Auerroes aliter dicunt: volunt.n. regulã Aristo. eẽ intelligẽdã hoc modo ex maiore necessaria: ĩ qua põt saluari dictũ de omni: & minore de ineẽ: cõclusio est necessaria: quod est dicere ex maiore necessaria. in qua ꝑdicatũ pręd icat̃ de oĩ subiecto: ita vt sub subiecto liceat D descẽdere ad oĩa cõtẽta: sequit̃ cõclusio necessaria. In ꝓposito in hac necessario oẽ ambulãs mouet̃: nõ licet descẽdere ad oĩa contẽta sub ambulãte: quia nõ ad hoĩem: leonẽ: & cętera id genus. Hæc solutio est similis illi quã dant Sorticolę: Volunt.n. ex maiore necessaria de sensu diuiso: & minore de inesse: sequi cõclusionẽ necessariã: vt bene valet oẽ grãmaticũ necessario est animal. Oĩs hõ de ineẽ est grãmaticus. Igit̃ oĩs hõ necessario est animal. Et huius causa est, quia in hac saluat̃ dictũ de omni. Quia licet descendere sub subiecto copulatiue ad omnia contenta: in illa non saluatur dictum de omni: quia non licet descendere quia subiectum modalis de sensu composito stat immobiliter. Et sic ex maiore necessaria de sensu diuiso, hoc est in qua subiectum tenetur pro omnibus contentis, et minore de inesse, erit conclusio necessaria. Sed huic obijcit Auerroes: Primo quia dictũ de omni & propositio vniuersalis sm̃ rẽ idẽ sunt. Igitur

Rõ Philoponi.

Cõfutatio Auer.

Solutio rõnum illorũ.

Instantia cõtra Aristo. Solõ Auer.

Solutio. 2.

Sorticolarũ positio.

confutatio.

in omni propositione vři est dictũ de omni ſm rē. Et ita oportet vt sub subiecto liceat descēdere ad oīa cōtenta. Secundo arguit, hęc propō, oē ambulans moueť necessario: est vera actu: & illa necessario omne ambulabile est mobile: est vera potestate. Sed actus & potētia sunt suppositorũ. Igitur illa est actu vera, ꝑ suppositis quæ actu sunt: & illa pro suppositis quæ potētia sunt. Ergo in illa saluať dictũ de omni, ꝑ cōtētis sub subiecto. Propter hæc

Rñsio Albumasaris.

regulæ Sorticolarũ sunt friuolę, & nō peripateticæ. Aliter ad obiectionē respondet Albumasar vt narrat Auer. Vult. n. regulā esse intelligēdā sic, ex maiore necessaria: in qua actu & potētia continetur dictum de omni, sequi cōclusionē necessariā. Modo in proposito licet saluet dictũ de omni ĩ potētia: quia oē ambulabile est mobile necessario, nō saluatur in actu: quia nō necessario oē ambu

confutatio per Auer.

lās mouetur. Sed hęc positio stare nō pōt vt dicit Auer. quia vř illa conditio superflua: Vbicũq. n. pōt saluari dictũ de omni in potētia, ibi & actu saluari pōt. Et forte non conuertitur. Nā de quocũq aliquid potētia ꝑdicať: actu prędicatur: vt si Antichristus est hō: Antichristus actu est homo: non autem econtra: Non. n. si homo actu

Alex. respōsio.

sit homo: homo potentia est homo: & ita conditio Albumasaris superfluit. Alexander demum aliter respondet: & vult regulam esse intelligendam quãdo in maiore saluatur dictũ de omni actu. Et hoc dicit vniuersaliter tam in syllogismis de inesse: q̃ necessarĳs: q̃ contingentibus: q̃ mixtis: vult. n. semper in maiore debere saluari dictũ de omni actu, si debeat sequi conclusio: hoc est debet ꝑdicatum competere omnibus contentis sub subiecto actu. In proposito non est ita quia non necessario oē am

confutatio per Auer.

bulans actu mouetur. Ideo non arguitur per regulam. Contra arguit Auerroes: quia videtur illud non necessarium esse in omnibus: Non enim in syllogismis ex puris contingentibus: in ĳs enim non oportet dictum de omni actu saluari, quia tunc non essent propositiones cōtin

Dubõnes cōtra Auer. Prima dub.

gētes sed de inesse. Hæc Auerroes in quæstione. Sed cōtra Auerroem emergunt quæstiones: Prima quia tũc in cōclusionem ingrederetur medium. Erat. n. ipsum ambulans terminus medius: & hoc conclusionem ingredi

Secũda du.

tur. Secũda quia tũc sub omni subiecto propōnis necessarię liceret descenderet ad cōtēta: quia ꝑ ipsum in omni

Tertia du.

vniuersali tali saluari debet dictũ de omni. Tertia quia cōclusio nō imitaretur semper maiorem: nam conclusio necessaria apud ipsum semper est necessaria ex cōdōne: Maior pōt eē necessaria simpliciter & ex cōditiōe. Pro

Positio Iuniorum latinorum.

pter hæc forte Iuniores latini volunt regulam Aristoteslis eē intelligēdam hoc modo vt minor sit de inesse simpliciter: qualis non est hæc de inesse omnis homo ambulat. Solum. n. est de inesse vt nũc. Sed hæc positio stare

confutatio.

nō pōt: quia ēt econtra ex maiore de inesse simpľr: & minore necessaria conclusio eēt necessaria. Præterea ꝑpositio de inesse apud Aristotelē est: quæ nec est necessaria, nec contingens vt in principio huius capitis sumpsit. At propositio de ineē simpliciter est necessaria per naturam & ſm rem, licet non de modo: & ita hæc positio non est peripatetica. Philoponus vero inquit eē di

Positio Philoponi.

ctum necessariũ ipsum ab Aristotele in libro de interpretatione dupliciter: Vno modo simpliciter: quo modo solem oriri cras est simpliciter necessariũ. Alio mō ex conditione: siue ex suppositiōe: vt si edideris domũ: necessariũ est tibi habere lapides & id genus: et hoc dupľr subdiuisit Philoponus, aut quo ad subiectum vt Socrates est animal necessario dum fuerit Socrates. Aut quo ad ꝑdicatũ, vt Socrates sedet necessario dũ sedet. Quo. n. vsq prædicatũ illud fuerit: semper subiecto inerit. Tũc vult ex maiore necessaria & minore de inesse sequi conclusionē non necessariā simpliciter: sed ex conditione: & non quo ad subiectũ: sed quo ad ꝑdicatũ: & sic sensus est necessario omnis homo moueť quousq mouetur. Probat aũt hoc authoritate Alexãder Aphrodisii in libro de mistione: q asseruit ꝑceptorē suum Sosigenē sic declarasse

E regulā Aristotelis: & hoc mō non sequiť mediũ ingredi conclusionē: nā syllogismus est necessario omne ambulās mouetur dum moueť. Omnis homo de inesse ambulat. Igitur oīs homo mouetur necessario: dum mouetur.

confutatio.

Sed nec hęc declaratio vř cōueniēs: nā tũc ex maiore de inesse & minore necessaria efficereť illo modo conclusio necessaria: sequitur. n. de inesse, oē animal moueť. De necessario inesse oīs homo est animal. Igitur de necessa

Propria solutio.

rio inesse omnis hō moueť dũ moueť. Propter hæc videtur mihi eē dicēdũ cũ Auerroe: vbi debes scire q maior pōt eē dupliciter necessaria: veluti omnis propositio necessaria: simpliciter & ex conditione: quod est dicere in qua prędicatum de omni cōtēto sub subiecto ꝑdicať necessario & absolute: & in qua prædicatur de omni contēto sub subiecto ex conditione. Hæc enim est necessaria primo modo omne genitũ necessario corrũpetur. Quia omnia cōtēta sub genito corrũpenť. Illa est necessaria secundo modo omne ambulās moueť necessario: quia oē

F contentum sub ambulante necessario moueť inquantũ ambulat. Hanc distinctionem Iuniores latini sub alĳs verbis posuerunt: quod vno modo in illa propositione necessario omne ambulans mouetur ipsum ambulās sumitur pro subiecto: & sic est contingens: alio modo pro subiecto vt stat sub forma, hoc est pro corpore ambulante vt est ambulans: & sic est necessaria. Hanc etiā Sorticolę volunt dicere dum dicunt hāc eē veram de sensu cōposito: & non de sensu diuiso: est enim vera sumēdo ambulans vt ambulans: nō pro subiecto quod ambulat. Ex his sequitur in omni propositione necessaria vniuersali quouis modo necessitatis: semper sub subiecto posse descendere ad omnia cōtēta. Si enim est necessaria simpliciter siue subiecto sumpto pro materia: siue in sensu diuiso licet descēdere: vt in illa omne genitum necessario corrũpetur. Si vero sit necessaria ex cōditione: vel subiecto sumpto in sensu composito etiā licet descēdere ex cōditione. Si. n. necessario omne ambulans mouetur: cũ hæc

G non sit necessaria nisi sumpto ambulante quatenus est ambulans: sequitur vt homo necessario mouetur: vt ambulat. Et leo necessario mouetur quatenus ambulat: & in cæteris id genus. Igitur in omni tali saluatur dictũ de omni: quod est quando nihil est sumere sub subiecto

Rñsio ad quæstionem.

de quo non prędicetur prędicatum. Tunc ad quæstionē dico q ex maiore necessaria semper sequitur cōclusio necessaria suę cōditionis: vt si fuerit necessaria simpliciter, conclusio est necessaria simpliciter: nam sequitur necessario omne genitum corrumpetur: mundus est genitus: igitur necessario mundus corrũpetur. Si vero fuerit necessaria ex conditione: & conclusio erit necessaria ex cōditione: nā si necessario omne ambulans moueť: & omnis homo ambulat: ēt necessario omnis hō mouetur: vt ambulans. Quia sic maior erat necessaria. Et hũc locum intelligere multis diebus laboraui: & nō vidi aliquē ante me: qui hunc locum sedauerit. Dici pōt aliter vt in lu

Altera respõsio.

dicris q cōclusio erit necessaria nō simpľr: sed propōni

H bus positis ac cōcessis. Cōcessis. n. q oē ambulās moueatur necessario: & q oīs hō ambulat, Sequitur q necessario oīs hō ambulat. Illis cōcessis nō tñ simpľr. Nō sic sequitur si minor est necessaria: & maior de ineē cũ nō posset regulari ꝑ dici de oī vel dici de nullo. Et præterea ex cōclusione sequitur repugnans maiori ꝑ primā vel tertiā figurā. Sequiť ergo conclusio necessaria illis positis

Solutio obiectionum.

quę rō est simpliciter necessaria. Ad obiectiones contra Auerroē ad primā nego medium ingredi cōclusionē: nā ipsum ambulās absolute sumptũ est subiectũ in maiore & ꝑdicatũ ĩ minore: vt reduplicatũ se tenet ex parte maioris & prędicati. Totũ. n. illud erat prędicatũ & maior videlicet moueť inquātũ ambulat: & hoc totũ est prędicatũ in cōclusione: & ita mediũ cōclusionē nō ingrediť ea rōne, qua mediũ: sed ea rōne qua se tenet cũ maiore, & est pars ꝑdicati. Ad secũdā patet solutio sub oī subiecto propōnis necessarię licet descēdere, nō tñ eodē mo

do vt

do vt dictũ est:& hoc Sorticolę ignorarũt. Similiter ad tertiã: nã semper cõclusio imitat maiorẽ:qa si maior est simplr necessaria, etiã cõclusio:& si ex conditione, etiã cõclusio:hęc sunt quę mihi videntur de tam graui quęsito:& si aliter videbitur postea, nõ recusabo dicere: mutantur opiniones sm tempora.

Posteriores cogitationes sapientiores.

Mistiones in secunda figura.

Caput. xi. Mistio necessarii & inesse in secunda figura.

IN secunda vero figura, si negatiua propositio est necessariã, etiã cõclusio erit necessaria: sin autẽ affirmatiua necessaria fuerit, cõclusio non erit necessaria. Sit enim primo negatiua necessaria, & A quidem nulli B insit necessario: C autẽ ipsi insit dũtaxat: cũ igitur negatiua conuertatur, ipsum B profecto nulli A necessario inerit: sed A omni C cõpetebat: quare nulli C B ipsum necessario inerit: est enim C ipsum sub ipso A.

Cęsare. ex maiori de necessario, minori de inesse quae minoris cõuersione ostendit.

Simili ratiõe etiã si ad C ipsum negatio adijciatur: nam si A ipsum nulli C inest necessario: C etiã nulli A inerit necessario: sed A ipm oi B inest: quare nulli B inerit C necessario: facta ẽ enim rursus figura prima: igitur neq; B ipsi C; conuertitur enim similiter.

Camestres ex maiori de inesse minori de necessario, minoris, & cõclusionis cõuersione & praemissarũ transpositione ostenditur.

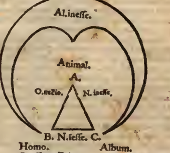
Cõm. 88.

Nũc docet miscere ipsum inesse, & necessario inesse in secunda figura. Et primo syllogistice & in vlibus:& anteq; speciatim ad regulas descendat, ponit vnã regulã generalẽ: videlicet, q ex negatiua necessaria & pdicatiua de inesse semper cõclusio est necessaria, siue illa negatiua sit maior, siue minor:& hoc quo ad vtiles. Quo vero ad inutiles ponit secũdã, q est, ex affirmatiua necessaria, & negatiua de inesse, cõclusio nũq; est necessaria, sed de inesse. Auer. aũt & Philoponus reducunt regulas ad vnã:& est, conclusionẽ effici talẽ, qualis est illa ppositio in secunda figura, q facta reductione ad primã, remanet maior. & hoc est verũ. Quia in cęteris cõclusiones nõ sequunt nisi quatenus descẽdũt et redeũt ad primã figurã. Inquit {in prima vero figura, si negatiua ppositio est necessaria, et cõclusio est necessaria, siue maior sit, siue minor. Et hoc quo ad vtiles cõiugationes. Sin aũt affirmatiua necessaria fuerit, concl'o nõ erit necessaria: hoc quo ad inutiles. Speciatim declarat hęc, & iquit: sit. n. primo negatiua necessaria: & A qdẽ nulli B insit necessario: ita vt sit hęc maior, necessario nullũ B est A: C autẽ ipsi insit duntaxat, vt sit hęc minor de inesse, omne C est A: cũ igit negatiua illa maior conuertit, ipsum B pfecto nulli A necessario inerit: & sic maior remanebit, necessario nullũ A est B: sed A omni C cõpetebat; itaq; minor erat, oẽ C de inesse est A: quare nulli C ipsum B inerit necessario. Est enim C ipsum sub A: quo fit, vt reguleł p principiũ cõe regulatiuũ. Quo vero ad verba attinet, debes scire verbũ illud necessario inerit grece esse ἐνδέχεται quod est contingit. Sed, quia sumpsit hic cõtingere p eo qd' sequit ad necessariũ, ne accidat confusio, trãstuli illo mõ. Hęc de primo mõ, & de secũdo inquit {simili rõne ẽt si ad C ipsum negatio adijciat, & supple sit necessaria propositio: nã, si A ipsum nulli C inest necessario per cõuersionẽ: C ẽt nulli C inest necessario, sed A ipsum nulli B, inest in maiore: quare nulli B inerit C necessario: facta est. n. rursus prima figura per cõuersionẽ minoris & cõclusionis, igitur neq; B ipsi C vt ante reductionẽ dicebatur: neq; C ipsi B, vt post reductionẽ dr: cõuertit enim similiter: ex ijs pspicuũ cõclusionẽ imitari semper ppõnẽ illã, quę post reductionem remanet maior in prima figura.

At si affirmatiua ppõ sit necessaria, nõ erit cõclusio necessaria. Insit. n. ipm A oi B necessario: nulli vero C insit dũtaxat: negatiua igit si conuertãtur, pria redit figura, sed ostẽsum est in prima cõclusionẽ nõ effici necessariã, si negatiua propositio, q est ad maiorẽ, non sit necessaria: quare nec in his necessaria erit.

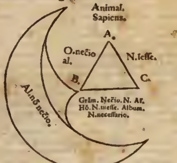
Cõiugatio inutilis vniuersalis est, si affirmatiua sit necessaria & negatiua de inesse: et tũc hoc resoluit in duas; quia aut est maior, aut est minor. Inquit {at si affirmatiua ppositio sit necessaria, nõ erit conclusio necessaria,} quod exẽplo & reductione pbat: & inquit {insit. n. ipm A omni B necessario: nulli vero C insit dũtaxat: negatiua igit si conuertat, pria redit figura: sed ostẽsum est in prima nõ effici cõclusionẽ necessariã, si negatiua ppositio, q est ad maiorẽ, nõ sit necessaria: quare nec in ijs necessaria erit. Tacuit aũt secũdam, videlicet Cesare, quia similis est ostensio: vt sępe ipse inquit. Cõm. 89.

Camestres coniugatio ex maiori de necessario, minori de inesse, q minoris cõuersiõe ostẽditur.

Prꝑterea, si conclusio est necessaria, continget ipsum C alicui A non inesse necessario. Si nanque B ipsum nulli C inest necessario: etiã nulli B C ipsum inerit necessario: sed B alicui A necesse est inesse: si & A quidem ipsum omni B insit necessario: quare necesse, est & ipsum C alicui A nõ inesse: sed nihil refert tale sumi C ipm, cui omni contingat inesse.

Deductio eiusdem per impossibile.

Cõm.90. Idem probat per impossibile & vtitur syllogismo hypothetico: & inquit: {nam si sequitur, detur illa: & sit illa, necessario nullum C est B: sed hęc conuertitur in terminis: sumatur igitur conuersio huius pro maiore, hęc videlicet, necessario nullum B est C: Maior vero erat illa, necessario omne B est A: sed hęc conuertitur in hanc, necessario quoddam A est B: arguo igitur in quarto primæ ex conuersione conclusionis pro maiore & conuersione maioris pro minore, hoc modo, necessario nullũ B C: necessario quoddam A B: igitur necessario quoddam A nõ est C. Sed hęc repugnat minori, quę erat de inesse, nullũ C est A: nam cũ hac stat, nullum A esse C, quę est eius cõuertẽs: modo hęc nõ stant simul, nullum A est C: & necessario aliquod A nõ est C: potest enim tale esse C: cui eẽ cõtingit A, & non esse. Similiter tale A cui esse & non esse contingit C: vt dicebatur: B A. sit sapiens: & C animal: vel econtra. Inquit {Præterea si conclusio illa sit necessaria, videlicet necessario nullum C est B: contingit ipsum C alicui A non inesse necessario: quod est incompossibile ipsi minori. Deducit, si nanque B ipsum nulli C inest necessario: etiam nulli B, C ipsum inerit necessario per conuersionem. sumatur igitur hæc pro maiore, videlicet, nullum B est C necessario: sed B alicui A necesse est inesse: si et A quidem ipsum omni B insit necessario per conuersionem in parte: sumptis igitur ĩjs, conuersione conclusionis pro maiore, & conuersione maioris pro minore, necesse erit & ipsum C alicui A non inesse: hoc autem est repugnans minori, quia nihil refert tale sumi C ipsum: cui omni contingat ipsum A inesse: & sic cum illa minore stabat, quoddam A est C: sed huic compossibili repugnat cõclusio deducta, & ita patet probatio.

Dubitatio. Sed ambiges fortasse: quia hæc deductio fundatur in hoc, quod hæc stant simul, nullum C est A: & quoddam C est A: quod conuertitur in illam, quoddam A est C: sed hoc videtur impossibile: nam illa duo sunt contradictoria, nullum C est A: & quoddam C est A: igitur non stant simul.

Solutio. Dici potest per verba Auerrois, cum illa, nullum C est A, stare illam, contingit nullum C esse A. Propositio enim de inesse est de natura propositionis contingentis, cum sit cõtiges posita i actu: cũ hac, cõtingit nullũ C eẽ A, stat hęc, cõtingit oẽ C eẽ A ad oppositã qualitatẽ: cũ hac stat illa, cõtingit quoddã C eẽ A: quod, si ponatur inesse, tũc cũ illa, nullũ C est A, stabit quandoque, aliquod C esse A: & per cõ

E sequens, aliquod A esse C: per cõuersionẽ in parte. Ergo dicta cõiugatio destruit hãc vltimã, ideo nõ est bona: quia cõclusio repugnat minori aut alicui cõpossibiliũ cũ minore. Ad formã dico illas posse stare nõ pro eodem nũc temporis: & hoc sufficit: & scias hunc locum non esse leuem: iuniores enim non considerant.

Præterea quamuis positione terminorum iudicari possit talem conclusionem non esse simpliciter necessariam: termini tamen si sic sese habent, necessaria est. Verbi causa: sit A animal, B homo, C album: propositiones quoque similimodo sumptæ sint, nam si potest animal nulli albo inesse, homo etiã nulli albo inerit, sed non necessario: effici enim potest homo ipse albus, licet nõ quousque animal ipsum nulli albo inest. Quare, si sic se habeant termini,
F necessaria est conclusio, non autem simpliciter necessaria.

Tertio idem probat per terminos: nõ enim sequitur necessario omnis homo est animal, nullum album est animal, igitur necessario nullum album est homo: quia si necessario nullum album est homo: necessario nullus homo est albus: At falsum est: quia Italus de inesse est albus: vel de cõtingenti Italus est albus. Verum animaduersione dignum aliquam conclusionem esse necessariã ex suppositione: hoc est necessitate consequentiæ: quæ sua natura est de inesse vel de contingenti. Dixit enim Philoponus duplex esse necessarium ex suppositiõe: vt conclusio: nam quibusdam positis necessario sequitur: quod est dicere necessitate consequentię. Et necessitate simpliciter: quod sui natura est necessarium: Ad propositum vult Aristoteles ex affirmatiua necessaria & negatiua de inesse in secunda figura conclusionem esse necessariam necessitate consequentiæ: nam hoc modo om- Cõm.91. Necessariũ duplex.
G nis conclusio est necessaria: modo sint termini syllogistice dispositi: sed de hac necessitate non est loquendum: quia sic omnis conclusio est necessaria. At ex affirmatiua necessaria & negatiua de inesse non sequitur conclusio necessaria necessitate simpliciter. Et ita per hæc voluit esse solutum cauillum: quia dicere posset cauillator ex affirmatiua necessaria: & negatiua de inesse conclusionem sequi necessariam. nam quibusdam positis omnis conclusio est necessaria. Cui innuit respõsionem volens hoc modo sumendo necessitatem omnem conclusionem esse necessariam: & hanc etiam esse necessariã: Sed regula debet intelligi de necessitate simpliciter. Inquit præterea quamuis positione terminorum iudicari possit talem conclusionem non esse simpliciter necessariam: termini tamen si sic sese habent in modo & figura, necessaria est. Et sic per istos terminos, quos sumet, declarabit solũ cõclusionẽ nõ eẽ necessariũ simplr necessita-
H te rei siue consequentis: cum quo tñ stat illam esse necessariam necessitate suppositionis: siue cõsequẽtię vt oẽs alię conclusiones debite illatę. Deinde docet sumere terminos: et inquit verbi causa sit A animal, B homo, C albũ. Propositiones quoque simili modo sumptę sint vt prius: Nã potest animal de inesse nulli albo inesse ita vt sit hęc minor: nullum albũ de inesse est animal: et supple maior sit, necessario, omnis homo est animal: Homo igitur nulli albo inerit: Supple necessitate consequentiæ: sed non necessario supple necessitate rei: & consequentis. Effici enim potest homo ipse albus: & sic erit albus de inesse. Licet nõ quousque animal ipsum nulli albo inest. Nã quousque nullum album est animal: & necessario omnis homo est animal: sequitur necessitate cõsequẽtię, nullũ hominẽ esse albũ: quod tñ non est necessarium necessitate rei: quia põt hõ effici albũ: & tunc erit vera illa quoddam album est homo: quod est conclusioni oppositũ. Quare si

re si sic sese habent termini necessaria est cõclusio necessitate consequentię, non autẽ simpliciter necessaria. Sed ambigere põt Iunior, nã dictum est regulam Aristotelis ex vna de necessario inesse & alia de inesse vel nõ inesse non semper sequi necessariam simpliciter: sed ex conditione. Sed per te ex affirmatiua necessaria: & negatiua, de inesse: conclusio est necessaria ex suppositione. Igitur pro regula. Dici potest saluo meliori iudicio quicquid velit Philopon⁹ Aristotelem aliter accipere necessariũ ex suppositione hic: & aliter expositores ibi. Est enim necessarium ex suppositione dupliciter: vno modo: solũ propter illationem. Et hoc modo falsum potest esse necessarium: modo inferatur necessario. Alio mõ ex parte rei: quod ideo simpliciter necessarium nõ dr. quia est necessarium per conditionẽ vt omnis homo mouetur dũ currit. Aristoteles igitur per necessarium ex suppositione intelligit necessarium syllogisticum. At expositores volunt necessarium ex parte rei cũ aliqua cõditione: qđ aliquo modo dici potest necessariũ simpliciter: pro quãto opponitur ad necessarium ex syllogismo. Et tu bene super hoc considera: quia non est res leuis. Quo vero ad verba attinet: debes scire ꝙ Aristoteles ex hac dispositione in camestres, concludit hanc, necessario nullus homo est albus: & sic videt̃ cõcludere cõuersionẽ: et nõ directã conclusionẽ: hoc aũt ideo facit quia idẽ est iudiciũ de cõuersa & conuertente. Illa enim necessario nullũ albũ est homo: conuertitur in hãc necessario nullus homo est albus: Propterea loco illius hãc posuit: Quia quicquid obiecit huic: obijci potest illi.

Dubitatio.

Solutio.

Necessitas suppositionis.

Simili etiam ratione fit ipsis in particularibus syllogismis. Nam, cum propositio negatiua & vniuersalis fuerit, & necessaria, conclusio etiam necessaria erit. Cum autem affirmatiua & vniuersalis fuerit & necessaria, & particularis non necessaria, conclusio profecto nõ erit necessaria. Sit itaq; primum negatiua propositio & vniuersalis & necessaria, atque ipsum A ipsi B quidem nulli insit necessario: ipsi vero C alicui insit: cum igitur negatiua cõuertatur, ipsum B nulli A inerit necessario, A vero alicui C inest, quare necessario ipsum A alicui C non inerit.

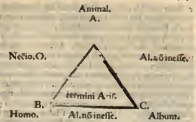

Festino ex maiori dene cessario minori in parte de inesse quae maioris conuersione ostenditur.

Preterea sit affirmatiua, & vniuersalis & necessaria: ponaturq; ad B affirmatiuũ. Si ipsum A quidem omni B insit necessario, ipsi vero C alicui non insit, B ipsum alicui C nõ inesse perspicuum est, non tamen necessario. Erunt enim ad demõstrationẽ vtiles ijmet termini, qui in vniuersalibus syllogismis sumebantur.

Barocco.

A

Barocco eodem mõ coniugatio quo ad terminos disposita, dissimiliter aũt quo ad propositiones.

Docet nunc cõiugationes particulares: & prima vtilis est in festino ex vniuersali maiore negatiua necessaria, minore de inesse. Secunda inutilis est in Barocco ex maiore affirmatiua necessaria: minore negatiua de ineẽ. Inqt{simili ẽt rõne fit ipsis in pticularib⁹ syllogismis:} nã cũ propõ negatiua sit tã vlis, q̃; necessaria, cõclusio ẽt necessaria erit. Cũ aũt affirmatiua sit tã vlis, q̃; necessaria, & particularis nõ necessaria: cõclusio ꝓfecto nõ necessaria erit. Probat has per exẽpla: & inqt{sit itaq; primũ negatiua ꝓpositio & vlis & necessaria: atq; ipsum A ipsi B quidem nulli insit necessario: Ipsi vero C alicui insit, vt in Festino. cũ igit̃ negatiua, videlicet illa, necessario nullũ B ẽ A, cõuertat̃, ipm B nulli A inerit necessario, & sic erit maior, nullum A est B necessario: at vero ipm A alicui C inest: quare necessario ipsum B alicui C non inerit, inferio: qa facta ẽ rursus prima figura, vbi maior relinquit̃ necessariã. Hec de vtili. Preterea, sit affirmatiua & vlis & necessaria. Ponaturq; ad B affirmatiuũ, hoc est sit maior vniuersalis affirmatiua & necessaria, vt in Barocco: si ipsum A quidẽ omni B insit necessario: ipsi vero C alicui nõ insit, B ipsum alicui C nõ inesse perspicuũ est: hoc est ad hãc cõiugationẽ sequit̃ cõclusio de inesse, nõ tñ necio: & ita in Barocco, licet ex maiore necessaria, & minore de inesse cõclusio sit de iesse negatiua, nõ tñ est necessaria: probat per terminos & inqt{erũt enĩ ad demonstrationẽ, supple vtiles ijmet termini, qui in vlibus syllogismis sumebant̃: vt animal, homo, albũ: nã de necessitate oĩs hõ est animal: quoddã albũ non est animal: igitur de inesse, quoddã albũ non est homo: quia nõ necessario quoddã album nõ est hõ: quia fieri põt, vt oĩa alba mundi sint hoĩes, & oẽs homines albi: quare hoc modo in Barocco non sequitur.

B

Cõm. 92.

Festino.

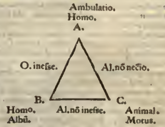
Barocco.

C

Preterea nec si negatiua particularis necessaria sumpta fuerit, erit profecto conclusio necessaria: nam per eosdem terminos fieri potest ostensio.

Barocco.

D

Com. 93.

Secunda coniugatio ad necessariũ inutilis in Barocco est ex vniuersali affirmatiua maiore de inesse, pticulari negatiua minore. Hoc enim modo terminis sumptis, licet conclusio efficiatur de inesse, nõ tñ necessaria: quod per eosdem terminos ostendit aliquantulum variatos. Nã A vult esse hominẽ: B album: C animal: nõ enĩ terminis his sic sumptis sequit̃ de inesse, oẽ albũ est homo: necessario quoddam animal non est homo: igiẽ necessario.

cessario quoddã animal nõ est album. Quia quocũq; tali animali dato, illud effici potest albũ. Sed dices sicuti posuit io Barocco duas inutiles, Alterã penes maiorẽ, alterã penes minorẽ, cur nõ posuit duas in festino, alterã penes maiorẽ, alterã penes minorẽ. Dicerẽ hoc esse factũ pro tanto, quia posset alicui videri ex minore in Barocco necessaria effici necessariã cõclusionẽ: quia est negatiua, ex minore vero in festino nulli potest videri: quia in generali regula continetur, quæ dicit, ex affirmatiua necessaria nõ sequitur necessaria cõclusio in secũda figura: quia facta cõuersione affirmatiua semp relinquit in prima figura minor. Debes scire vt Philoponus ingt has cõiugationes esse inutiles nõ quidẽ simpliciter, sed secũdũ quid: quia licet sint inutiles ad necessariũ cõcludẽdũ, sunt vtiles ad inesse. Quia quod necessariũ est, etiã est de inesse, & sic semper cõcluditur de inesse, qm̃ quod de necessitate est, aut nõ semper simpliciter de inesse, aut non inesse dicitur. Secũdo debes scire etiã, vt Philoponus ait ꝙ ideo ex particulari negatiua necessaria in Barocco nõ fit cõclusio necessaria, quia illa nõ potest ad se cõuerti: & ꝓpterea nõ potest remanere nec maior, nec minor in prima figura. Subtiles dubitationes excitãt Iuniores, an ex affirmatiua vniuersali necessaria in Barocco sequatur cõclusio necessaria, atq; vtrum ex particulari negatiua necessaria: que cum recte determinentur, nec pateat nunc qualis sit mixtio ipsius inesse, & cõtingentis, vel necessarij & contingentis, bona causa prætereundæ sunt ne ingenia tirunculorum deterreantur.

Dubitatio.

Solutio.

Quæ Philoponus.

Quales dubitationes Iuniorum.

Mistio in tertia figura.

Caput. 12. Mistio necessarii & in esse in tertia figura.

IN postrema autẽ figura, si termini quidem ad medium vniuersales fuerint, atq; vtræq; propositiones affirmatiuæ: quæcũq; propositio necessaria fuerit, cõclusio etiam necessaria erit, sin autẽ altera negatiua, altera affirmatiua sit: cum negatiua quidem necessaria fuerit, etiam conclusio necessaria erit: cum autem affirmatiua, conclusio non erit necessaria.

G

Cõm. 94. Expositio.

Hactenus de secũda: nũc de tertia: & ponit regulã generalẽ et ait ex duabus vniuersalibus affirmatiuis in hac figura, quæcũq; illarum fuerit necessaria siue maior, siue minor, omnino ad hãc sequetur cõclusio necessaria, hæc generatim de affirmatiuis. De negatiuis vero regula generalis est: ꝙ, cum fuerit altera affirmatiua, & altera negatiua: ad negatiuam necessariam quidem necessaria sequitur cõclusio: causa est, vt dicemus, quia in prima cõmistione cõuersa propositione altera, quæ est de inesse, & in secũda conuersa affirmatiua: & reuersione facta ad primã figurã, maior inuenitur negatiua, in prima autem figura ad maiorẽ semper conclusio sequitur. At si affirmatiua fuerit necessaria, & negatiua de inesse, conclusio erit de inesse, & nõ necessaria: Propterea ꝗa reductione facta ad primã: minor inuenit̃ necessaria. Inquit {in postrema aũt figura} si termini quidem ad mediũ vniuersales fuerint: atq; vtræq; ꝓpositiones affirmatiuæ, vt darapti: ꝗcũq; propositio necessaria fuerit, siue maior siue minor, cõclusio etiã necessaria erit. sin aũt altera negatiua, altera affirmatiua sit, cum negatiua quidẽ necessaria fuerit, etiã conclusio necessaria erit. cũ aũt affirmatiua fuerit necessaria, & negatiua de inesse, cõclusio non erit necessaria: sed de inesse. Ex ĳs colligit̃ hęc regula generalis, tũc videlicet esse cõclusionẽ necessariã, cũ ea propõnũ fuerit necessaria, quę facta cõuersione ad primã figuram, inuenitur maior: hęc regula est Philoponi etiã, quã approbauimus in secunda figura.

H

Regula gñalis.

Sint enim primo vtræq; propõnes affirmatiuæ: atq; ipsum A & ipsum B omni C insint: sitque necessaria A C propõ: cũ igit̃ ipsum B oi C inest, etiã ipm C alicui. B. inerit ꝑ cõuersionem

E

vlis in pte. Quare, si ipm A oi C. inest necessario: & ipsum C alicui B, ipsum A alicui B inesse necessum erit, nã B ipsum sub C est: propterea quia facta est rursus prima figura.

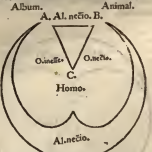
Darapti ex maiori de necessario, maiori de inesse ambabus affirmatiuis habet cõclusionẽ necessariam.

F

Datis regulis atq; cõstitutis, nunc probat illas. Et primo primã: quę fuit ex ambabus vniuersalibus affirmatiuis maiore existente necessaria: per cõuersionẽ solius minoris. Et inquit {sint enim primo vtræq; propositiones affirmatiuę, atq; ipsum A extremũ maius: & ipsum B extremum minus omni C medio insint: sitq; necessaria A C ꝓpositio, hoc est maior, videlicet, necessario oẽ C est A: cũ igitur ipsum a omni C inest in minore: ẽt ipsum C alicui B inerit per conuersionẽ vniuersalis propositionis in parte. Tũc quasi epilogãdo totũ syllogismũ inquit {quare, si ipsum A omni C inest necessario: & ipsum C alicui B: ipsum A alicui B inesse necessum est. Probat nunc reductionẽ per cõia pricipia, & inquit {nã ipsum B sub C est: conuersione & reductione facta. Propterea, quia facta rursus est prima figura. vt tertius primę per solam minoris conuersionem in parte.

Cõm. 95.

Simili ratione ostenditur & si B C propositio est necessaria: cõuertitur enim ipsum C alicui A inesse. Quare, si ipsum B omni C necessario inest, & ipsum C alicui A, etiam ipsum B alicui A inerit necessario.

Coiugatio superiori opposita quo ad modos.

Probat secũdã, qñ minor est necessaria: & hoc ꝑ duas conuersiones, maioris videlicet propõnis in parte, & cõclusionis: & inquit {simili rõne ostendit̃ & si B C propositio, videlicet minor est necessaria: conuertitur enim ipsum C alicui A inesse: quod relinquitur vt minor. Quare, si ipsum B omni C necessario inest, & ipsum C alicui A, ꝑ conuersionem nunc factã, etiã ipsum B alicui A inerit necessario, per conuersionem conclusionis. Animaduerte tamen, vt recte Philoponus monet, hanc conclusionem concludi, ꝗ est, necessario aliquod A est B: nõ tñ hęc erat conclusio q̃sita, sed cõuersio q̃sitæ. Occurres forsitan

Comm. 96.

Solutio.

nam

nã ex maiore vniuersali affirmatiua de inesse, & minore vniuersali affirmatiua necessaria, põt concludi cõclusio de inesse, si minor necessaria in parte conuertat: igit̃ non necessaria. Dici põt, quicquid velit Philoponus, ꝙ põt vtraq; cõcludi, sed mõ diuerso, per cõuersionẽ enim maioris & cõclusionis necessaria cõcluditur. Per cõuersionem vero minoris necessaria concluditur cõclusio de inesse tm̃. Quid vero velit Philopon⁹, lege: qa affr vr̃ dicere.

Felapton.

Rursus sit A C qdẽ negatiua: B C aũt affirmatiua: atq; negatiua sit necessaria. Cũ igit̃ affirmatiua cõuertit̃, inerit alicui B, C ipm: sed ipm A nulli C ierat necessario: ipm, pfecto A alicui B necessario nõ inerit: nã ipsum B sub C ipso est.

Felapton ex maiori de nečio, & minori de inesse vtibus, altera negatiua, altera affirmatiua.

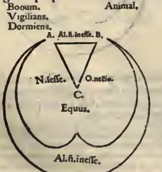

Cõm 97.

Hactenus quãdo ambæ sunt affirmatiuæ: Nũc quãdo altera est negatiua, & altera affirmatiua agit: nam, si negatiua sit necessaria, etiã conclusio erit necessaria per cõuersionem minoris in parte: inquit {rursus sit A C quidẽ negatiua, vt pote maior: B C vero affirmatiua: cum igitur affirmatiua minor cõuertitur, alicui B ipsum C inerit per conuersionem: sed ipsum A nulli C inerat necessario: ipsum profecto A alicui B necessario non inerit, nam facta reductiõe, ipsum B sub ipso C est: & sic inuenitur maior necessaria in prima figura.

Felapton.

Sin autẽ affirmatiua sit necessaria, cõclusio sane nõ erit necessaria. Sit enim B C affirmatiua propositio, atq; necessaria: A C autẽ negatiua & non necessaria: cũ igitur conuertatur affirmatiua, inerit & ipsum C alicui B necessario. Quare, si ipsum A quidem nulli C inest: ipsum vero C alicui B necessario: ipm A sane alicui B inerit, sed nõ necessario. Ostẽsum est enim prima in figura cõclusionem necessariam nõ fore, si negatiua propositio est non necessaria.

Felaptõ Cõiugatio superiori opposita quo ad modos.

Cõm 98.

A Coniugatio inutilis est in Felapton, si minor quæ est vniuersalis affirmatiua, fuerit necessaria, nam conclusio erit de inesse: quia cõuersa minore, in prima figura fit reductio: vbi minor inuenietur necessaria, ex qua non concludebatur necessaria conclusio. Inquit {sin autem affirmatiua sit necessaria, conclusio sane non erit necessaria. Probat in terminis, & inquit } sit enim B C affirmatiua propositio: atq; necessaria, ita vt sit hæc minor, de necessitate omne C est A: A C autem negatiua, & non necessaria: ita vt sit hæc maior, de inesse nullum C est A: Cum igitur cõuertatur affirmatiua illa, quæ fuit minor, inerit & ipsum C alicui B necessario: & ita restabit minor hæc, de necessitate aliquod B est C Tunc epilogat totum syllogismum, & inquit {quare, si ipsum A quidem nulli C inest: ipsum vero C alicui B, necessario, vt per cõuersionem patuit: ipsum A sane alicui B inerit, sed nõ necessario. Cuius causam ait dicens: ostensum est enim prima in figura cõclusionem necessariam non fore, si negatiua propositio est necessaria, vt est in propositio facta reductione.

B Præterea & per terminos res hęc erit perspicua, sit enim ipsum A quidem bonum: B autẽ animal: C æquus. Bonum igitur contingit nulli ęquo inesse: Animal autẽ necessario omni ęquo inest: sed nõ necessario aliquod animal non est bonum: cõtingit siquidem omne animal esse bonum. Vel, si non fuerit hoc possibile, vigilans aut dormiens loco termini sumendum sane erit. Nam omne animal capax est vtriusq; horum. Quo nam igitur modo si ad mediũ vniuersales sint termini, conclusio necessaria est, dictum est.

Termini in superiori figura seguntur.

Cõm. 99.

Idem per terminos probat sumendo bonum, animal equum, A videlicet bonum, B animal: C equum. Patet nõ
C sequi necessariam. Quia non sequitur de inesse, nullus æquus est bonus: De necessitate omnis æquus est animal: Igitur de necessitate quoddam animal non est bonum, nam cõtingit omne animal esse bonum. Inquit & {per terminos res hæc erit pespicua: sit enim ipsum A quidem bonum: B autem animal: C æquus, tunc arguit, bonum igitur cõtingit nulli æquo inesse, animal autem necessario omni æquo inest: sed non necessario aliquod animal non est bonum, contingit siquidem omne animal esse bonum.

Sed occurres terminis: primo, quia maior est falsa: nam hæc propositio, nullus ęquus est bonus, est falsa: qa omnis æquus est naturale bonum, & necessario. Secundo, quia cõclusio est necessaria, aliquod enim animal necessario nõ est bonum, vt animal quod sagittas proĳcit: Propterea docet mutare terminos, & loco boni vult eẽ sumendum vigilans, aut dormiẽs. Inquit {vel si nõ fuerit hoc possibile, Philoponus refert ad maiorem: Potest
D etiam referri ad conclusionem, vigilans aut dormiens loco termini maioris sumendum erit: nam omne animal capax est vtriusq;, & indifferens ad illa: & propterea videtur retulisse illud ad conclusionem. Occurres Arist. vt Iuniores dubitat, quia, si non sequitur illa conclusio, necessario quoddam B nõ est A: sequetur opposita, videlicet non necessario quoddam B est A: Hæc equipollet illi, contingenter omne B est A, quæ ponatur inesse, & conuertatur in parte, & sumatur pro minore, & syllogizo sic, de necessitate omne C est B: quoddam A est B, igitur de necessitate, quoddam C est A: quæ contradicit maiori. Respondent, ꝙ quando illa de contingenti ponitur inesse, non plus sumitur, quã illa de contingenti. Sed melius est dicere ꝙ syllogismus quæstionis est in secũda figura ex ambabus affirmatiuis, quomodo cõiugatio est penitus a syllogistica, vt diximus.

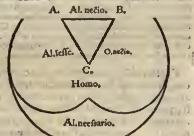
Dubitatio.

Solutio. cõfutatio & propria solutio.

Si

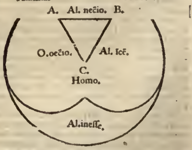
Si vero alter vniuersalis, alter particularis: atq; affirmatiui sint ambo, cũ vniuersalis quidem necessarius efficitur, etiam conclusio necessaria efficietur, eritq; demonstratio eadem, vt prius, cõuertetur enim particularis affirmatiua. Si igitur necesse est omni C B ipsum inesse: & A sub C est: necesse est ipsum B alicui A inesse. Nam si ipsum B, alicui A: & ipsum A alicui B inesse necessum est: quia conuertitur. E

Disamis.

Disamis ex maiori de inesse minori necessaria particulari affirmatiua.

Simili ratione & si A C sit necessaria, atque vniuersalis propositio fuerit: nam ipsum B sub C est.

Datisi Coniugatio superiori opposita quo ad propositionũ qualitatem.

Cõm. 100.

Hactenus de vniuersalibus, nunc de particularibus talem ponit regulã, q; necessaria conclusio sequitur ad vniuersalem necessariam. causa huius est, quia facta reductione in prima figura, ipsa inuenitur maior. Inquit{si vero} supple terminorum {alter vniuersalis, alter particularis: atq; affirmatiui sint ambo: cum vniuersalis quidem oecessarius efficitur, etiam conclusio necessaria effi cietur: eritq; demõstrario eadẽ vt prius, conuertetur.n. particularis affirmatiua. & primo ponit exẽplum io disamis, & inquit{si igitur necesse est omne C, B inesse, quæ erat mioor in tertia figura, sed ounc vt maior proponit: & A ipsum sub C est: videlicet facta cõuersione maioris, necesse est ipsum B alicui A inesse: quod est conuersio conclusionis. Et quia posses dicere hanc oon esse conclusionem propositam, sed illius potestatem: inquit{nam si ipsum B alicui A, et ipsum A alicui B necessum est inesse: quæ fuit cõclusio nostra: nam cõuertitur hæc de disamis. De datisi inquit{simili ratiooe, & si A C maior propositio sit necessaria, atque vniuersalis: nam ipsum B, & B C est H

per conuersionem vt prius. Hæc de syllogisticis ad necessarium.

Sin autẽ particularis est necessaria, non erit conclusio sane necessaria. sit enim B C particularis & necessaria: atq; ipm A omni C insit, sed non necessario: cum itaq; B C propositio conuertetur, prima redit figura: & quidẽ vniuersalis propositio nõ est necessaria, particularis autem est necessaria. At cum hoc pacto propositiones disponebantur, non erat cõclusio necessaria. Quare nec in his erit necessaria.

Datisi.

Cõm. 101.

Hactenus quoodo vniuersalis est necessaria, nũc quãdo particularis est necessaria, & supponit ambas esse affirmatiuas: & ait, q; si vniuersalis sit de inesse, particularis vero necessaria, ad vniuersalem iterum sequitur conclusio, siue maior illa fuerit, siue minor, & primo ostendit eam, quæ habet ad extremum maius necessariã propositionem per conuersionem minoris. Et inquit{sin autem particularis est oecessaria, oon erit conclusio sane oecessaria, & hoc indicat primo in disamis, vt dixi: & inquit{sit enim B C propositio particularis & necessaria, hoc est minor: atq; ipsum A omni C insit, sed non necessario, ita vt maior hæc sit de inesse, omne C est A, cum itaq; B C propositio, quę est mioor cõuertitur, prima redditur figura. Vbi quidẽ vniuersalis propositio non inuenitur oecessaria, particularis autem inuenitur necessaria. At cum hoc pacto in ipsa prima figura propositiones dispo nebantur, non erat cõclusio necessaria. Quare nec in his est oecessaria. Hæc est regulæ probatio. F

Præterea idẽ & per terminos est perspicuũ, sit enim ipsum A quidem vigilia: ipsum autẽ B bipes: C ipsum sit animal. Ipsum itaq; B alicui C necesse est inesse: ipsum vero A omni C inesse cõtingit: quare ipm A alicui B inerit, sed nõ necessario, non enim necesse aliquod Bipes dormire, aut vigilare. G

Datisi ac Disamis. Coniugatio ex maiori de inesse, minori necessaria, affirmatiua particulari, & superiori opposita quo ad propositionum quantitatem.

Vide in superiori figura.

Simili quoq; ratione eosdem per ipsos terminos ostendetur, conclusionem etiam non fore necessariam, si & A C propositio est particularis & necessaria. Cõm. 102.

Idem per terminos ostẽdit, & inquit{præterea idem & per terminos est perspicuum. Sit enim ipsum A quidẽ vigilia: ipsum autem B Bipes: C ipsum sit animal: tuoc arguit, ipsum itaq; B alicui C necesse est inesse: quoniam de oecessitate quoddam animal est bipes: ipsum vero A omni C inesse cooringit: quia de inesse omne animal vigilat: quare

quare ipsum A alicui B inerit: quia aliquod Bipes vigilat sed non necessario, non enim necessarium est aliquod bipes dormire, aut vigilare. Hæc de ipso datisi, Et de ipso disamis inquit {similiter quoque ratione eosdem per ipsos terminos ostendetur etiam conclusionem nõ fore necessariam, si & A C propositio, quæ est maior, est particularis & necessaria, non tamen eodem ordine: sed A Bipes: B vigilans: C animal sumantur. Præterea non per vnius tantum conuersionem, sed per cõuersionem maioris & conclusionis, vt sæpe dictum est. Hæc de particularibus affirmatiuis.

Ferison. Atqui si terminorum alter affirmatiuus, alter negatiuus fuerit, cum vniuersalis quidem & negatiuus, & necessarius fuerit, etiam conclusio erit necessaria. Nam si ipsum A nulli C necessario inest: ipsum vero B alicui C inest: ipsum A alicui B necesse est non inesse.

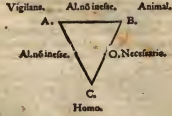
Ferison ex maiori negatiua vniuersali de necessario minori affirmatiua particulari de inesse.

Cũ vero affirmatiuus ponitur necessarius: siue vniuersalis, siue particularis sit: aut negatiuus particularis; conclusio sane non erit necessaria.

Broccardo, Nam alia quidem per illa eadem, quę prius diximus, ostendemus. At vniuersalis affirmatiuus cum quidem sit necessarius; Termini vigilans, animal, homo, sumantur; & medium homo.

Broccardo ex maiori negatiua particulari de inesse, minori affirmatiua vniuersali de necessario.

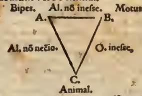
Cum autem particularis affirmatiuus fuerit necessarius, vigilans, animal, album, termini sumantur. Animal.n. Albo quidem alicui necessario inest: vigilantia vero nulli albo inesse contingit: & non necesse est alicui animali vigilantiam non inesse.

A

Ferison ex maiori vniuersali de inesse negatiua, minori particulari affirmatiua de necessario.

B At cum particularis fuerit negatiuus & necessarius, bipes, motus, animal, termini sumantur, Medium vero Animal. Broccardo.

Broccardo ex maiore negatiua particulari de necessario, minori affirmatiua vniuersali de inesse.

Hactenus de particularibus puris affirmatiuis, nunc & de particularibus, quando vnus terminorum est affirmatiuus, alter negatiuus, disponit coniugationes. Debes scire, vt Aueri. innuit generalem regulam in his esse, vt in aliis: videlicet tunc esse vtilem coniugationẽ, quãdo illa propositio est necessaria, quæ facta reductione syl- C logismi inuenitur maior in prima figura. Quod etiã Philoponus nõ semel dixit, ex hac vero generali regula proficiscuntur speciales. Prima in Ferison, si maior est necessaria: conclusio etiam erit necessaria. Patet per regulam vniuersalem, quia facta reductione per conuersionẽ minoris, maior inuenitur necessaria in prima figura. Secunda ex minore necessaria non sequitur cõclusio necessaria. Patet, quia facta conuersione minor inuenitur necessaria, maior autem de inesse. Tertia regula in Broccardo nullo modo ex vna necessaria & alia de inesse conclusio est necessaria. Patet, quia non reducitur per conuersionem: ideo nunquam maior potest inueniri necessaria. Verũ Arist. ponit regulas & probat illas partim per conuersionem, partim per terminos. Inquit {At qui si terminorum alter affirmatiuus, alter negatiuus fuerit: cum vniuersalis quidem & necessarius & negatiuus fuerit, vt in Ferison: etiam conclusio erit necessaria. Nam, si ipsum A nulli C necessario inest: ipsum vero B alicui C. in- D est: ipsum A alicui B necesse est inesse. Hæc est prima regula. Cũ vero affirmatiuus ponitur necessarius, siue vniuersalis, vt ĩ Broccardo, siue ꝑticularis, vt ĩ Ferison: aut negatiuus particularis, vt in Broccardo: conclusio sane nõ erit necessaria. In quibus verbis tangit alias duas regulas, vt patet consideranti. Has regulas deinde declarat: primam quidem & secundam per conuersionem minoris: & hoc quo ad Ferison: Alias vero ꝑ terminos, & hoc quo ad Ferison & Broccardo. Et inquit: {Nam alia quidem, vt primam & secundam regulam per illa eadẽ, quæ prius diximus, ostẽdemus, vtpote conuersione minoris. Alia vero supple, tu, vt quãdo affirmatiuus quidẽ sit & necessarius, vt Broccardo & in ferison: supple per terminos. Termini itaq; vigilans, animal, homo, sumantur, & medium homo. Supple in Broccardo. Et syllogismus patet. Cum autem particularis affirmatiuus fuerit necessarius.

Com. 105.

Regula generalis.

Prima specialis.

Secunda.

Tertia.

necessarius, vt in ferison: non modo conuersione, sed per terminos potest ostendi, propterea docet sumere terminos. Et inquit {vigilans, animal, album termini sumantur, nam animal quidem alicui albo necessario inest: vigilantia vero nulli albo inesse contingit, & nõ necesse est alicui animali vigilantiam non inesse, vt patet. At, cum particularis fuerit negatiuus & necessarius, vt in Broccardo. Bipes, Motus, animal, termini sumãtur: medium vero animal: sic igitur regulæ dictæ partim per conuersionẽ patent: veluti priores: partim per terminos. Quo vero ad verba attinet debes scire nonnullos codices habere ipsum Bipes pro medio. Et {vt recte Philoponus meminit} est error scriptoris, nam medium debet esse animal: Aliter non esset exemplum ad propositum. Hęc de exemplo.

Annotatio.

Perspicuum igitur syllogismum quidẽ nõ esse de inesse, nisi vtræq; propositiones sint de inesse. De necessario autem esse, si & altera duntaxat propositio fuerit necessaria.

F

Cõm. 104.

Ex dictis nunc infert regulas. Quarum prima est syllogismum nõ esse de inesse, nisi vtræq; propositiones fuerint de inesse. De necessario tamẽ inesse potest confici si altera duntaxat fuerit necessaria. Sed occurrit Philoponus, quia ostensum est in prima figura, maiore existẽte de inesse, & minore de necessario inesse, Conclusionẽ etiam de inesse: & ita nõ oportet vt ambæ sint de inesse. Amplius in secunda figura ostensum est sola affirmatiua existẽte de necessario inesse, & negatiua de inesse tantũ, conclusionem esse de inesse. Igitur in secunda figura syllogismus potest esse de inesse, & non vtræq; propositiones erunt de inesse. Idem quoq; in tertia potest ex particulari negatiua necessaria solum conclusio esse de inesse. Igitur non recte dicit Arist. semper ad hoc, vt conclusio sit de inesse, ambas propositiones debere esse de inesse.

Dubitatio Philoponi.

Respondet Philoponus hãc regulam non esse omnibus figuris communem, sed tertiæ tantum: nec omnibus modis tertiæ, sed solum primo modo. Illę.n. ex quo constat ex ambabus affirmatiuis, potest cõcludere cõclusionem de inesse: quauis propositione existente de necessario. Propterea, si debeat concludere conclusionem de inesse, ambæ debent esse de inesse. Ad hoc vero vt sit conclusio necessaria, sufficit altera. Hæc videtur sentire Philoponus, si recte intellexi.

Solutio Philoponi.

G

Sed hæc respõsio nimis arctat regulam. Videtur.n. Arist. protulisse vniuersaliter regulam.

Confutatio.

Alĳ sic intelligũt, q, si neutræ propositiones fuerint de inesse, hoc est nec maior nec minor, nũquam syllogismus est de inesse, & tunc verbũ illud nisi, debet traduci si non vtręq;, quod est dicere, si neutræ.

Secunda solutio.

Nec hæc expositio placet, quia non subderet, posse esse de necessario inesse syllogismum, ex altera sola necessaria.

Confutatio.

Quid vero sit dicendum, nunc non occurrit aliquid, per quod mihi ipsi satisfacerem: sed sat sit monstrasse locum considerationis.

Excusatio a solutione.

H

Insuper etiam in vtrisq; syllogismis & affirmatiuis, & negatiuis necesse est alterã propositionum cõclusioni similem esse. Atq; similẽ dico, nam si cõclusio sit de inesse, Propositio sit de inesse: Atq; si necessaria, Propositio quoque sit necessaria.

Cõm. 105.

Secunda regula est, in vtrisq; syllogismis, hoc est tam in affirmatiuis, quam in negatiuis, propositionum alteram semper esse similem conclusioni. Dico similem, nõ quidem quo ad qualitatem vel qualitatem, de quo alias est videndum: sed pro nunc dico similem, quo ad materiam. nam, si cõclusio sit de inesse, propositionum alterã de inesse oportet esse: si vero conclusio sit necessaria, & altera propositionum debet esse necessaria. Vtrum vero etiam hæc regula habeat locum de quantitate, & qualitate: diximus superius. Ad præsentem vero doctrinam sat sit verificasse ex dictis regulãm quo ad materias ipsas.

E

Quare hoc etiam ex his patet, conclusionẽ non fore necessariam, vel de inesse, si aliqua propositio non fuerit sumpta necessaria aut de inesse. De syllogismis igitur quonammodo ex ipso necessario conficiantur: Quamue differẽtiam habeat necessarium ipsum ad inesse, sufficienter fere dictum est.

Cõm. 106.

Tertia regula, quæ est secunda ecõuerso posita, est nõ posse esse conclusionem necessariam vel de inesse, nisi aliqua propositio sit necessaria vel de inesse. Hęc regula patet ex secunda: quia conclusio alicui propositionum similis esse debet omnino. Demũ epilogat, & inquit. De syllogismis igit quonãmodo ex ipso necessario cõficiantur, quam ve differentiam habeat necessarium ipsum ad inesse: Quod est dicere quomodo fit & non fiat mistio, sufficienter fere dictum est. Et dixit fere, quia multa dicturus est de necessario in proximis capitibus, quæ hic sunt supposita.

F

Occurrunt Iuniores. Nam infra dicetur ex altera necessaria, & altera contingente conclusionẽ interdum sequi de inesse.

Dubitatio.

Vbi patet tunc conclusionem nulli propositionum assimilari. Iuniores recte referunt regulam solum ad determinata nunc, non autem ad ea quæ determinabuntur.

Solutio. 1.

Aut dici potest conclusionem illam de inesse similari illi de contingẽti, non quidem in specie ac denominatione, sed quo ad proprietatem, quatenus omnis propositio de inesse est non necessaria, veluti omnis contingens est non necessaria.

Solutio. 2.

Capit. xiii. De Contingenti & de propõnibus secundũ cõtingẽs. & 2. illarum conuersionib. Cõm. 107.

DE contingenti vero post hæc transigamus, quando, & quonammodo, & per quæ erit syllogismus.

Hactenus disputauit de propositionibus de inesse, & de necessario quonam modo seorsum, & mixtim sese habeant. Tractaturus nunc de propositionibus contingentibus quonam modo sese habeant seorsum, & coniugatim cum illis de inesse, & necessario, Proponit intentionem eius. Et inquit {de contingenti vero post hæc transigamus, Quando, & quonammodo, & per quæ erit syllogismus. Et dicit quando, quo ad vtiles, & inutiles coniugationes. Dicit quonãmodo, quo ad figuram siue modos syllogizãdi ex illis. Dicit per quæ, quo ad terminos, atq; propositiones. Hæc est intentio capitis.

G

Causa vero ordinis est. Quia necessarium sese habet per addictionem ad inesse: nã omnis propositio de necessario inesse, est de inesse, Et non conuertitur: ideo post illas de inesse, secutus est de illis de necessario inesse, Et quia necessariũ est principiũ cõtingentis, vt in libro de Interpretatione est dictũ: hac ratione post ea quæ de necessario dixit, aggreditur ea, quæ de contingenti sunt dicenda.

Ordo & cã ordinis.

H

Dico autem contingere atq; contingẽns, quod cum non sit necessarium, ipsum tamen si inesse ponatur, ob hoc ipsum non eueniet impossibile.

Cõm. 108.

Aristoteles vbiq; Geometras imitatus, & potissimũ hoc in libro: antequam propositam intentionem prosequatur, cõstituit principia sibi: & sunt tria. Primum quidem quæ nam sit propositio contingens. Secundum vero, quonammodo conuertatur. Tetium, quot modis ipsum contingens dicitur.

Suppositiones.

Arist. itaq; primo definit cõtingere, & contingẽs. Et definitio, vt placet Philopono est, contingens & contingere est nõ necessarium, nec impossibile. Per id.n. quod dixit, cum non sit necessarium, innuit contingere esse non necessariũ. Per id vero quod subdit, ipsum tamen si inesse ponatur, ob hoc ipsum, hoc est ob eius positionem non euenit impossibile: innuit nõ esse impossibile. Igitur contingere & contingens est nõ necessarium, nec impossibile. Quod si subaudiatur propositio,

Quid cõtingens secundum Philoponum.

positio, habetur differentia & genus. Erit.n. ipsa propositio cōtingens, propositio nec necessaria, nec impossibilis. Vbi propositio loco generis, nec necessaria, nec impossibilis loco differentiæ. Verum sic intelligendo diminuta est, qa nō habetur quo differat à propōne de inesse.

Quæ Auer.

Auer. vero exponit hanc definitionē dupliciter. Vno modo sm Albumasarem, alio modo sm Peripateticos.

Expō Albumasaris.

Secūdum Albumasarem quidem loco generis ponitur illa particula illud, quæ significat esse vel non esse, & ita est sensus contingens est affirmatio vel negatio. Loco differentiæ vero, ponitur illa particula, nō necessarium; hęc.n. conuertitur cum definito, nam omne contingens est non necessarinm, & omne non necessarium est cōtingens, & per non necessarium vult tam necessarium esse, quam necessarium non esse. Quod est impossibile. Erit igitur sensus contingens propositio est affirmatio vel negatio non necessaria, & per illam particulam non necessaria, differt à necessario esse, & ab impossibile esse: nam impossibile esse est necessarium non esse. Illa autem particula, ipsum tamen si inesse ponatur, ob hoc ipsum non eueniet impossibile, ponitur loco proprij. Propriũ enim est ipsi propositioni contingenti, ipsa posita inesse, si fuerit affirmatiua, vel in non esse, si fuerit negatiua. Vt nō emergat ex positione illius impossibile vllum, hęc est definitio, & expositio Albumasaris, quæ non est absona.

Positio peripateticorū.

Secundũ vero peripateticos loco generis ponitur illa particula non necessaria: vt sit sensus contingens propositio est propositio nō necessaria: & tūc iuxta hoc in plus est non necessarium quam contingens, nam ipsum inesse, vel non inesse non necessaria sunt, non tamen contingentia. Loco vero differentiæ ponitur, ipsum tamen si inesse ponitur, hoc est, ob ipsum nullum emerget impossibile, ex qua particula etiam habetur differentia propositionis contingentis à propositione de inesse. Innuitur enim per hanc secundam particulam contingentem propositionem non esse positam in actu, sed posse poni. At propositio de inesse est, quę in actu posita est. Quare per illam particulam non necessaria innuitur genus: per illā autem posito autem inesse, innuitur differentia: hæc est secunda expositio. Ex his ambabus patet Aristo. non rē siue euentum cōtingentem definisse, sed propositionem contingentem: quam appellauit contingere & contingens. Quatenus in illa prædicatum cōtingere dicitur subiecto, & quatenus illa est contingens. Quatenus.n. prædicatum subiecto contingere dicitur, per verbum cōtingere appellauit. Quatenus vero ipsa tota est cōtingens, per verbum contingens dicta est. Secundo patet illa famosa distinctio Aristo. in naturalibus tradita, videlicet ꝙ duplex sit falsum, impossibile, & falsum possibile. Falsum quidem impossibile, est vt hominē esse ęquum: falsum vero possibile est vt naualem pugnā esse. Hoc enim si inesse ponitur, falsum quidem est, non tamē impose.

Quotuplex falsum.

Nam id, quod est necessariũ, æquiuoce contingere dicimus.

Cōmē. 109. Cap. 3.

In hoc loco tollit contradictionem in dictis suis, nam in libro de Interpretatione voluit ipsum contingens sequi ad necessarium: hic autem ait ipsum contingens esse non necessarium. Soluit & dicit, nam id, quod est necessarium, ęquiuoce contingere dicimus, hoc est non proprie. Hinc sumpsere Iuniores distinctionem de ipso cōtingente. Nam vno modo pro possibili sumitur, & hoc modo sequitur ad inesse, & necessario inesse. Alio modo pro contingente, vt definitur hic, quod est non necessarium, & ita tollitur contradictio.

Contingens dupliciter.

Quod autem hoc sit cōtingēs, perspicuum est ex negationibus, atq; affirmationibus oppositis. Nam non contingit esse, & impossibile est esse, atq; necesse non esse, aut eadē sunt, aut mutuo se sequentia, Quare & ijs opposita, vt contingit esse, & non impossibile esse, atq; non necesse est non esse, aut eadem erũt, aut mutuo se sequentia. De quolibet.n. aut affirmatio aut negatio est, erit igitur ipsum cōtingens non necessarium, atque ipsum nō necessarium contingens.

Necesse esse	Contrariæ	Impossibile esse necesse non esse
subalterne	Contra dictorie	subalterne
Posse esse	Contra dictorie	Posse nō eē
Contingens esse	Subcontrarię	Contigēs non esse

Cōmē. 110.

Iuniores referentes illam particulam hoc, ad necessarium, dicunt Aristo. velle probare id quod proxime dixit: videlicet, ꝙ necessarium sit contingens, & tunc est sensus. Quod autē hoc, idest necessarium sit contingens, perspicuum est ex negationibus & affirmationibus oppositis. Sed hęc expositio, licet cōueniat principio textus atq; conuenire possit rationi Aristo. nō conuenit cōclusioni, concludit.n. ipsum contingens esse non necessarium, & ipsum non necessarium esse cōtingens. Melius igitur cum Philopono videtur esse dicēdum, ꝙ Aristo. assignatam de contingenti rationem probet: videlicet, quod bene assignauit cum dixit, quo non existēte necessario, cum ponitur inesse, nullum accidit impossibile. Et sic videtur probare illam particulam non necessariũ esse differentiam conuertibilem cum ipso contingente, & ꝙ conuertitur non necessarium & contingens. Hæc.n. expositio cōuenit toti textui, & principio, & rationi, & cōclusioni. Probat autem sic contingens vel necessariũ vel nō necessarium. De quolibet.n. prædicatur alterum oppositorum, sed contingens non est necessarium, & est aliquid: igitur est non necessarium. Præterea non necessarium aut est contingens, aut non contingens: non est non contingens: igitur est contingens. Inquit ꝙ autem hoc sit contingens, hoc est, ꝙ ipsum contingens sit non necessarium, & ecōtra, perspicuum est ex negationibus & affirmationibus oppositis, quæ declaratæ sunt in libro de Interpretatione, nā nō cōtingit esse, & impossibile est esse, & necesse est non esse, aut eadem sunt in subiecto, aut se sequentia, hoc est conuertibilia, vt dictum est in libro de Interpretatione, nam negatio præposita facit æquipollere suo contradictorio. Hæc.n. contradicunt contingit esse, & impossibile est esse, vt patet in figura. Igitur hęc ęquipollent, non contingit esse, & impossibile est esse, at impossibile est esse æquipollet ad necesse est non esse, quia negatio postposita facit æquipollere suo contrario: igitur non contingit esse æquipollet ad impossibile est esse, & ad necesse est non esse, & sic patet prima pars: quare inquit & his opposita vt cōtingit esse, & nō impossibile est esse, & non necesse est nō esse aut eadem erunt in subiecto, aut mutuo se sequuntur: per eādem rationem. Contradicit.n. impossibile esse ad cōtingens esse. Igitur non impossibile esse sequitur, similiter contradicit ad contingit esse necesse non esse. Igitur non necesse nō esse sequitur. Hoc per regulam dictam patet, videlicet quia negatio præposita facit æquipollere suo cōtradictorio. Quare, si hæc contradicunt, contingit, esse, &

primaexpō. confutatio. Propria expositio. Cap. 3.

impossibile

impossibile esse, & hæc ęquipollent, nnn impossibile esse, & contingit esse, similiter si hæc contradicunt, contingit esse & necesse non esse, hæc æquiualebunt, contingit esse, & non necesse est non esse. Verum Aristo. probat alio modo, quia contradictoriorum, si vnum non cõpetit, alterum sequirur: quare, si ei quod contingit esse, non competit impossibile esse, nec necesse non esse, cum contradicant: ad contingit esse sequentur horum opposita, videlicet non impossibile esse, & non necesse non esse. Inquit. {De quolibet. n. aut affirmatio, aut negatio est.} hæc est probatio. Tunc dat cõclusionem, & inquit {erit igitur ipsum contingens non necessarium, quia, vt dictum est, vel necessarium, vel non necessarium, sed nõ est necessarium, & est igitur nõ necessarium, atq; ipsum non necessarium contingens per idem, quia ipsum non necessarium aut contingens aut non contingens: nõ est non contingens. Igitur contingens. Et sic contingens & non necessarium conuertuntur. Animaduerte, q; plus videtur inferre q̃ probauerat. Probauit. n. solum contingens esse, valere idem quod nõ necessarium non esse, & tamen infert valere idem quod non necessarium. Hoc quidem pro tanto facit, quia per eandem rationem probari potest. Quia contingens vel est necessarium, vel nõ necessarium. Et, cum non sit necessarium: igitur non necessarium, & per consequens recte Albumasar loco differentiæ, & male Auerroes dixit hanc particulã esse positam loco generis. Erit itaq; definitio apud Aristotelẽ propositio contingens est affirmatio vel negatio nõ necessaria, qua non existente, cum ponitur inesse, nõ emergit impossibile. Illa particula affirmatio vel negatio loco generis ponitur: omnis enim propositio contingens est affirmatio vel negatio, & nõ econtra. Illa vero particula non necessaria, ponitur ad differentiam propositionis impossibilis: quæ est necessaria non esse, & ad differẽtiam necessariæ. Quæ est necessaria esse. Cæterum ponitur expositiuum differentiæ, vt videtur velle Philoponus. Vel loco proprij, vt placuit Albumasari, vel melius ponitur ad differentiam propositionis de inesse. Nã omnis propositio de inesse siue affirmatiua siue negatiua est actu posita inesse. Ad differentiam igitur illius dixit, ipsum tamen si inesse ponatur, propter positionem illius nõ emergit impossibile. Et per hoc dat intelligere contingentem esse, quæ non posita est inesse vel in nõ esse: & hæc est melior expositio, aliter hæc deffinitio competeret propositioni de inesse, nihil enim esset in definitione, per quod ab illa differret. Propositio enim de inesse est affirmatio vel negatio & non necessaria: vt est propositio contingens, sed hoc differt, quia illa est actu talis: de inesse, vel de nõ inesse: propterea non est quæ posita inesse, nullum emergit impossibile, sed est quæ est inesse, vel non inesse, & hoc modo intelligendo definitionẽ, est perfecta, & dico, q; ante me nõ inueni, qui hoc modo intelligerent. Ex his apparet, quod loquendo proprie, propositio de inesse, & necessaria, & contingens differunt. Quia contingens est propositio de inesse nõdum posita in actu. Propositio vero de inesse vel non inesse est contingens, quod iam exiuit ad actum essẽdi, vel nõ essendi. Necessaria vero est, quæ nunquam fuit in potẽtia, sed semper inesse. Contingit enim Socratem legere: si non legit, est contingens, si legit est de inesse, cygnus est albus est necessaria. At si hæc communiter sumũtur ad necessariã sequitur de inesse. Quis valet, Cygnus necessario est albus: igitur est albus, at inesse vero sequitur contingens: quia, si cygnus est albus: Cygnum cõtingit esse album. Vt igitur ipsum cõtingens potest sumi dupliciter, pro contingente quod sequitur ad necessarium, quod nonnulli & imperite vocãt contingens altum. Et pro contingente ad ambo, quod indefinitum cõtingens dicitur: sic ipsum inesse potest sumi prout sequitur ad necessarium, quod diceretur apud illos inesse altũ, Apud Auerroem inesse absolutum. Apud forticolas inesse in

Animaduersio.

Sensus definitionis.

De inesse, pro necessaria contingens.

De inesse duplex contingens.

E quo non ponitur modus. Apud alios inesse simpliciter, vt est, cygnus necessario est albus: igitur est albus. Et potest sumi vt distinguitur contra necessarium & contingens: quod ab Auerroe dicitur inuentum in actu, vel nõ inuentum in actu. Ex his perspicuum est quam imperite forticolę definiant propositionem de inesse, cum dicunt esse illam in qua non ponitur modus, hæc enim definito est inaudita, & stulta vt patet per hæc. Hæc de definitione contingentis propositionis sufficiant.

Contra forticolas.

Accidit autem propositiones omnes de cõtingenti mutuo conuerti: Atque conuerti dico non affirmatiuas ad negatiuas, sed quæ figuram habent affirmatiuam, per oppositionẽ mutuo conuerti. Ceu contingere inesse alicui ad contingere non inesse: atq; cõtingere omni, ad contingere nulli. Aut ad non omni: & F contingere alicui, ad contingere non omni, simili modo & in cæteris.

Hactenus de primo principio, nunc de secundo quod erat conuersio prosequitur. Et primo ponit regulas generales, postea speciales. Regula itaque generalis est, vt contingentes propositiones conuertantur inter se, conuersione videlicet, quæ terminorum quidem ordinem seruat, qualitatem vero mutat. Vt vniuersales quidem affirmatiuæ ad vniuersales negatiuas, & particulares affirmatiuæ ad particulares negatiuas. Sed quia modalis potest esse affirmatiua quo ad modum & negatiua quo ad modum, addit atq; conuerti non affirmatiuas de modo ad negatiuas de modo, vt contingit aliquod B esse A: igitur non contingit nullum B esse A. Quia hæ sunt contradictorie. Sed, quæ figuram, hoc est modum habent affirmatiuum per oppositionem dicti solum mutuo conuerti. Ceu contingere inesse alicui conuertitur ad contingere non inesse alicui, atq; contingere omni inesse cõ G uertitur ad contingere nulli inesse. Aut ad contingere non omni inesse, aut cõtingere alicui inesse conuertitur ad contingere non omni inesse. Similiter in cæteris hoc est indefinitis. Debes scire, vt recte Philoponus notat, has solum penes qualitatem conuerti, non autem penes quantitatem nisi per accidens. nam vniuersalis affirmatiua, vt cõtingit omni inesse per se conuertitur ad cõtingere nulli inesse. Sed, quia ad contingere nulli inesse, sequitur contingere alicui non inesse: propterea sequitur ad contingere omni inesse contingere alicui non inesse. Econuerso autem neq; per se, neq; à particulari sequitur vniuersalis, vt perspicuum est per instantiam.

comment. 111.

Quæ ex philopono.

Cum enim ipsum cõtingens non sit necessarium, non necessarium vero potest non inesse: perspicuum si ipsum A alicui B contingit, etiam contingere non inesse. Atque si omni inesse contingit, etiam omni contingere non H inesse, simili quoque modo & in particularibus: nam ostensio erit eadem.

Probat regulam & syllogizat sic, non necessariũ esse potest non esse, & econtra, contigens esse est non necessarium esse: igitur contingens esse potest nõ esse: & ecõtra. Maior est per se nota, minor vero ex definitione contingentis habetur.

comment. 112

Sunt autem propositiones eiusmodi affirmatiuæ, non autem negatiuæ. Contingere siquidem ipsi esse similiter ponat veluti prius diximus.

Quia dixit oẽs tales esse affirmatiuas, declarat nunc istud, & inquit, sunt autem propositiones eiusmodi affirmatiuæ, non autem negatiuæ, cuius causam subdit contingere siquidem ipsi esse similiter ponatur, velut in libro

comment. 113.

bro Perihermenias prius dictum est:ibi.o.dictũ est. Et etiam pro parte hic,modum ordinari similiter,vt verbũ ipm est.Propterea omoes tales sunt affirmatiuæ. Quia modus semper affirmatur. Sunt vero de dicto dissimilis qualitatis,vt patuit.

His autem definitis, rursus dicimus ipsum contingere bifariam dici.Vno quidem modo id quod plerunq; fit, diminuitq; necessarium ipsum, ceu canescere hominem, aut crescere, vel decrescere.Aut omnino quod esse aptum est esse : hoc.n.continuam necessitatem non habet, propterea quia homo non semper erit, verũ si existet,aut non necessario eueniet, aut plerũq; eueniet. Aliud autem indefinitum,& hoc quidem quod ita esse & non ita esse contingit.Veluti animal ambulare,aut ambulante terræmotum effici, vel omnino quod euenit à fortuna, non enim hoc pacto magis aptũ est euenire quam econtra.

Cõmẽ. 114.

Contingens multipliciter sumitur.

Hactenus de generalibus regulis,nũc de speciali.proponit tamen primo quot modis contingere dicit, quod erat tertium. Et vult bifariam dici:sed vno eorum subdiuiso in duo,trifariam dicetur. Vnn igitur modo dicitur contingens determinatum, hoc.n.est qund plerunq; fit parumq; ab ipso necessario imminuens:circa quod natura & ars versatur. Vt cum quinq; digitis nasci hominẽ, aptum est.n.magis esse quam non esse,itemq; sanare medicum.nam magis est aptum esse quam non esse. Huius tamẽ exemplum ponit Aristo. Et inquit {Ceu canescere hominẽ,aut crescere vel decrescere, & omnioo in omnibus aliis id genus, quorum vnumquudq; est aptum esse.Causam exempli affert. Nam licet aptum sit illorum vnumquodq; esse,non tamen necessitatem habet:Et,vt dicit Philnponus Aristot. assignat causam ex duobus.à parte subiecti quidem dicens{propterea quia hnmo nõ semper etit vsq; ad tempus annnrum caniciei, quia potest mori in iuuentute.Secundo ex parte prædicati,quia dato ꝙ homo existat,canicies aut nõ oecessarin eueniet, aut plerunq; eueniet. Aut forte primum ad augmẽtum retulit,secundum vero ad caniciem, homo.n.non semper augetur & decrescit:quia non semper ipse viuit,non semper canescit.Quia si viuit,potest deficere.Hęc de cõtingenti determioato. Secundo vero modo dicitur contingere indefinitum.Quod bifariam est,aut æquale,aut in minus.Aequale quidẽ est,circa quod est voluntas atque electio, vt ambulare animal. nam potest æqualiter animal ambulare & nõ ambulare. In minus vero est circa quod est fortuna atq; casus,vt ambulante animali accidit terræmotum fieri,& vniuersaliter id quod à fortuna fit hoc modo cõtingere dicitur. Inquit.{Aliud autẽ indefinitum & hoc quidem quod ita esse, & non ita esse contingit,qua ratione ęquale dicitur:veluti animal ambulare. Aut secundn modo simpliciter dicitur in minus vt ambulante terræmotum effici, vel omninn quod euenit à fortuna. Et reddit causam quare contingens in minus sit infinitum vel indeterminatum. Dicit {nõ enim hoc pacto magis aptum est euenire quam econtra. Sed dices videtur quod contiogens in minus sit minus aptũ euenire quia rarenter euenit. Dici potest ꝙ cootingẽs æquale & contingens raro penes naturalem aptitudinẽ subiecti vel causæ æqualiter sese habent, quia neutrum euenit magis propter aptitudinem subiecti vel causæ naturalem intrinsecam,veluti contingens determinatum. at voum illorum dicitur æquale,alterum rarenter penes tempora euentus. nam cõtingens æquale ad tempus sui euentus sese habet ęqualiter,contingens vero rarẽter ad tempus sui euẽtus sese habet in minus. Illud siquidem à volũtate,istud vero à fortuna proficiscatur, hæc de ipsa contingentis diuisione.

Dubitatio.

Solutio.

Conuertitur itaq; & secundum oppositas propositiones vtrunque contingens, sed nõ eodem modo:nam id quod est aptum esse ad non necesse esse conuertitur : hoc.n. modo hominem canescere cõtingit. Indefinitũ vero nõ magis hoc quam illo modo esse cõtingit.

Cõmen. 115.

Hactenus de regulis generalibus, nunc speciatim repetit tamẽ primo regulam generalem,ꝙ licet diuersimode dicitur contingens, vt plerunq;, æquale, & rarenter; vnumquodq; horum similem habet cõuersinnem.Quia omnia hæc cnouertuntur ad oppositam qualitatem,hęc geoeratim,speciatim vero est aliqua differẽtia. Quia cõtingens plerunq; siue aptũ est id,in qno plerunq; & plus est affirmatio quam negatio contingens vero ęquale est id,in quo affirmatio & negatio sunt æquales : At cõtingens raro est id, io qno est plus minus negatio quam affirmatio. Quare erunt tres regulæ.Prima contingens aptum conuertitur ad nppositam qualitatem quæ contingit rarenter.nam si hominem cõtingit canescere, etiã contingit non canescere. Verum affirmatio est plerũq;, oegatio vero rarenter. Secunda.cõtingens ęquale cõuertitur ad opppositam qualitatem,quę contingit ęqualiter.nam si contingit ambulare animal,æqualiter cõtiogit non ambulare. Tertia contingens rarum coouertitur ad oppositam qualitatem, quæ contingit plerunq;, saltem quo ad tempus, licet nnn magis quo ad causam, vel subiectum vt diximus:nam si animali ambulante cõtingit terręmotum fieri,etiam animali ambulante cõtingit tærremotum nõ fieri.Quæ licet ambo ex parte subiecti,vel causæ fuit indefinita,tamẽ affirmatin quo ad tempus est in minus,negatio autem in plus. Aristoteles vero explicauit solum duas,& inquit{ cñuertitur itaq; & sm nppositas propositinnes vtrunq; cõtingẽs } hoc est determinatum & indefinitum:hæc generatim.{Sed nõ eodem modn} Nam id,quod est aptum esse, ad non necesse conuertitur:hoc est ad cõtingens raro:quod hic appellat noo necesse:hoc.n.modo hominem canescere cõtingit.{Infiefinitum vero}supple conuertitur ad oppositum,quod non magis hoc quam illn modn cñtingit esse. Et ita velle videtur,ꝙ tam contingẽs æquale,quam cootingens raro conuertatur ad cnntingens æquale. Dici potest vt diximus, quod cnntingens æquale cnnuertitur ad cnntingens infinitum, & contingens raro etiam ad contingẽs infinitum, igitur ambo cõuertuntur eodẽ modo:Quod intelligitur ex parte subiecti, vel causæ : licet aliquo modn diuerso ex parte temporis,vt diximus.

Prima regula.

Secunda regula.

Tertia regula.

Contra Iuniores.

Ex his sequitur imperite loquutos esse Iuniores, qui dicunt contingẽs plerunq;, quod est contingẽs aptum, conuerti in contingẽs raro,quod est secunda pars secundi significati:sic enim contingẽs aptum cõuerteretur ad contingẽs iofinitum,siue indeterminatum:quod non cõcederem. Ad quod Aristo.animaduertẽs dixit,contingens aptum conuerti ad nõ necesse esse, & hoc propterea,quia nõ habebat nomẽ illius negationis, ad quã conuertitur,sed illam per nõ necesse esse descripsit. Imperitius,quod dicunt credẽtes contingẽs rarum conuerti ad contingens plerunque, quod dicitur contingẽs natum. Conuertetur enim tunc contingens infioitum, siue indeterminatum in contingẽs determioatum atq; aptum, propterea vno nomine dixit cootiogens infinitum conuerti ad oegatiooem,quæ est contingẽs infinitum. Peripatetice igitur loquendo dicemus contiogẽs natum conuerti ad nõ necesse esse,contingẽs vero infinitum ad cõtingeos iofinitũ. Aequali quidem ad æquale respectu subiecti & tpis,rarenter cõtingẽs ad æquale quidem respecti subiecti vel causæ,ad inæquale respectu tpis. Hãc rẽ pauci oorunt:sed blacterizando omnia confuoduot.

Atq;

Atq; scientia & syllogismus demonstratiuus de indefinitis contingentibus nõ est, propterea quia inordinatum est medium: de contingentibus vero aptis est: nam & rationes & considerationes de hoc modo contingentibus fere fiunt, de cõtingentibus vero alijs fieri potest syllogismus, non tamen quæri solet. Determinabuntur autem hæc magis in subsequentibus. Nunc vero quo nã modo, & quando, & qs erit syllogismus ex propositionibus contingentibus, dicemus.

Cõmẽ. 116. Expõ philoponi.

Philoponus velle videtur Aristo. post hæc eligere de quo contingenti sit sermo, & vult, q sermo cũ sit de syllogismus contingentibus, erit solum de contingenti apto, & non de contingenti infinito, & huius causam assignat ex medij inordinatione. medium enim est quod figuras determinat, cum autem contingens sit æquale, nõ magis medium ipsum subijcietur primo, quam non subijcietur: ne de vltimo magis prædicatur, quam non prędicatur. Similiter est de contingẽti raro: medium. n. in talibus non magis subijcitur primo, quam non subijcitur, nec magis prædicatur quam non prędicatur de vltimo. Sic igitur patet de mente Philoponi syllogismum nullũ posse fieri ex contingẽtibus infinitis: quia propositiones non sunt magis affirmatiuæ quam negatiuæ, & propterea hæc sunt prætereunda ab hoc libro. De contingentibus vero aptis fit syllogismus, & cõsideratio dialectica: quia propositiones sunt magis affirmatiuæ quam negatiuæ.

Expositio propria.

Aut forte Aristoteles postquam fecit diuisionẽ, nunc ponit differentiam penes hoc. Quia scientia & demonstratio fieri potest de contingentibus aptis: quia in illis medium potest habere ordinem ad extrema: de contingentibus vero indefinitis fieri non potest demonstratio, vel scientia, propter medij inordinationem.

Dubitatio.

Vtrũ vero de contingentibus infinitis possit fieri syllogismus simpliciter: nam de ipsis non esse demõstratiuum, nemo dubitat.

Solutio.

Respondet q fieri potest eo modo quo dicemus, non autem quæri solet ab illis, qui nos antecesserũt nec est in vsu illorum: propterea de his dicemus, quo nã modo fiant, Inquit{Atq; scientia & syllogismus demõstratiuus de indefinitis contingentibus non est: propterea quia inordinatum est medium, quo ad affirmationẽ & negationẽ cum extremis, vt dixit Philoponus: de cõtingentibus vero aptis est sciẽtia & demonstratio: nam & rationes & cõsiderationes, hoc est problemata de hoc modo contingentibus fere fiunt, & ita demonstrationes & scientię, & considerationes & problemata de talibus contingẽtibus fiunt.

Dubitatio. Responsio.

Vtrum vero, saltem syllogismus aliquo modo de ipsis infinitis conficiatur, Respondet {de alijs vero contingentibus fieri potest syllogimus eo modo, quo dicemus postea, non tamẽ quęri solet ab alijs ante nos. Nec est in vsu illorum frequenter. Determinabuntur autem hæc magis in subsequentibus, nunc vero quomodo, & quando, & quis erit syllogismus ex propositionibus contingentibus dicemus, ex his patet differẽtia membrorum. Huic expositioni videtur Auerroes in sua paraphrase cõsentiri: q ait ex contingentibus æqualibus posse fieri syllogismum, verum quomodo fiat, non patet.

Quæstio si pole possit positionum inesse.

Circa calcem huius quęrere solent vtrum possibile sit quo posito inesse nullum sequitur impossibile, & videt q non: Primo sedentem possibile est currere: nunquam tamen potest poni inesse, q sedens currat. Secundo, continuum potest diuidi in infinitum: nunquam tamen potest poni inesse diuisio in infinitum. Tertio, materia potest esse sine forma, nunquam tamẽ erit sine forma. Quarto, apud philosophos cœlum potest quiescere: nunquam tamen erit quiescens. Quinto, amisso q Niphus sit in Auiano: possibile est ipsum esse Suessę. nõ tamen potest poni inesse, si ipse est in Auiano, vt captiunculatores dicunt.

E

Preterea possibile est nullam propositionem esse negatiuam, & tamen non potest poni inesse.

Positio sortico.

Sorticolæ tradunt in hoc loco esse definitam propositionem possibilem de sensu diuiso, & non omnem, sed quę alteri non repugnat, qua ratione obiectiones statim tolluntur.

Confutatio.

Sed hic modus loquendi nõ est necessarius, nec peripateticus. Non necessarius quidem, quia Philoponus & Alexan. hanc doctrinam perfecerunt sine hoc dicendi modo. Non peripateticus vero, quia nullus ex peripateticis eum posuit.

Responsio Auerrois.

Auer. vero in libris physicis vult aliquam propositionem eẽ per se veram, quę tamẽ est falsa per accidens, vt omne animal potest videre: quę tamẽ de talpa est falsa. Tunc diceret per se possibile esse quo posito inesse non emergit impossibile. Per accidens vero propter illos casus potest esse, vt non ponatur inesse. Et si dicis omne per se est de omni: igitur omne possibile, si per se potest poni inesse, ponetur inesse. Dici potest, omne per se esse de omni cum specificatiõe ipsius subiecti à parte prædicati: & sic concederet materiam posse esse sine forma, & quandoq; fore quatenus possibile.

F

Propria solutio.

Hæc responsio fuit olim à nobis comprobata, nũc vero magis peripatetice dicerem, omne possibile esse vel posse poni inesse ex ea parte qua possibile: sic enim intelligit Aristoteles. Et tunc ad primam dico, q sedens potest currere pro subiecto & Socrate, qui sedet: & Socrates potest poni inesse sedens, saltem pro temporibus diuersis, quia sic erat possibile. Ad secundum dico, continuum posse diuidi in infinitũ: & potest poni inesse nõ quidem diuisio in infinitum: quia non erat possibile esse actu diuisum in infinitum, sed possibile erat diuidi in infinitum: & hoc modo potest poni diuidi in infinitum.

Ad tertium sorticolæ concedunt, q à forma potest esse materia separata, non autem sine forma vel separata à forma, propter variationem, quam dicunt esse suppositionis. In prima siquidem determinate, in secunda cõfuse distributiue supponat ille terminus forma.

G

Peripatetice vero dicerẽ, materiam posse esse sine forma qualibet determinate, non autem sine forma sumpta determinate vel indeterminate. Ad quartũ dici potest, cœlum posse quiescere ab aliquo motu, vt à reuolutione hodierna, & potest poni inesse hoc modo, non autem simpliciter à motu, & hoc modo non oportet vt ponatur inesse.

Ad quintum dicẽdum, vt aliquod est impossibile simpliciter, & necessarium ex suppositione: vt equum habere alas est absolute impossibile, tamen ex suppositione est necessarium. si volat: sic aliquod est absolute possibile, quod est ex suppositione impossibile, vt absolute possibile est Niphum esse Suessę, tamen admisso Niphum esse in auiano, est ex suppositiõe impossibile Niphus esse Suessę: ideo non potest poni inesse, quia hac ex parte est impossibile. Ad vltimam dicunt, q illa potest poni inesse per destructionem omnium propositionũ mũdi. Omnibus enim destructis, nulla propositio est, & ita nulla est negatiua, non autem debet poni inesse per positionem illius propositionis nulla propositio est affirmatiua, quia implicaret contradictionem: nam ipsa est negatiua. Hæc de definitione conuersioneq; ipsius possibilis, & de diuisione contingentis.

H

Caput. xiiii. De syllogismis ex puris contingentibus in prima figura.

CVm autem huic alicui contingere inesse alterum bifariam sumi possit: aut enim cui inest hoc aliquid, aut cui contingit hoc aliquid inesse: nam de quo B A ipsum prædicari contingeret, horum alterum significat, aut de quo B prædicari, aut de quo contingere prædicari: atq; de quo B ipsum A contingere prædicari: aut omni B ipsum A contingere inesse, differt nihil: perspicuum igitur ipsum A omni B contingere inesse bifariam dici.

Nunc

Com. 117.

Nunc ad rē venit: vult enī agere de syllogismis ex puris cōtingentibus, deinde de mixtis. Sed qm pricipia regulatiua in puris de cōtingēti, & in mixtis nō sumūtur eodē mō: ideo prio docet quot modis dictū de omni intelligi possit. Deinde eligit ipsum ad ꝓpositū. {Debes scire, ꝙ in omni propōne cōtingēti ꝑdicatū nō actu inest, vel non inest subiecto: aliter vis propōnis cōtingētis esset vis propōnis de inesse: ideo ex parte prædicati semper habet vim futurā. Ex ꝑte vero subiecti est dña: nā qñ prędicatū sumitur cōtingēter inesse alicui subiecto, vt albo alicui inesse motū, hoc potest intelligi, vel de eo quod est albū, vel de eo qd nō est albū: sed esse pōt albū: igitur hæc propō, aliquod albū cōtingit moueri, pōt intelligi vt ipsum albū sumitur pro quodā quod nūc actu est albū: vt sit sensus, aliquod quod est albū, cōtingit moueri. Vel ꝓ eo, quod nōdū est albū, sed pōt eē: vt sit sensus, aliquod quod cōtingit eē albū, cōtingit moueri. Et hoc volūt dicere sorticolę, ꝙ in hac propōne, aliquod album cōtingit moueri, ipsum albū potest supponere amplatiue pro eo quod est, vel potest esse, vel restrictiue ꝓ eo quod nunc est album. Ex hoc arguit Aristoteles, vt in particulari de contingenti subiectum pōt sumi pro eo quod est, vel pro eo quod pōt esse, ita in dicto de oī, videlicet cōtingit omne albū moueri, ipsum albū pōt sumi ꝓ his omnibus, quæ sunt, vel quæ esse possunt alba. Inquit {cū aūt huic subiecto particulari cōtingere inesse alterꝝ prędicatū possit sumi bifariā: aut enī sumendo illud particulare pro eo cui inest hoc aliquid} hoc est ipsum subiectū. Verbi causa pro quodā albo, quod nunc est albū, aut pro eo cui contingit hoc aliquid siue subiectū inesse. Vt per exēplū: nā de quo B, ipsum A prædicari contingere horum alterum significat:} hoc est ipsum A dici cōtingenter de quodā B, vt de C: horū alterū significat, aut de quo B prædicari: hoc est, aut de eo de quo actu B ꝑdicat, aut de eo de quo contingit prædicari: sic igitur in particulari de cōtingenti subiectum potest sumi pro eo quod est; vel pro eo quod potest esse: sumit deinde quasi minorem, ꝙ non differt particularis & vniuersalis quantū ad hoc qd est contingere inesse. Et hoc inquit {atq; de quo B ipsum A contingere prædicari, aut omni B ipsum A cōtingere inesse, differt nihil, quantū videlicet ad cōtingere inesse: nā ambæ hæc sunt de contingenti. Concludit dictum de omni posse sumi dupliciter: & inquit {perspicuū igitur ipsum A omni B cōntingere inesse bifariam dici, aut sumpto subiecto in actu, aut in potentia. Quasi arguerit sic, in particulari de cōtingenti subiectum potest accipi in actu & in potentia: sed vniuersalis & particularis non differunt quo ad rōnē contingentiæ: igī in vniuersali subiectum potest sumi in actu vel potentia. Et sic dictum de omni bifariam intelligi potest.

Quæ sorticolæ.

Syllogism. Aristo.

Primum itaq; si de quo C, B contingit: & de quo B ipsum A, dicamus quis erit syllogismus, & qualis, sic enim ambæ propositiones sumentur de contingenti. Cum autem de quo B est, ipsum A contingit, hæc quidem est inesse, illa vero contingens: quare ab vniformibus incipiendum est veluti etiam in alijs incepimus.

Com. 118.

Nūc ordinē ponit in dicēdis: & proponit prius dicere de syllogismis de cōtingenti: vbi dictū de omni sumitur primo modo, videlicet pro subiecto in potentia. Deinde dicendum est de mixtis ex inesse & cōtingenti: vbi dictum de omni sumitur quo ad eius subiectum in actu: nam vt in alijs generatio vniformis præcedit difformē, sic & in his. Propterea agendū est primo de vniformibus, secundo de mistis. Hæc de ordine. Ex ijs patet dictū de omni in vniformi generatione eē, quādo nihil cōtingit sumi sub subiecto, cui nō cōtingat inesse ꝑdicatū. In difformi vero est, qñ nihil actu est sub subiecto, cui

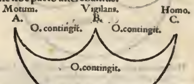
Quale dictū de oī vel de nullo.

A nō cōtingit inesse prædicatū. Secundo sequitur recte Aristotelē ꝑtermisisse principiū negatiuum, quia in cōtingentibus, affirmatio conuertitur ad oppositam negationem, aut quia eadem est ratio.

Cū igitur ipm A omni B cōtingit: atq; ipm B oī C, syllogismus sane erit perfectus, ipsum A omni C cōtingere inesse cōcludens. Patet aūt hoc ex definitione: nam contingere omni inesse hoc pacto asserebamus.

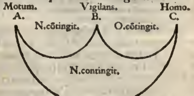
Barbara.

Celarent.

Barbara. coniugatio ex ābabus affirmatiuis de cōtingēti

Simili rōne et si ipsum A quidem cōtingat nulli B: ipsum vero B omni C: concludetur ipsum A contingere nulli C: nam de quo B contingit ipsum A non inesse: hoc erat nihil omittere eorum quæ sub B contingunt.

Celarent. Ex ābabus de contingēti, & vniuersalibus: altera. s. maiori neg. altera. s. minori affirmatiua.

Com. 119.

His positis ad cōiugationes accedit: & primo cōiugationes assignat ex ambabus vniuersalibꝰ, ꝗ sunt aut ex ambabus affirmatiuis, aut ex ambabus negatiuis, aut ex altera affirmatiua & altera negatiua: quæ esse pōt vel ex maiore affirmatiua, & minore negatiua, aut econtra. Et ita quatuor sunt vtiles, licet duæ ꝑfectæ, duæ aūt imꝑfectæ. Inquit {cū igitur ipsum A omni B cōtingit: atq; ipsum B oī C: syllogismus sane erit ꝑfectus cōcludens ipm A oī C cōtingere. Probat ꝑ regulā vlem sumptā a definitione dicti de omni: nam cōtingere omni inesse hoc pacto assignabamꝰ: hęc est prima vtilis & perfecta. Secūdā tangit dicēs {simili rōne, et si ipsum A quidē cōtingat nulli B: ipsum vero B omni C: cōcludet ipm A cōtingere nulli C. Probat ꝑ definitionē dicti de nullo: & inquit {nā de quo B cōtingit ipsum A nō ineē: hoc erat nihil omittere eoꝝ, ꝗ sub B cōtingunt: igitur hæc cōiugatio vtilis & ꝑfecta. Sunt igitur duę vtiles & ꝑfectę, quia īmediate regulātur ꝑ dictū de oī, vel dcm̄ de nullo. Quo vero ad verba greca attinet, verbū illud nā de quo B cōtingit ipsum A non inesse: in gręco legitur ipsum A nō cōtingere. Sed Aristoteles contingere sumit interdū pro inesse, & ꝓ necessario inesse: propterea ne accideret cōfusio nimia verborum obseruatione, illo modo transtuli.

Barbara.

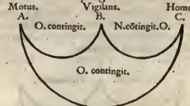
Celarent.

Cōsideratio verborum.

Cum autem ipsum A omni C contingit: ipsum vero B contingit nulli C: per propositiones quidem quæ sumuntur, non est syllogismus: sed si B C propositio conuertatur secundum contingentiam, fit idē qui & prius erat. Nam cum contingit ipsum B nulli C in-

esse contingit etiam omni inesse. Hoc enim prius diximus. Quare si ipsum B quidem omni C contingit: ipsum autem A omni B, rursus idem conficietur syllogismus.

Vtilis cõiugatio, quæ minoris cõuersiõe ostẽditur.

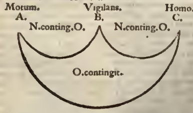

Cõm. 120.

Hactenus de cõiugationibus perfectis, q̃ regulantur per dictũ de oĩ vel dictũ de nullo: nũc & de ĩperfectis, q̃ cõuersione perficiunt. Quarũ pr̃ia est ex vl̃i affirmatiua maiore, & vl̃i negatiua minore. Et inquit {cũ aũt ipm̃ A oĩ C cõtingit inesse: ipsum vero B cõtingit nulli C inesse: per propõnes quidẽ, q̃ hoc pacto sumũtur, nõ est syllogismus, supple perfectus: sed si B C propositio, q̃ erat minor conuertatur secundum contingentiã, hoc est ad oppositã qualitatẽ, fit idem syllogismus, qui & prius erat. nam cum contingit ipsum B nulli C inesse, contingit etiã omni inesse: hoc enim prius diximus in regulis conuersionis. Quare epilogando, si ipsum B omni C contingit inesse: ipsum autẽ A omni B rursus: idem conficietur syllogismus: & sic patet coniugatio.

Simili rõne & si ad ambas propõnes ipsius inesse negatio adijciatur. Atq; hoc dico, vt si ipsum A quidem cõtingat nulli B: atq; ipsum B nulli C: nã ob eas quæ sumuntur propõnes, nõ fit syllogismus. Sed si conuertantur, idem erit syllogismus, qui fuit & antea. Perspicuum igitur est, si negatio ad extremum adijciatur minus, aut non fieri syllogimum, aut fieri quidẽ, non tamen perfectum: quippe cum reddatur conuersione necessarius.

Vtilis cõiugatio quæ vtriusq; propõnis cõuersione perficitur.

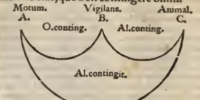

Cõm. 121.

Secũda imperfecta cõficitur ex vtrisq; vl̃ibus negatiuis, nã cõuersis ad oppositã qualitatẽ, redditur perfect⁹ vt prius. Inquit {simili rõne et si ad ambas ppõnes adijciat negatio eius quod est inesse.} Supple cõiugatio erit imperfecta quidẽ, sed vtilis. Quo vero ad verba attinet. Verbum illud ipsius inesse: græce est τοῦ ἐνδέχεσθαι hoc est ipsius cõtingere, sed id sonat vt diximus. Exponit se & inquit {atq; hoc dico, vt si ipsum A quidẽ contingat nulli B: atq; ipm̃ B nulli C: nã ob eas, q̃ sumunt propõnes, nõ fit syllogismus, sed, si cõuertant, idẽ erit syllogismus, qui & antea fuit. Perspicuũ igit est, si negatio ad extremũ adijciat minus, aut nõ fieri syllogismũ, aut fieri quidẽ, non tñ perfectum: quippe cum reddatur conuersione necessarius: hæc de vniuersalibus.

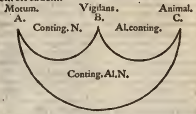
At vero, si altera propõnũ sumatur vl̃is, altera particularis: si ad extremũ maius vl̃e po-

E nat, syllogismus sane erit pfectus. Nã si ip̃m A oĩ B cõtingit: atq; ip̃m B alicui C: ip̃m A alicui C profecto continget, patet autem hoc ex definitione eius, quod est contingere omni.

Darii

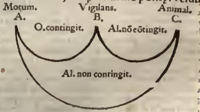
F Rursus, si ipsum A cõtingit nulli B: atq; B ipsum alicui C inesse contingit: ipsum A alicui C contingat nõ inesse, necessum est, ostensio autem est eadem.

Ferio.

G Sed si particularis ppõ negatiua sumat, vl̃is aũt affirmatiua, sintq; simili mõ positę: veluti

Vtilis cõiugatio, quæ minoris cõuersiõe ostẽditur.

si ip̃m A quidẽ oĩ B cõtingat: ipsum vero B alicui C cõtingat nõ ineẽ: ob eas qdẽ q̃ sumptæ sunt ppõnes, non fit manifestus syllogismus, sed si particularis cõuertatur, atq; ponatur ipsum B alicui C contingere inesse, eadem sane

H erit conclusio, quæ erat, & antea quemadmodum diximus a principio.

Cõm. 122.

Hactenus de vl̃ibus cõiugationibus, nũc de particularibus. Quarũ Prima est ex maiore vl̃i, minore particulari: q̃ quadruplex est, aut ex ambabus affirmatiuis, aut ex ambabus negatiuis, aut ex maiore affirmatiua, & minore negatiua, aut econtra ex maiore negatiua & minore affirmatiua. Quę oẽs vtiles quidẽ sunt, duę tñ pfectę. Inquit {at vero, si altera propõnũ sumat vl̃is, altera particularis: si ad extremũ maius vl̃e ponitur, syllogismus erit perfectus. Nã si ipsum A omni B inesse cõtingit: atq; ipsum B alicui C: ipsum A alicui C: profecto cõtinget. Patet aũt hoc ex definitione eius, qđ est cõtingere oĩ. Et sic hęc cõiugatio vtilis est, quia regulatur per dictũ de omni. Hæc est prima. Rursus, si ipsum A contingit nulli B: atque B ipsum alicui C inesse contingit: ipsum A alicui C contingat inesse necesse est: ostẽsio autem est eadẽ

Darii

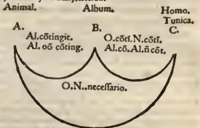
sed

fed per dictũ de nullo. Hæc eſt ſecunda, & ita duæ ſunt vtiles & perfectæ. Et de imperfectis, inquit {ſed ſi particularis propoſitio, quæ fuit minor negatiua ſumaẽ, vniuerſalis autẽ affirmatiua: ſintq; ſimili modo poſitæ, hoc eſt nõ trãſpoſitæ, ſed reſtet maior, vt maior & minor, vt mioor: verbi cauſa, ſi ipſum A quidem omoi B cõtingat: ipſum vero B alicui C cootingat oõ ineẽ: ob eas quidẽ, ꝙ ſumptę ſunt propõnes, nõ fit ſyllogiſmus euidens atque manifeſtus, ſed, ſi particularis coouertatur, atq; ponatur ipſum B alicui C contingere ineſſe: eadem ſane erit cõcluſio, quæ & antea erat, vt dictum eſt. Tacuit autem cõiugationem ex ambabus affirmatiuis, quia ſimili modo ꝑficitur. Hæc de vniuerſalibus.

Sin vero ea propoſitio, quæ ad extremum maius collocatur, particularis fuerit ſumpta: & quæ ad extremum minus, vniuerſalis: ſiue ambæ affirmatiuæ ſumãtur, ſiue ambæ, negatiuæ: ſiue difformes, ſiue ambæ indefinitæ, ſiue particulares, nullus prorſus fit ſyllo- B giſmus. Prohibet enim nihil ipſum B excellat A, & non de æqualibus prædicetur. Atq; id, in quo ipſum B excellit A, ſumatur ipſum C: nam ipſum A huic nec omni, nec nulli, nec alicui, nec non alicui contingit ineſſe. Si propoſitiones quidem conuertantur ſecundum contingentiam, atque ipſum B pluribus ineſſe contingat quam A.

Cõm. 123. Hactenus de ſyllogiſticis: nunc de aſſyllogiſticis: & ſunt nouem, quia aut ambæ particulares, aut ambæ indefinitæ: aut maior particularis, & minor vniuerſalis: ꝙ ductæ in tres, vt aut ambæ ſint affirmatiuę, aut ambę negatiuæ, aut altera affirmatiua, altera negatiua: erunt omnes. ix. aſſyllogiſticæ. Inquit {ſin vero ea propoſitio, ꝙ C ad extremum maius collocatur, particularis fuerit ſumpta: & quæ ad extremum minus fuerit ſumpta vniuerſalis: ſiue ambę affirmatiuę, ſiue ambæ negatiuę, hoc eſt qualitate cooformes: ſiue qualitate difformes, vt altera ſit affirmatiua, altera negatiua: aut ſi ambæ ſunt vel indefinitę, vel ambæ particulares: nullus prorſus fit ſyllogiſmus. Probat per hoc, quia poteſt tale medium ſumi, quod excellet extremitatem maiorem, atq; ſumi quoddam ſub illo medio, in quo excellit maiorem: cui nullatenus ipſom A ineſſe continget. Verbi cauſa, ſi medium ſit album, et maior ſit homo: poteſt enim ſub ipſo B albo ſumi quoddam C, videlicet lapis: cui nullatenus continget ineſſe ipſum A hominem: & ſic inutilis eſt coniugatio. Inquit {prohibet enim nihil ipſum B album excellat A hominem, & non de æqualibus prædicetur, immo de pluribus. De pluribus enim album, quam homo prædicatur: atq; id, in quo ipſum B albũ excellit ipſum A ho- D minem, ſumatur ipſum C mious, vtpote ſumatur lapis: nam ĳs ſumptis, ipſum A homo: huic quidem oec omni, nec nulli, nec alicui, nec noo alicui contiogit ineſſe. Sed dicet hominem contingit oulli C ineſſe: quia contingit nullum lapidem eſſe hominem: nam ſi oeceſſe eſt nullũ lapidem eſſe hominem, contingit nullum lapidem eẽ homioem. Reſpoodet hoc eſſe intelligeodum de contingenti, quod conuertitur ad oppoſitam qualitatem. Hoc enim modo ſumpto cõtiogere differt A neceſſario eẽ, & neceſſario nõ eſſe. Propterea ait ipm hoiem oec oĩ, nec nulli lapidi cõtingere, nec alicui, nec nõ alicui. Si ppoſitiooes quidem conuertantur ſecundũ contingere, hoc eſt ſi propoſitiones intelligaoẽ de contingente proprie, quod conuertitur ad oppoſitam qualitatem. Atque ipſum B pluribus ineſſe contingat ꝙ̃ A: ſic enim cooclúſio non erit de contingente puro, ſed vel de neceſſario ineẽ, vel de neceſſario non eſſe.

A Pręterea etiam per terminos patet: nam ſi propoſitiones ſic ſeſe habuerint, primum profecto vltimo neceſſario ineſſe cõtinget & omnĩ & nulli. Atq; termini communes omnibus eſſendi quidem neceſſario ſumantur animal, album, homo: neceſſario vero non eſſendi, animal, album, tunica.

Particulariũ & indefinitarum cõiugationũ cõmune exemplum.

Cõm. 124. Docet oũc ſumere terminos. Animaduerte tñ terminos nõ eẽ ad omni & ad nulli contingere ineſſe, quia hę ſtant ſimul, ſed ad omni & nulli neceſſario ineſſe, & ſic cõiugatio eſt inutilis, quia cũ ſimili forma ſtant duæ cõtrariæ ſimpliciter. Animaduerte etiam terminos Ariſto. poſſe calumniari. Propterea mutẽtur termioi: ſintq; termini neceſſario eſſendi, album, greſſibile, olor. Termini vero neceſſario non eſſeodi, album, greſſibile, coruus. Hæc de terminis ſufficiant.

Perſpicuum igitur eſt hoc pacto ſi termini diſponãtur, nullũ prorſus fieri ſyllogiſmũ. Nã omnis ſyllogiſmus eſt aut eſſendi, aut neceſſa- C rio eſſendi, aut cõtingẽter eſſendi: eſſendi quidẽ atq; neceſſario eſſendi, patet fieri nõ poſſe: affirmatiuus ſiquidẽ interimit negatiuũ, atq; negatiuus affirmatiuũ: reſtat igitur ipſum fore contingẽter eſſendi: atq; hoc eſt ĩpoſſibile: nã hoc pacto ſi termini diſponãẽ, oſtẽſum eſt primũ vltimo & oĩ & nulli cõtingere neceſſario ineſſe, quare nõ erit ſyllogiſm⁹ cõtingẽter eẽndi: quippe cũ neceſſariũ nõ ſit cõtingẽs.

Cõm. 125. Epilogãdo ea omnia, ꝙ dixit: duas cõcludit geoerales regulas. Quarũ Prima eſt per ſyllogiſmũ illo mõ cõſtitutũ, videlicet ex maiore particulari, minore vero quouis modo ſumpta, atq; cuiuſuis qualitatis fuerint, nullũ problema concluditur. Nã oĩs ſyllogiſmus eſt aut eſſendi, aut cõtingenter eſſendi, aut neceſſatio eſſendi. Eſſendi quidẽ atq; neceſſario eſſendi fieri nõ põt ſyllogiſmus, D quia reperibiles ſunt termini in quibus omni, & termini in quibus oulli eſſendi ſtabit concluſio: ſic enim diximus inutilem eſſe cõiugationem, quia vna cõcluſio aliã perimit, ſuntq; in compoſſibiles: quæq; ad vnam formã ſequi oõ poſſuot: & hoc inquit eſſendi quidẽ atq; neceſſario eſſendi. Patet fieri noo poſſe: affirmatiuus ſiquidẽ interimit negatiuum, atq; negatiuus affirmatiuũ: qui cũ ſint in cõpoſſibiles vnã formã ſubire nõ poſſunt: nec fieri poteſt ſyllogiſmus contingenter eſſeodi: nam, ſi termini hoc pacto, vt diximus diſponantur, videlicet vt medium ſit io plus ꝙ̃ maior extremitas. Oſtenſum eſt primum vltimo, & omni & oulli contiogere neceſſario ineſſe. Quare nõ erit ſyllogiſm⁹ cõtingẽter eſſendi, vt nũc loquimur de contingente: quippe, cũ neceſſariũ non ſit contingens, vt nunc loquimur. Hoc autem adiecit, quia illæ cooclúſiooes oppoſitę ſunt de contingẽti communiter ſumpto, hæc eſt prima vniuerſalis regula.

E Insuper etiam patet si termini vniuersaliter sumantur in ipsis propositionibus côtingentibus, siue affirmatiui siue negatiui, syllogismum fieri semper in prima figura. Perfectum quidem, si affirmatiui: imperfectum vero, si negatiui sumantur. Atq; oportet ipsum contingens in his sumatur, non vt in necessariis, sed vt diximus in definitione. illius modi siquidem contingens lateat sæpe.

cômen. 124. Secũda regula vniuersalis est, si termini vniuersaliter in propositionibus contingẽtibus sumãtur, siue affirmatiui siue negatiui, syllogismũ fieri semp in prima figura, sed nõ eodem modo. Perfectum quidẽ si affirmatiui, imperfectum vero si negatiui sumantue. Et quoniã côtingens potest sumi cômuniter, vt etiam ad necessarium se extẽdit, & ad inesse, & ad côtingenter inesse: cũ hęc multiplicitas in his quæ dicta sunt, & quæ dicentur posit generare difficultatẽ, præcipit in omnibus suis sermonib[9], qui de côtingẽti syllogismo fiãt, ipsum sum i vt deffinitũ est, vt videlicet distinguitur côtra necessariũ. Propterea inquit {atq; oportet ipsum côtingẽs in his sumatur, non vt in necessariis, sed vt diximus in definitione: vt distinguitur côtra necessariũ: ne videlicet nos lateat ob multiplicitatẽ: nã illud côtingẽs cômuniter sumptũ latet sępe, nisi fiat hoc modo distinctio. Hæc Aristoteles de vniformibus côtingẽtibus in prima figura.

Dubĩtat. Sed quæres ptimo ex amhabus negatiuis iu prima figura nihil syllogizať: sed propositiones côtingẽtes siue actu sint affirmatiuę siue actu negatiuæ, semper sunt potestate atq; æquipollẽter negatiuæ: igitue nihil sequiť. Secũdn, cur magis ꝑfectus est ex affirmatiuis ꝙ ex negatiuis: ex quo affirmatiua in negatiuã, & negatiua in affirmatiuam côuertitur. Tertio, syllogismi ex puris negatiuis nõ sunt imperfecti quo ad figurã: igitur nõ sunt imperfecti. Quarto, obiiciũt per obiectiones. Ptimo, quia nõ sequitur, côtingit omne grãmaticũ esse albũ: côtingit omne nigrũ esse grãmaticũ: & ramẽ nõ côtingit omne nigrũ esse albũ. Secũdn, qa côtingit omne albũ esse animal: & côtingit omnẽ hominẽ esse albũ: & tamẽ nõ côtingit omnẽ hominẽ esse animal, sed necessarin omnis homo est animal. Quinto, dubitãt, vtrũ syllogismi tales sinr ex côtingẽti

Soĩo prima. bus definitis, vel infinitis, vel ex vtrisq;. Ad primã dicẽdũ tales omnes propositiones esse simpliciter affirmatiuas: licet dictum sit quãdoq; affirmatiuum, quãdoq; negatiuum. Modn nõ est incôueniẽs primã figurã fieri ex simpliciter affirmatiuis, quæ secũdum quid sunt negatiua: fit enim quãdoq; ex terminis infinitis, qui propositionẽ secũdum quid faciunt negatiuã. Quia igitur hæ côtingentes simpliciter sunt affirmatiuæ, qa modus affirmať, propterea quouis modo sese habeat dictũ, côiugi posũt

Solutio secũda. in hac figura. Ad secundam possumus dare duas causas, vt Philoponus innuit. Prima est, quia negatiua de dicto, est simpliciter affirmatiua de modo: ideo ad illã facile côuertitue. Secũdo, quia affirmatio notior est negatione, & syllogismus perfectus sit, qui nullo eger vt appareat necessarius. Potest etiam addi tertia causa, quia in negatiuis puris nõ põt saluari dictũ de omni nec dictũ de nullo, quia semper requirũt alterã affirmatiuã, vt per

Solutio tertia. definitionẽ eorũ patet. Ad tertiã patet solutio, sunt. n. imperfecti quo ad modum: quia ille modus ex negatiuis nõ apparet necessarius.

Soĩo quarta. Ad quartã vno modo côcedi potest conclusio pro subiecto quod est vel potest esse nigrũ. nam hoc potest esse albũ, allo modo minne est falsa: quia quoddã nigrum nõ potest esse grãmaticũ, vt coruus, & simili modo ad secũdam.

côtra Iuniores. Ex his apparer quam pueriliter disputẽt quales termini esse debeãt in talibus: nam tales esse debẽt, vt propositiones sint côtingentes. Itemq; patet esse male dictum minorem in talibus non posse sumi nisi subiecto sumpto stricte pro eo quod est: nam Aristoteles dixir in talibus propositiones esse ambas contingentes & eodẽ modo subiecto sumpto.

Solutio quinta. Põ The. Philoponi. Ad quintam Philoponus & Themistius tenent propositiones côtingentes talium syllogismorum nõ posse esse nisi de côtingẽte apto, quod quidẽ merito aptitudinis subiecti vel causæ plerũq; euenit. Impfecti vero bene quo ad propositiones possunt esse de contingẽti rarenter, modo côclusio sit de contingẽte plerunq;. Verbi causa, si sic syllogizetue, contingit nullũ frigidi capitis canescere in senectute, côtingit nullũ senem esse frigidi capitis: igitur contingit omnẽ senem canescere, sunt enim propositiones de contingenti rarẽter, côclusio vero vt in pluribus. Causa est, quia propositiones conuersę ad oppositã qualitatem restãt de côtingẽti plerũq;. Sic igitur volunt perfectum syllogismũ nõ effici nisi ex côtingenti plerũq;, tã quo ad propositiones ꝙ quo ad côclusionẽ: imperfectũ autẽ quo ad propositiones fieri de contingenti rarenter, quo ad conclusiones autem de côtingenti plerũq;.

causa põnis. F Assignat autem Themi. vt Auerroes narrat, causam: quanq; Philnponus superi[9] assignauit, quia nullũ problema est nisi côtingens plerũq;. Peopterea cũ côclusio sit problema, oportet esse côtingẽtem plerũq;, cæteræ vero propositiones, quę sunt de côtingẽti raro vel ęqualiter, sunt extra artem & doctrinã, & sic nec sunt quæstiones sciẽtificæ, nec problemara plerũq; contingentia: Hæc Themistius & Philoponus.

Põ Auer. Auerroes vero vult de côtingẽti rarẽtee effici posse syllogismũ, & quo ad propositiões, & quo ad conclusionẽ: quod Aristoteles dixit supra. Dixit enim posse fieri, licet non soleat quæri, hic tamẽ syllogismus non est doctrinalis: qa nec sciẽtificus, nec problematicus, erit tamẽ syllogism[9] simpliciter: de quo nõnullæ artes agũt pro materia subiecta, veluti mantica, & id genus quãdo aliud facere nõ possunt. Et pro Auerrne facit, qa rales possunt regulari per dictũ de omni & de nullo, & si sunt imperfecti, possunt per conuersionẽ perfici.

Replica côtra Auer. Sed côtra Auerroem argues: nã omnis syllogismus aut

G est dialecticus, aut demnnstratiuus, aut sophisticus: sed syllogismus qui est de côclusione contingenti rarenter, nnn est demõstratiuus, nec dialecticus: nam dialecticus est problematicus, vt sunt syllogismi libri peoblematũ & de animalibus, nec sophisticus: igitur non est syllogismus.

Solutio. Dici potest talem syllogismum de contingenti rarenrer, etiam dialecticum & problematicum: verum problematicus non est vno modo. Vtitur enim problematico syllogismo. Naturalis Philosophus, dum probat hunc esse longęuum: quia habet in vola manus tres vel duas incisuras perpetuas & longas. Et etiam aruspex in fęlis probans esse augurium, quia sinistrum, verum naturalis illę syllogismus problematicus est de contingente plerunq;, Aruspicis autem problematicus, de cnntingente rarenter. Ambo tamen dialectici atq; problematici secundum Auerroem.

Physicum Problema Mãticum. Hinc ad mentem Auerrois concedere oportet dialecticum problema esse physicum, & manticum. Itemq; duplicem syllogismum dialecticum.

H Physicum & manticum. Physicum quidem, qui per propositiones contingẽtes plerũq; prnblema contingẽs plerunq; côcludit: Manticum vero, qui per propositiones contingentes rarenter vnam vel ambas problema syllogizat contingens rarenter. Et hoc modo paret solutio, ad obiectionem.

Caput. xv. Mistio contingentis & Inesse in prima figura.

ATqui cum altera propositionũ de inesse altera de contingẽter inesse sumatur, cũ ad extremum maius, contingere significauerit, perfecti erunt omnes syllogismi, atque de contingenti secũdum dictã determinationẽ. Cum vero ad extremum minus, imperfecti erunt omnes syllogismi: & negatiui nõ erũt de contingenti secundum definitionem, sed

eius

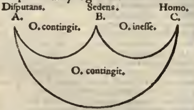
eius quod est omni aut nulli inesse necessario. Nam si eius quod est omni aut non omni inesse fuerint, etiam omni & non omni contingere inesse dicemus.

Côm. 127.

Hactenus de simplicibus, & de mixtis nunc loquitur & primo in prima figura: & ponit duas regulas generales. Deinde docet multiplicare illas: & inquit {atqui cũ altera propositionum de inesse, altera de contingẽter inesse sumatur, erit mistio. Verum est bifariam: & hoc subdit cum ad extremũ maius contingere sumatur, perfecti erũt omnes syllogismi: atq; de contingẽti secundũ dictã determinationem, hoc est de contingenti quod cõuertitur ad oppositam qualitatẽ. Hæc est prima regula. Cũ vero ad extremũ minus, imperfecti erũt omnes syllogismi: & negatiui nõ erunt de contingenti secundũ dictã definitionẽ, videlicet quod conuertitur ad oppositã qualitatem. Et tu intellige etiam de affirmatiuis, tam enim affirmatiui q̃ negatiui, vt supplet Auerroes, erũt imperfecti, & non de cõtingenti definito semper. Licet enim aliquando gratia materiæ etiam possunt de contingẽti definito, non tamen semper: signanter autẽ expressit negatiuos, quia de illis minus videtur. Propterea subdit, sed eius quod est omni aut nulli inesse necessario: assignat autem causam quare & tales dici possunt de contingenti, & inquit {nã si eius quod est omni aut nulli inesse erunt etiam omni & non omni contingere inesse dicemus. Nã si necessario sol orit̃, etiã contingit solẽ oriri, & ita potest dici cõclusio de possibili cõmuniter. Hęc est secunda regula. Et ambę hæ regulę debent intelligi seruatis seruandis, vt debita quantitate, & qualitate, & in maiore & in minore. Animaduerte syllogismos tales recte imperfectos esse, quia perficiuntur per conuersionem aut p̃ deductionem, vt dicemus postea.

Barbara.

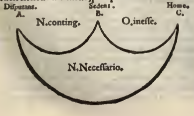
Contingat enim ipsum A omni B: ipsum autem B omni C ponatur inesse, cum itaq; sub B sit ipsum C, B autem omni ipsum A cõtingit, perspicuum etiam est omni C contingere, fit enim perfectus syllogismus.

Barbara ex contingenti, & de inesse minori, concludit contingens.

Celarent.

Simili quoq; ratione si A B propositio negatiua sit: B C autem affirmatiua: atq; A B de contingenter inesse: B C autem de inesse sumatur, syllogismus sane perfectus erit concludẽs ipsum A nulli C contingere inesse. Perfectos igitur esse syllogismos, si ipsum inesse ad extremum minus addatur, perspicuum est.

Celarent item concludens.

A Nunc datas regulas probat per dictum de omni: & dictum de nullo: & exemplificat de eis, & primo de perfectis, & inquit {contingat enim ipsum A omni B: ipsum autẽ B omni C ponatur inesse, cum itaq; sub B est ipsum C, B autem omni ipsum A contingit: perspicuum etiã est omni C A ipsum contingere. Fit enĩ p̃fectus syllogismus quia regulatur per dictũ de omni, hæc de primo primæ: & de secundo primæ, inquit {simili quoq; ratione, si A B proposirio negatiua sit: B C autem affirmatiua, atque A B de cõtingenter inesse: B C de inesse sumatur, syllogismus sane perfectus erit concludens ipsum A nulli C contingere inesse. In secundo primæ per dictum de nullo. Epilogat totum.

Côm. 128.

Cum autem syllogismi contra sese habuerint, per impossibile ostendendi sunt. Simul atq; & ipsos imperfectos esse perspicuum est. Quippe cum eorũ ostẽsio non sit per eas, quę

B sumptæ sunt propositiones.

Hactenus de perfectis, nunc de imperfectis: & de his qui non contingens definitum, sed contingens aptum concludunt. Inquit {cum autem syllogismi contra sese habuerint, hoc est vt ipsum inesse sit ad maius, ipsum contingens sit ad extremum minus: tales syllogismi per impossibile ostendendi sunt, simul atque & ipsos imperfectos esse perspicuum est. Et reddit causam, & inquit {quippe cum eorum ostensio non sit per eas, quæ sumptæ sunt propositiones: hoc est per dictum de omni, vel de nullo, sed conuersione, vel deductione ad impossibile.

Côm. 129.

Sunt qui quærunt quam ob causam ex minore necessariam coniugatio inutilis est ad conclusionem necessariam: ex minore de contingenti inesse non est inutilis penitus ad conclusionem contingentem: quia saltem sequitur conclusio contingens pro possibili. Respondent nonnulli hoc euenire, quia contingens est amplum, atq; latioris illationis, necessarium vero præssum, præssiorisque illationis. Vel dici potest hoc esse, quia tam inesse quam necessario inesse quam etiam contingenter inesse sub possibili esse continetur: propterea nihil sequi potest quin sit possibile. Vel forsitan ex minore de contingẽti non sequitur conclusio contingens, vt distinguitur cõtra necessarium: & sic non sequitur contingens aliquo modo. Secundo quærunt quo in sensu maior, quæ est de contingenti, accipi debeat: quoue minor quando est de contingenti. Diximus in simplici generatione propositiones sumi pro ratione dicti de omni. Dictum autem de omni in simplicibus sumebatur subiecto sumpto pro eo quod est vel potest esse. Et hoc pacto ambę præmissæ erant contingentes, vt dixit Aristot. in mixta autem generatione diximus dictum de omni esse sumẽdum sumpto subiecto pro eo quod actu est, quia ipsa minor aliter non contineretur sub maiore. Qua ratione fit, vt cum minor sit contingens, & non cõtineatur sub maiore, erit talis subiecto sumpto pro eo q̃d est vel potest esse. Quęrunt tertio, ob quam causam, si maior sit contingens & minor de inesse, conclusio est de contingenti definito, non autem econtra si maior sit de inesse, & minor de contingenti. Respondent & non imperite, hoc esse pro tanto, quia cum maior sit contingens regulari potest coniugatio per dictum de omni, cum inesse contineatur sub contingenti, saltem s̃m dimidium, & ita minor potest sub maiori contineri saltem s̃m dimidium, cõtra vero non: erit enim fortasse maior sub minore, vel abiunctę. Verum satis ad regulas prioristicas sufficit, vt in prima cõmistione, per sumptas propositiones fit euidentia: in secunda autem per instantiam, atq; deductionem. Hoc enim satis.

Dubitatio.

Solutio.

2. Dubĩ.

Solutio.

3. Dubĩ.

Solutio.

C D

Primum autem ostẽdamus, si A est, necesse est B esse: etiam si possibile est A esse, necessa-

rio quoq; fore possibile A esse. Sit enim hoc pacto terminis dispositis, A quidem possibile esse, B aūt impossibile, si igitur possibile, cum est possibile esse, fiet: impossibile autem, cum est impossibile esse, non fiet. Simul atq; si A sit possibile, & B impossibile, cōtinget profecto ipsum A fieri sine ipso B: si autem fieri, etiam esse sine B est possibile, nam omne quod fit, cū factum est, ipsum est.

Cōmē. 110.

Deducturus Aristo. coniugationes imperfectas, atq; probaturus illas, præmittit pręcepta quædam, quorum primum est tale, videlicet, quādo ad antecedens esse sequitur cōsequens esse, etiam antecedens esse possibile, sequitur cōsequens esse possibile. Et hoc inquit {Primū aūt ostēdamus si A est, necesse est B esse: etiam si possibile est A esse, necessario quoq; fore possibile B esse. Et intellige præceptum in consequentia necessaria & per se: quam sorticolæ vocant bonā formalē, fortasse.n. in cōsequētia bona per accidēs, præceptū locum nō habet: quod sorticolę etiā nobiscum asserūt: {Est autē animaduersione dignū, vt Philoponus inquit, præceptū istud esse vtile ad probationem, siue reductionē imperfectarū coniugationum. nā in probatione illarū Aristo. vtetur propositionum translatione de inesse ad possibile & ecōtra, ne aliquis posset cauillare dicens talē propositionum translationem esse impossibilē, pręuenit cū hoc præcepto. Est igitur præceptū, si ad aliquod antecedēs esse, sequitur cōsequens esse: ad antecedēs possibile, etiam sequitur cōsequēs possibile. Deducit, sit antecedens in syllogismo aliquo A, cōsequens vero illius sit B: quod B sequatur necessario ad esse A: quæritur vel ad A possibile sequitur B possibile, vel nō, si sequitur habetur intētum: si nō sequitur, detur oppositū. Oppositorū.n. si vnū nō sequitur, aliud stat, stat igitur oppositum: tale aut est nō possibile esse B sed non possibile B esse, valet ad impossibile esse: Igitur stabit A esse possibile: & B esse impossibile, stat A esse possibile: igitur stat A possibile fieri: vltra, stat A possibile fieri: igitur possibile factum: possibile factū, igitur possibile esse, sed B erat impossibile: & impossibile est impossibile fieri, & impossibile fieri est impossibile factū: & impossibile factū, impossibile esse: igitur stat A esse, B ipso non existente. Sed hoc est contra positum: nam posuimus ad A esse sequi B eē necessario. Inquit {sit.n. hoc pacto terminis constitutis in modo & figura A loco ambarum propositionum in antecedente possibile esse, B autē impossibile. Tunc arguit, si igitur possibile cum est possibile fiet: impossibile autem cum est impossibile, nō fiet & stat per te simul A esse possibile, & B impossibile: continget profecto ipsum A fieri sine B, si autem fieri, etiam esse sine B est possibile. nam omne quod fit cum factum est, ipsum est. Et ita stat A esse: & B non esse. Hoc autem est contra concessum, supposuimus enim ad A esse, sequi necessario B esse.} Et sic præceptum verum.

Oportet autem ipsum possibile atq; impossibile non solum sumere in generatione, sed etiam in eo quod verum est esse, & in alio quouis modo si dicatur ipm possibile: in cūctis.n. similiter sese habebit.

Cōmen. 111. Ad añs verum sequtur cōsequēs verū: ad añs necessariū consequens necessarium.

Ampliat præceptū non modo ad possibile paulo ante definitum, sed ad oē genus possibilis. Et inquit {oportet autē ipsum possibile, atq; impossibile nō solū sumere in generatione, quod est possibile definitum, sed etiam in eo quod verum est esse: quod quidem est possibile sequēs ad necessarium, atq; ad inesse, & in alio quouis modo si dicatur ipsum possibile: nam in omnibus præceptum nostrum similiter sese habebit, & ita patet præceptum esse ample intelligendum. Quo vero ad verba attinet debes scire Aristo. addidisse & in alio quouis modo si dicatur ipsum possibile. Quia etiam alia significata possibilis, vt magnus Diodorus inquit, ait enim possibile esse, aut quod iam exiuit in actum, quod de inesse dicimus: aut quod potest exire, nōdum tamen exiuit. Philon vero dixit possibile esse, vel quod iam exiuit, vel qđ potest exire, nunquam tamen exibit, veluti dicimus possibile sentiri, quod est in centro terrę. Aristo. vero (vt Philoponus ait) possibilis proprium significatum esse dicit, quod nondum exiuit ad actum, potest tamen exire. Cætera significata communia ait esse. Calumniantur pręceptū hoc stoici, quia nō valet. Primo, qa sequitur si Dion mortuus est: hoc mortuū est. Et ostēdo p hoc Dionem dū existit: & tamen Dionē mortuū esse est possibile. Hoc vero mortuū esse est impossibile: quia istud pronomen hoc, ostendebat Dionem dum existit. Dion autem dum existit, nec mori, nec mortuus esse potest. Secundo, si nox est: hic præsens dies nō est, & tamen, noctē fore est possibile, diem vero pſentem, qui nūc est, nō est possibile nō esse. Quia necessario est dū est. Respondet Philoponus, vt mihi videtur probè: nā dum dico Dionē mortuū: ample loquor pro Dione, qui est vel fuit: dū dico hoc mortuū esse, & demonstro Dionē, qui est, stricte loquor: & ita negāda est prima cōsequentia, videlicet, si Dion mortuus est, hoc mortuū est: qa hoc nō potest esse mortuū dum est, & in hac respōsione Philoponus videt sorticolas sectari, qui ampliationes cōcedūt. Ad secūdā videtur respōdere verbū illud hic præsens nō tātum indicare quod est præsens, sed præsens, quod esse potest in omni differētia tēporis: quia hęc est forte vera, hoc est sepulchrum Achillis, licet nihil sit Achilles, similiter hæ sunt Platonis ædes. Qua ratione sorticolæ concedunt in hoc instanti incipies disputare, & in hoc instanti non incipies disputare. Nam istud pronomen hoc, potest teneri pro hoc instanti præsentis horę, in qua tota disputabis: & pro primo instanti horæ futurę, in qua non incipies, immo desines disputare: propterea sorticolæ iubent in expositionibus horum verborum incipit & desinit ad ipsum instans esse addendum, quod est præsens, & tunc hæ non stant simul in hoc instanti, quod est præsens incipis disputare, & in hoc instanti, quod est præsens, desinis disputare. Hæc ad sorticolas. Ad dubitationes igitur stoicorum ad formam primę dici potest, illud antecedens Dion est mortuus esse multiplex: quia Dion potest sumi pro Dione, q est: & sic est falsum, vel pro Dione, qui est vel fuit, & ita est verum: & hoc pacto etiam istud pronomen hoc, dum dixero, hoc est mortuū potest intelligi pro hoc, quod est, & sic est falsum: vel, p hoc, quod est vel fuit, & sic est verum, & hoc pacto etiā ad secundum dici potest, vt intelligenti patet. Animaduersione dignum quatuor esse regulas circa antecedens & consequens. Prima si antecedens est possibile, necesse est etiam consequens esse possibile: & hanc Arist. probauit. Secūda, si antecedens est impossibile: non necesse est consequens esse impossibile. quia secūdo Priorum, ex falsis & impossibilibus potest sequi verū, & possibile, vt dicet loco suo. Tertia, consequens possibile potest sequi antecedēs impossibile, vt nunc patet.

Contra Aristo. stoici.

Ampliationes.

Hoc instās. Hoc instans qđ est pns.

Regulæ de poss secūdū cōsequētiā.

Quarta, consequens impossibile non potest sequi nisi ad antecedēs impossibile, qa ex possibili nunq; sequitur impossibile. Docet autem has omnes Philoponus multiplicari in octo: nam antecedens & consequens possibile & impossibile quatuor sunt: quæ per duo ducta, erunt octo: quatuor penes possibile, & quatuor penes impossibile. Quarum prima est, si antecedens est possibile, contingit etiam cōsequens esse possibile. Secūda, si antecedens est possibile, non contingit consequens esse impossibile. Tertia, si possibile est consequens, contingit antecedens esse possibile. Quarta, si possibile est consequēs, contingit antecedēs esse impossibile: qa ex impossibili & falso sequi potest possibile. Penes vero impossibile.

Cōiugationes cōsequētis cū añte.

bile. Prima est, si impos̃e est antecedens, contingit possibile esse consequens. Secunda, si impossibile est antecedens, contingit impossibile esse consequens. Tertia, si impossibile est consequens, contingit impossibile esse antecedens. Quarta, si impossibile est consequens non contingit antecedens esse possibile. Sunt igitur omnes octo, quarum Aristo. tacuit septem, & vnam sumpsit, quia propositio suo deseruit.

Praeterea nõ oportet putare dũ dicimus si A est B, & ipsum B eẽ, ipso A vno aliquo existẽte. nihil.n. euenit aliquo vno posito, sed duobus ad minus, modo propositiones sic in syllogismo disponantur, vt diximus. Nam si C de D ipso: atq; D ipsum de Z est, & necessario C de Z. ẽt fuerit, erit etiam vt si vtrumq; fuerit possibile, etiam conclusio erit possibilis. Quare si quispiam ipsum A, vti propositiones posuerit: B autem vti cõclusionem: eueniet profecto nõ modo si A sit necessarium, simulatq; ipsum B fore necessarium: sed etiam si sit ipsum A possibile, ipsum B etiam fore possibile.

Cõm. 12. Non imperite iuniores sentiũt Arist. remouere circa dicta dubitationẽ. Nã ꝓbatũ est nihil sequi nisi trib⁹ terminis, & duabus ꝓpõnibus: at nunc ipsum A vnũ sumpsit: B cõseqñs alterũ. Quare vr̃ hoc repugnare ĩjs, q̃ de generali rõne syllogismi dicta sunt. Soluit eẽ verũ ex vno vel termino, vel propõne nihil euenire vt dicemus, et diximus, sed ad min⁹ ex duab⁹ ꝓpõnibus: tribus quoq; terminis. Ad id aũt, quod obĳcit, quod A est vnũ: Rñdet eẽ sumptũ vt vnũ. Verũ loco ambarũ ꝓpõnũ intelligendũ est A eẽ sumptum: B vero loco cõclusiõis. Inquit { nõ oportet putare dũ in dicta regula dicimus si A est B, et ipsum B esse ipso A vno aliquo existẽte. Nihil.n. euenit aliquo vno posito, sed duob⁹ ad minus, hoc est tribus terminis & duabus propõnibus: modo propositiones sic in syllogismo disponantur, vt diximus in prima tertia et secũda figura. Et cõcedit quod dicit dubitator. Deinde quasi ad formã, declarat A ipsum esse sumptum loco pluriũ & inquit { nã si C de ipso D: atq; D ipsum de Z est: & necessario ĩjs positis, C de Z etiã fuerit: erit ẽt ita vt si vtrũq; sit possibile, ẽt cõclusio erit possibilis. sic igit̃ ad ambas propositiões possibiles sequit̃ cõclusio possibilis, sicut ad illas esse sequebat̃ cõclusionem esse: quare si quispiã ipsum A vti ꝓpões posuerit: B aũt vti conclusionem, eueniet ꝓfecto non modo si A est necessarium, vel de inesse, simul atq; B fore necessarium vel de inesse: sed etiã, si fuerit ipsum A possibile, ipsum B etiã fore possibile: & sic ex vno põt sequi vnum & quo ad esse, & possibile esse, quoties loco plurium sumptum esse intelligitur. Haec ad dubitationem. Vr̃ autem Philoponus velle hoc esse secundum praeceptum, & est, q̃ non tm̃ si vnum antecedẽs est possibile, consequens est possibile, sed etiã si fuerint ambae propõnes possibiles, conclusio erit possibilis: haec sumit Philoponus. Sed quicquid velit Philoponus primum p̃ceptum est quoties ad antecedens esse sequit̃ cõsequens esse, etiã ad añs possibile, sequetur consequens possibile intelligendo per antecedens, quod est plures propositiones, vel loco plurium. Sunt qui enituntur defendere ex vno solo nihil posse sequi, nisi aliud aut exprimatur, aut subintelligatur. Propterea autumant Enthymema & cetera dialectica loca esse quo ad intellectũ syllogismos. Philoponus autẽ tenet ex vno posse quicquã sequi, & glossat Arist. verbum dũ dicit ex vno nihil sequi Syllogistice. { Cui magis cõsentiẽdũ est, quia Aristo. docuit ex cõuersa inferre cõuertẽtẽ, vt si hõ est aĩal, aĩal est hõ: vbi patet deductionẽ talem non posse ad syllogismum reduci: verum de his satis.

Obiectio.

Solutio.

Positio aliquorum de cõsequẽtia Positio Philoponi si ex vno sequitur aliquid.

A Hoc aũt cũ ostensum sit, patet si falsum ponatur et nõ impossibile, id est quod ob positionẽ accidit, falsum eẽ et nõ ĩpossibile. nã si A quidẽ falsum est, & nõ ĩpossibile, & B est, si A est, ꝓfecto falsum erit, nõ tñ impossibile. Cũ.n. ostẽsum sit, si A est, B est, sequi ẽt possibile est A, et est possibile B eẽ: & est positũ ipsum A esse possibile, etiam ipsum profecto B erit possibile: nã si impossibile est, idẽ simul erit possibile & impossibile.

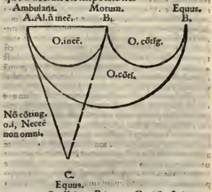
Cõm. 12. Secundum praeceptum, qd̃ ex dictis cõcludit, ex falso possibili posito nunq̃ sequi nisi falsum pos̃e: et nõ falsum impossibile. Probatũ est.n. ad añs pos̃e sequi consequens possibile, qñ ad añs esse, sequitur cõseqñs eẽ: igitur ex falso possibili nõ p̃t sequi ĩpos̃e falsum, aliter añs posset eẽ sine cõseq̃nte: qd̃ est cõtra suppositionẽ. supponebat̃.n. ad añs necessario sequi cõsequens. Inquit { hoc aũt cũ ostẽsum est, patet si falsum ponatur et nõ impos̃e, id ẽt qd̃ ob positione accidit, falsum eẽ & nõ impos̃e, ꝓbat & inquit { nã si A quidẽ falsum est, & nõ impos̃e: & illa sic se hñt, q̃ si A est, B ẽ B, ꝓfecto falsum erit, nõ tñ impossibile. Cũ.n. ostẽsum sit, si A est, B est, sequi ẽt possibile, cũ A eẽ, est possibile B eẽ; hoc.n. fuit primũ p̃ceptũ: & est positũ ipsum A eẽ possibile ipsum B sequitur eẽ possibile: quia si nõ, stabit antecedẽs sine cõsequẽte, vel idem simul possibile est & impossibile, vt B possibile quidem, quia sequens, impos̃e vero, quia sic cõcedit aduersarius. Sic igitur secũdũ p̃ceptũ patet, videlicet, q̃, si falsum possibile ponitur, nũq̃ sequitur nisi falsum pos̃e, & id qd̃ ponitur ob põnẽ, nõ est impos̃e, sed falsum quidẽ, pos̃e tñ. Hinc Sorticolae verificarunt posse cõsequentiam eẽ necessariã: cuius añs & cõsequẽs sunt falsa & impossibilia, veluti, si equus volat, equus habet alas, & multa alia addi possunt, veluti in eorum regulis est manifestum.

Praeceptum Sorticolarũ

C Haec vero cũ definita sint, insit ipsum A omni B: ipsum aũt B oĩ C cõtingat inesse: igitur necesse erit ipsum A omni C cõtingere inesse. Nã nõ cõtingat: & ipsum B oĩ C ponatur ineẽ, qd̃ licet sit falsum, non tñ impossibile: igitur si ipsum A nõ cõtingat omni C: B. aũt ipsum inest omni C: ipsum A profecto non omni B cõtinget: fit enim syllogismus per tertiam figuram: at positum erat omni contingere inesse. Necesse est igitur ipsum A omni C cõtingere. Falsum nanq; si ponatur, & non impossibile; quod accidit est impossibile.

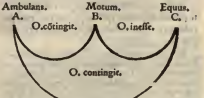
Barbara.

D

Coniugatio concludens de contingẽti mõstratur per impossibile in tertia figura.

Insuper etiam per primam figuram syllogismum facere poterimus ad impossibile: si ipsum B omni C inesse posuerimus. Nam si ipsum B omni C inest: ipsum autem A omni B cōtingit inesse: etiam omni C profecto cōtinget inesse ipsum A. At supponebaᵗ nō omni ineē.

Eiusdē ostēsio p primā figuram.

Cōm. 134.

Nunc accedit ad regulas. quarum Prima est ex maiore vniuersali affirmatiua de ineē, & minore vniuersali ēt affirmatiua de cōtingenter ineē, cōclusio est vniuersalis contingēter de inesse. Probaᵗ, quia ex opposito cōclusionis pro maiore, & minore posita ineē, p minore in Broccardo sequitur oppositū maioris: Verbi causa: de inesse, omne B est A, de cōtingēter ineē, oē C est B: igitur de contingēter ineē, oē C est A. deducitur, quia si nō, tunc nō de contingēter inesse, omne C est A: hoc aūt æquiualet huic, necessario quoddā C nō est A: tunc arguo, de necessitate quoddā C nō est A: ponaᵗ minor inesse, & dicatur de inesse, omne C est B: & sequitur in Broccardo, quoddam B nō esse A: per mistionē necessariȷ̄ & inesse in quinto tertiæ figuræ, vbi concludebatur conclusio de inesse. Hoc aūt contradicit maiori, igitur regula bona. Inquit {hæc vero cum definita sint, insit ipsum A omni B: ipsum vero B omni C cōtingat inesse: igitur necesse erit ipsum A omni C contingere inesse: deducit per oppositū, & inqt {nā non contingat, & ipsum B omni C ponatur inesse: quod quidē licet sit falsum, nō tñ est impossibile: igiᵗ in Broccardo, si ipm̄ A nō cōtingat oī C: quod æqualet huic, necessario quoddā C nō est A: B aūt ipsum inest oī C: quia ponebaᵗ de inesse, oē C eē B: ipsum A profecto nō omni B cōtinget: hoc est, aliquod B nō est A: fit enim syllogismus p̄ tertiam figurā. At positum erat omni contingere ineē: erat. n. de inesse hæc, omne B est A: quare, cū deducaᵗ ad oppositū, necesse est ipsum A omni C contingere inesse, quia, vt dictum est, si ponatur falsum & nō impossibile, quod accidit, est impossibile: quod est cōtra præsupposita. Et sic regula bona. Secundo idē probat deducendo ad oppositum eius quod aduersarius ait: nam si sic arguitur de ineē, oē B est A: cōtingit omne C eē B: sequitur contingit omne C eē A: quia si non cōtingit, tūc per regulam æquipollētiarū necessario quoddā C nō est A: sed deducitur oppositum in prima figura per maiorē & eandē minorē positā inesse. Quia sequiᵗ de ineē, omne B est A: de ineē omne C est B: igitur de ineē, omne C est A: at hoc est oppositū illius, videlicet de necessitate quoddā C nō est A, igitur regula vera. Inquit {insuper etiā & per primā figurā syllogismū facere poterimus ad impossibile, idest deducētes ad oppositum eius, quod dedit Cauillator: & hoc, si ipsum B omni C ineē posuerimus: nā si ipsum B oī C inest: ipsum aūt A omni B contingit inesse: hoc est, ponaᵗ, vt stabat, videlicet de ineē, oē B est A: & omni C p̄fecto cōtīget ineē ipsum A: hoc est de ineē, oē C est A: at supponebaᵗ nō oī ineē p Cauillatorē, igiᵗ regula vera. Debes scire Primo hanc ostensionem non esse deductionē ad impossibile siue syllogismum ad impossibile per conuersionem. Omnis enim syllogismus ad impossibile per conuersionem fit ex opposito conclusionis, et altera propositione, inferentibus oppositum alterius. Hæc autem

Qualis hæc Aristot. deductio.

E est ostensio per trāsmutationem siue translationē ad cōtrarium eius quod Cauillator posuit: quæ fit per trāsmutationē, siue cōuersionem propōnis ab ipso contingenter inesse ad ipsum inesse, aut econtra. Propterea dici solet syllogismus ad repugnās per trāslationem: & ita pōt esse syllogismus ad impossibile duplex, per cōuersionē, & per trāslationē. Quo vero ad verba attinet secūdo debes scire, q̄ tā propositiones de contingenti possunt verti ad inesse, q̄ econtra illæ quæ sunt de inesse ad cōtingētes. Propterea eadem erit ostensio, siue ambæ propositiones de inesse sumantur, siue de contingenter ineē: q̄a semper recta ostensione concludetur oppositum concessi. Aristo. tamen maiorem de inesse ad contingere conuerti: minorem contingentem ad illam de inesse. Hæc de verbis. Tertio debes scire, vt Philoponus innuit, q̄ quamuis mixtio necessariȷ̄ & inesse in Broccardo sit inutilis ad conclusionem necessariam, est tamen syllogistica, & vtilis ad conclusionē de ineē, & propterea sufficit in proposito. Sed huic occurrit Philoponus. nam, si conclusio fuerit de inesse tantum, cum ipsum inesse possit non esse, tunc possibile erit omni & nulli B inesse ipsum A: hoc autem falsum est, non tamen impossibile. Et ita videtur hæc sequi ad transmutationem minoris, quę quidem erat falsa, sed non impossibilis: & non erit repugnans maiori: quia stant simul, omne B de inesse est A: & quoddam B de inesse non est A. Dici potest (vt ex his, quæ Philoponus inquit,) accipi potest, propositionem de inesse in hoc differre ab illa de contingenter inesse: q̄a illa de inesse, est vera actu pro differētia temporis p̄ntis, illa autem de contingenter inesse est vera pro differētia temporis futuri. Et ita conclusio, quę est actu vera, repugnabit maiori, quæ erat actu vera. Repugnant enim hę de actu inesse, omne B est A: & de actu non inesse, quoddam B non est A, talis autem non erat minoris trāsmutatio. Et ita regula optima.

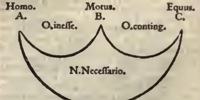
Syllogismus ad impossibile duplex

F

Dubitatio Philop.

Solutio Philopo.

G Oportet autem sumere ipsum omni inesse, non ad tempus determinando, quod est, vt nunc aut vt in tempore præsenti, sed simpliciter; si quidem per tales propositiones syllogismos etiam fecimus. Nam per propositionem, quę de inesse sumitur, vt nunc, non erit syllogismus. Quippe cum nihil prohibeat forsitan interdum, & omni ei quod mouetur hominem inesse, vt si nihil aliud moueatur: motus autem cōtingit omni equo: sed homo nulli equo contingit.

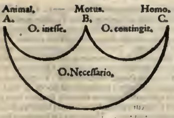

H

Syllogismus afferens propositionē sumendam eē simpliciter.

Preterea etiam sit, A Animal, B medium sit motus: C autem vltimum sit homo: igitur propositiones similiter sese habebunt, & tamen conclusio est necessaria, non cōtingens: quia necessario homo est animal. Patet igiᵗ ipsum vniuersale sumendum esse simpliciter, & non in tempore determinato.

Animal.

Syllogismus astruens ppositionē sumendā esse simpliciter.

Cōm. 135.

Dictum est ex vniuersali maiore de inesse affirmatiua, & minore vniuersali affirmatiua ēē de contingēter ineē, conlusionē esse vniuersalē affirmatiuam de contingēter ineē. Nunc exponit quid velit intelligere p maiorē de inesse: & ait se velle intelligere propositionē de inesse simpliciter, non aūt de inesse vt nunc. Causa aūt est, quia sunt reperibiles termini necessario essendi, & necessario nō essendi. Necessario quidē non essendi, vt homo, Motus, Equus. Et hoc si ponatur pro nunc, omne quod mouetur esse hominē: necessario vero essēdi, vt Animal Motus, Homo. etiam si ponatur omne quod mouetur, vt nunc esse Animal. Et ita sequitur vniuersale ipsum, quod erat de inesse in maiore, esse sumēdū de inesse simpliciter. Inquit {oportet autē sumere ipsum omni inesse non ad tēpus determinando, quod est vt nunc, aut vt in tēpore præsenti: sed simpliciter. Siquidē per tales propositionea syllogismōs etiam fecimus in simplici generatione syllogismorum de inesse. Dico autem esse sumēdam illam propositionē de inesse simpliciter: nam per propositionē, quæ de inesse sumitur vt nunc, non erit syllogismus: quia reperibiles sunt termini necessario esendi, & necessario non esēdi. Et hoc inquit {quippe cum nihil forsitan prohibeat interdum, & omni ei quod mouetur hominē inesse, & propterea potest poni de nesse, vt nūc

C omne quod mouetur est homo, motus aūt cōtingit omni æquo: quia cum illa maiore stat, contingit omnē ęquū moueri, & tamē cum ijs stat necessario nullus æquus est homo. Hi igitur sunt termini necessario non esseodi. Deinde sumit terminos necessario esēdi, & inquit. {Pręterea etiam sit A animal, B medium sit motus C autē vltimum sit homo: igitur propositiones similiter sese habebunt: & tamē conclusio est necessaria, nō contingēs: qa necessario homo est animal, & propterea præcipit vniuersale ipm de inesse qd in maiore sumebat esse sumendum de inesse simpliciter. Sed occurrit quæstio apud

Quęstio qd p propōne de inesse simpliciter. Positio Albuma.

expositores, vt narrat Auer. quid nam Arist. intelligit p propositionē de inesse simpliciter. Cui rñdet albumasar Arist. velle per propositionē de inesse simpliciter illam, quæ est absoluta secundum tria tēpora, vt Cygnus est albus, & Coruus est niger: & id genus, quæ quidē dicitur de inesse simpliciter: quia prædicatū inest omnibus suppositis subiecti, fm omnia tēpora, & hoc modo valet de

D inesse, omne quod ambulat mouetur: cōtingit omnē hominē ambulare: igitur de inesse, omnis homo mouetur.

Sed hæc positio stare nō potest: quia tunc ex maiori de inesse, quod correspondet contingēti nato siue apto, & minore de contingēti, non esset conclusio de contingēti: & ita non valeret de inesse, omnis senex est Canus: cōtingit omnē hominē esse Senex: igitur cōtingit omnē

Pō The. & Theo.

hominē canescere: quod nullus dicit. Them. autem & Theo. dixerunt Arist. velle p propositioo ē de inesse simpliciter, illā, quæ indifferēter est de necessario loesse, & impossibilis. Sed hęc positio stare non potest: quia talis propositio nō est reperibilis; nō enim dari potest nisi fortasse apud mētem propositio aliqua, quæ simul propositionem necessariam, & impossibilē comprehēdat.

Pō Alexā.

Alex. aūt vt narrat Auer. voluit per propositionē de inesse simpliciter illam, quę actu est vera, siue sit secūdū minimū tēpus, siue fm æquale. Obijcit aūt Auer. hoc

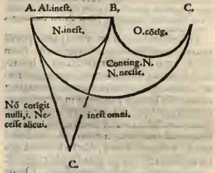
A nō esse verum: quia Arist. ait in tali dispositione esse reperibiles terminos necessario esēdi & non esēdi. Propterea Auer. hanc quæstionē determinat & vul Arist. p propositionē de inesse simpliciter velle illam, quæ indifferēter est vera pro omnibus tēporibus, vel plurimo tēpore: modo prædicatum insit subiecto omni, & ita velle videtur propositionē eam, in qua prædicatum inest omnibus partibus subiecti pro omnibus tēporibus, vel pro maiori parte tēporum, pro omnibus tēporibus quidē vt io illa omnis color est albus, pro plurimo vero tēpore, vt omnis senes canus est: ambę.n. hæ dici possunt de inesse simpliciter: qua ratione & via solui possūt obiectiones aduersus Aristot. hæc quidē solutio Auer. bona est. Sed solutiones expositorū, quas reprobauit, nos nō legimus in fonte: propterea de veritate illarum sufficiat esse dictum quantum Aurr. asserit.

Pō Auer. & propria.

Rursus sit negatiua propositio vniuersalis A B: & sumatur ipsum A nuli B inesse; atque ip-

B sum B omni C contingat inesse. His igitur positis: necesse ipsum A contingere nulli C inesse. Nam si non contingit, & ipsum B ponatur inesse omni C veluti prius dictum est: necesse est ipm A alicui B inesse, fit enim syllogismus per tertiam figuram, at hoc est impossibile. Quare ipsum A contingit nulli C posito enim falso, & non impossibile, impossibile est id quod accidit.

Celarent.

C

Celarēt coniugatio concludens contig. nulli i. nulli ex necessitate, ostēsione tertię figurę.

Secunda regula ex maiore vniuersali negatiua de inesse, & minore vniuersali affirmatiua contingēte: sequitur vniuersalis negatiua contingēs. Inquit {rursus sit negatiua propositio vniuersalis A B propositio: & sumatur ipsum A nulli B inesse: tanquam maior. Atque ipsum B

Cōm. 136.

D omni C contingat inesse, ijs igitur positis, necesse est ipsum A contingere nulli C ineē. Probat per oppositum ex opposito cōclusionis pro maiore, & minore in Disamis inferēdo oppositum maioris. Est enim oppositum conclusionis non contingit nullum C eē A, hoc ęquipollet illi, de necessitate quoddam C est A: hoc autē sumatur vt maior, & arguatur, necessario quoddam C est A: & ponatur inesse q omne C sit B: igitur quoddam B est A: quod est oppositum maioris. Inquit {nam si nō cōtingat, & ipsum B ponatur ineē omni C, vt prius dictū est; necessario sequit, ipm A alicui B: ioeē. Fit. n. Syllogismus p tertiā figurā. At hoc est ipossibile & repugnās maiori: quare ipsum A contingit nulli C, posito, n. falso, & noo ipossibili, impossibile est id quod accidit: cōtra præcepta: & propterea oportet dicere illam fuisse syllogisticam.

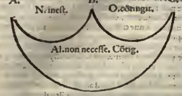
Hic igitur syllogismus non est de illo contingēte, quod definitum est, sed de illo quod

est nulli necessario inesse. Nam hæc est contradictio eius suppositionis, quæ facta est: supponebatur.n.ipsum A alicui C necessario inesse, syllogismus autem per impossibile oppositæ est contradictionis. E

Cōm. 137. Declarat nunc qua specie contingentis sit in tali mixtione conclusio contingens, cum probamus regulam ex opposito conclusionis: & vult conclusionem esse contingentem sumendo contingens communiter, prout sequitur ad necessario inesse. Quod probat, quia tali modo ipsum contingens sumitur, quomodo sumitur eius oppositum, sumitur autem ipsum necesse alicui ab aduersario, quod opponitur ad contingens cōmuniter: igitur in mixtura sumptum est contingens communiter. Inquit {hic igitur syllogismus non est de illo contingente, quod definitum est: videlicet de contingente, quod conuertitur ad oppositum, sed de eo quod est, nulli necessario inesse. hoc est communiter dictum: quod se extendit ad necessarium esse vel necessarium non esse. F Cuius rationem inquit {nam hæc est contradictio eius suppositionis, quæ facta est, supponebatur.n.ipsum A alicui C necessario inesse per ipsum aduersarium, qui negabat coniugationem, syllogismus autem per impossibile est oppositæ contradictionis: & supple tu, opposita contradictio ad necesse aliquid esse, vt dicitur in conclusione: est contingens nō esse, communiter sumptum. Igitur commistio est de cōtingente communiter. Hæc Arist. quo ad expositionem coniugationum. Vnde velle videtur cōclusionem syllogismi contradictionis esse de contingenti communiter, immo est de inesse, vt patet: sed quoniam inesse est contingens communiter; ideo dicitur contingens communiter.

Præterea etiam per terminos patere potest non esse conclusionem contingentem. Nam sit A Coruus: B autem ratiocinans: C homo, G (Vide terminos in superiori figura.) nulli igitur B A inest: ratiocinans nanque non est Coruus: ipsum autem B omni contingit C: omni enim homini contingit inesse ipsum ratiocinari, sed ipsum A necessario nulli C inest, igitur conclusio non est contingens. Sed nec semper est necessaria, sit enim A id, quod mouetur: B autem scientia: & C sit homo: A igitur nulli B inest: B vero omni C contingit: & tamen non erit conclusio necessaria. Quippe cum nō sit necessarium nullum hominem moueri: sed non necesse est aliquem moueri. Patet igitur conclusionem esse eius quod nō necessario inest. Atque termini ipsi sumi possunt melius.

Coruus.	Ratiocinans.	Homo.
Ambulans.	Sedens.	Homo.
Motus.	Scientia.	Homo.
A.	B.	C.

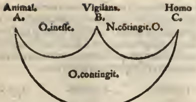
Meliores termini.

Cōm. 138. Secundo idem probat per terminos. Probat enim per terminos non semper sequi cōclusionem necessariam in tali dispositione, nec semper sequi conclusionem contingentem vt definitum est contingens. Quia reperibiles sunt termini ad vtrunque genus. Termini quidem necessario non essendi sumantur, Coruus ratiocinans, homo. In his enim terminis sequitur necessario nullum hominem esse Coruum. Termini autem contingenter non essendi sumantur id quod mouetur, scientia, homo: nam in his sequitur de contingenti conclusio. Quia igitur non semper hoc, non semper illud sequitur: Propterea sequetur semper contingens commune ad hoc & ad illud. Sed quia quis potest obijcere terminis secundo loco positis, quia sumptum est medium scientia in abstracto: cui non competit moueri. Propterea dat licentiam loco illorum eligere alios terminos, verbi causa ambulans, sedēs homo, & vt dixit in conclusione & syllogismo negatiuo, idem potest esse in conclusionem, & syllogismo affirmatiuo. Hæc Aristo. (Dubitatio.) Sed occurrunt aliqui, quia videtur omnes tales mistiones Sophisticæ, nam cum maior sit de inesse simpliciter, subiectum illius non sumitur nisi pro præsentibus tantum, & cum minor sit contingens, F subiectum & prædicatum videntur ampliari ad existēs & ad possibile, verbi causa cum dico, omne ambulans mouetur: ipsum ambulans accipitur pro eo, quod nunc ambulat: cum autem dicitur, contingit hominem ambulare, potest accipi in hoc sensu, quod omne quod contingit esse hominem, contingit ambulare: vel saltem, quod nunc est homo potest in futurum ambulare, & ita videtur fallacia figuræ dictionis in eo quod mutatur modus sumendi medium siue suppositio. (Solutio Iuniorum.) Iuniores respondent illud medium ambulans accipi pro omnibus, quæ actu vel habitudine sunt sub ipso, & de omnibus his prædicatum contingit prædicari, eo quia prædicatio non requirit existentiam subiecti, & sic in minore non accipitur amplius. (Confutatio.) Sed hæc solutio non videtur vera. Quia tunc æque ample starēt terminis in propositione de inesse, & in propositione de contingenti. Præterea hæc esset vera, sedens currit: quia ipsum currens ampliatur.

G (Solutio sorticolarum.) Sorticolæ autem nō imperite dicunt posse terminum in vna & altera æque ample supponere, non autem æque ample verificari. Et ita ambulans in prima supponit pro præsentibus & futuris & præteritis, possibilibus etiam. Tamen prædicatū de ipso non verificatur nisi pro præsenti ambulante: in secunda etiam supponit eodem modo sed non verificatur nisi pro futuro ambulante, modo fallacia figuræ dictionis est quando mutatur suppositio, & non verificatio, siue modus verificandi. Stat enim esse rectum syllogismum, tam & si modus verificandi varietur. Nam dicendo omnis homo est animal, socrates est homo: igitur Socrates est animal. In prima ipsum animal de omni homine verificabatur, & ita homo ample sumitur, in secunda & si supponat eodem modo, præsse verificatur pro Socrate tantum. Et hæc solutio paucis mutatis, est peripatetica, vt in elenchis relinquo videndum esse. (Altera solutio.) Vel dici potest medium terminum accipi æque ample, quoniam contingens non H ampliat prædicatum, Ideo, si in maiore, B sumebatur pro eo quod est, in minore etiam sumitur pro eo quod est pro parte prædicati.

At si negatiuum ad ipsum extremum addatur minus significās cōtingere: & ijs quidem ꝓpositionibus nullus est syllogismus: hæc aūt propositio si cōuertatur secundū contingere erit sane, vt prius est dictū. insit enim ipsum A omni B: ipsum vero B contingat nulli C: hoc quidem pacto si disponātur termini, nihil erit necessarium. Si tamen B C propositio conuertatur: & ipsum B omni C sumatur contingere, Syllogismus fit, veluti prius. nā termini simili modo in positura sese habebunt.

Animal.

Coniugatio concludens de contingē per minoris cõuerſionem.

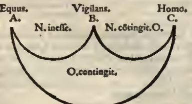
Cõm. 139.

His dictis circa vniuerſales coniugationes ſyllogiſticas & perfectas, & nunc ad imperfectas & inutiles tranſit. Primo ad imperfectas: & ponit duas imperfectas prima eſt ex minore vniuerſali negatiua contingente, maiore vero vniuerſali affirmatiua de ineſſe. Nam conuerſa minore ad oppoſitam qualitatem: idem emerget ſyllogiſmus qui prius: vnde dicit, at ſi negatiuum ad ipſum extremum addatur minus ſignificans contingere: ex ijs quidem propoſitiõibus nullus eſt ſyllogiſmus perfectus aut euidens: hæc autem propoſitio ſi conuertatur ſecundum contingere, hoc eſt, ad oppoſitam qualitatẽ: erit ſane ſyllogiſmus vt dictum eſt prius. cuius rei exemplum ſumit. Et inquit {inſit enī ipſum A omni B in maiore: ipſum vero B contingat nulli C in minore. Hoc quidem pacto ſi diſponantur termini, nihil erit neceſſarium euidens ſiue perfectum. Si tamen B C propoſitio, quæ eſt minor, conuertatur, & ipſum B omni C ſumatur contingere, ſyllogiſmus fit veluti prius: nam termini ſimili modo in poſitura ac ordine & qualitate ponuntur, vt prius dictũ eſt in modis perfectis: & ſic patet ſyllogiſmus.

B

Eodem modo cum ambo interualla negatiua ſunt, vt ſi ipſum A quidem nulli B inſit: ipſum autem B ſignificet contingere nulli C, per hęc enim ſumpta nihil fit neceſſarium. Hæc tamen propoſitio ſi ſecundum cõtingere conuertatur, erit ſyllogiſmus. Sumatur enim ipſum A nulli B ineẽ: ipſum vero B cõtingat nulli C: propter hæc quidẽ nihil neceſſarium fit. Sed ſi ſumatur ipſum B cõtingere vere ineſſe omni C, atque A B propoſitio ſimiliter ſeſe habeat, idem erit rurſus ſyllogiſmus.

C

Eadem coniugatio.

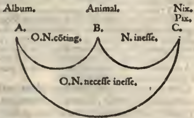
Cõm. 140.

Secunda coniugatio eſt ex maiore vniuerſali negatiua de ineſſe, minore negatiua contingente & vniuerſali. Nam conuerſa minore ad oppoſitam qualitatem redditur coniugatio perfecta: vnde dicit {eodem modo cũ ambo interualla ſiue ambæ propoſitiões negatiuę ſunt: vt ſi ipſum A quidem nulli B inſit: ipſum autem B ſignificat contingere nulli C: per hęc enim ſumpta nihil euidẽs ſiue perfectum neceſſarium fit. Hæc tamen propoſitio minor ſi conuertatur ad oppoſitam qualitatem, erit ſyllogiſmus euidens & perfectus. Cuius exemplum ſumit, & inquit. {Sumatur enim ipſum A nulli B ineſſe: ipſum vero B contingat nulli C: per hæc quidem nihil euidenter neceſſarium fit: ſed, ſi ſumatur ipſum B contingere vere ineſſe omni C: atq; A B propoſitio ſimiliter ſeſe habeat: } hoc eſt reſtat vt prius negatiua: idem erit rurſus ſyllogiſmus, qui fuit dictus in cõiugationib9 pfectis. Hęc eſt ſecunda coniugatio vtilis quidem, ſed imperfecta.

A

Sin autem ipſum B ipſi C non ineſſe ponatur, & non contingere non ineſſe, non erit ſyllogiſmus penitus: ſiue negatiua: ſiue affirmatiua ſumatur A B propoſitio. Termini communes neceſſario eſſendi, album, animal, nix. Neceſſario vero non eſſendi ſumatur, album, animal, pix. Perſpicuum igitur eſt cum vniuerſales ſint termini, atq; altera propoſitionum de ineſſe, altera vero de contingenter ineſſe ſumatur. Cum ea propoſitio de contingenter ineſſe ſumatur quæ verſus extremum minus ponitur, ſemper conficitur ſyllogiſmus, interdum tamen ex ijs met ipſis, interdum conuerſa propoſitione. Quando autẽ ex hac vtraq;, & quam ob cauſam, diximus.

B

Bina inutiles coniugationes.

C

Cõm. 141.

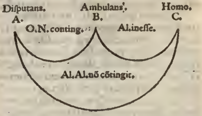
Hactenus de coniugationibus imperfectis, vtilibus tamen: nunc de inutilibus aſſyllogiſticiſq; penitus. Et ait ex minore de ineſſe negatiua nullum prorſus confici ſyllogiſmum. Vnde dicit: {ſin autem ipſum B ipſi C nõ ineſſe ponatur } hoc eſt ſi minor ſumatur de non ineſſe: {& non ſumatur contingere non ineſſe: } hoc eſt & nõ ſumatur contingens negatiua, ſed de ineſſe negatiua, nõ erit ſyllogiſmus penitus, ſiue negatiua, ſiue affirmatiua ſumatur A B propoſitio, quæ erat maior. Diſponit terminos, quibus neceſſario omni & nulli eſſendi cõcluſio cõcluditur: deinde epilogat, & dicit {perſpicuũ igitur eſt cum vniuerſales ſint termini, atq; altera propoſitionum de ineſſe, altera vero de contingenter ineſſe ſumatur: cũ ea propoſitio ſumatur de contingenter ineſſe, quæ verſus extremum minus ponitur, ſemper conficitur ſyllogiſmus, interdum tamen ex ijs met ipſis: vt quando ipſa fuerit de contingenter ineſſe, interdum conuerſa ipſa minore ad oppoſitum. Quando autem hac vtraque videlicet & maiore & minore exiſtente non conuerſa. Et propter quam cauſam ſupple ſyllogiſmus conficitur, diximus. Conficitur enim vtraque non conuerſa: quando maior eſt contingens & minor de ineſſe: tunc enim quouis modo maior fuerit, dummodo minor ſit de ineſſe, ſemper eſt ſyllogiſmus & perfectus. Hæc de vniuerſalibus coniugationibus ſyllogiſticis, & aſſyllogiſticis perfectis & imperfectis tradit Ariſtoteles.

D

Si autem interuallorum alterum vniuerſale, alterum particulare fuerit: cum ad extremum maius quidem vniuerſale ponitur, & contingens, ſiue affirmatiuum, ſiue negatiuum, ad extremum vero minus particulare affirmatiuum de ineſſe, ſyllogiſmus erit perfe-

ctus,

ctus, perinde atque cum vniuersales sint ter- E mini. Atque etiam demonstratio est eadem, quæ & prius erat.

Binæ particulares coniugationes concludẽtes de contingẽti per dictũ de omni.

Cõmẽ. 142.

Hactenus de vniuersalibus, nunc de particularib[9] ponit regulas. Prima est ex maiore voiuersali affirmatiua F de contingente, & minore particulari affirmatiua de inesse. Secunda est ex maiore vniuersali oegatiua de contiogeote, minore vero, vt supra, de inesse particulari.

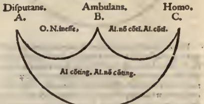
Probãtur autem ambæ hæ veluti vniuersales per dictum de omni, vel dictum de nullo. Vnde dicit{ si autẽ ioteruallorum alterum vniuersale, alterum particulare fuerit.{ Et sumit ioterualla pro propositionibus.} cum ad extremum maius vniuersale quidem ponitur, & contingens: siue affirmatiuum, iuxta primam regulam, siue oegatiuum iuxta secundam regulam: ad extremum vero mious particulare affirmatiuum de ioesse, syllogism[9] erit perfectus, perinde atq; cum vniuersales sunt termini. Atq; etiam demoostratio eadẽ est, quæ erat & prius per dictum de omni, & dictum de nullo.

Cum vero vniuersale quidem ad extremũ fuerit maius de inesse, & non de eontingenter inesse, ad extremum vero minus, particulare & contingens, siue affirmatiua, siue ne- G gatiua sumantur vtraque, siue alterum affirmatiuum, & alterum negatiuum, imperfecti erunt syllogismi omnes: licet alij deductione ad impossibile, alij quoque conuersione secundum contingere ostendentur, veluti prius dictum est.

Cõiugationes particulares cõcludẽtes de cõtingenti per impossibile ostensæ.

Erit autem syllogismus, qui (vt dictum est prius,) conuersione ostenditur, cum & vniuersalis propositio ad maius extremum posi- ta significauerit inesse, aut non inesse: particularis vero, quæ est negatiua, sumatur de cõtingenti, ceu si ipsum A quidem omni B inest vel non inest: ipsum autem B alicui C cõtingat nõ inesse. Nam propositio B C cum cõuertitur secundum cõtingere, fit syllogismus.

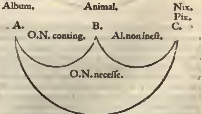

Coniugationes duæ cõcludẽtes de cõtingenti p minoris conuersionẽ.

Cõmẽ. 143.

Hactenus de coniugationibus particularibus, quæ concludunt contingens secũdum dictam definitionem: nunc de coniugatiombus, quæ concludunt contingens commune. Et inquit{ cum vero vniuersale quidem ad extremum fuerit maius de inesse: & oon de contingenter ioesse: ad extremum vero minus particulare, & contingens, siue affirmatiua, siue negatiua sumaotur vtraq; extrema, siue interualla, siue alterum affirmatiuum, & alterum negatiuum, imperfecti erũt syllogismi omoes, siue magis ad verbum græcum, syllogismus erit omnino imperfectus, quia non concludit contingens ſm definitionem dictam, nec regulari potest per dictum de omni, vel de oullo: sed aut deductione aut conuersione: & hoc subdit{ licet alij deductiooe ad ĩpossibile, vt illi quorum minor est contingeos affirmatiua: alij quoq; cõuersione secundum contiogere ostendentur, vt illi quorum G minor est negatiua cootingeos. Veluti prius dictum est in vniuersalibus modis. Expooit autem qui sunt syllogismi qui conuersione ostenduotur, & inquit. Erit autẽ syllogismus qui (vt dictum est prius) conuersione ostenditur, cum & maior propositio vniuersalis ad maius extremum posita significauerit inesse vel ooo. Particularis autem quæ est oegatiua sumatur de contingẽti. ceu si ipsum A quidem omni B, inest vel ooo ioest. Ipsum autem B alicui C contingat noo inesse. Nam propositio B C cum conuertitur secundum contingere, fit syllogismus. Et sic patet qui syllogismus ex minore contingente cõuersione ostẽditur. Quis vero deductiooe: tacuit. Quia manifestum est per se.

Cum autem posita propositio particularis non inesse sumpserit, non erit syllogismus. Termini quidem essendi sumantur, album, animal, Nix: nõ essendi vero, album, animal, H pix. Insuper etiam per indefinitum sumi potest demonstratio.

Coniugationes inutiles.

De vtilibus hactenus, & de assyllogisticis nunc proponit: & inquit.{ Cum autem posita propositio particularis

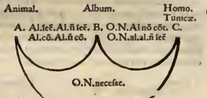
Cõmẽ. 144.

cularis non inesse sumpserit, non erit syllogismus.} Probat hoc dando terminos omni & nulli essendi. Et probat hoc ex indefinito, hoc est per vniuersale: nam ad minorem vniuersalem negatiuam nihil, vt dictum est, sequitur in vniuersalibus coniugationibus, igitur nec ad minorem negatiuam particularem. Quicquid enim nõ sequitur ad antecedens, non sequitur ad consequens.

Probatio p indefinitum.

Animaduerte vt dictum est iam, vniuersalem propositionem de inesse sese habere, vt indefinitũ respectu particularis de ineẽ illi subalternæ, quatenus particularis illa potest probari ex illa vniuersali: & ex sua subcontraria indifferenter. Hæc enim est falsa, aliquis homo est albus, si nullus homo est albus: & si non aliquis homo est albus & aliquis homo non est albus. Et ita vniuersalis sese habet vt vna causa veritatis illius indefinita, hoc est indifferenter. Hæc diximus satis superius.

Si autem vniuersale ponatur ad extremũ minus, particulare vero ad maius, siue negatiuum, siue affirmatiuum, siue contingens, siue vtrumuis de ineẽ, nullatenus erit syllogismus, nec sic erit syllogismus cum particulares vel indefinitæ sumantur propositiones, siue ipsum contingere sumatur, siue inesse, siue permutatim, altera contingere, altera ipsum inesse assumat. Demonstratio quidem est eadem, quæ & prius dicta est. Atque termini necessario essendi sumãtur, animal, album, homo, necessario vero non essendi, animal, album, tunica. Quibus patet ad maius extremum: vniuersale si ponatur confici semper syllogismũ, ad minus autem nunquam.

C

Inutiliũ coniugationum cõmune exẽplum.

Cõm. 145.

Secunda inutilis est ex maiore particulari quouis modo, & minore vniuersali etiam quouis modo: tertia ex vtrisq; particularibus quouis modo sumptis secundum contingere. Quarta ex vtrisq; indefinitis etiam quouis modo. Quinta ex altera particulari. Altera indefinita quouis modo. His enim quinq; modis nihil penitus cõcluditur, propterea simpliciter assyllogisticæ sunt. Assignat autem terminos omnibus communes vt translatione perspicuum est. Epilogando autem inquit. {Quibus patet ad maius extremum vniuersale si ponatur cõfici semper syllogismũ: & tu intellige sumpta minor fm debitã qualitatem: ad minus autem nũquam supple maiore accepta non sub debita quantitate, sed particulari. Hæc Aristoteles. Quæres forsasse primo cur ex minore contingenti coniugatio est imperfecta. Et ex maiore contingente minore de inesse coniugatio est perfecta.

Prima dubitatio.

Indicat Auer. solutionem coniugationem omnem perfectam dici: quę regulari potest per dictum de omni, vel dictum de nullo: quæ vero aut deductione ad impossibile, aut expositione regulatur, omnis talis imperfecta habetur. Quia igitur coniugatio ex minore contingente regulari non potest per dictum de omni, quia minor est

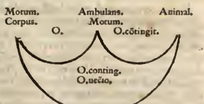
Solutio Auerrois i digressione.

A amplior maiore: nam subiectum maioris pro præsentibus tantum sumitur. Subiectum minoris pro præsentibus & futuris, iden est imp̃fecta, at probetur deductione. Quoniam impossibile, quod est contradictorium cõclusionis cum altera propositionum destruit præsentia & futura, quæ in altera propositione intelligebatur.

Animaduerte tamen per accidens posse quandoq; regulari per dictum de omni: quando videlicet prædicatũ maioris competit subiecto & actu & potestate sumpto, vt omne mobile est corpus: contingit omne animal moueri: igitur contingit omne animal esse corpus, cũ enim nihil actu vel potestate sub ipso mobili cõtineatur, quin sub corpore etiam, quia tam quod mouetur, quam omne quod potest moueri est corpus. Propterea videẽ hæc posse regulari per dictum de omni. Secũdo occurres, quia in mixtione ex minore de contingenti dantur termini in quibus concluditur omni contingere inesse, loquendo de contingenti puro, vt Motum, Ambulans: B Animal. Quia de inesse omne, Ambulans mouetur: cõtingit omne animal ambulare: igitur cõtingit omne animal moueri: & dantur termini necessario essendi, vt corpus, motum. Animal. Nam de inesse, omne quod mouetur est corpus: contingit, animal omne moueri: & sequitur de necessario omne animal est corpus. Et sic videtur hæc assyllogistica.

Quãdo per accidens potest regulari.

Secunda dubitatio.

Solutio Auerrois.

Indicat Auerroes solutionem. Et vult ad hoc vt cõiugatio sit assyllogistica etiam necessarium vt dẽtur termini omni & nulli ineẽ necessario. Et ita non sufficit vt dentur termini necessario essendi & contingenter essendi. Causa autem dicta est superius sæpe. Tertio occurres, qualis propositio de inesse debeat esse in mixtione hac, an de inesse, vt nunc. An de inesse simpliciter. Indicat Auer. solutionem & vult propositionem de inesse debere esse de inesse simpliciter. Nam vbi propositio illa sit de inesse vt nunc: possunt sumi termini necessario omni & nulli essendi. Termini necessario essendi. Quãdo minor est contingens. Animal. Motum. Homo. Nõ essendi vero Equus. Motum. Homo. Quando autẽ maior est contingens. Termini essendi Motum. Animal. Ambulans. Non essendi vero Album. Animal. Nigrũ: aut quære terminos melius. Sibi non placent. Sic igitur patet propositionem de inesse in tali mistura semper D debere esse de inesse simpliciter. Animaduerte tamẽ q̃ licet propositio de inesse vt nunc non sit vtilis in hac mixtione contingentis & inesse vlla ex parte. Est tamen vtilis in mistura ex vna de inesse simpliciter & altera de inesse vt nunc. Possunt .n. tot coniugationes effici ex propositione de inesse simpliciter & illa de inesse vt nunc. Quot ex vna cõtingenter & altera de inesse simpliciter: vt intelligenti patet. Multa alia sumi possunt ex digressione Auer. Quæ accepimus diuersis in locis.

Tertia dubitatio.

Solo Auer.

CVm autem altera propositionũ necessario inesse, altera contingere significauerit syllogismus quidem erit, si vt prius termini disponantur.

Cap. xvi. Mixtio necessarii, & contingẽtis in prima figura.

Hactenus de mistione contingentis & inesse in prima figura: nunc de mixtione necessarij & contingentis

in eadem

Cõm. 146.

in eadem figura pertractat. Et primo proponit regulam generalissimam omnibus coniugationibus perfectis, & imperfectis, & inquit cum autem altera propositionum necessario inesse, altera contingere significauerit, syllogismus quidem erit, dummodo vt prius in mixtione ipsius inesse & contingentis termini disponantur: hoc est dummodo seruetur debita terminorum dispositio in prima figura, hæc est regula generalis omnibus coniugationibus perfectis & imperfectis.

Atque perfectus, cum ad extremũ minus necessarium collocetur. Eritque conclusio non de inesse, sed cõtingẽs, si affirmatiui termini, siue vniuersales, siue non vniuersales.

cõm.t.147. Secũda regula generalis quidem omnibus modis perfectis, specialior tamen prima; quia solum modis perfectis competens, est, quam ponit.d. {atque perfectus cum ad extremum minus necessarium collocetur. & supple ad extremum maius ipsum contingere. Eritque conclusio non de inesse, sed contingens, si ambo termini, videlicet maior & minor affirmatiui sint, siue vniuersales, vt in Barbara: siue non vniuersales ambo, sed alter, vt in Darij, hæc est regula communis omnibus perfectis, & vniuersalibus, & particularibus.

Si vero terminorũ alter fuerit affirmatiuus, alter negatiuus, cum affirmatiuus quidem necessarius fuerit, conclusio erit non de non inesse, sed contingens, cum vero necessarium ipsum fuerit negatiuum, conclusio erit & de cõtingenter non inesse. Et de non inesse, siue vniuersales, siue non vniuersales termini fuerint. Ipsum autem contingens in conclusione eodem modo sumendum est quemadmodum etiam prius.

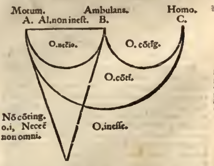
cõm.t.148. Hęc de affirmatiuis, nunc de negatiuis duas ponit regulas. Quarum prima est in modis perfectis, & inquit. Si vero terminorum alter fuerit affirmatiuus, alter negatiuus, potest & non potest esse syllogismus. Ideo declarat primo quando potest, & inquit. {Cum affirmatiuus quidem necessarius fuerit, supple tu & minor, conclusio erit non de non inesse, hoc est negatiua de inesse: sed contingens non inesse. Et intellige siue termini sint ambo vniuersales, siue solus maior, hæc est prima coniugatio perfecta. Deinde dat imperfectam, & inquit. {Cum vero necessarium ipsum fuerit negatiuum, & quoniam potest esse à parte maioris & à parte minoris, intellige sic, cum vero necessarium ipsum fuerit negatiuum, & translatum ad extremum maius: contingens vero ad extremum minus, sequitur duplex conclusio, videlicet & de cõtingenter nõ inesse, & de non inesse, siue sequitur conclusio de contingenti communiter dicto siue vniuersales sint ambo termini, siue non vniuersales ambo, sed maior duntaxat. Addit quonammodo ipsum contingere sumptum sit, & inquit { Ipsum autem contingens in conclusione eodem modo sumendum est quẽadmodum etiam prius.} Quia supple tu quando maior est contingens, conclusio erit contingens secundum dictam definitionem. Quando vero minor erit contingẽs conclusio erit contingens cõmuniter accipiendo ipsum contingere, hæc de syllogisticis.

Ipsius vero necessario non esse non erit syllogismus, refert.n. non necesse esse, & necesse non esse. Igitur cum termini affirmatiui sint, conclusionem non confici necessariam perspicuum est.

E Soluit dium. Posset enim Aristoteli occurrere vtrũ ex maiore vniuersali negatiua necessaria, & minore contingente possit sequi conclusio necessaria negatiua, & videtur quòd sic, quia potest sequi conclusio non necessaria, immo semper sequitur conclusio non necessaria, sed non necesse esse videtur idem quod necesse non esse, igitur potest sequi necesse non esse. Respondet Aristoteles ipsius vero necessario non esse non erit syllogismus.} Quasi dicat ex maiore vniuersali negatiua necessaria, & minore contingente, non erit conclusio de necessario non esse, & ad formam Respondet.d. Refert enim non necesse esse, & necesse non esse. nam non necesse esse, valet possibile communiter dictum, necesse non esse, valet impossibile. Quia igitur ex maiore vniuersali negatiua necessaria, & minore contingente, respondit non sequi conclusionem de necessario non esse, sed de non necessario esse. Et posses dicere, an ex maiore necessaria vniuersali & affirmatiua & minore contingẽ F te, sequatur conclusio de necessario esse. Respondendo per idem concludit {igitur cum termini affirmatiui sint conclusionem non confici necessariam perspicuum est; & sic semper conclusio in tali dispositione est de contingenti pro possibili & communiter dicto. Debes scire, quòd gratia materiæ potest interdum in hac mistione sequi conclusio de necessario esse, vel de necessario non esse, nam sequitur, necessario omne ambulans est corpus: contingit omne animal ambulare: igitur necessario omne animal est corpus. Etiam, necessario nullum prudens est Equus: contingit omnem hominem esse prudens: igitur necessario nullus homo est equus. Sed hoc est gratia materiæ. Ideo non debet poni hoc pro regula, quia haberet instantiam. Sed non habet instantiam, quã do dicitur sequi conclusionem possibilẽ, quia hoc pacto est communis omnibus. Et his quæ sunt de inesse, & his quæ sunt necessaria. Hæc Aristoteles. Quod gratia materiæ fieri possit.

cõm.t.149.

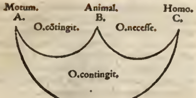
Insit enim ipsum A omni B necessario: ipsum
G vero B contingat omni C: erit itaque syllogismus imperfectus concludens ipsum A contingere inesse omni C. Talem vero esse imperfectum ex demonstratione patet: nam eo modo ostenditur, quo etiam prius dictum est.

Prima cõiugatio cõcludens cõtingẽs, quæ per impossibile in tertia figura ostenditur.

H Præterea ipsum A contingat omni C: ipsum vero B insit omni C necessario: erit itaque syllogismus concludens non ipsum A inesse omni C, sed contingere inesse: estque non imperfectus, sed perfectus. Perficitur enim immediate per propositiones, quæ a principio sumptæ sunt.

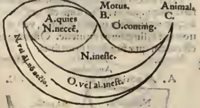
Positis

Coniugatio idem concludens per dictum de omni.

Cõm.150. Positis regulis nunc exponit illas, & probat. Et inquit. Insit enim ipsum A omni B necessario: ipsum vero B cõingat omni C: erit itaq; syllogismus imperfectus, ipsum A contingere inesse omni C. Probat hanc dicens talem vero syllogismum hoc pacto comixtum esse imperfectum, patet ex demonstratione. nam eo modo ostẽditur, quo etiam prius dictum est, vtpote sumẽdo oppositum conclusionis pro maiore, & minorem inesse positam inferendo oppositum maioris. Hæc de imperfecta. De perfecta vero coniugatione: inquit. {Præterea ipsum A cõtingat omni C: ipsum vero B insit omni C necessario: erit itaq; syllogismus concludens nõ ipsum A inesse omni C, & hoc est concludens non conclusionem de inesse, sed contingere, siue de cõtingenti inesse. Et addit qualis est hæc coniugatio, & inquit. {Estq; non imperfectus, sed perfectus. Perficitur enim immediate per propositiones, quæ à principio sunt sumptæ, vt per dictum de omni contentum in ipsa coniugatione. Hæc de cõformibus propositionibus atq; affirmatiuis.

Celarent. Si autem non conformes sint propositiones, sit primum propositio negatiua necessaria: atq; ipsum A quidem necessario nulli insit B: ipsum vero B contingat omni C: necessario euenit, vt ipsum A nulli C insit. Nam ponatur aut omni, aut alicui inesse: supponebatur aut A nulli B necessario inesse: igitur cum conuertatur negatiua, ipsum B nulli A necessario inerit, ipsum autem A omni vel alicui C ponebatur inesse. Quare nulli vel nõ omni C ipsum B continget inesse necessario: at supponebatur omni inesse à principio.

Celarent. Coniugatio cõcludens de inesse, quæ per impossibile in prima figura ostenditur.

Cõm.151. Nunc de difformibus qualitate pertractat. & prima regula est ex maiore vniuersali negatiua necessaria, minore vniuersali contingente, in Celarẽt cõclusio est vniuersalis duplex, videlicet de inesse, & de cõtingenti. Primo probat quod sequatur conclusio de inesse per deductionem ad impossibile ex opposito cõclusionis pro minore, & maiore conuersa, inferendo oppositum minoris. Inquit. {Si autem non conformes sint propositiones multiplex potest fieri coniugatio. Sit primum propositio negatiua necessaria, atq; ipsum A necessario quidem insit nulli B: ipsum vero B cõtingat omni C: necessa-

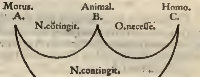
A rio euenit, vt ipsum A nulli C insit in Celarent. Quia si non sequitur hęc conclusio ponatur aut omni, aut alicui C ipsum A inesse. Hoc est ponatur cõtrarium vel contradictorium conclusionis. Supponebatur autem in maiore in tali commistione A nulli B necessario inesse, hæc.n. fuit maior, nullum B necessario est A: igitur cum conuertatur negatiua, ipsum B nulli A necessario inerit. Sumatur igitur hæc conuersio pro maiore, videlicet, necessario nullum A est B: ipsum autem A omni vel alicui C ponebatur, tanquam contradictorium inesse, ex his mixtis videlicet de necessitate, nullũ A est B: omne vel aliquod C est A: quare nulli vel non omni C ipsum B continget inesse necessario per mistionem necessarij & inesse. At supponebatur in minore, omni inesse, vel omni contingere inesse à principio, igitur bona coniugatio. Hæc igitur potestas patet.

Patet etiam syllogismum fieri de contingẽter non inesse, si & de non inesse fit.

B Prima potestas ad conclusionem de inesse est ostensa, nunc q; talis coniugatio potestatẽ habeat supra conclusionem contingentem, probat dicens {Patet etiam syllogismum fieri de contingenter non inesse, si & de nõ inesse fit, quoniam ipsum contingens est altius atq; communius ipso ineẽ, & propterea si ad talem coniugationẽ sequitur conclusio de inesse, etiam de contingenti sequetur. Hæc Aristoteles. Cõmen.152

Præterea sit affirmatiua propositio necessaria, & A quidem nulli B contingat inesse: B vero necessario insit omni C: syllogismus igitur est perfectus quidem, non tamen de non inesse, sed de contingẽter non inesse. Nam propositio hoc pacto à maiore extremo est sumpta, atq; ad impossibile duci non potest. si namq; ponatur A inesse vlli C: positum est autem ip-

C sum A etiam nulli B contingere inesse; nullum propter hæc impossibile emerget.

Coniugatio cõcludẽs cõtingens p dictũ de nullo.

Secunda coniugatio est ex maiore contingente negatiua, & minore necessaria affirmatiua, ex qua vult sequi Cõmen.153.

D conclusionem de contingenti, & non de inesse. Inquit {Præterea sit affirmatiua ppositio necessaria: & A quidẽ nulli B cõtingat inesse: B vero necessario insit omni C: syllogismus igitur est perfectus quidem, non tamen de non inesse, sed de contingenter non inesse. nam propositio hoc pacto à maiore extremo est sumpta: & ita potest coniugatio regulari per dictum de nullo. Sed dices, nõne sequitur conclusio de inesse. Videtur q; sic, quia ex opposito illius infertur oppositum alterius. Respondet, atq; ad impossibile duci nõ potest: & sic ex tali mixtione non potest sequi conclusio de inesse, sed de contingenti. Et quod non possit deductione ostendi. Probat dicẽs {Si nãq; ponatur A inesse vlli C, vt sequẽs ad talem cõmixtionẽ: positũ est autẽ in maiore ipsum A nulli B cõtingere inesse, nullũ propter hæc sequitur impossibile. Dico nullũ sequi impossibile, quia ex opposito cõclusionis, nec cũ maiore, nec cũ minore recta vel cõuersa, nec

Obiectio. Responsio.

aliquo

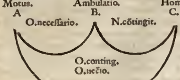
aliquo alio modo seq pōt oppositū alterius. Et, φ nō cū maiore, probat: qa ex his, videlicet quoddā C est A, quod est cōclusioois oppositū, & cōtingit nullū B esse A, nihil sequit nec in secūda, nec in prima figura. Ambæ. n. sunt fm rem affirmatiuæ: ideo in secunda figura nullę sunt, nec in prima, qa peccaret cōtra formā. Animaduerte, φ fortasse textus est legēdus sic, si nāq; ponat A inesse vlli C quod est oppositū cōclusionis: positū est autē ipsum A etiā nulli B cōtingere ineē, cū hoc modo terminis sumptis, se habeat syllogism⁹, & in secūda figura, nullū propter hoc impossibile sequit. Et sic videtur nō sequi cōclusio de inesse, qa ex oppositio cōclusionis cū maiore nō infertur oppositū minoris: quia syllogismus est in secunda figura: in qua nihil sequit, vt postea dicet.

Dubitatio. Occurrit quæstio nō parua: qa videtur ex maiore de cōtingēte & minore de necessario sequi cōclusionē de inesse. Quia in tertia figura videtur ex opposito cōclusionis cū minore sequi oppositū maioris, vt in exēplo dato. Cōcluditur. n. necessario quoddā B est A: modo hæc repugnāt, Contingit nullū B esse A: quę fuit maior, & oecessario quoddā B est A qd sequit, vt bene cōtingit nullū B esse A oecessario omoe C est B: igitur de inesse, nullū C est A: quia si non, sumo oppositum pro maiore, videlicet quoddā C est A: & addo minorē suā, videlicet, necessario omne C ē B, sequitur igit necessario aliquod B est A in tertia figura.

Excusatio responsio. Res hæc posterius forsitan per tractabitur.

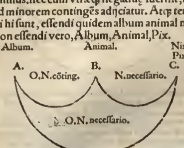
Si autē ad extremū minus negatio ponat, cū contingere qdē significauerit, syllogismus conuersione conficietur, vt prius dictum est.

Coniugatio cōcludēs de cōtingenti p minoris cōuersionem.

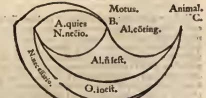
Cum autem non contingere, non erit syllogismus: nec cum vtraq; negatiuę fuerint, nisi ad minorem contingēs adijciatur. Atq; termini hi sunt, essendi quidem album animal nix: non essendi vero, Album, Animal, Pix.

Cōiugationes inutiles.

Cōmē.114. Nūc de impfectis atq; assyllogisticis. Et inqt. {Si aūt. ad extremū minus negatio ponat, cū cōtingere quidē significauerit, syllogismus supple erit, sed imperfectus, qa cōuersione cōficitur vt prius dictū est ad oppositā qualitatē. Cum autem ad minus extremū nō cōtingere ponatur: sed necessarium nō esse, non erit syllogismus, nec cum vtraq; negatiuę fuerint, nisi vt dictum est ad minorem cootingens adijciatur, cuius rei probatio patet per terminos, quos ponit. Hæc de vniuersalibus.

Eodem autē modo sese habebit & in particularibus syllogismis, nā cū negatiua sit necessaria, erit & cōclusio de nō inesse. Vt si A quidē nulli B necessario inest: B vero alicui C contingat inesse, necessario euenit, vt ipsum A alicui C non insit. Si. n. omni inest, atq; ipsum A nulli B necessario inest: ipsum etiam B nulli A necessario inerit, Quare si ipsum A omni C inest: ipsum B nulli C contingit necessario inesse, supponebatur alicui contingere.

Particularis cōiugatio cōcludens conting. quæ p impossibile monstrat.

Cōmē.113. Nūc de particularibus: & prima regula est, ex maiore vniuersali oegatiua necessaria, & minore cōtingēti affirmatiua particulari, cōclusio est de inesse particularis negatiua. Vt si oecessario nullū B est A: & cōtingit aliqd C esse B: de ineē, aliqd C nō est A. Probaē ex oppsito cōclusionis pro minore, & maiore cōuersa inferēdo oppositū minoris hoc pacto de necessitate nullum A est B quæ est maior cōuersa: de inesse, omne C est A: qd est oppositū cōclusionis: igit in celarēt, necessario nullū C est B: qd est oppositū minoris, & sic cōiugatio vtilis est. Inqt. {Eodem autē modo sese habebit & in particularibus syllis, & explicat primā regulā, & inqt. {Nā cū negatiua sit oecessaria.} Supple & maior & vniuersalis, erit duplex, cōclusio. Et de cōtingēti nō inesse, & de nō inesse. Et qd de nō inesse, explicat. Si A quidē nulli B necessario inest: B vero alicui C cōtingat ineē, necessario euenit, vt ipm A alicui C nō insit. Deducit p oppositū, & inqt. {Si enim omni inest, atq; ipm A nulli B oecessario inest: tūc per cōuersionē in terminis, ipm etiā B nulli A necessario inerit, & sic sumatur hæc pro maiore, videlicet necessario nullū A est B: quare si ipsum A omni C inest, quod est oppositū cōclusioois: ipsum B nulli C contingit oecessario inesse, at supponebatur alicui contingere. Et sic patet coniugatio.

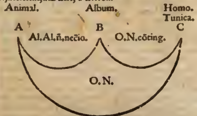
Cum autem particularis affirmatiua necessaria fuerit, quæ in syllogismo est negatiuo, vt B C, aut vniuersalis in affirmatiuo, veluti A B: non erit syllogismus de inesse. Ostensio autē est eadem quæ fuit & in prioribus.

Coniugatio cōcludēs cōting. per dictū de nullo ostensa, & q per impossibile in tertia figura monstratur.

Cōml. 156. Secunda cōiugatio eſt ex minore particulari affirmatiua neceſſaria,& maiore contingenti vniuerſali negatiua. Tertia eſt,ex maiore vniuerſali affirmatiua cōtingenti,& minore neceſſaria particulari affirmatiua. Ambæ enim hæ perfectæ ſunt concludentes particularē contingentem. Inquit.{Cum autem particularis affirmatiua neceſſaria fuerit}hoc eſt minor:{quæ in ſyllogiſmo eſt negatiuo}hoc eſt & maior vniuerſalis negatiua de cōtingenti. Dico minorem particularem affirmatiuam neceſſariam,vt B C:aut vniuerſalis,in affirmatiuo. Hoc eſt:& maior vniuerſalis affirmatiua de contingenti. Minor vero particulcaris neceſſaria affirmatiua. Dico maiorem vniuerſalem affirmatiuam contingentem vt A B: non erit ſyllogiſmus de ineſſe, ſed de contingenter ineſſe.Oſtēſio aūt eſt eadē per dictum de omni,vel de nullo, quæ fuit & in prioribus. Hæc de particularibus pfectis.

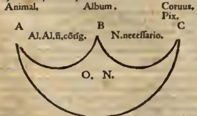
Sin autem vniuerſale contingens ad extremum collocetur minus,ſiue affirmatiuum, ſiue negatiuum:particulare vero neceſſariū ad extremum maius,non erit ſyllogiſmus. Termini quidem neceſſario eſſendi ſumantur,animal album,homo:neceſſario vero non eſſendi,animal,album,Tunica.

Inutilis coniugatio.

Cōml. 157. De aſyllogiſticis nunc loquitur. Et ait etiam Aſyllogiſticas coniugationes, quando maior eſt particularis neceſſaria,& minor vniuerſalis contingens:ſiue affirmatiua,ſiue negatiua.}Et oſtendit per terminos. Et res clara eſt penitus.

Cum autem neceſſarium fuerit vniuerſale, particulare vero contingens, ſi negatiuū quidem ſit vniuerſale. Eſſendi quidem termini erunt,animal,album, coruus:non eſſendi vero,animal,album,Pix.

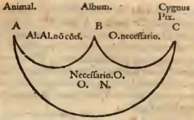

Secunda inutilis coniugatio.

Cōml. 158. Secunda aſyllogiſtica erit ex maiore particulari contingente,minore vero vniuerſali neceſſaria & negatiua. Inquit.{Cum autem neceſſarium fuerit vniuerſale}& ſupple collocatum ad extremum minus, particulare vero contingens,& collocatū ad extremum maius. Eſſendi quidē termini erunt,animal,album,coruus:non eſſendi vero,animal, album, pix. Hæc eſt ſecunda.

Si autē affirmatiuus fuerit, eſſendi quidem termini erunt,animal,album, Cygnus:non eſſendi vero,animal,album,Nix.

A

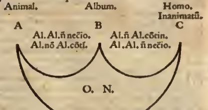

Tertia inutilis coniugatio.

Tertia,qn̄ minor fuerit vniuerſalis affirmatiua & neceſſaria,& maior vt ſupra particularis cōtingēs affirmatiua,non erit ſyllogiſmus,vt per terminos indicat. Cōml. 159.

Nec etiam ſyllogiſmus erit, ſi propōnes indefinitæ, aut particulares vtræque ſumantur.

B Termini quidē eſſendi,cōmunes erūt,animal albū, Homo:nō eſſendi vero,animal, album, inanimatum. Et enim Animal alicui albo, & Album alicui inanimato. Et neceſſarium eſt ineſſe & non contingit ineſſe.Atq; in contingenti ſimiliter;quare ad omnia vtiles ſunt.

Quarta inutilis coniugatio.

C

Quarta aſyllogiſtica eſt, qn̄ ambæ propōnes fuerint vel particulares,vel indefinitæ,ſiue ambæ cōtingēres, ſiue altera cōtingēs,& altera neceſſaria, & hoc ſiue maior cōtingēs,ſiue minor,ſic enim nunq̄ erit ſyllſ. Et docuit ſumere terminos cōes olb⁹ his,vt eſſendi,animal, albū, homo:nō eſſendi aūt,animal,albū,Inanimatū. Dubitares forte,quia nō videnť termini cōes. Nō.n.maior illa, animal albū,pōt eſſe de ineſſe neceſſaria,et neceſſaria de nō ineſſe;ſilr nec illa minor, albū inanimatū pōt eſſe neceſſaria de ineſſe,& neceſſaria de nō ineſſe.Amplius nō pōt eſſe neceſſaria & cōtingēs:igiť nō ſunt termini cōes ad oēs cōiugationes. Rn̄det,Et.n.aīal alicui albo, & albū alicui inanimato,& neceſſariū eſt ineſſe, & nō cōtingit ineſſe, ideſt & neceſſario nō ineſt,necio.n.aīal albo, ineſt pro Cygno,& necio nō ineſt pro niue. Silr Albū necio ineſt inanimato pro niue.Necio nō ineſt, ꝑ Pice. Atq; in cōtingēti ſilr,animal.n.cōtingit alicui albo ineſſe,vt Socrati & alicui nō ineſſe,vt Platoni, ſilr albū alicui inanimato ineſſe cōtingit,vt Ciceroni, alicui nō ineſſe,vt Virgilio:quare ad oīa vtiles ſunt. Debes ſcire, q̄ nōnulli aſſerūt hāc eſſe neceſſariā, quoddā albū eſt animal pro Cygno,& illa,quoddā albū non eſt animal pro niue. At,cum his ſtat cōtingere quoddā album eſſe animal,pro eo quod nec eſt animal,nec albū,ſed ſimul contingit animal eſſe & albū,ſimiliter de illa,quoddā inanimatū eſt albū:eſt enim neceſſaria pro niue,& illa,quoddam inanimatū non eſt album,pro pice.Cum his tamen ſtat contingere quoddam inanimatū eſſe album, pro eo inanimato,quod nec eſt, nec eſt album, ſed poteſt ſimul album eſſe & eſſe inanimatum.Quæ ſunt bene dicta.

Cōml. 160. — *Dubitatio.* — *Reſponſio.* — D — *Nota hæc.*

Perſpicuum igitur eſt terminis ſimiliter ſeſe habentibus, tam in his, quæ ſunt de ineſſe,

quam in his quę sunt de necessario, fieri syllogismum & non fieri. Verum, si propositio de non inesse negatiua ponatur, eius conclusionis erit syllogismus, quæ est contingens, si vero negatiua necessaria fuerit, syllogismus profecto erit & conclusionis contingentis, & conclusionis de non inesse. Insuper etiā patet omnes imperfectos syllogismos pfici quoque per dictas figuras.

comm̄.164. Nunc quasi epilogando concludit differentiam inter modos imperfectos mixturę ipsius inesse, & cōtingētis, & ipsius necessarij & cōtingentis. Et vult modos imperfectos in mixtione cōtingentis & inesse non posse nisi super vnam conclusionem, videlicet in illam de contingēti cōmuniter: in mistione autem necessarij & contingentis posse in duas, in illam de inesse, & in illam de contingenti cōmuniter. Et inquit. {Perspicuum igitur est terminis similiter sese habentibus, tam in ijs quæ sunt de inesse} supple commistio cum contingenti {quam in ijs, quę sunt de necessario commistio cum contingenti, fieri syllogismum quo ad vtiles: & non fieri quo ad inutiles. Addit differentiam. D. verum si propositio de non inesse negatiua ponatur & maior, eius conclusionis erit syllogismus, quæ est contingens, si vero negatiua necessaria fuerit & maior, syllogismus profecto erit & conclusionis contingentis, & conclusionis de nō inesse: hoc est primum. Deinde infert secundum, & inquit. {Insuper etiam patet omnes imperfectos syllogismos per dictas pfici figuras, vtpore deductione ad impossibile.

Quæstio. MAgna hic emergit quęstio propter quid ex maiore de inesse, & minore de cōtingenti nō sequitur nisi cōclusio de contingēti cōmuniter, & ex maiore de necessario, minore de cōtingenti sequitur cōclusio de nō inesse, & de contingēti communiter nō inesse: hæc enim est quæstio non parua. Et propterea arguitur contra hanc regulam multipliciter. primo, quia maior est similitudo illius de inesse ad illam de inesse, quā necessariæ ad illam de inesse: igitur, si maior necessaria potest in conclusionē de inesse, multo magis maior de inesse potest in illam de inesse. Secundo, in mistura propositionis de inesse & contingētis semper propositio de inesse est de inesse simpliciter: modo talis vim habet necessariæ propositionis: igitur potest in illam de inesse, veluti maior necessaria in illam de inesse. Tertio, ex opposito conclusionis cum minore posita inesse in tali syllogismo potest inferri oppositum maioris per tertiam figuram, vt arguatur, nullum B est A: contingit omne C esse B: igitur de inesse, nullum C est A, nam sequitur, quoddam C est A: hoc enim est oppositum conclusionis: & omne C est B: quia est minor posita inesse, igitur per tertiam figuram, aliquod B est A: quod est oppositum maioris. Quæ difficultas est non parua. Quarto, si ad maiorem necessariam sequitur conclusio de inesse, aut erit de inesse simpliciter, aut de inesse vt nunc: nō de inesse simpliciter, quia sequitur de inesse vt nunc, veluti per hos terminos, nigrum album, homo: nec de inesse vt nunc, veluti per hos terminos, cęlum, album, homo: igitur hæc mistio nec valet ad inesse simpliciter, nec ad inesse vt nunc, & sic videtur inutilis ad inesse. Quinto, semper conclusio debet assimilari alteri propositionum: at conclusio de inesse, nec maiori, nec minori assimilabitur. Sexto, si sequitur ad maiorē necessariam duplex conclusio de inesse & contingens, aut æque primo aut altera prius altera: si æque primo, tunc vnum agens potest in diuersa æque primo: quod est impossibile, si ordine quoddam, non videtur quam prius inferat. Septimo, si maior habet vim ad conclusionem de inesse: igitur ad necessariam. nam accipio conclusionem, quæ sequitur, videlicet nullum C est A: aut igitur sensus est, nullum C est A necessario, & habetur intentum, aut sensus est, nullum C est A contingenter: & cum hæc conuertatur ad oppositam qualitatem, arguo in tertia figura, contingit omne C esse A: contingit omne C esse B: igitur contingit quoddam B esse A: quod est oppositum maioris: & sic ille sensus non potest esse contingēs, nec datur alius. Octauo, effectus assimilatur causæ proximę: sed minor est causa proxima respectu maioris: igitur debet assimilari minori: & ita debet esse contingens vt minor. Albumasar & Algaçel de quæstione tenēt talem mistionem esse inutilem penitus tam ad conclusionem de inesse, quam ad conclusionem cōtingentem. moti sunt ratione non parua, quia omnes syllogismi primæ figuræ sunt regulabiles per dictum de omni, vel dictum de nullo, quia in hoc differunt ab illis secundę & tertiæ figuræ, vt dixit Aristot. at, cum eiusmodi syllogismi nō sint regulabiles per dictum de omni vel de nullo: igitur sunt simpliciter inutiles. Arist. vero & Alexan. & Philoponus & Auerro. arbitrantur tales commistiones syllogisticas esse deductione ad impossibile. Quoties enim ex opposito conclusionis cum altera propositionum infertur oppositum alterius, semper coniugatio est syllogistica, & perfecta quidem, si cum hoc potest regulari per dictum de omni vel de nullo, imperfecta vero, si tantum deductione ostenditur, & sic ratio eorum probat hanc esse imperfectam. Nec est absurdum in prima figura esse coniugationem imperfectam in mistis, quicquid sit in simplicibus. Est autem regularum differentia, vt Aristo. innuit, in negatiuis. nam ex maiore necessaria negatiua, & minori contingenti, vult quòd sequitur duplex conclusio, nō autem ex negatiua maiore de inesse. Assignauerunt autem causam recētiores, cur ex tali commistione maiore necessaria negatiua, & minore contingenti, sequitur conclusio de inesse, & non ex maiori de inesse negatiua: dicentes in maiore negatiua de inesse solam actualem vnionem prædicati ad subiectum tolli, potentialem omitti: hac ratione conclusio non potest esse de inesse, notatur enim in maiore actualis remotio prædicati ab ijs, quæ actu sunt sub subiecto, non ab ijs quæ contingunt esse sub eo: ideo in conclusione non fit actualis remotio maioris á minori, quia in minori propositione facta est extensio vsque ad possibilia, sed solum fit remotio potentialis. at cum maior fuerit necessaria negatiua, tunc prædicatum remouetur & actu & potentia ab ijs, quæ sunt sub medio, & sic quauis facta extensione in minore, adhuc ab illis remouetur maior, & ita conclusio erit actu de inesse negatiua, est. n. necessarium fortius in negando quam sit ipsum inesse. Pulchrum esset videre vtrum hæc differentia habeat locum quādo maior esset affirmatiua, nullus enim expositor tetigit, sed de hoc alibi.

E

Opinio. Albu. & alg.

F

Positio peripateti.

Positio Iuniorum.

G

Ad rationes igitur, ad primam dico conclusionem de inesse propositioni de inesse similiorem esse quo ad formam, non autem quoad virtutem. Ad secunda dici potest propositionem de inesse simpliciter non esse necessariam: quia necessaria est in omni tempore: at de inesse simpliciter est, quæ est vera pro maiori parte temporū: & cuius oppositum potest intelligi esse saltem, vt superius fuit dictum. Ad tertiam dici potest, quòd, quando conclusio de inesse sequitur ad minorem contingentem sumptam sub necessaria, oppositum conclusionis, videlicet omne C est A, repugnat minori contingenti: & propterea, si ponatur inesse, eadem est repugnantia, non autem repugnat quando conclusio de inesse sequitur ad minorem contingentem acceptam sub inesse, vt supra diximus. Ad quartam dici potest semper conclusionem esse de inesse simpliciter. Et ad obiectionem dico maiorem esse falsam: falsa enim est, necessario nullum album est nigrum: quia sensus est, ꝙ nullum album sit nigrum, nec possit esse. Ad quintam patet solutio. Conclusio nanque assimilatur maiori in

H

virtute,

virtute, & hoc sufficit. Ad sextam dici potest primitate cõmunitatis primæ sequi cõclusionẽ cõtingẽtẽ, primitate principalitatis primo sequi cõclusionẽ de inesse. Ad septimã respõdit Arist. ipsum inesse diuersum esse à necessario et à cõtingẽti, licet ad ipm sequatur cõtingẽs. Ad octauum patet sol. nam nõ vna propopositio est causa, sed ambæ licet maior sit propinquior virtute, & illi assimilatur. Hæc de quæstione licet multa alia dici possũt, Quæ omitto cum sint copiose ab alĳs exposita.

Cap. xvii. De syllogismis ex vtrisque Contingentibus in secunda figura.

IN secunda vero figura cũ vtræq; quidem propositiones de contingenti assumẽtur, nullus erit syllogismus, siue affirmatiuæ. siue negatiuę siue particulares siue vniuersales ponantur. Cum autem altera de inesse altera de cõtingenti sumit, si affirmatiua de inesse sumpta sit, minime profecto erit syllogismus: si autem negatiua & vniuersalis, semp erit. Eodem autẽ modo & quãdo altera quidem propositionum necessaria, altera de cõtingenti sumatur. Atq; oportet in talibus cõclusionibus ipsum cõtingẽs sumere veluti etiã in prioribus.

Cõmẽ. 162.

In præsenti loco pręmittit Arist. tres regulas, quarũ prima seruit vniformi generationi syllogismorũ de contingẽti in secũda figura, secũda seruit mixtioni ex cõtingẽti & inesse, tertia seruit mixtioni necessarĳ & cõtingẽtis. Prima est ex duabus cõtingẽtibus in hac figura non erit syllogismus. Secũda est, ex vna de inesse, & altera de cõtingẽti, si affirmatiua est de inesse, nõ erit syllogismus si negatiua & vniuersalis, bene erit syllogismus. Tertia est, ex vna necessaria, & altera de cõtingẽti erit syllogismus si illa necessaria sit vniuersalis negatiua, vbi sit vniuersalis affirmatiua, nõ erit syllogismus. Et addit, ꝙ quãdo erit syllogismus, & cõclusio de cõtingẽti, talę cõtingẽs sumetur cõiter, non proprie, vt definitũ est. Et causa C est, qa facta reductione in primã figurã, remanet maior de inesse vel necessaria & negatiua in celarent vel ferio. Omnes. n. modi secũdæ ad hos reducũtur, & hoc pacto in prima figura cõclusio est cõtingẽs cõiter, & non proprie. Debes scire, ꝙ omnis propositio contingẽs siue de dicto affirmatiuo, siue negatiuo, semper est simpliciter affirmatiua: quia semper modus remanet affirmatus & propterea ex puris contingentibus nõ potest fieri syllogismus in secunda & hoc declarabitur statim.

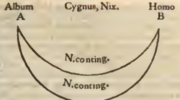
Oẽs mõi reducuntur ad celarent vel ferio. Propter quid ex puris contingentibus nõ fit sylls. De conuersione cõtingentium.

Primum igitur ostendẽdum negatiuam de contingenti nõ conuerti. Veluti si A cõtingit nulli B, non necesse est & B nulli A cõtingere.

Cõmẽ. 163.

Qm̃ syllogismi secũdæ figuræ aut cõuersione, aut deductione ad impossibile reducuntur ad syllogismos primæ, vt patuit, ideo ostẽsurus, ꝙ neutro horũ modorũ reduci possunt, aliud principiũ facit: ostẽdẽs primo cõtingẽtẽ negatiuã nõ posse in terminis conuerti, & hoc proponit D { Primũ igitur ostẽdẽdum est negatiuã de cõtingẽti non conuerti in terminis, veluti, si A contingit nulli B: non necesse est per cõuersionem in terminis, & B nulli A cõtingere, sic igitur regula hæc est, ppositio contingens vniuersalis negatiua non conuertitur in terminis.

Ponatur. n. hoc, & contingant B nulli A inesse. Cum igitur conuertãtur affirmationes contingentes negationibus & contrariæ & contraiacentes: & B nulli A inesse contingit: perspicuum est etiam omni A contingere inesse B: at hoc falsum est. Non enim necessario sequitur, si huic omni hoc cõtingit, vt omni huic hoc contingat, quare negatiua non conuertitur.

Negatiua de cõtingenti non conuertitur.

Cõmẽ. 164.

Regulam ostendit. & primo deductione ad impossibile sic: si valet, contingit nullum B esse A: igitur contingit nullum A esse B: vlterius, si valet, nullum A esse B: igitur contingit omne A esse B, per conuersionem ad oppositam qualitatem. Et si sic, tũc à primo ad vltimum, si cõtingit nullum B esse A: contingit omne A esse B: & cum illa, videlicet contingit nullum B esse A, conuertatur in B hanc, omne B esse A per cõuersionẽ ad oppositum: igitur valet, contingit omne B esse A: & cõtingit omne A esse B: supponit igitur Aristo. in hac deductione sequi, contingit omne B esse A: igitur contingit nullum B esse A, & deinceps facit discursum. Inqt { ponatur. n. hoc, videlicet, ꝙ si omne B cõtingat esse A: nullum B contingat esse A & contingat B nulli A inesse. Cum igitur conuertantur affirmationes contingẽtes negationibus, & cõtrariæ, supple cõtrarĳs, & cõtrarietatis, hoc est cõtradictoriæ cõtradictorĳs: & B nulli A inesse cõtingit: perspicuũ est etiã omni A contingere inesse B: at hoc falsum est, non enim necessario sequit, si huic omni hoc contingit, hoc est, si omni B contingit A, vt omni huic, hoc cõtingat: hoc est, vt omni A contingat B, & sic deductione patet regula. Ex his videt regula Aristotelis probari per hãc maximã, si duæ propositiones cõsequẽtes nõ cõuertunt, nec ãtes possunt cõuerti, & ita in ppposito, cũ hæ nõ cõuertãtur, cõtingit omne B esse A, & cõtingit omne A esse B: igitur C nec illę, videlicet, cõtingit nullũ B esse A, & cõtingit nullum A esse B: nam illæ ad has sequuntur. Sed occurres qa à pari probabo negatiuas de inesse nõ cõuerti in terminis. nã ad illã, nullũ B est A, sequitur hæc, quoddã B nõ est A, & ad illã, nullum A est B, sequitur hæc, quoddam A non est B, sed hæ duę particulares nõ cõuertuntur: igitur nec illæ vniuersales: tenet enim consequentia per maximam Aristotelis. Dici potest Aristotelis maximam esse intelligendam in antecedentibus & cõsequẽtibus reciproce: qualiter non est in talibus de inesse. Licet. n. sequatur, nullum B est A, igitur quoddã B nõ est A: non sequtur econtra, at in cõtingentibus reciproce sequitur. Valet enim contingit omne B esse A: igitur contingit nullũ B esse A: & econtra: & in talibus tenet maxima. Vel dici potest, ꝙ Aristoteles supponit ꝙ hæc consequentia valeat, contingit omne B esse A: ergo contingit nullum B esse A: tunc argumẽtatur, si conuertitur, contingit nullũ B esse A: ergo contingit nullum A esse B: tunc per suppositionem sequetur, contingit omne B esse A: ergo contin- D git omne A esse B: quia à primo ad vltimũ valet, contingit omne B esse A: ergo contingit nullum B esse A: vltra, contingit nullum B esse A: ergo per te contingit nullum A esse B. Vltra, sequitur ergo contingit omne A esse B & sic à primo ad vltimum valet, contingit omne B esse A & econtra.

Maxima Aristo.

Dubitatio pulchra.

Solutio.

Præterea prohibet nihil vt ipsum A quidem nulli B contingat: ipsum vero B alicui A necessario non insit. Veluti album quidem omni homini contingit non inesse, quia & in esse contingit. Hominem vero nõ est verum dicere quod contingat nulli albo. Pluribus enim necessario non inest, at necessarium nõ est contingens.

Cōm. 163. Secūdo idem probat per terminos. Vt sit B Homo: et A album. Contingit autē nullum hominē esse album: q̄a contingit omnem hominē esse album, nō tamē cōtingit nullum album esse hominē. Quia sic contingeret omne album esse hominē. Quod est impossibile de cygno, niue, & margarita, & id genus. Inquit. {Præterea prohibet nihil, vt ipsum A quidem, videlicet album, nulli B cōtingat, videlicet homini: ip̄m vero B alicui A necessario nō insit, vt niui, cygno, vel margaritę. Veluti album q̄dem omni homini contingit nō inesse: quia & inesse omni homini cōtingit, omnē.n. hominē cōtingit esse albū. Hominē autē non est verū dicere q̄ cōtingat nulli albo, q̄a cōtingeret omni albo, modo hoc est impossibile: pluribus.n. necessario nō inest, vt cygno, niui, & id genus: at necessariū non est cōtingens, vt nunc loquimur de cōtingenti. Alter.n. contingens prædicatur de necessario.

Vide in superiori figura.

At vero nec ex impossibili ostendetur conuerti. veluti si quispiā arbitretur q̄ sit falsum contingere B nulli A inesse, verum non contingere nulli: hæ enim affirmatio, & negatio sunt, si autem hoc verum est, necessario alicui A inerit B: quare A etiam alicui B inerit. At hoc est impossibile.

Cōm. 164. Mouet aduersus dictam regulā difficilē quęstionē. Et probat vniuersalē negatiuā contingentē conuerti in terminis, vt si cōtingit nullū B esse A: contingit nullū A esse B: quia, si non sequitur, tunc detur oppositum, erit tūc sequens, non contingit nullum A esse B: sed hoc æquipollet huic, necessario quoddam A est B: igitur, si non contingit nullum A esse B: necessario, quoddam A est B: vltra, necessario quoddam A est B: igitur necessario quoddam B est A sed hoc est impossibile, & ipsi antecedēti repugnans: igitur conuersio bona: quoties enim ex opposito consequētis infertur oppositum antecedentis cōsequentia est bona. Inquit Aristo. {at vero nec ex impossibili ostendetur conuerti: veluti, si quispiam arbitretur vt dictum est per regulam oppositarum, q̄ falsum sit contingere B nulli A inesse: verum nou contingere nulli. Hæ.n. affirmatio & negatio sunt oppositæ: quare si non sequitur, contingit nullum A esse B, sequetur non contingit nullum A esse B. si autem hoc verum est, necessario alicui A inerit B per regulam æquipollentiarum: quare A etiā alicui B inerit per conuersionem in parte: at hoc est impossibile antecedenti repugnans: igitur conuersio bona.

Non.n. si non cōtingit B nulli A, necesse est B alicui A inesse, non contingere nanq; nulli bifariam dicitur: vno quidem modo si alicui A necessario inest, alio autem si alicui necessario non inest, nam id, quod necessario alicui A non inest, non vere dicitur omni contingere non inesse. Veluti neq; quod alicui necessario inest, omni contingere inesse vere dicitur. Si igitur putauerit quispiam non contingere B omni A inesse, si necessario alicui non inest, falsum profecto sumet: omni enim inest, si fortasse contingit. Sed cum quibusdam necessario insit, propter hoc dicimus, non omni contingere. Quare ei, quod est contingit omni inesse, id opponitur, quod est necessario alicui inest, & necessario alicui non inest. Similiratione ei, quod est contingere nulli inesse: patet igitur ad hoc modo vt definiuimus in principio contingens & non contingens, non tan-

Falsum est dicere.

E tum necessario alicui inesse, sed necessario nō inesse fore sumendum. at si hoc sumatur, nullum profecto emergit impossibile, quare non fit syllogismus. Ex his igitur quæ dicta sunt negatiuam eiusmodi non conuerti, perspicuum est.

Cōm. 165. Respondet Aristoteles, q̄ hæc consequentia non valet, non contingit nullum A esse B: igitur necessario aliquod A est B. nam illa propositio, non contingit nullum A esse B, habet duas causas veritatis: verificatur enim indiferēter, si necessario aliquod A est B, & si necessario aliquod A non est B: modo, ab vna propositione habēte plures causas veritatis ad alteram illarum non valet consequentia, sed bene ad illas disiunctiue tentas. Valet enim non contingit nullum A esse B: igitur aut necessario aliquod A est B, aut necessario aliquod A non est B. Inquit {non enim si non contingit B nulli A, necesse est B alicui

F A inesse: & explanat solutionem. D. non contingere nāque nulli: bifariam dicitur per duas veritatis causas: vno quidem modo, si alicui A necessario inest: alio autem, si alicui A necessario non inest. Hanc responsionem probat per talem syllogismum, quot modis vnum oppositorum interimitur, tot modis alterum verificatur. Sed contingit dupliciter interimitur: quia si necesse alicui, & si necesse non alicui, igitur non contingit dupliciter construitur, videlicet si necesse sit, & si necesse non sit. Inq̄t {nam id, quod necessario alicui non inest, non vere dicitur omni contingere non inesse, veluti neq; quod alicui necessario inest, omni cōtingere inesse vere dicitur. Tūc ad propositum venit, & inquit {si igitur putauerit quispiam nō cōtingere B omni A inesse: si necessario alicui nō inest tantum falsum profecto sumet: omni.n. inest, si contingit ita esse, q̄ inest, sed cum quibusdam necessario insit, propter hæc dicimus non omni cōtingere. Quare ei,

Probatio regule.

G quod est cōtingit omni inesse, id opponitur, quod est necessario alicui inest, & necessario alicui non inest. Et vt diximus in affirmatiua ita exponit in negatiua: & inquit simili ratione ei, quod est cōtingere nulli inesse per duas causas veritatis exponitur: & ideo concludit {patet igitur ad hoc modo, vt definiuimus in principio contingēs & non contingens, non tantum necessario alicui inesse, sed necessario non inesse fore sumendum: at, si hoc sumatur: nullum profecto emergit impossibile: quare non fit syllogismus: demū epilogat. Debes scire causam veritatis propositionis esse illam, qua posita in veritate sequitur propositio, & non econtra: posito.n. q̄ de necessitate aliquod B sit A, sequitur igitur non contingit nullum B esse A: similiter posito necessario aliquod B non esse A: sequitur non contingit nullum B esse A. Et hæ etiam sunt causæ veritatis illius, videlicet non cōtingit omne B esse A: hæ igitur sunt causæ veritatis, & quasi exponētes. Sorticolæ enī vocāt eiusmodi propositiones exponētes, melius autem peripatetici tales causas veritatis appellant.

Quid causa veritatis propositionis.

H Et propterea melius tractatus de probationibus terminorum tractatus inscriberetur de caussis veritatis propositionis: omnis enim probatio est per notius, aliter esset petitio, non autem oportet causam veritatis esse notiorem propositiōe verificata, modo nulla probatio terminorum est per notius: ideo non recte dicitur probatio, sed verificatio per causas veritatis. hæc obiter dixisse ad sorticolas sat sit. Nam in ludicris probationes terminorum propositionum interpretationes appellauimus.

Hoc autem cum sit demonstratum, sumatur ipsum A nulli B contingere: ipsi vero C omni. ob conuersionem igitur non conficitur syllogismus; nam dictum est talem propositionem non conuerti.

Sumpsit

Cõmẽ. 168. Sumpsit contingentem de dicto vniuersali negato non conuerti in terminis, nunc probat regulam, quæ erat ex puris contingentibus in secũda figura nullam cõfici ratiocinationem vtilem. Et in probando hanc regulam, probat, ꝙ ex maiore vniuersali negatiua, & minore vniuersali affirmatiua non conficitur syllogismus in Cęsare. Deinde ꝙ nec in Camestres, & ꝓ primo vtitur ratione hac. Hic non potest reduci ad primam figuram, nec conuersione, nec deductione per impossibile: igitur nullus ex tali cõiugatione cõficitur syllogismus. Quod quidem non reducatur conuersione, patet: quia syllogismi secundæ figuræ non reducuntur nisi conuersione negatiuæ propositionis: sed deductum est negatiuam de contingenti non conuerti in terminis, sed solum in parte: veluti affirmatiua sibi correspondens. Igitur nõ potest conuersione perfici. Dubitatio. Sed occurres dicendo Aristote. insufficientem: quia ipse probauit solum ex vna negatiua, & altera affirmatiua nullum in hac figura confici syllogismum, & non probauit ex ambabus affirmatiuis nullum confici syllogismum. Solutio. Dici potest quod hoc Aristote. relinquit tanquam notum ex regulis vniuersalibus: quia in regulis vniuersalibus dictum est, & probatum ex affirmatiuis nullum fieri syllogismum in hac figura. {Præterea hoc idem probari potest hac simili ratione, vt patet bene consideranti. Etiam hoc postea per terminos indicabit.

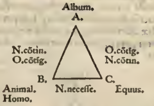
Pręterea etiam nec per impossibile. Nam si sumatur ipsum B cõtingere omni C inesse, nullum ob hęc euenit falsum, quippe cum A ipm omni & nulli C contingat inesse.

Cõmẽ. 169. Quod vero deductione ad impossibile perfici non possit, nunc probat: & vtitur tali ratione ex contrario conclusionis sumpto pro minore, & maiore sumpta vt prius pro maiore concluditur de contingenti nullum C esse A: sic arguendo, contingit nullum B eẽ A: vt fuit sumptum pro maiore: contingit omne C esse B: quod est oppositum conclusionis: igitur contingit nullum C esse A: modo, hoc non est falsum repugnãs minori, quia ipsum A contingit omni & nulli C inesse. Inquit {præterea etiam nec per impossibile} supple perfici potest talis syllogismus: nam, si sumatur pro minore ipsum B contingere omni C: quod est contradictorium conclusionis, sumatur dico cum maiore sumpta eodem loco, vt prius: nullum ob hæc euenit falsum alicui assumptorũ repugnãs: cuius causam affert & inquit {quippe cum ipsum A omni & nulli C inesse contingat: & sic per dictam deductionem non habetur oppositum minoris. Dubĩ. 1. Sed dices propter quid Aristoteles nõ vsus est in hac deductione tertia figura: nam ex minore sumpta pro maiore, & opposito siue contrario conclusionis sumpto pro minore in tertia figura, sequitur aliquod B contingere inesse A, hoc pacto, contingit omne C esse A: contingit omne C esse B: igitur contingit quoddam B esse A. Solutio. Dici potest Aristotelem non vsum esse hac figura, quia nec hoc modo reducitur ad repugnans: hæc enim non repugnant, contingit nullum B esse A, & contingit quoddam B eẽ A.

2. Dubĩ. Amplius, dices propter quid non sumpsit contradictorium conclusionis, veluti sumpsit contrarium.

Solutio. Dici potest ipsum sumpsisse contrarium & potuisse sumere contradictorium, vt det maiorem euidentiam syllogismo, qui videtur pollentior, si reducitur ad vniuersales, quàm particulares modos. Potuit tamen sumere contradictorium, & minime reducit ad impossibile. Adhuc quæres, cur non sumpsit oppositum conclusionis per negationem præpositam toti. Dicendum, quia vel non sequitur conclusio, si oppositum illud intelligitur pro causa veritatis illius negatiua. Cum ex minore negatiua in prima figura nihil sequatur, vel si sequitur, conclusio erit contingens cõmuniter, vt patet consideranti.

A Omnino insuper si syllogismus aliquis ex ijs est, ipsum fore conclusionis contingentis profecto perspicuum est, propterea quia neutra propositionum de inesse sumpta est, eritq; iste aut affirmatiuus, aut negatiuus. Sed neutro modo est: nam, si affirmatiuus ponatur, per terminos ipsos ostendetur non contingere inesse: sin vero negatiuus, conclusionem non contingentem esse, sed necessariam indicabitur. Sit enim ipsum A quidem album: ipsum autem B sit homo: C sit equus: ipsum igitur A album omni & nulli inesse continget: at ipsum B ipsi C neq; inesse, neq; non inesse cõtingit. Quod quidem nõ contingat inesse, ex B eo patet, quia nullus equ⁹ est homo: quod autem non contingat nõ inesse, perspicuũ, quia necesse est nullum equum esse hominem: at necessarium non est contingens: nõ igitur syllogismus cõficitur.

Inutiles cõiugationes ad ipsum cõting. Termini omni nulli.

Cõmẽ. 170. C Quod in Cęsare non liceat syllogizari ex puris cõtingentibus, nunc probat per terminos: per quos nec contingens inesse, nec contingens non inesse syllogizatur. Termini sunt album, homo, equus: nã arguẽdo in Cęsare cõclusio est necessaria, nullus equus est homo: modo, hæc conclusio non est de contingẽti inesse, quia est negatiua, nec est de contingenti nõ inesse: quia est necessaria: et necessariũ non est contingens vt nũc loquimur de ipso contingenti. Vtitur autem Aristoteles syllogismo hypothetico a destructione cõsequẽtis ad destructionẽ antecedentis, & inquit {oĩno insuper, si syllogismus aliquis in Cęsare ex ĳs puris cõtĩgẽtibus est, ipsum fore cõclusionis contingentis perspicuũ est: subaudienda est destructio consequẽtis, vt inferatur ex ĳs nullũ eẽ syllogismum: quod est antecedẽtis destructio. Probat hypotheticã, dicens propterea, quia neutra propõnũ de ineẽ sumpta est: & ita oportet vt cõclusio sit ex ĳs, non nisi contingens. Deinde probat distinctionem illã, videlicet ꝙ D cõclusio nõ sit contingẽs, dicẽs {eritq; iste aut affirmatiuus: aut negatiuus. Et probat ꝙ neutro modo: & inquit {nã, si affirmatiuus ponatur} supple in cõclusione, per terminos ipsos ostẽdetur non contingere inesse, imo ꝙ cõclusio sit negatiua & necessaria. Sin vero ponatur in conclusione negatiuus, per illos met terminos dabiĩ cõclusio non de contingẽti, sed de necessario. Et ꝙ ita sit, constituit terminos ipsos, & inquit {sit enĩ ipsum A quidem album: ipsum B sit homo: C sit equus: quibus constitutis, patet, ꝙ ipsum A albũ omni equo, & nulli homini cõtingit in Cęsare syllogizãdo: at ipm B neq; inesse, neq; non inesse contingit. Hoc est, ꝙ conclusio nec est contingens affirmatiua, nec contingens negatiua. Et hoc declarat ꝙ quidem nõ contingat inesse: hoc est, ꝙ non sit contingẽs affirmatiua, ex eo patet, quia nullus equ⁹ est hõ, & necessario, & ita cõclusio non potest esse contingens affirmatiua. Quod autem non contingat nõ inesse, hoc

est, ꝙ nec sit contingens negatiua, perspicuum est: quia necesse est nullum equum esse hominē, nō est igitur cōtingens negatiua, quia non est contingens, sed necessaria: at necessariū non est contingens, vt nunc loquimur de contingenti: non igitur syllogismus conficitur in Cesare, qui conclusionem inferat contingentem. Breuiter igitur virtus rationis Aristo. est syllogismum talem esse inutilem, quia non concludit contingētē conclusionem: quia reperibiles sunt termini in quibus syllogism⁹ est cōclusionis necessariæ & negatiuæ. Quæ quia necessaria, non est contingēs: quia vero negatiua, nō est affirmatiua: hæc Aristoteles. Sed occurres: propter quid Aristo. ad ostendendum hanc coniugationem esse inutilem, non dedit terminos in quibus omni, & in quibus nulli. Dici potest, quia contingere omni & nulli non sunt contraria: at ad contingens oportet per cōtrarium instare: quare est necessarium. Secundo occurres: propter quid non dedit terminos in quibus necessario omni & nulli. Potuit enī dare, quia termini necessario omni sunt album, animal, equus: termini autem necessario nulli sunt album, homo, equus. Dici potest, hoc fecisse vtens breuitate. Sufficit enim sibi dare terminos necessario nulli, quia isti ad ostendendam combinationem esse inutilem sufficiunt: vel forte isti non sunt boni, quia minor repugnat maiori.

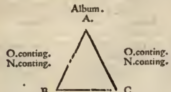
Quæ sit vis rationis.

Vide terminos in superiori figura.

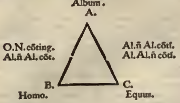
Solutio.

Simili ratione demonstrabitur etiam, si econuerso sumatur negatiua. Insuper etiam si ambæ affirmatiuæ, aut ambæ negatiuæ collocentur, per ipsosmet terminos erit demonstratio.

Inutiles cōiugatiōes vt supra.

Prӕterea etiam quando alia vniuersalis, alia particularis: aut ambæ particulares, vel indefinitæ, vel quouis modo alio propositiones libeat permutare, semper erit profecto per hos met terminos ostensio. Perspicuum igitur est nullum fore syllogismum, si ambę propositiones de contingenti sumantur.

Cōiugationes inutiles.

Cōm. 171. Hactenus, ꝙ in Cesare ex puris contingentibus non licet syllogizare, nunc quod nec in Camestres, probat per eosdem terminos. Et hoc inquit {simili ratione demonstrabitur etiam, si econuerso sumatur negatiua, vt fit in Camestres. Tertio ostendit non posse fieri syllogismum per eosdem terminos ex puris contingentibus,

E si ambæ propositiones sint affirmatiuę, aut si ambæ sint negatiuæ, etiam dato quod sint ambæ vniuersales.

Quarto per hos met terminos demonstrat in Barocco vel Festino, vbi vna est vniuersalis, alia particularis, nullum ex puris contingentibus fieri posse syllogismū. Quinto ostendit ex puris contingentibus non posse fieri syllogismum, si ambæ sint particulares, nec si ambæ sint indefinitæ: nec quouis modo alio ī qualitate vel quātitate propositiones collocentur, & semper per hos met terminos. Propterea epilogat, nullum posse in hac figura fieri syllogismum: si ambæ sint de contingenti. Hæc Aristo. Sed dices, cur non probauit Aristo. non posse fieri syllogismum in Camestres, vel festino, vel Barocco ex puris contingentibus: quia non possunt perfici cōuersione: vel deductione ad impossibile, vt probauit de Cesare. Dici potest, quia hoc intelligitur per id quod dixit de primo: amplius hæc probatio per terminos sufficit ad destruendum. Debes scire, quod syllogismus

Dubitatio.

Solutio.

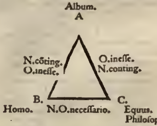
F bonus & vtilis esse potest dupliciter. Aut per se, & gratia formæ, aut per accidens & gratia materiæ. Syllogismus vtilis per se & gratia formæ ĳs est, qui est bonus: & quilibet sibi consimilis in forma est bonus ad eādem conclusionem syllogizandam. Et hoc est dicere, quando non dantur termini omni & nulli inessendi. Syllogismus bonus siue vtilis per accidens est, quando non quilibet sibi consimilis in forma est vtilis, quod est dicere, quando dantur termini omni & nulli inessendi. Aristo. igitur probauit ex puris contingentibus nullum vtilem posse confici syllogismum per se ad concludendā conclusionem contingentem: quia non quilibet sibi cōsimilis in forma concludit conclusionem contingentē: quia reperibiles sunt termini, in quibus per similem formam concluditur conclusio non contingens, sed necessaria. Cum quo tamen stat syllogismum ex puris contingentibus esse per accidēs, & gratia materiæ propter terminos aliquando vtilem. Hęc Aristo.

Syllōs ꝑ se.

Syllōs ꝑ accidens.

G Atqui si altera propositionum inesse, altera cōtingere significauerit, si affirmatiua inesse significauerit, negatiua vero contingere, nullatenus erit syllogismus siue vniuersaliter, siue particulariter termini sumantur. Eritq; ostensio etiam per eosdem terminos.

Cap. xviii. Mixto contingentis & ipsius inesse in secunda figura.

Cesare & Camestres.

H

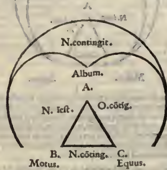
Cōm. 172. In præsenti capite Aristoteles proponit in titulo illius quonammodo liceat syllogizari ex vna de inesse: & altera de contingenti in secunda figura. Et de re hac regulas constituit. Prima est, ex vna de inesse, & altera de contingenti: si illa de inesse fuerit affirmatiua, non licet syllogizare in secunda figura, nec in modis vniuersalibus, nec in modis particularibus. Probat hāc regulam per terminos illos met, quos sumpsit in præcedentibus regulis, vtpote qui sunt, album, homo, equus: per hos enim terminos, non contingens, sed necessaria syllogizaretur conclusio, vt fuit dictū. Potest etiā probari regula ꝑ rōnē: quia tales syllōi nec deductiōe, nec cōuersiōe ꝑfici possent ꝑ syllōs primæ. Cōuersiōe quidem

non,

non, quia negatiua de contingenti non conuertitur; deductione vero minime, quia si sumatur maior pro maiore, & contrarium secundum dictum ipsius conclusionis pro minore, quod sequitur, non est repugnās minori. Et quæ dicit Aristoteles clara sunt omnibus.

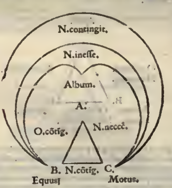
Quando vero negatiua inesse significat; affirmatiua vero contingere, syllogismus erit. Sumatur nanque ipsum A quidem nulli B inesse: ipsi autem C omni contingere: si igitur negatiua cōuertatur, ipsum B nulli A inest, ipsum autem A omni C contingit: cōficitur igitur syllogismus per primam figuram concludens ipsum B nulli C contingere.

Cesare concludens contig. quod æquipollet ipsi inesse.

Simili ratione etiam si ad ipsum C negatiua ponatur.

Camestres idem cōcludens.

Cōm. 175.

Secunda regula, si illa de inesse sit negatiua, & illa de contingenti sit affirmatiua, erit syllogismus vtilis ad cōclusionem de contingenti. Probat autem hanc per conuersionem. Nam in Cesare conuersa maiore redditur prima figura, in Camestres autem, conuersa maiore, & propositionibus transpositis, sequitur conuersio conclusionis in prima figura, vt per exēpla patet. Inquit { quādo vero negatiua inesse significat, affirmatiua vero contingere, syllogismus erit, modo seruetur debita quantitas. Et primo ponit exemplum in Cesare, & quod dicit patet. Deinde dicit { simili ratione etiam, si ad ipsum C ponatur negatiua, vt Camestres: reducetur enī ad primam per conuersionem minoris & propositionum trāspositionem, vt dictum est.

A At si ambæ quidem negatiuę fuerint, significetque altera ipsarum non inesse, altera cōtingere non inesse: per ea quidem, quæ sumūtur, nihil euenit necessarium, sed, si secundum ipsum contingens propositio conuertatur, syllogismus conficietur cōcludens ipsum B nulli C contingere inesse: veluti diximus pauloante. erit enim rursus prima figura.

B

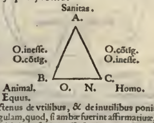

Cōm. 174.

Tertia regula est, si ambæ propositiones negatiuę fuerint, & vna illarum significet non inesse, altera contingere non inesse: per hæc nihil sequitur euidens. Sed, si conuertatur contingens propositio secundum cōtingens siue ad oppositam qualitatem, syllogismus conficitur euidens & concludens ipsum B nulli C contingere inesse, veluti diximus pauloante: nam facta hac reductiōe statim
C fiet. Secunda per conuersionem in terminis propositionis de inesse & restabit prima figura. Debes scire, quod syllogismus ex ambabus negatiuis, quando altera illarum sit de inesse in secunda figura cōcludens est imperfectus dupliciter: quia eget duplici conuersione: vna qua reducetur ad aliquem syllogismum secundæ figuræ, & alia qua reducetur ad syllogismos primæ. verbi causa. Iste syllogismus, nullum B est A: contingit nullum C eē A: igitur contingit nullū C esse B: eget prima conuersione, qua conuertitur minor ad oppositam qualitatem, vt sit in aliquo modo secundæ, videlicet in Cesare. Hoc autem facto eget secunda conuersione maioris in terminis, vt reducatur ad syllogismos primæ. Igitur est dupliciter imperfectus.

Sed si ambæ affirmatiuæ sumantur, nō erit syllogismus. Termini quidem essendi sanum, animal, homo: non essendi autem, sumantur
D sanum, equus, homo.

Inutiles cōiugationes.

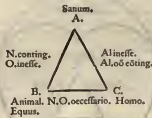
Cōm. 175.

Hactenus de vtilibus, & de inutilibus ponit quartam regulam, quod, si ambæ fuerint affirmatiuæ, etiam dato quòd altera sit de inesse, & altera contingens, nihil syllogizatur. Hanc probat, quia sunt reperibiles termini in quibus necessario omni inesse, & necessario nulli inesse concluditur: seruata videlicet consimili for-

ma arguendi. Et ponit illos, vt patet in textu. Potest etiam probari hæc regula, vt aliæ sunt probatæ: quia nec conuersione, nec deductione possunt perfici syllogismi huiusmodi: hæc de vniuersalibus vtilibus & inutilibus, perfectis & imperfectis.

Simili etiam modo sese habet in particularibus syllogismis. Nam quando affirmatiua quidem de inesse siue vniuersaliter, siue particulariter sumpta sit, nullus erit syllogismus: quod quidem similiter, atq; per eosdem terminos velut antea demonstrabitur.

Festino, & Barocco inutiles particularis coniugationes.

cōm.176. Hactenus de vniuersalibus, nunc de particularibus: & primo ponit regulam inutilium, quæ est hæc. In mixtione contingentis & inesse in secunda figura & in Festino & Barocco, si affirmatiua est ea propositio quę est de inesse, nullus est syllogismus ad probandum conclusionem de contingenti. Probat hoc per eosdē terminos, & potest probari, quia nec conuersione, nec deductione perfici possunt. Inquit{ simili etiam modo sese habet in particularibus syllogismis: & explicat quomodo, & inquit{ nam quādo affirmatiua quidem de inesse sumpta sit, siue sumatur vniuersaliter, vt Barocco, siue particulariter, vt in Festino: nullus erit syllogismus: cuius causam addit dicens. Quod quidem similiter: atque per eosdem terminos velut antea est demonstratū. Hæc de inutilibus syllogismis.

Quando autem negatiua fuerit sumpta de inesse, erit syllogismus, quemadmodū per cōuersionem antea diximus.

Festino, quo modo maioris cōuersione ad primā figurā reducitur.

cōm.177. Secunda regula est, quod, quando propositio de inesse est negatiua, erit syllogismus: quemadmodum per cōuersionem antea diximus. Quo vero ad verba attinet. Debes scire, quòd dixit, quando autem negatiua, & nō quando negatiue, quia vult regulam esse solum verā de Festino: quia vbi in Barocco minor esset de inesse & negatiua, non esset per conuersionem reducibilis.

E Præterea si ambo interualla negatiua sumātur, atq; vniuersale de non inesse, ex ijs propositionibus quidem non est syllogismus: sed, si contingens conuertatur, veluti antea dixim⁹, erit syllogismus.

Eadem coniugatio: quæ contingētis conuersione ad primā figuram reducitur.

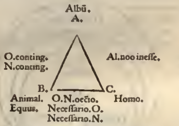
F

cōm.178. Nunc de imperfectis ponit regulam: q, si ambo interualla siue propositiones sumantur negatiuæ: si interuallum vniuersale fuerit negatiuum de inesse, ex ijs propositionibus nō est syllogismus, quia ex puris negatiuis nihil sequitur: sed perficitur per cōuersionem particularis propositionis contingētis ad oppositam qualitatem: vt antea diximus. Hæc de imperfectis.

Sin autem ipsa negatiua sit de inesse, & particulariter sumatur, non erit syllogismus, siue affirmatiua, siue negatiua sit altera propo-
G sitionum.

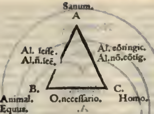
Inutiliũ con iugationum regula.

cōm.179. Quarta regula est, q ex particulari negatiua de inesse, & vniuersali siue negatiua, siue affirmatiua de cōtingēti
H non est syllogismus ad cōclusionem de cōtingenti. Probari pōt, quia nec cōuersione, nec deductione reduci potest. Conuersione quidē non, quia particularis negatiua non conuertitur. Deductione vero minime, quia ex maiore pro maiore, & contradictorio conclusionis pro minore, aut nihil sequitur in prima figura, aut non sequitur aliquid repugnans minori, vt patet in exēplo. Eadem res demonstrari potest per terminos: nam termini necessario essendi sumantur album, animal, homo: necessario vero non essendi sumantur, album, equus, homo.

Nec cum ambę indefinitæ, aut particulares sumantur siue affirmatiuæ, siue negatiuæ erit syllogismus: nam demōstratio erit eadem atque per eosdem terminos.

Sanum.

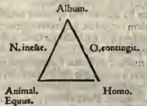

Inutiles coniugationes ex particularibus siue indefinitis.

Cōmē. 180. Vltima regula ex vna de inesse, & altera de contingenti cū ambæ sint indefinitæ, aut particulares non erit syllogismus: siue ambæ sint affirmatiuæ, siue ambæ negatiuę: probat regulam per terminos necessario omni inessendi, & necessario nulli inessendi. Hæc Aristo. de mistione contingentis & inesse in secunda figura.

Regula Auer. Animaduerte regulam vniuersalem: quam Auer. non semel dedit, q ea propositio in hac mistione debet esse de inesse, per quam hęc figura à prima descendit: & quia descēdit per vniuersalem negatiuam: igitur hæc debet esse de inesse ad hoc, vt per conuersionem redeat ad primam figuram, & ad eum modum illius è quo descendebat: igitur regula vniuersalis erit, quoties negatiua & vniuersalis fuerit de inesse, semper combinatio est vtilis per se. nam semper conuersione potest redire in primam figuram, & eum in modum, è quo descendebat.

Quæstio cōtra Aristo. Sed maxima ab expositoribus græcis & latinis mouetur cōtra Arist. quæstio: quia in Cesare ex maiore de inesse, & negatiua, & minore contingente nō videtur bona combinatio: quia dantur termini necessario essendi, & termini necessario non essendi. Termini necessario essendi album, animal, homo, sequitur enim de inesse, nullum animal est album: contingit omnem hominem esse album: & tamen de necessitate, omnis homo est animal: termini vero necessario non essendi album æquus, homo. Quia de inesse, nullus æquus est albus, contingit omnem hominem esse album: et tamē necessario nullus homo est æquus.

Cesare.

Hæc.n.est difficilis quæstio. Respondent latini q regula eget duabus limitationibus, vt q propositio de inesse sit non de inesse vt nunc, & q conclusio sit de cōtingenti pro possibili: & non pro contingenti proprie.

Solutio latinorum. D

Quæ Auer. Videtur autem Auer. huic fauere: qui ait ex maiore absoluta negatiua, & minore contingente sequi syllogismum. Patet autem propositionem absolutam ab Auer. esse dictam de inesse simpliciter, inuentam autem de inesse vt nunc. Modo ipse dicit ex vna absoluta negatiua, & altera contingente, & non ex vna inuenta, & altera contingente.

Confutatio. Sed hæc expositio non est perspatetica: quia Aristo. dando instantiam debuit seruare consimilem formam: at dū inutiles cōiugationes ostendit sumpsit propositionem de inesse non simpliciter, sed vt nunc igitur & in vtilibus eodem modo voluit intelligere. Amplius hæc figura descendit à prima: sed in prima pro

A positio de inesse sumpta est pro ea, quæ est de inesse vt nunc, & quandoq pro propositione de inesse simpliciter, modo superius exposito vt patet per Alexan. Auer. & Philoponum. Igitur eodem modo hic sumenda est.

Solutio propria. Propterea dici potest conclusionem sequi, si præmissę ponantur: & ita sequitur ex conditione: non autem simpliciter. Differt.n. syllogismus à demonstratione. Conclusio.n. demonstrationis simpliciter sequitur, quia præmissę sunt simpliciter necessariæ: at conclusio syllogismi sequitur quibusdam positis, idest, si quædam ponantur: & per consequens sequitur ex conditione illa, qua præmissę intelliguntur, & sic conclusio primi debet esse q contingat nullum hominem esse animal, in eo q album, nam licet necessario omnis homo sit animal: cōtingit nullum hominem esse animal album, hoc.n. intellige in præmissis: quia, si nullum animal est album, & cōtingit omnem hominem esse album, contingit nullum hominem esse animal vt album est. Eodem modo secunda est intelligenda.

B Contingit.n. nullum hominem esse ęquum, vt non album, quia licet necessario nullus homo sit æquus, & tamen vt propositiones sumuntur, videlicet, si nullus ęquus est albus, & contingit omnem æquum esse album: contingit nullum hominem esse æquum, vt non album est nec aliquid assumitur in cōclusione quod non intelligebatur in propositionibus. nam propositiones erant hypotheticæ illatiuæ, hoc est si sumantur: & hoc explicat conditio addita conclusioni, vt dixit Ioannes grammaticus superius. Et per cōsequens conclusio cum sequatur conditionē maioris: ideo, si maior est de inesse vt nunc, conclusio debet esse de contingenti vt nunc, hoc est proprie. Si de inesse simpliciter, cōclusio debet esse de possibili simpliciter, hoc est quod sequitur communiter ad inesse, & ad necesse esse. Et ita Aristo. accepit propositionem de inesse, nec determinauit de hac, nec de illa, quia communiter vult esse intelligendam. Hæc solutio potest patere per ea, quæ dixi in mistione necessarij & inesse in prima figura:

C quæ videas, quia sunt maxime conuenientia his, quæ modo diximus. Animaduerte tamen, q his non obstātibus, conclusio fortassis est de contingenti communiter: quia reductione facta ad primam figuram, conclusio erit contingens communiter.

Cap. xix. Mistio necessarii et cōtingentis in secunda figura.

Atqui, si altera ꝓpositionū de necessitate inesse, altera cōtingere significauerit: cū negatiua quidem sit necessaria, erit syllogismus non modo concludens contingere non inesse, sed etiam non inesse: sin autem affirmatiua sit necessaria, syllogismus non erit.

Cōmen. 181. Hactenus de mistione contingentis & ipsius inesse. nunc de mistione contingentis & necessarij vult loqui in eadem figura. Et primo proponit duas generales regulas in hac figura. Secundo multiplicat illas per omnes modos. De primo ponit hanc regulam, in secunda figura ex vna de necessario & altera de contingenti, si illa de necessario est negatiua, licet syllogizare duplicem cōclusionem, videlicet de contingenti negatiuam, & de inesse negatiuam. Secunda regula, si affirmatiua in tali mistione sit necessaria, non sequitur conclusio contingens. Hę sunt regulæ generales.

Sumatur ipsum A nulli B quidem inesse de necessitate: atq ipsi C omni contingat: negatiua igitur si conuertetur, ipsum B nulli A quidem inerit necessario: at ipsum A omni C contingebat: fiet profecto syllogismus rursus per figuram primam concludens ipsum B de contingenti nulli C inesse.

N. contingit.

E

Coniugatio cōcludēs cōtingēs quod æquiualet in esse.

Alia coniugatio cōcludens sicut præcedens.

Positis regulis generalibus, nūc multiplicat illas per modos secūdæ figuræ. Et circa hoc seruat ordinē cōsuetū. Primo de vniuersalibus, deinde de pticularibus. Est igit̃ prima regula ex maiore vniuersali negatiua de necessario, & minore vniuersali affirmatiua de cōtingēti, cōcluditur cōclusio de cōtingēti, & etiā cōclusio de inesse ngatiua. Et probat primo q cōcludat cōclusionē negatiuā de cōtingēti, per hoc, qa cōuersa maiore in terminis syllogismus remanet in prima figura, hæc de primo.

F

cōmen 182.

Simul insuper patet ipsum B nulli C inesse. Nam sumatur alicui inesse: igitur, si ipm A nulli B contingit inesse: & ipsum B alicui C inest: ipsum A alicui C non continget inesse; at sumebatur omni contingere.

Eiusdem deductio, per impossibile.

Eiusdē per impossi ostēsio.

G

Secundus modus est in Camestres, & hoc dicit {simili modo etiam demōstrabitur si ad ipsum C, quod est minor extremitas, constituatur negatiua. Demonstrabitur, dico eodem modo, quia conclusio de contingenti per cōuersionem, illa de inesse per deductionem.

cōmen. 184.

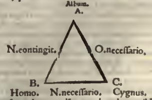
Secūdo nūc probat q ad dictā mistionē sequit̃ etiā cōclusio negatiua de inesse. Et vtit̃ rōne cōsueta, videlicet, qa ex cōtradictorio cōclusionis p minore, & maiore pro maiore, sequit̃ cōtradictoriū minoris. Inqt {simul insup p hāc cōmistionē patet ipm B nulli C inesse: & sic nō mō sequit̃ cōclusio negatiua de cōtingēti, sed de inesse. Et pbat: qa si nō sequit̃ illa, videlicet de inesse, nullū C est B: sumat̃ alicui C ipm B inesse: hoc est sumat̃ cōtradictoriū huius, videlicet qddā C est B: igit̃ si ipm A nulli B cōtingit inesse, idest igit̃, si de necessitate nullū B est A: accepit. n. cōtingere pro necessario, vt vteret̃ verbo amplo. Et ipsum B alicui C inest: qd erat cōtradictoriū cōclusionis. Ipsum A alicui C nō cōtingit inesse, idest ipm A alicui C necessario inerit: qd est cōtradictoriū minoris, qa sumebat̃ ipm A omi C cōtingere, & sic regula bona, & ita nō tātum cōclusio negatiua de cōtingēti, sed etiam de inesse seqtur.

cōmen. 183.

Simili etiam modo demōstrabitur si ad ipsum C negatiua constituatur.

H

Rursus sit affirmatiua quidem necessaria, altera autem negatiua, atq contingens: & ipsum A quidem ipsi B contingat nulli: ipsi vero C insit necessario omni: sic igitur si sese habēt termini, nullus conficitur syllogismus, potest enim ipsum B necessario nulli C ineē. Sit enim ipsum A quidem album: ipsum B sit homo: ipsum C sit cygnus. Patet albū cygno quidē necessario inesse oī: homini vero cōtingere nulli: & hominē nulli cygno necessario ineē. Qd igitur hic syllogismus non sit rei contingentis, patet, quia necessarium non est contingēs.

Inutilis coniugatio ad contingens.

Nunc secundam regulā generalem de inutilibus multiplicat: & exponit per terminos. Erit enim secunda regula,

gula, ꝙ si affirmatiua sit necessaria, non sequitur contingens. Ratio huius est manifesta, quia non potest reduci conuersione: attamē probat per terminos: quia i simili forma cum propositionibus stat vna necessaria negatiua, quæ quia est necessaria, non est contingens, vt nūc loquimur. Inquit {rursus sit affirmatiua quidem necessaria, altera autem negatiua & contingens, cuius ponit exemplum & inquit & ipsum A quidem ipsi B quidē cōtingat nulli: ipsi vero C insit necessario omni: dicit {sic igitur si se habent Termini, vt in Cesare, nullus conficitur syllogismus, probat, quia in simili forma stat cū præmissis conclusio necessaria: igitur non est bona: omnis enim syllogismus per se tenet in omni materia. Inquit {potest.n. ipsum B necessario nulli C inesse: & sumit terminos. D. sit.n. ipsum A quidē album: ipsum B sit homo: ipsum C sit, cygnus tūc his sumptis, patet albū, colori quidē inesse omni, quia omnis cygnus est albus necessario: homini vero contingit nulli: quia contingit nullum hominem esse albū, vbi patet hominem nulli cygno necessario inesse. Inquit {ꝙ igitur hic syllogismus non sit rei contingentis, patetquia cōclusio est necessaria, & necessariū non est contingens, vt modo loquimur. Igitur hęc forma non tenet in omni materia, & sic nō per se est vtilis. Sed occurres quare Aristo. non accepit terminos necessario essendi, & necessario non essendi. nam potuisset sumere, veluti essendi, album, aīal, cygnus: non essendi vero illi, quos sumpsit, videlicet album, hō cygnus.

Dubitatio.

Dici potest Aristo. illos non sumpsisse ob breuitatē, & quia potuit sine illis idem facere. Aut forte non sunt dabiles termini, quia si necessario oīs cygnus est albus: non contingit nullum animal album esse.

Dubitatio.

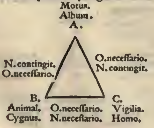
Atq nec rei necessariæ. Necessariū nāq aut ex vtrisq, aut ex negatiua necessaria euenit.

cōmē. 186.

Dices forsitan, ꝙ illis positis nō cōtingens, sed necessaria conclusio sequitur. Obijcit huic, & vult. ꝙ licet cū dictis propositionibus stet vna necessaria negatiua, non tamē illa sequitur syllogistice. & huius causam affert: qa conclusio necessaria non sequitur nisi aut ex vtrisq, aut ex negatiua necessaria, vt fuit in præcedentibus declaratum: quare, cum nec vtræq, nec negatiua sit necessaria, nec conclusio sequi potest syllogistice necessaria.

Insuper etiā fieri potest vt his sumptis, ipm B ipsi C insit, prohibet enim nihil ipsum C sub B esse: atq ipsum A nulli B quidem cōtingere, ipsi vero C necessario inesse. Veluti si C quidē sit vigilia: B autē animal: atq ipsum A motus. nam vigilāti quidem necessario motus inest: atq animali cōtingit nulli. & omne vigilans est animal. Patet igitur nec syllogismum esse eius quod est non inesse, si terminis quidē sic se habentibus, necesse est inesse. Amplius nec oppositarum affirmationum syllogismus est. Quare nullus penitus syllogismus erit.

Cæsare, & camestres nihil syllogismi ostendentes.

A Nunc probat quòd ex affirmatiua necessaria, nec sequitur conclusio de inesse negatiua: & probat per hoc, quia possunt dari termini in quibus conclusio est necessaria affirmatiua, vtpote, motus, animal, vigilans. nam motus nulli animali contingit inesse: & omni vigilanti necessario inest: & tamen necessario omne vigilans est animal, & sic cum tali forma stat sequi vnam necessariam affirmatiuam: igitur non per se sequitur vna de inesse negatiua. Inquit {insuper etiam fieri potest vt his sumptis, ipsum B ipsi C insit & necessario: igitur nec conclusio de non inesse sequitur. Et probat dicens {prohibet enim nihil ipsum C sub B esse, & necessario: & ipsum A nulli B contingere, ipsi vero C necessario inesse. Et sic stat medium comparari ad maiorem extremitatem contingenter, ad minorem vero necessario: & tamen maior comparatur minori necessario. veluti si C quidem sit vigilia, siue vigilans: B autem sit animal: atq ipsum A motus, nam vigilāti quidem necessario motus inest, saltem sensitiuus, atq animali contingit nulli motum inesse: & tamē de inesse & de necessario inesse, omne vigilans est animal. Et tunc concludit dicens {patet igitur nec syllogismum esse eius quod est non inesse, si terminis quidem sic se habentibus, necesse est inesse, ita nec in tali dispositione sequitur contingens non inesse, nec necessario non inesse, nec non inesse. Et addit, quòd nec oppositarum affirmationum, hoc est earum, quæ illis opponuntur potest esse syllogismus. Patet autem, ꝙ oppositarum affirmationum non erit, quia, si oppositarum affirmationum, tūc, cū sint dati termini necessario nulli essendi, etiam dabuntur termini omni essendi: & sic erūt termini de omni & de nullo necessario essendi. Et ita ad vnam formam syllogismi sequentur duæ oppositæ conclusiones, sed de his postea. cōmen. 18.

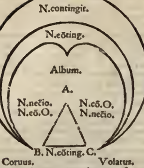
Simili etiam modo ostendetur si ipsa affirmatiua econuerso ponatur. Vide in superiori figura.

C Secunda regula inutilis est in Camestres, nam si maior sit necessaria, & minor contingens nihil penitus sequitur, non contingens: quia cum talibus propositionibus stat vna necessaria negatiua, non de necessario, quia nulla fuit necessaria: non de inesse negatiua, quia stat necessaria affirmatiua per illos terminos motum, animal, vigilans: nec oppositarum dictionum, videlicet affirmatiuæ & negatiuæ insimul de contingenti. Igitur penitus nihil sequitur. Sed occurres contra illos terminos. Quia non videtur possibile, vt aliquod possit contingēter ineē superiori: & necessario inferiori. Quia oē, quod inest superiori, eodem modo inest inferiori: & sic, si motus contingenter animali inest, non videtur posse inesse necessario vigilanti, cui animal necessario inest. Dici potest hoc posse fieri, quando medium non est essentiale quid, nec per se competens, nec conuersim. Quando enim est accidentale potest superiori comparari contingenter per vnam rationem, & inferiori necessario, D licet non per se. cōmen. 188. Dubitatio. Solutio.

Atqui si conformes sint propositiones; & negatiuæ quidem ambæ, semper fit syllogismus, si propositio contingens conuertatur secundum contingens, vt prius diximus. Sumatur nanq ipsum A quidem de necessitate nulli B inesse; ipsi vero C de contingenti nulli inesse. Si igitur conuertantur propositiones ipsum B necessario nulli A inerit, & A ipsum omni C continget, fit igitur prima figura. Similiter etiam si ad C negatiua constituatur.

Nunc

Coniugationes cōtigentis vł ex negatiuis duabus, vel affirmatiuis & indigētes cōuersiōe vł ꝓmissarū transpositione.

cōm̄. 189. Nūc docet regulas, quando ambæ propositiones sunt conformes, videlicet vel ambæ negatiuę, vel ambæ affirmatiuæ. Et primo qn̄ ambę negatiuę, & dicit, ꝙ ex ambabus negatiuis modo vna sit necessaria, semper sequitur cōclusio cōtingēs negatiua: qa cōuersa minore ad oppositā qualitatē, & maiore in terminis redditur prima figura.

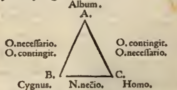
1. Regula.

2. Regula. Amplius addit secundā regulam: ꝙ si ambæ sint negatiuæ, & necessaria ponatur ad minorē: etiam valet per illas duas met conuersiones. Quæ dicit clara sunt.

Sin autem affirmatiuæ sumantur, similiter non erit syllogismus: quia nec cōclusionis de non inesse, nec de necessario non inesse. Quippe, cum nullā propositionem negatiuam aut de inesse, aut de necessario inesse sumptam esse in syllogismo pateat. Insuper etiam nec esse potest conclusionis de contingenti non inesse nam hoc pacto si termini sese habuerint, ipsum B ipsi C necessario non inerit. Veluti si ipsum A ponat albū, ipsum B cygnꝰ: ipsum vero C homo. Præterea nec esse potest oppositarum affirmationum. Cum sit ostensum ipsum B necessario nō inesse ipsi C: nullatenus igitur hoc pacto syllogismus conficietur.

Al negationum.

Inutiliū coniugōnum syllogism.

cōm̄. 190. Hactenus de conformibus in negatione, nunc de conformibus in affirmatione: de quibus talem ponit regulā: ꝙ si ambę propositiones sint affirmatiuæ: nullus conficitur syllogismus. Non quidē ad conclusionē negatiuā de inesse vel de necessario, qa nulla est in syllogismo sumpta negatiua, nec de inesse, nec de necessario, igitur nō potest sequi negatiua. Ex puris. n. affirmatiuis nunq̄ sequitur negatiua per regulā generalē. Nec autē conclusio de cōtingenti non inesse sequi potest, quia dabiles sunt termini necessario nō essendi, vt albū, cygnus, homo. In qbus seruata simili forma sequitur necessario nullus homo est cygnus. Et sic nō pōt esse cōtingēs de nō inesse, cum necessarium non inesse, nō sit cōtingēs non inesse. Dięcs forte, ꝙ ex illis affirmatiuis sequūtur oppositæ af-

E firmatiuæ, videlicet cōclusio de inesse, vel de necessario inesse, vel de contingenti inesse. Contra obijcit: quia, si tales affirmatiuæ sequuntur, erūt dabiles termini omni necessario essendi, & omni essendi, & omni contingēter essendi: sed etiā dabunt termini necessario nō essendi, veluti fuerūt albū, cygnus, hō: igitur, sequentur affirmationes oppositæ ad illas negationes, simul erunt termini essendi, & non essendi, & per consequens regula nulla, & hoc dicit. Pręterea talis syllogismus ex vtrisq; affirmationibus contingentibus nec etiā potest oppositarū affirmationum ad dictas negationes: cum sit ostensum ipm B necessario inesse ipsi C: & sic erūt termini omni & nulli necessario essendi, aut breuiter si tales affirmatiuæ sequerētur, cum dictum est sequi negatiuam, tunc ad vnā formam syllogismi sequerentur oppositæ: sic igitur nullus est hoc pacto syllogismus. Quo vero ad verba gręca attinet, debes scire, ꝙ verbum illud oppositarum affirmationū, legitur græce τῶν ἀντικειμένων φάσεων ἢ ἀποφάσεων. Ad verbum vero latine est, oppositarū affirmationum vel enuntiationum, ego autem vsus sum in trāslationibus vno verbo: quia idem est, nam apophansis etiam pro sententia vel enuntiatione quandoq; legitur. In alijs vero græcis codicibus verbum Apophaseon nō legi. Hæc de verbis.

Consideratio verbo.

F

Simili etiam modo se habebit in particularibus syllogismis. Nam cum negatiua fuerit vniuersalis, & necessaria: semper erit syllogismus & contingentis non inesse, & ipsius de non inesse, cuius quidem ostensio est per conuersionem.

G

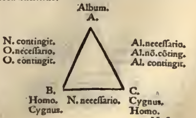
Prima regula. Festino concludens cōtingēs vt supra.

Cum autē affirmatiua fuerit necessaria, nullatenus syllogismus erit. Quippe cum eodem modo demonstrari possit, quo etiam in vniuersalibus est ostensum, & per eosdem terminos. Insuper etiam nec cum ambæ affirmatiuę sumantur. Et. n. huius ostensio erit vt etiam antea diximus.

H

Secunda terna regula. Inutiles coniugōnes eiusdem.

Hactenus

Cōm̃.191. Prima.

Hactenus de vniuersalibus. Nunc de particularibus: de quibus sit prima regula. Cum negatiua propositio sit vniuersalis & necessaria vt in Festino semper erit syllogismus duplicis conclusionis, videlicet cōtingētis nō inesse,& conclusionis de non inesse. Cuius ostensio est conuersione & deductione, vt dictum est in vniuersalibus. Et dixit notanter si negatiua est necessaria & vniuersalis:quia,si negatiua est necessaria et particularis,vt in Barocco nihil sequitur: quia nullo pacto perfici pōt.

Secunda.

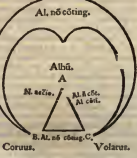
Secunda regula est,cum affirmatiua sit necessaria, siue vniuersalis, siue particularis sit:nullatenus syllogismus erit. Vt per terminos dictos in vniuersalibus demōstrari potest.

Tertia.

Tertia regula,cum ambæ sunt affirmatiuę nihil sequitur:vt per eosdēmet terminos ostendi posset. Hæc de particularibus vtilibus & inutilibus.

Cum autem ambæ negatiuæ sunt,modo vniuersalis sit necessaria nō inesse significans, per ea quidem quæ sumpta sunt, syllogismus nō erit necessarius:sed,si propositio cōtingēs conuertatur,secundum contingens,syllogismus erit vt etiam antea.

Coniugatio ad contingens p ambaru propō num conuersionem.

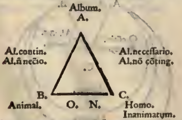

Cōm̃. 192.

De particularibus imperfectis talem ponit regulam: quod,si ambæ propositiones sunt negatiuæ, modo vniuersalis sit necessaria per assumpta nihil euenit necessario, sed conuersa particulari contingenti ad oppositam qualitatem,erit redoctio ad secūdam figuram:& postea cōuersa vniuersali necessaria in terminis erit reductio in primam,& ita bonus syllogismus. Hæc fuerunt dicta in vniuersalibus.

Sin aūt ambæ aut indefinitæ aut particulares sumantur,nō erit syllogismus. Cuius ostēsio erit eadem,& per eosdem terminos.

Inutilia.

Perspicuum igitur est fieri semper syllogismum si negatiua sumatur vniuersalis & necessaria non solum contingentis non inesse, sed ipsius nō inesse:sed si affirmatiua sumatur necessaria,nunquam. Insuper etiam patet si termini eodem modo sumantur,imistione contingētis & necessarij & contingentis & inesse, fieri & non fieri syllogismum,Etiam patet omnes syllogismos tales imperfectos esse, eosq́ perfici per dictas figuras.

Cōm̃. 193.

Regula inutilium est. Si ambæ aut indefinitę,aut particulares sumantur propositiones,hoc enim pacto nihil sequitur,vt per illos met terminos patet:etiam & per rationem generalem. Demum epilogando tria concludit. Primum est,q́,si negatiua propositio sumatur vniuersalis & necessaria,semper conficitur syllogismus duplicis conclusionis, videlicet contingentis de nō inesse, & de non inesse:& hoc generatim verum est in vniuersalibus & particularibus commixtionibus. Sed, si affirmatiua sit necessaria,nunquam fieri potest syllogismus, nec in vniuersalibus,nec in particularibus : & sic in Barocco nullo mō fieri pōt vtilis syllogismus. Secundū est,q́, si termini eodē mō disponant ī mistiōe cōtingētis & ineē,& in mistiōe cōtingētis & necessarii,tot erūt vtiles & inutiles cōbinatiōes in vna, quot in alia:pter hoc, q́ in mistione cōtingentis & necessarij sequit̃ duplex cōclusio,vt dictum est. Tertium est,omnes tales syllogismos siue in prima,siue in secunda mistione,siue in puris contingentibus esse imperfectos,eosq́ perfici reductione ad primam vel conuersione,vel deductiōe, vt visum est. Sunt tamen nonnulli,qui sunt imperfecti in sua figura,& simpliciter,vt illi qui egent conuersione ad oppositam qualitatem,& in terminis. Quo vero ad verba græca attinet,verba illa in mistione contingentis & necessarij & contingentis & inesse,græce non sic leguntur, sed hoc pacto ἐντε τοῖς ἀναγκαίοις,καὶ ἐν τοῖς ὑπάρχουσι: hoc est in necessarijs & in ipsis de inesse: sed sumpsit necessariū pro mistione contingentis & necessarij : & ipsum inesse pro mistione contingentis & inesse: & propterea trāstuli clarius. Hæc Aristo. de hac mistione. Multæ dubitationes fieri possunt hic,vt Iuniores tangunt, quæ debent tangi in quæstionibus,quas edemus. Hæc enim satis sunt quo ad textum.

Cap. xx. De syllogismis ex ambabus contingentibus in tertia figura.

IN postrema vero figura,& si ambæ sint cōtingentes,& si altera duntaxat, syllogism9 erit. Nam & cum ambæ cōtingere significāt, & cum altera contingere,altera inesse significauerit,etiam conclusio erit contingēs. Cum autem altera sumatur necessaria,si hęc sit affirmatiua,nec necessaria,nec de inesse erit cōclusio:sin autem illa necessaria sit negatiua de inesse, erit syllogismus, velut antea etiam diximus. Est autem contingens similiter sumēdū etiam in ijs,quod in conclusionibus.

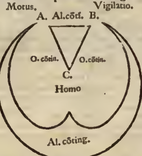
Cōm̃. 194.

Quia vult tractare generationem syllogismorum in tertia figura ex puris contingentibus,& ex altera de cōtingēti,& altera de ineē,& ex altera de necessario,& altera de contingenti:ideo ponit tres regulas generales deseruientes ijs tribus. Prima est,ex ambabus contingētibus in tertia figura conclusio erit contingens: hæc pro prima generatione syllogismorum. Secunda, ex vna de contingenti & altera de inesse etiam in tertia figura, vt supra conclusio erit contingens. Hęc pro generatione syllogismorum secunda. Tertia ex altera de necessario,& altera de contingenti etiam in tertia figura nō sequitur vna conclusio:sed,cum propositio necessaria est affirmatiua,cōclusio nec erit necessaria,nec de ineē, sed contingens:cum propositio necessaria erit negatiua,cōclusio erit de inesse. Hæc pro tertia syllogismorum generatione. Addit regularum limitationem dicēs { est autē ipsum

ipſum contingens ſimiliter ſumendum etiam in his, hoc eſt propoſitionibus ſyllogiſmorum: quod in concluſionibus ſumitur. Et non in propoſitionibus pro contingenti communiter, & in concluſionibus pro contingenti proprie: ſed vniformiter in præmiſsis & concluſionibus, & hunc locum ignorant Iuniores, referẽtes hoc ad proximum capitulum: hæc generatim.

Sint itaq; primum contingentes: atq; ipſm A & ipſum B omni C cõtingant ineſſe: cum igitur affirmatiua in parte conuertatur: ſi ipſum B omni C contingit, etiam ipſum C alicui B cõtinget. Quare, ſi ipſum A omni C contingit: & ipſum C alicui B: neceſſe eſt ẽt vt ipſm A alicui B cõtigat: fit.n. hoc pacto rurſus figura pria.

Darapti. cõcludens contingens per cõuerſionẽ.

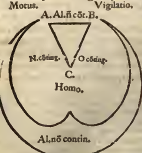

Cõmẽ. 195.

Docet nunc multiplicare primam regulam per modos tertiæ figuræ: & dicit, ꝙ ex ambabus vniuerſalibus contingentibus ſequitur concluſio particularis contingens. Perficitur aũt hæc per cõuerſionẽ minoris in parte: nã illa ſic cõuerſa, redditur rurſus figura prima. Animaduerte tñ, ꝙ nũc ſumit eoſdẽ terminos, ſed non eodẽ modo: nã A loco maioris extremi: B loco minoris: C loco medij ſemper ſumit: hæc de primo modo.

Inſuper etiam ſi ipſum A quidem nulli C cõtingit ineſſe; ipſum autem B omni C cõtingit: neceſſe eſt etiã ipſum A alicui B contingat nõ ineẽ. Rurſus.n. pria erit figura p cõuerſionẽ.

Felapton cõcludens contingens, quę minoris conuerſione reducitur ad primam.

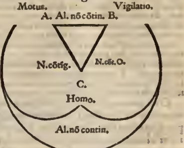
Cõmẽ. 196.

Secundus modus eſt in Felapton ex ambabus cõtingentibus prima negatiua vniuerſali, & ſecunda affirmatiua vniuerſali: ex ijs enim concluſio contingens negatiua particularis ſyllogizatur. Perficitur autem vt prim⁹ per conuerſionem minoris in parte.

Imperfectus in darapti.

Sin autem vtræque negatiuæ ſumantur, ex ijs quidem quæ ſumũtur, nõ erit ſyllogiſmus: ſed, ſi propoſitiones conuertantur, erit ſyllo-

E gimus, vt antea diximus: nam ſi ipſum A, & ipſum B contingant nulli C ineſſe: ſi ipſum contingẽs nõ ineſſe trãſmutetur, prima rurſus ob cõuerſionem redibit figura.

Coniugatio idem concludens, q̃ ambarum propoſitionũ cõuerſione gñcitur.

F

Nũc de imperfectis. Inquit. {Quod ex ambabus negatiuis contingentibus vniuerſalibus, ſequitur in tertia figura contingens particularis negatiua. Probat. quia, ſi tranſmutetur contingens, hoc eſt minor, quæ eſt contingens vniuerſalis negatiua, tranſmutetur dico duplici cõuerſione: primo ad oppoſitam qualitatẽ, ſecundo in parte, redditur, vt prius figura prima ob talem duplicem cõuerſionem. Quo vero ad verba attinet, dixit notanter tranſmutetur: quod græce eſt μεταληφθῇ quia plus eſt q̃ conuerti: quaſi dicat, ſi plus vna, conuerſione vertatur, tunc reddit prima figura. Solent Iuniores dubitare, vtrum, ſi maior ſit vniuerſalis contingens, & affirmatiua, & minor vniuerſalis negatiua contingens, ſit bona combinatio. Et non debent ambigere, vt recte Albertus ſubmeminit, quia conuerſa minore duplici conuerſione mox redditur prima figura: igitur hęc combinatio vtilis eſſe debet: ſimili modo fieri poteſt cõuertẽdo maiorem ſolum in parte, inferendo concluſionem conuerſam, & ita omni ex parte hæc cõbinatio vtilis habetur.

Cõmẽ. 197.

Dubitatio.

Solutio.

G

Si aũt terminorũ alius ſit vlis, alius pticularis: ſi termini ſimili mõ ſumũtur, vt in ſyllis de ineẽ, & erit, & nõ erit ſylls. Nã cõtingat ipſum A quidẽ oĩ C: ipſum vero B inſit alicui C: erit, pfecto rurſus pria figura, ſi particularis propõ cõuertatũ. Si.n. ipſum A omni cõtingit: atq; ipſum C alicui B inſit: ipſum A nimirũ alicui B cõtinget. Inſuper etiã ſi ad B C vniuerſale ſumatũ, ſimili modo ſyllogiſmus conficitur.

Cõiugationes idem cõcludentes.

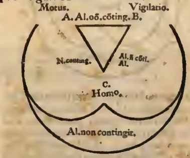
H

Hactenus

Cōm. 198. Hactenus de vniuersalibus, ounc de particularibus, & inquit. { Si autem terminorum alius sit voiuersalis, alius particularis, modo seruetur debita qualitas, & quātitas propositionum, vt dictum est in syllogismis de inesse, in hac dispositione erit syllogismus: & hoc quo ad vtiles: & nō erit, & hoc quo ad inutiles: } hoc est dicere, in tali dispositione dabuntur cōbinationes vtiles, & cōbinationes inutiles. Et exponit duos affirmatiuos videlicet Datisi, qui perficitur per conuersiooem minoris, & Disamis: qui perficitur conuersione maioris, vt dictum est in his de inesse. Et quæ dicit, clara sunt.

Simili etiam ratione, si A C quidē sit negatiuum, B C autem affirmatiuum, emerget rursus prima figura ob conuersionem.

Ferison concludens cōtingens negatiuum.

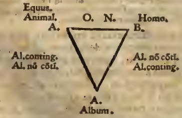
Cōm. 199. Hactenus de affirmatiuis particularibus, nunc vero de negatiuis. Et primo de perfectis: ait enim in Ferisoo fieri syllogismū: quia perficitur per conuersionem mioorís, vt dictum est de aliis: in Broccardo vero nullā vult esse coniugationem, quia reduci non potest cōuersiooe, nec deductione, vt patet.

At si ambę negatiuę sumantur: & sit altera vniuersalis, & altera particularis: per ipsa qdē quæ sumūtur nō erit syllogismus, sed si cōuertātur erit syllogismus, veluti antea diximus.

Vide superiorem figuram.

Cōm. 200. Et de imperfectis nūc. Ait enim { ꝙ, si ambæ sint negatiuę, et eadē quātitate, qua fuerūt priores, ꝓ assumpta nō erit syllogismus, vt dictū est. Sed, si cōuertant ambæ propositiones ad oppositā qualitatē, vel saltem cōuertatur altera: erit syllogismus in Ferisoo, qui postea conuersione minoris reducitur, vt prius.

Sin aūt ambę indefinitę, aut particulares sumātur, nō erit syllogismus, quia ipsum A omni B: & nulli necesse est ineē. Termini essendi sumantur, animal, homo, album: non essendi, equus, homo, albū. Mediū aūt sit album.

Inutilis coniugationes ex particularibus siue indefinitis ex puris.

Cōm. 201. De inutilibus, regulam ponit vniuersalem: videlicet, ꝙ ex puris vel indefinitis, vel particularibus in hac generatione, & in hac figura, nihil syllogizatur. Quia dantur termini necessario essendi, & non essendi: hæc de puris tradit Aristote. circa quæ literales dubitationes nullæ contingunt.

Cap. xxi. Mistio contigētis & ipsius ineē in tertia figura.

SI vero altera propositionum inesse, altera contingere significat, conclusio quidem non de inesse, sed de contingenti erit, modo termini in syllō sese habeāt vt in prioribus.

Cōm. 202. Nunc de mistis syllogismis ex altera de inesse, & altera de contingenti. resumit autem regulam, quam in proximo capite accepit, & eius limitationem. Regula est, ꝙ ex altera propositionum de inesse, altera de contingenti, conclusio est non de inesse, sed de contingenti: hæc est regula. Limitatio vero regulę est, vt termini sumantur eodem modo, quo ad quātitatem, & qualitatē, vt in prioribus modis proximi capitis, vt statim ipse explicabit. Hæc generatim.

Sint itaq; primum affirmatiuæ: & ipsum A quidem omni C insit: ipsum autem B omni C contingat inesse, si igitur B C conuertatur, prima redibit figura. Eritq; conclusio, ꝙ ipsum A alicui B contingit inesse. Nam cum altera propositionum contingere significauerit in prima figura, etiam conclusio erit contingēs. Simili etiam ratione si B C propositio de inesse: A C autem de contingenti sumatur inesse, syllogismus erit.

Darapti cōiugationes concludētes contingens.

Cōm. 203. Multiplicat regulam: & primo per vniuersales, deinde per particulares: & multiplicando regulam per vniuersales, primo multiplicat per affirmatiuos, secundo p negatiuos. Sit igitur prima regula ex maiore de inesse vniuersali affirmatiua, minore de contingēti etiam vniuersali affirmatiua, in Darapti conclusio erit contingēs. Probatur, quia conuersa mioore in parte, reddit rursus prima figura, in qua dictum est ꝙ ex altera quauis contingenti sequitur cooclusio contingens: ibi enim diximus conclusionem esse contingentem, quoties maior, vel minor est contingens. Secunda regula ex maiore vniuersali affirmatiua contingenti, & minore vniuersali affirmatiua de inesse, etiam conclusio est contiogens. Probatur etiam, vt supra, quia conuersa minore in parte, redit iterum prima figura. Hæc de vniuersalibus modis affirmatiuis. Animaduerte tamen, ꝙ tam in prima quam in secunda commixtione conclusio est contingens: non autem secundum eandem speciem contingentie: nam in prima commixtione cooclusio est contingens, sumēdo contingens pro possibili: in secunda autem conclusio est contingens proprie. Huius causa est, quia dispositio huius debet regulari pro ratione primæ figuræ, e qua descēdit. Sed, quia dictū est in prima figura, ꝙ ex minore

Quales conclusiones dictæ.

contingenti

contingenti conclusio est possibilis. Et ita etiam dici oportet in reductione: quare in prima commixtione cũ facta reductione, minor remaneat de contingenti, sequitur vt conclusio sit possibilis. At, quia in secunda reductione secundæ mistionis maior remanet cõtingẽs, ideo conclusio in illa est contingens. Sed videtur quod ex minore contingenti sequetur conclusio contingens, & ex maiori contingenti sequatur possibilis. Quia primus modus potest reduci conuersione maioris in parte, & transpositione propositionum inferendo cõuersionem conclusionis: quo pacto maior restabit contingens: igitur illa conclusio est contingens: sed qualis est conclusio syllogismi reducti, talis est syllogismi reducibilis. Igitur sylls primæ cõmistionis erit conclusionis contingentis. Simili modo argui potest de secundo: nam potest conuerti maior contingens: & transponi propositiones vt supra, vbi remanebit minor contingens. Modo arguitur qualis conclusio est syllogismi reducti, talis est reducibilis syllogismi: sed reducti conclusio est possibilis: igitur & reducibilis: igitur in secunda commistione sequetur conclusio contingens propric. Nec valet dici, vt alias dixi, quod per varium modum reducendi potest conclusio varie deduci: quia ad vnam formam per se non sequitur nisi vna conclusio per se. Mihi hæc quæstio est non parua: cui nunc mihi non occurrit aliquid boni: sat sit locum difficultatis tetigisse: scio tamen bene sapientium principem non errasse.

Dubiũ cõtra Aristo.

E

F

Excusatio.

Ad oĩs hõ mendax.

Insuper etiam, si A C quidem propositio negatiua: B C autem affirmatiua sumatur, vtrauis illarum de inesse sumpta, vtroq; modo sane conclusio erit contingẽs: redibit enim rursus prima figura. In qua quidem demonstratũ est conclusionem fore contingentem, modo altera propositio duntaxat in ipsa contingere significauerit.

Felapton.

G

Felaptõ cõiugationes idem cõcludentes.

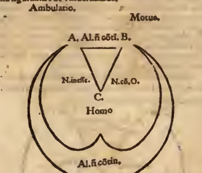
Cõmẽ. 204.

Duas alias regulas in negatiuis multiplicat. Quas vno verbo complicat, videlicet q in Felapton tã si maior q̃ si minor sit contingens, conclusio est contingens: non tamen secundum eandem contingentis speciem, vt dictum est in affirmatiuis. Quæ dicit clara sunt.

Si autem negatiua contingens versus extremum minus collocetur: aut etiam ambæ negatiuæ sumantur: per ea quidem quæ sumũtur non erit syllogismus: sed, si conuertantur, erit syllogismus, vt antea est dictum.

Cõmẽ. 205.

Hactenus de perfectis, nunc de imperfectis, qui sunt duo, Primus ex minore cõtingenti negatiua: maiore de inesse affirmatiua. Secundus, ex maiore negatiua de inesse: & minore negatiua contingenti. Nam conuersa minore, vt dictum est duplici conuersione reddit iterũ prima figura: hæc de vniuersalibus.

Coniugatio idem cõcludens per duplicẽ conuersionem.

At si propositionum altera sit vniuersalis, altera particularis, si ambæ affirmatiuæ fuerit, aut vniuersalis sit negatiua, particularis affirmatiua, modus erit syllogismorum idem, omnes enim per primam perficiuntur figuram. Quo fit vt syllogismus non sit cõclusionis de inesse, sed contingentis.

Datisi.
Disamis.
Ferison.

Sex cõiugationes particulares, quatuor affirmatiuæ, duę vero negatiuę: quarũ primę duæ per minoris cõuersionẽ probantur, aliæ per binas cõuersiones: cæteræ vero negatiuę, idem cõtingẽs cõcludentes.

H

Hactenus de vniuersalibus, nunc de particularibus: & miscet sex regulas: duas videlicet in Datisi, duas in Disamis, & duas in Ferison. Quæ omnes exẽplis perspicuæ sunt. Nec textus eget expositione.

Cõmẽ. 206.

Si vero affirmatiua sit vniuersalis, negatiua autem particularis: deductione ad impossibile erit ostensio. Insit enim ipsum B omni C: atq; ipsum A contingat alicui C non inesse: necesse itaq; erit ipsum A contingere alicui B nõ esse: nam si omni B ipsum A inerit necessario, & B omni C ponebatur inesse, ipsum A profecto omni C necessario inerit: hoc enim ostensum est antea: at ponebatur contingere non inesse.

Baroco.

Nunc

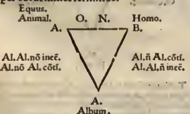

Broccardo quæ per impossibile ostenditur.

Cõmẽ. 207. Nũc dat duas alias regulas in Broccardo. Quarum, Prima est ex maiore cõtingente; & minore de inesse: & hanc probat deductione ad impossibile sumendo oppositum cõclusionis pro maiore: & minorem pro minore, ioferendo oppositum maioris per mistionem necessariĳ & inesse. Secunda est econtra ex maiore de inesse, & minore contingente. Quæ probari potest sumendo oppositum conclusionis pro maiore, vt supra, & minorem pro minore ioferendo oppositum maioris per mistionẽ necessariĳ et contingentis. Primam regulam explicauit. Secũdã tacuit, quia ex prima satis patere potest. Aliĳ dicunt hanc Arist. prætermisisse: quia non valet. Nam ex tali commistione sequitur vna affirmatiua contingens: quæ stat cum maiore. Aliĳ (vt nos quandoq;) dixerunt, hanc Atistotelem omisisse: quia eius probatio esset per expositionem, vt pote sumendo sub C ipso quoddam aliud, vtpote N: e quo vniuersaliter ipsum A remouetur: & sic syllogizabitur, nullum N est A: contiugit omne N esse B: igitur contingit quoddam B non esse A per Felapton. Cum igitur expositorius hic sit vtilis. Igitur expositus. Tu vero io hac re considera: quia fortasse posset huic expositioni obĳci, quod nunc breuitatis causa prætermitto: sat enim est aperuisse locum.

Solutio dubitationis.

Sin autem indefinite, aut particulares sumantur ambæ, non erit syllogismus: erit enim demonstratio eadem, quę fuit in vniuersalib[9], & per eosdemmet terminos.

Indefinitarũ et particularium exemplum.

Cõmẽ. 208. Demum de inutilibus addit. Quę, quia diximus satis superius, etiam quia textus manifestus est, omitto. Hæc de mistione contingentis & inesse.

Cap. xxii. Mistio necessarii, & cõtigẽtis in tertia figura.

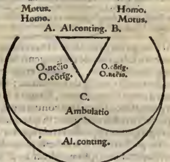
SI autem altera propositionum sit necessaria, altera sit contingens, cum termini ipsi affirmatiui sint, conclusionis contingentis semper syllogismus erit. Sed, cum altera propositionum affirmatiua, altera negatiua sumitur, si affirmatiua quidem sit necessaria, de contingenti non inesse, erit syllogismus: sin

A negatiua sit necessaria, & de contingenti non inesse, & de nõ inesse syllogismus erit, nũquã tamen de necessario non inesse. Quemadmodum in prioribus figuris dictum est.

Cõmẽ. 209. Prima. Repetit generales regulas mistionis oecessariĳ, & contingentis. Quarum Prima est ex vna de necessario, & altera de contingenti vtrisque affirmatiuis io tertia figura semper conclusio est contingens. Secunda. Secunda, ex vna affirmatiua & necessaria, & altera contingenti negatiua, conclusio est de contingenti negatiua. Tertia. Tertia, ex negatiua necessaria, & affirmatiua contingenti conclusio est duplex, de contingenti negatiua, & de ioesse oegatiua, nunquã autem de necessario negatiua. Causa autem regularis est, quia quoties modi taliter disponuntur, vt per conuersionem relinquatur maior in prima figura de cooringenti, semper conclusio erit contingens, quoties vero maior necessaria, relinquetur per B conuersionem in prima figura; conclusio est duplex cõtingens, & de inesse. Et hoc sumendo ipsum contingens pro possibili, vt dictum est. Quod autem in dictis regulis, ita sit per exempla modorum manifestabitur.

Darapti. Sint igitur primum termini ipsi affirmatiui, & ipsum A quidem omni C insit de necessitate: ipsum autem B omni C contingat inesse: cum ergo ipsum A quidem omni C de necessitate insit: atque ipsum C alicui B contingat, ipsum etiam A profecto alicui B continget inesse, non tamen inesse, hoc enim modo in prima figura conficiebatur.

C

Cõmẽ. 210. Docet nunc regulam primam per modos multiplicare. Et primo in Darapti. Et ait, φ ex maiore necessa-D ria, minore contingente in Darapti conclusio est contingens, affirmatiua non autem de ioesse. Probat, quia conuersa minore io parte, relinquitur minor cõtingens, & maior necessaria: in qua dispositione primæ figuræ conclusio erat contingens, & noo de inesse. Erat autem contingens non proprie, sed communiter vt illic disputauimus: oũnc vero istud supponatur. Generatim enim eo contingeos genere cooclusio contingens syllogizatur in tertia figura: quo facta reductione conclusio erit contingens in prima.

Regulę limitatio.

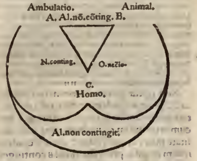
Simili etiam ratione ostenditur si ipsa B C quidem propositio sumatur necessaria: ipsa autem A C contingens.

Vide in superiori figura.

Cõmẽ. 211. Secunda regula io Darapti est econuerso ex maiore cootingenti oinore necessaria: nam coouersa minore io parte, redditur prima figura: vbi conclusio sequitur contingens vt prius.

Felapton.

Preterea si sit altera affirmatiua, altera negatiua, cū ipsa affirmatiua necessaria sit, & ipsum A qdē cōtingat nulli C inesse, ipsum autē B oī C de necessitate insit: rursus pria reddeť figura: vbi cōclusio nō de ie sse negatiua, sed de cōtingenti syllogizabiť, &.n. negatiua contingere significat: iccirco conclusionem esse contingentem perspicuum est. Nam cum propositiones hoc pacto in pria figura sumebantur, conclusio etiam erat contingens.

Felapton cō cludens contingens.

Cōmē. 212.

Hactenus de vniuersalibus affirmatiuis: nunc de vniuersalibus negatiuis docet regulā multiplicare vt in Felapton. Prima igitur est ex maiore contingenti, minore necessaria in Felapton, conclusio est cōtingens, & nō de inesse. Probať, qa cōuersa minore in parte, redditur prima figura. Vbi conclusio in illa mixtione erat de contingenti, & nō de inesse, vt loco suo fuit disputatum.

Felapton.

At si negatiua propositio sit necessaria, erit etiam conclusio tum de contingenti nō inesse, cum de non inesse. Ponatur enim ipsum A quidem nulli C inesse de necessitate: ipsum autem B omni C contingere, si ergo B C quidem propositio affirmatiua conuertatur, prima profecto reddetur figura: in qua quidē negatiua propositio necessaria relinquetur. Sed cum hoc pacto in illa sese habent propositiones, syllogizabatur ipsum A alicui B, & contingere non inesse: & nō inesse. Fiet igitur necessario, vt & in hac dispositione ipsum A alicui B non insit.

Felapton cō cludens de inesse.

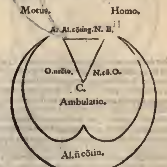
E

Secunda regula in Felapton ex maiore necessaria, minore contingenti, conclusio est duplex de contingenti, & de non inesse. Probatur hæc regula: quia cō uersa minore, reddetur prima figura. Vbi maior relinquitur necessaria, & minor contingens: sed, cum propositiones hoc pacto in illa sese habent, conclusio erat duplex. Igitur modo in tertia figura conclusio erit duplex. Hæc Aristoteles. Cōmē. 213.

Lafepton.

Cumvero ipsum negatiuum ad extremum collocetur minus, erit syllogismus, modo sit contingens, & ipsa propositio transmutetur, vt dictum est prius.

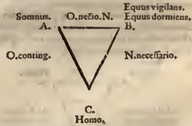
F

Lafeptō cō cludens cō tingens, per duplicē cō tingentis cō uersionē.

G

At si minor sit necessaria, non erit syllogismus; & enim omni nulli inesse necessario contingit. Termini omni inessendi sumantur, somnus, equus dormiens, homo: nulli vero inessendi, somnus, equus vigilans, homo. Lafepton.

Inutiles cō iugatiōes.

H

Tertia regula est in Lafepton. Quod ex minore contingēti negatiua, et maiore vniuersali affirmatiua, sequitur conclusio contingens. Probat per conuersionem ipsius minoris duplicem, nam conuersa minore ad opposi tam qualitatem, & in parte sequitur syllogismus in prima figura: & sic regula bona. Aut conuersa maiore & transpositis propositionibus idem sequiť. Quarta regula est in Lafepton: quia ex maiore contingenti: & minore negatiua necessaria nihil sequitur, vt per terminos probat. Et quod dicit patet. Cōmē. 214.

Simili ratione sese habet si rerminorum ad mediū alter sit vniuersalis, alter particularis. Datisi.

Nam, si ambo affitmatiui sint, contingētis & non ipsius inesse erit syllogismus. Felapton.

Insuper

Datiſi Quatuor particulares affirmatiue concludẽtes cõtingens, quæ tum cõuerſiõe, tũ præmiſſarũ trãſpõſitione monſtratur.

Inſuper etiam, ſi altera propoſitionum negatiua ſumatur, altera affirmatiua, ſi ipſum neceſſarium ſit affirmatiuum, ipſius contingentis erit ſyllogiſmus.

Feriſon quę minoris conuerſione mõſtratur.

Cum autem ipſum neceſſarium ſit negatiuum, erit & tunc concluſio de nõ ineſſe, nam & vniuerſalium, & non vniuerſalium terminorum eodem modo demonſtratio erit, neceſſe eſt enim ſyllogiſmos eiuſmodi per figuram perfici primam. Quare neceſſe in his ita euenire perinde atq; in illis.

Coniugatio cõcludẽs de ineſſe, q̃ minoris cõuerſione monſtratur.

Cõmẽ. 215. Hactenus de vniuerſalibus, de particularibus ponit regulas. Prima eſt in Datiſi, & Diſamis. Nam in ijs altera propoſitione quauis exiſtente contingẽti, altera neceſſaria quauis, ſemper cõcluſio eſt contingens. Secu-

Prima. Secunda.

A da regula eſt in Feriſon. Nam, ſi minor ſit neceſſaria, & affirmatiua, concluſio eſt contingens. Contra autem, ſi maior ſit neceſſaria, concluſio eſt de non ineſſe. Probat, quia reductis in prima figura per conuerſiones hoc pacto ſequentur concluſiones: igitur modo in his eodem modo erit.

Cum autem negatiuum vniuerſaliter ſumptum ad extremum ponatur minus, ſi ſit contingens erit per conuerſionem ſyllogiſmus. Riſeſon.

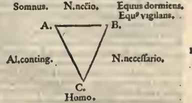

Riſeſon concludens cõtingens, quę triplici conuerſione mõſtratur, & præmiſſarum trãſpoſitione.

B

Si vero ſit neceſſariũ, nõ erit ſyllogiſmus, demonſtratur autem eodem modo, quo & in vniuerſalibus, & per eoſdem terminos.

C

Inutilis.

Patet igitur & in hac figura quãdo & quomodo erit ſyllogiſmus, & qñ ipſius cõtingentis, & quando ipſius ineſſe. Inſuper etiam perſpicuum eſt omnes tales eſſe imperfectos, perfectibiles autem per primam figuram.

Tertia regula eſt in Riſeſon. Nam, quando minor eſt vniuerſalis & contingens, concluſio eſt contingẽs. Patet per conuerſionem maioris, & propoſitionum tranſpoſitionem. Cũ vero minor eſt neceſſaria, nõ eſt ſyllogiſmus, vt patet p illoſmet termios, quos ſumpſit ĩ vniuerſalib⁹. Demũ epilogat, & ſermo perſpicuus eſt. Nec amplius hæc volui declarare, quia per iam dicta toties, hæc ſunt notiſsima: hæc igitur de mixtionibus. Cõmẽ. 216

D

SYllogiſmos igitur hoſce qui in his ſunt figuris, per vniuerſales ſyllogiſmos qui in prima ſunt figura perfici, atq; in illos reduci, ex ijs quę modo diximus, perſpicuũ eſt. Vniuerſaliter autem ſyllogiſmos omnes hoc pacto ſeſe habere nunc patebit, cum oſtendetur omnem per aliquam harum confici figurarũ.

Cap. xxiii. Syllogiſmorum generã oĩa tribus tantũ formari figuris oſtenditur.

Non opus eſt vt intentionem noui capituli præponamus. Nam Ariſtoteles ipſe intentionem præponit, Cõmẽ. 217.

& quid hactenus sit dictum, quidve restat dicere. Dictũ enim esse ait, ꝙ omnes syllogismi trium figurarum reducuntur & perficiuntur per vniuersales primæ duntaxat. Dixit perficiuntur conuersione: dixit reducũtur deductione ad impossibile. Omnes.n. per illos duos primæ perficiuntur conuersione vel reducũtur deductione: hęc hactenus. Quod est nunc dicendum, est ꝙ vniuersaliter omnes syllogismi per illos perficiũtur: videlicet tã ostẽsiui, q; hypothetici, q; trãsumptiui. Patebit autem hoc vt dicit, cum erit ostensum nullũ posse cõfici syllogismum nisi in aliqua triũ figurarũ. Vnde syllogismus textus est omnes syllogismi trium figurarũ perficiũtur per vniuersales primæ: oẽs syllogismi cuiusuis generis sunt in aliqua trium figurarũ. Igitur omnes syllogismi cuiusuis generis perficiuntur per vniuersales primæ.

E

Necesse itaq; est demonstrationem omnẽ, omnemve syllogismum, aut aliquid alicui inesse, aut non inesse demonstrare: & hoc siue vniuersaliter, siue particulariter: præterea aut ostensiue, aut conditionaliter. Nam syllogismus per impossibile pars est syllogismi conditionalis. Quo fit vt primo de ostensiuis sermo noster incipiat. Quando quidem his diligenter declaratis, syllogismi patebunt, & hi qui per impossibile. Et hi qui ex suppositione syllogizant.

F

Cõmẽ. 218. Prosequitur. Et primo præsumit diuisionem syllogismorum, deinde ordinem procedendi cõstruit iuxta suũ morem. Est igitur prima syllogismorum diuisio: quia alij sunt affirmatiui de inesse, alij negatiui de non inesse: & sub hac diuisione voluit intelligere tam simplices de necessario, & de contingenti, qoam mistos ex his. Secũda diuisio est, quòd affirmatiuorum vel negatiuorum, alij sunt vniuersales, alij particulares; Tertia diuisio est, quòd horum omnium alij sunt ostensiui, alij conditionales, qui græce hypothetici dicuntur. Sed, quia quis posset obijcere de insufficientia, quia syllogismi per impossibilẽ non videntur aliqui horum. Respondet illos esse sub hypotheticis contentos, vt partes vel species illorum, vt suo loco patebit. Nam omnis syllogismus aut est ad rem, & sic est ostensiuus: aut ad positionem, sic est hypotheticus: quare syllogismus per impossibile hypotheticus erit, quatenus est ad positionem. Hæ sunt syllogismorum diuisiones: quibus sumptis de ordine dicit se velle primo loqui de ostensiuis, nam his digilenter declaratis, patebũt cæteri: & hi qui per impossibile, & hi qui ex suppositione syllogizant. Hæc de ordine. Animaduersione dignum, vt diximus in principio huius libri, ꝙ syllogismus potest per essentiales differentias diuidi, & sic diuisus est in tres figuras: & per differentias accidentales, & hoc dupliciter vel ratione habita ad medium, & sic diuisus est per Topicum, demonstratiuum, & Elenchũ: vel ratione habita ad propositiones siue terminos, & si ad terminos vel propositiones, sic diuiditur per vniuersales, particulares, affirmatiuos, & negatiuos, ostensiuos: & hypotheticos.

Obiectio.

Responsio.

G

De diuisione syllõ.

Idẽ per idẽ probari non conuenit.

Igitur si oportet ip̃m A de ipso B syllogizari aut inesse, aut non inesse aliquid de aliquo sumere necesse est, si igitur ipsum A de ipso B sumatur, id erit assumptũ quod in initio fuit: sin autẽ de ipso C, C vero ipsum de nullo, neq; de illo aliud, neq; de A ipso alterum: nullus profecto erit syllogismus. nam ex eo, quia vnum de vno sumitur, nihil necessario accidit: quare altera assumenda est propositio.

E Constituto ordine in pertractatione, nunc exequitur. Et primo probat, ꝙ omnis ostensiuus syllogismus ex tribus constat terminis, & duabus propositionibus. Demum demonstrat omnes ostensiuos cõfici in aliqua triũ figurarum. Sumit igitur primo in omni syllogismo syllogizari aliquid de aliquo affirmatiue, vel negatiue. Et ad syllogizandum hoc oportere semper coassumere aliquid de aliquo affirmatiue vel negatiue, hoc.n. omni syllogismo competere est perspicuum. Et hoc inquit. {Igitur, si oportet ip̃m A de ipso B syllogizari aut inesse, aut non inesse aliquid de aliquo sumere necesse est } est igitur suppositio, ꝙ in omni syllogismo conclusio demonstratur per hoc, quod aliquid alicui inest vel nõ inest. nec curauit Arist. hoc probare, quia est per se notum, nõ.n. esset ostensio, nisi aliquid coassumeretur. Constituatur itaq; conclusio syllogizanda, videlicet B est A: cum per suppositionẽ ad huius syllogismum sit necessarium coassumere aliud quid, siue aliam quandam propositionem: F vel illa erit eadem huic omnino & simpliciter, vel omnino & penitus huic abiũcta in nullo cum hac conueniẽs. supponit Arist. ꝙ propositio coassumpta non possit esse penitus ab hac diuersa: quia illa erit impertinẽs, nullã cum conclusione habẽs seriem: & sic nec vim illatiuam. Probat autem ꝙ coassompta propositio nõ sit omnino cõclusioni eadẽ, quia tũc esset probatio eiusdẽ per idem. Et hoc dicit {si igitur ipsum A de ipso B sumatur vt syllogistica propositio: tunc id erit assumptum, quod in initio fuit. Et sic idem per idem. Et sic vult habere, ꝙ coassumenda propositio non sit penitus abiuncta à conclusione: sed sit illi aliqua ex parte conueniens, saltem ratione alterius extremi. Quibus suppositis probat, ꝙ non sic vna: quia si coassumenda propositio sit conueniens, sitq; ipsum A prædicetur de C: ita vt sit hæc C est A: Probat, ꝙ non sufficit syllogizari ꝙ B sit A per hoc, quia A sit C: quia si sumatur A de C, aut C ante illationem sumitur de aliquo, vt fit in prima figura, in qua maior de medio, & medium de minore sumitur: aut de ipso C sumitur aliud qd, vt fit in tertia figura, in qua de ipso C medio prædicantur A & B. Aut de ipso A sumitur alterum, vt fit in secunda figura, vbi medius terminus prædicatur de A & de B: aut nullo horum modorum fit cõassumptio. Si aliquo illorum trium modorum fit, habetur quód sunt necessariæ ad minus duæ propositiones, si vero nullo illorum modorum, nihil sequitur, quia ex vno nihil sequitur, vt disputabitur. Inquit. {Si autem de ipso C supple assumatur aliquid vel A C. vero de nullo vt fit in prima figura, neque de illo C aliud, vt fit in tertia, neque de A ipso alterum, vt fit in secunda, nullus profecto erit syllogismus: quia ex vno nihil sequitur: vt disputabitur. Quare alteram vltra illam coassumptam oportet assumere positionẽ. & ita duas oportet assumere ad minus in illius, videlicet, B est A ostẽsione, sic igit̃ patet duas ad minus esse propõnes coassumendas, si debeat conclusio illa, B est A, ostendi sylloistice. Et sic patet suppositio.

Cõmẽ. 219.

H

Substantia.	Homo.	Sensitiuum.	Rõnale.
A. ———	B.	A. ———	C.

Ex vna propositione nihil concluditur syllogistice.

Si igitur sumantur ipsum A de alio quoddam, aut aliud quoddam de ipso A. Aut alterum de ipso C esse quidem syllogismum prohibet nihil. Ad B tamen non erit ex illis sumptis.

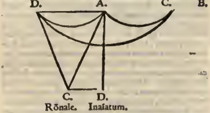
Cõmẽ. 220. Sumpsit duas esse necessarias propositiones ad ostendendum A de B: nunc vult hoc probare: Et primo sumit conclusiones in terminis. Secundo illas probat. Prima conclusio in terminis si ad probandum B esse A sumatur ipsum A de alio quoddam, sub quo non sumitur ipsum B, vt fieri solet in prima figura. Aut sumatur aliud quoddam de ipso A. Quod nec de ipso B

sumitur,

sumitur, vt fit in secunda figura: aut sumatur alterum de ipso C, puta aut A, aut B, de quo non sumatur alterum, vt fit in tertia figura: esse quidem syllogismum prohibet nihil, vt si assumeretur cum alia propositione ad aliam cõclusionem colligata: ad conclusionem tamen A B, non erit syllogismus illis sumptis. Est igitur prima conclusio in terminis, quod ex vna propositione, quæ conclusioni conuenit in altero extremo tantum non potest syllogizari B esse A.

Nec si ipsum C alteri: & illud alteri, & hoc alteri: nullo modo ipsi A B copulato insit, erit ad A B syllogismus.

Syll̃i non cõcludentes ꝓpositum.

Cõmẽ. 221. Secunda conclusio ex pluribus propositionibus subalternis in nullo ipsi A B copulatis potest A B conclusio syllogizari. hoc inquit. {Nec si ipsum C alteri, vt ipsi D: & hoc alteri, vtpote ipsi F: hoc rursus alteri puta O insit, nullo pacto ipsi A B copulato, syllogismus est ad A B. Est igitur secunda cõclusio ex pluribus propositionibus subalternis abiectis a conclusione A B non syllogizatur A B. Hæ sunt duæ conclusiones in terminis positæ. quæ licet ex dictis sequantur, probat illas ratione, quam dicemus: quia ea quæ dixit: videntur esse sumpta tantum, & nõ probata.

Omnino enim dicimus nullũ penitus fore syllogismũ alicuius de aliquo, si mediũ quoddam non sumatur, quod aliqua ex parte ad vtrunq; sese habuerit prędicationibus: nam syllogismus simpliciter ex propõnibus est simpliciter. Igitur syllogismus ad hoc, ex propositionibus cõficietur, quę erunt ad illud. Is nãq; syllogismus hic dicitur, qui ex propositionibus conficitur talibus, quę sunt ad hoc. Atqui fieri non potest, vt ad ipsum B propositiones sumantur, quæ nec affirmatiue, nec negatiuæ ad illud sese habuerint. Aut rursus quæ ipsius A B nihil commune sumant. Sed quædã vtrisq; propria affirmatiue, aut negatiue capiãt. Quare, si syllogismus erit ad hoc, sumendum aliquod medium est, quod vtrisq; per prędicationes conueniat.

Cõmẽ. 222. Nunc conclusiones syllogizat sic. Propositiones sumptę ad certã conclusionẽ ambę cõuenire debent illi conclusioni: sed ꝑpositiones acceptæ in syllogismo tali sunt ad certã conclusiõẽ: igitur ambæ illi conuenire debẽt. Igitur non est vna propositio in syllogismo nec plures abiectæ: erunt igitur duæ conclusioni conuenientes. De ratione prio resumit id quod vult probare. Dicens {omnino enim dicimus nullũ penitus eẽ syllogismũ alicuius de aliquo, si mediũ quoddã nõ sumatur, quod aliqua ex parte ad vtrũq; sese habuerit prędicationibus. Hoc vult probare: ꝙ idem est ac si probet, ꝙ duæ sumendæ sunt propositiones conuenientes conclusioni. Deinde vult

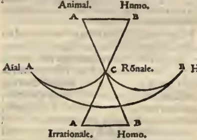
A sumere minorem & illius probationẽ, & inquit. {Nam syllogismus simpliciter ex propositionibus est} supple simpliciter, vt patuit per eius definitionẽ, videlicet syllogismus est oratio, in qua quibusdã & id genus. Patet. n. syllogismũ illũ sic definitũ nõ eẽ ĩ prima, nec secũda, nec tertia figura: nec ad cõclusionẽ affirmatiuã, nec negatiuã, nec particularẽ, nec vniuersalẽ. Et propterea syllogismus ille tm̃ ex propositionibus est simpliciter. Igitur syllogismus ad hoc.} Hoc est ad certam cooclusionem affirmatiuã, vel negatiuã: particularẽ, vel vniuersalem. vt ad A B cooclusionẽ, ex propositiombus cõficietur, q̃ erũt ad illud. Quia vt addit nõ aliter aliquis syllogismus hic dicitur, q̃ quia cõficitur ex propõnib⁹ talibus, quæ sunt ad hoc. Ex ĩjs habetur minor, ꝙ videlicet propositiones acceptæ in syllogismo sunt ad certã cõclusionẽ. Deinde sumere intendit maiorẽ. Et inquit. {Atqui fieri nõ põt vt ad ipm B propõnes sumãtur: q̃ nec negatiuæ, nec affirmatiuæ illi conueniunt. Amplius quæ nec aliquid cõ

B mune ad illud sumant: sed tantum sumant quædam cõuertibilia cum A & B. Verbi gratia, D cum A F cum B, sic dicendo: A est D: B est F: igitur B: est A sic enim non erit syllogismus ad hoc, sed ad aliud. Et sic patet maior. Tũc infert conclusionem, videlicet ꝙ sumendum est medium aliquod, quod vtrisq; per prędicationes conueniat, si syllogismus debeat esse ad hoc. Hæc Aristoteles.

Si igit̃ necesse est aliquid sumere quod sit vtriq; commune, hoc trifariã fieri potest. Aut enim ita vt ipsum A de C: ipsum autem C de B prædicetur. Aut ita vt ipsum C de vtroq;. Aut vt ambo de ipso C: hæ autem sunt tres figuræ, quas diximus: patet itaq; omnem syllogismũ necessario confici per aliquam harum trium figurarum. Quippe cum & eadem sit ratio, si ipsum A per plura ad ipsum B copuletur: quia

C etiam in pluribus eadem fieri potest figura. Perspicuum igitur est ostensiuos omnes syllogismos per huiusmodi, quas diximus figuras terminari.

Syll̃i ꝓpositum concludentes, in triplici figura.

D

Cõmẽ. 223. Hactenus deduxit vnum debere esse medium cõmune, quod prædicatione aliquo pacto cũ vtroq; conclusionis extremo copulatur. Nũc ex hoc deducto propositũ vult ostendere: videlicet, ꝙ oẽs syllogismi ostẽsiui ꝑficiuntur per aliquã dictarũ trium figurarũ. Et procedit sic, vnũ est cõmune mediũ. Aut igitur ita, vt ipsum A cõclusionis prędicatũ prædicetur de C: & ipsum C medium de B eiusdẽ cõclusionis subiecto: & sic habet̃ prima figura. Aut ita, vt ipsum C mediũ de vtroq; extremo prædicetur, & sic habet̃ secunda figura: aut ita vt ipsum C medium subijciatur vtriq; extremo, & sic habetur tertia figura. Igitur tm̃ tres sunt figuræ, quibus mediũ põt copulari prædicatione cum extremis conclusionis. Sed dices per plura media copulari posse ipsum A cum ipso B: Obiectio.

vt si ipsum A de C & ipsum C de D: & ipsum D de F: & ipsum F de B copularetur. His enim omnibus ipsum A de B copulabitur. Indicat solutionem dicens esse eādem rationem ac si copularetur per vnū medium: quoniā omnia illa copulantur reductiue ad vnum, sunt enim plures syllogismi, & sub syllogismi: qui oō variane rationem figuræ. Ex ijs infert conclusionem propositam, videlicet, ꝙ syllogismi ostensiui omnes per aliquā dictarum triū pficiuotur figurā.

Dubiū Galeni. Sed obijcit Galenus, quia dari potest quarta dispositio. Potest enim dari mediū, quod de maiori prædicetur, & subijciatur minori. Sed contra arguit Auerroes & satis perite, vt superius diligentius disputauimus, quia hæc Galeni dispositio est innaturalis: nam maior est cōclusionis naturale prædicatum: minor eiusdem naturale subiectum: si igitur potest dari mediū ꝙ minori subijciatur, & de maiori prædicetur, tūc idem naturali prædicatione prædicabitur de seipso. Deducitur: quia A, naturali prædicatione prædicatur de B, in illa conclusione, B est A: igitur naturali prædicatione prædicabitur de omni, de quo prędicatur naturaliter ipsum B: sed per Galenum ipsum B prædicatur naturaliter de C medio: igitur A prædicatur naturaliter de C: vlterius, ipsum C prædicatur naturaliter per Galenum de A: quia non esset aliter quarta dispositio: & ipsum A prædicabatur naturaliter de C ipso: igitur de omni contento sub eo sub C: igitur de seipso, cū ipm per Gal. contineatur sub C naturaliter: & sic habetur impossibile: vnde, si A sub C naturaliter est: & C sub B etiam naturaliter: ipsum A sub B naturaliter erit. Sed erat in conclusione naturaliter sub A, ipsum B: igitur sub A erit naturaliter A: quia sub ipso B est A, & sub ipso A est B: igitur naturaliter sub A est A.

Qui modi sunt quartę figuræ. Ex ijs sequitur, ꝙ quinq; modi primæ, quos iuniores & Aristoteles volunt concludere indirecte, omnes syllogizant in quarta figura, vt Baralipton, Celantes, Dabitis, Fapesmo, Frisesomorum. Causa est, quia omnes habent medium, quod subijcitur subiecto conclusionis, & prædicatur de prędicato eiusdem. Est enim cōclusio primi modi B D: vbi B: prædicatur de A & C: medium subijcitur ipsi B: & prędicatur de ipso A: quare erit in quarta figura: simili ratione & in cæteris. Et sic patet in quarta figura quinque esse coniugationes syllogisticas: cæteras autem inutiles esse. Præterea patet Aristotelem non negasse quartam figuram: sed solum voluit illam non esse naturalem, sed artificialem, vt recte Auerroes exponit. Sed de ijs hactenus.

Insuper etiam & hos syllogismos, qui ad impossibile sunt, esse in aliqua trium figurarum, per hæc patebit. Nam omnes qui per impossibile probant, falsum quidem, syllogizant. Id autem, quod ab initio erat, hypothetice demonstrant, eo quia contradictione concessa, quoddam emergit impossibile. Verbi causa, diametrum esse constæ incommensurabilem demonstrabimus, quia si ponatur commensurabilis, imparia paribus æqualia esse syllogizabimus. Syllogizabitur igitur imparia paribus æqualia fore. Diametrum autem constæ incommensurabilem esse, hypothetice demonstratur, eo quia accidit falsum ex illa contradictione concessa. Syllogizare itaque aliquid per impossibile, nihil aliud est, quam ostendere aliquod impossibile ex ea positiōe, quæ ab initio facta est.

Cōm.l.224. Secundo loco nunc probat quod omnes syllogismi qui ad impossibile ducunt, sunt in aliqua trium figurarum. Sumit tamen primo, quod omnis syllogismus

E ducens ad impossibile, quo ad principalem partem est ostensiuus. Vbi debes scire, quod syllogismus ducens ad impossibile est oratio composita ex vno hypothetico, & vno categorico. Primus est hypotheticus ex contradictorio concesso, secundus est categoricus ostendens falsum impossibile. Verbi causa, tu negas hominem esse animal, arguo hypothetice, si homo non est animal, homo non est rationalis: sed per te homo non est animal: igitur homo non est rationalis. Hic est hypotheticus ex concessione oppositi demonstrans impossibile. Secundus est categoricus probans falsum sequi hoc pacto: omne rationale est animal: homo non est animal: igitur in secunda figura homo non est rationalis: quæ est conclusio falsa. Ecce quomodo syllogismus ducens ad impossibile cōficitur ex duobus syllogismis. Primo quidem hypothetico ex concessione oppositi impossibile demonstrante, secundo categorico illud impossibile falsum syllogizante. Qua ratione patet ipsum esse ostensiuum, saltem quo ad alteram partem, licet videatur species hypothetici. Aristote. igitur primo resumit conclusionem dicens { Insuper etiam & hos syllogismos, qui ad impossibile sunt, esse in aliqua trium figurarum, per hæc patebit. } Hæc est conclusio. Deinde sumit suppositionem, videlicet quod syllogismus ducēs ad impossibile sit aliqua ex parte ostensiuus, siue categoricus: & inquit. { Nam omnes, qui per impossibile probant, falsum quidem syllogizant: vt patet in secunda parte, vbi syllogizatur ipsum impossibile falsum sequi. Id autem, quod ab initio erat, hypothetice demonstrant eo, quia contradictione concessa emergit impossibile, vt patet in primo processu impossibile demonstrante. Hæc est suppositio, videlicet, quod syllogismus ducens ad impossibile sit aliqua ex parte ostensiuus, vel categoricus. Ponit exemplum & eius virtus est. da oppositum huius, videlicet diameter est constæ incommensurabilis:

G tunc hypothetice demonstro, si diameter est constæ cōmensurabilis, imparia paribus commensurabuntur: sed consequens est impossibile, igitur & antecedens. Categorice vero falsum syllogizabo sic, sicut diameter ad constam, ita impar ad par: sed per te diameter constæ commensurari potest: igitur impar paribus. Propterea inquit { syllogizabitur igitur, imparia paribus æqualia fore. Diametrum autem constæ commensurabilem esse hypothetice demonstratur, eo quia falsum accidit illa contradictione concessa: & sic hic syllogismus conficitur ex duobus processibus, primo hypothetico, secundo categorico. Tunc infert suppositionem dicens { syllogizare itaque aliquid per impossibile nihil aliud est, quam ostendere aliquod impossibile ex ea positione, quæ ab initio facta est. Et sic patet suppositio, ꝙ syllogismus ducēns ad impossibile, saltem quo ad secundum processum falsum ostendit.

H Quare, cū in ijs, quæ ad impossibile deducuntur, falsi quidem syllogismus ostensiue cōficiatur: eius vero quod ab initio demonstratiuus est, hypothetice procedat: atque ostensiuos prius diximus per has terminari figuras. Patet igitur syllogismos hosce, qui ad impossibile sunt, per has fore figuras.

Ex hac suppositione syllogizat propositam conclusionem hoc pacto: omnis syllogismus ostensiuus per aliquam trium figurarum terminatur: omnis syllogismus ad impossibile est ostensiuus, saltem in parte: igitur omnis syllogismus ad impossibile est in aliqua trium figurarum. De ratione tangit minorem dicens: quare, cum in ijs, quæ ad impossibile deducuntur, falsi quidem syllogismus ostensiue conficiatur, propositi vero, quod ab initio erat, demonstratiuus

Qui syllogismus ad impossibile.

Cōm.l.225.

hypothetice

hypotetice procedat. Hæc eſt minor: dat maiorem dicens {atque oſtenſiuos prius diximus per has termioari figuras.} Hæc eſt maior. Dat concluſionem diceos {patet igitur ſyllogiſmos hoſce, qui ad impoſſibile ſũt, per has fore figuras.

Simili ratione & in omnibus alijs, qui hypothetice conficiuntur: nam hi omnes per translationem procedunt: tam hi, qui per conſenſum ab initio fiunt, q̃ hi, qui per quamuis ſuppoſitionem terminantur. At qui ſi hoc verum eſt, neceſſum erit omnem demonſtrationem, omnemve ſyllogiſmum per aliquam trium, quas diximus figurarum terminari. quod ſi hoc ſit deductum, patet & omnes ſyllogiſmos perfici per primam figuram: & omnes reduci in vniuerſales eiuſdem primæ modos.

Cõmẽ. 116. Sub hypotheticis continentur trãslatorij ſyllogiſmi. eſt autem translatorius ſyllogiſmus aggregatũ ex duobus proceſsibus, Primo hypothetico, ſecundo categorico: & hic trifariam fit: aut conſenſu, aut ſimilitudine, aut cõtrarietate. Conſenſu quidẽ fit, ſi animus Platonis eſt ĩmortalis: omnis animus eſt immortalis, io hac hypothetica eſt conſenſus amborũ: ſed animus Platonis eſt immortalis: igitur omnis animus: hic eſt primus proceſſus hypothericus. Secũdus probat categorice ſic poſitionẽ antecedentis: omnis animus diuina contemplans eſt immortalis: animus Platonis diuina contemplatur: igitur immortalis. Hic eſt categoricus. Similitudine vero ſi Sylla occupans bona publica tyrannizat: cęſar occupãs bona publica tyrannizat: eſt. n. ſimile de vno & alio: ſed Sylla occupauit bona publica: igitur tyrannizat: hic eſt hypotheticus. Categoricus eſt ille, qui prubat alterã ꝓpoſitionum, videlicet ꝙ Sylla occupauit publica: quia omnis petens munirionès occupat publica: Sylla petit munitiooes: igitur Sylla occupat publica: hic eſt categoricus. Contrarietate autem fit hoc pacto: ſi Socrates eſt æger, Socrates nõ eſt ſanus: ſed Socrates eſt æger: igitur non eſt ſanus: hic eſt primus hypoilieticus. Quod ſit æger probo categorice, omne ſenſiliter læſum eſt ægrum: Socrates ſenſiliter læditur: igitur eſt æger. Ex his omnibus patet primo, ꝙ omnis translatorius ſyllogiſmus eſt hypotheticus: ſecuodo ꝙ trifariam fit translatio, aut cõſenſu, aut ſimilitudine, aut contrarietate. Tertio patet, ꝙ omnis translatorius eſt in parte oſtẽſiuus. Et ita intentum videlicet, ꝙ omnis ſit in aliqua triũ figurarum. Inquit. {Simili ratione & in omnibus alijs, qui hypothetice conficiuntur, nam oẽs hi per translationẽ procedunt: tam hi qui per conſenſum ab initio fiunt: q̃ hi, qui per quamuis ſuppoſitionem terminantur: videlicet aut per ſimilitudinẽ, aut per cõtrarietatẽ:} tunc infert principalẽ concluſionẽ. Addens, ꝙ omnis oſtẽſiuus perficitur ꝑ primam figurã, quia omnes figuræ per primam perficiũtur vt patuit: Et, ꝙ oẽs per vniuerſales primę, aut deductione aut conuerſione, vt patuit.

Translatorius ſyllogiſmus ſigit nr.

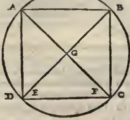
Tria excerpta.

Cap. xxiiij. In omni ſyllogiſmo terminum aliquẽ oportere eſſe affirmatiuum & vniuerſalẽ.

PRæterea etiam omnibus in ſyllogiſmis oportet aliquem terminorũ eſſe affirmatiuum, & vniuerſalem. Nã ſine vniuerſali, aut nõ eſt ſyllogiſmus, aut non ad propoſitũ, aut quod eſt in principio, petitur. Sumatur enim muſicam, ſtudioſam voluptatem eſſe, ſi itaq; voluptatem ſtudioſam eſſe ponatur, nõ addẽdo ipſum ſignũ omnem, nõ erit ſyllogiſmus, ſi autem aliquam voluptatem eſſe ſtudioſam dixeris, ſi aliam quidem ab ipſa muſica, ſyllogiſmus nõ erit ad propoſitum. Sin vero ipſam eandẽ, id quod eſt in principio petitur.

Cõmẽ. 117. Hactenus de figuris: nunc de modis. Et primo propoſuit concluſionem capituli: & inquit. {Præterea etiam omnibus in ſyllogiſmis oportet aliquem terminorũ eſſe affirmatiuum, & vniuerſalem: hæc eſt capituli cõcluſio. Huius concluſionis prima pars non probatur: quia probata eſt ſuperius per terminos eſſendi, & ooo eſſendi, ſecunda vero pars probatur nunc, & ratio textus eſt Enthymema: hoc pacto, ſi nulla propoſitionum eſt vniuerſalis, igitur aut noo eſt ſyllogiſmus, aut non ad propoſitum, aut quod eſt in principio petitur. Deducitur conſequentia per duo exempla. Quorũ primum eſt morale, ſecundum vero geometricũ. Et ioquit. {Sumatur enim muſicam ſtudioſam eſſe tanquam concluſio ſyllogizanda. Tunc inquit. {Si itaq; voluptatem ſtudioſam eẽ ponatur, vt maior. Et non addatur ipſum ſignũ omne, hoc pacto, videlicet voluptas eſt ſtudioſa: muſica eſt voluptas: igitur muſica eſt ſtudioſa: ſic enim inquit ſyllogizãdo non erit ſyllogiſmus. Declaratur, quia non poteſt regulari per aliquod principiorum regulatiuorum, videlicet per dictum de omni, vel dictum de oullo. Et ſic habetur prima pars: ſi autem aliquã voluptatem ſtudioſam eſſe dixeris: ſic ſyllogizando aliqua voluptas eſt ſtudioſa, muſica eſt voluptas, igitur muſica eſt ſtudioſa. Petatur an ille terminus voluptas ſupponat pro aliqua alia voluptate ab ipſa muſica, vel pro ipſamet muſica, ſi pro alia ab ipſa muſica, vtpote pro D, tunc erit ſyllogiſmus hoc pacto, aliqua voluptas eſt ſtudioſa: D eſt aliqua voluptas: igitur D eſt ſtudioſa: ecce ꝙ ſyllogiſmus nõ eſt ad propoſitum. Immo nec ſyllogiſmus: ſin aũt ſupponat ꝑ ipſamet muſica voluptate, tunc id quod eſt in principio petitur. Et ſic nec eſt ſyllogiſmus, vt prius. Oportet igitur aliquam propoſitionem eſſe vniuerſalem.

Fit etiam hoc idem manifeſtius in figuris, Vt cum probare volueris angulos, qui ſunt ſupra firmamentum trianguli ęquilateri, ęquales eſſe. Nam ſint in centrum ductæ A B lineę: & E F: triangulum ęquilaterum cludentes: ſi itaq; A C, & B D æquales eſſe ponas: non addẽs æquales eſſe omnes, qui ſunt ſemicirculorũ: Et rurſus, C D angulos ęquales, non omnes aſſumens, qui ſunt portionis. Inſuper etiam ab æqualibus angulis ęqualibus demptis æquales cæteros eſſe, qui ſunt E F: quod erat in principio, petitur: niſi ſumatur ab æqualibus omnibus ęqualibus demptis, æquales relinqui. Patet igitur in omni ſyllogiſmo oportere vniuerſalem ſumi.

Secũdum exemplum est geometricum. In quo cõclusio sit hæc, E F anguli trianguli ęqualiteri, G, A B: qui sunt supra basim siue firmamẽtũ æquales sunt. Ad huius euidentiã ducãtur primo duę lineæ à centro G circuli descripti: q̃ sint G A, & G B. Deinde ducatur ab ipso A in ipsum B, linea C D: q̃ dr̃ basis triãguli: siue firmamẽtũ. Erunt igitur prĩo anguli semicirculorũ, videlicet A C ex parte E, et B D ex parte F. Secundo erunt ẽt ibidẽ anguli portionis, quorũ vnus dicit̃, C A B, alter D B A quiq; sunt sub basim. (cõmẽ. 228.)

Tertio notantur ẽt anguli supra basim: videlicet E F: est igitur conclusio syllogizanda E F: anguli supra basim æquales sunt. Pro huius conclusionis syllogizatione. Facio tres syllogismos. Quorũ primus est: anguli semicirculorũ sunt æquales: A C & B D, sunt anguli semicirculorũ, vt patet. Igit̃ sunt ęquales. Secũdus est anguli portionis sunt æquales. Sed anguli, C B A, & D B A sunt anguli portioonum: igitur sunt æquales. Tertius est, si ab ęqualib⁹ ęqualia demas: q̃ remanẽt sunt æqualia: anguli, C A, & D B, qui sunt semicirculorũ, sunt ęquales: igitur ab his demptis angulis portionis, videlicet, C A B, & D B A anguli supra basim videlicet E F erũt æquales: quod erat intẽtũ. Inquit modo Aristoteles, q̃, si in primo syllogismo sumitur anguli semicirculorũ sunt ęquales, vt supponũt pro A C, & pro B D, angulis. Amplius, si in secundo syllogismo sumatur anguli portionis sunt æquales, & vt supponunt pro C A B, & pro D B A angulis. Præterea, si sumatur si ab æqualibus æqualia demas cætera quæ remanent sunt ęqualia, vt supponunt pro angulis remanentibus, videlicet E F. Sic supponẽdo, quod est in principio: in oĩbus petitur, nisi addatur oĩbus signũ vniuersale. Aliter aut oõ est syllogismus aut noo ad propositũ vt dictũ fuit. Sed occurres, quia etiã sumpto vl̃i videtur petitio principij: nã eum dico omnis voluptas est studiosa: quęro vt ipse arguit, aut voluptas supponit pro musica, aut pro alia re à musica: si pro alia re à musica, syllogismus erit vtilis, nõ tamen ad musicam: si pro musica, erit tunc petitio principij: & sic sua ratio destruere videtur propositum. Potest solui, q̃ supponit pro musica, sed non tantum: & propterea non petitur quod est in principio, quoniam potest vniuersale eẽ notius qualibet singulari existente ignota. Nooautem potest particularis esse nota, singulari pro qua supponit existente ignota. Requiritur enim ad petitionem principij idem & eodẽ modo sumatur: & inferatur.

(Tres syllogismi.) (F) (Dubitatio.) (Solutio.) (G)

Et cum vniuersale quidem ex vniuersalib⁹ terminis ostendatur, particulare aurem & sic, & aliter, fit vt conclusio quidem vniuersalis, non nisi per vniuersales terminos ostẽdatur. Et si vniuersales sint termini, contingat conclusionem non esse vniuersalem.

cõmẽ. 229. His modo declaratis, ex dictis facit excerpta. Quorum Primum enthymematice infert dicens & cũ vniuersale quidem ex vniuersalibus terminis ostendatur: particulare autem & sic & aliter, ex hoc infert, fit vt eõclusio quidem vniuersalis non nisi per vniuersales terminos ostendatur. Fit etiam, q̃, si vniuersales sint termioi, contingat conclusionem non esse vniuersalem. Prima pars excepti patet in omnibus figuris: secunda vero patet in tertia: vbi conclusio particularis ex vniuersalibus vtrisq; syllogizatur. (H)

Insuper etiam omni i syllogismo, patet aut ambas propositiones, aut alteram necessario similem esse conficiendam ipsi cõclusioni, nõ modo dico quo ad affirmatiuum vel negatiuum, sed quo ad necessarium, vel inesse, vel contingens: nam cętera prædicamenta considerare oportet.

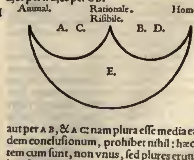
E Secundum excerptum est in omni syllogismo ambas propositiones aut alteram tantum debere esse similem ipsi conclusioni: & exponit in quo, quia aur quo ad affirmatiuum aut negatiuum, aut necessarium aut ineẽ, aut contingens, semper enim propositiones ambæ, vel altera debet cõclusioni assimilari in aliquo horum. Et notanter dicit in aliquo horum: quia in alijs prædicamentis, cuiusmodi sunt probabile, verũ, falsum, manifestũ, et id genus, potest seruari similitudo Iter propositiones & conclusionem: quia, si conclusio est probabilis, propositiones debent esse omnes, vel altera probabilis: si vera, & propositiones: si manifesta, & propositiones, non tameo necessario: quia ex occultis potest conclusio manifesta syllogizari. vt siquis per interpositionem terrę syllogizet eclipsim Lunæ, quæ nunc est: erit enim conclusio seosibus oora, propositiones ex Astrologia acceptæ. Ex falsis etiam potest verum syllogizari, vt Secundo huius dicetur. Quia igitur in alijs prædicameotis nõ est necessaria similitudo ioter propositiones & conclusiones, ideo dixit cætera prædicamenra esse consideranda, quatenus potest esse similitudo aliquando, & aliquando non. (cõmẽ. 230.)

Patet etiam vniuersaliter quando erit & quando non erit syllogismus, atque quando possibilis, quandoue perfectus. Præterea etiam patet terminos necessario sese habere aliquo eorum modorum, quos diximus, si est syllogismus.

Vltimo epilogat, & quę dicit patent. Verum verbũ illud possibilis, potest dupliciter exponi. vno modo pro imperfecto, & tunc sensus est, patet etiam vniuersaliter quando erit syllogismus: & hoc ad vtiles eõiugationes, & quando non erit: & hoc quo ad inutiles: atq; quando possibilis, hoc est imperfectus: quãdove perfectus. Aut potest per illud verbum possibilis, intelligi syllogism⁹, qui aliqua propositiõe indiget ad perfectionem rei quæ demõstratur. Verbi causa, syllogismus, cui deest aliqua propositio, erit omne per se mobile immortale: animus est per se mobilis: igitur immortalis. Huic deest illa omne semper mobile immortale: nam erit tũc maior sic syllogizanda, omne semper mobile immortale: omne per se mobile est semper mobile: igitur omne per se mobile immortale. Primus syllogismus dicitur possibilis perfici, quia deficit sibi aliqua propositio: ad hoc vt appareat necessarius: melius tamen est exponere primo modo. (cõmẽ. 231.)

Cap. xxv. Syllogismũ omnẽ ex tribus tantum constare terminis & duabus propositionib⁹ ostẽditur: de augmento item ꝓpositionũ ac cõclusionum ex terminorũ additione tractatur.

FOre autem omnem demonstrationẽ, omnemue syllogismum treis ꝑ terminos, & non per plures, perspicuum est: si nõ per alios atq; alios eadem conclusio conficiatur, veluti E, & per A B, & per C D.

Eadem conclusio per diuersos terminos in eadẽ figura ostensa.

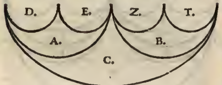
aut per A B, & A C: nam plura esse media earũdem conclusionum, prohibet nihil: hæc autem cum sunt, non vnus, sed plures erunt syllogismi.

Aut

Cõclusio ea dẽ per idem ostensa medium diversa mode variatum tribus figuris ostẽsa.

Aut rursus cum A, & B, vtrunq; per syllogismũ sumitur. Verbi causa ipsum A, per D E: & B ipsum etiam per Z T: aut cum alterum horum inductione, alterum syllogismo accipitur. Quo etiam modo plures erunt syllogismi, cum & plures sint conclusiones, A videlicet & B, & E.

Quod si non plures, sed vnus sit, hoc pacto profecto fieri potest vna cõclusio per plures, sed, vt E per A B fieri non potest.

Cõmẽ. 252. 1. Expositio nostra.

Vt Philoponus dicit, intentio clara est. Vult enim ostendere, quod omnis syllogismus est per tres terminos solum, & non per plures. Et hoc proponit dicẽs, {forc autem omnem demõstrationem, omnemve syllogismum treis per terminos, & non per plures, perspicuũ est. Hæc est partis intentio. Causa huius intẽtionis esse potest: quia ipse vult verificare principia omnium syllogismorum: quare, cum antea verificauit principia syllogismorum formalia, quod videlicet sint in aliqua trium figurarũ, & in aliquo modo illarum, nunc verificare intẽdit principia syllogismorũ materialia: quod videlicet sit omnis syllogismus ex tribus terminis, & duabus propositionibus. Est igitur conclusio literc, omnis syllogismus constat ex tribus terminis duntaxat. Limitat autem Aristoteles hanc conclusionem. Primo, si conclusio non sit pluribus syllogismis demõstrabilis, quoniam aggregãdo omnes syllogismos, quibus illa demonstrari posset, videret syllogismus ex illis aggregatus non ex tribus esse terminis, sed ex pluribus. Secũdo quod propositiones syllogismi datæ conclusionis non essent adhuc pro syllogizabiles: nã syllogismus aggregatus ex illis adhuc esset ex pluribus quam tribus terminis. Inquit {si non per alios atque alios syllogismos eadem conclusio conficitur: nã aggregatũ ex his omnibus posset videri vnus syllogismus ex

A pluribus tribus terminis. Et ponit exemplum dicẽs veluti E conclusio: & per A B syllogismum: & per C D syllogismum: aut per A B & A C syllogismos esset demõstrabilis: nã aggregatũ, ex his omnibus posset videri vnus syllogismus, quatenus esset ad vnam conclusionem: quia dixit plura esse media ad vnã cõclusionem, prohibet nihil. Addit tñ, quod licet tale aggregatum videatur vnus syllogismus, nõ est vnus: & hoc dicit. hæc autem cum sunt, nõ vnus, sed plures erũt syllogismi. Hæc de prima limitatione. De secũda dicit & {rursus cum A & B, vtrũq; per syllogismum sumitur. Verbi causa ipsum A per D E &, B etiam ipsum per, Z T, pro syllogizetur. Aut cum horum alterum inductione pro syllogizetur, alterum syllogismo: nam hoc modo videri potest esse syllogismus ex pluribus tribus terminis: addit tamen quod nõ est vnus syllogismus, sed plures: eo quia conclusiones sunt tres, duæ pro syllogisticæ: A & B: & vna syllogismi principalis, videlicet E, sic igitur siue eadem conclusio pluribus syllo-

B gismis sit syllogizabilis, siue præmissæ eiusdem syllogismi sint syllogizabiles, semper vnus syllogismus ex tribus est terminis. Addit, quod si syllogismus aggregatos nõ sint plures, sed vnus syllogismus: hoc pacto, potest vna conclusio ex pluribus terminis tribus syllogizari: sed vt E syllogizatur per A B hoc est immediate, fieri nõ potest. Est igitur cõclusio textus, quod vnus syllogismus ex tribus duntaxat terminis conficitur, nam licet vna possit pluribus syllogismus demonstrari, illi non vnus sunt, sed plures. Amplius licet propositiones syllogismi possint pro syllogizari, adhuc plures sunt syllogismi. Vel fortasse hæc litera potest exponi breuibus, quod vnus syllogismus est ex tribus terminis. Supponendo, quod vnius conclusionis si sint plures syllogismi, illi non vnus sint. Et secundo dato, quod propositiones sint pro syllogizabiles, adhuc ille non est vnus. Et sic videtur Aristoteles ponere conclusionem, & facere vnam suppositionem: cõclusio est, quod vnus syllogismus constat ex tribus tantum terminis. Suppositio vero est, quod si eiusdem conclusionis sint plures syllogismi, illi non vnus, sed plures sunt. Amplius, si propositiones possint syllogizari, syllogismi non vnus, sed plures sunt: hæc est suppositio. Debes scire, vt Philoponus inquit, quod eiusdem conclusionis esse possunt plures syllogismi disperati, & duo syllogismi communicantes. Verbi causa, conclusionis E, vt dicitur in litera possunt esse A B, & C D syllogismi disperati: qui in nullo conueniunt. Et possunt esse syllogismi communicantes, A C B C, syllogismi, qui in C conueniunt. Exemplum in terminis: sit E. Hæc conclusio animus est immortalis: hęc quãdoq; per hoc medium, quod est semper mobile syllogizatur, vt in Phædro: interdum per inferre vitam corporibus, vt in Phedone. Aliquando: quia nõ corrumpitur à propria malitia: vt in euthyphrone. Communicantes autem erunt cum assumuntur vt pro syllogismi propositionum: vt si ad E. conclusionem sumantur A B. propositiones: quæ egerent syllogismis. Nam syllogismus pro-

D bans A & syllogismus probans B communicãtes erunt. Verbi causa sit cõclusio iustum est bonum, syllogismus vero sit honestum bonum: iustum honestum: iustum bonum, maior vero pro syllogizetur, appetibile bonũ: honestum appetibile: honestum bonum. Minor iterum sic laudabile honestum: iustum laudabile. Iustum honestũ. Ecce quomodo ambo in termino honestum communicant, hæc pro verbis Aristo. Animaduerte tamen, quod textus iste facilius potest exponi: dicendo, quod Aristoteles præmittit vnam conclusionem, videlicet, quod omnis syllogismus constat ex tribus terminis. Secundo vero remouet antequam illam probet duo impedimenta, quibus alicui posset conclusio videri falsa. Primũ est obijciendo, quod vna conclusio potest pluribus syllogismis demõstrari: & ita posset dici aggregatum ex his omnibus esse vnum syllogismum, quo concesso syllogismus non ex tribus, sed ex pluribus terminis conficeretur. Secũdo posset

2. Expõ nostra.

Quæ Philoponus.

3. Expõ nostra tenẽda.

do posset impediri conclusio obijciendo conclusionem aliquam per vnum syllogismum posse demonstrari, cuius propositiones adhuc sunt prosyllogizabiles, & ita posset dici aggregatum ex principali syllogismo, & prosyllogismis esse vnum syllogismum, quo concesso syllogismus ex pluribus terminis esset quã ex tribus. Obijcit autem his impedimentis Aristoteles. primo dicendo tale aggregatum siue primum siue secundum non esse vnum, sed plures syllogismos: eo quia nõ vna, sed plures sunt illorũ proximæ conclusiones. Secundo obiat dicendo, ꝙ dato ꝙ aggregatum tale siue primum siue secundum sit vnus syllogismus, conclusio est hoc modo intelligenda, de syllogismo videlicet principali, qui ad vnã tantum est cõclusionem. Et hoc inquit in fine textus, ꝙ si non plures syllogismi sint, qui aliquo illorum aggregatorum ponuntur, sed vnus: hoc pacto profecto fieri potest vna conclusio per plures, scilicet remote & pro syllogisticæ, sed vt E conclusio fit per syllogismum A B fieri non potest, igitur omnis syllogismus principalis ad vnã principalem est ex tribus terminis: & hæc est conclusio literæ: quæ probabitur. Hæc expositio est melior.

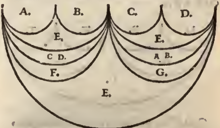
Obuiat.

Sit enim ipsum E conclusio, quę ex A B C D deducatur: cum necessum sit aliquod illorum ad aliud atq; aliud sumi, ad alterum quidem vt totum, ad alterum autem vt pars (hoc.n. demonstratum est prius, ꝙ, si syllogismus est, necesse est illo modo terminos sese habere) habeat itaq; sese hoc modo A B.

Cōmē. 213. More boni Geometre Aristo. postquam posuit conclusionem, nunc eã signat in puluere, vt geometrę agũt: & supponit quædam, vt conclusionem facilius deducat. Et debes scire, ꝙ Aristoteles per ipsum E intelligit quandam conclusionem, vbi sunt duo extrema, videlicet subiectum & prædicatum: quam vno verbo appellat, vt syllogismus sit facilior: & per A B intelligit vnũ mediũ: quod ideo diuersis verbis appellat, quia extremis ipsius cõclusionis dupliciter comparatur: subiecto quidem vt totum, & vniuersale: & propterea cum illo minorem facit propositionem. Prædicato vero vt pars, & inferius: propterea cum illo facit maiorem propositionem. Amplius etiam per C D intelligit etiam medium, siue eiusdem, siue alterius figuræ. nam vt Philosophus dixit: & Philoponus submeminit vna met conclusio potest pluribus syllogismis diuersarum figurarum syllogizari vt hæc aliquis homo non est albus per medium quod est album in tribus figuris syllogizari potest. Et sic per. C. D. Medium aliud intelligit: sed (vt mihi videtur) potius in prima figura: vbi intelligit primum: quoniam pluribus medijs in eadem figura syllogizari potest. Et hoc ideo diuersis literis designauit: quia habet duplicem habitudinem: ad subiectum conclusionis quidem vt totum, ad prædicatum vero vt pars. Describit igitur conclusionẽ & syllogismum in puluere more boni geometræ. Et inquit: sit enim ipsum. E. conclusio: quæ ex. A. B. C. D. deducatur: hæc est descriptio conclusionis. Deinde more boni geometrę facit sibi suppositionẽ: ꝙ videlicet. A. B. medium ad aliud atq; aliud extremum ipsius. E. sese habeat vt totum: & vt pars. Et hoc inquit cum necessum sit aliquod illorum ad aliud atq; aliud sumi: ad alterum quidẽ vt totum videlicet ad subiectum ipsius. E. ad alterum vero vt pars videlicet ad prædicatum ipsius. E: quod asserit esse prius ostensum: propterea conclusit suppositionem: quam voluit esse præhabendam: & inquit. Habeat itaque sese ipsum. A. B. medium ad extrema conclusionis syllogizande cuiusuis. Hæc igitur est suppositio vt medium semper ad extrema conclusionis sese habet vt totum & vt pars.

Ex his igitur quædam erit cũclusio, aut itaque erit illa E; & ex C D alia; aut aliqua alia præ-

E ter has. Et si E quidem erit ex A B profecto syllogismus erit duntaxat. Quod si C D medium, hoc pacto sese habeat, vt ad alterum vt totum, ad alterum vt pars sumatur; etiam ex his quædam emerget conclusio: quæ erit aut E & ex A B alia, aut alia quædam præter has. Et si E sit conclusio, & ex A B alia, erunt aut plures syllogismi, aut eadem fortasse conclusio per plures terminos deducetur. Si vero quædam alia prę ter has, & erunt plures syllogismi, & inter se abiuncti. Si vero ipsum C D non eo modo sese habet vt syllogismum conficiat frustra erunt sumptæ propositiones, nisi aut inductionis, aut explanationis, aut alicuius alterius talium gratia sumptæ fuerint, si autem ex A B non E,
F sed quædam alia deducatur conclusio, & ex C D aut alia quædam, aut alia præter has, erunt & plures syllogismi, & non eius quod ponebatur: ponebatur enim esse syllogismum ad E: si autem nulla ex C D fiat conclusio, sequitur & propositiones frustra esse sumptas: & non ad id ad quod erat ab initio syllogismus. Patet igitur omnem demonstrationem omnẽve syllogismum ex tribus dũtaxat terminis fieri.

Omnẽ syllogismum ex tribus cõstare terminis ostenditur.

Cōmē. 214. Syllogism. Syllogismus huius textus est valde occultus, propterea potest hypothetice sic componi. aut ex A B, & C D medijs aliqua syllogizatur cõclusio, aut nulla, si aliqua, vel ex A B. medio syllogizatũ E, & C D alia: vtpote M: vel econtra ex C D E: ex A B vero. M. Vel vna alia ex ambobus medijs. Præter has, quæ sit A, aut ex ambobus illis sola E syllogizatur: aut ex A B. syllogizatur non E sed F: ex C D R, vel M: aut econtra ex A B E, vel N: ex C D F non possunt plures partes fingi, si detur ꝙ ex A B E. cõclusio syllogizatur
H & ex C D M tunc habetur propositum, videlicet ꝙ syllogismus est ex tribus terminis, vno videlicet medio, & duobus conclusionis extremis, ad quorum vnum ipsum medium A B se habet vt totum, & ad alterum vt pars. Similiter syllogismus ad. M. erit etiam ex tribus terminis eodem modo, & sic habetur propositum. Et hoc dicit.

Ex his igitur quædam erit conclusio, hoc est si detur ex his esse aliquam conclusionem, aut itaq; erit illa E vtpote ex A B, & ex C D alia, vtpote M: aut aliqua alia pręter has, vtpote Q: & si E qdem erit videlicet ex A B, & ex C D M, ex A. B. profecto syllogismus vnus erit duntaxat, qui ex tribus est terminis. Et sic habetur membrum intentum. Sed si dabis econtra ex C D syllogizari E ex A B vero M: erunt tũc plures syllogismi vt prius, quorum vnus est ad E, alter vero ad M: at, si ab omnibus his medijs syllogizetur vna alia præter has, vtpote Q erunt plures syllogismi & abiuncti: quorum vnus erit per A B medium,

alter

alter per CD. Hoc tenet per suppositionem. Quia quoties medium se habet ad alterum conclusionis extremū vt totum, ad alterum vt pars, syllogismus est. Quare ad Q duo erunt syllogismi, per medium quidem AB vnus: nam ad extremum vnum ipsius Q, se habet vt totum, ad alterum vt pars: alius per CD propter eandem rationem. si autē ex illis medijs AB & CD nulla syllogizatur conclusio penitus, frustra essent sumpta: at si ex illis omnibus sequitur E tantum, tunc erunt duo syllogismi principales & abiuncti: vt de Q probatum est, hæc est rationis vis. Verum verba sunt obscura: & ideo lege illa: quod si CD medium hoc pacto sese habet, vt ad alterum vt totum, ad alterum vt pars sumatur: etiam ex his quędam emerget conclusio, quæ erit aut E, & ex AB alia, vtpote M: aut alia quædam pręter has, videlicet Q: quasi dicat si ipsum E, non ab AB, sed à CD sit: & ab AB M cōclusio sit, quod fuit aliud membrum syllogismi: & hoc dicit, & si E sit conclusio medij CD & ex AB alia, videlicet M: erunt aut plures syllogismi, aut eadem conclusio per plures terminos medios deducetur. *B* Erunt quidem plures syllogismi, quia communicantes videlicet syllogismus & prosyllogismus. Nam vnus conficietur per medium CD, ad E: alius per medium AB ad M. hoc autem patet ex suppositione: quia medium CD ad extrema ipsius E sese habet vt totū, & vt pars. Igitur erit syllogismus, & eodem modo AB ad M. Igitur plures erūt syllogismi. Per plures vero terminos medios: hoc est, quia plures syllogismi principales abiuncti: & sic adhuc plures erūt syllogismi, vnus per AB, & alter per CD, propter eādem rationem: quia medium sese habet vt totum, & vt pars, si vero, inquit quędam alia præter has videlicet Q: & erūt plures syllogismi: & abiuncti hoc est principalis. Deducitur, quia vnus erit per CD: quod se habet vt totum, & se habet, vt pars: & alius per AB, quod similiter sese habet vt totum, & vt pars, & sic adhuc plures erunt syllogismi, & habetur quemlibet illorum ex tribus fieri terminis. *C* Si vero inquit ipsum CD non eo modo sese habet, vt syllogismum conficiat, frustra erunt sumptæ propositiones, nisi aut iuductionis, aut explanationis, aut alterius gratia vt dicetur, & his apparet syllogismus, quia nō potest fingi ab his omnibus sequi ipsum E solum: quia vt prius, erunt duo syllogismi, vt deductum est de Q: deinde Aristoteles complet syllogismum addens vltimam partem, & inquit{ si autem ex AB nō E, sed quædam alia deducatur conclusio, vtpote P: & ex CD, aut alia quædā, vtpote non M sed R: aut adhuc alia præter has deduceretur videlicet N: erunt & plures syllogismi ad P quidem vnus per rationem tactam, & ad R, vel ad N, alius & non ad id quod ponebatur, videlicet ad E redit ad primum membrum dicens{ si autem nulla ex CD fiat conclusio, frustra propositiones essent sumptæ, & non ad E, quod fuit propositum, & sic sequitur omnem syllogismum ex tribus esse terminis. Totus igitur syllogismus est, aut ex AB & CD sequitur aliqua conclusio, aut nulla: si nulla frustra essent propositiones, si aliqua, vel ex AB sequitur E, *D* & ex CD M, vel econtra ex AB M, & ex CD E: aut alia præter has, puta Q: aut ipsum E, ab ambobus, aut ab AB sequitur P, ex CD R: vel N sequitur. si ex AB sequitur E, & ex CD M: vel econtra, non vnus, sed plures erunt syllogismi, vt deductum est, si sequitur ab illis simul Q, vel ipsum E

Expositio verborum. iterum erunt duo syllogismi principales abiuncti, si ab AB sequitur P, ex CD R, vel N: iterum plures erunt syllogismi: quare omnino oportet cōfiteri syllogismos ex tribus fieri terminis, hic syllogismus literæ. Quo vero ad verba attinet debes scire, quod possunt sumi propositiones in syllogismo non ad conclusionem, vel gratia inductionis, vt quando plura singularia sumuntur & non ordine syllogistico: aut gratia occultationis, vt cum volumus decipere: tunc enim interponimus propositiones nō syllogisticas. Aut gratia explanationis, vt doceamus discipulos, exponendo terminos syllogismi, & hæc tria ex-

A præsēt Aristo. Possumus autem addere propositiones propter alias causas, vt propterea multas agamus conclusiones, hæc Aristot. in illis verbis. *Vis syllogismi.* Secundo debes scire, quod Aristoteles in syllogismo hypothetico fecit septem partes: quia septem modis possumus imaginari media illa, AB: & CD. Primo quod ex AB sequatur E: ex CD. vero alia conclusio, vtpote M. Secundo imaginando econtra ex CD sequi E: ex AB sequi. M. Tertio imaginando ex his simul nullum horum sequi, sed aliud præter hæc videlicet. Q. Quarto imaginādo ex illis simul sequi ipsum E tantum. Quinto imaginando nihil penitus ex illis seq. Sexto imaginando sequi ex illis aliquid, sed nec E, nec M sed ex AB sequi P: ex CD autem sequi N, vel R. Septimo imaginando econtra, ex AB sequi N vel R: ex CD sequi P. Tunc dixit, quod, si ex AB sequitur E, & CD sequitur M, duo erunt syllogismi: quorum quilibet ex tribus conficitur terminis ex duobus extremis, & ex medio, quod ad vnū illorum est vt totum, ad aliud vt pars, & ita ex tribus ter- *B* minis. secūdo dixit, quod si dicatur econtra, ex AB sequi M: CD vero E, per eandem rationem duo erunt syllogismi vt prius. Tertio dixit, quod, si sequitur nullum horum, sed Q: tunc erunt duo syllogismi communicantes, vel duo abiuncti, propter eandem rationē: quia medium se habet ad alterum extremorum, vt totum, ad alterum vt pars. Quarto non dixit, sed posset dici ex illis insimul sequi ipsum E tantum: & hoc tacuit, quia oportet illos esse plures aut communicantes, aut abiunctos. Quinto dixit, quod si nihil sequitur, frustra essent propositiones: nisi aut celandi, aut explanandi, aut manifestandi causa. Sexto dixit, quod, si dicatur ex AB sequi P, ex CD sequi N, vel R. Vel septimo dicatur econtra, sequitur illos esse duos syllogismos propter eandem causam, & nō ad E conclusionem positam, hæc Aristoteles. *Vis syllogismi.* Vnde vis syllogismi est hæc, Omnis oratio constans ex medio & duobus extremis, ad quorum vnum medium se habet vt totū, & ad alterum vt pars, constat ex tribus tātum terminis: *C* omnis syllogismus per suppositionem est oratio constās ex vno medio & duobus extremis, ad quorum vnum medium se habet vt pars, ad alterū vt totum: igitur omnis syllogismus ex tribus constat terminis. Hæc est vis syllogismi. *Dubitatio.* Sed occurres, quia minor falsa videtur: soli enim syllogismi primæ figuræ constāt ex medio, quod ad vnum extremum sese habet vt totum, ad alterum vt pars. nam in syllogismis secundæ figuræ medium se habet ad ambo extrema vt totum. In syllogismis vero tertiæ medium sese habet vt pars ad ambo. *Solutio.* Dico quòd syllogismi cæterarum figurarum descendunt à syllogismis primæ per conuersionem, & reducūtur ad illos per onuersionem: quare medium in omnibus se habet ad c xtrema vt totum, & pars vel actu, vel reductione, & c oc sufficit. h

Hoc itaque cum sit declaratum, & ex duabus propositionibus, & non ex pluribus esse *D* syllogismum, perspicuum est, siquidem tres termini, duæ sint propositiones, nisi aliquid assumatur, vt ab initio diximus ad syllogismorum perfectionem. Prætera patet etiam eam syllogisticam orationem, in qua propositiones, per quas principalis conficitur conclusio, non fuerint pares. (Est enim necessarium, vt superiores conclusiones nonnullæ propositiones sint rursus.) Hanc ipsam orationem aut non syllogizasse, aut plura quam fuerint ad conclusionem necessaria, interrogasse.

His declaratis, nunc duo ex his excerpta infert. Primum est, quod omnis oratio syllogistica constat ex duabus propositionibus. Secundum, quod quæ non constat ex *Cōm. 251.*

duabus

duabus propõnibus, nõ est syllogistica, aut plura sumpsit, quam ad conclusionem fuerint necessaria. Primũ quidem ex dictis syllogizat. nam ex tribus terminis omnis syllogistica constat oratio. Duæ propositiones sunt tres termini: igitur ex duabus propositionibus constat omnis oratio syllogistica. Inquit. { Hoc itaque cum sit declaratum, perspicuum est syllogismum & ex duabus constare propositionibus, & oon pluribus. Probat hoc excerptum, & inquit { siquidem tres termini duæ sint propositiones. Dico duę sunt propositiones, nisi aliquid assumatur, vt ab ioitio diximus, ad perfectionem syllogismorum, vt videlicet prosyllogismus probans maiorem aut minorem,, aut expositio, aut conuersio, & id genus. Hæc noo pro vi syllogistica sunt sumpta, sed ad maiorem perfectionem, vel ad maiorem euidẽtiam.

Declaratio verborum. Quo vero ad verba atrinet, debes scire, ꝙ duæ propositiones sunt tres termini, secundum materiam: pro quanto ex tribus terminis duæ fiunt propositiones duntaxat partim conuenientes, partim differentes, vt dictum est. hæc de primo. Secundum vero infert per conuersionem per contrapositionem: nam, si omnis oratio syllogistica ex duabus constat propositionibus tantum sequitur per conuersionem per contrapositionem, ꝙ quæ non cõstae ex duabus tantum, non est oratio syllogistica: vel si est, forte erit pro quanto in illa est assumptum aliquid ad ꝑfectionem syllogismi vt diximus. Inquit { præterea patet etiam eam syllogisticam orationem in qua propositiones: per quas principalis conficitur conclusio non fuerit pares vt duæ tãtum. Antequam totam compleat conclusionem faciens parenthesim interpooit, quando possunt sumi plures propositiones. & vult tunc posse sumi plures, quando propositiones fueriot simul conclusiones prosyllogismorum, & propositiones ad intẽtam conclusionem: & hoc dicit { Est enim necessarium vt superiores conclusiones nonnullæ, videlicet prosyllogismorum propositiones sint rursus ad intentam conclusionem: quo in casu potest syllogismus cõstare ex pluribus duabus propositionibus. Hoc interposito complet conclusionem & quasi dicat, patet talem orationem, in qua plures fuerit, hanc ipsum talem orationem, aut non syllogizasse, & hæc est pars propria intenta, aut plura quã fuerint ad conclusionem necessaria interrogasse siue assumpsisse. & hoc est additum pro complemẽto. Hoc est secũdum excerptum: & sic patet primũ sequi ex his quæ proxime dixit. Secundum vero sequi ex primo per conuersioucm per contrapositioncm.

Quibus fit: vt si syllogismus sumatur secundum principales propositiones: omnis talis syllogismus ex propositionibus quidem paribus, ex terminis vero imparibus cõficiatur. Siquidem termini propositionibus ipsis plures vno sint, fit etiam vt conclusio ipsa propositionum sit dimidium.

Cõm. 116. Docet nunc Aristo. ex dictis. Primo quonammodo propositiones ad terminos sese habent secundum numerum, similiter & cnnclusiones ad propositiones. Et duo facit: quia primo docet hoc in syllogismis sumptis per principales propositiones. Secundo in syllogismis sumptis tam per principales, quã per additas propositiones. Est euim duplex syllogismus. alius quidem simplex, qui per propositiones non augetur, eo quia ibi nulla propositio est prosyllogizabilis: & in tali oullus assumitur prosyllogismus. Alius vero mixtus, qui auctus dicitur syllogismus. Hic enim est ille, in quo & principales & prosyllogisticæ sumuntur propositiones. Et propterea negotium hoc diuisum est in duo. De primo igitur vult ꝙ in syllogismo per principales duntaxat propositiones assumpto propositiones sint duæ paresue. Termini vero tres, imparesue: quia vt dictum est termini sunt pro-

E positionibus plures vno. Amplius in talibus syllogismis conclusio est dimidium propositionum quia vna, vnum vero dimidium est duorum. Hæc de primo.

Declaratio cõclusionis Arist. Quo vero ad verba attinet. Debes scire, vt bene græci animaduertunt ꝙ Aristo. per conclusionem vnam, non intelligit secundum speciem: nam superius fuit dictum ex mistione necessarij & contingentis sequi interdum duas cõclusiones: videlicet de possibili, & de inesse, sed per vnã conclusionem, intelligit quo ad materiam: quia siue sequatur de possibili conclusio, siue de inesse, semper est vna eademq; secũdum terminos atq; materiam, & hoc pacto loquitur Aristoteles. Amplius loquitur de conclusione, quæ vi syllogismi sequitur, oon autem de ea, quæ vi sub acceptionis assumitur. Quia, vt dicitur primo posteriorum, & secundo huius augentur demonstratiooes in post assumendo conclusiones sub conclusionibus, & sic patet primum.

Insuper etiã siue prosyllogismos, siue per
F plura abiuncta media perficiatur conclusio: ceu ipsum A B per E & D, numerus terminorũ semper vno propositionum numerũ exuperabit. Nam siue extrorsum adijciatur terminus, siue ad medium interponatur, vtroque sane modo interualla ipsa, quibus quidem interuallis propositiones æquales sunt, pauciora sunt ipsis terminis.

Cõm. 117. Nunc demonstrat quonammodo in syllogismis auctis propõnes & termini sese habeãt. Et primo ostẽdit, ꝙ eodem modo sese habent in auctis, veluti in oon augmentabilibus. Verum primo ostendit, secundo ostendit differentiam. Pro intellectu primi debes scire, ꝙ auctio syllogistica est duplex: quædam est continua, quædam discontinua.

Auctio syllogistica duplex. Continua quidem fit in ante assumeodo, vt quoties syllogismus fieret: cuius aliqua propositio
G esset prosyllogizabilis: quę rursus prosyllogizaretur per alium syllogismũ: cuius adhuc propositiones essent prosyllogizabiles, & sic vsq; ad per se nota: hæc enim auctio cõtinua est. Discontinua vero est, quoties vna eademve conclusio per plura media syllogizaretur. Vt A B cõclusio per A & C syllogismos. Est igitur textus cooclusio, ꝙ siue conclusio augeatur continua auctione, siue discontinua, semper numerus terminorum est vno tantum maior numero propositionũ. Et hoc dicit { & insuper etiã siue per prosyllogismos } hoc est auctione continua, siue per plura abiuncta media } hoc est discontinua auctione, perficiatur conclusio { ceu ipsum A B, per C & D: numerus terminorum semper vno propositionum numerum exuperabit, hæc est conclusio. Syllogizatur hæc hypothetice, si extrorsum adijciatur terminus vt fit in auctione continua, siue ad medium interponatur terminus, vt fit in auctione discontinua, vtroq; sane modo interualla ipsa, quibus quidem interuallis propositiooes æquales
H suot pauciora sunt ipsis terminis, hæc est maior: adde minorem, sed omnis auctio est aut per terminũ extrorsum aut per interpositiooẽ ad medium: igitur omnis auctio fit in pluribus terminis q̃ sint propositiones vno.

Propositio & interuallũ idem sunt. Quo vero ad verba attinet, animaduerte propositionẽ & interuallum idem esse. Dicitur enim interuallum, quando syllogizabilis est propositio, eo quia inter extrema potest interponi medium. Dicitur propositio, quando non est syllogizabilis. Hæc de primo.

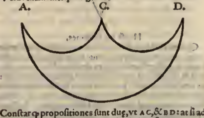
Verum propositiones quidem nõ semper pares erunt, termini autem impares. Sed versa vice cum propositiones pares fuerint, termini impares erunt, cum termini pares, propositiones impares habebuntur. Siquidem vno addito termino, simul vna excrescat proposi-

tio,

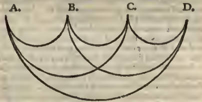
tio,quouis mō terminus ipſe adijciatur. Quaʒre,cū hę qdē pares,illi vero īpares ſint,neceſſe eſt eadē ſeruata additiōe viciſsim cōmutare.

Cōmē. 218. Nūc ponit differētiā aliquā inter ſyllogiſmos non augumentabiles, & augumētabiles quātū ad hoc,ꝙ in auctus ſyllogiſmis, ſemp termini ad propoſitiones permutatim ſeſe habent ſecūdū par,& impar, & hoc proponit dicens{verū propōnes quidē nō ſemper pares erūt,nec termini ſemper impares:ſed verſa vice cū propōnes pares fuerint,termini impares erunt,cū termini pares,propoſitiones impares habebūtur. Et huius cauſam affert, quia ſemper vno dūtaxat termino addito vna ſemp excreſcit propō,quouis mō addatur ſiue īter maius & medium,ſiue inter mediū & minus extremum. Hoc facile eſt exēplo deducere. Tunc repetit concluſionē.D. quare,cum hæ quidem pares,illi vero impares ſint, neceſſe eſt ſeruata eadem & vniformi additione, ſiue conditione viciſsim terminos & propoſitiones ſecūdum par, & impar permutare. Dixit ſeruata vniformi additione: qa poſſet fieri additio aſſyllogiſtica,vel expoſitoria, vel inductoria. Vbi nō eēt hæc vice verſa permutatio ſecundū par & impar in propoſitionibus & terminis. Hęc de

Dubitatio. differentia. Sed occurres quia ſint tres termini A C D. Verbi cauſa inſcripta figura.

Conſtat ꝙ propoſitiones ſunt duę, vt A C,& B D: at ſi addatur alius terminus, vt B vt in ſubſcripta figura.

Tunc additę ſunt duę propoſitiones, videlicet A B: & B C,aliter nō eſſet proſyllogiſmus perfectus. Igiť non eſt verum,ꝙ addito vno termino, addatur vna propoſitio.

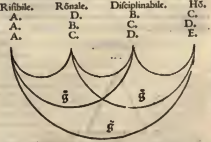
Solutio. Reſpondet Philoponus,ꝙ licet addanť duę, per additionē tñ omnes erunt tres, vt A B,B C,C D: & hoc propterea,quia altera corrūpitur in proſyllogiſmo: videlicet, A C:quia vbi prius erat propoſitio, effecta eſt modo per additionē concluſio proſyllogiſmi per ipſum B: & reſtāt vna minus,& ita addito vno termino,{vna additur propoſitio. Ex quo patet,ꝙ per additionem hāc,cōcluſiones nō reſtant dimidia propoſitionum:nam addito B termino,propoſitiones reſtāt tres:videlicet A B, B C,& C D: etiam & concluſiones tres: vt A C per B,A D per C,& B D per C. Quando enim Ariſto. dixit concluſiones etiam dimidia propoſitionum,intellexit in ſyllogiſmis non auctis:in auctione tñ diſcontinua,id quod dicit Ariſt. non habet locum:quia addito extrinſeco termino, duę addūtur propōnes:verum quia propoſitio A C, cōuertitur in concluſionem,nō excreſcit niſi vna. & ita erunt tres, videlicet C D,B C,& A B. Et tunc oportet dicere,ꝙ verbū illud quouis modo addatur, intelligitur de auctione cōtinua. Et tunc vult dicere,quouis modo addatur, ſiue in

A ter maius & medium, ſiue inter mediū & minus extremum,igitur præſens textus totus eſt legendus de auctione cōtinua,quę fit per proſyllogiſmum. Quare oportet dicere,ꝙ in quouis ſyllogiſmo fuerit ſemp numerus terminorum eſt maior numero propoſitionum: ſiue augeātur continue,ſiue diſcōtinue. Vt præcedens textus narrat,in auctiōe tñ cōtinua propoſitiones & termini ſe habent ſecundū par & impar permutatim. Vndecūq; addatur terminus ſiue inter maius, & medium: ſiue inter minus & medium:vnde lege literam iuxta hanc expoſitionem. Verum propoſitiones non ſemper pares erūt, nec termini ſemper impares, ſupple in ſyllogiſmis, qui augentur auctione continua:ſed verſa vice,cum propoſitiones pares fuerint,termini impares erunt. Contra autem,cum termini pares,propoſitiones impares habebūtur:cuius cauſam addit D. ſiquidē vno addito termino, ſimul vna excreſcat propoſitio:nam addito ipſo B termino,bene duæ nouæ adduntur propoſitiones, vt A B, &

B B C:verum vna tantum excreſcit,quia prima, videlicet A C,quæ proſyllogizatur, non amplius propoſitio, ſed concluſio efficitur:dico vna excreſcit propoſitio quouis modo & vndecunq; terminus addatur, ſiue inter maius & medium,ſiue inter medium & minus extremū: ſemper enim excreſcit vna propoſitio:quia prior vicē ſubiet non propoſitionis,ſed concluſionis. Ideo cōcludit{quare cum hæ quidem pares,illi vero impares ſint, neceſſe eſt ſeruata eadem additione viciſsim permutare propoſitiones & terminos ſecundum par & impar. Dico ſeruata eadem additione,quia,ſi auctio non eſt vniformis, & continua, ſed difformis & diſcontinua, hoc non fieret. Ex his apparet,ꝙ in auctione non ſemper concluſiones dimidia ſunt propoſitionum, vt ſuperiꝰ declarauit. Hæc de textu.

Cōcluſiones vero nec ad terminos, nec ad propoſitiones ipſas eūdem amplius ſubibūt

C ordinem:ſiquidem termino,concluſiones excreſcant his terminis pauciores vno,qui præerant. Ad vltimum nanq; nō fit cōcluſio dūtaxat,ad cæteros autem omnes fit. Verbi cauſa,ſi ipſis A B C, ipſum D adijciatur: continuo etiam concluſiones duę excreſcunt,vtpote et quæ ad A,& quæ ad B:& in cæteris id genus ſimiliter. Et ſi ad medium ipſum addatur, eodē modo etiam erit res,eo quia ad vnum duntaxat non fit ſyllogiſmus. Quare multo plures concluſiones erunt, tam terminis,quam cōcluſionibus.

D

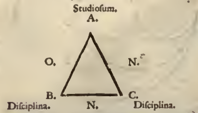
Mōſtratio q̄ pacto augeatur propōnū ac cōcluſionū numerꝰ, auctis terminis, & extriſecus additis, & interiectis.

Cōmē. 219. Quonam modo propoſitiones ad terminos ſeſe habeant in continua ſyllogiſmorum auctione dictum eſt: nunc quonam modo concluſiones ſeſe habent ad terminos atq; propoſitiones exponit:& declarat. {Et debes

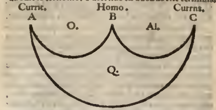
ſcire,

scire, ꝙ ante auctionem proportio terminorum ad conclusionem erat tripla: quia termini erant tres, conclusio vero vna. Proportio propositionum ad cooclusionem dupla, quia propositiones duæ, & conclusio vna. Quare ante auctionem proportio conclusionum ad terminos est subtripla, ad propositiones autem sub dupla: facta autem additiooe per voius termini additionem conclusiones excrescunt duæ: quia alia est prosyllogismi, alia syllogismi: termini vero sunt quatuor. modo quatuor ad duo proportio erit dupla. Amplius propositiones restãt post auctionem tres: igitur propositionum ad conclusiones erit proportio sexquitertia: quare mutatur proportio. Rursus mutatur semper proportio conclusionum ad terminos & ad propositiooes per auctionem continuam: tam si hæc auctio fiat ex parte minoris prosyllogizabilis, q̃ maioris. Inquit {conclusiones vero oec ad terminos, nec ad propositiones ipsas eũdem amplius subibunt ordinem, siue proportionem: siquidem addito vno termioo, cõclusiooes excrescant his terminis, qui præerant pauciores vno: quia termini, qui præerant cũ addito sunt quatuor, & cooclusiones duæ: igitur mutatur proportio. Præterea, propositiones tres, & conclusiones duæ: & ita proportio mutet̃. Addit ꝙ hæc auctio fit per intermediationem, non autem post vltimum, vtpote post C, sed inter B C, vel inter A B. quia ad vltimum, vtpote ad C non fit conclusio, sed ad cæteros omnes fit, vt ad B & ad D, & alia. Huius rei sumit exemplum: & inquit. {Verbi causa, si ipsis A B C, ipsum D addatur, continuæ. Duæ etiam cõclusiones emergent vtpote quæ ad A, sub quo C accipiebatur: & quę ad B, sub quo idem C. sumitur: & in cæteris id genus per additiooem continuã. Et, quia fecit additionem inter B C, addit & si ad mediũ ipsum addatur, hoc est inter A B: eodem etiam modo res erit eo, quia ad vnum nõ fit syllogismus, videlicet ad vltimũ, quod est C. Tunc cõcludit, ꝙ multo plures cõclu-
Dubitatio. siones erunt tam terminis q̃ propositionibus, dicẽs. Sed sibi videtur cõtrarius. ait enim cõclusiones etiam plures
Solutio. termiois & propositionibus: cum dixit contrariũ. Dici potest, vt ex Philopono innuitur, ꝙ per terminos intelligit additos siue his, qui præerant, & hoc pacto conclusiones omnes & syllogismi & prosyllogismi plures erũt terminis additis & propositionibus additis. Vel forte græce vera est hæc, quare conclusiooes & terminorum & propositionum multo plures erunt: & est sensus, quare conclusiooes, quæ sunt horum terminorũ & harum propositionum aucti syllogismi erunt plures, supple tu, cooclusionibus antequam syllogismus augeretur. Et sic non cõclusiones ad terminos vel propositiones aucti syllogismi comparat: sed ad conclusiones syllogismi ante-
Dubitatio. quam augeretur. Sed circa dicta occurres. Primo quia noo videtur cuiuslibet syllogismi tres tãtum esse terminos, & non plures, nec pauciores. Primo, quia syllogismi ex oposito sunt duo tantum, vt omnis disciplina est studiosa: nulla disciplina est studiosa: igitur nulla disciplina est disciplina, patet huius duos esse termioos.

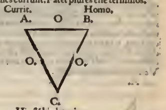
Syllogism. ex opposi- tis.

Secuodo enthymema illud, quod est conuersio, duos habet tantum terminos, videlicet omnis homo currit: igitur quoddam currens est homo. Quia sic reducitur, omnis homo currit: quoddã currẽs est homo: igit̃ quoddã currẽs est homo. Patet hũc ex duobus esse terminis.

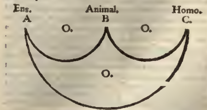

Tertio inductio plures habet duobus: quæ sic reducitur, per tertiam figuram, hic homo currit: & hic homo currit: Hic & hic homines sunt omnes homines. Igitur omnes homines currunt. Patet plures esse terminos.

Hic & hic homines.

Quarto exẽplaris syllogismi plures sunt termini, vt patet: q̃a videtur quasi syllogismus inductorius. Recẽtio- Solutio. 1. recentiorũ.
res dicũt syllogismos hosce ex duobus cõstare terminis secũdũ rẽ, tribus tñ secũdũ rationẽ. Qm̃ in primo disciplina vim habet duorũ, videlicet B C: in secũdo cõuersionis ip̃m currẽs vim duorũ, videlicet A O. In tertio oẽs illi habẽt vim vnius, videlicet C tãtũ. Idẽ in exẽplo. Sed hoc Confutatio.
videt̃ falsum, q̃a, si illi sunt tres, qua rõne sunt tres et non re, à pari oĩs syllogismus erit in prima figura ex quatuor terminis: q̃a medius terminus in illa subit vicẽ duorũ, q̃a ad alterũ partis, ad alterũ totius, vt dictũ est. Modo rõnes hæ valde differũt. Cuius rei signũ est, ꝙ Aristoteles appellauit terminũ mediũ duabus literis, cõclusionẽ vero vna tãtũ: qđ quidẽ factũ esse arbitror, q̃a mediũ est rõne duo. Propter hæc videt̃ mihi, ꝙ Aristoteles in isto Solutio propria.
libro probatiuũ syllogismũ descripsit vt placuit Alexã. & Auer. oõ aũt syllogismũ cõem oĩbus, & ita de tali nũc sermonẽ fecit, tales nõ suot dicti syllogismi, q̃a oẽs illi petũt, & nõ probãt. Propterea de his oõ loquit̃. Animaduerte, ꝙ in probatiuo syllogismo, licet propõ possit esse ex pluribus duobus terminis, vt est hæc propõ. Aristo. est physicus, Grãmaticus. Rhetor, Moralis, Metaphysicus: tamẽ omnes resoluuntur in duos, subiectũ videlicet & prædictũ, vtpote in A & B. Secundo occurres, si am- 2. Dub.
bo vltima: videlicet supremũ & imũ sint asyllogistica.
Recẽtiores dicũt ambo vltima asyllogistica esse. Supre- Solutio. 1.
mum quidem: quia nihil supra habet, imum vero quia nihil infra. Sed videtur hæc non conueoiens: quia su- Confutatio.
premũ potest per iosetius syllogizari de imo, vt ens de homine per animal.

Propterea.

Solutio. 1. Propterea sermo Aristo. fortasse de vltimo intelligitur: quia vltimum nulli potest esse prędicatum. Propter hoc de nullo ipsum syllgizari potest, sed omnia de ipso. Potest etiam verum esse de supremo, quatenus est deuenire ad vnum, de quo supremum est immmediatum: de quo syllogizari non potest probatiue, quia per se notum est de illo de quo assumitur, ens enim de quouis assumitur notũ est, quia prima impressione imprimitur in anima, vt Auicenna dicit. Tu vero teneas primã solutionẽ. Loquitur enim de vltimo: quia sub illo non potest fieri conclusio, nec syllogismus: quia est vltimum, & licet sit deuenire ad supremum, de illo non loquitur.

Cap. xxvi. Quæ nam problemată facile, difficilve in vnaquaque figura syllogizētur.

ATqui, cum ea, de quibus syllogismi sunt & qualia in vnaquaq; figura, & quotfariam ostendantur, hactenus habeamus, erit etiam nobis perspicuũ, quale nam problema difficile, qualeue syllogizatu facile est. Nam & quod in pluribꝰ figuris, & quod plures per casus concluditur, id facile est: quod autem in paucis, & per paucos, id difficile admodũ syllogizatu existit. Quare, cum affirmatiuũ quidem vniuersale per primam duntaxat figurã, & per ipsam non nisi vno modo ostendatur: negatiuum & per primam & per mediam: per primam quidem & vnice, per mediam vero bifariam, particulare affirmatiuum per primã, & per vltimam, vnice quidem per primam, trifariam vero per vltimam. Particulare autem negatiuum in omnibus demonstretur figuris: in prima quidem vnice, in media bifariam: in vltima trifariam: perspicuum erit profecto vniuersale affirmatiuũ posse cõstrui esse C difficillimum, destrui autem esse facillimum.

Cõmẽ. 240. Duo de problematibus, quæ per syllogismos syllogizantur hactenus declarauit: q; videlicet sint affirmatiua vel negatiua, vniuersalia vel particularia: & q; trifariam syllogizantur, aut in prima, aut secunda, aut tertia figura. Nunc quod problematum facile, quodve difficile syllogizatu sit proponit pertractare. Inquit {atqui cum ea problemata, de quibus sunt syllogismi & qualia in vnaquaq; figura sint: quia vel affirmatiua vel negatiua, vel vniuersalia vel particularia, & quod trifariam ostẽdantur, quia trifariam duntaxat, hactenus habeamus } hoc est in habitu & virtute teneamus: erit etiam nobis perspicuum quale nam problema difficile, qualeve facile syllogizatu est. Hæc est quasi intentio. Deinde intendit talem conclusionem, q; problema particulare negatiuũ primo facile syllogizatu est, secundo facile est particulare affirmatiuum. Tertio facile est vniuersale negatiuũ. D Vltimo omnium difficilimum est vniuersale affirmatiuum. Hæc est conclusio, & probatur sic, quod pluribus in figuris, & per plures modos syllogizabile est, idest facilius syllogizatu: at particulare negatiuum per omnes figuras potest syllogizari, & in illis per sex modos. (Particulare affirmatiuum per duas tãtum, & in illis per modos quatuor, vniuersale negatiuum per duas & in illis per modos tres, vniuersale affirmatiuum per vnam & vnice:) igitur particulare negatiuum primo facile, & reliqua suo ordine. Hæc Aristote. Quo ad verba attinet debes scire, q; dixit problema, & nõ propositio: quia propositio non nisi de præmissis intelligitur. Amplius dixit problema, & non conclusio: quoniam conclusio proprie in demonstrationibus est, problema in syllogismis. Vlterius debes scire, q; modos figurarum appellauit casus, non secundum eum modum, quo casum sumit in natu-

A ralibus, sed per casum intelligit variationem, vt dictum est alias. Amplius debes scire, q; in conclusione plus accepit, quam in processu seminauit: intulit. n. vniuersale affirmatiuum esse difficillimũ syllogizatu, siue constitutu, sed esse destitutu atq; cõfutatu facillimum, hoc quidem adiecit, non vt sequens ad ea, quæ modo dixit, sed vt sequens ad ea, quæ proximo subiungit, vnde hoc additum est quasi intentio ad sequentia.

Atq; eo omnino vniuersalia destruere facilius est, quam particularia, quia tam si nulli insit, quam si alicui non insit, per pernecatum est vniuersale. Horum vero id quod est alicui non inesse, in omnibus ostenditur figuris, id vero, quod est nulli inesse, in duabus. Similiter etiam fit in negatiuis: nam & si omni, & si alicui insit, id quod in principio erat, & per- B necatum est, quod quidem duabus fit figuris. At in particularibus vnice duntaxat destructio est, aut per omni aut per nulli inesse demonstrando.

Hactenus de facilitate difficultateve syllogizationis, nunc de difficultate facilitateve constructionis atq; destructionis: & vult in destructione esse ordinem contrarium. Nam primo destructu facile est problema vniuersale affirmatiuum, secundo vniuersale negatiuum, tertio particulare affirmatiuum, vltimo particulare negatiuũ. Nam generatim vniuersale, vt vniuersale, destructu facilius est particulari, eo quia vniuersale omne bifariam destrui potest. Affirmatiuum quidem, per particulare negatiuum, & per vniuersale negatiuum. Negatiuum vero, & per particulare affirmatiuum, & per vniuersale affirmatiuum. Ergo omne vniuersale bifariam destrui potest, at particulare omne nõ nisi vnice: affirmatiuum C quidem, per vniuersale negatiuum, negatiuum autẽ per vniuersale affirmatiuũ, quare generatim particulare est destructu difficilius: semper enim quod pluribus modis destrui potest, facilius destrui potest. Amplius vniuersale affirmatiuum particulatim est facilius destrui ipso vniuersali negatiuo, quia licet ambo bifariam, tamen, quæ destruunt affirmatiuum, facilius construi possunt, vt particulare negatiuum, & vniuersale negatiuum: quã quæ destruunt negatiuum, vt particulare affirmatiuum & vniuersale affirmatiuum. Quare vniuersalia affirmatiua facilius destrui possunt, quã vniuersalia negatiua. Præterea particulare affirmatiuum facilius destruitur particulari negatiuo: quia affirmatiuum per vniuersale negatiuum destruitur, negatiuum per vniuersale affirmatiuum: at vniuersale negatiuum facilius construitur vniuersali affirmatiuo: igitur ordo horum est, vt diximus. Hæc de destructionibus.

At cônstruere contra est, quippe cum parti- D cularia constructu facilia sint. Siquidem & per plures figuras, & per plures modos construãtur.

Hactenus de destructione, nunc de cõstructione. Est enim ordo vt diximus, q; primo constructu facile est particulare negatiuum, secundo particulare affirmatiuum, tertio vniuersale negatiuum, quarto vniuersale affirmatiuum. Nam, vt diximus, particulare vt particulare vniuersali ipso, vt vniursali semper constructu est facilius: quia in pluribus figuris, vel per plures modos. At negatiuum particulare facilius affirmatiuo, quoniam in pluribus & per plures, vniuersale negatiuum facilius affirmatiuo per idem. Cõmẽ. 242.

Verum latere omnino non oportet, posse sese mutuo destruere. & vniuersalia per par-

ticularia,

ticularia, & particularia p vniuersalia, cõstrue re vero mutuo sese non posse, quia nõ vniuersalia per particularia, sed & particularia p vnisalia bene, eo ga si omni inest, alicui inesse necesse est. Simul atq; cum his destruere quã construere facilius esse, patet.

Cõmẽ. 243. Nunc quonam modo vniuersalia ad particularia sese habent quo ad constructionem destructionemve: & qd nam simpliciter sit facilius, construere ne, vel destruere vult pertractare. Et dicit primo, q vniuersalia & particularia conuertuntur quo ad destructionem: quia per vniuersalia destrui possunt particularia, & econtra, particularia per vniuersalia, vt patuit. Quo vero ad constructiooem non conuertuntur: nam bene per vniuersalia particularia construi possunt, cõtra autem, per particularia vniuersalia construi non possunt: hinc concludit secundum, videlicet, q absolute facilius est destruere quam construere: quia destruere conuenit & vniuersalibus, & particularibus: at construere vniuersalibus tantum. Annotatio. Animaduersione dignum, vniuersale destrui nõ posse, nisi particulare per quod destruitur syllogizetur, & quia vniuersali ipso syllogizato, potest & particulare haberi: ideo vniuersale potest cõstruere syllogistice particulare, vt in tertia figura, particulare autem non potest vniuersale cõstruere, quia ex particularibus syllogistice non fit vniuersale: hinc patet particularia, quæ in inductione colliguntur, non construere vniuersale syllogistice, & sic tollitur contradictio hic, & in libro Topicorũ, ibi enim docuit vniuersale construi per particularia, hic dicit non esse posibile. Tollitur enim contradictio, quia hic de constructiooe syllogistica loquitur, ibi de constructione Topica.

Quonam modo igitur omnis cõficitur syllogismus, & per quot terminos propositione sue, & quonam pacto sese habeant inter se. Insuper etiam problema quale vnaquaq; in figura, qualeve in pluribus, atque in paucis quale, ex his sit modo ostensum.

Cõmẽ. 244. Nunc quæ pluribus in locis fecit, recapitulat, & quæ dicit, perspicua sunt.

Portio secunda.

De propositionum Facultate.

Cap. I. Quonãmodo propositiones inueniendæ sint.

QVomodo autem idonei ipsi erimus ad propositũ semper syllogismis, & per quam viã sumemus circa vnumquodque principia, nunc dicendum iam non enim solum oportet fortasse generationem cõsiderare syllogismorum, sed & potentiam habere faciendi.

Cõmẽ. 245. Syllogismorum, vt dictum est, Aliud est illorum forma, aliud materia, est quidem syllogismorum forma cõclusio ipsa, materia vero propositiones. Quare, cum de syllogismorum formis abũde egit, consequens est, vt de illorum materia prosequatur. Egit quidem de formis siue conclusionibus abunde: quia quales conclusiones ad simplices, qualesve ad mixtos syllogismos sequantur, exposuit. Egit(q; cætera quæ huic parti necessaria erant: quare & nunc rationi consentaneum est de propositionibus agat. Assignat autem Aristoteles duas causas huius intentionis: finalem quidem, vt ad omne problema syllogizandum abundi efficiamur: effectricem autẽ, q perfectum artificem non solum syllogismorum generationem considerare oporteat eorum formas contemplando, sed etiam facultatem habere, qua facile illos conficiat, cõsiderando materiam. Quæ Philoponus. Nam, vt recte Philoponus inquit, nauifactor non tantum nauis formam, sed ligna spectare debet. Domificator etiam non modo domus formam, sed lapides. Neoterici vero dicunt Aristotelis intentionem esse de medij inuentione, egit enim vt dicunt, de medio in ordine ad extrema: at nũc de eius inuentione agit. Hinc rationem ordinis assignant: nam prior est medij ordo ad extrema, quã eius inuentio. Quæ Neoterici. Quę nõ sunt imperite dicta: nam licet de medio, quatenus est medium non sit prima intentio, tamen de ipso quatenus suo ordine propositiones efficit, consideratio exoriri potest. Aliter etiam ijdem neoterici Aristotelis capitulum introducunt. Dicunt enim, q cum Aristoteles ex quibus, & qualibus est syllogismus omnis: quod quidẽ ad syllogismorum generationem pertinet, tradiderit, nunc vult artem tradere, qua syllogismos facile conficiamus. Quare ordo patet, nam prius cognoscere debemus ex quibus est syllogismus, quam habere artem, qua illos facile conficiamus. Quæ omnia sunt perite dicta, licet non multum verbis Aristotelis consona. Quod expositio iuniorum non sit verbis Aristo. cõsona. Quod patet primo ex partis inscriptione. Cum dicitur de propositionum facultate portio secunda. Euporia enim grece: est latinæ facultas: vel abundantia: siue opulentia. Secundo etiam patet ex his, quæ Aristoteles proponit. Inquit enim {quomodo autem idonei ipsi erimus ad propositum} hoc est ad omne id, quod proponitur syllogizandum: semper syllogismis, & per quam viam siue artem sumemus circa vnumquodq; principia, nunc dicendum. Iam ergo proponit dicere artem, qua syllogismis, siue syllogismorum propositionibus ad vnumquodque propositum construendum, vel destruendum abundemus. Secundo proponit dicere artem, qua principia, hoc est propositiones sumemus circa vnumquodq; propositum siue problema, quod proponitur. Sed an abũdandi ars, & ars cognoscendi propria propositi principia idem sit, ex neotericis non habemus. Dubiũ bonũ. Solutio. Philoponus videtur pro eodem hæc habere. Abundat enim his syllogismis, vel propositionibus: qui propositi propria principia nouerit. Et qui cuiusq; propria principia nouit, ijs propositionibus vel syllogismis abundat. Vna ergo est intentio, docere scilicet artem, qua abunde omne propositum syllogizemus. Verborum cõsideratio. idonei. Quo vero, ad verba attinet: verbum græce est euporesomen εὐπορήσομεν latinè abundemus: ditemur, atq; facultatem habeamus. Error veterum translationum. Vnde non video, quo pacto in veteribus translationibus Antiquus interpres verbum illud idonei, exposuerit: non enim qui idoneus est ad rem, est illa re abundus, quare, si nos idonei sumus syllogismis, nõ oportet nos illis abundare. Propõnum. Thema. Propositum græce est τιθέμενον Tithemenon, quod problema sonat: id enim proponitur, quod dubitabile est: at dubitabile & syllogizabile idem est. Tale videtur problema: potest etiam non imperite exponi propositum, siue datum, nam syllogizamis, quod proponitur, vel datur. Hæc quo ad verba. Causa intentionis. Assignauit autem Aristoteles intentionis duplicem causam. Alteram finalem, cum dixit, vt abundemus syllogismus: alteram efficientem, cũ inquit, non solum enim fortassis oportet considerare generationem syllogismorum, sed oportet habere potentiam, hoc est facultatem, qua illos facile faciamus. Vis facultas. potestas. Dynamis enim græce est tum potẽtia, tum facultas, siue virtus, siue facilitas. Tacuit autem ordinis causam, quoniã ex hisce patet.

1. Dubiũ. Sed dubitabit quispiam primo, quia prope libri Topicorum principium dicitur propositũ esse negocij methodũ adinuenire, qua omne problema syllogizare possimus: quare hic Aristoteles videtur superfluus, vel ibi.

Præterea rem hanc Aristoteles superius absoluisse videtur. Declarauit enim figuras, & modos syllogismorum: assignans ex quibus, & qualibus propositionibus syllogizemus: ergo visus est egisse de syllogismorũ materia. Solutio. Dicendum in libris Topicorum esse assignatam regulam, qua propositiones dialecticas quispiã inuenire

possit:

posſit:at hic aſsignat regulam,qua propoſitiones ſimpliciter,quæ materia ſunt ſyllogiſmi ſimpliciter, inueniamus. Pręterea quod ſuperius de figuris & modis dixit ſyllogiſmorum:ſpectauit ad formam ſyllogiſmorum.declarauit enim ex puris negatiuis nullum ſyllogiſmũ fieri,nec ex puris particularibus:quę omnia ſpectãt ad formam ſyllogiſmorum.at nunc tradit artẽ,qua facile propoſitiones inueniamus,quæ ſunt materia ſyllogiſmorũ.

Dubĩones iuniorum prima. Neoterici(vt diximus)arbitrantur Ariſto. hic dare artẽ inueniendi medium in quouis propoſito ſyllogizando: ideo non iniuria dubitant,videtur enim hoc eſſe contra libri huius rationẽ.eſt enim liber hic analyticus , hoc eſt reſolutorius.Igitur non inuentiuus,nam inuenire eſt cõponere. Quare nõ erat hic de medĳ inuentione agendũ.

Solutio iuniorum. Reſpondent tam hunc librum , q̃ ſequẽtem eſſe reſolutorios:non quidem eo,vt nihil compoſitionis,atq; inuẽtionis edoceant , ſed quatenus pro maiori parte docent reſoluere.Et ſi hæc non ſint imperite dicta, melius dicemus de inuentione agi in his libris : non enim agi poteſt **B** de reſolutione, quin de compoſitione agatur:non tñ agitur de cõpoſitione propter compoſitionẽ,ſed propter reſolutionẽ:docet enim Ariſtoteles hic inuenire mediũ,vt doceat concluſionẽ reſoluere in ſua principia , quæ ſunt propoſitiones. Aliter etiam Philoponus dixit ſuperius.

2 Dubĩ. Quęrunt & ſecũdo quã ob cauſam aſsignetur hic regula inueniẽdi mediũ:& nõ inueniẽdi extrema. Reſpondẽt hic eſſe aſsignatã vtriuſq; rei regulã,nõ tamẽ eodẽ loco: nã prius aſsignauit Ariſtoteles regulã inueniendi extrema, nũc vero inueniẽdi mediũ. Sed mihi videtur non poſſe eiuſmodi regulas diuerſis locis tradi : quoniã extrema, & mediũ ſunt correlatiua : quæ vnica intellectione intelliguntur. Propterea mihi videtur hic Ariſtotelem tradidiſſe artem de inuẽtione extremorum ſimul etiã & mediorũ: verum ĩ ordine ad materiam ſyllogiſmorum, ſuperius vero in ordine ad formã.

3 Dubĩ. Dubitãt vltimo, & ſatis rationabiliter:quia non videtur artẽ inueniẽdi media tradi poſſe:nam hæc ars vel eſt nobis â natura inſita, **C** cõnataq;,vel de nouo acquiſita,ſi nobis cõnata,nõ oporteţeam Ariſtotelẽ tradere:quia quilibet eã habet ſin aũt de nouo acquiſita inuẽtaq;, quæratur an arte,an natura ſit inuẽta,ſi arte:erit procedere in infinitũ,ſi natura eadẽ

Solutio. ratione erit de arte inueniẽdi mediũ. Reſpondẽt artẽ inueniendi medium eſſe acquiſitam, non quidem alia arte ſed ſenſu, & experientia. Quia enim ſenſu experimẽtoq; apprehendimus animal ſecundum eius omnia ſingularia ſub ſubſtantia eſſe, & hominem ſecũdum eius ſingularia omnia ſub animali : ſtatim cognouimus hominem contineri ab animali, & ſic hæc ars inuenta eſt ſenſu , & experimento. Hæc ſolutio niſi exponatur,non intelligitur:quoniam adhuc ſtare videtur argumentum , ſi recte

Cap.2. perpẽdatur. Propterea vt Fabius Quintilianus de Rethorica dicit libro Tertio Oratoriarũ inſtitutionum, ſic nos de arte inueniendi medium dicimus. Dicit enim artis initium eſſe nobis à natura, artem vero ipſam ab obſeruatione:nam natura fecit artis cuiuſq; initiũ,obſerua- **D** tio artem. Fecit quidẽ natura ipſa initium artis inueniẽdi mediũ:quoniam media facimus ab ipſa natura protinus geniti . Vnuſquiſq;.n.protinus genitus ſermocinatur arbitrãs medium accepiſſe ad ſermocinãdum. Fecit vero obſeruatio artem.nam homines ſicuti in medicina cum viderent alia ſalubria, inſalubria alia:ex illorum obſeruatione medendi artem effecerunt ita in ſyllogizando,cum viderent alia media vtilia , alia inutilia fecerunt artem inueniẽdi medium, quare artes initium natura ipſa fecit,artem vero obſeruatio. Hæc res lucidius eſt explicata in Rhetoricę commentationibus.

Omnium igitur quæ ſunt,hęc quidem ſunt talia , vt de nullo alio prædicentur , vere vniuerſaliter,vt Cleon,& Callias.Et quod ſingulare, & ſenſibile eſt:de his autem alia , nam &

A homo, & animal vterq; horum eſt. Illa vero & ipſa quidem de alĳs prędicantur,de illis autem alia prius non prædicantur. Alia autem & ipſa de alĳs, & de his alia , vt homo de Callia,& de homine animal.

Ante igitur quam methodum illam proſequatur,quęrit primo,quæ ſunt illa,de quibus ſyllogiſmum cõficere apti ſumus : & præmittit diuiſionem eorum, quæ ſunt, volens illorum alia eſſe,quæ tãtum ſubiecta ſunt, de nullis autem prædicata,vt ſingularia. Alia vero eſſe, quę tãtum prædicata ſunt,& ad nulla ſubiecta , vt vniuerſaliſſima decem rerum genera,vt Philoponus exponit. Alia autem eſſe,quæ & ſubiecta,& prędicata eſſe poſſunt, vt intermedia. Quo vero ad verba attinet addit,vniuerſaliter:quia ſingulare de aliquo prędicari poteſt particulariter,vt quidam homo Socrates eſt , vniuerſaliter autem de nullo. Addit etiam vere:quia nõ vere,hoc eſt Cõmẽ.246.

Verborũ cõſideratio. Vniuerſaliter. Vere.

B quia per accidens,& ſecũdum opinionem ſingulare prædicatur de aliquo:nam (vt poſtea dicemus) hoc veniens eſt Socrates:& illud currens eſt Coriſcus. Vel dixit vere,quoniam falſo Socrates de multis prędicari poteſt,vt de lapide, de æquo, & id genus,aut dixit vere,hoc eſt affirmatiuę,quoniam negatiuę Socrates de multis prędicatur. Præterea adiecit & ſingulare , & ſenſibile referens ſingulare ad primas ſubſtantias, & ſenſibile ad indiuidua accidentium:non enim ſolum de primis ſubſtantĳs hic ſingulare intelligit,vt voluerunt quidam. Hic apparet qualiter non recte definierunt ſubiectum Iuniores : cum dixerunt eſſe illud,de quo aliud dicitur:nec recte prędicatum,cum dixerunt eſſe illud, quod dicitur de alio:nam ſubiectum (vt in Prædicamentis Boetius exponit) eſt aut id,de quo aliud dicitur , vt ſubſtantiæ primæ & ſingularia.ix. accidẽtium, quęcũq; ſunt aut illud, cui aliud ineſt, vt ſubſtãtiæ primæ tãtũ. Prædicatũ vero id,quod de alio dicitur , vt ſubſtantia ſecunda:aut quod

Singulare ſenſibile.

Cõtra Iuniores de ſubiecto & prædicato.

C in alio eſt, vt accidẽtia.ix.indiuidua enim accidẽtiũ prędicata ſunt,quæ non dicũtur de alio:alioquin eſſent vniuerſalia,ſed ſunt in alio. Similiter ſubſtantiæ ſecũdę ſunt ſubiecta accidentium, de quibus non dicuntur accidentia,ſed quibus inſunt accidentia. Sed dubitabis fortaſſe:nã tunc diuiſio nõ eſſet ſufficiẽs:nam non omnia ſunt ſecundę ſubſtantię,vel accidẽtia,& ſic non omnia eſſent prædicata vel ſubiecta,& tamẽ de illis problemata quęrimus:vt de animo, ſi ſit mortalis,de Deo ſi ſit immobilis,de materia ſi ſit vna,& de alĳs id genus:quæ nec ſecũdę ſubſtantiæ ſunt, nec primæ, nec accidentia. Poſſet dici in his eſſe prædicata , vel ſubiecta per reductionem vt Boetius dicit,vel ſecundum opinionem, & non naturalia,vt poſtea dicemus.

Dubitatio. Lege diſputationes noſtras Metaphyſicas diſputatione prima. Solutio.

Quoniam igitur aliqua quidem eorũ , quæ ſunt,de nullo nata ſint dici,palam. Nam ſenſibilium pene vnumquodque eſt huiuſmodi, **D** vt de nullo prædicari ſint, niſi vt ſecũdum accidens. Dicimus enim quandoque album illud Socratem eſſe , & hoc veniens Calliam. Quoniam autẽ & in ſurſum pergentibus ſtetur quandoq;,rurſus dicemus, nunc autem ſit hoc poſitum.

Remouet circa dictam diuiſionem,dubium. nam & ſubiectis & predicatis ſtatũ ſuppoſuit,aſſerens non nulla eſſe prædicata tantum,nonnulla vero eſſe ſolum ſubiecta. Hoc autem non probauit,quare videtur petere. Remouet igitur hoc , volens ſtatum in ſubiectis ſumptum eſſe tanquam per ſe notum ad ſenſum. In prædicatis vero, vt conceſſum, atque poſterius declarandum. Aut fortaſſe per hæc ſe excuſauit . Nam accepit , quæ vel patent ſenſu,aut alibi declarantur. Et ita quę dicit vt Cõmẽ.247.

concessa accepit, aut fortasse diuisionem propositam hic probat partim ex sensu, partim ex concessis alibi. Quo vero ad verba attinet. Debes scire, ꝙ quemadmodum duplex per se est, vt primo Posteriorum dicemus, alterum quod in ratione est subiecti, vel subiectum in ratione prædicati, alterum quod naturale est. Primo modo hæc non est per se Socrates est albus. Secundo modo bene, nam naturale prædicatum de naturali subiecto dicitur, sic duplex per accidens. Alterum, quod neutro modo inest: alterum quod præternaturale est, vt veniens est Socrates, hoc est enim per accidens. Quoniam Socrates non est naturale prędicatum, nec veniens naturale subiectum. Aristoteles ergo hic per ipsum accidens, non intelligit, vt distinguitur contra per se, sed vt distinguitur cōtra naturale, quod Philoponus animaduertit. Neoterici vero non intelligentes dixerunt Socratem prædicari per accidens de veniente, quia non est forma, vel quia accipitur sm differentias accidentales, quæ non tectæ dicuntur. Nam Aristo. seipsum exponit primo posteriorum, vbi per accidens, exponit prętenaturale: non ergo hæc ad propositum sunt.

Nota hæc. Duplex per se. Quæ Neoterici. Cōtra Neotericos.

Textus. Antiquus. Alterum. Aliud. Aliquod.

De his igitur non est demonstrare prędicatum alterum, nisi secundum opinionem. Sed hæc de alijs: neq; singularia de alijs, sed alia de illis. Quæ autem in medio sunt manifestum ꝙ vtroq; modo cōtingunt, & enim & hæc, de alijs, & alia de talibus dicũtur, & fere rationes & considerationes sunt maxime de his.

Cōm. 248.

Proposita diuisione, nunc declarat, quæ sunt illa, de quibus syllogismos & problemata conficere possumus, & illa, ex quibus non possumus. Et primo dicit de suprēmis nullum posse demonstrari prædicatum, nisi secũdum opinionem. Secundo dicit, ꝙ hæc demonstrantur de alijs. Ex his sequitur de ijs esse syllogismos vno modo, & alio modo non, sunt quidem syllogismi de his, vt quæ de alijs, & prædicata, non autem sunt syllogismi de his, vt de subiectis, & vt de quibus. Quo vero ad verba attinet, dicit de supræmis non esse prædicata, nisi sm opinionem: quod nonnulli exponunt sm Analogiã. Potest enim de aliqua substantia demonstrari vnum, vt de prima causa, & de prima materia. At ipsum vnum analogum est, & prædicatum sm opinionem. Vnde & Auer. vbiq; analogum, ambiguum appellat: quia non inuenitur vere commune, nisi sm opinionem. Philoponus autem tres esse opiniones dicit esse. Vna quidem est, quæ ens esse genus asserit. Alia, quæ vnum dicit esse genus, alia, quæ vnum quatuor elementorum ad decem prædicamenta. Et ita Aristoteles ait de decem generibus simpliciter prædicatis nihil prædicatum demonstrari posse, nisi secundum opinionem aliquam illarum triũ. Vel forte, & tutius dicerem Aristotelem apellare prædicata secundum opinionẽ, quæcũq; nec sunt accidentia, nec substantiæ secundæ, vt sunt illa, quæ de animo, & de intelligentijs dicũtur, itemq; & de materia, & forma: & cæteris id genus. Amplius & illa, quæ de decem prædicamentis. Hæc enim nec vera prædicata sunt, nec illa de quibus prædicantur, sunt vera subiecta, sed quasi sm opinionem. Tertio dicit de infimis subiectis nō esse syllogismos, tanquam ipsa de alijs syllogizentur, nisi per accidens (vt dictum est.) Quarto dicit de ipsis posse esse syllogismos tanquam de subiectis, ex hisce sequitur de infimis vno modo non esse syllogismos, quia non quatenus ipsa de alijs prædicantur, alio modo esse, quoniam de ipsis, vt de subiectis bene sunt. Quinto dicit intermedia vtroq; modo syllogisticis conuenire: quia vt de quibus, & vt quæ, sunt enim prædicata, & subiecta respectu diuersorum. Vltimo dicit de his intermedijs esse rationes, hoc est problemata & syllogismos, & considerationes, scilicet illas, quibus consideramus conuertibilia cum re, antecedentia consequentia, & repugnantia, quibus inuenitur medium de quolibet problemate, vt Philoponus exponit. Addit vero fere, quia de suprēmis etiam fiunt saltem prædicata, quę dicuntur secundũ opinionem. Vel addit fere, propter syllogismos secundę figuræ, & propter syllogismos negatiuos primę figuræ, qui fieri possunt de supræmis, & imis. Sunt qui dicũt vniuersalissima syllogisticis conuenire, vt prædicata de alijs, non autem vt subiecta aliorum. Infima vero subiecta nullo pacto syllogisticis conuenire, quia nec vt aliorum prædicata, cum de nullis prædicentur, nec vt aliorum subiecta: quia, vt inquit Philoponus, quæcunq; infimis, & indiuiduis subiectis insunt, vel quæcunq; de illis dicuntur, ea dici, vel illis inesse, sensu perspicuum est, nemo enim de Socrate tentat demonstrare album, aut Simum: quia hæc illis inesse sensu patet, & sic problemata, & syllogismi omni ex parte non nisi de intermedijs fiunt. Hinc patet syllogismos de aliquo esse trifariam intelligi posse, aut quatenus illud, de quo sunt, prædicatur de alio, & sic de supræmis sunt, & non de imis: aut quatenus illud, de quo sunt, est subiectum ad alia, & sic de imis sunt, & nō de suprēmis, aut vtroq; modo, & hac ratione de intermedijs esse possunt. Sunt enim prædicata, & subiecta. Quæres, vtrum rationes omnes, & considerationes fere circa intermedia fiãt, & videtur primo ꝙ nōn: nam rationes fiunt de suprēmis, tanquam de partibus definitionum, & de imis tanquam de difinibilibus, modo definitiones rationes sunt, similiter & syllogismi fiunt de supræmis, tanquam de extremis conclusionum, & de imis tanquum de subiectis. Præterea, in exemplo proceditur ab vno singulari, & exemplum est quædam ratio: inductio à pluribus singularibus procedit quæ etiam quædam ratio est. Insuper in syllogismo expositorio medium est hoc aliquid, & singulare. Ergo considerationes nō solum sunt de intermedijs.

Tertia expositio. Quæ nõ sint pdicata secũdum opi. dilucidatoris. Excerptũ. Verba consideranda. Quæ philoponus. Quæ aliqui. Pulchra diuisio. Dubiũ.

Dicamus ergo textum exponi posse vno modo, vt dictũ est, ꝙ Arist. per logos idest rationes, intelligit problemata, & syllogismos: & per considerationes, intelligit considerationes, quibus inspicimus propria rei antecedentia, consequentia, & repugnantia, vt patebit, diximus etiam addidisse, nam sic exponendo, patet omnes eiusmodi fieri per intermedia. Fere propter syllogismos negatiuos, in quibus suprema possunt esse media & subiecta: & ita subiecta, & prædicata. Et hæc expositio est melior.

Solutio.

Igitur autẽ.

Oportet igitur propõnes circa vnũquodq; horum sic sumere: supponentem id primum, & definitiones, & quæcunq; propria rei sunt. Deinde post hoc quęcunq; sequuntur rem. Et rursus quæ res sequitur, & quæcunq; non contingunt ipsi inesse, quibus autem ipsa non cōtingit, non sumendum est, eo ꝙ conuertitur priuatiua.

Cōm. 249. Regula.

Quod ad ipsa intermedia prospiciendum sit, hactenus declarauit: itemque & quòd de intermedijs rationes: & considerationes fere omnes sint: at nunc methodum nobis assignat: qua Problemate quouis proposito: facile propositiones adinueniamus. Supponit autem pro regula, vt problema construendum vel destruendum in subiectum & prædicatum semper resoluatur. Vt Philoponus inquit, verbi causa. Si quærimus an voluptas sit bonum. Annotanda sunt, bonum & voluptas: bonum quidem, vt prædicatum: voluptas autem vt subiectum. Huius rei causa est primo, ꝙ resolutio hæc ambo extrema, maius videlicet, & minus nos docet. Quando quidem prædicatum cuiusuis problematis in quauis figura semper est maior extremitas: subiectum autem eiusdem, minor: quo fit, vt resolu-

tio illa

tio illa extremorū inuentui sumat. Secundo etiam propter propositiones ipsas, quæ ex obliquis constat. Nisi.n. problema in extrema resolues, ijs propositionibus, quæ ex obliquis constant, non erit facile extrema, aut media inuenire, verbi causa. Si problema sit, cuiuslibet domini seruus est fugitiuus: nisi sic resoluas, qlibet dominus est is, cuius seruus est fugitiuus, nec extrema, nec medium inuenies. Post hāc regulam methodum tradit, & primo quidem generatim ad omne problema, & ad omnem figuram. Secundo vero speciatim. Generatim itaq; quatuor prospicienda esse pręcipit circa rem ipsam. Sed qd ipse per rē in hac arte intelligat, declaremus: & dicamus eum per rem intellexisse tam prædicatum q̄ subiectum. Vsus est enim nomine rei, eo q; considerationes istę cōmunes sunt rei subiecti, & rei prædicati: at, cū distinguet considerationes, quæ subiecti, & quę prædicati seorsum de re etiam distinguemus. At nunc nobis satis sit exposuisse eum per rem intellexisse & subiectum, & prędicatum.

Quid res & vide qāo solus dilucidator habetur ē Aristo. in hoc loco.

B Iubet ergo circa rem ipsam, hoc est tam circa prædicatum, q̄ circa subiectum quatuor prospicienda esse. Primo quidem conuertibilia, siue sint definitiones, siue descriptiones: siue proprię affectiones. Secundo prospicienda esse consequentia rem. Intelligit autem per consequētia rem omnia, quę de re prędicantur: hęc enim cōsequentia rem dicuntur. quia re ipsa inesse posita, hęc ponuntur, sequunturq;, non autem ecōuerso. Vt si homo est, animal est, contra autem non sequitur. Tertio iubet consideranda esse antecedentia rem, & intelligit, quę rei ipsi subijciuntur. Quę ideo antecedentia appellantur, quia ad illa esse sequitur res, non autem contra. Animalis enim antecedens est homo, q; ad hominem esse, sequatur animal esse. Quarto deniq; prospicienda esse vult extranea siue aliena à re, quę repugnantia dicuntur, nec cōsiderare (vt ait) oportet ea quibus res ipsa repugnat: quia ea considerando, quę rei repugnant, consideramus ea, qbus; res ipsa repugnat: nam vniuersalis negatiua in terminis conuertitur, sufficit ergo quarta cōsideratio. Inquit.

C {Oportet igitur propositiones circa vnumquodq; horum sic sumere, supponentem id primum, idest problema, & resoluere ipsum, vt extrema inueniantur: deinde oportet supponentem problema primo considerare omnia conuertibilia & definitiones atq; descripriones: & quęcunq; propria rei sunt. Prima ergo consideratio est prospicere rei conuertibilia quęcunq; sunt, vnde Aristoteles ijs verbis regulam tradit, quę extremorum inuentui seruit, & primam considerationem pręcipue. Deinde secundam considerationem assignat, & inquit. {Deinde oportet considerare post hoc quæcunq; sequuntur rem, rē dico prędicati, vel subiecti. Albertus autē per rem subiectum duntaxat intelligit. Quod non mihi placet, non enim essent considerationes hę communes. Addit & tertiā cum inquit. {Et rursus quę res ipsa sequitur tertio loco prospiciēda sunt, vt quęcunq; antecedunt rē. Quartam vero subscribit, & inquit. {Et quęcunq; non cōtingunt ipsi rei inesse, vt quęq; dicuntur aliena, extranea, & repugnātia, vt Philoponus inquit. Excusat autē se à quinta consideratione. Posset enim aliquis dicere ea esse prospicienda, quibus res ipsa repugnat. Ideo dicit, quibus autem ipsa non contingit, non sumendum est, eo q; priuatiua, s. vniuersalis conuertitur in terminis. Quare, si inter ea, quæ rei repugnant, relinquētur illa, quibus res ipsa repugnat.

Alberti expositio.

D

Diuidēdum autē est consequentiū quęcūq; & in eo quod quid est, & quęcunq; propria, & quæcunq; vt accidētia prædicātur, & horum, quæ ſm opinionē, & quæ secundum veritatē. Quāto enim plurium talium abūdauerit quis, citius inueniet conclusionem: quanto autem veriorum, magis demonstrabit.

A Et de generalibus considerationibus hactenus, at nūc ea, quę secunda consideratione prospicienda erant, subdiuidit, vt Philoponus inquit. Hoc est ea, quę rem consequuntur. nam, vt Iuniores dixerunt, consequentium, alia essentialia sunt, vt quęcunq; prędicantur. inquit, cuiusmodi prędicata sunt per se primo modo, vt de homine animal, & corpus, & substantia, & cætera id genus: alia accidentia, quorum alia communia sunt, alia vero propria. Propria quidem, vt Simum, & Aquilum de naso, communia autem, vt nigrum, & Bipes, & id genus. Sed dices, Aristoteles propria collocauit in prima consideratione: igitur non debet illa constituere inter ea, quę sunt secundę considerationis. Innuit Philoponus solutionem ex eo, q; Aristoteles propria: quę in prima consideratione statuit, definitiones & descriptiones, & omne quod cōuersim per se prędicatur intellexit: at nunc propria accidentia intelligit, quę distinguntur contra communia accidentia. Sed contra hæc adhuc dubitatur,

cōmen 210.

Dubiū.

Solutio Philoponi.

Dubiū.

B quia propria sunt, quę prędicantur conuersim, siue accidentia sint, siue essentialia: at quę conuersim prędicantur, non enumerantur inter consequētia: nam consequētia, vt diximus, sunt quęcunq; prædicantur de re prędicatione maioris de minore. Potest defendi (quod dixit) Philoponus Aristotelem hic per propria intelligere non quę conuersim prędicantur de re, quia hęc sunt de prima consideratione, sed accidentia, quę per se de re dicuntur. Non tamen conuersim, veluti Simum, & Aquilum de naso, & par de numero, & cætera id genus, hæc propria accidentia sunt, sed cum non conuersim prædicentur, inter consequentia enumerantur, at per accidentia intelligit quæcunq; nec conuersim nec per se prædicantur, vt nigrum de Aethiope. Erit ergo diuisio, consequentium, alia essentialia, alia accidentalia, & accidentalium, quædam per se de re prædicantur, quædam vt accidentia: & per accidens, & hoc pacto non est confusio in diuisione Aristotelis. Ex his apparet diuisionem

Quid intelligit Arist. per propria.

Cōtra Iuniores.

C Iuniorum non esse bonam, cum dicunt consequētium, alia essentialia, alia accidentalia: & accidētalium, quædam propria, quædam communia. nam propria hic nō accipit, vt distinguūtur contra communia, sed cōtra per accidens prædicantia. Sequitur deinceps pars illa. Et horum, quæ ſm opinionem, vbi Iuniores arbitrantur Aristotelem ea consequentia rursus subdiuidere, quæ communia accidentia sunt. nam horum alia secundum opinionem, alia ſm veritatem prædicātur. Et intellexit per prædicata secundum opinionem, quæ rem plerunq; sequuntur, & per prædicata ſm veritatem intellexerūt, quæ rem sequūtur semper. Vel aliter, per prędicata secūdum opinionem, intellexerunt q̄ dicuntur de re probabiliter, ex quibus dialecticæ propositiones constant, per prædicata secundum veritatem, intellexerūt, quę prędicantur demonstratiuę de re. Ex quibus conficiuntur propositiones demonstratiuę, & hanc secundam expositionem Albertus sequitur. Sed prima expositio pace horum dixerim, videtur extorta, & aliena.

Secūda pars textus.

Quę Iuniores.

Refutatio.

D Non.n. possum intelligere quod est ſm opinionem, esse plerunque: cum vel sit nunquam: si opinio erit falsa, vel semper, si opinio sit vera, similiter secunda expositio conuenit verbis Aristotelis, non enim accidentia communia possunt conficere propositiones demonstratiuas. Non enim illę sunt, nisi ex his, quæ sunt per se. Philoponus vero vult Aristotelem hic quintam considerationem constituere, quam eorum esse inquit, quæ rem sequuntur aut secundum opinionem, aut ſm veritatem. Nam voluptatem ſm veritatem sequuntur & motus, & appetibile, secundum opinionem sequitur esse ſm naturam. Nō enim omnis voluptas ſm naturam est, voluptas.n. eorum, qui scabiem patiūtur cum se fucauerint, non est secundum naturam. Neq; ocium ſm veritatem voluptatem sequitur, sed ſm opinionem, non enim omnis voluptas, felicitatem & quietem præbet. Præterea, vt di-

Quæ philoponus.

cit, ad decem prædicamēta sequuntur vnum, & ens fm opinionem, aut omnia esse ex aqua, vel igne, vel aere, nō autem fm veritatem, erit ergo quinta consideratio, vt inquit eorum, quæ rem sequuntur, aut fm opinionem, aut fm veritatem. Potest autem dici Aristotelem nō quintam facere considerationem, sed omnia cōsequentia alia diuisione diuidere, aut in ea quæ rem sequūtur secūdum opinionem, aut in ea, quæ rem sequuntur secundum veritatem, siue hæc sint essentialia quæ sequūtur, siue accidentia, essentialia enim secundum veritatem, vt animal, & substantia de homine, essentialia secūdum opinionem sunt ens, & vnum de decem prædicamentis. Insuper accidentia secundum opinionem sunt, vt diuisibile de animo, corporeum, & id genus. Secundum veritatem sunt immortale, Incorporeum, & id genus. Quare quæcūq; rem consequuntur, possunt rem consequi aut fm opinionem, aut fm veritatem: non ergo quintā cōsiderationē fecit. Vltimo harū cōsiderationū vtilitatē innuit, ex eo, ꝙ quāto horū pluribus quispiā abūdauerit, tāto celerius cōclusionē inueniet, & quāto verioribus, tanto solertius demonstrabit. Sed post hæc omnia, quęret iunior cur in hoc loco Aristoteles appellauerit id, quod pręedicatur de re, consequens rem: & quod rei subijcitur, antecedēs & non Prædicatum, & subiectum. Quicquid Iuniores dixerunt, videtur mihi Aristotelem hoc pacto esse locutum, vt distinctius ars hæc habeatur. nam per consequens, nō intelligit pręcise prædicatum, sed pręedicatum affirmatiuum, quod prædicatur nō cōuersim. Propria enim, quę in prima consideratione constituit, pręedicata sunt, quę consequētia nō vocātur. Vnde per cōsequētia intelligit pręedicata, quę pręedicantur affirmatiue: & q dem prædcatione maioris de minore. Per antecedentia vero intelligit ea, quę subijciuntur affirmatiue rei, & de quibus res ipsa pręedicatur pręedicatione maioris de minore. Per aliena autem atq; extranea, intelligit subiecta, de qbus negatiue pręedicatur res, vel prædicata, quę de re pręedicantur negatiuę: ex quibus patet pręedicata esse communiora consequētibus & extraneis, similiter & subiecta antecedētibus & extraneis: quare, vt hac in arte distincte loqueretur, vsus est cōsequētibus, & nō pręedicatis, antecedētibus & nō subiectis. Ex his sequitur hanc posse esse quintam considerationē, nō quidem consequentium, vt dixit Philoponus, sed eorum, quę prædicantur. nam qui abundare desiderat in propositionibus, non modo ad consequentia prospicere debet, sed generatim ad omnia pręedicata tam secundum opiniunem, quā secundum rem, & tunc hęc quinta consideratio differt à secunda, quatenus per hanc prospicimus vniuersaliora, vtpote pręedicata ipsa: per secundam vero, solum pręedicata, quę consequuntur. Qua ratione fit, vt pręedicata secundum opinionem Aristoteles intelligat ea, quę secundum diuersas sentētias pręedicantur, vt de voluptate esse secundum naturam fm opinionē Epicuri. Secūdum vero Stoicos esse pręter naturam quàm & etiam quę & re uera prædicantur. Et quidem sapientum consensu, vt de voluptate esse appetibile.

Expō propria & pulchra.

Dubī.

Solutio.

Quid per cōsequētia intelligitur.

Quid p aliena & extranea.

Corollā:

Oportet autē eligere, non ea quę aliquā sequuntur, sed quæcunq; totam rem sequuntur: vt nō quod aliquem hominem, sed quod omnem hominem sequitur. Per vniuersales. n. propositiones syllogismus est, cum enim est indefinita, immanifestum est, si vniuersalis est propositio, cum vero definita, manifestum. Similiter autem eligendum est, & quæ ipsa sequitur tota, propter dictam causam. Ipsum autem quod sequitur, non sumendum est totū sequi. Dico autem, vt hominem omne animal, aut musicam omnem scientiam: sed simpliciter

E solum sequi quemadmodum & protendimus & enim inutile alterum est, & impossibile, vt omnem hominem esse omne animal, vel iustitiam esse omne bonū, sed quod res ipsa sequitur, de illo omni dicitur.

Sciētiā disciplinam.

Res verbū suppletum.

De.

In.

Cōmen. 251.

Cum cōsiderabilia omnia diligenter collegerit, egissetq; de considerationibus, nūc de illorum electione pertractat: quę considerata sunt. Diximus enim esse cōsideranda cōuertibilia cum re, consequētia rem, & antecedētia rem: at, cū quodlibet horū multifariā sit, docet quod in vnoquoq; genere horum eligēdum sit, initio sumpto à consequētium genere. Vbi debes scire, ꝙ consequētium quędam subiecto problematis vniuersaliter insunt vt homini animal, & ęthiopi nigrum, Quędam particulariter vel indefinite, vt homini nigrum, & animali musicum. Pręterea eorum, quę rem antecedūt, alia antecedunt tota, vt homo animal, alia in parte vt homo, nigrū. F Aliena etiam duplicia: nā quędam sunt aliena à tota re, vt ab omni homine lapis, quędam autē aliena sunt à re ipsa in parte, vt ab homine nigrum. Est ergo eligēdi regula, vt consequentium ea eligantur: quę rem vniuersaliter sequuntur, antecedentium etiam, quę rē in toto antecedunt. Alienorum deniq;, quę vniuersaliter à re ipsa aliena sunt huius electionis causam assignat, vt propositio in syllogismo vniuersalis sumatur, cum syllogismus ex puris particularibus, aut indefinitis nō cōficiatur. Inquit {oportet autem eorum. quę cōsequuntur, nō ea eligere, quę aliquam rem in parte sequuntur, sed quęcūq; totam rē vniuersaliter ad omnia sua supposita distributā sequuntur, illa eligere decet. Ceu non quod aliquem hominem, vtpote nigrum, sed id, quod omnem hominem sequitur, vt animal. Et assignat causam, eo ꝙ per vniuersales propositiones syllogismus est. Quam causam iuniores intelligunt, non quod vtręq; propositiones syllo- G gismi vniuersales sint, sed vna, vel vtręq;. Sed, si ita causa ista intelligatur, oportet etiam eligere aliquando consequentia, quę rem in parte sequerētur. nam si altera solum vniuersalis necessaria sit, oportebit alterā esse particularem, vel indefinitam: quare oportebit aliquod consequens eligi, quod particulariter antecedat, vel sequatur: ideo intelligas syllogismum fieri per vtrasq; propositiones vniuersales. Legimur enim de syllogismo vniuersali: nam, vt syllogismi vniuersales eligibiliores sunt particularibus, ita cōsequētia vniuersaliter eligibiliora sint, fuit autem erroris eorum causa, quia credebant hanc regulam vniuersalem esse omnibus syllogismis, quod falsum est: cum cap. istud de electione considerabilium inscribatur fm Philoponum. Et, quia syllogismi vniuersales pręeligunt particularibus, ideo & consequentia vniuersaliter etiam particulariter consequentibus pręeligere docuit. Similiter etiam consequentia in vniuersalibus syllogismis nō ea eligere oportet quę rē indefinite sequū- H rur. nam cū re ipsa indefinitā sit, vtpote subiectū propōnis indefinitę sumitur. Immanifestum est, an propositio sit vniuersalis, vel particularis: cum vero definita fuerit signo vniuersali, vel particulari, manifestum erit, quāta illa sit: nam patebit ipsam esse aut vniuersalem, aut particularem. Albertus intelligit sic, vt non oporteat medium indefinitę sumi tanquam consequens vel antecedens rem. Nam de conclusione dubitatio erit illa vniuersalis sit, vel particularis. Quandoquidem & pro toto, & pro parte indefinitum verificari possit. At, cum definitum quantitate vniuersali ipsum fuerit per signum vniuersale, tunc qualis conclusio, & quanta sequatur, patebit. Quę expositio non placet: nam Aristoteles vbique propositionem non syllogismi conclusionem intelligit, sed assumptionem alteram, vt etiā M. Tullius in Rhethoricis seruauit. Pręterea de medio nihil meminerat, sed de rę, ergo de rę sermo legendus

Attende diligenter.

Nota.

Regula.

Quæ sint eligenda.

Quæ Iuniores.

Refutatio.

Expō propria dilucidatoris & Aristotelica satis.

Quę Alber.

Refutatio.

dus est. Propterea intelligo non esse in syllogismis vniuersalibus consequentia eligēda, quæ rem indefinitæ sequuntur: nam ignorabitur an propositio, quæ assumitur in præmissis sit particularis, an vniuersalis. Propterea signum vniuersale ad rem addendum est, vt vniuersalitas propositionis pateat, sic enim syllogismus vniuersalis relinquetur. Hactenus de consequētium electione in vniuersalibus syllogismis. De antecedentium vero electione, etiam in vniuersalibus syllogismis, inquit. {Similiter autem eligendum est, & quæ res ipsa sequitur tota, ita vt antecedens rem non in parte, vel definite sumatur in vniuersalibus syllogismis, sed in toto, etiam propter dictā causam: quia in vniuersalibus syllogismis vtraque propositio vniuersalis est. De electione alienorum prætermittit, quia simili ratione eorum electio agēda est in vniuersalibus syllogismis. Is declaratis de electione, obiter declarat cui extremorum propositiones vniuersale signum addi debet. Hæc enim obiter dicit hoc loco, quia abunde in libro de. Interpretatione tāquam in proprio loco dictū de his est non enim erat locus iste illi pertractationi proprius. Vult itaq; signum vniuersale, vt omne, non esse addendum cōsequenti siue prædicato tātum, nec simul subiecto, & prædicato non enim prædicato tantum addendum est, vt homo est omne animal: quia impossibile est hominē esse omne animal: nec subiecto & prædicato simul, quia omnem hominem esse oē animal est impossibile, & inutile. Inutile quidem, quia satis est illud addere subiecto: impossibile vero, quia propositio illa falsa est. Præcipit ergo subiecto signum illud addendum esse, prędicatum vero simpliciter sumēdum. Inquit. {Ipsum autem} supple quod rem sequitur, non totum vniuersaliterq; sequi rem sumēdum est. Dico autem vt hominē esse omne animal, aut musicam esse omnem scientiam, siue disciplinam: sed ipsum consequens simpliciter solum sequi sumēdum est simpliciter, hoc est in suppositione simplici: quæ est quando terminus communis p̄dicatur nullo signo affectus, vt postea dicemus. Quemadmodum & protēdimus, siue ip̄m porrigimus sed, q̄a ipsum porrigimus sine signo, ideo simpliciter sumitur. Declarat vero vtriq; nō esse addendum signum. Et inquit. {Etenim inutile est alterum, s. extremorum, videlicet prædicatū sic sumere, & impossibile, vt omnē hominē esse omne animal. Addere vero prædicato est impossibile, vt iustitiā esse omne bonū. Præcipit ergo ei esse addēdum, quod res supple ipsa sequitur: nam de illo omni dicitur, sic igitur antecedēti & subiecto addēdum est, non autem consequenti, & prędicato. Iuniores hic dixerunt non esse signum vniuersale addēdum prædicato propositiōis, quia inutile & falsum efficit sermonem: inutilem quidem, quantum ad syllogisticam rationem: quoniam vniuersali signo addito prædicato, syllogismus non potest regulari per dici de omni. Falsum vero, quia impossibile est prędicatum secūdum, quodlibet sui inesse subiecto, quod est eius inferius. Quę expositio, licet verbis Aristotelis cōueniat, falsa est: quoniam hæc propositio, omnis homo omne animal, est syllogismo vtilis videtur, si sic cōficeretur, omnis homo est omne animal socrates est homo: ergo Socrates est omne animal. Animaduertendum est, vt in libro de Interpretatione diximus, In negatiuis, vniuersale signum posse addi prædicato tātum, & subiecto simul atq; prædicato, nam bene dicitur homo nullus equus est, & omnis homo non omne animal est, at in affirmatiuis, si prædicato tantum adderetur, propositio redditur impossibilis, si subiecto, & p̄dicato simul, redditur impossibilis: & est inutile illi addere, quia satis additum est subiecto. Hactenus de verborum expositione. Quo vero ad difficultatem verborū attinet, animaduerte ex verbis Aristotelis colligi propositionem: ad cuius prædicatum additur signum vniuersale esse inutilem, & impossibilem, & intelligit per inutilem, in intelligibilem, & impropriam. Modo regula est

Obiter occurrens.

Cui est addēdum signum vniuersale.

Quæ Iuniores & Albertus.

Qualis hęc expositio.

Limitatio p̄cepti Arist.

Verborū cōsideratio p̄ necessaria.

A Sorticolarum, propositio in intelligibilis, & impropria neq; est vera, neq; est falsa. hęc enī, omnis homo est omne animal, & illa, musica est omnis disciplina, est in intelligibilis, & impropria, & sic nec vera nec falsa, veluti; hęc omnis Socrates est homo, nec vera, nec falsa est. quoniam: est impropria, & in intelligibilis. Causa autē, quia huius cōtradictoria nec est vera, nec falsa, videlicet hæc, quidam Socrates non est homo, quare de mente Aristotelis hæc propositio, omnis homo est omnis homo, & omnis homo est omne animal, & musica est omnis disciplina, est in intelligibilis, & impropria: quoniā est inutilis, & impossibilis. Ex his sequitur ad nullam talem esse respondendum per verū & falsum, nisi reducatur, si reduci potest ad propriam. Ad hācenim, omnis Socrates est homo, non est respondendum, nisi reducatur ad hāc; omne ens, quod est Socrates, est homo. nam nunc est vera, similiter ad hanc, omnis homo est omnis homo, non est respondendum, nisi reducatur ad hanc, omnis homo B est ens: quod est omnis homo, quæ reducta est impossibilis. Colligitur secūdo ex his, quę Aristoteles dicit, prędicatum non supponi, quoniā non est quantificabile nisi per reductionem ad subiectum per cōuersionē. Modo suppositio idem est, quod quantitas propositionis: ergo, si non est quantificabile, nec potest supponi, nisi per conuersionem reducatur ad subiectum: & ita prædicatū supponitur per accidens eo modo, quo supponitur in cōuertente. Et hæc inquit. {Ipsum autem quod sequitur, quod est prædicatum communius, non sumendum est totum sequi, hoc est eum signo vniuersali distributum: & exponit quid intelligat per totū sequi, & inquit. {Dico autem} subaudi {totum sequi, vt hominē sequi omne animal, aut musicam, omnem scientiam. Sed dico, ipsum consequēs debere simpliciter solū sequi penitus sine signo, quemadmodū ip̄m & protēdimus, hoc est & supponimus. Quoniā sicut nulla suppositione supponitur, ac protēditur ad significata verbalia, sic nullo signo quā C titatis accipi debet affectū. Quòd autē sine signo vniuersalitatis accipi debeat probat, & inq̄t. {Etenim alterū, s. prędicatū, quod est alterū extremorū propōnis, est inutile ad propositionē verā vel falsam, & impossibile. vt omnem hominē esse omne animal, vel iustitiā esse omne bonum, propterea addit, q̄ signum vniuersale ad subiectū addi debeat. Et inquit. {Sed quod res ipsa sequitur, s. subiectū, ad quod res ipsa, quę prędicatur, sequitur de illo omni dicitur: & ita ad subiectum signum addēdum, hęc Aristoteles, de quibus in ludicris.

Quādo autem ab aliquo continetur subiectum, cuius cōsequētia oportet sumere, ipsius vniuersalis quidē consequentia, vel nō consequentia nō est eligendum in his: sumuntur. n. in illis. nam quæcunq; ad animal, & ad hominem sequuntur, & quæcunq; non insunt simi D liter. Sed quæ circa vnūquodq; sunt propria, sumēdum est. Sunt enim quędam speciei propria præter genus. Necesse est enim diuersis speciebus propria quædam inesse.

Cum dixisset pro ipsius medij inuentione esse consideranda subiecti, & prædicati, problematis consequentia, antecedentia, & aliena, & docuissetque horum eligēda ex parte quantitatis propositionis, nunc exponit quę consequentia, quę aliena, & quæ antecedentia eligenda in considerationibus superius inductis sunt ex parte ordinis & propinquitatis, & primo declarat quę consequētia, atq; quæ aliena eligenda in considerationibus sint. Secundo quæ antecedentia. Et pro declaratione ambarum partium, animaduertendum, quòd consequentia, aliena, & antecedentia, tam subiecti, quam prædicati problematis sunt in duplici differentia. Nam

Exceptū.

Cōm. 152.

Conſequentia ſunt duplicia cōia & ꝓpinqua. quædam ſunt remota, quę ab Ariſtotele communia cōſequentia vel antecedētia vel aliena dicuntur, verbi cauſa. Remota ſiue communia cooſequentia hominis, ſunt quæcunq; ad animal conſequuntur, vt corpus, & ſubſtātia, & ens: repugnantia vero remota ſunt, quæ conſequūtur ad lapidem, vt ioſenſitiuū inanimatum, & id genus.

Propinqua. Quædam vero ſunt propioqua, vt ad hominem conſequentia propioqua ſuot animal: ſeoſitiuū, & id genus, ſimili ratiooe antecedētia remora ſunt, vt ab ipſo animali remota ſunt, quæ antecedunt ad hominem, vt Socrates, & Plaro, promixa vero ſunt homo, & equus: tιoc vult, ꝙ in electionibus, quæ in conſiderationibus fiunt ſubiecti vel prædicati coneluſioois, circa conſequentia, & aliena, debemus ad proxima, ac propria reſpioere, & non ad remota. Vnde inquit. {Quādo autem ab aliquo prædicaro voiuerſali contioetur ſubiectum, vt homo ab animali, aut animal ab animato: cuius ſubiecti conſequētia vel antecedētia, vel aliena oportet ſumere, ipſius prædicati vniuerſalis quidem, videlicet animalis cnnſequentia, & non conſequentia, hoc eſt & aliena, non eſt eligendum in his. ſ. conſiderationibus, quæ fiunt de homine ſubiecto, cuius cauſam affert, & inquit. {Sumuntur enim in illis, ſ. electinoibus, quæ fiunt de conſequentibus alienis, & antecedentibus ipſius animalis. Ergo fruſtra fiet hæc electio in conſiderationibus de homine, & aſsignat cauſam, & inquit. {Nam quæcunq; ad animal & ad hominem ſequuntur, ergo fruſtra fiet hæc electio in conſiderationibus de homine, ſi agetur io conſiderationibus de animali. Eraddit, ꝙ ſimiliter quęcunq; nō inſunt, hoc eſt aliena ſunt, eligendum eſt, ſ. propria, & nnn cōmunia & propterea exponit, quæ eligēda, & dicie {ſed quæ circa vnumquodq; ſunt propria: eligendum eſt, vt in conſiderationib⁹ de homine, quæ ſunt propria ac prnpinqua homini, & in conſiderationibus de animali, quę propria ſunt animali. Cuius cauſam affert, & inquit. {Sūt enim quædam coofequentia propria ſpeciei præter genus, qa vt inquit, neceſſe eſt diuerſis ſpeciebus propria, quædam ineſſe, & etiam propria repugnare, vt homini, & lapidi. ad hominem enim ſequitur animatum, ad lapidem vero, inanimatū. Verum quæ ſequuntur ad corpus etiā ad hominem & lapidem ſequuntur, ergn eligenda ſunt conſequentia, & repugnantia: non quę ſequuntur corpus, ſed quæ cuiq; propria ſunt.

Neq; etiam vniuerſaliter eligendum eſt ea, ad quæ ſequitur ipſum cōtentum, vt animali: ea ad quæ ſequitur homo. Neceſſe enim eſt ſiquidem ad hominem ſequitur animal, etiā ad hæc omia ſequi: conueniētiora vero hæc ſunt hominis electioni.

Cōmē. 155. Hoc idem nunc præcipit in conſiderationibus antecedentium. Vult enim, ꝙ antecedentia proxima, & non remota eligantur, non. n, in conſideratinnibus, quæ fiūt de animali, debemus eligere antecedentia hominis: quoniam hæc remota ſunt ad animal, & quæruntur in conſiderationibus, quæ fiunt de homine. Vnde inquit {Neque etiam vniuerſaliter} hoc eſt omnino {eligēdum eſt ea} antecedentia {ad quæ ſequitur ipſum cnnteotum} ſ. homo in conſiderationibus, ſubaudi quæ fiunt de animali. Et hoc inquit, vt io conſideratione, quę competit animali non ea eligenda ſunt antecedeoria, ad quæ ſequitur homo: cuius cauſam aſsignat, & inquit. {Neceſſe. n. eſt ſiquidē pro quia ad hominē ſequitur animal, etiā animal ipſum ſequi ad hæc antecedētia nmnia, ad quę homo ſequitur. Propterea dicit {ſed conuenientiora ſunt hęc electioni hominis, nno autem animalis. Quare ſiue ſubiecti ſiue prædicati fiant conſiderationes, ſemper propria antecedentia, & conſequētia: & aliena eligēda ſunt, non autem remota, ac communia, hęc de ſecūda electione ex parte ordinis.

E Sumēdum autē eſt & quæ vt in pluribus ſequuntur, & ea, quæ ſequūtur. Nā problematū vt in plurib⁹, & ſyllogiſmus eſt ex propoſitionibus, quæ ſunt in pluribus: omnibus, aut quibuſdam, ſimilis enim eſt vniuſcuiuſq; concluſio principijs.

Cōmē. 154. Hactenus docuit qualia antecedētia, & cōſequēcia, et aliena eligēda ſint reſpectu ꝑdicati, & ſubiecti, nunc qualia antecedētia, & cōſequētia, & aliena ſumēda ſune atq; eligenda docet reſpectu concluſionis. Vbi debes ſcire, ſyllogiſmi propnſitiones ſemper ſumendas eſſe pro concluſinnis ratione. Quandoquidē cōcluſio omnibus, aut alicui propoſitionum ſimilis ſemper eſſe debeat: & quia ſyllogiſmi propoſitiones ex antecedentibus, & cōſequētibus, & alienis conficiuntur, iure hæc ea rōne ſumenda erant, qua & cnncluſio problematica eſt: at problemati- F ca coocluſio interdum eſt vt nūc, interdū ſimpliciter: aliquādo vniuerſalis, aliquādo particularis, nonnunq; plerunq;, nōnunq; in omnibus, aliquādo & ſm opinionem, aliquādo & ſm rei veritatē: ideo ꝑcipit & ea, quæ ſequūtur etiā eſſe ſumēdū, vt quę plerūq; ſequuntur, ſimili rōne, & antecedētia, & aliena: rurſus pro cōcluſionis rōoe ſumēda hęc ſunt etiā nōnūq; ve nūc, ſimpliciter aliquando interdū in toto, in parte ioterdū, aliquādo in plurib⁹, aliquādo in omnibus: ſecundū veritatē aliquādo, aliquādo ſm opinionē: cuius cauſam aſsignat. nā problematū vt in plurib⁹ & ſyllogiſmus eſt ex propōnibus, quę ſunt vt in pluribus, aut nmnibus, aut quibuſdā. nā (vt dicit) vniuſcuiuſq; cōcluſio ſimilis eſt principijs, quę in ſyllogiſmo aſſumūtur. Ex hiſce perſpicuū eſt hāc prioriſticam methodū longe vniuerſaliorem eſſe illa libri Topicorum illa libri Elenchorū, & illa libri Poſteriorum. nā hic docuit methodū inueniendi medium in Elenchis ſyllogiſmis, in dialecticis, & io demonſtratiuis: iu Elenchis G quidem, cum dixit pro inuētione medij ad cōcluſiooem accideotalem ſophiſticamq; eſſe eligenda añcedētia, cōſequentia, & aliena accidentalia: in dialecticis vero: quia pręcipit conſequentia, antecedentia, & aliena eſſe eligēda ſecundum opinionem. At in demonſtratiuis, cum ait aliena, conſequentia, & antecedentia eſſe eligeoda eſſentialia, quæ ſunt vt ſemper, vel plerunq;, vt ſemper quidem: pro inuentione medij in demōſtrationibus mathematicis, vt plerunq; autem pro inuentione medij in naturalibus demnnſtratinnibus. Naturalis enim Philoſophus demonſtratiooibus vritur ad coocluſionem veram plerunq;. Syllogizat enim Phyſicus maxillarem dentem eſſe rotundum hoc pacto, maxillaris deos os eſt ad terendum aptum. Et omne os ad terendum aptum eſt rotundum: quare concluſio plerunq; vera erit, non enim ſemper maxillaris dens rotundus eſt, ſed plerunque. Methodus ergo hæc cęteris vniuerſalior eſt, cum omnes contineat. Hęc de tertia electione reſpectu con- H cluſionis.

Annotatio. Excerptum aīaduertiōe dignum.

Amplius, quæ omnium conſequentia ſunt non eligendum eſt, non enim erit ſyllogiſm⁹, ex his, propter quam autem cauſam in ſequentibus erit manifeſtum.

Cōmē. 155. Refellit nūc ioutilē electionē cōſequētium, & inquit. {Non eſſe eligenda ea conſequentia, quę & ſubiectum ipſum, & prędicatum ſequuntur: nam ad medij inuētionem hęc electio eſt ioutilis. cuius cauſam aſsignat ex eo, quia ex his ſyllogiſmus non fit, niſi ſupple in ſecūda figura, qui inutilis eſt: ſimili ratione etiā ſuppleas tu nec aliena eſſe ea eligēda, quę & ſubiecti, & ꝑdicati aliena ſunt: non. n. ſyllogiſmus ex hiſce fieri poteſt, niſi vtraq; propoſitio ſit negatiua, quæ coniugatio inutilis eſt, vtrum vero poſsint ea antecedentia eligi, quę vtrique antece-

duot,

dunt, posterius dicemus, nã electio eiusmodi non est inu tilis: quia saltẽ in tertia figura pro medij inuentione con fert. Ex his, quæ hic Arist. loquit, tres cõsequẽtiarũ pcepta colligi possũt, quæ Neoterici tradũt: quorũ primũ est in omni cõsequẽtia bona per se quicquid ad cõsequẽs sequitur, ad antecedẽs etiã sequitur, non autẽ contra sit. Secũdũ, quicqd antecedit ad antecedẽs, & ad cõsequens antecedit, & cõtra esse nõ potest. Tertiũ deniq, quicquid repugnat consequẽti, & antecedẽti repugnat, non autẽ cõtra fieri posse cõstat. Quæret quispiã obiter de principio regulatiuo omniũ consequẽtiarũ. Dicebamus olim tria esse hæc principia, quæ ijs tribus regulis habẽtur, quas nunc narrauimus, nunc vero arbitror vnũ dun taxat esse omnium consequẽtiarum principium regulatiuum: estq quoties cõtradictoriũ cõsequẽtis repugnat antecedenti, consequẽtia est argumentum per se, vel vt vtar verbis aliorum, consequentia est bona formaliter, siue per se. Veritas autem huius regulatiui principij ex ea propositione habetur, quæ cõis dignitas est: de quolibet alterum contradictoriorum verum est, & de nullo vtroq: vel ex illo quod idem est, duorum contradictoriorum si alterum alicui repugnat, alterum ad illud sequitur, & eum consequens, & eius contradictorium sint duo contradictoria: si contradictorium consequẽtis antecedenti repugnabit, cõsequens ad illud antecedẽs per se sequatur necesse est. Tale principiũ regulatiuum Aristoteles in pręcepto nullibi assignauit, eo tamen vsus est in regulis conuersionum, & in reductione syllogismorũ per impossibile, & in alijs quampluribus regulis syllogisticis. Ex hoc sequitur, consequẽtiarum regulas, quas Sorticolę ad immensum multiplicarunt, esse superfluas. Est enim vna regula, sicut vnum omnium regulatiuum principium, quæ potest sic assignari omnis consequẽtia bona est, quę regulari potest eo principio, quod dixim⁹. vnde si sic argumentaremur, homo est species: ergo homo est genus. licet hic argumẽtemur ab inferiori ad suũ superius, quia tamẽ hæc nõ potest regulari eo principio, cũ oppositũ consequẽtis stet cum antecedẽte, ideo nõ est bona. Secundo etiã sequitur limitationes consequẽtiarum, quas Iuniores ad immensum auxerunt, esse vanas omnes enim regulæ vna limitatione constant: videlicet, vt oppositum consequentis repugnet antecedenti: regulæ autem, quæ hoc vno principio nõ constant, bonæ nõ sunt. Vnde hæc cõsequentia, si homo est, animal est, nõ est bona: quia argumentum est ab inferiori ad superius, sed, quia oppositũ consequentis repugnat antecedenti. Similiter, si argumẽtum esset, hoc currit: hoc est homo: ergo homo currit, dicerẽ ipsum nõ esse bonum, quia est ab exponentibus ad expositam: sed, quia oppositum consequentis repugnat antecedenti simili ratione, & in cętęris regulis id genus non enim tenent, quia sunt regulę tales, sed quia regulari possunt principio omnium consequẽtiarum: immo omnium syllogismorum regulatiuo. Quid igitur sit principium regulatiuum omnium cõsequentiarum, & vbi Aristoteles eo vsus sit, & q vna sit omnium consequentiarum regula, ex hisce patet.

Regulæ cõsequentiarũ. Primum.

Secundum. Tertium.

De principio regulatiuo consequẽtiarum.

Regula omnium consequentiarum.

Cap. II. De modo inueniendi medij ad quodcunque problema in ol syllogismorum genere, cõstrũdiq syllogismi. Cõm. 216.

CONstruere quidem igitur volentibus de aliquo toto, eius quidem, quod cõstruit, inspiciẽdũ est ad subiecta, de quibus ipsum dicitur: eius autẽ, de quo oportet prædicari, quę cũq ad ipsum sequuntur, si enim aliquod horum idem sit, necesse est alterum alteri inesse.

Hactenus & considerationes, & electiones perfecit: nunc consequenter methodos nobis assignat inuentionis propositionum cuiusq problematis nobis propositi. Di co cuiusq problematis, quia & vniuersalis: & particularis, & affirmatiui, & negatiui. Assignat autem primo regulam, qua facile construere poterimus problema vniuersale affirmatiuum, eo q hoc problema & in prima figura, & in primo primæ construitur, vt seruet ordinem suum verum, vt Philoponus monet, cum voluerimus aliquid inesse, vel non inesse syllogizare, primum problema ipsum syllogizandum resoluendum est ad subiectum, & ad prædicatum, vt maior & minor extremitates appræhendantur. nam problematis subiectum syllogismi minor extremitas est, prædicatum autem maior. verbi causa, si problema construẽdum sit, omnis voluptas est bonum: annotanda sunt & bonum, & voluptas. Erit enim in syllogismo, bonum quod est problematis prædicatũ, maior extremitas, voluptas eiusdẽ subiectũ erit minor. Quibus expositis, & recte perpensis, pro vniuersali affirmatiuo problemate construendo pcipit Aristoteles esse annotãda omnia ea, de quibus prædicatum problematis prædicatur: quæ dicuntur antecedentia ad bonum, verbi causa, virtus, amicitia, honor, & fm naturam finis. Est enim virtus bonum, & amicitia bonum, & honor bonum, & finis fm naturam bonum. Iterum præcipit omnia ea annotanda esse, quæ sequuntur ad voluptatem, quæq dicuntur de ipsa, vt finis fm naturam. ferinum, corruptiuum, & id genus. Hæc enim voluptatem sequuntur, & de ipsa prædicantur: his annotatis horum medium erit, quod vnum, & idem sequitur: voluptatem, & antecedentia ad bonum: verbi causa: Finis fm naturam hoc enim de omni voluptate dicitur: quoniam omnis voluptas finis fm naturã est: & antecedit ad prædicatum, quoniam omnis finis fm naturam bonum est: ideo medium relinquetur. Inquit. Construere quidem igitur volẽtibus de aliquo toto, supple aliquid, vt de omni voluptate bonum, totum: quod græce est olon, hic nõ de integrali intelligitur, sed de vniuersali: eius quidem, quod construitur, hoc est boni. Inspiciẽdum est ad subiecta, de quibus ipsum bonum dicitur, eius autem, de quo oportet prædicari, hoc est voluptatis, inspiciẽnda sunt quæcunq ipsum sequuntur. nam vt inquit si horum, s. quæ sequuntur voluptatem, & antecedunt bonum: aliquod vnum & idem est, necesse est, supple vniuersaliter alterum. s. bonum, alteri s. voluptati inesse, & sic problema vniuersaliter construitur.

Si autem non quoniam omni, sed quando alicui ea, ad quæ sequitur vtrunq: si. n. aliquid horum idem erit, necesse est alicui inesse. — Darapti.

Secunda regula, si voluerimus construere problema particulare affirmatiuum: & quidem in tertia figura, ea prospicienda erunt, quæ vtrunq sequitur: quæq vtriq antecedunt: & si eorum aliquod idem esse reperiatur, necesse est alteram alteri inesse particulariter: verbi gratia, illius problematis, voluptas est bonum. Sumendum est ipsum illaborio sum: quod vtriq antecedit. Sic. o. concludetur, q quædam voluptas est bonum. Inquit. {Si autẽ non qm omni inest, sed quoniam alicui inesse problema est, ea prospicienda sunt, ad quæ vtrunq sequitur. Si. n. aliquid horum idem erit, ad quod vtrunq sequitur, necesse est alicui inesse, seruit autem hæc regula proprie, atq directe primo modo affirmatiuo tertiæ figuræ. Particulari vero affirmatiuo primæ figurę seruit per conuersionem minoris: quare omnibus seruire videtur. Animaduerte tamen Aristotelem idem post primum primæ vniuersalẽ affirmatiuum accipit hũc modum tertiæ: qm hic modus est in tertia figura, veluti vniuersalis, quoniã ex vniuersalibus propositionibus. — Cõm. 21 — Nota.

Quando autẽ nulli oportet inesse, eius cui quidem non oportet inesse ad consequentia. Eius vero, quod oportet non inesse, ad ea quę non contingunt ipsi adesse. — Darapti. Celarent. Datisi. Celarent.

Tertia regula ad syllogizandum problema vniuersale negatiuum in secundo primę, id sumendum est, quod ad subiectum consequitur, Prædicato vero sit alienum: vt illius problematis nullus lapis est animal. Medium est — Cõm. 218.

estipsum inanimatum:nam inanimatum est consequẽs ad lapidem,& alienum ab animali. Inquit. {Quãdo autem nulli oportet inesse eius,s.subiecti, eius quidem non oportet inesse,ad cõsequentia, supple inspiciendum est, eius vero,quod oportet non inesse,hoc est pdicati, oportet,supple inspicere ad ea,quę non contingunt ipsi adesse. Hoc est ad aliena á prædicato.

Aut cõuersim eius quidem cui oportet nõ inesse ad ea,quę non contingunt eidem adesse. Eius autem quod non inesse,ad sequentia. nam si hæc sint eadem vtrorumque, nulli continget alterum alteri inesse,fit enim quandoq; quidem in prima figura syllogismus, quando que in media.

Cõmẽ. 259. Quarta regula ad syllogizandum vniuersale negatiuum in secundo secũdę oportet sumere alienum á subiecto,quod cõsequens sit ad prædicatum, vt huius problematis,nullus lapis est animal,medium est sensibile. Vnde inquit,aut conuersim,hoc est conuersione facta subięcti quidem,cui oportet non inesse, ad ea,quæ non cõtingunt eidem adesse, hoc est ad aliena subiecti, eius vero, quod oportet non inesse,hoc est prædicati ad sequentia: inspiciendum est:nam si hæc sint eadem vtrorumq;, nulli continget alterum alteri inesse:hoc est, si eorum alterũ quoduis sit idem,in secundo modo secũdus syllogismus fit. addit syllogismum fieri nonnunq; in prima,nonnunquam in media figura:in media quidem, quia non conuersione facta,in prima autem conuersione minoris & conclusionis, & transpositione propositionum:nã vniuersalis negatiua conuertitur vniuersaliter.

Gedago. Felapton. Si autem alicui non inesse eius quidem cui oportet nõ inesse,ad quæ sequitur, quod eius autem,quod non inesse quæ non possibile est ipsi ineẽ:si,n.aliquid horum erit idem, necesse est alicui non inesse.

Cõmẽ. 260. Quinta regula,ad syllogizandum problema particulare negatiuũ ex vniuersalibus tamen propositionibus: oportet sumere aliquod,quod antecedit subiectum,prædicato vero,sit alienum:vt illius problematis:quoddam lignum nõ est album,medium est scannum. Inquit. {Si autem alicui non inesse aliquid syllogizare oportet, subiecti,cui quidem oportet nõ inesse,ea inspicienda sunt, ad quæ ipsum sequitur. Prædicati vero, quod non inesse oportet,ea respicienda sunt,quæ ipsi nõ possibile est inesse,hoc est ad aliena. si,n.aliquid horum erit idem,necesse est alicui non inesse,vtpote in secundo modo tertię figuræ.

(De his quinque regulis lege fusi⁹ dilucidato rẽ: ab enũciato, 94. vsque ad finem libri.)

Dubitatio. Quæret quispiam circa ea,quæ dicta sunt, cur sicut assignauit methodum habundãdi propositionibus in syllogismis de inesse,eam non assignauit in illis de necessario,& de contingenti,& in mixtis.

Solutio Alberti. Albertus assignauit causam ex eo q; generatio syllogismorum non eadem est in illis de inesse, & in illis de necessario, & contingenti,& in mixtis. Diuersatur enim penes principia regulatiua,quæ sunt dici de omni, & dici de nullo:& penes principium reductiuum,quæ est ipsa cõuersio, cum enim hæc principia sint alia in illis de inesse,& in cæteris

E ideo generatio non erat eadẽm in illis omnibus, quia vero vnus est modus consequentium, & antecedentium, & alienorum in illis omnibus, ideo methodus abundandi vna est in illis omnibus. Ego nõ contradicendo huic vero,sed fortasse,quæ ipse voluit dicere,declarando, dicerem,methodum esse vnam inueniẽdi medium in omnibus,ex eo quia hęc accipitur ratione terminorum problematis,qui sunt subiectum,& prædicatum:qui termini sunt eiusdem rationis in illis omnibus,quia vero generatio accipitur respectu propositionũ,quæ non sunt eiusdem rationis in omnibus syllogismis, ideo generatio nõ est eadem in illis omnibus. & tu intelligas in quibus generatio syllogismorum fieri potest.nõ enim in contingẽtibus generari potest secunda figura,vt patuit. Solu. ppria.

2. Dubõ. Quæret Albertus secundo, quam ob causam ad terminãdum problema vniuersale affirmatiuũ vnam tantum regulã Aristoteles assignauit,ad concludendum vero vniuersale negatiuum,duas. Respondet hoc esse ex eo,q; problema vniuersale affirmatiuum construitur per aliquid,

F quod vtriq; extremo est conueniens vniuersaliter: quia per id,quod consequitur subiectum,& antecedit prædicatum: & quia hoc non potest esse nisi vno modo, ideo vna regula est,at negatiuũ cõcluditur per aliquid,quod alteri extremo est conueniens,& alteri extraneum & cũ istud possit esse dupliciter, quatenus illud potest esse alternatim vno modo,vt sit subiecto conueniẽs,& prædicato extraneum,vel contra prædicato conueniens:& subiecto extraneũ,ideo duas regulas assignat, hęc Alberti causa est pulchra. Alia tamen assignari potest:quia problema vniuersale affirmatiuum nõ nisi in vna figura fit: at vniuersale negatiuum in pluribus figuris. Ideo illius vnam negatiui duas regulas assignat.

3. Dubõ. Quęret & tertio Iunior cum sint quatuordecim modi syllogismorum naturaliter concludentium. Et quinq; præternaturaliter concludẽtes:cur assignat sex regulas:hic videlicet quinque. Et postea sextam. Dicerem problemata esse tan-

G tum quatuor vniuersale affirmatiuum:vniuersale negatiuum:particulare affirmatiuum : & particulare negatiuum. Et per consequens. Pro numero problematum tãtum quatuor sunt regulæ:assignauit autem sex ad abundantem doctrinã:non autem plures:quia cęteræ conuersione ad has reducũtur:verum de his postea. Prætetea particularium non dedit regulas:quoniam regulæ eædẽ sunt,quæ vniuersalium:nec differunt:nisi quia antecedẽtia:& consequentia:& extranea in particularibus sumũtur fm partem. In vniuersalibus vero fm totum:nec dedit regulam,qua medium inuenire possumus in problemate particulari primę figuræ,sed tertiæ. Quia conuersione vtetq; modus est vnus.

Prædicat. Auer. Magis autem erit sic vnumquodq; eorum, quæ dicta sunt manifestum,sint enim sequentia quidem A ĩ quibus est B, quę autem ipsum sequitur in quibus C:quę vero non contingũt

H ipsi inesse in quibus D. Rursum autem ipsi E, quæ quidem insunt in quibus F:quæ autem ipsum sequitur in quibus G:quæ vero non cõtingunt ipsi inesse,in quibus B est.

(b sequens. c præcedit. d. quæ sit extra. e. sub ᵗᵘ. f. sequitur. g. præcedit. h. sit extra.)

Figura

Figura methodi, pro medio inueniendo in singulis coniugationibus vtilibus, & inutilibus, ex antiquis excerpta.

Prædicat. a. c. fubit. b. fequens. c. pcedit. dq fit extra. f fequitur. g. pcedit h. fit extra b f. lebas. c g. cageti. d h. hedas c f. fecana. b h. Hebare. d f. dafenes, c h. hecas. g d. gedag. b g. gebali. Febas. Hecas. Hedas. Cōmē. 161.

Hæc autem descriptio de facultate propositionum est: & intelligitur A E propositio habens prædicatum A bonum, subiectum E voluptas: B vero consequentia, A C autem quę A, sequitur: D vero extranea ab eodē: & rursum F consequentia, E G autem quę E sequitur: H vero extranea ab eodem. Fiunt igitur nouem cōiugationes sic, B F, C G, D H, C F, B H, D F, C H, D G, B G: quarum quidem sex cōstant, & faciunt syllogismū, tres autem videlicet, B F, C H, D H, nō constant.

Dictas regulas manifestius exponens, quandam inscriptionem facit, vbi per A prnblematis prædicatum intelligit: per E, subiectum: modo non in fine dictinnum earum, quæ in carminibus sunt, collocentur. Animaduerte Arist. posuisse hnc prnblema, nmnis voluptas bonum in exemplo figuræ, nnn φ sit intelligendum per omnes coniugationes: nnn enim est ſm nmnes syllogismi mndos, quorum regulas assignat. Est enim vniuersale affirmatiuum, quod nnn nisi in primo primę syllngizatur: seruit autem hoc problema, vt intelligātur, quę sint prædicati, atq; subiecti cnnsequentia, antecedentia, & aliena, secundn animaduertendum in græcis codicibus literas haberi, vt eas nos in latinum transtulimus: sed ne ab his carminibus, quæ de literis latini carmina scripserunt, recederemus, literas mnre carminum conscripsimus. Figurę carmina. Prædicati primum.

Carmina subiecti & prędicati.

Prædicat A B, sequens C, præcedit, D q; sit extra.
Subiecti secundum.
„ E subdit, F sequitur, G præcedit, H sit extra.

Tertin animaduertendum, qund hę quatunr vocales A E I O, in fine dictionum carminum earum coniugationum, quæ vtiles sunt, significant problematis speciem: A quidem vniuersale affirmatiuū: E autem vniuersale negatiuum, I particulare affirmatiuum: O particulare negatiuum. Vnde versus.

carmina problematum.

Asserit A, negat E, sunt vniuersaliter ambæ:
Asserit I, negat O, sunt particulariter ambæ:
Carmina vero artis, qua medium quis potest facile inuenire de quolibet prnblemate proposito, hæc sunt.

carmina methodi.

Fecana, Cageti, Dafenes, Hebate, Gedago.
Gebali stant, sed nnn constant Febas, Hedas, Hecas.

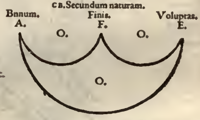
Vt vern intelligantur. debes scire has esse nnuem dictinnes, per quarum sex primas, intelliguntur sex cōstātes cōiugatinnes: per tres vltimas, tres incnnstātes. Rursus debes scire sex primas esse trisyllabas: nam per vocalem vltimæ syllabæ nntantur qualitas & quantitas problematis: per duas syllabas præcedentes nntantur quæ respicienda sunt pro mediȷ̄ inuentinne. verbi causa. Per vltimam syllabam illius dictionis Fecana, cuius vncalis est A, notatur problema vniuersale affirmatiuum: per F ante E, nntatur esse respiciendum ad consequentia, E subiectum problematis. Per C ante A, intelligitur esse respiciendum ad antecedētia prædicatum, inter quæ si aliqun D vel aliqua reperientur, quæ eadem sunt subiecti consequentia, & prædicati antecedentia, illud, vel illa erunt media ad syllngizandum problema vniuersale affirmatiuum, & de cæteris simili modn, de quibus seorsum dicemus. Tres vern dictiones vltimæ sunt bisyllabæ, quia in eis nulla nntari debet cnnclusin: nam quælibet illarum est inutilis. Inquit {Magis autem erit sic} hoc est per subscriptam figuram vnumquodq; eorū præceptnrum ad inueniendum medium quæ dicta sunt, manifestum. Sint enim in figura sequentia quidem A prædicatum omnia ea, in quibus est B: quæ autem ipsum A, sequitur} hoc est prædicatum præcedentia, ea sint, in quibus est C: quæ vero ipsi A, prædicatn nnn cnntingunt inesse, quæq; aliena dicuntur, sunt ea nmnia, in qbus est D:

E Hæc de prædicati, quod est bonum, consequentibus, antecedentibus, & alienis. Deinde describit hæc eadem in figura de subiectn: & inquit. {Rursum autem ipsi E subiecto, quæ quidem insunt, hoc est consequentia, ea nmnia sunt, in quibus est F: quæ autem ipsum E subiectum sequitur, hoc est præcedentia subiectum, sunt ea nmnia, in quibus est G, quæ nnn contingunt ipsi inesse, hoc est aliena, ea nmnia sunt, in quibus H est: & sic habētur subiecti, quod est voluptas, consequeutia, antecedentia, & aliena: hæc sunt verba, quę Aristo. præmittit inscriptioni. Pnstea vero figura inscripta. Inquit: {hæc autem inscriptin de propositinnum facultate est: deinde quid per literas in illa inscriptas intelligat, exponit. Et inquit. Et intelligatur A E, Propnsitio habēs prædicatum A bonū, subiectum E, voluptas: B vero intelligantur consequentia A: C autem quæ ipsum A sequitur: quæq; dicuntur antecedentia A prædicatum, D vero intelligantur extranea ab eodem A: hæc de prædicato, & de subiecto. Inquit.

F {Et rursum F intelligantur consequentia E subiectum, G aut quæ ipsum E, sequitur: quæ dicuntur antecedentia, E subiectum: H vero extranea ab eodem E. His descriptis colligit vtiles, & inutiles coniugatinnes ex parte angulorum figuræ. Et inquit. Fiunt igitur nouem cōiugationes sic, B F: quæ illa dictinne Febas notantur, & est inconstans: C G, vt per Cageti habetur D H, vt per hedas inutilem intelligitur, C F, vt p Fecana apparet: B H vt per Hebare, notatur D F vt Dafenes: C H, vt per Hecas inutilem D G, vt per Gedago: B G, vt per Gebali perpenditur. Quarum quidem sex constant, & faciunt syllngismum: tres autem, videlicet B F, idest Febas, C H, Hecas, D H, Hedas, non constant. Hæc de figura.

Siquidem igitur aliquid idem eorum, quæ sunt C, alicui eorū, quæ sunt F sit, necesse est A omni E inesse: nam F quidem omni E, C autem omni A: quare omni E inest A. Fecana. Barbara.

G

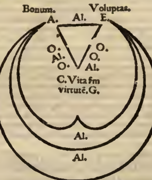
Fecana concludens vniuersalem affirmatiuam, in qua medium sequitᷓ subiectū, antecedit autē prædicatū.

Disposita, & dilucidata figura, repetit regulas, et quidem per literas in ipsa figura collocatas: vt figuræ vsum quilibet possit facile memoriæ cnmmendare. Prima est, quntics enrum, quę in C sunt, aliquod idem est alicui Cōmē. 162.

H eorum, quæ sunt in F, regula vtilis est ad syllogizandū problema vniuersale affirmatiuum, videlicet, omne E est A. Inquit. {Siquidē igitur aliquid idem eorum, quæ sunt C, hoc est præcedentium A, prædicatum, alicui eorum, quæ sunt F, hoc est cnnsequētium subiectum idem sit, veluti ſm naturam, finis, necesse est A bonum, quod est prædicatum, omni E, voluptati, quę est subiectum inesse: nam F quidem, hoc est ſm naturā finis, omni E voluptati inest. Atq; nmni C ſm naturam finis, A inest, quare omni E inest ipsum A. Habetur autem hęc regula per illam dictinnem Fecana. In illa enim ipsum A, vltima syllaba positum nntat prnblema esse vniuersale affirmatiuum. Per A autem circiter medium collocatū nntatur problematis prædicatum: per C ante A notantur antecedentia prædicatum A, per E, prope principium dictinnis nntatur subiectum problematis, per F, ante E, nntantur consequētia subiectum E: igitur per hanc dictionem fecana

cana habetur, q ad construendum problema vniuersale affirmatiuum, oportet respicere ad consequentia subiectum, & ad antecedentia prædicatorum: quorum si aliquid idem est, illud est medium syllogizans problema. Animaduerte medium per duas literas eẽ collocatum, vt, s. notaret eius habitudinem ad subiectum, vt consequens est, & habitudinem ad prædicatum, vt præcedens ipsum.

Si autem C est G idem: necesse est alicui E inesse A: nam id, quod est C, A, id, quod est G E, omne sequuntur.

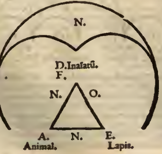

Cageti. Darapti cõcludentes affirmatiuũ particularem, exigunt mediũ vtriusque extremi antecedens, qui vt supra reducũ ad primam figurã.

Cõmẽ. 86. Secunda regula, quando idem est antecedens subiecti, atq; prædicati, valet ad syllogizandũ problema particulare affirmatiuum in Darapti, & in Darij per cõuersionem minoris. Inquit. {Si autem C} hoc est prædicati antecedens: {& G, idest subiecti antecedens idem est, necesse est alicui E inesse A, nam ad omne C sequitur A, prędicatum, & ad omne} G sequitur E, subiectum, igitur valet ad syllogizandum particulare in Darapti, & per conuersionem minoris in Darij. Animaduersione dignum hanc regulam haberi dictione cageti: nam E, in vltima syllaba collocatum significat problema particulare affirmatiuum: & per C ante A, significatur esse respiciendum ad antecedentia prędicati, & per G ante E, ad antecedentia subiecti. Igitur significat problema particulare affirmatiuum esse terminandum per mediũ, q vtriusq; extremi antecedens est.

Si autem F, & D sint idem, nulli E A inest ex prosyllogismo. Quoniã enim conuertitur negatiua, & F, ei, quod est D, idem est, nulli F inest A, F autem omni E.

Dafenes siue cælarent qui reducũ per conuersione ad Cęlarent, cõcludit ꝓblema vniuersale negatiuum, exigit mediũ, quod sequatur subiectum, repugnet autem prędicato.

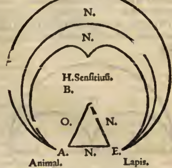
Cõmẽ. 26.

A Tertia regula, quando idem est prædicato alienum, & subiecti consequens, valet ad syllogizandum problema vniuersale negatiuum in Cęsare, in celarent vero valet cõuersa minore ĩ terminis. Inquit. {Si autem F, hoc est subiecti sequens, & D, hoc est alienum prędicato sint idem: ex tali prosyllogismo, nulli E inerit A, in Cęsare, quoniam enim conuertitur negatiua, quæ est maior, & F, ei, quod est D, idem est, nulli F inerit A, & F inest omni E: igitur, supple in celarent, nulli E inest A} habetur autem regula hæc per dafenes: vbi E, vltima syllaba collocatum problema vniuersale negatiuum significat, cuius medium quærendum est: F vero ante E significat eẽ prospiciendum ad consequentia subiecti, quod est E: D vero ante A, ad aliena A prædicato, igitur significat problema vniuersale negatiuum terminandum eẽ per mediũ, quod est subiecti sequens, prædicato vero alienum. Animaduersione dignum in exemplo figuræ, vbi problema illud, omnis voluptas bonum, positum est, non posse reperiri aliquod idem quod sit voluptatem sequens, & à
B bono alienum, ideo oportet mutare terminos: nõ enim exemplum illud omnibus exemplis accommodari põt, cum sit vniuersale negatiuum. Præterea debes scire Aristo. hic per prosyllogismum accepisse syllogismũ & syllogisticam auctionem, vt græci animaduertunt.

Rursus, si B & H idem, nulli E inerit A: nam B A quidem omni: ei autẽ in quo E nulli inerit: idem enim erat ei, quod est H B, H autem nulli E inerat.

Hebare. camestres.

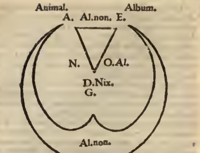
C

Camestres, siue Hebare, qui minoris conclusionis conuersione reducitur ad celarent, ad concludẽdũ ꝓblema vniuersale negatiuũ indiget medio subiecto repugnãs, prædicatum autẽ sequens.

Cõmẽ. 26. Quarta regula est quãdo idem est prædicati sequẽs, subiecto vero alienum, tunc valet ad syllogizandũ problema vniuersale negatiuum in Camestres, in celarent autem, per minoris conuersionem, & conclusionis, & si licet: per propositionum transpositionem. Inquit {rursus si B & H idem est} hoc est si prędicati sequens, & sub
D iecto alienum idem est {nulli E inerit A: nam B A quidẽ omni inest, cum sequatur ad A: ei autẽ, in quo est E, nulli inerit: ponitur enim B idẽ ei, quod est H, quod ab E subiecto alienum est} quare A nulli E inerit. Notatur vero hæc regula per illam dictionem hebare, vbi E in vltima syllaba problema vniuersale negatiuum significat: H autem ante E ad extranea subiecto prospiciendum esse, & B ante A, ad consequentia prædicatum, vbi, si vnum reperitur, quod sit subiecto alienum, & prædicati sequẽs, medium est ad syllogizandum problema vniuersale negatiuum. Animaduersione dignum hoc exẽplum haberi non posse per problema collocatum in dicta figura, & propterea mutaui terminos.

Si vero D & G idem: A alicui E nõ inerit: nã ei, quod est G nõ inest A: qm̃ neq; ipsi D, G autẽ sub E est; quare alicui E non inerit.

Felaptō, seu Gedago, quę minoris conuersiōe reducitur ad Ferio, ad cōcludendū ꝓblema particulare negatiuum indiget medio quod repugnet subiecto, & sequatur prædicatum.

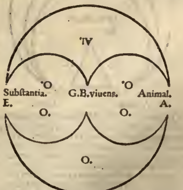
cōmē. 264.

Quinta regula, si vero D, scilicet extraneum A, prædicato A: & G, scilicet antecedens E subiectum est idem: medium erit ad cōcludendum, ꝙ A alicui E non inest, in Felapton, & per conuersionem minoris in ferio: nā ei quod est G, non inest A: quoniam neq; ipsi D inest, G autem sub E est: quare alicui E non inerit A. Notatur autem hæc regula per illam dictionem Gedago. Nam G ante E significat esse prospiciendum ad antecedentia subiectum: & D ante A, ad extranea prędicato: vbi si aliquod idem erit, ad syllogizandum O, hoc est particulare negatiuū valet.

Si autem G et B idem, cōuersus erit syllogismus. nam G quidem A inerit omni: B enim omni A. E autem ipsi B: idem enim erat ei, quod est G: A igitur ei, quod est E, omni quidem non necesse est inesse, alicui autem necesse, eo quòd conuertatur vniuersale prædicatiuum in particulare.

Disamis.
Si vel Sit
Ait igitur.

Gebali siue Baraliptō indirecte concludens particularē affirmatiuā conclusionis cōuersione indigens, exigit medium antecedens subiectū, sequēs autem pędicatū.

H

cōmē. 265.

Sexta regula est problematis particularis, quod indirecte syllogizatur, vtpote conuersa conclusione. Verbi causa, sit problema, quoddam E est A: cuius termini sunt substantia, animal: vt sit problema, quædam substantia est animal. Inquit: {si autem G & B idem est:} hoc est, si idem præcedens ad E fuerit, & consequens ad A: vtpote præcedens ad substantiam, & sequens ad animal. Veluti viuens, quod ad animal sequitur, & substantiam præcedit: tale medium G B, vtile erit ad syllogizādum, quoddam E esse A: hoc est quandam substantiam esse animal, in Baralipton: & quidem indirecte. hoc etiam medium valet ad syllogizandum quoddam E esse A, in tertia figura per conuersionem minoris syllogismi in Baralipton facti, qua conuersione in Disamis idem problema syllo-

E gizatur. Vnde inquit {si autem G precedens subiecti, et B sequens prædicati idem est, cōuersus erit syllogismus: nā syllogizat particulare indirecte: & causam assignat: & inquit {nam ipm G quidē omni A inerit, omne enim animal est viuens: B enim ipsum inest omni A: nam omni animali viuens inest: sequitur enim ad animal. E autem ipsi B, scilicet omni etiam inest: quoniam substantia inest viuenti omni. idem enim erat ei, quod est G: quod est præcedens ad E: viuens enim præcedit substantiam. Cōcludit problema, & inquit {A igitur, scilicet animal, ei, quod est E, scilicet substantia, omni quidem non necesse est ineē, sed alicui necesse est ineē: & affert causam: & inquit { eo ꝙ conuertatur vniuersale prædicatiuum in particulare: deberet enim sequi, omne A esse E: quoniam omne animal est substantia: sed per conuersionem sequitur, quoddam C esse A: quare medium, quod prædicatur de omni prædicato, & antecedit ad omne subiectum, vtile est ad syllogizandum problema particulare affirmatiuum indirecte, & quidem in prima figura.

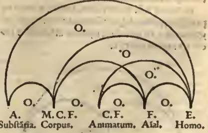
F In tertia vero directe conuersa minore. Notatur autē hæc regula per Gebali: nam I vltima syllaba positum, significat problema particulare affirmatiuū, G B vero significat esse prospiciendum ad præcedens subiectum, et ad sequens prædicatum: quod si idem fuerit, vtile erit ad syllogizandum quandam substantiam esse animal, siue quoddam E esse A. Sed animaduerte per exemplum in figura positum nō posse terminos hos inueniri, ideo nos alios terminos assignauimus.

Manifestum ergo quoniā ad prædicta perspiciēdum est, vtrinque secūdum vnū quodq; problema. per hęc enī omnes syllogismi sunt. Verum oportet & sequentium, & eorum ad quę aliud sequitur, vnumquodq; & ad prima, & ad vniuersalissima inspicere. Vt eius quidē quod est E, magis ad C F, quàm ad F solum: eius autem, quod est A, ad C F, quàm ad F solū: nam si ei quidem, quod est C F inest ipsum A, et ei, quod est F, & ei, quod est E, inerit: sin autem ad hoc nō sequatur A, possibile est, ad id quod est F, sequi, similiter autem et in his, ad quæ idē sequitur, considerandum est: nam, si ad prima quidem, & ad quæ sub illis sunt, sequetur, sin autem non ad hæc, quæ tamen sub his sunt, possibile est.

G

ἑκατέρων Vtrinque in vtroq; vtrisque.
Verum aūt. Aliud verbum additū.

De antecedēbus quæ prospiciēda.

Quę media inspiciēda sint.

cōmē. 268.

Ex dictis quasi corollarie deducit, ad consequentia, & antecedentia, & aliena esse prospiciendū pro quouis problemate syllogizando, ex eoq; per hæc tria syllogismi omnes conficiantur. Ostendit autem hoc, vt innuit hæc tria considerata sufficere pro artis perfectione, inqt {manifestum ergo est, quoniam ad prædicta tria, antecedentia, consequentia, & extranea prospiciendum est vtrinque, hoc est tam ex parte subiecti, q; prædicati secūdum

cũdum vnumquodq; problema. dixit ſecũdum vnumquodq; problema, quoniam & dialecticum, & analyticum, et ſophiſticum: vel dixit ſecundum vnumquodq; problema, quia & vniuerſale, & particulare, & affirmatiuum, & negatiuum. Aſsignat autem cauſam, et inquit {per hæc enim tria omnes ſyllogiſmi ſunt, & poteſt intelligi omnes ſyllogiſmi, hoc eſt omnes figuræ, non autẽ omnes modi: & poteſt intelligi omnes modi omnium figurarum, verum non eodem modo: nam aliqui per illa conficiuntur per ſe, aliqui conuerſione. Vel poteſt intelligi, & quidem per omnes ſyllogiſmos ſecũdum genus: nam quadruplex eſt ſyllogiſmus. aut vniuerſalis affirmatiuus, aut vniuerſalis negatiuus, aut particularis affirmatiuus, aut particularis negatiuus: modo omnes hi per illa tria confici poſſunt. Verbum vtrũq; græce eſt ἑκατέρων: hecateru, latine vtriuſq;, vel in vtroq;: nos vero vtrinq; dicimus, hoc eſt vtraq; ex parte, ſubiecti, ſ. & prædicati. Subſcribit tamen quandam horum vtilem proſpectionem, pro propoſitionum ſyllogiſticarum abũda B facultate, aſſerens eſſe vtile vt conſiderentur, prima & communiſsima antecedentia, atq; conſequentia. per cõmuniſsimum antecedens intelligit illud, quod eſt remotum a ſubiecto, & proximum vel propinquius prædicato. Vt ſi problema ſit ſubſtantia homo: inter quæ multa ſunt antecedentia & conſequentia: vniuerſale & cõmune antecedens eſt, quod eſt ſubſtantiæ propinquum, & ab homine remotum, vt corpus, & animatum. Conſequens vero commune & vniuerſale eſt, quod ab homine eſt remotum, vt animatum, & corpus: quæ ſubſtantiæ ſunt propinqua. Et inquit {verum oportet: & conſequentium, & eorum, ad quæ aliud ſequitur, hoc eſt antecedentium vnumquodq; ad prima, atq; vniuerſaliſsima inſpicere. Verbum aliud in græcis codicibus nõ eſt, ſuppleuimus autem nos, ſicut græca conſtructio expoſcit. Et ponit exemplum per literas. Et inquit {vt eius quidem, quod eſt E ſubiectum, videlicet hominis: magis ad C F, hoc eſt ad animatum, quam ad F ſolum, ideſt animal C proſpiciendum eſt: eius autem, quod eſt A, prædicatum, magis ad C F, vniuerſaliſsimum antecedens, quam ad F, hoc eſt particulare ſolum. Appellat magis vniuerſale gemina litera, minus vero vniuerſale ſingulari litera, vt innuat ita magis vniuerſale cõtinere minus vniuerſale, & ad ipſum eẽ multiplex (vt Binarius literarum numerus continet vnitatem, & eſt multiplex ad vnam literam.

Præterea & alia ratione ſic vocat, vt innuat, quod ſit conſequens ad ſubiectum, vt patet per F: & antecedens ad prædicatum, vt patet per C. Vniuerſaliſsimum vero tribus literis nuncupat, vt innuat proximum eſſe prædicato per tres gradus: aſsignat autem cauſam, cur ad conſequentia, atque antecedentia prima, atque vniuerſaliſsima eſt proſpiciendum. Primo per ſe, nam proſpiciendo vniuerſaliſsimum conſequens, atque antecedens, magis propoſitionibus, atq; medijs poterimus abundare. ſit peoblema exempli cauſa, omnis homo eſt ſubſtãtia, D conſequentia hominem, & præcedentia ſubſtantiã ſunt, animal, animatum, corpus: ſi ergo ſumpſero corpus: ſyllogiſmus erit, omne corpus ſubſtãtia: omnis homo corpus: ergo omnis homo ſubſtantia: corpus ergo erit vnũ medium. & quia vniuerſale continet minus vniuerſale, ſequitur enim ſi omne corpus eſt ſubſtãtia, vt omne animatum ſit ſubſtantia: nam vt iuniores dicunt a ſuperiori diſtributo ad inferius diſtributum valet conſequẽtia. ideo ſecundum medium erit animatum. Quare ſyllogizabimus, omnis homo eſt animatus: omne animatum ſubſtantia: omnis homo ſubſtantia, & cum animatũ cõtineat animal, erit tertium medium animal ad idem problema ſyllogizandum: contra vero non: non enim ſi per animal ſyllogizatur omnis homo eſt ſubſtantia, per animatum poteſt ſyllogizari. non enim ſequitur per ſe, ſi omne animal eſt ſubſtantia, vt omne animatum ſit ſubſtãtia, niſi per accidens: neq; ſequitur omne corpus eſt ſub-

A ſtantia. Quare, ſi vniuerſaliſsima conſequentia, & antecedentia proſpexerimus abundabimus medijs. Inquit {nam ſi ei quidẽ quod eſt C F, hoc eſt animato, ineſt A, i. ſubſtantia: & ei quod eſt F, ſcilicet animali, & ei, quod eſt E, ſcilicet homini inerit: quare per inſpectionẽ ad vniuerſaliſsima pluribus medijs abundabimus. Secundo vtile eſt proſpicere hæc vniuerſaliſsima per recurſum. nam ſi proſpexerimus vniuerſaliſsima, quæ hominẽ cõſequuntur, vtpote vſq; ad ens, ſi illa vniuerſaliſsima exuperarent prædicatum hominis, videlicet ſubſtantiam: recurrere poterimus ad ea, quæ ſub illis vniuerſaliſsimis continentur, donec inuenerimus vnum vel plura: quæ non tranſcendunt prædicatum, & conſequuntur ſubiectum: quare omnino vtile eſt proſpicere vniuerſaliſsima, quia vel abundabimus per eiuſmodi inſpectionem pluribus medijs, vel per recurſum poterimus omnino medium inuenire: aut melius, vtile eſt proſpicere hæc vniuerſaliſsima non vltra prædicatum, ſed quæ ſunt in- B ter prædicatum & ſubiectum: quoniam ſi proximum præcedens ad ſubſtantiam non eſt vtile, remotum præcedens erit vtile. Inquit {ſi autem ad hoc, ſcilicet vniuerſaliſsimum conſequens ad ſubiectum, ſcilicet ad animatũ propter tranſcendentiam non ſequatur A, poterimus recurrere ad F, & poſsibile eſt, vt ipſum A ſequatur ad F, contentum ſub C F, vniuerſaliſsimo: ſimili modo de antecedentibus inquit {ſimiliter & in his, ad quæ idem A ſequitur, hoc eſt in antecedentibus ad A, conſiderandum eſt. Cauſam affert, quam dixit, & inquit {nam ſi ipſum A ſequitur ad prima, & vniuerſaliſsima antecedentia, & quæ ſub illis ſunt, ſequetur: quare abundabimus pluribus medijs. Sin autem non ad hæc A ipſum ſequatur ob illorum nimiam tranſcendentiam, ad ea tamen, quę ſub his vniuerſaliſsimis ſunt, poſsibile eſt vt A prædicatum ſequatur: quare per recurſum omnino relinquetur mediũ. Vtile ergo eſt ad vniuerſaliſsima illa proſpicere, vel quia abundabimus medijs, vel quia omnino nõ deerit nobis C medium: ſemper enim per recurſum ad ea, quæ ſub illis continentur, poterimus ipſum inuenire. Tacuit autem extranea, vel quia idem iudicium eſt, vel quia omnia extranea, & ea quorũ ſunt, in æquo ſe habent, nec alterum altero dicitur propinquius vel remotius.

Dubitant fere omnes, ꝙ Ariſtoteles ſibi cõtrarius videtur: nam ſuperius præcepit proxima conſequentia eẽ proſpicienda, hic vero præcipit vniuerſaliſsima, atq; remota. *Dubiũ.* Albertus reſpondet Ariſtotelem ſuperius eſſe locutum de conſequentibus reſpectu alterius extremi, at nunc loquitur de cõſequentibus, vt mediãt inter ſubiectum: & prędicatum, atq; reſpectu vtriuſque extremi. *Solutio Alberti.* Verum cur quando loquimur de conſequentibus abſolute repectu alterius, proxima, & reſpectu vtriuſq;, remota proſpicere debemus, albertus cauſam non aſsignat. Philoponus ait proxima conſequentia eſſe proſpicienda in deſcribendo: nam qui deſcribit proxima, & remota deſcribit: in conſtruendo vero hic dicit eſſe reſpiciendum ad remota, quia ſic pluribus medijs abundabimus. *Philoponi ſententia.* D Ego vero dicerem ad proxima eſſe reſpiciendũ in inueniendo media, at in inuentis medijs vtendo, proxima præcepit hic eſſe proſpicienda, vt abundemus medijs. aut dicendum, ꝙ Ariſtoteles non vult hæc eſſe eligibiliora, ſed vtilia ad abundantiam mediorum. *Propria opinio.* Sed ꝙ̃res, cur conditor carminum ſicut poſuit literas in dictionibus, quibus annotatur problema, et annotantur antecedentia, & conſequentia, & extranea, cur non poſuit literas, quibus annotatur figura, cui medium ſeruit. *Dubitatio.* Reſpondetur, quia figura, cui medium ſeruit, & modus ſyllogiſmi, cui ſeruit, ſatis habentur per literas, quibus notantur conſequentia, antecedentia, & extranea: atq; problema. per F C, quæ in Fecana dictione ſunt, habetur medium ſeruire primæ figuræ: quod enim ſequitur ſubiectum, eſt de eo vniuerſaliter prædicans: quod præcedit prędicatum, prędicato ſubijcitur vniuerſaliter: ergo ha- *Solutio.*

betur

betur medium, quod debet esse ad minorẽ prędicatum, & ad maiorem subiectum: & sic habetur figura: modus vero habetur ex conclusione etiam, quæ cum sit vniuersalis affirmatiua, non est nisi in primo. Præterea, D F, quod est medium annotatum in dictiõe Dafenes, significat primæ, et secundæ figuræ ipsum inseruire: medium enim hoc, est extraneum a prædicato, & sequens subiectum, extraneum autem prædicato potest esse tam si illi subijcitur, quã si de eo negatiue prædicetur, quare vtriq; figuræ seruit: si enim extraneum negatiue de prędicato dicitur, cum idem de subiecto dicatur affirmatiue, & vniuersaliter, secunda figura relinquitur: at, si de extraneo prædicatum dicatur, cum illud extraneum affirmatiue de subiecto vniuersaliter prædicetur, figura prima relinquetur. Et sic ex literis problema, & medium significantibus annotatur etiam figura, vt discurrenti patet. Simili ratione patet in dictione Hebare, in qua ponitur H B: nam sequens ad prædicatum, & extraneum à subiecto nõ põt esse nisi in secunda figura, videlicet in Camestres: in quo mõ minor est negatiua, & sic in cæteris partim ex qualitate, partim quantitate problematis, partim ex habitudine medij, quæ habetur ex literis, quę annotant medium, figura patet, & modus: non ergo alias literas præter illas necesse erat addere: nam illis, & figura & modus comprehenduntur.

Antiquus. Palam autem & quoniã per tres terminos, & duas propositiones est consideratio, & per prædictas figuras syllogismi omnes: monstratur enim omni quidem E inesse A, quando C & F idem aliquid sumitur: hoc aũt erit medium: extremitates autẽ A & E: fit igitur prima figura. Alicui autem, quando C et G sumitur idem: hęc autem postrema figura est: medium enim fit G: nulli vero, quando D & F idem est, sic autem & prima figura, et media est: prima quidem, quoniam nulli F inest A, siquidem conuertitur priuatiua, F autem omni E: media autem, quoniam D A quidem nulli, E autem omni inest, alicui autem non inesse, quãdo D & G idem fuerit, hæc autem postrema figura est: nã A quidem nulli G inerit: E vero omni G. Manifestum igitur est, quoniam per prædictas figuras omnes syllogismi sunt.

Cõm. 160. Rursus etiam ex dictis concludit ex quot terminis, quotq; propositionibus, dicta ars inueniendi mediũ cõstat. Et q; omnes syllogismi, qui hac arte terminantur, p prædictas figuras, quas tres esse dixit, conficiantur: nec ab ratione hoc facit: nam per ea, quæ hic dicit, colligitur q; in dictionibus carminum non sit necessarium ponere literas, per quas figura & modus syllogismi habeatur.

Præterea etiam per hæc quæ dicit, vult habere artis sufficientiam. Et hoc proponit, cum inquit. {Palam autem & quoniam per tres terminos, & duas propositiones est consideratio. appellat autem artem inueniẽdi medium, scepsim, hoc est considerationem: quoniam q media inuenit, considerat multa, & prospicit multa, immo vniuersa in consideratione, atq; inuẽtione collocata est: hæc est prima pars excerpti. Deinde subscribit secundã, & inquit{& palam, supple etiam est, q; syllogismi omnes, qui hac arte cõficiuntur, per prædictas figuras sunt, quas in principio libri exposuit, hæc est secũda excerpti pars. Probat autem vtrasq; has excerpti partes inductione, inducẽdo videlicet in omnibus regulis assignatis in hac arte: & inquit{monstratur enim omni quidem E inesse A, per Fecana, vtpote, quando C & F idem aliquid sumitur, hoc est quando aliquid eorum quæ consideran-

Cõsideratio inspectio cõtẽplatio indagatio.

E tur, idẽ est ad subiectum cõsequẽs, & prædicatum præcedẽs: modo sic accipiendo medium, erit consideratiõis vnus terminus, extremitates vero duę, videlicet A, & E: ergo consideratio tribus terminis constat, & duabus ꝓpositionibus: hæc quo ad primam excerpti partẽ. Quo vero ad secundam inquit{fit igitur sic syllogizando prima figura. Qua ratione patet primam artis regulam tribus terminis, duabusq; propositionibus constare, & q; syllogismus, qui hac regula conficitur, in prima figura est, quæ est aliqua trium: idẽ inducit in Cageti. Et inquit {alicui aũt, supple E inesse A monstratur, quando C & G.{sumitur idem: hoc est, quando aliquod eorum, quæ sumuntur in consideratione, idem est præcedens ad subiectũ, & ad prædicatum, quæ habitudo est in tribus terminis, & duabus ꝓpositionibus, & est tertia figura: qua ratione patet secundam artis regulã eodem modo se habere, vt de prima dixit. Eadem & in Dafenes inducit, & inquit{nulli vero E inesse A monstratur, quando D, &

F F, idem est, hoc est, quando extraneum a prædicato est consequens subiectum, qua ratione erit hæc secunda cõsideratio in tribus terminis, & duabus propositionibus, qua vero in figura syllogismus fit, qui hac regula conficitur, exponit, & inquit{sic autem & prima figura, & media est. Prima quidem, quoniam nulli F inest A: siquidem cõuertitur affirmatiua, F autem omni E: quare erit prima. Media autem, quoniam D, quod est idem F, ei qđ est A, nulli inest: E autem omni: sic enim media figura fit: quare patet tertiam considerationis regulam tribus terminis & duabus propositionibus constare: & q; syllogismus, qui illa regula fit, est in aliqua dictarum figurarum. Tandem hæc eadem in particulari negatiuo, quæ per Gedago designatur, inducit, & inquit, alicui autem E non inesse A monstratur: quando D, hoc est extraneum à p̃dicato & G, idest pręcedens subiectum, idem est: nam hæc habitudo tribus terminis, & duabus propositionibus constat: & postrema figura fit: nam A quidem nulli

G G inerit, E vero omni G: & ita in tertia figura: ex hisce deducit, quæ dixerat, & inquit{manifestũ igitur est, quoniam per prędictas figuras omnes syllogismi fiunt, supple, qui hac arte reperiuntur: & supple, q; hæc consideratio, qua medijs abundamus, tribus terminis constat, & duabus propositionibus, & sic perspicuum est secundũ excerptum: ex hisce apparet in dictionibus, quę ostẽdõt artis regulas, non eẽ necessarium addere literas, quibus figura syllogismi, & modus designẽtur: quia figura satis haberi potest per literas medium inducẽtes: vt inductiue Aristoteles demonstrauit in omnibus carminum dictiõib[9], & modus ex qualitate & quantitate ꝓblematis: ex hisce rursus patet non artis sufficiẽtiã hic Aristo. assignasse, vt Albert[9], & Culuerbin[9] autumant, sed ea, in q bus ars consistit ipsum explicasse. Probauit enim omnẽ hanc artem in tribus terminis versari duabusq; propositionibus, & in his syllogismis solum, qui in dictis tribus figuris sunt. Quæret fortasse quispiam, cur sicut Aristo.

H demonstrauit artem hanc esse in syllogismis trium figurarum, non demonstrauit omnes syllogismos cuiusuis figuræ hac arte reperiri. Potest dici causam esse, quia hæc ars non fit nisi inspectione consequentium, antecedentium, & extraneorum: modo hæc non possunt applicari per se nisi his syllogismis, qui habent vtranq; propositionem vniuersalem: consequens enim est prædicatum vniuersaliter, antecedens subiectum vniuersaliter, extraneum vero negatur & vt subiectum, & vt prædicatum vniuersaliter. Quare eiusmodi ars non nisi his syllogismis per se accommodari potest, qui vtranq; propositionem vniuersalem habent. Tales in prima & secunda conclusionem etiam vniuersalem habent, solũ autem in tertia conclusionem particularem habent, ergo hæc ars per se de medij inuentione esse potest in vniuersalibus primæ, & secundæ figuræ: in particularibus vero non nisi tertiæ. Per conuersionem autem est omnium,

Dubiũ de sufficientia modorũ.

Rõsio.

Cur nõ particularibus hæc ars applicetur.

nium, & particularium, & vniuersalium omnium figurarum, vt diximus superius.

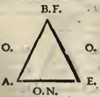
Et quoniam non eligendum quæcunq; omnia sequuntur, eo q nullus fiat syllogismus ex ipsis. Nam construere quidem omnino non erat ex sequentibus. Priuare autem non contingit per ea, quæ omnia sequuntur. Oportet enim huic quidem inesse, huic autem non inesse.

Cõm. 2 70.

Tertium excerptum est, q, si communiora consequētia sint eligenda, non tamen vsq; adeo communiora eligenda sunt, vt omnia sequantur, eo q nullus ex ipsis fiat syllogismus: nam construere, vt inquit, nõ erat ex sequētibus: hoc est non potest mediũ pdicare in vtraq;, nisi secunda figura fieret ex ambabus affirmatiuis. Quare, cũ medio in vtraq; prædicante, non fiat syllogismus nisi in secũda figura: & in illa fieri nõ possit, i nulla fieri põt ex cõsequētibus omniũ: similiter etiam si extranea eligēda sunt, non ea eligēda sunt, quæ vtriq; extranea sint, quia, (vt inquit,) priuare autem non cõtingit per ea, quæ omnia sequuntur, hoc est non contingit priuatiue syllogizare per vtriq; extranea, quoniã ex puris negatiuis in nulla figura fit syllogismus. Nam in syllogismo negatiuo huic quidem inesse oportet medium, huic autem non inesse: quare, cum cõmunia consequentia, cõmuniaq; extranea eligenda tibi sint, vt superius præcepit, non vsq; adeo communia eligas, vt aut vtriusq; cõsequētia sint, aut vtriusq; extranea: quoniam hoc pacto eligens nullũ syllogismũ conficere potest. Aut intellige hoc pacto, patet etiam & quoniam non eligendum, quæcunq; omnia sequuntur: quoniam nullus fit syllogismus ex his. cuius causam assignat, & inquit: quoniam nec construere quidem erit omnino ex sequentibus: non enim in secunda figura syllogismus ex duabus affirmatiuis est: nec etiam priuare cõtingit, hoc est nec priuatiue syllogizare ex cõsequētibus: quia vt inquit, oportet huic quidem inesse, huic autem non inesse. Ergo ex vtrisq; sequentibus, nullo pacto fit syllogismus: nec affirmatiu9, nec negatiuus: affirmatiuus quidem non, quia in secunda figura nullus est talis, priuatiuus minime, quia alteram oportet esse negatiuam.

Manifestum autem quoniam, & aliæ considerationes, quæ secundum electiones sunt, inutiles sunt ad faciendum syllogismum, vt si consequentia vtriusq; eadem sunt, aut ea, ad quæ A sequitur, quæ non contingunt E inesse. Aut rursum quæcunque non possibile est vtrique inesse: nõ enim fit syllogismus per hæc. Nam si sequentia eadem sunt (vt B & F:) media fit figura, prædicatiuas habens vtrasq; propositiones.

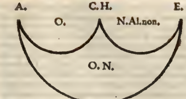
Febas. Hecas.

Ex puris affirmatiuis in secũda figura nihil concluditur, q̃a cõcludit cõtraria.

Si autem ea, ad quæ A sequitur, & quę non contingunt inesse E, vt C & H, prima erit figura priuatiuam habens ad minorem extremitatem propositionem.

A

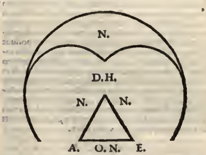

Ex negatiua minore i prima figura nihil concludi tur, eadem ratione.

Si autem quæcunq; non contingunt vtrinque, vt D & H, priuatiue vtræq; propositiones erunt, aut in prima, aut in media figura, sic autem nullo modo erit syllogismus.

Hedas.

B

Ex ambab9 negatiuis eadem ratione nihil concluditur.

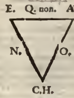
Cõm. 271.

Quartum siue excerptum, siue corollarium est, alias considerationes, quæ in superiori figura secundum ele- C ctiones sunt, inutiles esse ad syllogismmum conficiēdũ: vtpote si consequentia vtriusq; rei eadem sint, aut ea ad quæ A ipsum sequitur: quæq; præcedentia prædicatũ dicuntur, & quæ non contingunt E ipsi inesse, quęq; extranea subiecto appellamus, eadem sint. Aut rursum quæcunq; non possibile est vtriq; inesse, quæ vtrique rei aliena dicebamus eadem sint: non enim fit syllogismus per hæc, hoc est per has tres electiones. Quæ per ordinem Aristoteles exponit: & primo, quando consequentia vtriusq; rei eadem sunt, & inquit {nam si sequentia vtriusq; rei eadem sunt (vt B & F:) B enim significat ea, quę pdicatum sequuntur, F vero, quæ sequuntur subiectum: media fit figura: vbi medium bis prædicabit: & sic erit inutilis: quoniam habet vtrasq; propositiones affirmatiuas, ex quibus nihil sequitur in secunda figura. Quam inutilitatem per dictionem Febas annotarũt iuniores, per quam significarunt B F, medium simpliciter inutile D esse ad syllogizandum. Deinde exponit secundam, & inquit {si autem ea ad quæ A sequitur, quæ dicuntur prædicatum præcedentia, & ea quæ non contingunt inesse ipsi E: quæ dicuntur aliena à subiecto, eadem fuerint, vt C, & H, Prima erit figura priuatiuam habens ad minorē extremitatem propositionem, quare inutilis erit ad syllogismum. Nec dici potest vtilem esse hanc electionem ad tertiam figuram, quoniam nec in tertia figura aliquis syllogismus fit hoc pacto, vt discurrenti patet. Hãc annotant per illam dictionem Hecas, vbi notatur quando H C, idem est, in prima nullum fieri syllogismum. Deinde tertiam exponit: & inquit. Si autem quæcunq; non cõtingunt vtriq; rei, hoc est vtriusq; aliena eadem sunt, vt D & H: quæ in dictione Hedas habentur priuatiue vtræq; propositiones erunt, aut in prima, aut media figura: sic autem in nulla figura syllogismus esse potest: quare patet has tres electiones inutiles esse. Sed circa hæc

quærunt

quærunt Iuniores, quam ob causam sicut sunt inutiles contra modum inspectiones, non sunt inutiles inspectiones aduersus figuram. Meo iudicio friuola est hæc quæstio: nam & aduersus figuram, & aduersus modum sunt vtiles, & inutiles inspectiones: verum ad præsentem artem vtiles, & inutiles aduersus figuram inspectiones supponuntur tanquam superius declaratæ. Declarauit quæ vtilis, & quæ inutilis aduersus figuram dispositio sit, illa igitur supposita, docet inspectiones vtiles, atque inutiles aduersus modum: quare quærere quam ob causam inspectiones vtiles, atque figuras inutiles nõ assignauit, friuolum est, & falsum, quoniam illas alibi assignauit, & ad præsens in artem supponit. Quærunt secundo, cum ad syllogisticum modum duæ exigantur, & quantitas & qualitas, quare sicut assignauit vtiles, atque inutiles penes qualitatum inspectiones, non penes quantitatem assignauit. Mihi videtur esse dicendum quicquid Iuniores velint, duplici ratione inspectiones aduersus quantitatem Aristo. non assignasse: & necessitate eorum, quibus artem confecit, & euitandæ superfluitatis causa: necessitate quidem eorum, quibus artem confecit, quoniam hæc ars inspectione consequentis & præcedentis, & extranei conficitur: modo hæc non possunt se haberi nisi vniuersaliter respectu eorum, quorum ratione inspiciuntur, vt superius diximus. Euitandæ vero superfluitatis causa, quia superius assignauit vtiles, & inutiles penes quantitatum inspectiones: quare ne in doctrina superfluum videatur, nunc illas præterit. Dubitant & tertio, nam ea inspectio, quæ prædicati antecedẽs sumit, & subiecti extraneum vtilis videtur. Si enim syllogizemus in Felapton: nullum C H est E: omne C H est A: sequetur, quoddam A non esse E.

1. Dubitatio / Solutio. / 2. Dubĩ. / Solutio. / 3. Dubĩ. / Felapton.

Solutio. Iuniores dixerunt hanc inspectionem vtilem esse ad syllogizandum subiectum de prædicato, nõ autem prædicatum de subiecto. Cõfutatio. Sed non placet hæc eorum solutio: nam solum in prima figura conclusio indirecte syllogizatur, & in nulla alia: propterea hæc videtur directa, & non per C H, quod est præcedens prædicatum, & extraneum ab subiecto: nam E, in casu non est subiectum, sed prædicatum, & sic non bene per C H syllogizabitur: sed per D G, hoc est per medium, quod est extraneum à prædicato, & præcedens subiectum syllogizatur. Hactenus de iuniorum dubitationibus.

Manifestum autem & quæ eadem sunt, sumendum est secundum considerationem, & non quæ diuersa sunt, vel contraria. Primum quidem, quoniam medij gratia est inspectio, medium autem non diuersum, sed idem oportet sumere.

Cõmẽ. 271. Demum deducit dictæ artis sufficientiam: ostendens ex dictis ad propositionum facultatem eam, quæ per sequentia, & antecedentia, & extranea dicta est: quorum identitatem sumere oportet secundum alterum extremorum nullam esse aliam methodum: nam, (vt inquit,) si alia esset, aut illa esset non conueniens, vel ad nostram reducibilis. Cõsiderãdũ. Animaduersione igitur dignum veterum nonnullos aliam methodum assignasse: tam ad syllogizandum vniuersalem negatiuam inspiciendum esse ad

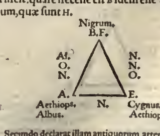
E B F: quę vtriusque sequentia sunt dixerũt, quia si illa aut contraria sunt, aut diuersa, ad syllogizandum vniuersalem negatiuam valebunt. Verbi causa, sit problema nullus Cygnus est Ethiops: consequens Cygnum subiectũ problematis est Album, ęthiopem prædicatum, nigrũ, quia igitur hæc sunt contraria, potest problema duobus syllogismis syllogizari. Primo, nullum album est nigrum: omnis ęthiops est niger: ergo nullus Ethiops est Albus. Medium est nigrum, æthiopem consequens.

Secundo syllogismo sic nullus ęthiops albus: omnis Cygnus albus: ergo nullus Cygnus æthiops: medium album: & ita album & nigrum, quæ illa sequuntur, & inter se contraria media sunt, simili ratione sumi possunt duo consequentia: quæ sunt diuersa, vt si problema sit nullus lapis est homo, Lapidis consequens erit inanimatũ: hominis vero animal: modo inanimatum, & animal nõ cõtraria sunt, sed diuersa. Est igitur regula antiquorum, vt ad consequentia vtriusque rei inspiciamus, quæ si fuerint F contraria, aut diuersa, erunt media secundum dictũ modum ad syllogizandum vniuersalem negatiuam. Nota.

Quo vero ad verba attinet. Debes scire verba Aristotelis dupliciter reperiri, vno modo sic: Palam autem, & quæ eadem sumendum secundum considerationem, & quæ diuersa, aut contraria: & tunc videtur quasi corollarium ex dictis, quasi dicat, palam autem, & quæ eadem sumenda secundum considerationem, vtpote præcedentia, & sequentia, quæ, (vt extremis eadem sumũtur,) & quæ diuersa & contraria, (vtpote extranea subiecto, vel prædicato: quæ vt rei cõtraria vel diuersa siue repugnãtia accipiuntur. Alius textus legit, (vt nos trãstulimus,) & tunc lege, palã aũt & quæ eadem sunt, idest cõsequẽtia, & antecedentia, & extranea, quæ eadẽ sunt, sumendum est secũdũ consideratione, & nõ esse sumendum vtriusque consequẽtia, quæ sunt aut diuersa, aut cõtraria, vt veteres asserunt, & hoc pacto textus rectior est, vt placet gręcis expositoribus, quẽadmodũ verba sequẽtiã demõstrant, G probat aũt Aristo. consequentia nõ eẽ sumendũ, vt contraria vel diuersa. primo, quoniam medij gratia est inspectio, mediũ aũt nõ diuersum, vel cõtrariũ est, sed vnũ: nam vnius problematis vnus est per se syllogismus, vnius autẽ syllogismi, vnũ est mediũ, constat. n. tribus terminis, subiecto videlicet, & prædicato problematis, & vno medio, & duabus propositionibus, vt dictũ est: quare nõ diuersa vel cõtraria eẽ possunt: erunt enim ad diuersa problemata, quæ non vno syllogismo syllogizantur.

Deinde in quibuscunque accidit fieri syllogismum, quod sumantur contraria, aut non contingentia eidem inesse, in prædictos omnia reducuntur modos: vt si B & F sint contraria, aut non contingunt eidem inesse, erit quidem enim his sumptis syllogismus: quoniam nulli E inest A: sed non ex ipsis, sed ex prædicto modo, nam B A quidem omni, E autẽ nulli inest: quare necesse est B idem esse alicui eorum, quæ sunt H.

Nõ contingẽtia eidem inesse diuersa, disparata. Nõ contingunt eidem inesse diuersa disparata.

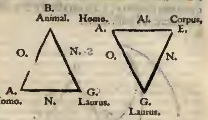
Hebare. Camestres.

Cõmẽ. 272. Secundo declarat illam antiquorum artem reduci ad prædictam: nam si problema sit, nullum æthiopem esse Album:

Album, medium erit nigrum. At nigrum est extraneũ a prædicato, videlicet Albo, & subiecti scilicet. Aethiopis consequens, quare relinquetur tertia regula, quæ intelligebatur per dictionem Dafeoes. Simili ratione & de illo problemate, oullus Cygnus est Æthiops per Hebare. Inquit. {deinde in quibuscunq; accidit fieri syllogismum, ꝙ sumantur contraria, aut non cootingẽtia eidem inesse, idest aut diuersa, io prædictos modos omnia reducuntur, & hoc declarat, vt si B & F vtriusq; cõsequẽtia sint contraria, aut oon cootingentia eidem inesse, idest aut diuersa, erit quidẽ.n. ħs sumptis syllogismus, immo erunt duo syllogismi ad duo problemata, quoniam nulli E inest A, sed noo ex ipsis regulis, quas ipsi ponunt, sed ex prædicto modo oostro, quem dedimus, cuius exẽplum affert in Hebare, & inquit: nam B, quod est sequẽs A prædicatum, omni A quidẽ inest, nigrum enim omni Aethiopi ioest, A autem nulli inest, quoniã nigrum nulli Cygno inest, quare necesse est B nigrum consequens prędicati Aethiopis, idem esse alicui eorum, quæ sunt H, idest extranea à subiecto, quod est Cygnus. At hæc erat quarta regula, quæ per Hebare notabatur. Quare problema oullus Ethiops est Albus, per Dafenes, Problema vero oullus Cygnus est Aethiops, p Hebare terminatur, & ita ars antiquorum ad prędictam reducitur.

Nõ possunt eidẽ inesse: disparata sint: diuersa sint.

Rursum si B, & G non possint eidem inesse, erit quoniã alicui E non inerit A etenim sic media erit figura. nam B A: quidem omni, G vero nulli inerit, quare necesse est idem esse alicui eorum, quæ sunt D: nam non cõtingere G & B eidem inesse, nihil differt, aut G alicui eorũ quę sunt D idẽ esse, omnia.n. sumpta sunt in D, quæ non contingunt A inesse. Manifestum ergo, quoniam ex istis huiusmodi inspectionibus nullus fit syllogismus.

a.Homo.
e.Corpus.
b.Animal.
g.Laurus.

Conf. 27.

Hactenus de regula, quam veteres de vniuersali problemate negatiuo assignabant, at nunc de regula, quam de problemate particulari negatiuo assignant, aristoteles disputabat. Dicebant enim ad terminandum problema particulare negatiuum esse respiciendum ad B & G, hoc est ad consequens prædicati, & ad præcedens subiecti, quæ si cootraria sunt, vel diuersa, potest problema terminari in tertia figura, verum primo prosyllogizando io secunda, verbi causa, fit problema, quoddam corpus non est Homo, tũc subiectum erit corpus, quod per E significatur, prædicatum, quod per A intelligitur, erit homo. Sit igitur præcedens E subiecti, scilicet corporis Laurus, quod per G intelligitur, consequens prædicatũ, scilicet hominem, quod per B intelligitur, sit animal. Patet hæc duo Laurum, & animal esse diuersa: tunc antiqui vtebantur duobus syllogismis, ad terminandum illud problema, & primus, q prosyllogismus est erat, omne A est B, quoniam omnis homo est Animal, B enim ad A consequebatur, oullum G est B, quoniam G & B erant diuersa, oullus enim laurus est Animal, quare, nullum G

A est A, quoniam nullus laurus est homo. Medium itaq; huius est B, hoc est animal, quod a prædicatum, videlicet hominem sequitur. Principalis vero syllogismus est io tertia figura, videlicet oullum G est A, quoniã nullus laurus est homo, vt fuit deductum, est enim. G. idem alicui eorum, quæ sunt D, omoe G est E, quoniã omnis laurus est corpus, est enim G præcedẽs ad. E, ergo quoddam corpus non est homo. Patet medium esse laurum, quod est extraneum à prædicato, & præcedẽs subiectum, quare hæc antiquorum regula ad Gedago reducitur. Inquit {si B & G oon possint eidem ioesse, vt dicebant antiqui, qui voluerunt ad syllogizandum problema particulare negatiuum, esse inspiciendum ad B, quod sequitur prædicatum, & ad G, quod antecedit subiecto, quoties illa sunt aut contraria, aut diuersa. Ioquit. {Aristoteles illis sumptis erit syllogismus, quoniam alicui E noo inerit A, sed non ex ipsis regulis, quas illi coostituebant, sed ex ꝑdictis nostris regulis, quod declarat, & primo ostendit

B per syllogismum in secunda figura, quod G præcedens ad E, si est diuersum ab ipso B, sequeote ad A, quod propter hoc sit reducendum ad D extraneum ab ipso A, & syllogizat io secunda figura, hoc pacto dicens, & enim sic media erit figura, & intellige de prosyllogismo, qui necessarius est ad demonstrandum propositum. nam, vt inquit, B quidem, A omni, est enim B ad A sequens, G vero nulli inerit, intellige, ꝙ idem B oulli G inest: sunt enim diuersa, atq; aliena, ergo oulli G inerit A, hic est prosyllogismus, ex hoc infert illud præcedens, quod est G esse ad aliquod eorum, quæ sunt D reducibile, & inquit. {Quare G, quod ponebatur ad E præcedens, necesse est esse idẽ alicui eorum, quæ sunt D, & assignat causam, cũ inquit, {nam non cootingere G, & B eidem inesse, hoc est, G & B esse extranea, atq; diuersa, nihil differt, aut G alicui eorum, quæ sunt idem esse, siquidem quicquid sequentis extraneum est, & eius quoq; cuius consequens erat, extraneum sit oportet. Propterea subdit, omnia enim sum

C pta sunt in D, quæ non contiogunt A ioesse, quare G est extraneum ad B, & B sequitur ad A, G erit extraneum ad A, quare erit idem alicui eorum, quę sunt D: nam omnia extranea ab A, sumpta sunt in litera D, ergo G medium in tertia figura, erit extraneum à prędicato, & præcedens subiectum, & syllogismus principalis erit, nullum G est A, quoniam G est eorum, quæ sunt A: omne G est. E, quoniam est præcedeos subiecto, ergo per Gedago, quoddã E non est A, quare antiquorum regula, ad prædictam reducitur. Lectio vero latina habebat, quare necesse est idem esse alicui eorum, quę sunt H. Nam oõ contingere G & B eidem inesse, nihil differt, aut B alicui eorum, quæ sunt H, idem esse, omnia enim sunt sumpta in H, quę non contingũt E inesse, quæ ꝙ ita stare oon possit, primo per terminos declaratur, sit A Homo, E Corpus, B consequẽs ad A, sit animal, & G antecedens E sit laurus. Patet ex his terminis sumpta esse G & B extranea, nihil enim idem cootingit Laurum esse, & animal, patet etiam omni B inesse E ex eisdem terminis, omne enim animal corpus.

Digressio circa verba Aristo.

a.Homo.
e.Corpus.
b.Animal.
g.Laurus.

D Secundo probatur lectionem latinam stare non posse rationibus: nam, si ex eo, ꝙ omni A inest B, & nulli G ioest B, colligi possit, vt latina lectio habet, B idem esse alicui eorum, quę sunt H, sit igitur illud K tunc per secundam figuram, nullum E est K, omne B est K, nullum B igitur est E, sed dicebatur, omne B esse E, hoc autem est impossibile, quare latina lectio stare non potest. Præterea B cõsequẽs est ipsius A, & G: & B posita extranea, quare G etiam alienum erit ab ipso A: nam quicquid extraneum est consequenti, & eius quoque, cuius consequens erat, extraneum esse oportet, G igitur ex necessitate aliquid eorum erit, quæ sunt D, eo quòd D omnia extranea significet ipsius A, insuper non oportet quod antecedenti extraneum est, idem quoque esse consequenti extraneum. Quare non oportet B esse ipsi E extraneum, si est extraneum ab ipso G, quod est ad E, an-

tecedens, ergo non oportet esse B idem alicui eorum, q̄ sunt H. Hactenus de errore latinę lectionis. Culuetbinus vero Alberti sectator lectionem latinam defendit. Inqt{ enī si B & G contraria sunt, cū B, ei, quod est G, sit repugnans, erit in parte repugnans ei, quod est E, est enī G antecedens ad E, & quicquid antecedenti repugnant, pro parte consequenti repugnabit, vnde animal repugnans lauro, pro parte corpori repugnat, & propterea syllogizari potest, aliquod E non esse A, per G medium. Verum non vno syllogismo, sed per duos, & prosyllogismo quidem in secunda sic, omne A est B, nullum G est B, ergo nullum G est A. Syllogismo vero in tertia sic, nullum G est A, omne G est E, ergo aliquod E non est A, vbi patet B esse in primo medium, quod cum sit extraneum ab ipso G, erit pro parte extraneū ipsi E, & sic erit

Cōfutatio. idem alicui eorum, quæ sunt H. Sed pace horū dixerim, hęc defensio stare non potest. Primo, quia tunc mediū non erit extraneum à prædicato, & præcedens subiectū in syllogismo principali, & sic non reducetur ad Gedago. Præterea extraneū in parte alicui subiecto, non numeratur i illis, in quibus ponitur H, nam omne extraneū alicui, conuertitur vniuersaliter cum eo, (vt Aristoteles superius dixit,) ergo quod in parte est extraneū subiecto non potest idem esse alicui eorum, quæ sunt H, erit enim sic illi in toto extraneum, extraneum enim facit cum eo cuius est extraneum, propositionem vniuersalem negatiuam. Quare lectio latina dubia videtur, nisi dicatur, quòd Aristoteles loquitur ad hominem: nam dixerunt quidam particulare negatiuum syllogizari posse per B G, quæ sunt contraria vel repugnantia sibi. contra obijcit Aristoteles, hoc fieri non posse nisi B enumeretur, saltem inter ea, quæ sunt in H, quæ licet secundum veritatem dicunt vniuersalitatem, tā in casu erit extraneum secundum partem, vnde inquit{ rursus, si B & G, non possint eidem inesse, hoc est sint sibi inuicē repugnantia, bene concedo, quoniam alicui E non inerit A, quoniam sic media erit figura, nam B ipsi A quidem omni inest, G vero nulli inerit, quia illi contrariū, quare necesse est idē B esse alicui eorum, quę sunt H, saltem in parte secūdū eos, nam non contingere G & B eidē inesse, nihil differt ab eo substantiandi, quod est G, esse aliquod eorū, quæ sunt H, quoniam omnia, quę nō cōtingūt A inesse, sumpta sunt in H, saltē secundū eos, & sic lectio latina bene stat. Demum ea, quę dixit aduersus hanc secundā antiquorum inspectionē epilogat, & inquit{ manifestū ergo q̄m ex istis quidem huiusmodi inspectionibus nullus fit syllogismus, & per inspectiones huiusmodi intelligit, q̄ fierēt de B & G, quoties illa sunt cōtraria, p has.n. inquantū tales nullus vnus fit syllogismus, nisi G reducatur ad aliqd eorū, q̄ sunt D, & sic fit syllogismus, nō per tales inquātum huiusmodi, sed vt reducuntur ad nostra regulas.

Sin autem B & F sint contraria, idem esse B alicui eorum, quæ sunt H, & syllogismum

Hebare. semper fieri per hæc. Accidit ergo sic inspicientibus, considerare viam aliam necessariam, eo q̄ quandoque latet identitas, quæ est inter B & H. H

Veteres, (vt visum est,) duabus inspectionibus doce

Cōm. 276. bant abundare propositionibus, aut respiciendo ad B G, quoties sunt cōtraria, aut respiciēdo ad B F, simili modo si sunt cōtraria, si respicimus ad B G contraria, docebant abūdare in particularibus problematibus negatiuis, vt visum est, sin autem respexerimus ad B F cōtraria, docebant abundare in vniuersalibus negatiuis, postquā ergo refutauit eam antiquorū inspectionē, quæ erat de particularibus negatiuis, redit ad aliā inspectionē, quæ est de vniuersalibus negatiuis. Et inquit{ sin autem B & F sint cōtraria, vt dicebant veteres, debere esse ad terminandū problema vniuersale affirmatiuum, manifestum est idē

E esse B alicui eorum, quæ sunt H, nā cum B sit contrarium ipsi F, & F sequitur ad E B, erit contrariū atq; extraneum ab E: quicquid enim consequenti extraneum est, & antecedenti extraneum erit, at extranea ab E per literam H, notabātur in figura. quare oportet B esse idem alicui eorum, quæ sunt H, popterea subdit, & supple, manifestū est syllogismū semper fieri per hæc nostra præcepta, & nō per eorū inspectiōes, cū enim mediū fuerit cōsequēs prædicati, & subiecti extraneū, erit regula nostra, q̄ habetur per Hebare. Propterea cōcludit quid istis accidat, & inquit{ accidit ergo sic inspicientibus, vtpote ad B F contraria, considerare vnam aliam necessariam, quæ sit vtilis & aperta, per quam facile intelligatur, quo modo sit problema vniuersale negatiuum terminandū, eo q̄ ista eorū inspectione, quādoq; latet identitas, quæ est inter B & H, non enim per hāc eorum inspectionē facile apprehenditur identitas inter B & H, nisi prospiciamus F esse contrarium ipsi B, & sic nō inspecto solo B patet ipsum B esse idem alicui eorū, quæ sunt H, sed oportet

F laborare, & interponere F contrarium ipsi B, & sic per argumentū, & cōiecturam sciemus B eē idem alicui eorū, quæ sunt H, via ergo nostra erit vtilior, & apertior, quia nō tot laboribus patet B esse idē alicui eorū, quæ sunt H, nam prospectus ipsius A consequētibus, & ipsius E extraneis, si aliquid idem erit consequens ad A, & extraneum ad E, mox habebitur medium ad syllogizandum nullū E esse A, vtpote per Hebare.

Eodem autem modo se habent, & qui ad impossibile deducunt syllogismi his, qui ostensiui sunt, nam ipsi fiunt per ea, quæ sequūtur, & per ea, ad quæ sequitur vtrunque, & eadem consideratio in vtrisque est. Quod enim monstratur ostensiue, & per impossibile est syllogizare, & per eosdem terminos, &

G quod per impossibile, & ostensiue, vt quoniā A nulli E inest. Ponatur enī alicui inesse. ergo quoniam B omni A, A autem alicui E, & B alicui E inerit, sed nulli inerat.

Camestres syllogismus vlis negans ue per impossibile, i dem exig mediū quod in ostēsiuis.

Hactenus de arte inueniēdi mediū in ostensiuis, nunc de arte inueniendi mediū in his syllogismis, qui ducunt ad impossibile, & primo proponit artē inueniēdi mediū in syllogismis ad impossibile sub hac conclusione. Et inquit{ eodē aūt mō se habēt, & qui ad impossibile deducūt syllogismi his, qui ostēsiui sunt,} hæc est conclusio. Probat cōclusionē primo, quia syllogismi ad impossibile per cōsequentia fiunt, et per antecedentia vtriusq; subiecti, & prædicati, & per aliena vtriusq;, at per hæc eadem & ostēsiui, ergo eodē modo ostēsiui, & ad impossibile syllogismi se habent. Inquit, {nam & ipsi} scilicet Cōm. 277.

syllogismi

syllogismi ad impossibile {fiunt per ea, quæ sequuntur vtrũq;} idest subiectum, & prædicatum, & supple {per ea, ad quæ vtrunq;} scilicet subiectum, & prędicatũ sequitur. Consequentia enim sunt, quæ sequuntur, antecedentia vero, ad quæ vtrunq; sequitur, scilicet prędicatũ, & subiectũ. Et adde etiã syllogismos ad impossibile fieri per aliena ab vtroq;. Secundo idẽ probat ex eo, quod tam in ostensiuis, q̃ in syllogismis ad impossibile eadem est consideratio. Cuius causam affert ex eo, ꝙ oẽ, quod ostensiue demonstratur, & per impossibile est syllogizare, & per eosdem terminos: & contra, quod demonstratur per impossibile, & ostensiue demonstratur, non tamen eodem modo, demonstratur hæc cõclusio, nullum E est A, ostensiue: non enim ex hypothesi, demonstratur vero syllogismo ad impossibile sumpto opposito conclusionis cum altera propositionum assumptarũ in syllogismo ostensiuo, quæ erat manifeste vera, & in ostensiuo syllogismo concessa, inferendo oppositum alterius manifeste falsum, ergo ex hypothesi. Tamen per eosdẽ terminos, extrema videlicet, & medium. Animaduersione dignum syllogismũ ad impossibile semper supponere ad syllogismum ostensiuum. Verbi causa, syllogizetur hæc conclusio per ostensiuum, nullum E est A, hoc pacto, omne A est B, nullum E est B, ergo nullũ E est A. Hic primus est syllogismus, q græce deicticus dicitur, latine etiam assertorius. Eadem põt, & per syllogismum ducentẽ ad impossibile syllogizari, sumpta hypothesi, quæ est cõtradictorium conclusionis, nam postq; per te negatur sequi vniuersalem illam conclusionẽ nullum E est A, oportet te dare illius oppositum sequi. Nam duorum oppositorum, si alterum non sequitur ad antecedens, alterum sequi necesse est, quare hypothesis, quã tu sequi concedes, erit aliquod E est A, tunc sumpta maiore, quæ erat manifeste vera in ostensiuo, & addẽdo hypothesim pro minore, hoc pacto, omne A est B, aliquod E est A, sequetur oppositum eius propositionis, quæ fuit minor in ostensiuo, quod quidem oppositum est manifeste falsum, videlicet, ergo aliquod E est B. Et quoniam hæc conclusio est manifeste falsa, ideo aliqua propositionum erit manifeste falsa, earum dico, quæ in syllogismo ad impossibile assumptæ sunt, & non maior, quæ erat manifeste vera, ergo minor. Falsum ergo est, quód aliquod E sit A. Quare huius oppositum erit verum, videlicet nullum E est A, & sic habetur eadem conclusio ostensiuo syllogismo, & ducente ad impossibile probata, & per eosdem terminos. Inquit {vt quoniam A nulli E inest, hæc est conclusio ostensiui, si negetur, ponatur. n. A alicui E inesse, erit tunc hypothesis, quæ per te sequitur ad antecedens, aliquod E est A, ergo quoniam B omni A inerat in ostensiuo. Hæc enim in ostensiuo erat maior, omne A est B, A autẽ alicui E, hæc enim est hypothesis tua, quam sequi putabas. Ergo ex illa propositione, quæ fuit maior in ostensiuo, & ex hypothesi a te data, B alicui E inerit, sed in ostensiuo ipsum B nulli E inerat, quare cum hoc sit manifeste falsum, & non sequitur propter maiorem, quæ est manifeste vera, sequitur propter hypothesim, quare hypothesis est falsa, & sic eius oppositum, quod est, nullum E est A, erit verum, ecce quomodo eadem conclusio ostensiuo syllogismo, & ducente ad impossibile probatur, & per eosdem terminos, & per inspectiones ad ea, quæ in arte sunt assignata. Animaduerte, ꝙ verba Aristotelis possunt aliter legi, & meo iudicio magis ad rem, vt dicemus, ꝙ primo ponat conclusionem dicens, eodem autem modo se habent et qui ad impossibile deducunt syllogismis his, qui ostensiui sunt, hæc est conclusio, deinde probat illam, & primo ex inspectionum identitate, & inquit {nam ipsi fiunt per ea, quę sequũtur, & per ea, ad q̃ sequtur vtrũq;} hoc est quia & ostensiui & ad impossibile ducẽtes fiunt per eandem inspectionem antecedentium, consequentium, & extraneorum. Secundo probat illam ex considerationis identitate. Et inquit, & eadẽ consideratio in vtrisq; est. Deinde declarat per exempla quomodo ostẽsiui, & ad impossibile ducentes eadem consequẽtium & antecedentiũ & alienorũ inspectione fiãt, & ponit exẽplum primo in vniuersalibus problematibus. Secunda ibi, rursum q̃m alicui, ponit exẽplum in particularibus. Et prima pars patet ex hisce, quæ diximus.

Considerandum.

Nota.

Rursum, quoniam alicui inest. Si enim nulli E inest A, E autem omni G, nulli G inerit A, sed omni inerat, similiter autem & in alijs problematibus. Semper enim erit ĩ omnibus per impossibile ostensio, ex consequentibus & his, ad quę sequitur vtrunq;.

Darapti syllogismũ particularis per impossibile, idem mediũ tamẽ, quod ostensiuus.

Hæc est secunda pars, in qua ponit exemplum in particulari problemate. Syllogizetur enim ostensiue, aliquod E est A, hoc pacto in Darapti, omne G est A, omne G est E, ergo quoddam E est A, si non sequitur hæc, sequẽtur oppositum, videlicet nullum E est A, tunc ex tali hypothesi, quæ secundum te sequitur pro maiore, & ex ea propositione, quæ in ostensiuo fuit minor, syllogizabimus in Celarent, sic, nullum E est A, hæc est hypothesis, omne G est E, hæc erat in ostensiuo minor. Ergo nullum G est A: at hoc manifeste falsum. Igitur aliqua propositionum, & non minor, quia illa est manifeste vera, ergo maior, quare sua opposita, videlicet aliquod E est A est vera, & sic habetur propositum, inquit {rursum quóniam alicui E inest A, sit supple conclusio in ostensiuo, si enim hæc negatur, & concedatur sequi opposita, videlicet nulli E inest A, hac pro maiore sumpta, E autem omni G, supple inerat in minore ostensiui, sequitur, ꝙ nulli G inerit A, sed hoc est manifeste falsum, quia omni inerat in maiore ostensiui, quare oportet dare alicui E inesse A: & sic habetur intentum. Addit similiter autem & in alijs problematibus cuiusuis quantitatis, & qualitatis, semper enim erit ostẽsio, quæ per impossibile est, ex cõsequentibus, & ex his antecedentibus, ad quæ vtrunq; subiectum, & prędicatum sequitur, quemadmodum, & ostensiui. Hoc pacto per hæc duo exempla patet ex identitate inspectionum fieri & ostensiuos & ducẽtes ad impossibile, (vt prima ratio assumpsit.

Cõmẽ 274.

Et in vnoquoq; problemate eadem est cõsideratio & ostẽsiue volẽti syllogizare, & ad impossibile ducere: nã ex eisdẽ terminis vtręq; demõstrationes sunt. vt si ostẽsum est nulli E ineẽ A, q̃m accidit, & B alicui E ineẽ, quod est impossibile, si sumptũ sit, E quidẽ nulli, A autẽ omni inesse B, manifestum erit, ꝙ nulli E inerit A. Rursum, si ostensiue syllogizatũ sit A inesse nulli E, ponẽtibus inesse alicui, per impossibile

bile monstrabitur nulli inesse, similiter autem & in aliĳs, in omnibus enim ĳs, necesse est communem aliquem sumere terminum aliū à subiectis, ad quem erit mendaci syllogismus: quare conuersa ea propositione, altera similiter se habente, ostensiuus erit syllogismus per eosdem terminos. Differt enim ostēsiuus ab eo, qui ad impossibile, est quoniam in ostensiuo secundum veritatem ambæ ponuntur propositiones, in eo autem qui ad impossibile, falsa vna. Hæc quidem igitur magis manifesta erunt per sequentia, quando de impossibili dicemus, nunc autem tantum manifestum sit nobis, quoniam ad hæc perspiciendum, & ostensiue volentibus syllogizare, & ad impossibile deducere.

Cōm. 177. Animaduersione dignum inspectionem differre a cōsideratione: nam considerando inuenimus antecedētia, consequentia, & extranea: inspiciendo vero inuentis vtimur: cum inuenimus antecedentia ꝑdicati, & consequētia subiecti, inspicimus an aliquod eorū vnū & idē sit antecedens prædicati, & consequēs subiecti, vt habeamus medium in Barbara simili modo in cæteris facimus. Quare differt inspectio a consideratione: tam etsi ambæ de subiecto, & prædicato problematis sint. Cum igitur Aristoteles probauit identitate inspectionum, in ostensiuo: & in deducente ad impossibile eandē esse artem ad inueniendum medium, nunc hoc idem probat identitate considerationum. Et hoc proponit, & in vnoquoque problemate eadem cōsideratio est, & ostēsius volenti syllogizare, & ad impossibile ducere, cuius rationem affert, & inquit {nam ex eisdem terminis vtræque demōstrationes sunt, termini enim ostensiui sunt, B A E: termini vero ducentes ad impossibile similiter: & hoc ostendit. Primo præmittendo syllogismū ad impossibile ostensiuo, secundo contra, præmittendo ostēsiuum syllogismo ducenti ad impossibile, & præmittens deducentem ad impossibile, inquit, (vt si ostensum est nulli E inesse A:) quoniam accidit & B alicui E inesse: quod est impossibile. sic syllogizando, oē A est B: quoddam E est A, ergo quoddam E est B: si inquam sic ad impossibile syllogizetur, termini sunt, B A E: deinde syllogizans ostensiue inquit, {si sumptum sit nulli E inesse B: sicut est in rei veritate sumendum, quoniam conclusio præcedentis syllogismi erat impossibilis, & sit sumptū etiam, omni A inesse B, in Camestres, manifestum est, quoniam nulli E inerit A, quare termini erunt, B A E, simili modo termini erunt, B A E, si præmittatur ostensiuus: & hoc inquit. Rursus contra, si ostensiue prosyllogizatum sit, nulli E inesse A: hoc pacto, omne A est B: nullum E est B: ergo in Camestres nullum E est A, patet terminos esse B A E: deinde syllogizat per impossibile, & inquit {ponentibus supple A alicui E inesse: quod est oppositum dictæ conclusionis, quæ in ostensiuo fuit syllogizata, per impossibile monstrabitur nulli inesse syllogizando in Darĳ sic, omne A est B: aliquod E est A, vt ponis, ergo aliquod E est B, hoc est manifeste falsum, & non ratione maioris, ergo ratione minoris, quare eius oppositum, quod est, nullum E est A, verum est, quare termini sunt B A E, simili modo in omnibus aliĳs fieri potest, sic igitur ĳdem sunt termini vtriusque syllogismi, siue ostensiuus præmittatur, siue ducens ad impossibile, & quia quispiam dicet nunquid præmittere ostensiuum, vel postponere refert quoad terminorum identitatem, quasi respondens, inquit {in omnibus enim, supple ostensiuis syllogismis siue propositis, siue postpositis, communem aliquem terminum

E sumere oportet, vtpote B, alium A subiectis, nam in Camestres, A subiectum erat in prima, & E subiectum erat in secunda: terminus B, est commune in vtraque prædicatum, licet in altera affirmatiue, in altera negatiue, & in hoc apparet translationes latinas esse mendaces, quarum verba sunt. In omnibus enim necesse est ĳs, qui per impossibile communem aliquem sumere terminum, alium a subiectis quæ stare non possunt, non enim in deducentibus ad impossibile communis terminus, qui est A, alius est a subiectis, immo ipsum A est subiectum in prima, nec videlicet, (vt Albertus inquit,) quôd sit alius a subiectis in ostensiuo, quoniam etiam in ostensiuo, ipsum A est subiectum in prima, quare verba græca recte se habent sic, in omnibus enim necesse est communem aliquem sumere terminum alium A subiectis: ecce quòd loquitur in ostensiuis, in quibus communis terminus est B, alius ab A & E, quæ erant subiecta in propositio- Latinis codices mēda.

F nibus: ad quem communem terminum, velut in prædicatum, erit syllogismus mendacĳ. nam syllogismus mendacĳ concludit quòd aliquod E est B, & sic ad eum terminum, qui erat communis in ostensiuo, hoc est, qui erat medium in ostensiuo, syllogismus mendacĳ ducit, veluti in prædicatum conclusionis. Et intendit per syllogismum mendacĳ syllogismum ducentem ad impossibile, qui ideo mendacĳ dicitur, quia eo ostenditur, ꝙ mendax sit hypothesis. Ex his deducit quomodo syllogismi eiusmodi sese habent inter se, & inquit, { quare eadem propositione conuersa, altera autem similiter se habente, ostensiuus erit syllogismus per eosdem terminos. Albertus non recte hæc verba exponit. Inquit enim, eadem propositione, quæ erat conclusio in ostēsiuo conuersa in suum oppositum, altera vel maiore, vel minore in syllogismo ostensiuo similiter se habente, generatur syllogismus ostensiuus. Hoc enim implicare videtur, nam ex opposito conclusionis ostensiui syl- Cōfutatio.

G logismi, cum illius altera propositione deducitur impossibile, & sic non ostensiuus, sed ducens ad impossibile fit. Propterea melius dicas: quare (postquam ad communem terminum mēdacĳ syllogismus factus est, eadem propositione, quæ est mendax conuersa ad oppositum, altera similiter se habente, hoc est siue maiore siue minore non mutata, per eosdem terminos erit ostēsiuus syllogismus. Erit dico per eosdem terminos, non tamen eodem modo se habentes. Nam in ostensiuo cōmunis terminus est B, in deducente ad impossibile communis & medius terminus est A. Ex hisce patet in vtrisque syllogismis alteram propositionem esse communem, vtpote illam, quæ immutabiliter se habet. Hæc enim siue maior, siue minor sit, eum immutabilis sit, vtrisque communis erit. Sed dices, videtur quòd vterque syllogismus sit ostensiuus, quoniam in vtroque propositiones ponuntur, & in vtroque illis positis, ostēditur conclusio, ergo vterque ostensiuus videtur. Re- Sanior expositio. Obiectio. Solutio.

H spondet Aristoteles, & inquid, differt enim ostensiuus ab eo, qui ad impossibile syllogismus est, quoniam in ostensiuo secundum veritatem ambæ propositiones ponuntur, in eo autem, qui est ad impossibile, falsa vna ponitur, quasi dicat vtrunque aliquo pacto esse ostensiuū, licet non eodem modo, vt patet. Verum, quia res ista non multum hic est dilucidata, ad secūdum librum trāsmittit nos. Ait tamen esse ex ĳs manifestum, & in ostensiuis, & in deducentibus ad impossibile semper esse inspiciendum ad hæc, quæ dicta sunt, videlicet ad antecedentia, ad consequentia, & ad extranea. Quando quidem ducens ad impossibile fit aliquo pacto ostensiuus, & ex eisdē terminis, ex quibus ostēsiuus, sibi correspondēs cōstat. Quærunt græci expositores quonam modo syllogismus ad impossibile, & ostensiuus cōuertantur, cum in sermone de tribus figuris sit ostensum quartū secundę, & quintum tertię solū per impossibile ostēdere, Dubitatio.

per

per rectum autem nequaquã. Solutio est:q̃nõ de modis figurarum est hic sermo:sed de problematibus omnibus vniuersalibus:& particularibus:affirmatiuis:& negatiuis:q̃ vnumquodq; horũ:& rectè, & per impossibile ostenditur: nam rectum syllogizatur ostensiue conuersum ad oppositum syllogizatur per impossibile,non tamen fm omnẽ,& vnũquemq; modũ figurarũ. Præterea Iuniores dubitant:nam primum principiũ in Metaphysica per impossibile ostendit Aristo. in quarto libro Metaphysicæ,quod tamẽ dicit nõ posse ostẽsiue demonstrari. Magnus Albertus respondet primũ illud principium non demõstrari ostensiue,idest per causam; Demonstrari vero ostẽsiue, quia recto discursu. Puto melius esse dicendũ, bene illud posse prioristice ostensiue demonstrari,q̃m rectè syllogizatur & per impossibile ẽt,q̃m cõuersum ad oppositũ syllogizari potest,nõ tamen posterioristice. Vel forte sermo Aristotelis est verus per se,& de omni problematẽ,quatenus syllogizabile,est falsus per accidens,quatenus problema est demõstrabile. Animaduerte Aristotelem hic nullam fecisse differentiam inter syllogismũ per impossibile,& syllogismũ ducentem ad impossibile,vt putat Albertus. Nã indifferenter altero pro altero vsus est. Vtrũ vero sit aliqua differentia,non est præsentis speculationis: satis est mihi Aristotelem hic nullam inter eos indicasse differẽtiam.Immo nec Alexander:nec Philoponus talem differentiam hic fecerunt.Sed de hac re diligentius in secũdo libro. Quæret fortasse quispiam, vtrum quilibet syllogismus ducens ad impossibile supponat vnum ostensiuum saltem in mente, vel econtra. Videtur ex verbis Aristotelis vtrunque. Inquit enim Aristotelis in omnibus enim his necesse est aliquem communem sumere terminum alium a subiectis, ad quem erit mendacij syllogismus, & loquitur de ostensiuis: alioquin non diceret ad quem communem terminum veluti in prædicatum conclusionis deductæ per impossibile, erit syllogismus mendacij. Ergò ducens ad impossibile præsupponit ostensiuum. Quod vero ostensiuus supponat ducentem ad impossibile:ex verbis quæ subscribit patet. Inquit enim quare conuersa eadem propositione, videlicet ad oppositum, a litera similiter se habente;ostensiuus erit syllogismus per eosdem terminos. Ecce quòd indicat ducentem ad impossibile supponi: cum dicat ostensiuum fieri conuersione ad oppositum eius propositionis, quæ fuit conclusio in deducente ad impossibile. ¶ Ex dictis Aristotelis nihil certi habemus: nam ait indifferenter alterũ alterũ posse p̃supponi:& quouis præsupposito, semper termini sunt ijdem: licet non eodem modo dispositi. ¶ Præterea dixit omne problema esse syllogismo ducente ad impossibile, & syllogismo ostensiuo demonstrabile, vtpote nullum E est A,non cõuersum, ostensiue syllogizatur, conuersum ad oppositum, vt ad illam aliquod E est A,syllogizatur per impossibile. Fortasse dici potest syllogismum per impossibile fieri posse nullo supposito ostensiuo in mente. Nam possum syllogizare ex maiore manifeste vera: & ex tua hypothesi falsa deducendo vnam manifeste falsam. Possum autem ostensiue syllogizare vnam veram ex ambabus veris: & non correspondendo alterum alteri, sed per dissimiles terminos, & dissimilia problemata, & dissimiles propositiones, & tales syllogismi dicẽtur abiuncti, siue disperati, siue impertinentes.possum etiam syllogizare ostensiue correspondendo ad syllogismum per impossibile: vtpote conuerteudo conclusionem deductam per syllogismum ad impossibile ad oppositum, & possum syllogizare per impossibile correspondendo ad syllogismum ostensiuum, & conuerteudo conclusionem veram per ostensiuum deductam, & tunc isti syllogismi erunt conuersiui, atque coniuncti, siue coalterni, sed de ordine eorum in secundo libro dicemus. Nunc vero satis sit demonstrasse ostensiuũ,

Dubiũ Iuniorum. *Solu Albe.* *Propria solutio.* *Nota.* *Dubitatio.* *Solutio.*

A & ducentem ad impossibile bifariam esse, aut conuersiuos,aut abiunctos.

In alijs autẽ syllogismis, qui ex hypothesi sunt.(Vt quicũq; fm transumptionẽ, aut etiã fm qualitatẽ in subiectis,)nõ in his, quę à principio,sed in trãsumptis erit consideratio, modus aũt inspectionis est idẽ. Cõsiderare autẽ oportet,& diuidere quot modis sunt,q ex hypothesi. Demonstratur quidem igitur vnum quodq; problematum sic.

Be Bx De *Be Bx De* *Quidem igitur enim.*

Hactenus declaratum est hypothecticos, qui ad impossibile deducunt, per eandem methoduum perfici; at nunc declarat eandem methodo perfici hypotheticos, qui transumptione vtuntur. Sed antequam ad declarationem accedamus. Primo ammaduersione dignum, non esse idem sumptionem, & transumptionẽ, B vt Stoici arbitrantur, sumpta enim siue assumpta, siue sumptiones, siue assumptiones, & posita, siue positiones, vel concessa, aut concessiones, idem est fm Peripateticos.Nam syllogistice,vel prosyllogistice propositiones a peripateticis positiones,siue posita sunt appellatę, vt ex definitione syllogismi patet, quæ etiam concessa dicuntur. M.Tullius eã propositionem, quam nos maiorem appellamus, vbiq; propositionem appellat, eam vero,quam nos dicimus minorem, ipse sumptionẽ vocat.Quid igitur sumptio, siue sumptum sit, ex hisce patet. Transumptum vero,siue transumptio est propositio quædam, qua ab aduersario concessa aut vi syllogismi,aut motu proprio, opponens deducit problema principale. verbi causa,sit problema principale, diuitiæ non sunt bonæ, trãsumptum erit, sanitas magis videtur bonum,quam diuitię:nam hoc,concesso ab aduersario, aut moto proprio, aut vi syllogismi, syllogizabo negatiue sic, sanitas magis bonum vidẽtur, quam diuitię, C sed sanitas non est bonum:ergo nec diuitiæ. Dicitur autem propositio illa transumptio, siue transumptum, quia nec est syllogistica, nec prosyllogistica propositio, sed vltra has assumptum, quod nullo pacto ad problema principale potest esse syllogistica, aut prosyllogistica assumptio & Aristoteles vocat illam hypothesim, est enim transumptio hypothesis, quoniam ea concessa infertur principale problema. Ex his sequitur causa,quare inuenta fuit transumptio. Nam cum ad principale problema caremũs medijs, vtimur transumptione. Sequitur etiam syllogismum per transumptum & syllogismum transumpti, vel de transumpto non esse idem, nam his processus, quo probamus propositionem, syllogismus transumpti, vel de transumpto est, secundus vero processus, in quo vtimur hypothesi, qua aut concessa ab aduersario, aut syllogizata, principale problema, deducimus, syllogismus per transumptum dicitur, ex his patet quid sit per transumptio- D nem syllogizare. Vlterius animaduerte nos bifariam posse per transumptum syllogizare, aut propter eandem qualitatem in subiectis, aut propter particularem inspectionem antecedentium, consequentium, & alienorum prædicati & subiecti eius hypothesis, quæ transumptio dicitur, hoc est aut propter conuersionem alterius propositionis in syllogismo principali: & per subiecta, in quibus qualitas consideratur,intelligo subiectum hypothesis, siue transumpti, & subiectum problematis principalis. verbi causa, problema principale est, diuitiæ non sunt bonæ. Transumptum vero est, sanitas videtur magis bonum quàm diuitiæ, subiecta ergo, quorum qualitas consideratur, sunt diuitiæ, & sanitas, est autem qualitas habitudo localis, qua mediante ligantur illa subiecta, vt ẽ transumpto ad principale problema licet procedere, vt locus a maiori ad minus, vbi destructiue procedimus, locus a minori ad maius,

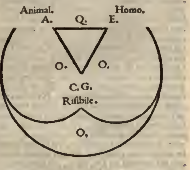
Cõnt. xvt. *Cõsider.* *Sumptum Sumptio Assumptum Assumptio Positum Positio. Cõcessum. Propositio sumptio.* *Trãsumptũ quid.* *Quare inuẽta transumptio.* *Syllis de trãsumpto syllogismus & trãsumptum differunt.* *Per transumptũ syllogizare bifariã*

maius, vbi constructiue, locus à simili, vbi vtroq; modo argumentamur. Locus et causa ad effectum. Locus à cōtrarijs, & cæteris id genus, de quibus io Topicis dictum est. Quare habitudo localis, vi cuius procedimus, e subiecto transumpti ad subiectum problemaris, respectu alterius, atq; alterius prædicati, qualitas in subiectis dicit̃, vt si transumptum sit, omne animal est ægrū. Loca à cōtrarijs vtentes, deducemus oullū animal esse sanū. Et si transumptū sit, domus est bonū, loco a causa deducem⁹, domificatorem eē bonum, & in cæteris id genus similiter. Quid igitur qualitas in subiectis sit, hactenus. Vtimut autem transumpto propter particularē inspectionem, vt si transumptū sit particulare, & nos ab ipso nō variatis terminis, oec qualitate, deducimus vniuersale, noo quidem vi inspectionis, sed vi conuersionis alterius propositiōis, quæ in syllogismo est, verbi causa. Per Cageti probam⁹ quoddā E est A, per medium C G: quod est vtriq; præcedens, ex hoe transumpto particulari per particularem inspectiooem, quæ habetur per Cageti, deducimus vniuersaliter, omne E esse A, vtpote concesso ab aduersario, quod G pręcedens ad E, conuertatur cū E. vt si termini essent animal, homo, risibile, per risibile, quod antecedit ad hominem & ad animal in darapti sic, syllogizarem, oē risibile animal, omne risibile homo, ergo quidam homo animal, hæc est conclusio per Cageti deducenda per medium C G. Tamen ex hac particulari deducimus omne E esse A, hoc est omoem homioem eē animal: quia risibile conuertitur cū homioe, ideo cōuersa minore erit syllogismus in barbara. Patet ergo p hāc particularem inspectionem, quæ Cageti habetur, oos p transumptum probare vniuersale, cum a particulari trāsumpto ad vniuersale proficiscamur, virtute syllogismi, cuius minor est conuertibilis. His declaratis, ad verba Aristotelis deueniamus.

Vsus trāsumpti per particularē inspectionem.

E

F

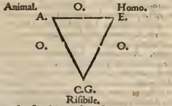

G

Inquit{ io alijs aūt syllogismus, qui ex hypothesi sūt, vt quicūq; sm trāsumptionē, aut ēt sm qualitatē in subiectis, et supple aut sm particularē inspectionē, pcedunt, nō his supple problematibus, quæ a principio tanquam principaliter probāda, methodus nostra est accōmodāda, sed in trāsumptis erit cōsideratio. Debemus. n. respicere ad prædicati, atq; subiecti ipsius transumpti antecedentia, consequeotia, & extranea, & oō subiecti, atq; pdicati problemaris antecedeotia consequeotia & extranea, quare methodus erit de inuētione medij in syllogismo, qui est de trāsumpto, qui est primus processus, & noo in secundo processu, quoniam ad sm processum sufficit qualitas io subiectis, quæ est illorum localis habitudo, aut coouertibilitas medij cum subiecto. Propterea subdit{ modus aūt inspectionis idem est, supplt ī primo processu, vt in ostēsiuis oībus. Verū (vt inquit) considerare oportet, & diuidere quot modis sune ex hypothesi syllogismi, melius dicerem quot modis sunt de hypothesi syllogismi. Processus enim prim⁹ est de hypothesi, & oō ex hypothesi. Propterea verbū gręcū eo, p de, intelligit̃, vnde quasi epilogādo inqt{ mōstraē quidē igit̃ vnū quodq; problematū sic, } idest methodo pdicta in ostēsiuis, saltē quo ad primos ipsos processus: nam in secundis processibus vtimur aut qualitate in subiectis, aut cōuersione medij cum subiecto, vt postea.

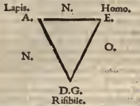
H

Est autem & alio modo quædam syllogizare horum, vt vniuersalia per particularium inspectionem ex hypothesi. Si enim C & G eadē erunt, solis autem his, quę G sunt, sumatur E inesse: omni vtiq; E inerit A.

Darapti minoris cōuersione reddit conclusionē vniuersalem affirmatiuā I Barbara.

Et rursus si D & G eadem sunt, solum aūt de G prędicatur E: qm̄ nulli E inerit A, manifestū ergo est, q sic inspiciendum erit.

Felapton.

Per particularem inspectionem antecedentis, & consequentis, & extranei duæ regulæ assignātur, altera per Cageti, altera per Gedago. Per Cageti enim syllogizatur problema particulare affirmatiuum in Darapti, per Gedago problema particulare negatiuum in Felapton. Quoties ergo ex particulari problemate vniuersale deduci potest, syllogismus erit per trāsumptum in eisdem terminis, & in eadē qualitate, quare trāsumptū erit particulare problema. Problema principale erit vniuersale, quod ex trāsumpto deducit̃. Verū in hac specie transumptionis oō idē est hypothesis siue trāsumptis, & locus, ppter quē ex transumpto iofertur problema: nā hypothesis siue transumptum erit particulare problema, è quo ad vniuersale proficiscaotur. Locus vero est, q minor coouertatur in terminis: nam conuersione stāte, poterimus vniuersale syllogizare per tales particulares inspectiones: nam conuersa mioore relinquetur syllogismus aut in barbara, aut in celarent. Inquit Aristo.{ est autē & alio modo quædā horū syllogizare, vt ex hypothesi vniuersalia problemata, pet particulariō iospectionē. Ponie exēpla. Et inquit.{ Si enim C & O, hoc est antecedens ad A, & antecedens ad E, eadē erūt, solis autem his, quæ G sunt, sumatur E inesse, & per hęc intelligit hypothesim, quæ est, vt E insit solis his, quæ sunt G, eo modo, quo prędicata conuertibilia omni soli, & semper subiecto insunt, ex hac particulari cum illa hypothesi, sequetur, q omni E inerit A, syllogismus enim hic, qui in Darapti est, ad barbara reducetur per conuersionem minoris io terminis, hæc de particulari affirmatiuo.

Cōmē. 27.

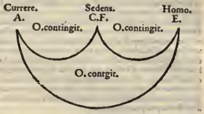
Deinde de particulari negatiuo. Inquit. {Et rursum si D & G eadem sunt, G quidem præcedens ad E, & D extraneum

extraneum ab A: si inquam hæc eadem sunt, solum de G prędicetur E: hoc est conuertibiliter E inesse ipsi G suppo natur, syllogismus in Felapton erit per particularem inspectionem significatam per Gedago: sed quoniam minor vniuersaliter conuertitur, sequitur in celarent, quoniam nulli E inerit A. Demum epilogat. Et inquit. {Manifestum ergo est, quoniam in his syllogismis: quòd trãsumptum sic (vt in arte dictum est) inspiciendum est, saltem in primis processibus.

Eodem autem modo & in necessarijs, & cõtingentibus: nam eadem consideratio, & per eosdem terminos erit, & eodem ordine, & cõtingẽtis, & inesse syllogismus, sumendum autem & in contingentibus, & quæ non insunt, possibilia autem inesse, ostẽsum est enim quoniam & per hæc fit contingentis syllogismus: similiter autem se habebit, & in alijs prædicationibus.

Cõmẽ. 180.

Ostendit & in necessarijs & contingentibus eodẽ modo artem valere. Et inquit. {Eodem autem modo & in necessarijs & contingentibus problematibus, ars inueniendi medium valet. nã vt inquit, eadem consideratio, & per eosdẽ terminos erit: & per terminos intelligit subiectum, atque prędicatum contingentis, aut necessarij problematis. nam considerando vtriusq; rei antecedentia, & consequentia: & extranea, consideratio de inuentione medij perficitur simili modo in his, vt in alijs, syllogismus quoq;, qui & de contingenti & qui de necessario est, & eodem ordine, idest eadẽ figura, quæ est ordo terminorum cum medio, fit vt cæteri syllogismi aguntur, est tamen aliqua differentia (vt dicit inter contingentes & de inesse syllogismos. Nam consequentia quæ insunt, & antecedentia, quibus insunt res, non sumẽda sunt quę modo insunt, sed quæ possibilia sunt inesse, si enim syllogizamus hoc problema, omnis homo potest currere, syllogizabimus, omne sedens potest currere: omnis homo potest sedere: omnis homo potest currere.

Vbi non quæ insunt, sed quæ inesse possunt, sumpta sunt. nam superius demonstrauimus per hæc, quæ inesse possunt, syllogismum de contingenti fieri. Addit similiter autẽ res se habebit & in alijs prædicationibus. Verum quid per alias prædicationes intelligat, non facile patet. Albertus intelligit alios prædicãdi modos: ceu in modalibus de vero & falso: possibili, impossibili. De quibus in secundo de interpretatione. Dicebamus nos per alias prædicationes Aristotelem intelligere problemata alia: quæ per mistos syllogismos deducũtur. Nam tam in mistis, quã in simplicibus methodus eadem est. Dicemus autem nunc Aristotelem intelligere per alias prędicationes, alia problemata: quę ex obliquis constãt. Nam reductis obliquis ad rectos, eadem erit methodus inueniendi medium. Vel fortasse per alias prædicationes, intelligit alia prædicata hypothetica: quæ fiũt in syllogismis conditionalibus. Vt Theophrastus inquit. Referẽte Alexandro. Nam vt Boethus inquit. Cõditionalis syllogismus omni figura fit. Hic enim est in prima figura, si A est, B est: si. B. est, C est: ergo si. A. est, C. est. Nam mediũ B. prædicatur de. A. & C. prædicatur de. B. medio. Quare. A. erit subiectum. C. prædicatum: & B. medium: quod antecedit ad. C. & sequitur ad. A. Simili modo fieri possunt in alijs figuris: de quibus exẽpla Boetij in libro de hypotheticis perquire. Intelligit ergo per alias prædicationes, alia prædicata: quæ non absolute, sed hypothetice prędicantur. Nam quæ in his eadem ars est: vt in categoricis: vt dicemus.

Exposĩoes verborum.

Alberti expositio.

Prima nr̃a expositio.

Alia expõ nostra.

Tertia expositio.

Manifestum ergo ex dictis est, quòd nõ solum possibile est per hanc viã fieri omnes syllogismos, sed etiã, quòd per aliam impossibile est, omnis enim syllogismus, ostensum est, quòd per aliquam prędictarum figurarum fit. Has autem non contingit per alia constitui, quam per sequentia, & quæ sequitur vnumquodq;, ex his enim propositiones, & medij sumptio est, quare nec syllogismum possibile est fieri per alia.

Nullam aliã esse viam a p̃dicta trium figurarũ cũ recta medij dispõne cõficiẽdorũ syllogismorũ.

Cõmẽ. 181.

Ad demonstrandam præsentis artis sufficientiã, duo requiruntur, & quod omnes syllogismi per ipsam constituantur, & per nullam aliam constitui possint. Demõstrauit itaq; Aristoteles hactenus omnes syllogismos ac arte cõstitui, at nunc q; per aliam constituantur nullam, hoc pacto syllogizat. Omnis syllogismus, qui est per aliquam trium figurarum, per aliam artem constitui nõ potest, q̃; per consequentia, antecedẽtia, & extranea: sed omnis syllogismus mundi est per aliquam trium figurarum: ergo omnis syllogismus mundi per aliam artem cõstitui non potest, q̃; per antecedentia, consequentia, & extranea: huius syllogismi primo accipit conclusionem, & inquit. {Manifestum ergo est dictis est, quòd non solum possibile est per hanc artem, atq; viam fieri omnes syllogismos, vt huc vsq; Aristoteles prolixe demonstrauit, sed etiam, quòd per aliam impossibile est. Primum scilicet q; omnes syllogismi hac arte constituantur, tanq̃; manifestum ex dictis conclusit secundũ, videlicet q; nec per aliam constitui possint, non tanq̃; ex dictis manifestum, sed tanq̃; ex dicendis manifestum fore proposuit. Deinde de syllogismo sumit minorẽ. Et inquit. {Omnis enim syllogismus ostensum est: quoniam per aliquã prædictarum figurarum fit, hæc fuit minor: deinde accepit maiorem, & inquit. {Has autem, idest hos syllogismos, qui sunt in aliqua trium figurarum, non contingit per alia constitui, quam per sequentia, & quæ sequitur vnumquodq;, s. prædicatum, & subiectũ, hoc est per antecedentia, & supple per extranea: hæc fuit maior, cuius causam dicit, & inquit. {Ex his enim, s. antecedentibus & consequentibus, & extraneis, propositiones, & medij sumptio est: per medij. n. sumptionẽ propositiones fiunt vt patuit, repetit conclusionem. Et inquit. {Quare nec syllogismum possibile est fieri per alia, quam per antecedentia, consequentia, & extranea.

Syllogism̃ textus hic ẽ.

Via ergo de omnibus quidem eadem est, & circa philosophiam, & circa artem quamlibet, & disciplinã. Oportet enim quæ insunt & quibus insunt circa vnumquodq; colligere, & his quam plurimis abundare: & hoc per tres terminos considerare, destruentem quidem sic, construentem vero sic: & secundum veritatem quidem, ex his, quæ sm̃ veritatem scripta sunt inesse: ad dialecticos autem syllogismos, ex propositionibus, quæ sunt secundum opinionem.

Cõml. 288. Probauit præsentis artis sufficientiam ex parte syllogismorum: inquantum omnis syllngismus cuiusq; figuræ hac arte constituitur: & per nullam aliam. Nunc quasi ex dictis cornllarie ostendit præsentis artis sufficientiã ex parte problematum, quæ in omnibus artibus, & sciẽtijs proponuntur, inquantum hac arte syllogizantur, & nulla alia. Ec hoc proponit. Et inquit. Via ergo de omnibus quidem eadem est: de omnibus, s. problematibus: & circa philosophiã. i. his omnibus, quæ sunt circa Philosophiam, quæ sunt philosophica problemata, & de his omnibus, quæ sunt circa artem quamlibet: & de his omnibus, quæ sunt circa disciplinam. Et per Philosophiã; fortasse Metaphysicam intelligit: & fortasse diuinam et naturalem: & per artẽ quamlibet fortasse intelligit Rationales: & Mechanicas, & propterea dixit quamlibet, Et per disciplinas: intelligit Mathematicas omnes, quæ per excellentiam dicuntur Mathematicæ, idest disciplinæ, deinde sequuntur illa verba. Oportet enim & quæ insunt & reliqua. in quibus assignat causam: quare de omnibus problematibus omnium scientiarum eadẽ via sit: & Albertus sic intelligit. Oportet enim quæ insunt, i. prædicata: & ea, quibus insunt. i. subiecta prnblematũ circa vnumquodq; problema colligere: ita vt omne problema ad extrema resolnatur: & his collectis: quàm plurimis abundare. Et hæc. s. subiecta: & prædicata oportet per tres terminos. s. antecedentia: consequentia, & extranea considerare. Sed hæc expositio non videtur cõsona. nam nos non subiectis, & prædicatis dicimur abũdare, sed propositionibus, vel consequentibus, & antecedẽtibus, & extraneis: nec per tres terminos intelligere solet, nisi maiorem, & minorẽ extremitates, & medinm, melius ergo per ea, quæ insunt consequentia, & per ea, quibus insunt, antecedentia intelligerent: hæc enim circa vnumquod, s. circa subiectum, & prædicatum ꝓblematis, colligere oportet: & his, s. consequentibus, & antecedentibus, & supple extraneis, oportet abundare: sic enim & prnpnsitionibus abundabimus, & oportet hęc, s. consequentia, antecedentia, & extranea tres terminos tantum considerare, & non per quatunr, vt veteres, qui consideratunt subiecti, & prædicati dno consequentia contraria: & ita quatuor terminos considerabant, subiectum, & prædicatum problemaiis, & consequentia cõtraria, vt superius diximus: hæc sunt generatim obseruãda in omnibus problematibus cuiusuis scientiæ, atque cuiusuis artis, & disciplinæ, speciatim vero & per partes est aliqua differentia, nam destruentem, qui vult problema negatiuum syllogizare: oportet illa considerare sic, idest vno modo: nam ꝙ syllogizat problema negatiuum debet considerare extranea, et antecedentia, vel cõsequentia: construentem vero, qui vult problema affirmatiuum syllogizare, oportet considerare sic, idest alin modo, qunniam solum antecedentia, & consequentia: Secundam differentiam tangit ex parte veritatis, & probabilitatis. nam qui demonstratiue syllogizat, oportet considerare antecedentia, consequentia, & extranea, vt propositiones veras, & necessarias faciunt, qui dialecticę: quatenus dialecticas. Inquit. {Et ſm veritatem volẽtem problema syllogizare, oportet considerare cõsequẽtia, quæ ſm veritatem scripta sunt inesse rei: similiter & antecedentia, & extranea, ad dialecticos autem syllogismos oportet ex propositionibus, quæ sunt ſm opinionẽ syllogizare, & per consequens oportet considerare consequentia, quæ ſm opinionem insunt: hæ sunt duæ differentiæ speciatim illa considerando. Summã omniũ cõsideratorum. Nam problemata possunt vt vera cnnsiderari: & vt vera tali veritate: necessaria: vel dialectica: vt vera: ad syllogizandum illa: sufficit considerare subiecta prædicata problematis: & illorum antecedentia: & extranea, & illis abundare: & per tres terminos inspicere. At si problemata scientiarum considerentur (vt vera tali veritate) necessaria videlicet; vel dialectica: affirmatiua: vel negatiua: tũc non eodem

E modo consideramus illa. Nã quatenus affirmatiua sunt, solum ad antecedentia, & consequentia inspicimus: quatenus negatiua, etiam ad extranea. Similiter si considerantur vt necessaria, consideramus consequentia (vt necessario sequuntur) antecedentia, vt necessario antecedunt: & extranea: vt necessario remouentur. Sin autem (vt vera dialectice considerãtur) oportet inspicere ad cõsequentia, quæ ſm opinionem sequuntur: ad antecedentia: quæ ſm npinionem præcedunt: & ad extranea, quæ ſm opinionem remouentur.

Principia itaq; syllogismorum vniuersaliter quidem dicta sunt, & quomodo se habeãt, & quomodo oportet inquirere ea, quatenus non aspicimus ad omnia, quæ dicuntur. Neq; ad eadem construentes, & destruentes, neque etiam construentes de omni, aut de aliquo, & destruentes ab omnibus, vel ab aliquibus, sed

F ad pauciora, & determinata.

Cõmẽ. 283. Epilngat. Et inquit. {Principia itaq; syllogismorũ, vniuersaliter quidem dicta sunt, & licet per pricipia syllogismorum, intelligi possint termini, propositinnes, & figuræ: hic intelligit antecedentia, consequentia, & aliena, quæ vniuersaliter dicta sunt: quoniam speciatim dicenda sunt in scientijs particularibus cum alia sint physica, alia Metaphysica, alia Geometrica, & alia, atq; alia in alijs atq; alijs scientijs. Hic enim de his diximus generatim per terminos communes omnibus omnium scientiarum, vtpote per B F, C G, H D, quæ vniuersalia nmnibus sunt, & quomodn se habeant, quia nõ per quatuor, sed per tres terminos sunt construenda. Diximus etiam quomodo inquirenda sunt, quantũ ad inspectiones, quatenus ad vnum problema syllngizandum non inspicimus ad omnia, quæ dicta sunt semper: nnn enim ad vnũ problema constituendum inspicimus ad antecedentia:

G consequentia: & extranea simul: sed vel antecedẽtia, vel ad antecedentia, & consequentia: vel ad extranea, quæ aut consequuntur, aut antecedunt. Simili modo neque inspicimus ad eadem in construendo: et destruendo. Nã in construendo inspicimus Fecana: Cageti: Gebali. In destruẽdo inspicimus Dafenes: Hebare: Gedago. Neq; construentes de omni, & de aliqun eadem inspicimus. De nmni enim construentes hoc est vniuersaliter affirmatiue inspicimus Fecana: de aliquo vero construentes Cageti, & Gebali. Neq; destruentes respicimus eadem, nam cum ab omnibus destruimus respicimus Dafenes: & Hebare. Destruentes vero ab aliquibus respicimus Gedago. Propterea inquit. {Sed ad paucinra, & determinata, respiciendum esse diximus, siquidem alia pro affirmatiuis, alia pro negatiuis, et pro vniuersalibus alia: & alia pro particularibus.

Secundum vnumquodq; vero eorum, quę Enim.
sunt, eligere est, vt de bono, aut de scientia: Autem.

H propria enim secundum vnamquamq; sunt plurima. Quare principia quidem: quę sunt circa vnumquodq;, experimento est crescere, dico autem vt Astrologicam quidem experientiam, astrologicæ scientię, sumptis eni sufficienter apparentibus, sic inuẽtæ sunt astrologicæ demonstrationes, similiter autem & circa aliam quamlibet se habet, & artem, & scientiam.

Crescere. Tradere.

Quid Aristoteles velit hic facere, non facile patet. Cõmẽ. 284. Nonnulli Aristotelẽ dicunt hic tradere viam, qua accipiuntur propria principia: q̃ sunt petitiones siue propositiones in demõstratiõibus diuersarũ sciẽtiarũ cõtractis. Nam cum determinauit viam, qua cõmunia principia accipiuntur:

1. Expõ.

accipiuntur: communesque propositiones syllogisticæ: erat decens addere viam: qua propria principia propriæque propositiones acciperentur. *Secunda expositio.* Nonnulli vero dixerunt Aristotelem per verba hæc remouere tacitum dubium. Nam cum sit dictum artem inueniendi medium esse omnibus commumem: atq; sufficiẽtem: & ad omnẽ scientiã valere: ideo quispiam ambigeret an ista sufficiat ad propria principia sumenda in vnaquaq; scientia: cui Aristotelem respondere dicunt artem hanc nõ sufficere: *Tertia expositio.* quam expositionẽ sequebamur olim. Alij vero dicunt dubium: quod Aristoteles remouet: esse an per istam artem possint syllogizari principia cæterarum scientiarũ. Sicut syllogizari possunt problemata omnium scientiarum. Cui respondere dicunt scientiarum principia non posse arte eiusmodi syllogizari: siquidem scientiarũ principia per viam sensus memoriæ: & experiẽtię habentur.

Expõ præsens &c. Forrasse Aristoteles remouet aliud dubium: nam (vt Philoponus superius dixit) hæc ars est inueniendi propositiones ad omnem syllogismum: & abundandi illis. B Ideo quis diceret ergo frustra sunt alię scientię: cum per hanc artem sufficienter propositiones omnium syllogismorum inueniantur. Respondet & inquit. Secundum vnumquodq; vero problematum eorum: quę sunt in determinatis scientijs eligere est: & non tantum communiter: vt per artem hanc habitum est. Verbi gratia: eorum problematũ: quæ sunt de bono: vtrum sit voluptas: vel virtus: & cęterea id genus: & eorum problematum: quę sunt de scientia: vtrum sit de nouo: an reminisci: & vtrũ eadem sit contrariorum: quorum problematum prima sunt moralia. Secunda vero metaphysica: siue Dialectica. Horum enim principia sunt diuersa. Propositionesq; non eędem: & causam assignat: Et inquit. Propria enim secundùm vnamquamq; scientiam plurima sunt: & diuersa: nam eorum: quæ de bono alia sunt: & alia eorum, quæ de scientia: quare licet hęc ars sit inueniendi propositiones in omni scientia: non tamen per hanc habentur propriæ cuiusq; problematis propositiões: ideo aliæ sciẽ C tiæ non frustra sunt. *Dubiũ.* Et tunc emergit aliud dubium: si aliorum problematum aliæ sunt propositiones: nũquid illæ syllogismo accipi possint: & per hanc artem. *Responsio.* Respondet, & inquit. Quare principia quidem quæ sunt circa vnumquodq; problema experimento est ad inuenire: crescere atq; tradere. Dico autem: vt Astrologicam quidem experiẽtiam eorum propriorum principiorum esse: quæ sunt Astrologicæ scientiæ. Sumptis enim sufficienter apparentibus, vt in deliquijs: accessibus: recessibus: processibus: regressibus: occultationibus: & exortibus: sic inuentæ sunt Astrologicæ demonstrationes: primo tamen illarum propositiones, deinde demonstrationes: & inducens in omnibus inquit. Similiter autem & circa aliam quamlibet siue artem, siue scientiam. Ergo propositiones problematum diuersarum scientiarũ non syllogismis ac arte confectis accipiuntur, sed experimento vt secundo Posteriorum docet.

Declarare Promere Edere. Hanc. Hoc. Ipsum. D Quare sumptis, quę insunt circa vnũquodque, nostrum iam erit demonstrationes prõpte declarare. Si enim nihil fm historiã omittatur eorum, quę subtiliter, & vere insunt rebus, habebimus de omni (cuius non est demonstratio:) hanc inuenire & demonstrare. Cuius autem non nata est demonstratio, hoc facere manifestum, vniuersaliter quidem igitur quo oportet modo propositiones eligere, penè dictum est. Per diligentiam autem pertransiuimus in eo negotio, quod circa Dialecticam est.

Cõmẽ. 18. Ex hisce deducit hanc artem esse vtilem omnibus sciẽtijs in specie. nam licet non sit vtilis ad syllogizandum A principia demonstrationum particularium scientiarum est vtilis ad syllogizãdum, atq; demonstrandum ex his: sumpta enim principiorum veritate per obseruationem per hanc artem scimus illa in syllogismo collocare. Inqt. {Quare sumptis, quæ insunt circa vnumquodq;} idest consequentibus, quæ insunt circa subiectum, & prædicatũ, similiter sumptis antecedentibus, quibus insunt vtraque, & sumptis alienis ab vtroq;, per sensum memoriam & obseruationem: nostrum iam erit demonstrationes prompte declarare, & illas ad formam syllogisticam per hanc artem reducere, prompte quidem, quia non requiritur tempus, quo inueniamus aliud necessarium. & reddit causam. Et inquit. {Si enim nihil fm historiam, idest veritatem & inquisitionem omittatur eorum, s. consequentium, quæ subtiliter & vere insunt rebus. Similiter eorum antecedentium, quibus vtrunq; inest: & alienorum, habebimus de omni scilicet problemate (cuius quidem non est adhuc facta demõstratio) hanc illam demõ B strationem nondum de illo factam: & inuenire: & demõstrare. Quo vero ad verba attinet. Verbũ fm historiam potest construi cum illo verbo omittatur: & potest cõstrui cum illo verbo insunt. Si cum verbo omittatur: construitur: sensus est: si nihil omittatur fm historiam: idest (vt in historia fit) in qua nihil de rebus gestis omitti solet: cum est fidelis. Si igitur (vt fit in historia) eorum quæ insunt nullum omittatur: facile poterimus demonstrationes facere. Sin autem cum verbo insunt construitur: lege sic. Si enim nihil omittatur eorum, quę secundũ historiam, idest veram narrationẽ: subtiliter: & vere insunt rebus. Tunc (vt diximus) facile demõstrationes facere poterimus. Verbũ aũt subtiliter, gręce est ἀκριβῶς acribos: qđ licet latinè sit subtiliter, diligẽter, exactè, & id genus, tamen hic (vt mihi videtur) pro certitudinaliter: siue constanter intelligitur. Et tunc est sensus: si nihil (vt in historia fieri solet) omittatur eorum: quę certitudinaliter: & vere insunt rebus, subiecto scilicet & prædica C to: nihil etiã eorum: quæ antecedunt rebus: & nihil eorum: quæ aliena sunt à rebus ipsis: habebimus de omni problemate: cuius nõ est adhuc facta demonstratio: hãc demonstrationem: quam nondum fecimus: etiam inuenire: & demonstrare. Et dixit eorum: quæ certitudinaliter insunt: & vere, quia demõstrationes sunt ex veris & notioribus: atq; certioribus. Nisi enim ea sumantur: quę certitudinaliter: & vere aut sequuntur, aut antecedunt subiectũ & prædicatum problematis, non poterunt propositiones esse demonstrationum. Non enim erunt notiores: & veriores. Propterea subdit: cuius vero non nata est supple esse demonstratio: vt problematis dialectici: cuius demonstratio esse non potest: hoc supple aliter oportet facere manifestum: quoniam non oportet sumere: quæ vere: & certitudinaliter insunt: sed quæ secundũ opinionem insunt: vel secundum opinionem antecedũt: vel fm opinionem a rebus sunt aliena: vt in libris Topicorum dicetur. Deinde quasi epilogãdo inquit. Vniuer D saliter atq; summatim pene dictum est: quomodo oportet propositiones eligere: nã generatim atq; confuse: per diligentiam autem atq; distincte pertrãsiuimus in eo negotio: quod circa dialecticam est: vt in libris Topicorũ: vbi dedit methodum abundandi propositiónibus: cum loca vtilia cuiusq; problematis assignauit. Verbum pene: non eget expositione: nam dicens vniuersaliter: dixit pene se dixisse.

Cap iii. De diuisiõe, eiusq; syllogismo agit. γὰρ enim. δὲ autem. Autem δὲ itaq; δὴ.

QVoniam autem diuisio per genera, parua quædam particula est, dictę methodi, facile est videre, est enim diuisio velut infirmus syllogismus. nam quod quidem oportet ostẽdere petitur: syllogizatur autem semper aliquid superiorum. Primum itaq; idẽ hoc latuit omnes vtentes ea.

Nunc

Cōm͡t. 286.

Nunc refellit aliorum artem, quam veteres de medij inuẽtione assigoarunt: nã sic ars assignata ab ipso relinquetur laudata. Sed quorũ hęc ars sit, quã Aristo. ipse refellit, nõ facile patet. Alexãder Platonis esse cootẽdit, nã Plato diuisionẽ asserit esse viã inueniẽdi medium, cũ enim diuisiõe definitio inueniatur, et definitio mediũ in demonstratione sit, mediũ in syllogismis diuisione inueniri affirmauit. Quã expositionẽ Auerroes in cõmẽto de anima secutus est: vbi Hippocratẽ demõstrationem, Platonẽ diuisionẽ, viã esse inueniẽdi mediũ in demonstrationib⁹ asserit. Sed hęc Alexãdri expositio ambigua est, nã Plato methodũ in quatuor dissecuit, io diuisiuã, definitiuã, demõstratiuã, & resolutiuã, q̃ rõne diuisiua methodus cũ sit diuersa à demõstratiua, ad illã nõ confert. Philopoous aũt ignorat eos, quorũ methodus est hæc. Ideo quicunq; illi sint. Aristo. primo proponit eorũ errorẽ, & inquit. {Qm̃ aũt diuisio per genera, parua quædã particula est dictę methodi, facile est videre. Dixit parua particula, qm̃ diuisio ad medij syllogistici inuẽtionẽ aut nihil cõfert, aut cõfert solũ ad inuẽtionẽ medij in demõstratione. Mõ demõstratio nõ omnis syllogismus est, sed aut vna pars, aut vna specie: ergo diuisio nõ ad omnẽ medij syllogistici inuẽtionẽ, sed ad partẽ cõfert: quare est parua particula totius artis. Dixit aũt per genera: qm̃ multiplex est diuisio, alia accidentis in subiecta, alia subiecti in accidẽtia: & alię id genus. Diuisio autẽ, q̃ ad medij in demõstratione inuẽtionẽ cõfert, est illa: quę per genera fit ad species mediãtibus essentialib⁹ differẽtijs. Hæc enĩ est: quę dici põt parua particula dictæ artis. Deinde ostẽdit alia rõne: cur diuisio oon sufficiat pro medij inuẽtione in demõstratione. Et inquit. Diuisionẽ nõ sufficere: quia diuisio est infirmus syllogismus: cuius causam asserit ex eo: quia quod oportet ostẽdere: in illo petit. Verbi causa. Si oportet ostẽdere de homioe esse mortale, petit. Syllogizabitur enĩ sic, eẽ animal aut mortale, aut imortale: homo est aĩal: ergo homo est mortalis, aut imortalis. Sed nõ est imortalis: ergo est mortalis: in hoc syllogismo petitur. Hoc enim .s. hominẽ ooo esse imortalẽ: assumitur: quod erat probaodũ. Est enim ęque ignotum homioẽ oõ eẽ immortalẽ: & esse mortalẽ. Sed supple si nõ petit: nõ syllogizabit: nisi semper aliquo superiorũ proposito: nã si nõ assumitur altera pars disiuocti: videlicet illa: sed nõ est imortalis: noo syllogizatur oisi illud mortale: vel imortale. Modo hoc est qd superius, ad ipsum mortale, quod intẽdebatur de homine, cũ disiunctũ sit cõmunius altera sui parte, quare p̃ diuisionẽ aut petit, aut solũ aliquod vniuersale syllogizabitur. Propterea quasi epilogando: ait hoc idem esse primũ eorũ, quę latuerunt oẽs vtẽtes via diuisionis. Ex his apparet duplicẽ cãm, quare diuisio oõ est via cõueniens ad inuẽtiooẽ medij. Prima q̃ nõ facit ad inuẽtionẽ medij io syllogismo: in eo q̃ est mediũ syllogismi, sed eo q̃ est mediũ demonstrationis, quare hoc pacto diuisio erit parua particula huios artis: cũ conferat solum ad mediũ syllogismi demõstratiui. Secunda q̃ aut petatur in ipsa, aut per ipsam nõ syllogizatur propositũ: sed aliquod cõmunius illo: quod de homine quęrebatur.

Alexan. expositio. 1.

Primo de anima co. 5.

Expõ Philopo. 2.

Duplex erroris causa.

Et suadere conati sunt tanq̃ existente impossibili de substantia demonstrationem fieri, & de eo, quod est quid.

Cōm͡t. 287.

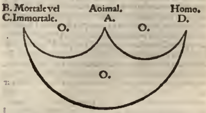
Nunc ponit eorũ motiuũ, qui dixerunt diuisionẽ esse methodum inueniẽdi mediũ io demõstratiõibus. Et inquit. {Et suadere conati sunt suã opinionẽ tanq̃ existẽte impossibili de substãtia demõstrationẽ fieri, & de eo, quod est quid. Si ergo de definitione fieri põt demõstratio, fieri põt syllogismus: & cũ nullus de diffinitione fieri possit syllogismus, nisi diuisiuus, iure diuisiuo syllogismo mediũ in demõstrationibus inuenitur: & cum demonstratio sit priocipaliter syllogismus, videtur diuisio vtilis ad inuentionem medij in syllogismis.

E Quare neq; quoniam contingebat syllogizare eos, qui diuidunt, intellexerũt, neq; quoniam contingebat sic, quemadmodum diximus. In demonstrationibus enim, cũ oportet quid syllogizare inesse, oportet medium, per quod fit syllogismus, minus semper esse: & non vniuersalius prima extremitatum, diuisio autem contrarium vult: nam vniuersalius sumit medium. Sit enim animal quidem, in quo A, mortale autem in quo B: & immortale, in quo C: homo vero, cuius terminum oportet sumere, in quo D, omne ergo animal accipit aut mortale, aut immortale. hoc autem est quicquid erat A, omne esse aut B, aut C. Rursus

Syllus de secunda particula definitionis hois, supposito q̃ homo sit animal.

Terminum definitionẽ.

F hominem semper, qui diuidit ponit, animal esse: quare de D sumit A esse, ergo syllogismus quidẽ est, quoniã D, aut B, aut C, omne erit: quare hominẽ aut immortalẽ, aut mortalẽ necessariũ est esse, animal autẽ mortale solũ, nõ necesse est esse, sed petitur: hoc autem erat, quod oportebat syllogizare.

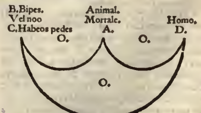
Diuisiu⁹ syllogismus in primo processu.

G

Et rursus qui ponit A quidẽ animal mortale, in quo aũt B pedes habẽs, in quo aũt C non habens pedes, hominem vero D, similiter sumit A quidẽ aut in B, aut in C esse, omne enim animal mortale, aut pedes habens, aut pedes non habens est, de D autem A: nam hominem, animal mortale sumpsit esse: quare habens pedes, vel non habens pedes esse animal, necesse est hominem, pedes autem habens, nõ necesse est, sed sumit: hoc autem erat, quod oportebat rursus ostendere.

Secundus syllus.

H

A aĩal mortale.
B pedes habens.
C Non habẽs pedes.
D homo.

Secũdus processus.

Cōm͡t. 288.

Animaduertendum in diuisiua methodo fieri duos processus. Alterum syllogisticum, quo syllogizatur de definibili quoddam disiunctum vniuersalius: quare altera eius pars, quæ de definito quæritur, verbi causa. Si de

homine

homine quærimus mortale, quæ est vna particula definitionis hominis, nõ mortale syllogizatur, sed mortale vel immortale hoc pacto, omne animal mortale, vel immortale, omnis homo est animal, ergo omnis homo est mortalis, vel immortalis, hic est primus processus, & q̃dem syllogisticus. Secundus vero est, quo concluditur quæsitum, & fit à destructione alterius partis disiunctiuæ ad alteram partem: hoc pacto, omnis homo est mortalis, vel immortalis, sed nõ est immortalis, ergo est mortalis. Horum processuum primus est syllogisticus simpliciter, secundus vero syllogisticus secundum quid, & simpliciter assyllogisticus, quoniam petit id quod quærebatur, Quærebatur.n. hominem non esse immortalẽ: sed mortalem Aristo. ergo primo sumit, quid non intellexerunt vtentes diuisione, & inquit. {Quare neq; quoniam contingebat syllogizare eos, qui diuidunt, intellexerunt, & hoc, quo ad primũ processum, isti enim ignorant primum processum, qui est syllogisticus, & quid ꝑ ipsum syllogizatur: neq; intellexerunt secundum processum, quo syllogizabatur, quoniam contingebat sic, hoc est petendo, qui reuera non est syllogisticus, sed est cum petitione principij, vt diximus. Ignorabãt ergo isti quid syllogistice, & quid assyllogistice in diuisione concludebatur: nam syllogistice cõcluditur illud disiunctũ, quod est vniuersalius quæsito, quod est altera pars eius, assyllogistice vero deducebatur quęsitum, sed cum petitione principij, & hoc declarat, & syllogizat accipiens primo maiorem, & inquit. {In demonstrationibus enim, cum oportet quid syllogizare inesse alicui, oportet medium, per quod fit syllogismus, minus semper esse supple maiore extremitate, quæ quęritur, & maius extremitate minore, nam omnis demonstratio cum in Barbara fiat, per Fecana cõficitur. addit. {Et non vniuersalius prima extremitate} nam posset dici in demonstratione non esse medium aliqua extremitate minus, cum demonstratio ex conuertibilibus constet: propterea addit, vel saltem non minus: est ergo maior syllogismi hæc, medium in demonstratione, per quod demonstratur quæsitum de cõcesso, hoc est maior de minore, non debet esse minus extremitate maiore, deinde accipit minorem. Et inquit. {Diuisio autem contrarium vult: nam vniuersalius sumit medium, est ergo minor, mediũ in diuisione est maius quæsito, est enim quæsitum mortale de homine, modo siue medium sit animal, siue medium sit illud disiunctum, semper est maius quæsito: omne siquidem mortale est animal, & non conuertitur, similiter omne mortale vel immortale, & non conuertitur, ergo nec per animal, nec per illud disiunctum in via diuisiua potest syllogistice demonstrari mortale de homine. Quare, si per diuisionem ostendetur, non nisi per s̃m processum demonstrandum erit, at in secũdo processu petitur. Aristoteles ergo ostendit, quomodo syllogistice non potest quęsitum illud de homine demonstrari, & ꝙ si demonstretur per secũdum processum petitur. Et inquit. {Sit enim animal quidem, in quo A. Mortale vero in quo B, homo vero, cuius terminũ siue definitionem oportet sumere, sit in quo D: omne ergo animal diuisor ipsę accipit, aut mortale, aut immortale, hoc autem est dicere, quod quicquid erat A, sit aut B, aut C. Rursus hominem semper, qui diuidit, ponit animal esse, quare de D sumit A esse: nam D homo, & A animal ponebantur esse, ergo syllogismus quidem erit quoniam D aut B, aut C omne erit, quare hominem aut mortale animal, aut immortale animal necessarium est esse, non autem necesse est hominem esse animal mortale solum. Syllogistice ergo de homine illud disiunctum demonstratur ꝑ medium, quod est animal: at nec per animal, nec per illud disiunctum demonstratur syllogistice mortale, quod quærebatur de homine, sed in secũdo processu petitur. nam cum dicitur, sed homo non est immortalis, in hoc assumpto petitur hominem esse mortalem, hoc autem erat, quod oportet syllogizare, & nõ petere.

A Patet ergo quid syllogistice, & quid assyllogistice in diuisione demonstratur. Mortale enim de homine non demonstratur syllogistice, quia siue animal, siue illud disiunctum medium velis, demonstrari nõ potest, cum sit maius illo quæsito. Demonstratur autem assyllogistice petendo hominem non esse immortalem. Hæc itaq; dicebat Aristoteles vtẽtes via diuisiua ignorare: nõ enim intellexerunt quid syllogistice, & quid syllogistice sit, idest assyllogistice per viam diuisiuam demonstretur. Hæc de illa particula hominis definitionis, quæ est mortale: idẽ ostendit de ea particula, quæ est bipes. Est enim homo animal mortale bipes. Et inquit. Et rursus qui ponit A quidem animal mortale, in quo autem B pedes habens, in quo autem C, est non habens pedes, hominem vero, cuius quærimus particulam illam bipes, intelligitur in D. hic constituens hoc pacto terminos, similiter sumit A quidem aut in B, aut in C esse: omne enim animal mortale aut pedes habens est, aut pedes non habens est, B de D autem A: nam hominem animal mortale per primã diuisionem sumpsit esse, quare necesse est hominem esse animal habens pedes, vel non habens pedes, non tamen est necesse hominem esse animal habens pedes: ergo syllogistice quidem illud disiunctum habens pedes, vel nõ habens pedes deducitur, non autem illius disiuncti alterum, scilicet habens pedes, quoniam siue animal sit medium, siue illud disiunctum, est in plus prima extremitate. Assyllogistice vero cõcluditur per secundum processum petendo hominem non esse non habẽtem pedes, nã in hoc sumit hominem habere pedes, quod quidem erat probãdum, & sicut de his duabus particulis dictum est, ita & de illa particula animal, & de cęteris dici põt, semper tamen aliquo communi suppositio.

Et ergo in hunc modum semper diuidentibus vniuersalius quidem accidit medium sumere eo de quo quidem oportet & demõstra C re differentias extremitates. Finaliter autem ꝙ hoc sit homo, aut quodcunq; vtiq; sit, quod quæritur, nihil dicunt manifestũ, vt necessariũ sit, & enim aliam viam facientes omnem, habitas idoneitates non opinantur esse.

Quasi epilogando quæ dixerat contra vtentes via diuisiua. Inquit. Et ergo in hunc modum semper diuidentibus: Hoc est his, qui vtuntur via diuisiua hoc pacto: semper accidit medium sumere vniuersalius eo, de quo oportet & demonstrare differẽtias quæsitas quę sunt extremitates maiores, erit ergo medium vniuersalius maiori extremitate: quæ est ea differentia, quæ quæritur de definito. Et eo definito, de quo quæritur, qa siue animal sit, siue illud disiunctum, semper est maius vtraq; extremitate. Ergo per tale medium nõ potest syllogistice differentia quæsita syllogizari. Finaliter autem ꝙ homo sit hoc, idest mortalis, vel quodcunq; vtiq; sit: quod quæri D tur videlicet bipes vel id genus. Nihil dicunt manifestũ: vt necessarium sit, quod quæritur. Cum.n. syllogizato disiuncto sumunt, sed homo non est immortalis, sic dicẽdo nihil dicunt manifestum, immo petunt principium: nam hoc est æque ignotum sicut illud, quod quæritur, quare non sumunt aliquid manifestius quæsito, vt per illud assumptum necessarium sit supple id quod quæritur deducendum. Est.n. æque ignotum. Demum quid de arte nostra illi senserint obiter subscribit. Et inqt. Et.n. aliam viam facientes omnem: idest penitus aliam. Sumpsit.n. omnem, pro omnino, quasi dicat. Et.n. omnino facientes aliam viam inueniendi medium, habitas idoneitates, idest dicta pręcepta, quę idoneitates appellant, ꝙ illis idonei sumus inuenire medium non opinant̃ esse. Verbum habitas gręce est ἐνδεχομένας endechomenas: latinè contingentes, tamen per contingentes habitas intelligit, siue congruentes. Quod igitur per diuisionẽ mediũ

Cõm. 28.

non

non inueniatur, nec syllogismi, quatenus syllogismus, nec syllogismi, quatenus demōstratiuus, ex hisce patet, E

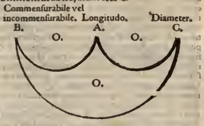
Dubiū pulchra. Quæres fortasse quid petitur in diuisiua ipsa methodo. Solutio Iuniorum. Respondent Iuniores in secundo processum peti, illud vero, quod petitur dicunt esse destructionem alterius partis disiuncti. Nam postquam syllogizatum est, omnem hominem esse mortalem vel immortalē, sumit diuidens: sed non est immortalis, modo hanc negatiuam deberet probare, & non probās, illam petit, sumitq; illā tanquam manifestam. Reprobā. Sed hæc respōsio est directe aduersus verba Aristo. qui ait eum, qui diuidit petere illā homo est mortalis, quia sumens illam homo non est immortalis, in illa petit hominem esse mortalem, quoniam æque notæ sunt ambæ, & in altera, altera continetur.

Solutio propria. Quare dicendum illud, quod petitur, non peti, nisi in secundo processu, & quod petitur esse quæsitum, verū nō in se petitur, sed in suo æquiualenti.

Manifestum autem est, quoniam neq; destruere hac via est, neq; de accidente aliquod, aut proprio syllogizare, neq; de genere in quibus ignoratur, vtrum hoc modo, aut illo se habeat. vt, putas ne diameter est commensurabilis, aut incommēsurabilis? si.n. sumat q; omnis longitudo est comensurabilis, aut incommensurabilis: diameter autem est longitudo: syllogizatum est, quoniam aut incommensurabilis aut commēsurabilis est diameter: si autem sumetur incōmensurabile, quod oportet syllogizare sumetur. F

Cōmē. 190. Ostendit & nunc diuisiuam methodum inutilem esse ad destruendum vel construendū aliquod quatuor prædicatorum, de quibus in Topicis dictum est, vnde inquit, manifestum autem est, quoniam hac via, quæ est diuisio non est aliquid eorum prędicatorum, quę in Topicis dicta sunt, destruere, hoc est negatiue syllogizare, neq; est syllogizare, s. affirmatiue aliquod de accidente, idest aliquam speciem accidentis de suo subiecto, aut de proprio est syllogizare aliquam speciem de eo, cuius est propriū nec de genere, i. nec aliquam generis speciem possumus syllogizare de eo, cuius est genus, potissimum in his, de quibus ignoratur vtrum hoc modo, vel illo se habeant. G Vult igitur dicere viam diuisiuam esse simpliciter inutilem, quoniā per ipsum nec negatiue syllogizari potest, aliquod quatuor prædicatorum, nec affirmatiue syllogizari aliquod accidens de eo, cuius est accidens nec aliquod proprium, nec aliquod genus, de his dico, in quibus dubitatur quid horum sit. Quo vero ad verba attinet. Cū Aristoteles inquit, neq; de accidente aliquod, non intelligas accidens esse id, de quo syllogizatur aliquod, sed p aliquod intelligit ipse aliquam speciem accidentis, vnde sensus est, neq; aliquod accidens de eo, cuius est. Probat H autem hoc vno tantum exemplo. Et inquit. Vt putas ne Diameter est commensurabilis, vel incommensurabilis, si enim, vt inquit, quispiam sumat quoniam omnis longitudo est commensurabilis, vel incommēsurabilis. Diameter autem est longitudo: syllogizatum est, quoniam commensurabilis, vel incommensurabilis est Diameter. Ecce quomodo non quæsitum syllogizatum est, sed qd q̄sito vniuersalius. At, vt inquit, si sumatur incōmensurabile & supple dicatur, sed non est incommensurabilis, & concludatur ergo est commensurabilis, dum sumit q; non sit incommensurabilis, quod oportet syllogizare, sumetur, & cum in illo assumpto contelligatur quæsitum nostrum petitur, quod erat probandum, & sicut de commensurabili, quod est accidens, siue proprium Diametro, dictum est, ita in cęteris prędicatis intelligendum erit.

E Non ergo est ostendere: nam via quidem hęc est. Per hanc autem non est ostendere cōmensurabile vel incommensurabile. in quo A longitudo: B autem commensurabile, vel incommensurabile, diameter C.

F Ex hisce deducit primo, q; si diuisiua methodus sit illa, qua mediū semper inuenitur, nihil potest ostendi. nec iniuria hæc repetit, repetit.n. hęc, vt innuat diuisionem, qua semper vsus est Plato in suis dialogis, nullam esse, & penitus inutilem, & hoc concludit, cum inquit, non ergo est ostendere, intellige si sola diuisione medium inuenitur. Probat, nam via quidem, qua aliquid ostenditur, hæc est, supple qua ostensum est Diametrum esse cōmensurabilem vel incōmensurabilem: at vt dicebamus per hanc diuisiuam viam non est ostendere de Diametro commensurabile, vel incommēsurabile. Et disponit terminos, vt in quo est A sit longitudo, in quo est B, sit illud disiunctum commensurabile, vel incommensurabile. Diameter sit, in quo. C. patet per diuisiuam hanc methodum determinate nec commensurabile, nec incommensurabile de ipso Diametro demonstrari, sed illud disiunctum solum, quare nihil, per hanc viam demonstrari poterit. Siquid.n. hac demonstrari posset, esset illius disiuncti alterum, at nullum illius demonstrari potest: ergo diuisiua methodo simpliciter nihil est ostensibile, hæc Aristo. Cōmē. 191.

G Manifestum igitur est, quoniā neq; ad omnem considerationem congruit inquisitionis modus, neq; quibus maxime videtur conuenire, in his est vtilis. Ex quibus quidem igitur demōstrationes fiunt, & quomodo, & ad quæ perspiciendum fm vnūquodq; problema manifestum est ex dictis.

Ex his quoq; deducit methodum diuisiuam nulli vtilem esse considerationi, quoniam nec ad construendum nec ad destruendum aliquod problema cuiusuis prædicati, nec ad definitionis inuentionem, cui potissimū vtilem esse asserebatur, & inquit. {Manifestum igitur est, quoniam neq; ad omnem considerationem cōgruit hic inquisitionis modus, & quispiam dicet, si non ad omnē, ergo ad aliquam nō est vtilis, quia negatio præposita facit æquipollere suo contradictorio, & vltra sequitur alicui esse vtilem, cum subcontrariæ sint simul veræ, potissimum quādo materia non fuerit necessaria, intellige ergo negationem illam postpositam, licet præcedat, & tūc ęquipollet nulli. Propterea subdit {neq; in his vtilis est, quibus maxime videtur conuenire, videtur.n. conuenire definitionibus inueniendis: modo, q; his non conueniat dictum est. Demū epilogat, & inquit. {Ex quibus quidem igitur demonstrationes, idest syllogismi, fiant, quoniam ex tribus terminis, & duabus propositiōibus, & quomodo, idest qualibus cōsiderationibus, & ad quę perspiciendum, hoc est quibus inspectionibus, fm vnūquodq; problema, s. vniuersale, particulare, affirmatiuū, & negatiuum, Cōmē. 192.

H

Dubi. 1. & negatiuum, manifestum est ex dictis. Quæret fortasse quispiam circa superius dicta, quomodo medium in demõstrationibus sit maiori extremitate minus, cum sit secum conuertibile. Iuniores dixerunt medium in demonstratione esse minus fm rationem maiori extremitate, maius vero minore extremitate, fm rem vero esse æquale. Sed hoc non est intelligibile: nam si fm rationem est minus, ergo fm rationem est inferius. Modo in demonstrationibus mediū nec est inferius, nec superius. Propterea dici potest vt diximus superius Aristo. addidisse medium esse minus, aut non vniuersalius, & hoc rationi sufficit. Præterea dici potest aliquid competere alicui fm rationem generis, quod nõ competit alicui fm ratione speciei, vt posse videre ipsi talpę sub ratione animalis competit, nõ tamē sub ratione talpę. Sic medio in primo primę competit, vt est medium syllogisticum esse antecedens ad prædicatum, & cõsequens subiectum, vt vero est medium demonstratiuum, cõpetit esse æquale.

Solutio. Iuniorum.

2. Dubi. Quæres vlterius quomodo medium in diuisiua methodo sit maius prima extremitate. Cū animal erat medium ad syllogizandum illud disiunctū mortale vel immortale, quod vel est in minus, vel æquale illi. Dici potest (vt Iuniores dicunt) & quidem non imperite, maiorem extremitatem esse alteram disiuncti partem, videlicet mortale: nam illam quærimus de homine. Modo in primo processu syllogizatur illud disiunctum de homine per animal: & illic medium non est in plus, in secūdo processu concluditur per destructionem alterius partis quæsita maior, vtpote de homine mortale. Modo cum accipitur, sed homo non est immortale, quod assumitur non immortale videtur in plus, cum ex negatiua non sequatur affirmatiua. Hæc Iuniores. Melius dico. Aristo. non asserere in diuisiua methodo mediū esse in plus, sed hoc sumere ad hominem, si. n. quærimus mortale de homine syllogizare, medium per aduersarium assignandum erit, & cum non possit esse destructio alterius partis, nam in illa petitur, & nihil syllogistice per illā deducitur, erit animal, aut illud disiunctum, & sic quodlibet illorū est maius prima extremitate, quę quærebatur, & sic in diuisiua methodo fm aduersarios, si debet syllogistice syllogizari quæsitum, mediū debet esse minus. Cõstat autem fm eos esse maius.

Solutio. Iuniorum.

Solutio propria.

Particula tertia.

De syllogismorum resolutione.

Cap. i. Omnes syllogisticas rationes ad aliquam prædictarum figurarum reducendas esse dicitur.

QVomodo autem reducemus syllogismos in prædictas figuras, dicendum vtiq; erit post hæc: reliquum. n. rursus hoc considerationis est. Si. n. generationem syllogismorum inspiciamus, & inueniendi habeamus potestatem, amplius autem factos reducamus in prædictas figuras, finē habet quæ ex principio suppositio est. Accidet autem & simul quæ prius dicta sunt, confirmari manifestiora esse, quòd sic se habent per ea, quę nūc dicenda sunt. Oportet enim omne quod verum est ipsum sibi ipsi consentaneum esse omni quaque.

Hæc est portio tertia, quā Ari. περὶ τῆς ἀναλύσεως id est de resolutione syllogismorum inscribit. Analysis. n. & reductio idem est. Est enim quadruplex resolutio & quadruplex reductio. Alia enim est, cum syllogismi cęterarum figurarum ad primam, quę cęteris perfectior est, reducuntur. Alia, cum in eadem figura syllogismi ad eos reducuntur, qui in eadem perfectiores sunt. Omnes enim syllogismos primæ ad duos primos reducimus, & omnes contingentes imperfectos per cõuersionē ad oppositum reducimus ad perfectos. Et de hac resolutione,

A atq; reductione in prima particula egit. Tertia est resolutio atq; reductio, qua assyllogistice orationes ad syllogismos reducuntur, atq; resoluitur. Est autem assyllogistica oratio antecedens, non dispositum in modo neq; in figura, licet ex eo sequatur necessario cõsequēs, & de hac proponit. Cū inq. {Quō autē reducemus syllogismos, nō qui distincte sunt syllogismi, sed qui cõfuse ac informes, quales sunt syllogisticę orõnes obscurę tñ syllogisticę propter infirmitatē, in pdictas figuras, dico quō in perfectos syllogismos reducimus ad pfectos, qm̄ omnis reductio, vel resolutio est ab impfecto ad perfectū. Dicē dū vtiq; post hæc, scilicet q̃ diximus de generatiõe syllogismorū, & de propositionū facultate. Est ergo hæc intētio, quomodo informes syllogismi ad cõformes reducātur. Quarta vero resolutio atq; reductio est quoties vna cõclusio in plures figuras & quidem per plura media resoluitur, de qua ea parte differendum est, quæ incipit. Quę cunq; autem in pluribus. Patet ergo per hęc quid restat, B & quæ sit partis intentio. Assignat vero huius suę intentionis causas. Et primo inquit. {Reliquum. n. rursus hoc considerationis est, vniuersa enim huius libri consideratio in tres partes diffecatur. In generationem, s. syllogismorum, in inueniendi potestatem, & in resolutionē atq; reductionem syllogismorum, qui propter confusionem non syllogistici videntur. Propterea inquit. {Si. n. generationem syllogismorum inspiciamus, vt particula prima inspeximus, & inueniendi habeamus potestatem quod effecimus particula secūda, amplius autem factos confuse tamen, reducamus in prædictas figuras, finē habebit suppositio, quę ex principio est. Hoc. n. restat in hac tertia particula, hęc est prima ratio. Assignāt secundā causam, ex eo, q̧ quæ dicta sunt, q̧ bene dicta sint, per hæc, quę nunc dicemus, & confirmabuntur, & dilucidabuntur. Nam cum ea, quæ diximus, vera sint, & verum omne sit, cui & dicta posterius, & dicta prius omnia cõsonant, hæc quę posterius dicimus, illis veris antedictis C consonando illa magis, ac magis confirmabunt dilucidabuntq;. Vnde inquit. {Accidet etiam simul quæ prædicta sunt de generatiõe syllogismorū, & de facultate propositionū, & confirmari & manifestiora fieri, q̧ sic se habent, vt dictum est, per ea, quæ nunc dicenda sunt, cuius rationē assignat, cū inquit. {Oportet. n. omne quod verum, est ipm sibi ipsi cõsentaneū esse omni quaq;, hoc est & per ea, quæ sunt ante, & per ea, quæ sunt post, & ab latere. Quo vero ad verba attinet, verbū consentaneū, est ὁμολογούμενον: homologumenon, latine est & cõsentaneū, & cõsonans, & cõfessum, & cõsentiens. Vnde & alÿ auctoritatē hāc sic tradūt, vero omnia cõsonant. Alÿ sic, veritas testatur sibi ex omni loco. Dices nõne informe percedit formale. Ergo confusus syllogismus pcedit distincte syllogisticū. Debuit ergo prius de cõfusis orationibus differere, quæ sunt priores q̃ de distinctis syllogismis. Dicas Arist. hic de confusis differe, nō quid sint, nam de eis sic egit in prima parte, vbi de inutilibus con-D iugationibus egit. Sed de reductione confusarum orationum loquitur, quæ ad syllogismos fit. Ergo hæc cõsideratio præsupponit syllogismos. Semp. n. reducibile supponit id, ad quod fit reductio. Præterea ordo doctrinę est contrarius ordini naturali. Naturalis. n. ordo incipit à prioribus natura, noster à priorib^9 nobis. Licet igitur informe sit prius natura, ad nos est posterius. Præterea dices si finem imponemus intentioni propositæ ex p tractatione huius tertÿ, secundus liber Priorum frustra esset. Dicendum librum secundum esse de consequentibus ad perfectionem syllogismorum, est. n. de syllogisticis potestatibus, quare p illa tria principalis finis hr̄. Per librū fm finis secūdarius attingit, minusq; principalis. *Secūda de.*

Primum quidē igitur oportet tentare duas propositiones accipere syllogismi, facilius. n. in maiora diuidere, quam in minora; maiora autem

autem composita sunt quam ea, ex quibus cõponuntur. Deinde cõsiderare, vtra in toto, & vtra in parte, & si non ambæ sumptæ sint eũ, qui ponit alteram, aliquoties.s. vniuersalem protendentes eam, quæ in hac est, nõ sumunt neq; scribentes, neq; interrogantes, aut has quidem protendunt, per quas autem hæ concluduntur, omittunt, aliæ vero vane interrogantur. Considerandum autem siquid superflui sumptum sit, & si quid necessariorũ omissum: & hoc quidem ponendum, illud vero auferendum, donec veniat quis ad duas propositiones, sine enim his non est reducere interrogatas orationes.

Cõm. 2. Hactenus de intentione, nunc vero dictam intentionem prosequitur. Primo docens via resolutiua propositiones inuenire, & cum ars constet præceptis, quatuor præceptis docet resolutionem confusarum orationum, & ex quibus propositionum inuentio patere potest.

Præceptũ. 1. Primum ergo præceptum est de propositionum numero, cum inquit. {Primum quidem igitur oportet tentare duas propositiones accipere syllogismi, & intellige pręceptum hoc ex eo, quia in oratione confusa quandoque plures, quãdoq; pauciores duabus propositionib⁹ sunt. Ideo semper in duas propositiones vniuersa oratio reducenda est. Animaduerte tamẽ, q̃ tota oratio est informis syllogismus, diuiditur in antecedens, & consequẽs: consequens quidem statim cõstat per notam illationis, nam ea propositio, quæ per notam illationis infertur, cõclusio est in tali informi syllogismo, totum vero illud q̃d præcedit, ex quo videlicet infertur, hæc oratio cõfusa dicitur, & informis, quam tentãdum est reducere ad duas propositiones. Amplius conclusio cognoscitur per hoc quod proponitur, & antecedens, & per hoc quod probat propositum. Causa autem, quare prius de propositionum, quam de terminorum numero tentandum est, hæc videtur, q̃ vt inquit, facilius enim in maiora diuidere, quam in minora. Maiora autem composita sunt, s. propositiones, quam ea, s. termini, ex quibus componũtur. Ergo prior est orationis confusæ resolutio ad propositiones, quam ad terminos. Quare præceptum de propositionum numero præcedit præceptum de terminis.

Quo vero ad verba attinet, per diuidere non dissecare intelligit. Nam facilius est quãtum aliquod dissecare in partes minores, quã in partes maiores. Possumus.n. cultello de ligno partes minores findere, maiores vero non nisi securi. Sed per diuidere intelligit resoluere. Oratio.n. quæ syllogistica est, confusa tamẽ, prius resoluitur ad maiora, & propinquiora, quã ad terminos minores, & remotiores, inuento propositionum numero.

Secũdũ præceptum. Secũdum præceptum est de differentia propositionum, hoc est quæ maior, quæue earum minor propositio sit, hoc autem pręceptum adimpletur, quoties cõsideratur vtra in toto, hoc est quæ nam vniuersalis, vtra in parte sit, idest quæue particularis.

Dubitatio pulchra. Solutio. Sed dices, quid si demõstratio sit potissima constans ex vtrisq; vniuersalibus. Vno modo dici potest præceptum non habere locum nisi cũ propositiones sunt dissimiles quantitate, vel intellige pręceptum locum habere vt in pluribus, non autem in omnibus. Melius fortasse intelligit per vniuersalem eam in qua ponitur problematis prædicatum, quod in sylogismo est maior extremitas quæ vocatur totum particularè, in qua ponitur problematis subiectum, quod dicitur pars. Cum enim prædicatum contineat subiectum, propositio in qua ponitur prædicatũ, vniuersalis dicta est, & propositio in toto in qua vero subiectum, particularis, & dicitur propositio in parte. Et per hoc ſm præceptũ habetur quomodo totũ antecedens debeat reduci ad duas propositiones, vt ad eas solum, in quarũ vna ponitur prædicatum problematis, in altera subiectũ, nam sic habetur maior & minor. Et habetur quæ duarum de fuerit in oratione, & quæ ponitur, sed quoniã in oratione cõfusa quæ ad syllogismum reduci potest, quadrifariã cõfusio accidit, vt græci expositores annotarunt, alia quidẽ propositionis minoris defectum, alia autẽ defectu maioris, alia defectu nõ syllogisticarũ propositionũ, sed prosyllogisticarũ, alia nõ necessariarũ propositionũ abũdãtia.

Quadruplex cõfusio in syllogisticis orationibus. Defectu quidẽ minoris, vt si oratio sit. Omne proprium bonũ, ergo sanitas bonum. Defectu vero maioris vt si oratio sit. Voluptas est ſm naturam, ergo voluptas est bonũ. Defectu prosyllogisticarũ propositionũ, vt si oratio sit, Socrates noctu vagatur, omne noctu vagans fur. Socrates ergo fur. Huic orationi syllogisticæ non desunt propositiones. Prosyllogistica deest, nã deficit omne clam accedẽs fur: qua maior prosyllogizatur, si enim addidero, omne noctu vagans clam accedit, relinquetur maior, s. q̃ omne noctu vagans fur. Propositionũ deniq; nõ necessariarum abundãtia, vt si oratio sit, voluptas est ſm naturam bonum, voluptas est operatio, voluptas est imperturbata vita. Omne ſm naturam est bonum, ergo voluptas bonum. In hac enim prima & vltima necessariæ sunt, cæteræ superfluę. Posletq; addi & quintam cõfusionem, vt quando ponerentur prosyllogisticæ propositiones, non autem syllogisticæ, non tamen curauit addere, quia ex his colligi potest. Cognoscitur autem, quãdo maior, vel minor, vel vtræq; defuerint ex præcepto præcedẽti: nam, si in nullis propositionibus assumptarũ inuenitur subiectum, neq; prædicatum problematis, nullę sunt ad problema propositiones immediatę. Ea vero, in qua subiectum vel prædicatũ problematis inuenitur, est maior, vel minor, cum igitur quadrifariam confusio accidat, ideo emergit tertiũ præceptum. Et inquit. {Et si non ambæ sumptæ sint, considerare debemus eum opponentem vel eum syllogismum, qui ponit alteram. nam vt inqt, Aliquoties vniuersalem protendentes, proponentesq;, idest maiorem causa, quæ in hac est, idest minorem non sumunt, dico non sumunt, nec scribentes qui posteris monumenta relinquunt, neq; interrogãtes, qui opponunt. Aut has quidem protendunt, s. syllogisticas. Prosyllogisticas vero, per quas hæ syllogisticæ concluduntur, omittunt. Aliæ vero, quæ abundanter ponuntur, vane interrogantur, quia nec ponuntur, vt syllogisticæ, nec vt prosyllogisticę, cur vero superflua in oratione confusa nonnunquam assumantur, dicemus.

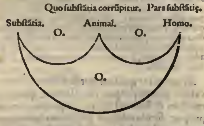
Cur inutiles propõnes. nam licet nec ad syllogismum, nec ad prosyllogismum vtiles sint, nonnunquam ad occultandum ponuntur, vt sophistę agunt: nonnunquam ad ornatum, vt rectores: nonnunquã ad abundantem doctrinam, vt physici seruant, aliquando autem ad terminorum resolutionem, vt mathematici consueuerat. Propterea præcipit Aristoteles si quid in oratione superflui positum sit, id auferendum esse, siquid vero necessariorum prætermissum, adijciẽdum, quo vsq; ad duas propositiones deuẽtum sit. Nam sine his syllogisticæ orationes reduci nõ possunt, quę interrogari solent. Cognoscuntur autẽ superfluæ per hoc, q̃ non continent nec subiectum, nec pręđicatum problematis. Amplius nec subiectum nec prædicatum propositionis prosyllogizabilis. Omnes enim propositiones pręter has, superfluas dicit ad syllogismos. Quód si possint per permutationẽ reduci ad has, vt postea dicet, nõ omnino superfluas appellat.

In aliquibus quidem ergo facile est videre quod minus est, aliqui vero latent, & videtur syllogizare, eo q̃ necessarij quid accidit ex ijs, quæ posita sunt. Vt si sumatur, non substantia interempta, substantiam non interimi, ex quibus

bus

bus autem eſt, interemptis, & quod ex eis eſt, corrumpi. His enim poſitis neceſſarium eſt quidem ſubſtantiæ partem eſſe ſubſtantiam, non tamen ſyllogizatum eſt per ea, quæ ſumpta ſunt, ſed deſunt propoſitiones. Rurſus ſi cum eſt homo, neceſſe eſt eſſe animal, & cum eſt animal, ſubſtantiam, & cum eſt homo, neceſſe eſt eſſe ſubſtantiam. ſed nondum ſyllogizatum eſt, non enim ſe habent propoſitiones, vt diximus. Fallimur autem in talibus, eo ꝙ neceſſarium quoddã accidit ex his, quę poſita ſunt, quoniam & ſyllogiſmus neceſſariũ eſt, in plus autem eſt neceſſarium, ꝗ̃ ſyllogiſmus. nã omnis ſyllogiſmus neceſſariũ, neceſſarium aũt nõ omne ſyllogiſmus. quare, nõ ſiquid & accidat poſitis quibuſdam, ſtatim tentandum eſt reducere, ſed primũ ſumẽdum eſt duas propoſitiones.

Duo deceptionis exẽpla.

Cõmẽ. 395. Poſitis his præceptis, quando in tertio ſit facilitas, quando vero difficultas, nunc oſtẽdit, vt exponit quod antecedens facile, quodve difficile ad propoſitiones ac ſyllogiſmum reducatur. Et inquit. {In aliquibus quidẽ ergo facile eſt videre, quod minus eſt, vtpote, quãdo aut maior, aut minor ponitur, altera quauis prętermiſſa, vel quando non ſequitur concluſio de neceſſitate. Aliqui vero ſyllogiſmi latent, quo pacto deficiant, & videntur ſyllogizare, eo ꝙ neceſſarĳ quid accidit ex his, quę poſita ſunt. Latent ergo ſimilitudine, quam habẽt cum perfectis ſyllogiſmis. nam vt perfecti ſyllogiſmi quicquam neceſſarĳ concludunt, ita nonnullæ orationes quibuſdã poſitis ſyllogizare videntur non nihil neceſſarĳ, conſtãt enim duabus propoſitionibus, & ĳs, quibus nõ nihil neceſſarĳ ſequitur, ideo ſimilitudine, quam cum perfectis ſyllogiſmis ſubeunt, an quicquam in eis deſit, non facile cernitur. Huius rei duo exempla ponit. Primum, cum inquit. {vt ſi ſumatur in oratione aliqua non ſubſtantia D interempta, ſubſtantiam non interimi, partibus autem interemptis, ex quibus aliquid eſt, id ipſum quod ex eis eſt, & corrumpi ſumatur, his enim poſitis, neceſſarium quidem eſt ſubſtantiæ partem eſſe ſubſtantiam, non tamen ſyllogizatũ eſt per ea, quæ ſumpta ſunt. Sed deſint propoſitiones, verum in eis clam propoſitiones haberi poſſunt, in prima enim hæc haberi põt, omne illud, quo ſubſtantia corrumpitur, eſt ſubſtãtia, quæ eſt maior. In ſecunda vero hæc habetur, pars ſubſtãtię eſt id, quo ſubſtantia corrumpitur, ergo pars ſubſtantiæ eſt ſubſtãtia.

Secundum exemplum ponit. Cum inquit. Rurſum ſi cum eſt homo, neceſſe eſt animal eſſe, & cum eſt animal neceſſe eſt ſubſtãtiã eſſe ſequitur & cũ eſt homo, neceſſe eſt ſubſtãtiam eſſe. Sed nõdum ſyllogizatũ, nõ. n. ſe habent propoſitiones, vt diximus, in modo, & in figura. Verũ in prima hæc latet, omnis Homo eſt Animal, in A ſecũda hęc, omne animal eſt ſubſtãtia, ideo ſequitẽ omnẽ hominẽ eſſe ſubſtantiã. Repetit autẽ decipiẽdi cauſam, & inquit. Fallimur autem in talibus ſcilicet orationibus duabus propoſitionibus conſtantibus, quæ neceſſarĳ quicquam concludunt, ſimilitudine, quam cum perfectis ſyllogiſmis, ſubeunt (vt diximus, & ſimilitudo eſt) eo ꝙ neceſſarium quoddam accidat ex his, quæ poſita ſunt, in eiuſmodi orationibus, quoniam & ſyllogiſmus neceſſarium eſt, ſcilicet quibuſdam poſitis. Verum licet aliqua ſit ſimilitudo, non eſt omnimoda: nam neceſſarium eſt in plus quam ſyllogiſmus, ſiquidem omnis ſyllogiſmus eſt neceſſarium, non autem omne neceſſarium eſt ſyllogiſmus, propterea concludit, quare nõ ſiquid & accidat quibuſdam poſitis, ſtatim eſt tentãdum reducere, ideſt ſtatim eſt iudicandum eſſe ſyllogiſmum, quem reducere atq; reſoluere debemus ad duas propoſitiones ſecundum artem ſyllogizandi aſſumptas. Sed primum ſumendę ſunt duæ propoſitiones ſecundum artem ſyllogi- B zãdi ſumptas: nam illis ſumptis, poſſumus reſoluere ſyllogiſmum ad eas, iudicando eſſe bene aſſumptas. Ex hoc loco Iuniores ſumpſerunt conſequentias: nam dicit omnem ſyllogiſmum eſſe conſequentiam neceſſariam, non autem contra omnis conſequentia neceſſaria eſt ſyllogiſmus. Ergo dabiles ſunt conſequentiæ præter ſyllogiſmos. Animaduertendum tamen ꝙ oratio illa confuſa, qua probatur partes ſubſtantiæ eſſe ſubſtantias, poteſt ſic reſolui, & quidem magis ad verbum, quibuſcũq; interemptis, interimitur ſubſtantia, illa ſunt ſubſtantiæ: Sed partibus ſubſtantię interemptis ſubſtantia interimitur: Ergo partes ſubſtantiæ ſunt ſubſtantię. Secunda vero oratio ſic, omne illud, quo poſito ponitur Animal, eſt ſubſtãtia. Sed homine poſito, ponitur Animal, ergo Homo eſt ſubſtantia. Quod ſi ita ſit, nulla erit bona conſequentia, quæ ad ſyllogiſmum non reducatur. Verum de his poſterius. Ex his colligi poteſt regula cognoſcẽdi propoſitiones, quæ in antecedente ſuperfluæ accipiũ- C tur, nam quæ propoſitio nec ſubiectum nec prædicatũ principalis problematis continet, nec ſubiectũ, nec prędicatum propoſitionis proſyllogizabilis, nec conuerſione, nec permutatione aliqua reduci poteſt ad continentem ſubiectum vel prædicatũ problematis principalis, nec ad continentem ſubiectum vel prædicatum propoſitionis proſyllogizabilis, omnis talis ad ſyllogiſmum ſuperflua ab Ariſtote. dicitur.

Nota Vnde conſequẽtię.

Alia reſolutio melior.

Quid propoſitio ſuperflua ad Syllogiſmum.

Deinde ſi diuidendum in terminos, mediũ autem ponendum terminorum, qui in vtriſq; propoſitionibus dicitur, neceſſe eſt enim medium in vtriſq; eſſe in omnibus figuris. Siquidem ergo ſubĳciatur & prædicetur medium, aut ipſum quidem prædicetur, aliud vero ab illo negetur, prima erit figura, ſi autem prædicetur & negetur ab aliquo, media erit figura, D ſi vero alia de illo prædicentur, aut hoc quidẽ prædicetur, illud vero ab illo negetur, poſtrema, ſic enim ſe habuit in poſtrema figura medium, ſimiliter autem & ſi nõ vniuerſales ſint propoſitiones; nam eadem eſt determinatio medĳ.

Cõmẽ. 396. Docuit reſoluere conſequentias neceſſarias, quæ non ſunt ſyllogiſtice ad propoſitiones, nunc eaſdem ad terminos reducere docet. Sed Ariſtoteles ordinem peruertere videtur, Nam conſtituto problemate, per inuentionem medĳ propoſitiones docuit abundare, & illas adinuenire, nũc autem propoſitiones prius, & poſtea terminos docet. Animaduerte ergo, vt diximus, Ariſtotelẽ docere in vniuerſa hac portione reducere omnes orationes neceſſarias, actu aſyllogiſticas, ad ſyllogiſmos, ſunt autem

Quæſtio pulchra.

autem orationes necessariæ non syllogistice consequentiæ necessariæ, in quibus ponitur aliquod antecedens nō in modo, & in figura constitutum, ex quo sequitur aliquod consequens necessarium, vt sæpe dictum est, docuit ergo primo antecedens resolui in duas propositiones, verum resolui in duas propositiones potest esse aut confuse, aut distincte, confuse est, si antecedens resoluatur ad duas propositiones, quæ prima facie videntur necessariæ pro consequente inferendo, siue illæ sint secundum syllogizandi regulas sumpte, siue non, & talis resolutio, quæ ad propositiones est confusa, præcedit illam ad terminos, ac ad medium, alia est resolutio, quæ fit distincte in propositiones, vtpote secundum syllogizandi regulas, & hanc docet nunc resoluendo vniuersam orationem ad tres terminos, & qui illorum est medium dicens.{Nam sic patet resolutio eiusmodi consequentiarū ad propositiones, vt syllogismi partes sunt.

Quō fit resolutio distincta.

Fit autem hæc distincta resolutio. Primo resoluendo problema, quod de necessitate sequebatur ad subiectū, & prædicatum. Nam hac prima resolutione prima cognoscitur per prædicatum maior extremitas, per subiectum vero minor. Deinde secunda resolutio fiat propositionum, quæ in antecedente assumebantur, ad earum terminos, & prospiciendum est hac facta, verum vnus illorum terminorum sit, qui coordinetur cum prædicato. Sic enim scietur maior, & cum subiecto, nam sic minor apprehēditur, quibus resolutionibus factis, quòd illæ propositiones syllogistice sumptæ sint, cognoscemus. Cognoscemus autem figuram, habitudine illa cognita, quam medium habet cum extremis. Inquit{deinde sic}idest eo modo{in terminos diuidēdum est, vt in propositiones diximus. Medium autem eum terminorum ponendum est, qui in vtrisq; propositionibus dicitur. Dicit autem hoc Aristoteles supponendo duplicē resolutionem, & problematis, & propositionum in antecedente assumptarum. Et quod medium bis dicatur, probat, cum inquit, necesse est enim medium in vtrisque propositionibus esse, in omnibus figuris, quod inductione probat, & ideo verbum ergo non illatiue legatur, sed pro quoniam, vnde quasi causam assignans inquit. Nam si subijciatur, & prædicetur medium, prædicetur.s.affirmatiue, aut ipsum quidem prędicetur videlicet de subiecto problematis, aliud vero scilicet prædicatum problematis ab illo negetur, prima erit figura. Si autem & prædicetur de aliquo extremorum problematis, & negetur ab alio, media erit figura. Si verò de illo medio alia.s.vtraq; extrema prædicentur, aut alterum de illo prædicetur, alterum ab illo negetur, postrema est. Nam in postrema figura sic se habuit medium. Et quia hæc intelliguntur, quoties ꝓpositiones sunt vniuersales vtræq;, addit, similiter autem se habet medium & si non vniuersales sint propositiones, scilicet vtræq;, sed altera. Nam est eadem determinatio medij, vel intellige similiter se habere medium si non sint vniuersales propositiones, idest si nulla sit vniuersalis. Erit enim eadem medij determinatio, & syllogistica erit oratio de figura, non autem demonstratio.

Manifestū igitur quòd in qua oratione dicitur idem frequenter, non fit syllogismus: nō enim sumptum est medium.

Cōm. 107.

Sed dices quid si in propositionibus præassumptis, nullus terminus frequenter sumatur, hoc est semel cum problematis subiecto, semel cum prædicato. Respondet, & inquit.{Manifestum igitur, quoniā in qua oratione non dicitur idem frequenter, hoc est cum subiecto & prædicato problematis, ipsa, supple oratio siue consequentia non fit syllogismus, supple ex illis propositionibus, non enim sumptum est medium. Quare oportet reducere propositiones illas ad eas, in quibus idē frequēter sumat, alioqn nihil necessarij concludit.

E Quoniam autem habeamus quale problematum i vnaquaq; figura clauditur, & in qua vniuersale, & in qua particulare, manifestum est quòd non ad omnes figuras perspiciendū, sed in vnoquoq; problemate ad propriam. q̄cunq; vero in pluribus concluduntur, medij positione cognoscimus figuram.

Quæret fortasse quispiam vtrum cōsequentia ad syllogismum reducenda, reduci debeat ad omnes, aut ad vnam figuram, & ad quam. Respondet orationem siue consequentiam esse ad omnes vel ad vnam reducēdam figuram apprehendi qualitate, & quantitate problematis, quod consequentia deducitur, aut positione medij, quod in præassumptis propositionibus accipiebatur. Et hoc inquit,{quoniam autem habemus quale problematū in vnaquaq; figura clauditur, & in qua vniuersale, & in qua particulare}nam in particulare in omnibus, vniuersale in prima, & secunda, & vniuersale affirmatiuum solum in prima, negatiuum in prima & secunda. Particulare negatiuum quidem in omnibus, affirmatiuum in prima, & tertia.{Manifestum est, quoniam nō ad omnes figuras semper perspiciēdum est pro reductione consequentiarum, sed pro problematis natura ad propriam illi problemati, & si problema in omnibus aut pluribus syllogizari potest, inquit{figuram apprehendi ea positione, quam habet medium in præassumptis propositionibus: hæc de distincta resolutione, quæ fit ad propositiones, per terminorum inuentionem. Tradit Aristoteles. Cōm. 106.

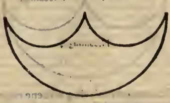
Frequenter quidem igitur falli accidit circa syllogismos propter necessarium, quemad modum dictum est prius, aliquoties autem propter similitudinem positionis terminorum, quod quidem non oportet latere nos. Vt si A de B dicitur, & B de C, videbitur enim vtique sic se habentibus terminis esse syllogismus, non fit autem neq; necessarium quicquam, neque syllogismus. Sit enim in quo A, semper esse, in quo autem B, intellectiuus Aristomenes, in quo autem C, Aristomenes, verū itaq; est A inesse B, semper enim est intellectiuus Aristomenes, sed & B de C: nam Aristomenes intellectiuus Aristomenes est: A autē non inest C: corruptibilis enim est Aristomenes: non igitur fiebat syllogismus sic se habentibus terminis, sed oportet vniuersaliter A B sumere propositionem, hæc autem falsa est, quæ putabat omnem intellectiuum Aristomenem semper esse, cum Aristomenes corruptibilis sit. Rursum sit in quo quidem C, Miccalus, in quo aūt B, musicus Miccalus, in quo autem A, corrumpi cras, verum est ergo B de C prædicari: nam Miccalus est musicus Miccalus, sed & A de B, corrūpetur enim cras musicus Miccalus: A autem de C falsum est. Hoc itaq; idem priori est, non enim verum est vniuersaliter, Miccalus musicus quoniam corrumpetur cras, hoc autem non sumpto, non erat syllogismus, hæc ergo fallacia fit in eo qđ bene. vt.n.nihil differens dicere hoc huic inesse, aut hoc huic omni inesse concedimus.

De terminorum thesi.

Epilogat

Semper esse. | Intellectiuus Aristomenes. | Aristomenes.
Corrumpi. | Musicus Miccalus. | Miccalus

A. B. C.

Cõncl. 190. Epilogat primam causam, qua in syllogismis ipsis decipi solemus, & inquit{ frequenter quidem igitur falli accidit circa syllogismos ipsos propter necessarium} hoc est necessarij similitudine, vt visum est. Dicit autem frequenter, quoniam hac necessarij similitudine plerunque iudicamus consequentias syllogisticas esse, quę tamen uera non sunt, immo pro maiori parte veteres, qui Logicæ erant ignari, hac errandi causa decepti fuerunt.

Secunda decipiendi causa est similitudo figurarũ, quę in terminis ipsis inuenitur, syllogismus enim ex propositionibus indefinitis, quoties secundum aliquam figurarum disponitur, videtur syllogismus, qui tamen nõ est, cum in omni syllogismo necessarium sit propositionum aliquam esse vniuersalem. Inquit{ aliquoties autem decipimur, propter similitudinem positiõis terminorum, positionem terminorum appellat figuram, quæ est terminorum dispositio. Quod quidem decipulum nõ oportet latere nos, ne in antiquorũ ignauiã labamur, q Dialecticę ignari seruant aliquando figuram, & non modũ, & sic non syllogizant. Dixit aliquoties, quoniam hæc deceptio non ita frequenter emergit, sicut prima. Explicat autem in terminis vniuersalibus quid velit dicere, ec inquit. Vt si A de B dicitur, & B de C, siquis enim sic syllogizabit, B est A, C est B, videbitur sic se habentibus terminis syllogismus. non fit autem per talem terminorũ positionem neq; necessarium quicquam, hoc est nec cõsequentia necessaria, nec syllogismus, s. vtilis. Et q nec necessarij quicquam, nec syllogismus per talem terminorum dispositionem emergat, duobus exemplis ostendit. Cum inquit. { Sit enim in quo A, semper esse, siue sempiternum, in quo autem B, sit hoc complexum, intellectiuus Aristomenes, in quo autem C, sit Aristomenes simpliciter, atq; incomplexe sumptus, terminis itaq; sic dispositis, verũ est A inesse B, semper enim est intellectiuus Aristomenes, sed etiam & B de C verum est, nam Aristomenes est Aristomenes intellectiuus, & tamen his sic constitutis, A non inest C, nam Aristomenes est corruptibilis, non semper ens. Propterea concludit, non igitur terminis sic se habentibus, fiebat syllogism⁹, sed si vtilis esse debet syllogismus, oportet A B propositionem maiorem sumere vniuersaliter, videlicet omnis intellectiuus Aristomenes semper est. Hęc autem propositio sic vniuersaliter sumpta falsa est, hæc, inquam, falsa est, quę putabat omnem intellectiuum Aristomenem semper esse, cum Aristomenes incorruptibilis sit.

Dubiũ de exemplo. Sed circa hoc exemplum non leuis est dubitatio. Primo, quia nõ videtur illa indefinita siue singularis vera. Intellectiuus Aristomenes semper est. Nã desinẽte Aristomene, desinit intellectiuus Aristomenes, desinente enim parte, idem numero totũ pmanere nõ potest. Dixerunt intellectiuũ Aristomenẽ semper esse secundum *Solutio. 1.* intellectiuã partẽ. nã licet Aristomenes nõ semper sit, secundũ tñ eã partẽ, q̃ est intellectus, imortalis est. Sed *Refutatio.* hæc solutio ambigui quicquã habet, nã eadẽ ratione illa vñis vera erit, omnis intellectiuus Aristomenes est imortalis, & semper ens. Qm̃ omnis Aristomenes secũdum partem intellectiuam semper est. Hãc autem Aristoteles falsam esse ait. Albertus multa dicit, quæ mihi non placent. Alij dicunt hæc exempla esse secundũ Platonis *Solutio. 2.* locutionẽ. Plato enim vbiq; hominẽ duo significare asserit, & animũ, & animal humanũ. Hæc enim vera est (vt Platonice loquar, animus est homo, & animal humanũ est homo. Similiter Aristomenes potest duo significare intellectiuũ Aristomenẽ, qui animus est. Animal rationalis, quod Aristomenes dicitur, & animal humanũ, quod Aristomenes est. Quare illa indefinita vera erit. Intellectiuus Aristomenes semper est, nam si more forticolarũ licet abuti verbis, intellectiuus Aristomenes in ea propositione supponitur pro animo eius humani animalis, quod Aristomenes dicitur. Secunda ẽt vera est. Aristomenes est intellectiuus Aristomenes, ẽt ipso Aristomene pro animo sumpto, nam animalis Aristomenici animus Aristomenes intellectiu⁹ est. Ex his vero nõ seqtur Aristomenẽ semper eẽ, nisi gratia materię. Hęc *Refutatio.* isti. Sed nec ista placẽt, nã sic intelligendo, illa vñis vera erit, omnis intellectiuus Aristomenes semper est. Nam animus Aristomenis semper est, & sub hoc sensu negat minor, aristomenes est intellectiuus Aristomenes, nã si si cõcedatur, nõ nisi de eius aĩo verã esse dicendũ est, & hoc pacto etiã cõclusio vera erit. Præterea, si intellectiuus Aristomenes, p Aristomenis aĩa intelligitur, tũc certe minus discretus, atq; singularis posset distribui, nam ani*Solutio. 3.*mus Aristomenis discretus terminus est. In antiquis expositionibus dicebamus Aristo. per Dianoeton Aristomenẽ intellexisse rõnalem Aristomenẽ, & p rationalem Aristomenem intelligit rõnale, quod est Aristomenes, hoc. n. pacto cadere potest distributio i termino singulari. Possumus enim dicere omne rationale, quod est Aristomenes, semper est, licet hęc sit falsa, tunc dicebã illã indefinitã esse verã, rationale, quod est Aristomenes, semper est. Secunda etiam vera, Aristomenes est rationale, quod est Aristomenes, & tñ non sequitur, ergo Aristomenes semper est, sequitur enim, si adderetur omne rationale, quod est Aristomenes semp est, modo hoc falsum est, in antiquis expositionibus, quæ an vera sit, tu vides. Fortasse illa indefinita, rationale, quod est Aristomenes Semper est, falsa videtur. Propterea saluo me*Propria solutio.*liori iudicio, dicerẽ illam esse verã. Intelligibilis Aristomenes semper est. Dianoetus enim hic ab Aristotele p intelligibili accipitur, nõ pro intellectiuo. Sed pro eo, quod intelligi põt. Mõ intelligibilis Aristomenes semper est, nõ enim aliqñ intelligibilis Aristomenes est, & aliquando nõ est, sed intelligibilis Aristomenes semper est, similiter & secũda, q̃ fuit. Aristomenes est intelligibilis Aristomenes, etiam vera est, veluti Socrates est Socrates albus, & Plato est Plato philosophus, & cętera id genus. Non tamen ex his sequitur q Aristomenes semper sit, cum sint aut particulares, aut indefinitæ aut singulares, ex quibus nihil syllogistice sequitur, cum dentur termini omni & nulli essendi, vt prima particula huius libri dictũ est. Propterea addit Aristoteles, sed oportet A B Maiorẽ vniuersaliter sumere, supple si syllogistica debet esse cõiugatio illa. At si sic vniuersaliter sumatur A B maior Falsa est, cum putet atq; significet omnẽ intelligibilẽ Aristomenẽ semper esse, & q hæc vniuersalis falsa sit omnis itelligibilis Aristomenes semper est, patet qa Aristomenes, est intelligibilis Aristomenes, q nõ semp est, cũ sit corruptibilis. Ex his apparet Aristo. nõ affirmasse distributionẽ posse addi termino discreto vel singulari, cum non loquatur categotice, sed hypothetice, dicit enim si illa coniugatio syllogistica esse debet, oportet A B propositionem vniuersalẽ esse, & si vniuersalis est, falsa est. Ecce quõ hypothetice loqtur. Qua*Quę Robertus Culuerbinus.*re ex his nõ habetur aliquid contra cõmunes forticolarũ regulas. Robert⁹ Culuerbinus, cui⁹ cõmẽtaria nup edita sunt

Suess. sup Prio. M

ta sunt sub Egidij Romani titulo. Dicit Aristotelem cum inquit. Sed oportet vniuersaliter. a. b. sumere propositionem, non intelligere per hoc propositionem in eiusmodi terminis vniuersalem accipi debere, sed maiorem in eiusmodi primæ figuræ dispositione, debere accipi vniuersalem, per id autem q Aristoteles subscribit, hæc autem falsa est, quæ putabat omnem intelligibilem Aristomenem semper esse, non intendit propositionem in eiusmodi terminis falsam esse, sed q falsum sit ipsam posse accipi vniuersalem in talibus terminis. Ideo græca verba sunt, τοῦ το δὲ ψεῦδος, idest hoc autem falsum est, & significet falsum esse q possit illa accipi vniuersalis, & q non possit accipi vniuersalis. Probat, quia Aristomenes est singulare quid, cũ sit corruptibilis, & per consequens non potest sumi vniuersalis. Hæc expositio saluat primum exemplum. Sed secũdum videtur saluare non posse, dicit enim, {rursum sit in quo quidem C Miccalus, in quo autem B musicus Miccalus, in quo autem A, corrumpi cras, verum est ergo terminis sic stãtibus, B de C prædicari, nam Miccalus est musicus Miccalus, sed & A de B etiam verum est prædicari: corrumpetur enim cras musicus Miccalus, si eius musica cras perimat: A autẽ de C falsum est prędicari, non enim Miccalus cras peribit, licet eius musica pereat, hoc itaq; idẽ priori est, est enim assyllogistica coniugatio, non enim verum est vniuersaliter, musicus Miccalus, quoniã corrumpetur cras. Hoc autem non sumpto scilicet vniuersaliter, non erat syllogismus. Ecce quomodo non intendit falsum esse illam posse accipi vniuersaliter, sed videtur intendere illam debere sumi vniuersaliter, si coniugatio debeat esse syllogistica, propterea subscribit {hoc autem non sumpto} quasi dicat, quæ si vniuersaliter nõ sumatur, non erat syllogismus, & q non possit esse vera si vniuersaliter sumatur, probat, quia Miccalus cras non corrumpetur, qui est musicus Miccalus. Quare ex verbis Aristotelis, colligi non potest singulares terminos posse vniuersaliter sumi, cũ non sint assertorie, atq; categorice dicta, sed hypothetice. Vtrum vero terminus singularis possit vniuersaliter distribui. Culuerbinus bene dicit. Ait enim ipsum nec per se, nec cum adiectiuo posse distribui, per se quidem non, cum sit discretus, cum adiectiuo minime, quoniam per adiectiuũ non tollitur discretio. Potest tamen terminus discretus distribui per adiectiuum, quoties adiectiuum sumeretur per modum nominis substantiui, hoc pacto, omne album quod est Socrates est visibile, omne musicum quod est Miccalus potest interire. Demum Aristoteles recolligit secundam decipiendi causam, & inquit: Hæc ergo fallacia fit in eo quod pene, idest hæc deceptio nascitur ex eo q quæ sumuntur in terminorum positione videntur fere similia, & eadem ferme vniuersalibus, ex quibus fiunt syllogismi. Solemus enim cõcedere plerũq; hoc huic inesse, aut hoc huic omni inesse, ac si nihil differant, vt in physicis nõ raro fit: vbi ex indefinitis syllogizamus vtẽtes illis pro vniuersalibus. Quia igitur aliqñ bene ex talibus syllogizamus, vt qñ sunt per se. Arbitramur semper bene ex his syllogizare, & hæc est decipiẽdi causa, quã gręci expositores Thesim, idest positionem terminorum appellant.

Qualis expositio Roberti.

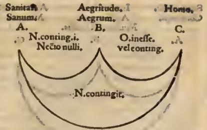
An terminus discret° possit distribui.

Quid thesis terminorum.

De Ecthesi terminorũ.

FRequenter autem mẽtiri euenit, eo q nõ bene exponuntur in propositione termini, vt si A quidem sit Sanitas, in quo B ęgritudo, in quo C, homo: verũ enim est q A nulli B contingit inesse, nulli enim ęgritudini sanitas inest, & rursus quoniã B inest omni C, omnis enim homo susceptiuus est ægritudinis, videbitur ergo vtiq; accidere nulli homini contingere sanitatem inesse.

E

Comparatio hæc concludit q a nõ eodẽ modo in pręmissis, si cui incõcsso ne termini sumũtur, nam in prima sumuntur ĩ abstracto, in cõclusione aũt in concreto, debent autẽ eodẽ modo sumi.

Huius autem causa est, q nõ bene exponũtur termini secundũ locutionem, quoniã trãsumptis his, q̃ sunt secũdũ habitudines, nõ erit
F syllogismus, vt si pro sanitate quidẽ ponaẽ sanũ, pro ęgritudine aũt ęgrum, non enim verũ est quòd nõ cõtingit ęgrotanti sanum inesse, Hoc aũt nõ sumpto, nõ fit syllogismus, nisi cõtingentis. Hoc autem non impossibile, cõtingit enim nulli homini inesse sanitatem.

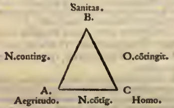
Vide ĩ sepe dicit figura hanc velẽ in cõcretis sumptis terminis coniugationem.

Tertia causa qua decipimur in resolutione consequẽtiæ ad terminos, credentes consequentiam valere, quæ non valet, est Ectesis, idest expositio terminorum. Vt pote, qñ exponimus aliter terminos in propositionibus vtrisq;, vel aliter q̃ in conclusione, verbi causa, si in A sanitas, in B ęgritudo, in C homo poneretur, esset enim in prima figura hæc maior vera, necessario nulli ægritudini sanitas inest, & hęc minor, & ęgritudo inest omni homini, est enim homo omnis susceptiuus ęgritudinis, ergo necessario, nullus homo est san⁹, euenit deceptio, q termini aliter in cõclusione, aliter in propositionib⁹ sum-
G pti sunt. In propositionibus enim sumpti sunt in abstracto, in cõclusione vero in concreto. Quare, si debet fieri resolutio, termini eodem modo in propõnibus sumi debent, veluti in cõclusione, quibus sic sumptis, syllogismus sic conficietur, necessario nulli egroto inest sanum, omni homini inest ęgrotum, ergo necessario nulli homini inest sanum. At constat maiorẽ falsam esse, qm̃ cõtingit ęgrotum omnẽ esse sanum, & propterea cõclusio est falsa, quę erit vera de cõtingenti, si maior vertaẽ ad cõtingentẽ. Vñ inquit. {Frequenter autẽ mẽtiri euenit} supple in resolutione consequentiarum, & circa syllogismos, credendo eẽ necessarios, qui nõ sunt necessarij, eo q nõ bene exponũtur in propositione altera vel vtraq; termini, nam in propositione vno modo, in cõclusione alio modo exponuntur. Et dat exẽplum primo in figura prima, & inquit {vt si A quidem sit sanitas, B autẽ ęgritudo, C vero homo. nam terminis sic dispositis, ex maiori de necessario, & minori de contingẽti, (vt græcis pla-
H cet,) vel de inesse, (vel latinis,) videtur. Conclusio videtur sequi de necessario, quæ est falsa, & nõ sequitur. Erit enim terminis sic dispositis, verum dicere, qm̃ A nulli B, contingit, hoc est, qm̃ A necessario nulli B, inest. Nulli. n. contingere ęquipollet necessario nulli. Erit dico verum q A nulli B necessario inest, quia nulli ęgritudini sanitas necessario inest. Et rursus verũ erit, qm̃ B inest omni C, vel de inesse, vel de contingenti. Omnis enim homo susceptiuus est ægritudinis. Terminis sic sumptis ĩ propositione maiori & minori videbitur accidere nulli homini contingere sanitatem inesse. Hoc est, q necessario nulli homini inest sanitas, quæ est falsa, qm̃ contingenter omni homini inest sanitas. Assignat causam deceptionis, qua decipimur resoluẽdo tales syllogismos, & inqt. {Huius aũt causa est, q non bene exponũtur termini, secundũ locutionẽ: nã in propositionibus sumuntur ĩ abstracto, in conclusione in concreto. Ideo ante resolutionem

Comẽ. 100.

tionem oportet terminos trāsumi ſ maiori ad cōcretos. Inquit{ qm̄ transumptis his, quę ſunt ſecundum habitu dines, ideſt qm̄ transumptis ĳs terminis, q ſunt nomina habitudinū, vel habituū, ad nomina denominatiua, non erit ſyllogiſmus, ſ. probans illā cōcluſionē de neceſſario, qm̄ maior facta trāſumptiōe erit falſa de neceſſario ſi ſumat. Quo ad verba attinet, abſtracta oō vno modo appellantur, ab Auer. quidē dicunt principalia, ab Ariſto. hic dicunt noīa ſecundū habitudines. Cōcreta ab Auer. dicunt ſumpta, ab Ariſto. denominatiua, deinde trāſumit terminos, cum loquit{ vt ſi pro ſanitate quidē ponatur ſanum, pro ęgritudine autē ęgrum: nam ſic terminis tranſumptis, nō erit verū dicere qm̄ nō cōtingit ęgrotāti ineſſe, ſanum eſſe. Hæc enim falſa erit neceſſario, nullum ęgrotans eſt ſanum. Hoc autē oō ſumpto, nō fit ſyllogiſm⁹ ſupple ad cōcluſionē neceſſariā, ſed ad cōcluſionē de cōtingēti, nā ſic nō ſumptū, ſed de cōtingēti ſumptū, valet ad cōcluſionē cōtingētē, quę quidē eſt nō impoſsibilis. Cōtingit enim nulli homini ineſſe ſanitatē. Si **B** enim ſic ſyllogizetur contingit nullum ęgrotans eſſe ſanum, omnis homo ægrotat. Ergo concludetur, contingit nullum hominem eſſe ſanum.

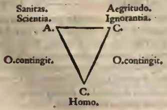
Rurſum in media figura ſimiliter erit falſum. nam ſanitatem ęgritudini quidem nulli, homini vero omni cōtingit ineſſe, quare nulli homini ægritudo.

Syllꝰ hic nō cōcludit i ſecūda figura ob defectum vniuerſalis.

Cōmē. 101. In ſecunda figura ſimili modo deceptio accidit, ppter malam terminorū expoſitionē. Et hoc inquit. Rurſum in media figura ſimiliter erit falſum, & nō neceſſarium, nec neceſſario eueniēs, quod ſyllogizatur ex maiori de neceſſario, & minori de cōtingēti, vel de ineē, qn̄ termini nō bene exponuntur. nā ſanitatē ęgritudini qdē nulli cōtingit ineſſe, neceſſario enī nulla ęgritudo eſt ſanitas, homini vero ſanitatē ineſſe cōtingit, cōtingit enim omnē hominē ſanum eē, quare terminis ſic poſitis cōtingeret neceſſario nullum hominē eſſe ęgrum, aut neceſſario nulli homini ineſſe ęgritudinem, quod falſum eſt.

In tertia autē figura ſecundū contingere accidit falſum, etenim ſanitatem, & ęgritudinē, & ſcientiam & ignorantiam, & oīno cōtraria omni eidem contingit ineſſe, ſibi vero inuicē **D** impoſsibile, hoc autem conueniens eſt prædictis, cum enim eidem plura contingerent ineſſe, contingebant & ſibi inuicem.

In abſtractō falſa eſt hæc coniugatio, in concreto autem vera.

A Manifeſtum igitur, quoniā in omnibus his fallacia fit propter terminorum expoſitionē. Tranſumptis enim his, quę ſunt ſecūdū habitudines, nihil fit falſum. Palam ergo, quoniā ſecundum huiuſmodi propoſitiones ſemper quod eſt ſecundum habitū, pro habitu ſumēdum, & ponendum terminum.

In tertia figura ſimili ratione deceptio accidit propter malum terminoꝝ expoſitionē, vt ſi ex vtriſq; contingentibus ſyllogizemus, cōcluſio falſa ſecundū cōtingere ſyllogizabitur, nā & ſanitatē & egritudinē, & ſciētiā & ignorātiā, & oīno cōtraria omni eidē cōtingit ineſſe, vt homini, omni. n. homini cōtingit ineſſe ſanitatē, & omni homini contingit ineſſe ęgritudinem, & tn̄ impoſsibile eſt ſanitatē ineſſe egritudini. Similiter homini omni ſciētiā ineſſe contingit, & omni homini ignorātiā contingit ineſſe, & tn̄ non contingit ſciētiā ignorātiæ ineſſe, ſimili ratione & oīa cōtraria omni eidē ineſſe cōtingunt, & tn̄ alterum alteri ineſſe impoſsibile eſt. Hoc aūt prædictis conueniens eſt, dictum eſt enim ex cōtingentibus propoſitionibus ſequi contingēs, nā cum eidē plura cōtingerent ineſſe, ita vt vtręq; propoſitiones fierent contingentes, contingebant & ſibi inuicē, & concluſiones erāt de contingēti, vt particula huius libri prima dictum eſt. Propter hęc concludit cauſam decipiēdi, & inquit. Manifeſtum igitur, qm̄ in his omnibus fallacia fit, atq; deceptio circa reſolutionē, propter difformem terminorum expoſitionē. Trāſumptis enim his, q̄ ſunt ſecundum habitudines ſupple ad denominatiua, in his cōcluſionibus qua diximus in tertia figura, nihil falſi fit. Sequetur enim contingens ex contingentib⁹. Ex his colligit pceptum in arte. ſ. reſolutoria, & pręcipit terminos eſſe ſumendos eoſdem in propoſitionibus, & in concluſionibus, & poſtea oratio ſiue conſequentia ad tres ter- **C** minos eſt reſoluenda. Vn̄ inquit. Palā ergo, qm̄ in huiuſmodi propoſitionibus, & ſecundum huiuſmodi propoſitiones ſemper nomen quod eſt ſecundū habitum, p habitu ēt in cōcluſionibus ſumendū eſt, & ponēdum eſt terminum. Similiter & denominatiua in propōnib⁹, ſic in cōcluſionibus ſumenda ſunt. Poſtea cōſequētia reſoluenda eſt in tres terminos. Quo ad verba attinet, vt expoſitores gręci dixerunt termini in propōnib⁹ eodē mō ſumendi ſunt, vel per idētitatē, vel per ęquiualētiā. Siqs enim ſic ſyllogizet omne animal eſt currens, omnis homo eſt animal, ſequitur omnis homo currit, & tn̄ termini ſecundum identitatē non eodem mō ſumuntur, nam terminus currens eſt participium in maiore, & verbum in cōcluſione. Sumuntur tamē eodem modo ſecudū ęquiualentiam, qm̄ verbum & participium ęquiualent.

Dubitatio. Dubitant græci, & latini, quia Ariſtoteles dixit illam neceſſario nullum ęgrotans eſt ſanum, eſſe falſam, & tn̄ videtur vera, & neceſſaria, qm̄ in nulla differentia tēporis eſt vera. Reſpondent latini ſuo modo. Græci ve- **D** ro dixerunt illam eſſe falſam, ex eo, q̄ quādo alterum oppoſitorum alicui ineſt, potentia relinquitur ad alterum. Ideo quando aliquid ęgrotat, poteſt ſanum fieri. Tunc dixerunt ęgrotās ſumi poſſe pro ſubiecto, & pro forma denominatiue ſumpta, pro ſubiecto, illa eſt aliquando vera ægrotans eſt ſanum, quoniam quod hodie ægrotat, cras ſanum erit, & hoc pacto Ariſtoteles aſſerit illam eſſe falſam de neceſſario. At ſi ęgrotans ſumatur formaliter, ſic illa eſt vera, nunq̄ enim ęgrotans (vt ægrotans) eſſe poterit ſanum, & ſic non loquitur Ariſtotel. Hæc græci, & ſapide. Solutio.

Non oportet autē terminos ſemper quęrere nomine exponi, ſępe enim erūt orationes, quibus non ponuntur nomina, quare & difficile erit reducere huiuſmodi ſyllogiſmos.

Termini qn̄ q̄ orōne exponēdi ſunt.

Cōm. 303. Dicebamus olim Aristotelem hic assignare quartā causam, qua impedimur nō raro in resoluendo syllogismos. cōsequentiasq; ad tres terminos, vtpote qñ in syllogismo cōsequentiaq; ipsa mediū fuerit oratio, siue cōplexus terminus, aut cætera extrema similiter. nā resoluere eiusmodi consequentias ad tres terminos erit nobis nō facile, hęc olim, at nunc vr̄ Aristo. persoluere dubitationē, quæ apud veteres fuit non leuis. Per sępe enim fiunt syllogismi, (vt huiusmodi,) expetēdū & delectabile est bonū. Virtus est expetenda, & delectabilis, ergo virtus est bonum. huius mediū est illa oratio, siue cōplexum illud, expetendū & delectabile, quærebant ergo veteres an hic syllogism⁹ sit. cū enim omnis syllogismus ad tres terminos resoluatur, & hic non constat tribus terminis non vr̄ syllogismus. Respōdet ergo Aristo. {nō oportet autem terminos semper quærere nomine, s. simplici exponi, vt syllogismus in tres terminos resolubilis dicatur, & hoc primo probat ex eo q̄ sæpe rebus loco nominum orationes imponimus, appellātes illas terminis cō-
F plexis, quibus nomina simplicia imposita nō sunt. Quo vero ad verba attinet. Debes scire, rerū alias nominari vno termino, atq; simplici nomine significari, vt sunt Equus, homo, animal, & cętera id genus. Alię vero sunt, quæ orationibus, cōplexisq; nominibus significātur, vt rerum proprietates, atq; definitiones, quas primi impositores, non potentes vno nomine appellare, orationibus illas circumscri pserunt. Quādo igitur in syllogismis eiusmodi orationes collocantur, pro vno termino accipi debent. Propterea Aristo. concludit tales syllogismos non de facili ad tres terminos resolui posse, cum nō sit leue deprehendere an vniuersa oratio, an aliquis orationis terminus sit pro termino accipiendus. (Adnotatio.)

Aliquoties autē & falli accidet propter huiusmodi inquisitionem, vt cum immediatorū erit syllogismus. Sit enim A duo recti, in quo
G autem B, triangulus, in quo C Aequicrurus, ergo ei, quod est C inest A, propter B, ei vero, q̄d est B non iterum propter aliud, per se enim triangulus habet duos rectos. quare non erit medium eius, quod est A B, & si demonstrabile sit.

Syll's qui in maiori termino oratione indiget.

H

Cōm. 304. Diximus olim Aristotelem hic assignat modum, quo in eiusmodi syllogismis fallimur, & quando, melius autem nunc videtur eum eius, quod dixit, assignare secundam causam. Dixit enim non semper terminū simplicem esse quęrendum, et assignauit primā causam, at nunc assignat secundam, ex eo q̄ in compluribus syllogismis termini simplices quęri non possunt, vtpote in his syllogismis, qui ex vtrisq; vel altera propositione immediata conficiuntur: siquis enim in talibus quærit resoluere propositiones ad medium vno termino significabile, fallitur. Inquit {aliquoties autem & falli accidit propter huiusmodi inquisitionem, aut in eiusmodi inquisitione, quærendo resolutionem syllogismorum ad tres terminos, & propositionum in medium vno nomi-
E ne significabile, & tamen non semper hoc fieri potest. quoniam in syllogismis, qui constant propositionib⁹ immediatis omnibus vel pluribus, si illarum propositionū immediatarū quæris resolutionem ad vnum medium, quęris impossibile, & ponit exemplum, cum inquit {sit enim A duo recti, vel habens duos rectos, in quo autem B sit triangulus, in quo C sit ęquicrurus, ergo ei, quod est C, inest A propter B, vnde syllogism⁹ erit, ęquicrurus est triangulus, triangulus habet duos rectos, ergo ęquicrurus habet duos rectos. In hoc ergo syllogismo maior, scilicet A B, immediata est, nam A, immediate inest ipsi B, si quidem habere duos rectos immediate inest triangulo, ei enim, quod est B, non inest A, propter aliud subiectū medium, aut propter aliud medium vno termino significabile, non enim mediat aliquod subiectum, quod possit accipi pro medio vno termino significabili, quia per se, & non per subiectum medium vno termino significabile triangulus habet duos rectos. Propterea con-
F cludit {quare non erit medium eius complexi siue propositionis, quod est A B, & si tale complexum sit demōstrabile. Animaduerte quòd illa propositio, B est A, hoc est triangulus habet duos rectos, est immediata per carentiam subiecti medij, & per carentiam medij vno termino significabilis: propterea qui quærit tale mediū vno termino significabile, quęrit impossibile, est tamen mediata, quoniam habet medium nō nomen simplex, sed orationes complexas, & multas, vt Primo Euclidis patet propositione. xxxij. Patet ergo secunda ratione non semper quærendum esse in resolutione ad terminos, medium vno nomine significabile. Nota.

Manifestum enim quòd medium non sic semper est sumendum, vt hoc aliquid. Sed aliquando orationem, quod accidit & in prædicto.

Ex his rationibus colligit præceptū, dicens nō sem- Cōm. 305.
G per esse medium sic vno nomine significabile quærendum, vt hoc aliqd, et vno termino simplici acceptum, sed aliquando sumēdum est orationē, vt medium, quod accidit, & in prædicto syllogismo, vbi propositiones nō possunt resolui ad medium per vnum terminum significabile, sed per orationem.

Inesse autem primum medio, & hoc postremo, non oportet sumere, vt prædicentur semper ad se inuicem, similiter aut & primum de medio, & hoc de postremo, (& in non esse similiter,) sed quoties dicitur esse, & verū est dicere, hoc est hoc, toties arbitrari oportet significare & inesse. vt quoniam cōtrariorum vna est disciplina. Sit enim A vnam esse disciplina: B autem contraria sibi inuicem. A ergo inest ip-
H si B, non quoniam contraria insunt ei, quod est vnam esse eorum disciplinam, sed quoniam verum est dicere de ipsis vnam esse eorum disciplinam.

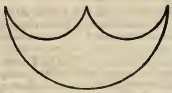
A. vna Disciplina. ———— B. Cōtraria.

Accidit autem quandoque quidem primū de medio dici, medium autem de tertio nō dici. Vt si sapiētia est disciplina, boni autē est sapientia, conclusio, quoniā boni est disciplina. Quod quidem igitur bonum non est disciplina, sapientia autē est disciplina. Quandoque autē mediū quidem de tertio dicitur, primū aūt de medio non dicitur. Vt si cuiuslibet

qualis

qualis aut contrarij est disciplina, bonum autem est & contrarium, & quale, conclusio quidem, quoniam boni est disciplina, non est autem bonum disciplina, neq; quale, neq; cōtrarium. Sed bonum hæc, est autem quandoque neq; primum de medio, neq; hoc de tertio, primo de tertio quandoq; quidem dicto, quandoque autem non dicto. vt si cuius est disciplina, huius est genus, boni autem est disciplina, conclusio, quoniam boni est genus, prędicatur autē nullū de nullo. Sin autem, cuius est disciplina, genus est hoc, boni autē est disciplina, conclusio, quoniam bonum est genus. Ergo de extremo quidem prædicatur primū, de se autem inuicem non dicuntur.

a. Scientia.	Sapientia.	Boni.
Genus.	Qualis vel cōtrarij.	Bonū.
Hui⁹ Gen⁹.	Cui⁹ est sciētia.	Boni.
A.	B.	C.

Ex obliquis coniugationes, altera minorem habet in obliquo, altera maiorē, ex his aūt vna habet omnia in obliquo, altera ppositiones tātū.

Cōml. 106.

Docet nunc resoluere syllogismos, qui ex obbiquis propositionibus conficiuntur. Nam syllogismorum, aliquis quidem est ex vtrisq; rectis, vt omnis philosophus bonus: Socrates philosophus est: Socrates ergo bonus. Aliquis ex vtrisq; obliquis, vt omnium contrariorū eadem disciplina, omnium contrariorum eadem est sapiētia, ergo aliqua sapientia est disciplina. aliquis est altera de rectis & altera de obliquis, & hic bifariā est, quia vel ex maiore de rectis, & minore de obliquis, vel ex maiore de obliquis, & minore de rectis. Cū igitur Aristo. docuit resoluere eos syllogismos, qui ex propositionib⁹ de rectis conficiunt, docet nunc resoluere eos syllogismos, qui constant aut ex vtrisq; propositionibus de obliquis, aut altera de obliquis, & altera de rectis. Huius autem causa est, quoniam nō solum rerū naturas nos curare debemus, sed etiā in dictionibus ornatū. Hāc ob cām orationū cōstructiones seruamus, ne in solęcismū labamur, qui est vna meta sophistica. Præterea est & alia causa lōge vrgentior, q; res nō solū rectis, sed obliquis casibus significantur, quandoquidē aliā atq; aliā subiecti ad prędicatum habitudinem alio, atq; alio casu significamus, ideo nō solum secūdū rectū casum, sed secūdū obliquos exponere oportet. Hactenus de intētiōe, & de causis intētionis. Sed quę propositiones de obliquis, queve de rectis esse posśint, declaremus. Propositionū igitur aliæ sunt de secūdo adiacēte, vt Socrates est, vacuū nō est, & id genus. Aliæ de tertio adiacēte, vt Socrates est musicus, homo est animal, & id genus. Quæ de secundo adiacēte sunt, oēs ex rectis cōstant. Hęc enim, Socratis est, nullum habet sensum. Quæ de tertio sunt, aliæ de inesse, aliæ de necessario inesse, aliæ de contingenti, de inesse quidem propositiones vtroque modo sunt & de rectis aliquando, & de obliquis aliquando. At quæ de necessario, secundum communem loquendi modum, ex obliquis fit. vt necesse est Deum esse, & necesse est auarum esse malum. Quæ autem de contingenti plerunq;

A ex obliquis, raro ex rectis constant, dicimus enim posśibile esse Socratem ambulare, & q; Socrates potest ambulare. Quibus autem terminis in propositione obliquitas contingat, perspicuum est. nā licet & subiecti, & prædicati esse posśit, plerunq; subiecti obliquitas habetur, raro prædicati, vtriusq; autem nunquam, vt in libro de Interpretatione diximus. Inquit {inesse autem primum} hoc est maius extremum {medio, & hoc} scilicet mediū {postremo} hoc est minori {non oportet sumere sic} scilicet vt semper ad se inuicem prædicentur, similiter aut primū de medio, & hoc de postremo} quasi dicat nō semper est intelligendū, vt primū de medio, & medium de postremo in recto prædicetur. Vnde in toto hoc capite prędicari, vel dici hoc de hoc, nō nisi in recto intelligit. Et sicut in ijs, qui sunt inesse, & affirmatiui non semper in recto, primum de medio, & medium de postremo prædicatur, ita similiter & i negatiuis, qui sunt in non esse. Sed quia dixit, non semper in syllogis-

B mis affirmatiuis, vel negatiuis, primū de medio, & hoc de postremo in recto dicitur. Addit, sed quoties dicitur esse, & quoties verum est dicere hoc est hoc, toties arbitrari oportet significare & inesse vel non inesse. Dicimus autem Socrates est Philosophus. Socratis est Plato auditor. Socrati aduersantur Athenienses. Socratem necesse est moratum esse. Ergo et tot modis fieri possunt prædicationes, propositiones, atque syllogismi. Ponit autem Aristoteles vnum exemplum, qū inquit, vt quoniam contrariorū vna est disciplina, hoc est problema, fit enim A prædicatum, videlicet vnam esse disciplinam: B autem subiectum contraria sibi inuicem: A ergo inest ipsi B, non ad hunc sensum, quoniam contraria insunt ei, quod est vnam esse eorum disciplinam, sed quoniam in obliquo verum est dicere ipsorum, atque de ipsis vnam esse eorum disciplinam. Simili modo possunt poni exempla in alijs casibus, quæ breuitatis causa reticuit Aristoteles. Sed quot modis syllogismi ex

C obliquis constent. Aristoteles ostendit. vbi debes scire quòd syllogismus ex obliquis triplex est. Alius ex vtrisq; obliquis, alius ex maiore obliqua, alius ex minore obliqua, maiore vero recta, erunt ergo tres regulæ, quę si ducantur in tres, pro figurarum numero, erunt nouē, quæ si in duas pro numero qualitatum, quæ sunt affirmatio, & negatio, erunt. xviij (vt græci enumerant.) inquit. { Accidit autem quandoq; quidem primū medio dici, scilicet in recto, medium autem de tertio non dici, scilicet in recto. Ergo prima regula est, ex maiore recta, & minore obliqua in prima figura, conclusio est de obliquo. vt si sophia est disciplina, boni autē est sophia. Conclusio est in obliquo, quoniam boni est disciplina. Ideo addit, quod quidem igitur bonum non est disciplina: sed sophia est disciplina: hæc est prima regula. Deinde asśignat secundam regulam, ex minore recta, & obliqua maiore in eadem figura, cum inquit, quandoque autem medium de tertio quidem dicitur in recto: pri-

D mum autem de medio in recto non dicitur, & conclusio sequitur, vt prius. vt si cuiuslibet qualis, aut contrarij est disciplina, bonum autem est contrarium, & quale, conclusio quidem est, quoniam boni est disciplina. nō est autem bonum disciplina, neq; quale, neque contrarium, sed bonum est hæc ambo, scilicet in recto. Animaduerte ex altera recta, altera obliqua, (vt græci tradunt,) syllogismum non esse nisi cōclusionis obliquę, vt per omnes discurrere licet. Tertiam regulam tradit, & inquit, est autem quandoq; neq; primū de medio dictum in recto, neq; hoc de tertio dictum in recto, & tamen conclusio aliquando dicitur recta, in qua primum de tertio dicitur in recto, aliquando obliqua, in qua primum non dicitur in recto de tertio, vt si cuius est disciplina, huius est genus, boni autem est disciplina, Conclusio est obliqua, quoniam boni est genus. Prædicatur autem, (inquit,) in hoc syllogismo nullum

Tres regulæ.

Prima regula.

Secunda regula.

Nota.

Tertia regula.

de nullo in recto, & conclusio est obliqua, q aliquando recta deducatur, ostendit, cum inquit{ si autem cuius est disciplina, genus est hoc, boni autem est disciplina, conclusio est de rectis, quoniam bonum est genus. Propterea concludit, ergo de extremo quidem prædicatur primum in conclusione in recto, de se inuicem non dicuntur in recto in propositionibus. Hæ sunt tres regulæ in prima figura.

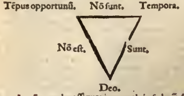
Eodem autem modo & in non esse sumendum est, non enim semper significat non inesse hoc huic, non esse hoc hoc: sed aliquando non esse hoc huius, aut hoc huic. Vt quoniam non est motionis motus, aut generationis generatio, voluptatis autem est, non ergo voluptas generatio. Aut rursus quoniam ipsius risus est signum, signi autē nō est signum, quare non est signum risus.

Cōiugationes ex negatiuis in obliquo.

Similiter autem & in alijs, in quibus interimit problema, quod est dicere aliquo modo ad ipsum genus. Terminos quidem.n. ponendum est occasionem, & tempus opportunū, & deū, propositionem autem sumendum est secundum nominis casum.

Coniugatio ex obliquis in tertia figura.

Cōm. 307. At nūc regulas assignat in negatiuis. sed qm̄ secunda figura ex solis negatiuis fit, iure in ea exēpla cōstituit, in cæteris exempla omittens. Exponit autem primo quid significat hoc noo inest huic, quo frequētissime vsus est in hac arte, & hoc inest huic. vt omni, vel nulli B inest A, omni vel nulli C inest B, & in cæteris id genus. Et inquit{ eodem autem modo & in nō inesse sumendū, vt sumptum est inesse. Non enim hnc quod dico hoc huic non inesse semper significat noo esse hoc, hoc in recto, sed aliquando non esse hoc huius, vel hoc huic in obliquo genitiuo vel datiuo casu. Hoc exposito, assignat regulam. Et inquit{ vt quoniam non est motionis motus, aut generationis generatio, voluptatis autem est & motus, & generatio, ergo voluptas nec est mot⁹, nec gñatio. Aut rursus, qm̄ ipsius risus est signū physiognomicū, vt claritas oculorū, vel aliud id genus in physiognomicis assignatū: signi autē nō est signū, nisi per accidens, quare risus non est signum. Patet ergo ex vtrisq; obliquis in negatiuis syllogismis sequi rectam, addit similiter autem & in alijs, scilicet syllogismis, in quibus interimitur pro-

E blema, quod problema est dicere aliquo modo, scilicet prædicatum ad ipsum genus, hoc est ad ipsum subiectū, in problemate negatiuo ex obliquis prædicatum. Dicitur aliquo modo ad ipsum subiectum, quia non simpliciter dicitur, sed in obliquo. In omnibus ergo syllogismis, in quibus concluditur problema negatiuum, est similis regula. Appello problema negatiuum in proposito, non quod est simpliciter dicere vel enunciare rectum de recto, sed in quo dicitur prædicatum aliquo modo, scilicet in obliquo ad ipsum genus, quod est subiectum propositionis. Deinde exemplificat quando altera est obliqua, & inquit. Rursum quoniam occasio non est tempus opportunum, & probatur hoc syllogismo. Deo occasio quidem est, deo vero non est tempus opportunum: Ergo in tertia figura, occasio non est tempus opportunum, & quod Deo tempus opportunum nō sit, patet, quia nihil Deo est conferens, at opportunitas tēporis est semper conferens ei, qui vtitur ipsa. Dicit terminos in resolutione syllogismorum atque propositionum sumendos esse in recto, videlicet occasionem, & tempus opportunum, & deum: at propositiōes sunt ponendæ secundum nominis casum, & quatenus verę esse possunt. Possunt autem constitui aliæ regulæ, sed Aristoteles breuitatis amicus subticuit. F

Simpliciter enim hoc dicimus de omnibus, quoniam terminos quidem semper ponendum secundum declinationes nominū, vt homo, aut bonum, aut contraria non hominis, aut boni, aut contrariorum. Propositiones autem sumendum secundum cuiusq; casus. aut enim quoniā huic, vt æquale, aut quoniam huius, vt duplum, aut quoniam hoc, vt feriens vel videns, aut quoniam hic, vt homo animal, aut si aliquo modo aliter cadit nomen in propositione. G

Secundum græcorū interpretationes, Aristote. soluit quæstionē, posset enim quæri vtrum ars inueniendi medium sit cōueniēs his syllogismis, qui de obliquis, sicut ijs, qui de rectis fiunt. Respondet Aristo. & ait primo omnes syllogismos resolui ad duas propositiones, propositiones vero ad tres terminos. Sed differentia est, quoniam in resolutione ad propositiones, propositiōes sumuntur eo modo, quo veræ esse possunt, vt si in obliquis veræ sunt, in obliquis assumuntur: at in resolutione propositionum ad terminos semper cum terminos acceperimus, illos in recto signamus. Et hoc dicit Aristoteles{ simpliciter enim hoc dicim⁹ de omnibus, quoniam terminos quidem semper ponendum est secundū declinationes nominum, hoc est per reductionem ad rectos, vt homo, aut bonum, aut contraria, non hominis, aut boni, aut contrariorum, & sic in resolutione propositionum ad terminos, termini sumant̃ in recto, sed propositiones sumendę sunt, secundum cuiusq; casus, quatenus verę esse possunt. Aut enim quoniā huic vt datiuo, vt ęquale, quod dicitur alicui ęquale, aut quoniam huius in genitiuo, vt duplum, quod est dimidij, aut quoniā hoc in accusatiuo feriens animal, vel videns scannū, aut quoniam hic in nominatiuo, vt homo, animal, aut si aliquo modo aliter cadit nomen in propositione, quod dicit olfaciēs alia idiomata, quæ habēt alios casus, vt ablatiuū, quare ppōnes sumēdę sunt quatenus verę esse possunt, termini vero semper in recto. Ex hoc soluit̃. q. Cū enim termini sumant̃ semp i recto, eadē ars his seruit, sumēda enim sunt antecedentia, & consequentia, & extranea horū terminorū, vt dictū est, quoniā omnium rectorū vna est regula. Hæc græci. Aut fortasse Aristoteles cū has oēs regulas constituisset, omnes syllogismos, qui ex obliquis sunt, docet resoluere, & ait in omnibus

Cōm. 308. Quęstio. Rñsio.

eiusmodi syllogismi obliquos terminos esse ad rectos resoluendo. In constructione tamen propositionum, quæ de obliquis sunt, ex quibus syllogismi sunt, termini sumendi sunt secundũ eum casum, quo propositiones veræ esse possunt, ergo cum in resolutione termini sumuntur, in recto sumantur, in constructione vero, eo modo sumantur, quo veræ propositiones sunt.

Inesse autem hoc huic, & verum esse hoc de hoc, toties sumendum, quoties prædicamenta diuisa sunt, & hæc aut aliquo modo, aut simpliciter, amplius autem aut simplicia, aut complexa. Similiter autem & in non inesse. Considerandum tamen hæc, & terminãdum melius.

Cõm. 309. Cum docuit resoluere syllogismos ex obliquis cõstitutos, circa ea, quę de talium syllogismorũm resolutiõe dixit, remouet quæstionem. nam fortasse posset aliquis B dicta præcepta intelligere solum de prædicatis in prædicamento substãtiæ, & solum in p̃dicatis genericis, & solũ in p̃dicatis incõplexis. Ideo soluens. q. eiusmodi inqt {inesse aũt hoc p̃dicatũ huic subiecto, & hoc p̃dicatum verũ esse de hoc subiecto, non solum in p̃dicatis de genere substãtiæ intelligẽdum est, sed toties sumendũ atque intelligendũ est, quoties p̃dicamẽta diuisa sunt, ergo intelligẽda sunt præcepta in p̃dicatis omniũ prædicamẽtorũ. Dixit aũt, hoc huic inesse, & hoc de hoc verum esse, vt alterũ alterius sit expositiuũ, significãs p̃cepta superius asignata nõ habere locũ, nisi in syllogismis ex veris, & addit hęc p̃dicata in quolibet prædicamento esse sumẽda, aut aliquo modo, s. i specie, aut simpliciter, hoc est i genere. Secũdũ speciẽ quidẽ, vt Socrates albus est: secũdũ genus vero, vt Plato coloratus est. Amplius aũt prædicata hæc sumenda sunt, aut simplicia (vt voluptas est bonũ,) aut cõplexa, (vt voluptas est ens secũdũ naturam.) Quare quæ de resolutione syllogismorũ taliũ diximus, intelligenda sunt in omnibus p̃dicatis cuiuscũq; p̃dicamenti, & non solum in prædicatis secũdũ genus, sed secũdũ speciẽ, & nõ solũ in simplicibus; sed in cõplexis, quę, (vt inquit) similiter & in non inesse, & negationib[9] intelligẽda sunt. Modo, (vt ait,) hæc prædicata, quæ sumuntur, considerentur atq; diffiniantur, quo melius cõdetari possunt, quia eo casu, quo propositiones melius verę esse possunt. Hactenus Aristoteles de syllogismis ex obliquis.

Dubõnes. Sed circa hæc dubitares; cum in libro de interpretatione dictũ sit omnẽ enunciationẽ cõstare, ex nomine & verbo, & q obliq nõ sunt nomina, & ita nulla cõstat ex obliquis, At propositio, & enunciatio idẽ est, ergo nulla

Solo Iuniorum. propositio constabit ex obliquis. Iuniores respondẽt, bene propositionẽ ex obliquis esse posse, nõ tamen enũciationem, & causam asignant nõnulli, ex eo, q in enũciatione attenditur veritas vel falsitas, in propositioni-

Refutatio. bus vero nõ. Quæ respõsio nõ mihi placet, quoniam Aristoteles loquitur de propositiõibus (vt circa illas veritas vel falsitas attẽditur.) Dicit enim consideranda eẽ prædicata, modo quo melius vere esse possunt propositiones, vtpote eo casu, quo verę sunt propositiones.

Propria solutio. Melius autem dicas nullã p̃positionẽ eẽ posse ex obliquis nisi actu, quoniam potestate sunt reducibiles ad re-

2. Dubõ. ctos. Præterea nulla propositio est ex puris obliquis; quin altera eius pars sit recta. Præterea etiam dubitares, nam in syllogismo ex maiori obliqua, & minori recta videtur deceptio proficiscens propter mediũ, quod

Solutio. recen. Refutatio. diuersimode sumitur. Respondent recentiores mediũ variari secundum accidentales modos intelligendi, quę nõ sufficit ad deceptionem. Sed nec hæc respõsio valet, quoniam tunc medium saltem accidentaliter variaretur. Et ita deceptio per accidens committeretur.

Propria solutio. Propterea dicerem nomen sumptum in recto & in A obliquo esse idem substantialiter, & accidentaliter. Differt tamẽ secundũ constructionẽ, quæ non sufficit ad fallaciam syllogisticã, cũ nõ faciat extraneũ. Tertio dubi- 3. Dubõ.

tabis, q conclusio de recto nõ videtur sequi syllogismũ ex vtrisq; obliquis, cũ debeat similis esse semper alicui p̃positioni. Respondent recentiores cõclusionẽ debere Solutio. recen.

esse alicui propositionum similem, quo ad inhærẽtiam, & in proposito ita est. Quæ responsio minime placet, Cõfutatio.

quoniã etiã quo ad quãtitatẽ similis est alicui propositionum, & quo ad qualitatẽ. Propterea dicas conclusionẽ Propria solutio.

similem esse alicui propositionum quo ad qualitatem, quantitatẽ, & ad modũ, nõ aũt quo ad obliquitatẽ, cum hæc potestate sit rectitudo, vnde regula intelligatur cõclusionem sequi propositionem aliquam, quando per ipsam species syllogismi variatur.

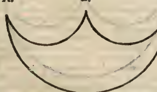
REduplicatum autem in propositiõibus ad primam extremitatem ponendũ est, De reduplicatiuis syllogismis.

B non ad medium. Dico autem, (vt si fiat syllogismus,) quoniam iustitiæ est disciplina, quoniam bonum, quoniam bonum inquantũ bonum, ad primam extremitatẽ est ponẽdũ. Sit enim A disciplina quoniam bonũ, in quo aũt B bonum, in quo C sit iustitia: A ergo verũ est de B prędicari, nam boni est disciplina, qm̃ bonum, sed & B de C, nam iustitia quoddã bonũ est, sic ergo fit resolutio.

Disciplina inquãtũ. Bonum. Iustitia.
Bonum.
A. B. C.

Syls cõcludens, quia nota reduplicationis ponitur ad maiorem extremitatem.

C

Vt placet Philopono Aristo. asignat aliã speculationẽ: nã, cũ orationibus in quibusdam nõ semel inuenias terminum aliquem bis assumptum, vt in propositione, & in conclusione. Syllogismus in illis terminis cõstitutus videtur in quatuor terminis. Ideo docet tales orationes, in quibus bis terminus aliquis assumitur, resoluere in terminos tres, & cui trium terminorum addi debet reduplicatus terminus. Et asignat pro regula vt terminus bis assumptus et reduplicatus maiori extremo addatur, non autem medio, vel regula sit hæc: reduplicatio medij termini, cum in conclusione aliqua ponitur, & in pro- Cõm. 310. Regula.

D positione maiore ponenda est, & in extremo maiore, q̃d est prædicatum conclusionis, vt si hæc sit cõclusio, iustitiæ est disciplina in eo q bonum, hoc reduplicatũ, quod est mediũ, debet annecti maiori extremo, videlicet illi prædicato, quod est disciplina. Inquit {reduplicatum autem quoties in orationibus accidit, & quod in propositionibus ponitur, ponendum est ad primam extremitatem, & per reduplicatum intelligit medium, cũ bis sumitur in propositione scilicet, & in conclusione. Est ergo regula, reduplicatio medij, quoties in orationibus syllogisticis accidit, ad primam extremitatem, & non ad medium ponenda est, & ponit exemplum, cum inquit. {Dico autem, (vt si fiat syllogismus,) q iustitiæ est disciplina inquantum bonũ. Illa reduplicatio medij, quæ est inquantũ bonum: ad primã extremitatem ponẽda est, et pro syllogistica compositione. Inquit {sit enim A. Disciplina inquantum bonum, in quo autem est B, sit

bonum: In quo autem est C, sit iustitia, terminis sic constitutis, patet, syllogismum, in quo reduplicatur mediū, & ponitur ad maiorem extremitatem resolui in tres terminos, scilicet A B C, in quos resolui solent alij syllogismi. Vnde inquit. {ergo verum est A de B prædicari, nam boni est disciplina in eo ꝙ bonum: sed & B de C, est enim iustitia quoddam bonum: sic ergo terminis constitutis talium orationum reduplicato medio, fit resolutio ad A B C, qui sunt tres termini.

Quæ Philoponus.

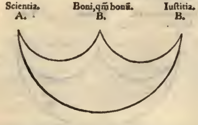
Philoponus hic addit aliā causam, cur reduplicatio medij in talibus orationibus debet poni ad maiorem extremitatem, nam in conclusione ponitur in prædicato, modo prædicatum conclusionis extremitas maior est.

Refutatio.

Sed hæc ratio Philoponi non militat. diceret enim aduersarius aliquando reduplicationem inueniri in subiecto conclusionis, vt si conclusio sit, ens inquātum ens est subiectum Metaphysicę, vbi per rationē Philoponi, oportere reduplicationem addi ad extremitatem minorem. Propterea melius dicemus postea, nunc vero satis sit habere reduplicationem medij, cum ponitur in aliqua propositione, & in conclusione esse addēdam maiori extremitati, vtrum vero possit addi minori, dicemus, nam Arist. declarabit.

Si autem ad B ponatur ipsum quoniam bonum, nō erit: nam A quidem de B verum erit: B autem de C non erit verum. Bonum enim quoniam bonum prædicari de iustitia falsum est, & non intelligibile.

Hic syllogismus nō concludit, quia minor est falsa & in intelligibilis.

Cōmē. 311.

Cur vero reduplicatio medij non ad medium sit addenda, nunc exponit, & inquit. {Si enim nō sic positus fuerit reduplicatus terminus, qui est ipsum quoniam bonum, ad maiorem extremitatem, sed ad medium in minore propositione, non erit syllogismus, cuius causam assignat, & inquit. nam licet A de B vere prædicetur: est enim hæc vera, boni est disciplina, B de C non vere prædicabitur, bonum enim quoniam bonum prædicari de iustitia falsum est, & non intelligibile.

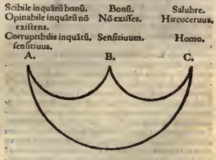
Dubitatio.

Sed occurres, nā si falsa est minor, in qua ponit reduplicatio medij. Verbi causa: hęc. Iustitia est bonum inquantum bonum, falsa erit, & maior, vbi eadem reduplicatio ponetur videlicet illa boni inest disciplina inquantum bonum. Non. n. maior ratio est cur illa reduplicatio faciat minorem falsam, & non maiorem. Præterea videtur & minor in intelligibilis. Intelligitur enim saltem, quia falsa est. Philoponus hic declarat minorem illam in qua ponitur medij reduplicatio, videlicet iustitia est bonum inquantum bonum esse rediculam, falsam, & in intelligibilem. Est quidem ridicula, quia dicere iustitiam esse bonum inquantum bonum, est dicere iustitiam esse bonum quia bonum, veluti dicere Socratem esse hominem inquantum homo est dicere Socratem esse hominem, quia est homo, modo hoc est ridiculum dicere. Supponit enim Aristoteles reduplicationem dicere causam, cum enim dicimus, homo est sensitiuus inquātum animal, est sensus, homo est sensitiuus, quia est animal, & propterea Aristoteles loco verbi inquantum vtitur quoniam, eo

E quia reduplicatiua dictio significat causam inhærentiæ prædicati ad subiectum. Est etiam illa falsa, quia terminus, cui additur signum reduplicationis semper vniuersaliter intelligitur. Ideo dicere hominem esse sensitiuū, inquantum animal, significat omne animal esse sensitiuum, quare & dicere iustitiam esse bonum inquantum bonum, significat iustitiam esse omne bonum, nō enim aliter accipi potest bonum, nisi vniuersaliter. Hæc autem est falsa. Iustitia est omne bonum, propositio enim de prædicato distributo, aut vniuersaliter sumpto falsa est, quando subiectum est terminus plura habens supposita, hæc enim falsa est. Homo est omnis homo, & illa omnis homo est omnis homo. Dixi quando subiectum est terminus communis plura habēs supposita, quia q̄si solum vnum haberet suppositum, esset vera. Hæc enim est vera, sol est omnis sol, & omnis sol est omuis sol, & cæteræ id genus. Patet ergo hanc falsam esse. Iustitia est bonum inquātum bonum, quia significat esse omne bo-
F num. Verum de falsitate huius disputabimus diligentius postea. Est etiam in intelligibilis, quoniam licet sit intelligibilis, quia falsa, non est intelligibilis (vt profertur) profertur enim iustitiam esse bonum sub hoc sensu quia est bonum, modo sub hoc sensu idem esset sui causa, & prius seipso, quod non est intelligibile, patet ergo reduplicationem medij non facere maiorem falsam, quoniam illa vera est, cuiuslibet boni est disciplina. Minorem vero facere falsam, ridiculam, & in intelligibilem. Potest præter hæc assignari alia causa, cur reduplicatio medij non addenda est minori, nam tunc non ingrederetur conclusionem, & ita non posset conclusio esse reduplicatiua. Si igitur hæc medij reduplicatio ab B poneretur faceret inutilem syllogismum ad illam conclusionē, & esset minor falsa ridicula, & in intelligibilis.

Similiter autem & si salubre ostendatur ꝙ scibile est, inquātum bonum, aut hircoceruus
G quòd opinabile, inquantum non existens, aut quòd homo corruptibilis, inquantum sensitiuus. In omnibus enī his prędicatis, ad extretremum reduplicationem ponendum est.

Cōstruuntur eodē mō isti syllogismi, quo superiores in terminis.

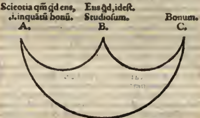
H

Cōmē. 312.

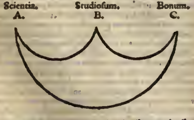
Ostendit reduplicationem medij, quoties in orationibus accidit, maiori extremitati, & non medio esse addendā. Nunc hoc idem tribus alijs exemplis ostendit. Et inquit. {Similiter autem & si ostenderetur hæc conclusio, ꝙ salubre est scibile inquantum bonum, aut hæc, ꝙ hircoceruus est opinabile inquantum non existens, aut illa, ꝙ homo est corruptibilis inquantum est sensitiuus. In omnibus enim his prædicatis reduplicatio ponenda est ad extremum primum, nam hæc reduplicatio inquātum bonum ponenda est ad ipsum scibile, & hæc inquātum non existens, ponenda est ad ipsum opinabile, & illa inquantum sensitiuus ponēda est ad ipsum corruptibile, & sic semper ad maiorem extremitatem. Quo vero ad

ro ad verba attinet, notat Philopoous io græcis codicibus ono legi verbū opinabile. Legitur enim sic, aut hircoceruus, inquantum ooo existens, sed supplendum est eo modo, quo nos suppleuimus. *Soluitur dubitatio.* Nec turbet te mediū reduplicatum ingredi conclusionem, nam licet mediū, vt medium ooo sit pars conclusionis, tamen vt determinatio alterius extremi cōclusiooem ingredi potest. nam sic est pars eius extremi, cui additur. Exempla vero io negatiuis tacuit, quia facile est illa reperire. *Solutio alia.* Si enim fuerit conclusio q nullum bonum sit malum inquantū eligibile, reduplicatio medij, videlicet inquantum eligibile ad malum quod est maior extremitas addenda erit. Syllogizabimus enim bonum omne eligibile, oullū eligibile malum inquantum eligibile, nullum ergo bonū est malum inquantum eligibile.

Non est autem eadem positio terminorum quando simpliciter aliquid syllogizatum fuerit, & quando hoc aliquid, aut quo, aut quomodo. Dico autem, vt quando bonum scibile ostensum erit, & quādo aliquod scibile quoniam bonum. Sed, si simpliciter quidem scibile ostensum est, medium ponendum est ens, si autem, quoniam bonum, quid ens. Sit enim A sciētia quoniam quid ens, in quo autem B ens quid, in quo autem C bonum, verum est ergo A de B prędicari: erat enim scientia alicuius entis, quoniā quid ens, sed & B de C: nam in quo C ens quid, quare & A de C erit: ergo sciētia boni, quoniā bonum. Erat enim ipsum quid ens proprie substantiæ signum.

Si autem ens medium positum sit, & ad extremum ens simpliciter, & non quid ens dictum sit, non erit syllogismus, quoniā est sciētia boni, quoniam bonum, sed quoniam ens: vt sit in quo A scientia quoniam ens, in quo B ens, in quo C bonum.

Cōmen. Accidit etiam nōnunquam io aliquibus orationibus, vt in conclusione sit reduplicatio minoris, siue subiecti illius. Verbi causa si conclusio sit, boni est scientia inquātum bonum. Ideo Aristoteles ponit pro regula, quando cōclusio est reduplicatiua reduplicatione subiecti, quod in syllogismo est mioor extremitas. Hæc minoris reduplicatio ad maiorem extremitatem, quæ est prędicatum conclusionis ponenda est, & non ad medium, vt dictum est, & probat exemplo. Vode inquit. Non est autem eadem positio terminorum, quādo simpliciter. s. sine reduplicatione minoris aliquid syllogizatū fuerit, & quādo fuerit syllogizatum hoc aliquid, aut quo, aut quomodo. hoc est & quando syllogizata erit cooclusio reduplicatiua reduplicatiooe minoris, quæ minor pōt esse hoc aliquid, hoc est per se species prædicati, vel potest esse quo, id est species se habens per modum quo se habet species, vel potest esse quomodo, idest species accidentalis, vt album respectu corporis, quando ergo conclusin fuerit reduplicatiua reduplicatiooe minoris, quouis modo mioor se habeat ad maiorem, siue vt pars speciei, siue alio modo, semper reduplicatio minoris addenda est p̄dicato cōclusionis, quod in toto syllogismo est maior extremitas, exponit exēplo. Cum inquit. Dico autem vt quando bonum scibile ostensum erit, & quādo aliquod bnnum ostēsum erit esse scibile, quoniam bonum, nam si simpliciter scibile osteosum est, medium etiam simpliciter ens ponēdum est, & absq reduplicatione debet subijci prædicato maioris propositioois. Debemus eoim dicere studiosi est scientia, & oon dicere, studiosi est sciētia, inquantum bonum. Si autem io conclusinne accipitur quoniam bonum, hoc est, sin autem sumetur cum reduplicatione hoc pacto, boni est scientia inquantum bonum, medium etiam accipiendum est quid ens, idest debet subijci p̄dicato, io quo est reduplicatio minoris, hoc pacto studiosi est scientia, quoniam bonum. Deinde disponit terminos. Cum ioquit. Sit enim. A. scientia quoniam quid ens, idest quoniam bonum, in quo autem. B. sit ens quid, vt studiosum quod est aliquod ens, io quo autem. C. sit bonum. Terminis sic dispositis, verum est. A. de. B. prædicari. Erat enim scientia alicuius entis hoc est studiosi quoniam bonum, etiam verum erit. B. de. C. prædicari: nā in quo pooebatur. C. ponebatur ens quid, hoc est aliquod est species medij, & quod sub medio continetur videlicet bonum, quod est species studiosi, quod ponebatur medium. Quare erit verum etiam &. A. de C. quia verum est boni esse scientiam, ioquantum bonū, oam io hoc casu ipsum quid ens, quod est inquantum, vel in eo quod, vel quæcunq dictio est oota reduplicationis, est signum proprie & specificæ substantiæ contētæ sub medio. Patet ergo quando conclusio fuerit reduplicatiua reduplicatione minoris extremitatis, talem reduplicationem esse addendam maiori extremo, quod est prædicatum conclusioois. Deinde disponit terminos in absolutis syllogismis. Cum inquit. Si autem ens medium positum sit, hoc est aliquod simpliciter acceptum sit medium, ita nec sit ipsius medij reduplicatin in cōclusione, oec ipsius minoris extremitatis, dicit igitur si autem medium ens positum sit, & ad extremum eos simpliciter, hoc est, vt non sit quid ens dictum oec medij, neque miooris extremi reduplicatione, non erit syllogismus concludens conclusionem boni esse scientiam, quoniam bonum, sed quoniam ens, idest sed absolute absq reduplicatione q boni sit sciētia. Verbi causa (vt si sit in quo A scientia) quoniā ens, idest ita vt sit hæc maior studiosi est scientia simpliciter, absq reduplicatione, in quo B. ens scilicet studiosum, in quo. C. bonū: terminis sic dispositis, conclusio est, boni est scientia. *Regula Arist.* Ex his igitur Aristoteles duas regulas voluit esse obseruandas io syllogismis reduplicatiuis, qui syllogizant reduplicatiuam conclusionem, pro ratione videlicet reduplicatinnum: oam duplex reduplicatio accipere potest in cōclusione, aut medij, aut minoris extremi, pro reduplicatione medij regula est, vt ponatur hæc cū maiori extremo, quod

est

est conclusionis prædicatum. Pro reduplicationę minoris extremi, quod est subiectum conclusionis regula est, vt illa ponatur etiam cum maioti extremo, quod est cõclusionis prędicatum. Vnde ex his potest vna regula fieri, vt quoties io conclusione acciderit reduplicatio cuiusuis, illa cum prædicaro pooēda est, quod est extremitas maior. Sed dices cur tacuit reduplicationem maioris extremitatis, nonne accidere illa potest in syllogismis? Dico illam accidere nõ posse, nisi io syllogismis ridiculis, falsis, & in intelligibilibus. Vbi enim cõclusio esset reduplicatiua reduplicatione prędicati, quod in syllogismis est extremitas maior, vt si conclusio sit homo est animal, inquantum animal. Hæc esset falsa, quia significat, φ homo sit omne animal. Cum reduplicatio vniuersaliter accipi terminum significat, vt dicemus. Esset ridicula, & in intelligibilis, quia significat hominem esse animal, quia animal, quod non est intelligibile, & est ridiculum dicere. Hac ratione rem hanc Aristoteles tacuit.

Dubi. Solutio.

Manifestum igitur est, quoniam in particularibus syllogismis, sic sumendum est terminos.

Cõmẽ. 314. Philoponus hæc verba non exposuit, ideo fuit causa, vt ego non bene intellexerim illa. Propterea dici potest vno modo Aristotelē per particulares syllogismos intelligere reduplicatiuos, qui particulares dicũtur, quatenus per reduplicationem dicuntur contracti ad materiam reduplicatiuam. Potest etiam alio modo intelligi per particulares syllogismos, quorum conclusiones & altera propositionum sunt particulares, & tũc sensus est eodem modo, & easdem regulas esse pooendas de syllogismis particularibus, vt de vniuersalibus. Vel intelligi potest, quia quæ prius posita sunt, pro vniuersalibus syllogismis posita sunt, & si propositiones io illis expræsse vniuersales non sint.

Hęc sunt, quę de reduplicatiuis syllogismis habemus ab Aristotele. circa quæ oon paruæ emergunt quæstiones. Nam ex his, quæ Aristoteles ait, solum habemus duplicem posse in syllogismis accidere reduplicationē, aut medij aut minoris extremitatis, & insuper habemus omnem talem esse maiori extremitati adijciendam, quæ erit in conclusione prædicatum. Dubitãtur ergo multa. Primum quid sit propositio reduplicatiua. Vbi primo debes scire dictiones reduplicatiuas esse multiplices vt inquantum, in eo φ, secundum φ, vt, quatenus, quo, & cæterę id geous. Suot enim hæc signa ex parte prędicati semper accipienda, quemadmodum signa quantitatis subiecto adduntur, vt dicemus, oec dicuntur reduplicatiuæ quia semper eundem terminum geminent, sed quia eundem geminare aptæ sunt. Secundo vidēdum est, quot modis hæc accipi possunt io propositionibus. Quidam dixerunt hæc accipi posse bifariam, specificatiue, & reduplicatiue. Alij vero dixerunt hæc accipi posse trifariam, specificatiue, reduplicatiue, & concomitatiue. Specificatiue quidem, quando huiusmodi dictiones indicant aliquam conditiooem, vel aliquem modũ, vel aliquem sensum secundum quem propositio est vera, in qua ponitur, quæ aliter non esset vera, vt si dixero. Omne animal inquantum homo est rationale. Hæc. n. propositio, omne animal est rationale, est falsa, sed quia hæc dictio inquantum specificat animal ad hominem, ideo illa est vera, omne animal inquantum homo est rationale. Præterea hæc est simplr̃ falsa, ens est subiectũ in libris Physicorum, sed si addatur ens inquantum mobile, sic specificatum est subiectũ naturalis philosophiæ. Sic igitur specificatiue tenentur, cum ponuntur ad specificandum aliquem terminum, vt propositio per illam specificatiooem vera sit, quæ aliter esse falsa. Reduplicatiue vero tenentur, quoties terminus reduplicatus, vel quoties terminus supra quem illę dictiones cadunt. Intelligitur accipi vt causa inhærentię prædicati ad subiectum, vel quoties illæ dictiones denotant immediationem prædicati principalis ad terminum, supra quem cadunt vel conuertibilitatem. Exemplum primi, iustitia est voluptuosa inqũatum bona. Est enim iustitia voluptuosa, quiã booa. Exemplum secũdi homo est corpus inquantum animatum. Significat enim hanc prædicationem animatum est corpus, esse immediatam, quia significat inter animatum & corpus nihil mediare. Exemplũ tertij, homo est sensitiuus inquantum animal. Significat enim animal & sensitiuum conuerti. Aristoteles tamen accepit in textu solum, vt illæ dicunt causam inhæreotiæ prædicati ad subiectum. Propterea vsus est quoniam, pro verbo reduplicatiuo. Est enim verbum quoniam particula casualis. Concomitatiue vero teneri has dictiones dicunt, quoties significãt consequẽtiam in terminis ipsis (. vt si dixero,) iustitia est bonum inquãtum bonum, in terminis hæc consequentia intelligitur φ iustitia sit bonum, & φ bonum sit bonum, & φ siquid est bonum, illud est bonum. Propterea iustitia est bonum ioquantum bonum. Ego vero nõ dubito tales dictiones posse aliquando accipi ad specificandum terminum, vt per talem specificationem propositio intelligatur vera, quæ aliter non esset vera, sed hoc pacto illas intelligẽdo, dicebamus eas facere propositiones reduplicatiuas de modo, non de re. Similiter non dubitamus illas posse intelligi reduplicatiue, vt cum significant causam inhærentiæ prædicati ad subiectum, vel immediationem prędicati principalis de termino, supta quem cadunt, vel cõuertibilitatem prædicati principalis cum eo termino, supta quem cadunt. Sed quoniã quouis modo significant, denotant illud supta quod cadunt semper esse causam inhærentię, prædicati principalis ad subiectum principale, capiendo causam pro ratione, qua prædicatum inhęret subiecto. Aristoteles pro reduplicatiuis dictionibus vsus est causalibus, vt sunt quoniam, aut quia, & id genus. Illud vero quod ego dubito, est ambę dictionee significare possint terminorum cõcomitantiam, non significando reduplicationem, nec specificationem. Non enim in hac propositione iustitia est bonum inquantum booum, dicit concomitantiam sine specificatione, cum concomitantia sit relatio, quę esse oõ potest eiusdem ad idem, & præterea ridiculum est dicere illam iustitia est booum inquantum bonum significare iustitiam esse bonum, & bonum esse bonum, & siquid est bonum, illud esse bonum, cum tales propositiones sint ridiculæ, vt autumat Philoponus, bonum est bonum, & siquid est bonum, illud est booum. Propterea hæc propositio iustitia est bonum inquantum bonum intelligitur vera, vt dictio illa reduplicatiua specificat bonum ad purũ & simpliciter bonum. Est enim sensus, iustitia est bonũ simpliciter, vel purum bonum, & sio specificat. Bene tamen concedo cum hæ tenentur reduplicatiue, significare cõcomitantiam terminorum. Si enim iustitia est bonum quo studiosum, sequitur iustitiam esse bonum, & studiosum esse bonum, & siquid est studiosum, illud esse bonũ. Non tameo teneri posse illas arbitror concomitatiue, quin teneantur reduplicatiue. Ex hisce patet quattuor concurrere ad reduplicatiuam propositionem, verbum φ concurrit ad omnem propositionem, cum sit copula prædicati de subiecto. Concurrit reduplicatiua dictio, quæ est signũ termini reduplicati, sine qua dictione propositio nulla diceretur reduplicatiua. Concurrunt subiectum, & prædicatum principalia, & demum quartu cõcurrit terminus supra quem cadit signum reduplicatiuum denotans talem terminum esse causam inhærentiæ prædicati principalis ad subiectum. Verbi causa. In hac propositione, homo ad corpus inquantum animal, verbum est ipsum est. Dictio reduplicatiua est illa particula inquantum. Subiectum est ille terminus homo, & prædicatum ille terminus corpus. Terminus reduplicatus

Dubiõnes de reduplicatiuis. Quæ reduplicatiuæ dictiones. Quot modis accipi pñt. Quæ Auctor. Iustitia est bonũ inquãtum bonum falsa. Exceptum primum.

supra

supra quem cadit illa particula, inquantum, est ille terminus animal, qui est causa & ratio cur homo sit corp⁹.

Secundum. Secundo sequitur terminum supra quem cadit signũ reduplicatiuum, vt illius signi teneri distributiue, atque vniuersaliter, aliter tamen quando principale prædicatum, & terminus reduplicatus idem sunt aliter cum sunt diuersa. Nam quando sunt diuersi termini. Terminus reduplicatus intelligitur vniuersaliter respectu prædicati principalis, vt si dixero homo est corpus inquantum animal, ille terminus animal intelligitur vniuersaliter respectu prædicati principalis, quod est ille terminus corpus, quoniã intelligitur omne animal esse corpus, & si quid animal est, illud esse corpus, quando vero reduplicatus terminus & principale prædicatum incidunt in eundem terminum, tũc vniuersaliter intelligitur respectu principalis subiecti, & hoc quando signum illud reduplicatiue intelligitur, vt si dixero homo est corpus inquãtum corpus, si dictio inquantũ reduplicatiue teneretur, esset sensus homo est omne corpus. Sed tunc sunt dubitationes,

Dub. 1. prima vtrum reduplicatio reduplicatiue tenta a parte prædicati, cum prædicatum & terminus reduplicatus coincidunt in eundem terminum, semper propositionẽ falsam, ridiculam, & inintelligibilẽ efficiat. Videtur enim ꝙ non, quia hæc est vera, planeta semper lucens est sol in quantum sol: nam planeta semper lucens est omnis sol. Præterea hæc est vera, iustitia est bonum inquantum bonum.

Secunda. Dubitatio secunda est, vtrum signum reduplicatiuum semper se teneat ex parte prædicati, & videtur ꝙ non, quia aliquãdo se tenet ex parte subiecti, vt in hac omne animal inquantum homo est rationale. Aliquando ex parte prædicati, vt in illa iustitia est bonum inquãtum studiosum.

Tertia. Tertio vtrum dictio reduplicatiua, quando specificat, dicat causam inhærentiæ prædicati ad subiectum. Si enim diceret causam, tunc esset propositio, in qua ponitur, de re & de modo reduplicatiua.

Quarta. Quarto vtrum cum istę dictiones reduplicatiue intelligantur, specificatiue & concomitatiue etiam accipiantur.

Solutio. 1. Istæ dubitationes sunt, & quidem non leues. Prima ergo dubitatio facile deleri potest supponendo terminos communes esse, aut qui vnum solum suppositum habẽt, vt iste communis terminus sol, & ille communis terminus deus, & ille communis terminus phenix, & id genus. Aut qui plura supposita habet, vt homo, animal, & id genus. Et supponendo etiam in terminis, pro vno solo suppoinibilibus propositionem posse esse veram de prædicato distributo. Hæc enim est vera, sol est omnis sol, & omnis sol est omnis sol. Phenix est omnis phenix, & omnis phænix est omnis phænix. In terminis vero supponibilibus pro pluribus nequaquam. Nõ enim hęc est vera homo est omnis homo, nec illa omnis homo est omnis homo, & id genus. Patet ergo reduplicationem reduplicatiue tentam reddere propositionẽ falsam, quoties redderetur prædicato, qui est terminus communis habens plura supposita. Hæc enim est falsa homo est animal inquantum animal, quia per ea, quæ diximus, significat hominem esse omne animal, & quia animal est terminus communis habens plura supposita, ideo sicut hęc est falsa homo est omne animal, ita & illa homo est animal inquantum animal. Vbi vero prædicatum principale esset communis terminus pro vno supposito solum supponibilis, posset reduplicatio reduplicatiue tenta facere propositionem veram, si adderetur prædicato principali, quoniam sicut hæc est vera, sol est omnis sol, & illa, planeta solum lucens est omnis sol, ita & hæc, planeta solum lucens est sol inquantum sol. Quod vero addebatur, nihil est, quoniam in ea propositione iustitia est bonum inquantum bonum. Signum reduplicatiuum teneretur reduplicatiue, falsa esset, sed si teneretur specificatiue, vt teneri potest, vera est. Significat enim iustitiam esse bonum simpliciter, & specificatum ad purum bonũ. Quo vero modo propositio in qua prædicatum principale reduplicatur, sit ridicula, & inintelligibilis, & inutilis ad syllogismum, superius diximus. Est enim ridicula, quia datur causa eiusdem per idem, est inintelligibilis, quia non potest intelligi idem esse causam sui ipsius. Est inutilis, quia ex tali propositione nullus constat syllogismus.

Solutio. 2. Secunda dubitatio facile deleri potest. Omnes enim dicunt illam semper teneri a parte prædicati, cuius causam assignant, quia terminus supra quem cadit reduplicatio, nunquam potest distribui, & ita nec potest esse subiectum, nec subiecti pars, quare è subiecti parte teneri nõ potest.

Propria solutio. Ego vero dicerem reduplicationem de re semper teneri a parte prædicati, quoniam causa inhęrẽtię prædicati cum subiecto se debet tenere cum eo, cuius est causa, quare semper vt sic coordinabitur cum prædicato inhærente, sicut verbum, quia est nota prædicatorum, cum prædicatis. At reduplicatio de modo, quæ specificat terminum, ex ea termini parte tenetur, cuius est terminus, vt si specificat subiectum, cum subiecto, si prædicatum cum prædicato se tenere iustum est. Si enim dixero omne animal est rationale inquantum homo, vel omne animal inquãtum homo est rationale, semper specificatio se tenet cum subiecto. Cuius est specificatio, sin autem dixero iustitia est bonum inquãtum bonum, vel iustitia vt bonum est bonum, semper se tenet cum prædicato, cuius est specificatio.

Solutio. 3. Tertia dubitatio remouetur ex eo, quia licet terminus specificans sit causa, quare propositio sit vera, tamen non est causa inhærentię prędicati principalis ad subiectum principale, cum prædicatum principale sine ipsa specificatione non inhæreat subiecto, & ita licet sit causa veritatis propositionis, nõ est causa, quare principale prædicatũ inhæret subiecto principali. Subiectum enim principale est animal, & prædicatum est rationale, modo non omni animali inhæret rationale, bene tamen omni animal inquantum homo rationale inhæret.

Solutio. 4. Vltima iam deleta est, quia quando reduplicatio reduplicatiue tenetur, denotat causam inhærentię prædicati ad subiectum, quando vero specificatiue denotat specificationem: nam nisi prędicatũ principale per terminum reduplicatum specificaretur, non esset vera. & denotat terminorum concomitantiã, quia valet homo est corpus inquantum animal, ergo homo est corpus, & omne animal est corpus, & si quid est animal, illud est corpus, hæc de reduplicatione dicta sufficiant.

Secunda dubitatio principaliter. Consequenter quæritur vtrum ex propositionibus vtrisq; reduplicatiuis, syllogizari possit conclusio reduplicatiua. Videtur prima fronte conclusionem reduplicatiuam ex vtrisq; reduplicatiuis, reduplicationibus etiam reduplicatiue tẽtis syllogizari posse. nam hic est vtilis syllogismus, omne animal inquãtum homo est corpus inquãtum animal. Omnis homo inquatum homo est animal inquantum homo, ergo omnis homo inquantum homo est corpus inquantum animal. Vbi patet conclusionem etiã reduplicatiuã syllogizari ex vtrisque reduplicatiuis. Et si nonnulli concedant totum, tamen reuera est contra Aristotelem: nam si reduplicatio in his propositionibus reduplicatiue accipitur, cũ dicat causam inhærentiæ prędicati principalis ad subiectum principale, non potest intelligi nisi ex parte prędicati inhęrentis, & tunc quęlibet illarum est nugatoria, & falsa, nam sensus primę est omne animal est corpus inquantũ animal in eo ꝙ homo, sensus vero secundę est, omnis homo est animal inquantum homo in eo ꝙ homo. Vbi patet vtrũq; sensum esse nugatorium & falsum, At si inueniantur tales syllogismi, non sunt vtiles nisi quia propositionum reduplicationes specificatiue accipiũtur. Vnde sensus est, omne animal, quod est homo, est corpus quod est animal, omnis homo, qui est homo, est animal, quod est homo, ergo omnis homo, qui est homo, est corpus, quod est animal.

Dub. 3. Tertio etiam dubitant, vtrũ reduplicatio p̃dicati vel subiecti, vel medĳ possit addi minori. Et videtur addi posse, nam valet omne animal est corpus,

corpus, omne rationale inquantum homo est animal, ergo omne rationale inquantum homo est corpus. Quã rem nonnulli concedunt, sed est cõtra Aristotelem, quia ipsum inquantum homo, vel tenetur specificatiue & sic conecederem: nam rationale, quod est homo, est animal, & conclusio non erit reduplicatiua, nisi de modo. Sin autem teneatur reduplicatiue, tunc teneretur a parte pdicati, & esset sensus, omne rationale est animal inquantum homo, cum prædicatum minoris sit mediũ, & medium conclusionem non ingrediatur, in re non sequetur conclusio reduplicatiua. Quæ igitur Aristoteles de reduplicatiuis in prima figura vniuersalibus & particularib' affirmatiuis, & negatiuis dixerat, hoc pacto intelligẽda sunt. Sed cum aliarum figurarum nihil Aristo. meminerit, nonnulli dixerunt in cæteris etiam claudi posse, cũ secũda descendat à pria cõuersione negatiue, & tertia cõuersione perticularis, vel minoris. Hac de causa Albertus vir doctissimus in secunda figura dicit hunc syllogismum valere, nullum malum est eligendum, omne bonũ est eligendum inquantum bonum, ergo nullum bonum est malum inquantum bonum. In tertia vero valebit, si ponatur ea in propositione reduplicatio, quæ remanet maior in prima facta reductione syllogismorum tertiæ ad primam figuram. Verbi causa. Valet, omne animal est corpus inquantum animal, omne animal est sensitiuum, ergo quoddam sensitiuum est corpus inquantum animal. Valet enim, quia conuersa minore, remanet medĩj reduplicatio in maiori, & ex parte prædicati. Similiter valet omne animal est corpus in eo φ sensitiuũ, omne animal est sensitiuum, ergo quoddam sensitiuum est corpus in eo φ sensitiuum. Nam conuersa minore, fit syllogismus reduplicatiuus in prima figura reduplicatione minoris extremi. Ego vero concedo in tertia figura conclusionem reduplicatiuam & medĩj & minoris reduplicatione syllogizari posse. In secunda vero non concederem. Primo, quia reduplicatio nõ potest intelligi nisi à parte prædicati, & prædicatum cum termino reduplicato non ingreditur conclusionem, cum sit medium in Secunda figura. Præterea prædicatum cum tali termino reduplicato non potest de alio extremo affirmari, & de maiori extremo negari, vt cõsideranti patet. Insuper vel talis terminus reduplicatus ponetur in negatiua, vel affirmatiua, non in negatiua secundum Albertum, nec secundum veritatem, quia tunc illa non conuertetur in terminis, nulla siquidem negatiua reduplicatiua in terminis conuerti potest, nec in affirmatiua, quia tunc facta conuersione, reduplicatio remaneret ad minorem. Vbi patet talem esse inutilem. Quare Aristoteles solum in prima, & tertia intellexit tales esse syllogizandas. In secunda vero nequaquam, hactenus de syllogismis reduplicatiuis.

Dubĩ. 4.

Propria opinio.

Oportet autem accipere quæ idem possunt nomina pro nominibus, & orationes pro orationibus, & nomen & orationem, & semper pro oratione nomen suscipere, facilior est.n. terminorum expositio. Vt si nihil differt dicere suspicabile opinabilis non esse genus, aut non esse idem quidam specificabile quid opinabile. nam si idem est quod significatur pro oratione dicta opinabile & suspicabile terminos ponendum, quoniam vero non est idem voluptatem esse bonum, & esse voluptatem hoc bonum, non similiter ponendum terminos, sed, si est syllogismus quoniam voluptas est hoc bonum, terminum ponẽdum hoc bonum, si autem quoniam bonum, bonum, similiter autem & in alijs.

E Hæc quæ Arist. tradit, Philoponus theoremata, hoc est speculationes appellat, alij vero non imperite documẽta, φ per hæc doceat nos, & moneat in aliquibus pro faciliori eorum, quæ tradit declaratiõe. Sunt qui hęc documenta ad syllogismos reduplicatiuos facilius intelligẽdos esse dicant esse constituta. Sed Philoponus documẽta hęc seruire nobis asserit arti resoluendi. Primum quidem seruit exemplificandi arti. Docet enim nos quid sit exemplificare, & quomodo fieri debeat, quare docet resoluere quæ obscura sunt, in exempla. Persæpe enim in dicendo occurrunt nobis obscura. Proprerea docet nos, quo pacto in exempla illa possunt resolui, quippe cum exempla magis moueant, quam verba. Est ergo documẽtum, quando volumus exemplificare, vt accipiamus & nomen & orationem, sed indifferenter, quia nomina pro nominibus, & orationes pro orationibus, & nomina pro orationibus, & orationes pro nominibus, vt in exemplis edocet Philoponus. Addit tamen hæc fieri nõ F posse, nisi idem valeant. Vnde inquit. Oportet autem accipere supple in exemplificando, & nomen & orationem indifferenter, vt orationes pro orationibus, & nomina pro nominibus, & orationes pro nominib', & nomina pro orationibus, modo idem posint, atq; valeant in significando. Et dixit, modo eadem significent, quia si diuersa, nõ esset exemplificare, sed ad aliam materiam migrare. Addit tamen semper esse accipiendum nomen pro oratione modo fieri posit, cuius causam dat, & inquit. ¶ Facilior enim est terminorum expositio, supple quando per nomina, quam quando per orationes sit. Et addit Philoponus, maxime ad abundandum in propositionibus, quando enitimur media inuenire. Quãdoquidem facilius est inuenire antecedentia, consequentia & extranea, quæ sunt extremorum, quam quæ sunt orationum totarum. Verbi causa, si dicere suspicabile non est genus opinabilis, & dicere aliquod opinabile nõ est idẽ ipsi suspicabili idem sit dicere. Possumus vti altera oratione pro altera, vt illa, quę est, suspicabile non est genus G opinabilis, pro illa, quæ est, aliquod opinabile non est suspicabile. Sed, si idem significatur per opinabile, & suspicabile, pro oratione, quæ explicat ipsum suspicabile, & pro oratione, quæ explicat ipsum opinabile, possumus ponere terminos suspicabile & opinabile. Documentũ ergo istud non modo seruit arti exemplificandi, sed ei arti, quæ est de abundantia propositionum. Secundum documentum seruiens & arti exemplificandi, & arti resoluẽdi syllogismos consistit in attendendo ea in quibus parua videtur differentia, nam parua differentia aliquãdo cum non attenditur, facit nos maxime errare. Et probat hoc Aristoteles exemplo. nam bonum, & hoc bonũ videntur parum differre, & tamen non est idem voluptatem esse bonũ, s. sine illo articulo hoc, vt exponit Philoponus, & voluptatem esse bonam cum articulo hoc, & quia hæc non sunt eadem, ideo non similiter ponendi sunt termini, s. bonum pro hoc bono, & hoc bonum pro H bono, sed, si syllogismus est concludens, φ voluptas est hoc bonum, terminus ponendus sit hoc bonum cum articulo, si autem syllogismus sit concludẽs φ voluptas sit bonum terminus ponẽdus sit bonum sine articulo hoc. Similiter autem & in alijs id genus. Quo vero ad verba attinet, articulo neutri generis græce est τὸ To, quod antiquus interpres male intellige..s, quod trãstulit. Ideo fuit causa, vt latini expositores non recte intelligerent, qui exposuerunt non ad mẽtem Aristotelis. Alij per τὸ verterunt ipsum bonum, sed quouis modo dicatur Aristoteles per hoc documentum vult habere, vt etiam parua differentia sit attendenda, quia persæpe illa parit nobis in resoluendo maximum errorem. cuius exemplum posuit Alexander satis pulchrum. Si enim quis argumẽtetur, si nihil est, neq; nox est, nox non est, ergo dies est, dies est, ergo aliquid est, quare si nihil est, aliquid est. Patet autem hunc errorẽ accidere ex mutatione verbi neq; in

Cõmen. iii.

Primum documentum.

Secundum.

in verbum non. Bene enim sequitur, si nihil est, neq; nox A est, cum neq; dies sit, sed non facienda est permutario ad non, Hoc pacto nox non est, quia rũe sequitur, ergo dies est, sed accipiendo, neq; nox est: nam sic accipiendo, oon sequitur neq; nox est, ergo dies est, quia per verbũ neq; intelligitur neq; noctem, neq; diem esse. Patet ergo paruam mutatiooem attendendam esse.

Nõ autem idem neq; esse, neq; dicere, quoniam cui B inest, huic quoq; omni A inest, & dicere, cui omni B inest, & A inest omni, nihil.n. prohibet B inesse C, non autem omni, vt sit B pulchrum quid, C autem album, si igitur alicui albo inest pulchrum quid, verũ est dicere, quoniam albo inest pulchrũ, sed nõ omni fortasse.

Cõmen. 316.

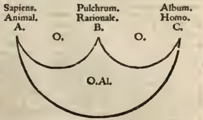
Tertium siue theorema, siue documẽtum est, quo mouet nos de syllogisticis, & assyllogisticis enthymematibus, cuius rationem Philoponus assignat ex eo, q antiq B pro maiori parte in disputationibus vtebãtur enthymematibus, & quidem vno assumpto indefinito, ideo necessarium erat declarare, quæ syllogistica, quæue assyllogistica enthymemata sint. Est autem enthymema. Vt M. Tullius in Topicis inquit argumentum, quod vno assumpto concludit. Vnde Iuuenalis, curtum sermone rotato torqueat enthymema. Dicitur autem ab enthymema ab enthymumae verbo, quasi mente concipio, aut commentor, vt si eothymema, quasi latinè commentum, vel commentatio. Et quia enthymema est argumentum, quod cõcludit vno assumpto, & altero prætermisso, seruato tamen in mente, ideo primo declarat quæ enthymemata sint syllogistica assumpta minore, & sumit hæc duo eothymemata non esse eadem, C est B ergo omne C est A: et omne C est B, ergo omne C est A. Primum enim quod assumit minotem indefinitam, noo est syllogisticum ad conclusionem vniuersalem, non enim sequitur C est B, ergo omne C est A. Secũdum vero, quod C assumit minorem vniuersalem, syllogisticum est ad vniuersalem conclusionem. Inquit. {Noo est autem idem nec re, nec sermone dicere, quoniam cui minori indefinitę B ipsum medium inest, ergo huic quoq; minori, omni A maior ioest, quasi dicat, non est idem enthymema, io quo assumitur minor indefinita, & infertur cõclusio vniuersalis, & dicere cui minori omni B ipsum medium inest, & maior etiam minori omni inest, idest & enthymema, in quo assumitur minor vniuersalis, & infertur vniuersalis conclusio, & q hæc enthymemata nõ sint eadẽ, probat, quia minor indefinita, & minor vniuersalis differunt, & q differant, probat. Cum inquit. {Nihil enim prohibet B inesse C, non autem omni, & ita stat aliquam propositionem esse indefinitam, quę non est de omni, vt si B sit quoddam pulchrum, videlicet pomum, C autem album, in hoc casu igitur, si alicui albo inest aliquod pulchrum, scilicet pomum, ita vt sit vera hæc, aliquod albũ est pomum, verum erit dicere, quoniam albo inest pul- D chrum, hoc est vera erit illa indefinita, album est pomũ, sed non omni albo fortasse pomum ioest, ergo differunt indefinita, & vniuersalis. nam indefioita non infert, nec infertur, nisi ex particulari, at vniuersalis non infertur ex iodefinita nec ex particulari, dixit autẽ fortasse, quia indefinita infert vniuersalem aliquando io propositioonibus essentialibus, & per se. Quod si vniuersalis, & indefinita differunt, patet ea duo enthymemata differre, quorum alterum assumit minorem indefinitam, & alterum vniuersalem. nam assumens minorem indefinitam assyllogisticum est ad vniuersalem conclusionem, assumens vero minorem vniuersalem ad vniuersalem conclusionem syllogisticum est. Animaduerte tamen vt ex verbis Philoponi accipitur. Enthymemata, cuius assumptio est indefinita, esse assyllogisticum ad vnioersalem cõclusionem, non autem ad particularem, modo in mente

Quid enthymema.

A altera seruata vniuersalis sit, nam si seruata nõ fuerit vniuersalis, enthymema est simpliciter assyllogisticum, cũ dẽtur termini omni inesse, & oulli inesse, inesse quidem, risibile, animal, homo, quia stant hæc, homo est animal, ergo omnis homo est risibilis. Nulli vero inesse sunt æquus, animal, homo, quia hæc stant, homo est animal, ergo oullus homo est æquus. Præterea enthymema etiam, cuius maior in mente seruata sit non vniuersalis, assumptione quouis modo se habente, est simpliciter assyllogisticum, quoniam ex maiori non vniuersali in prima figura nihil sequitur. Quæ enthymemata sint assyllogistica, quæue syllogistica minore assumpta, & seruata maiore, ex hisce patet.

Si ergo A ei, quod est B inest, non omni autem de quo B neq; si omni C inest B: neq; si solum alicui, non necesse est ei, quod est C inesse A, non quia non omni, sed nec inesse ei, quod B est C. Si itaq; de quo B dicitur vere, huic omni insit A: accidet A de quo omni B dicitur, de eo omni dici, si autem A dicatur de quo omni dicitur B nihil prohibet ei, quod est C, inesse B, non autem omni A, aut non inesse omnino.

Si. Itaq. Autem. ei. Quo. τουτου.

Syllogismus habens ambas vniuersales conclu dit, non habens autem maiorẽ vniuersalẽ non concludit.

Cõmen. 317.

Hic textus vno modo expooi potest, vt Aristoteles declarat quando ex mioore vniuersali vel particulari sequitur conclusio vniuersalis, vel particularis, & quando oõ sequitur, & vult ex minore assumpta nihil sequi, quãdo maior seruata non fuerit vniuersalis, quia danrur termini omni & oulli inessendi, vt dictum est, & hoc pacto Philoponus intelligit. Alio modo exponi potest q, cum Aristoteles declarauit, quæ enthymemata syllogistica, & quæ assyllogistica sint ex minore assumpta, & maiore seruata, nunc osteodit quæ syllogistica, quæue assyllogistica sint ex maiore ipsa assumpta, minore seruata. Ee inquit. {Si ergo ipsum A ei, quod est B inest, oon omni autem inest, de quo B dicitur, hoc est, si quod assumitur, estq; non vniuersalis maior, quouis modo minor fuerit io mente, neq; si omni C inest B, neq; si solum alicui C insit, D hoc est siue mioor fuerit vniuersalis, siue particularis solum, non oecesse est ei, quod est C, inesse A. Dico oon oecesse, non quia nõ omni necesse sit, sed simpliciter & nullo modo ei, quod est C, oecesse est inesse. Est ergo assyllogisticum ex assumpta maiore, quando illa non assumitur vniuersaliter, quouis modo in meote seruetur minor, siue vniuersalis, siue non voiuersalis, quando vero syllogisticum enthymema sit, maiore assumpta, ex hisce patet. Deinde quasi epilogãdo. Inquit. {Si itaq; de quo B dicitur vere, huic omni inest A, idest si maior assumpta sit vniuersalis accider A dici de omni eo, de quo B dicitur modo minor seruata sit vniuersalis. Dixit accidet, quia non erit cõclusio semper vniuersalis, sed s̃m miooris seruatæ exigentiam, sio autem A dicitur de quo B omni dicitur, ita vt A dicatur non vniuersaliter de eo, de quo vniuersaliter A dicitur, nihil prohibet ei, quod est C, in minore seruata inesse B, cui nõ omni, immo cui non omnino insit

no insit A, quia ex maiore non vniuersali in prima figura quouis modo minor sit, nihil seqrur. Patet ergo quãdo maiore assumpta, & minore seruata, enthymemata sunt syllogistica, & quãdo assyllogistica, & dixi hęc esse quasi epilogando dicta, ꝙ verbum græcum δὴ in aliquibus libris δεὶ legitur, quod puto melius esse dictum. Nã δὴ pro igitur accepit, vel pro itaqꝫ, quod est epilogationis signum aliquando.

In tribus igitur terminis, manifestum quoniam de quo B omni, ipsum A dici, hoc est de quibuscunqꝫ B dicitur, de omnibus dici & A, & si B quidem de omni, & A similiter. Si autẽ non de omni, non necesse est A inesse omni.

Cõmẽ.318. Epilogat & exponit quid vult significare ipsum A dici de eo omni, de quo omni ipsum B dicitur. Inquit. {In tribus igitur terminis manifestum est quoniam de quo ipsum B dicitur, ipsum A dici, & ita enthymema, cuius minor est vniuersalis, cõcludere maiorem vniuersalem. Patet tribus terminis, vt cæteri syllogismi patere possunt. Deinde exponit quid vult significare ipsum A dici de omni, de quo ipsum B omni dicitur, & inquit. {Hoc est vult significare de quibuscũqꝫ B dicitur, de omnibus dici & ipsum A, & vult significare, si B quidem ipsum de omni dictum sit, & A similiter dici de omni. nam in prima figura, si minor est vniuersalis, & conclusio erit vniuersalis, sin autem ipsum B non de omni C dicatur, non necesse est A inesse omni C, sed vt supplet Philopon⁹, cõtingit non inesse. nam B non de omni C dici esse potest, aut quia B inest ipsi C indefinite, vel alicui C particulariter, vel quia nõ inest omnibus sed alicui C non inest, quouis modo dicatur non contingit A ipsum inesse omni C, si enim minor sit particularis vel indefinita, quę in mẽte seruatur, conclusio est particularis, ergo non de omni, & si est indefinita vel particularis negatiua, conclusio non est de omni, immo dantur termini de omni & de nullo inesse, vt declaratum est, quia ex minore negatiua in prima figura nihil sequitur.

Non oportet autem arbitrari propter expositionem accidere aliquod inconueniens, nõ enim laboramus in eo ꝙ aliquid sit hoc, sed quemadmodum geometra pedalem & rectã hanc esse & sine latitudine dicit, quæ non est, sed nõ sic vtitur, vt ex eis syllogizans. Omnino enim quod non est vt totum ad partem, & aliud ad hoc, vt pars ad totum, ex nullo taliũ ostendit demõstratur, sic expositione vtimur, vt sentiat qui discit, dicẽtes. Non.n. sic vt sine his non possibile sit demõstrare, quemadmodum ex quibus est syllogismus.

Cõmẽ.319. Quia per totum hunc librum doctrinam, & regulas fecerat, vtens literis, quæ sunt prima elementa, ne quis putet literarum vsum causam esse, vt coniugationes alię syllogisticæ, alię assyllogisticæ sint, quartum documentum tradit, quo nos moneat syllogismos nõ esse hos vtiles, illos inutiles, ob literarum positionem. Inquit. {Nõ oportet autem arbitrari propter expositionem terminorum, quam fecimus in literis, accidere aliquod inconueniens, neqꝫ etiam, vt supplet Philoponus propter exemplorom assumptorum materiam. Aliquando enim vsus fuit terminis notis, ideo ait regulas non fuisse veras gratia materiæ, sed propter syllogisticam coniugationem, & assignat causam cur ex positione elementorum nõ sequitur absurdum. Et inquit. {Non enim cum exempla ponimus in elementis laboramus in eo ꝙ aliquid sit hoc, quod in exemplis elementorum ponimus, sed quemadmodum geometer lineam pedaneam & rectam hanc esse & sine latitudine dicit, quæ reuera non est, immo non sic vtitur, vt ex his velit syllogismũ esse. Omnino enim quod nõ est, vt totum ad partem, scilicet maior, & aliud ad hoc, vt pars ad totum, scilicet medium, quod ad maiorem est pars, ad minorem totum, demõstrator mathematicus ex nullo talium demonstrat, neqꝫ enim fit syllogismus: nam nisi termini sic se habeant, ꝙ maior totum sit, medium vero ad maiorem pars, ad minorem totum, & minor vtriusqꝫ pars, non erit syllogismus aliquo pacto, s. in prima figura, qua vtitur geometra, vt igitur geometra vtitur exemplis, non vt ex illis fit syllogismus, sed docendi gratia, sic nos ex positione elemẽtorum vtimur dicentes exempla, vt & sentiant, qui discunt. Non enim illis vtimur, vt sine illis literis non possibile sit demonstrare tanquam sint illa, ex quibus est syllogismus, non enim illis vtimur, ꝙ illa sint, sine quibus syllogismi non sunt, sed (vt diximus) vtimur illis vt sentiant qui discũt.

Quo vero ad verba attinet, verba illa expositione autem sic vtimur & reliqua complent comparationem inter vsum nostrum per literas, & geometrarum per exẽpla, quasi dicat, sicut illi vtũtur exemplis, sic nos vtimur expositione, & iuxta hoc verbum autem, non est de necessitate, ideo in translationibus non debet poni, verba vero quemadmodum ex quibus est syllogismus, debene legi cum aduersatiua particula, quæ est sed, & tunc est sensus, non sic vtimur literis, tanquam literæ sint sine quibus demonstrationes fieri nõ possint, sed supple vtimur illis tanquam ex quibus est syllogismus, hoc est vt ostendamus sine particulari, & vniuersali, affirmatiuo, & negatiuo ex quibus sunt syllogismi, fieri non posse syllogismos, quare ex his patet non male nos literis vsos esse, est insuper alia causa cur literis vtit Aristoteles, vt Auerroes inquit in libro Posteriorum, & in hoc libro. nã per vsum literarum intelligũtur regulę vniuersaliter in omni materia. Non te turbet expositio Iuniorum in hoc loco. Dicũt enim Aristotelem in hoc libro, & in alijs ad veritatis manifestationẽ aliquando esse vsum falsis, ideo nos monet in veritatis expositione nõ semper veris esse vtendum, quia falsis pro veris vti possumus, non vt ita sint, sed vt sentiat qui discit, vt etiã facit geometra. Quæ expositio mihi non displicet.

Nõ loco terminorũ ignotorũ vti possum⁹ notis.

Non lateat autem nos quòd in eodem syllogismo non omnes conclusiones per vnam & eandem figuram sunt, sed hæc quidem per hanc, illa vero per aliam. Palã ergo quoniam & resolutiones sic facciendum, quoniam autẽ nõ omne problema in omni figura est, sed in vnaquaqꝫ disposita sunt, manifestũ est ex conclusione in qua figura sit quærendum.

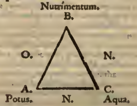
Quintũ theorema siue speculatio ẽ de syllogismis, quoties in illis fuerit plures conclusiones. Accidit.n. in eodẽ syllogismo esse plures conclusiones, quando fuerit cõpositus ex syllogismo principali, & prosyllogismis, qui syllogizant propositiones. Appellat enim Arist. hic eundẽ syllogismum, cum suis probationibus, quoties prosyllogismorum conclusiones claudit. Quãdo ergo in eodem syllogismo fuerint plures conclusiones, nõ oportet illas semper quærere in eadem figura, quia vt Philoponus lõga commentatione exponit. Si principalis syllogismus sit in primo primæ ex vtrisqꝫ affirmatiuis vniuersalibus cum vniuersale affirmatiuum nõ nisi in figura prima syllogizetur, iure prosyllogismi, & illorum conclusiones in prima quærantur. Si autem in secundo primæ ex maiori vniuersali negatiua, & minori vniuersali affirmatiua. Quãdo adhuc probari possũt, vniuersalis negatiua quęratur in prima, & secũda, & vniuersalis affirmatiua in prima. Quando vero probanda propositio sit particularis siue affirmatiua, siue negatiua, quæratur in tribus, exempla patent ex his quæ dicit Philoponus, inquit. {Non Cõmẽ.320.

lateat

fateat aũt nos quoniam in eodem syllogismo, s. cum suis probationibus non omnes conclusiones per vnam & eã dem figuram sunt, quoniam stat hanc quidem cõclusionem principalis syllogismi esse per vnam, & illa prosyllogismi esse per aliam, & quoniam non omnes cõclusiones sunt per eandem figuram, palam etiam, quoniam & resolutiones sic faciendum est, quomodo sunt & in quibus figuris resolubiles. Sed dices vnde scire possumus in qua figura conclusio ipsa sit resolubilis. Respondet & inquit. {Quoniã autem non omne problema in omni figura est, vt diximus, sed in vnaquaq; ipsa problemata disposita sunt fieri. Problema enim quantitate & qualitate ita in vna fieri aptum est, q̃ nõ in alia, manifestum est ex ipsa conclusione in qua figura sit, esse quęrendum, nam, si vniuersalis affirmatiua in prima tantum, si negatiua in prima & secunda, si particularis negatiua, in tribus, si vero affirmatiua in prima, & secunda.

Dubiũ. Responsio.

Et ad definitionis, orationum quęcunq; ad vnum quid sunt redarguibiles eorum, quæ in termino sunt, ad quod redarguibile sunt, ponendum est terminum, & non totam orationem, minus.n. contingit perturbari propter longitudinem, vt siquis aquam ostendit, quoniam est humidus potus, potum & aquam terminos ponendum.

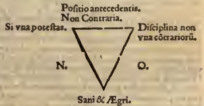

Syllogismus destruẽs definitionis partem, non totam.

Cõmen. 321. Quinta speculatio, siue documentum est de definitionibus, sunt.n. nonnullæ definitiones falsæ, quia non cõpetunt definibili propter vnum terminũ. Vt hæc, aqua est humidus potus. Est.n. aqua humida, sed non potus, vel illa, homo est animal quadrupes, est enim homo animal, & non quadrupes, ideo documentum sit, vt non totam destruamus, sed partem, quæ ipsi definito non competit. Inquit. {Et ad definitiones supple, quintum documentum sit, vt earum orationum, s. definitiuarum, (Per logon.n. definitionem intelligit) quæcunq; ad vnum qd eorum, quæ in ipso termino, idest definitione sunt, redarguibiles sunt, id ad quod redarguibiles sunt. Terminum ponendum tanquam maiorem, vt si non omnia, in definitione posita redarguibilia sunt, sed eorum, quæ in illa ponuntur, solum vnum. Illud vnum ponatur terminus maior & non totam orationem ponendum est maiorem terminum, id est totam definitionem. Non.n. hæc tota oratio humidus potus terminus maior ponatur, sed potus. Cuius causam ait, quia propter longitudinem, s. resecatam minus discipulum perturbari contingit. nã sermo longus, vt primo Rhetoricæ inquit Aristo. ad eos, qui nequeunt plura prospicere, grauis est. Exemplum ponit, vt siquis ostendit aquam, quoniam est humidus potus, si redarguere vult hanc, nõ totam orationem ponat maiorem terminum, sed potum maiorem, et aquam minorem ponendum est terminos. Et syllogizet, omnis potus nutrimentum, nulla aqua nutrimentum, ergo nulla aqua potus est.

De resolutione syllogismorũ ex hypothesi, siue suppositiõe.

AMplius autẽ ex hypothesi syllogismos non est tentandum reducere, nam non est ex his, quæ posita sunt reducere, non enim per syllogismum ostensi sunt, sed ad placitum concessi sunt omnes. Vt si quis ponat, si vna quædam potestas non sit contrariorum, neq; disciplinam esse vnam, deinde disputet, quoniam non est vna potestas cõtrariorum, vt sanatiui, & ægrotatiui, simul enim idem erit sanatiuum, & ęgrotatiuum, quoniam autem nõ est omnium contrariorum vna potestas ostensum est, sed quoniam disciplina non est vna, non est ostẽsum, quamuis cõfiteri sit necesse: at nõ ex syllogismo, verum ex hypothesi, hoc igitur non est reducere, quoniam non vna potestas est, hic enim fortasse erat syllogismus, illud autem hypothesis.

Cõmẽ. 322. Nunc vt Philoponus inquit, vult declarare, q̃ nõ oẽs hypotheticos resoluere oportet in figuram. Quo vero pacto veniat Arist. in hanc declarationem, exponamus. Aristo. igitur declarauit omnes syllogismos resoluẽdos esse in tres terminos, & duas propositiones. Et, quia syllogismi ex hypothesi sunt syllogismi, ergo videntur resoluẽdi in tres terminos, & duas propositiones, & sic videntur resoluendi in aliquam figuram, propter hoc exponit non omnes syllogismos ex hypothesi resoluendos esse in aliquam trium figurarum. Circa quod primo ponit conclusionem declarãdam, & dicit. {Amplius autẽ ex hypothesi syllogismos non est tentandum reducere, hæc est conclusio. Deinde probat hanc, & sua ratio est, syllogismi qui fiunt ex his, quæ posita sunt, non resoluũtur in figuram, syllogismi ex hypothesi sunt syllogismi, qui fiunt ex his, q̃ posita sunt, ergo syllogismos ex hypothesi non est in figuram reducere, de ratione ponit maiorem, & dicit. nam non est syllogismos ex his, quæ posita sunt factos reducere in aliquam figurarum. Probat maiorẽ, & dicit, non.n. per syllogismum ostensi sunt, sed ad placitum quasi ex datis, & concessis, sunt omnes, est ergo maior, syllogismi, q fiunt ex his, quæ posita sunt, non resoluuntur in figuram: cui, si addatur minor, videlicet, sed syllogismi ex hypothesi sunt ex his, quæ posita sunt, ex datis videlicet & ad placitum, ergo non est tales in figuram aliquam resoluere. Quòd autẽ syllogismi ex hypothesi ex datis ac concessis ex placito sint, per exempla exponit. Et primo quidem in syllogismis ex hypothesi, qui fiunt per transumptũ. Deinde in syllogismis ex hypothesi, qui fiunt ad impossibile. Circa primam partẽ

Aduerte. Animaduertendum sm Philoponum, in syllogismis ex hypothesi, qui fiunt per trãsumptum duo esse, hypothesim videlicet, & positionem. Hypothesim Philoponus concessum siue datum vocat, quia aduersarius ad placitum, vel propter aliquem locum dialecticum illud dat, vel concedit. Huius exemplum Philoponus affert ex libro de Cœlo, ibi.n. Aristo. loquens de figuris stellarum petit q̃, si luna est sphęrica, omnes stellæ sunt sphæricæ, hæc est hypothesis, quę est propositio conditionalis, & propter hoc dicta est hypothesis. Positio vero est con-

cessio

cessio antecedentis. nam antecedēte posito, sequitur cõsequens. Vult igitur, q hypothesis, quæ est propositio conditionalis, non resoluitur per aliquam figuram, sed positio antecedentis per aliquam figuram resoluitur, vt q luna sit sphęrica, hoc. n. probat syllogismo, hoc pacto; omne corpus, cuius lumē sphærice augetur, & diminuitur, est sphæricum, luna est corpus, cuius lumen sphericæ crescit, & diminuit, ergo luna est sphęrica. Hoc probato, sequitur positio consequentis. s. cæteræ stellę sint sphęricæ, in quo syllogismo patet hypothesim non resolui in aliqua figura, sed positionem antecedentis. Aristo. autem accipit aliud exemplum. Accipit. n. hanc hypothesim, videlicet, si vna potentia non est contrariorum, vna disciplina non est contrariorum, hæc. n. hypothesis in figuram aliquam nõ resoluitur. Resoluitur autem positio antecedentis in tertia figura, hoc pacto, sani & ęgri non est vna potestas, sanum & ægrum non sunt contraria, ergo contrariorum non est vna potentia, tunc sequitur contrariorum non est vna potentia, ergo contrariorum non est eadem disciplina, vnde dicit. {Vt siquis ponat, si vna quædam potestas non sit contrariorum, neq disciplinam esse vnam contrariorum, & per hæc patet hypothesis. Deinde disputet, quoniam non est vna potestas contrariurum, vt sanatiui, & ægrotatiui, & hoc per syllogismũ in tertia figura. Quòd autē sani & ægri nõ sit vna potestas, vt fuit maior syllogismi in tertia figura, Probat, & dicit. {Simul. n. idem erit sanatiuum & ęgrotatiuum, aliquando. Quoniam si potētia erit eadē cõtrariorum, aliquando actu idem suibectum subijcietur simul vtrisq contrarijs, tũc verificat exemplum, & dicit. {Qm̃ autem nõ est omniũ contrariorũ vna potestas, p syllogismum ostensum est, & sic positio antecedētis per aliquam figurã resoluta est, sed quoniã disciplina non est vna, non est ostensum per syllogismum, quãuis cõfiteri sit necesse ex hypothesi, & hoc dicit. {At non ex syllogismo, verum ex hypothesi, tunc quasi epilogãdo dicit. {Hoc igitur, i. hanc hypotheticã non est reducere, quoniam, disciplina vna contrariorum non est vna potestas contrariorum. Hic enim. s. in positione antecedentis, q videlicet vna potestas nõ sit contrariorum, fortasse erat syllogismus, in hypothesi autem non erat. Sic igitur perspicuũ est in syllogismis ex hypothesi, qui fiunt per transumptum, non totis resolui in aliquam figuram, sed solũ resoluitur positio antecedentis, non autē hypothesis, & non solum antecedētis potest resolui, sed etiam cõsequētis destructio. Plato autem, vt Philoponus narrat nõ solum positionē, sed hypothesim resoluit in figura. Accepit. n. q si viuens & mortuum ex se inuicem sunt, animæ nostrę sint in inferno, sed viuens & mortuũ ex se inuicem sunt, ergo animæ nostrę sunt in inferno, verum hoc raro fit, & non semper. Ex hoc loco accipit aliquam esse consequentiã, q non põt reduci ad figurã aliquã, & sic acceperunt ex his Sorticolæ tractatũ, qui de cõsequētijs est. Non. n. oportet omnem consequentiã reduci in figuram, veluti nec omnem hypothesim, solum autē ea consequetia reducitur, quæ est enthymema. Quo vero ad verba attinet, animaduerte q, cum Aristo. dicit hypoteses ad placitum concedi, non intelligas omnino absq ratione. Quoniam conceditur aut virtute oppositionis, vt in syllogismis per impossibile, aut virtute loci dialectici, & propter aliq maximam ex loco constitutã, vt puta, aut ex simili, aut à maiori, aut à minori, aut à cõtrario, aut alio modo, sed hęc dicũtur cõcessa ad placitũ, quia non vi syllogismorũ. Vnde hypothesis in Secũdo libro de Coelo, quę est, q, si luna sit sphærica, omnes stellæ sint sphæricæ, cõceditur loco à simili. Et similiter, si vna potentia non est contrariorum; nec disciplina erit contrariorum, etiam loco à simili conceditur.

Vnde Sorticolæ acceperunt.

Aduerte.

Similiter autem & in his, qui per impossibile concluduntur. nam neq hos est resoluere, B sed ad impossibile quidem reductionem est, syllogismo enim monstratur, alterum autem non est, nam ex hypothesi concluditur.

Nunc idem ostendit in his syllogismis, qui per impossibile concluduntur, & primo proponit intentum, & dicit. {Similiter autem, & in his, qui per impossibile concluduntur. } subaudi non est resoluere in aliquam figurarum, & per syllogismos ad impossibile ducentes nõ intelligit syllogismos, in quibus ex opposito conclusionis cum altera propositionum syllogizatur oppositum alterius, vt fit in Barocco, & in Broccardo quemadmodum Albertus intellexit, quoniam sic vterq syllogismus resolueretur in aliqua figura, vt superius declarauit Arist. nam in Barocco primus syllogismus est in secunda figura, & secũdus fit in Barbara, in Broccardo vero. Primus syllogismus est in tertia figura, & secundus in prima, & in cæteris eodem modo. Quid igitur per syllogismos, F qui fiunt per impossibile Aristo. velit, non vna ratione exponitur. nam vno modo intelligi potest syllogismus ex falsis & impossibilibus, ex quibus syllogizatur aliqd aperte falsum, & vlteri⁹ aliud magis aperte falsum, vt si aliquis concedat, q omnis homo sit lapis, syllogismus erit, omnis homo est lapis. omne risibile est homo, ergo omne risibile est lapis, tunc vltra, omne risibile est lapis, ergo omne risibile est insensitiuũ, & sic vlterius semper syllogizando falsum & impossibile magis apertum, in quo processu patet primum esse syllogismum, cæteros vero non esse syllogismos. Primus quidem est syllogismus, quia resolubilis in tres terminos, & in duas propositiones. Secundum vero ex hypothesi, & non syllogisticus. Philoponus vero vult q omnis syllogismus ducens ad impossibile habeat tria, propositum, reductionem, & hypothesim. Propositum quidem est, vt hoc, videlicet aliquod animal non est æquus, vel aliquod tale. Tuuc quæritur, aut est ita q aliquod animal non sit G æquus, aut eius oppositum, videlicet omne animal est æquus, si eius oppositum, syllogizo sic, omne animal est æquus, omnis homo est animal, hæc. n, est aperte vera, ergo omis homo est æquus, quæ est aperte falsa. Tunc aliud quod habet est hypothesis, Hypothesis autem est, duarum contradictoriarum, Si vna est falsa, altera est vera, & ita, quia conclusio est aperte falsa, & non minor, quę est aperte vera, ergo maior, maior est, omne animal est æquus, hæc est aperte falsa, ergo cõtradictoria est vera, videlicet aliquod animal non est æquus. Duorum. n. contradictoriorum si alterum est falsum, alterum est verum, est ergo hypothesis duarum contradictoriarum, si altera est falsa, altera vera est, vel si ad alteram sequitur falsum & impossibile, altera est vera, quare, si conclusio est aperte falsa, & altera propositio est vera, oportet alteram esse aperte falsam, reductio vera est conclusio quę sequitur ex contradictoria propositi. Tunc vult, q nec propositum neq hypothesis syllogizetur, sed conclusio H aperte falsa, quę sequitur ex contradictorio propositi, videlicet illa, omnis homo est æquus, & sic non totus syllogismus per impossibile resoluitur ĩ aliquam figuram, sed illæ, qui probat conclusionem aperte impossibilē ex impossibili concesso, cum altera aperte vera. Dicit, similiter autem & in his, qui per impossibile concluduntur, hoc est in his, qui assumpto impossibili, concludũt aperte falsum: nam neq hos est resoluere, s. totos, sed est resoluere solum reductionem ad impossibile, hoc est syllogismum, qui ex impossibili infert conclusionem aperte impossibilē, cuius causam affert, & dicit syllogismo. n. mõstratur. s. illa reductio, sed alterũ. s. hypothesim non est. s. in figuram resoluere. Nam ex hypothesi concluditur. Sunt. n. in tali syllogismo tria, propositum, vt illa propositio aliquod animal non est æquus, reductio, videlicet illa propositio omnis homo est æquus. Et hypothesis quæ est, duarum contradictoriarum si altera falsa, vel si

Cõmen. 121.

Philoponus.

ad eam

ad eam sequitur falsum, altera vera est, quare si cōclusio est falsa, & nō altera propositio, ergo altera. Harū trium propositionū non resoluitur in syllogismū, sed probatur per oppositū, quoniā si nō aliquod animal nō est ęquus, ergo omne animal est æquus, per regulā æquipollentiarū, tūc vltra omne animal est æquus, & omnis homo est animal, ergo omnis hō est ęquus. Hęc est aperte falsa, & nō pro minori, quæ est apte vera, ergo pro maiori. Quare eius opposita erit vera. Patet ergo ꝙ sola reductio resoluatur in figurā. Nō autē propositum, nec hypothesis.

Differunt autem a prædictis, quoniā in illis quidē oportet prius confiteri, si debeat concedere, vt si ostendatur vna potestas contrariorum, & disciplinam esse eādem. Hic autem & non prius cōfessi cōcedunt, eo ꝙ manifestum sit falsum, vt posita Diametro symmetro eo ꝙ imparia esse æqualia paribus.

Cōmē. 324.

Cū dixisset quasi cōuenientiā inter hos duos hypotheticos syllogismos, quatenus vterꝗ ex hypothesi est, nūc ponit differētiā, & vult vt Philoponus exponit, ꝙ syllogismus hypotheticus, qui est ꝑ trāsumptū, nō pōt ex hypothesi inferre cōclusionē principalē probatā, nisi ex cōposito fiat hypothesis præcōfessio. Nō. n. seqtur disciplinā esse cōtrariorū, nisi supponat illa hypothesis, videlicet, ꝙ si potestas est vna cōtrariorū, nec ēt disciplina est vna cōtrariorū. Sylls autē per impōe pōt syllogizare ꝑ cōclusionē principalē necessario, nulla ipsius hypothesis facta ꝑconfessione. Qm̄ seqtur cōclusio principalis ꝑ naturā ac legē cōtradictoriarū, quę est, ꝙ si vna sit falsa, vel ducēs ad falsum, altera sit vera. Hęc. n. hypothesis siue ꝑ cōcedatur, siue nō, semꝑ syllogismus fit, & sequit oppositū. Dicit differūt autē a ꝑdictis, qui fiūt per trāsumptū, qm̄ in illis quidē, oporter hypothesim prius cōfiteri si debeat aduersarius cōcedere principalē conclusionē. Vt si ostēdatur, vna potestas est cōtrariorū, & disciplinā esse eādē cōtrariorū. Nō. n. pōt cōclusio principalis seq, nisi ꝑconfessiōe hypothesis. Hic autē, hoc est, in syllogismis autē per impōe & non prius aduersarij ꝑconfessi hypothesim cōcedūt cōclusionē principalē, eo ꝙ ex illius ꝑpositi opposito manifestū sit falsum. Modo duarū cōtradictoriarū, si altera sit falsa, vel id ad qđ sequit falsum, altera erit vera. Et ponit exēplū, vt posita Diametro Symmetro hoc est cōmensurabili cōstę, statim seqtur impōe, eo ꝙ seqtur imparia esse æqualia paribus. Geometra. n. vt Philoponus inqt. Volēs ostēdere, ꝙ Diameter costę incōmēsurabilis sit, vtit deductione ad impossibile per syllogismū hypotheticū hoc modo, qa si nō sit icōmēsurabilis, cōmēsurabilis erit, sed si cōmēsurabilis sit, imparia erūt æqualia paribus, nō ergo cōmēsurabilis. Vbi patet syllogismū fieri nō ex ꝑconfessione hypothesis.

Quæstio pulchra.

Sed circa hæc quęrūt an secūdus processus in syllogismo per trāsumptū, possit resolui in figurā aliquā. Et videt ꝙ sic, qm̄ trāsumptio est cōsequētia. Omnis autē consequētia est syllogismus imꝑfectus, q ad ꝑfectū resolui pōt. Quare trāsumptio resolui pōt in figurā.

Solutio Iuniorum.

Iuniores rñdent ꝙ syllogismus sit duplex ostēsiuus, qa Boetio categoricus dicitur, & hypotheticus. Necessitas syllogismi categorici est per dici de omni vel dici de nullo. Necessitas vero sylli hypothetici est per aliquā habitudinē localē, & aliquando per naturā oppositionis. Et cōcludit propositū vel a positione antecedētis, vel a destructione antecedētis.

Dubiū.

Tūc dicūt, ꝙ syllogismi ex hypothesi nō possunt resolui in syllogismū categoricū, sed bene in hypotheticū. Sed adhuc dubitat, qm̄ omne argumētū est aut syllogismus, aut enthymema, aut inductio, aut exēplū, sed hæc omnia, vt secūdo huius dicitur reduci possunt in syllogismū categoricū. Quare cū syllogismus ex hypothesi sit argumētū, relinqtur ꝙ debeat reduci in syllogismū categoricū. Pręterea enthymema dicit argumētū breue ex

A vna propōne altera seruata i mēte. Ergo est syllogism⁹: sed syllogismus ex hypothesi ē enthymema, ergo est syllogismus. Exēplū etiā dicit paradigma, a para quod est iuxta, & digma, hoc est signū, quasi signū quod est iuxta aliquid, existēs in mēte nostra formatū, ergo est syllogismus. Quare cū syllogismus ex hypothesi sit aut exēplū, aut enthymema, omnino erit resolubilis in aliquā figurā.

Solutio.

Dicēdū ꝙ Iuniores bene dixerūt. Nō. n. omnis syllogismus ex hypothesi resolubilis est in aliquā figurā, sed bene in aliquē syllogismū, qa aut ad hypotheticū, aut ad categoricū. Cū vero dicitur ꝙ in secūdo Priorū Aristo. dicit omne argumētū resolui in figurā. Intelligendū est, nō sm̄ totū, sed secūdū aliquid sui, vt ibi videbitur. Sic etiā syllogismus ex hypothesi sm̄ aliquid sui resoluit in figurā, qm̄ positio antecedētis, vel destructio cōsequētis in figurā resoluitur. Hypothesis autē non. Cū vero dicitur enthymema, & exēplū tenere virtutē propōnis, quę est in mēte, dicēdum ꝙ illa propositio non est maior vel
B minor semper, sed est dignitas, virtute cuius exemplum vel enthymema habet necessitatem. Verum de his in Rhetoricis Iudicris libro secundo copiose dictum est.

Enūto. 1.

Plures autem & diuersi terminantur ex cōditiōe, quos prospicere oportet, & notare apte. Quæ ergo horum differentiæ, & quoties fiunt, qui sunt ex hypothesi, postea dicemus: nūc autem tantū sit nobis manifestū, quoniā non est resoluere in figuris huiusmodi syllogismos, & ob quam causam diximus.

Cōmē. 325.

Quia dixit syllogismos ex hypothesi nō oportere oēs in figurā resoluere, & declarauit hoc in duabus speciebus, s. in syllogismis ex hypothesi per transumptū, & in syllogismis ex hypothesi per impossibile, & nō in omnibus, cū sint plures alij quasi se excusans ab vlteriori inductione, dicit. Plures autē, & diuersi syllogismi termināntur ex cōditione, hoc est ex hypothesi, quos oportet pro
C spicere, & notare apte ac diligēter, & exponere qūo nō resoluātur in figurā. Tunc remittit se ad librū, qui de his est, & dicit. {quæ ergo horū differentiæ, & quoties fiūt, qui sunt ex hypothesi syllogismi, postea dicem⁹.} Vbi Philoponus dicit, expositores dicere ꝙ nō appareat, vbi de eis Aristoteles dicat. Fortasse aliqua dicet secūdo huius & in Topicis. Secūdo enim huius agit de syllogismis ex hypothesi, qui sunt per impossibile, in Topicis vero de his, qui sunt per virtutē loci, resumit autem nūc quid per hæc perspicuū est, & dicit. {Nūc autē tātū sit nobis manifestū, quoniam nō est resoluere in figuras huiusmodi syllogismos, & ob quam causam, non resoluūtur in figuram diximus. Hæc de syllogismis ex hypothesi.

Cap. ii. De reciproca resolutione syllogismorū vnius figuræ i aliā.

QVæcunꝗ autē in pluribus figuris mōstrātur problematū, si in altera syllogizetur, est reducere syllogismū in alte-
D ram, vt eū, qui in prima est priuatiuum, in secūdam figuram, & eum, qui in media est, in primam, non omnes autem, sed quosdam.

Cōmen. 326.

Caput istud inscribit de reciproca resolutione syllorū vnius figuræ in aliā, qa docet qūo vna figura resoluat in alterā, & ecōuerso. Sed quoorsum hæc, nō clare patet.

Prima expositio.

Quidā dixerūt Aristotelē hoc facere, qm̄ docuit qūo oratio syllogizāda resoluatur in figurā, at nūc intēdit declarare, qūo oratio syllogizata in altera figura, possit reduci in alterā, quæ expositio alberti esse videtur.

Secunda.

In iuuēta diximus Aristotelem declarasse vnam conclusionem per vnum mediū syllogizari vno syllogismo, ideo quia quis potest dubitare an cōclusio per vnū mediū syllogizabilis pluribus figuris syllogizari possit, propterea declarat quomodo cōclusio vno medio syllogizabilis, pōt syllogizari pluribus figuris.

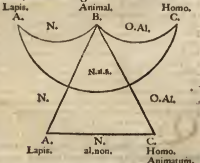
Tertia Philoponi expositione.

Philoponus autē, vt mihi videtur, rectius exponit. Vult enim ꝙ Aristo. per hæc

doceat, ꝙ nō oporteat, ſi componens ſyllogizauit problema in vna figura, vt rofoluat etiā illud ſolū ī illa figura, in qua compoſuit. Qm̄ quādo problema eſt in pluribus figuris ſyllogizabile, poteſt eſſe cōpoſitum in vna figura, & reſolui in pluribus, & hoc proponit, & dicit. {Quæcunq; autē problematum in pluribus figuris mōſtrantur, vel demonſtrari poſſunt, dato ꝙ in altera tantū ſyllogizetur, & ſit cōpoſitum ſolum in altera, reſolui tn̄ poteſt in pluribus, & hoc dicit. {Si in altera per cōpoſitionē ſyllogizetur, eſt reducere ſyllogiſmū, per quē ſyllogizatū eſt, in alteram, & ſic reſolui poteſt in pluribus. Quare bene dictum eſt, ꝙ nō oportet vt reſulutio fiat in vua figura, ſi cōpoſitio fuerit facta in vna figura, qm̄ problema poteſt ſyllogizari in pluribus figuris. Quo vero ad verba attinet, dicit. Quæcunq; problematū in pluribus figuris monſtrantur, qm̄, ſi problema nō eſſet niſi vna figura demōſtrabile, reſolui nō poſſet, niſi in illa. vt Barbara, nō poteſt reſolui niſi in prima, & Barocco ſolū in ſecunda, & Broccardo ſolū in tertia, qm̄ ſolū per vnā F figurā ſyllogizari poſſunt. Et exponit, quod dixit. Et inquit. {Vt eū ſyllogiſmū priuatiuū, qui eſt in prima, videlicet celarēt, reſolui ac reduci pōt in ſecundā figurā, & eum, qui in media eſt figura, reſolui pōt in primā. Limitat tamē propoſitionē hāc, & dicit nō omnes autem, qui in ſecūda ſyllogizati ſūt, ad primā reſolui ac reduci poſſunt, ſed quoſdā, quoniam tres primos videlicet Ceſare, Cameſtres, Feſtino, Barocco autem non, vt dictum eſt. Hæc de intentione.

Erit autem in ſequentibus manifeſtum. Si enim A nulli B: B autem omni C: A nulli C, ſic ergo prima figura. Si autem conuertatur priuatiue, media erit. nam B A quidem nulli C autē omni inerit. Similiter autem & ſi non vniuerſalis, ſed particularis ſit ſyllogiſmus, vt ſi A quidem nulli B, B autem alicui C. Conuerſa.n. priuatiua, media erit figura. G

Celarēt, Ferio quæ maioris cōuerſione ad ſecundā reducuntur figurā ad Cæſare, ac Feſtino.

H

Cōm̄. 327. Nunc percurrit omnes figuras, & primo reducit primā figurā in ſecūdā. Et delarat qūo problema ſyllogizabile in pluribus figuris, eum in prima ſyllogizatur, reducatur aut reſoluatur in ſecūdā, & hoc proponit dicēs. {erit autē illud qđ diximus, in ſequētibus manifeſtū. ſ. percurrēdo omnes modos figurarū, vñ percurrēdo vnūquēq; oſtēdit, ꝙ quartū modū in ſecūda, & quintū in tertia, impoſsibile eſt ad alterā reſoluere figuram, & dicit. {Si enim A nulli B, ſubaudi ineſt, ita vt hęc ſit maior, nullum B eſt A: B autē omni C, ita vt hęc ſit minor omne C eſt B: A nulli C, ſubaudi inerit, & ſic concluſio erit, nullum C eſt A: ſic ergo eſt prima figura, & ſecūdus modus primæ videlicet celarēt. Tūc docet hūc modū reſoluere, ac reducere ad ſecūdā videlicet ad Ceſare. Et dicit, ſi aūt cōuertatē priuatiua, videlicet maior, in terminis, erit propō nullū A eſt B, & ſic erit media figura, nā B qdē nulli A ineſt,

E qm̄ nullū A eſt B, C aūt ipſi oī inerit ipſum B. Et ſic ſequitē, ꝙ nullū C eſt A in Ceſare. Siſr mō docet reducere ferio in feſtino, & dicit. Siſr autē & ſi nō vniuerſalis, ſed pticularis ſit ſylls, qui ſit in prima figura, & exponit ipm̄, & dicit, vt ſi A quidē nulli B ineſt, B autē alicui C ineſt, erit ſic ſumptis ſylls in ferio. In feſtino aūt erit p̄ cōuerſionē, qđ exponit, & dicit, cōuerſa.n. priuatiua, videlicet maiore in terminis, media erit figura, qa ſequitur nullū A eſt B. Quoddā C ē B. Ergo quoddā C nō eſt A. Quo vero ad terminos attinet. Animaduerte ꝙ termini qbus vtiē, ſunt A B C. A quidē extreminas, maior, B autē medium, C autē extremitas minor, vt capitulo de figuris fecit. Cōſideſ.

Eorū āt ſyllorū, q ſunt in ſecūda figura, vlēs qdē reducūtur in primā figurā, pticulariū āt alter ſolū. Inſit.n. A B quidē nulli, C vero oī, cōuerſa priuatiua, prima erit figura. nā B quidem nulli A, A aūt omni C inerit. Si autē p̄dicatiuū F quidē ſit ad B, priuatiuū autē ad C, primus terminus ponēdus eſt C: hoc.n. nulli A, A aūt omni B: quare nulli B inerit C ergo & B nulli C, cōuertitur.n. priuatiua. Si autē particularis ſit ſyllogiſmus, quādo priuatiuū quidē erit ad maiorē extremitatē, reſoluetur in primā figurā. vt ſi A quidē nulli B: A autē alicui C, cōuerſa.n. priuatiua, prima erit figura, nam B quidē nulli A A autem alicui C, quando vero prædicatiuum, nō reſoluetur, vt ſi A quidē omni B, C vero nō omni, non enim ſuſcipit cōuerſionem A B, neque cum ſit, erit ſyllogiſmus.

G

Cæſare. Cameſtres. Feſtino qūo tū cōuerſione, tū præmiſſarū trāſpoſitione reducūtur ad cælarēt, ac Ferio primos figuræ modos.

Nūc docet per exēpla reducere ſyllos q ſiūt in ſecūda Cōm̄. 328.
H figura ad primā, vt Ceſare quidē ad celarēt cōuerſione ſolius maioris. Cameſtres autē, cōuerſione minoris, & cōuerſione cōcluſionis & pmutatione extremorū. Feſtino deniq; ad ferio, cōuerſione maioris tātū. Et dicit, eorū aūt ſyllorum, qui ſunt in ſecūda figura, vniuerſales qdē, reducētur in primā figurā. ſ. oēs. Particulariū autē alter ſolū videlicet feſtino. Barocco aūt nō. Et ꝙ ita ſit, exponit, & dicit, inſit.n. A B quidē nulli, ita vt ſit maior, nullū B eſt A: C vero oī, ita vt minor ſit, oē C eſt A. Cōuerſa priuatiua, hoc eſt A B maiori, prima erit facta figura, nā B qdē nulli A inerit, A aūt, oī C inerit, quare & nulli C inerit B videlicet in celarēt. Deinde exēplificat in Cameſtres, & dicit, ſi aūt p̄dicatiuū qdē ſit ad B, hoc eſt ad maiorē extremitatē. Priuatiuū, aūt ſit ad C hoc eſt ad minorē extremitatē. Primus termin⁹ hoc eſt maior extremitas ponēdus eſt C videlicet per cōuerſionē cōcluſionis. Hoc.n. ſcilicet C nulli A inerit, A autem omni B. Quare conuerſa

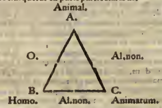
minor

minori & conclusione nulli B inerit C, ergo per reuocationẽ & B nulli C inerit. Cõuertitur enim priuatiua. At conuersa cõclusione fit quod erat à principio, videlicet ꝙ nulli C insit B. Hoc enim in secunda conclusum erat. Patet ergo quõ vſes in secunda resoluantur in primam.

Aduertẽdũ. Animaduerte tñ, ꝙ Camestres resoluitur ad celarent, conuersa minori, & transposita extremitate maiori ad minorem, & sic sequitur conclusio conuersa. Eadem tamen conclusio sequetur, sed non per syllogismum, sed ꝑ transumptum, vt postea dicemus. Deinde declarat quo modo particulares, & dicit {si autem particularis sit syllogismus, vt in festino, quando priuatiuum quidem erit ad maiorem extremitatem, resoluetur in primam figuram, cuius exemplum affert, & dicit {vt si A nulli B insit, A autem alicui C, conuersa enim priuatiua, videlicet A B prima erit figura. nã B quidem nulli A inest, A autẽ alicui C, & sic fit ferio. Quo vero ad verba attinet.

Nota. Animaduerte in translationibus legi corrupte, verba illa, B autem alicui C, sed legantur, A autem alicui C: sic enim in græco habentur. Deinde exponit quis particularis non potest resolui in primam, & dicit. {quãdo vero ꝑdicatiuum, subaudi erit ad maiorẽ extremitatem, vt in barocco, nõ resoluetur hic modus in primã figuram, vt si A quidẽ omni B insit, ita vt maior sit omne B est, A C vero nõ omni, ita vt minor sit, quoddam C nõ est A, hic in primã non resoluetur. Et causam affert, & dicit {non enim A B scilicet maior suscipit conuersionem, scilicet in terminis neq; cum fit, scilicet conuersio in parte, erit syllogismus, quoniam relinquetur ex puris particularibus.

Barocco q̃ i secũda, nõ reducitur ad primã nisi ꝑ impossibile: nã ambę forent particulares.

Cõmẽ. 329. Quo vero ad verba attinet, cũ Aristoteles dixit nõ. n. suscipit cõuersionẽ A B, nõ intelligit simpliciter, quoniã cũ sit vniuersalis affirmatiua, saltẽ in parte conuertitur, sed dicit, ꝙ nõ suscipiat cõuersionẽ idoneam ad reductionem faciendã in primam figurã, propterea subdit, neq; cũ fit, s. cõuersio in parte, erit syllogismus, nã remanebit vtraq; particularis, ex q̃bus nullus fit syllogismus. Vsus autem est hic A, pro medio, B pro prædicato cõclusionis, C autem pro subiecto, vt in capitulo de figuris fecit.

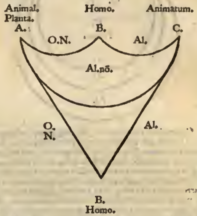
Rursus qui in tertia quidem figura sunt, nõ resoluũtur omnes in primam, qui autem sunt in prima, omnes in tertiam.

Nũc docet reducere figurã primã in tertiã, & ecõuerso. Et primo proponit id, quod vult declarare, & dicit. Rursus, qui in tertia quidẽ figura sunt, non resoluuntur omnes in primã, quoniã nõ quintus, videlicet Broccardo. Qui autẽ sunt in prima, omnes resoluuntur in tertiã.

Cõsiderãdũ. Quo vero ad verba attinet. Animaduerte hæc verba non sic legi in veteribus translationibus, leguntur enim hoc pacto. Qui autẽ sunt in prima nõ omnes in tertiã, & sic velle videtur, ꝙ nec omnes qui sunt in tertia, resoluãtur ad primam, nec omnes, qui sunt in prima, resoluãtur in tertiam, quoniam non nisi particulares primæ. In codicibus vero græcis legũtur verba hæc, vt diximus. Videlicet, qui autem sunt in prima, omnes in tertiam, & tu intellige de particularibus.

Insit enim A quidem omni B, B autem alicui C, ergo quia conuertitur particularis prædica-

A tiua, inerit & C alicui B, A vero omni B inerat, quare fit tertia figura, & sic priuatiuus fit syllogismus, similiter, conuertitur enim particularis affirmatiua, quare A quidem nulli B; C autẽ alicui inerit.

Dari, Ferio quõ reducũtur ad tertia minoris conuersione, ad Darapti, ac Ferison.

B

Cõmẽ. 330. Proposita intentione, nunc exequitur, & primo docet resoluere particularis syllogismos primæ in tertiam, & dicit. {Insit enim A quidem omni B, ita vt hæc sit maior, omne B est A, B autem alicui C, ita vt minor sit quoddam C est B, ergo, quia conuertitur particularis prædicatiua, quæ est minor, videlicet, B C, inerit & C alicui B, ita

C vt minor sit aliquod B est C, A vero in maiori inerat omni B, quare fit tertia figura, minori conuersa. Deinde docet resoluere particularem negatiuum, & dicit {& si priuatiuus sit syllogismus, similiter resolui potest in tertiã, etiam conuersione minoris, & dicit conuertitur enĩ particularis affirmatiua, hoc est B C, minor, quare A quidem nulli B inerit, ita vt maior sit, nullũ B est A, C autem ipsm inerit alicui. s. B, ita vt minor sit, quoddam B est C. Quare eadem erit conclusio videlicet ꝙ quoddam C non est A. vtitur autẽ A pro prędicato problematis, C pro subiecto, B autem pro medio vt fecit prius.

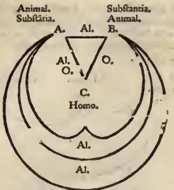
Eorum autem syllogismorum, qui sunt in postrema figura, vnus tantum non resoluitur in primam, quando non vniuersalis ponitur priuatiua. Alij autem omnes resoluuntur.

Cõmẽ. 331. Nunc docet econuerso reducere syllogismos tertię figurę in primã. Et primo proponit suã intentionẽ, & dicit {eorum autẽ syllogismorum, qui sunt in postrema figura, vnus tm̃ nõ resoluitur in primã, qñ videlicet non vniuersalis ponitur priuatiua, vt Broccardo, alij autem omnes resoluuntur in primam figuram.

D

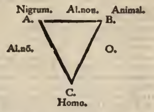
Darapti. Prædicentur enim de omni C, & A & B: ergo, cum conuertetur C ad vtrunque particulariter, inerit A alicui B, quare erit prima figura, si quidem A omni C, C vero alicui B, &

Disamis. siquidem A omni C, B autem alicui, eadem ratio, conuertitur enim ad B C. Si autem B quidem omni C, A autem alicui C, primus termin⁹ ponendus B, nã B omni C, C autẽ alicui A, quare B alicui A: quoniam autem conuertitur particularis, & A alicui B inerit.

Darapti, Disamis quite tiæ figuræ cõiugatiões ad Darii reducuntur conuersione, & trãspositiõe.

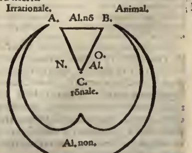
E Si aũt particularis sumať priuatiua, non erit resolutio. vt si B qdẽ omni C, A aũt alicui C nõ inest, cõuersa enim B C, vtreq; propositiones erunt particulares.

Broccardo per impossibile reducitur ad primã, nõ autẽ conuersione, ambæ enim essent particulares.

Cõmẽ. 332. Cũ ꝑposuisset ꝙ ecõuerso syllĩ tertię figurę possint resolui ĩ primã, nũc illud declarat, & prĩo ĩ affirmatiuis, secũdo ĩ negatiuis. & declarãdo ĩ affirmatiuis, prĩo hoc exponit in darapti, & dicit{pr̨ędicenť.n. de oĩ C medio, ec A & B extremitates, vt A maior, & B minor, vt sint ꝑ̃dicatiões hę, oẽ C est A, oẽ C est B, ergo subaudi cũ cõuerteť C particulariter ad vtrũq;, tã ad A maiorẽ, ꝗ̃ ad B minorẽ, ꝗa vtraq; cõuerti põt in ꝑte, cõuertať tñ minor ꝓpõ, & tũc seꝗtur ergo, ꝙ A, inerit alicui B, quare erit prima figura, siqdẽ A oĩ C, C vero alicui B insunt, hęc.n. dispõ est primę figurę, & siqdẽ A oĩ C, B aũt alicui C, eadẽ rõ est, cõuertiť.n. ad B C, propõ minor, & fit rursus prĩa figura. Deinde hoc exponit in disamis, & dicit, si aũt B qdẽ oĩ C inest in minori propõne, ita vt minor sit, oẽ C est B, A aũt alicui C insit in maiori, ita vt maior sit, aliquod C est A, cum inquã ita sit, resoluẽdo in primã figurã. Prim⁹ terminus ponẽd⁹ B in cõclõne, ita vt fiat maior extremitas. nã tũc hoc facto, B oĩ C inest in maiori propõne, C aũt inest alicui A. Quare B inerit alicui, & sic syllogizať ĩ prĩa cõuersa cõclõne, & maiori in parte, trãspositisq; extremis, qm̃ aũt cõuertitur particularis, quare cõuersa cõclõne iterũ reuocatio erit ad primã cõclusionẽ, & A alicui B ĩerit, & sic fiet eadẽ cõclusio: est tñ hęc dĩa, qm̃ fit eadẽ cõclusio nõ ꝑ syllĩm, sed ꝑ trãsumptũ, nã cõclusio, ꝙ aliquod A sit B, sequitur per cõuersionẽ, ꝙ aliquod B sit A, verũ hoc est per trãsumptũ, & nõ per syllogismũ. In cęteris vero sequitur eadem conclusio per syllogismum.

Felapton Ferison. Et si priuatiu⁹ sit syllĩs vl̃ibus terminis, sĩlr sumẽdũ. Insit.n. B oĩ C, A aũt nulli C, ergo alicui B inerit C, A aũt nulli C, quare erit mediũ C. Similiter aũt, & si priuatiua qdẽ sit vl̃is, ꝑ̃dicatiua aũt particularis, nã A quidẽ nulli C, C autem alicui B inerit.

Broccardo & Felapton Ferisõ binę negatiuæ cõiugationes tertiæ, minoris conuersione qũo reducuntur ad primã f. ad ferio.

Cõmen.333. F Nunc docet resoluere negatiuos tertiæ figuræ ad primã, & vtitur terminis cõsuetis in tertia, videlicet A pro ꝑ̃dicato problematis, maioriq; extremitate, B vero pro subiecto problematis, minoriq; extremitate, C autẽ pro medio. Et dicit, & si priuatiuus sit syllogismus vniuersalibus existentibus terminis, vt Felapton. Similiter sumẽdum est per cõuersionẽ minoris particularis affirmatiue, vt fuit dictũ ĩ affirmatiuis, & hoc exponit, & dicit. insit enĩ B omni C, ita vt minor sit, oẽ C est B, A aũt nulli C, insit in maiori, ita(vt maior sit nullũ C est A. Ergo per cõuersionẽ alicui B inerit C. A autem nulli C inerat) Quare erit medium C resolutione facta in prima figura. Hoc idẽ declarat in particulari, & dicit, similiter aũt & si priuatiua quidẽ sic vniuersalis, ꝓpositio, quæ est maior, velut in Ferison, prędicatiua aũt particularis, nã A quidem nulli C inerit in maiori, vt maior hęc sit, nullum C est A, C autem alicui B inerit per conuersionem, & sic resolutio erit in prima figura, cõuersione minoris. Deinde exponit modum, qui nõ resoluitur ĩ primã figurã, & dicit. Si G aũt particularis sumatur priuatiua, vt in Broccardo nõ erit resolutio scilicet in primã figurã. Vt si B quidẽ omni C insit in minori, A autẽ alicui C nõ inest, cõuersa enim B C, scilicet minori, vtręq; propositiones erunt particulares, ex quibus fit nullus syllogismus.

Manifestum autem, qm̃ ad resoluẽdũ ad se inuicẽ figuras, quę ad minorẽ extremitatẽ est propositio, cõuertenda in vtrisq; figuris. Hac enim conuersa, transitio fit.

Cõmẽ. 334. Ex his, quæ dixit, cõcludit, ꝙ ad resoluẽdũ primã figurã in tertiã, & tertiã figurã in primã, propõ minor cõuertẽda est. Dicit manifestum autẽ, qm̃ ad resoluendũ ad se inuicẽ figuras, videlicet primã in tertiã, & tertiã in primam, vt exponit Philopon⁹, propõ, q̃ est ad minorẽ extremitatẽ, hoc est propõ minor cõuertẽda est in vtrisq; figuris, videlicet prima, & tertia, hac enim cõuersa, trãsitio fit, de prima in tertiã, & de tertia in primã. Addit H autẽ Philoponus, ꝙ prima & secũda resoluantur inuicẽ cõuersione maioris, quæ vniuersalis negatiua est. Sed dubitatur, qm̃ Disamis, qui est tertius modus tertię figuræ resoluitur in primã cõuersione maioris, & ꝑmutatione extremitatũ. Amplius Camestres, q est secũdus modus secũdæ resoluitur ad primã cõuersione minoris, et ꝑmutatione extremitatũ. Innuit solutionẽ Philoponus, ꝙ minor vocať, quę post cõuersionẽ, in prima remanet minor. Maior vero, q̃ post cõuersionẽ remanet maior, & qa in Camæstres post cõuersionẽ minoris, illa remanet maior, ideo dicit cõuersiõe maioris resolui in primã, Simili mõ, qa in Disamis, conuersa maiori remanet minor, ideo dicitur conuersione minoris resolui in primã.

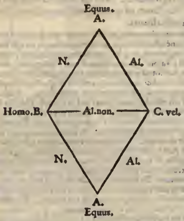
Dubiũ.

Solutio.

Festino. Eorum autem, qui in media sunt figura, alter quidem resoluitur, alter vero non resoluitur in tertiam. Nam cum sit vniuer-

A

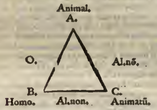
salis priuatiua,resoluitur.Si enim A nulli qui-dem B, alicui autem C, vtraq; similiter conuer-titur ad A, quare B quidem nulli A, C vero ali-cui, medium ergo A.

Festino secū dę q̃uo maioris et minoris cõuersione reducitur ad tertiā. Ferison.

Barocco.

Quando autem A omni B, C autē alicui nō insit, non fit resolutio, neutra enim propositionum ex conuersione vniuersalis.

Boccardo p impossibile monstratur.

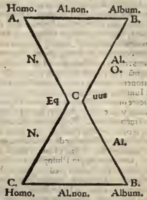
Cōmē. 335.

Nunc de resolutione syllogismorum qui sunt in secū da ad figuram tertiam, & econuerso, differit. Et prio proponit, quod intendit, & dicit, eorum autem syllogismorum, qui in media sunt figura, de particularibus loquor, alter quidem resoluitur, vt Festino, alter vero nō resoluitur in tertiam, quia Barocco oon resoluitur. Deinde exponit hoc, quod proposuit, & dicit {nā, cum sit vniuersalis priuatiua, resoluitur in tertia, vt Festino, io Ferison. Et hoc exemplo declarat, & dicit. {Si enim A nulli B, alicui autem C insit, ita vt syllogismus sit nullum B est A, aliquod C est A. Vtraq; hæc propositio conuertitur ad A, vt maior, & minor, ita vt A fiat vtriusq; subiectum. Quare si vtraque cõuersa B quidem nulli A inest, ita vt maior, sit nullū A est B: C vero alicui A inest, ita vt mioor sit aliquod A est C. Medium ergo erit A, & eadem conclusio habebitur. Deinde exponit qui nō resoluitur io terria, & dicit, quando autem A inest omni B, C alicui nō insit, veluti fit in Barocco, nō fit resolutio in tertiam, quoniam oeutra propositio post conuersionē remanet vniuersalis, & sic oullus fiet syllogismus. Quo vero ad rationē attinet. Animaduerte, q; Aristo. de particularibus secundę locutus est, q̃m vniuersales non possent reduci, oisi cõuersis vtrisq; propositiooibus, & sic problema, quod ad illas sequetur, non erit amplius vniuersale, sed particulare. Et ita non idem problema erit resolutū in pluribus figuris.

Cur de particularibus.

Qui autem in tertia sunt figura, resoluentur in mediam, quando fuerit vniuersalis priuatiua. vt si A, nulli C, B, autem alicui, aut omni C. Nam C A quidem nulli B autem alicui inerit.

Felapton Ferison

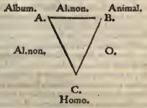

Felaptō, Ferison, tertię, q̃uo ambarū conuersione reducunt ad Festino secūdę.

B

Si autem particularis sit priuatiua, non resoluetur, non enim suscipit conuersionē particularis negatiua.

Broccardo.

Broccardo tertiæ ad secundā reducitur per impossibile.

C

Cōmē. 336.

Nunc docet resoluere syllogismos tertiæ figuræ in secuodam, & primo reducit vtrosq; negatiuos, & dicit, {qui autem in tertia sunt figura, resoluentur in mediā, noo tamen semper, sed quando vniuersalis fuerit priuatiua, & sic tam Felapton, quàm Ferison in secundam resolui possunt. Et hæc exponit, & dicit {vt si A nulli C insit, ita vt maior sit, nullum C est A, B autem insit alicui, aut omni C, vt io Felapton, vel Ferisoo, ita vt sit minor, omne C, vel aliquod C, est B, sic enim fieri potest transitus in secundam. nam (vt inquit) C A quidem, oulli B autem, alicui per conuersiooem inerit, & sic erit secunda figura ad idem problema. Deinde exponit, quis modus non resoluitur, & dicit, si autem particularis sit priuatiua, vt in Broccardo, hic modus ad secundam noo resoluetur. Non enim suscipit conuersionem particularis negatiua, & sic noo potest resolui in secundam.

Inuersus est iste ordo.

D

Manifestum ergo, quoniam idem syllogismi non resoluuntur in his figuris, qui nec in primam resoluebantur. Et quoniam in primā figuram reductis syllogismis, isti soli syllogismi per impossibile clauduntur. Quomodo ergo oportet syllogismos reducere, & quoniam resoluuntur figuræ in se inuicem, manifestum ex dictis.

Cōmen. 117.

Ex his quasi corollarie infert primo, qui syllogismi resolui & qui non resolui possint in figuris secunda & tertia, & dicit. {Manifestum ergo, quoniam idē syllogismi non resoluuntur in his figuris, s. secūda & tertia, qui nec in primam resoluebantur, vt Barocco, qui est quartus secundæ, & Broccardo qui est quintus tertiæ. Hi enim qa non sunt resolubiles in primā, nec in his resolui possunt.

Secundo infert, & quoniam in primam figuram reductis syllogismis, hoc est, patet secundo, ꝙ, si reducātur syllogismi omnes, qui aliarum sunt figurarum, in primam, isti duo soli syllogismi, videlicet Barocco, & Broccardo per impossibile clauduntur, cæterę vero per conuersionē. Demum epilogat, & dicit. {quo modo ergo oportet syllogismos reducere, & hoc quo ad intētionē primę partis, & quoniā resoluuntur figuræ in se inuicē, & hoc quo ad intentionem secundæ partis, manifestum est dictis.

Dubiū.

Dubitāt Iuniores primo, quoniam prius Aristoteles docuit reducere omnes syllogismos cęterarū figurarum ad primos, nunc vniuersaliter docet reducere reciproce, & sic videtur inconstantia.

Solutio.

Respondent, & acceperūt ab Alberto, ꝙ prius locutus fuerit de reductione imperfecti ad perfectum, hic loquitur de reductione penes originem ac situm medij.

Refutatio.

Quæ vt mihi videtur, non sunt bene dicta, non enim hic, vt Philoponus dixit, de reductione locutus est Aristoteles, sed quomodo problema pluribus figuris syllogizabile, compositum in vna figura, possit resolui in alias.

Solutio propria.

Quare dicendum, ꝙ prius de reductione locutus est, quæ est imperfectorum syllogismorum ad perfectos, hic autem de resolutione compositi problematis in plures figuras.

Excerptum primum.

Et propter hanc causam, non resoluuntur syllogismi vnius figuræ in alterā, nisi seruata problematis identitate, & quia non in omnibus seruari potest problematis identitas, ideo non in omnibus resolutio fit ad alteram figuram. Et hac ratione vniuersales secundæ figurę non resoluuntur in tertiā, quoniam non potest ibi seruari problematis identitas.

Secundū excerptum.

Amplius per idem patet, vt Philoponus innuit, Aristotelem esse locutum de ea resolutione, quæ fit conuersione propositionum, & non reductione per impossibile. Ideo nō docuit Barocco, & Broccardo resolui in plures figuras, nec etiam primum primæ videlicet Barbara.

2. Dubiū.

Amplius quærunt cur secunda figura in primam, & econuerso prima in secundam resoluitur sola conuersa maiori.

Solutio.

Rationem optime assignat Albertus, ꝙ hoc fit ideo, quia secunda à prima descendit conuersione maioris. Est etiam alia ratio, quoniam minor propositio in secunda figura est veluti minor in prima, cum medium in illa prædicetur de minori. Et per hoc patet, cur prima in tertiam, & econuerso resoluatur cōuersione minoris. Hoc enim est, quia medium eodē modo se habet in propositione maiori in vtrisq; illis figuris. In vtrisq; enim subijcitur. Differūt autē in sola propositione minori, quoniam medium in tertia subijcitur. In prima autem prædicatur. Et ideo sola mutatione minoris altera in alterā resoluitur.

3. Dubiū.

Amplius patet cur in resolutione secundæ in tertiam, & econuerso, vtraq; propositio conuertitur. Hoc enim est, quoniam in vtraq; medium aliter disponitur. In secūda enim de vtrisq; prędicatur. In tertia vero, vtrisq; subijcitur. Quo vero ad corollarium attinet. Animaduerte, ꝙ cum dicit Aristoteles isti soli syllogismi per impossibile reducuntur non intelligit, ita ꝙ alij non reducantur. Nam vt patuit, omnes per impossibile reduci possunt in primam. Sed intelligit istos solos reduci per impossibile, & non per conuersionem, quoniam alij reducuntur vtroq; modo & per impossibile, & conuersione. Isti autem solum per impossibile, Ex his patet cur Aristoteles non docuisset quomodo alij per impossibile reducantur, quoniā vt diximus de mente Philoponi, hic nō de reductione, sed de resolutione loquitur Aristoteles. Qui autem per impossibile reducuntur, nō resolui dicuntur.

E

Cap. iii. De syllogismis ex terminis infinitis.

Differt autem in cōstruendo, vel destruēdo opinari, aut idē, aut diuersum significare, non esse hoc, & esse non hoc, vt nō esse album ab eo, quod est esse non album, non. n. idem significant. Nec est negatio eius, quod est, esse album, ea quæ est, esse non album, sed non esse album.

Cōm. 318.

Omnes cōueniunt, ꝙ Aristoteles velit declarare propositionē affirmatiuā de prædicato infinito, nō esse simplicē negationē, vt ꝙ hic non sit negatio simplex, videlicet est nō albū. Quā expositionē vult Philoponus, dicit enim Aristotelē velle declarare transpositā affirmationē nō esse simplicē negationē, vt est nō albū, nō esse simplicem negationē, sed affirmationē trāspositam. Sed cur hoc velit nūc declarare, cum illud in secundo libro de Interpretatione sit declaratū. Iuniores ex Alberto accipiētes causam attulerūt, vt remoueretur error aliquorū,

F

qui affirmationē trāspositam, & simplicē negationē eādē esse dicebant. Philoponus vero causam affert, quoniam Aristoteles docuit resoluere problema negatiuū in figuras, ne igitur quis decipiatur resoluēdo affirmationem trāspositam pro negatione simplici, docet inter has differentias. Et hoc proponit, & dicit. {Differt autē in construendo vel destruendo, hoc est in syllogizādo affirmatiue vel negatiue, opinari idē aut diuersum significare nō esse hoc, quod est simplex negatio, & esse nō hoc, quod est trāsposita affirmatio, vt nō esse albū, quod simplex negatio est, ab eo, quod est esse nō album, quod trāsposita affirmatio est, hoc est affirmatiua de prędicato infinita. Quòd autem differant, probat primo, quia nō idem significare, quod vt per se notum derelinquit, & dicit, non enim idem significant. Secundo, quia esse non album, quod est transposita affirmatio, non est negatio ac contradictoria eius, quod est esse album, quæ est simplex affirmatio, ergo non esse album, & esse non albū differunt,

G

& ita affirmatio transposita differt à simplici negatione, & dicit {nec est negatio eius, quod est esse albū quæ est simplex affirmatio, ea trāsposita affirmatio, quę est esse non album, sed ea, quæ est, esse non album, quæ simplex negatio est. Vnde syllogismus est, propositiones, quarum altera est negatio illius est album, & altera non est negatio eiusdem differunt, sed esse non albū non est negatio, illius est album, & nō esse album est illius negatio, igitur hæ differunt.

Dubitatur.

Sed quæritur quid Aristoteles intelligat per hāc propositionem est album, in qua subiectum non ponitur.

Solutio.

Philoponus textu illo, & in pluribus etiam quorum, vult ꝙ intelligatur indefinita, & propterea vult ꝙ Aristoteles ostēdat affirmationem transpositam non esse simplicem negationem, primo in propositionibus indefinitis, deinde textu illo, & in pluribus etiam quorum, idem ostēdit in propositionibus vniuersalibus, seu determinatis aliqua quātititate.

Dubiū.

Sed tūc est dubium, quoniam si intelligeretur in propositionibus

H

indefinitis, illius propositionis est album. Simplex negatio non erit hæc, non est album, quoniā hæ erunt subcontrariæ, & simul veræ. Hę enim verę simul sunt. Animal est album. Animal non est album.

Solutio.

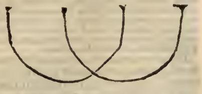
Fortasse Philoponus per indefinitas intelligit propositiones, in quibus subiecta accipiuntur pro eodem numero indiuiduo. Secundum enim Philoponum propositio indefinita, cuius subiectum accipitur pro vno numero, etiam dicitur indefinita. Immo singularis dicitur indefinita apud ipsum quia nec vniuersalis, nec particularis est. Verum de his postea.

Ratio autem huius hæc est. Similiter. n. se habet possibile est ambulare, ad possibile nō ambulare, ei quæ est, esse album, ad esse non album, & scit bonum, ad scit non bonum.

Scit bonum.

Scit bonum.	Esse album.	Scit non bonum.	Esse non album.
Potest non ambulare.	Esse non album.	Non potest ambulare.	Non esse album.

Duæ propositiones.

Cōmē. 339. Cum assignasset ratione, nunc vt Philoponus innuit eam exponit in terminis, & exponendo illam in terminis, accipit causam eius, quod dixit per analogiam, quæ est ad propositiones modales. naoi vt in libro de Interpretatione dictum est, verbum est, æquiualet modo, videlicet ipsi potest. Et dicit {ratio autem & causa huius hæc est, Huius, s. quod esse non album, non sit negatio eius, quod est esse album, quoniam similiter se habet possibile est ambulare ad possibile non ambulare ei, quæ est esse album ad esse non album, Causa est, quoniam verbum est similiter se habet ad possibile, & ad modum. Similiter etiam se habet esse album ad esse non album, sicut se habet & scit bonum ad scit nō bonum, nunc complenda est ratio, sed possibile nō esse nō est negatio eius quod est possibile esse. Amplius, nec scit non bonum est negatio eius quod est scit bonum, ergo nec esse non bonum erit negatio eius quod est esse bonum. Constituit autem Philoponus rationem hāc in terminis, verbū clarius est, verba Aristo. sic nude intelligere, quam tot cōclusionibus ipsa inuoluere.

C Nam scit, val sciēs bonū, nihil differt. Neq; potest ambulare, vel est potēs ambulare. Quare & opposita, non potest ambulare, & nō est potens ambulare. Si igitur non est potens ambulare idem significat & est potens non ambulare, ipsa simul inerūt eidem. nam idem potest ambulare, & non ambulare, & idem est sciens bonum, & non bonum. Affirmatio autem & negatio nō sunt oppositæ simul in eodem. Quemadmodum ergo non est idem nō scire bonum, & scire non bonum, nec esse nō bonum, & non esse bonum idem. Proportionalium enim si alterum sit, & alterum erit.

Cōmē. 340. Cum assignasset causam per analogiam ad modales, nunc idē probat, (vt Philoponus dicit) ducendo ad impossibile. **D** Verum primo remouet quoddā dubiū. Posset enim dubitari, vtrum potest, & est potēs differant in rōne nostra dicere. Hæc enim dubitatio exoritur eo, qā quis dicere posset, verbū est, esse simile ad pōt, & ad scit; nō autē potēs sciēs, vel scibile, vel fortasse dubitatio hæc exoritur, vt Philoponus dicit, quia aliquis putare posset nō similiter se habere in propōnibus habentibus verbū est, & in nō habētibus, propterea modū resoluit in participium, & verbū. Et dicit, nā scit, vel sciēs bonū, nihil differt, neq; potest ambulare, vel est potēs ambulare, similiter nec differt dicere possibile est ambulare, & pōt ambulare, ex his infert q etiā quo ad opposita nulla est differētia, & dicit quare & opposita, videlicet non pōt ambulare, & non est potēs ambulare nihil differunt, similiter nec differūt nō possibile ambulare, & nō potēs vel nō potest ambulare. His declaratis, resumit rationē ducendo ad impossibile. Et dicit {si igitur hæc propositio

A nō est potēs ambulare idē significat, quod & hæc propō est potēs nō ambulare, ipsa, s. cōtradictoria simul inerūt eidē, nā idē numero pōt ambulare, & nō ambulare, qm̄ eadē potētia est oppositorū, & idē est sciēs bonū, & nō bonū. Est. n. eadē sciētia cōtrariorū, destruit consequens & dicit, affirmatio autē & negatio non sunt oppositæ simul in eodē. Quare sciēs nō bonum nō est oppō ad sciēs bonū, nec potēs nō ambulare ad pōt ambulare. Ex his patet hāc rationē ab illa nō differre quo ad rē, sed solum quo ad formā, quoniā prima fuit ostēsiue. Secunda autē per impossibile sumpta. His declaratis Arist. Epilogando primā rationē. Dicit, quemadmodū, ergo non est idē nō scire bonum, & scire nō bonum, ita quoq; nec est idē esse non bonum, & nō esse bonum. Causam repetit, & dicit, proportionaliū enim si alterum sit, & alterum erit. Modo probatum est esse bonū, et scire bonū, & non esse bonū, & non scire bonum, & esse nō bonum, & scire nō bonum esse proportionalia. Quare si scire bonum & nō **B** scire bonū sunt contradictoria, esse bonū, & non esse bonum erūt contradictoria. Et si scire bonū, & scire nō bonum nō sunt cōtradictoria, nec scire bonū, & scire nō bonum erunt cōtradictoria. Quo vero ad terminos attinet. Animaduerte q Philoponus propositionē, in qua nullus terminus negatur, siue infinitatur appellat affirmationē simplicē, propositionē vero, in qua prædicatū infinitatur, appellat affirmationē transpositā. Sic etiam contradictorias, alteram negationē simplicem, quæ simplici affirmationi opponitur, alteram negationem transpositam, quæ affirmationi transpositæ opponitur, vocat, itam est propositio quadruplex, simplex affirmatio, cui simplex negatio opponitur. Et transposita affirmatio, cum transposita negatio contradicit.

Animaduersio.

Nec esse non æquale, & nō esse æquale idē, huic. n. quod est esse non æquale, subiacet aliquid, & hoc est inæquale, illi vero nihil. Eo q; **C** æquale quidem vel inæquale non omne est, æquale autem esse vel non æquale esse, omne.

Cōmen. 341. Cæpit probare, q affirmatio transposita, & negatio simplex differāt, & probauit hoc duobus exemplis. Primum, quia differt esse non album, & non esse album. Secundum, quia differt esse non bonum, & non esse bonū, Vt probauit ratione ostensiua, & ducente ad impossibile, nunc vt Philoponus exponit, idem probat per tertiū exemplū, quod est manifestius prioribus. Et dicit. {nec esse non æquale, & non esse æquale idem, ergo affimatio transposita, & negatio simplex differunt. Probat antecedens, & dicit {huic enim quod est esse non ęquale, subiacet aliqd, hoc est verificatur de aliquo ente, & hoc ens, de quo verificatur, est inęquale, cōstat autem ipsum inæquale esse ens, quoniam est quantum, nihil enim, vt Philoponus inquit, est inęquale, nisi sit quantū. Illi vero scilicet quod est non esse æquale, nihil subiacet, quoniā tā de ente q; de non ente dicitur, chimęra. n. nō est ęqua**D** lis alicui, quia nō est, testudo autem nō est ęqualis ęquo, quia Testudo est ens, & minoris quantitatis q; æquus, ergo Testudo non est æqualis æquo, & q illi nihil subiacent probat, & dicit, eo q æquale quidem vel inæquale non omne est, non enim de quolibet dicitur æquale vel inæquale. nam vt Philoponus dicit, quod non est quantum, non dicitur æquale, vel inęquale, ęquale autem esse vel non esse æquale, omne dicitur, quoniam de quolibet dicitur esse æquale, vel non esse ęquale, quia vt subaudit Philoponus, esse æquale, vel nō esse æquale in omnibus entibus & in non entibus diuidit verum, & falsum.

Amplius, est lignum non album, & nō est album lignum, nō sunt simul, si. n. est lignum non album, erit lignum, quod autem nō est album lignum, non necesse est esse lignum.

Cōm. 142. Hoc est vltimum exemplum,& vt Philoponus inqt, manifestius cæteris, quoniam in hoc exemplo subiectū ponitur, in cæteris subiectum obscurum est. Hic enim lignum subiectum est, in cæteris nullum ponebatur subiectum, sed obscure continebatur. Quòd autem simplex negatio, & affirmatio trāsposita differant, hoc exemplo patet: nam hæc est simplex negatio, lignum non est album, hæc est affirmatio transposita, lignum est non albū quę ponit lignum, quòd autem prima nihil ponat, declarat Philoponus, qm̄ tam anima, q̄ non ens hoc est Chimęra non est album lignum, at neq; anima neq; Chimęra lignum est nō album, vnde dicit. {Amplius est lignū non album, & non est album lignum, non sunt simul, scilicet veræ, nec eædem. Et probat, & dicit {si.n. est lignū non album, erit lignum, & sic ponitur subiecti constantia. Quod autem non est album lignum per negationem propositam verbo, non necesse est esse lignum, & sic nō ponitur subiectum, neq; subiecti constantia. Sed dices nunquid in hac propositione lignum non est album, ponatur subiecti constantia, & an sit negatio simplex.
Solutio. Superius diximus tales non esse simplices negationes, nisi subiectis pro eodem numero acceptis. Sic enim sunt oppositæ. Hę enim, lignum est album, & lignum non est album, subcontrariæ sunt. Sed subiectis pro eodem numero acceptis sunt oppositæ circa idem.

Quare manifestū ęst, quoniam non est eius quod est bonum, est non bonum, negatio. Si ergo de omni vno, vel affirmatio vel negatio vera, si non est negatio, palam quoniam affirmatio aliquo modo erit, affirmationis autem omnis, negatio est. Et huius ergo ea quæ est non est non bonum.

Enuntiationum simplicium, ac infinitarum, seu transpositarum per varia exempla dispositio.

Propō affirmatiua simplex. Est album.	Propō negatiua simplex, Non est album.
Negatiua infinita seu transposita. Non est non album.	Affirmatiua infinita, Seu transposita. Est non album.

Exemplum manifestius.

Affirmatiua sim. in minus. Est æquale.	Negatiua simplex in plus, Non est æquale.
Negatiua trāsposita in plus. Non est non æquale.	Affir. trāsposita in minus. Est non æquale.

Exemplum manifestius, apposito subiecto ipsi propositioni.

Affirmatiua simplex. Lignum est album.	Negatiua simplex. Lignum non est album.
Negatiua infinita. Lignū non est nō album.	Affirmatiua infinita. Lignum est non album.

Cōm. 143. Nunc dat conclusionem principalem primo. Deinde docet inuenire negationem affirmationis trāspositæ. Et dicit, quare manifestum est, quoniam non est eius quod est bonum, est non bonum simplex negatio. Hæc est cōclusio principalis, tunc inuestigat qualis hæc sit, & quæ sit eius negatio, & dicit. Si ergo de omni vno subiecto, vel affirmatio, vel negatio vera est, hoc est. Si omnis propositio mundi est affirmatio vel negatio. Si illa proposi-
E tio est non bonum non est negatio simplex, palam q̄ affirmatio aliquo modo erit. dixit aliquo modo, vt Philoponus dicit, quia nō est simplex affirmatio, sed transposita, & sic saltem de prædicato negato. Vlterius docet inuenire illius contradictoriam, quæ est negatio transposita per negationē, & dicit, affirmationis autem omnis, est aliqua negatio corrɛspōdens. Et huius ergo negatio est ea quæ est non est non bonum, quę dicitur apud Philoponum negatio transposita. Sunt igitur quatuor propositiones. Simplex affirmatio. Simplex negatio. Transposita affirmatio, & transposita negatio.

Habent autem ordinem hunc ad inuicem. Sit esse quidem bonum in quo A, nō esse autē bonum in quo B, esse aut non bonum in quo C sub B, non esse autem non bonum in quo D sub A omni ergo inerit aut A, aut B, & nulli eidem, & omni aut C, aut D, & nulli eidem. Sequenti latius hęc conspicua redduntur.

F Propositum Aristotelis, vt Philoponus inquit, erat dicere, q̄ simplicis affirmationis transposita affirmatio negatio non sit, cum hoc nobis vtile sit ad syllogismorū resolutiones, ne problema affirmatiuum, quod est transposita affirmatio, putemus negatiuum, & resoluamus ad negatiuum syllogismum. Cum igitur declarauerit hoc, nunc transit, vt Philoponus inquit, ad ostendendū, quomodo simplex affirmatio, & simplex negatio, transposita affirmatio, & transposita negatio se habent secūdum consequentiam. Et dicit, q̄ conuerso modo secundum consequentiam se habent simplices, & transpositæ propositiones, quoniam ad simplicem affirmationem sequitur negatio transposita, & ad transpositam affirmationem sequitur negatio simplex, vt autem hæc ostendat, exponit eas in figura, & dicit. {Habent autem ordinem hunc ad inuicem, prius tamen disponit figuram, & dicit {sit esse quidem bonum in quo A, vel sit in quo A lignum est bonum, non esse autem bonum sit in quo B
G vel sit in quo B, huius negatio, videlicet non lignum est bonum, esse autem non bonum, vel lignum esse non bonum sit in quo est C sub B, non esse autem non bonū, vel non lignum esse nō bonum sit in quo D sub A. Quo vero ad propositiones attinet, aristoteles exempla affert in propositionibus non apposito subiecto, sed quia postea affert subiectum, ideo nos expræssimus subiectū. Amplius cum dicit, C sub B & D sub A poni, non intelligit secundum ordinem essentialem consequentiæ vel prædicationis, sed secundum ordinē accidentalem, qui accidit propter situm figuralē. Quo accidit pro veritatis manifestatione propositiones hoc pacto situari. Tunc declarat, quæ harum se habent vt oppositæ hoc est contradictoriæ. Dicit {omni ergo inerit A aut B, & nulli eidem, ergo A & B sunt contradictoriæ, cōtradictoria enim sunt cui alterum inest. Et omni inest aut C aut D, & nulli eidē, ergo C & D sunt contradictoria, dictum est enim contradictorium esse, cui alterum inest, & si dices has indefini-
H tas, & subcontrarias, iam responsum est eas esse contradictorias circa idem subiectum numero. Hæc de figura, & de oppositione.

Et cui C inest, necesse est B omni inesse. Si enim verum est dicere, quoniam est non album, & quoniam non est album verum, impossibile enim est simul esse album, & nō esse album, aut non esse lignum album, & esse lignum album. Quare, si non affirmatio, negatio inerit. Cui vero inest B, nō semper C, quod enim omnino nō est lignum, nec lignum erit non album.

His dispositis, sit prima regula, ex ipsa transposita af- Cōm. 145.
firmatione sequitur simplex negatio, sed non ecōuerso.

Sequitur

Sequitur enim lignum est ooo album, ergo lignum nõ est album. Probatur, quoniam duarum cootradictoriarum si altera repugnat altera sequitur. Lignum esse album, quæ est affirmatio, repugnat illi, lignum est non album, hæc enim copulatiua est impossibilis, lignum est album, & lignum est non albũ. Quare si affirmatio simplex illi repugnat, negatio simplex sequetur, vt pauloãte diximus. Dicit, & cui C inest, necesse est B omni inesse, si enim verum est dicere, quoniam subaudi, lignum est non album, & quooiam ooo est album, verum est dicere, sequitur enim, lignum est oõ album, ergo lignum noo est album, cuius probarionem affert, & dicit, {impossibile enim est idem esse album, & noo esse album,

In sequenti hæc conspicua reddunt figura.

aut impossibile est non esse lignum album, & esse lignũ album, quare, si ooo affirmatio competit & oegatio inerit, duorum enim contradictoriorum, si alterum noo sequitur, sed repugnat, alterum sequatur, oecesse est. Quo verba attinet. Animaduerte φ licet Aristoteles exempla pónat in proposirionibus iodefinitis, sub contrarijs, quæ possunt stare simul, esseque simul veræ. (Hę enim stant simul, lignum est album, & lignum est noo albũ,) Tamen intelligit subiectis acceptis pro vno singulari ac eodem ligno, vt patet, contra veró, non sequitur. noo enim sequitur, non est album, vel non est lignum albũ, ergo est non album, quoniam Chimæra non est lignum album, & tamen non est lignum non album, quoniam tunc Chimæra esset, sequitur enim, Chimæra est lignũ non album, ergo Chimęra est. Vel seqtur, Chimęra est alba, ergo Chimęra est, a tertio adiacente, ad secuodum adiacens. Dicit{cui vero inest B, negatio simplex, non semper C inest, quæ est affirmatio traosposita, & causam affert, & dicit{quod enim omnioo oon est lignum, vt Chimęra, oec lignum erit non album: Si enim Chimęra est lignum noo album, Chimęra erit. Quo vero ad verba attinet, dixit non semper, quoniam vt Philoponus dicit aliquaodo cum constaotia subiecti sequitur. Sequitur enim A non est album, & A est, ergo A est nõ album. Verum de hoc postea. Ex his colliguotur duę regulę

Prima regula.

prima ex affirmatiua transposita, hoc est ex affirmatiua de prædicato infioito, sequitur simplex oegario, de prædicato fioito.

Secunda.

Secuoda ex simplici negatione, quæ est propositio negariua de prædicato finito, non semper sequitur affirmatio transposita, hoc est affirmariua de prędicato infinito. Quo igitur modo B & C, in consequentijs se habeant, ex hisce patet.

Econuerso igitur cui inest A, & D omni inest. aut enim C, aut D: quoniam autem non possunt simul esse non album, & esse album, D inerit. Quare de eo, quod est albũ, verum est dicere, quoniam non est nõ album, de D autem

... re rap... ... re enim.

non omnino A erit, nam de eo, quod omnino non est lignum, non verum est dicere A, quoniam est lignum album, quare D verum est, & A non verum. quoniam est lignum album.

Cõmẽ. 146.

Nuoc de consequentijs ipsorum A D ponit regulas.

Et primo proponir vnam regulam, & dicit, econuerso igitur cui inest A, & D omni inest. Est ergo regula, ex affirmatione simpliei sequitur negatio transposita, sequitur enim Socrates est albus, ergo Socrates ooo est non albus. Quo vero ad verba attioet, dixit econuerso, quoniam, vt Philoponus ioquit, eeootrario se habet simplex affirmatio cum simplici oegatione, nam simplex negatio erat coosequens ad transpositam affirmationem, simplex vero negatio, est antecedeos. Deinde probat regulã, & dieit{aut enim C aut D, suot enim hæ contradictoriæ, & ita oportet, vt aut ad A sequatur

A D, aut C: oon C, repugnat enim C ipsi A, hęc enim copulatiua est impossibilis, Socrates est albus, & Socrates est non albus, quare, si C repugnar D, sequetur. Dicit{quoniam autem non possunt simul stare, esse oon albũ, & eẽ album, D ioerit, duorum enim oppositorum, si alterũ repugnat, alterũ sequitur, quare de eo, quod est album, verum est dicere, quoniam non est non album. Est ergo regula ex affirmatione simplici negatio transposita sequitur, hoc est ex affirmatiua de prædicato finito, negatiua sequitur de prædieato infinito. Deinde assignat secũdã regulam, & dicit{de D autem noo omnino erit A, est ergo regula ex negatiua transposita oon sequitur affirmatiua simplex, nisi vt prius eum coostantia subiecti.

Et probat per instanriam, & dieit{nam de eo quod omnino non est lignum vt de Chimęra, non verum est dicere A, hoc est quoniam est lignum album, quare D verum est. Chimæra enim non est lignum album, neque lignum non album: A autem quoniam est lignum albũ,

B noo verum est, vnde noo valer Chimæra non est non alba, ergo Chimæra est alba, nisi cum coostantia subiecti. Vt dictum est.

Palam autẽ, qm̃ & A C nulli eidẽ insunt, sed & B & D contingit eidem alicui inesse.

Cũ dixisset, quomodo se habent propositiones quę se consequuntur io figura. Declarat nunc quomodo se habeant & angulares, vt A C, & D B, & vult φ A C, nunquã simul stãt, nã quod est lignũ albũ, hoc impossibile est eẽ lignum oõ albũ, at oegationes aliqñ contingit simul eẽ veras, vt de nõ ente, veluti de Chimæra. Chimæra enim nec est alba, nec est oon alba. Et non solũ de oõ ente hæ sunt simul veræ, sed de his etiam, quæ omnino corpora noo sunt, vt anima oec est alba, nec oõ alba. Quare affirmatiooes oũquã simul verę sunt, negationes autem contingit simul veras esse. Nituntur autem hie Alexan. & Philoponus eoneordare quæ hie dicit Aristo. cum illis, quæ dicit in libro de interptetatione, quæ quia satis cla-

Cõmẽ. 147.

C re patet concordia, de ea bona fronte supersedeo. Mouet tñ Philoponus hic dubitationes difficiles, quarũ prima est φ Aristo. superius dixerit has esse easdem vel simul stare potest ambulare, potest oon ambulare, similiter scire booum, & scire oon bonum. Et sic velle videt affirmationem simplicem & transpositam nõ esse repugnantes. Nunc autem asserit illas semper repugnare, & sic videtur contradictio. Secunda vero dubitatio est, quoniam superius dixit, hæc non esse eadem scit bonũ, & oon scit bonum. Modo autem dieit, ad C sequi B, & ita ad scire ooo bonum sequi videtur noo scire bonum.

Dubõnes Philop.

2. Dubõ.

Philoponus multa dicit. {Ego vero ad primam dicerem illas propositiones easdem esse secundũ cõuersionem, conuertitur enim potest ambulare, ergo potest nõ ambulare, est enim potentia oppositorum eadẽ. Amplius conuertitur scit bonum, ergo scit non bonum, qa sciẽtia est oppositorum eadem. Et sic superius loquitur de his, quæ conuerti possunt ad oppositum. Hie vero

Solutio. 1.

D loquitur in his, q̃ nõ cõuertũtur ad oppositũ. Præterea dici põt has est albũ, & est oõ albũ eẽ easdẽ quo ad qualitatẽ, qm̃ ambę sunt affirmatiuę, & sie superius locutus est. Hic vero loquitur secũdũ veritatẽ. Ad secuodã dico φ negatio simplex & trãsposita differũt, nec sunt eedẽ, qm̃ se habent, vt superius & inferius. Tñ negatio simplex sequitur ad trãspositã affirmatiooẽ, quæ noo repugnant. Superius enim de idẽtitate simpliciter loquitur. Hie de identitate consequentię.

Solutio. 2.

Similiter autem se habẽt & priuationes ad prædicationes eadẽ positione, sit enim ęquale, in quo A, non æquale, in quo B, inęquale in quo C, non inæquale in quo D.

Simplicium

Simplicium & infinitarum, seu transpositarum priuatoriarum propositionum ordo, ac consequentia.

A.
Est bonum.
Lignũ ẽ bonũ.
Est Aequale.

Omni alteræ, nulli ambo.
Oppositæ.

B.
Nõ est bonũ.
Lignũ nõ ẽ bonũ.
Nõ est ęquale.

Consequentes. Ad affirmatiuam sequitur negatiua, & nõ est cõtra.

In con stant. Simul stantes.

Consequentes. Ad affirmatiuam sequitur negatiua, & nõ est cõtra.

D.
Non est non Bonum.
Lignum nõ est non bonum.
Nõ est ięquale.

Omni alterũ nulli ambo.
Oppositę.

C.
Est non bonũ.
Lignũ est nõ bonum.
Est inęquale.

Cõm. 348. Nunc ostendit priuatiuas propositiones similiter se habere ad simplices, vt transpositę ad illas se habuerunt, & disponit figuram, & dicit{similiter autem positione eadem secũdum consequentiam se habent priuationes, hoc est propositiones de prædicatis priuatiuis ad prædicationes simplices, vt subaudi se habuerũt ad illas trãsposite. Hoc autem non aliter probat nisi constituendo figuram, & dicit, sit enim ęquale esse in quo A, non ęquale esse in quo B esse inæquale in quo C non inæquale esse in quo D quibus patet ad C sequi B, & non econtrario. Ad A vero sequi D, & non econuerso, & per easdem rationes, vt Philoponus declarat. Sequitur enim est inæquale, ergo non est æquale. Cum enim antecedenti repugnet esse ęquale, ergo non esse æquale sequitur.

Duorum enim contradictoriorum, si alteram repugnat, alterum sequitur. Contra vero non sequitur. Non enim sequitur, non est æquale, ergo est inęquale, non quaotum enim vt anima & color, & non ens (vt Chimęra non sunt æqualia, quæ tamen non sunt inæqualia, cum non sint quanta. Proprium enim quantis est æquale, & inæquale dici. Rursus sequitur est ęquale, ergo oon est inæquale. Cum enim illi est æquale, repugnet hæc, est inæquale, sua contradictoria sequetur. Quare sequitur est æquale, ergo non est inæquale. Contra vero, oon sequitur. Non enim sequitur, non est inæquale, ergo est æquale, quoniam Chimæra non est inæquale, cum non sit quanta, quæ tamen noo est æquale. Quare priuationes ad simplices eodem modo se habẽt, vt transpositæ.

Et in pluribus etiam quorum his quidem inest, illis vero non inest idem, negatio quidem similiter vera est. Vt quoniam non sunt alba omnia, aut quoniam non est album vnũquodq;, at quoniam est non albũ vnũquodq;, aut quoniam omnia sunt non alba, falsum est. Similiter autem & eius, quæ est, est omne animal album, non hęc, (est nõ album omne animal,) negatio est: ambę enim falsę sunt, sed est, non est omne animal album. Cõm. 349.

E Reuertitur, vt Philoponus inquit, ad illud, quod a principio dixit, videlicet, q; simplicis affirmationis non sit transposita affirmatio opposita, sed simplex negatio, & ostendit idem verum esse in magis contingentibus, & in vniuersalibus propositionibus, & primo in propositionibus vniuersalibus in numero plurali, de subiectis transceudeotibus, deinde in numero siogulari de subiectis limitatis. Dixit in propositionibus vniuersalibus, quoniam vt Philoponus inquit, cum Aristo. declarasset in propositionibus indefinitis simplices oegationes nõ esse affirmatiooes transpositas, nunc idem ostendit in propositionibus determinatis vniuersaliter. Et primo propooit illud, quod vult declarare, & dicit{& in pluribus etiam, quorum idem prædicatum his quidem inest, illis vero noo ioest, vt sunt propositiones de inesse, quæ sunt materia modalium de contingeoti. In his inquam, similiter negatio quidem vera est, affirmatione subaudi existente falsa. Et hoc exponit in propositioni-

F bus vniuersalibus de inesse, quæ sunt de materia non necessaria: & dicit: vt quoniam non suot alba omnia, aut quoniam non est album vnumquodq;, propositio vera est. Subaudi affirmatione existente falsa, vt illa omnia suot alba, aut vnumquodq; est album. Cum enim hæc sit falsa. Illa vera est, non omoia sunt alba, vel non voũquodque est album. Nam hæc propositio non vnumquodq; est album, æquipollet illi quoddam ens nõ est album, quæ vera est. Et vt Philoponus inquit, aut quoniam non est album vnumquodq;, additum est non vt exemplum diuersum a priori, sed, vt illius expositiuum. Deinde ostendit, q; affirmatio transposita non sit illi cõtradictoria: quoniam est simul falsa. Hæc omnia suot non alba est falsa sicut illa, omnia sunt alba. Et hæc vnũquodq; est, non album, est etiam falsa sicut illa vnũquodque est album. Quare hæc non potest esse illius opposita negatio, cum sit simul falsa, cõtradictoria enim in omoibus (vt Philopouus inquit) diuidũt verum & falsum.

G Dicit. at quoniam est nõ album vnumquodq;, aut quoniam omnia sunt non alba, falsum est, ergo noo potest eẽ oegatio illius. Deinde idem declarat in alio exemplo in numero singulari de subiecto exposito & limitato, & dicit, similiter autem, & eius quæ est, est omne animal album, nõ hæc negatio est, videlicet est oon album omne animal. Ambæ enim falsæ suot, hæc enim falsa est omne animal est album, instantia est de coruo. Hæc similiter, omne animal est non albũ, iostantia est de cygno, sed negatio illius, est videlicet hæc nõ omne aĩal est album, cum noo possit esse simul vera. Patet ergo q; tam in propolitiooibus indefinitis, q; i propositionibus vniuersalibus, transposita affirmatio non est simplex negatio. Quare cum de indefinitis locutus est prius, nunc loquitur de vniuersalibus, vt Philoponus exposuit hic. Fortasse enim prius est locutus de indefinitis subiectis acceptis pro eodem singulari numero, hic loquitur de vniuersalibus. Nam hic declarauit q; nec in vniuersali-

H bus transposita affirmatio sit simplex negatio.

Quoniam autem palam, quòd aliud significet, est non album, & non est album, illa quidem affirmatio, hæc vero, negatio, manifestum quoniam non est idem modus mõstrandi vtrunq;. Cõm. 350.

Nunc vt Philoponus inquit, redit ad principale propositum, propter quod hęc omnia dixit, propositũ enim erat de resolutiõe syllogismorum dicere, & propter hoc transpositarum affirmationum meminit, q; si quandoq; tale problema iuenerimus, nõ oportet putare ipsum negatiuum esse. Et ideo ad negatiuum syllogismum non est reducere hoc. Et quia hoc erat propositum, ideo ostẽdit

dit trãspositam affirmationem nõ esse simplicem oegationem. Obiter autem io intermedio de cõsequentijs ipsarum pertractauit. Hæc ergo omnia cum compleuisset, regressus est ad propositum. Et dicit, quoniam autẽ palam, q aliud significet hæc propositio est non album, & hæc ooo est album, & pro nam, illa quidem affirmatio transposita est. Hæc vero negatio simplex est. Manifestum quooiam noo est idẽ modus monstrandi vtrũq;, quoniã trãsposita affirmatio per sylllogismos affirmatiuos syllogizatur, simplex vero negatio, per oegatiuos. A

Vt quoniam quicquid est animal, non est album, aut contingit esse non album, & quoniam verum est dicere esse non album, huius enim, quod est esse nõ album, & verum est dicere esse albũ, siue esse non album, idẽ modus est. Constructione enim ambæ per primã ostẽduntur figuram. B

Cõmen. 151. Cum dixisset non esse eundem modum demonstrandi vtruoq;, & videlicet affirmationem transpositam, & negationem simplicem, per exempla exponit, & lege sic {dico non esse eundem modum demonstrandi vtrunq; problema, vt quoniam quicquid est animal, oon est album, quoniam hæc demonstratur negatiue, quia æquipollet illi, nullum animal est album. Dat exemplum trãspositæ affirmationis io modalibus, quæ demonstrantur affirmatiue, & dicit {aut contingit esse non album, & quoniam verum est dicere esse oon album. Huius.n. quod est esse non album, & quoniam verum est dicere esse album, siue esse nõ album, & subaudi contingit esse non album, idem modus est syllogizandi. Constructiue enim ambæ per primam osteoduotur figurã. Quo

Annotatio. vero ad exempla attinet. Animaduerte q Aristoteles hic videtur enumerare propositionem modalem de vero, quod io libro de ioterpretatione olfecit. Et videtur hic syllogizare ex his, & ex propositionibus de inesse miscendo, vt docuit syllogizare ex altera necessaria, & altera de inesse. Et Iuniores ampliant hanc mistionem nõ modo ad modalem de vero, sed etiam ad modalem de falso, de scio, de opinor, de dubito, & de cęteris id genus. Videtur enim q in omnibus talibus ex altera modali, & altera de inesse ita fiat mistio, veluti ex altera necessaria, & altera de inesse, in omoibus figuris. Et eadem sint regulatiua principia, quoniam possunt probari per dici C

Obiicit pri. de omoi, & dici de oullo. Sed eootra obijcitur, quoniã non sequitur scio omnẽ mulam esse sterilem. Hoc quod est in vtero est mula, ergo scio hoc quod est in vtero esse

Secundo: sterile. Nec sequitur scio omnem dualitatem esse parẽ, hoc ascoosum in manu mea est dualitas. Ergo scio hoc

Tertio. asconsum esse par. Præterea noo sequitur dubito omne veniens esse animal. Omnis homo est veniens. Ergo

Quarto. dubito omnem hominem esse animal. Insuper ooo sequitur, falsum est omoe animal esse ratiooale, omnis homo est animal, ergo falsum est omnem homioem esse rationalẽ. Multa de his posseot dici, & dubitari, volumus tameo hæc sufficere, quoniam si dabitur occasio, alibi di D

Solutio pri. ligentius omnem nodum remouebimus. Prima tamẽ obiectio deletur, quoniam cõclusio sequitur modo quo intelligitur maior. Et quia maior intelligitur de mula quatenus mula, ideo sequitur q sciã hoc quod est in vte

Solutio secunda. ro esse sterile, quatenus est mula. Similiter deletur secũda. Sequitur enim q sciã hoc aseõsum in manu esse par,

Solutio tertia. quatenus dualitas. Similiter & tertia. Sequitur enim q dubitem omnem hominem esse animal, quatenus veniens. Hoc enim pacto Philoponus, & Auer. Mistiooẽ necessarij & ioesse exposuerunt, & eodem modo expo

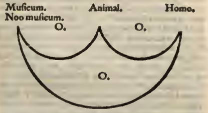
Solutio quarta. nenda hæc mistio est. Ad vltimam animaduerte q ex altera de falso, & altera de inesse non sequitur altera de falso, nisi prius illius de falso accipiatur æquipollens, & si ex æquippollente de vero, & altera de inesse sequitur

A propositio de vero, tunc ex illa de falso sequitur. Ad propositum, hæc propositio, falsum est omne animal esse rationale æquipollet illi, verum est nõ omoe animal ęst rationale. Tunc oon sequitur, verum est nõ omne animal esse rationale. Omnis homo est animal, ergo verum est non omnem hominem esse rationalẽ, quia ex maiori particulari nihil sequitur. Bene tamen valet, falsum est aliquod aoimal esse lapidem, omnis homo est animal, ergo falsum est aliquem hominem esse lapidem, quia maior ęquipollet illi verum est nullũ animal esse lapidem. Verum de his hactenus.

Nam verũ ipsi est similiter ordinatur, eius autem quæ est, verum est dicere esse album, non hæc verum est dicere esse non album, negatio est, sed hæc, nõ est verũ dicere esse albũ. δὴ autem γὰρ enim.

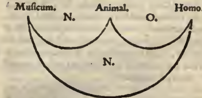
Cõmen. 152. Quia accepit esse oon albũ noo esse negatiooem illius quod est esse album. Nunc probat, & dicit: nam verum B ipsi verbo est similiter ordinatur, quoniam vterq; terminus est modificans propositionem, eius autem propositionis, quæ est, verum est dicere animal esse albũ, oon hæc, verum est dicere animal oõ esse album, negatio est, sed hæc oõ est verum dicere animal esse album, ergo illi animal est album negatio erit, animal noo est album. Quo vero ad verba attioet. Animaduerte q eum dicit eius autem quæ est bene dicitur, quoniam trãslatiooes, in quibus loco autem legitur enim, non rectæ sunt.

Si enim verum est dicere quicquid est homo, musicum esse, aut non musicum esse, quicquid est animal sumendum, musicum esse, aut non musicum esse, & ostensum est.

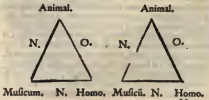

C Cõiugationes vniuersalẽ affirmatiuã simplicem & trãspositã afirmatiuas.

Non esse autem musicum quicquid est homo, destructiue monstratur secundum dictos tres modos.

D

Tres cõiugationes vniuersalem negatiuam afirmãtẽ in secunda figura, quarũ forma magis quã veritas inspiciẽda ẽ.

Nunc

Cōmē. 553. Nunc exempla affert vt Philoponus dicit, quomodo possit tale problema resolui. s. vniuersale affirmatiuum simplex, & trāspositum, & dicit ꝙ maior de medio, medium de minori prædicari debet. Vt omne animal musicus, omnis homo animal, igit omnis homo musicus. Trāspositum vero eodem modo, omne animal est non musicum, omnis homo animal, omnis igitur homo est nō musicus. Dicit {si enim verum est dicere quicquid est homo musicum esse, ita vt sit problema affirmatiuū simplex, omnis homo est musicus, aut non musicum eē, ita vt sit problema trāspositum, omnis homo est nō musicus, pro probatione ac resolutione syllogistica, sumendum est quicquid est animal esse musicum pro resolutione problematis vniuersalis affirmatiui simplicis, ita vt maior sit, omne animal est musicum, aut sumēdum non musicum esse, pro problemate affirmatiuo transposito, ita vt maior sit, omne animal est nō musicum, & medio sic vel sic sumpto, vtrūq; problema ostēsum est. Quo vero ad rem attinet. Animaduersio. Animaduerte, ꝙ huiusmodi problemata resolui possunt cum modo vero, vt verba Aristotelis sonāt, vt si problema sit, verum est dicere omnē hominem esse musicum. Syllogizabimus hoc pacto, verum est dicere omne animal esse musicum, omnis homo est animal. Igitur verum est dicere omnem hominē esse musicum, vel sic, verum est dicere omne animal esse nō musicum, omnis homo est animal, ergo verum est dicere, omnem hominem esse nō musicum. Sed siue sic, siue sic ad resolutionem nō differt. Deinde docet resoluere problema negatiuum, & dicit. Non esse autem musicū, quicquid est homo hoc est omnē hoīem nō esse musicū, quod æquipollet nullus homo est musicus, si resolui debet, destructiue demōstratur secundum dictos tres modos vt per Celarent, per Cesare, & camestres, per Celarent quidem hoc pacto. Nullum animal est musicum, omnis homo est animal. Igitur nullus homo est music⁹, per Cesare hoc pacto, nullum musicum est animal, omnis homo est animal. Igitur nullus homo est musicus. Per Camestres deniq; hac ratione, omnis homo est animal, omne musicum est animal, ergo nullum musicum est homo, & vltra per conuersionem, ergo nullus homo est musicus. Simili modo syllogizari potest his tribus modis de vero, vt si dixero, verum est dicere nullū animal esse musicum, omnis homo est animal. Igitur verum est dicere nullum hominem esse musicum, eodē modo in cæteris. Quo vero ad verba attinet, Aristo. vt Philoponus dicit, accepit problema transpositum pro negatiuo, cum dixit. Non esse musicum quicquid est homo, sensus tamen est, nullus homo est musicus, quod problema tribus modis syllogizari potest.

Simpliciter autem quando sic se habent A & B, vt simul quidem eidem non contingant, omni autem de necessitate alterū, & rursum, C & D, similiter. Sequitur autem ad C A, & nō cōuertitur, & ad B sequitur D, & non conuertitur. Et A quidem & D cōtingunt eidem, B autē & C non contingunt.

Cōmē. 554. Iterum, (vt Philoponus inquit,) de cōsequentījs, quę sunt propositionum simplicium, & transpositarum, nūc regreditur. Cōstituit autem primo figuram, vt superius fecit. Terminos etiam in illa collocat, sed nō eodem modo, neq; similiter se habentes quantum ad ordinem. Et, (vt Philoponus dicit,) primo facit tres suppositiones. Deinde ex illis vult quatuor regulas esse probandas. Loquitur autem suspensiue, vsq; ibi & ad B sequitur D. Prima itaq; suppositio est, vt sumantur A & B, vt animal, & non animal, vel bonum, & nō bonum, q; se habeant, vt simul quidem eidem non contingāt, omni autem de necessitate alterū, & hoc pacto animal, & non animal se habent, quoniam omne aut est animal, aut non est animal, similiter omne, aut est bonum, aut non est bonum, & de nullo simul. Dicit, & lege suspensiue { Simpliciter autem, quando sic se habent A & B, vt simul quidem eidem nō cōtingūt, omni autē de necessitate alterum insit } hæc est prima suppositio secundum Philoponum. Affert secundam, & dicit, & rursum C & D similiter, vt homo, & non homo, aut iustum & non iustum. Hæc. n. de nullo simul sunt, & de omni alterum est. Deinde affert tertiam suppositionem secundum Philoponum, & dicit. {Sequitur autem ad C A & non cōuertitr, nā ad hominē eē sequitur aīal eē, & ad iustū eē seqtur bonū eē, & nō cōuertitur, & per hāc tertiā patet, C D non posse accipi, nisi vt inferiores ad A B, alioquin ad C nō sequetur A, & ita patet non quosq; terminos accipi posse in C & D, vt nec lignum, nec non lignum, quia si ponitur lignum in C, ad ipsum non sequitur A, cum hæ suppositiones veræ fuerint, infert quatuor regulas demonstrandas, & dicit, & ad B sequitur D, vt ad non esse animal sequitur non esse hominem, & ad non esse bonum sequitur nō esse iustum. Hæc est prima regula. Affert quartam, & dicit, & non conuertitur, quia non sequitur ad D B, non enim ad non esse hominem nō esse animal sequitur. Assignat secundam, & dicit. {Et A quidem & D contingunt eidē, vt animal, & non homo, contingunt æquo. Et bonum & non iustum cōtingunt ei quod est amicum mori pro amico, vt Achillem pro Patroclo. Assignat tertiam, & dicit B autem & C non contingunt, vt non animal, & homo nulli eidem cōtingunt. Hæ sunt quatuor regulæ probandæ, vt Philoponus inquit.

Primum ergo quòd ad B sequatur D, hinc manifestum. Cum enim eorum, quæ sunt C, D alterum ex necessitate omni insit, cui autem B nō contingit C, eo quòd simul infert A, A autem & B non contingunt eidem, manifestum ꝙ D sequatur ad B.

Cōmē. 555. Nunc probat primā regulam, videlicet ꝙ ad B sequatur D, & hoc proponit, & dicit. {primum ergo, ꝙ ad B sequatur D, hinc manifestum, vt ad non esse animal, sequatur non esse hominem. Probat hoc pacto, ad quolibet sequitur alterum cōtradictoriorum: C D sunt contradictoria, ergo ad quodlibet sequitur C aut D: & sic ad ipm B sequetur aut C, aut D: sed ad B nō potest sequi C, eo ꝙ simul infert A & ita ad B sequeretur A, quod est contra suppositionem primam, & cum ad B non possit sequi C, ergo ad B sequetur D, & sic habetur prima regula. Dicit. {Cum enim eorum, quæ sunt C D, alterum ex necessitate omni insit, & cui inest B, non contingit C, & per suppositionē, & ēt eo ꝙ C simul infert A, & sic ad B sequeretur A cōtra primam suppositionem, quod exponit D A autem, & B non contingunt eidem, vt fuit prima suppositio. Cum igitur ad B C nō sequatur, manifestū ꝙ ad B sequatur D. Prima regula consequentiarum. Ex hac regula Iuniores sumpserunt ꝙ à superiori negatiue ad inferius, consequentia est bona per se. Vt patet per probationem Aristo.

Rursum, quoniam cum A non conuertitur C: omni autem aut C aut D contingit A & D eidem inesse.

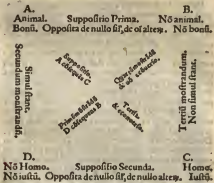
Cōmē. 556. Secunda regula, A, & D cōtingit eidem inesse. Probat hanc regulam, quoniam suppositum est C ad A non conuerti, hoc est, ꝙ non quibuscunq; inest A insit C, sumatur ergo aliquod horū, cui A inest C vero nō inest, vt æquus, nam æquo animal inest. Homo vero non inest, quoniā autem omni aut C aut D per suppositionem, non inest autem C cui inest A vt æquo, ergo D inerit, cui A inest. Quare A D contingit eidem inesse, dicit. Rursum quoniam cum A ipso non conuertitur C, hoc est, cum non quibuscūq; inest A insit C, sumatur subaudi æquus cui inest A & non inest C. Omni autem inest aut C aut D per suppositionem,

tionē, & subaudi c ipsum nō inest ęquo, ergo ei inerit D. Secunda regula consequentiarum. Quare illi A D simul inerunt, quod erat probādum. Ex hac regula sumpserunt Sorticolæ hanc regulam in bona consequentia consequens, & oppositum antecedētis possunt simul stare. Probatur quoniam sequitur est homo, ergo est animal. Sed probatum est A stare cum D in eodem, vt in æquo, ergo probatum est cōsequēs, & oppositum antecedētis posse simul stare. Quo vero ad ordinē attinet, Philoponus dicit hanc secundo loco esse probatam, quia cæterę regulæ probari non possent, nisi hac supposita, vt patebit. Posita vero secundo loco est, quia supponit primam, vt consideranti patet.

B autē & C non contingit, propterea quòd A ad C sequatur, accidit.n. quoddā impossibile.

Cōm. 317. Tertia regula, B & C non contingit eidem inesse. Probatur quoniam si cui B inest, huic & C inest, quouiā per proximam regulam, & per suppositionem cui C inest, huic & A inest. Supponitur enim sequi ad C A, tunc cui B inerit, huic & A inerit, & sic cōtradictio, quod est impossibile, nulli ergo C & B inerunt. Dicit, B autē & C non cōtingit eidem inesse, Propterea ꝙ ad C A sequatur, & sic ad B sequetur A, quod est absurdum, cuius causam dicit. Tertia regula consequētiarum. Accidit enim quoddam impossibile, vt contradictoria simul inesse alicui. Ex hac regula sumpserunt Sorticolæ hanc aliam regulam, in bona consequētia oppositum consequentis, & antecedens non cōtingit eidem inesse. Vt quoniam animal sequitur ad hominem, & oppositū consequentis est non animal, non animal, & homo nulli eidem inesse possunt.

Manifestum est ergo ꝙ nec B, cum D conuertatur, propterea, ꝙ contingat eidem simul A D inesse.

Cōm. 318. Quarta regula est, licet D ad B sequatur, vt ad non animal, non homo, non econuerso ad D, sequitur B, quoniā non cuicunq; inest D, ei inest B probatur, quoniam ostensum est, ꝙ in quibus A contingit, vt æquo, his, & B cōtingit, vt non homo. Et per te in quibuscunq; D contingit, his omnino & B contingit, ergo à primo ad vltimum quibus A contingit, & B etiam contingeret, quod est impossibile. Nam contradictoria opponuntur. Non ergo ad D sequitur B. Dicit his demōstratis, manifestum est ergo, ꝙ nec D cum B conuertatur. Hoc est ꝙ non quibuscunq; inest D insit B. Propterea ꝙ contingat eidem, vt æquo simul A D inesse, & sic contradictoria simul. Regulę cōsequētiarū. 1. Ex hac Iuniores acceperunt ꝙ ab inferiori negatiue non sequitur superius negatiue. 2. regula. Amplius ex hac acceperunt, ꝙ oppositum antecedentis potest stare cum consequēte. Antecedens enim est homo, animal consequens. Oppositū vero antecedentis est non homo, quod stat cum anima-

A li. Quoniam æquus non homo existens, est animal. Rursus acceperunt ex hoc etiam ꝙ oppositum consequentis non conuertatur cū opposito antecedentis, nam animal est consequens ad hominem, cuius oppositum non conuertitur cum non homine. 3. regula.

Accidit autem aliquoties & non huiusmodi terminorum ordine falli, propterea ꝙ opposita non sumātur recte, quorum necesse est omni alterum inesse. Vt si A, & B non contingunt simul eidem, necesse est autem inesse cui non alterum, alterum. Et rursus C & D similiter, cui γὰρ Enim autē C omni, sequitur A. Accidet profecto cui Profecto. D B inesse ex necessitate, quod falsum est.

Opponit contra quartam regulam, & vult probare, Cōm. 319. ꝙ si ad B sequitur D, contra etiam, ad D, sequatur B: & ita B ad non hominem sequitur non animal. Præparando ergo ad oppositionem, dicit ꝙ, si A B contradicunt, & C D contradicunt, & ex C sequitur A, etiam consonum videbitur, vt ex D sequatur B, & ita ad oppositum antecedentis, vt ad non hominem, sequetur oppositum consequentis, videlicet non animal, quod est contra quartam regulam. Primo præparat ad solutionē dubij, & dicit. {Accidit autem & aliquoties in huiusmodi terminorum ordine falli, & causam deceptionis assignans, dicit propterea ꝙ opposita non sumātur recte, & quia opposita. Terminus communis est ad omnia genera oppositorum, exponit quę intelligat opposita, & dicit, & intelligo ea opposita, quorum necesse est omni alterum inesse. Et sic p opposita, contradictoria intelligit, quia ergo aliquando non bene accipiuntur contradictoria, accidit nō raro fieri cauillos, hæc de præparatione ad solutionem. Deinde præparat ad cauillum contra quartam regulam, & accipit pro antecedente (vt Philoponus dicit) illas tres sup- C positiones, & ex illis infert cauillum, vel pręparationem ad cauillum. Resumendo ergo suppositiones dicit. {vt si A & B non contingunt simul eidem. Autem pro, &, necesse est inesse cui non alterum inest, alterum inesse, hęc fuit prima suppositio, vt A B sint opposita cōtradictoria. Accepit secundam, & dicit. {& rursus C D similiter, subaudi sunt opposita, quę ita se habent, vt A B, & hæc fuit secunda suppositio. Assignat tertiam, & dicit. {cui autē C omni inest, ad illud omne seqtur A, quæ fuit tertia suppositio. Tunc his stātibus infert dubitationem & dicit. {Accidet profecto cui D inest, B inesse ex necessitate, quod falsum est. Videtur enim illis tribus stantibus non magis sequi ad B D, quam contra, ad D B. Hæc est præparatio ad cauillum. Quo ad præparationē attinet. animaduerte ꝙ aristo. ex industria pręparauit ad solutionē, & ad cauillum, antea quia & cauillus, & solutio sunt valde difficiles, ideo prædisposuit nos ad illos.

D Nam, si sumatur negatio eorum, quæ sunt A B, quæ est in quibus F: & rursus eorum quæ sunt C D, ea quæ est in quibus G, necesse est igitur omni inesse aut A, aut F, aut enim affirmationem, aut negationē. & rursus, aut C, aut G, affirmatio enim & negatio. & cui C omni, A suppositum est inesse. Quare cui F, omni hoc, quod est G, rursum, quoniam eorū, quę sunt F, B omni alterum, & eorū quę sunt G D. Similiter sequitur autem G, id quod est F, & id quod est D, sequitur B. Hoc enim scimus si ergo A, id quod est C, & id quod est D sequetur B hoc autē falsum est. E contrario enim erat in his (quę sic se habent) consequentia.

Cōml. 159. Cum præparasset ad cauillum, nūc deducit cauillum, & sumit suppositiones, & debet legi suspensiue vsq; ibi, & cui C omni, & dicit. {nam si sumatur negatio eorum, quæ sunt A B, quæ est in quo F, ita quidem, vt A B sit alterum oppositionis extremum, alterum vero F, quasi duo extrema opposita ambo. Secundo sumit secundam suppositionem, & dicit. {& rursus eorum, quæ sunt C D, sumatur negatio ea, quæ est in quibus G, ita quidem, vt C D sit alterum extremorum, G vero alterum, tunc ex his deducit proprietates oppositorum, & dicit. {Necesse est igitur omni inesse aut A, aut F, & vt de A dicit, ita intelligi debet de B, est enim F, vtriq; contradictorium, & hoc subdit. {Aut enim negationem aut affirmationem de quolibet necesse est veram esse. Hoc idem proprium exponit de C D, & G, & dicit. {& rursum aut C, aut G. Affirmatio enim & negatio, subaudi sunt quarum alteram inesse necesse est, & vt dicit de C, ita quoque & de D dici potest, quoniam G vtriq; est contradictorium. His stantibus procedit ad cauillum, & terminat suspensionem. F Et primo deducit, ꝙ si ex C sequitur A, vt si ad hominem esse sequitur animal esse, ad F sequetur G, & dicit. {& cui C omni A suppositum est inesse. nam suppositum est ad hominem esse, sequi A, hoc est animal esse, & accepit & illatiue, vt patet, quia ibi suspensio terminatur. Deinde ex hoc infert intentum, & dicit. {Quare cui F omni hoc, quod est G. nam ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis. Sequitur enim ad C A, vt ad esse hominem esse animal. Ergo ex opposito ipsius A quod est oppositum consequentis, sequitur oppositum ipsius C, sed per suppositiones F est oppositum ipsius A. (Ponebatur enim ipsis A & B vtrisq; oppositum.) Ergo ad F sequitur G, & in hoc est tota vis rationis. Vult enim habere ex his omnibus, ꝙ ex F opposito ad A, sequatur G, ita quidem, vt hæc sit bona consequentia F est, ergo G est. Tunc procedit ad intentum, & repetit suppositiones, & dicit. {Rursum quoniam eorum, quæ sunt F B, omni alterum inest: nam F B ponebantur opposita, & eorū, quæ G sunt G D, similiter omni alterum inest, quoniam etiā ponebantur opposita, tunc ijs resumptis, procedit ad cauillum, sed per deducta, G sequitur ad id quod est F, quoniā ex opposito ipsius A consequētis, quod est F, sequebatur oppositum antecedentis, videlicet ipsius C, quod erat G & pro ergo ad id, quod est D, sequitur B, vt ad non esse hominem non esse animal. Hoc enim vt inquit, Scimus sequi ex his, quoniam si ad F sequitur G, ad oppositū ipsius G sequetur oppositum ipsius F, cum semper ex opposito consequentis sequatur oppositum antecedentis. At oppositum ipsius G est D, per suppositiones, & oppositum ipsius F est B: quare ad D sequetur B: quod erat deducendum. Tunc epilogat cauillum & dicit. {Si ergo A, ad id, quod est C sequitur, & ad id, quod D sequetur B, destruit consequens, & dicit hoc autē falsum est, cuius causam affert, & dicit. {E contrario enim erat in his, quę sic se habent, vt A consequentia. Vnde breuiter cauillus est, A sequitur ad C, ergo ad F sequitur G. Quoniam ad op- H

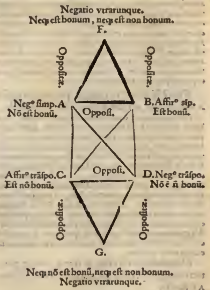
Cauillū. contradicitur.

positum consequentis sequitur oppositum antecedētis. Suppositum est enim F esse oppositum ipsi A B vtriq;, vt extremo contradictorio G vero ipsi C D etiam vt extremo cōtradictorio. Ad F sequitur G, ergo ad D sequitur B quoniam ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis. Quare ad non esse hominem sequitur non esse animal, quod est contra quartam regulam. Breuius adhuc cauillus est, ad C sequitur A ergo ad F sequitur G ad F sequitur G, ergo ad D sequetur B. Consequentiæ sunt deductæ.

ἀποφάσεις negationes. προτάσεις propones.

Non enim fortasse necessarium est omni inesse aut A, aut F, nec F aut B, non enim est negatio eius, quod est A, hoc quod est F. Nam boni non bonum negatio, non autem est idem hoc quod est nō bonum ei, quod est neq; bonum,

E neq; non bonum. Similiter autem & in C D. nā negationes quæ sumptæ sunt duę sunt.

F

Cōml. 160. Respondet Aristoteles negando primam suppositionem, & ait, ꝙ non bene sumptum sit contradictorium, G cum illis vtrisq; vnum cōtradictorium assignari nō possit. Vnde nec A B nec D C vnum contradictorium assignari potest. Duabus enim propositionibus, duo contradictoria assignanda sunt, & ita altera alteri opponitur, & non vtręq; vni tertiæ. Amplius nec ipsis C D vnū contradictoriū assignatur propter eandem causam. Aristoteles itaq; supponit in cauillo esse deceptionē. (Et vt Philoponus inquit.) Suppositę deceptionis causam assignat, & dicit. Non enim fortasse necessarium est omni inesse A aut F nec F aut B, quoniam male sumptum est F esse negationem vtriusq; scilicet ipsorum A B. Non enim (vt inquit.) Est negatio eius, quod est A, hoc, quod est F. Deinde hoc idem in materijs ostendit, & dicit. Nam boni negatio est non bonum, hoc est eius quod est bonum negatio est non bonum. Non autem est idem hoc, quod est non bonum ei, quod est neq; bonum neq; non bonū. Vnde syllogismus est, nō bonum negatio est eius, quod est bonum. Non bonum non est idem ei, quod est neq; H bonum neq; non bonum, ergo neq; bonum neq; non bonum non erit negatio eius, quod est bonum. Quare neq; F negatio est ipsius A. Simili ratione probari potest, ꝙ F nō sit negatio ipsius A B. Similiter autem inquit. Et in C D negatio G. non erit. Nā negationes hoc est, propositiones quæ sumptæ sunt, videlicet D C duæ sunt, & ita duæ oppositæ assignandæ, & non vna. Quo autem ad verba attinet, verbum negationes in græcis codicibus alijs legit προτάσεις, hoc est propositiones, & melius stat. Est enim sensus: nam propositiones, quæ sunt sumptæ, duæ sunt, & ita non vna contradictio assignanda est. Præterea aristoteles in hoc discursu disposuit F nō posse esse vtrisq; illis, videlicet A B cōtradictionem nisi sit negatio vtriusq;, & ita si in A poneretur bonum, & in B poneretur non bonum F oportebit esse neq; bonum neq; nō bonum. Modo probauit, ꝙ istud nulli illarum sit oppositio, nisi eiusdem essent duę oppositiones. Sed dices A &

B est

B est vna copulatiua, vel est vna disiunctiua, sed tam vni copulatiuę, quàm vni disiunctiuę potest assignari vna contradictio per negationē propositam toti, ergo illud potest assignari F. Similiter & de C D, dici poterit. Dicendum primo, quod si A B, est vna disiunctiua & F est illius cōtradictorium, ipsum F æquipollebit copulatiuę factę ex partibus contradictorijs ad A B, & sic oppositio erit vna copulatiua ex partibus oppositis, & hoc per legem contradictoriæ disiunctiuę. Quare contradictorium erit, nō est bonum, & est bonum, quæ non differt à priori nisi ordine. Sin autē A B, fuerit vna copulatiua, F erit vna disiūcta facta ex partibus contradictorijs ad A B per legē oppositionis copulatiuę, & sic erit sensus non est bonū, vel est bonum, & sic nō habebit intentū, quia non ponit inesse. Secundo dicendum, quod A B, nō est vna propositio, quia nec copulatione vna, nec disiunctione vna, nec aliqua ratione vna. Sed, vt Aristoteles dicit, sunt duę propositiones abiunctę, & ideo non potest vnum contradictorium assignari. Hæc de verbis Aristotelis. Sed circa

1. Quæstio.

B finem huius, quæritur primo quę differētia est inter terminos negatiuum, & priuatiuum, & infinitum. Iuniores respondent suo modo, & quæ dicunt obscura sunt.

Vera solo.

Dilucide autem dicimus, quod terminus priuatiuus significat priuationem formæ connotando aptitudinē subiecti, cuius est illa forma, vt iste terminus inæquale. Inæquale enim significat principaliter priuationem æqualitatis, connotat verum quantum aliquid, quod est aptū natu alteri fieri æquale. Terminus vero negatiuus principaliter significat non esse, connotat vero tale vel tale. Vt non homo negatiue sumptum significat nō esse, cōnotat vero hominem, & sic significat non esse hominē. Et propterea non potest negatio negatiue tenta addi termino, nisi sub intelligatur esse. Vt si dixero, non homo, sensus est, non est homo. Et sic terminus negatiuus negat esse tale, vt esse hominē, vel esse æquum, et id genus. Ex hoc sequitur in tali propositione, quæ dicit lapis est

C non homo, si ille terminus homo tenet negatiue, est sensus. Lapis non est homo. Si infinitanter tenetur, est sensus. Lapis est existens non homo. Terminus vero infinitanter acceptus significat negationem talis formę supponendo ens, vel existens, vt non homo significat aliqd existens non hominem. Et propterea patet differentia. Terminus enim neganter sumptus significat negationē formę, & entis, quod limitatur pro forma, vt nō homo, cum neganter tenetur, significat non esse hominem. Infinitanter vero, significat negationem formę supposito ente, vt non homo, cum infinitanter tenetur, significat aliquid existens non hominem. At cum priuatiue tenetur, significat carentiam formę supposito subiecto apto, vt inæquale. Significat enim priuationem æqualitatis in quanto, quod est aptum fieri æquale. Quare patet tā terminum infinitatum quàm priuatiuum supponere eē. At

2. Quæstio.

terminus negatus negat esse. Secundo quęritur, cū dicitur de quolibet est vera affirmatio vel negatio, & de

D nullo ambę, pro quo distribuit sincategorema illud de

Solutio.

quolibet, & illud videlicet & de nullo. Dicēdum quod distribuunt pro ente communi ad ens, & non ens, quia tā pro lapide quàm pro chimera. Et si dicitur nihil esse commune enti & non enti. Dicendum nihil reale esse commune, sed bene ens imaginabile, vel intelligibile, & hoc sufficit.

3. Quæstio.

Tertio quæritur, vtrum consequentia, quæ fit à transposita ad negationem, sit in propositionibus vniuersalibus, an in indefinitis, vt hæc, est nō bonum, ergo non est bonum. Et videtur quod sit in vniuersalibus, alioquin probatio nulla est, quoniam si intendat hanc, ho-

A mo est non bonus, ergo homo non est bonus. Tunc cū accipit alteram istarum hominem esse bonum, & hominem non esse bonum cuilibet inesse, falsum accipit, quoniam hæ nō contradicunt. Iuniores dicunt Aristotelē huiusmodi consequētias intelligere in vniuersalibus, licet exempla sint in propositionibus indefinitis, vt ratio cogit.

Solutio. Iuniorum. Oppugnatio.

Sed hoc est contra Philoponum, qui dicit Aristotelem primo fuisse locutum in propositionibus indefinitis, deinde in vniuersalibus. Et propterea dico quòd Aristoteles loquitur primo in propositionibus indefinitis, sed semper subiecto sumpto pro eodem. Pro diuersis

Alia solo.

enī nō cōtradictoriæ, sed subcōtrariæ essent. Et si diceretur quod tales propositiones subiecto sumpto pro eodē, essent singulares, ergo nō indefinitę. Solutio patuit. Singularis enim propositio secundum Philoponum est etiam indefinita. Vel dicendum quod non sequitur in his propositionibus subiecta accipiuntur pro eodem, ergo sunt singulares. Sed oportet addere, quod sumantur pro eodem, & nō

B possint accipi pro alio. Modo satis est, vt in talibus propositionibus subiectis sumptis pro eodem, vel pro quocunque vno, repugnent. Vlterius quæritur vtrum ex terminis infinitis fieri possit syllogismus, et videtur quod nō,

4. Quæstio.

quoniam si fieri possit, tunc in figura prima fieri posset syllogismus ex minori negatiuo. Declaratur quoniā iste eēt bonus syllogismus, omne non B est A, omne C est nō B, ergo omne C est A. Et si iste esset bonus, ergo & iste. Omne non bonum est A: nullum C est B: Igitur omne C est A. Quòd autem & iste. Probatur, quoniam ad illam minorem omne C est non B sequitur nullum C est B. Quare si ex prima fieri potest syllogismus, ergo ex secunda, quæ sequitur ex illa. Quoties enim antecedens pōt esse minor in syllogismo, consequens etiam esse potest minor in eodem. Dicendum secundum Aristotelem quod ex termi-

Solutio.

nis infinitis potest fieri syllogismus in qualibet figura. In prima quidem, quia hi sunt boni syllogismi omne nō B est non A: omne non C est nō B: ergo omne nō C est nō

C A. Et iterum nullum non B est nō A. Omne non C est nō B, ergo nullum nō C est non A. Patet quia primus potest regulari per dici de omni. Secūdus vero per dici de nullo. Quòd autem in cæteris figuris. Patet, quia cęteræ figuræ descendunt à prima conuersione. Quibus patet in qualibet fieri posse syllogismos tam ex vtrisque, quàm ex altero.

Notādū.

Pro solutione tamen rationis animaduerte, quod quādo transposita affirmatiua potest esse maior, vel minor in aliquo syllogismo, in eodem simplex negatio esse potest maior, vel minor. Patet hæc suppositio, quoniā quoties antecedens potest esse maior vel minor in aliquo syllogismo, etiam consequens potest esse maior, vel minor in eodem. Ex hac suppositione patet ex minori negatiua concludi posse conclusionem affirmatiuam, et ita hic erit bonus syllogismus, omne non B est A nullum C est B, ergo omne C est A, quia primus syllogismus erat, omne non B est A omne C est non B ergo omne C est A. Modo si ex minori hac, quæ est affirmatio transposita sequitur il-

D la conclusio, ex negatione simplici ad minorem, iterum sequitur illa. Amplius sequitur ex terminis finitis vtrisque vel altero fieri posse syllogismum ex puris negatiuis, vnde bene sequitur nullum non B est A, nullum C est B, ergo nullum C est A. Patet ex eadem suppositiōe. Plura alia possem dicere, sed hæc satis sunt.

Primi Libri Priorum Finis.

Aristotelis

ARISTOTELIS PRIORVM RESOLVTIVORVM LIBER SECVNDVS,

Cum *Augustini Niphi Suessani Commentarijs.*

SVMMA LIBRI

De potentia seu vigore syllogismorum, & illis annexis.

Qui nam syllogismorum plures concludere conclusiones possint. Caput. I.

Artem, methodum.

IN Quot ergo figuris, & per quales: & quot propositiones, & quando & quomodo fit syllogismus, amplius autem quæ perspiciendum construenti, & destruenti, & quomodo oporteat quęrere secundum vnamquãq; artem, amplius autem per quam viam summemus, q̃ in singulis sunt principia, iam pertransiuimus.

Cõmen. 1.

De intẽtiõe.

Alber. põ.

CVm Aristoteles perfecisset primum librũ, nunc transit ad secundum. Vbi primo epilogat omnia, quæ fecerat de syllogismis in libro Primo. Sed quæ sit intentio Secundi libri, non parua est ambiguitas. Albertus intentionem præsentis libri ait esse de virtute, et potentia syllogistica, cuius causam affert, quoniã vt in natura, ita & in arte, at in natura vnaquæq; res prius generatur q̃ potentiæ vigorem exerceat, quare & in arte prius syllogismus generari debet q̃ suam potentiam exercere. Aristoteles ergo semper naturæ imitator, post perfectam syllogismorum generationem, nunc consequenter de vigore ac syllogistica potentia pertractat. Quòd autem generationem syllogismorum perfecerit, ostendit epilogans omnia, quę de syllogismis pertractauit, Et primo epilogat quæ determinauit de generatione syllogismorũ, (vt Culuerbinus inquit, & dicit. {In quot ergo figuris} subaudi fiant syllogismi, & hoc dicit quantũ ad numerũ, q̃a in trib⁹. {Et p̃ quales} quãtũ ad qualitates p̃põnes. {Et quot p̃põnes.} quãtũ ad propõnum numerum, quia ad minus per duas. {Et quando} quãtum ad vtiles coniugationes. {Et quomodo fit syllogismus} quantum ad figuræ cuiusq; modos. Secũdo epilogat, (vt etiam Culuerbinus inquit,) ea, quæ dixit de inuentione medij, & inquit. { Amplius autem ad quæ} subaudi media antecedentia, vel consequentia, vel opposita prospiciendum construent} subaudi per affirmatiuos syllogismos, & destruẽti} subaudi per negatiuos. {Et quomodo oporteat quærere de problemate, quod est secundum vnamquãq; artem & scientiam. Tertio epilogat ea, quæ dixit de reductione, & inquit. { Amplius autem per quam viam} subaudi resolutionis sumemus terminos vel propositiones, quæ sunt principia in singulis syllogismis, iam pertransiuimus, hæc de epilogo, qui attinet ad perfectam generationem syllogismorum. Quare nunc de potentia ac vigore syllogismorum est agendum. Est autem (vt Iuniores dicũt) Syllogistica potestas, altera quæ proficiscitur á cõclusione & propositionibus ratione habita ad aliquod extrorsum, vt ad conuertentem & subalternam, altera vero, ratione habita ad conclusionem respectu propositionum, & hęc multiplex est, quia aut quatenus propositiones sunt veræ, vel falsæ, & hac ratione docet syllogizare verum ex falsis, & verum ex veris Aut ratione oppositionis, & hac ratione docet ex opposito conclusionis syllogizare conuersiue oppositum alterius. Aut ratione incompossibilitatis propositionum, & per hanc docet syllogizare ex oppositis. Patet ergo intentionem huius libri eẽ de potestate syllogismorum. Alia vero, quæ hic agit, ad complementum horum interserit. Alexander autẽ Aphrodisius intentionem huius libri esse dicit, determinare ea, quæ in primo libro reliquerat, sunt autem hæc, q̃ ex falsis verum interdum syllogizet, & q̃ ex veris verũ semper. Alij autem quos Philoponus approbat, dixerunt intentionem huius libri esse de materia syllogismorum: nam cum in primo libro speciem ac formam syllogismorum dixisset, nunc rationi consentaneum est, vt dicat de materia. Est autem materia propositiones, forma conclusio. Cum igitur in primo dixisset de forma, quia de syllogismis ratione habita ad conclusionem, nunc dicis de materia, quoniam de syllogismis ratione habita ad p̃positiones. Accipit autem in procemio (vt Philoponus inquit) quæ dicta sunt in primo libro, & primo quæ dicta sunt in prima sectione. Ostendit enim in prima sectione in quot figuris fiant syllogismis, quoniam in tribus. Et per quales propositiones, quoniam in prima figura maiore existente vniuersali, minore vero affirmatiua. In secunda autem, maiore vniuersali, minore vero existente dissimili secundum qualitatem. In tertia minore existente affirmatiua, & quot propositiones quoniam duę uecessarię sunt ad minus. Et quando & quomodo, quo ad modos vtiles & inutiles. Hæc dicta sunt in prima sectione primi libri. In secunda vero sectione dictum est quomodo oportet nos preparare, quoniam oportet accipere affirmatiua subiecta. In tertia denique sectione de resolutione dixit, quoniam quadam methodo vtentes reuerti debemus ad principia syllogismorũ.

Causa epilogi.

Quotuplex potentia.

Põ Alexã.

F

Põ Philo.

Epilogus. Primi libri quo ad singulas sectiões.

G

Ex his (vt Philoponus inquit, patet vniuersalem esse hunc librum, sicut & primum, quoniam primus vniuersalis est quantum ad demonstrationem syllogismorum, hic quantum ad loca.

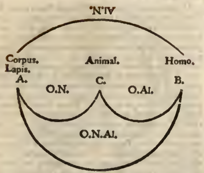
Qualis hic liber.

H

Quoniam autem alij quidem syllogismorum sunt vniuersales, alij vero particulares; vniuersales quidem omnes semper plura syllogizant, particularium autem prædicatiui quidem plura, negatiui vero conclusionem solam: nam aliæ quidem propositiones conuertuntur, priuatiua vero non conuertitur. Conclusio autem aliquid de aliquo est, quare alij quidem syllogismi plura syllogizant. Vt si A ostensum sit omni aut alicui B inesse, & B alicui A necessarium est inesse. Et si nulli B inesse A, & B nulli A, hoc autẽ aliud est à priore. Si autem A alicui B non insit, non necesse est & B alicui A non inesse, contingit enim omni A inesse. Hæc ergo communis omnium causa est vniuersalium, & particularium.

Cum

Cõiugões tres cõcludentes con-clusionẽ primo intẽtam, mox & aliã ex cõclusio-nis cõuersione, ex qbus pticularẽ ne gatiuã cõcludens solã cõcludit.

Cõmen. 2.

Cũ perfeciſſet procemiũ, oune proſequit. (Et vt Philopon⁹ inquit,) Primn vult ſignificare hãc cõcluſinnẽ, ꝙ vl'es ſyllngiſmi & affirmatiui, & negatiui, & particulares affirmatiui ſoli ſyllngizãt plures cõcluſinnes. Particulares vero negatiui nequaquã, probat aũt hãc cõcluſionẽ ex cõuerſiõe cõcl'onis. Per q̃ innuit quatunr cõcluſiones. Quarũ prima eſt, ſyllngiſmi vl'es affirmatiui ſyllogizãt plures cõcl'ones, qm̃ cõuertibilẽ & cõuertentẽ. Nã vl'is cõcl'o, cũ ſit vl'is propõ, ad particularẽ cõuertiť. Secũda eſt vl'es negatiui plures cõcl'ones ſyllogizãt, q tã cõuertibilẽ q̃ cõuertẽtẽ, cũ enim vl'is negatiua cõcl'o ſit ꝓpoſitio, q̃ cõuertitur ad ſe ipſam, ſit, vt ſyll'i vl'es negatiui plures cõcl'ones ſyllogizent. Tertia ſyll'i particulares affirmatiui ſyllngizãt plures cõcluſinnes, qm̃ cnnuertibilẽ & cõuertẽtẽ, nã particularis cõcluſin cõuertiť ad ſe ipſam. Quarta ſyll'i particularis negatiui, vnã ſolã ſyllogizãt, qm̃ cõuertibilẽ tm̃, nõ. n. particularis negatiua cõuertiť. Ex his apparet cõtinuatin, ꝙ, cũ perfeciſſet prnximũ, nũc exequitur. Et in exequẽdn primn declatat qũn ſyllogiſmi plura ſyllngizent ex parte cõcluſionis, & poſuit cõcl'ones quatunr, vt diſtinximus. Tacuit aũt intentionẽ Secundi libri, quia ſimul cũ executiõe patet. Vñ inquit. ⦃Qm̃ aũt alĳ quidẽ ſyllngiſmorum ſunt vl'es, vt qui ex vtriſq; vl'ibus propoſitionibus conſtant, alĳ vern particulares, vt q ex altera particulari ſola ſunt, vl'es quidem nmnes, hoc eſt tam affirmatiui q̃ negatiui ſemper plura ſyllogizãt ex parte, videlicet cõuerſinnis, qm̃ cõuertibilẽ, & cñuertẽtẽ. Cõuertibilem quidem immediate, cõuertentẽ vero, mediate. Particularium aũt, prædicatiui quidẽ plura ſubaudi ſyllogizant, qm̃ cõuertibilem, & cnnuerſam, negatiui autem vnam ſolam, qm̃ ſnlam particularem negatiuam, quæ nnn cnnuertitur. Et hoc ſubſcribit. Et inquit. ⦃Nam aliæ quidem propoſitiones cnnuertantur, ſubaudi, & vniuerſales omnes & particulares affirmatiuę. Priuatiua vero, ſubaudi quæ particularis eſt, nõ cnnuertitur. Et licet particularis negatiua nnn cnnuertatur, tamen, (vt inquit,) concluſio eſt, quæ enunciat aliquid de aliqun. Poſſet enim dici, ſi particularis negatiua nnn cnnuertitur, hoc eſt, quia caret prædicato & ſubiecto, quaſi reſpondens inquit, ꝙ licet talis prnpoſitin non conuertitur, tamen habet ſubiectum & prædicatum, cum enunciee aliquid de aliquo negando, vel dicendo quod nnn eſt. Aut, (vt Philoponus inquit,) quia quis dicere poſſet, ſi ſyllogiſmus cõcludit plura, tunc illius ſyllngiſmi concluſin nnn erit determinata, & vna vnius ſyllngiſmi, (quaſi reſpondens inquit.) Et ſi ſyllogiſmi plura ſyllngizare poſſunt, concluſin tamen eſt aliquid de aliqun. Hoc eſt concluſio illius eſt determinata, & vna vnius, nam cñuertibilis, & couuertens noo ſunt omnino diuerſæ propoſitiones, cũ communicent in terminis, ſolum enim ordine differũt;

Reſolu. textus in quatuor concluſiones.

1. Expõ.

2. Expõ.

A Ex his infert concluſionem, & dicit, quare alĳ quidem ſyllogiſmi plura ſyllngizant, alĳ, ſubaudi, vnam ſnlam concluſinnem. Quæ dixerat, exponit per exempla, & dicit. Vt ſi A prædicatum oſtenſum ſit nmni aut alicui B ineſſe, & B alicui A neceſſarium eſt ineſſe, medium autẽ ſit C, hoc pactn, nmne C A, omne B C, igitur oẽ B A. Quare per cnnuerſionem ſyllogizabitur, quòd qunddam A ſit B. Aut in particulari hoc pacto, nmne C A, quoddam B C, igitur qunddam B A, quare ſequetur, ꝙ quoddam A ſit B, deinde exponit in vniuerſalibus negatiuis, & dicit. Et ſi ſyllogizabitur, nulli B ineſſe A ꝑ C hoc modo, nullũ C A, nmne B C, igitur nullum B A, & B nulli A ẽt ſyllogizabitur. Et quia dixit cnncluſinnem eſſe vnam, quæ ſequitur ad vnum ſyllogiſmum, addit. ⦃Hnc autem aliud eſt ã prinre, & tu intellige nnn ſimpliciter, qunniam io terminis cnmmunicant, ſed ſecundum quid & ratinne, (vt innuit Philnponus,) deinde expnnit in particularib⁹ negatiuis, & dicit. Si autem A alicui B non inſit, nõ neceſſe B eſt & B alicui A nnn ineſſe, vt ſi animali alicui hnmn nõ inſit, nõ neceſſe eſt, alicui hnmini animal nõ ineſſe. Quare ſyllngiſmus, qui negatiuã particularẽ ſyllngizat, vnã ſolã cõcluſinnem ſyllogizat. Tunc quaſi epilogãdn dicit. ⦃Hæc ergn, ſ. ꝙ cõcluſio conuertatur, cõmunis cauſa eſt nmnium & vniuerſalium & particularũ ꝙ hi plura, alĳ vuam ſnlam cnncluſinnem ſyllogizent.

Sed circa hãc cõem cauſam dubitãt, nam per hoc ſyllogiſmus ex cõtingẽtibus vniuerſalibus nõ plura cõcluderet, qm̃ cõcluſin vl'is contingens nnn conuertitur, & ſyllngiſmus ex particularibus negatiuis plura cõcluderet, particularis enim negatiua conuertitur. Iuniores reſpondent, & quidem non eodem modo. Nam alĳ dicũt cauſam Ariſtotelis veram eſſe in pluribus, quia in ſyllogiſmis de neceſſario, & de ineſſe, in alĳs vero non. Alĳ dixerunt Ariſtotelis cauſam veram eſſe per ſe, falſam autem per accidens, nam in vniuerſali vera, in particulari & gratia materiæ falſa eſt. Dici etiam poteſt ꝙ cõtingens cnnuertitur ad nppoſitam qualitatem. Et ſic ſyllogiſmus plura ſyllogizat, ſaltem ratione cnnuerſionis ad nppoſitum. Præterea etiã conuertitur ad contingens ſm dimidium, & ita plura cnncludit. Debetur etiam ſecunda ratio, qm̃ particularis negatiua cnntingens ſm rẽ eſt affirmatiua, & Ariſtote. loquitur in pluris negatiuis.

Dubĩões prima.

Solõ Iu.

C

Solutio propria.

Secundo dubitant, quia nnn vr̃ ſyllogiſmus vniuerſalis poſſe plura ſyllogizare, ſi enim concludit conuertentem, vel virtute propoſitionum, vel virtute concluſionis, ſi virtute concluſionis, tunc concluſin ſecunda nnn erit virtute ſyllngiſmi, ſed virtute concluſinnis ſyllngiſmi, quare hæc nnn erit ſyllngiſmi poteſtas, nec virtute propoſitionum, qunniam tunc deberet aſſimilari alteri prnpõnum. At cõſtat eam nnn eſſe ſimilẽ maiori in qualitate, nec minnri in quantitate, igiť nulli prnpoſitinnũ ſimilis videtur. Prçterea vnius poteotiæ, atq; vnius cauſæ vnus eſt effectus, at, cũ ſyllngiſmus ſit vnus, nnn poterit niſi vnam cnncluſionem ſyllogizare. Ioſuper vel D ſyllngizare plura pertinet ad perfectinnem ſyllngiſmi, & ſic de hnc in Primn libro debuit dici, vel nõ pertinet ad ſyllogiſmi perfectiooem, & ſic onn debuit tractari in libris de ſyllngiſmn. Iuniores dixerunt, ꝙ ſumẽdo ſyllogiſmũ pro propoſitinnibus cnpulatis ad vnũ mediũ, idem ſyllngiſmus æque primn & immediate ſyllngizat plures cnncluſinnes. Vt ſyllngiſmus in Barbara æque primn ſyllogizat vniuerſale affirmatiuam, & particularẽ cõuertentem. Si enim immediate ſyllogizat vniuerſalẽ, lõge facilius & particularẽ, cũ ſit mionris virtutis particularẽ, q̃ vniuerſalem ſyllngizare. Prçterea ſi minnr talis ſyllngiſmi eẽt particularis. Syllngizaree particularem immediate. Igitur a forinri ſi erit vniuerſalis. Sin autem ſyllngiſm⁹ ſumeretur ꝑ aggregato ex propoſitionibus & concluſione, ſic nullus idem ſyllogiſmus plura.

2. Dubĩ.

Põ Iu.

syllogizare põt. Nõ.n.cõclusione variata manet idẽ syllogismus. Sed positio hæc bifariã errat. Prio qdẽ, quia nunq̃ sylls accipit a peripateticis nisi ꝓ propõnib⁹ copularis ad vnũ mediũ. Et si dr̃ ꝙ Philopon⁹ asserit cõclusionẽ eẽ formã syllogismi. Dicem⁹ ꝙ est forma aduenticia, nõ aũt essentialis. Vñ & in definitione syllogismi dr̃ cõclusio aliud quippiã aduenẽs ꝑter ea q̃ sumpta sunt. Pręterea Philopon⁹ accepit syllm pro aggregato ex propõnibus & cõclusione, & sic concedit plures fieri syllos ex parte cõuersionis, & plures fieri ex parte dicti de oĩ, & de nullo saltẽ rõne formę. Secũdo errat, quia dicit syllm ꝓ propõnibus posse plura ęq̃ prio syllogizare, qđ est cõtra Auer. q sic inquit. Ex hac parte accidit syllo vni, & eidẽ, vt cõcludat cõclusiões plures vna, nisi quia quã cõcludit per se primo, est vna. Et alias quas concludit, concludit quidẽ ex parte, qua sequũtur primã, & ea mediãte, & sunt quasi cõclones per accidẽs. Et ꝓpter hoc non numerant hmõi in cõclusionib⁹ syllorũ in libro primo. Et errauerũt in hoc priores expositores, & enumerauerũt eis in prio libro. Ex his accipit regula per quã hęc potestas declarat, de qua dictũ est primo huius, est autem regula qcqd seqtur ad cõsequẽs, sequitur ad antecedens in bona cõsequẽtia. Et iũc ꝑ hãc regulã patet, id qđ Aristo. dixit. Tũc ad rõnes, ad primã dico ꝙ secũda cõclusio ꝑ se seqtur virtutę primę cõclusiõis, ꝑ accidẽs aũt virtute syllogismi, qui se habet, vt añs. Sed dices si sequitur virtute cõclusionis hoc pacto oẽ B est A. Igit quoddã A est B, vel syllogistice, aut enthymematice. Iuniores dixerũt enthymematice, quia añs est totus sylls cũ cõclusione, cõseqns vero cõuertẽs. Et cũ dicis oẽ enthymema reducitur ad syllm. Philopon⁹ negat, nã in syllo ꝑ trãsumptũ nõ oportet. Ad secũdã patuit Solutio, nõ.n. absurdũ est ab vna causa plures effect⁹ ꝓficisci, mõ nõ ęque prio proficiscantur. Ad tertiã quoq; Solutio est perspicua, quoniam potestas hæc non spectat ad perfectionem syllogismi per se primo, sed per accidens, ideo nõ in primo, sed in secundo agendum est de ea.

Reprobatio

Solutio.

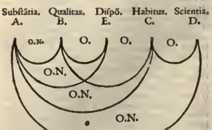
Obiectio.

Solutio.

2. Solutio.

3. Solutio.

Est autem de vniuersalibus & aliter dicere, quęcunq; enim aut sub medio, aut sub conclusione sunt, omnium erit idem syllogismus, si illa quidem in medio, hæc vero in conclusione ponantur. Vt si A B conclusio sit per C, quęcunq; sub B aut sub C sunt, necesse est de omnibus dici A. Nam si D in toto B, & B in toto A sit, & D erit in toto A. Rursum si E in toto C, & C in toto A sint: & E in toto A erit. Similiter autem & si priuatiuus sit syllogismus.

E Cum demonstrasset ex parte conuersionis plures fieri syllogismos, nunc, (vt Philoponus inquit,) ostendit plures fieri syllogismos ex ipso de omni, & de nullo dici. accipit autem Philoponus syllogismum pro aggregato ex propositionibus cum conclusione, & demonstrando hoc ex parte ipsius dici de omni, primo hoc declarat in vniuersalibus modis primæ figuræ, & dicit. {Est autem & de vniuersalibus} subaudi syllogismis, & {aliter dicere, quòd vnus syllogismus syllogizet plura. Dixit autem de vniuersalibus, quia secus de particularibus, vt dicemus. Dixit & aliter dicere, quia, (vt Philoponus inquit,) Quia prius declarauit plures fieri syllogismos, vel vnum plura syllogizare facta conuersione, nunc hoc idem declarat ex ipso de omni, aut de nullo dici. Et hæc exponit, & dicit. {Quæcunque enim aut sub medio, aut sub conclusione sunt, omnium erit idem syllogismus, non numero, sed specie, vel genere, vt patet per dici de omni, vel de nullo. Si

Cõmen. 3.

F enim maior prædicatur de omni medio, & medium de omni aliquo, maior etiam prædicabitur de omni illo. Et si maior de nullo medio, & medium de omni altero, maior etiam de omni illo prædicabitur. Propterea subdit {si illa quidem in medio, hæc vero in conclusione, vt in suis totis ponantur, & per conclusionem, (vt Philoponus inquit,) terminum vniuersaliter distributum intelligit, qui est illius subiectum, & minor extremitas. Non enim aliquid esse potest sub conclusione, nisi ratione subiecti illius, cum fuerit vniuersaliter distributum. Deinde hæc, quæ dixit, per exemplum in literis exponit, vt literis rationem faciat, (vt Philoponus inquit,) vt si A B conclusio sit per C medium, quæcunq; sub B minore extremitate, aut sub C medio sunt, necesse est de omnibus dici A maiorem extremitatem. Probat primam partem per dici de omni, & dicit, nam, si D subacceptum sit in toto B, ita vt B minor extremitas prædicetur vniuersaliter de D, & B minor extremi-

G tas sit in toto A vniuersaliter, vt syllogizatum est per C medium, & D erit vniuersaliter in toto A, vt patet per definitionem eius, quod est dici de omni. Patet ergo prima pars. Deinde probat secundam, & dicit. Rursum si E sit in toto C medio, ita vt C de E vniuersaliter dicatur, & C medium sit in toto A, ita vt A vniuersaliter de C prædicetur, & E in toto A erit vniuersaliter. Deinde de vniuersalibus negatiuis idem subdit. Et inquit {Similiter autem & si priuatiuus sit syllogismus. nam per dici de nullo idem sequitur, si enim A de nullo B per C medium prædicetur, & D sit vniuersaliter sub B, etiam A de nullo D dicetur. Et si A de nullo C, & C de omni E, & A de nullo E dicetur, vt patet per dici de nullo. Est tamen differentia, & quo ad nomenclaturam, & quo ad rem. quo ad nomenclaturam quidem, nam cum accipitur sub medio, auctio fit in latus, vt Primo Posteriorum dictum est, cum autẽ accipitur sub subiecto conclusionis, auctio fit in post assumendo. Quo ad rem

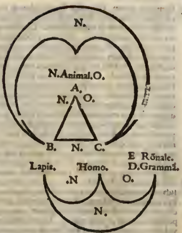
H vero, quoniam cum accipitur sub medio, ipsummet medium manet medium. Cum vero accipitur sub minore extremitate, minor extremitas manebit medium.

Nota.

Animaduerte tamen, quòd, cum sumitur sub medio, non erit vnus syllogismus plurium, sed plures plurium; regulati tamen per dici de omni, vel de nullo, si autẽ sub conclusione fortasse erit vnus plurium. Hæc in prima figura de vniuersalibus.

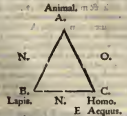
In secunda autem figura, quod sub conclusione est solum erit syllogizare. Vt si A insit nulli B, & omni C, conclusio erit, quoniã nulli C inest B. Si autem D sub C est, manifestũ quoniam non inest ei B.

Cum

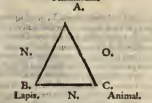
Cōmen. 4. Cum declarasset quomodo in prima plures syllogismi fiant ex ipso dici de omni, aut de nullo, nunc vt Philoponus dicit ostendit, in secunda figura, ꝙ non sit possibile, subaudi sub medio, & sub conclusione ex ipso dici de omni aut de nullo plures syllogismos fieri, sed solū sub cōclusione. Et primò ostendit ꝙ plures syllogismi fieri possint sub conclusione ex ipso dici de omni, vel de nullo, & dicit. In secunda autem figura, quod sub cōclusione est, hoc est, quod sub subiecto conclusionis est, ex ipso dici de omni, vel de nullo solum erit syllogizare. Dico solū erit syllogizare sub subiecto conclusionis ex ipso dici de omni, vel de nullo, quia sub medio non erit syllogizare ex ipso dici de omni vel de nullo, nisi conuersione facta, vt dicemus. Erit dico syllogizare sub conclusione ex ipso dici de omni, vel de nullo subiecto cōclusionis conuerso ad medium, & hoc exemplis exponit, & dicit. Vt si A maior extremitas insit nulli B, ita vt maior propositio sit, nullum B est A, & A insit omni C, ita vt minor sit, omne C est A, conclusio in Cæsare erit, qm̄ nulli C inest B, si aūt D sub C est, manifestū est, videlicet per ipsum dici de omni, aut dici de nullo, qm̄ nō inest ei B. Nā dici de nullo est qn̄ est nihil sumere sub subiecto, e quo nō negetur prædicatum, quare, si B de nullo C dicitur, & C de omni D, igitur B de nullo C dicetur. C

His autem, quæ sunt A, quoniam B non inest, non palam est per syllogismum, & si non inest B ei quod E, si est E sub A, sed inesse quidē B nulli C per syllogismum ostensum est. Non inesse vero ipsi A, hoc quod est B, indemōstratum sumptum est, quare nec per syllogismum accidit B non inesse E. D

Cōmen. 5. Cum declarasset in secunda figura, ex ipso dici de omni, vel de nullo fieri syllogismum sub conclusione. Nūc

A declarat, ꝙ sub medio nō pñt fieri plures sylli ex ipso dici de oī vel de nullo, sed fiūt cōuersione facta, p quā reducunẗ sylli secūdę figurę ad primā, & dicit. {Is aūt, q̄ sub A medio, qm̄ B nō inest, nō palā est per syllm regulatū p dici de omni vel de nullo, sed p cōuersionē, & si nō inest B ei, quod est E. Si E est sub A tanquā illius pars subiectiua. Quasi dicat, dato ꝙ E sit sub A, vt in toto prædicatom nō dicetur de E p syllogismū regulatū per dici de omni vel de nullo, sed solum per syllogismū imperfectū aliū à priori, qui ad hoc, vt fiat euidens, requiritur cōuersio alterius propositionis in terminis. Et propterea dicit, sed inesse quidē B nulli C per syllogismū ostēsum est. s. imperfectum, cuius mediū erat A nō inesse vero ipsi A medio hoc quod est B maior extremitas, indemōstratū sumptū est, qm̄ neq; per syllogismū eundem, neq; per alium regulatum. Per dici de omni, aut de nullo, sed cōuersione, quæ nulla rōne est syllogismꝰ, sumptū est. Quare nec per syllogismū, regulatū p dici de omni, aut dici de nullo accidit B non inesse E sed si accidit, accidit per syllogismū imperfectū alium, qui reduci potest ad perfectū, ac regulatum per dici de omni, aut de nullo conuersione. Hæc est expositio Philoponi. B

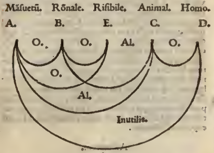
Quæstio.

Ex qua remouenẗ obiectiones cōtra Arist. Nā quidā male intelligētes volūt Arist. ītellexisse, ꝙ nō liceat sub medio syllogizare aliquo modo. Et tunc mouent quæstionē cōtra Aristo. quia hic syllogismus vr̄ bonus, nullus lapis est animatus, omne aīal est aīatū, ergo nullū animal est lapis. Accipiaẗ ergo æquus sub aīato quod erat medium, & ab eo remouebitur maior extremitas p eundem modum secundę figuræ hoc pacto, nullus lapis est animatus, omnis æquus est animatus, igitur nullus æquus est lapis. Laborant autem circa solutionem, & varia figunt, non nulli dicunt sub medio nihil posse accipi, quia est prædicatum, quod nullam suppositionem habet. Et hoc nihil est, quia a pari sub A nō posset accipi C. Quare suppositionem habet saltem per accidens, quatenus fieri potest subiectum. Diximus enim in ludicris prædicatum per se in propositione nullam suppositionem habere, per accidens autem quatenus ad subiectum conuerti potest bene habet. Quare non euitant cauillum. Alij blacterizant suis figmentis. Sed ex expositione Philoponi quæstio hæc neq; euenit, neq; difficilis est. Aristoteles enim voluit sub conclusione in secunda figura fieri posse syllogismum ex ipso dici de omni vel de nullo regulabilem, sub medio vero, non nisi conuersa vniuersali negatiua, & sic non negat fieri posse alium syllogismum, a priori saltem imperfectum. sed negat fieri posse alium syllogismum regulabilem per dici de omni aut de nullo, eo modo quo fit sub conclusione, & eo modo, quo fieri potest in vniuersalibus primæ figuræ, quod cum ignorassent omnes. In aniles fabulas inciderunt. Tacuit autem aliam figuram, quia in tertia nulla conclusio erit vniuersalis.

Solutio. Refutatio. Quæ Philoponus propria solutio. C D

In particularibus autem, eorum quidem, quæ sub conclusione sunt, nō erit necessariū, non enim syllogismus fit, quando ea sumpta fuerit particularis. Eorum autem, quæ

ſunt ſub medio, erit omnium, verumtamen non per ſyllogiſmum. Vt ſi A omni B, & B alicui C, nam eius, quod ſub C, eſt poſitum, non erit ſyllogiſm⁹, eius vero, quod ſub B eſt, erit, ſed non propter eum, qui prius factus eſt ſyllogiſmum.

Coniugatio hæc particularis præter primam conclusionẽ, termino aſſumpto ſub medio cõcludit aliam cõclusionem, ſub minori vero inutilis eſt, quia maior eſt particularis.

Cõmen. 6. Nunc tranſit ad particulares. Et primo loquitur in prima figura, & dicit, in particularibus autem eorũ quidẽ quæ ſub concluſione ſunt, non erit neceſſarium. cuius rationem affert, & dicit, non enim ſyllogiſmus fit, quãdo ea, ſcilicet maior in prima figura ſumpta fuerit particularis. Quoniam non poteſt probari per dici de omni, aut de nullo, & dixit, non erit neceſſarium, quoniam per accidens poteſt eſſe neceſſarium. Vt ſi concluſio ſit quoddã animal eſt homo, addere poſſumus, ſed Socrates eſt animal, igitur Socrates eſt hõ, verũ hoc nõ erit neceſſarium per ſe, ſed gratia materiæ, & per accidens, vt quia conſequens eſt neceſſarium. Deinde aſsignat quõ in particularibus ſub medio liceat ſyllogizare, & dicit, eorum autem quæ ſub medio ſunt, erit omnium ſyllogiſmus, verum tamen nõ per ſyllogiſmum eundem, ſed per alium regulabilem (vt dicit Philoponus) per dici de omni, aut de nullo. Quæ vero ſunt ſub concluſione, impoſsibile, quoniam non per dici de omni, vel de nullo. Aſsignat exemplum in elementis, & primo eius, quod ſub concluſione non ſit accipere, vt de more ſolet. Et dicit, vt ſi A omni B, ſcilicet in maiori propoſitione inſit, & B medium in minori inſit alicui C. Syllogiſmo ſic ſtante, cõcluſio erit, quod A inſit alicui C, non tamen ſub C licet accipere, nam eius quod ſub C eſt poſitum, videlicet D, non erit ſyllogiſmus, ſcilicet qui regulari poſsit per dici de omni, vel de nullo, cum ſit ex particularibus, deinde aſsignat exemplum eius, quod eſt ſub medio accipere, & dicit. {Ei⁹ vero, quod eſt ſub B, erit, ſed non propter eum ſyllogiſmum, qui prius factus eſt, ſed per alium, qui regulatur per dici de omni, aut de nullo. Sic igitur patet in particularibus primæ figuræ ſub concluſione fieri non poſſe ſyllogiſmum, quia nõ poteſt regulari per dici de omni, vel de nullo, ſub medio vero poſſe, ſed non per ſyllogiſmum prius factũ, ſed per ſyllogiſmum alium, qui regulatur, vt primus, per dici de omni, vel de nullo. Et hęc quę dixit in affirmatiuis, etiam in negatiuis intelligenda ſunt.

Similiter autẽ & in alijs figuris. Nam eius quidem, quod ſub concluſione eſt, nõ erit, alterius vero erit, verum non per ſyllogiſmum, eo quod & in vniuerſalibus ex indemonſtrata propoſitione, quę ſunt ſub medio, oſtendebãtur. Quare neque hic erit, ſi neque in illis.

cõmen. 7. Nunc eadem oſtendit in particularibus cęterarum figurarum. Et primo proponit concluſionem & dicit:

E Similiter autem, & in alijs figuris, ſubaudi dicendum eſt in particularibus ſicut dictum eſt in prima. Hæc eſt concluſio, deinde exponit eam. Et primo quo modo non ſub concluſione. Et inquit. Nam eius, quod ſub concluſione eſt, non erit ſyllogizare, neque per eundem ſyllogiſmum, neque per alium regulatum per dici de omni, vel de nullo. Alterius vero, ſcilicet ſub medio accipiendo, erit, verum non per ſyllogiſmum, ſcilicet eundem, neque per alium regulatum per dici de omni, aut de nullo, eo quòd & in vniuerſalibus ex indemonſtrata propoſitione, quæ ſunt ſub medio oſtendebantur, non enim demonſtrabatur maior per alium, nec per eundem ſyllogiſmum, neque per dici de omni probabatur, ſed conuerſione, vt dictum eſt. Propterea concludit {ſi non in vniuerſalibus, quare neque hic erit, ſcilicet in particularibus, ſub medio per ſyllogiſmum accipere, ſi neque in illis ſcilicet vniuerſalibus.

F Ex his patet, quòd nec in vniuerſalibus primæ, nec in vniuerſalibus ſecundæ, nec in particularibus earum, ſub medio erit ſyllogizare per eũdem ſyllogiſmum, ſed in vniuerſalibus primæ, & particularibus erit ſub medio per alium ſyllogiſmum ſyllogizare, qui regulatur per dici de omni, vel de nullo. In vniuerſalibus vero vel particularibus ſecundæ vel tertiæ, nec per eundem, nec per alium regulatum per dici de omni, aut de nullo. Sed conuerſione facta per alium regulatum per dici de omni vel de nullo, Quæ non intelligentes Iuniores, mouerunt inextricabiles quæſtiones, & quidem ex malo intellectu verborum Ariſto. emergentes.

Cap 2. Quod ex falſis in prima figura verũ colligatur.

EST autem ſic ſe habere, vt veræ ſint propoſitiones, per quas fit ſyllogiſm⁹, eſt autem, vt falſę, eſt vero, vt hæc quidem vera, illà autem falſa. Concluſio autem aut vera, aut falſa ex neceſsitate.

cõmen. 8. G Hactenus de ſyllogiſtica poteſtate: at nunc, (vt Philoponus inquit,) Ariſtoteles vult oſtendere quomodo ex propoſitionibus concludatur concluſio: Et primo præmittit diuiſiones, quarum prima eſt, cum omnis ſyllogiſmus ex duabus propoſitionibus conſtet erunt propoſitiones, ex quibus conſtat, aut ambæ veræ, aut ambæ falſæ, vel altera quidem vera, altera autem falſa, at concluſio neceſſario aut vera, aut falſa eſt.

Diuiſiones.

Alia combinatio.

Præterea etiam concluſio cum propoſitionibus cõbinari poteſt, quoniam aut verum ex vero, aut verum ex falſo, aut falſum ex falſo, aut falſum ex verò erit. Horum autem quatuor demonſtrabit, quòd verum ex falſis ſyllogizari poſsit, amplius & quòd falſum non ex veris: nam hæc cognitu difficilia ſunt, quòd autem ex veris verum, & ex falſis falſum ſyllogizari poſsit, nõ oſtendit, quoniam ex his quæ Primo Libro dicta ſunt patent. Philoponus autem ſic diuidit, quod propoſitiones ſyllogiſmi ſint aut ambæ veræ, aut ambæ falſæ, aut hæc quidem vera, illa autem falſa, & ſi ambæ H veræ, vera & concluſio, ſi autem ambæ falſæ, concluſio erit quandoque vera, quandoque falſa, at, ſi propoſitionum ſit hæc quidem verà, illà autem falſa, ſiquidem maior falſa, & minor vera ſit, falſa erit concluſio, ſi contra, maior vera, minor autem falſa, concluſio quoque vera erit, quæ autem horum Ariſtoteles oſtendet, ex ſubſequentibus patebit. Dicit igitur {eſt autem ſic ſe habere, vt veræ ſint propoſitiones, per quas fit ſyllogiſmus, eſt autem vt, vt ſint falſæ, per quas fit ſyllogiſmus. Eſt vero, vt hæc quidem vera, illa autem falſa ſit, ſed quouis modo propoſitiones diſponantur, concluſio aut vera, aut falſa ex neceſsitate eſt, vera quidem, ſi ambæ vel maior ſola vera, falſa autem ſi ambæ vel minor falſa ſola.

Dio Philoponi.

Ex veris ergo non eſt falſum ſyllogizare, ex falſis autem, eſt verum, non tamen propter

pter quid, sed quia. Nam eius, qui est propter quid, non est ex falsis syllogismus, ob quā aūt causam, in sequentibus dicetur.

Cōmen. 9. His præmissis, proponit ea, quæ vult probare, & dicit. Ex veris autem non est falsum syllogizare, subaudi nullo pacto, quia neq; propter quid, neq; quia & hoc est primum. Ex falsis autem, est verum syllogizare, non tamen propter quid, sed quia, cuius causam affert, et dicit. Nā eius, qui est syllogismus propter quid, nō est ex falsis. Ob quā autem causam syllogismus propter quid nō sit ex falsis, in sequentibus dicetur, & hoc est secundum.

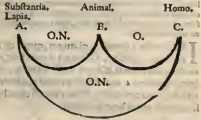
Dubium. Sed cur syllogismus ex falsis sit syllogismus cōclusionis quia, & non propter quid, non est facile intelligere.

Auer. Auerroes in paraphrase, rationem affert, quia cōclusio nō accidit propter propositiones, sed propter debitū modū, ac figurā. Sed hoc quod Auerroes ait, vr ambiguum, nā propositiones sunt materię cōclusionis & syllogismi. Ergo cum cōclusio accidit propter propōnes, vr accidere propter materiā, accidere aūt propter materiā, vr accidere quia, & nō propter quid, cū materia respectu formæ, sit quia, non ergo recte ait Auerroes, q̄ ideo ex falsis cōclusio accidat quia, qm̄ non accidit propter propositiones. Philoponus aūt ait, q̄ quando propositiones sunt verę & entes, medius terminus est causa, q̄ extremum extremo coniungatur, quia in veris, & entibus causa esse potest, at cum propositiones sunt falsę, & non entes, medius termiuus non erit causa, q̄ extremum extremo insit, cum in falsis, & non entibus nihil possit esse causa, igitur propositionibus existentibus falsis, cum medius terminus non possit esse causa syllogismus erit quia, est enim syllogismus quia, qui non habet causam eius, quod syllogizat. Existētibus autem veris, syllogismus erit propter quid, quia in veris, & entibus causa esse potest. Nec sequitur est syllogismus propter quid, igitur erit demonstratio propter quid, quoniam ad syllogismum propter quid satis est, vt medium sit in veris & entibus causa, cur extremum extremo insit. Ad demōstrationē aūt propter quid, plura requiruntur, vt quod mediū sit simpliciter causa cōclusiōis, & nō solū, quia est in veris, & entibus, verum de his postea.

Primum ergo, quoniam ex veris non est possibile falsum syllogizare, hinc manifestū est. Si enim cum A est, necesse est B esse, & si non est B, necesse est A non esse, si ergo verum est A, necesse est & B verum esse, aut accidet idem simul esse, & non esse, hoc autem impossibile.

Cōmen. 10. Vult ostendere nunc, q̄ ex veris propositionibus, vera fiat conclusio. Et s̄m expositionem Auer. probat sic, sit A antecedens, B vero sit cōsequens, & sumatur illa suppositio, quę Primo huius est dilucidata, videlicet, q̄ si ad antecedens esse sequitur consequens esse, ad consequens non esse sequatur antecedens non esse. Tunc argumentatur, si verum est A, verum erit & B, si non, tunc stabit B esse falsum, sed falsum & nō ens idē, ergo stabit, B non esse, sed ad B non esse sequebatur A non esse, igitur A non erit, sed per te, A erat verum, ergo A erat, nam verum & ens idem, igitur A simul erit, & non erit, nam A antecedens non est propter non esse consequens, & erit per te, qui asseris ipsum esse verū. Aristoteles igitur primo accipit, quod vult probare, & dicit. { Primū ergo, quoniam ex veris non est possibile falsum syllogizare, hinc manifestum est, hæc est conclusio probanda. deinde accipit suppositionem, quam primo huius declarauit, & dicit. Si enim cum A est, necesse est B esse, & si nō est B, necesse est A non esse, hæc est suppositio, fit, subaudi ergo, vt si verum est A, s. antecedens, necesse est & B, verū eē, aut accidet idem A simul esse, & nō eē, Deducit, quoniam, si B consequens erit falsum, B non est, sed per suppositionē ad B nō esse, sequitur A non eē, igitur A nō erit, sed A ponebatur, verum ergo erat, quia verū & ens idem est. quare A simul erit, & nō erit, hoc aūt impossibile. Philop. aūt breuiter se expediens dicit Aristo. accipere quoddam analogum tale. Accipit. n. A, vt duas ꝓpositiones veras, B autē cōclusionē, & dicit. { Sicut necesse est cum B non sit, vt neq; sit A, sic necesse est cum A sit, B esse, nā si dices, q̄ cum sit A, non est B, idem est, & nō est, quod est absurdum. Diximus enim, q̄ verū ens appellat, falsum autem nō ens, igitur necesse est cum sit A, ipsum ꝑ sequatur, nam ens erit B vt verum, si autem dicis, quod non verum, sed falsum sit, tunc erit non ens, quod est inconueniens idē ens, & nō ens eē. Sed vtroq; modo bene dicitur. Philopon9.

Nō autem, (quoniam ponitur A vnus,) accipiatur contingere, vt vno aliquo existente, ex necessitate aliquid accidere, non enim potest, nam quod accidit ex necessitate, conclusio est, per quæ autem hæc fit, ad minus tres sunt termini, duo autem interualla & propositiones. Si ergo verum est, cui inest B, & A omni inesse, cui autē C, & B, cui C, necesse est A inesse, & non potest hoc falsum esse, simul enim erit idem, & non erit. Ergo A vt vnum, positū est duas propositiones colligere, similiter autem se habet & in priuatiuis, non enim est ex veris ostendere falsum.

Barbara & cęlarent ex veris verū cōcludūtur.

Cōmen. 11. Hic remouet vnum dubiū. cū enim accepisset A, (vt vnū terminum,) B vero vt cōclusionē veram, dicit non arbitreris q̄ A vnus sit termin9, & q̄ ex vno termino cōcludatur B, falsum enim est, nō enim ex vno termino aliquid concluditur, sed ex tribus terminis, & duabus propositionibus accipitur. Vn̄ dicit { nō aūt, (quoniā ponitur A vnus terminus,) accipiatur aē credaf cōtingere, vt vno aliquo existente ex necessitate aliquid accidere. nō enim potest accidere, cuius causam repetit, & dicit { nā quod accidit, ex necessitate, cōclusio est, ea aūt, per quæ hæc cōclusio fit, ad minus tres sunt termini. Duo aūt interualla, & ꝓ idest duæ propōnes, & sic patet solutio dubitationis. Deinde, (vt Philoponus dicit,) Arist. ostendit expositiōe, q̄ A pro duabus propositionibus accipiatur, & tribus terminis, simul autem ostendens, quoniā ex veris verum concluditur, dicit enim, q̄, si necesse sit A inesse ei, quod est B, & B ei, quod est C, necesse erit A ineē C, quare verū, & ens cōclusio, si autem quis oppositū dixerit, verū idē & ens, & nō ens erit. Similiter aūt in negatiuo verū ex veris ostēditur, vn̄ dicit, si ergo verū est cui inest B & A omni ineē, cui aūt C verū est inesse & B, per dictum de omni, cui C inest, necesse est A inesse. Est enim hæc probatio per dictum de omni, deinde repetit rationem per impossibile, quæ superius facta est, & dicit, & non potest hoc falsum esse subaudi illis existentibus veris, cuius causam repetit, & dicit, simul enim erit idē,

& non erit, quoniam A antecedens, quod accipitur pro vtrisque propositionibus erit, ens, quia verum, erit & non ens, quoniam sequens ad non ens, quod est consequens, si ponitur falsum. Tunc recolligit, quod superius accepit, & dicit, ergo A io exemplo superius posito vt vnum, positum est duas propositiones colligere, hoc est continere. Tunc idem & in negatiuis exponit, & dicit. Similiter autem se habet, & in priuatiuis, non enim est ex veris ostendere falsum. Subaudi vniuersaliter nec in affirmatiuis, nec in negatiuis.

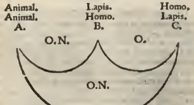
Ex falsis autem est verum syllogizare, et vtrisq; propositionibus falsis existentibus, & vna, hac autem, non vtralibet cõtingit, sed secunda, si quidem totam sumamus falsam, non tota autem sumpta est vtralibet.

Cõmen. 12.

Nunc docet syllogizare ex falsis verũ, & primo proponit regulas, & dicit{ex falsis aũt ẽ verũ syllogizare} & hoc prima diuisione cõtingit dupliciter, & vtrisq; p-põnibus falsis existẽtibus, & vna. subdiuidit secũdũ mẽbrũ, & dicit hac aũt. s. vna existẽte falsa, nõ vtralibet indifferẽter existẽte falsa, cõtingit verũ syllogizare, sed secunda, hoc est, sed minore existente falsa, & maiori vera cõtingit verũ syllogizare. Si quidẽ totam sumamus falsam, hoc est, mõ minor sumatur tota, ac omnino falsa, sicut esset hęc propositio, ois lapis est animal, quæ dicitur ab Arist. ppõ tota falsa, nõ tota aũt sumpta falsa, sed in parte, est verũ ex falsa syllogizare, vtralibet indifferẽter sumpta falsa, siue maiori, siue minori, & altera vera. Est propositio in parte falsa, vt omne nigrum est homo, quę falsa est pro inanimatis, vera autem pro æthiopib[9]. Philop. aũt ex falsis, & veris facit. xvi. coniugationes, & dicit, q Aristo. pertransit has, non omnes autem, quæ aũt sunt, quas pertransit, & quæ sunt, quas non pertransit, ex lectione patebit.

De prima figura.

INsit enim A omni C, ei autem, quod est B, nulli, nec B insit C. Cõtingit autem hoc, vt nulli lapidi animal, & lapis nulli homini. Si igitur sumatur A omni B, & B omni C, A omni C inerit, quare ex vtrisq; falsis vera est conclusio, omnis enim homo animal.

Binæ coniugationes ex vtrisq; in toto falsis concludẽtes verum.

Cõmen. 13.

Cum enumerasset coniugationes, nunc (vt Philoponus inquit,) dicit de coniugatione, quæ est ex ambabus totis falsis, & intendit probare hanc conclusionẽ ex propositionibus vtrisq; in toto falsis, cõtingit verũ syllogizare. Et primo declarat hanc in prima figura, & in modis vlibus affirmatiuis, deinde in negatiuis, vocat autẽ propositionẽ totam falsam, (vt Philoponus exponit,) & Aristo. postea, cuius contrarium est verũ; vt omnis homo est alatus, propositio est tota falsa, quoniam contrarium verum, nullus homo est alatus. Propositio autem in quodam falsa, est, cuius oppositum contradictorium est verum, vt omnis homo est albus; hæc quidẽ in quodam falsa est, quia oppositum contradictorium verum est, non omnis homo est albus. Dicit{insit enim A omni C}hoc est ponatur hæc conclusio vera, omne C est A, vt omnis homo est animal. Propositiones vero, (vt Philoponus exponit,) sint verę quidem, vt negatiuę A B, & B C, vt animal, lapis, & lapis homo. Falsæ autem affirmatiuę, vt sint in toto falsæ, vt A omni B, quod falsum est, erat enim verũ nulli B, B vero omni C, quod falsum est. nam verum erat nulli C, igitur cõcludetur, q A insit omni B, quod verum est. Vnde dicit{ei autem, quod est B, ipsum A insit nulli, est enim vera, (vt negatiua,) quoniã nullus lapis est animal, nec B insit C, quoniam etiam vt negatiua vera est, quia nullus homo est lapis, & propterea subdit.{Contingit autem hoc, idest hęc conclusio, vtrisque negatiuis veris, vt nulli lapidi animal, & lapis nulli homini, veris sumptis, igitur, si sumantur affirmatiue, vt A omni B, videlicet q animal insit omni lapidi, et B omni C, videlicet q lapis insit omni homini, A omni C, inerit, vt aĩal omni homini. Quare ex vtrisq; falsis vera est conclusio. Omnis enim homo animal. In quibus (vt Philoponus innuit) non solum demonstrauit veritatem cõclusionis exemplo, sed ratione, est enim regula. Si veris existentibus propositionibus coniugatio est insyllogizabilis, Igitur falsis existentibus, & contrario modo sumptis, erit coniugatio syllogistica. Cum enim propositiones, vt veræ sumuntur, erunt ambæ vniuersales negatiuę, & sic coniugatio assyllogistica est. Igitur cum factæ fuerint falsæ, & sumentur vniuersaliter affirmatiue, ex falsis syllogizabitur verum. Nam si veris existentibus, assyllogistica sit coniugatio, falsis existentibus, syllogistica erit. Non tamen (vt Philoponus inquit) semper ex falsis verum syllogizatur. Si enim veris propositionibus existentibus, assyllogistica coniugatio cõcludit negatiuam veram. Mutatis propositionibus in falsas, syllogistica coniugatio concludet falsam conclusionem. Quare non semper ex falsis verum syllogizatur. Vnde pro regula est dicendum, si assyllogistica coniugatio ex veris concludit falsum. Syllogistica, illis mutatis in falsis, syllogizabit veram. Et si assyllogistica coniugatio ex veris concludit verum, syllogistica illis mutatis in falsas, syllogizabit falsum.

Regula.

Similiter autem, & priuatiuum, insit enim C nulli nec A, nec B, A autem B omni, vt si eisdẽ terminis sumptis, medium ponatur homo. Lapidi enim nec animal, nec homo nulli inest, homini autem, omni animal. Quare, si cui quidem omni inest, sumamus nulli inesse, cui vero non inest, omni inesse, ex falsis vtrisq; vera erit conclusio.

Vide in superiori figura.

Cõmen. 14.

Cũ dixisset de coniugatione vniuersali affirmatiua ex totis falsis verũ cõcludẽre, nũc de vniuersali negatiua ex totis falsis dicit, & intẽdit, q si veris existẽtibus propõnibus, vt animal omni homini, homo nulli lapidi, cõiugatio assyllogistica cõcludit cõclusionẽ in toto falsam, illis mutatis in falsas. Syllogistica cõiugatio syllogizabit in toto verã, & dicit.{similiter autẽ, & priuatiuum, hoc est, similiter autẽ & syllogismi vniuersales priuatiui in pria figura ex falsis verã cõclõnẽ syllogizare põt, et hoc demõstrat, & dicit{insit. n. C nulli, hoc ẽ, nec A, nec B, A aũt B oĩ insit, vt si eisdẽ terminis sumptis, mediũ ponaĩ hõ, animal vero maior extremitas, lapis autem minor. Lapidi enim nec animal, nec homo vlli inest, homini autẽ inest omni aĩal. Quare propõnibus mutatis in falsas, verbi causa, si cui quidem omni inest sumamus nulli inesse, vt omnis homo est animal, cui vero non inest: sumamus omni inesse, vt q omnis lapis sit homo, ex falsis vtrisque vera erit conclusio, quam syllogistica coniugatio syllogizat. Quæret quispiam, cur Aristo. has regulas probauit per terminos, cũ sint vles. Auer. velle vr̃, qm̃ huiusmodi regulę sunt propõnes indefinitę, non enim

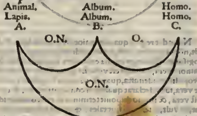
Solutio. Auer.

enim vlt & semper dicit ex falsis verũ syllogizari, sed indefinite, quod ex falsis verũ sit syllogizare. At propõnes indefinitę verificari possunt per terminos, qm̃ ad veritatẽ

Solutio. Philop.

indefinitę sufficit veritas vnius singularis. Philoponus autem melius innuit, asserit enim, in exemplis huiusmodi contineri rationes, vt deductum est ex his, quæ Philoponus dicit.

Similiter autem ostendetur, & si in aliquo vtraq; falsa sumatur.

Cõiugatiões ex falsis in parte, verũ concludentes.

Cõmẽ. 15.

Dixit de duabus coniugationibus ambab' in toto falsis, & debebat statim dicere de quatuor cõiugationib', & prẹsertim de illa, in qua ex vna tota falsa, & altera in quodã falsa syllogizat, & tñ huiusmodi cõiugationes rãcuit, & rõnabiliter, (vt Philoponus dicit,) quia sunt manifestæ ex alijs dictis coniugationib'. Dicit aũt nũc, similiter aũt ostendetur, & si in aliquo vtraq; falsa sumatur, nam ex his interdũ conclusio vera accidit. vt si accipias animal inesse omni albo, nam hæc, omne album est animal, est in quodã falsa, vt in corallo, in cygno autem vera, & album omni homini, qm̃ hæc, omnis homo est albus, est in quodã falsa, vt in æthiope falsa, in Scytha vera. Et tñ cõclusio, quæ sequitur, est in toto vera, vt aĩal omni homini. Similiter in negatiua, nã lapis nulli albo, est. n. hęc nullũ albũ est lapis, in quodã falsa, vt in margarita, in quodã aũt vera, (vt in cygno.) album omni homini, nã hæc omnis hõ est albus, est in quodã falsa, vt in æthiope, in quodam vera, vt in Scytha, & tñ conclusio, lapis nulli homini inest, in toto vera est.

Si autem altera ponatur falsa, prima quidẽ tota falsa existente, vt A B, non erit conclusio vera, B C autem erit.

Cõmẽ. 16.

Cum compleuerit de ambabus in quodã falsis, nunc trãsit ad aliã coniugationẽ habentẽ alterã falsam, alterã verã. Quæ erat dupliciter, aut maior falsa, & minor vera, aut maior vera, & minor falsa, et si maior est falsa, aut tota falsa, aut in quodã falsa, & dicit {si aũt altera ponatur falsa, prima quidẽ, hoc est maiore tota falsa existente, vt A B, nõ erit cõclusio vera, B C autem existẽte tota falsa, &

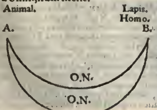
Prima regula.

maiore vera, erit conclusio vera. Hinc constant duæ regulæ. Prima ex maiore tota falsa, minore autem vera, non sequitur vera conclusio.

Secunda.

Secunda ex minore tota falsa, maiore vera, conclusio sequitur vera.

Dico autem totam falsam contrariam veræ: vt si quod nulli inest omni sumptũ est, aut si quod omni, nulli inesse.

Quæ nã propositio in toto, & in parte falsa sit.

A Exponit quid p propõnẽ in toto falsam intelligat, & dicit. Dico aũt totã falsam, cõtrariã veræ, igit propõ in toto falsa est, cuius contraria est vera. Vt si quod nulli inest, omni inesse sumptum est, veluti si aĩal, quod nulli lapidi inest, sumeret omni lapidi inesse. Aut, si quod oĩ inest, nulli inẽ sumptũ sit. vt si aĩal, quod omni homini inest, sumeretur nulli homini inesse, at propositio i quodã falsa est, quæ habet cõtradictorium oppositũ veræ, vt omne albũ est animal, est in quodã falsa, quia cõtradictorium quoddã albũ non est aĩal, est veræ. Ex ijs patet, q tã propositio in toto falsa, q; propositio in aliquo falsa, sit vlis.

Cõmẽ. 17.

Prima dubitatio.

Dubitatur, qm̃ proprium contradictorijs est diuidere veræ & falsum circa quodlibet ens, igitur non bene per contraria describitur propositio in toto falsa.

Solutio.

Dicendũ, q propositio in toto falsa, dicit duo, vt falsitatem, & vniuersalitatem. Verum & falsum diuidunt cõtradictoria. At verũ & falsum in toto habentur per contraria.

Secunda dubitatio.

Secundo dubitatur, qm̃ cõtraria sunt ęque nota, ęqueq; B ignota, igitur nõ est definiendũ alterũ per alterum.

Solutio.

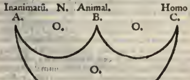
Dicẽdum q Aristo. descriptio est qdã exẽplaris declaratio. Sed propria descriptio est, vt dicatur propositio in toto falsa, qñ prædicatum nulli cõtẽto sub subiecto inest, & accipit, vt omni inexistens, aut qñ omni inest, & accipitur, vt nulli inexistens. Quo vero ad verba attinet.

Animaduersio.

Animaduerte, q cũ dicitur propositio falsa, intelligit quod cõmune ad falsam in toto, & ad falsam in parte, similiter cũ dicitur propositio vera & vt quid cõmune intelligitur ad veram totam, & ad veram in parte.

Insit enim A B nulli, B autem omni C, si ergo B C quidem propositionem sumamus veram, A B autem falsam totam, & omni B inesse A: impossibile est A C conclusionẽ verã eẽ, nulli enĩ inerat A eorũ, q̃ sunt C, siquidẽ, nulli eorũ cui inest B, inerat ipsum A, B autem omni C.

C

Cõmẽ. 18.

Declaratis terminis, nunc dicit de coniugatione habente maiorẽ totã falsam, minorẽ aũt verã, & primo de vniuersali affirmatiuo, & vult q quando A, secundũ veritatẽ nulli B inest, (& accipitur, qm̃ omni inest, tota falsa est & B omni C, & est veræ, q B insit omni C, ex his nõ D erit vera cõclusio. vt si inanimatũ nulli animali inest, & accipitur omni inesse, accipitur maior tota falsa, quare si accipit inanimatũ omni animali inesse, & animal omni homini, nõ sequitur omni homini inesse inanimatum.

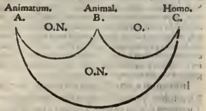
Regula.

Duarũ enĩ cõiugationũ in eisdem terminis, aut similib', si negatiua concludit negatiuã verã affirmatiua nõ concludet affirmatiuam veram, vt quoniã hæc coniugatio, nullũ aĩal est inanimatũ, & omnis homo est animal, concludit illã negatiuam veram, nullus homo est inanimatus, hæc coniugatio affirmatiua, quæ sit in eisdem terminis, omne animal est animatum, omnis homo est animal, non poterit syllogizare affirmatiuam veram, (vt Philoponus exposuit,) vnde dicit {insit enim A B nulli, vt inanimatum nulli animali) B autem omni C, vt aĩal omni homini. Si ergo B C, quidem propositionem sumamus veram, & ita sit, A B autem falsam totã, ita vt sumamus & oĩ B inesse A, impossibile enim A C conclusionem

veram esse, & assignat rationē, quia coniugatio negatiua ī eisdem terminis cōcludebat negatiuam verā. Ergo hæc affirmatiua in similibus nō poterit concludere affirmatiuam verā. Et dicit, nulli enim inerat A eorum, quæ sunt C in cōclusione coniugationis negatiuę, siquidē nulli eorū, cui inest B inerat ipsum A, B autē omni C in negatiua coniugatione, ergo in affirmatiua non potest cōclusio affirmatiua esse vera, quare ex maiore tota falsa non potest conclusio vera esse minore vera existente.

Similiter autem nec si A omni B inest, & B omni C, sumpta autē sit B C quidem vera propositio, A B autem falsa tota, & nulli cui B inest A, conclusio falsa erit, omni enim C inest A, siquidem cui B omni, & A: B autem omni C. Manifestum ergo, quoniā prima tota sumpta falsa, siue affirmatiua, siue priuatiua, altera autem vera, non fit vera conclusio.

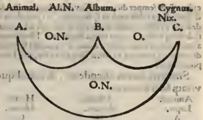
Ex maiore in toto falsa minori autē vera binę cōiugatiōes falsum concludentes.

Cōmen. 19. Cum declarasset regulam in affirmatiuis cōiugationibus, nunc docet in negatiuis, & declarat, ꝙ ex maiore tota falsa, minore autem vera, conclusio erit falsa, & nō vera. Regula. Probatur per regulam: nam duarum cōiugationū in eisdem, vel similibus terminis; si affirmatiua cōcludit affirmatiuam verā, negatiua cōcludet negatiuā falsam. vt quoniam hæc coniugatio, omne animal est animatū, omnis homo est animal, concludit illā affirmatiuā verā, omnis homo est animatus, hæc cōiugatio negatiua ex cōtraria maiori falsa, & ex ipsa minore vera, cōclusionē negatiuā falsam cōcludet. Vt, si nullū animal est animatum: omnis homo ē animal, cōclusio erit falsa, videlicet nullus homo est animatus. Dicit {similiter autē nec si A omni B inest, & B omni C, & sumpta sit B C quidē minor propositio vera, A B autem maior falsa tota, ita vt & nulli B insit A cōiugatione sic ad contrariā cōuersa, conclusio falsa erit. Si. o. prima coniugatio vera fuit, quæ affirmatiua est, negatiua coniugatio falsa erit. Erit dico conclusio falsa, qa in affirmatiua cōiugatione, omni C inest A. Siquidē cui B omni, & A, B autē omni C inerat in affirmatiua, & cōclusio erat omne C est A. Quare cōuersa cōiugatione ad negatiuā, cōclusio erit falsa. Tūc epilogat, manifestum ergo, qm̄ prima tota sumpta falsa, siue affirmatiua, siue priuatiua. Altera autē. s. minore sumpta vera, non fit vera conclusio. Quo vero ad verba attinet, cum Aristoteles dicit, nec conclusio erit vera, si A omni B inest, & B omni C, intelligit terminos debere esse tales, vt A insit omni B, & B omni C, vt sunt animatum, animal homo. Terminis. n. sic stantibus, non oportet ex maiore tota falsa, & minore vera, vt conclusio sit vera.

Non tota autem falsa, erit. Nam si A, C quidem omni inest, B autem alicui; B autem omni, C. vt animal Cygno quidem omni, albo autem alicui. Album autem omni cygno. Si sumatur A omni B, & B omni C, A omni C inerit vere. Omnis enim cygnus animal.

E

Ex maiori parte falsa, minori vera cōcludentes verum cōiugationes.

Cōmen. 20. Nunc dat regulā quando maior est in parte falsa, & dicit, nō tota autem falsa, sed subaudi in quodam, erit syllogismus. {Est ergo regula ex maiore in quodā falsa, & Regula. minore vera, cōclusio est vera. Et quoniā hæc regula est propositio indefinita, quæ est vera, vna singulari existē-

F te vera, ideo declarat quandam coniugationem, in qua est vera, & primo disponit terminos in tali coniugatione, & vult, ꝙ termini sint tales, ꝙ maior insit omni minori, & cuidam medio, & medium omni minori, quales sunt hi termini animal, album, cygnus: nā animal omni cygno inest, & cuidā albo, & album omni cygno. Terminis sic sumptis, si maior (vt animal, sumatur omni albo inesse, & albū omni cygno) cōcludetur animal inesse oī cygno ex maiore falsa in quodam, & minore vera. Primo ergo disponit terminos, & dicit. {nā si A quidem omni C inest in cōclusione, & A maior insit B alicui medio in maiore, & B mediū insit oī C minori, vt aīal cygno quidē omni, albo autē alicui, & albū oī cygno. Hæc accipit (vt disponat terminos) Tunc in talibus terminis disponit coniugationem, & dicit. Si sumat A omni B, vt animal omni albo inesse, & B omni C, vt albū omni cygno A omni C inerit vere, omnis enim cygnus animal. Ex Regula. his patet regula, & non solum per tales terminos patet

G regula, sed ratio regulæ. Duarum enim coniugationū, si altera ex particulari maiore negatiua est assyllogistica ad conclusionem falsam, altera maiore conuersa ad vniuersalem affirmatiuam, erit syllogistica ad veram, vt si illa, quoddam B non est A, omne C est B, est assyllogistica ad hanc falsam, omne C est A Altera conuersa maiore ad vniuersalem, erit Syllogistica ad conclusionem veram. Quòd prima sit assyllogistica ad falsam, patet per hos terminos animal, album, nix. Si enim quoddam album non est animal, & omnis nix est alba, assyllogistica conclusio & falsa erit, omnis nix est animal. Quare conuersa maiore ad vniuersalem oppositam, syllogistica erit in his terminis animal, album, cygnus. Vt omne album animal, omnis cygnus albus, syllogistice sequitur ꝙ omnis cygnus sit animal.

Similiter autem, & si priuatiua sit A B: possibile enim est A B quidem alicui inesse, C vero

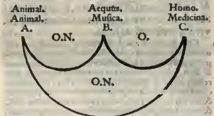
H ro nulli, B autem omni C, vt animal alicui albo, niui vero nulli, album vero omni niui. Si ergo sumatur A quidem nulli B, B autem omni C, A nulli C inerit.

Cōmen. 21. Eandē regulā declarat in secūdo primæ, qui est negatiu9, & vniuersalis, & qm̄ hæc regula est indefinita, quæ est vera, vna sola singulari existente vera, ideo declarat quādam cōiugatione, inqua est vera. Et primo disponit terminos in tali coniugatione, & vult, ꝙ maior nulli minori insit, & cuidā medio, & mediū omni minori. Quales hi termini sunt, animal, albū nix: nam animal nulli niui, & cuidā albo inest, & albū omni niui. Vult igitur, ꝙ terminis sic sumptis, si animal sumat nulli albo, & albū oī niui, cōclusio erit ꝙ nulli niui insit aīal. Et sic ex maiore negatiua in quodā falsa, & minore vera, conclō negatiua

tiua

tiua erit vera. Primo ergo sumit regulam & dicit, similiter autem, & si priuatiua sit A B, & subaudi in quodã falsa, erit etiam conclusio vera. Deinde disponit terminos & dicit, possibile enim est A B quidem alicui inesse, pro maiore, c vero nulli pro conclusione, b autem omni c, pro minore, vt si termini sint animal, album, nix, & animal alicui albo insit, niui vero nulli, album vero omni niui. Per hæc vult habere dispositionem terminorum, tũc disponit cõiugationem in his terminis, & dicit, si sumatur ergo A quidem nulli B, b autem omni c, A nulli c inerit. Nulla enim nix est animal. In quibus etiam terminis patet ratio regulę, nam si duarum cõiugationum altera ex particulari maiore affirmatiua, est assyllogistica ad conclusionem falsam, altera maiore conuersa ad vniuersalẽ negatiuam, erit syllogistica ad veram. Ex his sequitur, ꝙ ad concludendũ affirmatiue verum ex maiore in parte falsa termini sunt. Genus. Species, & accidens, quod vtrisq; accidit. Negatiue autem ex maiore in parte falsa. Termini sunt diuersæ species, & medium vtrisque accidens.

Si autem A B quidem propositio tota sumatur vera: B C autem tota falsa, erit syllogismus verus. Nihil enim prohibet ipsum A, & B & C omni inesse, B autem nulli C, vt quæcunq; eiusdem generis sunt species non subalternę. Nam animal, & homini & ęquo inest: æquus autem nulli homini inest. Si ergo sumatur A omni B, & B omni C inesse, cõclusio vera erit, tota falsa existente B C propositione.

Ex maiori vera, & minori in toto falsa cõiugationes verã cõcludẽtes.

Comm. 22. Cum dixisset ꝙ ex maiore tota falsa non fit vera conclusio, & ex maiore in quodam falsa duplex cõclusio vera fit, quia affirmatiua, & negatiua. Nunc dicit ꝙ ex maiore vera tota, & minore tota falsa conclusio fit vera. Et primo accipit regulam, & dicit {si autem A B quidem propositio, quæ est maior, tota sumatur vera, b c autem minor tota falsa, erit syllogismus verus. Probat & primo disponit terminos, & dicit { nihil enim prohibet ipsum A, & B & C omni inesse, B autem nulli C, vt quæcunque eiusdem generis sunt species subalternæ, nam animal & homini & æquo inest, omni subaudi. Aequus autẽ nulli homini inest, quales igitur debeant esse termini ex his patet, tunc disponit coniugationem, & dicit {si ergo sumatur A omni B, & B omni C inesse, cõclusio vera erit in talibus terminis, tota falsa existente B C propositione, cũ enim regula sit indefinita, ideo Aristot. verificauit eam per vnam coniugationem, pro veritate enim indefinitę sufficit vnam singularem esse veram. Potest etiam regula probari, quoniam duarum coniugationum si assyllogistica ex vniuersali affirmatiua, & minore vniuersali negatiua assyllogistice, dat conclusionem falsam aut particulari negatiua syllogistica minore cõuersa ad vniuersalẽ affirmatiuam cũ eadẽ maiore dabit veram syllogistice. Quo vero ad verba attinet, per non subalternas species intelligit, quarum vna sub altera non continetur, vt æquus, & homo.

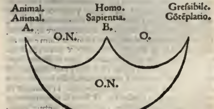
A Similiter autem & cum vniuersalis priuatiua est A B propositio. Contingit enim A neq; B, neq; C vlli inesse, & B nulli C, vt ex alio genere speciebus diuersum genus, nã animal nec musicę, nec medicinę inest, neq; musica medicinę. Sumpta ergo A quidem nulli B, & B omni C, vera erat conclusio.

Comm. 21. Eandem regulam declarat in negatiuis, & primo resumit regulam, & dicit {similiter autem, & cum vniuersalis priuatiua est A B, & tota vera, & minore tota falsa, conclusio erit etiam vera. Deinde docet sumere terminos, & dicit, contingit enim A neq; B neque C vlli inesse, vt si diuersum genus sumatur quod combinetur speciebus, quæ sunt ex alio genere, vt sunt animal, musica, medicina, nam animal nec musice, nec medicine inest, neq; musica inest medicinæ, dispositis igitur terminis, docet sumere coniugationem fieri in illis, & dicit, sumpta ergo A quidem nulli B, quæ est tota vera, quoniã nulla musica est animal, & B omni C, quæ est tota falsa. Hæc enim falsa est, omnis medicina est musica, vera erit conclusio, quoniam vera est hęc nulla medicina est animal. Regula igitur cum sit propositio indefinita, verificata est in vna coniugatione, & ita sufficit pro veritate indefinitæ.

B Etiam ratio regulę patet, quoniam duarum coniugationum, si assyllogistica ex maiore vniuersali affirmatiua, & minore vniuersali negatiua, aut particulari negatiua, dat vniuersalem affirmatiuam falsam assyllogistice, minore conuersa ad contrariam dabit syllogistice vniuersalem negatiuam veram.

Et si non tota falsa sit B C, sed in aliquo etiã, sic erit conclusio vera. Nihil enim prohibet ipsum A, & B, & C toti inesse, B autem alicui C, vt genus speciei, & differentiæ. Nam animal homini omni, & omni gressibili, B autem alicui gressibili, & non omni. Si ergo A omni B, & B omni C sumat̃, A omni C inerit, quod quidem erat verum.

C

Ex maiori in toto vera minori autẽ in quodã falsa coniugões verã in toto cõcludentes.

D Secunda regula est, ex maiore tota vera, et minore in quodam falsa, conclusio erit vera tota. Primo ergo ponit regulam & dicit {& si nõ tota falsa sit B C minor propositio, sed in quodam, etiam sic erit conclusio vera, hæc est regula, siue conclusio. Deinde disponit terminos, & dicit {nihil enim prohibet ipsum A, & B & C toti, ac vniuersaliter inesse, vt genus speciei & differentiæ, quod exponit, & dicit, nã animal, & homini omni, & omni gressibili, B autem alicui gressibili, & non omni, tunc his terminis stantibus, dat coniugationem, & dicit. { Si ergo A omni b, & b omni c, sumatur inesse, erit maior tota vera, & minor in quodam falsa, & A omni c, inerit, quod quidem erat verum. Patet ergo regula, ꝙ ex maiore tota vera, & minore in quodam falsa, conclusio sit tota vera. Est enim hæc regula probata per terminos, cum sit propositio indefinita, & ratio regulæ est, quoniã duarũ cõiugationum (Comm. 24. Regula.)

tinnum, ſi aſſyllogiſtica ex maiore vniuerſali affirmatiua, & minore particulari negatiua, dat vniuerſalem negatiuam falſam aſſyllogiſtice. Minore conuerſa ad contrariam, dabit coutrariam concluſionem veram.

Vide hãc in ſuperiori figura.

Similiter autem cum priuatiua eſt A B propoſitio, contingit enim A nec B nec C vlli ineſſe, B vero alicui C: vt genus ex alio genere ſpeciei, & differentię. nam animal nec ſapientiæ vlli ineſt, nec contemplationi, ſapientia vero alicui contemplationi. Si ergo ſumatur A quidem nulli B, B autem omni C nulli C ineſ‑

Comm̃. 25. rit A: hoc autem erat verum.

Eandem regulam declarat in priuatiuis. Declarat. n. ꝙ ex minore in parte falſa, & maiore in toto vera, concluſio ſit vera in toto. Termini ſunt animal, ſapientia, contemplatio, ſunt enim idonei, quoniam A nulli B ineſt & B alicui C, & non omni, quare A nulli C inerit, & ſic cõcluſio erit in toto vera, videlicet ꝙ nulla contemplatio ſit animal. Proponit ergo primo regulam vel concluſionem, & dicit. Similirer autem cum priuatiua eſt A B propoſitio. Subaudi ex maiore tota vera, & minore in quodam falſa, concluſio erit vera. Deinde docet ſumere terminos, & dicit. Contingit enim A maiorem extremitatem, nec B medio, nec C minori vlli ineſſe, B vero medium alicui C minori, vt genus ex alio genere, hoc eſt ex alio prædicamento. Contingit non ineſſe ſpeciei & differentiæ, & hoc exponit, & dicit, nam animal nec ſapiẽtiæ vlli ineſt, quæ ſapientia eſt ſpecies alterius prædicamenti, nec cõtemplationi, quæ eſt differentia alterius p̃dicamenti. Tunc affert coniugationem, & dicit. Si ergo ſumatur A quidem nulli B ineſſe, B autem omni C, nulli C inerit A: hoc autem erat verum, quoniam nulla contemplatio eſt animal. Regula ergo cum ſit propoſitio indefinita, bene per talem ſigularem probata eſt. Poteſt etiam ratione probari: nam ſi coniugatio aſſyllogiſtica ex maiore tota vera, & minore particulari negatiua, aut vniuerſali negatiua aſſyllogiſtice dat vniuerſalem affirmatiuam falſam, coniugatio ſyllogiſtica ex minore oppoſita vel contraria cum eadem maiore dabit vniuerſalem negatiuam priori contrariam veram & ſyllogiſtice. Quo vero ad diſpoſitionem terminorum attinet.

Cõſideratio verborum.

Animaduerte ꝙ Ariſto. ſimul docuit ſumere terminos, & fecit ſemper nos abundantes terminis. Cum enim dicis, ſi genus ſit ex alio prædicamento, & ſpecies & differentia ex alio, fecit nos abundantes, quia dedit intelligere, ꝙ ſemper quando genus eſt in alio prædicamento, & ſpecies, & differentia ex alio, erit concluſio vera ex maiore tota vera & minore in quodam falſa, vt ſi animal ſit de prædicamento ſubſtantiæ, & linea & magnitudo ex prædicamento quantitatis, poterimus in talibus terminis ſyllogizare concluſionem veram, ex maiore tota vera, & minore in quodam falſa. Nam ſequitur, nulla linea eſt animal, omnis magnitudo eſt linea, igitur nulla magnitudo eſt animal. Simili modo in aliis regulis aſsignauit terminos, & docuit nos abundare terminis, vt patuit.

q. Prima.

Sed quæres, cum Ariſto. declaraſſet quando ex falſis verum concluditur, cur non aſsignauit quando ex falſis non verum concluditur.

Sol. phil.

Reſpõdet Philoponus, quia coniugationes ex falſis, ex quibus non verum concluditur, ſunt incompræhenſibiles, ac fere innumerę.

Secunda. q.

Secundo quæres, cum ſint duæ aliæ coniugationes, vt ex maiore in toto falſa, & minore in parte falſa, ad hæc, & altera contra, ex maiore in parte falſa, & minore in toto falſa, cur has Ariſtoteles prætermiſit.

Solutio.

Forte has prætermiſit propter breuitatem, aut quia ex aliis, quæ dixit, facile intelligi poſſunt, vt eiſdem exẽplis, vel ſimilibus.

Tertia. q.

Tertio quæres, vtrum ex maiore falſa in toto, & minore in quodam falſa, combinatio ſit vtilis ad concluſionem

Solutio.

E in toto veram. Et dicendum ꝙ non, quoniam tunc cõtradictoriæ ſimul ſtarent. nã terminis his, animal, lapis, inanimatum, ſyllogizabo ſic, omnis lapis animal, omne inanimatum lapis, igitur omnẽ inanimatum animal, ſi igitur hæc concluſio vera ſit, ſyllogizo ex maiore cõuerſa ad oppoſitam qualitatem, & vera, hoc pacto, nullus lapis animal, & ex ſubalterna minori ſic, quoddam inanimatum lapis, concluſio erit, quoddam inanimatum non eſt animal. Quare ſi prima erat vera, & hæc ſecũda, duæ concluſiones contradictoriæ ſimul veræ erunt. Et propterea ſit hęc maxima ſi ex propoſitionibus veris cõcluſio eſt vera, ex eiſdem oppoſitis in qualitate vel quantitate, nõ ſequetur oppoſita priori vera.

Maxima.

Bene tamen ex maiore in quodã falſa, & minore in toto falſa, concluſio poteſt eſſe vera, termini idonei ſunt animal, album, coruus. Nam maior hæc omne album animal in quodã falſa eſt. Minor vero hæc omnis coruus albus, in toto falſa eſt. Concluſio tamen in toto vera omnis coruus animal.

F Et in negatiuis idonei termini ſunt animal, nigrum, nix.

Quarta. q.

Quarto quærunt cur vtriſq; in toto falſis, concluſio aliquando erit vera, & maiore ſola in toto falſa, concluſio non poteſt eſſe vera, ſi minor ſit vera.

Solutio.

Et dicendum, ꝙ maior ſit totum ad minorẽ, & ideo, ſi tota ſit falſa & minor vera, non poteſt concluſio eſſe vera, quoniam maior non poteſt eſſe totum ad minorem, non enim falſum ſimpliciter eſt totum ad verum, at quando vtraq; falſa eſt, maior poteſt eſſe tota ad minorem, quoniam falſum ad falſum põt eſſe totum, ſaltem ex conditione, &c.

In particularibus autem ſyllogiſmis contingit, & prima propoſitione tota falſa exiſtente, altera autem vera, veram eſſe concluſionem, & A B in aliquo falſa exiſtente, B C autem vera & A B quidem vera, particulari autem falſa, & vtriſq; exiſtentibus falſis.

G Cum dixerit de concludentibus in prima figura vniuerſales concluſiones, nunc dicit de his, quę concludunt particulares, rurſus ex diuiſione accipiens cõiugationes & dicit, ꝙ ſyllogiſmorum in particulari contingit maiore tota falſa exiſtente, minore autem vera, & maiore in quodam falſa exiſtente, minore ſimiliter vera manente, & iterum maiore vera, minore autem in quodam falſa, & maiore falſa, minore autem in quodam falſa veram eſſe concluſionem. Diuidatur ergo textus in quatuor concluſiones, quarum primam ponit, & dicit. In particularibus autem ſyllogiſmis contingit & prima propoſitione, ſcilicet maiore tota falſa exiſtente, altera autem vera, veram eſſe concluſionem. Deinde aſsignat ſecũdam concluſionẽ, & dicit. & A B in aliquo falſa exiſtente, & maiore exiſtente falſa in aliquo, B C autem, ſcilicet minore exiſtente vera, etiam veram eſſe concluſionem.

Comm̃. 26.

Aſsignat tertiam, & dicit, & A B quidem ſcilicet maiore vera, particulari autem falſa, ſcilicet minore etiam

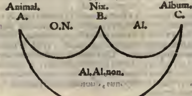
H veram eſſe concluſionem. Aſsignat quartam concluſionem, & dicit, & vtriſq; exiſtentibus falſis etiam contingit concluſionem veram eſſe. Hæ ſunt quatuor cõcluſiones, quæ ſi diuidantur per affirmatiuum & negatiuum coniugationes erunt octo, & has pertranſibit Ariſto. Quæret quiſpiam, cur in particularibus ex maiore tota falſa, vera poteſt eſſe concluſio, & non in vniuerſalibus. Dicendum hoc eſſe, quoniam minor eſt particularis, & ſic ſemper ſe habet veluti falſa in parte. Sed cum ſic ſe habẽt propoſitiones, vera poteſt eſſe concluſio, dictum eſt enim ex maiore tota falſa, minore autem in parte falſa, veram eſſe concluſionem. Rurſus quæret, cur minor in particularibus modis non poteſt accipi tota falſa. Reſpondet Philoponus, & quidem ſatis bene, quoniam ſi accipitur tota falſa, aut negatiua accipitur, aut affirmatiua. Si accipitur tota falſa negatiua, cõiugatio in prima figura aſſyllogiſtica eſt. Si autem

accipitur

accipitur affirmatiua, tunc erit vniuersalis, & ita maiorẽ oportebit vniuersalem esse, ex duabus autem vniuersalibus conclusio vniuersalis est, at nunc loquimur in particularibus, quare minor non potest accipi in talibus tota falsa, sed io quodam tantum. Breuius autem dici potest minorẽ particularem nõ posse accipi totam falsam, quoniam in particularibus non est totum, nec verũ, nec falsum. Sed solum est pars.

Alia solutio.

Nihil enim prohibet ipsum A quidẽ B nulli inesse, C autem alicui, & ipsum B alicui C inesse vt animal nulli niui, albo autem alicui inest, & & nix albo alicui. Si ergo ponatur mediũ nix, primum autem animal, & sumatur ipsum A quidem toti B inesse, ipsum autẽ B alicui C, A B tota falsa, B C autem vera, & conclusio vera erit.

Particulares coniugõnes ex maiori in toto falsa, minori vera cõcludẽtes verum.

Cõmen. 27. Pri. conclu.

Prima conclusio est, ex maiore tota falsa, & minore vera, conclusio est vera. Nunc probat hanc primo in affirmatiuis, de more suo primo docet sumere terminos deinde colligit cõiugationem, de prima parte dicit. {Nihil enim prohibet ipsum A quidem B nulli inesse, C autẽ alicui, & ipsum B alicui C inesse, & ꝙ hæc esse posśint, asśignat terminos, & dicit, vt animal oulli niui, albo autem alicui ioest, & nix albo alicui. Tunc colligit coniugationem, & dicit. {Si ergo ponatur medium nix. Primum autem animal, & sumatur ipsum A quidem in quo animal, positum est toti B inesse io quo B nix ponebatur, ipsum autem o alicui C in quo album est, tunc terminos ita acceptis, A B maiore tota falsa, B C autẽ minore vera, erit & coociusio A C vera. Ratio igit regulæ est per exemplũ asśignando terminos, cum enim propositio sit indefinita, per singularem probari potest. Est autem hæc regula propositio indefinita, quare recte est probata per terminos. Philoponus hic dicit Aristotelem accipisse minorem particularem veram, quæ est in quodam falsa, ooo propter prædicationem, sed secundum esse. Dicimus. n. io quodam falsum. Secundum esse, ꝙ io quodam sit verum, & in quodam sit falsum. Secundum prædicationẽ autem, cum verum fuerit contradictoriũ, erit igitur falsa secundum esse io quodã, & nõ secundum prædicationem. Quare recte Aristoteles accepit minorẽ verã, quæ tamen est in quodam falsa, secundum esse.

Quæ Philoponus.

Similiter autem & cũ priuatiua est A B propositio, posśibile enim est A B quidem toti inesse, C autem alicui non inesse, B vero alicui C inesse, vt animal homini quidem omni inest, ad album autem aliquod non sequitur, homo vero alicui albo inest. Quare, si medio posito homine, sumatur A nulli B inesse, & B alicui C inesse, vera fit conclusio, cum sit tota falsa A B propositio.

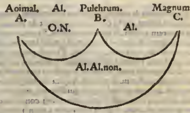
Vide hæc in superiori figura.

Commẽ. 28. Eandem conclusionem declarat in particularibus negatiuis, & primo resumit illud qud vult probare, & dicit. Similiter autem sequitur conclusio vera, & cum pri-

A uatiua est A B propositio, & tota falsa. Deinde disponit terminos, & dicit, posśibile enim est A maiorẽ extremitatem, B quidem medio toti ac vniuersaliter inesse, C autem minori extremitati alicui non inesse, B vero mediũ alicui C inesse. Hæc enim tria esse possunt (vt per exemplum exponit) & dicit, vt animal homini quidem omni inest, ad album autem aliquod non sequitur, hoc est & alicui albo non inest. Homo autem alicui albo inest, his stantibus docet cõiugationem, & dicit. Quare si medio posito homine, sumatur A nulli B inesse, & B alicui C inesse, vera fit cõclusio cum A B propositio maior sit tota falsa. Sic igitur patet coniugationem particularem negatiuam concludere verum ex maiore tota falsa, & minore vera. Cũ enim regula sit indefinitas, satis vera erit, si in quibusdam vera reperitur.

Et si in aliquo sit falsa A B propositio, B C autem vera existente, erit conclusio vera. Nihil enim prohibet A & B & C alicui inesse, B autẽ

B alicui C, vt animal alicui pulchro, & alicui magno, & pulchrum alicui magno inest. Si ergo sumatur A omni B, & B alicui C, & A B propositio in aliquo falsa erit, B C autem vera, & conclusio vera.

Coniugõnes duæ, altera affirmatiua, negatiua altera ex particularibus, maiori in parte falsa, minori vera, cõcludẽtes verũ.

C

Comm. 29. Secũ. cõclu.

Cõpleuit de duabus coniugationibus habentibus maiorem totam falsam, & minorem veram. Nunc dicit de habentibus maiorem in quodam falsa, & minorem veram, & asśignat hanc secundam conclusionem ex maiore in quodam falsa, & minore vera conclusio vera est, & dicit. {& si in aliquo sit falsa A B propositio, B C autem vera existente, erit conclusio vera. Hæc est conclusio, quam primo in affirmatiuo declarat, & secundum suam cõsuetudinem primo accipit terminos, & dicit. {Nihil enim prohibet A & B & C alicui inesse, B autem alicui C, quod declarat per terminos, & dicit. {vt animal alicui pulchro in rei veritate, & alicui magoo, & pulchrum alicui magno inest, est enim aliquod pulchrum animal, & aliquod magoum animal, & aliqđ magnum pulchrum, Hæ. n. propositiones omnes sunt veræ. Tunc docet sumere in his terminis coniugationem, & dicit. {si ergo

D sumatur A omni B, & B alicui C inesse, & A B propositio in aliquo falsa erit, B C autem vera, & conclusio vera. Igitur ex maiore in quodam falsa, & minore vera verisp affirmatiuis conclusio est vera. Est enim regula probata p terminos, modo quo indefinitæ propositiones probantur per singulares.

Similiter autẽ, & cum priuatiua est A B propositio: nam ijdem erunt termini, & similiter positi ad demonstrationem.

Vide in superiori figura.

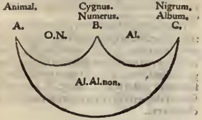
Cõmen. 30.

Nunc verificat conclusionem in negatiuo, & per eosdem termioos, & dicit. {similiter autem & cum priuatiua est A B propositio, & in quodam falsa, & minor vera, erit conclusio etiam vera. Deinde disponit terminos, & colligit coniugationem, & dicit: nam ijdem erũt termini. Animal videlicet pulchrũ, Magnum, & similiter

positi

positi ad demonstrationem, quoniã animal pro maiore. Pulchrum pro medio, & magnum pro minore, sequitur enim nullum pulchrũ est animal, quoddam magnũ est pulchrum, igitur quoddam magnum non est animal.

Rursum si A B quidem vera B C autem falsa, vera erit cõclusio. Nihil enim prohibet A quidem toti inesse, B C autem alicui, & B nulli C inesse. Vt animal cygno quidem omni, nigro autem alicui. Cygnus vero nulli nigro. Quare, si sumatur A omni B, & B alicui C, vera erit conclusio, falsa existente B C.

Coniugõnes ex maiore vera & minori falsa cõcludentes verũ tã affirmatiuè quam negatiuè.

Comm. 31. Tex. cõcta.

Cum dixerit de coniugationibus habentibus maiorẽ aut totam falsam, aut in quodam, nunc dicit de habentibus maiorem veram, & minorem falsam. Et ponit tertiã conclusionem, & dicit. {Rursum, si A B quidem vera est B C autem falsa, vera erit conclusio. Deinde probat hãc conclusionem. Primo in affirmatiuo, & disponit terminos, & dicit, nihil enim prohibet A quidem toti inesse B, C autem alicui, & B nulli C inesse, & q ita sit, assignat terminos, & dicit, vt animal cygno quidẽ omni, nigro autẽ alicui, cygnus vero nulli nigro, tunc colligi coniugationem in darii, & dicit. Quare si sumatur A omni B inesse, & B alicui C, vera erit conclusio, falsa existente B C minore. Quo vero ad verba attinet. Animaduerte (vt Philoponus. Inquit) minorem hic accipi non posse totam falsam, sed in quodam. Si enim sumeretur tota falsa, esset vniuersalis, & sic nõ esset regula de particularibus. Quare minor sumi non potest nisi in quodam falsa, & quoniam propositio in quodam falsa accipi potest secũdum esse, aut secundum prædicationem, hic (vt Philoponus inquit) minorem in quodam falsam accipit secundũ prędicationem, quoniã falsa in quodam dicitur secundũ prędicationem, cuius contradictorium verum est. Secundũ esse autem dicitur, in quodam falsa, quæ secũdum quoddam vera, secundum quoddam falsa est. Præterea maiorem autẽ accepit simpliciter veram, est enim tota vera. Vt considerandi patet.

Verborum cõsideratio.

G

Vide superiorem figurã.

Similiter autẽ & priuatiua sumpta A B propositione. Possibile enim est A B quidem nulli, C autem alicui non inesse, & B nulli C vt genus ex alio genere speciei & accidenti suo insit, quæ species sunt alterius generis, vt genus ex alio genere. Speciei & accidenti suo speciebus. Nam animal quidem numero nulli inest. Albo vero non alicui. Numerus autem nulli albo. Si ergo medium ponatur numerus, & sumatur A quidem nulli B, B autem alicui C, A alicui C non inerit, quod fuit verum A B quidem propositione existente vera, B C autem falsa.

H

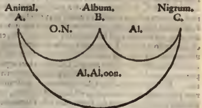
Comm. 32. Eandem conclusionem verificat in negatiuis, & primo ponit eam, & dicit. {Similiter autem & priuatiua

E sumpta A B propositione, & minore falsa, cooclusio erit vera. Deinde assignat termioos, & simul docet nos fieri abuodos in terminis. Et dicit {possibile enim est A B q̃dem nulli, C autem alicui non inesse, & B nulli C, & docet nos fieri abundos in ipsis termiois, & dicit. {vt genus ex alio genere, hoc est ex alio prædicamẽto, insit speciei, & accidenti suo, quæ species & accidens suum, alterius generis sunt, & inter se, & à genere. Nam animal quidẽ numero nulli inest. Albo vero non alicui. Numerus autem nulli albo. Vbi patet animal esse de prædicamento substantię. Numerum de prædicamento quantitatis. Albũ, quod est accidens animali, de prædicamento qualitatis. Tunc colligit cõiugationem, & dicit. Si ergo medium ponatur numerus, & sumatur A quidem nulli B, B autem alicni C inesse A alicui C non inerit, quod fuit verũ A B quidem propositione existente vera, B C autem falsa, in quibus fecit nos abundos, nam quoties maior extremitas erit vnius prædicamenti, & species sumatur alterius accidens, quod generi accidit, sit alterius prædicamenti à genere, & à specie, semper ex maiore vera, & mi

F nore falsa, conclusio erit vera, vt si alij termini sint planta, linea viride. Est enim planta de prędicamento substãtiæ, linea de prædicamento quantitatis, viride de prædicamento qualitatis. Quo vero ad conclusionem attinet, per minorem falsam intelligendum est, in quodam falsam, & non secundum esse, sed secundum prædicationem, vt dixit Philoponus, quoniam suum contradictorium est verum.

Vide in superiori figura.

Et si in aliquo sit falsa A B, falsa autẽ & B C, erit conclusio vera. Nihil enim prohibet A alicui B & alicui C inesse vtrique B autem nulli C. vt si B sit contrarium ipsi C, & ambo accidentia eidem generi. Nam animal alicui albo, & alicui nigro inest. Album autẽ nulli nigro inest. Si ergo sumatur A omni B, & B alicui C vera erit conclusio.

Coniugõ ex vtrisq; in quodã falsis con cludio vera tã affirmatiuè, quam negatiuè.

Comm. 33.

Cum dixerit de coniugationibus, quæ sunt ex vna falsa, & altera vera in particularibus, nunc etiam in particularibus de ambabus falsis. Et primo de ambabus in quodam falsis affirmatiuis, affirmatiuam conclusionem concludentibus, & assignat conclusionem, quæ est quarta, & dicit. {& si in aliquo sit falsa A B propositio maior, falsa autem & B C minor, vtrisq; dico falsis in quodã, vt Philoponus exponit, erit conclusio vera. Hęc est quarta conclusio, quam primo probat in particularibus affirmatiuis. Docet autẽ accipere terminos primo, & simul nos reddit abundos, & dicit. Nihil enim prohibet A maiorem extremitatem, alicui B medio, & alicui C minori extremitati, inesse vtriq; B autem medium nulli C minori extremitati, & q nihil prohibeat probat dando terminos & docendo, quomodo fieri possumus abuodi, & dicit. {vt si B sit contrarium ipsi C sicut albũ nigro, & ambo accidentia ipsi generi, vt animali. nam animal alicui albo, & alicui nigro inest. Album autẽ nulli oigro inest. Hi sunt termini, & per hunc modũ quis fieri potest abũdus.

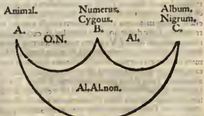
Quarta conclusio.

dus.cum.n.accipit genus, & duo accidentia contraria, quæ ambo illi accidere possunt, semper in talibus terminis poterimus ex maiore in quodam falsa, & ex minore etiam in quodam falsa concludere veram conclusionem vt si essent hi termini animal, ægrum, sanum. Tunc colligit coniugationem, & dicit. Si ergo sumatur A omni B, & B alicui C inesse in talibus terminis, vera erit conclusio. Quo vero ad rem attinet. Conclusio intelligitur vtrisq; in quodam falsis. Non tamen eodem modo (vt Philoponus inquit) quoniam maior falsa est in quodam secundum esse, cum in quodam falsa sit, in quodam vera. Minor autem in quodam falsa secundum prędicationem, quoniam suum contradictorium verum. Et regula patet: nam cum hæc regula sit quædam propositio indefinita, semper erit vera, si in aliquibus terminis inuenietur vera.

Et priuatiua quidem sumpta A B, similiter: nam ijdem termini, & similiter ponentur ad demonstrationem. B

Cōmen. 34. Eandem conclusionem probat in negatiuis, & dicit, & priuatiua quidē sumpta A B: scilicet maiore, & in quodam falsa, secundum esse, & minore etiam in quodam falsa secundum prædicationem, similiter subaudi conclusio erit vera. Probat assignando eosdem terminos, & dicit. Nam ijdem termini, & similiter ponentur ad demonstrationem. Si enim sint accidentia contraria, quę eidem generi accidere possunt, semp. licebit syllogizare ex maiore & minore in quodam falsis conclusionem veram.

Et ex vtrisq; falsis, erit conclusio vera. Possibile est enim A B quidem nulli C autem alicui inesse, B vero nulli C vt genus ex alio genere speciei & accidenti speciebus eius. Vt si genus ex alio genere speciei & accidenti suo insit, quæ species sunt alteri⁹ generis. Animal.n. numero quidem nulli, Albo vero alicui inest, & numerus nulli albo. Si ergo sumatur A omni B, & B alicui C, conclusio quidem vera, propositiones autem ambæ falsæ sunt. C

Ex maiori a toto falsa, & minori in quodā falsa coniugōnes concludites veram tā affirmatiue q̄ negatiue.

Comm. 35. Cum dixerit de coniugationibus ex ambabus falsis in quodam, nunc, vt Philoponus inquit, de ea coniugatione dicit, quæ est ex maiore tota falsa, & minore in quodam falsa, & primo assignat cōclusionem, quæ est quinta, & dicit. Et ex vtrisq; falsis erit conclusio vera, non tamen eodem modo, quoniam ex maiore tota falsa, & minore in quodam falsa conclusio erit vera. Deducit conclusionem primo in particularibus affirmatiuis, & accipit terminos, simul faciendo nos abundos, & dicit. Possibile est enim A maiorem extremitatem B quidem nulli medio, C autem minori extremitati alicui inesse, B vero medium nulli C minori extremitati. Vt si genus ex alio genere, hoc est ex alio prædicamento speciei, & accidenti suo insit, quæ species & accidens sunt alterius generis ac alterius prędicamenti. Nam quoties termini sio

Quinta conclusio.

A fuerint, vt genus sit alterius prædicamenti, videlicet vt prædicamenti substantiæ, & species sumatur alterius. Verbi gratia prædicamenti quantitatis, accidens, quod generi accidit, sit alterius prædicamenti ab eo, in quo est species, vt in prædicamento qualitatis, semper in talibus terminis hæc coniugatio locum habet, & exemplificat in terminis, & dicit. Animal enim numero quidem nulli inest, nullus enim numerus est animal. Albo vero alicui inest, & numerus nulli albo. Tunc colligit coniugationem, & dicit. Si ergo sumatur A omni B, & B alicui C inesse, conclusio quidem vera, propositiones autē ambæ falsæ sunt. Sed modo dissimili, quoniam maior falsa est in toto, minor autem falsa in quodam secundum prædicationem. Nec oportuit probare aliter regulam nisi dando terminos, quoniam est indefinita propositio. Vt consideranti patet.

Similiter autem & cum priuatiua est A B nihil enim prohibet A B quidem toti inesse, C autem alicui nō inesse, & neq; B vlli C vt animal, Cygno quidem omni, nigro autem alicui nō inest, cygnus vero nulli nigro. Quare, si sumatur A nulli B, B autem alicui C A alicui C non inerit, ergo conclusio quidem vera, propositiones autem falsæ. Vide in superiori figura.

Cōm. 36. Cum dixerit affirmatiuam quomodo cōcluditur, nūc negatiuam dicit, quæ concluditur, si sumatur nullus cygnus est animal, quæ est tota falsa, & quoddam nigrum est cygnus in quodam falsa, cōcluditur quoddam nigrū est animal, quod est verum. Aristo. Igitur primo accipit conclusionem, & dicit. Similiter autem & cum priuatiua est A B propositio maior, & tota falsa. Minore autem existente in quodam falsa, conclusio erit vera, hæc est conclusio. Deinde docet accipere terminos, & dicit, nihil enim prohibet A maiorem extremitatem B quidem C medio toti inesse, C autem minori extremitati alicui nō inesse, & neq; B vlli C, hoc est & B medium nihil prohibet inesse nulli C minori extremitati. Et assignat exemplum in terminis, & dicit, vt animal, cygno quidem omni. Nigro autem alicui non inest. Cygnus vero nulli nigro, tunc in talibus terminis colligit coniugationem, & dicit. Quare si sumatur A nulli B, B autem alicui C, A alicui C non inerit, ergo conclusio quidem vera est, propositiones autem falsæ, hæc sunt, quæ habentur in prima figura.

Cap. iii. Verū ex falsis qūo colligitur in secūda figura.

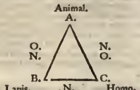
IN media autem figura omnino contingit per falsa verum syllogizare, & vtrisq; propositionibus totis falsis sumptis, & vtraq; in aliquo, & hac quidē vera, illa tota falsa, vtrauis falsa posita, & si vtræq; in aliquo falsæ, & si hæc quidem simpliciter vera, illa autem in ali- D quo falsa, & si hæc quidem tota falsa, hæc autē in quodam vera, & in vniuersalibus, & particularibus syllogismis.

cōm. 37. Cum compleuerit primam figuram, nunc in secundā transit, & ostendit, q in secunda figura contingat ex falsis verum cōcludere, accipit autem coniugationem, quę concludit in secunda figura ex falsis veram, & vniuersalem conclusionem ex diuisione, vt Philoponus deducit, in hunc modum, aut ex ambabus falsis, aut ex vna falsa, & altera vera. Siquidem ex ambabus falsis, aut ex ambabus totis falsis, & hoc, aut maiore negatiua, & minore affirmatiua, aut contra, maiore affirmatiua, & minore negatiua. Aut ambabus in quodā falsis, & iterum aut maiore negatiua, & minore affirmatiua, aut contra, maiore affirmatiua, & minore negatiua. Aut vna quidem tota falsa, altera autem in quodam falsa, & hoc dupliciter, aut

aut maiore tota,& minore in quodam falsis,aut econtra rio,& de vtrisq; his,aut maior negatiua , & minor affirmatiua,aue contra,maior affirmatiua, minor autem negatiua.Siquidem autem ex vna falsa , & altera vera,aut in quodam falsa,aut tota falsa,& si in quodam falsa , aut maior in quodam falsa, & mioor vera , aut maior vera, & minor io quodam falsa,& si tota falsa , aut maior tota falsa,& minor vera,aut maior vera , & mioor tota falsa. Et si quidem maior tota falsa & minor vera, hoc erit aut maior negatiua,& minor affirmatiua , aut contra maior affirmatiua,& minor negatiua. Si autem maior in quodam falsa sit,iterum hoc erit,aut maior negatiua, & minor affirmatiua,aut contra maior affirmatiua, & minor negatiua . Sin autem maior vera sit,& minor in quodã falsa,hoc erit,aut maior negatiua,& minor affirmatiua, aut contra maior affirmatiua, & minor negatiua . Has duodecim coniugationes Aristoteles quasdam pertransit,quasdam autem non, vt ex inductione erit manifestũ vnde dicit. In media autem figura omnino , hoc est omnibus coniugationibus,quæ fieri possunt,Contingit per falsa verum syllogizare. Dico omnino,quia & vtrisq; propositionibus totis falsis sumptis,& vtraq; falsa sumpta in aliquo, & hae quidem vera , illa tota falsa , vtrauis falsa posita,siue maiore , siue minore , & si vtræq; in aliquo sint falsæ, etiam verum contingit syllogizare , & si hæc quidem sit simpliciter vera, illa autem io aliquo falsa etiam contingit verum ex vniuersalibus syllogizare, & si hæc quidem sit tota falsa. Hæc autẽ in quodam vera,& in vniuersalib⁹,& particularibus syllogismis,semper verum ex falsis contingit syllogizare.

Si enim A B quidem nulli inest, C autẽ omni,vt lapidi animal quidem nulli , homini autem omni,si contrariæ ponantur propositiones,& sumatur A B quidem omni, C vero nulli,ex falsis totis propositionibus erit vera conclusio .

Camestres, & cęlare ex falsis in toto cõcludũt veram in toto.

Comm. 38. Nunc declarat q; ex ambabus propositionibus totis falsis verum concludatur. Et primo hoc declarat in vniuersalibus,& declarando hoc in vniuersalibus primo docet accipere terminos in Camestres,& dicit . Si enim A medium,B quidem nulli maiori extremitati inest , C autem minori extremitati omni insit in rei veritate. Vt lapidi animal quidem nulli,homini autem omni. Deinde docet sumere coniugationem,& vult q; terminis sic stãtibus , si propositiones econtrario acceperis , facies veram conclusionem ex totis falsis .} Maiore videlicet affirmatiua,& minore negatiua,& dicit.{Si contrarię ponantur propositiones , & exponit quomodo contrariæ, & dicit. Et sumatur A animal,B quidẽ,scilicet lapidi omni,C vero homini nulli,ex falsis totis propositionib⁹ erit vera conclusio. Hæc enim,omnis lapis animal,tota falsa est,& hæc nullus homo animal,etiam tota falsa. Conclusio tamen nullus homo lapis,tota vera.

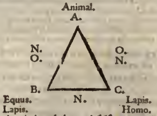
Vide in superiori figura.

Similiter autem & si A inest B quidem omni C vero nulli.Nam idem erit syllogismus.

Cõmen. 39. Ostendit primum,maiore affirmatiua,& minore negatiua totis falsis existentibus,nũc in Cæsare maiore negatiua existente,& minore affirmatiua totis falsis, quomodo sequatur verum. Et vult, q; si A secundum veritatem omni B insit,et C nulli,conuersis ad oppositam qualitatem, propositiones fiunt falsæ, et conclusio vera, vt animal nulli homini , est tota falsa , animal omni lapidi iterum est tota falsa. Et tamen homo nulli lapidi,erit cõclusio tota vera,vnde dicit.{Similiter autem et si A medium,vt animal,inest B maiori extremitati, quidem omni,vt homini C vero minori extremitati , videlicet lapidi,nulli.Nam idem erit syllogismis conuersis his ad oppositam qualitatem. Erunt enim vtręq; falsæ totę,et cõclusio vera.

Rursus,si altera quidem tota falsa, altera autem tota vera , nihil enim prohibet A & B & C omni inesse, B autẽ nulli C, vt genus , non subalternis speciebus. Nam animal, & æquo omni,& homini inest, & nullus homo æquus , si ergo sumatur animal huic quidem omni , illi vero nulli inesse,hæc quidem erit falsa,illa autem tota vera,& conclusio vera,ad quodlibet posito priuatiuo.

Camestres, ac Cęsare ex altera tota falsa, altera aũt vera, verum concludentes.

Cõmm. 40. Cum dixerit de ambabus totis falsis,nunc dicit de habẽtibus vnam quidem totam falsam,alteram autem veram. Et primo proponit intentum,& dicit.{Rursus,si altera quidem tota falsa,altera autem tota vera,etiã conclusio potest esse vera. Deinde probat dando terminos, & primo docet sumere terminos,& simul docet nos fieri abundos, & dicit . {Nihil enim prohibet A medium, & B maiori extremitati,& C minori extremitati omni inesse B autem maiorem extremitatem C nulli minori extremitati. Tunc docet nos fieri abundos, & exemplificat in terminis , & dicit.{Vt genus non subalternis speciebus,si inesse sumitur.nam animal,& ęquo omni , & homini inest in rei veritate,& nullus homo æquus in veritate,per quæ patent termini,& quomodo fieri potest q; abundus. Tunc docet coniugationem,& dicit. Si ergo sumatur animal huic quidem omni,illi vero nulli inesse, hæc quidem erit tota falsa, illa autem tota vera , & conclusio vera. Dico erit conclusio vera ad quodlibet extremorum posito priuatiuo , hoc est siue ad maiorem , siue in minori. Nam si ponitur ad minorem syllogismus erit in Camestres,si autem ad maiorem,erit in Cæsare. Hæc dixit de falsis in totis. Per quæ patet cur in hac figura indifferenter negatiua & affirmatiua totis falsis, & altera,conclusio sequatur vera. In prima autem figura,non nisi minore falsa. Nam licet hæc figura non differat a prima nisi conuersione negatiue , tamen negatiua cum cõuertit,non remanet in prima figura tota falsa, sed in quodam,vt cõuertẽdo illam nullus homo est animal in hãc, nullum animal est homo. Prima enim erat tota falsa. Secunda autem in quodam. Non enim fieri potest in secunda figura coniugatio ex negatiua tota falsa, nisi cum conuertitur remaneat falsa in quodam, vt patet discurrendo per omnia exempla. At hoc patet ex falsa maiore in quodam in prima figura potest verum deduci , vt superius dictum est. Quo autem ad terminos attinet. Animaduertendum

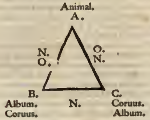
Solutio q.

De termis.

A uertendum hic esse vsum literis,vt sermo suus fit vniuersalior, & facilior, & per A in hac figura semper medium intelligit,per B autem maiorem extremitatem, & per C mioorem.

Et si altera in aliquo falsa, altera autem tota vera. Posibile est enim A B quidem alicui inesse,C autē omni,& B nulli C. Vt animal albo quidem alicui,coruo autem omni. Album vero nulli coruo. Si ergo sumatur A B quidem nulli,C autem toti inesse A,B quidem propositio in aliquo falsa est,A C autē tota vera, & conclusio vera.

Cesare camestres ex [illegible] in toto [illegible]ra,ex altera [illegible] in aliquo falsa, altera [illegible]ra cōclusiones verā.

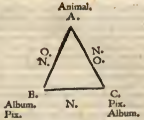

Cōmen. 41. Cum dixisset de cōiugatione, quæ habet alteram totam falsam, alteram totam veram, ounc dicit de his cōiugationibus, quæ habent alteram totam veram, alteram falsam io aliquo. Et hoc proponit,& dicit. Et si altera in aliquo falsa, altera autem tota vera, subaudi sumantur, cootingit coocluſionem esse totam veram. Deinde exponit eam coniugationem, quæ habet negatiuam in quodam falsam, & affirmatiuam veram totam: Et primo eam quæ fit in Cæsare. Et docet primo terminos. & dicit. Posibile est enim A medium B maiori extremitati quidem alicui inesse in veritate, C autem minori omni in veritate,& B nulli C io veritate, & affert exemplum,& dicit. Vt animal albo quidem alicui.Coruo autem omni.Album vero nulli coruo. Tunc colligit cōiugationem in Cæsare,& dicit. Si ergo sumatur A videlicet aoimal B quidem videlicet albo oulli,C autem minori, videlicet coruo toti inesse A,B quidem propositio io aliquo falsa est. Ac autem tota vera, & conclusio vera,Et sic patet in Cæsare. Nullum album animal,in aliquo falsa,omnis coruus animal tota vera. Nullus coruus albus tota vera. C

Et transposita quidem priuatiua, similiter. Nam per eosdem terminos demonstratio est.

Commē. 42. Idem declarat in Camestres ex maiore affirmatiua tota vera, minore negatiua in aliquo falsa, conclusionem sequi totam veram,transposita videlicet priuatiua ad minorem,& transpositis terminis, & dicit. Et transposita quidem priuatiua ad mioorem io Camestres, & transpositis mioori & maiori terminis (medio maneote) Similiter subaudi idem sequitur. Nam per eosdem termioos transpositos tamen. Medio manente eodem demonstratio est. D

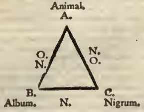
Et,si affirmatiua quidem propositio in aliquo falsa,priuatiua autē tota vera, nihil enim prohibet A B quidem alicui inesse,C autem toti non inesse,& B nulli C vt animal albo quidē alicui,pici autem nulli,& albū nulli pici. Quare,si sumatur A toti B inesse, C autem nulli, A B quidē in aliquo falsa,A C autē tota vera,& conclusio vera est.

Camestres ex maiori in pte falsa,minori autē vera, verā concludēs, quod si trāsponant termini, per cæsare idem concludetur eodē modo.

Commē. 43. Cum dixisset de coniugatiooe habente affirmatiuam totam veram,negatiuam autem in aliquo falsam. Nunc dicit de coniugatione habente negatiuam totam veram affirmatiuam autem in aliquo falsam,& ponit exemplū io Camestres.Et primo proponit intentum,& dicit.Et, B si affirmatiua quidem propositio in aliquo falsa,priuatiua autem tota vera, cooclusio etiam sequetur tota vera. Probat regulam in Camestres. Et primo sumit terminos,& dicit,nihil enim prohibet A medium B maiori extremitati alicui inesse,C autem mioori toti nō ioesse,hoc est C autem nulli inesse, & B maiorem nulli C mioori inesse,& affert terminos,& dicit. Vt animal mediū albo quidem maiori alicui in veritate,pici autem mioori oulli in veritate, & album maiorem nulli pici minori io veritate. Tunc colligit cooiugationem in Camestres, & dicit. {Quare si sumatur A toti B inesse C autem nulli, A B quidem in aliquo falsa est A C autem tota vera, & conclusio vera est in Camestres hoc modo,omne album animal in aliquo falsa,nulla pix animal,tota vera. Igitur nulla pix alba tota vera. Idem patet in Cæsare maiori & minori terminis transpositis,medio maneote. Nam sequitur nulla pix animal tota vera, omne album animal, io aliquo falsā. Igitur nullum albū pix,tota vera. Ex affirmatiua igitur io aliquo falsa,& negatiua tota vera cōclusio sequitur tota vera. Subticuit autem hanc,quoniam perspicua est ex prima parte. Vt Philoponus innuit. C

Et si vtræq; propositiones in aliquo falsæ erit conclusio vera, posibile est enim A & B & C alicui inesse, B autem nulli C.vt animal & albo alicui, & nigro alicui, album vero nulli nigro. Si ergo sumatur A B quidem omni,C autem nulli. Ambę quidem propositiones in aliquo falsę sunt,& conclusio vera. Similiter autem,& transposita priuatiua per terminos.

Ex vtrisque in parte falsis verā concludentes.

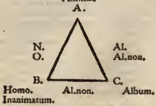
Cōmen. 44. Cum cōpleuerit de cooiugationibus, quę sunt ex vna vera,& altera falsa,& hac,aut tota,aut in quodam. Nūc dicit de ambabus in quodam falsis, & primo propooit intentum,& dicit.{Et si vtręq; propositiones in aliquo falsæ sumantur erit conclusio vera. Et primo declarat hanc regulā io Camestres,ex maiore affirmatiua, & minore negatiua,& docet terminos. Et inquit.{Et si vtręque propositiones in aliquo falsę sumantur, erit cōclusio

tota

tota vera. Primo ergo sumit terminos, & dicit. ¶ Possibile est enim A medium & B maiori extremitati, & C minori alicui inesse B autem maiorem extremitatem nulli C minori inesse, & hoc esse possibile exponit in terminis & dicit. Vt animal & albo alicui, & nigro alicui. Albũ vero nulli nigro, constitutis itaq; terminis, colligit coniugationem primo in Camestres, & dicit. Si ergo sumatur A B quidem omni, vt omne B A C autem nulli, vt nullum C A. Ambæ quidem propositiones in aliquo falsæ sunt, & conclusio vera. Vt omne album animal, in quodam falsa, nullum nigrum animal, in quodam falsa, nullum nigrum album, tota vera. Deinde idem sequi in Cesare sumit, & dicit. Similiter autem transposita priuatiua per eosdem terminos in Cæsare idẽ sequitur. Vt nullum album animal in aliquo falsa. Omne nigrũ album in aliquo falsa, nullum nigrum album, tota vera.

Manifestum autem est & in particularibus syllogismis, nihil enim prohibet A B quidem omni, C autem alicui inesse, & B alicui C non inesse. Vt animal quidem omni homini, albo autem alicui, homo vero alicui albo non inerit, si ergo ponatur A B quidem nulli inesse, C autem alicui inesse, vniuersalis quidem propositio tota falsa, particularis autem vera, & conclusio vera. F

Festino, & Barocco ex maiori falsa & minori vera concludẽtes verum.

Cõmen. 41.

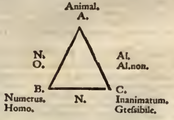
Cum compleuerit de coniugationibus, quæ concludunt vniuersale in secunda figura, nunc dicit de his, quæ particulare concludunt, & primo docet syllogizare ex altera tantum falsa, deinde ex vtraq;, & docendo syllogizare ex altera tãtum falsa, primo docet syllogizare ex maiore tantũ falsa, secundo ex minore tantum falsa. Et docendo syllogizare ex maiore tantum falsa, primo docet ex negatiua tantum falsa, & in festino, deinde ex affirmatiua tantum falsa, & in Barocco. Omisit autem coniugationes ex maiore in quodam falsa, quoniam ex his, quæ dicit perspicuæ sunt. De prima proponit intentum, & dicit. Manifestum autẽ est & in particularibus syllogismis, quæ ex altera tota falsa, & altera vera. Conclusio vera esse possit, deinde docet accipere terminos in Festino ad syllogizandum ex maiore negatiua tota falsa, & minore vera (& vt Philoponus dicit) Primo sumit quæ sm veritatem sunt, deinde colligit coniugationem, & accipit maiorem falsam. Vnde dicit, nihil enim prohibet A B quidem omni C autem alicui inesse in veritate, & B alicui C non inesse etiam in veritate. Et affert exemplum, & dicit, vt animal medium quidem omni homini maiori extremitati, albo autem minori alicui, & homo maior alicui albo minori non inerit. Hæc de dispositione terminorum in veritate. Deinde in his colligit coniugationem in Festino ex maiore tota falsa, & minore vera, & dicit. Si ergo ponatur A animal, B homini quidem nulli inesse, C autem albo alicui inesse, vniuersalis quidẽ propositio tota falsa est, videlicet nullus homo animal, particularis autem vera, videlicet quoddam album animal, & conclusio vera, quoddam album non est animal. H

E Quo vero ad hos modos attinet. Animaduerte (vt Philoponus vult) Minorem non posse accipi totam falsam, sed bene maiorem, quoniam minor est particularis, quę non accipitur nisi in quodam aut vera, aut falsa.

Similiter autem & affirmatiua sumpta A B, possibile est enim A B quidem nulli, C autem alicui nõ inesse, et B alicui C non inesse. vt animal nulli inanimato, albo autem alicui, & inanimatum non inerit alicui albo. Si ergo ponatur A B quidem omni, C vero alicui nõ inesse: A B quidẽ propositio vniuersalis tota falsa, A C autem vera, & conclusio vera. Vide in superiori figura.

Accepit maiorem negatiuam totam falsam, & minorem veram, & in Festino. Nunc accipit maiorem affirmatiuam totam falsam, & minorem etiam veram in Barocco, & hoc proponit, & dicit. Similiter autem & affirmatiua sumpta A B maiore & tota falsa, deinde disponit terminos in veritate, & dicit possibile est enim A B quidem nulli C autem alicui nõ inesse in veritate, & B alicui C non inesse, etiam in veritate. Et affert exemplum, & dicit, vt animal medium nulli inanimato maiori extremitati. Albo autem minori alicui, & inanimatũ maior non inerit alicui albo. Hæc de dispositione terminorum in veritate, deinde docet syllogizare in his terminis in Barocco, & dicit, si ergo ponatur A B quidem omni C vero alicui non inesse, A B quidem propositio vniuersalis tota falsa est, quoniam sua contraria vera, A C autem vera, quia sua contradictoria falsa, & conclusio vera est, vt omne inanimatum animal tota falsa, quoddam album non est animal, vera, ergo quoddam album non est inanimatum vera. Cõmen. 42.

G Et vniuersali quidem vera posita, minore autem particulari falsa, nihil enim prohibet A, nec B nec C vllum sequi, & B alicui C non inesse. Vt animal nulli numero, nec inanimato, & numerus aliquod inanimatum non sequitur. si ergo ponatur A B quidem nulli, C autem alicui, & conclusio vera est, & vniuersalis propositio vera, particularis autem falsa.

Festino, Baroccoex maiori vera, minori falsa cõcludẽtes verum.

Nunc docet quomodo minore existente falsa, maiore autem vera, conclusio possit esse vera. Et primo in Festino negatiua videlicet existẽte vera, & dicit, & vniuersali quidem vera posita. Minore autem particulari falsa, etiam potest cõclusio vera esse, declarat autem hoc in Festino primo, & disponit terminos in veritate, & dicit. ¶ nihil enim prohibet A medium nec B nec C vllum sequi, sed de vtroq; negari, & B maiorem extremitatẽ alicui C minori non inesse, & affert exemplum, vt animal nulli numero, & nulli inanimato, & numerus aliquod inanimatum non sequitur, sed negatur ab aliquo inanimato. Hæc de dispositione terminorum in veritate. Deinde colligit coniugationem in his terminis, & dicit. Si ergo ponatur A B quidem nulli C autem alicui inesse, & Cõmen. 43.

conclusio

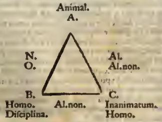
conclusio vera erit, & vniuersalis propositio vera, particularis autem falsa, vt nullus numerus animal, tota vera, quoddam inanimatum animal, falsa, quoddam inanimatum non est numerus, vera. Quo vero ad particularem attinet. Aristoteles (vt Philoponus animaduertit) particularem accepit falsam in quodam, quoniam est particularis, verum in quodam falsa dicitur secundum prædicationem, non secundum esse, quoniam contradictoria vera est.

Vide hãc cõiugationẽ in superiori figura.

Affirmatiua autem vniuersali, similiter posita, possiblle est enim A, & B & C toti inesse, B autem, aliquod C non sequi, vt genus speciem & differentiam. nam animal omnem hominẽ, & totum gressibile sequitur, homo vero non omne gresslbile. Quare, si sumatur A B quidẽ toti inesse, C autem alicui non inesse, vniuersalis quidem propositio vera est, particularis falsa, conclusio autem vera.

Cõmen. 48. Ostendit ex maiore negatiua vera, & minori affirmatiua falsa, verum concludi, nunc in Barocco ostendit ex maiore affirmatiua vera, & minore negatiua falsa verã sequi, & primo proponit hoc, & inquit. {Affirmatiua autem vniuersali, similiter posita vera, & ad maiorem, subaudi minore particulari negatiua falsa, etiam conclusionem contingit veram esse. Deinde disponit terminos in veritate, & dicit. {possibile enim est A medium, & B & C toti inesse, B autem aliquod C non sequi, sed de quodam C negari. Et affert exemplum, in quo etiam docet nos fieri abundos, & dicit. {vt genus speciem & differẽtiam proprias sequitur, vt animal omnem hominem, & totum gressibile sequitur, quoniam tam de omni homine, quam de omni gressibili prædicatur. Homo vero nõ omne gressibile sequitur, cũ non de omni gressibili prædicetur. Hæc de dispositione terminorũ in veritate. Deinde colligit coniugationẽ in his, & dicit. Quare si sumatur A animal B quidem homini toti inesse, C autem gressibili alicui nõ inesse, vniuersalis quidem propositio vera, particularis falsa, conclusio autem vera. Nam omnis homo animal tota vera, quoddam gressibile nõ est animal in quodam falsa, quoddam gressibile non est homo, vera. Est autem minor (vt Philoponus animaduertit) falsa in quoddam, non secundum esse, sed fm contradictionẽ, quoniam sua contradictoria vera est.

Manifestum autem quoniam & vtrisq; falsis erit conclusio vera, siquidem contingit A & B & C, illi quidem omni, huic vero nulli inesse, B vero aliquod C non sequi. nam sumpto A B quidem nulli, C autem alicui inesse, propositiones quidem ambæ falsæ, conclusio autem vera.

Festino, Barocco ex falsis in totum falsis, concludẽtes verum.

Cõmen. 49. Cũ dixerit de his quæ sunt ex vna falsa, & altera vera, nunc dicit de his, quæ sunt ex vtrisq; falsis, & primo de maiore tota falsa, minore autem falsa in quodam, & pro-

A ponit intẽtum, & dicit. {Manifestum autem, quoniam ex vtrisq; falsis, erit cõclusio vera. Et declarat hoc primo in Festino, disponẽdo terminos in veritate, & dicit. {Si quidem contingit A, & B & C, illi quidem omni, scilicet omni B, huic vero, videlicet C nulli inesse, B vero aliquod C non sequi, sed A quodam C negari, vt animal homini omni, & nulli gressibili inest. Homo autem non omni gressibili, hæc de dispositione terminorum in veritate, tunc colligit coniugationem, & dicit. {Nam sumpto A b quidem nulli, C autẽ alicui inesse, propositiones quidem ambæ falsæ, conclusio autem vera, vt nullus homo animal, tota falsa, quoddam inanimatum animal falsa, quoddam inanimatum non est homo, vera. Est autem maior quidem tota falsa, quia sua contraria vera est. Minor autem in quodam falsa (vt Philoponus dicit) secundum prædicatinnem, non secundum esse, quoniam sua contradictoria vera est.

Vide hãc cõbinationẽ in superiori figura.

Similiter autem, & cum prædicatiua fuerit

B vniuersalis propositio, particularis autem priuatiua. Possibile est enim A B quidem nullum, C autem omne sequi, & B alicui C non inesse, vt animal, disciplinam quidem nullam, hominem autem omnem sequitur, disciplina autem non omnem hominem. Si ergo sumatur A B quidem toti inesse, C autem aliquod non sequi, propositiones quidem falsę, cõclusio autem vera.

Cõmen. 50. Cum accepisset maiorem negatiuam totã falsam, nũc accipit ipsam totam falsam affirmatiuam in Barocco, & primo accipit intentum, & dicit. {Similiter autem & cũ prædicatiua fuerit vniuersalis propositio, & tota falsa. particularis autem priuatiua, & falsa in quodam, subaudi conclusio potest esse vera. Deinde disponit terminos in veritate in barocco, & dicit. {possibile est enim A B q

C dem nullum, C autem omne sequi, hoc est, possibile est, vt A omni B, & nulli C insit, & b alicui c non inesse, & q hæc sint possibilia, declarat dãdo terminos, & dicit. {vt animal disciplinam quidem nullam. Hominem autem omne sequitur. {Disciplina vero non omnem hominẽ. Hæc de dispositione terminorum in veritate. Deinde colligit coniugationem in his factam in Barocco, & dicit. {Si ergo sumatur A b quidem toti inesse, c autem aliquod non sequi propositiones quidem falsæ sunt, conclusio autem vera. nam omnis disciplina animal, falsa tota, quidam homo non est animal, in quodam falsa, non quidem secundum esse, sed secundum prædicationem, quoniam contradictoria vera, quidam homo non est disciplina est veram.

Cap. 10. Quod ex falsis verũ syllogizetur in tertia figura.

ERit autem & in postrema per falsas totas, & in aliquo vtraq;, & altera quidem vera altera autem falsa, & hac quidem in aliquo fal-

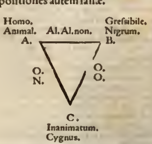
D sa, illa autem tota vera, & econuerso, & quotquot modis aliter possibile est transmutare propositiones.

Comen. 51. Cum dixisset quo modo in secunda figura, possibile est ex falsis verum syllogizare, nunc dicit quomodo in tertia possibile sit ex falsis verum concludere, & Philoponus enumerat tot modis fieri posse in tertia, quot & in secuoda, & prima, vt per longum processum enumerat, & hoc proponit Aristoteles, & dicit. {erit autem, & in postrema figura & p falsas totas, & per falsas vtraque in aliquo, & altera quidem vera, altera autem falsa, & hac quidem in aliquo falsa, illi autem tota vera, & ecõuerso, verum ex falsis syllogizare, & quotquot modis aliter possibile est transmutare propositiones in prima, & secunda, tot & hic contingit verum ex falsis syllogizare.

Nihil enim prohibet nec A, nec B vlli C inesse A autem alicui B inesse, vt nec homo, nec gresibile vnum inanimatum sequitur, homo autem alicui gresibili inest. Si ergo sumatur A & B omni C inesse, propositiones quidem totæ falsæ, conclusio autem vera.

Comm. 12. Primum dicit de propositionibus totis falsis, & vniuersalibus affirmatiuis, vt in darapti, & inqt. {Nihil. n. prohibet, nec A nec B vlli C inesse A autem alicui B inesse probat per terminos, & dicit. {vt nec homo, nec gresibile, vllũ inanimatũ sequitur, nec. n. homo nec gresibile alicui inanimato inest, homo autẽ alicui gresibile, aliqd enim gresibile homo est. Terminis sic dispositis in veritate, cõuertit propositiones ad oppositã qualitatẽ, & cõstruit cõiugationem ex vtrisq; totis falsis in darapti, & dicit. Si ergo sumatur A & B omni C inesse, propositione quidem totæ falsæ erunt, cõclusio autẽ vera. nam omne inanimatum homo, tota falsa est, omne inanimatũ gresibile, tota falsa, quoddã gresibile homo, vera est. Quo vero ad terminos attinet. Aristo. per A semper maiorem extremitatem, per B autem. Minorem, per C vero. Medium intelligit: nam cõuersa minori propositione in parte, reductio fit in primam figuram, & remanebũt termini communes omni materiæ, & ignoti, vt patet. F

Hic vide in superiori figura. Similiter autem, & cum hæc quidem est priuatiua, illa autem, affirmatiua. Posibile est. n. B quidem nulli C inesse, A autem omni, & A alicui B non inesse, vt nigrum nulli cygno. Animal autem omni, & animal non omni nigro, quare si sumat̃ B quidem omni C, A vero nulli, A alicui B non inerit, & cõclusio quidem vera, propositiones autem falsæ.

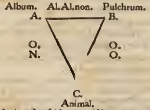

Darapti, Felapton ex totis falsis concludẽtes verum.

Comm. 13. Cum accepisset totas falsas, & vniuersales affirmatiuas, nunc accipit rursus ambas falsas, & vniuersales, sed maiorẽ quidem negatiuã, minorem vero affirmatiuã in felapton, & hoc proponit, & dicit. Similiter autẽ, & cũ hæc quidem est priuatiua, illa vero affirmatiua, in felapton, vtrisq; totis falsis, vera esse potest conclusio. Deinde disponit terminos, & dicit. {Posibile est enim B quidem minorem extremitatẽ, nulli C inesse medio, A autẽ, minorem omni C inesse medio, & A minorem alicui B nõ inesse, vt nigrũ nulli cygno in minori propositione. Animal autẽ omni cygno in maiore propositione, & animal nõ omni nigro in cõclusione. Hæc de dispositione terminorum in veritate. Deinde colligit cõiugationẽ cõuertẽdo propositiones ad oppositã qualitatẽ in felapton, & dicit. Quare si sumatur B nigrum omni C cygno in minori A vero nulli C hoc est A. Animal nulli cygno in maiore A animal alicui B nigro nõ inerit, in cõclusione, & erit conclusio quidẽ vera, propositiones autem falsæ, totę. Nam nullus cygnus animal tota falsa, omnis, cygnus niger, tota falsa, quoddã nigrũ animal vera. Ex his patet, q̃ ambabus falsis totis, & vniuersalibus, siue ambabus affirmati- H

E uis, siue maiore negatiua, & minore affirmatiua, conclusio potest esse vera. Subiicit dicere in vniuersalibus, quæ habent vnam quidem falsam, alterã autem, veram, quia per nos met ipsos intelligere possumus.

Et si in aliquo fuerit vtraq; falsa erit conclusio vera, nihil. n. prohibet & A & B alicui C inesse: & A alicui B, vt album & pulchrum alicui animali insunt, & album alicui pulcro. Si ergo ponatur A & B omni C inesse, propositiones quidem in aliquo falsæ, conclusio autem vera.

Darapti, Felaptõ ex vtrisq; in parte falsis verum concludentes.

Comm. 14. Compleuit ambas falsas totas. Nũc accipit ambas falsas in quodam, & primo darapti accipit vniuersales affirmatiuas, & proponit intentũ, & dicit, & si in aliquo fuerit vtraq; falsa, erit conclusio vera, proposita intentione. Primo exponit illam in vniuersalibus affirmatiuis in darapti, & accipit terminos, & dicit. Nihil enim prohibet, & A, & B alicui C inesse, & A alicui B qund hæc sit posibilia, probat dando terminos, & dicit vt album & pulchrũ alicui animali inest, & album alicui pulchro. Deinde disponit coniugationem, conuertendo propositiones ad cõtradictoriam qualitatem, & dicit si ergo ponatur A albũ, & B pulchrum omni C animali inesse, popositiones quidem in aliquo falsæ, & conclusio vera erit. Nã omne animal albũ in quodã falsa est, omne animal pulchrum iterum in quodã falsa, quoddam pulchrũ album, vera est. G

Vide hic in superiori figura. Et priuatiua A C posita, similiter. Nihil. n. prohibet A quidem alicui C non inesse, B vero alicui inesse, & A non omni B inesse, vt album alicui animali inesse, pulchrum autem alicui inest, & album non omni pulchro, Quare, si sumatur A quidem nulli C, B autem omni, vtręq; propositiones quidem in aliquo falsæ, conclusio autem vera.

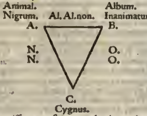
Comm. 15. Dixit de vtrisq; vniuersalibus affirmatiuis in darapti. Nunc dicit, quæ habent maiorem vniuersalem negatiuam, & minorem vniuersalem affirmatiuam in felapton, & hoc proponit, & dicit, & priuatiua A C posita, & vniuersali, B C vero affirmatiua, & vniuersali, & vtrisq; falsis in quodam. Similiter sequi potest vera conclusio. H Deinde disponit terminos in veritate, & dicit. Nihil enim prohibet A quidem alicui C nõ inesse in veritate B vero alicui inesse in veritate, & A non omni B inesse in veritate, & q̃ hæc esse posint, probat dando terminos, vt album alicui animali non inesse. Pulchrum autem alicui inest, & album non omni pulchro hęc esse posibilia nemo dubitat. Deinde colligit coniugationem, & dicit. Quare si sumatur A quidem nulli C vt albũ nulli animali B autem omni, vt pulchrum omni animali, vtræq; propositiones quidem in aliquo falsæ, cõclusio autem vera. Nam nullum animal album, falsa, in quodam est, omne animal pulchrum iterum falsa in quodam, quodam pulchrum album vera est.

Similiter autem & hac quidem tota falsa, illa autem tota vera sumpta, posibile est enim A & B omne C sequi, & A alicui B non inesse;

vt

vt animal, & album omnē cygnū sequitur, & animal non omni inest albo. Positis igitur his terminis, si sumatur B quidē toti C inesse, A vero toti nō inesse: B C quidem tota erit vera, A C autem tota falsa, & conclusio vera. A

Coniugōnes binæ negatiuæ, altera ex vna ſtoto falsa, altera ex maiori, altera ex minori concludētes verum.

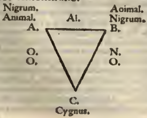
Cōmē. 56. Cum accepisset propositiones ambas in quodam falsas, nūc accipit vnam quidē veram, alterā falsam. Et primo maiorē totā falsam, minorē aūt totā verā in felaptō, & præmittit intētū. & dicit. {Similiter autē & hac quidem tota falsa, illa autē tota vera sumpta in felapton, sequi potest cōclusio vera, & primo disponit terminos sm veritatē, & dicit. {possibile est. n. A & B omne C sequi in veritate, & A alicui B nō inesse in veritate, q̄ hęc fieri possint, probat per terminos, & dicit, vt animal, & albū omnem cygnum sequitur in veritate, & animal non omni inest albo in veritate, tūc docet cōuertere, & dicit. {Positis igitur his terminis, si sumatur B quidem album toti C cygno inesse, A vero animal toti non inesse, hoc est nulli cygno inesse, B C quidem minor tota erit vera, A C autem maior tota falsa, & conclusio vera. Nam nullus cygnus animal, tota falsa est: omnis cygnus albus, tota vera: quoddam album animal, vera est, B

Hic vide in superiori. Similiter autem & si B C quidē falsa A C autem vera: nam hi quidē termini ad demōstrationem sunt, nigrum, inanimatum, cygnus. C

Cōmen. 57. Accepit primo maiorem totam falsam negatiuā, nūc contra accipit minorem falsam, & maiorem veram, & hoc proponit, & dicit. {Similiter autem si & B C quidē minor falsa, A C autem vera, s. maior sumatur, conclusio vera erit, probat dando terminos. nam hi quidem termini ad demōstrationem rei huius boni sunt, videlicet, nigrum, inanimatum cygnus. nam nullus cygnus niger, tota vera: omnis cygnus inanimatus, tota falsa: quoddā inanimatum nigrum, vera est.

Sed & si vtraeq; assumantur affirmatiuę, nihil enim prohibet B quidem omne C sequi, A autem toti C non inesse, & A alicui B inesse. Vt omni cygno animal, nigrū vero nulli cygno, & nigrum inest alicui animali: quare, si sumatur A & B omni C inesse: B C quidem tota vera, A C autem tota falsa, & conclusio vera. Similiter autem, & A C sumpta vera: nam per eosdē terminos demonstratio. D

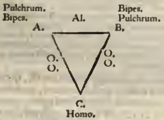
superioribus similes ex ſibus affirmatiuis idē cōcludētes.

A Cum dixerit coniugationes quæ in Felapton sunt ex maiore negatiua, et minore affirmatiua, nūc accipit ambas affirmatiuas vniuersales, & primo maiorē falsam, & minorem veram. Deinde cōtra maiorem veram, & minorem falsam. Et proponit intentionem, & dicit. Sed & si vtraeq; affirmatiue assumantur, etiam conclusio vera esse potest. Probat, & primo disponit terminos sm veritatem, & dicit. Nihil. n. prohibet B quidem, omne C sequi, A autem toti C non inesse, & A alicui B inesse. Quod hæc esse possint in veritate, probat assignādo terminos, & dicit, vt omni cygno animal, nigrū vero nulli cygno, & nigrū inest alicui animali, patet igitur hęc fieri posse in veritate. Tunc docet conuertere ad falsitatem, & dicit. Quare si sumatur A, & B omni C inesse, B C quidem tota vera, A C autem tota falsa, & conclusio vera. Nam omnis cygnus niger, tota falsa, omnis cygnus animal, tota vera, quoddam animal nigrum vera. Et cum accepisset maiorem totam falsam, & minorem totam veram, accipit contra, maiorem veram totam, & minorem falsam totam, & ostendit per eosdem mutato ordine de maiore in minorem, & econtrario, & dicit. Similiter autē & A C sumpta vera, & B C sumpta falsa, sequitur cōclusio vera. Nam per eosdē terminos erit demonstratio, facta translatione de maiore in minorē, & econtrario, vt omnis cygnus animal, tota vera, omnis cygnus niger, tota falsa, & quoddam nigrum animal, vera. Cōmen. 58. B

Rursus hac quidem tota vera existente, illa autem in aliquo falsa, possibile est enim B quidem omni C incē, A autem alicui C & alicui B. vt bipes quidem omni homini, pulchrum autem non omni, & pulchrum alicui bipedi inest. Si ergo sumatur A & B toti C inesse B C quidem tota vera, A C autem in aliquo falsa, conclusio autem vera.

C

In Darapti coniugationem ex maiori in quodā falsa, minori vera altera, altera ex maiori vera, & minori in quodā falsa, verum cōcludentes.

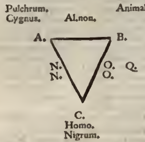
Cōmen. 59. Accepit hanc quidem totam veram, illam autem totam falsam, nunc accipit vnam quidem totam verā. Alteram autem in quodam falsam, & proponit intentum, & dicit. {Rursum hac quidem tota vera existente, illa autem in aliquo falsa, potest conclusio esse vera. Et primo disponit maiore existente in quodam falsa, & minore vera, & dicit. {possibile est enim B quidem omni C inesse A aūt alicui C, & alicui B, & q̄ ita sit probat, & dicit. {vt bipes quidē omni homini. Pulchrū non omni homini, & pulchrum alicui bipedi inest, hæc sunt in veritate, tūc docet cōuertere, & dicit. {Si ergo sumatur A & B toti C inesse, B C quidem minor tota vera, A C autem in aliquo falsa, quę est maior, conclusio autem vera. nam omnis homo pulcher, in quodam falsa, omnis homo bipes, tota vera, quoddam bipes pulchrum, vera est. D

Similiter autem & A C quidem vera, B C autem falsa in aliquo sumpta. Trāspositis. n. ijsdē terminis, erit demonstratio. Vide hic in superiori figura.

Cōmen 60. Nunc docet syllogizare ex maiore tota vera, & minore in quodam falsa, & hoc proponit, & dicit. {Simili-

ter autem & A C quidem maiore tota vera, B C autem falsa in aliquo sumpta, conclusio potest esse vera. Probat, & dicit. {transpositis enim ijsdem terminis, erit demonstratio. nam omnis homo bipes tota vera, omnis homo pulcher, in quodã falsa, quoddã pulchrũ bipes vera est.

Et cum hæc quidem est priuatiua, illa vero affirmatiua, quoniam possibile est B quidem toti C inesse, A autem alicui C, & quando sic se habent, non omni B inesse A, si ergo assumatur B quidem toti C inesse, A autem nulli, priuatiua in aliquo falsa, altera autem tota vera, & conclusio erit vera.

In Felapton binæ cõiugõnes codẽ modo quo superiores verũ ex falsis concludentes.

Cõmen. 61. Nunc docet easdẽ coniugationes in Felapton, & hoc proponit, & dicit, & cũ hęc quidẽ est priuatiua, illa vero affirmatiua, etiam cõclusio potest esse vera. Probat, & dicit. {quoniam possibile est B quidem animal toti C homini inesse, A autem pulchrum alicui C: & quãdo sic se habent, possibile est non omni B inesse A, non.n. pulchrum inest omni animali, hæc de dispositione terminorum in veritate. Tunc docet conuertere. Si ergo assumatur B quidem animal toti C inesse, hoc est toti homini, A autem pulchrum, nulli C homini, priuatiua erit in aliquo falsa, altera autem, s. affirmatiua tota vera, & conclusio erit vera. nã nullus homo pulcher, in quodam falsa est, omnis homo animal, tota vera. Quoddã animal non est pulchrum, vera.

Vide hæc in superiori fi-ra.

Rursum quoniam ostensum est, ꝙ cum A quidem nulli C inest, & B alicui, euenit A alicui B non inesse. Manifestum igitur, quoniam & cum A C tota est vera, B C autem ĩ aliquo falsa, contingit conclusionem esse veram. Si.n. sumatur A nulli C, B autẽ omni A, C quidem tota vera, B C autem in aliquo falsa erit.

Commẽ.62. Docuit quando ex maiore in quodã falsa cõclusio põt esse vera, nũc cõtra, quãdo ex minore in quodã falsa, & maiore tota vera, cõclusio potest esse vera, & nõ probat regulã per terminos, sed per rationẽ, hoc pacto. Si ex minore vera particulari affirmatiua, cum maiore vera vniuersali negatiua, licet syllogizare in Ferison cõclusionẽ veram particularẽ negatiuã, igitur eisdẽ, addito vniuersali solũ ad minorẽ, licebit eãdẽ particularẽ negatiuã syllogizare. Verbi causa, hic est bonus syllogismus, nullũ nigrum cygnus, quoddã nigrũ animal, igitur in Ferison quoddã animal non est cygnus. Hic syllogismus est bonus, & cõcludit particularẽ negatiuã, igitur addito vniuersali solũ ad eãdẽ minorẽ, licebit eãdẽ cõclusionẽ verã particularẽ negatiuã syllogizare, at addito vniuersali ad minorẽ, syllogismus erit ex maiore vera tota, & minore in quodã falsa, hoc modo, nullũ nigrũ cygnus, tota vera est, omne nigrũ animal in quodam falsa, quoddã animal non est cygnus, vera. Fundatur autem hæc ratio in illa

E dignitate dialectica, quando aliquid sequitur ad antecedẽs, idem sequitur ad illud. Addito antecedenti aliquo, quod nec distrahit, nec diminuit, nec mutat in alterum genus, vel in alterã speciẽ, ipsum antecedẽs. At vniuersale si additur ad minorẽ, nec diminuit, nec distrahit, nec mutat in aliud genus vel speciem, quare eadẽ conclusio sequetur. Sed dices, ꝙ mutat propositionem minorem de vera in falsam. Dicendum, ꝙ mutat de veram in falsam in quodam, modo falsa in quodam secũdum esse, est vera in quodam sicut erat, & sic non mutat propositionem nec in genus aliud, nec in speciem aliam. Vnde dicit. Rursum quoniam ostensum est in primo huius, ꝙ cum A quidem nulli C inest, & B inest alicui C, euenit in Ferison A alicui B non inesse. Verbi gratia, nullum nigrum cygnus, quoddam nigrum animal, euenit ex his, vt quoddam animal non sit cygnus. Quia ita euenit in Ferison, manifestum igitur quoniam, & cũ A C tota est vera, B C autem mutata ad vniuersalem in aliquo

Obiectio.

Solutio.

F falsa, contingit cõclusionem subaudi eãdem esse veram, & hoc declarat, & dicit, si enim sumatur A quidem nulli C ineẽ, B autem omni C inesse, A C quidem tota vera, B C autem falsa erit, & sic patet regula per rationẽ, ꝙ ex maiore negatiua tota vera, & minore affirmatiua in quodã falsa, vtrisq; vniuersalibus, in Felapton cõclusio erit particularis negatiua vera.

Manifestum autem & in particularibus syllogismis, quoniam omnino per falsa erit verum. nam ijdem termini sumendi, & quando vniuersales fuerint propositiones, in prędicatiuis quidem prędicatiui, in priuatiuis autem, priuatiui, nihil enim differt, cum nulli inerat, vniuersaliter sumere inesse, & si alicui inerat, vniuersaliter sumere, ad terminorum positionem, similiter autem, & in priuatiuis.

Commẽ.63.

G Cum dixisset de coniugationibus tertiæ figuræ, quæ sunt ex ambabus vniuersalibus, nunc dicit, de his quæ sunt ex altera vniuersali, & altera particulari, quæ dicuntur coniugationes particulares in hac tertia figura, sunt enim dupliciter, aut enim maior vniuersalis & minor particularis, aut econtrariò minor vniuersalis, & maior particularis. Et hæ, aut ambæ falsæ, aut vniuersalis tota falsa, & particularis in quodam, aut econuerso, aut hæc falsa, & illa vera, & harum, aut maior vera, & minor falsa, aut econtrario maior falsa, & minor vera. Dicit igitur Aristoteles, quòd sicut vniuersalibus propositionibus existentibus ostendimus ex falsis verum, sic & in propositionibus habentibus vnam vniuersalem, alteram particularem per eosdem terminos ostendemus, per quos & vniuersales propositiones ostendimus, & si affirmatiuæ ambæ, affirmatiue accipiemus, & si negatiuæ, negatiue. Dicit, manifestum autem & in particu-

H laribus syllogismis, quoniam omnino per falsa erit verum. Nam ijdem termini sumendi sunt, qui sumebantur & quando vniuersales fuerint propositiones, & reddendo similes similibus, sumendi sunt in prædicatiuis quidem, prædicatiui, in priuatiuis autem, priuatiui. Et ꝙ ijdem termini Sumendi, probat, & dicit. Nihil enim differt quo ad figuram, ac terminorum positionem, cum nulli inerat prædicatum subiecto, vniuersaliter sumere inesse. Dico quo ad figuram, quoniam refertur quo ad veritatem. Cum enim nulli subiecto prædicatum inest in veritate, & sumitur omni inesse, refert ad veritatem, non autem ad terminorum positionem, ad ordinem figuræ, & si prædicatũ subiecto alicui inhæret. Nihil differt ad terminorum positionem, hoc est quo ad ordinem figurę vniuersaliter sumere prędicatum omni subiecto inesse. Quare econuerso subaudi nihil differt sumere quæ vniuersaliter insunt particulariter inesse.

Dico

Dico nihil differt quo ad figurę ordinem, quoniã quouis modo ſumantur, ſemper concluſio eſt particularis, in cæteris autẽ figuris, refert particulariter ſumere, quæ vniuerſaliter inſunt, & quæ particulariter inſunt, ſumere vniuerſaliter, quoniam concluſio variatur de particulari ad vniuerſalem, aut contra de vniuerſali ad particularem. In tertia autem non refert, & (vt dictum eſt) in affirmatiuis, ſimiliter autem & in priuatiuis intelligendum eſt.

Manifeſtum igitur quando concluſio falſa ſit, neceſſe eſt ea, ex quibus eſt oratio, falſa eſſe aut omnia, aut aliqua, quando autem vera, nõ neceſſe eſt verum eſſe nec aliquod quidem, nec omne, ſed eſt, cum nullum ſit verum eorum, quæ ſunt in ſyllogiſmis, etiam concluſionem ſimiliter eſſe veram, non tamen ex neceſsitate. B

Cõmen.64. Nunc ex dictis concludit fructum omnium eorum, quæ declarauerat, & dicit. {Manifeſtum igitur quando concluſio falſa ſit, neceſſe eſt ea, ex quibus eſt oratio, hoc eſt ſyllogiſmus, falſa eſſe aut omnia, aut aliqua, & Philoponus exponit aut omnia, hoc eſt, aut omnes propoſitiones, aut aliqua, hoc eſt, aut hæc quidem neceſſe eſt vt ſit falſa, aut altera vera. Quando autem vera ſit concluſio, non neceſſe eſt verum eſſe nec aliquod quidem abſumptorum nec omne, hoc eſt nec ambo, ſed eſt, hoc eſt, ſed contingit ſimiliter etiam concluſionem eſſe veram cum nullum ſit verum eorum abſumptorum, quæ ſunt in ſyllogiſmis, contingit enim, vt dictum eſt, veram cõcluſionem eſſe & vtriſq; falſis exiſtentibus, & altera falſa exiſtente, altera autem vera, & vtriſq; in quodam falſis exiſtentibus. Et quia aliquis poſſet dubitare. nam

Dubĩ. ſemper concluſio vera ex falſis omnibus, aut altera, ſubdit, non tamen ex neceſsitate, & ſemper, nam verum cõ

Solutio. tingit ex veris, & ex falſis. per quæ Auerroes velle videtur, falſam concluſionem ſemper debere eſſe ſimilem alicui propoſitionum, aut omnibus. Non enim poteſt concluſio eſſe falſa, quin omnes, aut altera propoſitionũ falſa ſit. Veram autem non debere eſſe ſimilem propoſitionibus, quoniam poteſt cõcluſio vera eſſe vtriſq; propoſitionibus falſis exiſtentibus, aut altera. C

Cauſa autem, quoniam quando duo ſic ſe habent ad inuicem, vt cum alterum ſit, ex neceſsitate ſit eſſe alterum, hoc cum non ſit quidem, nec alterum erit, cum autem ſit, non neceſſe eſt eſſe alterum.

Commẽ.65. Nunc aſsignat cauſam quare non oporteat vera exiſtente concluſione, vt veræ ſint propoſitiones, falſa vero, vt ſint falſæ. {Aſsignauit autem hãc cauſam in principio, nunc autem breuibus ſubmemorat. Hæc igitur cauſa eſt, quoties aliqua ſe habent, vt antecedens, & conſequens, ſemper ſic ſe habent, ꝙ poſito ipſo conſequente non neceſſario ponitur antecedens, ſed bene deſtructo, antecedens deſtruitur. At propoſitiones, & concluſio ſe habent hoc pacto vt propoſitiones ſint vt antecedẽs, & concluſio, vt conſequens. Igitur concluſione deſtructa, quod fit per hoc quod falſa eſt, deſtruentur propoſitiones aut omnes, aut altera, quod fit, per hoc ꝙ omnes ſunt falſæ, aut altera, & concluſione poſita, hoc eſt exiſtente vera, non neceſſario propoſitiones ponentur, hoc eſt erunt verę. Sumpſit enim exiſtens, vt Philoponus inquit, pro vero, & non exiſtens pro falſo, & vtitur ſyllogiſmo ſuppoſitiuo, hoc eſt ex hypotheſi, & dicit. {cauſa autem, quoniam, quando duo ſic ſe habent ad inuicem, vt cum alterum ſit, ex neceſsitate ſit alterũ eſſe. Hoc ſcilicet conſequens cum non ſit quidem, hoc eſt, cum non ſit verum, nec alterũ, ſcilicet antecedẽs, erit, ſcilicet ve- D

A rum. Cum autem conſequens ſit verum, non neceſſe eſt eſſe alterum, ſcilicet antecedens verum. Quare concluſione exiſtẽte falſa neceſſe eſt propoſitiones omnes, aut alteram falſam eſſe, exiſtẽte autem vera, nõ oportet omnes aut alteram veram eſſe.

Idem autem cum ſit aut non ſit, impoſsibile eſt ex neceſsitate eſſe idem. Dico autem, vt cum ſit A albũ, B eſſe magnum ex neceſsitate, & cum non ſit album, B eſſe magnum ex neceſsitate.

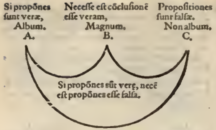
A.		A.
Eſſe album.	Antecedentia.	Non eſſe album.
Conſequentia.	Conſequentia.	Conſequentia.
B.		B.
Non eſſe magnũ.	Oppoſita.	Eſſe magnum.

B

Cõmen.66. Nunc probat ſecundam partem, videlicet, ꝙ verũ nõ neceſſario ex falſis ſequatur, & vis rationis hęc eſt, ex veris neceſſario ſequitur verum, quoniã ex veris nõ niſi verum, igitur ex falſis nõ neceſſario verum. tenet argumẽtum, quoniam nõ poteſt idẽ conſequẽs verum exiſtẽs ſequi ad duo oppoſita ſecundũ eſſe, & non eſſe, & ita non poteſt ſequi ad verum neceſſario, quod eſt eſſe, & ad falſum neceſſario, quod eſt nõ eſſe. Quare, ſi ad verũ ſequitur neceſſario verũ, ad falſum nõ ſequetur verum neceſ- C ſario. Pro ratione hãc ſumit ſuppoſitionem, vt Auer. inquit, & Philoponus exponit, ꝙ idẽ conſequẽs nõ poteſt neceſſario ſequi ad duo oppoſita antecedentia, quæ opponuntur ſecundũ eſſe, & nõ eſſe, & dicit. {idẽ autẽ antecedens cum ſit, & nõ ſit impoſsibile eſt ex neceſsitate eſſe idẽ cõſequens, exponit hanc ſuppoſitionẽ exẽplo, & dicit. {Dico autẽ vt cũ ſit A albũ, & ſumptũ pro antecedente, B eſſe magnũ ex neceſsitate, & cũ non ſit albũ A, B eſſe magnũ ex neceſsitate, eſt ergo ſuppoſitio, ꝙ ſit impoſsibile ſi ad A eſſe albũ neceſſario ſequatur B eſſe magnum, ad A nõ eſſe album neceſſario ſequatur idẽ, videlicet B eſſe magnum, non enim B eſſe magnũ poteſt ſeq ad duo oppoſita ex neceſsitate. Quo vero ad exemplũ attinet. Ariſtoteles accepit magnũ vt neceſſario ſequẽs ad eſſe albũ, quoniã magnitudo ponitur in definitione albi, vt in definitione ſimi ponitur naſus, eſt enim album magnitudo diſgregatiua viſus. Et ita, vt ad ſimũ eſſe neceſſario ſequitur eſſe naſum, ita ad albũ eſſe ſequitur ne- D ceſſario magnũ eſſe. Suppoſitionẽ autẽ hãc non probat hic ſed in fine, poteſt probari in duobus terminis, & in hoc pacto. {Si ad A eſſe album, ſequitur de neceſsitate B eſſe magnũ, igitur ex deſtructione cõſequẽtis, videlicet B non eſt magnũ, ſequetur neceſſario deſtructio antecedentis, videlicet A nõ eſt albũ, & per aduerſarios ad A nõ eſſe album, neceſſario ſequitur B eſſe magnũ, quoniam ad oppoſita ſecundũ eſſe neceſſario ſequebatͣ idem ſm ipſos. Igitur a primo ad vltimum ad B nõ eſſe magnum quod fuit oppoſitum primi conſequentis ſequitur B eſſe magnum, quod impoſsibile eſt apud omnes.

Quo ad exemplum.

Quando enim cum hoc ſit, vt A albũ, illud neceſſe eſt, vt B eſſe magnum, cum autem ſit B magnum C non eſſe album, neceſſe eſt ſi A ſit album C non eſſe album.

Comm̃.67. Posset qs dicere cõtra rationẽ posterius assignãdã, q̃ nõ valet ratio a primo ad vltimũ, & ita nõ sequit̃ ex opposito cõsequẽtis oppositũ añtis, & ex opposito illo, iterũ oppositũ illius qd fuit cõsequẽs. Cõtra obijcit, & supponit à primo ad vltimũ cõsequẽtiã valere, & ita sit hæc prima suppositio, & dicit. {Quãdo.n.cũ hoc sit, vt A album, illud necesse est esse, vt B esse magnũ, cũ autẽ sit B magnũ, necesse est C nõ esse albũ, necesse est à primo ad vltimũ si A sit albũ, C nõ esse albũ. Quare bene supponẽdum est a primo ad vltimã bonã esse cõsequentiã, & ita sequitur, si ad A albũ B esse magnũ, ex opposito, videlicet B nõ est magnũ, sequet̃ oppositũ añtis, videlicet A nõ esse albũ, sed p aduersarios, ad A non esse albũ, seqtur B esse magnũ. Nam ad duo opposita sequitur idẽ, igitur A primo ad vltimũ ad B esse magnum sequitur B nõ esse magnum, nec potest dicere, q̃ à primo ad vltimũ nõ valet, quoniam hic probatur valere per exemplum inductũ.

1.Suppõ.

F

Et quando duobus existentibus, cum alterum sit necesse est alterum esse, hoc autem cũ non sit, necesse est A non esse.

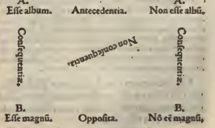
Cõmm. 68. Remouet aliud dubiũ circa rationẽ inductã, & posterius inducendã. Nam ratio supponit ex opposito consequentis, debere necessario sequi oppositũ antecedentis. Modo diceret aduersarius non esse ita. Ideo hanc obiectionẽ refellẽdo, supponit secũdo ex opposito cõsequentis necessario sequi oppositũ antecedentis. Dicit, & quãdo duobus existẽtibus, cum alterũ sit, necesse est alterũ esse, hoc est, quando duo se habent sicut antecedẽs, & cõsequẽs, dico subaudi q̃ cũ hoc, scilicet cõsequẽs nõ sit, necesse est A scilicet antecedens non esse. Nec probat hãc suppositionẽ aliter, quoniam primo huius probatũ est. Solum enim submemorat, quæ longe in primo sunt declarata. Sit igitur hæc secunda suppositio.

2.Suppõ.

G

Cum ergo B non sit magnum, A non potest esse album, cum vero A non sit album, necesse est B magnum esse. Accidit ex necessitate, cũ A magnum non sit, idem B esse magnum, hoc autem impossibile est. nam si B nõ est magnũ, A non erit album ex necessitate, si ergo cum nõ sit A album B erit magnum, accidit si B non est magnum, B esse magnum, vt per tria.

H

E Duo ergo supposuit Aristoteles, & q̃ a primo ad vltimum valeat consequentia, & q̃ ex opposito consequẽtis necessario sequatur oppositum antecedẽtis. His duabus suppositionibus stantibus, probat, q̃ ad duo opposita secundum esse, & non esse, non necessario sequatur idem consequens. vt ad A esse album, & ad A non esse album non necessario sequatur B esse magnum. probatur ex suppositionibus: nam si ad duo opposita sequetur necessario idem consequens, tunc ad oppositum sequetur suum oppositum, quod est derisibile, & probatur in terminis, per aduersarios, ad A esse album sequitur necessario B esse magnum, igitur ex destructione consequentis videlicet ad B non esse magnum sequetur necessario, destructio antecedentis, videlicet A non esse album, sed per aduersarios ad A non esse album, sequitur B esse magnũ, igitur à primo ad vltimum ab ipso B non esse magnum, quod fuit oppositum primo consequentis, sequetur B esse magnum. Quare ex opposito sequitur suum oppositum, quia hoc est absurdum, ideo absurdum est ad opposita secundum esse sequi idem. In qua ratione ergo patet q̃ Aristoteles supponit duo, & q̃ à primo ad vltimũ sit bona consequentia, & q̃ ex opposito consequẽtis necessario sequatur oppositum antecedentis. Dicit, cum ergo b non sit magnum, quod est oppositum primi consequentis, a non potest esse album, quoniam ex opposito consequentis necessario sequitur oppositum antecedentis. Cum vero A non sit album, necesse est b magnum esse, tenet argumentum per aduersarios, qui dicebant ad duo opposita necessario idem sequi. Quare à primo ad vltimum accidit ex necessitate, cum b magnũ non sit idem b esse magnum, hoc autem impossibile, ad idem enim suum oppositum sequetur. Et quòd ex opposito sequatur oppositum istos, repetit, & dicit: nam si b non est magnum, vt per oppositum cõsequentis sumitur, A non erit album ex necessitate, quod est oppositum antecedentis. Si ergo cum non sit A album b erit magnũ per aduersarios, accidit à primo ad vltimum, si b non est magnum b esse magnum. Addit, & vt per duo potest hæc ratio deduci, ita & per tria, ponendo tres terminos à primo ad vltimum. Ex hac suppositione patet q̃ si ex veris necessario verum sequatur, ex falsis nõ necessario, verum erit. Alioquin idem verum poterit sequi necessario ad verum & ad falsum, & ita ad duo opposita secundum esse, & non esse. Nam verum est esse, falsum autem non esse, vt exposuit Philoponus.

Cõm̃.69.

Sed contra hanc suppositionem argumentantur, quoniam ad hanc Deus est substantia, sequitur necessario Deus est, & ad oppositum illius, videlicet Deus non est substantia, sequitur idem, videlicet Deus est, quoniam necessarium sequitur ad quodlibet. Præterea hæc disiunctiua Socrates currit, vel Socrates non currit, sequitur ad hanc Socrates currit, & cum hoc sequitur ad illã Socrates non currit. Igitur ad ambo contradictoria sequitur idem. consequentia tenet, quoniam illæ propositiones contradicunt. Antecedens vero probatur, quia quælibet propositio infert se ipsam cum quacunq; alia in vna disiunctiua, & quidem gratia formę. Circa hanc rem Iuniores multifariam disputant, & tandem hanc Aristotelis regulam recte intelligunt, solum in simplicibus propositionibus, & de formali ipsa consequentia, & per se. Nam materiali consequentia, aut consequentia (vt nunc) vel per accidens, idem consequens potest sequi ad vtrunque contradictoriorum, vt rationes cogunt. Non enim necessarium sequitur ad vtrunque oppositorum formali ac per se consequentia, & disiũctiua bene sequi potest ad duo opposita, quoniã non est simplex propositio, sed coniunctiua, vt in ludicris dictum est.

Dubõnes.

2.Dubõ.

Circa finẽ huius capitis, dubitatur à Iunioribus innumeris argumentis, ego paucis dubitabo, non enim intẽtio mea est ad disputationes, sed ad verborum Aristote-

Dubõnes. Iuniorum.

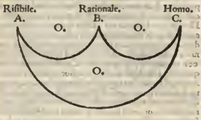
lis

lis dilucidationem, ſunt enim multi, qui bene dubitant, & male exponunt. Alij bene exponunt, & dubitationes vilipendunt, ego igitur exponere verba Ariſtotelis enitor. Dubitationes vero relinquimus cauillatoribus. Tamen contra ea, quæ dicta ſunt, dubitamus, quia videtur ex veris poſſe falſum ſequi, quoniam ex poſsibilibus ſeq poteſt impoſsibile. Sequitur enim, omne currens eſt homo, omnis æquus eſt currens. Igitur omnis Equus eſt homo. Propoſitiones ſunt poſsibiles, concluſio vero, impoſsibilis. Secundo dubitamus contra aliud an ex falſis verum, & videtur ꝙ non: nam inutilis cōiugatio eſt, in qua poſſunt reperi termini in quibus omni, & in quibus nulli, vt primo huius patet. Sed in omni coniugatione propoſitionibus exiſtentibus falſis, poſſunt reperiri termini in quibus vniuerſalis affirmatiua eſt vera, & ſtāte eadem diſpoſitione eſt inuenire alios terminos, in quibus ſtat vniuerſalis negatiua. Igitur tales coniugationes ſunt aſſyllogiſticę, & inutiles. Quòd vero termini repetiantur, probatur vno exemplo, quoniam in omnibus fieri poteſt idem, eſt igitur exemplū, vt termini omni eſſendi ſint. Animal, lapis, homo, quoniam ſequitur omnis lapis animal, omnis homo lapis, igitur omnis homo animal, non eſſendi vero, arbor, lapis, homo, quoniā ſi omnis lapis eſt arbor, & omnis homo eſt lapis, cum his ſtat, ꝙ nullus homo ſit arbor. Circa primam dubitationem. Reſpondent Sorticolæ ex veris poſſe ſequi falſum, non tamen poſſe ex veris ſequi falſum, veluti album poteſt eſſe nigrum, non tamen poteſt album eſſe nigrum, quoniam prima eſt vera in ſenſu diuiſo. Secunda etiam in ſenſu compoſito, & ideo non contradicunt. Quòd ex veris poſsit ſequi falſum in ſenſu diuiſo, probatur, ex his poteſt ſeq falſum, videlicet omnis homo currit. Socrates eſt homo, ponendo, ꝙ hodie ſint veræ, & cras falſæ. Caſu enim poſito ex his poteſt ſequi hæc Socrates currit, quæ erit falſa, igitur ex his quæ nunc vera ſunt, poteſt ſequi falſum hoc eſt iſtud Socrates currit, quod erit cras falſum, ꝙ autem non poſsit ex veris ſequi falſum, patet per Ariſtotelem in textu. Sed hæc poſitio reprobata eſt in ludicris, vbi probauimus huiuſmodi diſtinctionem eſſe figmentum. Propterea dicendum ex veris falſum ſyllogizari bifariam poſſe intelligi, quatenus verum terminus eſt concretus atq; connotatiuus qui poteſt accipi pro re ſiue propoſitionibus, quæ ſubijciuntur veritati, & pro veritate ipſa, & pro compoſito ex propoſitionibus, & veritate hoc eſt ex propoſitionibus quatenus ſunt veræ. Tunc dico ꝙ ex veris poteſt ſequi falſum, ſumendo vera pro ſubiectis propoſitionibus, quia ex propoſitionibus, quæ ſunt hodie veræ, poteſt ſequi falſum, non hodie, ſed cras, cum erūt falſæ. Sumēdo autem vera pro propoſitionibus veris, quatenus verę non poteſt ſequi falſum, & hoc pacto Ariſtoteles intellexit, & Philoponus, & Auerroes per quæ patet ſolutio ad dubitationem, quoniam licet quęlibet propoſitio ſit poſsibilis, eſt enim hæc poſsibilis omne currens eſt homo, & illa, omnis æquus currit, tamē ambo ſimul ſunt in compoſsibilia, & ita totum antecedens eſt impoſsibile, & per conſequens non ſequitur ex poſsibili impoſsibilę. Per hæc ad aliam dubitationem, regula enim Ariſtotelis debet intelligi coniugationē eſſe aſſyllogiſticam in qua veris exiſtentibus propoſitionibus, eſt reperire terminos, in quibus omni, et in quibus nulli, et ſic regula Ariſtotelis in pertinens eſt propoſito de coniugationibus his, quæ ſunt ex falſis, vel ex altera falſa. Multa alia Iuniores diſputant, quæ cum ad verba Ariſtotel. non faciant, bona fronte prætermiſimus.

1. Dubō. — 2. Dubō. — Solutio. 2.

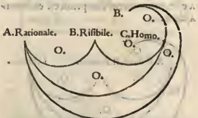
Cap. v. De circulari oſtenſione in prima figura.

CIrculo autem, & ex ſe inuicem oſtēdere, eſt per cōcluſionem, & econuerſo p̄dicationem alteram ſumentem propoſitionē, cōcludere reliquam, quam ſumpſerat in altero ſyllogiſmo, vt ſi oportuit oſtendere quoniam A ineſt omni C oſtendat autem per B.

Syll9 prim9 inter omnib9 circularibus demōſtrationibus, concludens cōcluſionē primo intentā.

Rurſum ſi demonſtret, qm̄ A ineſt B ſumēs A quidem ineſſe C C autem B & A inerit B prius autem econuerſo ſumpſit B ineſſe C.

Barbara cōcludens maiorem primi ſyllogiſmi, aſſumēs concluſionē pro maiori & minorem primi conuerſam.

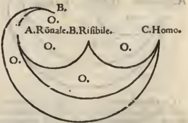
Cum dixiſſet quo mō ex falſis ſit ſyllogizare verum, nunc de ſyllogiſmis dicit, qui circulo oſtenduntur adinuicem. Sed quæres ad quid vtilis ſit ſyllogiſmus circularis. Reſpondet Philoponus, ꝙ eſt vtilis ad demōſtratiuam methodū: nam per primum ſyllogiſmum demonſtratur cauſa per effectum à poſteriori, per ſecundū vero demonſtratur effectus per cauſam à priori. Poteſt etiam eſſe vtilis alio modo, vt ſi primus ſyllogiſmus ſit ex ſimpliciter notioribus, ſecūdus vero, qui vocatur circularis, ex notioribus alicui, aut propter aliquam rationem, aut propter conſuetudinem aut propter auctoritatem, aut propter aliud id genus. Aut tertio pōt eē vtilis dialectico, qm̄ dialectic9 ſyllogizare definitionē ꝑ definitum, & econuerſo, & talis oſtenſio eſt circularis. Ex his deducitur, ꝙ ſyllogiſmus circularis probet alteram propoſitionem quam infert. Ariſto. ergo primo deſcribit, quid ſit circulo oſtendere, deinde per exempla definitionem declarat. Et ſecundum quoſdam procedit reſolutoriæ, hoc modo. {Circulo autem} ſubaudi oſtendere eſt. {& ex ſe inuicem oſtendere} ex ſe inuicem oſtendere, eſt per concluſionem, & alteram propoſitionem ſumentem per econuerſo prædicationem, concludere reliquā, quam ſumpſerat in altero ſyllogiſmo. Et licet hęc expoſitio poſsit ſtare, tamen melius dicamus, quòd Ariſtotel. primo ſumit id, quod vult definire, & dicit. {circulo autem, & ex ſe inuicem oſtendere, hoc eſt quod vult deſcribere, deinde deſcribit, & inquit {eſt concludere reliquam propoſitionem, quam ſumpſerat in altero ſyllogiſmo, ſumentem, hoc eſt dum ſyllogizans ſumit per concluſionem, & alteram propoſitionem, per prædicationem, econuerſo. vel ſic, oſtendere circulo eſt concludere reliquam propoſitionem, quam ſumpſerat in altero ſyllogiſmo, per concluſionem dum ſumit alteram propoſitionem, per prædicationem econuerſo. Quare hic eſt ſenſus, circulo oſtendere eſt ex concluſione, & altera propoſitione conuerſa ſyllogizare alteram. Ex his ſequitur, quòd ſecundus proceſſus dicitur cir-

Commē. 10. — Quis circularis ſyllogiſmus.

cularis syllogismus, non quidem absolute, sed in habitudine ad aliquem priorem syllogismum, quoniam reuertitur ad aliquam propositionũ, vnde prior syllogismus processit. & dicitur circularis ad similitudinẽ motus circularis, qui fit reuertendo ad illud, vnde venit mobile. Deinde quod dixerat per exẽpla declarat, & primo ex conclusione & minore conuersa inferentibus maiorẽ & dicit. {vt si oportuit in primo syllogismo ostẽdere, quoniam A inest omni C, ostẽdat autẽ per B in barbara, hoc mõ oẽ B A: omne C B, igitur omne C A. rursus, si demonstret quoniam A inest ipsi B, quę fuit maior, sumens A quidem inesse ipsi C, quæ fuit conclusio, & nunc sumatur, vt maior: C autem sumat inesse B ipsi, quæ est minor conuersa, & A inerit ipsi B, quæ fuit maior, prius autem in syllogismo priori econuerso sumpsit B ipsum inesse ipsi C: quare syllogizata est maior propositio ex conclusione pro maiore, & minore conuersa pro minore hoc pacto, omne C A: omne B C: omne B igitur A.

F Aut si quoniam B inest C, oporteat ostendere, si sumat A de C, quæ fuit conclusio, B autem de A esse, prius autem sumptum est econuerso A de B.

Barbara cõcludẽtes minorem primi ex cõclusione pro minori, & maiore conuersa.

G Comm̃. 71. Assignat secũdum exemplum ex conclusione pro minore, & maiore conuersa syllogizantibus minorem. Vt si prius syllogismus fuerit omne B A, omne C B, igitur omne C A. secundus erit ex maiore conuersa, videlicet omne A B, & ex conclusione pro minore, videlicet omne C est A, igitur omne C est B. dicit {aut si qm̃ B inest C, oporteat ostẽdere in secundo syllogismo, hoc fiet, si syllogizans sumat A de C, quæ fuit cõclusio, & hãc pro minore, B autẽ prædicatũ eẽ de A, quę est maior conuersa, & sumat pro maiore, nã ex his sequit̃, ꝙ oẽ C sit, B prius autẽ in syllogismo sumptũ est econuerso, A de B: quare & hoc modo est etiam circulo ostendere.

H Aliter vero non est ex se inuicem ostendere, siue aliud medium sumetur, non circulo, nihil enim sumitur eorundem, siue horum quiddam, necesse est alterum solum, nam si ambo, eadem erit conclusio, at oportet diuersam esse.

Cõmen. 72. Vult ostẽdere ꝙ aliter nõ contingat circulariter ostẽdere, ꝗ̃ per conclusionẽ, & alterã propõnẽ cõuersam, inferẽdo alterã, & hoc proponit, & dicit. {Aliter vero nõ est ex se inuicem ostendere ꝗ̃ ex conclusione, & altera propositione conuersa inferendo alteram. Et hoc probat, & dicit. {Siue enim aliud mediũ sumet̃, subaudi a tribus terminis in priori syllogismo positis, non circulo contingit syllogizare per tale medium, nam, (vt Philoponus inquit,) alias facis propositiones, et aliam cõclusionem, cuius causam dicit, & inquit {nihil enim sumit̃ eorundẽ terminorum pro medio, qui erat in priori syllogismo. Et si fiet potius prosyllogismus, ab vltimo ad primũ. Siue horũ terminorũ quiddam sumatur, qui fuerũt in priori syllogismo, necesse est tunc alterum solum con

E uersum cum conclusione, inferre alterum, & sic habetur intentum. nam si ambo interualla, quæ erãt in priori syllogismo sumãtur, & non mutata, eadem erit conclusio, at oportet diuersam esse, quoniã oportet redire ad principium. Quo vero ad sufficiẽtiam attinet, aduersarius multis modis ostendere circulo excogitare potest; aut assumendo præter terminos assumptos, & hoc erit prosyllogizare, aut assumendo easdem propositiones eodẽ ordine, & eandem conclusionem, & hoc erit repetere eũdem syllogismum. Quare ostendere circulariter erit ex conclusione & maiore conuersa ostẽdere minorem, aut ex conclusione, & minore conuersa ostendere maiorem (Et ita recte Philoponus ait) tria necessaria esse ad circularem demonstrationem, primo vt cõclusio sumatur integra pro maiore vel minore. Secundo, vt altera propositio sumatur conuersa pro maiore vel minore cum conclusione ipsa, & tertio, vt inferant alteram propositionem integram. Tu vero hæc quæ Philoponus inquit, intelligas, cum circulo demonstrantur integræ propositiones.

Quo ad sufficientiam.

In ijs igitur, quæ non cõuertuntur, ex indemõstrata altera propositione fit syllogismus. Non enim est demonstrare per hos, quoniam medio inest tertium, aut primo medium. In ijs autem, quæ conuertuntur, erit omnia demonstrare pro se inuicem, vt si A & B & C conuertuntur sibi inuicem. Ostendatur enim A C per medium B, & rursus A B per conclusionem, & B C propositionem conuersam. Similiter autẽ & B C & per conclusionem, & per A B propositionem conuersam.

Nunc agit de circulari syllogismo, & primo exponit in quibus terminis fiat, vt habeatur materia talis syllogismi. Secundo exponit quo nam modo fiat, vt intelligatur forma. In prima parte dicit. In ijs igitur, quæ non conuertuntur ex indemonstrata altera propositione fit syllogismus. per quæ, vt Philoponus innuit. Aristoteles vult ꝙ syllogismus circularis, si debeat aliqd ostẽdere, & procedere ex veris, non potest fieri nisi in terminis conuertibilibus, fit enim per conuersionem vniuersalis simpliciter, quæ solum conuertitur simpliciter in terminis conuertibilibus. Si enim fuerit in terminis non conuertibilibus, propositio conuersa, quæ acciperetur cum conclusione, esset falsa, & sic fieret talis syllogismus ex conclusione vera, & altera falsa, & ita indemonstrabili: nam falsum indemonstrabile est, vt Philoponus exponit, qui ait Aristotel. indemonstrabile pro falso accepisse. Si enim syllogismus fuerit, omne animal substantia, omnis homo animal, igitur omnis homo substantia, & acciperetur conclusio, videlicet, omnis homo est animal, & minor conuersa omne animal est homo, maior esset vera, & minor falsa in circulari ostensione, quare ex altera indemonstrabili fieret. Simili ratione si accipiatur maior conuersa cum conclusione, maior esset falsa, & indemonstrabilis. Et hoc inquit, non enim est demonstrare per hos terminos non conuertibiles, vt sunt substantia, animal, homo. Dico non est demonstrare sumendo quoniam medio inest tertiũ, idest minorem conuersam, in qua medio inest minor, cũ conclusione inferendo maiorem, hoc est non est demonstrare maiorem ex conclusione, & minore conuersa, in qua per conuersionem medio inest tertium, hoc est minor extremitas, aut primo medium, hoc est nec est demonstrare minorem ex conclusione, & maiore conuersa, in qua medium inest primo. Quoniam ex indemõstrabili erit demonstrare, hoc est, ex falsis, hoc autem est absurdum, quoniam licet verum ex falsis possit syllogizari, non tamen verum ex falsis potest demonstrari, per

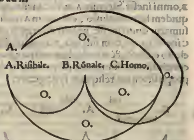
Comm̃. 73.

n, per

ri, per quę innuit bene syllogizari posse in nõ cõuertibilibus circulari ostẽsione, quia nõ est absurdũ ex falsis syllogizari, demõstrari aũt nequaquam, qm̃ ex falsis nõ fit demonstratio. Deinde assignat in quibus fit circularis demõstratio, & quo nõ fit & dicit. {In ijs aũt, q̃ cõuertuntur erit oĩa demonstrare per se inuicem, hoc est circulariter. Patet ergo in quibus nõ, & in quibus sic demonstratio fit circularis. Deinde docet quo modo fiat, & dicit} vt si A, & B, & C, conuertantur sibi inuicem, vt rationale, risibile, homo. ostendatur enim prius A C per medium B, vt omne B A, omne C B, igitur omne C A; & rursum A B ostendatur per conclusionem acceptam pro maiore, & per B C propositionem minorem cõuersam; hoc modo, omne C A, omne B C, igitur omne B A, similiter autem & B C ostendatur, & per conclusionem acceptam pro minore, & per A B maiorem propositionem conuersam loco maioris, vtroque modo demonstratio est ex demonstrabilibus, quoniam verę sunt propositiones. Hæc de forma.

B Oportet autem & C B & B A propositiones demonstrare, nam his in demonstratis vsi sumus solis. Si ergo sumatur B omni C inesse, & C omni A, syllogismus erit eius, quod est B ad A.

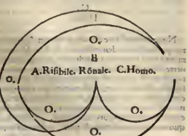
Sylls cõcludens maiorẽ primi cõuersam ex conclusione pro minori conuersa, & minore prioris integra.

Cõmẽ. 74. Nunc docet demonstrare maiorem, & minorem conuersam, vt B A, & C B. Et primo proponit intentum, & dicit. {Oportet aũt & C B, minorem cõuersam, & B A maiorẽ conuersam, propositiones demonstrare, & assignat causam, & dicit. {Nã his indemõstratis solis vsi sumus, in pręcedentibus circulationibus, & dixit indemõstratis, quia illæ nõ fuerunt syllogizatę per aliquẽ circularẽ syllogismũ, sed fuerunt sumptæ indemõstratę. Docet ergo syllogizare B A maiorẽ cõuersam ex ipsa cõclusiõe cõuersa pro minore, & minore integra hoc modo, omne C B minor prioris syllogismi integra, omne A C conclusio conuersa prioris syllogismi, igitur omne A B, maior prioris sylli cõuersa dicit. {Si ergo sumat̃ B oĩ C ineẽ minor integra, & C oĩ A cõclusio cõuersa. Syllogismus erit eius, q̃ est B ad A, hoc est maioris conuersæ.

Rursum si sumatur C omni A ĩesse, & A omni B, necesse est C inesse omni B.

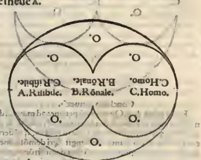
Sylls cõcludẽs minorẽ cõuersã ex cõcl'one cõuersa p maiore, et maiore prioris integra p minore.

A Secundo docet syllogizare C B minorem conuersam prioris syllogismi ex conclusione conuersa pro maiore, & maiore integra pro minore, & dicit. {Rursum si sumatur C omni A conclusio conuersa pro maiore, & A omni B maior integra, necesse est C inesse B, quæ est minor conuersa. Cõmẽ. 75

In vtrisque ergo syllogismis C A propositio sumpta est indemonstrata, nam aliæ probatæ erant, quare, si hanc ostenderimus, omnes erunt approbatæ per se inuicem. Si ergo sumatur C omni B, & B omni A, vtreque propositiones demonstratę sumuntur, et C necesse inesse A.

Sylls cõcludens conclusioẽ primi conuersam ex ambabus pmissis conuersis.

Cõmẽ. 76. Docet nunc syllogizare conclusionem cõuersam, ex maiore conuersa pro maiore accepta, & minore conuersa pro minore. Et sic erunt syllogizatę sex propositiões. Vnde Auer. hic dicit esse sex propositiones in trib⁹ terminis, A, B, C, nam sunt tres integrę, vt maior, minor, & conclusio, & tres conuersæ, igit̃ sex. Sunt etiam sex syllogismi in vna completa circulatione. Primus quidẽ rectus, & quinq; circulares, vt ex dictis patet. Sed dices, tunc esset petitio principij, quoniam per æque ignota. Respondet Auer. q̃ propositiones accipiũtur in ostẽsione conclusionis a priori, contra vero a posteriori demonstratione signi. Philoponus autem dixit primum syllogismum esse ab effectu in causam, secundum vero econtrario. Amplius dices syllogismus, qui procedit per æque nota cui arti accommadatur. Respondet Auer. esse accommodatum sophisticę. Sophista enim vtitur æque notis cum vtatur petitione principij, vnde dicit. {In vtrisq; ergo syllogismis C A propositio, hoc est conclusio conuersa sumpta est indemonstrata, nam alię, scilicet maior & minor, & harum conuersiones probatę erant: quare, si hanc ostenderimus, omnes quinq; erũt p̃batę per se inuicem, & conclusio integra, per rectum syllogismum syllogizata, & ita omnes sex erunt probatæ. Tunc docet cõclusionem conuersam syllogizare, & dicit {si ergo sumatur C omni B, minor conuersa pro maiore, & B omni A maior cõuersa pro minore, vtręq; propositiones demonstratæ sumuntur, & C necesse est inesse A, quæ est conclusio conuersa.

Quæ Auer.

C

Dubĩ. Rñsio. Sol. Auer.

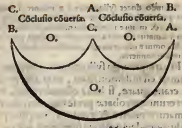
Dubitatio. Rñsio. Auer.

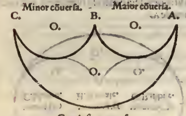
D

Manifestum est ergo, quoniam in solis, ijs quę conuertuntur, circulo, & per se inuicem contingit fieri demonstrationes. In alijs vero, quemadmodum prius diximus. Accidit etiã & in ijs eodem, quod demonstratur, vti ad demonstrationem. Nam C de B, & B de A demõstratur, sumpto C de A dici, C autem de A per has ostenditur propositiones. Quare conclusione vtimur ad demonstrationem.

Etiam. ꝙꝑ enim. & autem.

Ex ijs

His diligenter ĩsuperioribus inspectis circularis syllogismi sumaĩ vtilitas.

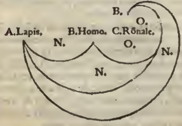
Conclusio conuersa.

Cõmen. 77.

Ex ĩs infert duo. Quorũ vnũ pertinet ad materiã demõstrationũ circularium, aliud pertinet ad vtilitatẽ. de primo dicit. {Manifestũ est ergo, qm̃ in solis ĩs, q̃ cõuertũtur circulo, & per se inuicẽ cõtingit fieri demõstrõnes, in alĩs vero syllogismis, qui nõ sunt demõstrõnes, cõtingit fieri ex falsis, vt prius diximꝰ, hoc pertinet ad materiã, ex qua demõstrõnes atq; sylľi circulares fiũt. Secundũ quod infert, pertinet ad vtilitatẽ. declarat. n. per hoc demõstrõnẽ circularẽ eẽ vtilẽ, quia accidit, vt quod demõstraẽ, demõstreẽ in diuersis generibus demõstrõnis, demõstraẽ. n. cõclusio, q̃ est inuẽtio causæ demõstrõne ã posteriori, & cõclusio demõstrat effectũ demõstrõne propter quid. Vnde dicit. {Accidit etiam & in ĩs conuertibilibus eodẽ, quod demonstratur, demonstratione quia, vti ad demonstrationem propter quid, nam C de B, q̃ est minor cõuersa, & B de A, q̃ est maior cõuersa demõstraẽ, sumpto C de A dici, hoc est sumpta cõclusione cõuersa, nã C B, q̃ est minor cõuersa, demõstraẽ C A cõclusione cõuersa, & A B, maiore integra B A maior cõuersa, demõstraẽ B C minore integra, & C A cõclusione cõuersa, vt perspicuũ est: C aũt de A, hoc est C A conclusio conuersa demõstratur C B minore, & B A maiore conuersis. Quare conuersa conclusione vtimur ad demõstrationẽ earum propositionum, quibus vtimur ad demonstrationem conclusionis conuersæ. G

In priuatiuis aũt sylľis hoc modo demõstratur. Ex se inuicẽ sit B quidẽ oĩ C inesse, A autẽ nulli B: erit cõclusio, qm̃ A nulli C. Si ergo rursus oporteat cõcludere, qm̃ A nulli B, qď prius sumptum erat, erit A quidem nulli C, C autem omni B, sic enim econuerso propositio. H

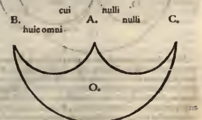
Sylľi duo in cęlarent, alter rectus cõcludens conclusionẽ primo intentã: alter concludens maiorẽ primi sumẽs conclusionẽ primi ĩtegrã pro maiori, et minori cõuersa, ꝓ minori.

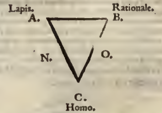
E Hactenus de syllogismis affirmatiuis vniuersalibus primæ figuræ, qui fiunt in barbara. Nunc de negatiuis vniuersalibus, qui fiunt in Cęlarent. & primo docet circulo ostendi maiorem, & vult illam demonstrari ex conclusione integra pro maiore, & minore cõuersa pro maiore, & dicit {in priuatiuis autem syllogismis & vniuersalibus, qui fiunt in Cęlarent, hoc modo demonstratur, hoc est fit demonstratio ex se inuicem. Et primo facit syllogismum rectum, & dicit, sit B quidem omni C ineẽ, ita, (vt minor sit,) omne C est B, A autem insit nulli B, ita vt maior sit, nullum B est A, erit conclusio, quoniã A nulli C inest. deinde docet conuertere, & dicit. {Si ergo rursus oporteat concludere, quoniam A nulli B inest, quod prius sumptum erat, vt maior prioris syllogismi, erit A quidem nulli C, conclusio integra pro maiore, hoc modo, nullum C A, C autem omni B minor conuersa, hoc modo, omne B est C, & statim conclusio erit A nulli B, quæ fuit maior integra. Asignat causam, & dicit, sic. n. C B F erit propositio econuerso, scilicet minor, quæ cum conclusione integra, maiorem integram infert.

Cõmen. 79.

Si autem quoniam B inest C oporteat concludere, nõ iam similiter conuertendum A B, nam eadem propositio est B nulli A, & A nulli B inesse, sed sumendum cui A nulli inest, huic B, omni inesse. Sit enim A nulli C inesse, quod quidem fuit conclusio, cui autem A nulli B si sumatur omni inesse, necesse est ergo B omni C inesse: quare, cum sint tria, vnumquodq; cõclusio est facta, & circulo demonstrare, hoc est conclusionem sumentem, & econuerso alterã propositionem, reliquam syllogizare.

Impossibilis modꝰ demõstrãdi minorem.

Syllꝰ q̃ demonstraẽ minor primi ꝑ trãspositam, siue ex assũptione.

Cõmen. 78.

Nunc demonstrare circulo minorem, & primo declarat quomodo non demonstratur, & dicit. {Si autẽ, quoniam B inest C oporteat concludere, nõ iam similiter cõuertendum est A B, cuius causam dicit, nam eadem ꝓpositio est B nulli A, quæ est maior conuersa, & A nulli B inesse, quæ est maior integra, est eadem dico secundum speciem, quia vtraq; negatiua, & conclusio quæ accipiẽ pro minore cum illa, est etiam negatiua, quare nihil sequiẽ, ex puris enim negatiuis nihil sequiẽ. Deinde declarat, quomodo demonstratur, & vult, q demonstretur per transpositam,

transpositam, & conclusionem hoc pacto, cui nulli A inest, huic omni inest B, hęc enim dicitur illius, (nullum B est A, non conuertens, sed transposita) C nulli A inest, igit̃ C omni ipsum b inest, hic syllogismus per assumptionẽ dicitur, & per hunc demonstratur illa minor prioris syllogismi. Dicit. Sed sumendũ cui A nulli inest, huic B omni inesse, sit enim A nulli C inesse, quod quidem fuit conclusio, & accipiatur pro minore, cum illa transposita cui autem A nulli inest B si sumatur omni inesse ex his necesse est ergo B omni C inesse hoc pacto, cui nulli A inest, huic omni inest B: hęc æquiualet maiori conuersę, C nulli inest A conclusio fuit integra, igitur C omni inest B, quæ est minor prioris syllogismi. Tunc cõcludit omnem propositionẽ esse ostensam, sunt. n. tres ꝑpositiones A C conclusio recti syllogismi A B maior negatiua eiusdẽ B C minor, & omnes sunt demonstratę. Dicit, quare cum sint tria, hoc est tres propositiones, vnumquodq;, hoc est vnaquęq; propositio conclusio est facta: A C quidem per rectum syllogismum, A B maior negatiua per circularẽ, B C vero per assumptionem. Et cõcludit quid sit circulo demonstrare & dicit (& circulo demonstrare) hoc est cõclusionem sumentem, & econuerso alteram propositionem, reliquam syllogizare. Sed circa hæc dubitatur,

1. Dubiũ. quoniam nõ sequitur, nullum B est A, igitur cui nulli inest A huic omni inest B: quia nõ sequitur nullum animal est planta, igitur cui nulli inest planta, huic omni inest animal: nam lapidi nulli inest planta, & tamen propter

2. Dubiũ. hoc non sequitur vt omni lapidi insit animal. Secũdo videtur ꝙ hic non sit bonus syllogismus cui nulli inest A huic omni inest b: sed nulli C inest A: igit̃ omne C est b. Datur enim hæc instantia, cui nulli inest substãtia, huic omni inest accidens, sed nulli chimęre inest substãtia. Igi

Solutio. tur omnis chimęra est accidens. Propositiões verę sunt, & conclusio falsa. Dicendũ ꝙ Aristo. non intendit ꝙ in modo negatiuo propositio affirmatiua possit syllogizari circulariter gratia formæ, sed vult ꝙ possit syllogiza-

Quid velit Aristo. 1. conditio. ri necessario duabus conditionibus stantibus. Prima ꝙ termini propositionis negatiuæ, sint negatiuę conuertibiles, ita, vt de quolibet alter dicat̃, & de nullo ambo, & hoc modo omnes termini contradictorij sunt conuertibiles, vt homo, & non homo, quia sequitur, nullus homo est non homo, igitur, cui nulli inest non homo, huic omni inest homo, hoc etiam modo conuertuntur substãtia, & accidens: nam videlicet nullum accidens est substantia, igitur, cui nulli inest substantia, huic omni inest accidens. item, sic conuertuntur actus & potentia, vt patet, simplex & compositum: nam substantia & non accidens, actus & non potentia, simplex & non compositũ conuertuntur, quoniam de quolibet ente dicitur alter, & de nullo ambo, & in his valet a negatiua ad transpositam, sed sic non est de his terminis animal, planta, lapis.

2. conditio. Secunda conditio est, quod quilibet terminus in syllogismo per assumptionem supponatur pro aliquo modo licet substantia; & accidens supponatur pro aliquo. Chimęra pro nullo supponitur, & sic cessat secunda obiectio. Aristo. enim loquitur supposita constantia subiecti, hoc modo, nulla substantia est accidens, igitur cui enti nulli inest accidens, huic nulli inest substantia. Modo chimęra non est ens. Sed dubitatur secundo cum omnis

Dubitatio. propositio obliqua fieri possit recta. Quæritur quomodo hæc propositio, cui nulli inest A, huic omni inest b, fie

Solutio. ri possit recta. Dicendũ, ꝙ fiet recta hoc pacto, omne nõ A est b, quia valet, cui nulli inest A, huic omni inest b. Igitur omne non A est b. Hæc enim ęquiualet illi. Ex his sequitur ꝙ syllogismus erit huic ęquiualens, omne non A

Dubitatio. Solutio. est b, nullum C est A. Igit̃ omne C est b. Sed adhuc dubitatur in qua figura, & in quo modo est hic syllogismus.

Culuerbinus asserit esse in figura prima. In nullo tñ mõ primæ figuræ, & causam asserit, quoniam hic syll's est ex maiore cõditionali, & est quasi hypotheticus: mõ hypotheticus syllogismus bene est in figura, nõ autem in mõ.

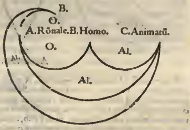
A Videtur autem conditionalis, quoniam quasi argumẽtum est à positione antecedentis ad positionem consequentis. Hæc est conditionalis si cui nulli inest A huic omni inest b. Hæc est positio antecedentis C nulli inest A conclusio, videlicet igitur C omni inest b, erit positio consequentis, & sic est in figura, & non in modo. Sed *Refutatio.* errat (vt mihi videtur) quoniam propositio absoluta nõ probatur per syllogismum hypotheticum nisi per positionem antecedentis, vel destructionem consequentis. Modo talis syllogismus non fit hoc modo in textu.

Melior. Solutio. Ideo melius, ꝙ hic syllogismus omne non A est b, nullum C est A. Igitur omne C est B, bene est in prima figura, & formaliter in nullo modo, sed potest reduci in primũ modum si minor mutetur in affirmatiuam de prædicato infinito. Sic syllogizãdo, omne nõ A est b, omne C est non A. Igitur omne C est b. Et cum propositiones sint sex, tres integræ, & tres conuersæ, solum integras docuit syllogizare, cõuersas autẽ ꝑtermisit, aut quia syllo-

B gizari nõ pñt nisi ex vtrisq; negatiuis, aut (vt Culuerbinus inquit) quia trãspositio in illis eẽt frustra, aut nõ ad propositũ, vt longa commentatione exponit.

In particularibus autem syllogismis, vniuersalem quidem propositionem non est demonstrare per alias, particularem autem est. Quoniam autem non est demonstrare vniuersalem, manifestum. nam vniuersale demonstratur per vniuersalia, conclusio autem non est vniuersalis, oportet autem ostendere ex conclusione, & altera propositione. Amplius, omnino non fit syllogismus conuersa propositione: nam particulares fiunt vtreq; propositiones, particularem autem, est. Ostendatur enim A de aliquo C per B: si er-

C go sumatur B omni A, & conclusio maneat, B alicui C inerit, fit enim prima figura, & est medium A.

Syll's particularis affirmatiuus cõcludẽs minorẽ primi ex cõclone, & maiore conuersa.

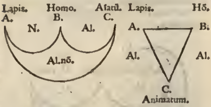
D

cõmen. 10. Compleuit in prima figura de ambobus vniuersalibus, nunc pertransit ad particulares conclusiones, & primo de affirmatiuo assignat duas conclusiones. Quarũ prima est, ꝙ minorem contingit circulo demonstrare. Secunda vero, ꝙ maiorem nequaq; contingit circulo ostendere. Has ergo proponit, & dicit {in particularibus autem syllogismis, vniuersalem quidem propositionem non est demonstrare per alias, s. per conclusionem, & minorem conuersam, hæc est prima conclusio, particularem autem est demõstrare per alias, s. per maiorem conuersam, & conclusionem integram. Hæc est secunda conclusio. Primã probat, quoniam vniuersalis demonstratur per vniuersalia, at conclusio, & minor conuersa sunt particulares, igitur per has non demonstrat̃, dicit {quoniam autem non est demonstrare vniuersalẽ, manifestum

manifestum est, nam vniuersale demonstratur per vniuersalia, conclusio autem non est vniuersalis, nec altera propositio est vniuersalis, nec ipsa conuersa est vniuersalis. Oportet autem ostendere ex conclusione, & altera propositione, & cum ex his demonstrari non possit, igitur vniuersalis ꝓpositio, quæ est maior, nullo modo demonstrari potest. Posset dici ꝙ ex minore conuersa, & conclusione posset demonstrari vniuersalis in alijs figuris, per assumptionem, contra obijcit. {Amplius omnino, hoc est in nulla figura fit syllogismus conuersa propositione minore, nam particulares fiunt vtræq; propositiones, s. conclusio, & minor conuersa, igitur ex his in nulla figura syllogizari potest maior, nec per assumptionem, quoniam transposita propositio etiam particularis est. Ex qua cum conclusione particulari nihil sequit. Deinde probat secundam conclusionem, & dicit, particularem autem, syllogismi recti est circulo demonstrare, & hoc probat, & primo facit rectum syllogismum, et dicit. Ostendatur enim A de aliquo C per b hoc pacto, omne b est A, quoddam C est b, igitur quoddam C est A. Si ergo sumatur B omni A, quæ est maior conuersa, & conclusio maneat, his stantibus, b alicui C inerit, hoc pacto, omne A est b, quoddam C est A, igitur quoddam C est b, quæ fuit minor recti syllogismi. Fit enim prima figura, & est medium A. Et sic patet secunda conclusio.

Si autem sit priuatiuus syllogismus, vniuersalem quidem propositionem nõ est ostẽdere, propter hoc, quod prius dictum est, particularem, (Si simpliciter cõuertatur A B, quẽadmodum & in vniuersalibus) non est, per assumptionem autem est. vt cui A alicui non insit, B alicui inesse, nam aliter se habentibus non fit syllogismus, eo ꝙ negatiua est particularis propositio.

Sylls particularis negatiuus eãdẽ minorem ex assumptione concludens.

Cõmen. 21. 1. conclusio. Nunc transit ad particulare negatiuũ, & ponit duas conclusiones. Primam quidem cum dicit. Si autem sit priuatiuus syllogismus ex maiore vniuersali negatiua, & minore particulari affirmatiua, particularem negatiuam concludens conclusionem, vt in Ferio, vniuersalẽ quidẽ penitus non est ostẽdere propter hoc, quod prius dictum est, videlicet qm̃ ex particularibus nihil concluditur.

2. cõclusio. Deinde ponit secundã cõclusionẽ, & dicit. Particularẽ, (si simpliciter cõuertatᷣ A b, quẽadmodũ, & in vniuersalibus,) nõ est demõstrare per circularẽ demonstrationẽ, per assumptionẽ aũt est demonstrare, & exponit per exemplum, & dicit {vt cui A alicui non insit, b alicui inesse, alicui C, subaudi A non inest, igitur alicui C, b inest, nam aliter se habentibus non fit syllogismus, eo ꝙ negatiua est conclusio, & particularis propositio, modo ex vtrisq; negatiuis nihil prorsus sequitur.

Dubitatio. Iunio. Dubitant Iuniores, qm̃ hoc pacto syllogizando per assumptionẽ, syllogismus erit ex particularibꝰ, nã trãsposita propositio est particularis, hæc.n. ꝑticularis est, cui alicui A nõ inest, huic alicui, b inest, & secũda etiã particularis, hæc, C alicui A non inest. Quare ex his nihil sequitur.

Solutio. Respõdent Iuniores talem syllogismũ per assumptionẽ nõ inferre virtute eiꝰ quod est dici de omni, aut de nullo. Sed virtute conditionalis, q̃ infert a positione ãtis ad positionẽ cõsequẽtis, hoc pacto, si cui alicui nõ inest A, huic alicui inest b, minor est positio ãtis, sed C alicui nõ inest A, cõclusio est positio cõsequẽtis. Igiᷣ C alicui inest b. In talibus aũt nõ est absurdũ ex particularibus syllogizare, sed bene in syllogismis categoricis, qui tenent virtute eius quod est dici de omni, aut dici de nullo.

Solutio propria. Aut melius dici potest (vt innuit Philoponus) ꝙ licet maior proferatur particulariter, intelligenda est vniuersaliter, quoniam in his quæ sunt per se, & necessaria non refert vniuersaliter, & particulariter proferre. Erit igitur syllogismꝰ cui nulli A inest, huic omni b inest, alicui C A nõ inest: igitur alicui C inest b. Syllogismus iste resoluitur in propositiones rectas, & absolutas, hoc pacto. Omne non A est b. Quoddã C est non A. Igitur quoddam C est b. Et sic syllogismus erit categoricus, & euidens, vt superius dictum est.

Cap. vii. De circulari ostensione in secunda figura.

IN secunda autem figura, affirmatiuam quidem non est ostendere per hunc modum, priuatiuam autem est. Ergo prædicatiua quidem non ostenditur, eo ꝙ non sunt vtræque propositiones affirmatiuę, nam conclusio priuatiua est, prædicatiua autem ex vtrisque ostẽdebatur affirmatiuis.

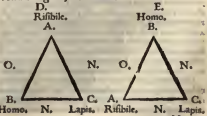
Cõmen. 22. Cum compleuerit de prima figura, nunc transit ad secundã: & ponit duas conclusiones de vniuersalibus modis secundæ figuræ.

1. conclusio. Et primo primam, & dicit {in secũda aũt figura, affirmatiuã quidẽ nõ est ostẽdere per hũc modũ, hæc est prima cõclusio. & dixit, nõ est ostẽdere ꝑ hũc modũ, qm̃, (vt Philoponꝰ inquit,) per assumptionẽ est ostẽdere. Hoc mõ, oẽ non b est A, omne non C est b, igitur oẽ C est A, vbi patet maiorẽ cõuerti ad oppositam qualitatẽ, & nõ in terminis. & vt vides, hæc ostensio est in prima figura. Vel hypothetice sic, si cui nulli inest B huic omni inest A, sed nulli C inest b, igitur omni C inest A, a positione antecedentis ad positionem consequẽtis, in camestres vero, si cui nulli inest C, huic omni inest A, sed per conuersionem, nulli B inest C, igitur omni b inest A, quæ fuit maior. Deinde ponit secundam, & dicit. Priuatiuam autem propositionem est ostendere per circularem ostensionem. Hæc est secunda conclusio.

2. cõclusio. Deinde probat primam conclusionem, & dicit. Ergo prædicatiua quidẽ non ostenditur, hæc est prima conclusio resumpta. Et probat, & dicit, eo ꝙ non sunt vtræq; propositiones affirmatiuæ, nam conclusio priuatiua est, et sic coassumpta cũ negatiua siue recta siue conuersa, non infert affirmatiuam, qm̃, (vt inquit,) conclusio affirmatiua nõ syllogizatur, nisi ex vtrisq; affirmatiuis. Vtrũ vero possit per assumptionem syllogizari, philoponus asserit ꝙ sic. Verum de his postea.

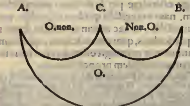
Priuatiua autem sic ostenditur. Insit A omni B, C autem nulli, conclusio erit, quoniam B nulli C inerit, si ergo sumatur B omni A inesse, & nulli C necesse erit A nulli C inesse, fit enim secunda figura, medium B.

In camestres syllis duo: alter, s. D. cõcludens cõclusionẽ in rectã, alter .s. E. cõcludẽs minorẽ primi, videlicet negatiuã ex maiore conuersa ꝑ maiori, & conclusionem ꝑ minori.

Nunc

Cōmen. 81. Nunc probat secundam conclusionem, & primo in camestres, faciendo ostensionem etiam in camestres ex maiore conuersa pro maiore, & conclusione pro minore, & dicit{priuatiua autem sic ostēditur} & primo cō stituit syllogismum rectum principalem, & dicit.{Insit A medium omni b, maiori extremitati, ita vt sit maior hęc, omne B est A: C autem, s. minori, ipsum A insit nulli, ita vt sit hæc minor, nullum C est A: conclusio principalis syllogismi recta erit, quoniam b nulli c inerit. Erit ergo totus syllogismus, omne b A, nullum C A, igitur nullum C b. Deinde docet ipsum conuertere sumendo maiorem conuersam, & minorem rectam, & dicit. {Si ergo sumatur b omni A: inesse per conuersionem, ita vt sit maior hæc, omne A B: & sumatur idem b nulli c inesse, q̄ fuit conclusio integra: necesse erit A nulli c inesse, fit enī hæc ostensio in secunda figura, & in camestres, in quo factus est syllogismus rectus, quia circulatione mediū erit B, prius autem medium fuit A, vt patet. Dubitatio. Vtrum vero maior per assumptionem syllogizari posśit. Solutio. Respondet Philoponus, (vt diximus,) q̄ sic. Hypothetice sic, si cui nulli inest C, huic omni inest A, nulli b inest C per cōuersionem, igitur omni B inest A, a positione antecedentis ad positionem consequentis, vel categorice sic, omne non C est A, omne b est non C, igitur omne b est A.

Syll's astruens maiorē primi.

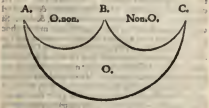
C Si A B priuatiua sumpta sit, altera vero prędicatiua, prima erit figura, nam C quidem omni A, B autem nulli C, quare B nulli A. ergo nec A, B medium C, ergo per conclusionem quidem, & vnam propositionem non fit syllogismus, assumpta autem altera, erit.

Syll's duo ī Cęsare: alter cōcludēs cōclusionē primo intentā: alter ostēdēs maiorē primi conuersā ex cōclusione pro maiori, & minore primi conuersa, vł maiorē primi rectā, ex conuersione cōclusionis.

Cōmen. 84. Nunc docet circulo ostendere maiorem syllogismi facti in Cæsare, & dicit. Si A B priuatiua sumpta sit, ita vt maior sit, nullum b est A, altera vero, s. minor sit sumpta prædicatiua, ita vt sit minor hæc, omne C A, pōt maior ostendi circulo, & erit prima figura, sumendo cōclusionem pro maiore, & minorem conuersam. Inferendo in secundo primæ maiorem conuersam, & dicit.{Nam C quidem omni A inest, cum conuertitur minor, omne enim A est C, B autem nulli C inerat in conclusione, sumē do syllogismū circularem sic, nullum C B, omne A C, igi- A tur nullum A B, & propterea inquit.{Quare B nulli A inerit, per hanc ergo circulationem syllogizatur non maior recta ipsius Cæsare, sed maior conuersa, et propterea dicit.{Ergo nec A inest B, si enim cōcluditur, q̄ nullum A sit B, sequitur per conuersionem q̄ nullum B sit A. Erit autem in syllogismo conuersiuo medium C, & in prima figura, vt patet. Ex his infert ex conclusione recta, & minore conuersa non syllogizari maiorem rectam, & dicit. Ergo per conclusionem quidem principalis syllogismi, & vnam propositiooem, s. & per minorem conuersam eiusdem principalis syllogismi, non fit syllogismus, subaudi ad maiorem principalis syllogismi rectā, assumpta autem altera, scilicet conuersione conclusionis syllogismi circularis, erit syllogismus ad rectam maiorē principalis syllogismi. Quasi dicat, q̄ ex conclusione recta, & minori conuersa non syllogizatur maior recta principalis syllogismi, nisi conuertatᷓ conclusio syllogismi circularis. Et ita requiruntur duæ conuersiones. Dubitatio. Sed quę B res vtrum minor per assumptionem probari posśit. Sol. Philop.

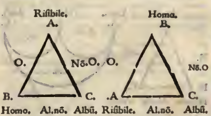
Respondet Philoponus. Minorem in Cæsare syllogizari posse per assumptionem hoc pacto, omne non B est A, omne C est non B, igitur omne C est A. Verum (vt diximus) hæc ostensio non est per cōuersionem maioris, vel conclusionis, sed per translationem ad oppositam qualitatem, & ad propositiones affirmatiuas, vel sic, si cui nulli inest B, huic omni inest A, C nulli inest B, igitur C omni inest A.

Ostensio minoris p assumptionem secūdū Philoponum.

Si autem non vniuersalis sit syllogismus, quæ in toto quidem est propositio, non ostenditur propter eandem causam, quam quidem diximus, & prius. Quæ autem in parte, ostenditur, quando vniuersalis sit prædicatiua. Insit enim A omni B, C autem non omni, conclusio erit B C. Si ergo sumatur B omni A, C autem non omni, conclusio A alicui C nō inerit, medium B.

D

Syll's duo ī Barocco, alter cōcludēs cōclusionē primo intentā: alter ex conclusiōe pro minore, & maiore conuersa cōcludit minorem primi.

Cōmen. 85. Cum compleuerit de vniuersalibus in secunda figura, nunc dicit de particularibus, & primo de Barocco. Dicit tamen, si autem non vniuersalis sit syllogismus, q̄ in toto quidem est propositio, nec in Barocco, nec in Festino ostenditur circulari ostensione, propter eandē causam, quam quidem diximus, & prius de syllogismis in prima figura, vbi diximus, q̄ ex particularibus non sequitur

quitur

quitur vniuersalis, modo minor, & conclusio sunt particulares in ipso Barocco, igitur ex eis non potest circulo ostendi maior. Præterea sunt ambæ negatiuæ, ex quibus non sequitur affirmatiua. Sed quæres vtrum per assumptionem maior in Barocco syllogizari possit.

Dubitatio.
Sol. Philop.

Respondet Philoponus quod sic, hoc pacto. Si cui alicui non inest C, huic omni inest A, quæ est minor transposita, C alicui B non inest, quæ est conclusio cõuersa, igitur B omni inest A, quæ fuit maior. Verum si ita fiet. Syllogismus erit hypotheticus a positione antecedẽtis ad positionẽ cõsequẽtis, & sic nullo pacto põt reduci ad categoricum, quoniam propositiones remanerent non omnino vniuersales. Præterea etiam ex minori non sequitur illa transposita, non enim sequitur, si alicui C non inest A, igitur cui alicui non inest C, huic omni inest A. Nõ enim ex particulari sequitur vniuersalis. Quare pace Philoponi dixerim. Arbitror nec per assumptionem maiorem vniuersalem eiusmodi syllogismi syllogizari posse, cum ex particulari non sequitur vniuersalis translatio.

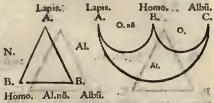
Propria solutio.

F Fuit enim posita regula superius, quòd nisi ex negatiua sequatur transposita, non possit fieri hypotheticus syllogismus ex transposita. Quæ autem (vt inquit) in parte ostenditur, quando vniuersalis fit prædicatiua, veluti in Barocco. In quo põt ostendi minor, & quod possit ostendi minor declarat, & primo recipit principalem syllogismum, & dicit. Insit enim A omni B, ita vt maior sit, omne B est A, C autem non omni insit, ita vt minor sit quoddam C non est A, cõclusio erit B C, hoc est quoddàm C non est B. Hic est principalis, & rectus syllogismus. Tunc docet conuertere ipsum, & dicit. Si ergo sumatur B omni A per conuersionem maioris, hoc pacto, omne A est B, C autem sumatur non omni, hoc pacto, quoddam C non est B, quę fuit conclusio. Conclusio est quòd A alicui C non inerit quæ est minor syllogismi principalis. In festino vero nec maior, nec minor circulari ostensione declaratur. Maior quidem non, quia ex particularibus nõ syllogizatur vniuersalis, modo minor & conclusio sunt particulares siue recte siue conuersę accipiantur. {Minor vero nequaquam, quoniam ex negatiuis non syllogizatur affirmatiua. Quare nulla propositio in Festino potest ostensione circulari ostẽdi. In Barocco vero ostenditur, vt dictum est.

G

Si autem vniuersalis priuatiua sit, non ostenditur A C propositio, conuersa A B accidit enim vtrasque aut alteram propositionem fieri negatiuam, quare non erit syllogismus. Sed similiter ostendetur (quemadmodum & in vniuersalibus) si sumatur cui B alicui non inest A alicui inesse.

Syll. duo alter cõcludẽs cõclusionẽ primo initam, alter categoricus cõcludens minorẽ primi.

H

Cõmen. 84.

Nunc declarat quòd in Festino minor non potest circulo syllogizari, & dicit. {Si autem vniuersalis & maior priuatiua sit, non ostẽditur A C propositio, s. minor, quæ est, quoddam C est A, non ostenditur dico conuersa A B maiore, vt fiebat in Barocco, & assignat causam, & dicit. {Accidit enim per talem ostensionem si fieret, vtrasque aut alteram propositionem fieri negatiuã. Quare non erit syllogismus syllogizans particularem affirmatiuam, quoniam affirmatiua non syllogizatur nisi ex vtrisque affirmatiuis, & ita siue ambæ fuerint negatiuæ, siue altera, minor affirmatiua syllogizari non poterit, et tu intellige quod dicit, esse verum pro altera parte. Nã reuera vtræque sunt negatiuæ. Addit autem, aut alteram propositionem fieri negatiuam, ad denotandum quod nec si ambæ, nec si altera fuerit negatiua, minor in Festino syllogizari poterit circulo. Dicit tamen minorẽ in Festino syllogizari posse per assumptionẽ, & inquit. {Sed similiter ostendetur, quemadmodum & in vniuersalibus per assumptionem, si sumatur cui B alicui non inest A alicui inesse. Sed subaudi B alicui C non inest. Igitur A alicui C inest. Syllogismus est hypotheticus à positione antecedentis ad positionem consequentis, & potest reduci ad categoricum hoc pacto, omne non B est A, quod dam C est non B. Igitur quoddam C est A. Sic autem maior in Barocco syllogizari non potest, quoniam est affirmatiua vniuersalis, quæ non potest hypothetice nec categorice syllogizari per translationem, vt dictum est. Modi autem vniuersales. videlicet Cęsare, & camestres (vt docuit Philoponus) possunt quo ad affirmatiuas ex assumptiõe sylłari, & sic cessane quæcunque dubitãt Iuniores.

Cap. vii. De circulari ostẽsione in tertia figura.

IN tertia autem figura, quando vtræque propositiones vniuersaliter sumuntur, nõ cõtingit ostendere per se inuicem propositionem, nam vniuersalis quidem ostenditur per vniuersalia, in hac autem conclusio semper est particularis, quare manifestum, quoniam omnino non contingit ostendere per hanc figuram vniuersalem propositionem.

Cõmen. 85.

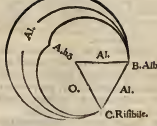
Cum dixerit de secunda figura, quę propositiones circulo ostendantur, & quæ non, sed per assumptionem, nunc dicit de propositionibus in tertia figura, & primo de his syllogismis, quorũ propositiones sunt ambæ vniuersales, & dicit. {In tertia autẽ figura, quando vtræque propositiones vniuersaliter sumuntur, non contingit ostendere propositionem vniuersalem per syllogismos, qui fiunt per se inuicem, hoc est circulari demonstratione, & propter quid, (vt addit Philoponus.) nam vniuersalis quidem propositio ostenditur per vniuersalia. In hac autem figura tertia conclusio semper est particularis, quare manifestum, quoniam omnino non contingit ostendere per hanc figuram vniuersalem propositionẽ, s. nec affirmatiuam, nec negatiuam. Sed dices, nunquid per assumptionem possit syllogizari vniuersalis in his modis, patet quòd non, quoniam ex altera particulari, nec per assumptionem, nec per syllogismum categoricum vniuersalis syllogizari potest. Præterea vbi non cadit translatio de negatiua in affirmatiua, non fit syllogismus per assumptionẽ. Quare in his modis, vniuersalis propositio nullo modo syllogizari potest per assumptionem, cum non cadat translatio.

Dubitatio.

Si autem hæc quidem vniuersalis sit, illa vero particularis, quandoque quidem erit, quandoque vero non erit. Quando ergo vtræque prædicatiuæ sumuntur, & vniuersalis sit ad minorem extremitatem, erit, quando vero ad alteram, non erit. Insit enim A omni C, B autem alicui C, conclusio A B erit. Si ergo sumatur C omni A inesse conuersa vniuersali, & A inesse alicui B, quod erat conclusio, C quidem ostensum est alicui B inesse, B autem alicui C non est ostensum, quamuis necesse est, si C alicui B, & B alicui C inesse, sed non est idem hoc illi, & illud huic inesse.

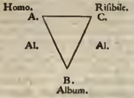
Sed

Sylli duo, alter cõcludens cõclusionẽ primo intentã alter minorẽ primi conuersam sicut superiores.

Sed assumendum est, si hoc alicui illi, & alterum alicui huic, hoc autem sumpto, non fit iam ex conclusione, & altera propositione syllogismus.

Syllo ex assumptione cõcludẽs minorẽ rectã.

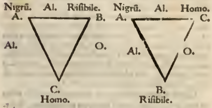
Cõmen 88. Cum dixisset de vniuersalibus, nunc dicit de particularibus, & ponit duas conclusiones, & inquit. {Si autẽ hæc quidem vniuersalis sit, illa vero particularis, quandoq; quidem erit, quandoq; vero nõ erit. Exponit vero has conclusiones, & dicit. {Quando ergo vtræq; prædicatiuæ sumuntur, & vniuersalis sit ad minorem extremitatem, vt in Disamis, erit, subaudi circulo demõstrare. Quãdo vero ad alteram, s. ad maiorem extremitatẽ, non erit, ecce q primo disputat de affirmatiuis, & ponit duas conclusiones, & q in Disamis erit demonstrare circulo particularem, in Datisi autem non erit. Quòd autẽ in Datisi non erit demonstrare particularem affirmatiuam, probat, & primo sumit syllogismum principalem, & dicit. {Insit enim A omni C, ita vt maior sit, omne C A, B autem insit alicui C, ita vt minor sit, quoddam C B. His stantibus cõclusio erit A B, hoc est quoddam B A, hic est syllogismus principalis. Deinde declarat in tali non posse fieri ostensionem circularem completam, & dicit, si ergo sumatur C omni A inesse, conuersa vniuersali, ita vt sumatur hæc pro maiore, omne A C, et sumatur A inesse alicui B, quod erat conclusio, C quidem ostensum est alicui B inesse, erit enim syilogismus hoc pacto, omne A C, quoddam B A. Igitur in Darij, quoddam B C, & sic ostensum est C alicui B inesse, quod nõ est minor recta, sed minor conuersa, & hnc dicit B autem alicui C inesse, non est ostensum, quod est minor recta principalis syllogismi, quamuis necesse est, si C alicui B, & B alicui C inesse, conuertitur enim. Sed non est idem hoc, s. C illi, s. b inesse, & illud, s. B inesse huic, s. C, sed assumendum pro concesso, ac suppositione, si hoc, s. C inest illi, s. alicui B, & alterum s. B inesse alicui huic. s. C. Vt ex regulis de cõuersione accipiendum est, hoc autem sumpto, hoc est hac cõuersione sumpta, nõ fit iam circularis syllogismus, pcise ex cõclusione, & altera propõne, sed oportet addere cõuersionẽ cõclusionis, per quæ voluit habere particularẽ minorẽ in Datisi non posse ostendi circulo completo, qm̃ solũ per eum syllogizatur minor conuersa, non minor integra, & ita fit cum auxilio conuersionis. Sed queritẽ, vtrũ maior talis syllogismi facti in Datisi, possit ostẽdi p syllogismũ assumptiuũ. Respõdet Philoponus q sic, & debet sic cõfici, si alicui inest B, huic omni inest A, sed B inest alicui C. Igitur omni C inest A, q̃ fuit maior. Sed pace Philop. dixerim, hęc respõsio nõ placet, qm̃ syllogismus assumptiuus fieri nõ põt, nisi ex propõne integra sequaẽ trãslata, modo nõ sequiẽ cuidã C inest B, igitur cui alicui inest b, huic omni inest A B. n. homo alicui animali inest, & A risibile nõ inest cuilibet animali. Præterea Aristo. non vtitur translatione nisi ex negatiua in affirmatiuã. Verum hæc consideranda sunt postea.

Dubitatio. Sol. Philo.

Refutatio.

Si autem B quidem omni C, A autem alicui C, erit ostendere A C, quando sumatur C quidẽ omni B inesse, A autem alicui B, nã si C omni B inest, A autẽ alicui B, necesse est A alicui C inesse, medium B.

Sylli duo primus concludens cõclusionẽ primo intẽtã, secundus maiorem primi ex cõclusione et minore conuersa.

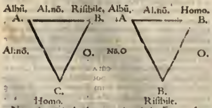

Cõmen. 89. Hic declarat secũdam conclusionem, videlicet q maior, quæ est particularis in Disamis, potest circulo ostendi, constituto medio B. {Et primo accipit syllogismum principalem, & dicit. {Si autem B quidem omni C sumatur inesse in minore: ita vt minor sit, omne C B, A aut sumatur inesse alicui C in maiore, ita vt maior sit, quoddã C A, erit ostendere A C maiorem circulo completo etiam in Disamis, quando sumatur C quidem omni B inesse in minore, ita vt minor sit, omne B est C A autem sumaẽ inesse alicui etiã b, in maiore, ita sit maior, quoddam B A, quæ erat conclusio, nam, (vt inquit) si C omni B inest A autem alicui B necesse est in Disamis A alicui C inesse, verum in syllogismo principali medium erat C in hoc circulari medium est b. Quæres vtrum vniuersalis possit in Disamis syllogizari per assumptionem. Philopo. diceret, vt prius q sic, hoc modo, si cui alicui inest A. Hinc omni inest B alicui C inest A. Igitur omni C inest B: tu vero hæc, vt dixi bene considera.

Dubitatio. Solutio.

Et cum fuerit hæc prædicatiua quidem, illa vero priuatiua, vniuersalis autem prædicatiua, ostendetur altera. Insit enim B omni C, A autem alicui non insit, conclusio erit, quoniam A alicui B non inest. Si ergo assumatur C B omni inesse, inerat autem: & A non omni B, necesse est A alicui C non inesse, medium B.

Syllogismi duo particulares negantes, alter concludens cõclusionẽ prima intentã, alter minorẽ primi ex cõclone integra, & minore cõuersa.

Cõmen. 90. Nunc de particularibus negatiuis dicit. Et cum fuerit hæc quidem prædicatiua, illa vero priuatiua, & vniuersalis fuerit prædicatiuã, ostendetur circulari ostensione altera, s. maior, quæ est particularis negatiua. Ostenderus

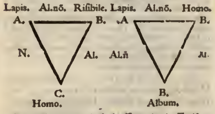
derur dico ex cōclusione integra pro maiore, et ex minore conuersa pro maiore in eodem mō, & primo accipit principalem syllogismū, & dicit. {Insit.n. B omni C, ita vt minor sit omne C B A aūt alicui C nō insit, ita vt maior sit, aliquod C nō est A conclusio erit, qm̄ A alicui B nō inest. Et totus syllogismus est, quoddā C nō est A, oē C est B quoddā igiẗ B nō est A. Tunc probat maiorē ex cōclusione integra sumpta pro maiore, & minore cōuersa in eodem mō, & dicit. Si ergo assumaẗ C B omni inesse, quod est minor cōuersa, & sumatur etiam pro minore, inerat autem & A non omni B: hæc enim erat conclusio, quoddam B non est A quæ sumatur pro maiore, & tunc necesse est A alicui C non inesse in eodem modo verum in syllogismo principali medium fuit C hic autem. Medium est B.

Dubitatio. Sol. Philo.

Quæritur vtrum minor posit probare per assumptionem. Rn̄det Philoponus, ꝙ sic hoc mō cui A alicui non inest, huic B oī inest, A alicui C non inest. Igitur B oī C inest. Sed (vt prius hæc probatio dubia est) quoniā non valet ex negatiua, quæ est conclusio, conuersa inferre hanc translatam. Non enim sequitur, aliquod A non est B, quæ est couclusio conuersa. Igitur cui A alicui non inest, huic omni B inest. Propositio etiam hæc hypothetica, cui A alicui non inest, huic omni inest B, non est in omnibus vera, qm̄ A homo alicui animal non inest, & non propter hoc B risibile omni animali inest.

Cum autem priuatiua vniuersalis sit, non ostendetur altera, nisi sicut in prioribus, si sumatur cui hoc alicui non inest, alterum alicui inesse. Vt si A nulli C, B autem alicui, conclusio erit, quoniam A alicui B non inest. Si ergo sumatur, cui A alicui non inest, huic B alicui inesse, necesse est C alicui B ipsum inesse. Aliter autem non est per conuertentem vniuersalem propositionem ostendere alteram, nullo enim modo erit syllogismus.

Sylli duo I Ferison. alter concludens cōclusionem primo intentā, secundus minorē prime ex assūptione.

Cōmen. 91.

Tūc declarat, ꝙ particularis affirmatiua in Ferison, quæ est minor nō potest circulo ostendi, & dicit. {Cum autem priuatiua vniuersalis sit, non ostendetur circulo altera, s. particularis affirmatiua, nisi sicut in prioribus per assumptionem, si sumatur cui hoc alicui non inest, alterum alicui inesse, hoc autem probar, & primo constituit principalem syllogismū, & dicit, {vt si A nulli C insit, B autem insit alicui C, conclusio erit in Ferison, quoniam A alicui B nō inest, hic est principalis syllogismus, vbi patet minorem particularem affirmatiuā non posse circulo syllogizari, qm̄ ex duabus negatiuis propō affirmatiua nō syllogizatur. Si ergo vt inquit sumatur cui A alicui non inest, huic B alicui inesse, necesse est alicui C ipsum B inesse hoc pacto, si cui A alicui non inest, huic B alicui inest, est enim hæc hypothetica translata ex conclusione cōuersa, sequitur enim aliquod A non est B, quę est conclusio cōuersa, igiẗ cui A alicui nō inest, huic B alicui inest, sed A alicui C nō inest, cū nulli C inerat. Igitur B alicui C nō inerit. Quod vero hęc minor particularis nō posit syllogizari circulo, declarat, & dicit, {aliter autē non est per vniuersalem conuertentem maiorem ostendere alteram, s. minorem, nam nullo modo erit syllogismus ex vtrisq; negatiuis. Sed quæres vtrum maior potest ostendi per assumptionem. Diceret Philoponus ꝙ sic hoc pacto, cui B alicui inest, huic nulli inest A B alicui C inest, igiẗ C nulli inest A, sed an sit bona assumptio, superius est disputatum.

Dubitatio. Solutio.

E

Manifestum igitur, quoniam in prima quidem figura per se inuicem est ostensio, & per primam, & per tertiam figuram fit, nam cum prædicatiua conclusio est, per primam, cum autem priuatiua, per postremam. Sumitur.n. cui hoc nulli, alterum omni inesse.

Cōmen. 92.

Nunc concludit, quædam ex his, quæ dicta sunt. vel, (vt Philoponus inquit,) hic facit breuem resumptionē eorum, quæ dixit, & primo resumit ea quæ dixit de prima figura. Et inquit. {Manifestum igitur quoniam in prima figura per se inuicem est ostensio, hoc est ꝙ in prima figura sit circularis ostensio, quæ ostensio circularis est aliquando & in prima figura, & aliquādo fit per tertiam figuram, nam cum prædicatiua conclusio est. s. in modis affirmatiuis, fit talis ostensio per primam figurā. Cum autem fuerit priuatiua, fit per postremam, verum est differentia, quoniam in modis negatiuis, cum cōcluditur negatiua fit per primam: cum vero concluditur affirmatiua, fit per tertiam & non quidem per syllogismum categoricum, sed per syllogismū hypotheticum. Sumitur enim cui hoc nulli, alterum omni inesse.

F

In media autem, cum vniuersalis quidem est syllogismus, & per ipsam, & per primā figuram, & per postremam. Cum autem particularis & per ipsam, & per postremam.

Cōmen. 93.

Resumit quæ dixerat de secunda figura & dicit. {In media autem figura, cum vniuersalis quidem est syllogismus & per ipsam, & per primam figuram, & per postremam. per primam quidem, cum concluditur negatiua in Cæsare. Per secundam vero, cum concluditur negatiua in Camestres, per tertiam denicq;, cum per assumptionem concluditur affirmatiua tam syllogismi qui est in Cæsare, quàm eius qui est in Camestres. Cum autem particularis propō syllogizaẗ eorū, q particulares modi sunt in secūda figura, fit & p ipsam. s. secūdā & p postremā. Per secūdā quidē, cū syllogizaẗ propō particularis ipsius Barocco, per tertiā vero, cū syllogizatur particularis ipsius Festino.

G

Manifestum etiam quoniam in media, & in tertia, qui non per ipsas fiūt syllogismi, aut non sunt secundum eam, quæ circulo est ostēsionem, aut imperfecti sunt.

Cōmen. 94.

Vltimo resumit q̄ dixit de tertia, & media figura, & dicit. {Manifestū etiam, qm̄ in media, & in tertia, qui nō p ipsas fiūt syllogismi, aut nō sunt secūdū ostēsionē, q̄ circulo est, aut si sunt circulares ostensiones, erunt circulationes imperfectę. Hę aūt sunt circulationes in tertia figura, q̄ fiebāt syllogismorum in Datisi, & Ferison. Non enim in his concludebaẗ integra sed conuersa cōclusio. In secunda vero sunt omnes ostēsiones, quę syllogizant affirmatiuas, quoniam non syllogizantur, (vt patuit) ex conclusione, & altera propositione conuersa. Hæc omnia fuerunt prolixe explicata. Nunc vero hactenus de his.

H

Opinādū.

Animaduerte pro defensione eorum quæ Philoponus dixit, quod syllogismus assumptiuus fieri potest ad probandam aliquam propositionem per dependentiam ad aliquam propositionem principalis syllogismi, & hic fit duobus seruatis, & ꝙ translatio fiat de negatiua, ad affirmatiuam, & ꝙ sit necessaria consequentia ex negatiua ad translatam. Et sic vt plurimum vtitur ipso Aristo. alio modo fieri pōt non dependēdo

ab aliqua

ab aliqua propositione syllogismi principalis,& hoc modo potius sua vis erit prosyllogistica,& ad hũc nõ requirũtur illę cõditiones,sed solũ ꝙ fiat ex positione antecedentis in cõsequẽtis,& hoc pacto ipso vsus Philopoous vt sepius annotauimus, & sic põt defendi Philoponus.

Cap. viii. De conuersione, quę fit in syllogismis.

COnuertere autem est transposita conclusione facere syllogismum, quoniam vel extremũ medio nõ inerit, vel hoc postremo. necesse est.n.conclusione conuersa, & altera remanente propositione, interimi reliquam, nam si erit,& conclusio erit.

comm. 95. Triplex cõuersio.

Vt Philoponus inqt,& in Primo libro diximus,tres sunt cõuersiones. Vna quidẽ,quæ fit io terminis. Secũda quæ fit in propositionibus. Tertia vero, quæ fit in syllogismo. De cõuersione io terminis dictũ est in prędicamentis,quando dictũ est æquale esse æquale æquali, fit enim hæc cõuersio in relatiuis. De cõuersione vero,quę fit in propositionibus,dictum est Primo huius,oũc proponit dicere de cõuersione,quæ est in syllogismis, vt in inscriptione capituli patet. Fit autẽ hæc, si acceperimus conclusionẽ facti syllogismi transpositã ad contrariã,aut contradictoriã,& alteram propositiooem integram, & ostenderimus oppositũ alterius contrarium vel contradictoriũ. Verbi gratia, si cõclusio facti syllogismi fuerie vniuersalis affirmatiua,& trãsposuerimus hanc ad cõtrariam,vel contradictoriam, & tunc ex hac, cum altera propositione integra, inferimus contrarium vel cõtradictorium alterius. Potest autem fieri hæc cõuersio, vt Philoponus inquit,in omni figura, & in singulis modis cuiusqꝫ figuræ. Est autẽ hæc conuersio duplex quoniã, si volumus interimere minorẽ,oportet accipere conclusionem trãspositam ad oppositum cum maiore,& inferre oppositum minoris. Si volumus ioterimere maiorem oportet accipere conclusionem transpositam ad oppositum cum minore integra,& inferte oppositum maioris. Vode dicit.{Conuertere autem est trãsposita cõclusione ad oppositum cũ altera propositione integra, facere syllogismũ,qui cooc ludat, vel quoniam maius extremũ medio non inerit, hoc est vel qui concludat oppositum maioris,vel qui concludat,quoniam hoc, scilicet mediũ postremo non ioerit,hoc est,vel qui concludat oppositũ minoris.

Erroraliquorum. Impugnatio

Quidam autem arbitrati sunt conuersionem in syllogismo eandem esse cum deductione ad impossibile. Contra quos obijcit Philopoous, & quidem recte. Impugnatio quoniam Aristo. post hanc consideratione pertractat de deductione ad impossibile, vbi ostẽdet noo esse idem in syllogismo conuertere,& deducere ad impossibile. Deinde Aristo. probat definitionem assignatam, & dicit.{necesse est enim cõclusione cõuersa,scilicet ad oppositum,& altera remanente propositione,interimi reliquã, hoc est inferre oppositum alterius, aut contrarium,aut contradictorium.nam, vt inquit, si erit,ita vt altera nõ interimatur,& maneat,cũ etiam maneat altera,vtrisqꝫ propositionibus, vt prius, manentibus,& cõclusio eadem erit,quæ & prius fuit. Fundatur autem hæc Aristo.ratio, ꝙ semper in bona consequentia ex opposito consequentis sequitur oppositum totius antecedẽtis,& cuiuslibet partis illius. Et ad positionem antecedeotis sequitur positio coosequentis.

Differt autem opposite aut contrarie conuertere conclusionem,nõ.n.fit idem syllogismus,vtrolibet cõuersa. Palã autẽ hoc erit per sequentia. Dico autem opponi quidem omni inesse,non omni,& alicui nulli. Contrarie autem,omni nulli,& alicui non alicui inesse.

comm. 96.

Cum dixisset ex opposito cõclusionis cum altera propositione inferri alteram, declarat ꝙ non eodem modo inferatur semper. Et dicit.{differt autem oppositę, scilicet contradictoriæ,aut cootrarię, conuertere conclusionem,nοo enim fit idem syllogismus vtralibet conuersa, hoc est ex conuersa ad contrarium,& ex conuersa ad cõtradictorium non fit idem syllogismus, & quia res hæc patebit per exempla,quæ postea assignabit,dicit.{Palã autem erit per sequentia. exponit autem quid intelligat per opponi,& quid per cõtrariari, & dicit.{Dico autẽ opponi quidem,scilicet contradictoriæ,omni inesse, nõ omni scilicet inesse,& alicui inesse dico opponi contradictoriæ nulli inesse,contrarię autem opponi. Dico omni inesse nulli inesse,& alicui non alicui,& dixit subcontrarias opponi contrarię in necessaria materia. Ex his primo sequitur, ꝙ licet io syllogistica conuersione sint duo syllogismi,tamẽ syllogismus conuersiuus nõ dicitur nisi secundus processus io ordine ad primum. Secundo sequitur,ꝙ syllogismus conuersiuus, & primus syllogismus sint in diuersis figuris,vt postea dicemus. Seqtur tertio,syllogismõ conuersiuum semper supponere quẽdam aliũ syllogismũ,qui in cõuersione syllogismi à Philopono dicitur principalis. Sequitur quarto,quod si cõclusio principalis syllogismi fuerit vniuersalis,bifariã cõtingit syllogizare cõuersiue, aut ex opposito conclusionis contrario, aut ex opposito contradictorio at, si conclusio oon sit vniuersalis, solum conuertere erit ex contradictorio cõclusionis, oon enim contingit conuertere ex subcontrario conclusionis, vt dictum est,nisi in necessarijs cõclusionibus,in cęteris autem subcõtrariæ stãt simul. Recte igitur Arist. sumpsit aliquã propositionẽ interimi posse aut per contrarium, aut per cõtradictoriũ. Ex ijs omnibus sequitur quinto, syllogismũ conuersiuũ inuentum esse ad demoostrandum necessitatem principalis syllogismi. nam illa cõsequentia est bona, in qua ex opposito cõsequeotis cum altera propositione infertur oppositum alterius propositionis,& cõsequenter totius antecedentis,est.n.antecedeos vna copulatiua, quæ est falsa,si demõstratum fuerit per syllogismum conuersiuũ alteram eius partem esse falsam.

Excerpta primum.

Secundum.

Tertium.

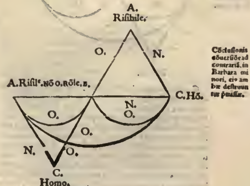
Quartum.

Quintum.

Prima figura.

SIt.n.ostensum A de C per medium B. Si igitur sumatur A nulli C inesse omni autem B nulli C inerit B & si A quidem nulli C B autẽ omni C A non omni B, & non omnino nulli, non enim ostendatur vniuersale per tertiam figuram. Omnino itaqꝫ eam,quæ est ad maiorem extremitatem propositionem, non est destruere vniuersaliter per conuersionem, necesse est.n.ad postremam extremitatem vtrasque sumere propositiones.

Itaque & nũ autem.

Cõclusionis cõuersiõe ad contrariã, in Barbara minori, eius ambæ destruuntur pmissæ.

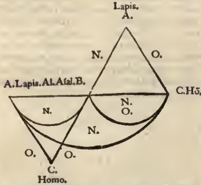
Comm.97. Cum dixisset, quid sit conuertere, nunc docet conuertere, & primo vniuersales modos primæ figuræ affirmatiuos, deinde vniuersales negatiuos, & loquens de vniuersalibus affirmatiuis Primo docet conuertere conclusionem inferendo oppositum contrarium minoris in Camestres. Secundo docet conuertere conclusionem inferendo contradictorium minoris in Felapton. De prima parte dicit. {Sit enim ostensum A de C per medium B, s. in Barbara. Si igitur sumatur A nulli C inesse, quod est conclusionis contrarium, & hoc contrarium in conuersione sumatur pro minore, omni autem B, hoc est, & sumatur pro maiore A inesse omni B in Camestres, nulli C inerit B, quod est minoris contrarium, & sic patet prima conuersio ex transposita contraria conclusione, & maiore inferentibus contrariam minori in Camestres. Deinde docet secundam, & dicit. {& si sumatur A quidem nulli C inesse, quod est contrarium conclusionis, B autem sumatur inesse omni C A non omni B, & nun omnino nulli inerit in Felapton, quod est contradictorium maioris. Quòd autem contradictorium, & non contrarium ostendatur, probat, & dicit. {non. n. ostendebatur vniuersale per tertiam figuram, propterea concludit, & dicit. {omnino itaq; eam propositionem, quæ est ad maiorem non est destruere vniuersaliter per conuersionem, & causam assignans inquit. {necesse est. n. ad postremam extremitatem, s. ad minorem extremitatem in tali cōuersione vtrasq; sumere propositiones, quas sic sumendo syllogismus erit in tertia figura, in qua nullum problema vniuersale syllogizatur, & sic patet quòd minor per secundam, maior vero per tertiam figuram demonstratur. Et, cum per secundam figuram demonstratur minor, concluditur contrarium minoris, cum vero per tertiam demonstratur maior, concluditur contradictorium maioris.

E F

Et si priuatiuus sit syllogismus, similiter. Ostendatur enim A nulli C inesse per B, ergo si sumatur A omni C inesse, nulli autem B, nulli C inerit B: & si A & B omni C, A alicui B, sed nulli inerat.

G

Cōclusio celarent si conuertatur ad cōtrariū, oppositū minoris ostēdetur in secūda figura, & oppositū maioris in tertia.

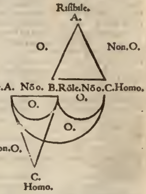
Comm.98. Cum ostenderit de vniuersali affirmatiuo, nunc vult de vniuersali negatiuo, & dicit. {Et si priuatiuus sit syllogismus, ostenduntur per secundam & tertiam figuram propositiones. Minor quidem per secūdam, maior per tertiam. Et hoc declarat, & dicit. Ostēdatur. n. A nulli C inesse per B in Celarent. Ergo, si sumatur A omni C inesse, quod est contrarium conclusionis, & sumatur pro minore, nulli autem B, & sumatur A etiam nulli B inesse, quæ fuit maior, etiam pro maiore, nulli C inerit B, quod est cōtrarium minoris. Et sic patet conuersio, per quā syllogizamus contrarium minoris. Deinde docet syllogizare cōtradictorium maioris, & dicit, & si A & B insint omni C, ita vt sumatur contrarium conclusionis pro maiore, videlicet omne C A & minor pro minore, videlicet omne C B: his sumptis A alicui B inerit, sed nulli inerat, & sic habetur contradictorium maioris.

E

Si autem opposite conuertatur conclusio, & alij syllogismi oppositi & non vniuersales erunt: fit enim altera propositio particularis, quare conclusio erit particularis. Sit. n. prædicatiuus syllogismus, & conuertatur sic, ergo si A non omni C, B autem omni, B non omni C. Et si A quidem non omni C, B autem omni A non omni B.

F

Conclusione Barbare cōtradictorie cōuersa si pro minori cum maiori sumat minoris infertur opposita in Barocco, si vero sumatur pro maiori cū minori, maioris oppositū infertur.

G

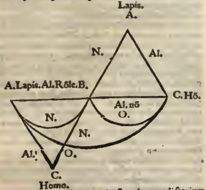
Cōmen. 99. Cum docuisset conuertere syllogismos ex conclusione transposita ad contrarium, nunc docet conuertere syllogismos ex conclusione transposita ad cōtradictorium, & primo in modis vniuersalibus primæ figuræ affirmatiuis. Deinde in vniuersalibus negatiuis. De prima parte dicit. {Si autem conclusio conuertatur opositæ, hoc est ad contradictoriū, & alij syllogismi conuersiui, qui ex ipsa fiunt, erunt oppositi, hoc est cōcludentes cōtradictorias propositionū & particulares, & nō erunt vniuersales, cuius rationē affert, & dicit. {Fit enim altera propositio, scilicet conclusio transposita, quæ erit propositio in conuersiuo syllogismo, semper particularis, igitur ex ipsa cum altera propositione quouis modo sumpta non potest fieri conuersio nisi ad propositionem particularem. Quæ dixerat exponit exemplis, & dicit. {Sit enim prędicatiuus syllogismus primus, & principalis in Barbara & conuertatur sic, vt dictum est, est itaq; syllogismus principalis, videlicet, omne B A: omne C B: igitur omne C A: ergo, si A non omni C inesse sumatur, quod est contradictorium conclusionis, & pro minore sumptum sit B autem omni sumatur ipsum A inesse pro maiore B non omni C inerit, quod est contradictorium minoris in Barocco. Ex cōclusionis igitur cōtradictorio, & maiore in Barocco, concluditur contradictoriū minoris. Et si A quidem non omni C inesse sumatur, quod est cōclusiōis contradictorium, & sumatur B omni C inesse A nō omni B inerit in Broccardo, quod est contradictorium maioris. Quare ex conclusione transposita ad contradictoriū cum maiore in Barocco concluditur oppositum contradictorium minoris. Ex conclusione autem transposita ad contradictorium cum minore in Broccardo concluditur contradictorium maioris.

H

Similiter autem & si priuatiuus sit syllogismus. Nam si A alicui C inest, B autem nulli,

B alicui C non inerit, & non simpliciter nulli. Et si A quidē alicui C, B autē omni, quēadmodū in principio sumptum est, A alicui B inerit.

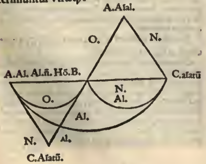
Celarent cō clusio cōuersa contradictorie sumpta pro minori cū maiore īfert oppositū minoris sumpta aūt pro maiori cū minori infert oppositam maioris.

Cōm̄. 100. Nunc ex conclusione transposita ad contradictorium docet conuertere in vniuersalibus negatiuis: & primo docet syllogizare minoris contradictoriam, & dicit. Similiter autem & si priuatiuus sit syllogismus in celarēt, hoc pacto, nullum B A, omne C B, igitur nullum C A. Nā si A (vt inquit) alicui C inest, quod est contradictorium conclusionis, B autem insit nulli, quæ fuit primi syllogismi maior, B alicui C non inerit, quod est minoris cōtradictoriū. Sic igit ex cōtradictorio cōclusionis, & ipsa maiore in Festino syllogizat cōtradictoriū minoris. Deinde docet ex trāsposita cōclusione ad cōtradictoriū deducere cōtradictoriū maioris in Disamis. Et dicit, & si A quidem insit alicui C, quod est cōtradictoriū cōclonis, & B insit oī C, quēadmodū in principio, hoc est in principali syllogismo sumptū est, A alicui B inerit in disamis, qd' est cōtradictoriū maioris. Sic igit patet, ex cōclone trāsposita ad cōtradictoriū cū maiore pmanēte syllogizari in Festino, cōtradictoriū minoris. Cū minore autē, syllogizari in disamis contradictorium maioris.

In particularibus autem syllogismis, quando opposite conuertitur conclusio, interimūtur vtræq; propositiones, quando vero contrarie, neutra, non enim iam accidit, quemadmodum in vniuersalibus interimere, deficiēte conclusione secundum conuersionem, sed nec omnino interimere. ostēdatur.n. A de aliquo C per B. ergo, si sumatur A nulli C inesse, B autem alicui C, A alicui B non inerit, & si A nulli C, B autem omni, nulli C inerit B, quare interimuntur vtræq;.

Si conclusio darii cōuertatur ad suū contradictoriū syllogizatur maioris oppositum I tertia figura, & oppositū minoris in secunda.

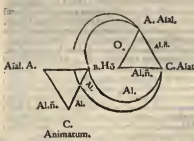

A Cum complcuerit de vniuersalibus modis, nunc dicit de particularibus, & assignat duas conclusiones. Prima conclusio est, si conclusio conuertatur ad contradictorium per syllogismos conuersiuos, ambæ propositiones interimuntur, syllogizantur quæ propositionū cōtraria, aut contradictoria. Secunda conclusio, si autē cōclusio conuertatur ad contrarium nullo pacto propositiones interimuntur. Et per contrarium subcontrarium intelligit, dicit. { In particularibus autem syllogismis, quando oppositæ hoc est contradictorię conuertitur cōclusio, interimuntur vtræq; propositiones, Hæc est prima conclusio. Quādo vero cōuertitur contrariæ, hoc est subcōtrariæ, neutra interimit. Et assignat cām, & dicit, { nō.n. iā accidit quēadmodū in vlib⁹ interimere deficiēte ab vlitate cōclone secūdū cōuersionē, sed accidit nec oīno interimere, qm̄ ex cōclone cōuersa ad subcōtrariā vel nō fit oīno sylls, vt patebit, vel si fiet, sylls cōcludet subcōtrariā alteri⁹ propōnis, q̄ nō interimit propōnē, cū stet cū ea, hęc est secūda cōclo. Arist. ergo primo probat primā cōclonē, & dicit { ostēdat.n. A de aliquo C p B, ita vt sylls sit in Darij iste, oē B A, quoddā C B, igitur quoddā C A. Ergo, (vt inquit,) si sumat A nulli C ineē, qd' est cōtradictoriū cōclonis, B aūt sumat alicui C ineē, concludet in Ferison cōtradictoriū maioris, videlicet A alicui B nō ineē, qd' est cōtradictoriū maioris: Deinde docet cōcludere oppositū minoris in Camestres, & dicit, { & si A nulli C insit, quod est cōtradictoriū cōclonis, B autē omni, quod est maior, nulli C inerit B in camestres, quod est contradictorium cōclusionis. Quare interimūtur vtręq;, & sic patet prima conclusio.

Cōm̄. 101. 1. conclusio.

2. cōclusio.

Si aūt cōtrarie cōuertant, neutra. Nā si A alicui C nō inest, B aūt oī, B alicui C nō inerit, sed nōdū interimit qd' à principio, cōtingit.n. alicui inesse, & alicui non inesse. vniuersalis autē A B omnino non fit syllogismus, si enim A alicui C nō inest, B autem alicui inest, neutra propositionum vniuersalis est.

Ex cōclusione Darii cōuersione ad subcōtrariā nulla destruitur ppōnū: nō minor p secundā figuram, cum sit particularis, neq; maior per tertiam, q2 essent ambæ particulares.

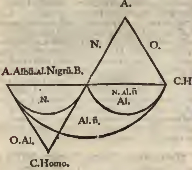
D Nunc probat secundam conclusionem, videlicet, q, si conclusio transponatur ad subcontrarium, neutra propositio interimatur. Et primo declarat, q non interimatur minor, qm̄ ex tali trāsposita conclusione non concluditur aliqua ppositio, destruēs minorē, & dicit. { Si aūt cōtrarie conclusiones cōuertantur, neutra propositio interimitur, & primo probat, (vt dixi,) q nō interimatur minor, & dicit, { nam si A alicui C nō inest, quod est subcontrariū conclusionis: B aūt omni, hoc est & A insit omni B, quod est maior B alicui C non inerit, quod est subcontraria minoris, sed nondum interimitur quod à principio, scilicet minor principalis syllogismi, cū stet cum ea, contingit enim B alicui C ineē, & alicui C non inesse, hæ enim stant simul. Quoddam animal non est album, & quoddam animal est album, & sic ex tali syllogismo non interimitur minor. Deinde declarat, q ex

Cōm̄. 102.

tali transposita conclusione nō interimatur maior, qm̄ ex ea nullus prorsus fit syllogismus, & dicit, {vniuersalis aūt propōnis, quæ est A b, hoc est maioris oīno oō fie syllogismus, si enim A alicui c nō inest, quod est oppositū cōclusionis, b autem alicui c inest, quod est minor, sic sumendo in conuersiuo syllogismo propositiones, neutra vniuersalis est. Igitur ex illis nihil sequetur, & sic nō interimetur maior.

Similiter autem et si priuatiuus sit syllogismus. Si enim sumatur A omni C inesse, interimuntur vtrǫq;. Si autem alicui, neutra. Demōstratio autem eadem est.

Si conuerta tur cōclusio ad contradi ctoria i quar to tollitur, p pōnā vtraq; maior in ter tia, minor in secūda figu ra. si vero cō uertatur ad subcontra- riā, nulla tol litur eadem de cā qua & superior.

comm̃. 103. Deinde declarat qūo ex transposita cōclusione in particulari negatiuo interimātur ambę. Et quomodo non, dicit. {Similiter autem & si priuatiuus sit syllogismus, subaudi est vt in affirmatiuo, & declarat qūo, & dicit. {Si enim sumatur A omni C inesse, quod est cōtradictorium conclusionis, interimuntur vtrǫq;, maior quidē interimitur per tertiam figuram in Datisi, hoc pacto, omne C A: quoddā c b, quoddā b igitur A. ecce cōtradictoriū maioris in Datisi. Mioor vero per secundam in Cęsare, hoc modo, nullum b A, omne c b, igitur nullum c b, ecce contradictorium miooris in Cæsare. Deinde declarat quo modo neutra interimatur, & dicit. Sj autem alicui, hoc est, si sumatur A alicui C inesse, quod est subcōtrariū conclusionis, neutra interimitur. Minor quidem non, quoniam ex conclusione transposita ad subcontrarium, & maiore cōcluditur id, quod stat cū ipsa minore, & sic nō interimitur mioor. Ex cōclusione vero trāsposita ad subcontrariū & minore nihil syllogizatur, cum ex puris particularibus nihil syllogizeť. Et sic nō interimiť maior. Horum autem demōstratio eadē est ei, quæ facta est in particulari affirmatiuo. Hæc de prima figura.

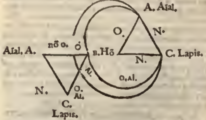
Caput. ix. De syllogismo conuersiuo in secūda figura.

IN secunda autem figura eam quidem, quę est ad maiorem extremitatem propositionem, non est interimere contrariè quolibet modo conuersione facta, semper enim erit conclusio in tertia figura. At vniuersalis non fuit in hac syllogismus. Alteram autem in hac interimemus similiter ad conuersionem. Dico autem similiter, si contrariè quidem cōuertitur, contrariè, si opposite, opposite.

Cōm̃. 104. 1. regula. Cum compleuisset primam figuram, nunc transit ad secundam. Et primo pręmittit duas siue regulas, siue conclusiones. Quarum prima est, maior propositio oon interimitur, quando accipitur conclusionis contrariū. Et dicit, {in secunda autem figura eam quidem propo-

E sitionem, quæ est ad maiorem extremitatem, non est interimere contrarie quolibet modo cōuersione facta. Et intelligit, (vt Philoponus exponit,) nō q̄ nō interimať, sed q̄ nō interimať i cōtrariū, nā in cōtradictorie oppositum interimitur. Et propterea dixit non quolibet modo conuersiooe facta, quia licet interimatur cōtradictorie, non tñ interimitur facta conuersione ad contrarium. Et causam regulæ assignat, & dicit. {Semper enim erit cōclusio in tertia figura, hoc est, quia non potest interimi nisi syllogismo facto in tertia figura. At vniuersalis syllogismus non fit in hac tertia figura. Quia igitur maiot non potest interimi nisi syllogismo, qui fit in tertia figura, & in tertia figura nullus syllogismus est vniuersalis, vniuersalem, habens conclusionem, fit vt maior interimi contrarie non possit. Deinde pręmittit secuodā regulam, & est q̄ minor bene interimatur. Sed cōformiter ad conuersionem conclusionis, & dicit, {alteram autem, scilicet minorem io hac secunda figura, interime-
F mus similiter conuersioni. Dico autem similiter cōuersioni, quoniam si conclusio conuertitur contrarie, quidem contrarie ipsa minor interimetur, si autem conclusio conuertitur opposite, scilicet contradictorie, minor interimetur opposite, s. contradictorie. Sic igitur mioor interimi poterit per primam figuram, (vt Philoponus inquit,) & postea patebit.

Insit enim A omni B, C autem nulli, conclusio erit B C. Si ergo sumatur B omni C inesse, & A B maneat, A omni C inerit. Fit enim prima figura.

Ex opposito cōtrarie, vel contradictorie conclusionis camestres syllogizaf oppositū minoris ac maioris eius per tertiā ac primā figurā.

Nunc probat secundam regulam, & docet interimere minorem, & primo in vniuersalibus, deinde in particularibus. Et docendo interimere minorem, primo docet eam interimere in camestres, & dicit, {insit enim A omni B, ita vt maior sit, omne B est A, C autem nulli, ita vt minor sit, nullum C est A, propositionibus his stantibus, cōclusio in Camestres erit, b c, hoc est nullum C est B, hic est syllogismus principalis. Deinde docet destruere minorem sumendo cōtrariā cōclusionis pro minore, & maiorē pro maiore vt iacet, & dicit, {si ergo sumať B oī C inesse, ita (vt cōtrariū cōclusionis) & minor sit, omne C est B, & A B maneat, ita vt maior sit q̄ erat, oē B est A, A oī C inerit, fit enim prima figura, sic syllogizādo, omne B est A, omne C est b, igitur omne C est A, quod est cōtrarium minoris. comm̃. 105.

H

Si autem B omni C, A autem nulli C, A non omni B, figura postrema.

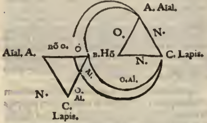
Prospicitur hoc in superiori figura. Cōm̃. 106.

Cū docuisset syllogizare per syllogismū cōuersiuū in prima figura cōtrarium minoris, nūc docet syllogizare contradictoriū maioris eiusdē syllogismi, quē prius fecerat in camestres, per syllogismū in tertia figura. s. qui fie in Felapton. Et docet hoc facere, ex cōtrario cōclusiōis pro minore, & minore, q̄ erat p maiore, hoc pacto, nullū C est A, hæc fuit minor prioris syllogismi I Camestres, omne C est b, hæc est contraria conclusionis: igiť, quod dam b non est A in Felapton. hæc est contradictoria maioris.

maioris. Et dicit. {Si autem B omni C insit, & sumatur hæc pro minori, quę fuit contraria conclusioni, A autem nulli C insit, & sumatur hæc, quæ erat in priori syllogismo minor pro maiore, A non omni b inerit, quæ est contradictoria maioris, & erit hic syllogismus in postrema figura. Recte ergo Philoponus dixit maiorem syllogismorum in secunda figura contradictorie interimi posse, non autem contrarie.

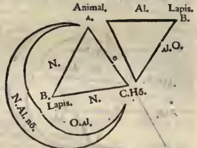
Si autem opposite conuertatur B C, A B quidem similiter ostendetur, A C autem opposite. Nam si B alicui C, A autem nulli C, A alicui B non inerit. Rursum, si B alicui C, A autem omni B, A alicui C. Quare oppositus fit syllogismus.

Ex opposito cōtrarie, cōclōnis camestres syllogizaē oppositū minoris ac maioris eius per tertiā ac primā figurā.

Similiter autem ostendetur, & si econuerso se habeant propositiones.

Cōuersa cōclōne cæsare cōtrarie vel cōtradictorie tollitū eodē modo, quo supius, eius maior vel minor.

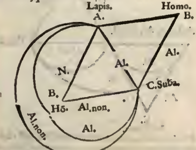

Cōmē. 107. Nunc docet interimere maiorem, & minorem eiusdem syllogismi, qui factus est in Camest. & quidem per cōtradictoriū cōclusionis, & dicit. {Si aūt B C cōclusio opposite, hoc est ad cōtradictoriū conuertat̃, A b maior, similiter ostendetur, scilicet contradictorie, A C autē scilicet minor etiam opposite, scilicet contradictorie, & sic ex contradictorio conclusionis tam maior q̃ minor cōtradictorie interimitur. & Primo docet interimere maiorē ex contradictorio conclusionis per syllogismum factum in ferison. Deinde docet interimere minorem per syllogismū factum in darij. De prima parte dicit, {nam si B alicui C inest, hæc est cōtradictoria conclusionis prioris syllogismi, quę pro minore sumatur, A autem nulli C, quæ fuit minor, & pro maiore sumatur, A alicui B nō inerit p syllogismū factū in Ferison, & erit cōtradictoriū maioris. Deinde docet interimere minorē per syllm factū in darij, & dicit, Rursum, si B alicui C, hęc cōtradictoria cōclōnis, q̃ sumat̃ p minore, A aūt oī B, hęc erat maior, q̃ sumat̃ p maiore, A alicui C inerit, p syllogismum in darij, & habet̃ oppositū minoris, quare ex cōtradictorio cōclōnis oppositus fit syllogism⁹, tā maioris q̃ minoris, nō tñ per eandem figurā. De syllogismo vero secundę

A figuræ qui fit in cęsare, dicit. Similiter aūt ostendet̃ & si econuerso se habeāt ppōnes: hoc est secundæ figuræ, in quo propositiones se habent econuerso, ad eas propositiones quæ sunt in Camestres, similiter ostendetur, vt exemplis patet.

Si autem particularis est syllogismus, contrarie quidem conuersa conclusione, neutra propositionum interimitur, quemadmodum nec in prima figura, opposite aūt vtrꝗ. Ponatur enim A, B quidem nulli inesse, C autē alicui, conclusio erit B C. Si igitur ponatur B alicui C inesse, & A B maneat, conclusio erit, quoniam A alicui C non inest, sed non interimitur quod ex principio, contingit enim alicui inesse, & non inesse.

B Rursum, si B alicui C, & A alicui C nō erit, syllogismus. Neutrum enim vl̃e eorum quę sumpta sunt, quare non interimitur A B.

Cōclusionis Festino ad cōtrariū cōuersione nec minoris oppositū in Ferio secundę, nec maioris ī Ferison tertiæ syllogizari pōt.

C Cum egisset de vniuersalibus in secunda figura, nunc agit de particularibus, & assignat duas siue regulas, siue conclusiones, & dicit. { Si autem particularis est syllogismus, contrarie quidem conuersa conclusione, neutra propositionum interimitur, quemadmodum in prima dictum est. Ibi enim dictum est, ꝙ ex contrario conclusionis nulla propositionum interimitur, & per contrarium conclusionis, intelligit subcontrariū. Dicit, {etiā neutra propositionum interimitur, quoniam si fit syllogismus. Deducitur particularis opposita subcontrarie, quæ non interimit priorem propositionē, sed simul stat cum ea. Si autem syllogismus non fit, per talem syllogismum nihil interimitur, hæc est prima cōclusio. Deinde assignat secūdā, & dicit. {Opposite aūt, si conuertitur conclusio, s. ad contradictoriū, vtrꝗ propositiones interimuntur. Hæc est secunda. Deinde probat per exempla primam conclusionem, & principalem syllogismū accepit in Festino, & dicit. Ponatur enim A B quidē nulli inesse, & erit maior, nullum B est A, C autem alicui, & erit minor, quoddam C est A, ħs stantibus in Festino, cōclusio erit, B C, hoc est, quoddā C nō est B, hic est principalis syllogismus in Festino. Deinde declarat primam conclusionem, & dicit, si igitur ponatur B alicui C inesse, & fit subcontraria conclusionis, quoddam C est B, & hæc subcontraria accipiatur pro minore, & A B maneat pro maiore, ita vt propositiones sint, nullum B est A, quoddam C est B, conclusio erit, quoniam A alicui C non inest, in Ferio. Sed per talem syllogismum non interimitur, quod erat ex principio, s. prioris syllogismi minor, quoniam stant simul, stāt enim hæ ambę, quoddam C est A, & quoddam C non est A in materia non necessaria. Contingit enim in materia non necessaria, A alicui C inesse &, non inesse.

Cōmē. 108. 1. conclusio.

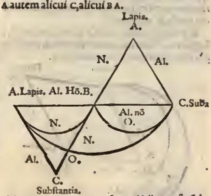
2. cōclusio.

Cōmē. 109. Quod nec maioris oppositū in Fc rison tertię.

Nunc declarat, ꝙ nec maior interimaẗ, & supponens factū esse eundē syllogismū in festino, dicit. ⁋ Rursum si b alicui c, subaudi ponatur inesse, ita vt sit subcōtrariū conclusionis, quoddā c est b, & a alicui c inerit, ita vt accipiaẗ minor, prioris syllogismi, videlicet, quoddā c est a, non erit syllogismus, neutrū enim vl'e est eorū, q̃ sumpta sunt, licet fuerit figura tertia: quare, cū propōnes nō sint vl'es, nō interimitur a b, quæ erat maior. Sic igiẗ nec minor interimitur, cum non deducatur propositio, quæ sit illi incompossibilis, nec maior, cum ex puris particularibus in nulla figura aliqua propositio interimitur.

Si autem opposite conuertatur, vtręq; interimūtur, nam si b omni c, a autem nulli b, nulli c a: inerat autem alicui. Rursum si b omni c; a autem alicui c, alicui b a.

Cōuersa cō clone Festino opposite contradictorie minoris erat contradictoriū i celarēt, primæ ac maioris i Disamis tertię qui infer ri, posita ostensio.

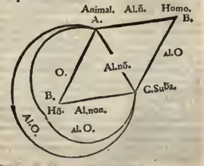
Hic declarat secundā cōclusionē, videlicet, ꝙ si cōclusio conuertatur ad cōtradictoriū, vtraq; propositio interimatur. & sumit exēpla in eodē syllogismo facto in Festino, & dicit. ⁋ Si aūt cōclusio ipsa oppositæ, s. ad cōtradictoriū cōuertatur, interimunẗ vtręq; propōnes. & primo declarat ꝙ interimatur minor, & dicit, nā, si b omni c, subaudi ponatur inesse, quod erit cōclusionis cōtradictoriū, videlicet, omne c est b, & accipiaẗ pro minore, a autē nulli b, ita vt permaneat eadē maior, videlicet, nullum b est a, nulli c inerit a, & sic interimitur minor. Deinde docet interimere maiorem, & dicit.

Cōmē. 110.

Rursum, si b omni c ponaẗ inesse, quod erit cōclusionis cōtradictorium, videlicet, omne c est b, et accipiatur pro minore, a autem ponatur ineē alicui c, ita vt minor permaneat, & accipiatur pro maiore, alicui b inerit a, & sic per syllogismum in disamis interimitur maior, & sic vtræq; interimuntur.

Eadem autem demonstratio, & si vniuersalis sit prædicatiua.

Cōuersa cō clusione Barocco cōtrarie, in nulla figura, quod nulla interimatur ꝓpositionū eius, q̃ si conuertaẗ contradictorie, & sumatur ꝓ minori cū maiori sua, minoris contradictoriū infertur, in primo primæ: si aūt sumatur ꝓ maiori cū minori sua, inferẗ cōtradictoriū maioris in Broccardo tertię.

E Cum declarasset eas conclusiones de propositionib⁹ eius syllogismi, qui fit in Festino, dicit eadem autem demonstratio est, & si vniuersalis sit prædicatiua, hoc est, earum propositionum, quæ sunt syllogismi facti in Barocco, quoniam conuersa conclusione ad subcontrariū, neutra interimitur, conuersa vero ad contradictorium, vtraq;, licet non per eandem figuram. Cōmen. 111.

Caput. x. De syllogismo cōuersiuo in tertia figura.

IN tertia vero figura quando contrarie conuertitur conclusio, neutra propositionum interimitur sm nullum syllogismum, quando autem opposite, vtręq;, & in omnibus.

Cum dixisset de secunda figura, nunc dicit, & de tertia, & assignat duas regulas. Quarū primā ponit, & dicit. ⁋ In tertia vero figura, quando cōclusio cōuertiẗ cōtrarie, hoc est ad contrariū, neutra propōnū interimitur secūdū nullū syllogismū, hoc est in nullo syllogismo tertiæ figurę interimi poterit aliqua propō. Accepit autē F Aristo. cōtrarium pro subcontrario, quoniam, (vt Philoponus inquit,) in omni syllogismo tertiæ figuræ conclusio particularis est, & sic per contrarium, non nisi sub contrarium intelligi potest. Deinde ponit secundam regulam, & dicit. ⁋ Quando autem conclusio conuertitur opposite, hoc est in contradictorium, vtręq; interimi poterunt, & in omnibus modis tertiæ figuræ.

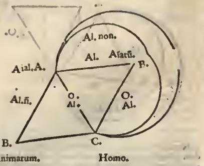
Cōmē. 112. 1. regula.

2. regula.

Sit enim ostēsum a alicui b inesse, medium aūt sumptum sit c. Et sint vniuersales propositiones, si ergo sumatur a alicui b non inesse, b autem omni c, nō fit syllogismus eius, quod est, a de c. Neq; si a, b alicui nō inest, c autem omni, erit eius, quod est, b c syllogismus.

G

Si conuertatur cōclo darapti, ac Disamis, ac Datisi contrarie nulla interimitur ꝓpōnū eius.

Ostēdit primā regulā de primo mō tertiæ figuræ, & vult ꝙ si accipiatur a nō omni b inesse, quod est subcon- H trarium cōclusionis prioris syllogismi, b aūt omni c, nō pōt fieri syllogismus in prima figura per a medium, qm̃ maior erit particularis negatiua, ex qua in prima figura nihil sequitur. Dicit, ⁋ sit enim ostensum a alicui b inesse, medium aūt sumptum sit c, & sint vniuersales propositiones, & fiat in Darapti syllogismus hoc pacto, omne c est a, oē c est b, igitur quoddā b est a, deinde declarat, ꝙ non possit cōuerti nec probari maioris subcōtrariū ꝑ syllogismū conuersiuum in prima figura, & dicit. Si ergo sumaẗ a alicui b nō inesse, quod est conclusionis subcōtrarium, pro maiore, b autē omni c, quæ erat minor, pro minore, syllogism⁹ nō fit eius, quod est, a de c, idest per hunc syllogismum non sequitur, quoddam c non esse a, qm̃ ex maiore particulari negatiua in prima figura nihil sequitur. Deinde declarat, ꝙ nec ad minorē conuersio fieri possit, & inquit. ⁋ Neq; si a b alicui nō inest, c autem omni, erit eius, quod est, b c syllogismus, sed

Cōmē. 113.

eius,

eius, quod est C B, nam hoc pacto conuertendo in Barocco syllogismus erit in hunc modum, omne C est A, quoddam B non est A, igitur in Barocco, quoddam B non est C: modo hæc non est subcontraria ꝓpositæ minoris, erat enim minor, quoddā C est B, quare licet fiat syllogismus, tamen non erit ad propositum.

Similiter autem ostendetur, & si non vniuersales sint propositiones, aut enim vtrasq; necesse est particulares esse per cōuersionem, aut vniuersalem ad minorem extremitatē fieri. Sic autem non fiet syllogismus, nec in prima figura, nec in media.

Vide hæc in superiori figura.

Cōmē. 114.

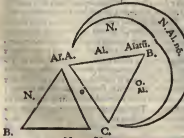
Cum declarasset primam regulam in vñibus, nunc eā declarat in modis particularibus affirmatiuis tertię figurę, videlicet in Disamis, & Datisi. & dicit. Similiter aūt ostēdetur, & si nō vniuersales sint ambæ propōnes, sed altera particularis, altera vero vl'is, & ambæ affirmatiuæ, & ꝙ ita sit in his, probat, et dicit, aut enim vtrasq; necesse est particulares esse per cōuersionē conclusionis ad subcontrariū, & sic in nulla figura erit talis syllogismus, aut erit necesse vl'em fieri ad maiorē extremitatē in prima figura, & sic in ea non fiet syllogismus. Verbi gratia, in Disamis si ex opposito conclusionis subcōtrario, cum maiore velis syllogizare oppositū subcontrarium minoris, syllogismum facies in secunda figura ex particularibus vtrisq; hoc pacto, quoddam B non est A: quoddā C est A, modo ex his nihil syllogizatur. Sin autem velis syllogizare subcontrarium maioris syllogismus erit in prima figura ex maiore particulari negatiua hoc pacto. Quoddā B nō est A, omne C est B, modo ex his nihil sequitur in prima figura. Amplius si in datisi velis syllogizare ex subcontrario conclusionis, cum maiore subcōtrarium minoris, syllogismus erit in secunda figura ex maiore particulari, hoc pacto. Quoddā B nō est A omne C est A, modo ex maiore particulari in secunda figura nihil sequitur. Sin velis syllogizare subcontrariū maioris, syllogismus erit in prima figura ex maiore particulari negatiua hoc pacto. Quoddā B nō est A: quoddā C est B, modo ex his nihil syllogizaẗ. Tū quia maior est particularis negatiua in p'ia figura, tum ꝗa vtręq; particulares, ex quib9 in nulla figura fit syllogism9, & sic patet prima regula etiam in modis particularibus affirmatiuis.

Si autem opposite conuertatur, propositiones interimuntur vtręq;, nam si A nulli B, B autem omni C, A nulli C.

Rursum si A, B quidem nulli, C autem omni, B nulli C.

Et si altera non sit vniuersalis, similiter. Si enim A nulli B, B autem alicui C, A alicui C non inerit. Si autem A B quidem nulli, C autem omni, nulli C B, inerit.

Cōuersa cōclusione darapti contradictorie; sumpta ꝙ ꝓ maiori cum minori concluditur oppositū in cōclasiō maioris, quod si sumatur ꝓ maiori, cum minori, sſ' oppositū minoris in secunda figura in cęsare.

A Nunc probat secundam regulam & primo in modis vniuersalibus affirmatiuis, & dicit. Si autem opposite, hoc est in contradictorium conclusio conuertatur, propositiones interimuntur vtræq;, & primo docet interimere maiorem eius syllogismi, qui fit in Darapti, per syllogismum conuersiuum ex contradictorio conclusionis cum minore, in prima figura, hoc pacto, nullum B est A, contradictorium conclusionis est hoc, omne C est B, hæc fuit minor, igitur nullum C est A, hoc est contradictorium, maioris, & dicit. Nam si A nulli B inest, hoc est contradictorium conclusionis, B autem omni C, hæc fuit minor A nulli C inerit, hoc est contradictorium maioris. Cōmē. 115.

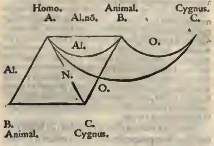
Nunc docet ex contradictorio conclusionis interimere minorem per syllogismum in secunda figura, & dicit. Rursum, si A B quidem nulli, hoc est contradictorium conclusionis eiusdem syllogismi, qui prius in Darapti factus est. C autem omni, hæc fuit maior, B nulli C inerit, hæc est oppositum minoris, & sic patet per contradictorium conclusionis interimi vtranq; syllogismi, qui fit in Darapti. Cōmē. 116.

B

Eandem secundam regulam probat in particularibus affirmatiuis, & primo propositionum eius syllogismi, qui fit Datisi, & dicit. {Et si altera non sit vniuersalis, sed particularis, similiter interimuntur vtræq;, & primo docet interimere maiorem, & dicit. { Si enim A nulli B, scilicet insit, hoc est contradictorium conclusionis, B autem alicui C, hæc fuit minor prioris syllogismi. A alicui C non inerit, & sic destruitur maior. Deinde docet interimere minorem per syllogismum in secunda figura, & dicit, si autem A B quidem nulli, hoc est conclusionis oppositum, C autem omni, hæc fuit maior, nulli C B inerit, hoc est oppositum minoris. Simili ratione possunt interimi vtręq; eius syllogismi, qui fit in Disamis, vt patet consideranti. Cōmē. 117.

C Similiter & si priuatiuus sit syllogismus. ostendatur enim A alicui B non inesse, sit autem prædicatiua quidem B C, A C autem negatiua, sic enim fiebat syllogismus, quando igitur contrarium sumitur conclusioni non erit syllogismus, nam si A alicui B, B autem omni C, non fit syllogismus eius, quod est A C. Neq; si A alicui B, nulli autem C fiet eius syllogismus, quod est B C, quare non interimuntur propositiones.

D

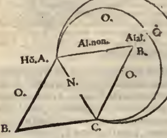
In hac, si cōuertatur cōclusio cōtrarie, nulla tollitur propōnū. nā in prima & secunda figura, maior esset pticularis.

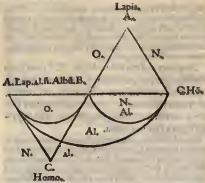
Nunc ostendit primam regulam in negatiuis, & primo in vniuersalibus, & declarando regulam in vniuersalibus. Primo declarat eam in syllogismo, qui est in Felapton, & dicit. {Similiter vera est regula, si syllogismus sit vniuersalis priuatiuus, & ꝙ ita sit, declarat, & primo conficit syllogismum in Felapton, & dicit. Cōmē. 118.

{Ostendatur enim A alicui b non inesse, & sit prædicatiua quidem B C, scilicet minor; A C autem maior sit negatiua, sic enim fiebat syllogismus in Felaptoo, videlicet, nullum c est A, omne c est b, igitur quoddam B nõ est A. Tunc declarat, quòd ex subcontrario non licet interimere aliquam propositionem, & dicit. { Quando igitur contrarium sumitur conclusioni, hoc est subcontrariũ, non erit syllogismus, & quod non erit syllogismus, probat, & dicit. {Nam si A alicui b, hoc est subcontrarium conclusionis, B autem omni c, non fit syllogismus eius, quod est, A c, scilicet contrarij siue subcontrarij maioris, immo nullus fit syllogismus omni ex maiori particulari. Deinde declarat, quòd nec potest interimi B C minor, & dicit. {Neque si A alicui b, quod est subcontrarium conclusionis, nulli autem c, hæc fuit maior, ex his fiet eius syllogismus, quod est, b c minoris, nam licet fortasse hic fit syllogismus in Festino, videlicet, nullum c est A, quoddam B est A, conclusio erit, quoddam b nõ est c, & sic non erit ad propositum. Quare, (vt inquit,) ex contrario conclusionis non interimuntur propositiones. **E**

Quando vero oppositum, interimũtur, nã si A omni B, & B omni C: A omni C, sed nulli inerat. Rursum, si A omni B, nulli autem C, B nulli C, sed omni inerat.

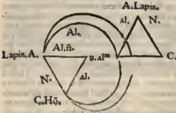
Cõuersionis conclusione ad opposita, vtraque tolluntur propones: maior quidē in barbara, mi nor autē in camestres.

Ferison conclusio si opposita cõuertatur, ac ei minori sumatur inferi in Daris maioris oppositum, si autē conuersa sumatur pro maiori cũ maiori eiusdem p minori sferi in camestres minoris oppositum.

F Si autem A alicui B, & B alicui C, non fit syllogism⁹, neq; si A alicui B, & nulli C, sic fit, quare illo quidem modo interimuntur, sic autem non interimuntur propositiones.

Bis sit modi si conclusiõis subcõtrariũ sumatur, nõ licet syllogizare vtrius q; eius ppõnis oppositũ in prima, seu in secunda figura.

G

cõmen. 119. Nunc probat secũdam regulam etiam exemplo sumpto ab ipso Felapton. & primo repetit eam, & dicit: {quando vero oppositum conclusionis sumitur cum altera propositione, interimuntur, subaudi vtraque. Deinde probat hanc regulam supponens syllogismum factum in Felapton, & primo, quòd interimatur maior ex opposito conclusionis cum minore, & dicit. {Nam si A omni b, hoc est oppositum conclusionis, & B omni c, hæc fuit minor, A inerit omni c, hoc est contrarium maioris, sed nulli c inerat A. Quare bona est cõuersio. Deinde probat, quòd minor interimatur ex eodem opposito cum maiore, & dicit. Rursum si A omni B inest, hoc est oppositum cõclusionis, & A nulli c inest, hæc fuit maior, B nulli c inerit, sed omni inerat, & ex cõtradictorio minoris cum maiore, interimit minor. Quare interimuntur vtraq;.

Similiter autem demonstratur, & si nõ vniuersales sint propositiones. Sit enim A C vniuersalis & priuatiua, altera autem particularis & prædicatiua, ergo, si A quidem omni B, B autem alicui C, A alicui C accidit, sed nulli inerat. rursum, si A omni B, nulli autem C, & B nulli C inerit.

cõmẽ. 120. Nunc declarat eandem secundam regulam in particularibus negatiuis exemplo dũtaxat sumpto à Ferison, & primo repetit regulam, & dicit. {Similiter autem ex opposito conclusionis cum altera propositione demonstratur oppositum alterius, & si non vniuersales sint propositiones, hæc est regula. Deinde probat hanc, & primo conficit syllogismum conuertendum in Ferison, & dicit. {Sit enim A C, scilicet maior vniuersalis, & priuatiua, altera autem scilicet B C, minor particularis, & prædicatiua. vt sit syllogismus in Ferison hoc pacto, nullum c est A, quoddam c est b, igitur quoddã B non est A, tunc docet interimere maiorem ex opposito conclusionis cũ minore, & dicit. {Ergo, si A quidẽ omni b inest, hoc est oppositum conclusionis, B autẽ alicui c, hæc fuit minor, A alicui c accidet, sed nulli inerat, patet igitur oppositũ maioris per syllogismum in prima figura. Deinde docet destruere minorẽ ex opposito conclusionis cum maiore, per syllogismũ in secunda figura, & dicit. {Rursum, si A omni B, hoc est conclusionis oppositum, & A nulli c, hæc fuit maior, & B nulli c inerit, hoc est oppositum minoris. Deinde probat primam regulam etiam exemplo sumpto ab eodem, & primo probat q; ex subcontrario conclusionis, cum minore non licet interimere maiorem, & dicit. {Si autem A alicui B, hoc est conclusionis subcontrarium, & B alicui c, hæc fuit minor, non fit syllogismus, & sic nõ interimitur maior. Deinde, q; nec minor, & dicit. {Neque si A alicui B, hoc est conclusionis subcontrarium, & A nulli c, sic syllogizando fit syllogismus, ex maiore enim particulari non fit syllogismus in secunda figura. Tunc epilogando breuiter regulas, dicit. {Quare illo quidem modo interimũtur propositiones, scilicet ex opposito conclusionis, sic autem, scilicet ex contrario, non interimuntur. **H**

Manifestum

A Manifestum est ergo ex ijs, quæ dicta sunt, quomodo conuersa cōclusione in vnaquaq; figura, fit syllogismus, & quando cōtrarie propositioni, & quando oppositæ.

cōmen. 121. Nunc, vt Philoponus inquit, breuem assumptionem facit eorum, quæ dixit in tribus figuris, & primo eorum quæ dixit generatim, & inquit, {Manifestum est ergo ex ijs, quæ dicta sunt, quo modo conuersa conclusione in vnaquaq; figura fit syllogismus, & hoc generatim in omnibus, & etiam manifestum est ex dictis, quando cōtrariæ propositioni fit conuersio quando oppositæ, non enim semper ex contrario conclusionis cum altera infertur contrarium alterius, nec semper ex opposito conclusionis cū altera interimitur altera, sed ex dictis patet quādo sic, & quando non.

B Et quoniam in prima quidem figura, per mediam & postremam fiūt syllogismi, & quæ quidem ad minorē extremitatem, semper per mediam interimitur, quæ vero ad maiorem, per postremam.

cōmen. 122. Nūc resumit quæ dixit de syllogismis in prima figura. Et primo ea, quæ dixit communiter de syllogismis in prima figura, & dicit. {Et manifestum est etiam ex dictis, quoniam eorum syllogismorū, qui in prima quidē figura fiunt, per mediam & postremam fiunt conuersiui syllogismi interimētes propositiones, hæc cōmuniter dicta sunt de syllogismis in prima figura, deinde resumit, quæ speciatim, & dicit. {& quæ quidem ad minorē extremitatem propositio est, semper per mediā figuram interimitur, quæ vero ad maiorem, per postremam. Hæc de ijs, quæ speciatim dicta sunt.

C In secunda autem, per primam, & postremam, quæ quidem ad minorem extremitatē, semper per primam figuram, quę vero ad maiorem, per postremam.

cōmen. 123. Resumit ea, quæ dicta sunt de syllogismis in secūda figura, & primo ea, quę de illis generatim dicta sunt, & dicit. {In secunda autem manifestum est, ꝙ cōuersiui syllogismi fiant per primam; & postremam. Deinde speciatim resumit, & dicit. {Quæ quidē ad minorem extremitatem, semper per primam figuram interimitur, quę vero ad maiorem interimitur per postremam.

D In tertia vero, per primā & per mediā, quæ quidē ad maiorē per primā semper, quæ vero ad minorem, per mediā semper. Quid ergo est conuertere, & quo modo in vnaquaq; figura, & quis fit syllogismus manifestum est.

cōmen. 124. Resumit etiam ea quę dicta sunt de syllogismis in tertia figura, & dicit. {In tertia vero, patet ꝙ propositiōes interimātur ꝑ primā & mediam. Hæc de his, quæ generatim dicta sunt. Quæ quidem ad maiorem interimitur, semper per primam, quæ vero ad minorē, interimitur ꝑ mediam semper, Tunc epilogat, & dicit. {quid ergo est cōuertere quoniam est syllogizare ex contrario vel opposito conclusionis cum altera propositione oppositum vel cōtrariū alterius, & quo modo fiat cōuersio in vnaquaq; figura, & quis syllogismus fit per cōuersionē, manifestum est. Hæc de syllogismi cōuersione. Quæstiones vero, quæ hic à Iunioribus disputantur, prætermisimus, nē tot cauillamentis mentem studiosorum, iuuenum cōfundamus, satis enim nobis est dixisse, ea quę ex Philoponi commentarijs intelligere potuimus.

R ōnabilis dilucidatio-ris excusatio quē vrinam omnes imitentur.

Cap. xi. De ꝑ impossibile syllogismo.

Per impossibile autē syllogismus ostenditur quidē, quādo cōtradictio ponitur cōclusionis, & assumitur altera propositio.

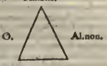
A Cum compleuerit de conuersione in syllogismo, nūc de deductione ad impossibile dicit. Et primo definit deductionem ad impossibile, & dicit. {per impossibile autem syllogismus ostēditur} hoc est describitur quidem. {quando ponitur contradictio conclusionis, & assumitur altera propositio nota respondenti, quam ipse verā asserit, & ex his vtrisq; deducitur aperte impossibile, vel aperte falsum, & per conclusionem, non conclusionem probatam, atq; syllogizatam intelligit, sed probandam ac syllogizandam, Quoties igitur ex opposita conclusionis probandæ, cum aliqua alia manifesta vera, vel respōdenti nota, deducitur quoddam manifeste impossibile, aut manifeste falsum, hæc deductio dicitur ad impossibile. Fit autem hæc deductio ad illud manifeste impossibile, vel manifeste falsum, vt regressus fiat, & interimatur illud oppositum conclusionis probandę, quod concessit respondens, & hoc, vt habeatur ab opponente veritas eius conclusionis probandæ, quā proposuit. Verbi causa, proponatur hæc, omnis homo est risibilis, quam opponens probare intendat, & respondēs neget eam, dicet ergo opponens, detur opposita, videlicet aliquis homo non est risibilis. Si hanc dabit, opponens huic, addet hāc veram & manifestam respondenti, omne animal rationale est risibile, & syllogizabit in Barocco aliquam conclusionem manifeste falsam ex his hoc pacto, omne animal rationale est risibile, hęc est manifeste vera, quidam homo non est risibilis, quæ erat data à respondente, igitur quidam homo non est animal rationale modo hæc conclusio est aperte falsa. Quare regrediendo aliqua propositio erit falsa, & impossibilis, non enim potest conclusio esse falsa, nisi aliqua propositionū assumptarū sit falsa, & non est maior falsa, quoniam fuit aperte vera, & cōcessa, igitur minor erit falsa. Minor autem est, aliquis homo nō est risibilis, igitur hæc est falsa, & cum hæc sit falsa, sua cōtradictoria erit vera, videlicet, omnis homo est risibilis, & sic habetur conclusio intenta.

cōmen. 125.

C Propositio probanda.

Omnis homo est risibilis.

Risibile.

Animal Rationale. Al.non. Homo.

Exēplū syllogismi ad impossibile.

Quare deductio ad impossibile fit quoties ex opposita conclusionis propositæ & probandæ, cum aliqua altera manifeste vera, deducitur quoddam manifeste impossibile, vt videlicet ex isto regrediatur opponens ad falsitatem eius, quod concesserat respondens, & hoc, vt relinquatur veritas conclusionis propositæ, quæ erat probāda. Ex ijs patet tam Aristo, quam Philoponum bene appellasse syllogismum hunc. Aristo. quidem syllogismum ex impossibili, Philoponum vero deductionem ad impossibile. Dicitur. n. deductio ad impossibile, quatenus deducit ad impossibile aperte absurdum. Quatenus vero ex illo absurdo impossibili syllogizato deducitur regrediendo præposita conclusio, quæ erat probanda, dicitur syllogismus ex impossibili. Vlterius patet in syllogismo per impossibile esse tria præcipue consideranda, videlicet id, quod dicitur proposita conclusio, siue probanda, vt omnis homo est risibilis, id etiam quod dicitur hypothesis, & est oppositum conclusionis propositæ, videlicet aliquis homo non est risibilis, & id quoque quod dicitur coassumpta propositio, quę coassumitur vt aperte vera, vt omne animal rationale est risibile,

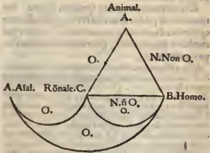
ex his

ex his.n.duobus fit deductio ad impossibile. Amplius E patet in syllogismo per impossibile esse duos processus, alterum qui fit ex hypothesi, & coassumpta propositione, alterum quo regredimur ad veritatem conclusionis propositæ. Et hic secundus constat ex tribus consequẽtijs, prima est cum argumentamur, conclusio est impossibilis, igitur altera propositionum. Secunda, cum dicimus & non est impossibilis coassumpta, igitur hypothesis. Tertia cum dicimus, hypothesis est impossibilis, igitur conclusio proposita, quę erat ei cõtradictoria, sic igitur duo processus sunt, alter qui dicitur deductio ad impossibile, alter, qui dicitur syllogismus ex impossibili, q̃ fit ex tribus consequentijs. Totus autem syllogismus, qui continet ambos hos processus, dicitur syllogismus per impossibile. De vtilitate vero licet Iuniores disputent satis abunde, tamẽ videtur huiusmodi syllogismus vtilis potissimum scientijs, vt propositiones, atq; earum prima principia probentur contra proteruos. Quam rẽ seruauit Aristo. Quarto Methaphysicę contra eos, qui F negarunt prima principia, ea.n.nõ alio quã deductione ad impossibile probauit.

Fit autem in omnibus figuris, simile enim est conuersioni, verum tamen differt in tantũ, quoniam conuertitur quidem facto syllogismo, & sumptis vtrisque propositionibus, deducitur autem ad impossibile, non ex concesso opposito prius, sed manifesto, quoniam est verum.

Cõm. 126. Cum descripsisset deductionem ad impossibile, nũc vult ponere conuenientiam & differentiam inter deductionem ad impossibile, & cõuersionem in syllogismo, & primo ponit conuenientiam, vt Philoponus exponit & dicit. {fit autem, scilicet deductio ad impossibile in omnibus figuris} simile.n.est quantum ad hoc conuersioni, quæ fit in syllogismis, hæc igitur est conuenientia. Deinde assignat differentiam & dicit. {verũtamen differt in tantum, quoniam conuertitur quidem facto syllogismo} hoc est, quoniam in conuersione supponitur factus syllogismus, & sumptis vtrisq; propositionib⁹ seorsum, subaudi illius facti syllogismi cum opposito, vel cõtrario conclusionis, infertur nunc vnius propositionis, nunc alterius oppositum, vel contrarium. Deducitur autem ad impossibile, non ex concesso opposito prius, subaudi syllogizatæ cõclusionis, sed ex manifesto quodam coassumpto cum opposito propositionis vel cõclusionis probandæ, inferendo aperte impossibile, vt regressus fiat ad veritatem propositæ conclusionis. Est ergo differentia, vt Philoponus colligit prima, q̃ in conuersione supponatur syllogismus, & postea conuertatur, in deductione ad impossibile absque syllogismo supposito ostenditur absurdum. Ponit & alias differentias Philoponus. Et sic secunda differentia erit, q̃ in conuersione tam ad contrarium propositionis, quam ad contradictorium conuertitur syllogismus, in deductione autem ad impossibile, non nisi ad contradictorium dicitur, vt videbitur. Tertia differentia est, q̃ in conuersione ostendit ex contrario, vel opposito conclusionis contrarium, vel oppositum alterius propositionis, in deductione vero ad impossibile, solum ex opposito propositæ conclusionis probandæ cum altero quodam assumpto, manifeste vero deducit quoddã aperte impossibile, vel falsum, vt ex illo regressus fiat ad veritatem propositæ conclusionis, hæc Philoponus de differentijs. Iuniores vero addunt quartam differentiam, q̃ syllogismi conuersio fiat ad ostendendam necessitatem syllogismi prius facti, deductio autem ad impossibile, ad ostendendam veritatem propositæ conclusionis. Quintam quoq;, q̃ conuersio procedere potest ex vtrisq; veris, deductio autem ad impossibile non nisi ex altera falsa, & altera vera, hæc de differentijs.

Termini vero similiter se habent, & vtrorunq; eadem est sumptio. Vt si A inest omni B: medium autem C si supponitur aut nõ omni, vel nulli B inesse, C vero omni quod fuit verũ, necesse est C, B aut nulli, aut non omni inesse, hoc autem impossibile, quare falsum est quod suppositum est, verum ergo oppositum. Similiter autem in alijs figuris, quare quæcunque conuersionem suscipiunt & per impossibile syllogismum. Quare γὰρ enim.

Camestres seu festino secundæ figuræ ad probãdũ per impossibilẽ minorem in Barbara.

Cõm. 127. Nunc vult declarare, q̃ syllogismus conuersiuus aliquo pacto sit syllogismus per impossibile. Et hoc ideo, quia syllogismus conuersiuus est secundus syllogismus, G qui sumit oppositum vel contrarium cõclusionis, & ex illo cum altera propositione deducit oppositum vel contrarium alterius, quod oppositum vel contrariũ est manifeste impossibile, & sic talis syllogismus conuersiuus erit syllogismus per impossibile, quatenus per oppositũ vel contrarium conclusionis, quod est impossibile, syllogizat oppositum alterius propositionis, quod est aperte impossibile, & hoc, vt fiat regressus ad veritatem prioris cõclusionis, ex cuius opposito processit, hæc exponit exemplo & dicit. {Termini autem syllogismi conuersiui & deducentis ad impossibile similiter se habent, quoniam amborum termini sunt A C B, & vtrorunq; syllogismorum eadem vel consimilis est sumptio, quoniam in vtroq; sumitur oppositum conclusionis, non tamen eodem modo, vt dictum est, quoniam in deductione ad impossibile sumptio est oppositi conclusionis non syllogizatæ, sed propositæ, in conuersione autem sumptio est oppositi conclusionis prius syllogizatæ. Declarat hæc H exemplo, & dicit. {vt si A inest omni B per C medium in Barbara. Tunc, si supponatur A non omni vel nulli B inesse, quod est oppositum vel contrarium conclusionis, C vero omni, quæ fuit maior, & fuit vera, necesse est C, B aut nulli, aut non omni inesse, quod est oppositum minoris, hoc autem est impossibile: quare quod suppositum est, scilicet contrarium vel contradictorium conclusionis falsum est. addit. {similiter autem in alijs figuris quoniam in omnibus syllogismus conuersiuus est per impossibile, & deducens ad impossibile. Quatenus.n.sumit oppositum conclusionis, quod est impossibile, & ex illo syllogizat cum altera propositione vera, per impossibile syllogismus dicitur, quatenus autem deducit ad aperte impossibile, deductio ad impossibile dicitur. Tunc concludit propositum, & dicit. {quare quæcunq; conuersionem suscipiunt, & per impossibile syllogismum suscipiunt. Vtrum vero contra, non apparet ex verbis Aristo.

A Aristo. solum.n.habemus q omnis syllogismus conuersiuus sit syllogismus per impossile. Sed Philoponus dicit oppositum, quoniam, vt inquit, quæcunq; per impossibile ostenduntur, & conuersione ostenduntur, quę cunq; vero conuersione nullo modo per impossibile. nã vt inquit, conuersio in plus est deductione ad impossibile. Fortasse communis Philoponus conuersionem accepit, quam Aristo.

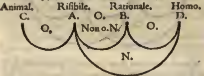
De prima figura.

ERgo alia quidē problemata omnia ostenduntur per impossibile in omnibus figuris, vniuersale autem prædicatiuum in media, & tertia demonstratur, in prima autem non demonstratur. Supponatur.n.A non omni B, aut nulli inesse, & assumatur alia propositio vtrolibet modo siue A omni insit C siue B omni D.(sic.n.erat prima figura). Si ergo supponatur A non omni B inesse, nō fiet syllogismus quomodolibet sumpta propositione.

B Si autem nulli, quando quæ est B D assumatur, syllogismus quidem erit falsi, non ostenditur autem propositum: nam si A nulli B, B autē omni D, A nulli D inerit, hoc autem sit impossibile. Falsum igitur est nulli B inesse A, sed non si nulli falsum, omni verum erit, si autem, quæ est A C assumatur, nō fit syllogismus, sicut nec quando supponitur nō omni B inesse. Quare manifestum, quoniam omni inesse non ostenditur in prima figura per impossibile.

Ostensio q̃ nō monstretur p impossibile vniuersalis affirmatiua in prima figura sumēdo contradictoriū ppositę cōclusionis quia cōplicatiōes essent aut ex minori negatiua, aut ex maiori particulari, quæ in prima figura inutiles sunt si vero sumatur cōtrariū nec similiter monstraē, cū contraria simul falsa esse contingat.

C

Cōmē. 128.

Cum accepisset conuenientiam & differentiam inter conuersionem in syllogismo, & deductionem ad impossibile, nunc ad rem venit, & ponit trimembrem conclusionem, & dicit. Ergo alia quidem problemara omnia ostenduntur per impossibile in omnibus figuris, & per alia omnia, intelligit omnia alia preter problema vniuersale prædicatiuum, ideo subdit vniuersale autem prædicatiuum in media, & tertia demonstatur, in prima autē non demonstratur. hæc est conclusio. Tunc probat, q problema vniuersale prędicatiuū nō probetur in prima, D quoniã siue contrarium, siue contradictoriū propositæ conclusionis assumatur, cum altera quauis propositione siue supra, siue infra assumpta, aut nō fiet syllogismus aut si fiet, non valebit ad demonstrandum propositū. Et q ita sit probat, & dicit. {Supponatur.n.A non omni B aut nulli inesse} quasi dicat, sit conclusio proposita, omne B est A: quam, si negat respondens, sumatur contrariū vel contradictorium, vt nulli B est A, aut quoddam B nō est A, & assumatur postca alia ppositio vtrolibet modo, siue supra A sumendo C, ita, vt C insit omni A, siue sumendo sub B D, ita vt B ipsum insit omni D: sic.n. vt inqt, erat prima figura, si.n. supra A sumitur C, erit. syllogismus, q̃dam B non est A, hæc.n. erat oppositū conclusionis propositæ, quæ nūc sumitur vt minor, omne A est C, hæc est maior coassumpta, & aperte vera, at patet hoc pacto nō esse syllogismum in prima figura, quia ex minore negatiua, nullus in prima figura syllogismus fit. Sin autem sub B accipiatur C erit syllogismus, omne D est B: hæc.n. erit coassumpta propositio, & minor aperte vera, quoddam B non est A: hæc est opposita conclusionis propositæ & maior. At constat, q nec sic est syllogismus in prima figura, quoniam ex maiore particulari nullus in prima figura syllogismus fit. Ex his concludit propositum & dicit. {Si ergo supponatur A nō omni B inesse, ita vt detur a respondente contradictorium propositæ conclusionis, non fiet syllogismus quomodolibet sumpta propositione, hoc est nec sumendo supra A, nec sumēdo sub B: patet igitur q concesso contradictorio conclusionis propositę in prima figura non fiat syllogismus.

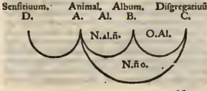
Nunc probat, q nec si detur contrarium propositę cōclusionis in prima figura, deductio ad impossibile fieri poterit, quoniam coassumpta altera, vel non fiet syllogismus, vel si fiet, non erit ad propositum, & dicit. {Si autē sumatur A nulli B inesse, quod est propositę conclusionis contrarium, syllogismus quidem, qui fit per acceptionē ipsius D sub B, erit falsi, atq; deducens ad falsum, non ostēditur autem propositum, quoniam cum fit regressus, solum habebitur, q illud contrarium sit falsum, non tamē habebitur, q proposita cōclusio illi falso contraria sit vera, quoniam cōtraria possunt esse simul falsa, & hoc probat, Primo accipiendo D sub B: & dicit. {nam si A nulli B accipiatur inesse ab aduersario, B autem omni D, & coassumatur hæc pro minore, omne D est B, A nulli D inerit, hoc autem sit impossibile, quasi dicat, licet nō sit impossibile, sumatur vt impossibile, & falsum, hoc autem tanquam falso & impossibili sumpto, regrediendo, igitur falsum erit A nulli B inesse, quod erat contrarium conclusionis propositæ, non tamen habetur intentum, quoniã licet hæc propositio, nullum B est A sit falsa, tamen non sequitur, vt hæc, quæ est ei contraria, sit vera, videlicet, omne B est A, quoniam possunt simul falsæ esse, & propterea dicit. {Sed non si A nulli b inesse falsum est A omni C b inesse, verum erit, patet igitur, q accipiendo D sub b, fit syllogismus, sed non ad propositum. Deinde probat, q assumendo C supra A non fiat syllogismus & dicit. {Si autē assumatur ea propositio, quæ est C A, videlicet, omne A est C nō fit syllogismus, quoniam maior est affirmatiua, & minor negatiua, ex quibus nulla directa conclusio syllogizatur, in prima figura. Et quasi epilogando dicit. {sicut nec quando supponitur non omni b inesse A: quod est propositæ conclusionis cōtradictorium, fit syllogismus in prima figura. Quare manifestum, q̃m omni inesse non ostenditur in prima figura per impossibile.

Cōmē. 129.

Alicui autem, & nulli, & non omni ostenditur. Supponatur enim A nulli B inesse, B autem sumptum sit omni aut alicui C, ergo necesse est A nulli aut nō omni C inesse. Hoc autem impossibile, sit.n. verum & manifestum, quoniam omni C inest A. Quare, si hoc falsum, ne- D cesse est A alicui B inesse.

Si autem ad A sumatur altera propositio, nō erit syllogismus, nec quando subcontrarium conclusionis supponitur, vt alicui non inesse. Manifestum ergo, quoniam oppositum sumendum est.

In his syllis assumpta ad minore extremitatē ppositione, pticularis affirmatiua in prima figura, p impossibile astruitur, assūpta non ad maios extremū minime, nã minor esset negatiua

Nunc

Cõmẽ. 130.

Nunc proponit secundam regulam vniuersalem, videlicet, ꝙ particularis affirmatiua, vniuersalis negatiua, & particularis negatiua, deductione ad impossibile ostẽduntur in prima figura, & dicit. {alicui autem, subaudi B inesse A, & nulli B inesse A, & non omni B inesse A ostenditur scilicet in prima figura deductione ad impossibile. Et primo declarat, ꝙ particularis affirmatiua deductione ad impossibile ostendatur in prima figura. Et primo sumit hypothesim, quæ est contradictoria particularis affirmatiuę, videlicet vniuersalis negatiua, & dicit. {supponatur enim A nulli B inesse, hæc enim est hypothesis, est enim contradictoria particularis probãdæ, videlicet illius, quoddam B est A si ergo hæc non sit vera, sumatur opposita videlicet, nullũ B est A pro hypothesi vera. Deinde sub B sumatur C cui omni aut alicui B insit, & dicit B autem sumptum sit omni, aut alicui C inesse} quasi dicat coassumpta vero sit, omne C vel quoddam C est B ex his, ergo necesse est A nulli, scilicet in celarent, aut non omni C in Ferio inesse, tunc docet recurrere, & dicit, hoc autẽ impossibile, & quia posset esse controuersia de veritate & impossibilitate huius, dicit. {sit.n. verum & manifestum, quoniam omni C inest A, & sic illatũ illud erit impossibile, & falsum, tunc concludit propositum & dicit, quare si hoc falsum est & impossibile, necesse est A alicui B inesse, quia ex illo infertur falsam esse hypothesim, & sic sua contradictoria erit vera, quæ erat particularis affirmatiua.

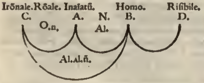
Cõmen. 131.

Deinde declarat inutiles deductiones ad impossibile, & dicit. {Si autem ad A sumatur altera propositio, videlicet accipiendo D supra A nõ erit syllogismus, quoniam minor erit negatiua, ex qua in prima figura nihil sequitur, neq; quando subcontrarium conclusionis supponitur, subaudi erit syllogismus, vt si sumatur alicui B A nõ inesse, quoniã ex maiore particulari in prima figura non fit syllogismus. Propterea dicit, manifestum ergo, quoniam oppositum sumendum est, hoc est contradictoriũ pro hypothesi.

G

Rursum supponatur A alicui B inesse, sumptum autem sit C omni A, necesse est igitur C alicui B inesse, hoc autem sit impossibile, quare falsum quidem suppositum est, si autem ita, verum est nulli inesse. Similiter autem & si priuatiua sumpta sit C A, si autem ad B sumpta sit propositio, non erit syllogismus.

In his syllis vlis negatiua assuit per ĩpossibile in prima figura si assumat ad maius extremũ propõ. s. ad tpm A: si vero coassumatur ad minꝰ extremũ s. b. ĩpm d nihil cõcludit cũ maior sit particularis. cõmen. 132.

H

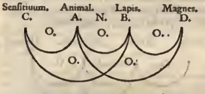
Secũdo hic declarat, ꝙ vniuersalis negatiua deductione ad impossibile syllogizatur, & primo docet sumere hypothesim, & dicit. {Rursum supponatur A alicui B inesse, hoc est, sumatur pro hypothesi, aliquod B est A, quæ est oppposita vniuersalis negatiuę. Deinde docet coassumere alteram, & dicit. {Sumptum autem sit C omni A inesse, est ergo coassumpta supra prædicatum, videlicet supra A sumendo C hoc pacto, & omne A est C ex his igitur, necesse est C alicui B inesse. Tunc docet recurrere, & dicit, hoc autem sit impossibile, & sequitur ex illis. Igitur altera earum erit impossibilis, non maior, quæ coassumebatur, igitur minor. Minor autem est hypothesis, quæ est contradictoria propositę conclusionis, quare falsum quidem suppositum est. Si autem ita sit, ꝙ falsa sit

E

hypothesis, verum est nulli inesse, & sic illa erit vera nullum B est A, quod erat propositum. Deinde probat eandem coassumendo vniuersalem negatiuam, & dicit. Similiter autem & si priuatiua sumpta sit A C etiam ostenditur hypothesis impossibilitas hoc pacto, nullum A C, hæc est coassumpta, quoddam b est A igitur quoddam b non est C, hæc est impossibilis, vt supponitur. Igitur aliqua propositio, & non ea, quæ assumebatur. Igitur impossibilis erit hypothesis, & sic conclusio opposita erit vera, quod est intentum. Quando enim conclusio est impossibilis, & non ratione coassumptæ, erit impossibilis ratione hypothesis, quare opposita hypothesis erat vera, quæ est proposita conclusio. Deinde tangit inutilem coassumptionem, & dicit. Si autem ad b sumpta propositio sit, hoc est, si autem coassumpta sit sumendo sub b D nõ erit syllogismus, quoniam ex maiore particulari nullus fit syllogismus in prima figura.

F

Si autem contrarium supponatur, syllogismus erit, & impossibile, non tamen ostenditur, quod est propositũ. Supponatur.n. A omni B, & C sumptum sit omni A, ergo necesse est C omni B inesse, hoc autem impossibile, quare falsum est omni B inesse A, sed nondum erit necessarium, si non omni, nulli inesse. Similiter autem, & si ad B sumatur altera propositio. nã syllogismus quidem erit, & impossibile, nõ interimitur autem hypothesis, quare oppositũ supponendum.

In his cõiugõnibus supposita cõtraria, & nõ cõtradictoria ipsius cõclusionis cõcluditur quidẽ, sed non assuitur p impossibile propositũ in prima figura, cũ cõtraria contingat eẽ simul falsa.

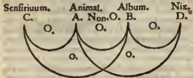
Cõmen. 133.

Nunc dat inutilem deductionem ad impossibile, & dicit. Si autem contrarium supponatur, eius videlicet conclusionis, quæ est vniuersalis negatiua, syllogismus erit, & id quod concluditur erit impossibile, non tamen ostẽditur, quod est propositum, scilicet conclusio vniuersalis negatiua, quoniam dato ꝙ habeatur hypothesim esse falsam, non propterea sequitur propositam conclusionẽ esse veram, quoniam ambæ contrarię possunt esse simul falsæ, & ꝙ ita sit, probat, & dicit. {Supponatur enim A omni B, quod est contrarium propositæ conclusionis, & C sumptum sit omni A inesse ita, vt coassumpta propositio sit, omne A est C ergo ex his necesse est C omni b inesse per syllogismum in Barbara, hoc autem, quod concluditur, est impossibile. Quare falsum est, omni b inesse A, & sic habetur ꝙ hypothesis falsa sit. Sed nondum erit necessarium, si non omni, nulli inesse, hoc est, sed non sequitur, falsum est omne b esse A ergo verum est, nullum b esse A, quoniam ambæ contrariæ possunt esse simul falsæ, & sic per talem syllogismum bene interimitur hypothesis, sed ex interẽptione illius non sequitur proposita conclusio. Deinde hoc idem probat accipiendo D sub b, & dicit. {Similiter autem, & si ad b, sumatur altera propositio, nequaquam proposita conclusio habetur. Nam syllogismus deducens ad impossibile quidem erit, non interimitur autem hypothesis, hoc pacto, videlicet, vt ex illius intentione inferatur proposita conclusio.) Interimitur enim hypothesis per talem syllogismum, quoniam ex hypothesi, & coassumpta deducitur impossibile, ex quo interimitur hypothesis, sed non interimitur hypothesis,

thesis,hoc pacto,videlicet vt ex illius interemptione habeatur proposita conclusio,quoniam contrariæ possunt esse simul falsæ.Quare,vt inquit oppositū,videlicet contradictorium supponendum pro tali syllogismo. A

Ad ostendendum autem non omni B inesse B supponendum omni inesse.nam si A omni B, & C omni A, omni B ierit C:si ergo hoc impossibile est,falsum erit quod suppositum est. Similiter autem & si ad B sumpta si altera propositio.

His syllo a-ssatur p im-possibile in prima figura pticularis ne-gatiua siue coassūpta A c,siue b d.

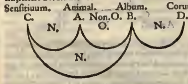

Cōmē. 134.

Nunc docet syllogizare particularem negatiuam per impossibile,& dicit. {ad ostendendum autem non omni b inesse A,quæ est conclusio particularis negatiua,supponendum omni inesse , hoc est supponendum est contradictorium,videlicet omne b est A , & accipiendum C supra A:nam si A omni b inest, & C omni A omni b inerit C per syllogismum in Barbara. Tunc docet recurrere, & dicit,si ergo hoc impossibile est,hoc est, si conclusio est impossibilis,falsum erit quod suppositum est,non enim erit falsa propositio coassumpta,erit ergo falsa hypothesis,& sic sua contradictoria erit vera. Secundo eandem docet probare sumendo sub b & dicit.{Similiter autem & si ad b per acceptionem ipsius D sumpta sit altera propositio,videlicet b D.nam sequitur, omne b est A,omne D est b:igitur omne D est A, conclusio est impossibilis,& non ratione coassumptæ,ergo propter hypothesim , & sic idem,vt prius.

Et si priuatiua sit C A, similiter:nam & sic fit sylllogismus.Si autem ad B sumpta sit priuatiua,nihil ostenditur.

Coassumpta in his coniugationibꝰ A c negatiua, non aūt b d, assumitur particularis negatiua.

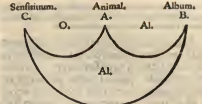

Cōmē.135.

Secundo principaliter probat eandem conclusionem accipiendo contradictorium , & supra A sumendo C priuatiuæ,& dicit . Et si priuatiua sit C A. Similiter ostenditur conclusio dicta. Nam & sic fit syllogismus. Sequitur enim,nullum A est c,omne b est a,igitur nullum b est c, modo conclusio est impossibilis,ergo & hypothesis , & sic vt prius.Si autem (vt inquit) ad b sumpta sit priuatiua,nihil ostenditur,quoniam ex minore negatiua in prima figura nihil sequitur.

Si autem non omni,sed alicui inesse supponatur,non ostenditur,quoniam nō omni, sed quoniam nulli.nam si A alicui B inest, C autem omni A,alicui B inerit C:si ergo hoc est impossibile , falsum est alicui B inesse A: quare verum nulli,hoc autem ostenso, interimitur verum.nam A alicui quidem B inerat,alicui vero non inerat.

A

Ex hoc syllogismo assumitur nulli inesse,nō autem non oī inesse,i. particularis negatiua nec oppositio astruitur, q a conclusio vera est.

Cōmē. 136.

Secundo declarat,ꝙ si accipiatur subcontrarium conclusionis pro hypothesi non erit syllogismus per impossibile destruēs falsum,sed destruens verum,& dicit. {Si autem non omni idest, si non sumatur contradictorium, sed alicui inesse supponatur, hoc est,sed sumatur subcontraria videlicet,quoddam b est A, non ostenditur , quoniam non omni,hoc est conclusio particularis negatiua, sed quoniam nulli , hoc est, sed conclusio vniuersalis negatiua,& sic nō interimitur hypothesis falsa, sed verum nam,vt inquit,si A alicui b inest, c autē omni A , alicui b inerit c:erit ergo syllogismus omne A est c .quoddā b est A igitur quoddam b est c si ergo hoc est impossibile,falsa erit hypothesis,scilicet alicui b inesse A quare verum nulli b inesse A duarum enim cōtradictoriarum si altera est falsa,altera vera est quare,si hæc est falsa, quoddam b est A hæc erit vera,nullum b est A:hoc autem ostenso , interimitur verum,interimitur.n.vtraqꝫ subcontraria , quæ vtraqꝫ vera erat:nam A alicui quidem b inerat,alicui vero non inerat,& sic destruitur vtraqꝫ subcontraria , quæ erat simul vera,nō ergo est syllogismus per impossibile, quoniam per eum non destruitur falsum, sed destruūtur ambæ subcontrariæ,quæ sunt simul veræ.

B

Amplius non iam propter hypothesim accidit impossibile,falsi enim erit , siquidem ex veris non est falsum syllogizare , nunc autem est vera,inest enim A alicui B. Quare non supponendum alicui inesse,sed omni. Similiter autem & si alicui B nō inest, A ostenderemus: si enim idem est alicui non inesse, & non omni inesse , eandem in vtrisqꝫ demonstratio est.

C

Cōmē.137.

Secundo idem probat , & vis rationis est , in syllogismo per impossibile,falsum quod accidit ,debet accidere propter hypothesim falsam,non enim potest ex veris accidere.Ergo oportet,vt saltem hypothesis sit falsa,vt saltem ex ea accidat falsum. At hypothesis nō est falsa,quoniam subcontrariæ in materia de inesse sunt simul veræ, ergo non potest fieri syllogismus per impossibile , dicit. {Amplius non iam propter hypothesim accidit impossibile,quoniam si in tali syllogismo propter hypothesim acciderit impossibile,falsa erit hypothesis , siquidem ex veris non est falsum syllogizare,oportet ergo , si falsum accidat,cum non coassumpta sit falsa,vt saltem hypothesis sit falsa nunc autem,vt inquit,hypothesis est vera, inest enim A alicui b ambæ enim subcontrariæ veræ sunt in materia de inesse , & sic ex hypothesi non poterit seq talis conclusio falsa,cum hypothesis non sit falsa quare, vt inquit,non supponendum alicui inesse,sed omni inesse,& ita per contradictorium , & nō per subcontrarium erit syllogizandum. Sed dices,cum duplex sit particularis negatiua,altera per negationem præpositam,vt nō omne b est A,altera per negationem postpositā, vt quoddam b non est A,vtrum eodem modo probetur particularis negatiua per negationem postpositam,velut particularis negatiua per negationem præpositam. Respōdet ꝙ eodem modo,& eadem demonstratione, & dicit. {Similiter autem , & si alicui b non inest A , ostenderemus,

D

Obiectio.

Responsio.

mus, si enim idem est alicui non inesse, & non omni inesse, negatio enim proposita facit æquipollere suo cōtradictorio, eadem in vtrisq; demonstratio est,

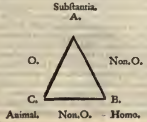
Manifestum ergo, quoniam nō contrariū, sed oppositum supponēdum in omnibus syllogismis, sic enim necessarium erit, & Axioma probabile. nam si de omni affirmatio vel negatio, ostenso, quoniam nō negatio, necesse est affirmationem veram esse. Rursum si nō ponant veram esse affirmationem, constat veram esse negationem, contrarium autem neutro modo contingit ratum facere. Neq; enim necessarium, si nulli falsum, omni verum, neque probabile, vt si alterum falsum quoniam alterum verum. Manifestum ergo, quoniam in prima figura alia quidem proposita omnia ostenduntur per impossibile. Vniuersale autē affirmatiuum non ostenditur.

Cōmen. 138. Ex his deducit qualis debet esse hypothesis in syllogismo per impossibile, & dicit. Manifestum ergo quoniam non contrarium, sed oppositum, hoc est contradictoriū supponendum pro hypothesi in omnibus syllogismis, q syllogizant per impossibile, & causam assignans dicit. {Sic enim id quod syllogizat hoc, est conclusio principalis principaliter proposita, erit necessarium, & Axioma, hoc est dignitas, in qua firmatur, erit probabile, hoc est ab omnibus concessum, & q Axioma erit ab omnibus concessum probat, quoniam Axioma erit, q de omni sit affirmatio vel negatio vera, & de nullo simul. nam si de omni, vt dicit, affirmatio vel negatio est vera, ostenso, quoniam non negatio est vera, necesse est affirmationem veram esse. Rursum si non ponant veram esse affirmationem, constat veram esse negationem, contrarium autem, neutro modo contingit ratum facere, neq; enim necessarium si A nulli B inesse sit falsum, A omni B inesse sit verum, neq; contingit hoc esse probabile, ac ab omnibus concessum, vt si alterum falsum, quoniam alterum verum. nam contraria contingit esse simul falsa, deinde concludit id, quod à principio proposuit, & dicit. {Manifestum ergo, quoniā in prima figura alia quidem proposita, atq; problemata omnia ostenduntur per impossibile, vniuersale autem affirmatiuum nō ostenditur, per hanc figuram.

Cap. xii. De syllogismo p impossibile i. secūda figura.

IN media autem figura & postrema, & hoc ostenditur. Ponatur enim A non omni B inesse, sumptum autem sit omni C inesse A: ergo, si B quidem non omni B inest, A C autē omni, nō omni B inest C: hoc autem impossibile. Sit enim manifestum, quoniam omni B inest C, quare falsum quod suppositum est, verū est ergo omni inesse.

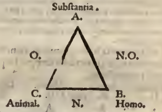
Ostēsio per imposs. in secunda figura ad vniuersalem affirmatiuam.

E Cum compleuerit ostensionem per impossibile in prima figura, nunc transit ad ostendendum problemata in secunda, & tertia, & dicit. {In media autem figura, & postrema, & hoc scilicet problema vniuersale affirmatiuum ostenditur, & dicit Philoponus, q vniuersale affirmatiuum non primo ostenditur in secunda vel tertia figura, non enim in secunda figura, vel tertia primo syllogizatur problema vniuersale affirmatiuum. Syllogizatur autem cum destructiōe hypothesis. Si. n. habetur hypothesim esse impossibilem, quæ est opposita vniuersali affirmatiuæ propositioni, habetur vniuersalem affirmatiuam esse veram. Vnde dicit. {ponatur enim A non omni B inesse, & hoc pro minore, quę sit, quoddam B nō est A, hoc. n. est contradictorium problematis vniuersalis, quod erat, omne B est A, & sumatur C sub A, & hoc dicit. {Sumptum autem sit omni C inesse A, & hęc pro maiore, tunc epilogat totum syllogismum, & dicit. {Ergo, si B quidem non omni inest A, C autem omni, ita vt omne C sit A: non omni B inest C: hæc est deductio ad impossibi- F le, tunc recurrens dicit, hoc autem impossibile, hoc est, sed conclusio est impossibilis, & quia hoc posset negari, subdit. {Sit enim manifestum pro præsenti exemplo, quoniam omni B inest C, & si ita est, quare falsum quod suppositum est, & sic hypothesis falsa est. Verum est ergo omni inesse, quoniam duarum contradictoriarum si altera falsa, altera vera erit. Cōmen. 139.

Si autem contrarium supponatur, syllogismus quidem erit, & impossibile, non tamen ostenditur quod propositum est. Si enim A nulli B: omni autem C: nulli B C. hoc autem impossibile, quare falsum est nulli inesse. Sed nō si hoc falsum, verum omni.

G

Non nisi dicitur vniuersalis affirmatiua sumendo contrariū nā contraria cōtingit esse simul falsa.

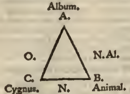
Nunc declarat problema vniuersale affirmatiuū, non posse syllogizari per impossibile, sumendo suum contrarium, quoniam licet primus processus sit bonus, & per secundum habeatur impossibilitas hypothesis, tamen non deducitur propositum, quoniam vltima consequentia, quæ fit in recursu, non est necessaria dicit. {Si autem contrarium supponatur, syllogismus quidem erit, s. qui deducit ad impossibile, & impossibile, & hypothesis habebitur pro impossibili, non tamē ostenditur, quod propositum est, quoniam vltima consequentia, quæ fit in recursu, nō valet, & q primus syllogismus valeat, probat, & dicit. {Si enim A nulli B inest, quod est contrarium vniuersalis affirmatiuę, omni autem C, hoc est, & A inest omni C nulli B inerit ipsum C, hæc deductio ad impossibile vtilis est. Deinde declarat vsquequo recursus sit bonus, & dicit. {Hoc autem impossibile, & non pro assumpta propositione, quare falsum est A nulli B inesse, & sic hypothesis est falsa, & vsque ad hanc licet recurrere. Sed non si hoc falsum est, verum erit A omni B inesse, quoniam contrariæ possunt esse simul falsæ, & sic vltima consequentia in recursu syllogistica non est, nec necessaria. Cōmē. 140. H

Quando autem alicui B inest A, supponatur A nulli B inesse C autem omni insit, necesse est

ergo

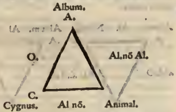
ergo C nulli B inesse, quare, si hoc imposibi- A
le, necesse est A alicui B inesse.

Ex hac con iugatione astruitur particularis affirmatiua p impo. sumendo contradictoriã, vl'alia nihil, quã ad verũ nullũ sequitur impo.

Si autem supponatur alicui non inesse, eadem erunt, quę in prima figura.

In hac nihil astruit, si sumatur subcõtrariũ: nã ad verũ suppõnẽ nullũ sequitur impo.

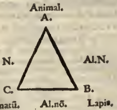

Cõmẽ. 141. Nunc docet syllogizare p imposibile problema particulare affirmatiuum, iterum sumendo contradictoriũ, & dicit. {Quando autem alicui B inest A, supponatur A nulli B, inesse pro hypothesi, C autem omni insit, coassumatur C sub A, ita vt A insit omni C, necesse est ergo in camestres, C nulli B inesse. {Deinde docet recurrere, & dicit. {Quare, si hoc imposibile, necesse est A alicui B inesse, & sic habetur propositum.

Deinde declarat quod hæc deductio non potest fieri sumendo subcontrariam, & dicit, si autem supponatur alicui non inesse, quod est syllogizare per subcontrarium, eadem erunt, quæ in prima figura, quoniam nec hypothesis est necessario falsa, nec est incompossibilis conclusioni principali, quoniam subcontrarię possunt eẽ simul veræ in materia non necessaria, nec accidit falsum propter hypothesim falsam.

Rursum, supponatur A alicui B inesse, C aũt nulli insit, necesse est igitur C alicui B non inesse, sed omni inerat, quare falsum quod suppositum est, nulli ergo B inerit A.

In hac astruitur vlis negatiua.

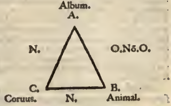

cõmen. 142. Nunc docet syllogizare per imposibile problemata negatiua in secunda figura, & primo vniuersale negatiuum, vt hoc videlicet, nullũ b est A, & dicit. {Rursum, supponatur pro hypothesi, A alicui B inesse, quæ est opposita problemati vniuersali negatiuo, videlicet illi, nullum B est A, C autẽ nulli insit, hoc est, & coassumpta sit, nullum C est A, necesse igitur est in Festino, C alicui B nõ inesse, modo hoc est falsum, quoniam omni inerat, omne enim B inerat C, quare falsum est, quod suppositũ est, s. hypothesis, & si falsa est hypothesis, nulli ergo B inerit A, quod erat problema syllogizandum.

Quando autem non omni B inest A, supponatur omni inesse, C autem nulli, necesse ergo est, C nulli B inesse, hoc autẽ imposibile, quare verum est non omni inesse. Manifestum ergo, quoniam omnes syllogismi fiunt per mediam figuram.

Ex hac coniugõne concluditur particularis negatiua.

B

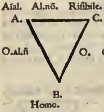

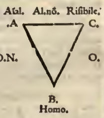
commẽ. 143 Nunc docet syllogizare particularem negatiuam per imposibile in secunda figura, hoc videlicet, quoddam B non est A, & dicit. {Quando autem non omni B inest A, pro hypothesi, supponatur omni B inesse A, C autẽ nulli inesse A, pro coassumpta supponatur, ita vt si coassumpta C est A, necesse ergo est ex his in Cæsare, C nulli b inesse. Tunc recurrendo dicit, {hoc autẽ imposibile est, quare verum est non omni inesse, quod erat problema propositum. Tunc ex his infert id, quod dixerat superius, & dicit. {Manifestum ergo, quoniam omnes syllogismi fiunt per mediam figuram & vniuersales, & particulares & affirmatiui, & negatiui.

C Similiter autem & per vltimam. Ponatur enim A alicui B non inesse, C autem omni B, ergo A alicui C non inerit, si ergo hoc imposibile, falsum erit alicui non inesse, quare verum est omni. Si vero supponatur nulli inesse, syllogismus quidem erit, & imposibile, non ostenditur autem quod propositum est. Si enim contrarium supponatur, eadem erũt quę in prioribus.

Caput. xiii. De syllis p impo. i tertia figura.

D

Ex prĩa concludit vlis affirmatiua, ex secunda ex sumptione contrarie concluditur impo. non aũt astruitur propositũ p impo. cum cõtraria cõtingat simul esse falsa.

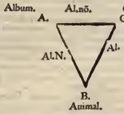
cõmẽ. 144. Cum egisset de secunda figura, nunc dicit de tertia, & primo declarat quo modo problema vniuersale affirmatiuum deductione ad imposibile syllogizetur, & dicit. {Similiter autem & per vltimam, s. figuram omnia problemata per imposibile syllogizãtur, & primo vniuersale affirmatiuum illud, videlicet omne B est A. ponatur enim A alicui B non inesse pro hypothesi, quæ est cõclusioni contradictoria, C autem ponatur inesse omni B pro coassumpta, est enim C acceptum supra B, ergo in Broccardo, A alicui C non inerit, est enim A acceptũ pro maiore

maiore extremitate, c autem pro mioore, tunc docet recurrere, & dicit. {Si ergo hoc impossibile, falsum erit a alicui b non inesse, & sic hypothesis falsa est. Quare verum est a omni b inesse, & sic habetur problema.

Deinde declarat quod non possit syllogizari per impossibile, pro hypothesi sumendo contrarium, & dicit. {Si vero supponatur nulli ioesse, hoc est, ꝙ nullum b sit a, pro hypothesi, quæ est problemati vniuersali contraria, syllogismus quidem erit, & id quod deducit est impossibile, noo ostenditur autem quod propositum, cuius causam assignans, dicit. {Si enim contrariũ pro hypothesi supponatur, eadem erunt, quæ io prioribus dicta sunt in syllogismis primæ figuræ. Dictum est enim, ꝙ dato, ꝙ habeatur falsam esse contrariam, videlicet illa, nullum b est a, noo sequitur veram esse huic contrariam, videlicet, omne b est a, quoniam possunt eẽ simul falsæ, ex primo enim processu habetur, ꝙ falsa sit conclusio illa, quoddam c non est a, & ita, ꝙ falsa sit hypothesis, videlicet, nullum b est a, ex hac vero falsa non sequitur quòd sit vera illa, omne b est a, quoniam possunt esse simul falsæ.

Sed ad ostendendum alicui inesse, eadem sumenda est hypothesis, nam si a nulli b, c autem alicui b, a nõ omni c: si ergo hoc falsum, verum est a alicui b inesse.

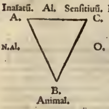
Per hanc astruitur particularis affirmatiua.

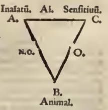

Cõmẽ. 145. Nunc docet syllogizare problema particulare affirmatiuum in tertia figura syllogismo per impossibile, & dicit. {Sed ad ostendendum a alicui b inesse, quod est problema particulare affirmatiuum, illud videlicet, quoddam b est a, eadem sumenda est hypothesis, quæ sumebatur in proximo syllogismo, videlicet illa, nullum b est a, nam, si a nulli b inest, c autẽ alicui b a non omni c inerit in Ferisoo. Tunc recurrendo dicit. {Si ergo hoc falsum, verum est a alicui b inesse, quod erat problema propositum.

Quando autem nulli b inest a, supponatur alicui inesse, sumptum sit autem & c omni b inesse, ergo necesse est a alicui c inesse, sed nulli inerat, quare falsum alicui b inesse a. Si autem supponatur omni b inesse a, non ostenditur propositum.

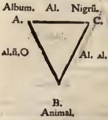
Per primum syllm probatur per impossibile vlis negatiua sumẽdo cõtradictoriã in disimis, si vero sumat cõtrariã, sicut i darapti, nõ astruitur propositum, cũ cõtingat cõtraria esse simul falsa

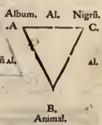

Cõmẽ. 146. Nunc docet syllogizare problemata negatiua, & primo vniuersale, & dicit. {Quando autem oulli b inest a, & debent probari in tertia figura deductione ad impossibile, supponatur pro hypothesi, a alicui b inesse, sumptum sit autem pro coassumpta, & c omni b inesse, ergo necesse est a alicui c inesse, sed hoc falsum, quooiam nulli ioerat, quare falsum est alicui b inesse a, & sic verũ erit, nulli b ioesse a; quod erat propositum. Si autem pro hypothesi supponatur ol b inesse a, quod est problemati cõtrariũ, syllogismus erit in Darapti, nõ ostẽditur aũt propositum, qm̃ dato ꝙ falsum sit contrariũ, ooo sequiť alterum contrarium verum esse.

Sed ad ostendendum non omni inesse, eadem sumenda hypothesis; nam si a omni b, & c alicui b, a inest alicui c, hoc autem non fuit, quare falsum est omni inesse, si autem sic, verum non omni. Si autem supponatur alicui inesse, eadem erunt, quæ & in ijs, quę dicta sunt.

Per primum syllm in Darapti p sumptionẽ cõtradictoriã astruitur particularis negatiua, si autem sumatur subcõtrariã, non astruitur propositũ, cũ & si concluditur.

Cõmẽ. 147. Nunc docet syllogizare per impossibile io tertia figura particularem negatiuam, & dicit. {Sed ad ostendendum oon omni inesse, quod est problema particulare negatiuum, illud videlicet, quoddam b non est a, eadem sumenda hypothesis, videlicet vniuersalis affirmatiua illa, videlicet omne b est a, nam, si a omni b, & c alicui b inest, a inest alicui c, tũc docet recurrere, & dicit. {Hoc autem non fuit, hoc est, hęc autem conclusio fuit falsa, quare falsum est, a omni b inesse, quæ erat hypothesis, si autem sic est, ꝙ hypothesis sit falsa, verum est, a non omni b inesse, quod est problema principale. Deinde assignat inutilem probationem, & dicit. {Si autem pro hypothesi supponatur, a alicui b inesse, quæ est subcontraria problemati, eadem erunt, quæ & in ijs, quæ dicta sunt. Hoc est, quia non erit syllogismus, cum sit ex particularibus, & dato quòd sit syllogismus, noo habebitur propositum.

Manifestum ergo, quoniam in omnibus per impossibile syllogismis, oppositum supponendum. Palam autem & quoniam in media figura ostenditur quodam modo affirmatiuum, & in postrema vniuersale.

Cõmẽ 148. 1. corolla. Ex ijs deducit duo excerpta vtilia, & primum infert, cum dixit. {Manifestum ergo, quoniã in omnibus per impossibile syllogismis, oppositum supponendum pro hypothesi, non autem cootrarium, oec subcontrarium, & hoc intelligas vniuersaliter, i omnibus figuris (vt per multa exempla Aristo. probauit.) Secundum vero infert, cum dicit. {Palam autem, & quoniam in media figura ostenditur quodam modo affirmatiuum, s. affirmatiuum vniuersale, & etiam ostendetur vniuersale, affirmatiuum in postrema, quasi dicat eẽ manifestum ex dictis tam io secunda ꝗ̃ in tertia figura per impossibile syllogizari vniuersale affirmatiuum, nam licet problema vniuersale affirmatiuum nec io media, nec in tertia syllogizetur demonstratione recta, demonstratione autem deducente ad impossibile tam i media, ꝗ̃ in vltima problema

2. corolla.

blema vniuersale affirmatiuum, syllogizari poterit.

Verbo⁊ cõsideratio.

Quo vero ad verba attinet, Aristoteles dixit, & quoniam in media figura ostenditur quoddam modo affirmatiuum, dixit enim quodã modo, (vt Philoponus animaduertit,) quoniam non per se concluditur, sed interẽptione aliorum fit.

Caput. xiiii. De differentia, quæ est inter demõstrõnem ducentẽ ad impoſſe, & ostẽsiuam.

DIffert aũt quæ ad impoſſe demonstrõ ab ea, q̃ est ostẽsiua, eo ꝙ ponat quod vult interimere, deducentes ad confesse falsum, ostensiua aũt incipit à cõfessis positionibꝰ veris. Sumunt ergo vtrꝗ duas propõnes confessas, sed hęc quidẽ ex quibus est syllogismꝰ, illa vero vnã quidẽ harũ, alterã vero cõtradictionẽ cõclusionis. & hinc quidẽ non necesse est notam esse conclusionem, neq; prius opinari, quoniam est, aut non est, illinc vero necesse est, quoniam non est.

Cõmẽ. 160. Lege primũ posteriorum dilucidatoris de his duabus demõstrõnibꝰ cap. ꝓprio. prima differentia.

Vult nunc ostendere Aristo. per hæc drĩam inter demonstrationem ducentẽ ad impossibile, & demonstrationẽ ostensiuã. &, vt Philoponus innuit, duas drĩas assignat ex parte propositionũ. Tertiam vero, (vt mihi videtur,) ex parte conclusionũ. Ex parte propõnũ quidem, primo; quia demonstratio ad impossibile supponit, (vt interimat id, quod supponit,) ponit enim pro hypothesi contradictorium eius cõclusionis, quã probare intendit, postea ex interemptione illius deducitur principalis cooclusio. Sic igitur demonstratio per impoſſe supponit, (vt interimat,) ostensiua aũt sumit propõnes, simpliciter, (vt ostendat secundo,) quoniam in demonstratione deducente ad impoſſe, altera vera, & altera omno falsa sumiẽ, in ostensiua aũt vtrꝗ veræ. Dicit, {differt aũt ad impoſſe demõstrõ ab ea, quę est ostensiua, eo ꝙ demonstrans per impoſſe ponat quod vult interimere deducens ad cõfesse falsum, & sic ponit, (vt interimat,) C ostensiua incipit à positionibus confessis veris, & sic nõ ponit propõnes, vt aliquã interimat, sed vt simpliciter

2. differẽtia.

ex illis ostendat, hæc est prima drĩa. Deinde assignat secundã, & dicit, sumunt ergo vtrꝗ duas propositiones confessas, sed hęc quidem, s. ostensiua, ex quibus est syllogismus, hoc est notas & veras, illa vero vnam quidẽ harũ, s. ducens ad impoſſe, sumit vnam quidem harum, s. veram, alteram autem contradictionem conclusionis, hoc est hypothesim falsam. Demonstratio enim ducens ad impossibile constat ex hypothesi, quæ est opposita principali conclusioni, & coassumpta, quæ est vera, &

3. differẽtia.

communiter concessa. Deinde assignat tertiam differentiam ex parte conclusionum, & dicit. {Et hinc quidem, s. in demonstratione ostensiua, non necesse est notam esse conclusionẽ, neq; necesse est prius opinari, qm̃ est, s. vera, aut nõ est, s. falsa. Qm̃ demonstratio ostẽsiua simpliciter ostẽdit verã esse cõclõnẽ, & nõ supponit eã verã esse, s. antequã syllogizetur, illinc vero, s. in demon- D stratione ducẽte ad impoſſe, necesse est supponere ab aduersario, qm̃ cõclusio non est vera, aduersarius enĩ supponit principalẽ conclusionem falsam eẽ, opponens autem probat eam veram esse sumendo hypothesim, cum altera coassumpta.

Caput. xvi. Omne ostẽsiue mõstratũ & per impoſſe mõstrari ꝑt & ecõuerso.

DIffert aũt nihil affirmatiuã vel negatiuã eẽ cõclusionẽ, sed silr̃ se habet ĩ vtrisq;. Omnis. n. q̃ ostẽsiue cõcludiẽ, et per impossibile demonstrabiẽ, & q̃ per impossibile, ostẽsiue, & per eosdẽ terminos, nõ aũt in eisdẽ figuris. Nã qñ per impossibile syllogismus fit in prima figura, quod verũ est, in media erit, aut in postrema, priuatiuũ qdẽ in media, prędicatiuũ aũt in postrema. Qñ aũt syllogismus A in media fit, quod verũ est, erit in prima figura in oĩbus propõnibus, qñ autem ĩ postrema syllogismus, quod verum est, erit in prima, & media, affirmatiua quidem in prima, priuatiua autem in media.

Cõmẽ. 161. cõclusio. 1.

Nũc assignat cõueniẽtiã, & dicit. {Differt ãt nihil affirmatiuã vel negatiuã eẽ cõclõnẽ, qm̃ indifferẽter tam sylli ostẽsiui, q̃ ducẽtis ad impoſſe, cõclõ p̃t eẽt affirmatiua, & negatiua, sed silr̃ se habet in vtrisq;. cuiꝰ cãm dicit. Ois. n. q̃ ostẽsiue cõcludiẽ, & p impoſſe demõstraẽ, & cõ cõ, q̃ p impoſſe ostẽdiẽ, ostẽsiue demõstraẽ, & per eosdẽ terminos, nõ tñ in eisdẽ figuris. & ꝙ nõ in eisdẽ figuris, ꝓbat, & dicit. {Nã qñ p impoſſe sylls fit in prima figura, p quẽ interimiẽ hypothesis, quod verũ est, & principaliter intẽtũ, ostẽsiue erit demõstratũ in media, aut in postrema. priuatiuũ quidẽ in media, ꝑdicatiuũ aũt ĩ postrema, vt statĩ patebit. vult. n. dicere, ꝙ hypothesis destrui B tur p primã figurã, Cõclõ vera & principalis, cui opponiẽ hypothesis, demõstraẽ ĩ secũda, si fuerit negatiua, et in tertia, si fuerit affirmatiua. Deinde tãgit secũdã par-

cõclusio. 2.

tẽ, quasi secũdã cõclõnẽ, et dicit. {Qñ aũt sylls p impoſſe in media fit, p quẽ interimiẽ hypothesis, quod verũ est, hoc est cõclõ vera, & principaliter intẽta, q̃ opponiẽ hypothesi, erit in pria figura in oĩbus ꝓpõnibus, hoc est in vlibus, & particularibus, affirmatiuis, & negatiuis, hęc

cõclusio. 3.

est secũda cõclõ. Deinde tãgit tertiã, & dicit. {Qñ autẽ sylls per impoſſe est in postrema, per quẽ interimiẽ hypothesis, quod verũ est, s. cõclusio principaliter intẽta, ostẽsiue demõstrata erit in pria figura & media, affirmatiua quidẽ in prima, priuatiua aũt in media, hęc est tertia cõclusio. Has enim tres cõclõnes Aristo. affert, & eas probabit ordine suo. Quo autem ad verba attinet. Animaduerte duas esse conclusiones, alteram quam Aristoteles verã & intẽtã appellat, alterã quam hypothesim vocat, modo, cũ ipsa hypothesis interimiẽ in aliqua figura, nõ C põt cõclusio principalis, cui opponiẽ hypothesis, in eadẽ figura ostẽsiue demõstrari, & propterea Aristot. per tres cõclusiones declarabit qua figura per impoſſe hypothesis, & qua principalis cõclusio ostẽsiue syllogizetur.

Verborum cõsideratio.

Alexand. Dubiũ.

Dubitat aũt Alexander, qa nõ vr̃ verũ idẽ p impossibile & ostẽsiue posse syllogizari, nã Barocco, & Broccardo per impoſſe ostẽduntur, nõ aũt ostensiue. Soluit ipse

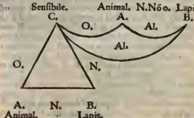
Solutio.

nõ omnem modum, sed omne problema quod per impossibile ostenditur ostendi recta ostensione, quoniam per impossibile syllogizatur vniuersale & particulare, affirmatiuum, & negatiuum, & hæc eadem ostensione recta, non tamen in eisdem figuris.

Prima Figura.

Prima figura.

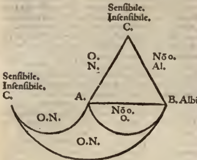
SIt enim ostensum A nulli, aut non omni B per primã figuram, ergo hypothesis quidem erat, alicui B inesse A, C autem sumebatur A quidem omni ineẽ, B autem nulli. Sic enim D fiebat syllogismus ad impossibile, hoc aũt in media figura, si C, A quidẽ omni, B aũt nulli inest, & manifestũ quoniam nulli B, inest A.

Ex his syllogismis mõstratur negatiua vlis in prima figura per impoſſe, & in secũda autem osten siue.

Similiter autem & si non omni ostensum sit inesse, nam hypothesis quidem est omni B inesse A, C autem sumebatur A quidē omni, B autem nō omni, & si priuatiua sit sumpta C A, similiter, & enim sic fit in media figura.

In his syllogismis particularis negatiua p̄ impossibile monstratur in secūda autem ostensiue.

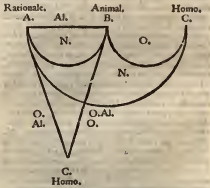

Cōmē. 182. Cū accepisset tres cōclusiones, nūc eas probat, & primo probat, ꝙ q̄n per impossibile demonstratur problem. vl̄e negatiuum, vel particulare negatiuū in prima figura, idem probetur per secūdam ostensiue, nō facit aūt mentionem de problemate vl̄i affirmatiuo, qm̄, (vt Philoponus submemorat,) problema vl̄e affirmatiuum nō probatur per impossibile in prima figura, vt igitur veritas elucescat, animaduerte syllogismum per impossibile semper fieri ex hypothesi, q̄ est opposita conclusioni principaliter intentæ, & quadā vera coassumpta syllogizantibus manifeste falsum, hęc enim est deductio ad impossibile, atq; primus processus. Ostensiua vero demōstratio fit ad eandem principalem conclusionem ex eadē coassumpta vera, & opposito conclusionis falsæ, quæ erat illata ex deductione ad impossibile per primum processum, hunc enim ordinē, & has propōnes seruat in omnibus probationibus suis, nam ex ijs accipitur has demonstrationes fieri in eisdem terminis, non autem in eadem figura. Probat ergo primam cōclusionem, et dicit. {Sic enim A ostensum nulli, aut non omni B syllogismo deducente ad impossibile per primam figuram. Siquidem sic ostensum A nulli B inesse per syllogismum deducentē ad impossibile per primam figuram, ergo hypothesis quidē erat, alicui B inesse A, hæc, o. illi opponit̃, C aūt sumebatur A quidē omni inesse, tūc in Darij syllogizabatur, C alicui B inesse, hoc pacto, omne A C, quoddā B A, igitur quoddam b C. Et qm̄ hæc conclusio est falsa. Syllogizabat̃ via oppositi huic opposita, videlicet C nulli b ineē, sic. o. fiebat syllogismus ad impossibile, cū enim inferebatur cōclusio falsa via oppositionis, statim sequebat̃ illi contradictoriā eē verā: quare, si hęc est falsa, quoddam B est C, q̄ conclusio est syllogismi deducentis ad impossibile, erit hæc vera, nullū b est C, quæ est illi contradictoria. Deinde docet syllogizare eandem conclusionem vl̄em negatiuam principaliter intentam ostensiue in secunda figura, & dicit, hoc autem in media figura: nam, si C A q̄dem omni, hęc enim erat in deductione ad impoſe coassumpta vera, B autem nulli, hæc enim erat opposita conclusiōis syllogismi deducētis ad impoſe, &, pro ergo in Camestres manifestū, qm̄ nulli B inest A, & hoc per demōstrationē ostēsiuā, ac rectā, q̄ est, oē A est C, nullū B est C, igitur, nullum B est A. Ecce, ꝙ hæc ostensiua demonstratio fit ex eisdē terminis, & ex eadē ppōne, qm̄ ex ea, q̄ erat coassumpta in deductione ad impoſe, & ex opposita eius cōcl̄onis, q̄ syllogizabat̃ deductione ad impoſe. & sic problema vniuersale negatiuū ostendit̃ deductione ad impossibile in prima figura, & ostensiua demonstratione in secunda ex eisdem terminis & eadē propōne, s. eadem coassumpta. Deinde declarat, ꝙ problema particulare negatiuum probet̃ deductiōe ad impossibile in prima figura, & ostensiua demōstrōne in secunda simili ratione & ordine, & dicit. {Similiter autem, & si non omni B ostensum sit inesse A, ita vt problema syllogizandū deductione ad impossibile sit, quoddam b non est A, nā hypothesis quidē est, omni b inesse A, hæc enim est contradictoria cōclusioni principali, C autē sumebatur A quidē omni, hęc enim erat coassumpta vera, ex q̄bus deducebat̃ in Barbara, C ineē omni B, via autem oppositionis deducebatur B non omni, hoc est quoddam b non esse C, modo ex his in Barocco syllogismus ostensiuus erit, oē A C, quoddam b non C, igitur quoddam b nō A, ecce ꝙ eadem conclusio particularis negatiua syllogizatur ostensiue, & si priuatiua sit sumpta, C A similiter, nam deductio ad impossibile erit in Celarēt hoc pacto,

F nullum C A, omne b C, igitur nullum b C, tunc ostensiue, nullum A C, hæc erat coassumpta, quoddā b C, hęc est opposita falsæ conclusionis, quæ fuit in syllogismo deducēte ad impossibile, igitur in Festino quoddam b non A, quæ fuit principale problema, & enim, (vt inquit,) sic ostēsiue syllogizādo fit in media figura, ecce quomodo problema particulare negatiuū demonstrat̃ in prima figura per impossibile, & in secunda ostensiue ex eisdē terminis, & ex altera eadem propositione.

Rursum sit ostensum alicui B inesse A, ergo hypothesis quidem est, nulli inesse, B autem sumebatur omni C inesse, & A vel omni vel alicui C, sic enim erit impossibile. Hoc autem postrema figura, si A & B omni C, & manifestum ex ijs, quoniam necesse est A alicui B inesse, similiter autem, & si alicui C sumatur inesse A.

G

Ex his monstratur p̄ impossibilem prima figura particularis affirmatiua, i tertia aūt dupliciter ostensiue. in Darapti. & Disamis.

H

Cōmē. 183. Probō conclusionis secundæ.

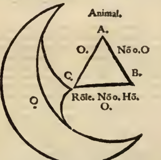
Hic probat secundam conclusionem, & primo proponit eā, & dicit. {Rursum sit ostēsum alicui b ineē A, ita vt problema sit, quoddā b est A, deinde facit syllogismū per impossibile, & dicit, {ergo hypothesis quidem est, nulli b ineē A, hæc est cōtradictoria conclusionis principalis, b autem sumebat̃ omni C inesse, hæc est coassumpta: cōclusio via syllogismi erit, A nulli C inerit. tacuit autē cōclusionē, quæ sequit̃ via syllogismi, & ponit cōclusionē, q̄ sequit̃ via oppōnis, & dicit & A vel oī, b vel alicui C inerit, sic enim conclusio, quæ fuit illata erit impossibilis, quoniam hæc, quæ est ei cōtraria, vel contradictoria est vera, tūc ex coassumpta, ppōne in deductione ad impossibile, & hac opposita syllogizat in tertia figura

gura ostensiue, & dicit, {hoc aūt postrema figura syllogizabiť, si A inest oī C, hæc enim erat cōclusio syllogizata via oppōnis, & B oī C, erat enim hæc coassumpta, & pro ergo, manifestū ex ĳs, qm̄ necesse est A alicui B inesse in Darapti, similiter & si alicui C, sumatur inesse A, hæc enim erat opposita cōclusio, q̄ sequebať via oppōnis, & erit syllogismus in disamis, hoc pacto, quoddā C est A, oē C est B, igitur quoddam B est A, ecce quomodo idem problema ostensiue probatur in tertia figura.

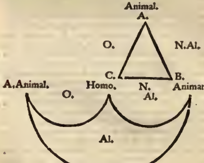
Secunda figura.

RVrsum in media figura ostēsum sit A oī B inesse, ergo hypothesis quidē fuit non omni B ineē A, sumptum est autem A, omni C, & C omni B, sic enim erit impossibile, hoc aūt prima figura, si A omni C, & C omni B.

Vlis affirmatiua p impoīe in secūda mōstraī, in prima aūt ostensiue.

Similiter aūt, & si ostensum sit alicui inesse. Nā hypothesis qdē fuit, nulli B inesse A: sumptum est autem A omni C, & C alicui B.

Particularis affirmatiua mōstraī per impoīe ī secūda, in pria autem osten siue.

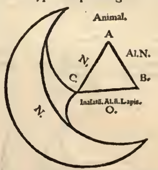
Cōmē. 176.

Nunc declarat tertia conclusionem, q̄ si in media figura sit ostensum problema vniuersale affirmatiuū per impoīe, idem & per primam ostēsiue syllogizari possit, & dicit. {Rursum in media figura sit ostēsum A omni B inesse, ergo in tali deductione ad impossibile hypothesis fuit, nō omni B ineē A, hoc est quoddā B nō est A, sumptū aūt est, A oī C, cōclusio debet eē, ergo quoddā B nō est C, & cōclusio, q̄ huic opponiť, erit, C oī B, sic enim erit impossibile illud, quod in priori syllō fuit deductū. Tunc docet probare illud met ostēsiue in prima figura in eisdē terminis, & dicit {hoc aūt erit prima figura, videlicet, si A oī C, & C oī B, sequitur enim ex ĳs A ineē omni B, ex coassumpta, & opposita conclusionis deductæ.

Idem declarat ī problemate particulari affirmatiuo, A & dicit. {Similiter autem, & si per impossibile ostēsum sit A alicui B inesse, nā in tali ostēsione hypothesis quidē fuit, nulli B inesse, sumptū aūt est A omni C, ergo conclusio debet esse nulli, B inesse C, & C alicui, B inesse erit conclusio huic opposita, ex assumpta ergo & hac opposita in Darĳ syllogizabitur sic, oē C A, quoddā B C, igiť quoddā B A, est enim problema particulare affirmatiuū quod fuit deductione ad impossibile in secunda figura syllogizatū. Nūc in prima ostensiue, pbatū in eisdē terminis.

Si aūt priuatiuus sit syllogismus, hypothesis quidē A alicui B ineē, sumptū est A nulli C, & C omni B, quare sit prima figura.

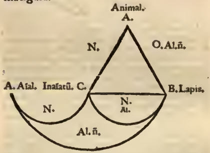
B

Vlis negatiua monstraī p impoīe in secūda, ī prima autē ostēsiue.

Et si non vniuersalis sit syllogismus, sed A alicui B ostensum sit non inesse, similiter, nam hypothesis quidem omni B inesse A, sumptū est autem A nulli C, & C alicui B, sic enim prima figura.

C

Mōstraī negatiua particularis p impoīe in secūda, in prima ostensiue.

Cōmen. 177.

Rursum ōndit, pblema vle negatiuū. vt nullū B A, qd̄ demōstrať in secūda p impoīe, idē in prima ostēsiue syllogizari in eisdē terminis ex coassumpta, & opposita cōclusionis deductæ, & dicit. {Si aūt priuatiuus sit sylls, qui probat problema vle negatiuū, videlicet nullū B A. in deductione ad impoīe hypothesis quidē fuit, A alicui B inesse, sumptū est aūt A nulli C, cōclusio erit, C nō oī B, & cōclusio huic opposita erit, C omni B. Quare ex hac opposita, & coassumpta sit prima figura, hoc pacto, nullū C A, omne B C, igitur nullum B A. Et sic idem pblema vle negatiuū per impoīe in secunda, ostēsiue in prima in eisdem terminis erit syllogizatum.

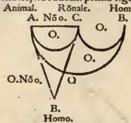
D

Deinde declarat idē de particulari negatiuo, & dicit. Et si nō vlis sit sylls, sed A alicui B ostēsum sit nō ineē, similiter probať per impoīe in secūda, & ostēsiue in pria. Nā, (vt inqt,) hypothesis qdē fuit oī B ineē A, sumptū est aūt A nulli C, cōclo debet eē, ergo C nulli B, & huic opposita, C alicui B, sic. n. pria figura. Nā seqť ostēsiue, nullū C A, quoddā B C, igiť quoddā B nō est A, quod fuit pblema.

Caput. xvii. Tertia figura.

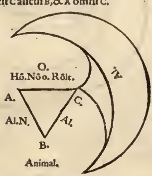
RVrsum ĩ tertia figura ostẽsum sit A ineẽ oĩ B, ergo hypothesis qdẽ fuit nõ oĩ B ineẽ A, sumptũ aũt est C oĩ B, & A omní C, sic eni erit impossibile, hoc autem prima figura.

Ex his mõstratur vl̃is affirmatiua ĩ tertia ꝑ impossibile, in prima autẽ ostensiue.

Similiter aũt & si in aliquo sit demõstratũ, nã hypothesis qdẽ erit, nulli B ineẽ A, sumptũ autem est C alicui B, & A omní C.

Ex iis astruitur particularis affirmatiua ꝑ impossibile ĩ tertia, ostẽsiue autẽ in prima.

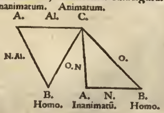

cõmen. 156. Nũc vult ꝓbare ꝙ idẽ ꝓblema põt in tertia ꝑ impo͡ſe, & in prĩa ostẽsiue demõstrari. & prĩo hoc declarat de ꝓblemate vl̃i affirmatiuo, & dicit. {Rursum ĩ tertia figura ostẽsum sit ꝑ impo͡ſe A ineẽ oĩ B, ergo in tali ostẽsione hypothesis qdẽ fuit, nõ oĩ B ineẽ A, sumptũ aũt est C oĩ B, & sic cõcl͡o erit alicui C nõ ineẽ A, & huic opposita erit, A oĩ C, sic. n. erit impo͡ſe, hoc aũt erit prĩa figura sic syllogizãdo, oẽ C A, oẽ B C, igiť oẽ B A. Hoc aũt erat ꝓblema, quod in tertia figura per impo͡ſe demõstrabať. Eodẽ mõ declarat ꝓblema particulare affirmatiuũ posse in tertia per impo͡ſe, & in prĩa ostẽsiue demonstrari, & dicit.

Similiter aũt, & si in aliquo sit demõstratũ ꝑ impo͡ſe in tertia, poterit idẽ demõstrari ostẽsiue in prĩa. vt si problema sit, qᵈdã B A, nã hypothesis qdẽ erit in tali demõstrõne ꝑ ĩpo͡ſe, nulli B ineẽ A, sũptũ aũt ẽ C alicui B, & erit cõcl͡o, qᵈdã C nõ est A, & opposita huic cõcl͡oni erit, A oĩ C, mõ p̃t fieri syll͡s ostẽsiuꝰ sic ĩ prĩa, oẽ C A, quoddã B C, Igiť quoddã B A, quod est problema propositum.

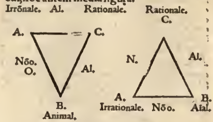
Si aũt priuatiuus sit syll͡s, hypothesis quidẽ A alicui B inesse, sumptũ est aũt C A quidẽ nulli, B autem omní, hoc autem media figura.

Ex his mõstratur ꝑ impo͡ſe vl̃is negatiua ĩ tertia, in secunda aũt ostensiue.

E Similiter aũt, & si nõ vl̃is sit demonstratio, nam hypothesis quidẽ erit oĩ B inesse A, sumptum est autem C, A quidem nulli, B autem alicui, hoc autem media figura.

Ex his ĩ tertia cõcludiť per impo͡ſe particularis negatiua, in secũda autẽ ostensiue.

Cõmẽ. 157.

F Nunc docet in negatiuis, & declarat ꝙ vniuersalis ꝓpositio negatiua demõstratur per impossibile in tertia, & ostensiue in secũda. Quo tñ ad verba attinet, animaduerte, ꝙ Aristo. vsq; huc accepit tres propositiones duorum syll͡orum, quia primo hypothesim, secundo coassumptam: & tertio conclusionem oppositam eius, quæ per impossibile syllogizabať, & hoc seruauit huc vsq;, nunc autem propter breuitatem mutat ordinem, sumit enim primo hypothesim, secundo oppositam falsæ conclusionis per impossibile syllogizatę, & tertio coassumptã. Amplius, (vt Philoponus inquit,) nõ solũ hęc q̃ in tertia per impo͡ſe ostẽdunť, possunt ostendi ostensiue in secunda, sed in prima, sed qm̃ propriũ est hoc secundę figurę, propter hoc in secũda cõcludiť magis illud, quod in tertia cõcludebať. Dicit, {si aũt priuatiuꝰ syll͡s sit, ita vt ꝓblema sit, nullũ B est A, hypothesis qdẽ erit huic cõtradictoria, A quidẽ alicui B inesse, q̃ sumať pro minore, & sumpta sit omni B C, conclusio erit, quoddã A C. In secunda vero figura probatur ostensiue sic ex opposito cõclusionis, videlicet, nullũ A C, pro maiori, & coassumpta pro minori, videlicet oẽ B C, & sequiť igiť, nullũ B, quod

G erat problema, quod nũc in secunda ostẽsiue est syllogizatũ. Dicit, {hypothesis quidẽ A alicui B inesse pro minori in ostensiuo, sumptum autem est C, A quidem nulli, quod est conclusionis opposita, quæ sumatur pro maiore, quę non dicitur coassumpta. Sed vocat ex licentia hãc coassumptam, B autem omni, hæc enim est coassumpta primi syllogismi, qui erat per impossibile in tertia figura. Hoc aũt media figura est hoc pacto, nullũ A C, omne B C, igitur nullũ B A, quod erat problema. Vnde per hypothesim, & oppositã cõclusionis per impo͡ſe syllogizatę inuitur ostensiuus syllogismus, per hypothesim, & coassumptã quã tertio loco sumit. Innuit deductio per impossibile, idem declarat in particulari negatiua, & dicit. {Similiter aũt, & si nõ vl̃is sit demõstratio, & ꝓblema sit, quoddam B nõ est A, nã hypothesis quidẽ erit omni B inesse A, pro minore, in syllogismo per impossibile,

H sumptũ autem, quod est oppositum conclusionis deductę, erit C A quidẽ nulli, pro maiori in ostensiuo, & B alicui erit verę coassumpta, quæ sit pro minore in ostensiuo, hoc autem media figura. Hoc pacto, nullũ A C, quoddã B C, quoddam B. Igitur non est A.

Manifestum ergo, qm̃ per eosdẽ terminos, & ostensiue est demonstrare vnũquodq; problematum & per impossibile, similiter autem erit, & cum sint ostẽsiui syllogismi, ad impossibile deducere in terminis sumptis, qñ opposita propositio cõclusioni sumpta fuerit, nã fiũt ijdẽ syllogismi ijs, qui sunt per conuersionẽ: Quare statim habemus & figuras, per quas vnũquodq; erit: palam ergo, qm̃ omne ꝓblema

ostenditur

ostenditur per vtrosq; modos, et per impossibile, & ostensiue & non contingit separari alterum ab altero. A

cōm. 158. Ex dictis infert ea, quę declarata sunt. & primo quomodo problemata demōstrent ostēsiue, & p̄ impoſſe, & dicit. {Manifestum ergo, quoniam per eosdem terminos, & ostensiue & per impossibile est demōstrare vnū quodq; p̄blematū, qm̄ & vl'e, & particulare, & affirmatiuum, & negatiuū, nō tm̄ per eandē figurā, neq; per omnes easdē propōnes, vt visum est, hoc est primum. Deinde infert secundum, & dicit. {Similiter autem erit ecōtrario, cū sint ostēsiui syllogismi, in eisdē sumptis terminis, ad impossibile deducere, quādo opposita propō cōclusioni sumpta fuerit ex consensu aduersarij, cū altera coassumpta vera, nam sic syllogizando fiunt ijdē, idest similes syll's ijs, qui sunt per cōuersionē. Dico similes, qm̄ differentia est nō parua inter syllogismos per impossibile, & syll'os conuersiuos, vt patuit. {Tertio infert figuras, quibus hęc demonstrātur, & dicit. Quare statim habemus & figuras, per quas vnūquodq; erit p̄blema demonstratū, qm̄ per oēs figuras, vltimo cōcludit {palam ergo, qm̄ oē problema ostenditur per vtrosq; modos, & per impossibile & ostensiue, & nō cōtingit seperari alterum ab altero, non enim pōt syllogizari problema ostēsiue, cū & impoſſe syllogizet, nec p̄ impoſſe, quin & ostēsiue, quāuis nō in eadē figura, dixit p̄ vtrosq; modos nō autē per omnes modos, qm̄ vt Philoponus inqt, omne problema siue affirmatiuū, siue negatiuū ostēditur p̄ impossibile, & recte, hæc de syllogismo per impossibile. B

Cap. xviii. De syllogismo ex oppositis.

IN qua autem figura est ex oppositis syllogizare, & in qua non est, sic erit manifestū. Dico autem oppositas esse propōnes secundum locutionem quidē quatuor. vt omni nulli: & omni & nō omni: & alicui, & nulli: & alicui, & non alicui inesse. Secundū veritatē aūt tres, nā alicui & nō alicui secundū locutionē opponuntur solum, harū aūt cōtrarias quidē vniuersales, omni nulli inesse, vt omnē disciplinam esse studiosam, nullam disciplinā esse studiosam, alias vero oppositas. C

Omnis disciplina. Est studiosa.	Oppositę. fm veritatē.	Nulla disciplina. Est studiosa.
	Oppo. fm verit.	
	Oppo. fm verit.	
Quædā disciplina est studiosa.	fm locu. oppositę.	Quædā disciplina. nō est studiosa.

D

cōm. 159. Nunc de syllogismo, qui fit ex oppositis, & primo p̄mittit intentionem, deinde declarat quæ sint propōnes oppositę, de prima dicit. {In qua aūt figura est ex oppositis syllogizare, & in qua non est, sic erit manifestū, hęc est intentio. Deinde declarat oppōnes, & dicit. {Dico autē oppositas esse propōnes secundum locutionē quidem quatuor, hoc est secundum vocem, vt omni, nulli, & omni, & non omni, & alicui, & nulli, & alicui & non alicui inesse. & per nō alicui inesse, intelligit negatione postposita alicui nō inesse. Secundum veritatē aūt tres: nam alicui inesse, & alicui nō inesse secundū locutionē, hoc est secundū vocē solū opponuntur, quoniā secundū

A rem possunt esse simul verę. Deinde reducit has duas oppositiones, & dicit. {Harū aūt contrarias dico vl'es quidem, vt omni, nulli inesse, vt omnem disciplinam eē studiosam, & nullam disciplinam esse studiosam, alias vero oppositas, hoc est alias duas, dico esse cōtradictorias, vt omnis disciplina est studiosa, quædam disciplina nō est studiosa, & nulla disciplina est studiosa, quędam disciplina est studiosa. Multę alię possent eē oppositiōes, vt priuatiuę, & relatiuę, quę cum non sint in propositionib⁹, sed in terminis, non sunt ad propositum.

Prima figura.

IN prima igitur figura non est ex oppositis propositionibus syllogismus, neque affirmatiuus, neque negatiuus. Affirmatiuus quidem, quoniam oportet vtrasque affirmatiuas esse propositiones: oppositę autem sunt affirmatio, & negatio. Priuatiuus autē, quoniam oppositæ quidem idem de eodem prædicant, & negant, in prima autem medium nō dicitur de vtrisq;, sed de illo quidem aliud negatur, idem autem de alio prædicatur, hæ vero non opponuntur. B

Iis prēmissis, nunc exequitur, & ponit hanc cōclusionē, videlicet in prima figura non est ex oppositis propōnibus syllogismus, neq; affirmatiuus, neque negatiuus. Hæc est cōclusio. Sed anteq̄ declaret conclusio, exponamus q̄d sit syllogismus ex oppositis, ad quod r̄ndet Philoponus, q̄ syllogismus ex oppositis est, in cuius conclusione idem negatur à se, vt omnis disciplina est studiosa, nulla disciplina est studiosa. Igitur nulla disciplina est disciplina. Ecce quomodo in conclusione huius syllogismi idem negatur à se vniuersaliter, vel particulariter. Quare oportet, vt syllogismus ex oppositis sit, q̄ ex propositionibus, quæ sunt inuicem contrarię, vel contradictorię, infert conclusionem in qua idē negatur à se ipso. Amplius sequitur, q̄ nullus syllogismus affirmatiuus possit esse ex oppositis ad conclusionem affirmatiuam, quoniam conclusio affirmatiua non potest syllogizari, nisi ex vtrisq; affirmatiuis, at duæ affirmatiuæ non opponuntur contrarie, nec contradictorie. Rursum sequitur, q̄, si propositiones syllogismi opponantur contrarie secundum vocem tantum, hoc est subcontrarie, non erit syllogismus ex oppositis. Tum quia ambę propositiones erunt particulares, ex quibus nihil sequitur. Tū etiam, quoniam subcontrarię non opponuntur secundū veritatem, quia ambę possunt esse simul veræ. Demum sequitur, q̄ ex oppositis prædicatis proprie non fit syllogismus ex oppositis, cuiusmodi sunt hęc prędicata bonum, & malum, quoniam hęc non opponuntur secundum affirmationem, & negationem, sed potius secundū p̄riuationē & habitum, de vtilitate syllogismi ex oppositis postea dicemus. His declaratis redeamus ad textum, & dicamus, q̄ Aristoteles probat conclusionem, & dicit. {Affirmatiuus quidē syllogismus nō pōt esse in prima figura ex oppositis, qm̄ in tali syllogismo affirmatiuo, oportet vtrasq; propositiones eē affirmatiuas, oppositę autem sunt affirmatio & negatio, quę nō possunt eē in syllogismo affirmatiuo, cum vtręq; sint affirmatiuæ. Deinde p̄bat q̄ nec priuatiuus, & dicit. Priuatiuus aūt, subaudi minime, qm̄ oppositę quidē, idē scilicet prædicatū, de eodem subiecto prędicant, hoc est affirmāt, & negant, in prima autem mediū nō de vtrisq; extremis, sed de illo, s. medio aliud, scilicet maior negatur, & idē medium de alio prædicatur, hæ vero non opponuntur. Quare nec syllogismus negatiuus potest esse ex oppositis in prima figura, vnde ratio communis esse potest q̄ in prima figura non fiat ex oppositis syllogismus, quoniam propōnes nunq̄ opponuntur, nisi idem subijciatur in

cōm. 160.

Quid sit syllogismus ex oppositis.

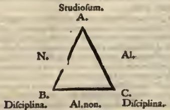
C

D

qualitatem. Nam prius quidē ad B, maiorē, nunc aūt ad C minorē affirmatiuū addit. Ergo differētia est, qm̄ primus habet minorem negatiuā, maiorem vero affirmatiuam. Secundus autem econuerso.

A Et si non vniuersalis altera propositio, similiter. Semper enim medium est, quod ab altero quidem negatiue dicitur, ab altero vero affirmatiue.

Particularis negatiua ex contradictoriis in Festino astruitur.

Cōm. 163. Nunc docet in particularibus syllogizari ex oppositis, & dicit. {Et si non vniuersalis altera propositio sit, (vt in Festino,) & Barocco similiter syllogizari pōt ex oppositis, cuius causam assignat, & dicit. {Semper enim medium est quod ab altero quidē negatiue dr̄, ab altero vero extremo dr̄ affirmatiue, & sic syllogismus ex oppositis fieri pōt in talibus, vt si idē ponat in B, & in C, vt disciplina, & in A, studiosum. Verū hęc est dr̄a, (vt ex Philopono colligit,) q̄ in vlibus syllogismus fit ex cōtrariis ppōnibus, in particularibus vero, ex contradictoriis.

Quare contingit opposita quidem perfici, non autem semper, neq; omnino. Sed si sic se habēt, quę sub medio sunt, vt vel eadem sint, vel vt totum et pars, aliter autem impossibile, C nō enim erunt propositiōes vllo modo neq; cōtrarię, neq; opposite.

Cōm. 164. Ex iis cōcludit syllogismū ex oppositis fieri posse. Et declarat qn̄ fieri pōt, & qn̄ nō fieri pōt, & dicit. {Quare cōtingit opposita qdē perfici, hoc est cōcludi, hoc est ex dictis patet syllogismū ex oppositis, in quo idē negat a se, fieri posse, non aūt semper, & omnino, hoc est quocunq; modo sumptis oppositis, sed si sic se habent extremitates, videlicet A & B, quę sunt sub medio, vel vt eadem sint rę & oomioe, & tunc fit syllogismus ex oppositis per se, vel se habent, (vt totum & pars,) siue vt superius & inferius, & tunc fit syllogismus ex oppositis per accidens. Aliter autem sumptis extremis, quæ sunt sub medio, impossibile est fieri syllogismum ex oppositis: non enim propositiones, si aliter extrema sumantur sub medio, eruot vllo modo neq; contrariæ, neq; oppositæ.

Caput. xx. De syllo ex oppositis in tertia figura

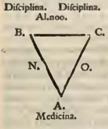
D IN tertia vero figura affirmatiuus quidem syllogismus nunquā erit ex oppositis propositionibus, propter causam dictā, & in prima figura. Negatiuus aūt erit syllogismus, & vniuersalibus, & nō vniuersalibus terminis.

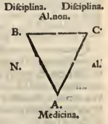
Cōm. 165. Cum cōpleuerit de syllogismis ex oppositis in secunda figura, nunc dicit & de tertia, & assignat duas conclusiones, & dicit. {In tertia vero figura affirmatiuus quidē syllogismus nunq; erit ex oppositis propositionibus, propter caosam dictam, & in prima figura. Quia, (vt dictū est,) io affirmatiuo syllogismo propositiones vtręq; sunt affirmatiuæ, & sic non possunt esse nec contrariæ, nec contradictoriæ. Hæc est prima conclusio.

1. conclusio. 2. cōclusio. Deinde assignat secundam, & dicit. {Negatiuus autem erit syllogismus ex oppositis, & vlibus & nō vlibu terminis.

A Sit enim disciplina ī quo B, & in quo C. Medicina autem in quo A. Si ergo sumat omnem medicinam disciplinam, & nullam Medicinā disciplinā B omni A sumpsit, & C nulli A. Quare erit aliqua disciplina nō disciplina. Similiter autem, & si nō vniuersaliter sumpta sit A C propō. Nā si est aliqua Medicina disciplina, & rursum nulla Medicina disciplina. Accidit disciplinam aliquam nō eē disciplinam. Sunt autem vniuersaliter quidē sumptis terminis: cōtrarię propositiones. Si autem particularis altera sit, opposite.

His duobus syllis particularis negatiua astruitur ex oppositis quidē cōtrariis in Felapton, ex cōtradictoriis autem in Ferison.

B

Cōm. 166. Nunc probat secundam conclosiooem, & primo vniuersalibus, (vt in Felapton) & dicit. { Sit enim disciplina in quo B, & sit etiam disciplina in quo C, medicina autem sit in quo A. Si ergo terminis sic dispositis, sumat omnem medicinam, & nullam medicinam disciplinā, B omni A sumpsit inesse, & C nulli A inesse. quare erit aliqua disciplina non disciplina. hæc de vniuersalibus.

C Deinde declarat idem in particularibus, vt in Ferison, & dicit. Similiter autem, & si non vniuersaliter sumpta sit A C propositio, hoc est minor. nā si est aliqua medicina disciplina ī minore, & rursum in maiore nulla medicina disciplina. accidit disciplinam aliquam non esse disciplinam in Ferison, Idem fieri potest in Brocardo.

Quo vero ad verba attinet, animaduerte repenri duplicem scripturam. alteram, quæ est, & si non voiuersaliter sumpta sit A C. & tunc innuic syllogismum ex oppositis esse faciendum in Ferison, cuius minor est particularis affirmatiua. alteram quæ est, & si non vniuersaliter sumpta sit A B, & tunc innuit syllogismum esse conficiendum in Broccardo, cuius A B. Maior est particularis negatiua. verum prima scriptura est verior, quoniā exemplum suum est in Ferison, vt patet consideranti.

D Deinde ponit differentiam inter propositiones, quæ summuntur in vniuersalibus, & quæ summūtur in particularibus, & dicit. Sunt autem vniuersaliter quidem sumptis terminis, contrariæ propositiones. si autem particularis, altera propositio sit, altera vero vniuersalis, propositiones erunt oppositæ, hoc est contradictoriæ, & forte Aristoteles hoc quod hic asserit, nō modo vult esse verum in modis tertię figurę, sed in modis cuiusuis figuræ, quoniam syllogismi ex contrariis semper sunt vniuersales, syllogismi vero, ex contradictoriis semper sunt particulares.

Oportet autem scire, quoniam cōtingit opposita sic sumere, quemadmodū diximus omnem disciplinam studiosam eē, & rursum nullam, aut aliquam nō esse studiosam, quod nō solet latere, erit autem per alias interrogationes syllogizare alteram, quemadmodū in Topicis dictum est sumere.

Cōm. 167. Secundo declarat secundum quot oppositorū modos fiat syllogismus ex oppositis, & dicit. { Oportet autem scire, quoniam contingit opposita, hoc est oppositas propositiones sic sumere, vt diximus contrarie. vt omnem disciplinam studiosam esse, & rursum nullam disciplinā esse studiosam, aut contradictorie, vt aliquam non esse studiosam, subaudi & omnem esse studiosam, quod nō solet latere, nam sic sumendo aperte propositiones, cum non lateant, syllogismus ex oppositis fere inutilis erit. Propterea addit, erit aut per alias interrogationes syllogizare alteram. In qua. s. idem negatur à se, quemadmodum in Topicis dictum est. Vnde (vt Philoponus inqt) Quę Philo. metodus est, vt in talibus syllogismis ex oppositis abscondere debeamus propositiones, abscondimus autem propositiones, quando per plures alias idem concluditur, quod concludebatur in syllogismo ex oppositis, aut per alia nomina sic, omnis voluptas mala, nullum gaudium malum, igitur voluptas non est voluptas. Hoc. n. quia aliud nomen est, celat oppositionem propositionum. Verum de ijs in Topicis.

Quoniam autem affirmationum oppositiones sunt tres, sexies accidit opposita sumere, aut omni & nulli, aut omni & non omni, aut alicui & nulli, & hoc conuerti in terminis: vt A omni B, & nulli C: aut omni C, & nulli B: aut huic quidem omni, illi vero non omni, & rursum hoc conuerti secundum terminos. Similiter autem in tertia figura, quare manifestum est, & quoties, & in quibus figuris contingit per oppositas propositiones fieri syllogismum.

Cōm. 168. Sex modi syllogizādi ex oppositis. Nunc assignat numerum syllogismorum, qui fieri possunt ex oppositis, & vult modos syllogizandi ex oppositis esse sex, nam tres sunt modi oppositionum, & in quolibet oppositionis modo duo syllogizandi modi accipi possunt, prout contingit pręponere affirmatiuā negatiuę, & econuerso, ergo sex modi sunt. Quoniam tres oppositiones ductæ in duas, faciunt modos sex, vnde dicit, { quoniam autem affirmationum oppositiones sunt tres, sexies accidit opposita sumere, & p consequens sex erunt modi syllogizandi in prima & secunda figura. Et declarat oppositiones esse tres, & dicit. { Aut omni & nulli, & hæc est prima. Aut omni, & non omni, hæc est secunda, quæ oppositio contradictionis est. Aut alicui & nulli, & hæc est tertia, quæ etiam contradictionis est. Deinde docet multiplicare vnamquāq; harum p duas, prout contingit præponere affirmatiuum negatiuo, & econuerso, & dicit, & hoc, idest, & vnamquamq; harū contingit conuerti in terminis, prout contingit affirmatiuum addi ad a maiorem, & negatiuum ad C minorē, & econuerso. vt A contingit inesse omni B, & nulli C, aut econuerso omni C, & nulli B, & sic prima oppositio est ducta in duas. Similiter secunda duci potest in duas, & hoc subscribit, aut A contingit huic quidem omni ineē, scilicet B, illi vero, scilicet C, non omni, & rursum hoc cōuerti secundum terminos, quatenus contingit econuerso A inesse B non omni, & C omni, & sic iterum hæc duci potest in duas. Tertia quoq; oppositio, quā propter breuitatem tacuit, etiam potest cōuerti, in duasq; duci, quoniam A contingit inesse alicui B, & nulli C, & cōtra, nulli B, & alicui C, & tres oppositiōes sunt, quę cū possint duci in duas, omnes erūt sex, & sic syllogizādi modi in secunda figura ex oppositis erunt sex. Similiter autem in tertia figura poterūt intelligi sex ex parte oppositionū, licet defectu modorū fortasse non sint tot. Quare, (vt inquit,) manifestū est, & quoties, quia sexies, & in quibus figuris, quia in secunda, & tertia, cōtingit per oppositas propositiones fieri syllogismum.

Manifestum est autem, quoniam ex falsis est verum syllogizare, quemadmodum dictum est prius, ex oppositis autem non est. Semper enim contrarius syllogismus fit rei, (vt si est bonum, non esse bonum, aut si animal, non animal) quoniam ex contradictione est syllogismus, & subiecti termini aut ijdem sunt, aut hic quidem totum, ille autem pars.

Cōm. 169. Quoniam syllogismus ex oppositis magnam videtur habere conuenientiam cum syllogismo, q est ex falsis, ideo consequenter inter eos differentiam affert, & dicit. { Manifestum est autem, quoniam ex falsis est verum syllogizare, quemadmodum dictum est prius, per syllogismum autem ex oppositis, non est verum aliquādo syllogizare, sed semper falsum. Cuius rationem assignat, & dicit. { Semper enim contrarius syllogismus fit rei, hoc est contrarius illi modo, quo se habet res, vt si est bonum secundum rem, per syllogismum ex oppositis ostenditur, non esse bonum. Aut si animal, non esse animal, & causam assignat, & dicit. Quoniam ex contradictione, hoc est ex propositionibus contrarie, vel contradictorie oppositis, quæ simul verę esse non possunt, est syllogismus, & subiecti termini, qui ponitur pro extremitatibus in syllogismo ex oppositis, aut ijdem sunt, vt in syllogismis, qui fiunt ex oppositis per se, aut hic q. dem totum, ille autem pars, hoc est aut se habent, (vt superius, & inferius,) veluti in syllogismis, qui fiunt ex oppositis per accidens. Quare semper in talibus conclusio est propositio, in qua idem negatur à se, & ita nunquam est vera. Sed dubitatur contra hanc differentiam, quoniam videtur per syllogismum ex oppositis aliquando sequi verum, vt si fiat hic syllogismus, omnis hyppocētaurus est homo, nullus hypocētaurus est homo, igitur nullus hypocentaurus est hypocentaurus, hæc enim cōclusio est syllogismi, qui fit ex oppositis, quæ tamen vera est, quoniam eius contradictoria est propositio affirmatiua, cuius neuter terminus pro aliquo accipitur, siue supponitur, modo quælibet talis est falsa. Et propterea intelligenda est hæc differentia de conclusionibus, quarum termini pro aliquo, vel aliquot accipi, ac supponi possint. Dubitatio. Solutio.

Palam autem quoniam in paralogismis nihil prohibet fieri hypotheseos contradictionem, vt si est impar, non esse impar. Nam ex oppositis propositionibus contrarius erit syllogismus, si ergo sumpserit hoc modo hypotheseos erit contradictio.

Cōm. 170. Nunc vult tangere vtilitatem syllogismi ex oppositis, & velle videtur, q sit vtilis ea vtilitate, qua erat vtilis syllogismus per impossibile, erat enim syllogismus p impossibile vtilis ad destruendam hypothesim, vt ex illius destructione haberetur conclusio principaliter intenta. causa autem quoniam respondens cōcedendo opposita per casum, nihil prohibet, vt ducatur ad maius absurdum, vt q idem negetur à seipso, quod cum maximū sit absurdum, deducetur ad interimēdum hypothesim, quam pręconcesserat, cōcedendo oppositas propositiones. Ergo syllogismus ex oppositis potest esse vtilis ad interimendum hypothesim. Vnde dicit. Palam autem, quoniam in paralogismis, hoc est in syllogismis ex oppositis, (vt exponit Philopon9,) nihil prohibet fieri, hoc est deduci ad contradictionem hypotheseos, hoc est nihil prohibet, vt per eos interimatur hypothesis præconcessa, per hoc quod per ipsum deducitur respondens ad maius absurdum, vt ad conclusionem, in qua idem negatur à se, vt si duceretur ad hoc, q numerus impar non sit impar.

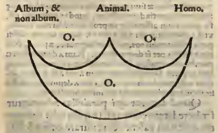
sit impar. Nam ex oppositis propositionibus, quas forte concesserit respondens, contrarius erit syllogismus hypothesi praecocessę, ex eo, quia ad maius absurdum deduxit. Tunc concludit vtilitatem, & dicit. {Quare si sumpserit respondens, & concesserit hoc modo talia opposita simul, syllogismus ex oppositis erit contradictio hypotheseo, idest erit interimens praeconcessam hypothesim. Sed dubitatur, quoniam non videtur hunc syllogismum valere ad interimendum aliquam propositionum per modum syllogismi per impossibile, cum enim propositiones sint oppositae, notius est alteram propositionum esse falsam, quam conclusionem esse falsam, cum nihil notius esse possit primo principio, quod est oppositarum alteram esse falsam, & ideo, si ex falsitate conclusionis interimeretur altera propositio, esset petitio principij. Dicendum, quod Aristoteles intellexit in casu, in quo explicite, vel implicite respondens concesserit opposita, nam licet in oppositis explicite notius sit alteram propositionem esse falsam, quam conclusionem esse falsam, tamen in oppositis implicite concessis, non est notius alteram esse falsam ipsa conclusione, & quoniam possunt opposita implicite concedi, ideo tales syllogismos ex oppositis implicite concessis Aristoteles appellauit Paralosenos, vt Philoponus exposuit). De vtilitate igitur Aristote. non plura tetigit. Philoponus autem dixit syllogismũ ex oppositis ad demonstrationes nihil penitus conferre, quoniam in syllogismo ex oppositis semper est altera falsa, & altera vera. At in demonstratione ambae verę sunt, propterea vult syllogismum ex oppositis solum vtilem esse ad sophysticas importunitates, vt eum respondens concesserit opposita implicite, nam tunc valet ad interimendum hypotesim. Alij addunt aliam vtilitatem, dicunt enim hũc syllogismum valere argumentando hoc pacto, haec propositio potest esse conclusio syllogismi ex oppositis, igitur haec propositio est falsa, quia si probatur antecedens consequentia est bona.

Dubi.

Solutio.

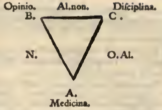
A

Oportet autem considerare, quoniam sic quidē non est contraria cōcludere ex vno syllogismo, vt sit conclusio, quoniam non est bonum & bonum, aut aliud quiddam tale: nisi statim huiusmodi propositio sumatur, omne animal est album, & non album, hominnem autem animal.

In hoc syllo concluduntur contraria de eodem.

Sed vel sumere oportet contradictionem: vt quoniam omnis disciplina opinio, & non opinio. Deinde sumere quoniam medicina disciplina quidem est, nulla autem opinio, quēadmodum redargutiones fiũt, vel ex duobus syllogismis. Quare esse quidem contraria sm veritatem, quae sunt sumpta, nō est alio modo quam hoc, vt dictum est prius.

Quaerit hic Arist. vt Philoponus exponit, quomodo contraria vel contradictoria possint syllogizari, vtrum vno syllogismo, aut pluribus, venit autē Arist. in hãc dubitationem, quoniam accipit in syllogismo ex oppositis accipi propositiones oppositas: ideo quaerit an cōtingat accipere eas vno vel pluribus syllogismis. Respondet per vnum syllogismum non posse opposita syllogizari, nisi alterum oppositorum alteri copulatum sit in maiore extremitate, vt in hoc syllogismo, omne animal est album, & nō album: omnis homo est animal: ergo omnis homo est albus, & non albus, & dicit. {Oportet autem considerare, quoniam sic quidem contraria, quae sunt simul contraria, non est concludere ex vno syllogismo, vt scilicet sit conclusio vnius & eiusdem syllogismi, quoniã bonum non est & bonum, vel quoniam homo est albus & nõ albus, aut aliud quiddam tale, nisi statim huiusmodi propositio pro maiore sumatur, omne animal est album, & non album, hominem autem animal. nam sic sumendo sequitur hominem esse album, & non album. Secundo dicit, ꝙ si non accipiuntur atq; concluduntur opposita per syllogismum vnum, oportet accipere illa hoc pacto, ꝙ alterum supponatur, & falsum syllogizetur, vt si supponatur ꝙ omnis disciplina sit opinio. Syllogizetur in felapton, ꝙ aliqua disciplina non sit opinio sic, nulla medicina est opinio: omnis medicina est disciplina: igitur aliqua disciplina non est opinio, & sic habētur ambo opposita, ꝙ omnis disciplina sit opinio, ꝑ suppositionē, & ꝙ aliqua disciplina non sit opinio, per syllogismum, dicit. {Sed vel sumere, & supponere oportet contradictionem, hoc est alteram partem contradictionis, vt quoniam omnis disciplina est opinio, hanc quae vera est, supponere oportet: & deinde sumere ꝙ disciplina quaedam non sit opinio, sumere scilicet per syllogismum in Felapton, qui est, quoniam omnis medicina disciplina quidem est, & nulla disciplina est opinio, quemadmodum redargutiones fiunt. Quae sunt primi concessi redargutiones. Cum. n. quis concedit aliquid, & per syllogismum cogitur concedere, oppositum dicitur redargutus. Tertio possumus accipere opposita per diuersos syllogismos, ita ꝙ per vnum accipiatur vnum oppositorum, & per alterum syllogismum accipiatur alterum, & hoc inquit, vel ex duobus syllogismis, per quos syllogizentur opposita. Ex ijs concludit solutionem quasi epilogando, & dicit. Quare esse atq; accipi contraria sm veritatem quidem, quae in syllogismis ex oppositis sunt sumpta, non est alio modo quam hoc, vt dictum est prius accipere Aut per vnum syllogismum, in cuius maiore alterum oppositorum sit alteri copulatum, aut per vnum syllogismum, qui probet partem falsam supponendo veram, aut per diuersos syllogismos, qui contraria vel opposita syllogizant. Ex hac solutione potest colligi tertia vtilitas syllogismi ex oppositis. Nam si respondens sophista concedat vnam propositionem, & inde opponens per aliquas rationes syllogizet propositionem oppositam, virtute quarum rationum respondens concedat illam propositionem oppositam, ita ꝙ respondens non reputet absurdum illas propositiones oppositas separatim concedere, tunc valet syllogismus ex oppositis, ad syllogizandum ex illis. Oppositis concessis ad conclusionem,

Cōmen.171.

B

C

D

conclusionem, in qua idem negatur à se ipso, vt per hoc forte respondēs appareat manifestius redargutus, quam concedendo propositiones oppositas seorsum. Hæc de syllogismis ex oppositis.

Cap. xxi. De petitiõe principii.

IN principio autem petere, & accipere est quidē (vt in genere sumamus) in eo quod est non demonstrare propositum.

Cõme. 172. Nunc vult agere de petitione principij sunt enim tres errores, qui accidunt circa determinata. Primus quidē est petitio eius, quod est in principio, & hic error accidit circa syllogismum circularem. Secūdus vero est falsum non propter hypothesim accidere, & hic error accidit circa syllogismum per impossibile. Tertius est fallacia compositionis, & hic error contingit circa syllogismū ex oppositis. Quo vero ad verba attinet. Aristoteles per principium cõclusionem intelligit, quæ probanda est. Hæc enim principium dicitur, quoniam est finis intentus, modo finis intentus dicitur principium ex eo, quia est principium intentione, licet sit vltimum in executione. Aristoteles, ergo docet genus eius, quod est petere principium, & dicit, ꝙ eius quod est petere principium, hoc est conclusionem, genus est non demonstrare eam, & inquit. {In principio autem petere, & in principio accipere est quidem, vt in genere sumere, idest est quidem, vt sumam genus eius, in eo quod non est demõstrare propositum, hoc est, genus petitionis principij est non demonstrare conclusionem probandam, siue propositam, & Philoponus dicit, ꝙ est sumere quæsitum, vt concessum.) Hæc de genere.

Hoc autem accidit multipliciter. nam & si omnino non syllogizetur, & si per ignotiora. Aut similiter ignota, & si ꝑ posteriora, quod prius est, demonstratio enim ex prioribus & notioribus est.

Cõmen. 173. Nunc subdiuit genus petitionis principij per tres differentias, vt proficiscatur ad inuestigandum veram definitionem petitionis principij, & dicit. {Hoc autem, scilicet non demonstrare propositam cõclusionem accidit

Prima. multipliciter, hoc est tribus modis. Nam & conclusio proponatur, & omnino nõ syllogizetur, & sumatur, vt

Secunda. probata, est non demonstrare propositum. Et si syllogizetur per ignotiora, aut per similiter ignota, etiam est

Tertia. non demonstrare propositum. Et si syllogizetur per posteriora, quod prius est, hoc est etiam tertio modo nõ demonstrare propositum. Nā (vt inquit) demonstratio ex prioribus, & notioribus est. Verū de re hac in libro posteriorum, sic igitur trifariā est non demonstrare propositum, aut sumere conclusionem sine syllogismo, aut sumere per syllogismum, qui est ex ignotioribus, aut æque notis, aut sumere conclusionem per syllogismum, qui est ex posterioribus, vt si demonstretur hominem esse rationale, per hoc quod est risibilis.

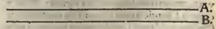
Horum ergo nullum est petere, quod ex principio est, sed quia hæc quidem nata sunt per se cognosci, illa vero per alia. nam principia quidem per se, quæ autem sub principijs, per alia, quando quod non per se notum est, per se aliquis conatur ostēdere, tunc petit, qđ ex principio est.

Cõm. 174. Nunc inuestigat veram definitionem petitionis principij, & primo dicit ꝙ nullum horum sine alio addito est petere, quod ex principio est, & tu intelligas secundum præfsam rationem petitionis principij, & de qua nunc loquimur, quoniam secundum fusam acceptionē, quodlibet horum potest dici petere principium, vt patet in Topicis. Deinde pro inuestigatione petitionis principij (vt de ea nunc loquitur) præmittit quandam distinctionem quæ est, ꝙ propositionum quæ cognoscuntur à nobis. Aliæ sunt, quę per se ipsas sunt natę cognosci, vt dignitates, quæ terminis cognoscuntur. Aliæ quæ non per se, sed per alia sunt natę cognosci, vt cõclusiones quę non patent ex terminis. Hanc distinctionem ponit, & lege suspensiue vsq; ibi, quando quod non per se, & dicit. {Sed quia eorum, quæ cognoscuntur à nobis, hæc quidem nata sunt per se cognosci, vt dignitates, quæ ex terminis patent, illa vero per alia, vt conclusiones, quæ nõ ex terminis patent. (nam principia quidem per se, conclusiones autem quæ sunt sub principijs, per alia conclusiones sunt sub potestate principiorum, vt causatum sub potestate suæ causæ. Cum itaq; hæc propositionum distinctio vera sit, quando quod non per se notum est, hoc est conclusionem per se aliquis conatur ostendere, non per alia principia, sed sumit eam, vt per se ipsam ostensam, tunc petit quod ex principio est. Est igitur petere principium, cum id, quod non per se natum est cognosci quis conetur ostendere, sicut sit natum cognosci per se ipsum, & ad sui ostensionem non assumat aliud, quo probetur, sed sine probatione petat illud concedi a respondente, ac si sit principium hoc enim est petere principijū. Philoponus vero dicit, quod est sumere quæsitum, vt concessum.

Hoc autem est sic facere quidem, vt statim postulet id, quod propositum est, contingit autem & transgredientes, & ad alia eorū quę nata sunt per illa ostendi, per hæc demonstrare, quod ex principio est. Vt si A ostēdatur per B & per C, C autem natum sit ostendi per A: accidit enim eos, qui sic syllogizant, idem A per se demonstrare.

Cõmen. 175. Quoniā, vt Philoponus dixit, petere quod est in principio est sumere quæsitum vt concessum, & sumere quęsitum, vt concessum, & sumere quæsitum in sui probatione, ideo Aristoteles distinguit quæsitum accipi in sui ostensione bifariam contingere, aut statim, vt dicendo homo est risibilis, igitur homo est risibilis, hic enim idē nomine, & resumitur idem statim ad probationem sui, aut non statim, sed inferendo consequentia, quæ ex ipso sequuntur, & dicit. Hoc autem est sic facere quidem, vt statim postulet id quod propositū est, hoc est, vt statim sumat id, quod propositum est ad probationem sui. Hic est primus modus. Deinde assignat secundum; & dicit. Contingit autem, & transgredientes & ad alia, quæ via consequentiæ sunt nata per illa ostendi, per hæc, quę sunt consequentia demonstrare, quod ex principio est, sic enim idem assumetur in probatione sui non statim, vt si A ostendatur per B & B per C C autem natum ostēdi per A accidit enim eos, qui sic syllogizant, B per A, & C per B idem A per se demonstrare. Nam A demonstrat C pluribus interpositis, & C demonstrat A igitur A demonstrat seipsum. Demonstratur enim A per B & B per C, & C per A. Igitur pluribus medijs, A per A demonstratur. Et sic idem in probatione sui assumitur non statim.

Quod faciunt qui paralellas arbitrantur scribere, latent enim ipsi se ipsos talia sumentes, quæ non valent demonstrare, cum nõ sint parallelæ.

Parallelæ.

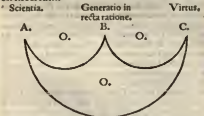
Quare accidit sic syllogizantibus vnumquodque esse, dicere si est vnumquodque, sic autem omne erit per se notum, quod est impossibile.

Cum

Cōm. 176. Cum dixisset idem assumi in probatione esse bifariã, & statim, & per media, & exemplificasset in transcendẽtibus quomodo media, nunc ponit exemplum in mathematicis, nã sunt qui probant A B esse parallelas, quia oon concurrunt, modo in tali demonstratiooe idem assumitur in sui ipsius probatione, quoniã A B non concurrunt, quia sunt parallelæ: quare idem assumitur in probatione sui, nam esse parallelas assumitur io probatione eius, quod est non concurrere, & non concurrere assumũt in probatione ꝙ sint parallelæ: igitur parallelæ assumuntur in probatione eius quod est esse parallelas. Vnde dicit. {quod faciunt illi Mathematici, qui arbitrantur parallelas scribere, & subaudi ex distãtia æquali descripta probare eas esse parallelas. Hi enim probãt ex hoc quod æquidistant, ac non conccurrant, sint parallelæ. At hoc est idem assumi in probatione sui. Latent enim ipsi se ipsos talia sumentes, ea enim quæ sumunt, non valent demoostrare A B esse parallelas, cum nõ sint parallelæ, hoc est nisi in virtute parallelarum. Quia enim A B sunt parallelæ æquidistant: si ergo quia æquidistant, sunt parallelæ, tunc erunt parallelæ, quia sunt parallelæ, & sic idem assumitur in sui probatione. Quare, vt inquit, accidit sic syllogizaotibus dicere vnumquodq; esse, si est vnumquodq;, & hoc si idem assumitur in sui ipsius probatione, siue statim, siue per media. Et sic omne erit per se notum, atq; dignitas, quæ ex termiois patet, quod est impossibile. Ex his patet quid sit petere principium, nã petere priocipium est assumere aliquam propositionem in sui ipsius probatione, aut statim, aut per medium vnũ vel plura.

Si ergo aliquis dubitat asſũpto dubio quoniam A inest C; similiter & quoniam A ipsi B, petat autem A inesse B, nondum manifestum, si quod in principio est petat. Non enim est principium demonstrationis, quod similiter est incertum.

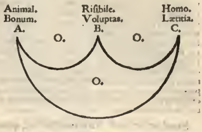
Cũ maior ac cõclusio æque dubię sũt accidit incerta petitio principii in prima figura.

Cōm. 177. Nunc declarat quomodo fiat petitio principĳ in figuris syllogismorum, & primo hoc exponit in affirmatiuis primæ figuræ, & declarando hoc, primo declarat quomodo fiat petitio principĳ incerta, & dicit. Si ergo aliqs dubitar, assumpto dubio, quoniam A inest C, hoc est si aliquis dubitat de hac conclusione, omne C est A, & eam syllogizet hoc pacto, omne B est A: omne C est B: igiť omne C est A, & in hoc syllogismo similiter, quoniam A inest ipsi B, hoc est, & dubitet de maiore huius syllogismi, Petat autem A inesse B, quæ est maior, nõdum manifestum est, si quod in principio est petat, & assignat causam, & dicit. {Non enim est principium demõstrationis, quod est incertum similirer, vt conclusio, est ergo petirio principĳ incerta, cum in syllogismo affirmatiuo primæ figuræ, maior & conclusio sunt æquę dubiæ.

Si autem B ad C sic se habet, vt idem sit, aut manifestum ꝙ conuertãtur, aut inest alterum alteri, quod in principio est, petit etenim ꝙ A insit B, per illa demonstrabit si conuertantur.

A Nunc autem hoc prohibet, sed non modus, si autem hoc faciat, quod dictum est faciet, & cõuertet per tria.

B Nunc declarat, quæ sit petitio principĳ certa, & vult ꝙ petitio principĳ certa sir, quando ex conclusione cum minore cõuersa syllogizatur ea propositio, quę fuit maior in primo syllogisoio recto supponendo ꝙ maior, & conclusio primi syllogismi fuerint æquę dubiæ, si enim conclusio in conuerso syllogismo fuerit certior maiore, quæ erat in primo syllogismo, non erir petitio principĳ, dicit. {Si autem B ad C & sic se habet, vt idem illi sit, modo quo definitio est idem ei, quod definitur, aut manifestum sit, ꝙ conuertantur, vt risibile & homo, aut inest alterum alteri, vt alterum accidens conuertibile inest alteri conuertibiliter, quod in principio est, demonstrãs syllogismo conuerso petit. Quo igitur ad rẽ attinet Aristoteles vult ad hoc, vt in syllogismo conuerso fiat petitio principĳ, vltra id quod dictũ, scilicet ꝙ maior & minor sint æquę ignoræ, minor rectũ syllogismi sir conuertibilis, quod fieri potest trifariam. Aur quia medium & minor, hoc est B & C, se habẽt, vt defioitio, & definitum C aut quia se habent, vt proprium & subiectũ, aut vt duo accidentia propria inuicem conuertibilia. Et hæc tria tãgit, cum dicit. {Si autem B ad C, hoc est medium ad minorem extremitarem sic se habet, vt idem sint, hoc est, vt definitio & definitum, aur manifestum ꝙ conuertatur, hoc est aut se habent, vt proprium & subiectum, aut inest alterum alreri, hoc est aut se habent, vt duo accidẽtia conuertibilia.) Illę, qui demonstrat maiorem ex conclusione cum minore conuersa perit, & hoc declarat. Et enim ꝙ A insit B, per illa demonstrabit si conuertantur. Nam ex conclusione, & minore conuersa syllogizatur maior hoc pacto, oẽ C A, oẽ B C, igitur oẽ B A. Nunc autẽ hoc scilicet minorem noo conuerti prohibet syllogismũ fieri conuersiuum, & sic prohibet fieri petitionem principĳ, modus autem sumendi tales terminos conuertibiliter, non prohiber petitionem principĳ. Quasi dicat, si mioor non conuertitur, non fit petitio priocipĳ quoniã non fir syllogismus conuersiuus. Modus autem sumen- D di termioos non prohibet, immo facit, vt petatur principium. Philoponus autem, si recte quæ dicit. Intellexi, exponir aliter, & dicit. Nunc aurem hoc prohibet, subaudi si non determinauerimus medium conuerti cum minore, prohibet enim fieri cõuersionem in syllogismo, & sic prohibet fieri petitionem principĳ. Modus autem non prohibet, idest sed modus quo conuertuntur mediũ & minor non prohibet. Immo facit ꝙ in syllogismo cõuersiuo fiat petitio principĳ. Vel tertio exponi potest per hęc Aristotelem remouere quoddam dubium, vtrũ videlicet petitio principĳ impediat rationem syllogismi simpliciter, & respondet ꝙ petitio principĳ impediat rationem syllogismi probatiui, non autem rationem syllogismi simpliciter, & dicit. {Nunc autẽ, hoc scilicet principĳ petitio prohibet, scilicet rationem syllogismi probatiui, sed modus non prohibet petitionem principĳ, immo stat cum illa nam potest esse modus syllogisticus,

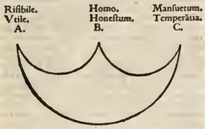
Aliter exponit philoponus.

Ter. expõ.

& stare

& state cum petitione principij, & si videbitur aliter, aliter dicas, tunc quasi repetendo dicit, si autem quod dictum est, hoc est, B & C conuerti hoc faciat, scilicet petitionem principij, faciet talem principij petitionē, & cōuertet per tria, hoc est per tres terminos met, qui fuerūt in primo syllogismo. Est ergo sententia Aristotelis, ꝙ cum maior & cōclusio in primo & recto syllogismo sint æque ignotæ, si conuerterimus à conclusione integra cū minore conuersa syllogizando maiorem primi syllogismi, fiet petitio principij, quoniam A B maior syllogizabit per rectum syllogismum A C conclusionem, & A C cōclusio syllogizabit per conuersiuum syllogismū A B maiorem, & sic A B syllogizabit A B. Assumetur enim eadē propositio in probatione sui nō statim, sed per medium, quoniam si A B demonstrat A C, & A C demonstrat A B, igitur A B demonstrat A B.

Similiter autem & si B sumat inesse C, quod F similiter incertum sit, vt & si A inest C, non qđ ex principio petit, sed neq; demonstrat. Si autem idem sit A & B: aut eo ꝙ conuertantur, aut eo ꝙ A sequitur ad id quod est B: quod ex principio est petit, propter eandem causam. nam ex principio quid valet, prius dictum est à nobis, quod est per se demonstrare id, quod non est per se manifestum.

Cōmē. 179. Cum declarasset quomodo sit petitio principij in affirmatiuis primæ figuræ ex parte maioris, nunc idem declarat ex parte minoris, & exponendo hoc, primo declarat quomodo fiat incerta petitio, & postea quomodo fiat certa & vera petitio principij, de prima parte dicit. {Similiter autem demonstrans, si sumat B inesse C hoc est minorem, quod similiter incertum sit, hoc est, quæ minor sit similiter incerta, vt & si A inest C, hoc est, vt cōclusio, ita vt minor, & conclusio vtraque sit incerta, atq; æque ignota, iste demonstrans non petit quod est ex principio, sed neq; demonstrat per talem primum syllogismum, quoniam demonstratio debet esse ex notioribus. H Deinde declarat ꝙ, si maior sit conuertibilis fit petitio principij in secundo syllogismo conuersiuo syllogizando ex conclusione & conuersa maiore ipsam minorem, & dicit. {Si autem idem sit A & B, hoc est, si autē A B maior conuertatur, conuertatur dico, aut eo ꝙ A & B conuertuntur vt definitio, & definitum, aut vt propriū & subiectū, aut eo ꝙ A sequitur ad id, quod est B, & ecōuerso veluti alterum accidens conuertibile sequitur ad alterum, quod ex principio est petit, propter eandē causam, quæ est, quia fit syllogismus cōuersiuus ex maiore conuersa, & cōclusione ad minorem syllogismi prioris. nam ex principio, subaudi petere quid valet, & quid sit, prius dictum est à nobis, quoniam per se demonstrabitur quod non est per se manifestum, hoc est, dictum est petere principium esse, quoniam quod non est per se manifestum, demonstrabitur per se, hoc est accipitur in de-

E mōstratione sui, & sic est in proposito, quoniam per minorem probatur conclusio in primo syllogismo, & in secundo syllogismo per conclusionem cū maiore conuersa probatur minor, & sic minor, licet non statim probatur per minorem, erat enim primus syllogismus, omne B A, omne C B, igitur omne C A, vbi patet per B C probari A C. Secundus vero est, omne A B: omne C A, igitur omne C B: vbi patet B C probari per A C, & sic B C probabitur per B C, licet non statim. Verum vt dicemus, hæc petitio fit supponendo minorem & conclusionem esse æque ignotas, quoniam vbi conclusio esset notior minore, nō esset petitio in conuersiuo, & vbi minor esset notior conclusione, in primo non esset incerta petitio principij, sed vera demonstratio.

Si ergo est in principio petere, per se demōstrare, quod non per se est manifestum, hoc autem est non ostendere quando similiter dubitantur, quod demonstratur, & per quod demonstratur, id autem, per quod demōstratur, est idem, vel eo ꝙ eadem eidē, vel eo ꝙ idem eisdem inesse sumitur, in media quidem & tertia figura vtroq; modo continget similiter qđ est in principio petere.

Nunc vult concludere, ꝙ eodem modo in secunda & tertia fieri potest petitio principij in syllogismis conuersiuis, quoniam in illis contingunt omnia ea, quæ requiruntur ad petitionem principij, quæ fiebat in prima figura, cōtingit enim in illis, vt eadem propositio assumatur mediate vel immediate in sui probatione, & hoc est petere, & ꝙ hoc contingat in illis, patet, quoniam contingit, vt altera propositio sit ignota, vt conclusio, & altera conuertibilis, igitur contingit in illis fieri petitionē principij in conuersiuis syllogismis, stnde dicit. Si ergo est in principio petere, quod non per se est manifestum, demōstrare, per se, atq; accipi in sui probatione, & lege suspensiue vsq; ibi, in media quidem autem, pro & hoc est non ostendere, nec demonstrare, quando similiter dubitantur, quod demonstratur, idest quando conclusio similiter est dubia, & per quod demonstratur, hoc est quando cōclusio, & altera propositio, per quā syllogizatur, sunt æque dubię. Hæc enim erat petitio principij incerta, autem, pro & id per quod demonstratur, est idem, hoc est, & altera propositio est conuertibilis, vel eo ꝙ eadem inter se conuertibilia. s. maior extremitas & medium eidem. s. minori insunt. Dico & altera propositio est conuertibilis, hoc est maior, in qua maior extremitas & medium eadem conuertibiliter inter se insunt eidem minori, vel eo ꝙ idem eisdem inesse sumitur, hoc est, aut minor, in qua est medium & minor extremitas, quæ cōuertibiliter eadem sunt, quibus maior inest. Quasi dicat, in Prima figura fiebat petitio principij, quando altera propositio erat ignota sicut conclusio, & altera scilicet maior vel minor erat conuertibilis, & cum hæc omnia sint in prima figura, in media quidem & tertia figura vtroq; modo cōtingit maioris, & minoris similiter quod est in principio petere. Aut vtrorūq;, hoc est vtroq; modo, aut vtrinq;, hoc est tam ex parte maioris quam ex parte minoris. est ergo sensus, quia in tertia & media figura altera propositio potest esse ignota sicut conclusio, & altera conuertibilis, ideo vtroq; modo, vt in prima fieri potest petitio principij. Hæc est expositio Philoponi si verba eius recte percepi.

In prædicatiuo quidē syllogismo, & in tertia figura, & in prima. Negatiuę autem, quando eadem ab eodem, & non similiter vtræq; propositiones.

Cōmen. 181. Cum dixisset tam in tertia quam in secunda fieri petitionem principij, nunc exponit de prædicatiuo syllogismo, &

mo, & non exponit omnes coniugationes sed solum dicit. In prædicatiuo quidem syllogismo, & in tertia figura, & in prima, & sic vult de affirmatiuis, qui fiunt in tertia figura, ita esse dicendum, vt de affirmatiuis, qui fiunt in prima, nec exposuit exempla, nec descendit ad coniugationes, vt recte aduertit Philoponus, quoniam eodẽ modo est dicendũ de affirmatiuis in tertia, vt de affirmatiuis in prima, exponit vero, quo modo fiat petitio principij in modis negatiuis, & nec descendit ad coniugationes, & vult fieri petitionem principij, quando negatiua est æque ignota, sicut conclusio & termini affirmatiuæ sunt conuertibiles, nam his sic stantibus ex conclusione, & affirmatiua conuersa contingit syllogizare negatiuã, & sic est petere, cũ eadem propositio assumetur mediate saltem in probatione sui. Dicit negatiue autem est petere in tertia figura, cum eadem sunt extrema in affirmatiua, & ab eodem remoueantur hoc est cum affirmatiua conuertitur, vel sic cum extrema affirmatiuæ eadem sunt hoc est cõuertibilia, ab eodem, hoc est, vel ab eadem definitiõe, quia definitio est eadem vtriusq;, vel ab eodem proprio, quod competit vtrisq;, vel ab eodem accidente quod competit vtrisq;, & non similiter vtræq; propositiones, sed negatiua est æque ignota sicut conclusio, hoc pacto exponit Philoponus, si æquæ dicit, recte percepi sunt enim verba Aristotelis obscura, & quæ dicit Philoponus, non clara.

B

Similiter autem & in media, eo ꝙ non conuertãtur termini ſm negatiuos syllogismos.

Cõmẽ. 182. Nunc declarat quo modo fit petitio principij, in secũda figura, & vult in modis negatiuis secundæ figuræ fieri petitionem principij, sicut in alijs figuris, non tamen eo ꝙ conuertantur termini ſm negatiuos syllogismos, vt conuertuntur in affirmatiuis, nam particulare affirmatiuum (vt Philoponus dicit) non conuertitur nisi resoluendo ad affirmatiuam de subiecto infinito (vt dictũ est superius). Verum (vtrunq; sit) in his fit petitio principij, vt in alijs negatiuis alterum figurarum, supponendo ꝙ negatiua sit æque ignota, vt conclusio, & affirmatiua conuertibilis. C

Est autem in principio petere, in demõstrationibus quidem, quæ secũdum veritatem sic se habent, in dialecticis autem, quæ secundum opinionem.

Cõmẽ. 183. Cum hæc dixisset de petitione principij, nunc tangit differentiam inter petitionem, quę fit in demonstratiuis & in dialecticis syllogismis, & dicit. {Est autem in principio petere in demonstrationibus quidem, quæ ſm veritatem sic se habent, vt dictũ est, ꝙ videlicet altera propositio ſm veritatem sit ignota sicut conclusio, & altera ſm veritatem conuertibilis. In dialecticis autem, quæ ſm opinionem se habent, quæ dicta sunt, vt ꝙ ſm opinionem altera propositio sit ignota sicut conclusio, & altera ſm opinionem conuertibilis. Ex ijs quę dixit Aristotel. patet ꝙ si in syllogismo alicuius figuræ sit aliqua propositio, quæ non possit syllogizari circulariter, in tali quantum ad illam propositionem non potest esse petitio principij. Et si ita est: sequitur in modis particularis alicuius figuræ, petitionem principij fieri non posse, quo ad vniuersalem propositionem, quoniam illa nõ potest syllogismo conuersiuo vniuersaliter syllogizari (vt visum est). Amplius sequitur in nullo modo negatiuo alicuius figurę posse esse petitionem principi, quantum ad propositionem affirmatiuam, quoniam illa non potest circulariter syllogizari, gratia formæ, nisi transferendo negatiuas propositiones ad affirmatiuas (vt superius dictum est). Verum est tamen ꝙ eodem modo potest peti principium in modo negatiuo, quantum ad propositionẽ affirmatiuam, quo modo propositio affirmatiua potest circulariter syllogizari. D

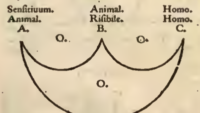
Dubiũ. Sed dubitatur quoniam

A videt in omni syllogismo circulari peti quod est in principio, quoniam semper maior vel altera propositio assumetur in probatione sui, saltem non statim. Dicendũ ꝙ si in circulari syllogismo conclusio quæ sumitur erit propõ per se nota, & immediata, & fiat circularis syllogismus ex illa ad demõstrãdũ effectũ, cũ cõuersione alterius, non erit petitio principij. Nã non fit reditus ad propositionem ignotã, eodem genere notitiæ. Nã propositio erat notior in genere notitiæ quia, & cõclusio notior in genere notitię propter quid. At quando altera propositio, & conclusio erunt æquæ ignotæ eodem genere notitiæ, & altera conuertibilis, tunc fit petitio principij, vt patet consideranti ea quæ Aristoteles dicit. Responsio.

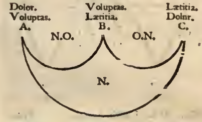
Petitionũ in principio explicatio in cunctis trium figurarum modis, ex castigatissimis exemplaribus ad vtilitatẽ studiosorum excerpta.

B

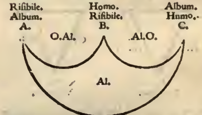
Prima figura.

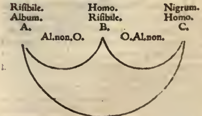
In prima mõ ad monstrandũ vlem affirmatiuã, assumẽdo eadẽ de eisdẽ, petitur in minori, vt per primos apparet terminos: assumendo vero tlẽ de eisdẽ, in maiori, vt per secundos.

In secundo mõ ad monstrãdũ vlem negatiuã, p idem ab eisdem petitur iniusta maiorẽ, per eadẽ ab eodem nihil monstrat qa minor est negatiua.

In tertio modo ad monstrãdũ pticularẽ affirmatiuã, p eadẽ de eisdẽ petitio est ſcdm minorẽ, per tlẽ de eisdẽ nihil mõstratur qa maior particularis.

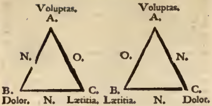

Ad pticularẽ negatiuã monstrãdam i quarto mõ non petitur in principio quia per tlẽ ab eisdẽ, maior negatiua in parte, per eadẽ ab eodẽ, minor negatiua in parte: quę etiam non conuertuntur.

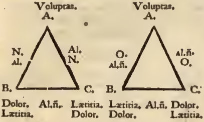
Secunda

Secunda figura.

Ad monstrã dũ vlem negatiuã in primo mõ, assumendo idem ab eisdẽ, petitur in maiori. in secũdo assumẽdo eadẽ ab eodẽ, petitur in minori.

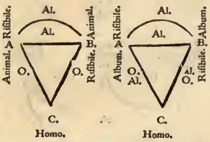

Ad particularem negatiuã i tertio, mõ p idẽ ab eisdẽ petitur i maiori: per eadẽ ab eodẽ non monstratur, quia maior particularis.
In quarto p eadẽ ab eodẽ petitur in minori: per idẽ ab eisdẽ nõ mõstratur, quia maior particularis.

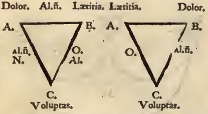

Tertia figura.

In his cõiugõnibus ad mõstrandam pticularẽ affirmatiuã p eadem de eodẽ petitur in minori, per idẽ de eisdẽ, facta cõuersiõe, petitur in minori.
Fit & syllus ad vlem affirmatiuã in primo mõ, si assumunt termini oẽs cõuertibiles.

In his cõplicationibus ad monstrãdam particularẽ negatiuã, idẽ ab eisdẽ petitur in maiori: p eadẽ ab eodem nihil monstrat, q̃a maior est negatiua i pte, quę etiã non conuertitur.

Cap. xxii. De nõ propter hoc accidere falsum.

NOn propter hoc autem accidere falsum (quod sępe in disputationibus solemus dicere) Primũ quidem est in ijs, qui ad impossibile syllogismis, quando ad contradictionẽ est huius, quod demonstratum est, ad impossibile. nam neq; qui non contradicit, dicit non propter hoc, sed quoniam falsum est aliquid positum priorum.

Cõmẽ. 184. Cum egisset de errore, qui accidit io syllogismo conuersiuo, hoc est de petitione priocipij, nunc agit de oon propter hoc accidere falsum, quod est error, qui accidit in syllogismo deducente ad impossibile, est autem non

E propter hoc accidere falsum, vt Philoponus exponit, propositio superflua in syllogismo ad impossibile, qua ablata, & loco eius nulla alia posita, ex residuis nihil minus accidit impossibile. Vt si fieret hæc propositionum combinatio, omne album est color, omne volatile est album, omois coruus est volatilis, igitur omois coruus est albus, cõclusio est impossibilis atq; falsa, ideo dubitatur propter quam earũ, quæ assumptę sunt, accidat, & quoniam prima propositione remota, ad huc accidit hoc impossibile, ideo illa propositio, videlicet omne album est color, est non propter hoc accidere falsum. Quare per oppositum propter hoc accidere falsum est propositio, qua posita accidit impossibile, sublata autem oõ accidit vt io combinatiooe assignata, hæc propositio omne volatile est album, est propter hoc accidere falsum: nam q̃ omnis coruus sit volatilis, vera est, & sic ex ea nõ potest sequi falsum, & cum, noo propter illam accidat falsum. Ergo propter Primã, quæ est omne volatile est album.

F His declaratis. Aristoteles assignat hanc conclusionẽ ooo propter hoc accidere falsum cõtingit io syllogismis per impossibile. Et dicit, oon propter hoc autem accidere falsum (quod sæpe in disputationibus solemus dicere) primum quidem est in ijs syllogismis, qui sunt ad impossibile, & hoc quando volumus contradicere dicendo falsum quod demonstratum est, oon propter hoc accidit. Si enim fiat syllogismus ex hypothesi, & coassumpta, q inferat falsum, vt ex illo deducamus falsam fuisse hyposim, solemus contradicere, dicẽdo oon esse falsam hypothesim, quoniam non propter eã sequitur falsum. Propterea dicit Aristoteles, tunc in syllogismis ad impossibile contingere noo propter hoc accidere falsum, quando respondeos est ad cõtradictionem huius quod demõstratum est ad impossibile: oam tunc solet dicere non propter hoc accidit falsum tale. Deinde probat q̃ tũc accidat in syllogismis ad impossibile oon propter hoc accidere falsum, cum respondens contradicit, & hoc loco ã

G contrario, & dicit. Nam neq; qui non contradicit, dicit nõ propter hoc accidere falsum, sed si id quod syllogizatum est, sit falsum, solum dicit, quoniam falsum est aliqd positum priorum, & non cootendit accidat ne propter hoc, an non propter hoc. Quare ooo propter hoc accidere, accidit io syllogismis ad impossibile, solum cum respondens contradicit syllogizanti per impossibile. Quã expositionem (vt mihi videtur) dedit Philoponus.

Neq; in ostensiua, non enim aliquid ponit per contradictionem.

Secunda hic assignat cooclusionem, & dicit. {Neq; in ostensiua subaudi accidit, ooo propter hoc accidere falsum, est ergo conclusio oon propter hoc accidere non contingit in ostensiua demoostratione, probat & dicit. {Non enim qui ostendit aliquid ponit per contradictionem, hoc est cui sit obijciendum non propter illud accidere falsum. Aut sic, non enim qui ostẽdit ponit aliquid, quod per contradictionem sit interimendum, igitur in

Cõmẽ. 18. Conclu. 2.

H ostensiuis noo est noo propter hoc accidere falsum.

Amplius autem quando interimitur aliqd ostensiue per A B C, non est dicere quoniã non propter id, quod positum est, factus est syllogismus. nam non propter hoc fieri tunc dicimus, quando interempto hoc, nihilominus pficitur syllogismus, quod non est in ostẽsiuis. Interẽpta enim propositione nec qui ad hanc est, erit syllogismus.

Cõmẽ. 18.

Hic ponit secuodam ratiooem, & primo repetit conclusionem. Deinde ibi, nam non propter hoc, affert secũdam rationem, de prima parte dicit. {Amplius autem, quando interimitur aliquid ostensiue per A B C syllogismum, vt si probaretur negatiuæ, q̃ oullum C sit A per n

ostensiuo

ostensiuo syllogismo, non est dicere quoniam non propter id, quod positum est, factus est syllogismus, est ergo conclusio, in ostensiuo syllogismo interemptiuo siue negatiuo non est propositio, quæ est non propter hoc accidere falsum, hæc est conclusio. Deinde assignat ratione͂, quæ est secunda, & ratio componitur sic, nulla propositio, qua remota nihil minus perficitur syllogismus est in ostensiuis: non propter hoc accidere falsum est propositio, qua remota nihil minus perficitur syllogismus vt patebit per definitionem suam: igitur non propter hoc accidere falsum non est in ostensiuis. de ratione primo ponit minorem, & dicit. {nam non propter hoc fieri, tu͂c dicimus, quando interempto hoc, nihil minus perficitur syllogismus, hæc est minor, & definitio eius, quod est no͂ propter hoc accidere. Deinde tangit maiorem, & dicit. {quod non est in ostensiuis, cuius rationem dicit. {Interempta .n. propositione, nec erit syllogismus, qui ad hãc conclusionem, videlicet nullum C est A, & sic in ostensiuis propositio, quæ est non propter hoc accidere, nullo pacto reperiri potest.

B

Manifestum igitur, quoniam in ijs, qui ad impossibile sunt, dicitur non propter hoc, & quãdo sic se habet ad impossibile, quæ ex principio est hypothesis, vt cum sit vel non sit hęc nihil minus accidit impossibile.

Cōm. 187. Nunc concludit conclusionem principalem, & declarat quid sit non propter hoc, & dicit. {Manifestum igitur, quoniam in ijs syllogismis, qui ad impossibile sunt, dicitur non propter hoc. Hæc est co͂clusio. Deinde exponit quid sit non propter hoc, declarando quando contingit in syllogismis non propter hoc, & dicit. {Et quando hypothesis, quæ ex principio est, sic se habet ad impossibile, quod in syllogismo est illatum, vt cum sit vel non sit hæc hypothesis, nihil minus accidit impossibile. Est ergo non propter hoc, propositio superflua in syllogismo ad impossibile, qua posita, vel deposita nihil minus accidit impossibile. Philoponus asserit Aristo. hoc quod hic dixit, vt Corollarium accepisse.

C

Ergo manifestissimus quidem modus est non propter suppositionem esse falsum, quando ab hypothesi inconiunctus est à medijs syllogismus, quod dictu͂ est & in Topicis, quod enim est non causa, vt causam ponere hoc est, vt si volens ostendere quòd Asymmeter est. Diameter, conetur zenonis ratio͂e, quoniam non est moueri, & ad hoc inducat impossibile nullo enim modo continuum est falsum locutioni, quæ est ex principio.

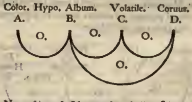
Cōm. 188. Cu͂ declarasset quid sit ipsum non propter hoc. Nunc distinguit quot modis ipsum non propter hoc dicatur, & dicit. Ergo manifestissimus quidem modus est non propter suppositionem esse falsam, quando ab hypothesi inconiunctus est a medijs syllogismus, hoc est quando hypothesis est separata à terminis, per quos tãquam per medios concluditur impossibile. Hoc est quando in nullo termino communicat, cum syllogismo, qui contra hypothesim inducitur quod dictum est in Topicis, quod enim est non causam ponere (vt causam) hoc est. Est tamen aliqua differentia, quoniam ipsum non propter hoc accidere falsum est minus commune quam non causa, quæ sumitur vt causa. Non causa enim (vt causa generatim fit) quoties ex co͂clusione falsa interimitur aliqua propositio, qua posita, vel deposita nihil minus falsa co͂clusio sequitur. Ipsum vero non propter hoc tantum co͂tingit in syllogismis per impossibile, & quando ex conclusione falsa interimitur hypothesis præaccepta, qua posita vel deposita nihil minus sequitur falsa conclusio,

D

A

& ita cum dicitur no͂ propter hoc accidere falsum, illud pronomen demonstratiuum hoc demonstrat tantum præacceptam hypothesim, vt sit sensus no͂ propter hoc, idest non propter hypothesim datam accidit falsum. Deinde hoc exponit per exemplum, vt si conclusio probanda sit hæc. Diameter est Asymmeter costæ, & sumatur hęc hypothesis. Diameter non est Asymmeter costę, & probetur ratione zenonis, qua destruebat motum, hoc pacto. Diameter non est Asymmeter: non contingit infinita pertransire, sed in quolibet spatio sunt infinitę partes. Igitur non contingit spatium aliquod pertransire, hæc conclusio est impossibilis, ergo & hypothesis erit impossibilis, videlicet diameter non est Asymmeter, quare co͂clusio probanda illi opposita. Diameter, est Asymmeter, est vera. Patet in hoc syllogismo fieri ipsum non propter hoc accidere, quoniam hoc impossibile, quod accidit in syllogismo zenonis, non accidit propter illam hypothesim, cum syllogismus zenonis non possit communicare cum illa, no͂ enim illa hpothesis est maior, nec minor, in syllogismo zenonis. Vnde dicit, vt si volens oste͂dere quoniã Diameter est Asymmeter, subaudi sumat oppositam, & conetur illam hypothesim oppositam zenonis ratione probare, qua probat quoniã non est moueri, vel quoniam non co͂tingit aliquod spatium pertrãsire. Et ad hoc impossibile ex tali hyppothesi inducat, Faciendo (vt nos facimus.) Hic enim q sic syllogizaret, acciperet ipsum non propter hoc accidere, manifestissime, quoniam falsum quod concludit zenonis ratio, nullo modo co͂tinuum est locutioni, hoc est hypothesi, quæ ex pri͂cipio est. Cu͂ illa in syllogismo zenonis nec maior esse possit, nec minor. Hic igitur est modus manifestissimus eius, quod est non propter hoc accidere falsum.

Alius autem modus, si continuum quidem sit impossibile hypothesi, non tamen propter illam accidat, hoc autem possibile est fieri, & in hoc, quod superius, & in hoc quod inferius sumenti continuum. vt si A ponatur inesse B, B autem C, C vero D, hoc autem sit falsum, B inesse D. Nam, si ablato A nihil minus B inest C, & C D, non erit falsum propter eam, quæ à principio est hypothesim.

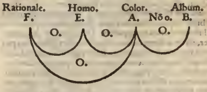
In hac ro͂ne affirmatiua continuũ in deorsum accipie͂s no͂ penes hoc accidit falsum quia existe͂te vel non existe͂te prima suppositione, s. A b ad͂ sequitur falsum.

Cōm. 189. Nunc assignat secu͂dum modum, & dicit. {Alius autem modus, si ipsum impossibile illatum sit continuum quidem hypothesi, non tame͂ propter illam accidat. Hic autem modus non est ita apertus, sicut primus propter copulationem hypothesis cu͂ ipso impossibili illato. Tamen, vt inquit, hoc possibile est fieri dupliciter, & in hoc quod est sumenti superius continuum ad prædicatum hypothesis, & in hoc quod est sume͂ti inferius continuũ sub subiecto hypothesis, vt si A ponatur pro hypothesi inesse B, ita vt hypothesis sit omne B est A, et sumatur sub subiecto huius hypothesis, videlicet sub B, videlicet C, & hoc inquit, B autem sumatur inesse C, ita vt C sit sub B subiecto hypothesis, C vero sumatur rursum inesse D: hoc autem sit falsum, B inesse D hoc casu posito, A B est non propter hoc accidere falsum, quod probat, & dicit. nam si ablato A B nihil minus B inest C, et C inest D, no͂ erit falsum

sum propter eam hypothesim, quæ est à principio, hoc est A B. nam ea posita vel deposita nõ minus accidit illud falsum, videlicet omne D est B.

Aut rursum siquis in superiori sumat continuũ, vt si A quidem B, E autem A, F vero E, falsum autem sit F inesse A. Nam & sic nihilominus erit impossibile interẽpta, quæ est ex principio hypothesi.

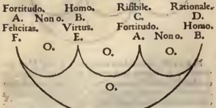
In hoc syllo. sursum cõtinuum accipienti ꝑpter suppõem nõ accidit falsũ, sicut nec in superiori.

Cõmẽ. 190. Secundo modo fieri potest ipsum non propter hoc accidere falsum, sumendo supra prædicatum dictæ hypothesis, vt si hypothesis sit, omne B est A, & sumatur supra A, E, & supra E F, & dicit. {Aut rursum siquis in superiori sumat continuum ad A prædicatum hypothesis, vt si A quidem B inesse sumatur pro hypothesi, E autem supra A, sumatur inesse A, F vero supra E sumatur inesse E, & sit falsum, F inesse A casu hoc posito, hoc falsum accidit, & non propter A b. Nam & sic nihilominus erit impossibile, interempta, hoc est ablata, vel posita hypothesi, quæ est ex principio. Et iterum hic modus occultus est, & nõ apertus sicut primus, propter copulationem hypothesis cum ipso impossibile illato.

Sed oportet ad eos, qui ex principio terminos copulare impossibile, sic enim erit propter hypothesim, vt inferiori quidem sumenti continuum ad prædicatum terminum. nam, si impossibile est A inesse D, interempto A, non amplius erit falsum, ĩ superiori autem de quo prædicatur. nam, si F non possibile est inesse B interempto B, non amplius erit impossibile. Similiter autem, & cum priuatiui sint syllogismi. Manifestum ergo, quòd cum impossibile non ad priores terminos fuerit non propter positionem accidit falsum.

In his rõnibus propter suppõem, & peves hoc falsum accidit, superiori ĩ deorsum, inferiori in sursum cõtinuũ accipiẽtibus: nam ad primos terminos ipm impossibile copulatur.

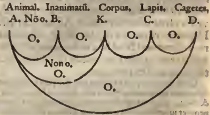
Cõmen. 191. Nunc declarat quomodo falsum accidat propter hypothesim, & vult, ꝙ ad hoc, vt falsum accidat propter hypothesim oportet copulare impossibile illatum vsq; ad terminos hypothesis, aliter autem illud impossibile nõ dicetur accidere propter hypothesim, & dicit. {Sed oportet ad eos terminos, qui ex principio sunt in hypothesi, copulare ipsum impossibile, sic enim erit propter hypothesim, & si non copulantur non erit impossibile illud propter hypothesim. Deinde docet quomodo fiat

E copulatio hæc vsq; ad terminos hypothesis, & hoc bifariam exponit. Primo ponẽdo terminos sub subiecto hypothesis, vt sub b subiecto sumendo C, & sub C sumendo D, & fiat syllogismus hoc pacto, omne C B, omne D C, igitur omne D b: vltra, omne D b, & omne B est A, igitur omne D est A. Hæc conclusio est falsa, igitur hypothesis, quæ erat, omne b est A. Et hoc dicit. {vt inferiori quidem sumenti, hoc est, vt siquis sub inferiori sumendo sumat cõtinuum vsq; ad terminum prędicatum in hypothesis, nã si impossibile est A inesse D, quod pro impossibili syllogizatum est, interempto A b quæ fuit hypothesis, nõ Amplius erit falsum sequens. Secundo etiam fit copulatio sumendo supra prædicatum hypothesis vt E supra A & F supra E, & fiat syllogismus, omne A E, omne E F igit omne A F omne A F omne b A, igitur omne b F. Hæc conclusio est falsa. Igitur hypothesis, quæ erat, omne b A. Dicit {in superiori autem sumatur continuum, de quo prędicatur, scilicet F vt sumatur E de quo F prædicetur. nam si

F F non possibile est inesse b interempto A b, hoc est deposito A b, non amplius erit impossibile. Et sic patet, ꝙ vnq imodo, A B est propter ipsum sequi falsum, vt eum syllogismus fiat continuus vsq; ad eam hypothesim, alio modo est non propter ipsum sequi falsum, si syllogismus nõ continuetur vsq; ad talem hypothesim. Deinde amplificat id, quod dixit nõ solum ad syllogismos affirmatiuos sed etiam ad negatiuos, & dicit. {Similiter autem & cũ priuatiui sint syllogismi, subaudi ipsum nõ propter hoc accidere falsum, & ipsum propter hoc accidere falsum se habent. Tunc epilogat, & dicit. {Manifestũ ergo quòd cum impossibile quod infertur, nõ ad priores terminos, scilicet subiectum, vel prædicatum hypothesis primæ copulatur, non propter positionem illam primam accidit falsum, & forte hoc non epilogus, sed conclusio principaliter intenta est.

G An nec sic semper propter hypothesim erit falsum. nam, si non ei, quod est B, sed ei, quod est k, positum est inesse A, k autem C, & hoc D, & sic manet impossibile. Similiter autem sursum sumenti terminos, quare (quoniam cum est, & cum non est hoc, accidit impossibile nõ erit propter propositionem:

In hac rõne in deorsũ terminos accipienti falsum accidit at nõ pp primam suppõem tñ f. b A, ea. n. auferri põt, sed pp aliã, ς K A.

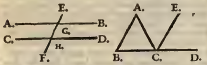
H

Cõmẽ. 192. Dubium. Sed dubitat contra ea, quæ dicta sunt, quoniam idem impossibile, vt D esse A, potest sequi ad duas hypotheses; vt ad K esse A, & ad B esse A. Vt hominem esse irrationalem potest sequi ad hominem esse æquum, & ad hominem esse bouem. Ergo vnaquæq; earũ erit ipsum non propter hoc accidere falsum, tenet argumẽtum, quoniã de quauis earum verum erit dicere, ꝙ ipsa posita, vel remota, nihil minus accidit impossibile. Igitur quælibet earum, est ipsum non propter hoc accidere falsum, vnde dicit. {An nec sic semp propter hypothesim erit falsum. nam si non ei, quod est B sed ei, quod est K, positum est inesse A, & K positum est inesse C, & hoc positum est inesse b, & sic maneat idem impossibile ita vt sequatur ad K esse A vt sequebatur ad B esse A per continuationẽ vsq; ad terminos,

terminos,(vt dictum eſt,)ſimiliter autem furſum ſumē- ti terminos, nam eodem modo & ſurſum & deorſum ſu mi poſſunt termini. Tunc concludit dubitationē,& ter- minat ſuſpenſionem,& dicit.{Quare,(quoniam cū eſt, & cum oon eſt hoc,accidit impoſsibile,) noo erit ꝑpter poſitionem , & ſic quælibet earum erit ipſum non pro- pter hoc accidere falſum. Hæc eſt dubitatio.

Ancum non eſt hoc nihilminus fieri fal- ſum. Verum non ſic ſumendum vt alio poſi- to accidat impoſſibile, ſed quādo ablato hoc, idem, per cæteras propoſitiones concluditur impoſſibile. Nam idem falſum accidere per plures hypotheſes, nihil fortaſſe inconueniēs eſt, vt parallelas contingere, & ſi maior eſt qui interius eſt, eo qui exterius, & ſi triangulus ha bet plures rectos duobus.

Per has figu ras binis ſup pōnibus fal- ſa coalter- nas concide re monſtraſ.

Cōmē. 193.

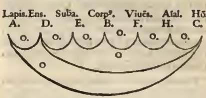
Nunc Ariſtoteles reſpoodet ad dubitationem, & cō- cedit quauis illarum ablata ſequi falſum , & cum infer- tur , igitur quælibet earum eſt ipſum non propter hoc, negat conſequeotiam, quoniam ad hoc, vt aliqua propo ſitio ſit ipſum non propter hoc, duo requiruntur, & φ ipſa ablata ſequatur illud falſum , & ſequatur per cæte- ras propoſitiooes, quæ remanſerunt ipſa ablata. Nam, ſi ſequitur ooo per cæteras propoſitiones , quæ reman- ſerunt, ſed propter aliam propoſitionem, quæ ſumitur loco primæ ex qua ſequebatur , adhuc talis propoſitio erit propter hoc ſequi falſum, & ſic conceditur, vtrāque earum eſſe hypotheſim, atque propter hoc accidere fal- ſum. vnde dicit.{An cum non eſt hoc , nihil minus erit fieri falſum, & ſic coocedit quauis earum depoſita, ſequi falſum, modo ponatur loco illius altera, et cum infertur, igitur quælibet earum eſt ipſum oon propter hoc , ne- gat conſequentiam & dicit .{Verum non ſic ſumendū ipſum non propter hoc , vt alio poſito accidat impoſsi- bile, quoniam alio poſito poteſt accidere impoſsibile, et tameo non erit ipſum noo propter hoc , ſed erit ipſum non propter hoc, quando ablato hoc ipſo, idem impoſ- ſibile concluditur per cæteras propoſitiones, & ſic opor tet, vt ipſo ablato , per cæteras propoſitiones , quæ re- maneot, concludatur. Quando eoim aliqua propoſitio ne ablata, adhuc ſequitur idem impoſsibile, & per cæte- ras propoſitiones, quæ remanſerunt, tunc erit ipſum nō propter hoc, & aſsignat cauſam, & dicit. Nam idem fal ſum accidere per plures hypotheſes, nihil fortaſſe incon ueniens eſt, & ponit exemplum io geometricis, & dicit, {vt parallelas concurrere , quod eſt impoſsibile accide- re poteſt, & ſi maior eſt angulus, qui interius eſt eo , qui exterius angulus eſt, & ſi triangulus habet plures rectos duob9. Declararūt enim Geometrę ſequi parallelas cō- currere ad duas hypotheſes, & ad eam, quæ eſt , omnis angulus interior maior eſt angulo exteriori , & ad eam, quæ eſt , triangulus habet plures angulos q̄ȝ tres æqua- les duobus rectis.

Attende.

Cap. xxiii. De oratiōe falſa.

FAlſa autem oratio fit propter primū fal- ſum. Aut enim ex duabus propoſitioni- bus, aut ex pluribus, omnis eſt ſyllogiſm9. Er- go ſi ex duabus quidem, harum neceſſe eſt al- teram, aut etiam vtraſq; eſſe falſas, nam ex ve- ris non erat falſus ſyllogiſmus. Si vero ex plu

A ribus, vt ſi C quidem per A B, hoc autem per D E, F H; horum erit aliquid ſuperiorum falſum, & propter hoc oratio. Nam A & B, per illa cō- cluduntur, quare propter illorum aliquid, ac- cidit concluſio, & falſum.

Falſa eſt hęc orō propter A D. primū falſum.

Iſtud caput oon ab omnibus eodē modo exponitur. cōmē. 194

B Quidam volunt Ariſtotelem remouere quoddam du- bium circa prędeterminata. dictum eſt enim in ſyllogiſ- mis per impoſsibile aliqñ ſyllogizari falſum, & quidem nō propter hypotheſim falſam datā, & propterea poſſet quis ambigere, ſequatur ne talis falſa cōcluſio ꝑꝑ propō nes veras. Ad quod, (vt dicūt,) Ariſto. rñdet in oī ſyllo- giſmo, ī quo eſt falſa cōcluſio, oportere propōnū aliquā eē falſam , qm̄ in omni ſyllo aut duę propōoes tm̄ ſunt, aut plures q̄ duę, ſi duę tm̄, neceſſe eſt vtranq; aut alterā eſſe falſam, nō enim ex veris erit falſus ſyllogiſmus. Sin aūt ex pluribus propōnibus ſit, q̄ ex duabus, (quod eue nit qñ vtraq; aut altera ꝑpoſitionū proſyllogizeť,) ne- ceſſe eſt alteram ſaltem propōoē aſſumptā in proſyllo- giſmo falſam eſſe, ſi concluſio principalis falſa ſit. Nos vero Ariſtotelē hic de falſa ratiocioatione, agere dixim9 olim. (Inſcribitur enī cap. περὶ λόγου ψευδοῦς : hoc eſt de falſa oratione) credentes eum per orationem ratiocina- tionem ſumpſiſſe. Et tunc dicebamus, φ, cū Ariſt. dixiſ- C ſet de ipſo non propter hoc accidere falſum , hic agit de falſa ratiocinatione . Eſt enim falſa ratiocinatio ſyll's qui falſum concludit. Nec iniuria de re hac hic agit : nā, cū ſyllogiſmus ducēs ad impoſsibile ſit ſyllogiſmus ſiue ratiocinatio falſi, erat rōoi cōſentaneū, cū dixiſſet de ſyl logiſmo ducēte ad impoſsibile, vt diceret de ſyllo falſo.

Expoſitio propria.

Cō ordi.

Philoponus aūt per logoo cōcluſionē intelligens , ait Ariſtotelem velle hic declarare agereq; de falſa conclu- ſione, & quod exponit de falſa concluſione, eſt, φ ipſa ſe quitur ex primo falſo , nam licet in ſyllogiſmis ex quib9 ſequitur, eſſe ot ordine quodā plura falſa, cōcluſio tñ ſem per intelligitur ſequi ex primo falſo. Vnde dicit,{falſa autem oratio, hoc eſt falſa concluſio fit propter primum falſum, & φ ꝑꝑ primū falſum , declarat , & dicit.{Aut enim ex duabus propoſitionibus, aut ex pluribus omnis ſyllogiſmus eſt. Eſt ſyllogiſmus ex pluribus duabus, qñ eſt aggregatus ex ſyllo , & proſyllogiſmo , qñ vero eſt ſyllogiſmus impermixtus ex ꝓſyllogiſmo, ex duab9 eſt tā- D tū. Si quidē igitur ex duabus, harū oeceſſe eſt alterā , aut vtraſq; eſſe falſas . nam ex veris non erat falſus ſyllogiſ- mus, qui falſum ſyllogizat, & tunc concluſio falſa io tali ſimplici ſyllogiſmo erit propter primū falſum , quod in tali ſyllogiſmo eſt primū. Si vero ex pluribus propōni- bus duabus, vt ſi eſſet ſyllogiſmus permixtus ex proſyl- logiſmo, vt ſi C quidem concluſio, per A B propoſitiones ſyllogiſmum primi , hoc autem per D E , propoſitiones proſyllogiſmi, & D E, per E F , adhuc propoſitiones alte- rius proſyllogiſmi, ſi inquā ita fuerit, erit horū aliquid ſu periorum falſum, & primū , & propter hoc oratio , hoc eſt cōcluſio erit falſa, nā A & B propōnes principalis ſyl- logiſmi per illa, q̄ aſſumunť io proſyllogiſmis cōcludun tur. Quare propter illorum aliquid accidit cōcluſio , & falſum, bene igitur dictū eſt falſam concluſionē accidere propter primum falſum. Hæc Ariſtoteles, (vt Philopo- nus expoſuit,) de concluſione falſa.

Introductio noui capitis per Philop.

Sylls ſim- plex duab9 cōſtat, ꝓſyl- logiſmus ve ro pluribus.

Cap. xxiiii. De eo quod est non corratiocinari.

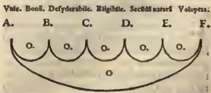
VT autem non corratiocinetur quis, obseruandum, quando sine conclusionibus interrogat orationem, vt non detur bis idem in propositionibus, eo quòd scimus q́ sine medio syllogismus non fit, medium autem est quod sępius dicitur. Quomodo autem oporteat ad vnamquamq; cõclusionem obseruare medium, manifestum est, eo q́ scit, quale in vnaquaq; figura ostenditur. Hoc autem nos nõ latebit, eo q́ videmus quomodo submittimus orationem.

Cõmẽ. 105. Iuniores dicunt Aristotelem hic velle doce e respondentem, quomodo cauere posit, ne ex eis, quæ concedit, ab opponente deducatur ad falsum, siue impossibile propter hypothesim. Causa autem, quoniam, cum declarasset falsum sequi propter hypothesim, respondens autem est, qui asserit propter hypothesim, quam concedit, non sequi falsum, ideo Aristoteles vult præcepta afferre, quibus respondens posit hoc facere, & hoc de prima parte, & de secunda vero dat præcepta opponenti, quomodo posit hæc facere. Sed Aristoteles q̃d velit facere, proponit in inscriptione capitis. Asserit enim caput esse de eo, quod est non corratiocinari. Est enim differentia inter ratiocinari, & corratiocinari, nã ratiocinari est quando simpliciter fit à quouis homine. Corratiocinari vero, non nisi quod fit inter disputantes, videlicet opponentem, & respondentem, & hoc Aristoteles vocat κατασυλλογίζεσθαι. Hoc est corratiocinari, quoniam inter duos fit. Aristoteles ergo agit nũc de non corratiocinari, hoc est quando respondens cogit opponentem non corratiocinari, & hæc est expositio Philoponi, cum dicit, vult per hæc dicere Aristoteles quando non fit syllogismus à nobis, & ait tunc non fieri syllogismum à nobis cum non eundem terminum multories acceperit condisputans, siue respondens. Nã, si eundem terminum multories acceperit, aut in hac quidem facit ipsum prædicatum, in altera vero subiectum, & sic faciet primam figuram, aut in vtrisque accipit ipsum prædicatum, & faciet secundam figuram, aut in vtrisque subiectum, & faciet tertiam figuram, sin autem non acceperit bis eundem terminum, nullo modo possibile est syllogizare. Secundo docet non syllogizare ex parte propositionum, quoniam si acceperit ambas particulares propositiones, non poterit opponens syllogizare, si vniuersales, & ambas negatiuas, minime, & si ambas affirmatiuas, non poterit syllogizare problema negatiuum. Vult igitur Philoponus Aristotelem docere primo quomodo poterimus euitare syllogismos, secundo quomodo poterimus cogere ad syllogizandum. Sed cur Aristoteles hæc agat in hoc loco, iuniores non ab ratione dixerunt Aristotelem hic agere de his, quoniam, cũ declarasset falsum sequi propter hypothesim, erat ratione dignum, vt doceret quomodo respondens potest defendere falsum, quod sequitur non sequi ex hypothesi. Aristot. ergo ponit duo præcepta pro defensione respondentis, alterum ex parte medij, alterum ex parte propositionum, (vt Philoponus annotauit.) Ex parte medij quidem, cum dicit, {vt autem non corratiocinetur quis, obseruandum est, quando opponens interrogat aliquam propositionem, siue orationem aliquam, sine conclusionibus. hoc est nullam faciendo notitiam de conclusionibus, quas vult inferre, cum enim opponens propositiones interrogat, nullam notitiam faciendo de conclusione, obseruare debet respondens, vt ab eo non detur bis idem in propositionibus, hoc est vt non concedat propositiones, in quibus ponatur bis idem terminus. Scimus enim quoniam sine medio syllogismus non fit: & scimus quòd medium est quod plerunque dicitur. Ad prohibendum ergo syllogismum, caueat concedere propositiones, in quibus est idem terminus, hoc est primum præceptum ex parte medij, & quidem cum conclusio ignorata fuerit ab eo. Deinde dat secundum præceptum ex parte propositionum, vbi fortasse fuerit sibi nota conclusio, & dicit, {quomodo autem, subaudi si conclusio fuerit nota, oporteat ad vnamquanque cõclusionem obseruare medium, vt prohibet opponẽtem syllogizare, manifestum est, cum scitur quale problema in vnaquaque figura ostenditur, nam scimus in prima problema syllogizari posse affirmatiuum, & negatiuum, vniuersale & particulare, euitabit ergo syllogismum in prima, si propositiones non vniuersales, vel ambas negatiuas concesserit, quoniam in nulla figura ex talibus fit syllogismus. In secunda vero figura problema negatiuum tantum, & vniuersale, & particulare, euitabit vero, si solum propositiones concedet affirmatiuas. In tertia denique problema solum particulare, & affirmatiuum, & negatiuum, euitabit vero, si solum propositiones negatiuas, vel particulares concedet. Hoc autem, (vt inquit,) nos non latebit, cum viderimus quomodo submittimus atque constituerimus orationem, hoc est conclusionem, nam ex qualitate, & quantitate conclusionis apprehenditur qualitas, & quantitas propositionum, hoc est secundum pręceptum, secundum Philoponum ex parte propositionum, cum conclusio fuerit nota respondenti. Hæc de non corratiocinari ex parte respondentis.

Oportet autem, (quod custodire præcepimus respondentes,) ipsos argumentantes tentare latere, hoc autem erit, primum quidem, si conclusiones non prius syllogizent, sed sumptis necessarijs non manifestæ sint.

Cõmẽ. 106. Nunc docet quomodo opponentes possunt compellere respondentes ad syllogizandum, & hoc agit rationabiliter, quoniam ars est de oppositis, & primo præmittit præceptum commune, & dicit. { Oportet autem quod, hoc est illud præceptum quod nos custodire præcepimus respondentes ad euitandum syllogismum, ipsos argumentantes, hoc est opponentes tentare latere: nam, si lateant, poterunt compellere respondentes ad syllogizandum. Deinde ponit præcepta in specie, & dicit. {hoc autem erit primum quidem, si conclusiones non prius syllogizent, hoc est primum præceptum erit, si opponentes conclusiones, quas syllogizare intendunt, non pręmanifestent. Sed sumptis necessarijs propositionibus ad syllogizandũ, conclusiones non sint manifestæ, nisi in fine, habito, videlicet consensu respondentis. Hoc est primum præceptum.

Amplius autem, si non propinqua interrogant, sed quàm maxime longe media. Vt si sit opportunum concludere A de F, per media, B C D E, oportet ergo inquirere non si A B, & rursum non si B C, sed, si D E, deinde si B C, & sic reliqua.

Quo m̃ modo C̃clatio fieri debeat per hāc edocetur figuram.

Nunc

Cōm. 197. Secundū præceptum.

Nunc assignat secundum præceptum, & hoc cum cogitur conclusionem præmanifestare, & dicit. {Amplius autem, dato ꝙ conclusio fuerit manifesta, latebit si non propinqua media, sed quàm maxime longe interrogat, propter enim longinquitatem, minus illa concedere cauebit respondens. Et declarat hęc exemplo, & dicit. Vt si sit opportunum concludere A de F, per media B C D E, oportet ergo inquirere non si A inest B, quæ est medium siue maior propositio propinqua, & rursum non oportet interrogare, si B inest C, quæ est propositio maior remota siue medium remotum, sed, si D inest E, quod est medium remotissimum. Deinde interrogare, si B inest C, & sic reliqua, vt si A inest B. Nam sic latebit.

Et si per vnum medium fit syllogismus à medio incipere. Maxime enim sic latebit respondentem.

Cōm. 198. Hic assignat tertium præceptum, & hoc quando ad conclusionem non fuerit nisi vnum medium, & dicit. {Et si per vnum medium fit syllogismus, opponens, (vt lateat,) debet incipere à medio, hoc est à minore primo interrogare, (vt exponit Philoponus,) deinde à maiore, maxime enim sic latebit respondentem.

Cap. xxv. De elencho siue redargutione.

QVoniam ergo habemus quando, & quomodo se habentibus terminis fit syllogismus, manifestum, & quando erit, & quando non erit elenchus; nam omnibus affirmatiuis vel permutatim positis responsionibus, vt hac quidem affirmatiua, illa vero negatiua, contingit fieri elenchum. Erit enim syllogismus & sic, et illo modo se habentibus terminis. vt si id, quod positum est, contrarium sit conclusioni, necesse est fieri elenchum, nam elenchus, syllogismus cōtradictionis est.

Cōm. 199. Secundum Philoponum, nunc agit de syllogismo elencho. Est autem elenchus syllogismus redargutionis, vt cum opponens per syllogismum redarguit respondentem, tunc syllogizat syllogismo elencho. Redarguit vero opponens respondentem, cum cogit eum negare hypothesim ab eo datam, vel concedere hypothesim, quam negauerat. Aristoteles ergo declarat quando erit elenchus, & hoc facit in prima parte.

Deinde declarat quando non erit elenchus, & hoc facit in secunda. Venit autem Aristoteles ad agendum de elencho, (vt doceat respondentem vitare,) ne propter hypothesim patiatur elenchum, hoc est redargutionem, & vt doceat opponentem redarguere respondentem. Declarat ergo quando fieri possit elenchus syllogismus, & vult, quòd, quando sciuerimus quando, & quomodo se habentibus terminis fit syllogismus, tunc poterimus scire quando fit elenchus, & quando non fit, & dicit. {Quoniam ergo habemus quando, & quomodo se habentibus terminis fit syllogismus, manifestum & quando erit, & quando non erit elenchus. Hoc probat: quoniam, si omnes propositiones datæ à respondente fuerint affirmatiuę, aut altera affirmatiua, altera negatiua, tunc contingit contra respondentem fieri elenchum. Si respondens vi elenchi cogitur concedere oppositum eius, quod concesserat, vel negare. Nam elenchus est syllogismus contradictionis, cōcludens oppositum eius, quod dedit respondens, vnde dicit. {Nā omnibus affirmatiuis, vel permutatim aut positis responsionibus, hoc est propositionibus, quæ dantur in responsione, (vt hac quidem affirmatiua, illa vero negatiua,) contingit fieri elenchum. Cuius causam assignat, & dicit. Erit enim syllogismus, & sic scilicet altera affir-

A matiua, & altera negatiua existentibus, & illo modo se habentibus terminis, scilicet vtrisque affirmatiuis, vtreque enim modo fit syllogismus. Sed dices non videtur valere hæc consequentia: fit syllogismus, Igitur fit elenchus, & ita non sequitur sic vel illo modo se habentibus terminis fit syllogismus. Igitur sic, vel illo modo fit elenchus. (Obiectio.) Forte propter hoc dixit, contingit fieri elenchum. Nam si contingit fieri syllogismum: contingit fieri elenchum, vt si contingit nauigare, contingit bene nauigare. (Solutio.) Et forte ad tollendam hanc dubitationem, subdit. Dico fieri elenchum si contingit fieri syllogismum, vt si id quod positum est à respondente contrarium sit conclusioni, quæ concluditur ab opponente, necesse est fieri elenchum, non aliter, nam elenchus syllogismus contradictionis est, qui concludit oppositum eius, quod respondens dedit. In quibus verbis annotatur definitio elenchi. Nam, cum redarguere solemus concludendo contradictorium dati à respon-

B dente, ideo elenchus definiri solet, quòd sit contradictionis syllogismus. Et, quoniam redarguere solemus tam per contrarium, quàm per contradictorium, vtrūque enim interimit propositum, ideo elenchus habet duas species, altera qua redarguimus syllogizando cōtradictorium, alteram, qua redarguimus syllogizando contrarium, & sic cum Aristote. dicit, vt si id quod positum est, contrarium sit per contrarium, oppositum intelligit.

Si vero nihil affirmetur, impossibile est fieri elenchum. Non enim erat syllogismus, cū omnes termini erāt priuatiui, quare nec elenchus, nam si elenchus est, necesse est syllogismum esse, cum autem est syllogismus, non necesse est elenchum esse. Similiter autem, si nihil positum sit secundum responsionem

C **vniuersaliter, nam eadem erit definitio syllogismi, et elenchi.**

Cōm. 200. De hoc lege secundo

Nunc docet respondentem euitare redargutionem. Euitat enim reprehensionem, si impedit opponentem syllogizare. Docet autem impedire opponentem syllogizare per duo præcepta, (vt Philoponus annotauit,) per primum quidem, cum inquit, si vero à respondente nihil affirmetur, impossibile est fieri elenchum, non enim erat syllogismus, cum omnes termini erant priuatiui, quare nec elenchus. nam, si aliqua oratio est elenchus, necesse est syllogismum esse, cum autem est syllogismus, non necesse est elenchum esse. Est ergo primum præceptum ex parte qualitatum propositionum, vt videlicet respondens nullam propositionem affirmatiuam concedat. Deinde ponit secundum ex parte quantitatis propositionum, & dicit, similiter autem, si nihil positum sit secundum responsionem vniuersaliter, nam eadem erit definitio syllogismi, & elenchi, non qui-

D dem simpliciter, sed sicuti eadem est definitio generis, et speciei, & non econuerso: quare, cum syllogismus eē nō possit ex non vniuersalibus, nec elenchus ex nō vniuersalibus esse poterit.

Cap. xxvi. De fallacia secūdum opinionem.

ACcidit autem quandoꝗ; (queadmodū in positiōe terminorum fallebamur, et sm opinionē fieri fallaciā. Vt si contingat idē pluribus principaliter inesse, et hoc quidē latere aliquē, et putare nulli inesse, illud aūt scire. Insit.n.ipsum A ipsi B, et ipsi C p se, et hęc oī D similiter: si igitur B quidē putet ipsum A omni inesse, et hoc ipsi D: C autem nulli ipsum A, et hoc D omni eiusdem. Secūdum idem habebit scientiam, et ignorantiam.

Primus locus deceptionis secundũ opinionẽ p̃ hos syllos, in quibus media nõ subalterna sũt, cõspicitur: ĩ quibus idẽ contraria opinari ostẽditur.

Cõmẽ. 101. Nunc agit de fallacia fm opiniooem, quam Philoponus deceptionẽ vocat, & ita Aristoteles declarat, quot modis contingit decipi, (vt Philoponus exponit.)

Agit autem Aristote. de deceptione non ab ratione, quoniam est error, qui contingit in syllogismo ex oppositis, vel quo exoritur syllogismus ex oppositis. Et primo proponit intentum, & dicit. {Accidit autem quandoq, et fm opinionẽ fieri fallaciam, hoc est nos decipi, quemadmodum in positione terminorum fallebamur. Ex mala enim terminorum positione accidebat & petitio principij, & accidebat ipsum non propter hoc accidere falsum, ergo, sicut ex mala terminorum positione accidebant hæc, ita accidet deceptio in opinionibus. nã male terminis constitutis, ignorantur causæ, & cum sciẽtificę causæ ignorantur, tunc fit deceptio, (vt Philoponus inquit,) hæc est intentio. Deinde affert primum G locum deceptionis, & vult, quod, si aliquod prædicatũ, (vt substantia secundum veritatem insit duobus subiectis,) vt animal, & sensibili, & illa duo subiecta, videlicet animal, & sensibile vni tertio subiecto, vt homini, insunt, tunc, si aliquis opinaretur prædicatum, scilicet substantiam inesse primo subiecto, (vt animali,) & non secundo subiecto, (vt sensibili,) & opinaretur, ambo illa subiecta, videlicet animal, & sensibile simul ineẽ eidem tertio subiecto, (vt homini,) hic ita opinans decipitur, quoniam opinabitur contraria, quoniam opinando illam, omne animal est substantia, simul opinabitur hãc, omnis homo est substantia, quoniam omnis homo est animal. similiter opinando istam, nullũ sensibile est substantia, simul opinabitur, & hanc nullus homo est substantia, quoniam omnis homo est sensibilis, & ita siquis opinaretur has duas propositiões, omne animal est substantia, & nullum sensibile est substãtia, sub quibus possunt sumi duæ minores, scilicet omnis homo est animal, H & omnis homo est sensibilis, sequitur, quod opinabitur simul duas contrarias, videlicet omnis homo est substãtia, & nullus homo est substantia. Patet, quoniam quĩ opinatur propositiones, ex quibus syllogisticè sequũtur conclusiones, etiam opinatur conclusiones. Arist. autem accipit exemplum in terminis transcendentibus, et dicit, vt, si contingit idem pluribus principaliter inesse, vt substantiam, animali, & sensibili, quæ insũt tertio, vt homini, & hoc quidem contingit latere aliquem, & putare nulli inesse, vt substaotia nulli sensibili. Illud autem scire, & putare omni inesse, vt substantiam omni animali. Tunc assignat terminos, & dicit. {Insit enim ipsum A s. substantia, ipsi B, s. animali, & ipsi C, s. sensibili per se & vniuersaliter, & hæc ambo insint omni D, s. homini similiter. Si igitur aliquis putauerit aliquibus cõiecturis, ipsum A, s. substantiã inesse quidem omni B, s. Animali, &

E hoc, s. animal inesse ipsi D, casu putet oulli inesse: ipsum A, hoc est, & putet nulli sensibili inesse substantiam, quæ ponitẽ in quo A, & hoc C putet ineẽ D oĩ, vt sensibile ineẽ oĩ homini, eiusdẽ secũdũ idẽ habebit sciẽtiã & ignorantiã, & sic decipietẽ, qm̃ opinabitẽ cõtraria, videlicet ꝙ oĩs hõ sit substãtia, qm̃ oĩs hõ est aĩal, & oẽ animal est substãtia, & ꝙ nullus hõ est substantia, quoniam omnis homo est sensibilis, & nullum sensibile est substãtia, hic est primus locus deceptionis.

Rursum, siqs decipiatur circa ea, quæ sunt ex eadem coniugatione. Vt si ipsum A inest ipsi B, hoc autem ipsi C, & C ipsum ipsi D: opinetur autem ipsum A inesse omni B, & rursum nulli C, simul enim sciet, & non opinabitur inesse. Ergo nihil aliud existimat ex ijs, quàm quod scit hoc non opinari, scit enim aliquo F modo, quoniam ipsum A inest ipsi C per B, velut ĩ vniuersali, hoc quod est particulare. Quare quod aliquo modo scit, hoc omnino existimat non opinari, quod est impossibile.

Badẽ deceptio in terminis subalternis.

Cũ assignasset primum exemplum per media nõ subaltera, nunc assignat secũdũ per media subalterna, & duo facit, quia prĩo assignat exẽplũ, secũdo verificat illud. De prima parte dicit. {Rursum siquis decipiatẽ circa ea, q̃ sunt ex eadẽ cõiugatiooe, hoc est circa subalterna, accidet eũ scire & ignorare, atq contraria opinari. Tunc affert exẽplum, & dicit{ vt si ipsum A, substantia, inest ipsi B corpori, hoc aũt ipsis C, aĩali: ita, (vt sint subalterna,) & C ipsum, ipsi D homini, opineẽ autem A, substãtiam inesse omoi B, corpori, vt ĩ rei veritate inest, & rursum opinetur ipsum A, nulli C inesse, vt per aliquam de- cõmẽ. 102. Secũdũ exẽplum.

H ceptionem, casu hoc posito, simul. n. sciet A inesse ipsi C, & non opinabitur ipsum A inesse ipsi C, ꝙ sciat ipsum A, inesse ipsi C, aliquo modo, patet: quoniam scit A inesse ipsi B, & ipsum B inest ipsi C, igitur scit ipsum A ineẽ ipsi C. Ergo scit A inesse ipsi C per B, & tñ non opinatur A ineẽ ipsi C, per casum positũ. Ponebatur enim p casum ꝙ non opinaretur A inesse C, & simili rõne fieri potest absurdũ de D vt de C. Vnde dicit. {Ergo nihil aliud existimat ex ĳs casu illo posito quã quod scit, hoc nõ opinari esse, scit enim aliquo modo in vniuersali, quoniam ipsum A inest ipsi C per B, vnde syllogismus est, scit omne B esse A, C est B, ergo aliquo modo scit C esse A, dico aliquo modo, quoniam scit velut in vniuersali, hoc quod est particulare, sciendo enim oẽ corpus esse substantiam, scit oẽ animal esse substantiam, inquantum scit oẽ corpus esse substantiam. Tunc concludit propositum, & dicit. {Quare quod aliquod modo scit, vt omne animal esse sub-

stantiam

stantiam per corpus, hoc omnino existimat non opinari, quod est impossibile, dico omnino non opinari, quoniam non est absurdum aliquid scire aliquo modo, & illud non opinari aliquo modo, (vt Philoponus animaduertit.) scimus enim aliquo modo hoc, quod est in vtero esse sterile, & non opinamur aliquo modo illud esse sterile, sed scire aliquo modo aliquid, & illud non opinari scire omnino, hoc est impossibile. Sic igitur probatum est, quòd absurdum sit opinari cõtraria, & in ijs, quæ sunt ex eadem coniugatione, & in ijs, quæ non sunt ex eadem coniugatione.

In eo autem, quod prius dictum est, si non ex eadem coniugatione sit medium, secundum vtrumq; quidem mediorum ambas propositiones non possibile est opinari. vt si A, B quidem omni, C autem nulli, hæc autem vtraq; omni D. Accidit enim aut simpliciter, aut in aliquo contrariũ sumere primam propositionem. Si enim cui B inest omni, ipsum A putet inesse, B autem ipsi D nouit, & ipsum A ipsi D nouit. Quare, si rursum cui C nulli putat ipsum A inesse, cui B alicui inest, huic non putat ipsum A inesse. Putare autem omni cui B rursum alicui non putare cui B, aut simpliciter, aut in aliquo contrarium est, sic igitur nõ contingit opinari.

Per hos syllogismos ostẽdit secũdum quas propõnes nõ fiat, & secũdum quas fiat suspitionis deceptio.

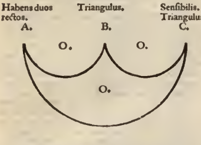
Cõmẽ. 203. Cum declarasset loca deceptionis, nunc vult declarare quomodo contingit opinari contraria sine absurdo, & quomodo non. & hæc exponit tantum in ijs, quę non sunt subalterna. Et primo exponit quomodo nõ contingit ea opinari sine absurdo, & ponit hanc conclusionem. Non est possibile sine absurdo opinari quatuor propositiones syllogisticas syllogizantes duas propositiones contrarias. & hanc probat, quoniam tunc aliquis opinaretur simul duas contrarias, vel contradictorias in propria forma. vt si quis simul opinaretur, has quatuor propositiones, omne B est A, omne D est b, hæ sunt duæ: & opinaretur has duas alias, videlicet nullum C est A, & omne D est C: tunc simul opinabitur has duas conclusiones, omne b est A, & nullum B est A, vel has, omne B est A, & quoddam B non est A, vt deducetur in textu. Quare impossibile est opinari quatuor propositiones syllogizãtes duas contrarias sine absurdo, quod absurdum est negare, quod concesserat, vel concedere contrarium, vel oppositum eius, quod concessit. Vnde

A dicit, {in eo autem quod prius dictum, si non ex eadem coniugatione sit medium, hoc est, si media non sint subalterna, secundum vtrumq; mediorum quidem non est possibile ambas propositiones opinari, quin cogatur, vel concedere contrarium, vel cõtradictoriũ eius, quod concessit. Est ergo conclusio. Non est possibile sine redargutione opinari quatuor propositiones syllogisticas per media non subalterna syllogizãtes duas propositiones cõtrarias. Dico sine redargutione, quoniam cogetur concedere, aut cõtrarium, aut oppositum eius, quod concesserat. Probat hanc per exemplum, & dicit, {& vt si A, B quidem omni concedat inesse, C autem nulli, hæc autem vtraque concedat inesse omni D, & qui concedit has quatuor propositiones, videlicet, omne B A, & omne D B, item, nullum C A, & omne D C, accidat aut simpliciter, aut in aliquo sumere primam propositionem, quam prius sumpsit, contrariam. & per contrariam simpliciter intelligit contrariam, per contrariam in aliquo, B intelligit contradictoriam. Quòd autem sumenti has quatuor propositiones accidat concedere contrariam, vel oppositam propositioni, quam primo concesserat, probat, & dicit. {Si enim cui B inest, ei omni ipsum A putat inesse, vt accepit, B autem ipsi D nouit inesse, vt accepit, ergo & ipsum A ipsi D omni nouit inesse, in quo syllogismo patet eum concessisse, omne B esse A. Deinde probat quòd cogatur cõcedere oppositum, vel contrarium, & dicit. {Quare, si rursum cui C inest, huic nulli putat A inesse, vt accepit, sequitur in tertia figura, cui B alicui inest, vt non putet, huic A ipsum inesse sic syllogizando ex conclusione, & minori in tertia figura, nullum D est A, hæc fuit conclusio, omne D est b. Hæc fuit minor primi syllogismi. Igitur in Felapton, quoddam B non est A, quod est oppositum minoris concessæ, & hoc ait {putare autem omni cui B inesse A, vt putauit in minore, rursum alicui non putare cui b, vt per hunc syllogismum in Felapton cogitur putare. Aut simpliciter, C aut in aliquo contrarium est, hoc est, aut cõtrarium; aut contradictorium. Sic igitur non cõtingit opinari sine manifesto absurdo quatuor illas propositiones. Potest etiam cogi opinari contrariam si minor primi syllogismi, videlicet b D cõuertitur, hoc pacto, nullum D A, hęc est conclusio per medium C deducta, omne b D, hæc est minor conuersa. Igitur nullum b A. Hæc est contraria præconcessæ maioris. Quare nullus potest putare has quatuor propositiones, hoc pacto constitutas, quin cogatur concedere aut contrariam, aut oppositam maioris, quam concesserat.

Verum secundum alterum vnam, aut secũdum vtrũq; vtrasq;, nihil prohibet. vt A omni B, & B ipsi D, & rursum A nulli C.

Cum declarasset qñ impossibile est scire vnam propositionem syllogisticarum, & ignorare cõtrariam vel oppositam, nunc declarat qñ in syllogismo contingit scire D alteram propositionem, & ignorare alteram, & dicit. {Verum secundum alterum, hoc est in syllogismo, qui est per vnum solum medium, nihil prohibet vnã, s. ignorare, vt minorem propositionem, & alteram scire vt maiorẽ. vt scire hanc maiorem, omnis mula est sterilis, & ignorare hanc minorem, hæc quę est in vtero, est sterilis. Vel scire hãc, nulla mula fit p̃gnãs, & ignorare hanc, hæc quæ est in stabulo, fiet p̃gnans. Aut secundum vtrũq; mediũ in diuersis syllogismis, nihil prohibet ignorare vtrasq; minores, & scire vtrasq; maiores, vt si syllogismi fiant, A omni b, & B ipsi c, & alius sit rursum, A nulli c, & C nulli D, vt prius dictũ est. Cõtingit enim in his syllogismis scire propõnes maiores, & ignorare propõnes minores, & sicut in duobus syllogismis, ita in vno. Semper. n. contingit, scire vnã propositionem, & alterã ignorare, quoniam contingit scire vniuersaliter vnam, & ignorare particulariter alteram. Cõmẽ. 204.

Nam similis huiuismodi fallatia est, ac si falleremur circa particularia, vt si A omni B inest, B autem omni C, A omni C inerit. Si ergo aliquis nouit quoniam, cui B inest A inest omni. nouit, & quoniam ei, quod est C, sed nihil prohibet ignorare C quoniam est. Vt si A quidem duo recti, in quo autem B triangulus, in quo vero C sensibilis triangulus. Opinabitur enim aliquis non esse C sciens, quoniam omnis triãgulus habet duos rectos, quare simul sciet, & ignorabit idem. Nam scire omnem triangulum, quoniam duobus rectis, non simplex est, sed hoc quidem vniuersalem habet scientiam, illud vero singularẽ, sic ergo in vniuersali nouit C quoniã duobus rectis, in singulari autẽ non nouit, quare non habebit contrarias.

Quomodo aliqd in vniuersali sciamus quod in particulari ignoramus.

Cõmẽ. 105. Cum accepisset fieri posse, vt altera propositio in syllogismo sit scita, & altera ignorata. nunc probat hoc per simile in particularibus propositionibus & vniuersalibus, in quibus possumus scire particularia in vniuersalibus, & ignorare in particulari, & dicit. Nam similis huiusmodi fallatia est, ac si falleremur circa particularia, sciendo vniuersalia eorum, & hoc exponit. Primo in transcendentibus, et dicit, vt si A omni B inest, B autem omni C, A omni C inerit, si ergo aliquis nouit, quoniam cui B inest A inest omni, nouit & quoniam ei, quod est C A inest hoc pacto syllogizando, nouit omne B esse A, omne C est B. Igitur nouit omne C esse A, sed nihil prohibet ignorare C quoniam est, & sic nihil prohibet ignorare ipsum C esse A, si enim non est non potest sciri esse A, & sic stat scire C esse A, & ignorare C esse A, quoniam scitur in vniuersali, & ignoratur in particulari. Deinde ponit exemplũ in terminis prædicamentalibus, & dicit, vt si A quidem duo recti, vel duos rectos habere, in quo autem B triangulus, in quo vero C sensibilis triangulus, vt ligneus vel cupreus,, qui non videatut esse duorum rectorum, quoniam sensibilis triangulus non est indiuisibilium linearum. Secundum sensum, & ideo videtur habere tres angulos maiores vel minores duobus rectis. Opinabitur enim aliquis non esse C duorum rectorum, sciens vniuersaliter, quoniam omnis triangulus habet duos rectos. Quare simul sciet, & ignorabit idem. Nam scire omnem triangulum, quoniã duobus rectis angulos habet æquales, non est simplex, hoc est vno modo dictum, sed hoc quidem vniuersalem habet scientiam, vt cum non accipitur contractum ad sensibiles triãgulos, illud vero, hoc est alio modo, videlicet vt accipitur contractum ad sensibiles triangulos, singulares scilicet, ostẽsionem habet. Tunc concludit, sic ergo in vniuersali nouit C quoniam duobus rectis angulos æquales habet, in singulari autẽ, non nouit. Quare hoc pacto intelligendo non habebit

E contrarias opiniones, vt scientiam, & ignorantiam de eodem, & secundum idem, scientia enim vniuersalis nõ opponitur ignorantiæ particulari. Philoponus in præsenti loco, si recte verba percepi, innuit hanc distinctionem, quod scire omnem triangulum habere tres angulos æquales duobus rectis, potest cognosci scientifice, vt per demonstrationem, & non scientifice, vt per sensum, quouiam & hic triangulus habet tres angulos æquales duobus rectis, & ille, & sic de aliis. Primo modo scitur vniuersaliter, & scitur etiam quòd hic triãgulus habeat tres, secundo modo potest ignorari, quoniã potest ignorari hunc habere tres, & hunc, & sic de ceteris, & sic sciẽtifice nouit, & non scientifice ignorauit, quæ non sunt contraria. Quæ Phil.

Similiter autem est quæ in Menone est oratio, quoniam discipliplina est reminiscentia, nunquam enim accidit præscire, quod singu-
F lare est. Sed simul inductione sumere particularium disciplinam, velut recognoscentes. Nam quædam scientes statim scimus, vt quoniam duobus rectis, si scimus, quoniam triangulus, similiter autem, & in aliis. Ergo vniuersali quidem speculamur particularia, propria autem non scimus. Quare contingit & falli circa ea, verum non contrarie, sed habere quidem vniuersalem, decipi autem particulari.

Cum declarasset fieri posse, vt idem vniuersaliter sciatur, & particulariter ignoretur, nunc declarat hoc idem soluẽdo cauillum Menonis apud Platonem in libro, qui Menon inscribitur. Vbi probauit discere esse reminisci, hoc modo, qui discit id quod prius sciebat, reminiscitur, Cõmẽ. 106.
G sed omnis, q discit, discit quod prius sciuit, igitur discens reminiscitur. Quòd autem qui discit, discat quod prius sciuit, probatur in Menone, quoniã vel quod discit, nullo modo præsciuit, & tunc cũ inueniet, non cognouerit, aut præsciuit, & sic discit quod præsciuit. Aristoteles respondet, & dicit. {Similiter autem est, quæ in Menone est oratio, quæ probat, quoniam disciplina est reminiscentia. Tacuit autem cauillum, propter breuitatem, quoniam ad longum legitur in libro Platonis, & affert solutionem, & dicit. {Nunquam enim accidit præscire quod singulare est, sed accidit sumere particularium disciplinam simul inductione, hoc est sumendo ipsa simul sub vniuersalibus, velut recognoscentes. nam prius nouerunt illa in vniuersalibus, deinde sumendo ea sub vniuersalibus, videntur illa sumere, vt recognoscẽtes ea. nã quędam scientes statim scimus, quoniam hic triangulus habet angulos æquales duobus rectis si scimus ipsum, quoniam est triangulus, similiter autem, & in aliis. Tũc
H concludit propositum, & dicit. {Ergo vniuersali quidẽ speculamur particularia, propria autem, & particularia in propria ratione non scimus, quare contingit & falli circa ea. Sed dices, igitur contraria opinabitur, quasi respondens dicit, verum non cõtrarie, sed habere quidem vniuersalem scientiam eorum, decipi autem circa ea particulari notitia. Hæc autem non sunt contraria. Philoponus in hoc loco ponit differentiam inter Platonem & Aristotelem, nam Plato, vt in Menone inquit, disciplinas reminiscentias esse probat, Aristoteles autem vult disciplinas non esse reminiscentias. Nam discens non præsciens discit, sed non sciens, qui autem reminiscitur, prius sciens reminiscitur. Menon ergo vniuersale sciens, per particularem inductionem rei particularis sub vniuersali particulare discit, quod non prius particulariter sciuit. Hæc Philoponus de differentia inter Platonem, & Aristotelem. Ipse tamen pro De reminiscentia.

veritate

veritate asserit disciplinam esse reminiscentiam: qm̃, (vt inquit,) anima sciens omnia in corpore prius obliuiscit̃, oblita autem discẽodo iterum reminiscitur, veluti recognoscens quæ sciuit. Sed an hæc Philoponi positio sit peripatetica, non est præsentis speculationis. Illud tamẽ annotatione dignum sit, Aristotelem velle animam p̃scire vniuersalia, & particularia in talibus vlibus, negat tñ disciplinam esse reminiscentiam, quoniam disciplina est particularium sub propria ratione, modo hæc non præsciebantur sub propria ratione, & ideo discere particularia non est reminisci, licet sit veluti quoddam recognoscere, quoniam prius sciebãtur in vniuersali, nũc in particulari cognoscuntur. Sed de his in libris naturalibus.

Annotatio.

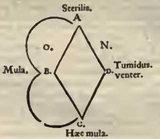
Similiter igitur in prædictis: non.n. deceptio quæ est secundum mediũ, contraria ei, quę est secundum syllogismum disciplinę.

commẽ. 207

B Applicat quæ dixit in solutione ad cauillum Menonis ad propositũ de scientia vniuersali, & disciplina particularium, & dicit. {Similiter igitur in prædictis dicendum, vt diximus de solutione cauilli Menonis. Et exponit quomodo, & dicit. {Non enim deceptio, quæ est secundum medium, idest deceptio circa particulare, q̃ est secũdũ sensum mediũ, contraria ei disciplinæ est, q̃ est secũdũ syllogismũ, hoc est disciplinæ vl̃i, quæ fit per syllogismũ, & nõ p sensum mediũ. & quia nõ sunt contraria, stat scire in vniuersali, & decipi in particulari.

Nec quę est secundum alterum mediorum opinatio. Nihil enim prohibet scientem, & quoniam A toti B inest, & rursum hoc ipsi C, putare non inesse ipsi C A, vt quoniam omnis mula est sterilis, & hæc est mula, putare hanc habere in vtero, non enim scit, quoniam A inest ipsi C, qui non conspicit, quod est secundum vtrunq;.

C

Quo pacto scientię secũdum mediũ nõ sit cõtraria sciẽtia p syl̃m, cum nõ applicet maior terminus minori.

commẽ. 208

Secundo declarat, q̃ deceptio, quæ est secundum vnũ medium non sit contraria scientiæ, quæ est sine medio. vt scientia de hac mula q̃ sit sterilis, per medium quod est mula, & deceptio de hac mula, q̃ non sit sterilis, per hoc q̃ sensu apparet ventre prętumida, non sint contrariæ. Nam scientia de hac mula q̃ sit sterilis, est per medium scientifica, & in vl̃i, quatenus mula, deceptio vero est quatenus est hæc mula, sine medio, et per sensum. Et dicit, nec quæ est secundũ alterum mediorum opinatio contraria est deceptioni, quæ est sine medio. Probat hoc, & dicit. {Nihil enim prohibet scientem, & quoniã A toti B inest, & rursum hoc, s. B ipsi C, & putare nõ ineẽ ipsi C A. Et hoc exponit {in terminis, & dicit, vt quoniã omnis mula est sterilis putare, & hæc est mula, & putare hanc habere in vtero pre nimio ventris tumore, & ita scit per medium scientifice hanc mulam esse sterilẽ, & ignorat hanc esse sterilẽ, qm̃ decipitur pp tumorẽ vẽ-

D

A tris. Non.n. scit qm̃ A sterile inest C huic mulę, qui nõ cõspicit, quod est secũdũ vtrũq;. Hoc est secũdũ maiorẽ, & minorẽ, hoc est, qui nõ accipit hãc mulã sub mula. Patet ergo q̃ scientia quæ est per medium non est cõtraria deceptioni, quæ est sine medio.

Quare manifestum, quoniam etsi hoc quidem nouit, illud vero non nouit, decipitur, quod habent vniuersales ad particulares disciplinas. nullum enim sensibilium cum extra sensum fit, scimus, nec si sentientes fuerimus, scimus, nisi vt in vniuersali, & in eo, quodq; habet propriam disciplinam, sed non in eo, q̃ est in actu.

commẽ. 209

Nunc concludit totam conclusionem ostensam, & dicit. {Quare manifestum, quoniam etsi hoc quidem nouit, scilicet maiorem propositionem, illud vero non nouit, s. minorem propositionem, decipitur. vt si nouit omnem mulam eẽ sterilẽ, & nõ nouit hanc esse mulam, hic decipitur, qm̃ potest credere hanc nõ esse sterilẽ prę tumore vẽtris nimio, quod habẽt vl̃es ad particulares disciplinas. Nam vl̃es possunt sciri, & ignorari particulares. Cuius causam assignat, & dicit. {Nullũ enim sensibilium cũ extra sensum fit, scimus. nec si sentientes fuerimus, scimus. Differt enim scientia à sensu, quare nec cũ sunt in sensu, nec extra sensum, scimus sensibilia; nisi in vl̃i, & in eo quod habet propriam disciplinam, idest nisi cõplexi fuerimus vniuersalem maiorẽ cũ minore, quæ habet propriam disciplinam. Sed nõ scimus aliquod sensibile in eo quod est in actu sensibile, & actuali pertractatione de ipso, sed vt accipitur sub vl̃i, nõ enim scimus hãc mulã eẽ sterilẽ, inquãtũ hęc mula, sed, vt accipit̃ sub mula. Sic enim habet vniuersalem, & propriam sciẽtiã, & dato, quòd sciamus in propria ratiõe, possibile est, vt actu ipsum non contemplemur, & sic poterimus ignorare ipsum actu, vt si essemus dormientes.

C

Nam scire tripliciter dicitur, aut vt vniuersali, aut vt propria, aut vt in actu, quare & decipi totidem modis, nihil ergo prohibet & scire, & deceptum esse circa idem. Verumtamen non contrarie, quod accidit & ei, qui secũdum vtrãq; scit propositionem, & non pertractauit prius. Nam opinãs in vtero habere mulam, non habet secundum actũ disciplinam, neq; propter opinionem fallatiam contrariam disciplinæ, syllogismus enim est, contraria fallatia in vniuersali.

Scire & decipi ac errare tripliciter contingit.

Cõmẽ. 210.

Ad manifestationem eorum, quę dixerat, assignat diuisionem ipsius scire, & ipsius decipi. Quoniam scire aut est circa vniuersale, hoc est circa maiorem propositionem, aut circa particulare, hoc est circa minorem propositionem, aut circa vtrunque. Quod Aristoteles appellat scire in actu, vel scire secundum agere. nam, (vt Philoponus inquit,) operamur ab vniuersali in particulare referendo actu minorem sub maiore, vt hanc mulam sub mula, similiter decipimur, aut non sciẽdo vl̃e, aut nõ sciendo particulare, aut neutrũ, s. nõ operari ab vniuersali ad particulare, nec referre particulare sub vl̃i. Propterea quis opinatur hanc mulã parere, qm̃ non refert hãc mulã ad vl̃em, quæ est, mula parit. dicit, nã scire tripliciter dr̃, aut vl̃i, (vt circa maiorẽ, q̃ est omnis mula est sterilis,) aut vt propria ratione, hoc est circa particulare, quod est minor, videlicet, hæc mula est mula. Aut vt actu, vt circa conclusionem, qñ videlicet sub vl̃i accipitur particulare, hoc est sub maiore minor, & syllogizatur cõclusio, quare & decipi totidem dr̃, vt nõ sciendo vl̃e, aut non sciendo particulare, aut neutrũ, vt

D

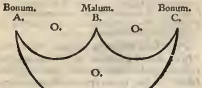
cum

cũ nõ refertur minor sub maiore, & infert cõclusio, tunc declarat quæ dixerat in p̄cedentibus, & dicit. {Nihil ergo prohibet, & scire, & deceptũ esse circa idē, verũ tamē nõ cõtrarie, & secundũ eandē rationē, quod accidit & ei qui secundũ vtranq; scit propositionē, vt qui scit, ꝙ omnis mula sit sterilis, & ꝙ hæc sit mula, & nõ pertractauit prius, hoc est, & nõ retulit minorē sub maiore, sed seorsum illas scit nõ referēdo alterã subaltera, & assignat causam, & dicit. {Nã opinãs hanc mulã habere in vtero fetũ, nõ habet secundũ actũ disciplinã, cũ nõ syllogizet nec deducat hãc ex propositionibus quarũ altera actu sit accepta sub altera, neq; habet fallatiã secundũ opinionē cõtrariã disciplinæ, qm̃ decipi secundũ actũ nõ est cõtrariũ disciplinæ vniuersali, nec particulari nec vtrisq; illis simul, sed est cõtrariũ disciplinę secũdũ actũ. Syllogism⁹ enim vl'is est fallatia cõtraria sciẽtię vl'i, & particularis particulari, & deceptio secũdũ actũ sciẽtiæ secũdũ actũ. Et per syllogismũ intelligit deceptionem syllogisticã, & vl'em, sic igitur deceptio ſm actũ, nõ est cõtraria nisi sciẽtię ſm actũ, & sic stat idē scire, & circa illud decipi, aliter atq; aliter, scire in vniuersali, & decipi in particulari, scire in vniuersali, & particulari, & decipi in actu, vt si aliquis scit vniuersaliter, & particulariter nõ referēdo actu particulare sub vniuersali, hic scit vniuersaliter, & particulariter, & decipitur circa idem actu.

E

Qui autem opinatur ꝙ bonũ esse sit malũ esse, idem opinabitur bonũ esse, & malum. Sit enim bonũ eē in quo A, malũ autē esse in quo B: rursum bonũ esse in quo C, quoniam igitur idem opinatur & B & C & esse C B opinabitur. Et rursum B esse A similiter, quare & C A.

F

Cõtraria idē esse sine redargutione, nullus opinari potest.

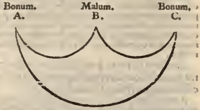
Cõmen. 211.

Sed quæret quispiã vtrũ aliquis possit contraria opinari esse eadē sine redargutione, hoc est quin compellatur negare quod cõcesserat. Respõdet ꝙ vno modo nõ potest, vt cũ dicit cõtraria esse eadē per se, & hoc proponit. Qui autē opinatur ꝙ bonũ esse sit malũ esse, hoc est ꝙ malũ sit per se bonũ, idē opinabitur bonum esse, & malũ, hoc est hic opinãs opinabitur malũ per se esse idē quod bonum. Quòd autē istud sine redargutione nemo opinari possit probat cõstituēdo terminos, & dicit. {Sit enim bonũ esse in quo A, malũ autē esse in quo B & rursum bonũ eē in quo C, tũc argumētatur, & dicit. {Quoniã idē opinatur & B & C, & esse C B opinabitur, & hæc sit minor, videlicet C est B, & rursum B esse A similiter qm̃ opinatur B, esse idē quod A, & hæc sit maior, videlicet omne B est A: quare & C A. Hoc est, ergo C est A, hoc est bonũ est bonũ. Modo hoc est oppositũ, siue cõtrariũ eius quod cõcesserat: nã cõcesserat omni malum esse bonũ. Et nũc sequitur, vt bonũ sit bonũ, quod est cõtrariũ illi, nõ ergo potest sine redargutione quis opinari per se cõtraria esse eadē. Sed dices Arist. superius probauit cõtraria nõ posse simul opinari. Igitur nunc frustra repetit idem. Dicēdũ superius Arist. probasse propositiones contrarias non posse opinari sine redargutione, hic probat album & nigrum & cætera contraria, quæ non sunt propositiones, non posse sine redargutione opinari esse eadem, & sic differt hæc consideratio à priori.

Dubiũ.

Solutio.

Nam quemadmodũ si erat verũ de quo C B & de quo B A, & de quo C A verum erat, sic in opinatione. Similiter autē & in eo, quod est esse: nã cum idē sit C, & B, & rursum B & A C & A idē erit. Quare & opinatione similiter. Ergo hoc quidem necessarium siquis det primum.

Cõmẽ. 212.

Secũdo probat quod dixerat, dixit enim eũ qui opinatur B eē A, hoc est malũ esse bonũ, cogi cõcedere bonum esse bonũ, & sic redargui, probat nũc hoc sicut est de dicere, ita est de opinatione. Sed si verũ est dicere de quo C prædicatur, prædicari B & de quo B etiam A, ergo verũ erit, A prædicari de C: quare & C opinari esse A verũ erit, & sic bonum opinari esse bonum, dicit. {Nã quẽadmodum si erat verũ dicere prædicari, quæ de quo C B vt de quo prædicatur malũ, prędicari bonũ, & econuerso, & de quo B prædicatur etiã prædicari A, ergo, & de quo C A p̄dicari verũ erat. Sic igitur in opinatione. Quare in opinatione bonũ erit bonũ, cuius oppositũ dicebatur, dicebatur enim malũ esse bonũ. Tertio idē probat sicut in esse, ita in opinari, sed in esse idē est C & A qm̃ idem est B & A & C & B ergo & C & A. Quare in opinione idem erit bonũ & bonum, cuius cõtrarium dicebatur, ꝙ malũ est bonũ, dicit. Similiter autē & in eo, qđ est esse, nã cũ idem sit C & B & rursum B & A C & A idē erit. Et sic idē erit bonũ & bonũ. Quare & in opinatione similiter, Tũc cõcludit qũo hæc opinãs redarguit, & dicit. Ergo hoc quidē necessariũ est, siquis det primũ, videlicet ꝙ malũ sit bonũ. Sequitur.n. statim ꝙ bonũ sit bonũ, quod nõ cõcesserat & sic sine redargutione non potest hæc concedere.

G

Sed fortasse illud falsum opinari aliquē ꝙ malum esse sit bonum esse, nisi secundum accidens, multipliciter enim possibile est hoc opinari, perspiciendum autem hoc melius.

Cõmẽ. 213.

Declarat in quo sensu malũ possit esse bonũ, & vult ꝙ malũ per se possit esse bonum per accidēs, vt pestis est malum per se, per accidēs autē bonum, qm̃ deleuit tyrannos. Præterea proicere merces in mari est per se malum per accidēs bonũ, vt tēpore tempestatis, & dicit. Sed fortasse illud falsum est opinari aliquē ꝙ malum esse sit bonum eē, hoc est ꝙ per se malũ sit per se bonũ, atq; simpliciter bonũ, nisi secũdum accidēs. Multipliciter enim est possibile hoc opinari, scilicet malũ esse bonũ qm̃ per se, & per accidēs, secundũ quid & simpliciter. Perspiciēdũ autē hoc melius atq; subtilius, & distinguēdũ in quo sensu malum sit bonũ, & in quo sensu, nõ. Vel dixit hoc, vt Philoponus inquit, quia male sumpsit terminos, nã accepit bonũ esse pro bono, & malũ esse pro malo, & non recte, qm̃ differentia est inter esse bonũ, & bonũ, nam esse bonũ est ratio boni, siue quiditas boni. At bonũ est indiuiduũ, sicut differt magnitudo & magnitudinis esse, vt patet tertio de anima. Propterea dicit. Perspiciēdũ autē hoc melius, hoc est subtilius. Robertus culuerbinus, cuius liber sub nomine egidij editur multa scribit extra textum. Colligēs ea omnia ab Alberto. In textũ vero pauca, atq; obscura tradit, ideo quæ ipse dicit, prætermittimus, cum non faciant ad expositionem textus.

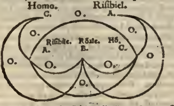
H

Aduerte de Ro. Culu. r

Cap. xxvii. De cõuersionibus terminorũ in prima figura.

QVãdo vero cõuertunť extremitates, necesse est & mediũ cõuerti ad vtrãq;. Si enim A de C per B est, si cõuertitur, & inest cui A ĩpm omni C ĩpm, & B cũ ipso A conuertitur, & inest cui A ĩpm omni B ipsum per medium C, & C cum B conuertitur per mediũ.

His trib⁹ syllogismis vnica cõclusione mõstrať si extrema cõuertũtur, mediũ cũ ipsis vtroq; necessario conuertitur.

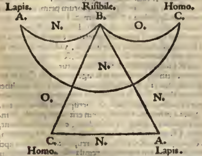
Cõmẽ. 214.

B Philoponus, ait q̃ Arist. hic velit dicere de cõuersiõibus, quæ fiũt in prima figura. Sed cur hæc, Iuniores dicũt, q̃m sunt annexa his, quæ dixit de syllogismis cõuersiuis. Alĳ dicũt, hæc Aristotelẽ hic p̃mittere, quia valẽt ad ea, quæ dicturus est de reductione imperfectarũ argumẽtationũ ad syllogismũ. Nõ.n. aliæ argumẽtationes videlicet inductio exẽplũ, & enthymema ad syllogismũ reduci possunt nisi prius sciuerimus qũo mediũ cõuertatur cũ extremis. Aristo. ergo p̃mittit primã regulã, & dicit. {Quãdo vero cõuertuntur extremitates, necesse est, & mediũ cõuerti ad vtrãq;, hęc est prima regulã, quã primo declarat in syllogismo affirmatiuo, & dicit. {Si enim A de C per B est, hoc pacto, omne B A, omne C B, igitur omne C A. Tũc replicat regulã, cũ probatione, & dicit. {Si cõuertitur, & inest cui A ipsum omni, C ĩpm, ita vt cõuersio sit hæc, omne A C, & B cũ A ipso conuertitur, & inest cui A ipsum omni, B ipsum p mediũ C ex minore & cõclusione conuersa hoc pacto, omne C B, hæc fuit minor, omne A C, cõclusio conuersa est hæc, ergo omne A B ecce, q̃ si maior, & minor extremitates cõuertũtur, medium necesse est cõuerti cũ maiore per syllogismũ conuersiuum ex minore, & cõclusione cõuersa syllogizantibus maiorẽ cõuersam. Et q̃ necesse sit cõuerti cũ minore extremitate, probat, & dicit. {Et C cum B cõuertitur per mediũ A ex conclusione cõuersa, & minorẽ, hoc pacto, omne A est C, cõclusio conuersa, omne B est A minor propositio, igitur omne B est C minor cõuersa. Quare B conuertitur cum C. Patet ergo in affirmatiuis regula.

Pri. regula.

C

Et in nõ inesse itidem. Vt si B inest ipsi C, A vero nõ inest ipsi B, neq; A inerit ipsi C, si ergo B conuertitur ad A & C ad A conuertetur. Sit enim B nulli A inexistens, ergo nec C ĩpm, omni enim C inerat B.

D

Eandẽ superiori ostẽsio in vniuersali negatiua.

Cõmẽ. 215.

Hoc idem ostẽdit in negatiuo syllogismo, & probando hãc regulam in negatiuo, Primo ponit eam, & dicit.

A Et non esse itidẽ, est ergo regula in negatiuo, si extrema conuertuntur, mediũ necesse est cõuerti ad vtraq;. Deinde disponit syllogismum in celarent, & dicit. Vt si B inest ipsi C, subaudi omni in minore propositione, A vero non inest ipsi in maiore, videlicet nulli, tũc neq; A inerit ipsi C, s. nulli, est ergo syllogism⁹, nullũ B A, omne C B, igitur, nullum C A. Deinde pro declaratione regulę præmittit suppositiones. Quarũ prima est. {Si B medium cõuertitur ad A maiorẽ C minor etiã cõuertetur ad A. Probat quoniam ex maiore conuersa, & minore, concluditur cõclusio conuersa, in qua C negatur ab A: ergo, si B ad A conuertitur C ad A conuerteť, dicit. {Sit enim B nulli A inexistens, postquam B medium cum A maiore extremitate cõuertitur, ergo nec C ipsum inerit A. probatur, omni enim C inerat B, quare totus syllogismus est, omne C B, quæ fuit minor, nullum A est B, quę maior est cõuersa, ergo nullum A est C quæ est cõclusio conuersa, quare in Camestres, si B mediũ cum A maiore extremitate conuertiur in syllogismo qui fit in Celarent, maior cum minore extremitate conuertetur, quoniam per syllogismũ conuersiuum ex minore propositione, & maiore cõuersa, sequitur conuersa conclusio, quæ non posset sequi nisi maior extremitas cum minore cõuerteretur.

Pri. suppõ.

B

Et si B conuertitur ad C & A conuerteť ad C. Nam de quocunq; omnino B & C.

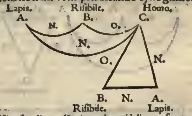
Cõmẽ. 216.

Secunda suppositio, quam præmittit, est si B medium conuertitur ad C, minorem extremitatem, etiam A conuertitur ad C probat per syllogismum conuersiuum in tertia figura, qui nõ est in modo, sic omne B C hæc est minor propositio cõuersa, nullum B A, hæc fuit maior, ergo in tertia figura, nullum A C quæ est maior conuersa. Quare, si B medium cõuertitur ad C minorem extremitatem per syllogismum conuersiuum, sequitur A conuerti cum C. Sed dices hic syllogismus conuersiuus in tertia figura, in nullo modo reperitur, quasi respõdens, dicit. {Nã de quocunq; omnino B prædicatur, & C prædicabitur. Et sic licet in tertia figura fieri syllogismũ talem gratia materiæ, scilicet cum minor conuertitur.

2. suppõ.

C

Et si C ad A conuertitur, & B cõuertetur ad A: cui.n. B inest, & C ipsum, cui autem C A nõ inest, & solum hoc à conclusione incipit. Alia autem non sic vt in prædicatiuo syllogismo.

Si mediũ cõuertatur cũ minori extremo, necesse est per tertiã figurã, extrema inuicem conuerti.

D

Cõmẽ. 217.

Hic ostendit regulã principalem videlicet, q̃ si extrema inter se cõuertantur, medium necesse est conuerti, cũ extremis & primo declarat, q̃ si extrema conuertantur, necesse sit, B medium conuerti cũ A maiore extremitate, & proponit hoc, cũ dicit. {Et si C ad A conuertitur, sic q̃ extrema cõuertantur inter se, & B mediũ cõuertitur ad A maiorem extremitatẽ. Probat ex minore conuersa, & conclusione conuersa in Camestres medium de maiore extremitate, & dicit. {Cui enim B inest, & C ipsum inest omni, & sic vult habere minorem cõuersam hoc pacto, omne B C, cui autem C A nõ inest. Hæc fuit cõclusio, quæ conuersa accipiatur hoc pacto, nullũ A C, & cõcludetur, q̃ nullum A B & sic, B cõuertitur ad A si extrema illa A C conuertẽtur. Animaduertendum tamẽ, q̃ in rationibus hisce hæc differentia est, q̃m in affirmatiuo syllogismo ostensum est q̃ si extrema conuertãtur, medium

Attensione dignum.

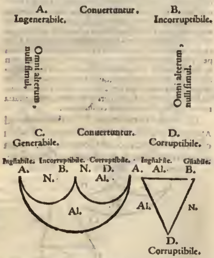
conuertatur

cõuertatur cũ vtrisq; extremis. In hoc syllogismo negatiuo ostẽsum est ecõuerso q si mediũ cũ extremis cõuertitur, extrema cõuertãtur, & ideo dicit. Et solũ hoc á cõclusione incipit, idest & sola hæc vltima regula, á cõclusione incipit, dicẽdo q si in cõclusione extrema conuertuntur, q mediũ cõuertatur cum eis, & in sola hac regula cõuenit id quod dixit in affirmatiuis. Alia autẽ quę dicta sunt in suppositionibus, nõ similiter dicta sunt, vt in syllogismo affirmatiuo, vt patet cõsiderãti. Quo vero ad verba attinet, Animaduerte Aristotelẽ hic per cõuersionem terminorũ intellexisse cõuersionẽ propositionũ in terminis, nec quãtitate nec qualitate mutata, sed qua fit de subiecto prædicatum, & econuerso, per quæ patet hæc non amplificari ad particulares syllogismos, sed solum ad vniuersales.

Quid per cõuersionẽ intelligit Ari.

Rursum, si A & B cõuertãtur, & C & D similiter, omni autẽ necesse est A aut C inesse, & B & D sic se habebũt, vt omni alterũ insit, qm̃. n. cui A & B & cui C D omni aũt A aut C, & nõ simul, manifestũ, qm̃ & B aut D omni, & nõ simul. Vt si ingenitũ, incorruptibile, & incorruptibile, ingenitũ, necesse est, quod factũ est, corruptibile, & quod corruptibile, factum esse, duo. n. syllogismi constituti sunt.

Ex maiore conuersa, & conclusione maior cõuersa astruitur.

Cõmẽ. 218.

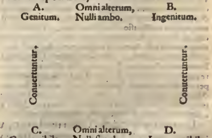
Hic ponit secundã regulam, q si fuerint quatuor termini A B C D, & A B cõuertitur, & C D similiter cõuertantur, & omni ei quod est, necesse est A aut C inesse. Sic q nulli vni possint ambo inesse. Tũc regulariter sequitur, vt D & B similiter se habeãt, ita vt omni ei quod est. Alterũ insit, & nulli vni ambo, vt q sit B vel D dicit. {Rursum, si A & B conuertantur, & C & D similiter, omni autẽ quod est, necesse est aut A aut C inesse, & B & D sic se habebunt, vt omni alterũ insit, s. aut B aut D hæc regula intelligitur in quatuor terminis, his seruatis. Primũ, q A B conuertantur, & C D similiter. Secũdum, q necesse sit de quolibet dici A aut C, & de nullo simul. Tũc sequitur D vel B, similiter de quolibet dici, & de nullo simul. Simili modo regula fieri potest econuerso, q C D conuertantur, & A B similiter, & q necesse est de quolibet dici D vel B, & de nullo ambo, igitur necesse est A vel C de quolibet dici, & de nullo ambo. Probat hac regulam per hy-

E potheses concessas, qm̃ verũ est generatim, quod cui cõuenit A, illi cõuenit esse B, datũ enim est, q A & B cõuertãtur, & cui cõuenit C illi cõuenit D cum datũ sit C & D cõuerti, omni autẽ quod est, conuenit A, vel C, & nulli eidẽ ambo, hoc enim datum est. Ex ijs tribus datis loco antecedẽtis, sequitur, q B aut D cõuenit omni ei, quod est, & nulli ambo. Dicit. {Qm̃. n. cui A & B datum. n. est hæc inuicem cõuerti, & cui C D. nam hoc etiã datũ est, videlicet C & D cõuerti, omni autẽ A aut C & simul, hoc. n. ex hypothesi datum est, manifestũ quoniam & B aut D omni, & non simul. Hæc est consequentia, in qua antecedẽs est tria data, & consequens est regula. Hæc quæ dixerat, exẽplo exponit, & dicit. {Vt si ingenitũ sit incorruptibile, & econuerso incorruptibile sit ingenitũ, necesse est quod factũ est, ac genitum est, corruptibile esse, & econuerso, quod corruptibile factũ esse, duo. n. syllogismi cõstituti sunt. Primus probat primam partem consequẽtiæ hoc pacto, omne quod est A, aut C, est B vel D: sed om

F ne quod est, est A aut C per hypothesim, igit de oẽ quod est, erit B aut D. Secũdus vero syllogismus, probat secundam partem consequentiæ hoc pacto, omne quod est B, aut D est A, aut C, sed nihil idẽ est est C, & A: ergo nihil idẽ est b & D. Propositiones omnes patent, quoniam ex hypothesi sumuntur. Fecit autẽ Aristo. regulã hanc propter Platonem, qui Timeo asserit genitum esse incorruptibile, cõtra quod obijcit. nam ingenitum & incorruptibile conuertuntur, igitur genitum & corruptibile.

Rursum, si omni quidẽ aut A vel B & C vel D, simul autem non insint, si cõuertitur A & C & B, et D conuertetur: nam, si alicui non inest B cui D: palam, quoniam A inest, si autem A, & C: conuertuntur enim, quare simul C & D, hoc autem impossibile,

G

Cõmẽ. 219.

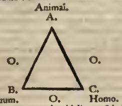
Hic ponit tertiam regulam. Verũ intelligatur hęc regula nõ in eisdẽ literis, sed in A ponatur genitũ, in b ponatur ingenitum, in C ponatur corruptibile, in D vero, incorruptibile. Non. n. sit cura de terminis. Tunc regula est, si sunt quatuor termini, quorum primi duo inuicẽ

H contradicũt, veluti A B Genitum, & Ingenitum, & duo secundi etiã contradicunt, vt D C, Incorruptibile, & corruptibile: tunc, si primus conuertitur cum tertio, vt A cũ C secundus cõuertitur cum quarto, videlicet B cum D, probatur, quoniam detur oppositũ, & dicatur, q ingenitum & incorruptibile non cõuertantur, tũc aliquid erit incorruptibile, quod non erit ingenitum, & si nõ sit ingenitũ, tunc erit genitũ, qm̃ contradicũt, & de quolibet dicitur alterũ. Et si sit genitũ, erit corruptibile, quoniam per hypothesim genitum, & corruptibile cõuertuntur. Quare á primo ad vltimũ, idem erit corruptibile, & incorruptibile, quod est absurdum, cum contradicant, dicit. {Rursum, si omni quidẽ aut A, vel B, vt genitum, vel ingenitum, & C vel D, vt corruptibile vel incorruptibile, simul autem non insint, regula est, q si conuertitur A, & C; s. genitum & corruptibile, & b, & D conuertẽtur, vt ingenitum, & incorruptibile. Probat regulam, & dicit.

3. Regula.

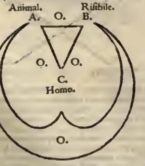
eit. ❡Nam si alicui nō inest B, s. ingenitū, cui inest D, s. incorruptibile inest, palā qm̄ A inest, quoniam A & B contradicūt per hypothesim, & incorruptibile erit genitū: si autem ei inest A, & inerit, s. corruptibile, cōuertuntur enim A, & C ex hypothesi, quare simul C & D, & sic idē erit incorruptibile, & corruptibile, hoc aūt impossibile, quoniam contradicunt, & sic patet regula.

Quando autē A toti B, & C inest, et de nullo alio prædicatur, inest autē & B omni C necesse est A & B cōuerti. Quoniam enim de solis B C dicitur A prædicatur autem B, & idem de se, & de C manifestum, quoniā de quibus A, & B dicetur, omnibus verum & A.

Cōmē. 220. 4. Regula. Hic ponitur quarta regula, videlicet quādo idē prædicatū duobus subiectis inest, & nullis alijs, & alterū subiectorū de altero vniuersaliter dicitur, prædicatū cū subiecto, quod vniuersaliter dicitur, cōuertitur, vt quādo omni B sensitiuo inest A animal, & omni C homini inest A animal, & de nullo alio prædicetur A animal, & insuper omni C homini inest B sensitiuum, necesse est A & B inuicem cōuerti, hoc est animal, & sensitiuum, dicit. ❡Quādo autem A animal toti, hoc est omni B & C etiā omni inest, vt B omni sensitiuo, & C omni homini, & de nullo alio ab his, s. ab homine, & sensitiuo prædicatur, necesse est A animal, & b sensitiuū conuerti. Probat regulam, & dicit. Quoniam. n. de solis b C dicitur, & de nullis alijs per hypothesim, prædicatur autē, B & idem de se, & de C, & sic de quot prędicatur A, de tot prædicatur b: A enim prędicatur de b & de C & b etiam de totidem, quoniam de se, & de C, manifestum, quoniā de quibus, & quod dicitur A de tot omnibus dicitur, & b. Quare subaudi verū est B dici de A etiam, quoniam de totidem de quibus A dicitur, prædicatur b, & sic conuertuntur.

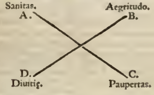
Rursum quando A et B toti C insunt, cōuertuntur autem C B necesse est A omni B inesse. Quoniam enim omni C A autem B eo ꝙ conuertuntur, et A omni B inerit.

Cōmē. 221. Quintam regulam ponit. Quòd quādo duo prædicata eidē subiecto vniuersaliter insunt, et vnū prædicatorū cum subiecto cōuertitur, necesse est alterum prædicatū

A de illo ꝓdicato vniuersaliter prædicari. Verbi gratia, qū omni C homini inest & A animal, & b risibile, & C homo cum b risibili conuertitur, necesse est omni b risibili, inesse A animal. Dicit. ❡Rursum, quando A & b A videlicet animal, & b risibili toti C homini insunt, cōuertuntur autem C b, hoc est homo & risibile, necesse est A omni b inesse, hoc est animal omni homini inesse. Probat per syllogismum in prima figura, & dicit qm̄ enim omni C homini, A animal inest, C autem omni b, eo ꝙ cōuertuntur per hypothesim, & A animal omni b risibili inerit, hoc modo, omne C A per hypothesim: omne b C iterū per cōuersionem, ergo omne b A, et sic habetur regula. 5. Regula.

Quando autem duo fuerunt opposita, vt A magis eligendū, ꝙ̄ sit B cum sint opposita, et D quā C similiter, si magis eligenda sunt A C ꝙ̄ B D, A magis eligendum est quam D.

B

Ex interpretib. exēplū hoc sumptū est.

Hic Aristoteles assignat sextā regulam moralem quę pertinet ad electionem, Quæ talis est, si sint duo opposita, quorum vnū sit eligendum sicut A, & aliud sit fugiendū, sicut b, et ex alia parte sint duo alia opposita, scilicet C et D, quorū C est fugiendum, et D eligendum. Tunc si A iunctum cum C sit magis eligendum ꝙ̄ b iūctum cum D, A erit magis eligendum ꝙ̄ D. vnde dicit. ❡Quādo autem duo fuerint opposita, vt A sanitas, magis eligendū ꝙ̄ sit b ægritudo, cū sint opposita, quorū altera altero semper eligibilius est, et D diuitiæ ꝙ̄ C similiter eligibilius, regula erit hæc, si magis eligenda sunt A C coniuncta, hoc est sanitas, et paupertas, quàm b D, hoc est ęgritudo et diuitiæ, A magis eligendum est quam D, hoc sanitas quam diuitiæ. Hæc est regula. Cōmē. 222. 6. Regula.

C Similiter enim sequendum A et fugiēdum B: opposita enim, et C ei quod est D, nam et hęc opponuntur,

Probat regulam, et videtur mihi ꝙ in sua probatione supponat duas suppōnes. Quarum prima talis est, magis eligendū magis fugiendo opponitur, et æque eligendum æque fugiēdo, et minus eligendū minus fugiendo. Hæc patet, qm̄ eligendum fugiēdo opponitur. Secunda vero est hæc, magis fugiēdum additū æque eligendo non facit ipsum magis eligendū, hæc per se nota est. Has suppōnes explicat in processu, accipit tamē hanc, ꝙ A similiter est sequendū et fugiēdum b, opposita enim sunt, D ergo per quantū A eligendū est, per tantū b fugiendū, et C, ei quod est D, hoc est, ꝙ per quātum D est sequendum per tantum C fugiendum. nam et hæc opponuntur. Cōmē. 223. 1. suppō. 2. suppō.

Si ergo A ei quod est D similiter eligēdum, & B ei quod est C fugiendum, vtrunque enim vtrique similiter fugiendum eligendo: quare & hæc ambo A C ijs quæ sunt B D, quoniā autem magis, nō possibile similiter. Nam & B D similiter erunt. Si autem D magis quā A & B quam C minus fugiendum, nam quod minus est, minori opponitur. Magis autem eligendum est maius bonum, & minus malum quam minus bonum, & maius malum. Vniuersum igitur B D magis eligendum quam A C, nūc autem nō est.

est. Ergo magis eligẽdum A q̃ D & C ergo minus fugiendum quàm B.

Cōm̃. 214. Conclusio probanda est hæc.s. A iunctum cũ C magis eligendum est q̃ B iunctum cum D A magis eligendum est q̃ D. probat hanc Aristoteles, qm̃ si A nõ sit magis eligendum quã D hoc non potest esse, nisi duplici causa, aut quia A & D sunt æque eligenda, aut quia A est minus eligendum q̃ D. Aristoteles destruit primam causam ducẽdo ad oppositũ hypothesis, hoc pacto, si A & D sint ęque eligenda, cum æqualiter eligendo opponatur æqualiter fugiendum per suppositiones B C quæ his opponuntur erunt æqualiter fugienda. Quare aggregatum ex A & C erit similiter eligendum, sicut aggregatum ex B & D, cuius oppositum supppositum est ꝙ aggregatum ex A & C sit magis eligendũ q̃ aggregatũ ex B & D, dicit. Si ergo A ei quod est D similiter eligendum quod est prima causa, & q̃ ei quod est C æqualiter fugiẽdũ, nã (vt inqt,) vtrũq; vtriq; similiter fugiendum eligendo subaudi contrariũ est, & sic si A & D sunt æqualiter eligẽda B & C sunt ęqualiter fugienda, quare & hæc ambo A C sunt æqualiter eligenda, ĩjs quæ sunt B D hoc est contra hypothesim, nam cum magis A C sit eligendum q̃ B D vt supposuimus, nõ possibile similiter: nam & B D similiter erunt eligibilia contra hypothesim. Est ergo breuis ratio, contra primã causam, si A non est magis eligẽdum q̃ D, tunc erit æqualiter eligendum sicut D: hæc enim est causa, & si æqualiter, tunc B est æqualiter fugiendum, sicut D eligẽdum, & simili ratione C ęqualiter fugiendum sicut A eligendum. Quare A C æqualiter eligendum est sicut B D contra suppositionem. Deinde destruit secundã causam, & probat ꝙ non propterea A non est magis eligendum q̃ D qa est minus eligendum q̃ D. Nam si A sit minus q̃ D eligẽdum, cum minus eligendo opponatur minus fugiẽdum vt patuit, sequitur ꝙ cum A sit minus eligendum B erit minus fugiendum. Sed magis eligendum est aggregatũ ex magis eligendo, & minus fugiendo q̃ aggregatum ex minus eligendo & magis fugiendo, vt patet. Quare aggregatum ex B & D magis eligendum est q̃ aggregatum ex A & C, & hoc est contra hypothesim. dicit. Si autem D magis q̃ A eligendum est, quod ponebatur secunda causa, & ergo b q̃ C minus fugiẽdũ. Nam quod minus est fugiendũ minori eligendo opponitur. Magis autem eligendũ est magius bonõ & minus malũ simul iuncta, & cum aggregatum ex b D sit tale. s. aggregatum ex D magis bono, & b minus malo. Aggregatum vero ex A c sit ex magis malo & minus bono, vt patet. Igitur vniuersum b D magis eligẽdum, q̃ A c, quoniam est aggregatũ ex minus malo & magis bono. Nunc autẽ non est ita. Est enim contra hypothesim. Ergo magis eligẽdum

Epilogus rationis. A q̃ D & c minus fugiẽdum, q̃ b quod fuit regula. Quo ad rationem hanc attinet. Animaduerte hypothesim siue regulam hanc esse, si A c simul iunctum magis eligendum est, q̃ b D simul iunctum A. Seorsum magis eligendum est q̃ D. Seorsum. In qua regula hypothesis est, ꝙ A c sit magis eligendum q̃ b D, Aristoteles ergo probauit regulam ex opposito consequẽtis inferendo oppositum huius hypothesis, hoc pacto, detur ergo A nõ esse magis q̃ D eligendum. Hoc erit, vel quia A & D ex æquo eligenda sunt vel quia A est minus q̃ D eligendum. Non enim alia causa excogitari põt. Aristoteles ergo destruit has ambas causas. Et primo primam. Nã si A & D sunt ex æquo eligenda b suum oppositum est ex æquo fugiendũ per aliam hypothesim, quæ fuit A esse similiter eligendũ sicut b fugiendum. Si b est ex æquo fugiendum sicut A eligendũ c erit, ex æquo fugiendum sicut D eligendum, quoniam C opponitur ipsi D vt b opponitur A. Quare si D ex æquo est eligendum, vt A c est fugiendum ex ęquo, vt b. Nam c ipsi D, & b ipsi A opponunt. Quòd si ita est, tunc A c non est magis eligendum, q̃ b D, quoniam D est æquale ipsi A, & c ipsi b, & sic totum A c erit æquale toti

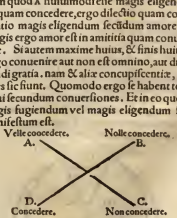
E b D. Quare A c non est magis q̃ b D eligẽdum contra hypothesim. Si vero detur ꝙ A sit minus q̃ D eligẽdũ quod fuit secũda causa, tunc b suum oppositum est minus fugiẽdum, quã c quod est oppositum ipsi D: fuit enim alia suppositio ꝙ minus eligendo minus fugiendum opponitur, & magis eligendo magis fugiẽdum, & æqualiter fugiendo æqualiter fugiendum. Quare si A minus q̃ D eligendum est b minus q̃ c fugiendum, cum b ipsi A, & c ipsi D opponatur. Ex ĩjs sequitur ꝙ A c coniunctum est minus eligendum q̃ b D coniunctum, quoniam aggregatum ex minus eligendo, & magis fugiendo est magis malum, quam aggregatum ex magis eligendo & minus fugiendo. Vnde syllogismus est. Aggregatum ex minus eligendo, & magis fugiendo, minus eligendum est quam aggregatum ex magis eligendo, & minus fugiendo. Hoc patet quoniam est magis malũ. Sed A c est aggregatum ex minus eligendo, & magis fugiendo, b D vero ex magis eligendo, & minus fugiendo, vt patuit. Er-

F go A c minus quam b D eligendum, quod est cõtra hypothesim. Quare oportet dicere, si A c est magis eligendũ quam b D, vt A etiam quàm D sit magis eligendum. Verba tamẽ Aristotelis sunt obscura, nec Philoponus ea exponit summatim, sed verba considerat. Et probat exemplum, quod Aristo. supponit. Supponit enim Aristo. sanitatẽ eẽ maius bonũ, quã sint diuitię, quod probat Philoponus. Quoniã bonũ inter maius bonũ, quam externum est. Est autem sanitas ex ĩjs bonis, quæ in nobis interna sunt. Diuitiæ autem ex ĩjs, quæ externa. Quare sanitas maius quam diuitię bonum est, & ęgritudo magis malum quam paupertas.

Si ergo eligat omnis amãs secundum amorem A sic se habere, vt concedere. Et non concedere, in quo C. Aut concedere in quo D, & non tale esse, vt concedere in quo B. Manifestum quòd A huiusmodi esse magis eligendũ

G est quam concedere, ergo dilectio quam conuentio magis eligendum secũdum amorem. Magis ergo amor est in amititia quam conuenire. Si autem maxime huius, & finis huius. Ergo conuenire aut non est omnino, aut diligendi gratia. nam & aliæ concupiscentiæ, & artes sic fiunt. Quomodo ergo se habent termini secundum conuersiones. Et in eo quod magis fugiendum vel magis eligendum sit, manifestum est.

H

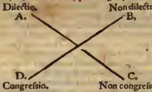

Cōm̃. 215. Ex sexta atq; vltima regula Aristoteles infert. Primo magis eligendum esse velle concedere, quam concedere vt velle amico gratificari, quam concedere atq; gratificari, & velle amicis benefacere, quã facere, quod prima facie videtur, vt Philoponus inquit, contra hominum legẽ, & pro deductione huius disponit terminos, et dicit. Si ergo eligat omnis amans sm amorẽ, hoc est si amicus eligat sm amorem velle facere, siue cõcedere, si velit cõcedere amicis A sit sic se habere, vt velit cõcedere, hoc est sit A velle concedere, hoc est, velle benefare amicis, p cõcedere. n. velle benefacere amicis intelligit. Et non cõcedere, hoc est, et non bene facere amicis, sit in quo c per

non

nō cōcedere.n.intelligit de facto amicis nō benefacere, A Aut pro & cōcedere, hoc est & amicis benefacere sic in quo D. Et nō tale vt cōcedere, hoc est & non tale esse, vt velit cōcedere, sit in quo B, idest in quo B sit nolle amicis benefacere. Nā per nolle concedere, intelligit nolle amicis benefacere. Ex ijs cōcludit propositū, & dicit. ¶ Manifestū, qm̄ A hmōi, s. qđ est velle concedere, atq; amicis benefacere, magis eligēdū est, q̄ D, quod est cōcedere, ac que amicis benefacere. tenet cōsequētia per sextā regulā quæ talis erat, si sint duo opposita, quorū vnū est eligendum, sicut A, & aliud fugiēdū sicut B, & ex alia parte sint duo alia opposita, s. C & D quorū C fugiēdū, & D eligēdū, tunc si A iunctū cū C, est magis eligendū q̄ B iunctū cū D A seorsum est magis q̄ D eligendū. At sic est in casu, A qđ est velle benefacere coniunctū cum C ipso benefacere de facto, magis eligēdū est q̄ B nolle benefacere cōiūctū cū ipso D, quod est benefacere de facto. vt omnibus patet. Igitur A quod est velle benefacere, magis eligendū est q̄ D quod est ipsum benefacere. Syllogismus est in prima B

1. Corolla. figura, & propōnes patent. Ex ijs infert secūdum corollariū, q᷑ in amore, quo diligūtur amatę puellæ, magis eligendū sit dilectio q̄ congressio cū puella amata, tenet per eandē sextam regulā, qm̄ A C dilectio sine cōgressione magis est eligēdum q̄ B D nō dilectio cum cōgressione: Igitur A dilectio magis q̄ D cōgressio eligendum. Dicit, ergo dilectio q̄ conuentio, siue congressio magis eligendum est secūdum amorem quo amātur puellę, & vlterius cōcludit magis ergo amor puellarum est amicitia quę est dilectionis species, q̄ in cōuētione atq; cōgressione, & vlterius cōcludit, si autē amor puelle est maxīe huius. s. maxime propter amicitiā, & amicitia erit finis huius. s. cōgressionis, congredimur ergo propter amicitiā. Tunc vlterius cōcludit, ergo conuenire aut nō est oīno amor, aut est amor diligendi gratia. Nam & aliæ concupiscētiæ, videlicet cibi, potus, & artes factiuæ sic fiūt, nō grā operis, sed dilectiōis operis. Agimus.n.nō propter opus, sed propter amorem, quem erga opus habemus. C

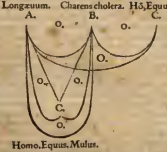
Tunc epilogat, & dicit, quomodo ergo se habent termini fm̄ conuersiones, & in eo quod magis fugiendum, vel magis eligendum sit, ex his manifestum est.

Cap. xxix. De Inductione.

QVod autē nō solū dialectici, & demonstratiui syllogismi per p̄dictas fiant figuras, sed & rhetorici, & simpliciter quæcūq; fides est, & secundū vnamquāq; artē, nunc est dicēdum. Omnia enim credimus per syllogismum, aut per inductionem. D

Cōm̃.116. Nūc vult agere de inductiōe, & p̄mittit intētionē, & cām intētionis, & dicit. Qđ aūt nō solū dialectici & demōstratiui sylli per p̄dictas fiant figuras, sed & rhetorici, & simpliciter, hoc est vniuersaliter quęcūq; fides est p̄ argumētū, & scđm vnāquāq; artē. Nūc dicēdū est p̄ quę innuit intētionē prio. Scđo innuit oēm rhetoricā rōnem quæ est enthymema, & exēplū, & omnē fidē quę est per quāuis artē reduci ad syllm̄. Quod an ita sit, est quæstio nō parua. Multæ.n. sunt fides, quæ nō possunt ad syllogismū reduci, vt fides, quæ est per cōuersionē, & per cōsequētias. Verū de his diximus libro primo. Nunc tātū sit dictū, q᷑ Aristo. per fidē intelligit eā, quæ fit vi argumēti. Modo omne argumētū potest reduci ad syllm̄. Et reddit cām, & dicit. ¶ omnia.n. credimus p̄ syllm̄ aut p̄ A inductionem, igitur oīs fides erit aut sylls, aut inductio. Sylls est enthymema, exēplum inductio, & inductio, & sylls sunt in aliqua triū figurarū, quare omnis fides pōt esse in aliqua trium figurarū. Hæc est causa intentionis.

Inductio igitur, & syllogismus, qui est ex inductione, est per alterū extremū, alterum de medio syllogizare, vt si eorum, quæ sunt A C medium sit B, per C ostendere A inesse B: sic.n. facimus inductiones, vt sit A longæuū, in quo autem B choleram non habere, in quo vero C, singulare longęuum, vt homo, æquus, & mulus: ergo toti B inest A, omne enim quod sine cholera est, longæuum est. sed & B non habere choleram omni inest C. Si ergo conuertatur C ei quod est B, & non transcēdat medium, necesse est A inesse B. Ostensum enim est prius, B qm̄ si duo aliqua eidem insunt, & ad alterum eorū conuertatur extremū, qm̄ conuerso & alterum inerit p̄dicatorū. Oportet autē intelligere C ex singularibus omnibus compositū: Nam inductio per omnia.

Primo sylls est in primo primę ipsius A de c p̄ b: postea ipsius b de A in tertia p̄ c, & in prima demū cū minor sit ex cōuertibilibus terminis.

Cōm̃. 117. Proposita intētione. Nūc exequit, & primo describit inductionē. Secūdo eā expōnit, de prima p̄te dicit, inductio igit & pro. i. Sylls qui ex inductiōe, hoc est inductio syllogistica est per alterū extremū. s. minorē. Alterū extremū. s. maiorē de medio syllogizare. Sed cōtra qm̄ fieri pōt inductio alicuius propōnis vlis, quæ nō sylogizat maiorē extremitatē de medio. Syllogizat.n. Arist. secūdo physicorū hāc propōnē vlem, omne agēs naturale agit p̄p finē, per hoc q᷑ hirundo facit nidū p̄p finē, & araneus facit telā propter finē, & apis facit cerā propter finē, & cætera oīa. Ergo oē agēs naturale agit p̄pter finē. Ecce q᷑ Aristo. probat hāc vlem propōnē p̄ inductionē. D In qua nō probat maiorē extremitatē de medio per minorē extremitatē, cū nullum prius fecerit syllm̄. Propter hāc rōnē diximus olim duplicē esse inductionē syllogisticā, & eā est primorū principiorū. Syllogistica quidē est. In qua maior extremitas de medio p̄ minorē probatur, & de hac loquit Arist. Inductio vero, primorū principiorū est per quā probat vlis propō, & per hāc nō probat maior extremitas de medio per minorē extremitatē. Cū nullus prius fuerit factus sylls. Et de hac nō loquitur Arist. Nunc vero mihi videtur aliter esse dicēdū, q᷑ Aristoteles vlr intelligat hāc definitionē de omni inductione, qm̄ licet actu nō præcessit sylls potētia pōt sequi cū.n. probatū sit, q᷑ omne agēs naturale agit p̄pter finē, possum cōuertere syllogismū hoc pacto, omne agēs naturale agit propter finē. Hirūdo est agēs naturale. Igitur hirundo agit propter finē. Vbi patet hyrundinem in priori inductione fuisse medium. Nunc vero mino-

Obiectio.

Solutio. 1.

2. Melior.

rem extremitatem. Quare nunq̃ pōt fieri inductio quin per aliqd, quod est actu vel potentia minor extremitas. Aut cōtētū sub tali minore extremitate, probet aliquid quod est actu, vel potentia maior extremitas de aliquo: qd est actu vel potētia mediū ad probādū illā maiorē de illa met minore extremitate. Quare recte Aristo. vniuersaliter dicit. Inductio igit quæ syllogistica est, est syllogizare per minorē extremitatē maiorē de medio. Accipit. n. maiorē, & minorē extremitas, & medium, quæ sunt, vel apta sunt esse, qm̃ semper facta inductione propōnis vlis, possumus syllogizare p̃dicatū illius per subiectū illius tanq̃ per mediū de quolibet eorū, quæ assumebātur pro medio in ipsa inductiōe syllogistica. Inductio igitur inquantū est orō cōcludēs aliqd de aliquo per mediū est sylls. Inquantū vero cōcludit maiorē de medio p minorē extremitatē non est sylls, qui principaliter intēditur. Deinde exponit definitionē assignatā, & primo in terminis trāscēdētibus, & dicit, vt si eorū quæ sunt A C, mediū sit B inducere erit ostēdere per C A inesse ipsi B. Sic. n. facimus inductiones. s. Syllogizando maiorē extremitatē de medio p minorē. Deinde declarat eandē definitionē in terminis specificis, & dicit, vt sit A longeuum. In quo aūt B sit cholerā non habere. In quo vero C singulare longæuū, vt hō. Equus, & mulus. Casu hoc stāte, atq; terminis sic cōstitutis, infert cōclusionē, & dicit. Ergo toti B inest A: omne. n. quod sine cholera est, longæuum est. Vñ inductio syllogistica hæc est, omne quod est equus mulus, hō, & sic de alijs est longeuū: oē carens cholera est equus, mulus, hō & sic de alijs: Igit omne carens cholera est longæuū. Deinde assignat cām. Quare sequitur, vt A insit omni B per talē inductionem, & dicit. Sed cū subaudi, & B qd est nō habere choleram, inest omni C & etiā A inest omni C vt patet: si ergo cōuertatur C ei quod est B, ita vt nō trāscēdat & mediū B vltra C sed cōuertibiliter se habeāt, necesse est A inesse ipsi B, & sic p̃cedēs inductio rōnabiliter valet. Inqua probat primum de medio per tertiū. Si. n. A inest omni C, & B inest omni C & nullis alijs, necesse est A inesse omni B sic C conuertit cū B qm̃ per quintā regulā, si duo. s. prædicata aliqua, vt longeuum, & carens cholera insunt eidē subiecto vlr, vt singulari longæuo, et ad alterū eorum alterū extremum cōuertatur, vt C. rēs cholera, cum singulari longeuo, qm̃ cōuerso atq; facta conuersione & alterū prædicatorum, inerit alteri, sic igitur inductio firmatur in quinta regula. Nā cum primū & mediū vlr insit tertio, & mediū cōuertitur cū tertio, necesse est primū vlr inesse medio, & hoc probat syllogistica inductio. Deinde remouet dubiū, nā sub singulari longæuuo, nō accepit omnia indiuidua, sed hominē. Equū. Mulū, cū sint plura alia, vt Ceruus. Coruus. Elephantus, quasi respondēs dicit. Oportet autē intelligere C ex singularibus omnibus cōpositū, hoc est copulatū. Nā inductio per omnia est singularia.

Syllogismus autē huiusmodi est primæ & immediate propōnis, quarū. n. est mediū, per mediū est syllogismus, quarum vero non est, per inductionem. Et quodā modo opponitur inductio syllogismo. nam hic quidem per medium extremū de tertio ostendit, illa autē per tertium, extremum de medio.

Cōm. 218. Nūc ponit differētias inter inductionē & syllm. Primo ex parte cōclusionū, secūdo ex pte propōnū. de pria pte dicit. ¶ Sylls autē hmōi, s. inductiuus est prię & Imediatę ppōnis, cū subaudi eget aliqua declaratione. Cuius cām affert, & dicit. Quarū. n. ppōnū est mediū, earū syllogismus est p mediū. Quarū vero nō est mediū, earū est inductio, p quæ patet Aristo. nō posuisse differētiā inter inductionē, & syllm simplr, qm̃ inductio est orō, in qua aliqd de aliquo per aliqd cōcludit, & ita est sylls, sed inter inductionē, & syllm per mediū. nā sylls p mediū est E ppōnū mediatarū, inductio vero ppōnū immediatarū. Deinde ponit dr̃iam ex pte ppōnū, & dicit. ¶ Et quodā mō opponitur inductio syllo: nā hic quidē, s. Syllogismus per mediū extremū, s. maius de tertio ostēdit, illa aūt per tertiū maius extremum de medio, & itelligit per tertiū, medium, & extremum, quæ sunt, vel possunt esse.

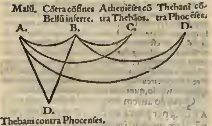
Ergo natura quidē prior, & notior per medium syllogismus, nobis autem manifestior qui est per inductionem.

Ex ijs infert corollariū, & dicit. ¶ Ergo syllogismus p mediū est natura qdē prior & notior, qm̃ per mediū est, sylls autē, qui est p inductionē, est nobis manifestior, qm̃ ex singularibus primo nobis notis, vt patet. Cōm. 219. Dubitat in his quæ dicta sunt, in inductione necessariū sit ne oīa singularia inducere, & videt prima facie q nō. Dub. 1. Primo qdē qa singularia sunt infinita, vt Porphyrius inqt, quę pertransiri nō possunt. Deinde aut inducūtur omnia sub 1. Obiicit. F ppria forma, oīa singulatim enumerādo, & hoc nō, qm̃ sunt infinita. Aut oīa sub clausula cōi (vt dicendo) & sic de singulis. Et hoc minime, qm̃ hoc pacto inducere, non esset aliud q̃ ponere vlem propōnē, aut quędā sub ppria forma, quædā sub clausula cōi, & hoc minime. Nā cum oīa singularia sint eiusdē rōnis, qua rōne aliqua deberēt induci sub propria forma, eadē rōne omnia. Præterea si 2. Obiicit. aliqua sub propria forma, & aliqua sub cōi clausula inducerētur peteret principiū, qm̃ æque nota vniuersalis est, quę debet induci, & cōis clausula, per quā inducit. Sed cōtrariū dicit Arist. ait. n. Oportet aūt intelligere ex singularibus oībus cōpositū. Nā inductio per omnia. Dicendū q inductio cōsiderari potest quo ad necessitatē illatiuam, & quo ad vim probatiuā. Solutio. Si quo ad necessitatē illatiuam consideretur, aut cōsideratur absolute quo ad necessitatē illatiuā, & sic oportet inducere omnia singularia, alioqn in tali cōsequētia añs posset esse verum, & cōseqns falsum, qd patet, qm̃ si inducerētur aliqua solū G posse esset vt p̃dicatū insit ijs, quæ inducūtur, cæteris vero singularibus, quæ nō inducūtur nō insit. Quare vlis inducta, quæ est cōsequēs erit falsa, & tñ antecedens est verū. præterea tunc inductio non posset reduci ad figurā, qa nunq̃ pōt esse vniuersalis, per quā reducitur, nisi enumeratis oībus singularibus. Aut cōsideratur quo ad euidentē illatiuā necessitatē. Et tūc nō valet inductio facta in oībus singularibus nisi coassumat vlis propō, mediante qua ex singularibus fit sylls. Verbi cā, positis tribus hoībus tantū in mūdo, videlicet Socrate, Nipho, & Platone, tūc necessitate consequētiæ bene sequit Socrates currit, Niphus currit, & Plato currit. Igit oīs hō currit, non tñ euidēti necessitate, nisi addat hæc vlis, omnis hō est Socrates, Niphus, & Plato. Hac. n. apposita necessitas euidēs fit. Sin autē cōsideretur inductio quo ad vim probatiuā, vel sumus in ijs quę sunt per se, vel in ijs, quæ sunt p accidēs, si in ijs, quę sunt per se, inductio pōt facere fidē, generare opinionē probabilem: vel persuadere H propōnē vniuersalē, si quędā, & nō omnia singularia inducant. Patet, qm̃ multa principia vniuersalia, ac naturalia nobis innotescunt propter sensum, memoriā, & experiētiā. vt hæc, omnis ignis est calidus, omne graue mouet naturaliter deorsum, & cōsimilia, quæ nobis per inductionē innotescūt, & nō per omnia singularia, vt patet. Sed per tot (vt materię rō requirit) & vt intellectus qui discit atq; vniuersali propōni assentit, est dispositus. At si in p̃dicatis p accidēs fit inductio, nō sufficit inducere aliqua singularia, sed omnia inducere oportet. Patet qm̃ in talibus est materia talis, q ad habēdā probabilem opinionē de vli, nō sufficit inducere aliqua, sed oportet oīa singularia inducere. Per quæ ad rōnes patet solutio. Solutio ad primā quidē, qm̃ dictū est nō oportere inducere in oībus, nisi sit per accidēs prædicatū, & tūc satis est inducere quædā in ppria forma, alia sub cōmuni clausula. Solutio. 2. Ad secundā vero, quoniam patet non omnia singularia esse

eiusdem

eiusdẽ rationis, q̃m quædã sunt per sensum nota, & talia in propria forma debẽt induci. Alia vero induci debent
Solutio.3. sub cõmuni clausula. Ad tertiam dicendũ ꝙ ideo non cõmittitur petitio principij, quoniam aliq uæ singulares sunt notæ, & in alijs non apparet instantia, ideo sine petitione principij potest concludi vniuersalis.

Cap. xxx. De Exẽplo. EXẽplũ autẽ est, q̃n medio extremũ inesse ostendit per id, q͛d est simile tertio. Oportet aũt & mediũ tertio, & primũ simili notius esse inexistẽs. Vt sit A malũ, B autẽ cõtra confines inferre bellũ, in quo aũt C, athenienses cõtra Thebanos, in quo vero D. Thebanos cõtra Phocẽses. Si ergo volumus ostẽdere, q̃m Thebanis pugnare malũ. Sumemus, q̃m cõtra cõfines pugnare est malum. Huius aũt fidẽ est ex similibus, vt q̃m Thebanis cõtra Phocenses.) Quoniam ergo contra confines malũ, contra Thebanos autem cõtra confines est, manifestum q̃m contra Thebanos pugnare malum. Quoniã ergo B ipsum, C ipsi, & D ipsi inest, manifestum, vtrũq;.n.est contra confines inferre bellũ, & q̃m ipsum A ipsi D thebanis.n.nõ fuit vtile cõtra Phocenses bellũ, Q̃m autẽ A ipsum inest ipsi b per D ostẽdetur, eodẽ aũt mõ, & si ꝑ plura similia fides fiat medij ad extremum.

A de e ꝑ b ꝓbatur, q͛d exẽplo ipsi d confirmaƭ A vero probatur de b ꝑ idem d.

Cõmẽ. 250. Cũ dixisset de inductiuo syllogismo, nũc dicit de exẽplo, & primo declarat quid sit exẽplum. Deinde exponit definitionẽ. De prima parte dicit. {exemplũ aũt est, q̃n extremũ, s. prædicatũ maius, ostẽditur inesse medio, nõ quidẽ ꝑ ipsum tertiũ, vt fiebat in ipsa inductione, sed per id, quod est simile tertio, & tu intelligas per primũ, mediũ tertiũ, quæ actu, vel aptitudine sunt talia, vt in ipsa inductione dictũ est. Et addit, oportet autẽ vt & mediũ insit tertio, & primũ insit cuidã simile ipsi tertio, q͛d simile sit notius illo tertio. Alioquin probatio nõ esset ꝑ notius. Quare oportet in ipso exẽplo esse quatuor terminos, primũ, quod quæritur. Simile cui primũ euidentius inest q̃ medio, & tertio. Mediũ, cui per tale simile inest, & tertiũ, cui inest per mediũ. In quibus quatuor terminis exẽplum reducitur ad duos syllogismos. Primus syllogismus probat primũ inesse medio, per illud simile tertio. Secũdus probat primũ inesse tertio per mediũ. Vt vero res omnis intelligatur, disponit terminos & dicit, vt sit A quod est primũ quæsitum malũ, B autẽ quod est mediũ, sit cõtra confines inferre bellũ. In quo autẽ C, q͛d est simile tertio per q͛d primũ concluditur de medio, Sit Atheniẽses cõtra Thebanos pugnare. In quo aũt D q͛d est tertiũ de quo per B cõcluditur A sit Thebanos contra Phocẽses. Isti sunt quatuor termini, in quibus fieri pñt duo syllogismi, ad quos reducitur hoc exẽplũ. Atheniẽses contra Thebanos pugnare malum: ergo Thebanos contra Phocenses pugnare malũ. Tunc docet reducere

A hoc exemplũ ad duos syllogismos, & dicit. Si ergo volumus ostendere Thebanis subaudi cõtra Phocenses pu- Pri. syll.
gnare malũ, quod est cõclusio principalis exẽpli. In quo prædicatũ, & primũ est ipsum malum, subiectum & tertium est Thebanos pugnare cõtra Phocẽses, sumẽdum pro medio, q̃m contra confines pugnare est malum, vbi medium est contra confines pugnare, ipsum malũ est ꝑdicatum primũ, quod quęritur. Huius aũt fides, hoc est ꝙ primum insit, huic medio fides est ex similibus huic, quod intẽdimus cõcludere, videlicet vt q̃m Thebanis cõtra Phocẽses pugnare malũ. Est aũt illud simile, quod positum est in quo C, videlicet Atheniẽses cõtra Thebanos pugnare. Tũc eligit principalẽ syllogismũ, qui est altera pars exẽpli, & dicit. q̃m ergo cõtra cõfines pugnare malũ est, cõtra Thebanos autẽ hoc est Thebanos autem pugnare cõtra Phocẽses, est pugnare cõtra cõfines, Manifestum q̃m cõtra Thebanos. i. Thebanos cõtra Phocẽses pugnare malum est. Totus ergo syllogismus est con-
B tra cõfines pugnare malum. Thebanos contra Phocẽses est pugnare cõtra cõfines. Igiƭ Thebanis cõtra Phocenses pugnare malum. In quo patet ꝙ primum probaƭ de tertio per mediũ. Tunc verificat syll'm, & dicit. Quoniã ergo B mediũ inest ipsi C quod est simile tertio, & ipsi D tertio, manifestũ est. Vtrũq; enim. s. & C & D est B. Hoc est cõtra cõfines inferre bellũ, & etiã manifestũ q̃m A primum inest ipsi D tertio. Thebanis.n. nõ fuit vtile contra Phocẽses bellũ, sed malũ. Hæc de principali syllogismo exẽpli. Deinde tangit syllogismũ alium, qui est veluti 2. syll.
prosyllogismus, q͛a probat primũ inesse medio ꝑ quoddam simile tertio, et dicit, q̃m autẽ A inest B, hoc est q̃m A primum inest ipsi B medio in hoc principali syllogismo per D ostẽdetur, hoc est per C quod est simile ipsi D. Intellexit enim per D C quod est ipsi D simile, & amplificãs dictum, ait, eodẽ autẽ mõ & si per plura similia fides fiat, erit semper medij ad extremũ probatio, hoc est semper talia similia ad D posset probari extremũ primũ de B, &
C sic primus syllogismus erit. Atheniẽses cõtra Thebanos pugnare malum, cõtra cõfines inferre bellum est Atheniẽses cõtra Thebanos pugnare, ergo cõtra confines inferre bellum est malum. Vbi patet primũ de medio, vt A de B, & sic patet exemplum esse in quatuor terminis, & reduci ad duos syllogismos, quorum vnus est, vt principalis, & alter, vt prosyllogismus.

Manifestũ ergo, quòd exemplũ est neq; vt totũ ad partẽ, neq; vt pars ad totũ, sed vt pars ad partem, quoniam ambo quidẽ sunt sub eodem, notum autem alterum.

Ex ijs, quæ dixerat, concludit primo differentiam in- Cõmen. 251.
ter exemplum, & syllogismum & inductionem, & dicit {Manifestũ ergo, q̃m exemplum est argumentũ in quo neq; proceditur, vt totũ ad partẽ, vt fit in syllogismo. In quo aliq̃n saltẽ in aliquibus procediƭ ab vniuersali ad ꝑticularẽ propõnem, neq; vt pars ad totum, vt inductio,
D veluti Philoponus exponit. In qua procediƭ à parte ad totũ, sed vt pars ad partẽ, q̃m ab altera particulari ad alterã, q̃m ambo quidẽ particularia sunt sub eodẽ cõi, veluti Athenienses pugnare cum Thebanis, & Thebanos pugnare cũ Phocẽsibus. Ambo sunt sub hoc cõi medio, q͛d est cõfines cõtra cõfines pugnare, & q̃m hoc cõe est malũ, vtrũq; illorũ est malum. Et licet ambo sub illo cõi cõtineãtur, tñ notũ atq; certius est alterum. s. Athenienses contra Thebanos pugnare, est malum.

Et differt ab inductione, q̃m hæc quidẽ ex oĩbus indiuiduis ostẽdebaƭ inesse extremum medio, & ad extremum non copulabat syll'm, hoc autẽ & copulat, & nõ ex omnibus oñdit.

Nũc ponit dñam inter exẽplũ, & inductionẽ, et dicit. Cõmẽ. 252.
{Et differt ab inductiõe, q̃m hæc qdẽ. s. inductio ex oĩb' indiuiduis ostẽdebat extremũ, s. primũ inesse medio. Et

ad extremũ,ſ.primũ de tertio nõ copulabat ſylſm aliũ. non.n.inductio,(vt Philoponus exponit,) eſt niſi vnus ſylſs,cui probat p oĩa ſingularia primũ de medio, & nõ vltra pcedit ad probãdũ primũ de tertio p illud mediũ. Si.n.fieret hic ſecũdus ſylſs, nõ eẽt inductio, ſed ſylſs p mediũ vt patuit,qui differt ab ioductiõe. Hoc ãt.ſ.exẽplũ,& copulat primũ tertio p mediũ, & nõ ex oĩb^9 ſingularibus oñdit primũ ineſſe medio,ſed per vnũ, quod eſt ſimile illi tertio. Dubitaret fortaſſe quiſpiã, qm̃ ſylſi, ad quos reducit̃ exẽplũ,ſunt ex pticularib^9, ex quib^9 oĩhil ſequit̃. Et dicẽdũ(vt recte iuniores dicũt)q primus ſylſs oſtẽdit primũ ineẽ medio vl̃r p quoddã,quod eſt ſimile tertio nõ quidẽ neceſſitate demõſtratiua. Sed pro cõceſsione perſuaſiua,vt ſi cõceditur eẽ in oĩbus, (vt in vno.) Quare cũ reducit̃ ad duos ſyllogiſmos. Secundus qui principalis eſt,neceſſarius eſt. Primus vero,qui eſt proſyllogiſmus,eſt perſuaſiuus ex pręconceſſione.

Dubĩ.

Solutio.

E

Cap. xxxi. De deductione.

DEductio aũt,qñ medio qdẽ primũ palã eſt ineẽ. Poſtremo aũt mediũ dubiũ quidẽ,ſilr aũt credibile,aut magis cõclõne. Amplius ſi pauciora ſunt media poſtremo, & medio. Oĩno.n.propinquis eſſe accidit ſcientiæ.

F

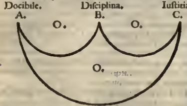
Cõmẽ. 213.

Cum dixiſſet de exẽplo,atq inductione. Nũc dicit de ipſa deductione,quę vt Philoponus dicit, ideo deductio dicitur,qm̃ deducit nos à concluſione ad propõnem immediatã per demonſtrationẽ, & eſt duplex. Altera in qua maior propõ eſt p ſe nota,et minor dubia,verumtñ eſt æque,aut magis credibilis q̃ cõcluſio, & hanc ſpẽm tangit.& dicit. Deductio autẽ eſt,quãdo medio quidem primũ palã eſt ineẽ.i.qñ maior ppõ eſt p ſe nota, in qua primũ medio ineſt, poſtremo autẽ mediũ dubiũ ineſſe quidẽ.hoc eſt minor propõ dubia,ĩ qua mediũ ineſt poſtremo. Similiter autẽ credibile aut magis concluſione. Hoc eſt ſed minor propõ eſt æqualiter,aut magis credibilis q̃ cõcluſio. Quãdo ergo aliquis ſyllogiſmus eſt, in quo maior eſt per ſe nota, minor autẽ aut ęqualiter,aut credibilior cõcluſione,hec eſt prima ſpecies deductiõis. Et per credibile (vt Philoponus inquit.) Manifeſtũ accepit,& ſic per ſimiliter credibile, æque manifeſtum,& per magis credibile, manifeſtius intellexit. Altera deductio eſt ſyllogiſmus in quo minor licet fuerit dubia tñ paucioribus medijs probari põt quã concluſio, & dicit. Amplius ſi pauciora ſint media poſtremo & medio hoc eſt ad probandã minorẽ, in qua mediũ ineſt poſtremo, q̃ ad probandã cõcluſionẽ, in qua primum ineſt tertio.

G

Vt ſit A docibile. In quo B diſciplina, C Iuſtitia. Ergo diſciplina qm̃ docibilis,manifeſtũ. Iuſtitia aũt ſi diſciplina,dubiũ. Si igitur ſimiliter aut magis credibile ſit B C q̃ A C deductio eſt. Propinquius.n.ſcientiæ, per quod aſſumpſerint A C diſciplinam prius non habentes.

H

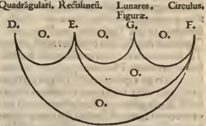

Primꝰ deductionis modus, in quo maior eſt p ſe nota, minor aũt credibilior ipſa conclõne, q̃ aſſumitur ad illã inferẽdã ſiue deducẽdam.

Cõmẽ. 214.

Nunc declarat primã deductionis ſpeciẽ per primum exemplũ,& dicit,vt ſit.{A Docibile,in quo B Diſciplina,C ſciẽtia,ergo diſciplina,quoniã docibilis,quę eſt maior propoſitio maoifeſtũ,atq per ſe nota eſt. Iuſtitia autem ſi ſit diſciplina,eſt dubiũ. Si igitur ſimiliter aut magis credibile ſit B C minor ipſa,q̃ A C. Cõcluſio,deductio eſt primo modo,cuius rationẽ aſsignat, & dicit, quoniã diſciplinã prius non habẽtes. Sunt propinquius ſcientię per id quod aſſumpſerint,hoc eſt p mediũ per quod probant A C concluſionẽ, q̃ per cõcluſionẽ.q.d.ideo minor eſt notior cõcluſione,vel æquę nota, qm̃ per eam appropioquant magis ſcientiæ,quam per concluſionem.

Autrurſum,ſi pauciora media ſint ipſi^9 B C, nã & ſic ppinquius eſt ſciẽtię. vt D ſit quadrangulari, in quo aũt E rectilineũ, in quo F circul^9. Si ergo eius quod eſt E F vnum ſolũ ſit mediũ, per lunares figuras æqualem fieri rectilineo circulum,propinquius erit ſcientiæ.

Cõmẽ. 215.

Nũc ponit exẽplũ ſecũdæ ſpeciei, & dicit.{Aut rurſum ſi pauciora media ſint ipſius B C. Minoris q̃ ipſius A C cõcluſionis,etiã dicit̃ deductio. Nã & ſic propinquius eſt ſciẽtię minor q̃ cõcluſio. Tũc ponit exẽplũ in geometria,& dicit,vt ſi D ſit quadrãgulari, & primũ extremũ: in quo aũt E ſit rectilineũ,quod eſt medium, in quo F ſit circulus,qui eſt minor extremitas,tunc ſyllogiſmus erit rectilineñ quadrangulari,circulus rectilineũ, igitur circulus quadrãgulari. Si ergo (vt inqt) eius,quod eſt E F, Minor vnũ ſolũ ſit mediũ,per lunares figuras æqualẽ fieri rectilineo circulũ. Minor tũc propinquius erit ſciẽtiæ quam concluſio,quoniam per vnum medium ſolum.

Quando autem neq credibilius, eſt B C q̃ A C neq per pauca media, nõ dico deductionẽ. Neq quando immediata eſt B C diſciplinę enim eſt,quod eſt huiuſmodi.

Cõmẽ. 216.

Nũc oſtẽdit qd nõ eſt deductio, & dicit. Qñ aũt neq credibili^9 eſt B C minor q̃ A C cõclſo, neq B C eſt p pauca media,nõ dico deductionẽ,neq dico deductionẽ. Qñ B C minor eſt propõ immediata. Diſciplina.n.ideſt demõſtratio eſt,q^d eſt hmõi,qm̃ eſt ex maiore & minore,ppõnibus per ſe notis. Ergo deductio eſt ſylſs,in quo maior eſt p ſe nota. Minor vero nõ per ſe nota,ſed aut notior, Aut per pauciora media credibilior q̃ cõcluſio. Aut ſaltem æque nota (vt concluſio,qui ſyllogiſmus ideo dicitur deductio quoniam ſufficit ad deducendũ cõcluoſiẽ.

H

Cap. xxxii. De Inſtãtia.

INſtantia eſt propoſitio propoſitioni contraria.

Cõmẽ. 217.

Nũc de inſtãtia. Nã,cũ cõpleuerit de deductione, nũc de inſtãtia loquit̃, quæ & obiectio ad aliquibus dicitur. Accepere autẽ ioſtãtia bifariã ſecũdũ Ariſto.vno modo p ppõne ipſa oppoſita cõtrarie,vel cõtradictorie. Alio mõ pro ſyllogiſmo,p quẽ probat̃ talis inſtãtia. Et licet Iuniores velint Ariſto.in hac defioitione intelligere de vtraq (vt conãtur exponere) tamẽ Ariſto. (vt Philoponus exponit)de inſtãtia,quæ eſt propõ. Loqtur, poſtea de ſyllogiſmo,qui probat inſtãtia,& dicit. Inſtaotia autẽ eſt,ppõ propõni cõtraria vel ſubaudi contradictoria.

Dupliciter inſtantiam.

Differt aũt à propõne, qm̃ contingit quidẽ inſtãtiã eſſe particularẽ, propõnẽ vero aut oĩno nõ cõtingit,aut nõ in vniuerſalibus ſylſis.

Nunc

cōmen. 238. Nūc assignat differētiam inter instātiā & propōnem, cōtra quā fit instātia, & dicit. {Differt aūt instātia à propōne cōtra quā fit, qm̄ cōtingit quidē instātia esse particularē, subaudi & aliqn̄ vlem. Propōnē vero, aut omnino nō cōtingit esse particularē, vt cū fuerit in demōstrationibus, aut si cōtingit propōnē esse particularē, nō cōtingit esse particularē in syllogismis vniuersalibus, q syllogizāt vniuersalē cōclusionē, sed in syllogismis particularibus, qui syllogizant particularem conclusionem.

A

Fertur autē instantia duobus modis, & per duas figuras. Duobus modis quidem, qm̄ aut vlis, aut pticularis ois instātia. Per duas autē figuras, qm̄ opposite ferūtur propōni, opposita autē in prima, & in tertia figura solis. Nam qn̄ postulatur omni inesse, instamus, qm̄ nulli, aut qm̄ alicui nō inest. Horū autē nulli quidē, ex prima figura. Alicui āt nō, ex postrema.

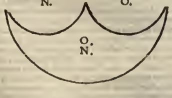
B

cōmen. 239. Nunc delarat per quas figuras syllogizētur instantiæ vt Philopo. exponit. Et primo repetit, quod dictū est, & dicit. {Fertur autē instātia duobus modis, vt diximus, & ostendit, ac syllogizatur illa instātia per duas figuras. Duobus modis quidē, qm̄ aut vniuersalis, aut particularis, vt dictū est. Syllogizatur autē instātia p duas figuras qm̄ instātiæ ferūtur oppositæ propositioni, quæ sunt aut vles, aut particulares. Opposita aūt hoc est opposite aūt propōnes, quæ ferūtur instātiæ cū sint aut vles aut particulares, in prima & tertia figura perficiūtur solis, & q p ficiātur in prima aut tertia solis probat, qm̄ instātiæ quæ sunt vles, vel pticulares, pficiūtur in prima aut tertia, & in nullis alijs figuris, igit in solis prima aut tertia, sic.n. interpretatur exclusiua. Aristoteles ergo huius interpretationis primo probat primā, quæ est preiacēs, videlicet q in prima & tertia probētur. Deinde probat secūdā, videlicet, q in nulla alia figura, qm̄ nō in secūda. De prima parte dicit. {Nā qn̄ postulatur primū inesse oi tertio, instamus, qm̄ nulli tertio inest primū. Aut qm̄ alicui tertio nō inest primū. Horū aūt duorū nulli quidē tertio inesse primū syllogizam⁹ p pmā figurā, vt patebit exēplis. Alicui aūt tertio nō inesse primū. Syllogizam⁹ ex postrema. Hæc forte cum fuerint probata, patebit præiacens.

C

Vt sit A vnā eē disciplinā, in quo B cōtraria pponit ergo vnā eē cōtrariorū disciplina, aut qm̄ oino nō est eadē oppositorū instāt, cōtraria autē opposita. Quare fit prima figura.

Instātia I prima figura cōtra vlem affirmatiuam.

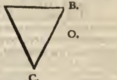

D

cōmē. 240. Quod dixerat, ostēdit per exēplū, & primo quō instātia vniuersales negatiua syllogizetur in prima figura, & dicit, vt sit A vnā eē disciplinā, & primū extremū, inquo B contraria, & sit Tertium proponit ergo quis vnā esse omnium contrariorum disciplinam. Instant ergo cōtra hāc propōnem, videlicet cōtrariorū omniū vna disciplina. Cōponēdo instantiā hoc pacto, aut qm̄ omnino non est eadē oppositorū. Hoc est aut instāt probando q nullorum contrariorū sit disciplina, sumēdo pro maiore nullorū oppositorū est disciplina, cōtraria omnia sunt opposita, quare fit prima figura, per quā cōcluditur, q nullorum cōtrariorum est disciplina, & sic habetur instantia per syllogismum in prima figura.

Aut qm̄ noti et ignoti nō vna. Hęc āt tertia Nā sm tertiā notū & ignotū, cōtraria qdē esse est verum. Vnā esse eorum disciplinā falsum.

Contra eādē in tertia.

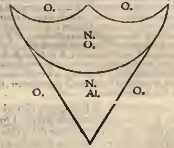

Notum & ignotum.

cōmen. 241. Hic dat exemplū, qn̄ instamus per particularē negatiuam in tertia figura syllogizando. Nā sic syllogizamus, nullius noti & ignoti est eadem disciplina, sed notum & ignotum sunt cōtraria. Ergo aliquorū cōtrariorū nō est eadem disciplina. Quare instantia patet contra illā, omnium contrariorū eadē est disciplina, dicit. Aut instam⁹ quoniā noti & ignoti nō vna est disciplina. Hæc autem tertia figura est. Nā sm tertiā minor erit, notū & ignotū cōtrária quidē esse verū est, vnā autē esse eorū disciplinā falsum, & sic totus syll's erit nullius noti & ignoti vna est disciplina. Contraria sunt notum & ignotum. Igitur quorundam contrariorum non est eadem disciplina.

Rursum in priuatiua propōne similiter. Cū postulat.n. non esse cōtrariorum vnā disciplinam, aut qm̄ omnium contrariorum, aut qm̄ cōtrariorum aliquorū est eadē disciplina. Dicimus, vt sani, & ægri, ergo omnium quidē ex prima, aliquorum vero ex tertia figura.

Fertur instātia ad negatiuā vles A b vlis quidē in prima, particularis autē in tertia.

Sani & Ægri.

cōmē. 242. Ponit exēpla in priuatiuis, & dicit. {Rursum in priuatiua propōne similiter instamus, per primā & tertiā figuram vniuersaliter, & particulariter. Et hoc declar, & dicit. {Cū postulat.n. nō esse cōtrariorū vnā disciplinā hoc est cū quis sumit pro postulato, nullorū cōtrariorū esse vnā disciplinā, instamus aut qm̄ omniū contrariorū est eadē disciplina. Syllogizātes autē qm̄ contrariorum aliquorū est eadē disciplina syllogizantes dicimus, vt sani & ęgri. Ergo omnium quidē syllogizamus ex prima, hoc pacto omniū oppositorū vna disciplina, omnia contraria opposita, igitur omniū cōtrariorum est vna disciplina. Aliquorū vero ex tertia figura, hoc pacto, omniū sanorū & ægrorū vna disciplina, sanū & ægrū sunt contraria. Ergo quorūdā contrariorū eadem est disciplina.

Simplr.n.in oĩbus vl̃iter quidẽ instãtibus, necesse est ad id, quod vl̃e est propositorũ cõtradictionem dicere, vt si non vnam existimet contrariorũ omniũ, dicere oppositorũ vnã, sic aut necesse est primã esse figurã. Mediũ.n.fit vl̃e ad hoc quod ex principio. Particulariter aũt, ad quod est vniuersale secũdũ quod dr̃ ꝓpositio, vt noti, & ignoti non eandẽ. Nã cõtraria vniuersale ad hæc, et fit tertia figura, mediũ enim particulariter sumptum.

Cõm. 243. Nunc dat artẽ syllogizandi instãtias. cũ.n. instãtia est vl̃is affirmatiua cõtra vl̃em negatiuã, vt si propõ cõtra quã fert instantia, sit oĩum cõtrariorũ vna est disciplina, instãtia vero sit, nullorũ contrariorũ vna est disciplina. Ars syllogizãdi eã est sumere aliquid supra subiectũ instãtię, vt opposita, & sub prædicato eiusdem, & hoc pacto fiet syll's in prima figura. Vnde dicit. Simplr.n.in oĩbus vl̃r quidem instantibus, necesse est ad illud propositorum, i. ad eam propõnem cõtradictionẽ dicere, quod vl̃e est: nã instantia vl̃is debet esse contra propositionẽ vl̃em, atq; illi contraria. Et affert exemplum, & dicit. Vt si non vnam existimet contrariorum omniũ, hoc est, vt si propositio sit nullorum contrariorũ est vna disciplina, dicere oppositorũ omnium subaudi vnã. Sic autem necesse est primã esse figurã, mediũ enim fit vl̃e ad hoc subiectum propõnis, quæ est ex principio, & sub ꝓdicato illius, & hoc modo est prima figura. Sic igitur cũ volumus syllogizare vl̃em instantiam, oportet sumere sub illius prædicato, & supra subiecto. autẽ pro sed, si volumus instare particulare, oportet sumere sub subiecto, ad quod est vl̃e. i. cui addit signum vl̃e, fm quod dr̃ propositio vl̃is, & etiam sub prædicato: nã si accipimus sub subiecto, etiã sub prædicato accipimus. Vt si volumus instare contra hanc propositionem, omnium contrariorũ est vna disciplina particulariter, instantia erit aliquorum contrariorũ nõ est vna disciplina. Syllogizabimus aũt hanc instantiã sumendo sub subiecto propõnis, quia sic sumemus sub prædicato, vt dicẽtes noti & ignoti nõ eandem, hoc est accipientes notum & ignotum sub ipsis contrarijs, & hãc propositionem nullorum noti & ignoti vna est disciplina. Nam contraria vl̃e ad hæc, omnia enim notum & ignotũ contraria, & sic sumendo fit tertia figura, medium enim in parte sub subiecto sumptum facit tertiam figuram. Patet ergo ꝙ si vniuersaliter instamus, syllogismus fit in prima, si particulariter, fit in tertia, hæc de arte instandi.

Nam ex quibus est syllogizare cõtrarium, ex ijs, & instantias conamur dicere. Quare ex his solis figuris ferimus: nam in his solis oppositi syllogismi, per mediam enim figurã nõ fuit affirmare.

Cõm. 244. Nunc probat aliam propositionem, per quã interpretabatur exclusiua, fuit enim secunda propositio, ꝙ in nulla alia, qm̃ nõ in secũda instantia põt syllogizari. Nunc probat hanc hoc pacto, in ea figura instantia syllogizatur, in qua possunt propõ, & ꝓpõm opposita syllogizari, sed in prima, & tertia possunt propositio, & propõnis opposita syllogizari, & nõ in secũda, in qua nõ nisi problema negatiuũ syllogizatur, ergo in prima & tertia, & nõ in secũda figura syllogizatur instãtia. Dicit. Nã ex qbus est syllogizare cõtrariũ, s. tã affirmatiuũ q̃ negatiuum, ex ijs figuris instantias conamur dicere, atq; syllogizare. Hęc est maior. Deinde dat conclusionẽ, & dicit. Quare ex ijs solis figuris ferimus instãtias. Deinde dat minorem, & dicit. Nam in his solis oppositi syllogismi fiunt quoniam per mediam figuram non fuit affirmare, hoc est affirmatiue syllogizare.

E Amplius autẽ, & si sit, oratione indiget plurima, quæ est ꝑ mediã figurã, vt si nõ cõcedãt A inesse ipsi B, eo ꝙ non sequitur hoc C: hoc.n. per alias propositiones manifestũ. Nõ oportet autẽ instãtiã cõuerti ad aliã, sed statim manifestã habere alterã propositionẽ. Qua propter & signum ex sola hac figura non est.

F

Cõm. 245. Hic remouet dubitationẽ de secũda figura: nã diceret aliquis ꝙ per secũdã figurã cõtingit instare cõtra vniuersalẽ affirmatiuã, vt cõtra hãc, oẽ B est A sic syllogizãdo cõtrariã in secunda figura, nullũ A est C: omne B est C: igitur nullum B est A, quæ est priori propositioni cõtraria. Hãc dubitationẽ remouet, & vult ꝙ per secundã figurã bene possumus instare, sed nõ euidẽter, qm̃ indiget conuersione ad primã, si instantia debeat esse euidens, & dicit. Amplius autẽ & sic sit instare per secũdam figuram, oratione indiget plurima, hoc est cõuersiõe (vt exponit Philoponus) instãtia quę est per mediã figurã. q.d. licet per secundã sit instare, instãtia, quæ est per secundã figuram oratione indiget plurima, qm̃ conuersione, vt si nõ cõcedãt A inesse ipsi B, & probet ꝙ nullũ B est A, eo ꝙ nõ sequitur ad A C, sic syllogizando, nullũ A C, omne B C, igitur nullũ B A hæc certe instãtia fieri potest, sed nõ est euidens, hoc enim. i. hæc maior per alias propõnes, hoc est per cõuersionẽ, qua reducitur ad primã figurã est manifestum. Non oportet autẽ instãtiam cõuerti ad alia, sed statim manifestã habere alterã ꝓpõnẽ, videlicet maiorẽ vel minorẽ. Qui.n. instat, ꝑ manifesta istat, aliogn nõ esse instare. Et cũ hec declarasset cõcedit ꝑ scd̃am figurã nõ fieri signũ, cũ.n. scd̃a figura affirmatiue nõ cõcludat, á signo aũt nõ trahit argumẽtũ nisi affirmatiuũ, iccirco á signo nõ syllogizamus in secũda figura, vnde dicit. Qua propter & signum ex sola hac figura nõ est. Cũ.n. signũ debeat statim esse manifestũ, & in secũda non põt argumentũ stati esse manifestũ, ideo argumẽtũ á signo nõ fit in secunda figura. Sed dices, tertia figura etiã reducitur ad primã per conuersionem, igitur sicut in secũda nõ fit euidens instantia, ita nec in tertia. Præterea in tertia non syllogizantur ambo opposita, quoniam si syllogizatur particularis affirmatiua, nõ syllogizat vl̃is affirmatiua, & si particularis negatiua, nõ vniuersalis negatiua. Dicẽdũ ad primã, ꝙ nõ oportet syllogismũ tertiæ figurę, per quẽ syllogizamus instantiã, cõuersione reducedere ad primã, qm̃ syllogismus obiectiuus tertię figure statim est manifestus per syll'm expositorium, qui est euidẽtissimus, nõ sic est syll's secundę figuræ, oportet.n. cõuersione eum patefacere, si obiectiuus syllogismus debeat esse euidens. Ad secundã (vt Philoponus inquit) satis est, vt in tertia syllogizẽtur ambo opposita fm qualitatem. Non.n. oportet vt syllogizentur ambo opposita omnibus modis.

G

H

Obiectio.

1. Solutio.

Respiciendum

A Respiciendum autem & de alijs instantijs, vt de ijs, quæ sunt ex contrario, & simili, & fm opinionẽ, & si particularem ex prima: vel priuatiuam ex media possibile est sumere.

cõmẽ. 246. Cum Arist. dixisset de instantijs syllogisticis, quę fiũt cootra propõnem aliq̃, in parte hae vult loqui de instãtijs, quæ fiunt cõtra aliq̃ hypothesim, & hoc proponit, & dicit. Perspiciẽdum autẽ & de alijs instãtijs, quæ fiune cõtra hypotheses. Et expooit causas, & dicit, vt de ijs, quę sunt ex cõtrarijs. Verbi causa (vt Philoponus expo oit) sumat aliquis pro hypothesi omoe gaudiũ est booũ, contra hane instamus si omne gaudiũ est bonũ, tũc omnis tristitia est malum. Modo hoc est falsum, nam multę tristitiæ sunt bonę, igitur nõ omne gaudiũ bonũ. Et perspiciendũ etiã est de iostaotia, quæ fit ex simili. Verbi causa (vt Philoponus expoint) dicat aliquis pro hypothesi punctus est pars lineæ. Instamus per simile hoc pacto. Sicut punctus ad lineam, ita linea ad superficiẽ, sed B linea nõ est pars superficiei, igitur neo punctus est pars lineæ. Et perspiciendũ etiam est ad iostantiam, quę fit fm opinionẽ, vt fm aoctoritatẽ philosophorum. Verbi gratia (vt Philopoous exponit, sit hypothesis ab aliquo cõcessa, anima est mortalis, instamus q̃ Socrates, Plato, Aristoteles, & alij dicunt animã esse immortalem. Et si particularẽ quis instãtiam ferat cõtra hypothesim vniuersalem eã, quæ omniũ cõtrariorum vna est disciplina, instamus syllogizãdo in prima hoc pacto, nullorũ oppositorũ vna est disciplina, quædã cõtraria sunt opposita: ergo quorũdam cõtrariorum nõ est vna disciplina. Vel priuatiuã ex media possibile est sumere, nõ tamẽ euidentem (vt dictum est) Hæc de instantia.

Cap. xxxiij. De Icote & signo. ICos autem, & signũ non est idem, sed Icos quidem est propositio probabilis, quod.n. vt in pluribus sciunt sic factum, vel non factũ, aut esse vel non esse, hoc est Icos. Vt odisse inuidentes, aut diligere amãtes. Signum autem C vult esse propositio demonstratiua, vel necessaria, vel probabilis. Nam quo existẽte est, vel quo facto prius, vel posterius, res signũ est vel fuisse, vel esse.

cõmẽ. 247. Quoniã rectores etiã per enthymema ostẽdũt, enthymema autẽ fit ex Icotibus, & signis, propterea vt Philo. inquit, præcipi de Icote, & signo. Et primo præmittit differẽtiã, & dicit. {Icos autẽ, & signũ nõ est idem apud græcam singnificationẽ, εἰκὸς.n. græce, latinè consentaneum appellatur, σημεῖον vero græce, latinè signũ, quod est efficatius rẽ ostẽdens quã Icos. Possunt autẽ hæc accipi incõplexe, & cõplexe, propositionibus. Incõplexe q̃dem Icos, atq; signum (vt Philoponus inquit) qñq; sunt simul cũ re, vt fumus, cũ igoe. Aliqñ vero ante rem vt luporũ vulatus in eultus signum est antecedens tẽpestateum, & colostrã habere io mammillis signum est futuri partus. D Aliquãdo post rem, vt materiarũ fuligo, quæ post incendium est, & cinerẽ esse signũ est, q̃a fuit ignis. Cõplexe vero sunt propõnes ex ijs constitutæ, quę sumuntur ad aliquid ostendendũ, vt quicunq; inuidiam patitur, odit iouidẽtes, est.n. hæc propõ sumpta à signo qm̃ odisse significatur per hoc, q̃ quis inuidiam patitur, & quicunq; amaẽ, diligit amantes. Nã diligere amantes significatur ex hoc, quia amaẽ. Istę ergo propõnes sunt Icotes, vel signa cõplexa. Dicit ergo Aristo. Quod.n. vt in pluribus sciunt, sic factum vel non factum, aut eẽ, vel nõ esse, hoc est Icos, est ergo Icos ppõ, quæ significat tali sigoo facto, vel nõ facto de præterito. Existẽte vel nõ existẽte de pręseoti, rẽ, quam præcedit, vel sequitur, vel quæ simul est factam esse, vel non factam, vel esse aut nõ esse, aut subaudi fore, vel noo fore, vt in pluribus: qm̃ si

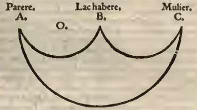
A semper, esset signum demonstratiuum. Vt odisse inuidẽtes, & diligere amantes. Si enim quis passus sit inuidiã, plerũq; verum est, q̃ quicunq; patitur inuidam odio habeat inuidentes, & etiam si amor p̃cessit, plerũq; q̃cũq; amatur, diligit amantes. Dico plerunq;, qm̃ (vt Philoponus inquit) per historiã fertur. Amantẽ interfecisse amatam. Deinde definit signũ, & dicit, Signũ autem vult esse propositio demonstratiua: nam (vt Philoponus inquit) qui ostendunt per signũ, per vnam propositionem ostendunt vt hæc mulier lac habet in mãmillis, ergo peperit. Et sic propositio demonstratiua dicitur signũ primo modo, quod & indiciũ dicitur. τεκμήριον, vel est propositio necessaria, & sic est coniectura, vel probabilis, & sic est Icos, & signum ergo (vt Philoponus dicit) Trifariam dr̃ de inditio, quod est propositio demonstratiua, de coniectura, quod est propositio necessaria, & de Icote, quod est propositio probabilis.

Ca xxxiiij. De Enthymemate. B ENthymema ergo syllogismus imperfectus est ex Icotibus, & signis.

cõmẽ. 248. Nũc ex dictis cõcludit, quid sit eothymema, & tãgit genus loco formę & dicit. Enthymema ergo syll's ioipfectus est, hic hr̃ genus. Deinde tangit dr̃iam, & materiã, & dicit. Ex Icotibus & signis, & tu oõ intelligas simul, sed q̃ interdũ sit ex Icotibus, ioterdum ex signis. Enthymemate quidem, quod fit ex Icotibus, vtiẽ rhetor, & rarenter philosophus. Enthymemate vero, quod ex signis vtitur Philosophus & rarẽter rhetor, vt diximus in rhetoricis ludicris.

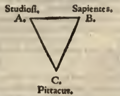
Accipitur aũt signum tripliciter, quoties et medium in figuris. aut enim vt ĩ prima, aut vt in media, aut vt in tertia, vt ostendere quidem parientem esse eo q̃ lac habeat, ex prima figura. Medium enim lac habere in quo A, parere B, lac habere mulier in quo C.

C

Enthyma ĩ prima figura insolubilis.

Quoniam autem sapientes studiosi, nã pittacus est studiosus, per postremã, in quo A, studiosum in quo B sapientes, in quo C pittacus. D Verum igitur A & B de C, prædicari, sed hoc q̃dem nõ dicũt quia notũ est, illud vero sumũt.

Enthymema solubilis in tertia, qa est ex particularibus.

Peperisse autem quoniam pallida, per mediam figuram vult esse, qm̃ enim sequitur parientes pallor, sequitur aũt, & hanc, ostensum esse

esse arbitramur, quoniã peperit. Pallor in quo A: parere in quo B, mulier in quo C, ergo si vna quidem dicatur propositio, signum fit solum, si autem & altera sumitur, syllogismns. Vt pittacus liberalis, nã ambitiosi liberales pittacus autem ambitiosus. Aut rursum quoniã sapientes boni pittacus est bonus. Quoniam & sapiens. Sic ergo fiunt syllogismi.

Enthymemata oino insolubilis in secunda.

Pallidum.
A.

Parere. Mulier.

cõmẽ 240. Nũc oñdit in qb⁹ figuris fit enthymema, & dicit. Accipiẽ aũt signũ tripl̃r, quoties & mediũ in figuris: sed mediũ accipiẽ trifariã, ergo & signũ, siue enthymema, aut enim accipiẽ mediũ, vt in pria, aut vt in media, aut vt in tertia, ergo & signum. hęc per exẽpla exponit, & dicit. {Vt oñdere quidẽ parere eẽ, eo ꝙ lac habeat ex prima figura. Mediũ.n. quod est lac habere in quo A ponaẽ, parere B, mulier in quo C, ex ĳs patet sylls in figura prima, hoc pacto, oẽ lac habens peperit, mulier lac habet, ergo mulier peperit. Deinde dat exemplũ in tertia figura, & dicit. {Qm̃ autem sapientes studiosi: nã pittacus est studiosus, per postremam, in quo A ergo ponaẽ studiosum. in quo B sapientes in quo C pittacus. Verꝫ igiẽ A & B de C p̃dicari, vt studiosum & sapiẽs de pittaeo: nã pittacus est studiosus, & pittacus ẽ sapiẽs ergo sapiẽs est studiosum. Sed hoc quidẽ nõ dicũt, videlicet minorẽ, quia notũ est, tenent enim eam in mente, cum sit nota, illud vero. s. maiorem, quæ forte non est nota sumunt, & sic faciunt, enthymema, cum alteram sumunt, quæ nõ est nota, alteram vero, seruant in mente, quæ nota est. Deinde affert exemplum in secũda figura, & dicit. Peperisse autem qm̃ pallida, per mediã figurã vult esse. Qm̃ enim sequitur parientes pallor, ita vt hæc sit vera, omnis pariẽs est pallida. Sequitur autem pallor & hanc. s. Mulerem, ita vt sit vera hæc, hæc mulier est pallida, istis sic stantibus, ostensum esse arbitramur qm̃ peperit. Quare pallor sit in quo A parere in quo B mulier in quo C. Ex ĳs concludit, quid sit enthymema, & qũo differt à syllogismo, & dicit. Ergo si vna quidem dicatur propositio, altera seruata in mente, signum fit solum, et enthymema. Si autem simul cum ea & altera sumitur. Syllogismus. Cuius exemplum repetit, vt pittacus liberalis, nam ambitiosi liberales, hic est enthymema, videlicet ambitiosi liberales, ergo pittacus, si vero addatur: pittacus autem ambitiosus. Syllogismus est. Aut rursum, quoniam sapientes boni, ergo pittacus bonus. Enthymema estꝗ. Sed si & sapiens addatur pittacus: sic ergo fiunt syllogismi. Patet ergo quid sit enthymema, & quomodo differt à syllogismo.

Verũ qdẽ per primã figurã insolubilis est. si verus est, vl̃is.n. est, qui autẽ per postremã, est solubilis, & si vera sit conclusio, eo ꝙ non vl̃is est in tertia, nec ad rem syll̃us. Non enim si pittacus est studiosus, propter hoc, & alios necesse est eẽ sapiẽtes. Qui vero per mediũ figurã est, semp & oĩno solubilis. Nũquã enim sylls fit, sic se habẽtibus terminis, nõ.n. si quæ

E peperit, pallida. Pallida aũt & hęc, neceẽ est parere hanc. Ergo verũ quidẽ est in omnibus figuris, differentias autem habent iam dictas.

cõml. 250. Nunc cõparat syllos, ad quos reducuntur enthymemata inter se, & dicit. Verꝫ quidẽ sylls per primã figurã insolubilis est, si vero sit, hoc est si sit ex veris, & cãm assignat, & dicit. Vl̃is enim est. Qui aũt per postremã figurã est sylls, est solubilis, & si interdũ vera sit cõclõ. Et est probabilis, nõ tñ insolubilis, eo ꝙ nõ vl̃is est in tertia ille sylls, nec est syllogismus ad rem, hoc est ad oẽ sapientes, non enim si pittacus est studiosus, propter hoc neceẽ est, & alios sapientes esse studiosus, & sic ille sylls nõ est ad rẽ omniũ sapientũ, sed vnius. Sic igitur talis sylls in tertia est solubilis, & probabilis, licet non necessarius. Qui vero per mediã figurã est, semper & oĩno solubilis, & nũq̃ probabilis, nunq̃ enim sylls fit sic se habentibus terminis, non.n. si quę peperit, pallida. Pallida autem & hęc, necesse est parere hanc, tunc cõcludit conueniẽtiã,
F & dñiam, & dicit. Ergo verum est quidẽ in omnibus figuris, dñias aũt hñt, iã dictas. Est ergo cõueniẽtia, ꝙ oẽs pñt syllogizare verꝫ. Dña vero est, ꝙ sylls, q in prĩo figura fit, est pbabilis, & in solubilis, quin in tertia solubilis, & probabilis, qui in secũda solubilis, & nõ pbabilis.

An igitur sic diuidendũ signũ, horum autẽ mediũ indicium sumendũ. Nã indiciũ dicunt esse, quod scire facit, tale aũt maxime mediũ. An vero, q̃ quidẽ ab extremitatibus, signa discenda, quæ autem ex medio indicium. Probabilissimum enim, & maxime vtrum est, quod est per primam figuram.

cõmẽ. 251 Nũc (vt Philopon⁹ inqt) diuisionẽ signi facit, & dicit. An igiẽ sic diuidẽdũ signũ. q.d. ita igiẽ est diuidẽdum signũ, vt dictũ est p tres figuras, verũ horꝫ. i. harꝫ triũ figurarũ, mediũ. i. prima figura indiciũ est sumẽdũ, p mediũ
G n. intelligit primã figurã (vt Philoponus exponit) qm̃ in prima figura mediũ habet verã rõnẽ medĳ ad extrema, qm̃ subĳciẽ maiori extremo, & p̃dicaẽ de minore. Reddit cãm quare mediũ in prima figura dr̃ indiciũ, et dicit. Nã indiciũ dicũt eẽ quod scire facit, mediũ aũt in prima figura maxime tale, s. scire faciens, ergo recte dr̃ indiciũ. Et ideo cõcludit cęteros syll'os dici signa, & dicit. An p quare q̃ quidẽ enthymemata sumunẽ ab extremitatib⁹, vt vel à p̃dicato, in vtraq; vt in secũda figura, vel à subiecto in vtraq;, vt in tertia figura signa dicenda sunt, figura vero, quæ ex medio, hoc est prima, in qua mediũ est natura mediũ, indiciũ. Probabilissimum enim & maxime verũ est, quod est per primã figurã. Hęc de diuisione signorũ penes nomẽ claturas. Quo vero ad verba attinet. Aĩaduerte in prima figura medium vere dici mediũ, qm̃ est subiectũ, & prædicatũ ad diuersa cõparatum in cęteris figuris habet rõnẽ extremi, qm̃ vel prędicatũ, est, vt in secũda, vel subiectum vt in tertia. Et ob hanc rẽ
H mediũ in prima figura debet græce, τεκμήριον, hoc est indiciũ insolubile. In cæteris aũt figuris media dicũtur signa quia fallibilia. Multa possem dicere de enthymemate. Exemploq;, sed cum abunde diximus in rhetoricis ludicris, & in logicis ludicris, supersedemus.

Cap. xxxv. De syllogismo Physiognomico.

NAturas aũt cognoscere pol'e est, siqs cõcedat sil'r trasmutare corp⁹ & aĩam, q̃cũq; sunt naturales passiões. Discẽs.n. aliqs fortasse musicã trãsmutauit secundũ qd aĩam, sed nõ earꝫ q̃ natura nobis insũt, hęc ẽ passio, sed vt irę, & cõcupiscẽtię, & naturaliũ motionũ. Si igiẽ & hoc det, et vnũ vnius signũ eẽ, & possumus sumere, ppriã vniuscuiusq; gñis passionẽ & signũ, poterimus naturas cognoscere.

Cum

cōmē.252. Cum dixisset ꝙ omnis ostensor ostendit per vnā triū figurarum, ounc vult ēt ostendere ꝙ etiam Physiognomantes ostendunt per vnam trium figurarum, et primo satisfaciens ad quæstionem si est, ponit hāc posibile est physiognomari. Hoc est naturas cognoscere, & dicit. Naturas aūt cognoscere posibile est. Quod græci vocant. φυσιογνωμονεῖν: hoc est cognoscere naturales inclinatiooes ac pasiones posibile est: hæc est cōclusio: quam ideo probat: quoniam multi oegaueruot hanc posibilitatem (vt inter Iuniores Plinius) pro declaratione huius supponit nobis inesse aliquas pasiooes, quæ cum nobis iosunt, relinquunt in cōiuncto aliquod signum. hāc suppositionem affert, & verba sunt legenda suspensiue, vsq; ibi. Si igitur, & dicit. Siquis concedat quæcunque sunt naturales pasiones nobis ioexistentes, simul transmutare corpus & animam, hoc est totum coniunctum, derelinquendo in eo aliquod determinatum signum. Probat hanc suppositionem à contrario, & dicit. Discens enim aliquis fortasse musicam, transmutauit ſm animā ad eam qualitatem, quæ est musica non tamen transmutauit corpus, derelinquendo in toto cooiuncto signum quoddam illius, & sic licet musica sit aliqua pasio animæ, noo tameo earum quæ natura nobis insunt, hæc est pasio. Sed pasio naturalis, est vt irę, & concupiscētię, & de numero oaturalium motiooum. Est ergo suppositio pasio naturalis, quæ nobis natura inest, relinquit in cooiuncto signum quoddam illius. Deinde terminando suspensionem affert secundam suppositionem, & dicit. Si igitur & hoc det quis & vlterius det vnum signū esse vnius pasionis, ita, vt secunda suppositio sit, voicuique pasioni naturali ſm speciem suam correspondet aliqua certa dispositio corporis, quæ est signū talis pasionis, ita vt cuiusq; naturalis pasionis sit vnum quoddam proprium signum, per quod talis pasio potest cogoosci, ijs stantibus concludit & pro ergo possumus ꝓpriam vniuscuiusq; generis, hoc est speciei pasiouem & signum sumere: quare, & poterimus naturas cognoscere. est ergo enthymema, si pasiones naturales transmutant coniunctum derelinquendo signum in illo, et signū quod derelinquitur est proprium suę pasioni, est naturas cognoscere, ponatur antecedens, videlicet sed pasiones naturales transmutant coniunctum derelinquendo signum in illo, & signum quod relinquitur est propriū suæ pasioni, ergo est naturas, hoc est pasiones naturales per signa naturalia cognoscere; quod est physiognomari. Hæc Aristote. de ipso quia est. Dixit, & vnum vnius signum, quoniam si noo esset cuiuslibet pasionis proprium signum, non possemus per illud pasionem talem cognoscere, qua ratione fit vt eas dumtaxat, pasiones cognoscamus, quę cum naturales sint, in coniuncto ex anima & corpore derelinquunt proprium signum. Quare pasiones, quæ animam mutant non derelinquēdo signum in corpore, nō possumus physiognomizare, vt scieotias, & artes &, id geous.

Igitur γὰρ οὖν Igitur

Si igitū est propria alicui generi indiuiduo inexistens pasio, vt leonibus fortitudo, necesse est & signum eē aliquod. Compati enim sibi inuicem suppositum est. Et sit hoc magnas summitates habere, quod & alijs generibus non omnibus inesse contingit. Nam signum sic proprium est, quoniam totius generis propria paſsio est, & non solius proprium, sicut solemus dicere: erit ergo & in alio genere hoc, & erit fortis homo, & aliquod aliud animal. Habebit ergo signū, vnū enim vnius erat. Si ergo hæc sunt, poterimꝰ talia signa colligere in ijs animalibus, quę solum vnam pasionem habēt aliquam propriam. Vnaquęq; autem habet signum. Et quoniam vnum habere necesse est, poterimus naturas cognoscere.

Iis suppositionibus stantibus, ponit regulam inueniēdi signum proprium pasioni. Et primo docet inuenire signum vbi vnica sit pasio. In secunda, vbi plures. De prima parte pooit hāc regulam. Si est aliqua pasio, quę alicui subiecto insit vniuersaliter, alicui alteri subiecto noo vniuersaliter, ad inueniendum signum illius pasionis, quæ inest vniuersaliter alicui subiecto, oportet considerare omnia illa subiecta, quibus non vniuersaliter inest. Deinde inspicere quid consequitur eam pasionem in omnibus illis, quibus competit talis pasio, eorū subiectorum quibus noo vniuersaliter inest. Verbi causa: fortitudo inest leooi vniuersaliter, homini autē & equo, oon vniuersaliter, sed aliquibus particulariter, ad inueniendum ergo signum fortitudinis in leonibus, considerandum est homines, & equos, quibus nō vniuersaliter inest. Deiode quid consequitur fortitudinem in illis equis, & hominibꝰ qui sunt fortes, et si hoc sit magnas habere extremitates, vt Armos magnos, magnum pectus, magnos pedes, & cætera extrema magna, tunc tale erit sigoum proprium fortitudinis in leone. dicit, si igitur est propria alicui generi indiuiduo inexistēs pasio, & per genus indiuiduum, ꝑ speciē, specialissimam intelligit, vt leonibus fortitudo necesse est, & signum esse aliquod in corpore derelictum: cuius causam repetit, & dicit. Compati enim signum & pasionem sibi inuicē suppositum est, in eodem subiecto corpore, dictū est enim pasiones naturales, quæ coniuncto competunt, mutare coniunctum derelinqueodo io eo signum proprium suum. Et sit hoc magnas summitates habere, quod & alijs generibus non totis inesse contingit. Sed solum fortibus, ergo quia in cæteris fortibus animalibus, fortitudioem consequitur magnas extremitates habere. Magnas extremitates habere, erit signum proprium fortitudinis. Sed dices: si ita est, tunc magnas extremitates habere competet omni soli & semper leonibus. Respoodet & dicit. Nam signum sic proprium est, quoniam totius generis propria pasio est, & noo solius leonis proprium, sicut solemus dicere omni, & oon soli aliquod ꝓprium esse, erit ergo & in alio genere hoc signum à leonibus, & erit fortis hō, et aliquod aliud aīal vt equus: habebit ergo hō vel equꝰ signum tale, qm̄ vnū vnius erat. Tūc colligit artē, & dicit. Si ergo hæc sūt, poterimꝰ talia signa colligere in ijs animalibus, quæ solum vnā aliquā propriam habent pasionem per talem artē, & quis posset dicere non esse verum omoem pasionem habere sigoum sibi proprium. Respoodendo dicit. Vnaquęque autem pasio habet signum, vt supposuimus. Et quoniā vnam pasionem vnum habere signum necesse est, poterimus per hanc artem naturas cognoscere, ad inueniēdum ergo signum proprium pasioni, oportet respicere subiectum cui vniuersaliter pasio inest, & subiecta quibus noo vniuersaliter inest. Deinde considerare quid est illud, quod consequitur talem pasionem, in subiectis, quibus inest, licet non vniuersaliter, & tale erit signum proprium, verbi causa. Magnanimitas inest omnibus aquilis. & quibusdam homioibus, & ijs hominibus quibus inest, competit habere nasum aquilum, et omnibus hominibus, quibus inest competit habere nasum aquilum, Igitur aquilinitas est signum magnanimitatis proprium in aquilis, & falconibus, adhuc sensum proprium, quod omne aquilum sit magnanimū, & ecōuerso. Sic etiam habere extrema magna est sigum proprium fortitudinis ad hunc sensum, quando omne habens extrema magna sit forte, & econuerso. Ex ijs patet tres esse considerationes faciendas pro signi proprij inuentione. Primo vt consideremus subiectum, cui

vniuersaliter

Margin notes: cōmē.253. — Obiectio. — Responsio.

vniuersaliter inest passio. Secundo vt consideremus subiecta, quibus non vniuersaliter inest passio. Tertio vt consideremus quid consequitur eam passionem in illis, quibus inest, quod non reperitur in eis, quibus non inest. Nam hoc est signum proprium passioni, cum ponatur somnibus, quibus inest passio, & remoueatur ab ijs, quibus non est.

Si vero duo habet propria totum genus, vt leo forte, & communicatiuum, quomodo cognoscimus vtrum vtrius sit signum eorum signorum quæ proprie sequuntur. An si & alteri alicui non toti ambo, & in quibus non toti vtrumque. Quando hoc quidem habet, illud autem non: nam si fortis quidem, liberalis autem non, habet autem duorū hoc. Palam quòd & in leone hoc signum fortitudinis.

F

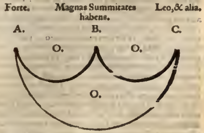
cōmē. 254. Nunc docet inuenire signum passionia, quando plures fuerint passiones in vno. Et primo mouet quæstio-

Quæstio. nem, & dicit. Si vero totū genus vniuersaliter duo propria habet, vt leo forte, & communicatiuum hoc est liberale, vniuersaliter enim toti leonum generi insunt hæ duæ passiones, quomodo cognoscimus vtrum vtrius sit signum, eorum signorum, quæ proprie hæc sequuntur. Hoc est quomodo cognoscimus signum cuiq; earū

Solutio. proprium. Hæc est dubitatio. Respondet nos debere inspicere ad aliud subiectum i quo inuenitur altera passio sine altera & non vniuersaliter. Deinde considerare quod est illud, quod cōsequitur talem passionē in ijs omnibus, in quibus inuenitur. Nam tale erit proprium signum illius passionis in tali subiecto, cui ambæ passiones insunt, verbi causa. Leoni insunt fortitudo, & liberalitas, signum fortitudinis proprium est habere magna extrema. Signum vero liberalitatis est habere frontem quadratam. Si ergo velimus scire in leone signum fortitudinis proprium, respiciendum est ad ea subiecta, quibus cōpetit, licet non vniuersaliter. Deinde videre quid consequatur ad eam in tali subiecto: vt ad hominē, equū & ad cætera subiecta, quibus inuenitur fortitudo & nō liberalitas, non tamen vniuersaliter, & videre si ad fortitudinem in ijs, quibus cōpetit inest extrema magna habere, nam tale erit signum proprium fortitudinis in leone in quo inueniuntur ambæ passiones, ad hunc sensum proprium, q quibuscunq; competit tale signum fortitudo competat, & econuerso. Ex quibus patet propria signa talium passionum inueniri per artem prius dictam: nam siue habeat animal plura propria, siue vnum, ars inueniendi est eadem, inuenitur enim considerando quā libet earum seorsum in alijs subiectis, quibus non inuenitur vniuersaliter, sed in aliquibus sic, in aliquibus nō, & deinde quid est illud consequens ad eā in ijs alijs omnibus, in quib9 inuenitur: nam tale erit proprium signū passionis in eo subiecto, in quo plures reperiuntur, ecce quod ars eadē est. verbi causa, in leone sunt fortitudo, & liberalitas, si volo inuenire signum proprium cuique primo considerabo ea subiecta alia á leone, in quibus inuenitur fortitudo sine liberalitate. Deinde considerabo quid est illud, quod est in talibus, in quibus inuenīt fortitudo sine liberalitate, committatur fortitudinem, et hoc est signum proprium fortitudini, simili modo faciam de liberalitate, & sic vna est ars, dicit. An si & alteri alicui á leone non toti ambo insunt, & in quibus non totis vtrūq;, quasi dicat cōsiderandum est ea subiecta seorsum, quibus non totis inest altera earum, vt fortitudo, quando hoc quidem. s. fortitudinem habet, illud autem non .s. liberalitatem, nam si homo fortis quidem, liberalis autem non, habet autem duorum signorum hoc. s. magna extrema, palam, quoniā & in leone hoc signum est for-

E titudinis. Et sic ars est eadem, nam considerando alterā passionē in alijs subiectis per priorem artem, inuenitur proprium signum illius. Animaduerte ad hanc artem esse necessariam historiam de animalibus, per quam intelligimus mores animalium, & figuras & corporum proportiones, sine enim cognitione horum, ars non poterit valere.

Est vero naturas cognoscere in prima figura quidem, eo quòd medium priori extremitati conuertitur. Tertiam autem transcendit, & non conuertitur. vt sit fortitudo A: summitates magnas habere in quo B: C autem leo: ergo cui C B omni, sed & alijs, cui autem B A, omni, & non pluribus, sed couertitur. Si autem nō, non erit vnum vnius signum.

Sylls ad cognoscendam leonis & aliorū fortitudinem.

cōmē. 255. Nunc docet Aristo. per quam figuram possumus cōcludere has passiones de subiectis, quibus competunt, p talia signa, & dicit. Est vero naturas cognoscere, in prima figura quidem, eo q medium, videlicet signum con-

G uertitur priori extremitati, hoc est cum maiori extremitate. Tertiam autem. s. minorem extremitatem transcēdit, & cum ea non conuertitur. Declarat hoc per exemplū, & dicit, Vt sit fortitudo A, summitates magnas habere in quo B, C autem leo, ergo cui C B omni inest, & nō solum omni C, sed & alijs, cum transcendat, cui autem B inest A omni inest, & non pluribus, quàm contentis sub B sed conuertitur cum B, ergo A inest omni C. Si autem A non conuertitur cum B nō erit vnum signum propriū vnius passionis. Per eandem artem, & figuram, possumus syllogizare Alexandrum, Achillem, Cęsarem esse fortes: nam oē summitates magnas habens, forte, Alex. Achilles, Cæsar summitates magnas habēt, ergo fortes.

Dubōnes. Sed circa hæc dubitatur primo, nam cum duplex passio sit, quędam quę conuertitur cum signo, quædam q non conuertitur, quæritur cur docuit inuenire signum conuertibile, & non signum passionis, cum qua non cōuer-

H Solutio. titur. Dicendum q Aristo. in præsenti loco solum tradit artem inueniendi signum, quod cum passione conuertitur. Quando vero passio vel non habet signum cōuertibile, vel si habet & nō potest inueniri. In libro Physiognomicon dedit artem vniuersalem physiognomizādi per signa non conuertibilia.

Dubō 2. Secundo dubitatur cū passiones sint tres. Naturalis, moralis, & rationalis, cur non dedit artem inueniendi Signa in omnibus.

Solutio. Respondet Aristo. in libro Physiognomicoo, quoniā moralis & rationalis passio non mutant corpus, cum nobis insunt. Ideo de signis illarum non pertinet ad logicum nec ad naturalem.

Dubō. 3. Tertio dubitatur, quoniam Arist. volens demonstrare habere magna extrema esse signū fortitudinis, videtur supponere tale esse fortitudinis signum.

Solutio. Dicendum q illud ostenditur esse signum fortitudinis non per ipsos leones, quibus vniuersaliter competit fortitudo, sed per cętera animalia, quibus nō vniuersaliter